

'בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ'

אפיקים לדרך האמת

מאמרי מחשבה והלכה

חלק ו

ארץ-הקודש ה'תשפ"ו | בשל"ז ל'שט"ז

'אֶז תִּפְקַחְנָה עֵינֵי עַמִּינוּ וְאֶזְנֵי חֲרָשֵׁינוּ תִּפְתַּחְנָה'

ברוך רחמנא דסייען

כל הזכויות שמורות לעורך

אדיר בן יוסף דחוח-הלוי

מהדורה ראשונה

אור הרמב"ם – לפקח עינים עזרות

www.OrHarambam.com

AdirHadar@Gmail.com

ארץ-הקודש ה'תשפ"ו | בשל"ז ל'שט"ו

תוכן העניינים

7

מבוא

סנהדרין אורתודוקסית – הייתכן? 7; קבלת ברכות מרבנים 7; מהי התועלת בבקשת רחמים על חברו? 8; מדוע יעקב אבינו הציב מצבה על קבר רחל? 8

9

שער ראשון: אהבת האמת ורדיפת הצדק

האם ערך השלום גדול מקיום מצוות התורה? 11; האם יש מצוה שלא להוכיח? 20; אורתודוקסים מושחתים – נמאסתם! 30; מי התיר לאדיר הקטן? 32; מנהג ישראל תורה הוא? 35; חובת זכירת שנאת עמלק 44; שנאת העיוורים לאדיר הקטן 47; העיוורים מרמים את עצמם 50; בדידות אנשי האמת – ברכה היא! 55; לעולם אל ישנה האדם מפני המחלוקת 61; עלייה להר הבית בזמן הזה 67; סורה חושך הלאה שחור – סורה מפני האור! 72

75

שער שני: 'וְדִישְׁתַּמֵּשׁ בְּתַנָּא' – חֲלָף

מכתב מאת כסיל משתכנז 77

83

שער שלישי: עקירת עבודה-זרה ומוחיית עקבותיה

הצ'יוואווה מאומן ותלמידו המקלל 85; קופת החזיר המת 164; 'וּבְאֵבֶד רְשָׁעִים רָנָה' - החזיר המשוקץ קנייבסקי מת! 171; פנו לשיקוץ קנייבסקי והיוושעו! 173; ערוסקי מנשק את רגלי שיקוץ קנייבסקי 176; חאלקה – תגלחת הודית אלילית 183; 'לכה דודי' – פיוט צ(ר)פתי פגאני 191

201

שער רביעי: חכמי יוּעֵצִי אֲשֶׁכֶּנֶז וְעֵבְדֵיהֶם הַנִּרְצָעִים

איך עד היום לא נחשפה מינותו של שר"י? 203; יובב אלירן נגד אור הרמב"ם 211; המכשף שמוט המגבעת 221; ידיהם שפכו את הדם! 238; האם הצדיקים מכפרים במיתתם? 242; כומר ושמו אליעזר (על המאגיה) – 254; תרבות שינויי השמות של המינים 285; קארו הקראי – מגדולי משמידי דת האמת 291; בלעם בן בעור פוער את פיו 308

למה ערוסי הגן על הנבל שמואל טל? 311; ויאמר ג'ון הדרדעי: לא אצא חופשי! 317;
לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות? 325; האם נדרש היתר נדרים כדי
לחדול ממנהג? 331; איוולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו 337; 'ברוך שמיה' –
טמטום פגאני אורתודוקסי 349

התפוררות דיני האבילות שתיקנו חז"ל 363; שחיתות בעולם הכנת המצות 413; האם
יש ייסורים של אהבה? 422; הריני כפרת משכבו 430; טבילת כלים – מגזרה להזיה
431; האם לומר הלל ביום העצמאות? 436

אילו היו ישראל משמרין שבת אחת... 439; במה מקיימים משלוח מנות? 440;
'האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני' 441; מדוע לולב הגזול כשר למצוה? 442;
דין תכלת הציצית בימינו 443; האם אשה יכולה לטבול בים? וביום השישי? 444;
האם מותר לענוד שעון 'גרמין' בשבת? 445; האם מותר לאשה להתאפר בשבת?
446; עיון במצוות לא תעשה קעו-קעח 447; מתעתועי הקראים 448; אמר ה' –
יתעלה מלייחס לו אמירה 448; אימתי מברכים 'שהחיינו' על פרי חדש? 449; שאלה
בעניין הברכה לרואה חנוכייה 449; דיני רופא גוי ורופא מין 450; האם מותר לשחק
בשחמט בשבת? 450; האם יש לענות 'אמן' אחר 'גאל ישראל'? 451; האם נאסר על
האשה ללבוש בגד אדום? 451; האם בימינו יש לברך על נר ההבדלה? 452

מהי הדרך הטובה ללמוד תורה? 452; פתיחת ברז מים חמים בשבת – מותר? 453;
הפיוט 'ידיד נפש' 453; עמלק הושמד או לא הושמד? 454; האם מותר למנות לפי
מניין הנוצרים? 454; הזיקה שבין שחצנות למינות 455; מה דינם של ספרי המינים
למיניהם? 455; מי גרוע ממי: חסיד מינות או מתאסלם? 456; הדלקת נרות בערב
יום הכיפורים 456; מטרות מחיצת עזרת הנשים בבית-הכנסת 457; בעניין צליית
כבד על הגז 457; זמני התפילה בצבא – חילול השם? 458; מחריבי דתנו ותורתנו
458; העברת זכויות ועבירות בין איש לרעהו? 459; נטילת לולב בשבת? 459; מה
באמת יצא מתחת ידיהם של חז"ל? 460; שימוש בקרמים, משחות ושפתונים בשבת
460; מנהג המינים ללכת כשידיהם לאחוריהם 461; הנחת זרי פרחים על הקברים
462; 'ידי נשים רחמניות בישלו ילדיהן' 463; שהייה בין עוף לחלב 464

מבוא

במבוא לחלק זה אבקש ברשותכם להתייחס לארבעה עניינים שנשאלתי בעניינם:

סנהדרין אורתודוקסית – הייתכן?

נשאלתי כך: אם תקום בימינו סנהדרין אשר תהיה מבוססת על גווי הרבנות האורתודוקסית שקיימים בימינו, היא עלולה, מתוקף סמכותה בבית-הדין-הגדול אשר הוסכם על-ידי כלל חכמי ישראל ועם-ישראל, להכשיר הרבה מאד שרצים והזיות מאגיות-פגאניות, ואף להכחיד הרבה מאד הלכות מתורת האמת של חכמי המשנה והתלמוד והרמב"ם, מה דעתך בעניין זה?

תשובה: אכן, אם תקום סנהדרין אורתודוקסית שכזו כמו שציינת היא תהיה אסון לעם-ישראל. ברם, הִיָּה סמוך ובטוח שלעולם לא תקום סנהדרין רעה שכזו, ואסביר: כדי שתקום סנהדרין דהיינו כדי שכל חכמי ישראל יהיו בלב אחד, יש צורך הכרחי בעניין יסודי ומהותי מאד והוא **אהבת האמת**, מפני שכדי להגיע להסכמה על בית-הדין-הגדול, יש צורך הכרחי שכל אחד יוותר על חלק ממנהגותיו והשקפותיו, וזה לעולם לא יקרה כל עוד ממסדי הרבנות למיניהם (ויש עשרות רבות של סוגים ומינים בקרב האורתודוקסים) הינם ממסדים רודפי בצע, שֶׁרָרָה וכבוד, לכן אל נא תדאג, לעולם לא תהיה הסכמה רחבה בקרב "חכמי" ישראל בימינו.

מתי עשויה להיות הסכמה שכזו? אך ורק כאשר **אהבת האמת** תפעם בליבותיהם של חכמי ישראל, אז ורק אז, תקום סנהדרין-אמת אשר תהיה עליה הסכמה רחבה בקרב עם-ישראל. ועוד בעניין זה ראו נא במאמר: "חזון הרמב"ם לתקומה רוחנית" (בחלק א בסדרה זו).

קבלת ברכות מרבנים

נשאלתי כך: לצערי יש מישהו ממשפחתי שאינו מרגיש בטוב. סיפרתי את זה לכמה מחבריי הדתיים וישר הם התחילו עם ההזיות. חלק אמרו לקרוא תהילים (ידוע שהרמב"ם אוסר לקרוא תהילים על החולה, ומתיר אך ורק לבריא לקרוא תהילים כדי שקריאת הפסוקים תעמוד לו לזכות וכו', וכן למחוסר-דעת שיש סכנה לחייו כגון הלוחש על המכה), והיה איזה אחד שהפנה אותי לרב מקובל "הרטנגן" שמעתי שאומרים שהוא עושה קסמים וכו' (הזיה פגאנית שברור שרבנו וחז"ל היו פוסלים). אמרתי להם שהסגולות וההזיות הללו נוגדות את תורתנו והדרך היחידה היא להתחנן בצער בלב נשבר ונדכה, ולהתפלל באמת ובלבב שלם לה' יתעלה (ממש רבתי ומחיתי נגדם) האם נהגתי נכון שככה מחיתי? מה הרמב"ם חושב על לקבל ברכה מרב?

תשובה:

ראה נא במאמר "תורה מגנא ומצלא", בסוף המבוא שם מתואר כיצד דוד המלך התנהג בבוא עליו ייסורים. בעניין הברכות, אין לקבל ברכות מרבנים, הואיל ומבקש הברכה מאמין שיש בכוח ברכתו של הרב לפעול גדולות ונצורות, כלומר מבקש הברכה מאמין שהרב הוא מתווך וצינור שעשוי להושיעו ולהוריד לו שפע – וזו עבודה-זרה, כל-שכן כשרבני ימינו הידועים בציבור

כמחלקי ברכות וסגולות, הינם מינים ומחללי-שם-שמים. אמנם, אדם יכול לקבל ברכה מחברו או מרבו וכו', אך רק במטרה שהברכה תעודד ותחזק ותרומם אותו מבחינה נפשית ורגשית.

עשית טוב מאד שמחית כנגדם, ועל-כל-פנים רצוי לזכור תמיד שלא להתרגז בשעת התוכחה, כי הכעס מוציא מן האדם את הדעת, משבש את התוכחה במידה רבה ומחטיא את המטרה. אמנם, לאחר שמחית בם וראית שהדברים הגיעו למקומות של ריב ומצה הנך פטור מלהוסיף ולהוכיח, ועל גברי התוכחה ואופני חיובה, ראה: "חובת מצות הוכח תוכיח את עמיתך".

מהי התועלת בבקשת רחמים על חברו?

נשאלתי מהי התועלת בבקשת רחמים על חברו לדעת הרמב"ם? והלא אין ייסורים בלא עוון, ואם המתייסר לא ישוב בתשובה לא יועילו כל התפילות עליו, שהרי לא ניתן להשפיע על בורא-עולם ולא להפעילו חלילה, שהרי אינו בשר ודם – מהי אפוא התועלת בתפילה על הזולת?

תשובה: ובכן, יש כמה תועלויות גדולות וחשובות מבקשת רחמים על חברו: **(א)** עצם התפילה על ייסורי הזולת מכניעה את ליבו של האדם ומזכירה לו שיש מחיר לעוונות, ושהקב"ה מעניש ומייסר את הפושעים; **(ב)** תפילה זו מוסיפה אהבה ואחוזה שלום ורעות בעם-ישראל, שהרי כאשר אדם מתפלל על זולתו הוא מעורר את נפשו לאהוב את אותו אדם; **(ג)** תפילה זו עשויה לעורר את האדם המתפלל לסייע לאותו האדם שמתייסר, ולו בביקור או בעידוד; **(ד)** כאשר אדם מתפלל על חברו הוא מכניע את רוחו, שהרי הוא חושב על זולתו ולא רק על עצמו; **(ה)** ייתכן שהאדם שמתייסר יידע שמתפללים עליו ומתחננים לפני בורא-עולם לרפואתו, ואז הוא עשוי להתעורר מכך לשוב בתשובה לפני ה' יתעלה, וה' ירפא או לכל הפחות יקבלו בתשובה לפני מותו; **(ו)** יש ערך נעלה לתפילת האדם, אשר נשגב משכלנו ואשר לעולם לא נשכילו לאשורו, כלומר לעתים הקב"ה יקבל תפילת אדם על חברו, והדבר יהיה בצדק מדוקדק לפניו יתעלה.

מדוע יעקב אבינו הציב מצבה על קבר רחל?

בעקבות המאמר: "לא יפנה אדם לבקר הקברות", שם נזכרה ההלכה שאין עושין נֶפֶשׁ – מצבה לצדיקים, **נשאלתי כך:** למקרא הדברים, ביניהם ההלכה שאין עושים נפשות לצדיקים, התעוררתי לשאול מדוע שונה קבר רחל שיעקב עשה לה מצבה: "וַיַּצַּב יַעֲקֹב מִצֵּבָה עַל קִבְרָתָהּ הָיָה הַיּוֹם" וכן בנו בניין על מערת המכפלה, ולפי הידוע לי, הבניין שיש היום הוא מזמן בית שני, ולא ידוע לי שחז"ל התנגדו לבניין זה. אודה להסבר.

תשובה: ביחס לקבר רחל: **(א)** מדובר בקבר בודד באמצע הדרך ואם לא יצינו אותו הוא יאבד בוודאות במהלך השנים; **(ב)** ישנה חשיבות היסטורית לקבר רחל לעניין תקומתו ואחיזתו של עַמּוֹנוֹ בארץ-ישראל; **(ג)** זיכרון קבורתה של רחל הוא זיכרון לאבות האומה ולתורת ישראל, ולכן יש לזיכרון מקום קבורתה ערך היסטורי חינוכי ותורני עליון. והוא הדין למקום קבורת האבות, אלא שבעניין קבורת האבות יש עניין נוסף והוא זיכרון-נצח לפעולת הקניין של אברהם אבינו, ובזה יש לימוד נוסף למידות נעלות: לשנאת הממון ושלא ליהנות מן הרשעים במאומה. "וַיִּשְׁקַל אֲבִרָהֶם לְעֶפְרוֹן אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דָּבָר [...] אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עִבֵּר לַסֹּחֵר" (בר' כג, טז).

שֶׁעַר רֵאשִׁיֹן:

אֶהְבֶּתְהָאֲמִת

וְרָדִיפָהּ הַצֶּדֶק

האם ערך השלום גדול מקיום מצוות התורה?

אחל בסיפור קצר, זכורני כי בתחילת דרכי המחשבתית נסעתי ברכב עם אחד מאנשי השם, מגדולי הדרדעים השכירים. ברכב נסעו איתנו יחד עוד כמה אנשים. ישבתי מאחור והר"ב ישב לפניי במושב הקדמי לצד הנהג. במהלך הנסיעה שוחחו יושבי הרכב עם הר"ב על ענייני הלכה ושאלו אותו שאלות. אחת השאלות נגעה לאחד ממנהגי אשכנז המשובשים, והר"ב החלקלק ענה להם תשובה מתחמקת אשר כנראה לא סיפקה את תשוקתי לשמוע תשובת-אמת.

לאחר שהר"ב סיים את תשובתו, שאלתי אותו מדוע הוא מתייחס לחכמי אשכנז בכפפות של משי? מדוע הוא מתאמץ בכל כוחו למצוא צידוקים והצטדקויות למנהגיהם המשובשים אשר רחוקים כרחוק-ממערב מדרך האמת, דהיינו מדרך הישר של רבנו ותורת משה? ובראיה לצדקת דבריי ציטטתי לפני אותו ר"ב נוכח ורודף-בצע את דברי רבנו מ"מאמר תחיית המתים" ואשר בהם הוא מתאר את ראשוני אשכנז המסופקים (וכל-שכן המינים) כ"יותר תועים מן הבהמות"! כאשר אותו ר"ב שמע את הציטוט הוא החל במסכת של דברי חלקות חלקקים ומפותלים שנועדו לשכנע אותי שלא ראוי לצטט ולהשתמש בדברי רבנו הללו, אך מכל דברי החלקות והפיתוי הנכלוליים שלו עלה טיעון אחד בלבד והוא: שאני מוביל בדרך הזו לפולמוס.

ובמלים אחרות, אותו ר"ש-בי"ת מבקעת-העצמות מחנך את תלמידיו להימנע מ"פולמוס" עם האשכנזים וכן עם עבדיהם הנרצעים, ואפילו אם מדובר בעניינים שקשורים להרחקה מובהקת ממינות ומעבודה-זרה! ועשרות שנות ממסד רבני מפוטם ומסואב גרמו לו לאותו ר"ש-בי"ת לשכוח את הציר החשוב שכל תורתנו סובבת עליו, והוא המלחמה באלילות ובעבודה-הזרה! כאילו פני תורת משה הם רק "פנים נחמדות" וחלקלקות אשר נועדו להשביע את רצון כולם, שהרי רק כך יוכלו "להפיץ תורה" בדרך שלא תפגע במכונה המשומנת של הפקת הרווחים וטובות ההנאה. כלומר, כל עוד דת משה אינה מסכנת את מכונת הפקת הרווחים – היא רצויה וראויה, אך ברגע שתורת משה מסכנת את תאוותיהם ודמיונותיהם – היא בגדר "פולמוס".

ומי יגלה עפר מעיני אברהם אבינו ומשה רבנו ע"ה, ושאר נביאי ישראל אשר נלחמו באלילות ובעבודה-הזרה מלחמת חורמה! מי יגלה עפר מעיניהם ויראה להם את אותם בעלי המרדעות הממסדיים והמפוטמים, אשר עיוורו אותם הבצע והתאוות לסבור שכל פעולותיהם הנחרצות של גדולי האומה בהרחקת הסכלות והאלילות הינן בגדר "פולמוס בלתי ראוי".

"וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמִּחְנֶה וַיֹּאמֶר: 'מִי לִי אֵלִי' וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי לֵוִי. וַיֹּאמֶר לָהֶם: כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שִׁימוּ אִישׁ חֶרְבּוֹ עַל יָרֵכוֹ עֲבְרוּ וְשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לְשַׁעַר בְּמִחְנֶה וְהָרְגוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְאִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת קָרְבּוֹ. וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי לֵוִי כְּדִבְרֵי מֹשֶׁה וַיַּפֵּל מִן הָעָם בַּיּוֹם כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפֵי אִישׁ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: מָלְאוּ יָדְכֶם הַיּוֹם לֵי' כִּי אִישׁ בָּבְנוּ וּבָאֲחָיו וְלָתֵת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה" (שם' לב, כו-כט). ביעור עבודה-זרה הינו אפוא **ברכה גדולה** לאדם ולעולם כולו! ואין ספק כי לדעת אותם ר"ש-בי"תים נכלוליים ונגעלים, משה רבנו ע"ה לא רק היה פולמוסן עז-פנים, אלא אף אדם עריץ ואכזר שלא היה מסוגל להיות "נחמד" ו"חייכן" ו"טוב לב" כמותם...

מדוע הכומרים השכירים הפכו את השלום ליסוד דתנו?

לאחרונה פנה אלי אחד מחבריי היקרים (אגב אשכנזי במוצאו), והוא שאל אותי שאלה מאד מעניינת, הוא אמר שהוא חיפש את המילה "שלום" במקרא, ומצא שהיא מופיעה פעמים רבות, אך בשום מקום הוא לא מצא: "שהמקרא מעלה את ערך השלום לערך עליון שאפשר בעבורו לעבור על דברי תורה, לסלף אותה, לעוות אותה, ולומר שבעבור השלום עדיף לשתוק ולקבל את עובדת קיומם של מינים ואפיקורוסים במחיצתנו, ולחיות איתם בשלום".

מדוע אפוא הכומרים השכירים, ובעיקר עובדי הציבור הממסדיים, הפכו את ערך השלום ליותר נכבד מביעור עבודה-זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים? האם באמת השלום הוא יסוד אשר ניתן באמצעותו לעקוף לבטל ואף לרמוס את חוקי התורה? האם השלום מכשיר את העבודה-הזרה? ושמה הוא מכשיר גם גילוי עריות? שהרי לעולם ניתן לטעון "גדול השלום" ולא להעניש למשל "משגיח" רשע וחסר-לב אשר תוקף נערות ונערים, ואף לאפשר לו להמשיך במעלליו, שהרי "גדול השלום" ואם הדבר יתפרסם עלולה להתגלע מריבה גדולה...

מדוע אפוא הרבנים השכירים הממסדיים זועקים השכם והערב "שלום עכשיו"?! מדוע הם אוסרים ומגנים את הקריאה בשם ה' אל עולם, כאילו מדובר בעבודה-זרה? ודומים הם לנביאי השקר אשר עליהם נאמר: "וַיִּרְפְּאוּ אֶת שִׁבְרֵי עַמִּי עַל נִקְלָה לֵאמֹר: שְׁלוֹם שְׁלוֹם [=הכל טוב ויפה וגדול השלום] וְאֵין שְׁלוֹם [אך אין באמת שלום בדרכיהם ובמעשיהם הרעים, רק מוות ומינות]" (ירמיה ו, יד). "יַעַן וַיִּבְעֵן הַטָּעוּ אֶת עַמִּי לֵאמֹר: שְׁלוֹם, וְאֵין שְׁלוֹם" (יח' יג, י), "בְּפִיו שְׁלוֹם אֶת רַעְיוֹ וַיִּדְבֵּר [שהרי 'גדול השלום'] וּבִקְרָבוֹ יֵשִׁים אָרְבוֹ [תככים ונכלולים ומזימות]" (יר' ט, ז).

סיבה ראשונה – פולמוס מעורר למחשבה

הרבנים השכירים, ובמיוחד הדרדעים שבהם כמו ערוסי, מחויבים לשמור על ממסד הרבנות הפרו-נוצרי הקיים כדי לשמר את המכונה המשומנת של הפקת הרווחים וטובות ההנאה מן התורה. ומדוע הדרדעים שבהם במיוחד? שהרי הם החשודים המידיים בִּמְרִי ובסטייה מדרך המינות הממוסדת, ולכן דווקא הדרדעים השכירים יתאמצו בכל הזדמנות להחניף לממסד (כמו בקיום כנסי רבנים 'עולמיים' שנועדו לחלק כיבודים ולרומם את שמם של בעלי המרדעות).

וביתר ביאור: מלחמות ופולמוסים בענייני אמונות ודעות מערערים מאד את מעמדו של הממסד מפני שהם מעוררים למחשבה ולמחקר, ואלה מובילים במקרים רבים מאד לחשיפת האמת ולשפיכת אור על מעללי השכירים הממוסדים עוטי המרדעות וגלימות הכומרים. כלומר, מלחמות על דרך האמת מעוררות את האנשים לחשוב, וזה דבר שרע מאד לכומרים השכירים, כי המחשבה והדעת הן האויב הראשון שלהם – שהרי ברגע שבני-האדם מתחילים לחשוב ולהשכיל ולשאול שאלות, סופם גם לגלות ולהבין לפחות משהו מן האמת על מעללי כומרי-הדת – ומי שמתבונן בספרי הכתובים של דוד ושלמה יגלה את רוממות החכמה והדעת.

"עַד מָתִי פָּתִיחַ תִּתְּנֵנִי וְלֹא תִּתְּנֵנִי לְצִדִּים לְצֹן חֲמָדוֹ לָהֶם וְכִסְיִים יִשְׁנֹאוּ דַעַת [...] יַעַן קָרָאתִי וְתִמְאֲנוּ כְּטִיתִי יָדִי וְאֵין מִקְשִׁיב [...] גַּם אֲנִי בְּאִידְכֶם אֶשְׁחָק אֶלְעָג בְּבֹא פִחְדְּכֶם, בְּבֹא כְּשׂוֹאָה פִּחְדְּכֶם

וְאִידְכֶם בְּסוּפָה יֵאָתֶה [...] אֲזַ יִקְרָאֲנִי וְלֹא אֶעֱנֶה יִשְׁחַרְנֵנִי וְלֹא יִמְצָאֲנִי, תַּחַת כִּי שָׁנְאוּ דַעַת וַיֵּרָאֵת יְיָ לֹא בְּחַרוּ [...] וַיֹּאכְלוּ מִפְּרִי דֶרֶכָם וּמִמַּעֲצוֹתֵיהֶם יִשְׁבְּעוּ, כִּי מְשׁוּבָת פְּתִים תִּהְיֶה גַם [=מינותם של רש"י ותלמידיו תהרגם, בהחזירם לליבם את ההבל שמחריב את דעתו ונפשו של אדם] וְשָׁלוֹת בְּסִילִים תֵּאָבְדָם [כגון: אל תעלו לארץ-ישראל, הכל יהיה בסדר] (מש' א).

סיבה שנייה – חשש מחשיפת יסודות הדת

כמו כן, בעלי המרדעות חוששים מאד שאמת כואבת נוספת תתגלה במלא עוזה, והיא: שהם ופטרוניהם, דהיינו "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות, מחקו וביטלו את כל יסודות הדת המחשבתיים! ומה יאמרו? ש"חכמי ישראל הקדושים גאוני העולם" היו מינים וכופרים? ואם ייאלצו לומר-כן, יהיה עליהם להודות שהם סכלים ונוכלים ונבלים ולוותר על כל מה שחצבו ברשע במחצבת דת משה הטהורה: כבוד, מעמד, שררה, משכורות ואינסוף טובות הנאה...

לפיכך, השכירים למיניהם אינם רוצים ואינם מסוגלים לקיים את ההלכות החשובות שנוגעות לביעור מינות ועבודה-זרה, או להדרכת עם-ישראל לדרך האמת וליסודות המחשבה הטהורים, או לקריאה בשם ה' אל עולם – כי כל המצוות הללו מנוגדות בתכלית הניגוד לדרכם העקושה והשקרית, ואף שופכות אור על מעלליהם ותעלוליהם – וזו סיבה נוספת מדוע הם מרוממים את השלום: כדי לטשטש את חשיבות יסודות הדת, ובראשם: ידיעת ה' וייחוד שמו, המלחמה בעבודה-זרה ובמינות, והקריאה בשם ה' אל עולם לעם-ישראל ולעולם כולו – כאילו השלום גדול יותר מכל יסודות התורה המחשבתיים, וכאילו הוא שקול כנגד כל תרי"ג המצוות כולן.

והאמת היא, כמו שאומר רבנו חמש-שש פעמים בכתביו, שהציר שעליו כל התורה כולה סובבת עליו הוא עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה! וזה מן המפורסמות, וכל מי שיתבונן בספר התורה ובדברי הנביאים יגלה את אמיתת דברי רבנו. כמו כן, עקירת עבודה-זרה היא הבסיס לידיעת ה' ולייחודו וכן למילוי חובתנו וייעודנו: לכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש ולבנות את בית הבחירה. ובמלים אחרות, השכירים הממוסדים מסלפים את התורה! כאילו הציר שעליו התורה סובבת הוא ערך השלום, שהרי תחת האצטלה של "גדול השלום" ניתן לעצב מחדש את כל מצוות התורה כולן, ובמיוחד לעצב מחדש את היחס למינות ולעבודה-זרה.

ובעניין זה ראו: "הציר שעליו סובבת התורה – עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה".

סיבה שלישית – הלקוח תמיד צודק!

מעמד הפוליטי והחברתי והערצת ההמונים לכומרים השכירים, מעניקים לבעלי המרדעות שררה כסף וכבוד. כלומר, הכומרים השכירים הם סוחרים ממולחים בתורת משה והלקוחות שלהם הם ההמונים הנבערים אשר מעניקים להם שררה כסף וכבוד. וכידוע, הלקוח תמיד צודק, ולכן הם אינם מסוגלים למתוח ביקורת או להוכיח את העם, שהרי הם מחויבים לתת לעם שירותי-דת באופן שהלקוח יהיה מרוצה, כמו נביאי השקר אשר חצבו טובות הנאה מדת משה ואמרו לעם מה שהם מעוניינים לשמוע: "וַיִּרְפְּאוּ אֶת נַפְּרָם עַמִּי עַל נִקְלָה לֵאמֹר: נְשָׁלוֹם נְשָׁלוֹם וְאִין נְשָׁלוֹם" (יר' ו, יד), "נֵעַן וּבִינֵן הִטְעוּ אֶת עַמִּי לֵאמֹר: נְשָׁלוֹם, וְאִין נְשָׁלוֹם" (יח' יג, י).

לפיכך, אם הם ישגו בהבנת מקומם בממסד, דהיינו שהם נותני שירות וההמונים הם הלקוחות ולכן עליהם לספק "שירותי דת" באופן שימצא חן בעיני ההמונים – אם הם ישגו ולא יבינו זאת, ויחלו להוכיח את זולתם או לחתור לדרך האמת, הם יערערו באופן אנוש את מעמדם, וסופם שההמונים, יחד עם הקולגות, דהיינו יתר כומרי הדת הממוסדים, ינערו אותם משררתם וירדפו אותם ויָרְעו להם בכל מיני דרכים עקלקלות – שהרי רוב אנשי השררה הללו, ובימינו כולם, ברגע שהדבר נוגע לשררה נעלמת יראת שמים לגמרי, וכדברי רבנו לקמן באיגרתו לתלמידו.

ולכן הכומרים השכירים האורתודוקסים הללו לעולם יבקשו להצטייר בעיני ההמון כמו "סנטה קלאוס", דהיינו זקנים חביבים אשר תמיד מחייכים ותמיד נחמדים ונעימים, וכך הם יורידו למינימום את החיכוך עם העם או עם חבריהם מן הממסד אשר סכיניהם תמיד שלופות ומחודדות... ובמילים אחרות, במקום להודות שהם סטו מדרך האמת וכשלו בעבודה-זרה, הם מציירים זאת כמעלה, כאילו הם הולכים בדרך ה' יתעלה, כי תמיד "גדול השלום" ו"אין כלי מחזיק ברכה יותר מן השלום", וכאילו אין רָשע ואין מינות ואין עבודה-זרה ואין חילול-השם.

דרך זו דומה מאד לדרך הנצרות, שהרי הכומרים, כדי להשיג טובות הנאה מן העם, אף הם תמיד מחייכים ותמיד נחמדים ונעימים כדי שהעם יהיה מרוצה מהם (ורק בסתר הם מזנים עם הנזירות ומנצלים ילדים רכים) – כי גם הכומרים הנוצרים הינם עובדים שכירים, בדיוק כמו הרבנים השכירים, ולכן גם הם צריכים להיות תמיד נחמדים, שהרי "הלקוח תמיד צודק".

סיבה רביעית – כיסוי על סטייתם מדרך האמת

המינים האשכנזים ועבדיהם הפנו עורף לדרך האמת וסילפו ועיוותו והשחיתו את התורה במהלך אלף השנים האחרונות – וכדי לחזק ולבסס ולהנציח את עיוותיהם וסילופיהם, ובראשם מחיקת כל יסודות התורה המחשבתיים ומחיקת מצות הוכח תוכיח את עמיתך, הם יצרו מנגנון שנקרא: "גדול השלום", או "אין כלי מחזיק ברכה יותר מן השלום", וכיו"ב מן המליצות.

באמצעות שימוש במליצות הללו כמנטרה, הם למעשה עוקפים את מצוות התורה כאשר הן לא נוחות להן, או כאשר הן מאיימות לחשוף את מעלליהם ותעלוליהם, וכך, בכל מקום שהם מעוניינים להצדיק סטייה מדרך האמת, הם צווחים בהתחסדות: "גדול השלום" – שהרי מי יעז להתווכח עם חשיבותו ורוממותו של השלום? ומי שבכל זאת יזעק ויערער על-כך, מיד יואשם שהוא "מעורר מדנים" או "שועל קטן מחבל כרמים" או "קנאי חמום מוח", וכיו"ב.

והאמת היא, שכל המוסרים והמדרשים שנאמרו בעניין רוממות השלום, לא נועדו למחוק שום מצוה מן התורה! ברם, הואיל וזייפני התורה ומצוותיה זקוקים לסילופים רבים מאד כדי להחזיק את שקריהם וכזביהם, השימוש במנטרה של "שלום עכשיו" הולך ומתרבה מאד-מאד...

והנני מודה שגדול השלום, אך לא במקום שעוברים על דברי תורה, וכל-שכן וקל-וחומר לא במקום שעוברים על יסודות התורה כגון הסתה למינות ולאלילות ולחילול-שם-שמים, ובדיוק לשם-כך ניתנה לנו מצות התוכחה כדי להשיב בנים לגבולם! ועם "גדול השלום" ניתן להכשיר את כל השרצים התועבות וההזיות, שהרי לפי השקפה זו השלום גדול יותר מדברי התורה!

כלומר, ההשקפה שערך השלום גדול מדברי התורה, הינה הלכה למעשה **כפירה בתורה!**

זאת ועוד, בענייני חומרות המינות ההזויות וכיו"ב, השכירים לא אומרים "גדול השלום" אלא נלחמים כמו חיות-טרף על אינסוף זוטות הבלים ושקרים שהם החדירו לתורת האמת, ועל העניינים הללו הם לא אומרים "גדול השלום", כי הדבר פוגע ברוממותם המדומה או בהזיות שהם מכרו להמונים, כגון בענייני כשרות, שאסור להתפשר ויש לאכול רק מהכשרות שלהם... ובעניינים שכאלה אין הם אומרים "גדול השלום", אלא הם לוחשים: גדול הכסף...

סיבה חמישית – עיניהם נתעוורו מן השוחד

הסיבה החמישית לאחיזה במנטרה של "גדול השלום" ולעיוות דת האמת היא השוחד. שהרי מי שנוטל שלמונים ושילומים ושלל טובות הנאה, עיניו יתעוורו לחלוטין מלראות את אור האמת. הוא כבר לא יזהה את עוולות העולם הדתי הפרו-נוצרי, והשלמונים אף יגרמו לו לסבור שכל העיוותים והשיבושים הללו נאמרו **מפי הגבורה!** ובכל מקום שיימצאו עוול ושחיתות, כומרי הדת יכסו על האמת ויקברו אותה בטענה ש"גדול השלום", והם אף יאמינו שהם עושים את הדבר הנכון, כי שוחד השלמונים כבר החשיך לחלוטין את מה שנותר משכלם המזוהם.

ובמלים אחרות, האם לדעתכם בעלי המרדעות השכירים הללו מסוגלים להוכיח ולהדריך את עם-ישראל לדרך האמת כאשר הם נגועים עד לשד עצמותיהם בקבלת משכורות וטובות הנאה ממסד מינות פרו-נוצרי? וכי דעתם חופשיה להבין דברי אמת ולהגיע להשקפות אמת? וכי הם ינתקו את עצמם מעטיני השוחד והשלמונים כדי שיוכלו לראות את האמת נכוחה?

ולא לחינם רבנו אומר בפירושו לנדרים (ד, ג):

"ואני תמה על אנשים גדולים [בעיני עצמם ובעיני רבבות הפתאים והכסילים] **שעיוורה אותם התאוה והכחישו את האמת**, והנהיגו לעצמם הקצבות [=תקציבים, לעתים כפויים] בעד המשפטים [=פסיקות הדין בבתי-הדין] והלימוד [=לימוד התורה], ונתלו בראיות קלושות".

ודברי הנביאים עזים וקשים וישירים ונוקבים בהרבה מדברי רבנו, והנה מקצתם:

"צִפְּיוֹ [=מנהיגי הדת בעלי השררה, הכומרים המתעים את העם אחרי ההבל] עֲוִירִים בְּלֶם, לֹא יָדְעוּ [את ה'], בְּלֶם בְּלָבִים אֱלֹמִים לֹא יוֹכְלוּ לִבְנֹחַ [כלבים אילמים!], הַיּוֹם שִׁכְבִּים אֶהְבִּי לָנוּם. וְהַפְּלָבִים עַדִּי נִפְּשׁ [כלבים עזי נפש!] לֹא יָדְעוּ שִׁבְעָה, וְהִמָּה רָעִים [והם אנשי השם מנהיגי העם ובעלי השררה, ויחד-עם-זאת] לֹא יָדְעוּ הֵבִין [סוטים מדרך האמת], בְּלֶם לְדֶרֶךְ פָּנוּ אִישׁ לְבַצְעוֹ מְקַצְהוֹ" (ישעיה נו). ושם תרגם יונתן: "וְכָלִבִּיא תְּקִיפִי נִפְשָׁן לֹא יָדְעִין לְמַסְבֵּעַ, וְאִנּוֹן מִבְּאֲשִׁין לֹא יָדְעִין לְאֶסְתַּפְלָא, בְּלֶהוֹן גְּבֵר לְקַבִּיל אוֹרְחִיהָ גָלוּ, גְּבֵר לְמִיבֵז מְמוֹנִיהָ דִּישְׂרָאֵל".

ישעיהו מתאר את נביאי השקר של ימיו בדימויים קשים וחרिפים מאד, וזו דרך האמת.

והנה לפניכם גם דברי מיכה הנביא, אשר משווה בין הכוהנים שפוסקים דינים בכסף לנביאי השקר הקוסמים בכסף, והוא מוסיף וקובע, שבגלל רדיפת הבצע של כומרי הדת, ירושלים תיחרב ותאבד. כלומר, שחיתותם של כומרי הדת תביא בסופו-של-דבר לחורבן העם והארץ:

"שָׁמְעוּ נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וְקִצְיָנֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמִּתְעַבִּים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיִּשְׁרָה יַעֲקֹשׁוּ, בְּכֹה צִיּוֹן בְּדָמִים וִירוּשָׁלַם בְּעוֹלָה [וְשֵׁם תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: 'דָּבָן בְּתִיהוֹן בְּצִיּוֹן בְּדָם אֲשִׁיד וִירוּשָׁלַם בְּנִכְלִין', דְּהִינּוּ, הַבּוֹנִים אֶת בְּתִיהֶם הַמִּפּוֹאֲרִים בַּכֶּסֶף הַעֲנִיִּים וְהַעֲשׂוּקִים], רָאשֵׁיךָ בְּשִׁחַד יִשְׁפְּטוּ: וְכֹהֲנֶיךָ בְּמַחִיר יוֹרוּ וְנְבִיאֶיךָ בְּכֶסֶף יִקְסְמוּ וְעַל יְיָ יִשְׁעֵנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבָּנוּ לֹא תְּבוֹא עָלֵינוּ רָעָה, לָכֵן בְּגִלְלָכֶם צִיּוֹן שָׁדָה תִּחְרַשׁ וִירוּשָׁלַם עֵינֵי תִהְיֶה וְהָרַבִּית לְבָמוֹת יַעַר" (פ"ג).

"וְעַתָּה אֲלֵיכֶם הַמַּצָּה הַזֹּאת הַכֹּהֲנִים [...] וְאַתֶּם סֹרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ הַכְּשִׁלְתֶם רַבִּים בְּתוֹרָה שִׁחַתְתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת" (מלאכי ב, א;ח); "כֹּהֲנֶיךָ חֲמָסוּ תוֹרָתִי וַיַּחֲלִלוּ קִדְשִׁי", "כֹּהֲנֶיךָ חָלְלוּ קִדְשׁ חֲמָסוּ תוֹרָה" (יח' בב, כו; צפ' ג, ד). ובעניין חובת התוכחה ראו: "חובת מצות הוכח תוכיח את עמיתך", ועוד ראו בעניינים האלה: "דע מה שתשיב לדרדעי".

סיבה שישית – רדיפת בצע במסווה של בריחה מן המחלוקת

ועתה אוסיף משהו על הדרדעים השכירים למיניהם, בעלי המרדעות בעיקר, אך גם שכירים מסוגים שונים, חובשי כיפות סרוגות אשר מקבלים כסף וטובות הנאה בעבור שיעורי תורה, או בעבור לימוד תורה-שבעל-פה (ר"מים נבערים), או בעבור ההדרת ספרים ופירושים... ועוד.

והנני מכיר היטב את דרכי הדרדעים השכירים, גם דרכו של קאפח וגם דרכם של אחרים, אשר מלאה וגדושה ורצופה בחששות ובפחדים. קאפח החדיר לתלמידיו השכירים את הפחד והיראה מדרך האמת, כאילו אם נלך בדרך האמת השמים ייפלו על ראשנו, ואף תירץ זאת באמתלה שהוא "בורח מן המחלוקת" – **וכל זה שקר וכזב!** כי אסור לעמוד מנגד כאשר עם-ישראל תועה אחרי ההבל והאלילות וחובה לזעוק ולצעוק: "קְרָא בְּגִרּוֹן אֶל תַּחֲשֹׁף כְּשׁוֹפֵר הָרֶם קוֹלְךָ וְהִגַּד לְעַמִּי פִּשְׁעָם וּלְבֵּית יַעֲקֹב חַטָּאתָם" (יש' נח, א). ולא רק שקאפח עמד מנגד ושתק וכיסה והסתיר וכיחַד, הוא גם לקח מן החרם וגם גנב וגם כיחש וגם שם בכליו! כלומר, קאפח ותלמידיו העדיפו ומעדיפים את השררה והכסף על-פני דרך האמת, ולכן פחדו בציון חטאים... "וְגַם לָקְחוּ מִן הַחֶרֶם וְגַם גָּנְבוּ וְגַם כִּחְשׁוּ וְגַם שָׁמוּ בְּכָלֵיהֶם" (יהו' ז, יא), ארורים יהיו!

ומדוע הם פוחדים? הם פוחדים מאותה סיבה ששאל פחד, הם פוחדים כי הם נכנעו ליצרם הרע, כי הם עטו על השלל, והם פוחדים, פוחדים מאד, לאבד את השלל שהשיגו, ואשר אותו הם מחבקים ומגפפים ומנשקים במחשכים, כאשר אין איש רואה אותם... ובגלל זה הם מדברים גבוהה-גבוהה על "גדול השלום" ועד כמה "אין כלי מחזיק ברכה יותר מן השלום"... לא כי השלום באמת מעניין אותם, יהיה שלום או תהיה מלחמה: אם בשלום יכון כיסאם ומשכורותיהם ישולשלו – אז גדול השלום ואין כלי מחזיק ברכה וכו'; ואם במלחמה כיסאם יכון ומשכורותיהם ישולשלו – שתהיה מלחמה (והראיה, בשנת תשפ"ג שקדמה לטבח בשמחת-תורה תשפ"ד, הם חברו לביבי הרשע וביקשו להחריב את יסודות החברה, ואז לא שמענו מהם את המנטרה של 'גדול השלום', כי הפיכת ישראל לדיקטטורה הייתה משרתת את רדיפת הבצע שלהם, שהרי אם הם היו מצליחים תקציביהם ומשכורותיהם היו גדלים מאד) – **הכל לפי רוח הכסף והשררה הנושבת**, "אֶל תִּרְבּוּ תִּדְבְּרוּ גְבוּהָהּ-גְבוּהָהּ יֵצֵא עֵתְּכָם מִפִּיכֶם כִּי אֵל דַּעוֹת יְיָ יִלּוּ וְנִתְּנָה עֲלֵיכֶם" (ש"א ב, ג), ובעניין זה ראו: "אורתודוקסים מושחתים – נמאסתם!".

סיבה שביעית – חניקת כל התעוררות לדרך האמת

הסיבה השביעית אף היא מוקדשת לדרדעים השכירים הממוסדים בעלי המרדעות. הכומרים הללו נוקטים בהתחסדות בגלל שהם חלק מהממסד האורתודוקסי הפרו-נוצרי. כלומר, הם אינם רוצים לכרות את האשרה שהם מסתופפים בצילה, ולכן הם מחנכים את העם שאסור לגנות ואסור להשתמש בביטויים קשים כנגד המתעים את העם אחרי ההבל. לפיכך תמיד תשמעם זועקים: "גדול השלום", כמו מנטרה אלילית אשר פותרת את כל הקושיות.

ואם השלום היה חשוב יותר מן האמת, מדוע שלח לנו הקב"ה את נביאיו השכם והערב? מדוע הנביאים ע"ה ייסרו את העם על העבודה-הזרה ועל חילול-השם אשר בידם? וכמה הנביאים דיברו על השלום? והיכן הם אומרים ששמירת השלום מכשירה עבודה-זרה או חילול-השם? וכי עובד עבודה-זרה או מחלל-שם-שמים שהיה בשלום עם כולם ומעולם לא צעק ולא התקוטט, וכי הוא ניצול מדין סקילה? וכי הוא יזכה לחיי-העולם-הבא? מהי השוטות הזאת?

לפיכך, ברור שהטפותיהם הינן התעיה חמורה, כי מטרתו הראשונה של קאפח וכל הדרדעים השכירים, היא להנציח ולשמר את מעמדם ויוקרתם ומשכורתיהם ושלל טובות ההנאה שהם קיבלו ומקבלים מממסד הכמורה האורתודוקסי הפרו-נוצרי. ומשום כך, תפקידם ומחויבותם הראשונה כלפי הממסד הפרו-נוצרי היא **לחנוק כל התעוררות לדרך האמת**. וזהו תפקידם וזוהי משימתם הראשונה במעלה ואשר לשמה ניתנה להם שררתם – לחנוק את דרך האמת.

וכך בדיוק היה גם תפקידם של נציגי הציבור המזרחי ששירתו במפלגות הגדולות לדורותיהם, ישראל ישעיהו, ישראל קיסר, ועוד, כולם-כולם תפקידם הראשון היה לחנוק כל התעוררות והתארגנות עצמית של יהודי תימן, ולהותירם מפוזרים ומפורדים ומפולגים ומשועבדים לממסד האשכנזי, אשר פעל לשימור ההגמוניה האשכנזית החברתית הכלכלית והמעמדית.

וזוהו בדיוק גם תפקידם של הדרדעים השכירים הממוסדים, ולכן: כל עוד דרכו של רבנו איננה מתנגשת באופן חזיתי וקטלני עם דרכיהם העקושות של פטרוניהם – לחיי. אבל ברגע שהיא מתנגשת או אפילו רק מאיימת על דרכיהם היקושות של פטרוניהם המינים, או-אז אתם תחלו לשמוע זמירות וקלישאות מן תפסח ועד עזה, עד כמה "גדול השלום" ועד כמה "אין לך כלי מחזיק ברכה יותר מן השלום", ועוד כהנה וכהנה קלישאות אשר נובעות מעיוורון השוחד.

בקלישאות המתעתעות והמפתות הללו הדרדעים השכירים למיניהם מקיימים את ייעודם הראשון שלשמו הם קיבלו את תפקידיהם ממעסיקיהם הפרו-נוצרים, וחוסמים למעשה את הדרך לביקורת ולשפיכת אור על מעלליהם ותעלוליהם של מעסיקיהם. והואיל והם ופטרוניהם מגוננים בעוצמה רבה על העבודה-הזרה וחילול-השם אשר הוחדרו עמוק מאד לתוך ליבה העשוק של דת משה באלף השנים האחרונות – אי-אפשר לעקור את העבודה-הזרה והמינות הללו שהוחדרו כל-כך עמוק מבלי להשתמש בלשונות קשים וחריפים מאד, וכך נהגו כל נביאי האמת לדורותיהם. וכאמור, כך גם אנחנו צריכים לנהוג, גם אם אין אנו נביאים ולא בני נביאים, אלא קטנים ודלים. ועוד על העניינים הללו ראו במאמרים: "חובה ומעלה לקלל את קאפח

הצלופח", "ראש הכומרים הדרדעים מודה בעבודה-זרה", "תיאטרון הכומרים השכירים הדרדעים", "האם יש מצוה שלא להוכיח?", "מדוע החרדים הפכו את איסור לשון הרע ליסוד הדת?", "אהבת הרעים ושנאת הרשעים", "גדרי לשון הרע ומתי הוא הופך למצוה?", ועוד.

תיאטרון הדרדעים השכירים

מלחמתו של אור הרמב"ם במינים ובצאצאיהם ובעבדיהם, שופכת אור לא רק על רשעים ומעללים של המינים וצאצאיהם, היא שופכת אור גם על עליבותם אפסותם וסכלותם של רבני תיאטרון הדרדעים השכירים. וזו הסיבה המרכזית שהם מוציאים-שם-רע על אור הרמב"ם: כי כאשר אנו שולפים את חרבנו לכרות את השקפות פטרוניהם המינים האורחים, הם עומדים כמו שאול המלך בשעתו, נבוכים ונכלמים על שעליבותם ונכלוליהם נגלים לעין כל. והיום כבר ברור, שכל מי שמשתמש בכתרה-של-תורה לא רק נעקר מן העולם, הוא גם מחלל-שם-שמים ומחריב את תורת האמת, ואף מהווה מכשול-עוון בדרך לכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש.

לפיכך הדרדעים השכירים רודפי הבצע מתעבים את אור הרמב"ם, כי אור הרמב"ם שופך אור על העובדה המדהימה, שדווקא הם, אשר טינפו את מוחותינו בהזיה שהם "מלאכים עלי אדמות", והחליקו בלשונם בדברים נעימים וחלקלקים כדי שנתעה אחריהם ונלכד ברשתם, והממו אותנו בכבודם ושררתם ועושרם ומלבושם הפרו-נוצרי – דווקא הם הינם האויב אשר מחריב את דרך האמת! מפני שהם אלה אשר מזהמים את דרך האמת וחונקים את זעקתה ומכשילים את ייעודה – להשיב בנים לגבולם! והאויב מבית קשה בהרבה מהאויב מבחוץ.

ברם, רבנו כבר גילה לנו את האמת על השכירים רודפי הבצע הללו, והנה דבריו באיגרתו לתלמידו ר' יוסף בן יהודה:

"ואין לך צורך באמרך: היכן יראת שמים? כי זה וכיוצא-בו מן **הגדולים** ממנו ממי שקדם, אין יראת שמים אצלם אלא להימנע מן החמורות, כפי שהדבר אצל ההמונים, אבל החובות המידותיות אינם סוברים שהם מחובות הדת, ואף אינם מדקדקים בדבריהם כפי שמדקדקים בהם השלמים יראי השם. **ורוב אנשי הדת מבעלי השררה הללו כאשר הדבר קשור בשררה נעלמת יראת שמים** [כלומר, כאשר הדבר נוגע לשררה גם מן החמורות הם אינם נמנעים]".

והוסיף רבנו וחשף את מידותיהם הרעות במורה (ב, כג):

"וכל זמן שהאדם מוצא את עצמו [...] נוטה כלפי התאוה והתענוגות [...] הרי הוא תמיד יטעה וייכשל בכל אשר ילך, **מפני שהוא יחפש השקפות אשר יסייעוהו למה שטבעו נוטה אליו**".

"ולא תסור: כי אחרי הנהו אֶשֶׁר לא יועילו וְלֹא יצילוּ כִּי תהוּ הָמָּה" (ש"א יב, כא).

סוף דבר

"זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחרב על כל ישראל חקים ומשפטים. הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא. והשיב לב אבות על בנים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם פֶּן אָבֹא וְהִכִּיתִי אֶת הָאָרֶץ חָרָם" (מלאכי ג, כב-כד).

הנה למדנו, כי קנאתם של ההולכים בדרכו של אליהו הנביא עוד תציל את הארץ ממכת חרם... ולא רק אליהו הנביא, גם פנחס בן אלעזר הכהן, אלמלא קינא לה' יתעלה הקב"ה היה מכלה את עם-ישראל בחמתו, וכמו שאומר ה' למשה בתורת האמת הטהורה (במ' כה, י-ג): "וַיִּדְבֹּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי. לָכֵן אֶמַּר הַנִּבִּי נָתַן לֹא אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. וְהִיָּתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קִנָּא לְאַלְהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

הנה הראיתם לדעת, כי דווקא הקנאה לדרך היושר והאמת, דווקא היא תביא עלינו שלום! וכבר הרחבתי בעניין זה במאמר: "חזון הרמב"ם לתקומה רוחנית", ושם הוכחתי, כי ללא אהבה לאמת, לעולם, אבל לעולם, לא תשרור בקרבנו אהבת חינוך שתוביל לכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש, ולבניין בית הבחירה, ולמילוי ייעודנו המחויב הנשגב והנצחי. ולחמורים הדרדעים עוטי מרדעות הכומרים אומר: חדלו לכם מטמטומנו בעניין חשיבות ערך השלום ו"גדול השלום" וכל שאר הזיות המינות המתעתעות שאימצתם לחיקכם, כי אין שום שלום עם עבודה-זרה ועובדי אלילים, ומי שלא מבין זאת מודה באלהים אחרים ומחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא.

מנטרת השלום המדומה שבפיהם נובעת אפוא משאיפתם לחנוק כל זעקה לדרך האמת, כי זהו תפקידם הראשון בתיאטרון המינים הממסדיים: לחנוק בכוח כל התעוררות לדרך האמת, אשר מסכנת את מעמדם, שררתם, השפעתם, משכורתיהם, וכוחם הפוליטי והכלכלי.

וזכורני כאשר התחלתי את דרכי באור הרמב"ם עוד הייתי מקורב לאיזה דרדעי שכיר ובכיר, והוא תבע ממני שוב ושוב לחדול מלכתוב דברי אמת נכוחים, כדי שלא יגיע אליו נזק...

וראוי לחתום בדברי חכמים ורבנו ע"ה במשנת אבות (ה, יז):

"כל מי שיש בו שלושה דברים הללו הרי זה מתלמידיו של אברהם, וכל מי שאין בו שלושה דברים הללו הרי זה מתלמידיו של בלעם. תלמידיו של אברהם: עין טובה [=ההסתפקות] [...]; אבל תלמידיו של בלעם: עין רעה [=הלהיטות לממון] [...] מה בין תלמידיו של אברהם לתלמידיו של בלעם? תלמידיו של בלעם יורדין לגיהנום ונוחלין באר שחת, שנאמר: 'וְאֶתָּה אֱלֹהִים תִּוָּדֵם לְבָאֵר שְׁחַת אֲנָשֵׁי דָמִים וּמְרָמָה' וכו' [תהלים נה, כד]; אבל תלמידיו של אברהם יורשין גן עדן, שנאמר: 'לְהַנְחִיל אֶהְיֶינָם יֵשׁ וְאַצְרֵיתֶיהֶם אֶמְלֵא' [משלי ח, כא]".

ושם פירש רבנו הרמב"ם, וזה דבריו:

"כבר ביארנו [...] כי 'עין טובה' היא ההסתפקות [...] ושלוש המגרעות שכנגדן הן: הלהיטות לממון והיא 'עין רעה' [...] ואותן שלוש המעלות נתפרסמו לאברהם אבינו, ולפיכך, כל מי שיש בו שלוש מעלות אלו נקרא 'תלמידו של אברהם' כיוון שנתנהג במידותיו. וכל מי שיש בו שלוש מגרעות אלו הרי זה 'תלמידו של בלעם' כיוון שנתנהג במידותיו".

"כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת הָאֵין עוֹד חֲכָמָה בְּתִימָן אֲבָדָה עֲצָה מִבְּנִים נִסְרָחָה חֲכָמָתָם" (יר' מט, ז).

"כִּי מִקֵּטָן וְעַד גָּדוֹל כָּלָה בִּצְעַ בְּצַע מִנְבִּיא וְעַד כֹּהֵן כָּלָה עֲשֶׂה שֹׁקֵר" (יר' ח, י).

האם יש מצוה שלא להוכיח?

אחת המצוות שנמחקו מספר התורה באלף השנים האחרונות היא מצות התוכחה. מי לא מכיר את הוראות הכומרים השכירים בימינו שאין להוכיח הלכה למעשה, וכן שלא קיים מישוה שמסוגל להוכיח וכו'. ולי הדברים נראים ברורים ופשוטים: מצוֹת "הוכח תוכיח את עמיתך" נמחקה **במכוון** מתורת משה! כי למצוה זו ישנה חשיבות עליונה בשיבה של עם-ישראל לדרך האמת, והיא למעשה האיום הגדול ביותר על הדת החדשה הפרו-נוצרית שקמה עלינו לבלותנו. ובמילים אחרות, הדת האורתודוקסית מרחיקה את עם-ישראל ממצות התוכחה, כדי לשמר את שקריה וכזביה, שהרי אם אסור להוכיח – לא ניתן לשפוך אור על מעלליה...

ובמילים אחרות, אם מצות "הוכח תוכיח את עמיתך" עברה ובטלה מן העולם, לא ניתן להוכיח שום "רב רבן" ושום חמור עוטה גלימה על שגיאותיו ומעלליו! בדרך זו, יצרו לעצמם הכומרים השכירים הפרו-נוצרים מנגנון הגנה, שבאמצעותו הם שומרים על שררתם ושלל טובות ההנאה שבידם. ברם, לא היה צורך במנגנון ההגנה הזה אם הם היו הולכים בדרך האמת, כי איש אמת שתוכיח אותו – ייכנע וישוב בתשובה. כלומר, הם כלל אינם רוצים לקבל תוכחה! הם רואים רק את הנאת עצמם ומשכנעים את עצמם בצדקת דרכם, לא בגלל שיש להם ראיות מבוססות לדרכם, אלא בגלל שדרכם העקלקלה מזרימה לכיסם שלמונים וטובות הנאה.

יתר-על-כן, מצות הוכח תוכיח את עמיתך נמחקה לא רק כדי **להגן** על הכומרים השכירים מפני ביקורת ותוכחה, אלא לא פחות מכך כדי **לפטור אותם** ממצות התוכחה, אשר עלולה לסכן את מעמדם כבודם ושררתם, ואסביר: כומר שכיר שיוכיח את בני קהילתו בעניין הלכה מסוימת, מסכן את מעמדו שררתו ושכרו, שהרי משכורותיו משולמות מהקופה הציבורית, ולכן הוא מחויב לפסוק לציבור הלכות שיתקבלו וימצאו חן בעיניהם, כי הציבור משלם את משכורותיו. ובמילים אחרות, הוא נותן השירותים והציבור הם לקוחותיו, והלקוח תמיד צודק! ואם נותן השירות לא יתנהג באופן שישביע את רצון הלקוח, הלקוח עלול לפטר את נותן השירות...

ושמעתי בעבר את ערוסי השכיר מבקעת העצמות, שסיפר שהוא ניסה לשכנע את אנשי בית-הכנסת בקהילתו שָׁמַת האבן בבית-הכנסת גבוהה מדי, וראוי להסירה. כמובן שהוא נכשל, שהרי הלקוח תמיד צודק, אך לא אשכח את המלים שהוא אמר: "סיכנתי בעצמי"! כלומר, הוא הגיע למצב שבו הוא מסכן את מעמדו כבודו ושררתו! והדבר האחרון שכומרי-הדת חפצים בו הוא לסכן את שלמוניהם, ולכן נוח להם מאד לבטל כליל את מצות "הוכח תוכיח את עמיתך". ואין לי צל של ספק, שתקרית הבמה הזו גרמה לאותו נוכל ממסדי להבין היטב מי בעל הבית, ומאותו יום ואילך הוא היה כנוע וממושמע לכל אשר יורו לו, ואפילו על שמאל שהוא ימין...

אחד הטעמים שהכומרים השכירים משתמשים בו כדי להצדיק את הפניית עורפם לדרך האמת, וכדי להצדיק את מחיקת מצות התוכחה מן התורה, הוא: "גדול השלום" או "אין כלי מחזיק ברכה יותר מן השלום" ובעוד מליצות, אשר מיסודן לא נועדו למחוק שום מצוה מן התורה, אך מי שמסלף את יסודות התורה זקוק לעוד סילופים רבים כדי להחזיק את שקריו

וכזביו. ואכן גדול השלום מאד, אך לא במקום שעוברים על דברי תורה, ובדיוק לשם כך ניתנה לנו מצות התוכחה כדי להשיב בנים לגבולם. ועם "גדול השלום" ניתן להכשיר את כל השרצים והתועבות, שהרי לפי השקפה זו השלום גדול יותר מדברי התורה! וזו כפירה בתורה! ועל התעיית הכומרים השכירים בעניין זה ראו: "האם ערך השלום גדול מקיום מצוות התורה?".

כמו כן, מצוה זו נמחקה לא רק באופן מכוון אלא גם באופן טבעי, שהרי מי שנוטל שלמונים ושלל טובות הנאה, עיניו יתעוורו לחלוטין מלראות את אור האמת: הוא כבר לא יזהה את עוולות העולם הדתי הפרו-נוצרי, והשלמונים אף יגרמו לו לסבור שכל העיוותים והשיבושים הללו נאמרו **מפי הגבורה!** כלומר, האם לדעתכם הכומרים השכירים מסוגלים להוכיח ולהדריך את עם-ישראל לדרך האמת כאשר הם נגועים עד לשד עצמותיהם בקבלת משכורות וטובות הנאה מממסד פרו-נוצרי? וכי דעתם חופשיה להבין דברי-אמת ולהגיע להשקפות-אמת? וכי הם ינתקו את עצמם מעטני המינות והשוחד והשלמונים כדי שיוכלו לראות את האמת נכוחה?

והנה לפניכם דברי רבנו בפירושו לנדרים (ד, ג): "ואני תמה על אנשים גדולים [=בעיני עצמם וההמון] **שעיוורה אותם התאוה והכחישו את האמת**, והנהיגו לעצמם הקצבות [=תקציבים] בעד המשפטים [=פסיקת הדינים] והלימוד [=לימוד התורה], ונתלו בראיות קלושות".

ודברי הנביאים עדים וקשים וישירים ונוקבים עוד יותר מדברי רבנו, והנה מקצתם:

"כִּהְיִה חֲמֹס תוֹרָתִי וַיִּחַלְלוּ קִדְשִׁי", "כִּהְיִה חִלְלוּ קִדְשׁ חֲמֹס תוֹרָה" (יח' כב, כו; צפ' ג, ד); "כִּי מִקֵּטָן וְעַד גָּדוֹל בָּלָה בְּצַעַב מִנְבִּיא וְעַד כֹּהֵן בָּלָה עֹשֶׂה שִׁקָּר" (יר' ח, י); "וְאִם אָב אֲנִי אֵיהָ כְּבוֹדִי וְאִם אֲדוֹנִים אֲנִי אֵיהָ מוֹרָאִי אָמַר יי צְבָאוֹת לָכֶם הִכְהֵנִים בּוֹזֵי שְׁמִי" (מלאכי א, ו); "רְאֵשִׁיָּה בִשְׁחַד יִשְׁפֹּטוּ וְכִהְיִה בְּמַחִיר יוֹרִי" (מי' ג, יא); "וְעַתָּה אֲלִיכֶם הַמִּצָּה הַזֹּאת הִכְהֵנִים [...] וְאַתֶּם סוֹרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ הַבְּשִׁילָתָם רַבִּים בַּתוֹרָה שֶׁחֲתָם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יי צְבָאוֹת" (מלאכי ב, א; ח); "שְׁמַעוּ דְּבַר יי קִצְיִי סֹדֶם הָאֲזִינוּ תוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עִם עֲמָרָה [...] שְׂרִיף סוֹרְרִים וְחִבְרִי גִנְבִים בָּלוּ אֲהֵב שֶׁחַד וְרֹדֵף שְׁלֹמֹנִים יָתוּם לֹא יִשְׁפֹּטוּ וְרִיב אֲלֻמָּנָה לֹא יָבֹא אֲלֵיהֶם" (יש' א, כג), ועוד.

עד כאן המבוא למאמר זה מתוך המאמר: "חובת מצות הוכח תוכיח את עמיתך". וראוי לעיין במאמר זה לפני שממשיכים לקרוא את האמור לקמן, כי הדברים בנויים על האמור שם.

א. כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע...

במאמר זה הנני מבקש לעסוק בהתעיה נוספת מבתי המינות, לפיה מצות התוכחה נעקרת מספר התורה בכל מקום שנדמה לו למוכיח שהמוכח ימאן לקבל את התוכחה. ובמלים אחרות, מצות התוכחה נתונה לשיקול דעתו של המוכיח: אם המוכיח משער שהמוכח יסרב לקבל את התוכחה, מצות התוכחה לא חלה עליו מעיקרא ואף חובה עליו להימנע מלהוכיח!

משמעות ההתעיה הזו הלכה למעשה היא: עקירת מצות התוכחה מן התורה! שהרי אם עצם קיומה נתון לשיקול דעתו של המוכיח, מי לא יפטור את עצמו מלקיימה? והראיה הגדולה לעקירתה היא שמצוה זו אכן נעקרה לחלוטין מתורת משה, ולכן היא לא נפסקה בספרי המינים, לא בטור האבן, ולא בשולחן הפיגולים וההזיות, ואין בכומרים אחד שמקיים אותה!

נחל אפוא לבחון את שורשי עקירתה, והדרך הרעה שסללו המינים קיימת גם בימינו:

הראיה הראשונה

בשבת (נד ע"ב) נאמר כך: "כל שאפשר למחות באנשי ביתו ואינו מוחה – הוא נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו – נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו – נתפס על כל העולם כולו". וכך פוסק רבנו הלכה זו בהלכות דעות (ו, ט): "וכל שאפשר בידו למחות ואינו מוחה, הוא נתפס בעוון אלו כולם שאפשר לו למחות בהם". אולם, רש"י-שר"י פירש בגמרא שם כך: "בכל העולם כולו – בכל ישראל, כגון מלך ונשיא שאפשר לו למחות, **שיראין מפניו ומקיימין דבריו**".

מדברי שר"י עולה, שחובת התוכחה חלה אך ורק על מי שיראים מפניו ומקיימים את דבריו. כלומר, אם המוכיח סבור שלא יראים מפניו או שלא יקבלו את דבריו הוא פטור מלהוכיח! וזה עיוות חמור מאד, מפני שבזה שר"י עוקר את המצוה החשובה הזו מן התורה, שהרי הרוב המוחץ של בני האדם מבקשים להתחמק מקיום מצוה זו שמא יבולע להם בפן הכלכלי או החברתי – וכאשר הם רואים את דברי שר"י, דהיינו שמצות התוכחה חלה עליהם אך ורק כאשר הם סבורים **שגם** יראים מפניהם **ושגם** דבריהם יתקבלו ברצון – לא יישאר בהם אפילו אחד שיוכיח את חברו לדרכי יושר ואמת, ונמצא שנעקרה מצות התוכחה מתורת משה.

והאמת הפוכה מדברי שר"י לחלוטין! החובה להוכיח כלל אינה תלויה במידת סמכותו של המוכיח כלפי החוטא, שהרי בספר ויקרא נאמר (יט, יז): "**הוֹכַחְתָּ תוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ**" ולא נאמר תלמידך, משמע בין גדול בין קטן מצוה להוכיחו על מעשיו הרעים. זאת ועוד, החובה להוכיח כלל אינה תלויה בסיבוי הצלחתה של התוכחה, כעולה מפסק רבנו בהלכות דעות (ו, יב):

"במה דברים אמורים? [שאסור להכלים את החוטא?] בדברים שבין אדם לחברו, אבל בדברי שמים, אם לא חזר בו בסתר [=בעט בתוכחה] **מכלימין אותו ברבים ומפרסמין חטאו ומחרפים אותו בפניו ומבזין ומקללין אותו עד שיחזור למוטב**, כמו שעשו כל הנביאים לישראל".

הראיה השנייה

ראיה נוספת למגמתו של שר"י לעקור את מצות התוכחה מצויה בפירושו ליבמות (סה ע"ב), וכך נאמר שם: "ואמר רבי אילעא משום רבי אלעזר ב"ר שמעון: כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע, כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע. רבי אבא אומר: חובה [שלא לומר דבר שאינו נשמע], שנאמר: '**אַל תוֹכַח לִךְ פֶּן יִשְׁנָאָךְ הוֹכַח לְחָכָם וַיֵּאָהֲבָךְ**' [משלי ט, ח]".

נשים לב, לפי ר' אלעזר יש "מצוה" שלא לומר דבר שאינו נשמע, ולפי ר' אבא מדובר ב"חובה", ולכאורה הדברים תמוהים מאד, וכי מצוה אינה חובה? אלא, המסקנה הראשונה שעולה מדברי הגמרא היא, ש"המצוה" שלא לומר דבר שאינו נשמע היא מעין חובה מוסרית בלבד. לעומת זאת, לפי ר' אבא אסור לומר דבר שאינו נשמע, ואיסור זה הוא בגדר חובה תורנית. ברם, בהמשך הדברים מגלה לנו ר' אבא מי הם אשר אינם מסוגלים לשמוע: "**אַל תוֹכַח לִךְ פֶּן יִשְׁנָאָךְ**" וכו', כלומר מדובר אך ורק באנשים רעים וחטאים לה' מאד כמו המינים למיניהם, אשר אסור לבוא עמם בשום מגע ושיחה ותוכחה! "**יֵד יְהִי לִךְ נְשֹׂמָה עוֹשֶׂה בְּעִבְרַת דָּדוֹן**" (מש' בא, כד).

והנה לפניכם פסק חז"ל ורבנו בעניינם בהלכות עבודה-זרה (ב, ט), וזה דבריהם:

"והמינים, הם התרים אחר מחשבות ליבם בסכלות בדברים שאמרנו, עד שנמצאו עוברים על גופי תורה להכעיס בשאט בנפש ביד רמה, ואומרים שאין בזה עוון. **ואסור לספר עמהן ולהשיב עליהן תשובה כלל**, שנאמר: 'וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ' [משלי ה, ח]".

ברם, רש"י-שר"י במנהגו עיוות וסילף גם כאן את דת משה, והחליט שדברי ר' אלעזר ור' אבא עוסקים **בכל אדם** ולא רק בלצים הרשעים! והנה לפניכם פירושו: "לומר דבר הנשמע – דכתיב: 'הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ' [ויקרא יט, יז], **להוכיח מי שמקבל הימנו**". נמצא לפי שר"י, שמצות התוכחה נתונה לשיקול דעתו של המוכיח, ואם הוא סבור שהמוכח לא יקבל את התוכחה, מצות התוכחה לא חלה עליו מעיקרא ואף חובה עליו להימנע מלהוכיח! דהיינו אסור לו להוכיח!

וזו דרך מתוחכמת מאד למחוק את מצות התוכחה מן התורה, שהרי רש"י-שר"י לא היה מסוגל למחוק את הפסוק מן התורה, כי מי יקשיב לדבר כזה? ברם, לסלף את הפרשנות של התורה, זה כבר הרבה יותר קל לעשות, וכך הוא עשה. אך בפועל, מדובר במחיקה של מצוה ממצוות התורה, שהרי מי יסכן את עצמו להוכיח את זולתו כשעצם קיום המצוה נתון לשיקול דעתו? ואין כמעט אדם אחד שלא יפטור את עצמו מלהוכיח בתואנה שהחוטא ממילא לא ישמע... כל-שכן שמדברי רש"י-שר"י עולה, שלא רק שאין צורך להוכיח אלא שאסור מהתורה להוכיח!

נמצא אפוא, כי שר"י בפרשנותו כופר בפירוש, דהיינו במסורת קבלתה של מצות התוכחה, וכך פוסק רבנו בהלכות תשובה (ג, יז): "שלושה הן הכופרים בתורה: [...] וכן הכופר בפירושה, והיא תורה-שבעל-פה". ומה דינם של הכופרים בתורה? ובכן, הנה לפניכם דברי חז"ל ורבנו בהלכות תשובה (ג, יד): "ואלו שאין להן חלק לעולם הבא, אלא נכרתין ואובדין, ונידונין על גודל רשעם וחטאתם, לעולם-ולעולמי-עולמים: המינים, והאפיקורסים, והכופרים בתורה" וכו'.

הראיה השלישית

אחת מהחובות החשובות ביותר של מצות התוכחה היא להוכיח את האדם תחילה בינו לבינו בדרכי נועם, וכמו שפוסק רבנו בהלכות דעות (ו, ט): "המוכיח את חברו, בין בדברים שבינו לבינו בין בדברים שבינו לבין המקום, צריך להוכיחו בינו לבין עצמו, וידבר לו בנחת ובלשון רכה, ויודיעו שאינו אומר לו אלא לטובתו ולהביאו לחיי העולם-הבא". וכן רבנו פוסק גם בהלכה הבאה שם: "המוכיח את חברו, **תחילה** [=בראשית דברי התוכחה] לא ידבר לו קשות עד שיכלימו, שנאמר: 'וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֶטָּא' [ויק' יט, יז], כך אמרו חכמים: יכול את מוכיחו ופניו משתנות? תלמוד לומר: 'וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֶטָּא'. מכאן שאסור לאדם להכלים את ישראל **וכל-שכן ברבים**". כלומר, ברור שאסור לאדם להכלים את חברו בתוכחתו הראשונה שנעשית בינו לבינו.

ועתה לפירוש רש"י שבו הוא משחית את מצות התוכחה, בפירושו לערכין (טז ע"ב) הוא מפרש את דברי הספרא כך: "[יכול את מוכיחו] ופניו משתנין – **שיוכיחו ברבים להלבין פניו**".

לפי הספרא אסור להוכיח את האדם בתחילת התוכחה בינו לבינו בדרך של הלבנת פנים, אלא, חובה להוכיחו בתחילה בנועם וכפי שראינו לעיל בהלכות אופני התוכחה. אולם, לפי שר"י

האיסור להלבין פנים בתחילת התוכחה הוא אך ורק ברבים, דהיינו בפרהסיה! ומזאת עולה, שמותר להוכיח בתחילת התוכחה בינו לבינו בדרך של ביזוי והלבנת פנים! אולם, עיוות דרכי התוכחה יגרום בהכרח להשחתת מצות התוכחה – שהרי אם בני האדם יסברו שמותר להכלים מיד בתחילת התוכחה בינו לבינו, סוף התוכחה להיכשל, וכישלונה של התוכחה יחזק את טענת הרשעים שיש לעקור את המצוה הזו מן התורה, כי אין שום דרך לקיימה ולהעמידה...

ובאמור, אם תוסיפו ותשאלו: ומדוע המינים טרחו לזייף ולהשחית את מצות התוכחה? ובכן, ברור שהייתה למינים מטרה גדולה בהשחתת מצות התוכחה, שהרי באמצעות השחתתה הם השחיתו את הכלי המרכזי שיש בידי אנשי-האמת להרחיק את בני האדם מדרכי המינים. כמו כן, ממטרות הכמורה האורתודוקסית היא להפיק רווחים וטובות הנאה מן ההמון, כמו בכנסייה הנוצרית. אולם, הדבר הראשון שעל הכוברים לעשות כדי לזכות באהדת ההמון הוא להימנע מלהוכיחם, שהרי אם יוכיחו את ההמון – ישנאום, ולפיכך מחקו את המצוה הזו מן התורה.

וראו נא כמה שנאו את נביאי האמת: "שָׁנְאוּ בְּשַׁעַר מוֹכִיחַ וְדָבַר תָּמִים יִתְעֹבוּ" (עמוס ה, י).

"הִיִּיתִי לְשֹׁחֹק כָּל הַיּוֹם בְּלֹא לַעֲגֹל לִי [...] כִּי הָיָה דְבַר יי לִי לְחַרְפָּה וּלְקַלֵּס כָּל הַיּוֹם [...] כִּי שָׁמַעְתִּי דְבַת רַבִּים מְגוֹר מִסָּבִיב הִגִּידוּ וְנִגִּידְנוּ כָּל אֲנוֹשׁ שְׁלוּמִי שְׁמִרִי צִלְעִי אוֹלִי יִפְתָּה וְנוֹכְלָה לוֹ וְנִקְחָה נִקְמָתְנוּ מִמֶּנּוּ, וַיִּי אוֹתִי כְּגִבּוֹר עָרִיץ עַל כֵּן רָדְפִי וְכָשְׁלוּ וְלֹא יָכֻלוּ בָּשׁוּ מֵאֵד כִּי לֹא הִשְׁכִּילוּ כְּלָמֶת עוֹלָם לֹא תִשָּׁכַח [...] אֲרָאָה נִקְמָתְךָ מֵהֶם כִּי אֵלֶיךָ גָּלִיתִי אֶת רִיבִי" (ירמיה כ, ד-ז).

"אֲדַנִּי יי נָתַן לִי לִשׁוֹן לְמוֹדִים לְדַעַת לַעוֹת אֶת יַעֲקֹב דָּבַר יַעֲרִי בְּבִקְרָה בְּבִקְרָה יַעֲרִי לִי אֲזֵן לְשִׁמְעַ כְּלִמּוֹדִים, אֲדַנִּי יי פָּתַח לִי אֲזֵן וְאָנְכִי לֹא מְרִיתִי אַחֲוֹר לֹא נִסְלַגְתִּי, גּוֹי נָתַתִּי לְמַכִּים וּלְחַיִּי לְמַרְטִים פָּנִי לֹא הִסְתַּרְתִּי מִכְּלָמוֹת וָרָק, ואֲדַנִּי יי יַעֲזֹר לִי עַל כֵּן לֹא נִכְלַמְתִּי עַל כֵּן שְׁמַתִּי פָנִי כְּחִלְמִישׁ וְאֲדַע כִּי לֹא אֲבוֹשׁ, קְרוֹב מְצַדִּיקִי מִי יָרִיב אֹתִי נִעְמָדָה יַחַד מִי בַעַל מִשְׁפָּטִי יִגֹּשׁ אֵלַי, הֵן אֲדַנִּי יי יַעֲזֹר לִי מִי הוּא יִרְשָׁיעַנִי הֵן כָּלֵם כְּבֹגֵד יִבְלוּ עֹשׂ יֵאָכֵלֵם, מִי בָכֶם יָרָא יי שְׁמַע בְּקוֹל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר הֵלַךְ חֲשִׁכִים וְאֵין נֹגֵה לוֹ יִבְטַח בְּשֵׁם יי וְיִשְׁעוֹ בְּאַלְהֵיו, הֵן כָּלֵכֶם קִדְחִי אֲשׁ מֵאֲזִירִי זִיקוֹת לָכֵן בְּאוֹר אֲשֶׁכֶם וּבְזִיקוֹת בְּעֶרְתֶּם מִיָּדִי הִיְתָה זֹאת לָכֶם לְמַעַצְבָּה תִּשְׁכַּבְנוּ" (ישעיה נ, ד-יא).

סיבה נוספת: המוכיח צריך בהכרח להתנהג בהתאם לרמה המוסרית והערכית שהוא דורש מחבריו או מתלמידיו, ואיך המינים יכבלו את עצמם לערכי מוסר? והלא הדבר מנוגד לתאוותם! להיפך, המינים מכסים ומגוננים על בעלי התאוה שביניהם, מפני שהם מזדהים עמם או מפני שהם סבורים שתורתם הדמיונית מגינה ומצילה עליהם מכל העוונות והתועבות – וכמו שראינו כיצד ליצמן הגן בחירוף-נפש על מלכה לייפר, והצליח לדחות בשנים רבות את משפטה.

נחזור לרש"י, **לסיכום:** שר"י בפרשנות מינותו לעיל מזייף את התורה-שבעל-פה ולמעשה כופר בפירושה הנכון והנאמן של מצות התוכחה המסור באומה איש-מפי-איש עד משה רבנו ע"ה, וכך פוסק רבנו בהלכות תשובה (ג, יז): "שלושה הן הכופרים בתורה: [...] וכן הכופר בפירושה, והיא תורה-שבעל-פה". ומה דינם של הכופרים בתורה? הנה לפניכם דברי חז"ל ורבנו בהלכות תשובה (ג, יד): "ואלו שאין להן חלק לעולם הבא, אלא נכרתין ואובדין, וינדינן על גודל רשעם וחסאתם, לעולם-ולעולמי-עולמים: המינים, והאפיקורסים, והכופרים בתורה" וכו'.

ואצרף גם את דברי רבנו ביסוד התשיעי משלושה-עשר יסודות הדת:

"והיסוד התשיעי הביטול. והוא שזו תורת משה לא תבטל, ולא תבוא תורה מאת ה' זולתה, ולא יתוסף בה ולא יגרע ממנה לא בכתוב ולא בפירוש [=לא ישתנה מאומה בתורה-שבעל-פה], אמר: 'לא תסף עליו ולא תגרע ממנו' [דב' יג, א] [...] וכאשר יפקפק אדם ביסוד מאלו היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו, ועליו הוא אומר: 'הלא משנאיך !! אשנא ובתקוממיך אתקוטט' [תה' קלט, כא]."

ב. חובה להוכיח גם אם לא ישמעו!

והנה לפניכם דברי ה' לירמיה: הקב"ה מצווה עליו להוכיח את עם-ישראל טרם החורבן, וזאת למרות שהקב"ה מודיע לירמיה שהעם לא ישמע אליו ולא ישוב בתשובה: "וְדַבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֲלֵיךְ וְקִרְאתָ אֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲנִיכָהּ, וְאַמַּרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהָיו וְלֹא לָקְחוּ מוֹסֵר אֲבֹדָה הָאֲמוּנָה וְנִכְרַתָּה מִפִּיָּהֶם" (יר' ז, כז–כח).

ומדברי יחזקאל (ג, טז–כא) עולה שמי שיש בידו להוכיח ואינו מוכיח נתפס בעוון החוטאים:

"וַיְהִי דָבָר יְיָ אֵלַי לֵאמֹר: בֶּן אָדָם, צִפָּה נִתְּתִיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי דָבָר וְהִזְהַרְתָּ אוֹתָם מִמֶּנִּי, בְּאֲמָרִי לִרְשָׁע מוֹת תָּמוּת וְלֹא הִזְהַרְתָּ וְלֹא דַבַּרְתָּ לְהַזְהִיר רָשָׁע מִדְּרָכּוֹ הַרְשָׁעָה לְחִיתוֹ הוּא רָשָׁע בְּעֹנּוֹ יָמוּת וְדָמוֹ מִיָּדְךָ אֲבִקֵּשׁ, וְאַתָּה כִּי הִזְהַרְתָּ רָשָׁע וְלֹא שָׁב מִרְשָׁעוֹ וּמִדְּרָכּוֹ הַרְשָׁעָה הוּא בְּעֹנּוֹ יָמוּת וְאַתָּה אֶת נַפְשׁוֹ הִצַּלְתָּ. וּבִשְׂבוֹב צִדִּיק מִצְדָּקוֹ וְעָשָׂה עוֹל וְנִתְּתִי מַכְשׁוֹל לַפְּגִי הוּא יָמוּת כִּי לֹא הִזְהַרְתָּ בְּחַטָּאתָו יָמוּת וְלֹא תִזְכָּר צְדָקָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וְדָמוֹ מִיָּדְךָ אֲבִקֵּשׁ, וְאַתָּה כִּי הִזְהַרְתָּ צִדִּיק לְבִלְתִּי חָטָא צִדִּיק וְהוּא לֹא חָטָא חַיּוֹ יִחְיֶה כִּי נִזְהַר וְאַתָּה אֶת נַפְשׁוֹ הִצַּלְתָּ."

ולעיון נוסף בחובת מצות התוכחה ובתעתועי המינים, ראו: "חובת מצות הוכח תוכיח את עמיתך"; ועוד ראו בעניינים אלה: "מדוע החרדים הפכו את איסור לשון הרע ליסוד הדת?".

ג. תוספת ביאור לדברי חכמים במסכת יבמות

חשוב להוסיף, שדברי רבי אבא שאוסר להוכיח את הלצים והרשעים, וכן דברי רבי אלעזר שרק המליץ שלא להוכיח את הלצים והרשעים, דברי שניהם כלל אינם נוגעים לעצם הגדרת מצות התוכחה, שהרי יש חובה תורנית להוכיח כל אדם ובכללם גם את הלצים והרשעים! ומאין הנני יודע זאת? ובכן, אם דבריהם היו מעוגנים בתורה-שבעל-פה כלל לא הייתה מחלוקת בעניין זה, והיה נפסק באופן ברור ומפורש – האם אסור להוכיח את הלצים או שרק מדובר בהמלצה.

והנה לפניכם הגדרת מצות התוכחה מתוך ספר-המצוות להרמב"ם (עשין רה):

"והמצוה החמש ומאתיים, הציווי שנצטוונו למחות בעושה עבירה או במי שזומם לעשותה, ולהזהירו על-כך בדברים ולהוכיחו. ואין אדם ממנו [=מעם ישראל] רשאי לומר: 'אני לא אחטא, ואם יחטא זולתי זה עניינו עם אלוהיו' – זה נגד התורה, אלא אנו מצווים שלא נעבור ולא נניח לזולתנו מאומתנו לעבור, ומי שזומם לעבור, חובה על כל אדם להוכיחו ולמנעו, ואף-על-פי שלא נתקיימה עליו עדות המחייבת ביצוע עונש, והוא אמרו יתעלה: 'הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ'".

[ויק' יט, יז]. ולשון ספרא: מנין אם הוכחתו אפילו ארבעה וחמשה פעמים חזור והוכח? תלמוד לומר: 'הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ'. יכול את מוכיחו ופניו משתנות? תלמוד לומר: 'וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֶטְא' [ויק' יט, יז]. וכבר ביארו חכמים שמצוה זו חובה על כל אדם, אפילו מן הקטן לגדול" וכו'.

ואין שום זכר להחרגת הַלְצִים, לא בהלכה, ולא בהגדרות המצוה במקורות הקדומים, וגם לא בתוכחות הנביאים הקשות שהוכיחו את המינים ועובדי-האלילים ואת רשעי עַמּוֹנוֹ לַמִּינִיהֶם. לפיכך, מן ההכרח לבאר, כי מאמריהם של ר' אבא ור' אלעזר הם מאמרים מוסריים שמופנים להמוני העם אשר אינם יודעים שכדי להוכיח את הַלְצִים והרשעים יש צורך בתחכום רב ובידע רחב. לדעת ר' אבא אסור לאדם שאינו יודע להתמודד עם הַלְצִים להוכיח אותם, ולדעת ר' אלעזר ההרחקה היא רק בגדר המלצה מוסרית. ונראה לי ברור שכוונת שני החכמים היא אחת: שלא לחלל-שם-שמים ושלא לגרום נזק לדרך האמת, ונחלקו ביניהם באופן שבו יש לבטא את ההרחקה הזו, לדעת ר' אלעזר די בהמלצה ולדעת ר' אבא יש צורך באיום מפורש. עוד נראה לי, שר' אלעזר חלק על ר' אבא בעניין זה מפני שהוא חשש שאיום מפורש, אשר ירחיק לחלוטין מלהוכיח את הַלְצִים, עלול לעקור את מצות התוכחה שרבים ממילא נמנעים לקיימה.

ומדוע תוכחה לא נכונה לַלְצִים עלולה לגרום לחילול-שם-שמים ולנזק כבד לדרך האמת? ובכן, התשובה פשוטה: ברור שאדם שאינו יודע להתמודד עם תכסיסי ותעתועי הַלְצִים והרשעים עלול לגרום להם להוסיף זלזול תיעוב ומשטמה לדת משה, ואף ייתן בידיהם כלים נוספים לנגח אותה. ברם, מי שיודע להתמודד עם הַלְצִים והרשעים חובה עליו להוכיחם ולסתום ולחתום את פיותיהם, כי בזה הוא מקדש-שם-שמים, ונלחם את מלחמות ה' יתעלה ויתרומם שמו.

ומאותה הסיבה שר' אלעזר ור' אבא הרחיקו מלהוכיח, מאותה הסיבה גם ר' אלעזר בן עזריה הרחיק מלהוכיח, וכוונת כולם להרחיק מלהוכיח את הַלְצִים, שמא תתגלע מריבת-זעם אשר תגרום נזק כבד לדרך האמת ונמצא שם-שמים-מתחלל. וכך נאמר בערכין (טז ע"ב): "אמר רבי אלעזר בן עזריה: תמיהני אם יש בדור הזה שיודע להוכיח", ומאין הנני יודע שגם דברי ר' אלעזר הללו עוסקים אך ורק בַּלְצִים? ובכן, הדברים שקדמו לדבריו יוכיחו, שהרי לפני-כן נאמר בגמרא שם: "תניא, אמר ר' טרפון: תמיהא אני אם יש בדור הזה שמקבל תוכחה, אם אמר לו טול קיסם מבין שיניך אומר לו טול קורה מבין עיניך". כלומר, חכמים דנו שם בבני אדם רעים וחטאים. והתוכחה הטובה ביותר לַלְצִים היא ללעוג להם בשניות ובשלוות נפש, וכפי שעשה אליהו, כי הלעג הציני והאדיש הוא החרב החדה ביותר: "וַיְהִי בְצִהְרִים וַיְהִי לַבָּקָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר: קְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל כִּי אֵלֵהֶם הוּא כִּי שִׁים וְכִי שִׁיג לוֹ וְכִי דָרַךְ לוֹ אוֹלֵי יָשָׁן הוּא וְיִקְצֶ" (מ"א יח, כז).

ד. "אל תוכח לץ פן ישנאך"

נצרף עתה לדיון את דברי רס"ג בפירושו לפסוק: "אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאבהך" (משלי ט, ח), וזה דבריו: "אל – אל תוכח את הלץ במה שישנאך בו, אבל הוכח לחכם כי הוא יאהבך". כלומר, אל תוכח את הלץ באופן שיגרום לו לשנוא אותך. נמצא, שחובה להוכיח גם את הלץ למי שיודע ומסוגל להוכיחו, ומי שאינו יודע הוא בגדר אנוס ופטור באותו הרגע, אך חובה עליו ללמוד ולהשכיל את מצוות התורה והשקפותיה הישירות כדי לדעת להוכיח.

זאת ועוד, לדעתי החשש משנאת הלץ הוא רחב הרבה יותר, כלומר, אין כאן רק חשש משנאת הלץ שהרי למי אכפת את מי הלץ שונא, וברור שהלץ שונא את המצוות ואת דת משה. אלא, החשש כאן הוא שתתגלע מריבת-זעם קשה אשר תזיק לדרך האמת, ושנאת הלץ למוכיח תגרום לו להוסיף רשע על רשעו, ולהוסיף חירוף על חירופו – ונמצא שם-שמים-מתחלל.

ואצרף גם את דברי רס"ג בפירושו הארוך שם שיאששו את דבריי:

"אבל אמרו: 'יִסֵּר לֵץ לִקְחָ לוֹ קִלּוֹן' [משלי ט, ז] הוא מאמר ייחודי ולא כללי [דהיינו שלא כל מי שמוכיח את הלץ לוקח לו קלון], לפי שהמציאות מראה שיש מוכיח שהוכיח לץ ולא אירע לו קלון ולא רע, ולפיכך הוספתי בתרגום: 'יִסֵּר לֵץ'. ואין זה דווקא אלא במי שאינו יודע להוכיח [את הלצים והחוטאים], שתוכחתו סופה שמביאה אותו לידי וויכוח עם אותו שהוא מוכיחו, ואף לידי ריב, ואף לידי גידופים וחרפות. וזה יהיה או מחמת שנאתו לו [דהיינו שהתוכחה נאמרה בזעם וברתחה ובהעדר שיקול דעת, שהרי יש מצוה וחובה לשנוא את הלצים והרשעים], או מחמת חולשת נימוקי התוכחת, או מחמת שהוכיחו ברבים ובקהל-עם, הרי בזה אמר: 'לִקְחָ לוֹ קִלּוֹן'. אבל מי שיודע להוכיח, יוכיח לץ ורשע וזולתם ממיני בני אדם החוטאים".

חשוב להבין, כי אם האדם הוכיח לפי כל כללי התוכחה ובאופנים מושכלים ובבונים, ועדיין הלץ לא קיבל את דברי המוכיח, חובה לנהל עמו מריבה נבונה וחובה לשונא, והנני מצוין זאת, כדי שלא נתבלבל מדברי רס"ג כאילו יש להימנע ממריבה בכל מחיר. אלא, ברור שכוונתו של רס"ג היא שחובה להימנע **ממריבת-זעם** אשר תזיק לדרך האמת, ותצטייר כניצחון של הרשעים.

והנה דברי רבנו בהלכות דעות (ו, יב): "במה דברים אמורים? [שאין להכלים את החוטא] בדברים שבין אדם לחברו, אבל בדברי שמים, אם לא חזר בו בסתר – **מכלימין אותו ברבים, ומפרסמין חטאו, ומחרפין אותו בפניו, ומבזין ומקללין אותו** – עד שיחזור למוטב, כמו שעשו כל הנביאים לישראל", ועל חובת שנאת הלצים ראו: "אהבת הרעים ושנאת הרשעים".

ה. ומה בעניין המינים?

רבנו לא הזכיר בהלכות התוכחה את הלצים או הרשעים, ופסק שיש חובה כללית להוכיח כל אדם. ברם, יש שני מקומות בכתביו שהוא מרחיק מלהוכיח את המינים: בהלכות עבודה-זרה (ב, ט) פוסק רבנו: "והמינים, הם התרים אחר מחשבות ליבם בסכלות בדברים שאמרנו, עד שנמצאו עוברים על גופי תורה להכעיס בשאט בנפש ביד רמה, ואומרים שאין בזה עוון. **ואסור לספר עמהן ולהשיב עליהן תשובה כלל**, שנאמר: 'וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ' [מש' ה, ח]".

וברור מסוף ההלכה שכוונת רבנו להרחיק את העם מלהתקרב לבתי המינים ולהשקפותיהם, ותו לא. ברם, אין צל של ספק, שחובה להשיב למינים כאשר נאבקים על דמותו הרוחנית של עם-ישראל. כלומר, אם המינים הצליחו לחדור לתורת משה ולזהם אותה בהזיותיהם האליליות, חובה גדולה היא להיאבק עמהם, להוכיח את שגיאותיהם ולחשוף את תעתועיהם. וכך נהגו כל נביאי ישראל לדורותיהם אשר נלחמו בעוז רוח תוך סיכון חייהם, בתעתועי נביאי השקר. וכך נהג רבנו ב"מאמר תחיית המתים", כאשר השיב בעוז למינים הצרפתיים המגשימים.

מקור נוסף לאיסור להוכיח את המינים באופן אישי, נמצא בפירוש רבנו לדברי ר' אלעזר במסכת אבות (ב, יז): "היו שֶקֶד ללמוד מה שתשיב את אפיקורוס", וכך כותב רבנו שם:

"אמר, לְמַד דברים שבהם תשיב לכופרים מן האומות ותתווכח איתם ותענה להם אם ישאלוך. ואמרו [חכמים], לא שנו אלא אפיקורוס גוי, אבל אפיקורוס ישראל כל-שכן דפקר, כלומר שהוא מוסיף זלזול וביזוי, **ולפיכך אין ראוי להתווכח עמו כלל**, לפי שאינו מתאחה ואין לו רפואה כלל [אין לו תקוה להינצל מן המינות], 'כָּל בְּאֵיקָה לֹא יִשׁוּבוּן וְלֹא יִשְׁיגוּ אַרְחוֹת חַיִּים' [מש' ב, יט]."

נשים לב שדברי רבנו נאמרו בלשון יחיד, דהיינו כאשר אדם פוגש מין יחידי בדרך אין לשוחח **עמו כלל** ולהשיב לו. ברם, כאשר מדובר במין אשר מתעה את העם אחרי התהו וההבל, ברור כשמש שמצוה רבה ועצומה היא להשיב לו לעיני כל ישראל, ולא יעלה על הדעת אחרת.

ובאמור, כך נהגו כל נביאי ישראל לדורותיהם, וכן פוסק רבנו בהלכות סנהדרין (יא, ו):

"**האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם**, שנאמר 'לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מִחֲרוֹן אָפוֹ וְיִתֵּן לָךְ רַחֲמִים וְיִרְחֶמְךָ וְהִרְבֶּה כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם' (דברים יג, יח)".

וראוי להזכיר כאן גם את דברי רבנו בסוף שלושה-עשר יסודות הדת, וזה דבריו:

"ובאשר יהיו קיימים לאדם כל היסודות הללו ואמונתו בהם אמיתית, הרי הוא נכנס בכלל ישראל, וחובה לאהבו ולחמול עליו וכל מה שציווה ה' אותנו זה על זה מן האהבה והאחוה, ואפילו עשה [...] מן העבירות מחמת תאוותו והתגברות יצרו הרע, הרי הוא נענש לפי גודל מריו ויש לו חלק [לעולם-הבא], והוא מפושעי ישראל. וכאשר יפקפק אדם ביסוד מאלו היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו**, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יְיָ אֶשְׁכָּח וּבִתְקוּמִיךָ אֶתְקוּטָה' [תה' קלט, כא]."

***

ועוד אצרך לפרק זה את דברי רס"ג בפירושו למשלי (כו, ד-ה): "אל תַעַן כְּסִיל כְּאֻלָּתוֹ פֶּן תִּשָּׁה לוֹ גַם אֶתָּה. עֲנֵה כְּסִיל כְּאֻלָּתוֹ פֶּן יִהְיֶה חֶכֶם בְּעֵינָיו", ושם ביאר רס"ג:

"חילק את השאלות והתשובות לשני חלקים, הראשון בענייני ההמון, והשני בענייני הנבחרים [=בענייני ההגות הנבחרים כגון ענייני המחשבה והאמונות והדעות]. אם יצא הסכל נגדך בענייני העולם בחירוף ובגידוף – אל תענהו על-כך, פן תשווה לו ותיכנס בכיוצא למה שאתה מתנגד לו [דהיינו שתיגרר להתלהמות ולחירוף וגידוף נזעמים שאינם במקומם]; ואם יצא נגדך בענייני דתך ופקפק באמונתך [...] – ענה לו, כדי שלא יִדְמָה שיש לו הוכחה ושדבריו אמת".

כלומר, כאשר התועים מציגים לפנינו את טענות המינים, חובה להשיב להם גם באופן אישי, פנים מול פנים, אך אם כאמור מדובר באפיקורוס, יש לחשוף ולפרסם את רשעו בלבד.

"כִּי אֶפֶס עָרִץ וְכָלָה לֵץ וְנִכְרְתוּ כָּל שִׁקְדֵי אָוֶן, מִחֲטִיאי אָדָם בְּדָבָר וּלְמוֹכִיחַ בְּשַׁעַר יִקְשֹׁן וַיִּטּוּ בִּתְהוֹ צְדִיק" (ישעיה כט); "אֲשֶׁרִי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בְּעֶצַת רָשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ חָטָאִים לֹא עָמַד וּבְמוֹשֵׁב לִצִּים לֹא יָשָׁב" (תה' א); "נִכְוְנוּ לְלִצִּים שִׁפְטִים וּמִהֲלָמוֹת לָגוּ כְּסִילִים" (משלי יט).

סוף דבר

אחתום מאמר זה בדברי רס"ג, ואחל בסוף פירושו למשלי שם (עמ' פד):

"אבל הצדיק, הרי איך שתטיף לו יאהב אותך על-כך, כמו חזקיה כאשר הוכיחו ישעיה, אמר לו: 'טוב דבר יי אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ' [מ"ב ב, כ, יט]. ואמרו: 'תֵּן לְחֶכֶם וַיִּחַפֵּם עוֹד הוֹדַע לְצַדִּיק וַיִּסְפָּף לְקַח' [מש' ט, ט] הוא ממה שהזכרנו לעיל, כי טהור-המחשבה ישמע את הדבר המועט וילמד ממנו דבר אחר, על-ידי שמסעפו וְלָמַד מתוכו, והוא מה שאנו קוראים אותו: מבין דבר מתוך דבר".

ודברים דומים כותב רס"ג בפירושו למשלי (כח, כג): "מוֹכִיחַ אָדָם אַחֲרֵי, חֵן יִמְצָא מִמַּחְלִיק לְשׁוֹן", וזה דברי רס"ג שם בפירושו הקצר: "מוֹכִיחַ – המוכיח אדם למשמעתי [=למשמעת ה' יתעלה שמו] ימצא חן בעיניו [=בעיני המוכיח איש האמת], יותר מן המחליק לו לשונו".

ובפירושו הארוך הוסיף שם רס"ג:

"ביארתי מילת 'אַחֲרֵי' בְּמָקוֹם הזה: 'משמעת', כמו שנאמר ביהושע וכלב: 'כִּי מָלְאוּ אַחֲרֵי יי' [במ' לב, יב]. אמר ה' יתברך ויתעלה: שמא יחשבו בני אדם שהמיקל לחברו [=שאינו מתרה בו] בענייני הדת ומהלל בעיניו את הרע ימצא חן בעיניו, היפך ממה שיוכיחו ויודרכו לטוב, אין הדבר כן, אלא, המוכיח בלב שלם הוא שיהיה לו חן בעיני ה**נבון** מבני אדם בהכרח, כמו שאמר חזקיה לישעיה: 'טוב דבר יי אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ' [יש' לט, ח], וכמו שאמר אחד הצדיקים למלך ששאל אותו מה דעתו עליו, אמר לו: אתה אוסף ממון שלא בהיתר ומוציא שלא כראוי. חשבו הנוכחים שם שישלח בו יד, התכופף המלך וחיבקו ונישקו ואמר: חביב עלי מי שבענייני שמים אינו חושש שיגנהו מַגְנָה. ואף בעיני הכסיל עושה ה' אוֹת למוכיח שיהיה לו בכך חן, כמו שנאמר: 'גַּם הָאִישׁ מִנְּשָׂה גָדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, בְּעֵינָיו עֲבָדִי פָרְעָה וּבְעֵינָי הָעָם' [שמ' יא, ג]".

ברם, ה**נבונים** הללו שהיו מצויים בימי רס"ג אינם מצויים בימינו, כי כל בעל מרדעת שתוכיח אותו על מעלליו, לא רק שלא יקבל את דבריו, במקרה הטוב הוא יאיים עליו ויסית נגדך ויוציא עליו שם רע, ובמקרה הפחות טוב הוא אף עלול לשלוח את חסידיו המוסתים לפגוע ולהרע למוכיח, נמשלו בבהמות נדמו. ובדידי הָנָא עובדא עם ראשי הדודעים האורתודוקסים, אשר מתעבים משפט ואת כל הישרה יעקשו, והסיבה לכך ברורה כשמש לכל מי שאינו מטעה את עצמו: "הַמִּתְעַבִּים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיִּשְׁרָה יַעֲקֹשׁוּ [...] **רִאשִׁיָּה בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ וְכֹהֲנִיָּה בְּמַחִיר יִזְרוּ**" (מיכה ג, ט–יא). כלומר, בגלל שהם החליטו ללכת בדרכי חושך ולהשתמש בכתרה של תורה, לפיכך הם מעריצים ומהללים את המינים וצאצאיהם שייסדו את הדרך הרעה הזו, הולכים בחוקותיהם ובמנהגיהם הנגעים, ומאמצים לחיקם את השקפותיהם הכעורות.

"אם חֲכָמָה חֲכָמָה לָךְ, וְלִצְתָּ לְבַדְּךָ תִּשָּׂא!" (משלי ט, יב). "וְתֹאמְרִי נֹאֲשׁ: לוֹא! כִּי אֶהְבֵּתִי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶּךְ! כְּבִשְׁתָּ גִבְּבִי כִּי יִמְצָא כֵּן הַבִּישׁוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מַלְכֵיהֶם שְׁרֵיהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם וְנְבִיאֵיהֶם [...] כִּי פָנוּ אֵלַי עֶרְךָ וְלֹא פָנִים [...] וְאֵיָּה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עֲשִׂיתָ לָךְ? יְקוֹמוּ אִם יוֹשִׁיעוּךָ בָּעֵת רָעָתְךָ, כִּי מִסְפָּר עֲרִיף הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה. לָמָּה תְּרִיבוּ אֵלַי? בְּלָכֶם פִּשְׁעֵתֶם בִּי נָאִם יי, לְשׁוֹן הַפִּיתִי אֶת בְּנֵיכֶם מוֹסֵר לֹא לְקַחוּ **אֲכָלָה חֲרֻבְכֶם נְבִיאֵיכֶם בְּאֶרֶץ מִשְׁחִית**" (ירמיה ב, כה–ל).

אורתודוקסים מושחתים – נמאסתם!

זוכרים את כומרי הדת האורתודוקסית הממסדיים למיניהם, מטיפים לנו השכם והערב על חשיבות השלום? "גדול השלום", "האחדות חשובה יותר מן הכל", "אהבת ישראל", "חובה לאהוב כל יהודי", ועוד-ועוד קלישאות אשר יצאו מפיהם של רודפי בצע ושלמונים, שההטפות לרדיפת השלום היו אצלם אמצעי להתחנף להמונים ולחזק את שררתם כבודם ומעמדם – שררה שבצידה כמובן משכורות נפוחות, מענקים, הערצה עיוורת, שוחד ומעטפות מתחת לשולחן, ואינסוף טובות-הנאה מהממסד ומההמון כלפי אותם כומרי ממסד אורתודוקסים.

אך עתה, לאחר כשנתיים מאז החלה מלחמת "חרבות ברזל", נדמה כי צביעותם נחשפה לעין כל: במשך שנתיים תמימות ישראל נלחמת ואף טרם נסתיימה המלאכה ואויבנו מצפון ומדרום עדיין מבקשים להשתקם ולהתעצם ולהכות בנו שוק על ירך – ולמרות כל זאת, כל כומרי הדת האורתודוקסית החרדית עדיין מטיפים מעל כל גבעה רמה כנגד גיוס לצה"ל ושירות אזרחי. והנני תמה? היכן נעלם "גדול השלום"? מדוע פתאום אין "חובה לאהוב כל אחד ואחד מעם-ישראל"? מדוע פתאום הערך העליון הוא לא "אחדות העם"? אדרבה, הם מתכנסים להפגנות ענק שבהן הם מחרפים ומגדפים את חיילי צה"ל והשוטרים וקוראים להם נאצים וצוררים.

בשנתיים האחרונות הוכח, כי כל מה שמעניין את כומרי הרשע האורתודוקסים הוא **כסף!** כאשר ההטפות לאחדות ולשלום שירתו את האינטרסים שלהם להפיק טובות הנאה מן הציבור הם נפנפו בהן תחת כל עץ רענן, וניסו לסתום בהן את פיות המוכיחים אנשי האמת שזועקים כנגדם: על-כך שהם מחללים-שם-שמים ומחריבים את דתנו בהפיכתה לדת אורתודוקסית פרו-נוצרית מתועבת שנואה ובזויה. אולם, כאשר ההטפות לאחדות אינן משרתות את רדיפת הבצע האורתודוקסית הבלתי-נגמרת, פתאום היא נעלמת ואת מקומה אף תוספת אידיאולוגיה הפוכה לחלוטין: כאחרוני הליסטים הם תוקפים בעזות פנים את חיילי צה"ל ואת המשטרה.

המגזר החרדי שנמצא בכוללים ולומד את תורת המינוח האורתודוקסית הוא מגזר בטלן, לא יצרני, אשר תרומתו למיסי המדינה, לפי מחקרים שנערכו בשנים האחרונות, היא פי שישה עד פי תשעה פחות מן האזרח החילוני! ובמלים אחרות, הם מקבלים שירותים מלאים ממדינה מודרנית מן השורה הראשונה, ולא משלמים על-כך כמעט מאומה: לא על הביטחון, לא על הרפואה, ולא על כל מערכת השירותים שהמדינה מספקת לאזרחיה. לעומת זאת, הם יונקים מהמדינה קצבאות, תקציבים ופטורים, ואף מעזים לחרף ולגדף את היד שמאכילה אותם!

והחמור מכל, הם כאמור שונאים את צה"ל, שונאים את המדינה, ואף שונאים את ארץ-ישראל! הם רואים בישראל כספומט אשר מצוה לגנוב ולרוקן עד כלות, ובארץ ישראל הם רואים אדמה זמנית שמאפשרת להם להפיק רווחים וטובות הנאה ותו לא. הכינויים פריטים וטפילים מתאימים להם – וכמו כל פריט שסופו להשמיד את הגוף שממנו הוא שואב ויונק את כוחו, כך האורתודוקסים עלולים לעשות למדינת ישראל, שהרי תרומתם למדינת ישראל דלה מאד, והנזקים הכלכליים, החברתיים והתורניים שהם גורמים למדינת ישראל רבים ועצומים.

הטיעון היחיד שעומד בידם הוא שהם "לומדים תורה" ומצילים ותורמים לשגשוגו של עם-ישראל בזכות הלימוד הדמיוני והפגאני שלהם. אך אפילו אם הם היו לומדים תורת אמת, אסור באיסור חמור לפי תורת משה להפוך את התורה לכלי להפקת רווחים וטובות הנאה – כל-שכן וקל-וחומר שתורתם כלל אינה תורה, אלא, תורתם היא תורת מינות פגאנית. האורתודוקסים במשך אלף שנים השחיתו ועיוותו את התורה הטהורה והפכו אותה לתורת מינות פגאנית פרו-נוצרית, תורה מתועבת, שנואה ובזויה, ועל-כך ה' היכה אותם מכת אכזרי בשואה. כללו של דבר, כל קשר בין דתם החדשה לבין תורת משה האמיתית והמקורית הוא מקרי בהחלט.

"כִּהְיִה חֲמֹסוֹ תוֹרָתִי וַיַּחֲלֹל קִדְשִׁי", "כִּהְיִה חֲלָלוֹ קִדְשׁ חֲמֹסוֹ תוֹרָה" (יח' כב, כו; צפ' ג, ד); "כִּי מִקֵּטָן וְעַד גָּדוֹל כָּלֵה בָצַע בָּצַע מִנְבִּיא וְעַד כֹּהֵן כָּלֵה עֲשָׂה שָׁקֶר" (יר' ח, י); "וְאִם אָב אָנִי אֵי־הָבֹדִי? וְאִם אֲדוֹנִים אָנִי אֵי־הָמוֹרָאִי? אָמַר יְיָ צִבְאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בְּזִי שְׁמִי!" (מלאכי א, ו).

"וְאַתֶּם סֵרִתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הַכֹּשֶׁלֶתֶם רַבִּים בַּתוֹרָה שֶׁחֲתַם בְּרִית הָלֹא אָמַר יְיָ צִבְאוֹת. וְגַם אָנִי נִתְּתִי אֶתְכֶם נְבִזִּים וְשֹׁפְלִים לְכָל הָעָם כִּפִּי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכֵי וְנִשְׁאִים פְּנִים בַּתוֹרָה [מלעיטים ומזהמים את עם-ישראל בתורת מינות פרו-נוצרית אורורה]" (מלאכי ב, ח-ט).

והנה לפניכם דבריו הקשים של הנביא ישעיה ע"ה על נביאי השקר וראשי העם:

"צִפְּיוֹ [=מנהיגי הדת, הכוהמים האחרים המתעים את העם אחרי ההבל] עוֹרִים כָּלֶם, לֹא יָדְעוּ [את ה'] כָּלֶם כָּלְבִּים אֱלֹמִים לֹא יוֹכְלוּ לִנְבֹּחַ, הַזִּים שֹׁכְבִּים אֲהֲבֵי לְנוֹם. וְהַכָּלְבִּים עָזִי נִפְשׁ לֹא יָדְעוּ שִׁבְעָה, וְהָמָּה רָעִים [והם אנשי השם מנהיגי העם ובעלי השררה, ויחד-עם-זאת] לֹא יָדְעוּ הָבִין [אינם מכירים בדרך האמת], כָּלֶם לְדֶרֶכָם פָּנוּ **אִישׁ לְבַצְעוֹ מִקְצָהוּ**" (יש' נו, י-יא). ושם תרגם יונתן ע"ה: "וְכָלִבְיָא תְּקִיפִי נִפְשָׁן לֹא יָדְעִין לְמַסְבֵּעַ, וְאִנְוִן מִבְּאֲשִׁין לֹא יָדְעִין לְאַסְתַּפְלָא, כִּלְהוֹן גְּבֵר לְקַבִּיל אוֹרְחִיהָ גֵּלוֹ, **גְּבֵר לְמִיבֹז מְמוֹנִיהָ דִּישְׁרָאֵל**". וראוי לעצור רגע ולהרהר בדבריו של הנביא ישעיה ע"ה, אשר מכנה את ראשי העם "כלבים אילמים" ו"כלבים עזי נפש!"

והנה לפניכם גם דברי מיכה הנביא, אשר משווה בין הכוהנים שפוסקים דינים בכסף לנביאי השקר הקוסמים בכסף! והוא מוסיף וקובע, שבגלל רדיפת הבצע של כומרי הדת, ירושלים תיחרב ותאבד. כלומר, שחיתותם של כומרי הדת תביא בסופו-של-דבר לחורבן העם והארץ:

"שָׁמְעוּ נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וְקִצְיֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמִּתְעַבִּים מִשְׁפָּט וְאֶת כָּל הַיִּשְׁרָה יַעֲקֹשׁוּ, בִּנְה צִיּוֹן בְּדָמִים וִירוּשָׁלַם בְּעוֹלָה [ושם תרגם יונתן: 'דָּבָן בְּתִיהוֹן בְּצִיּוֹן בְּדָם אֲשִׁיד וִירוּשָׁלַם בְּנִכְלִי', דהיינו, הבונים את בתיהם המפוארים בכספי העניים והעשוקים], רָאשֵׁיהָ בְּשַׁחַד יִשְׁפְּטוּ וְכֹהֲנֶיהָ בְּמַחֲרֵי יוֹרוּ וְנִבְיֵאֶיהָ בְּכֶסֶף יִקְסְמוּ. וְעַל יְיָ יִשְׁעֵנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקֶרְבָּנוּ לֹא תְּבֹא עָלֵינוּ רָעָה, לָכֵן בְּגַלְלָכֶם צִיּוֹן שָׁדָה תַּחֲרֹשׁ וִירוּשָׁלַם עֵינִן תִּהְיֶה וְהָר הַבַּיִת לְבָמוֹת יַעֲרִ" (פ"ג).

וראוי לסיים בנימה אופטימית, מפני שנראים הדברים שהחברה החרדית נמצאת בתהליכי התעוררות והתפכחות מהזיות הכוהמים שלופתים אותה ומטמטמים אותה במינות רצוצה. ואף שלא כולם יזכו להתפכח ולא מעטים כבר אבדו ונגזרו, נראה שרבים יזכו להבין שכומריהם וגדוליהם המהובלים לכל הפחות אינם אלהים ויש לבחון את הוראותיהם ופסיקותיהם.

מי התיר לאדיר הקטן?

ביום שני יח בכסלו תשפ"ב נשאלתי בפורום אור הרמב"ם את השאלה הבאה:

[כותר הפוסט:] אדיר שלום,

אדיר דחוח-הלוי, ראשית כל אתה בכלל לא צריך לקבל את הצומי [אגב, בעברית תקנית כותבים 'תשומת הלב'] שאתה רוצה, ואני לא מתכוון לתת לך אותו. אך [לאחר] שראיתי שיש פה כמה אנשים טועים שהולכים בעצת רשעים ומקשיבים לך אני מפרסם את זה.

ביחס אליך איני אדם כופר כמון, אבל עליך אני לא אכתוב דברים כגון [הדברים] שאתה כותב על התנא האלוקי רבנו שמעון בר יוחאי ועל ספרו הקדוש "הזוהר" [אלה הם דברי התחסדות וצביעות, שהרי הוא כבר אמר לעיל: 'כופר' ו'רשע', וכן לקמן אומר: 'דבריו הגסים והטיפשיים']. וכן שכתבת על רבן של ישראל רבי שלמה יצחקי [שר"י]. וכן שכתבת על מורנו ורבנו ועטרת ראשנו גאון עוזנו ותפארתנו פאר הדור והדרו מרן ראש כל בני ארץ-ישראל בפרט לתימנים רבנו יוסף קארו זצוק"ל שקיבלנו הוראותיו בכל מקום [וכי התימנים קיבלו את קארו?], ועל פוסק הדור מרן הראשון לציון רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל, ובנו ממשיך דרכו מרן הראשון לציון רבנו יצחק יוסף שליט"א. ואפילו על הרב יוסף קאפח זצ"ל כתבת דברים נוראים. ודברך על גדולי ישראל ומאורי הדורות לא יספרו מרוב, כי רבים המה דברך הגסים והטיפשיים עליהם.

אז ראשית כל, מי אתה ומה אתה עפר ואפר למולם שתכתוב עליהם דברים כאלו? בבקשה תענה תשובה, איך ומי עושה ככה? מישהו התיר לך לעשות דבר כזה? (אני בטוח שלא ואם כן אז הוא...) על תוכן הדברים אני לא מתכוון לדבר איתך, התייאשתי כבר מראש.

בתודה, נועם רווח

להלן תשובתי:

תחילה עלי לחשוף שקר חמור מאד בדברך, כתבת כך: "ביחס אליך איני אדם כופר כמון, אבל עליך אני לא אכתוב דברים כגון [הדברים] שאתה כותב על **התנא האלוקי רבנו שמעון בר יוחאי** ועל ספרו הקדוש 'הזוהר'". ובכן, אין לי שום תלונה על בר-יוחי אשר אמר: "כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם", והסיבה פשוטה: הוא לא חיבר את ספר-האופל...

אמנם, זכורני מקום אחד אשר תהיתי לעצמי מדוע הענישו הקב"ה שדווקא בו נתלו כל שיקוצי וגילולי ספר-האופל הפגאני, אך מעבר לתהייה זו, אין לי שום תלונה וטענה וביקורת כלפיו. לפיכך, דברך הללו הם שקר וכזב, כמו שאר דברך אשר מעידים על אומללות מחשבתית.

אגב, מדוע אתה כותב "התנא האלוקי"? וכי בר-יוחי הוא אלהים? ובכלל, מדוע אתה מסלף את שמו של הבורא יתעלה? ואם הייתי קורא לך במקום נועם רווח – נועם קקח, האם לא היית חש ביזיון וחרפה? וכי מותר לך או לשאר המינים וצאצאיהם לסלף כך את שם ה' יתעלה? ועוד בעניין הכינוי "התנא האלוקי" או "המקובל האלוקי" ראו: "תשובה שנייה לתגובת שטנה".

***

בסוף דבריו הוספת וכתבת: "על תוכן הדברים אני לא מתכוון לדבר איתך, התייאשתי כבר מראש". ואני שואל: מדוע? האם אינך חותר לידיעת האמת? והנני מבטיח לך שאם תמצא טעויות אמיתיות בדבריי אודה לך על שתיקנת אותי והועלת בהן לי ולאחרים. ועד היום במשך כל שנות קיומו של אור הרמב"ם מעטים הם האנשים אשר מצאו טעויות בדבריי (ורבים ניסו), ובדרך כלל מדובר בעניינים זניחים יחסית אשר אינם נוגעים ליסודות דבריי ולעצם גישתי.

וזאת הבעיה הגדולה שלך ושל רבים אחרים, אינך מעוניין להתמודד עם דבריי מבחינה עניינית, אלא, הנך מעדיף לאמץ אל חיקך את ההזיות העקושות אשר הלעיטו אותך מינקותך במעון התינוקות. ועבירה גדולה בידך, כי חובה עליך לחתור אל האמת בשכלך, בצלם האלהים שחנן אותך בו ה' יתברך. ואם אתה מתייאש מלעשות כן הדבר מעיד על חולשתך הרוחנית והעיונית, ואם אתה חלש מבחינה עיונית ורוחנית, השתיקה יפה לך, כי גם אוויל מחריש חכם ייחשב.

וכל עוד הנני מוכיח את צדקת דרכי בשלל מאמרים, וכל עוד אינך מצליח לסתור את דבריי או למצוא בהם שגיאות ענייניות בדרכי ההוכחה האמיתיות – כל דבריו הם כקליפת השום. כמו כן, מדבריו עולה שחסר לך ידע-רב וכן שנפלת בפח שרוב עם-ישראל נפלו ונופלים בו בדורות האחרונים, וכוונתי להזהיר לפיה מינים וכופרים וכסילים ומחללי-השם הינם גדולי ישראל.

ועתה לשאלתך: "מי אתה ומה אתה עפר ואפר למולם שתכתוב עליהם דברים כאלו?".

ובכן, אתה צודק שאנכי עפר ואפר תולעת ולא איש, אך בהתקפתי על גדולי האסלה הנני צודק במאת האחוזים, מפני שגדולי הטחורים הסרוחים הללו מתעים את העם אחרי ההבל בענייני מינות ועבודה-זרה, וכן מחללים-שם-שמים בהפיכת תורת האלהים לקורדום חוצבים.

הם לא בני אדם אלא רשעים ארורים אשר מנציחים את גלותנו הרוחנית. ובמקום שיש חילול-שם-שמים אין חולקין בבוד לרב, כל-שכן וקל-וחומר למינים או לאלה שמתעים את העם אחרי ההבל. והוכחתי את דבריי אלה בעשרות רבות ואף במאות של מאמרים גדושי ראיות.

הנך מוזמן לעיין במדור "כתבי הגנה" שבאתר אור הרמב"ם, שם תמצא מאמרים רבים שבהם השבתי למשיגים אשר כותבים באופנים חריפים ממך. ואולי יתרה מזאת, אתה מוזמן לעיין בסדרת המאמרים: "מלחמתו של הרמב"ם בגדולי האסלה", ושם תראה שכבר בתקופת רבנו, כל אלה אשר נחשבים ל"חכמי ישראל" הינם מחוסרי-דעת ורודפי שררה במקרה הטוב...

***

ועתה לשאלתך: "איך ומי עושה ככה? מישהו התיר לך לעשות דבר כזה?", ובכן, השאלה: "מי התיר לאדיר הקטן?" אינה מדויקת כלל, כי איני עוסק בדברים של רשות אשר הנני רשאי לבחור אם לעסוק בהם אם לאו, ואז יש מקום לדון האם מותר לי, דהיינו האם אני רשאי לעסוק בהם אם לאו. אלא, הנני עוסק בחובה גדולה עצומה ונוראה – בביעור מינות וסכולות ועבודה-זרה! חובה אשר איננה חלה רק עלי אלא היא חלה על-כל-אחד-ואחד מעם-ישראל – לגנות ולחרף ולגדף את האלילים והאִטִּים, הַמָּה הכומרים האורתודוקסים המושחתים רודפי הבצע השררה

והכבוד, המתעים את העם אחרי ההבל כדי לספק את התאוות והזימות אשר אוכלות ומכלות את שאריות נפשם העכורה. "כִּי הָרַס תִּהְיֶה וְשָׁבַר תִּשָּׁבַר מִצְבֹּתֵיהֶם" (שמות כג, כד).

***

ולאחר שהשבתי לשאלותיך, אתייחס לדוגמות שהבאת בדבריך:

לגבי ספר-האופל, ידוע ומפורסם בקרב הנבונים שמדובר בספר טמא ואלילי. כלומר, ייחוסו לבר-יוחי הינו שקר וכזב, והדברים עתיקים, וכבר נכתב רבות בעניינו ואף אנכי מוסיף את חלקי וב"ה החילולי בסדרת מאמרים שכותרתה: "הזוהר – הזיה פגאנית בעורה". וכל מי שאינו מבין שמדובר בספר פגאני נחות ביותר, שרוי בעלטה גדולה מאד שמסכנת את נפשו, ועליו להבין שהוא בור ועם הארץ ביסודות דתנו ובהשקפותיה ושהוא הותעה על-ידי מינים ונוכלים ארורים. וראה נא גם את סדרת המאמרים של ידידי נאור טויטו הי"ו: "ייחוסו של הרמב"ם לקבלה".

לגבי עבדאללה, הוא הפך את תורת האלהים לקורדום חוצבים, ועיוות וסילף את תורת משה בעניינים חמורים. כרבו קארו הקראי, אף הוא מחק וגרע מתורת האמת את כל יסודות הדת המחשבתיים, הודה בקבלה הפגאנית, וחילל-שם-אלהים בהפיכה שיטתית של תורת חיים לקורדום חוצבים. ועל עבדאללה אבן ג'ורג'יה ובנו ישמעאל הפסיכי, וגם על קארו הקראי שהשחית והרס את דתנו, יש עשרות מאמרים באתר אור הרמב"ם – אם תרצה להבין; ואם לא תרצה להבין, גם מעמד הר סיני לא יפקח את עיניך לדרך האמת, וההיסטוריה תוכיח.

"בִּינוּ בְּעָרִים בָּעָם וְכִסִּילִים מָתִי תִשְׁכִּילוּ" (תהלים צד, ח).

גם ביחס לקאפח ולערוסי, הדרדעים האורתודוקסים שהשחיתו את דרך האמת והפכו תורת אלהים לקורדום חוצבים כתבתי מאמרים רבים, זיל גמור. וכן בעניינו של שר"י כתבתי עשרות רבות של מאמרים, ועל ביקורתך בעניינו ראה: "ביקורת על יחסי לרש"י-שר"י ותשובתי".

"כִּהְיֶה חֲמֹס תֹרְתִי וַיִּחְלְלוּ קִדְשִׁי", "כִּהְיֶה חֲלָלוֹ קִדְשׁ חֲמֹסוֹ תֹרָה" (יח' כב, כו; צפ' ג, ד); "כִּי מִקֵּטָן וְעַד גָּדוֹל כָּלֵה בִצֵּעַ בִּצֵּעַ מִנְבִּיא וְעַד כֹּהֵן כָּלֵה עֹשֶׂה שֹׁקֵר" (יר' ח, י); "וְאִם אָב אֲנִי אֵיִה כְּבוֹדִי וְאִם אֲדוֹנִים אֲנִי אֵיִה מוֹרְאִי אָמַר יְיָ צִבְאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי" (מלאכי א, ו); "שְׁמַעוּ נָא זֹאת רְאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב [...] הַמִּתְעַבִּים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיִּשְׂרָאֵל יַעֲקֹשׁוּ [...] רְאשֵׁי בֵּית שֹׁחַד יִשְׁפְּטוּ וְכֹהֲנֵי בְמַחִיר יוֹרוּ וְנִבְיָאִיהֶם בְּכֶסֶף יִקְסְמוּ, לָכֵן בְּגִלְלָכֶם צִיּוֹן שָׁדָה תִּחְרַשׁ" (מיכה פ"ג).

ולפני סיום אזכיר, שבראש דברך האשמת אותי בכפירה, שהרי כתבת לעיל: "ביחס אליך איני אדם כופר כמור", ובכן, אין לי צורך להשיב לך על האשמתך זו, כי כבר אליהו הנביא השיב לך: "יְהִי כִּרְאוֹת אַחְאָב אֶת אֱלֹהֵי וַיֹּאמֶר אַחְאָב אֱלֹהֵי הָאֱתָה זֶה עֹבֵר יִשְׂרָאֵל? וַיֹּאמֶר לֹא עֹבֵרְתִּי אֶת יִשְׂרָאֵל כִּי אִם אֱתָה וּבֵית אָבִיךָ בַּעֲזָבְכֶם אֶת מִצְוֹת יְיָ וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים" (מ"א יח, יז–יח).

"הַחֲרָשִׁים שְׁמַעוּ וְהַעֲרִים הִבִּיטוּ לִרְאוֹת" (יש' מב, יח), "אֲזַ תִּפְקַחְנָה עֵינֵי עוֹרִים וְאֲזַי חֲרָשִׁים תִּפְתַּחְנָה" (יש' לה, ה), "וְשְׁמַעוּ בַּיּוֹם הַהוּא הַחֲרָשִׁים דְּבַרִּי סֵפֶר וּמֵאפֶל וּמִחֲשָׁךְ עֵינֵי עוֹרִים תִּרְאֶנָּה, וְיִסְפוּ עֵבִים בִּי שְׂמִחָה וְאֲבִיוֹנִי אָדָם בְּקֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל יִגִּילוּ, כִּי אֶפֶס עָרִץ וְכָלֵה לֹץ וְנִכְרָתִי כָּל שִׁקְדֵי אֹן, מִחֲטִיאֵי אָדָם בְּדָבָר וּלְמוֹכִיחַ בְּשַׁעַר יִקְשֹׁן וַיִּטּוּ בְּתֵהוּ צִדִּיק" (ישעיה כט).

מנהג ישראל תורה הוא?

אחת האמרות הנפוצות ביותר בעולם היהדות האורתודוקסי המהובל היא: "מנהג ישראל תורה הוא" ויש גורסים: "מנהג ישראל דין הוא". וזכורני שהיה דרדעי אחד חסר חוליות אשר הטיף לקיים את מנהגי ההבל של המינים מכוח האמרה הזו, כאילו מדובר בהוראה שניתנה לנו מאת משה רבנו בהר סיני! ובכן, מהו מקור האמרה? האם מקורה הוא באמת קדום ואמיתי?

א. מנהג ישראל תורה הוא?

ובכן, בדקנו, האמרה "מנהג ישראל תורה הוא" או "מנהג ישראל דין הוא" איננה קיימת בשום מקום בספרות חז"ל! לעומת זאת, מצאנו אמרה דומה אשר היא כנראה המקור הנרפש לשיבוש החמור הזה. בהזיות התוספות על מסכת מנחות (כ ע"ב) נאמר כך: "ומנהג אבותינו תורה היא", לא מנהג ישראל, אלא מנהג אבותינו. כלומר, האמרה הזו במקורה נועדה לשמר את מנהגי המינות של האשכנזים! חכמי-יועצי-אשכנז החליטו באופן שרירותי לחלוטין שכל מנהגותיהם הם תורה! ובהמשך אף כפו את כל מנהגותיהם על כלל עם-ישראל והפיצו את האמרה: "מנהג ישראל תורה הוא" או "מנהג ישראל דין הוא", כאילו מנהגיהם הנגעלים הינם מנהגי האמת והצדק הקדמונים של עם-ישראל... והנה לפניכם כמה דוגמות לסילופיהם:

(1 הרמב"ן כתב בחידושו (פסחים ז ע"ב): "ומנהג ישראל תורה היא". וכידוע, המכשף הכסיל והנחיתי הזה היה מראשוני העבדים הנרצעים למינים האשכנזים... והוא כנראה נמנע מלומר מנהג "אבותינו" כדי שלא יטעו לחשוב שמדובר רק במנהגי ספרד ח"ו, לפיכך הוא שינה למנהג "ישראל" כדי לכלול את אדונו המינים; **(2 הריטב"א כתב בחידושו (פסחים קה ע"א):** "ומנהג אבותינו תורה הוא, ורבינו משולם השיב לר"ת [שניהם מצרפת, המאה הי"ב]", ואף הוא הלך בדרכו של הרמב"ן; **(3 אבו-ינאי כתב בפירושו לפסחים (י, יג):** "ומנהג אבותינו תורה היא", ובפירושו לראש השנה (י, יד) הוסיף: "ומנהג אבותינו תורה היא ואין לשנות"; **(4 ובנו ינאי (או"ח ר"ה תקצא) כתב:** "ומנהג אבותינו תורה היא ואין לשנות", וכן כתב בהלכות יוהכ"פ סימן תריט; **(5 האגור כתב:** "המנהג מבטל הלכה ומנהג אבותינו תורה היא" (הובא בח'רבת יוסף יו"ד א; **(6 מוסא איסר-לשלשת כתב ב"דרכי משה הקצר" (לט, כ):** "מנהג אבותינו תורה הוא", והוא חוזר על-כך בעוד שני מקומות בספרו (שם לט, כה; רמב, יד). ברם, בסימן קטז שם הוא כתב: "ומנהג של ישראל תורה הוא", כאילו אבותיהם של המינים הם-הם ישראל.

ובשרבוטי רשעי האחרונים כבר חדר מאד הביטוי הקלוקל: "מנהג ישראל תורה הוא", והוא מצוי פעמים רבות, והנה לכם רק כמה דוגמות: **(1 בספר "מגן אברהם" (שז, טז) נאמר כך:** "ואני אומר מנהג ישראל תורה הוא"; **(2 בספר "פרי מגדים" (או"ח, אשל אברהם סימן תצ) נאמר:** "ומנהג ישראל תורה הוא"; **(3 בספר "ברכי יוסף" (יו"ד סימן שפו) נאמר כך:** "ומנהג ישראל תורה היא"; **(4 בספר "פתחי תשובה" (יו"ד קצח) נאמר כך:** "ומנהג ישראל תורה היא"; **(5 בספר "משנה ארוה" (סימן קכה) נאמר כך:** "ומנהג ישראל תורה היא". ועוד ועוד. ובאמור, אמרה זו ממשיכה גם אצל הדרדעים האורתודוקסים מחוסרי הדעת והחוליות כמו א' מגורי.

כללו של דבר, הביטוי "מנהג ישראל תורה" מופיע כ-350 פעמים: כשלוש-ארבע פעמים אצל רשעי הראשונים וכל היתר אצל האחרונים; ואילו הביטוי "מנהג אבותינו תורה" מופיע כ-177 פעמים, כעשרים פעמים אצל הראשונים וכל השאר אצל האחרונים (לפי פרויקט השו"ת). ואין לי צל של ספק שהביטוי הזה מופיע עוד פעמים רבות, אך החיפוש בפרויקט השו"ת מוגבל.

אגב, הביטוי: "מנהג ישראל דין הוא" מופיע פעמים בודדות בספרות המינים וצאצאיהם.

נמצא אפוא, שאין שום מקור לקביעה שיש לאמץ כל מנהג כאילו היה דין! מי שהחליט את ההחלטה הזו ובניגוד מוחלט לדיני ישראל האמיתיים (וכפי שנראה לקמן), היו חכמי-יועצי-אשכנז, אשר החליטו להחדיר את מסכת מנהגי המינות הכעורים שלהם בכל מחיר. אחת מן הדרכים להחדיר את מנהגיהם, הייתה להנחיל בשקר את האמרה שמנהגיהם תורה המה. ואמרתי שזו רק אחת מן הדרכים, שהרי כבר הצבעתי במקומות לא מעטים על העובדה שהם סילפו עיוותו והשחיתו את דת משה באמצעות זיוף ספרות חז"ל, מחיקת יסודות דת האמת, והחדרה מאסיבית וכוחנית של אמונות הבל ומדוחים, אשר להן הם קוראים "מנהגי אבות".

ב. מנהג מבטל הלכה?

דרך נוספת שחכמי-יועצי-אשכנז הרסו את דתנו היא באמצעות החדרת ההזיה ש"מנהג מבטל הלכה", כמובן שגם לאמרת-מינות זו אין שום מקור אמיתי בספרות חז"ל. אמרת-מינות זו נפוצה עוד יותר מאשר האמרה "מנהג ישראל תורה הוא", וחיפוש העלה שהיא כבר מופיעה כבר למעלה משבע מאות פעמים בספרות המינים וצאצאיהם שהמיטו עלינו שואה. גם אמרת-מינות זו מופיעה כעשרים פעמים בספרות הטמבלים הראשונים, והיתר אצל האחרונים.

אמנם, ייתכן שיהיו שיקשו עלי מן הנאמר בירושלמי בבא מציעא (ז, א): "השוכר את הפועלין וכו', אמר רב הושעיה: זאת אומרת, המנהג מבטל את ההלכה". ברם, עיון בהלכה שם מעלה, שמדובר בהלכה מיוחדת מאד, ולפיה, בדינים מסוימים, מנהג המדינה דוחה את ההלכה.

לדוגמה, בהלכות שכירות פרק ד רבנו מפרט את דיני השכרת חמור או בהמה לחברו. בסוף הפרק ולאחר שרבנו מפרט את כל ההלכות לפי התורה-שבעל-פה, הוא פוסק כך: "וכל אלו הדברים בשוכר סתם, במקום שאין מנהג ידוע. אבל במקום שיש מנהג, הכול לפי המנהג". כלומר, ההלכה נקבעה מלכתחילה באופן כזה, שאם יש מנהג שכירות מסוים שהסכימו עליו אנשי המקום, אין חובה לפסוק שתנאי ההשכרה יהיו על-פי ההלכה, אלא לפי המנהג.

וכן הוא בעניין דברי רב הושעיה בירושלמי, והנה דברי המשנה בעניינו (ב"מ ז, א): "השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב, מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב אינו רשאי לכופן. מקום שנהגו לזון יזון, לספק במתיקה יספק, **הכל כמנהג המדינה**. מעשה ברבי יוחנן בן מתיא שאמר לבנו: צא שכור לנו פועלים. הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו: בני אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב, אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם: על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא היה צריך לומר, **הכל כמנהג המדינה**".

ושם פוסק רבנו בפירושו למשנה בבבלי שם: "הלכה כרבן שמעון בן גמליאל". הוי אומר, אימתי מנהג מבטל הלכה? בדיני דרבנן מסוימים מאד שבהם נקבע בתורה-שבעל-פה שייתכן ויהיו לאנשי אותו המקום הסדרי משא ומתן שיהיו נוחים להם יותר מאשר הדין היסודי, ולכן חכמים אפשרו להם מלכתחילה לעקוף את הדין הכללי, ולנהוג באותו העניין כפי מנהג המדינה.

והנה לפניכם פסק רבנו בעניין השוכר את הפועלים, בהלכות שכירות (ט, א):

"השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב, מקום שנהגו שלא להשכים ולא להעריב – אינו יכול לכופן; מקום שנהגו לזון – יזון; לספק בתמרים או בגרוגרות וכיוצא בהן לפועלים – יספק. **הכל כמנהג המדינה**".

נמצא, שהכלל הזה שנזכר בדברי רב הושעיה בירושלמי, נוגע לדיני התנהלות כלכלית וחברתית מסוימים בלבד, וחלילה להבין שרב הושעיה ביקש לעקור איזה דין מדיני התורה או אפילו איזה דין מדיני חכמים ע"ה, על כלל גזרותיהם תקנותיהם ומנהגיהם הקדומים.

כמו כן שימו לב, לא בכדי רבנו נזהר מלומר "מנהג מבטל הלכה" ודבק בביטוי "מנהג המדינה". כלומר, רבנו לא חוזר על הביטוי של רב הושעיה כדי שלא לתת פתח למינים לסלף ולזייף את התורה, וכפי שאכן עשו, ואם רב הושעיה היה יודע מה עשו בדבריו היה קורע את בגדיו.

והנה לפניכם דוגמה נוספת לאופן שבו הולכים אחר "מנהג המדינה" (שכירות ו, א):

"המשכיר בית לחברו בבירה גדולה – משתמש בזיזה וכתליה עד ארבע אמות, ובתרבץ של חצר [כלומר רחבת החצר, וראו פירוש המשנה לרבנו נדרים ה, א], וברחבה שאחורי הבתים; ומקום שנהגו להשתמש בעובי הכתלים – משתמש בעובי הכתלים. ובכל אלו הדברים, הולכין אחר מנהג המדינה והשמות הידועין להם, כדרך שאמרנו בעניין מקח וממכר".

ולעיון בהלכות נוספות שבהן הולכין אחר "מנהג המדינה", ראו במשנה-תורה: הלכות שכירות ו, ה; ח, ט; י, י; הלכות מלווה ולווה ז, ה-ז; הלכות נחלות ו, יא; ו, יג; ז, ו.

ג. מה דינו של עוקר הלכה?

ומה יהיה דינו של פוסק אשר החטיא את העם אחרי התהו, והחליט לבטל הלכה מפני מנהג אבותיו התועים אחרי ההבל? ובכן, הנה לפניכם דברי רבנו בשלושה-עשר יסודות הדת:

"**והיסוד התשיעי** הביטול. והוא שזו תורת משה לא תבטל, ולא תבוא תורה מאת ה' זולתה, ולא יתוסף בה ולא יגרע ממנה לא בכתוב ולא בפירוש [בתורה-שבעל-פה], אמר: 'לא תסֹף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ' [דב' יג, א] [...] וכאשר יפקפק אדם ביסוד מאלו היסודות [וכל-שכן יעשה ביד רמה] – הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו**, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יִי אֲשֶׁנָּא וּבִתְקוּמְמִיךָ אֶתְקוּטָא' [תה' קלט].

"הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יִי אֲשֶׁנָּא וּבִתְקוּמְמִיךָ אֶתְקוּטָא, תְּכַלִּית שְׁנֵאָה שְׁנֵאֲתִים לְאֻיָּבִים הָיוּ לִי" (שם).

והנה לפניכם גם דברי רבנו בהקדמתו לפירוש המשנה, בעניין טועני הנבואה בשם ה':

"החלק הראשון [...] [שיטען נביא השקר] ויאמר שה' הוסיף על המצוות מצוה או גרע מהו מצוה [...] ואין הבדל בין שיוסיף ויגרע במקראות או שיוסיף ויגרע בפירוש המקובל [...] או שישנה בקבלה איזה שינוי שיהיה אף-על-פי שפשטי הכתובים מסייעים אותו [...] גם זה יומת בחנק לפי שהוא נביא שקר [...] וכבר הודיענו על-פי ה' שלא תבוא מאת ה' שום תורה זולת זו, והוא אמרו: 'לא בִּשְׁמִים הוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָנוּ הַשְּׁמִימָה וכו' וְלֹא מֵעֶבֶר לָיִם הוא וכו' פִּי קָרֹב אֵלָיו הַדָּבָר מֵאֹד בְּפִיָּה וּבִלְבָבָהּ' [דב' ל, יב-יד] [...] והזהירנו שלא להוסיף עליהם ולא לגרוע מהם באמרו: 'לֹא תִסֹּף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ' [דב' יג, א], ולפיכך אמרו [חכמים] ע"ה: אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה. וכיוון שידענו מדבריו שדיבר סרה על ה' [...] נתחייב מיתה, כמאמר הכתוב: 'אִךְ הַנְּבִיא אֲשֶׁר יֵזִיד לְדַבֵּר דָּבָר בְּשֵׁמִי וכו' וּמֵת הַנְּבִיא הַהוּא' [דב' יח, כ]."

ובהלכות תשובה פרק ג (הל' יד ואילך) חז"ל ורבנו כוללים את מבטלי ההלכות בשלושה גדרים: כופרים בתורה, מחטיאי הרבים, והעושים עבירות ביד רמה בפרהסיא כיהויקים, שהרי ביטול הלכה מוביל לכל שלושת הגדרים הללו, והנה ההלכות לפניכם בארבע הפסקות הבאות:

"ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים: [...] והכופרים בתורה [...] ומחטיאי הרבים [...] והעושה עבירות ביד רמה בפרהסיא כיהויקים [...]"

שלושה הן הכופרים בתורה: [...] וכן הכופר בפירושה והיא תורה-שבעל-פה, והמכחיש מגידה [=הכופר במסורת התורה-שבעל-פה שבידי חז"ל, והמבטל הלכה מהלכות התורה או תקנות חכמים, הרי הוא מכחיש וכופר במסורת התורה-שבעל-פה], כגון צדוק ובייתוס [...]

מחטיאי הרבים: אחד שהחטיא בדבר גדול, כירבעם וצדוק ובייתוס; ואחד שהחטיא בדבר קל, אפילו לבטל מצות עשה [=מי שמבטל הלכה הרי הוא כירבעם וצדוק ובייתוס]. ואחד האונס אחרים [...] או שהטעה אחרים והדיחם כישוע [או כגדולי האסלה שמסיתים ומדיחים] [...]

העושה עבירות ביד רמה כיהויקים: בין שעשה קלות, בין שעשה חמורות – אין לו חלק לעולם-הבא [=ומי שמבטל הלכה עושה עבירה חמורה ביד רמה, ועוד טוען ומתעה שדבריו תורה]; וזה הוא הנקרא מגלה פנים בתורה, מפני שהעז מצחו וגילה פניו ולא בוש מדברי תורה".

ולחכמי-יועצי-אשכנז אין בושה עד שעקרו את יסודות התורה! וכמעט שאין מצוה אחת שלא שיבשו זייפו וסילפו, עד שיצרו להם את דתם האירופית האורתודוקסית, ואשר באמצעותה הם חוצבים רווחים שררה כבוד ותועבות מתורת אלהים חיים, וטימאו וזיהמו את קודש הקדשים.

נמצא, שהאמרה: "מנהג מבטל הלכה" או "מנהג ישראל תורה הוא" וכל כיוצא בזה מן ההזיות, כל אלה הינן בגדר התעיות מינות ארורות ומסוכנות, אשר הסיתו והדיחו את עם-ישראל ללכת אחרי הבעלים, אחרי המינים האירופים התועים שהמיטו עלינו שואה רוחנית וגופנית.

ולאור הדברים הללו, אין ספק שהדברים שמובאים במסכת סופרים, שהיא מסכת מאוחרת (לדעתי מאוחרת מהערכות החוקרים), הם כבר דברים נגועים ומזהמים שיצאו מבתי הטומאה של המינים, וכך נאמר שם בפרק יד (הלכה טז) בעניין מנהגי קריאת מגילות הכתובים:

"ונהגו כן העם, שאין הלכה נקבעת עד שיהא מנהג, וזה שאמרו: 'מנהג מבטל הלכה', מנהג וותיקין, אבל מנהג שאין לו ראייה מן התורה, אינו אלא כטועה בשיקול הדעת".

וכי יעלה על הדעת ש"מנהג וותיקין" יבטל הלכה מהלכות התורה-שבעל-פה שקיבלנו בסיני? וכבר הרחבתי בהוכחת מקורה הנרפש הסרוח והדלוח של מסכת סופרים, ראו נא: "מסכת סופרי המינים". ואסיים פרק זה בדברים שהובאו בוויקיפדיה בעניינה של "מסכת סופרים":

"עם זאת, חכמי ספרד לא הכירו אותה עד לתקופת הרמב"ן, שהכיר אותה **מקשריו עם יהודי אשכנז**. חלק מהראשונים והאחרונים שהכירו אותה ראו בה מקור מחייב, ואחרים לא סברו כך, כנראה על שום איחורה ביחס לתלמוד הבבלי, שנחשב ל"סוף הוראה".

ואם חכמי ספרד לא הכירו אותה עד להרמב"ן, קרוב לוודאי שהיא זיוף גמור ומוחלט שיצא מבתי הזוהמה של המינים האירופים, והרמב"ן היה זה שהחדיר אותה, יחד עם שאר הטומאות וההזיות של המינים האירופים, לתוך יהדות ספרד. כמו כן, קרוב לוודאי שהיא גם לא באמת מן המאה השמינית, כי אם עצם עצמה היא סילוף וזיוף, ברור שגם תאריך חיבורה סולף כדי לשוות לה חזות של קדמות – וזו היא דרכם של המינים הזייפנים, לחבר חיבורי מינות ולטעון שהם קדומים, וכמו שעשו עם ספר-האופל האלילי, אשר ייחסו אותו לא פחות מאשר לבר-יוחיל!

ד. אימתי המנהג אכן מחייב?

אמנם, לעתים המנהג שהונהג אכן מחייב את כל עם-ישראל לדורות, אך הדבר נכון אך ורק כאשר **הסנהדרין** היא זו אשר החליטה וקבעה להנהיג את המנהג, וכן רק לאחר שאכן הוא התקבל והתפשט בעם-ישראל. ובעניינים אלו ראו לקמן את הלכות ממרים פרק א (א-ו):

"בית-דין-הגדול שבירושלים הם עיקר תורה-שבעל-פה, והם עמוד ההוראה, ומהם חוק ומשפט יוצא לכל ישראל, ועליהם הבטיחה תורה, שנאמר: 'על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה' [דב' יז, יא] – זו מצות עשה. וכל המאמין במשה רבנו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת אליהם, ולהישען עליהן. [...] אחד דברים שלמדו אותן [חכמי הסנהדרין] מפי שמועה, והם תורה-שבעל-פה; ואחד דברים שלמדו אותן מפי דעתן באחת מן המידות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שהדין בדבר זה כך הוא; ואחד דברים שעשו אותן סייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה, **והם הגזירות והתקנות והמנהגות** – בכל אחד ואחד משלושה דברים אלו, מצות עשה לשמוע להן, והעובר על כל אחת מהן, עובר בלא תעשה. [...] וכן **הגזירות והתקנות והמנהגות**, אם ראו מקצתן שראוי לגזור גזירה זו או לתקן תקנה זו או שיניחו העם על מנהג זה, וראו מקצתן שאין ראוי לגזור גזירה זו ולא לתקן תקנה זו ולא להניח מנהג זה – נושאים ונותנים [חכמי הסנהדרין] אלו כנגד אלו, והולכין אחר רובן, ומוציאין הדבר האחד לרבים".

ואצרף גם את האמור בהלכות ממרים (ב, ב):

"בית דין שגזרו גזירה או התקינו תקנה והנהיגו מנהג, ופשט כל הדבר בכל ישראל, ועמד אחריהם בית דין אחר, וביקש לבטל דברי הראשונים ולעקור אותה התקנה ואותה הגזירה ואותו המנהג – אינו יכול, עד שיהיה גדול מן הראשונים בחכמה ובמניין".

נמצא, שרק מנהג שהונהג על-ידי סנהדרין-אמת חובה ללכת בו, ברם, מנהג שלא יצא מן הסנהדרין, ואפילו שיהיה מנהג חיובי ונעלה, **אין חובה ללכת בו!** כל-שכן וקל-וחומר מנהגי ההבל והמינות אשר סבבונו וכיתרונו הממונו והלמונו באלף השנים האחרונות, ואין צורך לומר שאין שום חובה ללכת בהם, אלא, חובה גדולה ורבה היא לעקורם ולמחות את עקבותיהם כליל, כדין עקירת עבודה-זרה, שהוא הציר שכל התורה כולה סובבת עליו, וראשית גאולת עמנו.

***

אמנם, נראה שלכל האמור יש יוצא דופן אחד, והוא מנהג "לא תעשה" שחברה מסוימת קיבלה על עצמה מתוך רצון לדקדק ולהחמיר – מנהג "לא תעשה" שכזה, דהיינו מנהג איסור שכזה חובה על בני אותה קהילה לקיימו, אך גם מנהג זה אינו חל על בני אותה הקהילה לנצח נצחים, אלא די בכך שתהיינה נסיבות מחודשות שיובילו את בית-הדין המקומי להתיר את בני הקהילה הזו מחובתם לקיים את חומרתם, ודי בזה, דהיינו אין שום צורך בהתרת נדרים. כללו של דבר, בני הקהילה מחויבים לקיים את מנהג האיסור שנהגו בו, עד אשר יורו הנסיבות לבטלו.

וכך אומר רבנו בתשובה בסימן שח (מובאת גם בפירושו של קאפח להלכות שבת כז, ה):

"אבל מה שאמרתם שהוא נשען על המנהג, הרי המנהג ידוע שהוא דבר שצריך להיזהר בו מאד, ובפירוש אמרו: 'דברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור, אי אתה רשאי להתירם בפניהם' [פסחים נ ע"ב ועוד]. אבל צריך לתנאי שביארו בתלמוד ירושלמי והוא שצריך לידע שאותו דבר מותר ואוסרו על עצמו מצד שמדקדק על עצמו. אבל אם היו אנשי אותו המנהג חושבים בדבר המותר שהוא אסור, והם מתמידים על מחשבת האיסור בו, וכל שכן אם נתחבר בו היקש מסוים שנדמה להם בו איסורו, אז אין ראוי להניחם באותה המחשבה בשום פנים, אלא צריך למחות בידם ולהודיעם שמה שחשבו שהוא אסור הוא מותר, ונפל להם טעות באיסורם, **לפי שאין ראוי לקבוע את הטעות בשום פנים**, ואין הבדל בזה בין לאסור המותר או להתיר האיסור [כמו שאסור להתיר את האיסור ומדובר בעניין חמור, כך חמור לאסור את הדבר המותר]."

נמצא, שאם קהילה מסוימת קיבלה על עצמה לאסור על עצמה עניין כלשהו, מתוך ידיעה שלא מדובר בדבר שהוא אסור, אלא כל מטרתה הוא להחמיר ולדקדק על עצמה – הרי שעליה לקיים את מנהג ה"לא תעשה" הזה, ואסור לה לבטלו אלא-אם-כן בית-דין יורה לה מכוח נסיבות מסוימות או מחודשות – לבטלו (וכאמור, לא נזכרת שום חובה בעניין התרת נדרים). אולם, אם אותה קהילה אסרה על עצמה מנהג "לא תעשה" מכוח טעות בהיקש או בסברה – לא רק שְׁמוֹרִים לה לאותה קהילה שעליה לשוב לשורת הדין, אלא שמבטלים את המנהג הזה בפניהם, דהיינו מוחים ומבטלים את המנהג הרע הזה בפניהם באופנים בוטים והפגנתיים.

וכל שכן וקל וחומר אלף פעמים ביחס למנהג שאפילו רק נודף ממנו ריח של מינות או מאגיה או עבודה-זרה או סתם הבל ורעות-רוח – מצוה גדולה ורבה היא לא רק לבטלו, אלא לבטלו בפני אותם אלה שנוהגים בו! דהיינו לבטלו ולעקרו באופנים בוטים והפגנתיים ומזלזלים.

ויש לשאול: ומדוע מנהג "לא תעשה" שראוי לקיימו שונה ממנהג "עשה" שראוי לקיימו? מדוע מנהג "לא תעשה" שחברה או קהילה התחייבו לקיימו – יש להיזהר בו ואסור להתיר לאנשי

אותה הקהילה לחדול מלנהוג באותו המנהג? ובכן, ההיגיון מורה, שלא לחינם אנשי אותה קהילה הנהיגו בעבר את אותו מנהג "לא תעשה", דהיינו את אותו איסור. כלומר, כנראה שזקני אותה הקהילה ראו פרצה מסוימת שיש באותה הקהילה וראו לנכון לסתום את אותה הפרצה בהנהגתו של אותו מנהג איסור – ולכן חכמים נזהרו במנהגי איסור, דהיינו במנהגי "לא תעשה" שהונהגו בקהילות מסוימות. ברם, כאמור, אם בית-דין יחליט אחרת הוא רשאי להתיר להם.

ה. תירוצי המינים להחדרת מנהגיהם

ראיתי לנכון לציין כמה מתירוצי ההבל שהובאו אצל גדולי-האסלה באלף השנים האחרונות:

1 הרשב"א הרשע כתב בשו"ת (א, ט), שמנהג שקיים אפילו אצל זקנים או נשים זקנות, אין לבטלו, כיוון ש"בהכרח" יש לו מקור שמגיע עד משה רבנו... בהכרח? וההכרח היחיד הוא שהרשעב"א היה מין וטיפש ועבד נרצע למינים האירופים, והשתמשו בו כדי לנגח את רבנו (וידועה התקפתו על הפילוסופיה ועל משנת רבנו, דהיינו על מחשבת ישראל ויסודות הדת).

2 עוד טמבל שכתב טעם הזוי הוא ישראל חאגיז, הוא כתב (שו"ת הלכות קטנות א, ט), שוודאי לא ייתן הקב"ה שמנהג נָשְׁגוּי יתפרסם אצל כל בני עמו, ולכן מנהג שנתפשט, הוא ודאי אמיתי". האמנם? וכנראה שהטמבל הזה לא למד תנ"ך, כי אם היה לומד, הוא היה יודע שעם-ישראל תעה ולעה אחרי התהו וההבל במשך אלפי שנים, ואימץ לעצמו את חוקות הגויים הטיפשים.

3 לפי החתם-סופר כל מנהג הוא דאורייתא מדין נדר (יו"ד קז). ואלה דברי מינות חמורים מאד, כי בקביעה זו הוא בהכרח מבטל דיני תורה רבים מאד, וביניהם אף את יסודות דתנו. שהרי רבים מהמנהגים עוקרים הלכה למעשה את יסודות דתנו ואף מצוות יסודיות רבות.

4 הקוקו המשוגע מהמוסד הסגור טען בספרו "אדר היקר" ד, שאנו מקיימים מנהגים על-אף שלא צווינו בהם ואפילו שלא תקנו חכמים לעשותם, אלא בגלל אהבתנו לאומה, וכלשונו:

"תדע שהרי אנחנו מקיימים באהבה מנהגי ישראל שאנו יודעים שלא נצטוונו בהם על-פי שום נבואה, והכל מפני חיבתה של אומתנו, אהבתה וכבודה החביב עלינו, בחיבה של קדושה אלהית עליונה".

ודבריו שקר וכזב, שהרי אהבת ה' קודמת לכל, ואם אומתנו סתתה אחרי ההבל אסור לנו לאהוב את מנהגיה ומעשיה, אלא לעקרם ולמחות את זכרם מעל פני האדמה! ודווקא בזה נבחנת אהבתנו לה' יתעלה, דהיינו, כאשר יש לפנינו נביא שקר אשר אנחנו אוהבים אותו בכל לבנו, אך הוא מטיף לנו ללכת לעבוד אלהים אחרים, דווקא בזה נבחנת אהבתנו לה' יתעלה שמו:

"לא תִשְׁמַע אֶל דְּבַר הַנְּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל חֹלֶם הַחֲלוֹם הַהוּא, כִּי מִנְסָה יי אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לַדֶּעַת הַיִּשְׁכֶּם אֱלֹהִים אֶת יי אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל לְבַבְכֶּם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם" (דב' יג, ד).

ואין שום מקום לאהבה כאשר היא מתנגשת ואפילו בעקיפין עם ענייני עבודה-זרה או במקומות שבהם סולפו יסודות דתנו הטהורים. לפיכך, היחס לזייפני וסלפני מצוות התורה חמור מאד וכפי שראינו לעיל, וכן היחס לעובדי עבודה-זרה ולמסיתים אחריה נחרץ וחד משמעי:

"לא תאבה לו ולא תשמע אליו ולא תחוס עינך עליו ולא תחמל ולא תכסה עליו [=על המסית אדם אחד מִישראל!]. כי הרג תהרגנו וידך תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה. וסקלתו באבנים וְמָת כִּי בָקַשׁ לְהַדְיָחָךְ מֵעַל יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמוֹצִיאָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים. וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִירָאוּ וְלֹא יוֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה בְּקִרְבְּךָ" (דברים יג, ט-יב).

ודבריו של הקוקו הינם גם צביעות מבחילה, שהרי הוא חותם במלים: "והכל מפני חיבתה של אומתנו, אהבתה וכבודה החביב עלינו, בחיבה של קדושה אלהית עליונה", כאילו יש לאומתנו קדושה אלהית עליונה אשר גוברת על קדושתו ואלהותו של ה' יתעלה שמו! ובזה הוא הפך את מצות אהבת האומה לעבודה-זרה! כאילו אהבת האומה היא ערך נעלה מאהבת ה' יתעלה! והקוקו הוא אחד המינים המסוכנים ביותר, כי הוא מפתה את הפתאים במליצות ומפיל חללים רבים בשוחת הטמטום והמינות: "כָּל בָּאִיָּה לֹא יִשׁוּבוּן וְלֹא יִשְׁיִגּוּ אַרְחוֹת חַיִּים" (משלי ב, יט). ולהרחבה בעניינו של הקוקו המכוער, ראו נא במאמר: "קמצוץ מסמי ההזיה של קוק".

ו. עוד זיוף מזיופי המינים

בפרק זה אבקש להתייחס לדברים הבאים שמופיעים ב"ויקיפדיה" בערך מנהג:

"בפירוש המיוחס לרבי מיימון הדיין, אביו של הרמב"ם, נכתב ביחס למנהג אכילת 'סופגנין' בחנוכה: 'אין להקל בשום מנהג ואפילו מנהג קל... וכתב רבנו נסים ב'מגילת סתרים' כי כל מנהגי האומה באלו המנהגות כמו זה. והראש [=ולאכול ראש] בראש השנה, החלב בפורים ובמוצאי פסח, והפולים ביום הושענא רבה. ואותם המנהגות אין לנו לבזותם ומי שהנהיגם זריז ומשתדל הוא, כי הם מעיקרים נעשים [=איזה עיקרים? מהי השוטות הזאת?] ולא יבזו במנהג האומה. וכבר אמר הנביא ע"ה: 'ואל תטוש תורת אמך', דת אומתך אל תעזוב [=אכן דת אומתך אל תעזוב ולא תסטה אחרי מנהגי מינות שמסיתים מאחרי ה' יתברך]. ובקבלות הגאונים ראשי ישיבות [=פשש... ותעתע באמרו 'ראשי ישיבות' כדי להחדיר שמדובר בהשקפה חשובה מאד] נזכרו מנהגים כמו אלה בהנהגותיהם בסיפוריהם [=בסיפוריהם? וכי יש ללמוד מנהגים מסיפורי מעשיות? וכי סיפורי מעשיות דוחקים את התורה?] ולא יתבזה דבר ממה שעשו הקדמונים' [וכל מה שעשו הקדמונים ראוי? והלא מתחילה עובדי עבודה-זרה היו אבותינו!]."

ולאחר שקראנו את המאמר דן כבר הוכח לכל בר-דעת ולכל מי שחפץ בהשקפות האמת, שהדברים הללו סכלות. ובכל זאת העתקתי את הדברים כדי לתמוה: וכי יעלה על הדעת שר' מיימון אכן כתב את הדברים ההזויים הללו? אין זאת אלא זיוף ברור וגמור, עט שקר סופרי מינים אשכנזים – "איכה תאמרו חכמים אֲנַחְנוּ וְתוֹרַת יְיָ אֱתָנוּ? אָכֵן הִנֵּה לְשִׁקָּר עֲשָׂה, עַט שִׁקָּר סִפְרִים! הִבִּישׁוּ חֲכָמִים חֲתוּ וְיִלְכְּדוּ, הִנֵּה בְּדָבָר יְיָ מֵאִסּוֹ וְחֲכַמְתָּ מֶה לָּהֶם" (ירמיה ח, ח-ט).

ז. פוק חזי מאי עמא דבר

והיה אחד שקרא את המאמר הזה **ושאל בתמימות שתחתיה ערמה**: יש בתלמוד עניין נוסף שהולכים בו אחרי מנהג העם. למשל כשנסתפקו מה מברכים על המים אם בורא נפשות או שהכל אמרו: "פוק חזי מאי עמא דבר". כלומר צאו וראו איך העם נוהג, וכן תעשו. **תשובה**:

דבריו מתעתעים, ואסביר: כתבת כך: "יש בתלמוד עניין נוסף שהולכים בו אחרי מנהג העם [=וזהו העניין הראשון שהולכים בו אחרי מנהג העם? ומדבריו 'שהולכים בו' משמע שיש אף עניינים רבים נוספים שהולכים בהם אחרי המוני הכסילים הנבערים]. למשל [=שוב, משמע מדבריו שזו דוגמה אחת מני רבות לכך שהולכים אחרי העם]" וכו'. ובכן, חיפשתי בתלמוד ומצאתי שהביטוי "פוק חזי מאי עמא דבר" מופיע שלוש פעמים בלבד (בברכות מה ע"א, ופעמיים בעירובין יד ע"ב), בשני מקומות הוא נוגע לעניין הברכה על המים שהזכרת, ובמקום השלישי הוא נוגע לעניין לחי שגובהה עשרה טפחים ורחבה ועובייה משהו. ובכן, משני הדינים הללו עולה באופן ברור, שאך ורק כאשר ידוע לנו בבירור שדין מסוים הוא אמת, דהיינו שהוא יצא מקרב חכמי האמת ע"ה, ורק נעלם מאיתנו פרט מסוים באותו הדין, ואין לנו כל ברירה אחרת – רק אז הולכים לראות מה עושה העם. ועניין זה אינו נוגע במאומה למאמר הנדון.

סוף דבר: מה באמת יצא מתחת ידיהם של חז"ל?

נשאלתי כך:

איך אפשר להכריע מה יצא מתחת ידיהם של חז"ל ומה לא? לדוגמה המדרש "תנא דבי אליהו", לפי המחקר יש דעות שונות שרחוקות זו מזו (ואולי לא סותרות שאפשר שעיקרו מחז"ל אך סבל מהוספות מאוחרות) – והשאלה היא: איך אפשר להכריע מי הוא הכותב? כי להסתמך רק על המחקרים זה קשה מאוד, מפני שלרוב החוקרים הללו אין שום סנטימנט ליהדות ואדרבה, אפילו ישקרו בשביל שיהיה להם חומר מספיק לתזה או לדוקטורט או לספר, וכבר ראיתי כיצד פרופ' אחד מן החוקרים הידועים, אשר ממש "המציא" ספר חדש, עיין "מגילות קוצ'ין".

תשובה:

אכן לעתים קרובות לא קל לדעת מה מקורי ומה מזויף, והואיל וגם החוקרים כפי שציינת הם שקרנים ונוכלים ושחקנים ורודפי-בצע, אני יכול רק להניח שהאמת היא הרבה יותר גרועה מכפי שהם משרטטים, דהיינו שהיקף הזיופים של ספרות חז"ל גדול בהרבה ממה שהם מוכנים להודות בו. הכלל המרכזי העולה מכל הדברים הללו הוא שאין לסמוך על ספרות חז"ל בעיניים עצומות, ואפילו ספרות התלמוד והמדרשים הקדומים, וכל-שכן וקל-וחומר שלא על המדרשים המאוחרים או אלה שיש בהם ספקות ופקפוקים – אלא, לעולם יש להפעיל שכל ישר ולתאם את הנאמר בטקסט עם יסודות הדת והשקפותיה, וב"ה במקרים רבים הצלחתי לחשוף זיופים והזיות ושקרים ותעתועים ושגיאות מבתי המדרשות של המינים בדרך הזו. ולאחר שהאדם ילמד ויכיר את תעתועי המינים יקל עליו לזהות את זיופיהם ועילגות לשונם.

"וַיַּעַד יי בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל נְבִיאֵי כָל חֹזֶה לֵאמֹר: שָׁבוּ מִדְּרָכֵיכֶם הָרָעִים וְשִׁמְרוּ מִצְוֹתֵי חֻקֹּתַי כְּכֹל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת אֲבֹתֵיכֶם וְאֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי אֲלֵיכֶם בְּיַד עֲבָדֵי הַנְּבִיאִים, וְלֹא שָׁמְעוּ. וַיִּקְשׁוּ אֶת עֶרְפָם כְּעֶרֶף אַבּוֹתָם אֲשֶׁר לֹא הֶאֱמִינוּ בִּי אֱלֹהֵיהֶם, וַיִּמָּאֲסוּ אֶת חֻקֵּי וְאֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבּוֹתָם וְאֶת עֲדוּתֵי אֲשֶׁר הֶעִיד בָּם וַיִּלְכּוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיַּהֲבִלוּ וְאַחֲרֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבָתָם אֲשֶׁר צִוָּה יי אֹתָם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת כָּהֶם, וַיַּעֲזְבוּ אֶת כָּל מִצְוֹת יי אֱלֹהֵיהֶם" (מ"ב יז).

חובת זכירת שנאת עמלק

נשאלתי במייל כך:

שלום, לא מצאתי בכתבי הרמב"ם חיוב שמיעת פרשיית זכור בשבת זכור, מעבר לחיוב הרגיל של כל פרשה. האם יש בסיס להקפדה היתרה בנושא? האם יש "מועד מיוחד" בו עלינו לזכור את אשר עשה לנו עמלק או שזו מצוה מתמשכת? ובמלים אחרות, האם המצוה לזכור את אשר עשה לנו עמלק הינה דווקא בשמיעת הפרשייה ודווקא בשבת זכור? שבוע טוב.

תשובה:

שלום וברכה,

מדובר במצוה כללית שחלה בכל עת ובכל זמן, וצמצומה אך ורק לשעת קריאת פרשת זכור הוא עוול גדול, עיוות סילוף וזיוף דיני התורה, ואף בגדר של: "לא תסֹף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ" (דב' יג, א) – ומדובר בעניין מאד-מאד חמור, כי לגרוע ממצוות התורה הוא איסור חמור שנוגע ביסוד משלושה-עשר יסודות דת האמת, וזה דברי רבנו ביסוד התשיעי מיסודות דת האמת:

"והיסוד התשיעי הביטול. והוא שזו תורת משה לא תבטל, ולא תבוא תורה מאת ה' זולתה, ולא יתוסף בה ולא יגרע ממנה לא בכתוב ולא בפירוש, אמר: 'לא תסֹף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ' [דב' יג, א]. וכבר ביארנו מה שצריך לבאר ביסוד זה בהקדמת החיבור הזה [...] וכאשר יפקפק אדם [אפילו רק יפקפק לעצמו וכל-שכן יורה לאחרים] ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מִשְׁנֵאֵיךָ יִי אֶשְׁנָא וּבִתְקוּמִיךָ אֶתְקוּטָט' [תה' קלט, כא]."

והנה לפניכם גם דברי רבנו בהקדמתו לפירוש המשנה, בעניין טועני הנבואה בשם ה':

"החלק הראשון הוא [...] [שיטען נביא השקר] ויאמר שה' הוסיף על המצוות מצוה או גרע מהן מצוה [...] ואין הבדל בין שיוסיף ויגרע במקראות או שיוסיף ויגרע בפירוש המקובל [...] או שישַׁנֶּה בקבלה איזה שינוי שיהיה אף-על-פי שפשטי הכתובים מסייעים אותו [...] גם זה יומת בחנק לפי שהוא נביא שקר [...] וכבר הודיענו על-פי ה' שלא תבוא מאת ה' שום תורה זולת זו, והוא אמרו: 'לֹא בְּשִׁמִּים הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָנוּ הַשְּׁמִימָה וכו' וְלֹא מֵעֵבֶר לָיִם הוּא וכו' כִּי קְרֹב אֵלָיךָ הַדָּבָר מֵאֵד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ' [דברים ל, יב-יד] [...] והזהירנו שלא להוסיף עליהן ולא לגרוע מהן באמרו: 'לֹא תִסֹּף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ' [דברים יג, א] ולפיכך אמרו [חכמים] ע"ה: אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה. וכיוון שידענו מדבריו שדיבר סרה על ה' [...] נתחייב מיתה, כמאמר הכתוב: 'אֶף הַנְּבִיא אֲשֶׁר יֵדִיד לְדָבָר דָּבָר בְּשִׁמִּי וכו' וּמֵת הַנְּבִיא הַהוּא' [דברים יח, כ]."

ובהלכות תשובה פרק ג (הל' יד ואילך) חז"ל ורבנו מייחדים למעוותי ההלכות שלושה גדרים: כופרים בתורה, מחטיאי הרבים, והעושים עבירות ביד רמה בפרהסיה כיהויקים, שהרי עיוות ההלכה מוביל לכל שלושת העוונות הללו, והנה ההלכות לפניכם בארבע הפסקות הבאות:

"ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם-ולעולמי-עולמים: [...] **[א]** והכופרים בתורה [...] **[ב]** ומחטיאי הרבים [...] **[ג]** והעושה עבירות ביד רמה בפרהסיה כיהויקים [...]"

שלושה הן **הכופרים בתורה**: [...] וכן הכופר בפירושה והיא תורה-שבעל-פה, והמכחיש מגידה [=והכופר במסורת התורה-שבעל-פה שבידי חז"ל, והמעוות הלכה מהלכות התורה או תקנות חכמים, הרי הוא מכחיש וכופר במסורת התורה-שבעל-פה], כגון צדוק ובייתוס [...]

מחטיאי הרבים: אחד שהחטיא בדבר גדול, כירבעם וצדוק ובייתוס; ואחד שהחטיא בדבר קל, אפילו לבטל מצות עשה [=מי שמעוות הלכה הרי הוא כירבעם וצדוק ובייתוס]. ואחד האונס אחרים [...] או שהטעה אחרים והדיחם כישוע [או כגדולי האסלה שמסיתים ומדיחים] [...]

העושה עבירות ביד רמה כיהויקים: בין שעשה קלות, בין שעשה חמורות – אין לו חלק לעולם-הבא [=ומי שמעוות הלכה עושה עבירה חמורה ביד רמה, ועוד טוען ומתעה שדבריו תורה]; וזה הוא הנקרא 'מגלה פנים בתורה', מפני שהעז מצחו וגילה פניו ולא בוש מדברי תורה".

ואולי לא מקרה הוא שדווקא בהפטרות זכור הנביא שמואל מוכיח את שאול על שגרע מציוויו של ה' יתעלה: "כִּי חָטֵאתָ קֶסֶם מְרִי וְאָנֹן וּתְרָפִים הִפָּצַר" (ש"א טו, כג), ושם תרגם יונתן בעניין ההוספה והגירעון על חוקי התורה: "אֲרִי כְחֹבֶת גִּבְרִיָּא דְשָׂאֲלִין בְּקֶסְמָא, בְּן חֹבֶת כָּל גִּבְר דְּמַסְרִיב עַל פְּתִגְמֵי אוֹרִיתָא, וּכְחוּבֵי עֵמָא דְטֵטֵן בְּתֵר טַעוּתָא, בְּן חֹבֶת כָּל גִּבְר דְּבִצֵּר וּמוֹסִיף עַל מְלֵי נְבִיָּא". נמצא, שמי שמוסיף וגורע על חוקי התורה הוא בגדר עובד עבודה-זרה!

***

והנה לפניכם הגדרת מצות זכירת עמלק בספר-המצוות של רבנו הרמב"ם, עשין קפט:

"הציווי שנצטוונו לזכור את אשר עשה לנו עמלק, שקידם אותנו ברע, ושנאמר את זה בכל זמן וזמן, ונעורר את הנפשות בדברים להילחם בו, ונקרא את בני האדם לשנאו, כדי שלא ישתכח הדבר ולא תיחלש שנאתו ותמעט מן הנפשות במשך הזמן, וזהו אמרו יתעלה: 'זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עִמְלֶק' [דב' כה, יז]. ולשון ספרי: 'זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עִמְלֶק' – בפה, 'לֹא תִשְׁכַּח' [שם, יט] – בלב. כלומר, אמור דברים בפיו הגורמים לבני אדם שלא תסור שנאתו מן הלבבות. ולשון ספרא: 'זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עִמְלֶק', יכול בלבבך? כשהוא אומר 'לֹא תִשְׁכַּח' הרי שכחת הלב אמורה, הא מה אני מקיים זכור? שתהא שונה בפיו. הלא תראה היאך עשה שמואל הנביא כאשר בא לקיים מצוה זו, שהוא זכר תחילה ואחר כך ציווה להורגם, והוא אמרו: 'פָּקַדְתִּי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמְלֶק לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בְּדֶרֶךְ בְּעֵלְתוֹ מִמֶּצְרַיִם' [ש"א טו, ב]".

והנה לפניכם גם פסק רבנו בהלכות מלכים ומלחמות (ה, ה), וזה דבריו:

"ומצות עשה **לזכור תמיד** מעשיו הרעים ואריבתו כדי לעורר איבתו, שנאמר: 'זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עִמְלֶק'. מפי השמועה למדו: 'זְכוֹר' – בפה, 'לֹא תִשְׁכַּח' – בלב, **שאסור לשכוח איבתו ושנאתו** [=וזכירת עמלק רק בעת קריאת פרשת זכור, היא בגדר שכחה עצומה וחמורה – שהרי ממצוה תדירה ויום-יומית היא הפכה למצוה חד-שנתית שמקוימת בשתי דקות קלות]".

***

סוף דבר, הביטוי המובהק ביותר לדעתי לקיום מצות זכירת שנאת עמלק בימינו, הוא לימוד וזכירת אלף אלפי המיתות המשונות שטבחו בעמנו בהן, וכן אלף אלפי מיני ההתעללויות והעינויים שעינו ושהתעללו בנו הגויים במאה הקודמת באירופה. בעיקר בשואה, אך בהחלט גם בעשרות השנים שקדמו לה, בפוגרומים האיומים. לימוד העניינים הללו לפי דעתי הוא קיום מצות זכירת עמלק, וכן התבוננות מוסרית ועריכת חשבון נפש חשובה לאומה מאין כמותה.

התבוננות זו תרומם אותנו להבין היכן שגו, תעו ולעו אבותינו, ותעורר אותנו לפעול כדי לשוב אל דרך האמת, להיות עם חכם ונבון, ולכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש אור לאנושות כולה.

רעיון חשבון הנפש והנשיבה לה' שנזכרו, יסודם בפסוקי זכירת מחיית עמלק (דב' כה, יז-יט):

"זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עַמְלָק בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם, אֲשֶׁר קָרָךְ בַּדֶּרֶךְ וַיִּזְנֶב בָּךְ כָּל הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה עָיַף וַיַּגַּע וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים, וְהָיָה בְּהַנִּים יי אֱלֹהֶיךָ לָךְ מִכָּל אֲיִבֶיךָ מִסָּבִיב בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יי אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחְלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת זָכֹר עַמְלָק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשָּׁכַח".

הפיכת מצוה נעלה וחשובה זו למצוה חד-פעמית, תוך מתן דגש על שמיעה חיצונית בלבד, ותוך הוספת מאפיינים סגוליים ומאגיים לחובת השמיעה (=שהרי רבו ההזיות באופני השמיעה שהאדם יוצא בהם ידי חובה, כאילו שמדובר בלחש סגולי שיש לו תועלת רק באופן מסוים) – לא רק שהיא גורעת ומעוותת מצוה חשובה מאד ממצוות התורה, אלא שהיא גם חוסמת את הדרך לקיום אותו חשבון נפש מעמיק בדרכינו ובמעשי אבותינו, שירומם אותנו לשוב אל דרך האמת ולמלא את חובתנו הגדולה שייעד לנו ה' יתעלה, בכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש.

יוצא אפוא, שההקפדה היתרה בעניין מצות זכירת עמלק הינה צביעות גמורה, שהרי המינים וצאצאיהם מתיימרים "להקפיד" בזה, בעוד שהלכה למעשה הם הפכו את המצוה הזו למצוה חד-פעמית, תוך מתן דגש על שמיעה חיצונית, ותוך צירוף מאפיינים פגאניים מובהקים.

בהפיכתה למצוה חד-פעמית המינים וצאצאיהם חוסמים את הדרך לשוב אל ה'-אלהים-אמת! שהרי בהפיכתה למצוה חד-פעמית של שמיעה חיצונית בלבד וכו', לא רק שהם גורעים ממצוות התורה ולא רק שהם מחדירים סכלות והזיות, אלא שהם חוסמים את הדרך לשיבת עמנו לדרך האמת, שהרי בצמצום המצוה הם ביטלו לחלוטין את תכליתה: התבוננות בייסורים ושיבה וניסה אל ה' יתעלה: "כִּי מִכַּת אוֹיֵב הִפְתִּיךָ מוֹסֵר אֶבְרָיִי עַל רֹב עֲוֹנֶיךָ עֲצָמוּ חַטָּאתֶיךָ" (יר' ל, יד), ורק התבוננות יסודית ואמיתית בייסורים והכאה על חטאינו תובילנו לייעודנו:

"וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכַת כְּהִנִּים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמ' יט).

"שָׁמְעוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יי עֲלֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל כָּל הַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר הָעֲלִיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: רַק אַתֶּם יָדַעְתִּי מִכָּל מִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה עַל כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם! הֵילֹכוּ נְשִׁים יַחַד בְּלִתי אִם נִוָּעַדוּ? הֵישָׂאג אֶרְיָה בִּיעַר וְטָרַף אִין לוֹ? הֵיִתֵּן כְּפִיר קוֹלוֹ מִמִּעֲנָתוֹ בְּלִתי אִם לָכֵד? הֵתַפֵּל צִפּוֹר עַל פֶּחַ הָאֶרֶץ וּמוֹקֵשׁ אִין לָהּ? הֵיַעֲלָה פֶּחַ מִן הָאֲדָמָה וּלְכוֹד לֹא יִלְכוּד? אִם יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחַדְדוּ? אִם תִּהְיֶה רָעָה בְּעִיר וַיִּי לֹא עָשָׂה?" (עמוס ג).

שנאת העיוורים לאדיר הקטן

בחול-המועד פסח תשפ"ב קיבלתי מכתב שטנה במייל, והנה הוא לפניכם:

לאדיר דחוח הנבל והעמלקי שם רשעים ירקב אמן. להלן לשונו של הרמב"ם: "עוון גדול הוא לבזות את החכמים או לשנאותן, לא חרבה ירושלים עד שביזו בה תלמידי חכמים, שנאמר: 'ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים ובזוים דבריו ומתעתעים בנביאיו', כלומר בזים מלמדי דבריו, וכן זה שאמרה תורה: 'אם בחקותי תמאסו', מלמדי חוקותיי תמאסו, וכל המבזה את החכמים אין לו חלק לעולם-הבא והרי הוא בכלל כי דבר ה' בזה". נבל ונבזה שכמותך, אתה מכנה את הגרר קנייבסקי שיקוף, אתה קליפת עמלק משוקץ ומנוול ייחרב אתרך העמלקי, יסכר פיך לוע החמור ואבדו אלף שכמותך ולא תפער את פיך המשוקץ נגד חכמי ישראל אדם ירוד ובזוי שכמותך. תמחה את זכר עמלק / אדיר דחוח. ע"כ דברי הכסיל המטורף, ועתה לתשובתי:

"שָׁמְעוּ אֵלַי יְדֵעִי צֶדֶק עִם תּוֹרָתִי בְּלִבָּם אֶל תִּירָאוּ חֲרַפְתָּ אֲנוֹשׁ וּמִגִּדְפֹתֶם אֶל תִּחְתּוּ, כִּי כִבְדֹת יֶאֱכֹלֶם עָשׂוּ וְכִצְמָר יֶאֱכֹלֶם סָס וְצִדְקָתִי לְעוֹלָם תִּהְיֶה וְיִשְׁוּעָתִי לְדוֹר דּוֹרִים" (ישעיה נא, ז-ח).

ובכן, פסק רבנו שציטטת מהלכות תלמוד תורה (ו, יג), עוסק באנשי האמת טהורי הלבב, וכבר הרחבתי בביאור הלכה זו במאמר: "כבוד תלמידי החכמים האמיתיים". ברם, להבדיל אלף-אלפי הבדלות, שיקוף ופעור קנייבסקי אינו כן, הוא אליל בהמי רשע ומרושע שהשחית את יסודות דת האמת, והתעה את עם-ישראל אחרי התהו וההבל, ולפיכך דינו שונה לחלוטין.

והנה לפניך דברי רבנו בפרק חלק בדינו של הכופר שמשחית את יסודות הדת: "וכאשר יפקפק אדם [אפילו רק יפקפק לעצמו!] ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכבר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו**, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יִי אֶשְׁנָא וּבִתְקוּמִיךָ אֶתְקוּטִי' [תה' קלט, כא]". וכבר הוכחתי את רשעותו וסטייתו של קנייבסקי מיסודות דתנו במאמרים רבים, ואינו אלא שיקוף נגעל ומיובל.

והנה שני קטעים מתוך דברי רבנו הנכוחים, אשר מוכיחים שיש מצוה רבה לגנות את הרשעים ומגרעותיהם בשמותם, וכך אומר רבנו בפירושו לאבות (עמ' רעג): "והחלק הרביעי [מחלקי הדיבור] הוא הרצוי [...] [ובתוכו נכללת המצוה החשובה] **לגנות את הרשעים ומגרעותיהם כדי להמאיס את מעשיהם וזכרם בעיני בני האדם** ויבדלו מהם ולא ילכו באורחותיהם".

וכן אומר רבנו בהקדמתו שם (עמ' רנז): "וכן דברי האדם כולם לא יצדקק לדבר אלא במה שיביא לעצמו בו תועלת [...] או בשבח מעלה או אדם גדול, או בגנות מגרעת או רשע – **לפי שקללת בעלי המגרעות וגיוני זכרם, אם הייתה המטרה בכך להשפילם בעיני בני אדם כדי שייקחו בהם תוכחות ולא יעשו כמעשיהם – הרי זו חובה וזו מעלה**, הלא תראה אמרו יתעלה: כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה וכמעשה ארץ כנען, וסיפור הסדומיים, וכל מה שבא במקרא בגנות האנשים בעלי הרעות והמגרעות וגיוני זכרם, ושבח הצדיקים ורוממותם, אין הכוונה בהם אלא כמו שאמרתי לך: כדי שילכו בני אדם בדרכם של אלו ויתרחקו מדרכם של אלה".

והנה לפנינו גם פסק חז"ל ורבנו בהלכות דעות (ו, יב):

"במה דברים אמורים [שאסור להכלים את חברו] – בדברים שבין אדם לחברו, אבל בדברי-שמים אם [הוכיחו בנועם ו]לא חזר בו בסתר **מכלימין אותו ברבים, ומפרסמין חטאו, ומחרפין אותו בפניו, ומבזין ומקללין אותו, עד שיחזור למוטב, כמו שעשו כל הנביאים לישראל**".

וכל הדברים הללו נאמרו ביחס לסתם בעלי-מגרעות שעוברים על מצוות שבין אדם למקום וסירבו לקבל תוכחה, ואפילו אותם מצוה להוקיע ולפרסם! כל-שכן ביחס לכומרים שכירים רודפי בצע אשר מחללים-שם-שמים ביד רמה כירבעם ומתעים את העם אחרי השקפות מינות ומדוחים, ומכשירים את שרץ ההנאה מדברי תורה – אלה, מצוה לפרסם את חטאם, ולחרף אותם בפניהם, ולבזות ולקלל אותם, עד שיחזרו למוטב או עד שהשפעתם על הציבור תתפוגג, והנזק העצום שהם המיטו על עמנו יגליד ויתרפא. **וכמו שעשו כל הנביאים לישראל!** וכל-שכן המינים הארורים שדינם הוא מורידין ולא מעלין, וזה דברי רבנו בשלושה-עשר יסודות דתנו:

"וכאשר יפקפק [אפילו רק יפקפק] אדם ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו**, ועליו הוא אומר: 'הלא משנאיך יי אשנא ובתקוממיך אתקוטט' [תה' קלט, כא]".

וכל-שכן המינים הארורים שמתעים את עמנו אחרי ההבל, וזה דברי חכמים ורבנו בהלכות סנהדרין (יא, ו): "**האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם**, שנאמר: 'למען ישוב יי מחרון אפו ונתן לה רחמים [ורחמך והרבה באשר נשבע לאבתך] (דב' יג, יח)".

"לא תכירו פנים במשפט [...] לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא" (דב' א, יז).

אגב, אתה מוזמן לעיין בסדרת המאמרים: "מלחמתו של הרמב"ם בגדולי האסלה", ועל דינם החמור של המינים (מורידין ולא מעלין), ראה נא במאמר: "כל המינים כרגע יאבדו".

ואחתום את תשובתי לך בתוכחתם של הנביאים לגדולי האסלה לדורותיהם:

"ואתם סרתם מן הדרך הכשלתם רבים בתורה שחתם הלוי אמר יי צבאות. וגם אני נתתי אתכם נבזים ונשפלים לכל העם כפי אשר אינכם שומרים את דרכי ונשאים פנים בתורה" (מלאכי ב, ח-ט), ומן הפסוק הזה יש ראייה גדולה מאד לכך שחובה **לבזות ולהשפיל** את כומרי הדת אשר "אינם שומרים את דרך ה' ונושאים פנים בתורה", ובמלים אחרות, משחיתים את התורה, ומציגים את תורתם החדשה והעקושה כאילו היא דת האמת שניתנה מפי הגבורה.

"כי עם מרי הוא בנים כפשים בנים לא אבו שמוע תורת יי, אשר אמרו לראים לא תראו ולחזים לא תחזו לנו נכחות, דברו לנו חלקות חזו מהתלות, סורו מני דרך הטו מני ארח השביתו מפנינו את קדוש ישראל. לכן זה אמר קדוש ישראל: יען מאסכם בדבר הזה ותבטחו בעשק וכלוז ותשענו עליו [=תשענו על רשעים ומינים כדי לקיים תאוותיכם וזימותיכם] לכן יהיה לכם העון הזה כפרץ נפל נבעה בחומה נשגבה אשר פתאם לפתע יבוא שברה, ושברה כשבר נבל יוצרים כתות לא יחמל, ולא ימצא במכתתו חרש לחתות אש מיקוד ולחשף מים מגבא" (יש' ל).

***

לאחר כל הדברים האלה המקלל העיור הוסיף וכתב כך:

ישנם כמה הבדלים מהותיים בין הרמב"ם ולבין עלוב שכמותך: הרמב"ם לעולם לא ניבל את פיו וזלזל בצורה שפלה וירודה כל-כך כמו שאתה עושה, הוא לא היה שקוע באינטרנט כמו שאתה שקוע בו עד צוואר, הוא היה הרמב"ם ואתה אדם שפל ועלוב שפוער את פיו נגד כל מה שז. איסטרא בלגינא קיש-קיש קריא. **ועל זאת השבתי לו כך:**

הנה לפניך דברי הרמב"ם המפורסמים כלפי המינים הצרפתיים (ורש"י-שר"י בראשם):

"וכאשר ידענו את אלה המפסידים מאד ושהם מסופקים, והם מדמים שהם 'חכמי ישראל' [=ואינם אלא גדולי אסלה], **והם היותר סכלים בבני אדם ויותר תועים מן הבהמות**, וכבר נתמלאו מוחותיהם פלאות והזיות ודמיונות נפסדות כנערים וכנשים, ראינו שכן ראוי [=שהרי חכמי-יועצי-אשכנז התלוננו מדוע רבנו שילב ענייני מחשבה בחיבורו ההלכתי, והנה רבנו מוכיח שראוי ונחוץ לשלב אותם, שהרי הם יותר תועים מן הבהמות וזקוקים נואשות לידע את יסודות הדת] שנבאר בחיבורינו ההלכתיים יסודות הדת על דרך ההודעה לא על דרך הלמידות, כי הלמידות דרוש לה בקיאות במדעים רבים שאין חכמי התורה יודעים מהם מאומה".

וזאת רק דוגמה אחת, וכבר ייחדתי סדרת מאמרים למלחמתו של הרמב"ם בגדולי האסלה. כמו כן, הנך מתעלם מהלכות מפורשות שהבאתי לעיל המוכיחות שאתה כסיל נבער.

והנה עוד דוגמה מצוואת הרמב"ם למורה:

"אבל המבולבלים [=הוזי ההזיות המאגיות לריבוי מיניהן וסוגיהן] אשר כבר **נְתַטְנְפוּ מוחותיהם** בדעות הבלתי נכונות ובדרכים המטעים, ויחשבו אותם מדעים אמיתיים, ומדמים שהם בעלי עיון [ושהם 'חכמי ישראל'] ואין להם ידיעה כלל בשום דבר הנקרא 'מדע' באמת [ואף הינם 'יותר תועים מהבהמות', כלשון רבנו ב'מאמר תחיית המתים'] – הם יירתעו מפרקים רבים ממנו [מפרקי 'מורה הנבוכים'], ומה מאד יקשו עליהם כי לא יבינו להם עניין. ועוד, כי מהם [=מלימוד החכמה ומקניית הדעת] תתגלה פסולת הסיגים שבידם [ולכן התנגדו למורה, כדי שלא תִּחְשַׁפְּנָה תרמיתם, סכלותם ונבלותם], שהן סגולתם ורכושם המיועד לאידם".

לגבי האינטרנט מדובר בכלי, וכל משתמש קובע אם שימושו בו הוא לשם שמים וידיעת השם או לדברי הבל. לדוגמה, שקיעה בחכמה ובמדעים שיש באינטרנט מרוממת את האדם להכיר את מי שאמר והיה העולם. והואיל ואתה מתמיד בקללותיך הריקות, לא אשיב לך יותר.

"עַד מָתִי פְתִים תֵּאָהְבוּ פְתִי וְלִצִּים לְצוֹן חֲמָדוֹ לָהֶם וְכִסְיֵיהֶם יִשְׁנֹאוּ דַעַת [...] יַעַן קִרְאתִי וְתִמְאַנּוּ כְּטִיתִי יָדִי וְאִין מִקְשִׁיב [...] גַּם אֲנִי בְּאִידְכֶם אֶשְׁחַק אֶלְעַג בְּבֹא פְחָדְכֶם, בְּבֹא כְּשׂוֹאָה פְחָדְכֶם וְאִידְכֶם כְּסוֹפָה יֵאָתֶה [...] אֲזִי יִקְרָאנִי וְלֹא אֶעֱנֶה יִשְׁחַרְנִי וְלֹא יִמְצָאנִי, תַּחַת כִּי שְׁנֹאוּ דַעַת וְיִרְאֶתִי לֹא בְּחֶרֶץ [...] וְיֹאכְלוּ מִפְּרִי דֶרֶכְךָ וּמִמַּעֲצֵיתֶהֶם יִשְׁבְּעוּ, כִּי מְשׁוּבֶת פְּתִים תִּהְיֶה וְנִפְשׁוּ [=מינותם של רש"י ותלמידיו תהרגם, בהחדירם לליבם את ההבל שמחריב את דעתו ונפשו של אדם] וְשִׁלּוֹת כְּסִיִּים תֵּאָבְדֶם [כגון: אל תעלו לארץ-ישראל, הכל יהיה בסדר]" (מש' א).

העיוורים מרמים את עצמם

בחוה"מ תשפ"ב הגיב מאן-דהו על המאמר בעניין חובת הנחת תפילין בחול המועד, וז"ל: היה לי המון מה להידיין על המאמר אודות תפילין בחול המועד, אבל ברגע שראיתי איך אתה קורא למרן הבית יוסף, הבנתי שלא אוהבי תורה וגם לא שוחרי משנת הרמב"ם יש פה... ממש לא. ממילא אין לי מה להידיין איתכם. יש תופעה בפסיכולוגיה שנקראת "השלכה". בהשלכה אדם לוקח משהו שהוא מרגיש על מישהו אחד ומעביר אותו למישהו אחר שדומה לו. כנראה יש לכם רגשי נחיתות מסוימים כלפי גדולי תורה תימנים ספרדים ואשכנזים ועכשיו אתם מוציאים עליהם את זעמכם, דרך ביקורת עניינית (בביכול) על מרן הבית יוסף... זה השלכה.

אם אתם באמת בעד "שמע האמת ממי שאמרה" (ברור שלא, אדם שבעד כלל זה מדבר בענייניות, מקשה על כולם בלי שמות תואר מיותרים), כדאי שתחשבו טוב טוב, איזה אירוע בילדות שלכם גרם לכם לניסוחים האלה, למה אתם כל כך מפוצצים בזעם על אנשים בעלי דעות אחרות, ומה התיקון שאתם צריכים לעשות בעקבות זאת. במקום שתכתבו מאמרים בנושאים הלכתיים, כדאי שתלכו לפסיכולוג. הגיע הזמן לטפל במחלות הנפש שלכם, זה מאד חשוב בשביל תהליך החזרה בתשובה שלכם. "עורו עורו ישנים משינתכם והקיצו נרדמים מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם. אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל. הביטו לנפשותיכם, והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה" (הל' תשובה ג, ד).

עד כאן דברי המגיב, ועתה לתשובתי:

הנך טוען שיש לך "המון מה להידיין על המאמר אודות תפילין בחול המועד", אז מדוע אינך מנתץ ושובר את מסקנות המאמר? והלא הנך טוען שאיני "אוהב תורה" וגם איני "שוחר משנת הרמב"ם"... ובכן, מצוה גדולה נפלה לידך! לנתץ ולשבר דברי בלע שקריים לפי שיטתך! איך אתה מעז אפוא להפנות את עורפך למצוה שבאה לידך? וכי לא שמעת על דברי חכמים "דע מה שתשיב לאפיקורוס", שהרי לשיטתך הנבי אפיקורוס הואיל והנני טוען שהמרן שלך, ח'רבת יוסף, הוא מין שמתעה את העם אחרי ההבל! אז איך הנך מרשה לעצמך שלא להשיב?

ובכן, אינך הראשון וגם לא האחרון שמנסה לנתץ את מסקנותי, אך משום מה כולם-כולם נמנעים מלהשיב בטענות ענייניות! משום מה כולם מוצאים להם איזה תירוץ שלא להשיב... והתירוץ התורן שלך הוא החלטתך שאיני "אוהב תורה" ולא "שוחר משנת הרמב"ם"...

***

לאחר מכן אתה פונה להצדיק את התעלמותך מן הטענות הענייניות שיש במאמר – וכדי להשקיט את מצפונך על-כך שהנך מפנה עורף לאמת ובוחר להתעלם ממנה, הנך מחליט עוד החלטה שרירותית, לפיה הנבי זקוק לטיפול פסיכולוגי. ובכן, יש תופעה בפסיכולוגיה שנקראת "הכחשה", בתופעה זו אנו מוצאים את המטופל מתכחש לאמת, וכדי שלא לנתץ את יסודות

עולמו הרעועים ושלל הבליו ותאוותיו, הוא מצדיק את הליכתו אחרי ההבל בהצדקות שקריות שירגיעו את מצפונו העשוק. בתופעה זו המטופל מחליט שלא להתמודד עם האמת באופן ענייני מסיבות שונות, כי התמודדות עם האמת והתבוננות אמיתית נכוחה תנפץ את עולמו.

ב"אבחנתך הפסיכולוגית" אתה טוען שיש לי "רגשי נחיתות מסוימים", ובכן, אם היו לי רגשי נחיתות הייתי כמור, מגן על כל מיני גדולים אירופים מהובלים שמדמים שהם גדולים... אתה הוא אפוא בעל רגשי הנחיתות, כי אתה הוא זה אשר נחרדת כאשר קראתי למרן שלך ח'רבת יוסוף, תוך שהתעלמת התעלמות מוחלטת משלל הראיות שהוא מתעה את העם אחרי ההבל! היש רגשי נחיתות חמורים מאלה? הנך מעדיף להיות עיוור וללכת בחושך, מאשר לומר על גדולי האסלה האשכנזים, והספרדים הנרצעים שהלכו בעקבותיהם, שהם אלילים נתעבים!

אתה טוען שהביקורת שלי היא רק "עניינית בביכול", ובכן, תוכיח! מדוע אין בידך מאומה? ודברך ריקים כמו גדולי האסלה שהנך מגן עליהם, ריקים ממים אך מלאים נחשים ועקרבים.

"וַיְהִי כִּרְאוֹת אַחְאָב אֶת אֱלֹהֵי: וַיֹּאמֶר אַחְאָב אֵלָיו הֲאֵתָה זֶה עֹבֵר יִשְׂרָאֵל? וַיֹּאמֶר לֹא עֲבַרְתִּי אֶת יִשְׂרָאֵל כִּי אִם אֵתָה וּבֵית אָבִיךָ בַּעֲבָרְכֶם אֶת מִצְוֹת יְיָ וּתְלַךְ אַחֲרֵי הַבָּעָלִים" (מ"א יח).

***

אגב, טענת לעיל שהנני סובל מ"השלכה", ובכן הבה נבחן מהי (מתוך ויקיפדיה):

"בפסיכואנליזה, השלכה (פרויקציה) היא מנגנון הגנה אישי, בו משליך האדם את הצדדים השליליים באישיותו אל עבר העולם שמחוצה לו, מייחס אותם לאנשים אחרים, וכך יכול להתעלם מראיית תכונותיו ודחפיו השליליים".

ובכן, לפי דברך, אני למעשה מין וכופר ואפיקורוס אשר משליך את הצדדים השליליים הללו על גדולי-טחורי-האסלה, ובכן, אשמח אם תוכל למצוא **מקום אחד** שבו כפרתי ביסוד משלושה עשר יסודות הדת! וההיפך הגמור הוא הנכון! כי הנני מוכיח שוב ושוב שגדולי האסלה הם אלה אשר כופרים ביסודי הדת, ומעוותים את התורה עד להפיכתה לדת ניאואלילית ופרו-נוצרית.

ואתה הוא זה אשר כופר ביסודות דתנו דת האמת! שהרי בהערצתך העיוורת לג'וחא הנך עובר על היסוד החמישי מיסודות דת האמת, והנה לפניך דברי הרמב"ם בהקדמתו לפרק חלק:

"והיסוד החמישי, שהוא יתעלה הוא אשר ראוי לעבדו ולרוממו ולפרסם גדולתו ומשמעתו. ואין עושין-כן למה שלמטה ממנו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות וכל מה שהורכב מהן [וכל-שכן לבני-האדם שוכני-בתי-חומר שחייהם כרוח: 'כִּי רוּחַ עֲבָרָה בָּנוּ וַאֲיָנָנו' (תה' קג, טז)], לפי שכולם מוטבעים בפעולותיהם אין להם שלטון ולא בחירה אלא רצונו יתעלה, ואין עושין אותם אמצעים להגיע בהם אליו, **אלא כלפיו יתעלה יכוֹנוּ המחשבות ויניחו כל מה שזולתו** [כלומר, אין להפנות את המחשבה וההערצה והיראה למאומה זולת ה' יתעלה]. וזה היסוד החמישי הוא האזהרה על עבודה-זרה, **ורוב התורה באה להזהיר על זה**".

ורק מי שמעריך אליל בצורה עיוורת אינו מסוגל להתדיין בעניינו ובורח להתקפות אישיות.

***

עוד כתבת: "אם אתם באמת בעד 'שמע האמת ממי שאמרה' (ברור שלא, אדם שבעד כלל זה מדבר בענייניות, מקשה על כולם בלי שמות תואר מיותרים), כדאי שתחשבו טוב טוב, איזה אירוע בילדות שלכם גרם לכם לניסוחים האלה, למה אתם כל-כך מפוצצים בזעם על אנשים בעלי דעות אחרות, ומה התיקון שאתם צריכים לעשות בעקבות זאת".

ובכן, אתה הוא זה אשר אינך נשמע לכלל "קבל האמת ממי שאמרו", כי אתה החלטת שבגלל שתקפתי ובצדק את יוסוף ג'וחא קארו, אז כל דבריי בכללותם אינם נכונים! כלומר, אתה בוחר לשלול את כללות דבריי על סמך דעה קדומה לפיה קארו הקראי הוא חכם מחכמי ישראל! ובמילים אחרות, אתה מאשים אותי שאיני מקבל דברי אמת ממי שאמרם, ואתה הוא זה אשר שולל את דבריי על סמך דברים שלא נעמו לאוזניך ולדעות הקדומות שהולעטת בהן משחר נעוריי. ועל כגון זאת כבר נאמר: הפוסל – במומו פוסל, ואם היית מביא טענת-אמת **אחת** הייתי מודה לדבריך, ואם יש צורך הייתי מתקן את דבריי, כי הנני מקבל את האמת ממי שאמרו.

לגבי האופן שבו הנני מתבטא כלפי גדולי האסלה אשר מתעים את העם אחרי ההבל, ובכן, זו דרכה של תורה, כי הצייר שעליו סובבת כל התורה הוא עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה. וכבר כתבתי מאות מאמרים בעניין זה וכן בעניין חומרת המתעים את העם אחרי ההבל.

והנה לפניך רק דוגמה קלה מאד מתוך דברי הנביא מלאכי ע"ה (ב, ח-ט):

"וְאַתֶּם סֵרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הַכְּשִׁלְתֶּם רַבִּים בְּתוֹרָה שְׁחַתֶּם בְּרִית הָלֵלִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת. וְגַם אֲנִי נִתְּתִי אֶתְכֶם נְבָזִים וְשֹׁפְלִים לְכָל הָעָם כִּפִּי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכֵי וְנִשְׁאִים פְּנִים בְּתוֹרָה".

ומן הפסוק הזה יש ראייה גדולה מאד לכך שחובה לבזות ולהשפיל עד עפר את כומרי הדת אשר "אינם שומרים את דרך ה' ונושאים פנים בתורה", ובמילים אחרות, משחיתים את התורה ומציגים את תורתם החדשה היקושה והעקושה כאילו היא דת האמת שניתנה מפי הגבורה. וכאמור, יש בידי מאות ראיות ודוגמאות לכך במאמריי, ואף דברים קשים וחמורים בהרבה. "וְדַעֲי וְרָאִי כִּי רַע וָמָר עָזְבָהְךָ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְלֹא פָחַדְתִּי אֵלַיִךְ נָאֻם אֲדָנִי יְיָ צְבָאוֹת" (יר' ב, יט).

כמו כן, לגבי דבריך: "למה אתם כל-כך מפוצצים בזעם על אנשים בעלי דעות אחרות", ובכן, איני "מפוצץ בזעם" על אנשים "בעלי דעות אחרות", רק כלפי המינים המתעים את העם אחרי ההבל, אשר המיטו על עם-ישראל שואה וייסורים איומים ומבעיתים בגלות ארוכה ונוראה.

עוד כתבת: "איזה אירוע בילדות שלכם גרם לכם לניסוחים האלה", ושוב, הנך פונה מן הדיון הענייני אל האשמה בחולי נפש... ומה ההבדל ביני לבינך? ובכן, כאשר הנני מתעב ומגנה את גדולי-טחורי-האסלה הנני עושה זאת **לאחר** שהוכחתי בהרחבה רבה שהם מינים וכופרים ומחללי-שם-שמים, ואילו אתה בוחר לתקוף אותי מבלי להביא אפילו ריח של ראייה לדבריך!

***

עוד כתבת: "במקום שתכתבו מאמרים בנושאים הלכתיים, כדאי שתלכו לפסיכולוג. הגיע הזמן לטפל במחלות הנפש שלכם, זה מאוד חשוב בשביל תהליך החזרה בתשובה שלכם".

הנה שוב, ללא שום ריח של ראייה והוכחה אתה בוחר להשמיץ אותי, על מה ולמה? ובשנאתך הריקה הנך מוכיח שהנך עובד אלילים, לא פחות! שהרי החלטת לתקוף אותי ולהשמיץ אותי אך ורק בגלל שהנני קורא למרן שלך "ח'רבית יוסוף" או "ח'רבנת יוסוף". כלומר, אינך מסוגל לבחון את דברי הג'וחא בעין ביקורתית, אלא כל דבריו לפי שיטתך הם דברי אלהים חיים, ורק אלהים חיים ראוי ליחס כזה, דהיינו שאין לערער ואין להרהר אחר דבריו במאומה, ובהערכתך לג'וחא הפכת אותו לאלוה, שכל דבריו הם דברי אלהים-אמת שאסור לבחון לחקור ולדרוש.

כמו כן, אם החזרה בתשובה שלי כל-כך חשובה לך, מדוע שלא תסייע לי? מדוע שלא תוכיח לי בראיות ענייניות שהנני טועה? או לכל הפחות תוכיח לעצמך שאתה עומד על אדנים יציבים, ולא עובד אלילים מהובלים מבלי לחקור ולדרוש אחר השקפותיהם שיטותיהם והוראותיהם.

***

סיימת בדברי רבנו המעוררים לתשובה, והנני מפנה אותם אליך ולשכמותך:

"עורו עורו ישנים משינתכם והקיצו נרדמים מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם. אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל. הביטו לנפשותיכם, והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה" (הלכות תשובה ג, ד).

"כֹּה אָמַר יְיָ: מֶה מָצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עוֹל כִּי רָחֳקוּ מֵעָלַי וַיִּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיִּהְיֶה לָּם [...] הַהִימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים [...] הַפְּהִנִים לֹא אָמְרוּ אִיָּהּ יְיָ וּתְפִשִּׁי הַתּוֹרָה לֹא יַדְעוּנִי וְהָרַעִים פָּשְׁעוּ בִּי וְהִנְבִּיאים נִבְּאוּ בִּבְעַל וְאַחֲרֵי לֹא יוֹעִלוּ הָלְכוּ. לָכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נֶאֱמַר יְיָ וְאֶת בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב [...] כִּי עַל כָּל גִּבְעָה גְבָהָה וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן אֶת צִעָה זָנְהָ. וְאַנְכִּי נִטְעֲתִיךָ שָׂרֵךְ כְּלֶה זָרַע אֶמֶת וְאִיךָ נִהְפַּכְתָּ לִּי סוּרִי הִגַּפְנִי נִכְרִיָּה, כִּי אִם תִּכְבְּסִי בְּנֶתְךָ וְתִרְבִּי לָךְ בְּרִית נִכְתָּם עֹנֶךָ לִפְנֵי נֶאֱמַר אֲדָנִי יְיָ. אִיךָ תֹאמְרִי לֹא נִטְמַאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים לֹא הִלַּכְתִּי רְאִי דְרָכְךָ בְּגִיָּא דְעִי מֶה עָשִׂית בְּכֶרֶה קֶלֶה מְשֻׁרְכֶת דְּרָכֶיךָ [...] וְתֹאמְרִי נֹאֲשׁ, לֹא, כִּי אֶהְבֵּתִי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ. כִּבְשֶׁת גִּבְבִּי כִּי יִמָּצָא בֵּן הַבִּישׁוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל הִמָּה מַלְכֵיהֶם שְׂרֵיהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם וְנְבִיאֵיהֶם. אֲמַרִים לַעֲץ אָבִי אֶתָּה וְלֶאֱבֹן אֶת יִלְדֹתֵנוּ כִּי פָנוּ אֵלַי עֶרְךָ וְלֹא פָנִים וּבָעַת רָעָתָם יֹאמְרוּ קוּמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ. וְאִיָּהּ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָךְ יְקוּמוּ אִם יוֹשִׁיעוּךָ בָּעַת רָעָתְךָ כִּי מִסְפָּר עֶרְךָ הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה" (ירמיה ב).

***

לאחר כל הדברים האלה העיוור האומלל השיב תשובה ארוכה שבה הוא חזר על האשמותיו בעניין היחס לג'וחא "שבחמש מאות השנים האחרונות דבריו הם יסוד מוסד לכל בית ישראל", כאילו שעם-ישראל מעולם לא עבד אלילים בהמוניו ומעולם לא תעה בהמוניו אחרי ההבל... והוא אף מעז להשוות בין הג'וחא לבין משה רבנו! כאילו מתיחת ביקורת על משה רבנו ע"ה ועל יוסוף ג'וחא קארו שווה, וזה לשונו: "אם דעתך, הכל-כך ענייה ודלה, הייתה מוצאת חוסר דיוק (שוב, להבנתך הענייה והדלה) בדברי משה רבנו, גם כלפיו היית מזהם מילותיך..."

וחמור מכך, הוא למעשה משווה בין הג'וחא קארו לבין ה' יתרומם ויתעלה! כי מילותיו של משה רבנו בספר התורה, הן-הן דברי ה' יתעלה! כאילו ערעור על דבריו של הג'וחא הטמבל שווה

לערעור על התורה הקדושה והטהורה שניתנה לנו אות באות בהר סיני מפי הגבורה, וזו עבודת אלילים! שהרי הכסיל הלז אֶבֶן-גִּ'וּחַא, משווה בין ה' יתרום ויתעלה שמו לבין הג'וּחַא קארו!

כמו כן, הטמבל העקוש מתעקש שלא לעסוק בטענות באופן ענייני והנה דבריו:

"שים לב, אני בכלל לא מדבר על טענותיך. אני בכלל לא מתעסק במה שכתבת במאמר, חלק דברי טעם המה וחלק סרי טעם המה, אבל בכל מקרה הם לא מעניינים אותי. מבחינתי, הוצאת את עצמך מטווח הדיון הלגיטימי, אני לא מידיין איתך, כי כך יתקיים מאמר הדרשן, 'כיוון שהוציא את עצמו מן הכלל – כפר בעיקר'", וכו'.

כמו כן, העיוור היקוש מתעקש שאין לי הוכחה לצדקת היחס שלי לג'וּחַא, וזה לשונו:

"ועכשיו, עליך לא להוכיח מדוע מרן קדש-הקדשים הבית יוסף זכותו יגן עלינו טועה בהבנתו את דברי הרמב"ם, כעת עליך להוכיח מדוע מוצדק לכנות אותו כפי שאתה מכנה אותו. כמובן, אין לך הוכחה לכך, ואשר על כן, אתה בדיוק כמוהו (להבנתך הענייה והדלה), גם אתה כותב דברים לא מוכחים, אלא שאתה גם מתהדר בנוצותיך הגאוותניות".

נשים לב, לאחר שהוא מאשים אותי ב"רגשי נחיתות" הוא עובר להאשים אותי ב"גאוה"... מכל מקום, העיוור המיוסר הזה מודיע מראש שגם אם אוכיח לו בטענות "לוגיות" שאכן ראוי להתייחס לג'וּחַא בדרך של חירוף וגידוף, הוא בשום פנים ואופן לא יקבל זאת, והנה דבריו:

"ולא, אני כמובן לא אקרא את דבריך, שכן טימאת מחשבותיך כל-כך עד-כדי-כך שבטח תנסה לטהר את שרציך הלוגיים במאה וחמישים טעמים ותצליח להוכיח (להבנתך הענייה והדלה) את זה שאכן מוצדק לקרוא לו כך... אין לי מה לקרוא דברי טומאה כאלה".

ולבסוף הוא שולח אותי שוב לפסיכולוג וקובע שאנכי "חולה נפש"...

ובכן, על כל זאת השבתי לו תשובה קצרה:

מתוך דבריך הארוכים ראוי להתייחס רק לנקודה אחת:

טענת שהנני "כופר בעיקר", ובכן, וכי קארו אלהים הוא שתאמר עליו שכפירה בו היא כפירה "בעיקר"? ובטענה זו חשפת את עבודת האלילים שבידך. יתר-על-כן, הייתכן שכפירה במקובל פגאני שהודה בעבודה-זרה, שהחדיר את המאגיה לדת משה, שטען את הנבואה, שחירף וגידף את השם הנכבד והנורא, שמחק את יסודות הדת, ושחילל-שם-שמים ביד רמה בהיתרו ליהנות מדברי תורה – הייתכן שכפירה במין שכזה היא כפירה בעיקר? והלא זו מצוה מן המובחר! ולא די לך בזאת, אלא שאף העזת את פניך והכנסת את משה רבנו לקלחת, כאילו יש מה להשוות בינו לבין הג'וּחַא, וכאילו יש מה להשוות בין דברי ה' יתעלה לדבריו של הג'וּחַא המאופס!

וכבר הוכחתי את כל האמור במאמרים רבים, לדוגמה: "קארו – מגדולי מחללי שם שמים", "קארו – מגדולי משמידי דת האמת", "האמנם השו"ע הוא שמונים אחוז רמב"ם", ועוד.

"יַעֲתָה לֹא רָאוּ אוֹר בְּהִיר הוּא בְּשִׁחָקִים" (איוב לז, כא).

בדידות אנשי האמת – ברכה היא!

בעבר (בחודש אלול תשע"ט) נוהל דיון ב"פורום אור הרמב"ם", שכותרתו: "חיייהם הבודדים והמתסכלים של מחפשי האמת", אחד מחבריי שאל אותי בעניין זה **והנה לפניכם שאלתו:**

איך אנחנו – הרציונליסטים שאוהבים את חיי האמת הרציונאלית – אמורים לחיות את חיינו בשמחה ובאושר, כשכולם סביבנו חיים חיי זיוף וטיפשות מיסטית-פגאנית? נראה שהחיים שלנו נידונים לתסכול ולבדידות. מצד אחד, איננו יכולים למצוא שמחה בקרב ההמונים הילדותיים הפגאניים המטריאליסטיים, אך מצד שני, אנו כה מעטים עד כי איננו יכולים לספק לכל אחד את מלוא הצרכים אשר יש לאדם, כדי לחיות חיים שמחים באמת.

נראה שאנחנו נידונים מכל הכיוונים. אמנם, אנו יכולים למצוא נחמה בעובדה שאנו מנסים לחיות את חיי האמת האמיתית, אך עדיין נותרה העובדה שהאדם הוא "חיה פוליטית", ולעומת זאת, חיי הפילוסוף הרמב"מיסט הם חיים בודדים של מאבק ותלאות, ואם לא לבלוג זה הבדידות הייתה קשה מנשוא. אבל אפילו עם הבלוג מציל-החיים הזה אנחנו עדיין מנוכרים עמוקות ברובם המוחלט של היהודים, וזה די עצוב וממרמר.

מה אנשים כמונו יכולים לעשות כדי לשמור על השפיות כשאנחנו רואים את כולם סביבנו חיים בשקרים כה גדולים? יתר-על-כן, מה נוכל לעשות כדי למצוא שמחה חברתית בחיינו? האם אנו נידונים לנצח לבידוד אינטלקטואלי וחברתי? האם זו עובדה טבעית בלתי נמנעת שחיינו של הפילוסוף יהיו תמיד מלאי תסכול ובדידות? מדוע אלוהים יצר את המערכת בדרך טרגית זו?

עד כאן דברי השואל, ועתה לתשובתי:

ובכן, נקודת המבט שלי שונה לחלוטין, איני רואה בבדידות גזירה הרת-אסון אלא ברכה גדולה משמים. כלומר, הקב"ה בורר בעבורי את האנשים **הטובים ביותר, הישרים ביותר, המוסריים ביותר, והנעימים ביותר** להיות עמם בקשרים, את כל שאר בני האדם: רודפי הבצע והתאוות, הוזי ההזיות, בעלי הדעות הקדומות, בעלי המגרעות והמידות הרעות, ובקיצור, את כל שאר הבהמות ההולכות על שתיים בדמות אדם, את כולם הקב"ה מסכן בעבורי מבלי שהנני נוקף ולו אצבע אחת, הם בעצמם עושים בעבורי את כל העבודה! וכל הזמן הפנוי הזה שנוצר לי הנני ממלא בלימודים ביצירה ובחיי המשפחה, כך שלא רק שהקב"ה מסכן בעבורי את החברים הטובים הנאמנים והמסורים ביותר שאפשר לבקש, הוא מפנה את זמני היקר מלכלות אותו בחברויות-שווא ובהבלים, או בחברים מזויפים שברגע האמת מתגלים כמשענת קנה רצוף.

איני יודע אם אתה נשוי, אך אם לא, כאשר תישא אשה ותזכה לבנים ולבנות חייך יתמלאו בעשייה וביצירה. הרעיה יראת השם, הבנים והבנות שיחונכו בדרך ישרות המחשבה והמוסר, יהוו עוגן משמעותי של שמחה אושר ונחת ומקור נובע של כוחות נפשיים, כך שלא תרגיש שום בדידות כלל! להיפך, תעריך את הזמן שבו הנך לבדך עם עצמך ופנוי להתחבר למחשבתך הישרה, ושבו תהרהר ותחשוב במעלות ובהשקפות האמת הנשגבות, מבלי רעשי רקע.

בעקבות אור הרמב"ם כל המערכת החברתית שלי השתנתה מן הקצה אל הקצה, חברים שהיו לי בעבר הפנו לי עורף, ולעומת זאת חברים חדשים ויקרים מילאו את מקומם, חברי אמת, חברים לדרך ולהשקפה, חברים שהנני יודע בוודאות כמעט מוחלטת שלא יפנו עורף לדרך האמת, ולא יִשְׁנו את עורם או יתגלו כמשענת קנה רצוץ. ואדרבה, יש לי כעת חברים נאמנים ומסורים שהנני יודע שאם ארים טלפון אחד אליהם הם ישמחו להיפגש אתי לארוחת צהרים ולשיחת געים בענייני הדת והעולם, אך לצערי אין לי פנאי להיפגש עם חברים כמעט כלל.

כללו של דבר, חבר אחד אמיתי שווה שבעים חברים מזויפים אשר מחפשים את טובת עצמם. אמנם, בתחילה הרגשתי כמוך, אך עם הזמן ועם העמידה המתמשכת והעקבית על עקרונותיי ועל יסודות הדת, התקרבתי אל ה' והרחבתי את הזמנים שהנני מעסיק בהם את עצמי בו, דהיינו בה' יתעלה (וכמובן שיש לי עדיין הרבה מאד מקום לשיפור) – או-אז הבנתי כי איני בודד כלל, ועדיפה לי שעת קורת-רוח של לימוד ויצירה על פני מפגש חברתי כגון חתונה, אשר מפטם את הבטן ומחריש את האוזניים, ומקשה על האדם לקום מוקדם ללימוד ולתפילה.

כל-שכן וקל-וחומר כאשר הנני רואה את פריחתו של אתר אור הרמב"ם, ועוד יותר לבי מתמלא בשמחה ובאושר כאשר הנני רואה שהקב"ה לא עוזב ולא נוטש אותי למרות הגלים העצומים אשר מנסים לפגוע בי ולשבור אותי, ולמרות כל זאת הנני ממשיך ליצור והנני ממשיך לומר את האמת והנני ממשיך את קריאתו מרטיטת הלבבות של אברהם אבינו – בשם "אל עולם!"

זאת ועוד, מקורות יודעי דבר לוחשים כי מתחת לפני השטח ישנה התעוררות לדרך האמת, ואף אם היא איננה נראית ואיננה מורגשת לכאורה, השטח פועם ורוגש, דעות והשקפות שנחשבו בעבר לטאבו מתגלות כהבל ועבודת אלילים והאנשים מתחילים להכיר בערך האמת, בחשיבות גיבוש השקפות נכונות לדת האמת, ובעונג הרוחני הנצחי שהן מעניקות לאדם.

כמו כן, תמיד הנני משתדל להתבונן לטווח הקצר, לצעד הבא, כל מאמר שאני כותב ומפרסם הוא מבחינתי ניצחון קטן אך משמעותי בדרך אל היעד הנכסף, כל הצלחה שבחקירת נושא מסוים והגעה אל חקר האמת באותו נושא, הינה אושר גדול בעבורי והנחת עוד נדבך בבניינה של דרך האמת, עוד נדבך אשר מרומם את נפשי השפלה וממלא אותה בחיוניות ובשמחה.

ורק השבוע (בסמוך לכתיבת התשובה) היה אירוע גדול של חברים לשעבר שבו הם הכניסו ספר תורה, ובעקבות הפניית העורף שלהם לדרך האמת הייתי פטור מללכת לאירוע הרעשני הזה, אשר נמשך עד השעות המאוחרות של הלילה במסעדה ובאכילה מפוטמת אשר ממלאת הכרס ומעייפת את כוחות הנפש. במקום זאת, ישבתי בביתי, נחתי מעמלי, ואף הוספתי נדבכים נוספים לאתר אור הרמב"ם, בכתיבת מאמרים ותשובות, ובעיסוק בתפעול האתר (יש לעתים תקלות שצריך לטפל בהם), ועוד. ובמשך השבוע הזה הבנתי סופית כי הניתוק מאותם חברים מזויפים היה "רק טוב לישראל", ושמחה גדולה הציפה אותי שעמדתי על עקרונותיי, לא נכנעתי ללחצים החברתיים והעדפתי את השקפות האמת על פני הכבוד וטובות ההנאה.

"שָׁמְעוּ אֵלַי רִדְפֵי צֶדֶק מִבְּקָשֵׁי יְיָ הַבִּיטוּ אֶל צוּר חֲצֵבְתֶּם וְאֶל מְקַבְּתֶּם בּוֹר נִקְרְתֶּם" (יש' נא).

והנה לפניך דברי רבנו במורה (ג, נא) בעניין חשיבות הבדידות לעבודת ה' יתעלה:

"אבל בעת בדידותך לבדך בלי אף אחד [כמו בעת קרית-שמע שעל המיטה], ובעת התעוררך על מיטתך, היזהר והישמר מלהפנות את המחשבה **באותם העיתים היקרים** בשום דבר אחר פרט לאותה העבודה השכלית, והיא ההתקרבות לפני ה' [כי השכל הוא החיבור שלנו לבורא-עולם] וההימצאות לפניו על הדרך האמיתית אשר הודעתך [כלומר, העמידה לפניו תוך הפניית המחשבה ריכוזה וייחודה לה' יתעלה בלבד], לא על דרך ההתפעלויות הדמיוניות [כתנועות וקיפוצי הוזי ההזיות בתפלותם, ונדמה להם שהם קרובים לאלהים אך הינם עובדי אלילים]."

נמצא אפוא, כי ההתקרבות האמיתית לפני ה' יתעלה היא דווקא **בעיתות הבדידות היקרים!**

ולסיום, בשבע השנים האחרונות הנני מסייע לקשיש אשכנזי חביב אשר בעבר חלה במחלה קשה שבה ליוויתי אותו לטיפולים כימותרפיים. ליווי אותו קשיש והפגת **בדידותו** הקשה, מפיגה למעשה את בדידותי שלי עד שברוך ה' כבר איני זוכר מתי הפעם האחרונה שהרגשתי בודד.

עניין נוסף שמסייע לי מאד הוא **סדר יום**, לקום מוקדם כל יום לתפילה, להתעמלות וללימוד, מעניק לי התחלה מוצלחת ליום מבורך של עבודת השם. ולסיום, עלינו תמיד להאמין ולקוות ביצועת ה' בכל התחומים, ובמיוחד בתחום של שיבת עם-ישראל לדרך האמת – הננו מצוים אפוא להאמין כי ישועת ה' יתברך בוא תבוא והארץ תמלא דעה את ה' כמים לים מכסים, כל שנותר לנו הוא להתפלל ולהתחנן לה' יתעלה שנזכה לראות את הפלא העצום הזה בדורנו.

אמן כן יהי רצון.

והנה לפניכם המשך שאלת החבר:

תודה על התשובה המעצימה והמרוממת הזו. אמנם התשובה שלך לעיל מהדהדת בי, אבל אני עדיין נשאר עם השאלות הלוחצות הבאות:

1 האם אתה עדיין לא מרגיש עצב גדול מהעובדה שהרוב המוחלט של היהודים, גם בימינו וגם אולי באלף השנים האחרונות אם לא יותר, חיו וחיים חיי שקר ועובדי עבודה-זרה? איך אתה יכול להרגיש אושר שאלוהים משחרר אותך מכל האווילים האידיולטיים והאליליים, כאשר אתה יודע שבאותו הזמן אחיך ואחיותיך היהודים חיים חיי שקר מרושע ביותר, ושולחים את עצמם ישירות לגיהנום? **2** יתר-על-כן, האם אינך מרגיש שבור-לב מהעובדה שתוכניתו של אלוהים לשלמות המין האנושי, כלומר היהדות האמיתית והמקורית, נמחצה ונכחדה באלף השנים האחרונות, ושהתקווה לתוכנית זו שתצא לפועל ממשיכה להתקיים רק בקרב מיעוט קטן של אנשים, כמוך, וכן שייקח זמן רב עד שהתוכנית הזו תתממש כראוי?

להלן תשובתי להמשך שאלת השואל:

כאשר הנני מעסיק את עצמי בעבודת ה' איני חושב על הדברים הללו, עבודת ה' מעסיקה אותי מאד וממלאת את לבי בשמחה ובסיפוק. יתר-על-כן, המצב בימינו טוב אלף מונים ממה שהיה במשך אלף השנים האחרונות, שבהן כל יהודי הגלות כמעט ללא יוצא מן הכלל, האמינו ושקעו

עד צוואר בהזיות ובהבלים פגאניים למכביר, וכן עולם המדע לא היה מפותח ומשוכלל כמו שהוא בימינו, והדבר מאפשר לנו להשכיל ולידע את ה' באופנים רבים ומגוונים לבלי סוף.

וכל-שכן שזכינו להתגורר בארץ-ישראל ולראות בפריחתה ובשגשוגה ולהיות קרובים מרחק של שעת נסיעה קלה ונינוחה מהר הבית, ולבקר בכל המקומות שערגו אליהם אבותינו ויכלו רק לחלום עליהם. ועוד ועוד אינסוף יתרונות שיש לתקופתנו – תקופת המדע והטכנולוגיה.

כמו כן, הנני מבין היטב שאין לי שום אחריות על המצב של היהודים התועים הללו, אלא אחריותי היחידה היא על פעולותיי ומעשיי, וכאשר הנני משתדל לעשות את המוטל עלי, הנני שלם בדרכי ויודע שכאשר אגיע למשפט לפני בורא-עולם בסוף ימי חלדי, לא איענש על מה שאחרים עשו, אלא אך ורק על מה שהיה ביכולתי לעשות. כללו של דבר, ידיעתי שהנני עושה את כל אשר לאל ידי פוטרת אותי מרגשות אשמה או צער או תסכול על פשעי הדור.

עד כאן דבריי, ועתה להמשך שאלת השואל:

אדיר, כתבת: "כללו של דבר, ידיעתי שהנני עושה את שלי פוטרת אותי מרגשות אשמה על פשעי הדור". איך מיישרים את דברך עם העובדה שהנביאים חשו באחריות גדולה לרווחתם הרחנית של כל היהודים? אלא-אם-כן הנחת היסוד של שאלתי שגויה, ואם כן אנא תקן אותי.

והנה לפניכם המשך תשובתי לשואל:

באמרי: "הנני עושה את שלי" הנני כולל את כל דברי התוכחה הקשים שאני מעלה על הכתב. כלומר, חז"ל אמרו שמי שלא מוכיח את אנשי דורו נתפס בפשעיהם, והואיל והנני מוכיח וזועק הנני מנקה את נפשי מכל עוון ואשמה. איני יודע מה חשו הנביאים, אך אנכי הקטן מרגיש שאני משתדל לעשות את המוטל עלי, והרגשה זו מעניקה לי תחושת הקלה רבה. כמו כן, אל תשכח שהנביאים ראו את חורבן הבית ממשמש ובא, ואין לאל ידם, ואנכי רואה את ההיפך, דהיינו את בניין האומה והתקרבות עמנו לייעודו, עד לכינונה של ממלכת כהנים וגוי קדוש.

ולעיון נוסף בעניין זה ראו: "מדוע מעטים אנשי האמת?".

סוף דבר

אבקש ברשותכם לסיים בדיון שפותח בפירושו של רס"ג בענייננו, ומתפתח משם.

במשלי (יח, כד) נאמר כך: "אִישׁ רָעִים לְהִתְרַעֵץ וְאִישׁ אֱהָב דָּבַק מֵאֵחַ", ושם פירש רס"ג: "יש רעים שאדם מתרוצץ בהם, ויש ידיד דבק יותר מאח", ובפירושו הארוך הוסיף: "בכלל הדברים הללו גינוי ריבוי ההתערבות עם בני אדם, לפי שיש בהם מי שהוא כידיד והוא פָּגַע, אלא עם מי שבחנו ומצאו שהוא טוב מאח". ומי הוא החבר שהוא טוב מאח? החבר שהחברות עמו לשם-שמים, וכמו שאומר רבנו בפירושו למשנה דמאי (ב, ג): "וכן קורין לתלמידי חכמים 'חברים'." וקראום בשם זה מפני שחברותם זה לזה היא החברות האמיתית מפני שהיא לשם שמים."

ומהי החברות לשם-שמים? החברות שתכליתה וייעודה לידע דברי אמת, להשיג את בורא-עולם ולקרוא יחד בעוז: "בְּיָשָׁם יֵלֵךְ עוֹלָם" – זו החברות האמיתית שאינה תלויה בדבר.

ובעניין החברות הזו והאהבה האמיתית הזו, כדאי לעיין בדברי חכמים באבות (ה, טו):

"כל אהבה שהיא תלויה בדבר – בְּטֵל דבר בְּטֵלָה אהבה; ושאִינָה תלויה בדבר – אינָה בטלה לעולם. איזו זו היא אהבה שהיא תלויה בדבר? זו אהבת אִמְנוּן ותמר; ושאִינָה תלויה בדבר? זו אהבת דוד ויהונתן".

ושם פירש רבנו הרמב"ם:

"ענין דבר זה והוא פירושו, כך: כל אהבה שהיא תלויה בדבר בְּטֵל – בְּטֵל דבר בְּטֵלָה אהבה, ושאִינָה תלויה בדבר בְּטֵל – אינָה בְּטֵלָה לעולם. ואתה יודע שכל אלו הגורמים הגופניים [=ההנאות הגופניות שמעוררות את האדם לאהוב ולרדוף אחרי התאוות] כולם בְּטֵלִים ועוברים, ויתחייב ביטול המתהווה [האהבה] בביטול גורמיו [=בביטול הדברים הבטלים שגרמו לאהבה, תבטל האהבה. כלומר, בביטול התאוה תבטל גם האהבה לגורמים המספקים אותה]. ולפיכך, אם היה גורם האהבה דבר אלהי והוא המדע האמיתי [=אם העונג הנפשי מהשגת האמת וידיעת בורא-עולם הוא הגורם לאהבה] – הרי אותה האהבה לא ייתכן ביטולה לעולם, כיוון שהגורם לה תמידי המציאות [=הוא בורא-עולם החי והקיים לעולם שאין-כיוצא-בו]".

האהבה הזו והעונג הזה מידיעת האמת ומהשגת ה' יתעלה הם אלה שיובילו לחזון אחרית הימים, דהיינו להתממשות חזונות הנביאים: "וְגַר זָאֵב עִם כְּבֶשֶׂת וְנֶמֶר עִם גְּדִי וְרִבְצִי וְכו' (יש' יא, ו), כי אהבת האמת תפתח לנו את שערי הדעת לעונג נפשי נפלא ומופלא, ונזכה לעבוד את ה' בשמחה ובאהבה ולא לשם קבלת טובות הנאה – שהרי המקור לשמחה ולאשר איננו הכבוד והמעמד והתפקיד והשררה המדומים או הכסף המשחית והממכר, אלא מקור מים חיים בלתי נדלה של עונג, אושר ושמחה נצחיים. העונג המחשבתי יוסיף עוד ועוד לעורר את חושינו הרוחניים, ובמחשבתנו תהדהד במשנה-תוקף תשוקת הנפש לאהבת האמת ולידיעתה.

"כִּי אֶזְאָה־פָּרָא אֶל עַמִּים שְׂפָה בְּרוּרָה לְקֹרֵא כָּל־שֵׁם יי' לְעַבְדּוֹ שְׂכֵם אֶחָד" (צפניה ג, ט).

אולם, כל עוד האדם ישקע בהזיות ויתבוסס ברדיפת הבצע והתאוות, יוותרו עִמָּנוּ המלחמות וההתקוטטויות, האלילות ודתות השקר, רדיפת השלטון וניסיונות ההשתלטות זה על זה.

והנה לפניכם דברי רבנו בעניין זה במורה (ג, יא):

"הרעות הגדולות הללו הנעשות בין אישי בני אדם מזה לזה [...] כולם גם הם נספחים להעדר [החכמה] לפי שכולם מחיובי הסכלות [...] כשם שהסומא מחמת העדר-הראות לא יחדל מלהיכשל ולהיחבל, ולחבול גם בזולתו מחמת שאין לו מה שינקהו בדרך. כך כיתות בני אדם, כל אחד כפי ערך סכלותו, פועל בעצמו ובזולתו רעות גדולות [...] ואילו הייתה שם [=לסכל] חכמה [...] כי אז היו נמנעים כל נזקיו מעצמו ומזולתו. כי **בידיעת האמת** מסתלקת האיבה והשנאה, ויבטלו נזקי בני אדם זה-לזה, וכבר הבטיח [הנביא ישעיה] ואמר: 'וְגַר זָאֵב עִם כְּבֶשֶׂת וְנֶמֶר עִם גְּדִי וְרִבְצִי' [...] [יא, ו]. ואחר-כך נתן סיבה [=הסבר] לכך ואמר: כי סיבת סילוק אלה השנאות וההתקוטטויות וההשתלטויות היא **ידיעת בני אדם אז אמיתת האלוה**, ואמר: 'לא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָרָקָדְשִׁי, כִּי מִלְּאָה הָאָרֶץ דַּעַה אֶת יי' בְּמִים לַיָּם מְכַסִּים' [שם, ט]".

ברם, לצערנו מעטים ונדירים מאד הם אנשי האמת בימינו, וניתן ללמוד על-כך מדברי רבנו בעניין היחס לספר "משנה תורה" בימיו (מתוך איגרתו לתלמידו ר' יוסף בן יהודה):

"ידעתי והיה ברור לי בעת שחיברתי, שהוא [=משנה-תורה] יגיע בלי ספק: [א] לידי רע הלבב המקנא, שיגנה את מעלותיו ויראה שאין צורך בו, או שהוא בלתי שלם; [ב] ואף לידי הסכל הפתי [=חסר הדעת] אשר אינו יודע ערך מה שנעשה וידמה שהוא מעט התועלת; [ג] ואף לידי המתחיל ההוזה המבולבל, ויקשו לו בו כמה מקומות, כיוון שאינו יודע יסודותיהן או שקצרה בינתו מלדקדק מה שדקדקתי; [ד] ולידי המתחסד לפי דמיונו [=המתקדשים והמיטהרים אשר שקועים בתועבות בחדרי חדרים], המאובן המטומטם שילעז על מה שנכלל בו מיסודות הדעות [=הפילוסופיה הארורה הטעות, 'גדולים וטובים ממנו'] – **ואלה הם הרוב**".

ובמלים אחרות, רוב "אנשי הדת" בימיו של הרמב"ם היו לפי דעתו "רעי לבב" או "מקנאים" או "פתאים" או "סכלים" או "הוזים" או "מבולבלים" או "מתחסדים" או "מאובנים" או "מטומטמים" או "מלעזים", וקרוב לוודאי שבקרב רוב "אנשי הדת" הכסילים והמזויפים הללו היו כמה וכמה מן התארים שמזכיר רבנו – ואם בימי רבנו כך, מה נאמר בימינו שבהם חציבת התורה הפכה לאמנות פרו-נוצרית, והזיות הטומאה הזוהרית וההגשמה האירופית זיהמו כל חלקה טובה, והפכו את דתנו לדת אלילית וחשוכה, נעדרת אמת ויושרה וטוהר המחשבה.

חשוב מאד להדגיש, שרוב אנשי הדת שרבנו מזכיר לעיל, אינם סתם רוב אלא **רוב מוחלט**, ובמלים אחרות, 99.9 אחוז מאנשי הדת הם לכל הפחות הוזי הזיות מטומטמים, ומאין הנני יודע זאת? ובכן, ראו נא את המשך דברי רבנו באיגרתו, שם רבנו קובע שהנבונים שיידעו את ערך מפעלו של רבנו יהיו יחידי סגולה נדירים בודדים ביותר: "השרידים אשר ה' קורא"...

והנה לפניכם דברי רבנו המטלטלים הללו באיגרתו לר' יוסף (עמ' קכה–קכו):

"ויבוא [הספר משנה-תורה] בלי ספק, גם לידי השרידים אשר ה' קורא, בעלי היושר והצדק וטובי התבונה, ואלה ידעו ערך מה שעשינו, אשר אתה [תלמידו ר' יוסף] הראשון שבהם, ואף אם לא יהיה לי בדורי זולתך – ד"י. [...] וכל מה שתיארתי לך על מי שלא יקבלוהו [=את משנה תורה] כראוי לו [=דהיינו כסתם עוד איזה ספר פסיקה], אין זה אלא בדורי, אבל בדורות הבאים כאשר תסתלק הקנאה ותאווה השררה, יסתפקו כל בני ישראל בו לבדו, ויוזנח כל שזולתו בלי ספק, פרט למי שמחפש דבר להתעסק בו כל ימי חייו ואף על פי שלא ישיג תכלית".

"הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו כי תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע, קרוב צדקי יצא וישעני וזרעי עמים וישפטו אלי איים וקו ואל זרעי יחלון, שאו לשמים עיניכם והביטו אל הארץ מתחת כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה וישפיה כמו בן ימותו וישועתי לעולם תהיה וצדקתי לא תחת, שמעו אלי ידעי צדק עם תורתי בלבם אל תיראו חרפת אנוש ומגדפתם אל תחתו, כי כבגד יאכלם עש וכצמר יאכלם סס וצדקתי לעולם תהיה וישועתי לדור דורים" (ישעיה נא, ד–ח). "כי מלאה הארץ דעה את יי במים לים מבסים" (ישעיה יא, ט).

"זה יאמר ליי אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתב ידו ליי ובשם ישאל יבנה" (ישעיה מד, ה).

לעולם אל ישנה האדם מפני המחלוקת

אחד התכסיסים הידועים אשר משמשים את המינים כדי להשתיק ולהשתלט על אנשי האמת הוא נפנוף בכלל ההלכתי: "לעולם אל ישנה האדם מפני המחלוקת". המינים וצאצאיהם מתמרנים את ההמונים הנבערים ומתעים אותם ללכת בדרכי ההבל. לאחר שהם דדרו את רוב העולם-הדתי לעברי פי-פחת ולסטות אחרי ההזיות והדמיונות, הם מנפנפים בעובדה שהם הרוב כדי להשליט בכוח את השקפותיהם הרעות על כלל עם-ישראל שומרי תורה ומצוות.

כלומר, כדי לאנוס את המיעוט אשר מבקש ללכת בדרכי מישרים ולהכניע אותו להזיותיהם הכעורות, הם מצטטים כמו מנטרה את הכלל: "לעולם אל ישנה האדם מפני המחלוקת", הנה, אתם רואים? כך הם אומרים, ההלכה קובעת שעל כל מבקשי הצדק לסטות מדרך האמת, ולהצטרף לדרכי החתחתים שפוסחים עליהם המון העם הנבערים. האמנם? האמנם עלינו להשליך אחרי גווננו את דרך האמת ולהצטרף לדרכי המינים וצאצאיהם רק מפני שהם הרוב הגדול, וההלכה קובעת בביכול שאסור לשנות מפני המחלוקת? במה דברים אמורים?

ובכן, לקמן נבחן את מקורו של הכלל הנדון, ונראה שהוא עוסק אך ורק במנהגים, לא בהלכות דאורייתא או דרבנן, לא בתקנות וגזרות ומנהגות חכמי התלמוד, וכמובן שלא בענייני סילוף זיוף ועיוות התורה-שבעל-פה, ואין צורך לומר שלא עלתה על דעת חכמים להחיל את הכלל הזה בענייני כפירה ומינות אשר מחריבים את יסודות הדת הקדושים – ולמינים שמזייפים את דברי חז"ל אומר מלאכי (פ"ב): "וְאַתֶּם סִרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הַכְּשִׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה [...] וְגַם אֲנִי נִתְּנִי אֶתְכֶם בְּנֵזִים וְשִׁפְלִים לְכָל הָעָם כִּפִּי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכֵי וְנִשְׁאִים פְּנִים בַּתּוֹרָה".

מעט רקע

הרקע לפסיקת הכלל הנדון הוא ההלכה שקבעו חכמים לפיה אין לעשות מלאכה בערבי ימים טובים מחצות היום ואילך, וכך פסקו חז"ל ורבו בהלכות שביתת-יום-טוב (ח, טז-יז):

"אסור לעשות מלאכה בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה [=ואילך] כמו ערבי שבתות. וכל העושה מלאכה בהן אינו רואה סימן ברכה. וגוערין בו, ומבטלין אותו בעל כרחו, אבל אין מכין אותו מכת מרדות, ואין צריך לומר שאין מנדין אותו – חוץ מערב הפסח אחר חצות שהעושה בו מלאכה אחר חצות מנדין אותו, ואין צריך לומר שמכין אותו מכת מרדות אם לא נידוהו. לפי שיום ארבעה עשר בניסן אינו כשאר ערבי ימים טובים, מפני שיש בו חגיגה ושחיטת קרבן".

"לפיכך, יום ארבעה-עשר אסור בעשיית מלאכה מדברי סופרים כמו חולו-של-מועד. והוא קל מחולו-של-מועד, ואינו אסור אלא מחצי היום ומעלה שהוא זמן השחיטה. אבל מהנץ החמה עד חצי היום תלוי במנהג: מקום שנוהגין לעשות עושין, מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין".

עד כאן דברי חז"ל ורבו בהלכה. הרקע אפוא לכלל ההלכתי הנדון, הוא המנהג לאסור מלאכה בערבי פסחים מהנץ החמה עד חצי היום, וכדברי חז"ל ורבו לעיל: "אבל מהנץ החמה עד חצי היום תלוי במנהג: מקום שנוהגין לעשות – עושין, מקום שנהגו שלא לעשות – אין עושין".

המקור לכלל הנדון

ובכן, המקור לכלל הנדון הוא במשנה מסכת פסחים (ד, א). נשים לב, כי לאחר ציון המנהג שראינו לעיל, חכמים מלמדים על אדם שהולך ממקום **שעושין** בו מלאכה למקום **שאינן עושין** בו מלאכה או ההיפך. בסוף קביעת הדין בענייננו נאמר הכלל ההלכתי הנדון, והנה דבריהם:

"מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות – עושין. מקום שנהגו שלא לעשות – אינן עושין. ההולך ממקום **שעושין** למקום **שאינן עושין**, או ממקום **שאינן עושין** למקום **שעושין** – נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם".

ובסוף המשנה הזו נאמר: "ואל ישנה אדם מפני המחלוקת".

לאחר שראינו את המשנה נעיין בפירושו של רבנו למשנה זו, וכה דבריו שם:

"לפי שאמר: 'נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם', שמשמע שאם הלך ממקום **שאינן עושין** למקום **שעושין** אינו עושה, התנה ואמר שדין זה אינו כללי [כלומר, אסור לו לשבות בפרהסיא ולסמוך על ההלכה הזו כי היא איננה העיקר], אלא העיקר הוא אל ישנה אדם מפני המחלוקת [ולכן ישבות בצנעה וכאמור בהלכה לקמן]. ומה שהצריכנו לחייבו לשבות במקום שעושין לפי שאין נראה בזה שינוי שגורם למחלוקת, אבל היה נראה שינוי אילו עשה והם אינן עושין, או שעשה משהו היפך מה שהן עושין, או ימחה בידם. אבל השביתה לא יראה בה שינוי".

ועתה להלכה בהלכות שביתת-יום-טוב (ח, יט):

"ההולך ממקום **שעושין** למקום **שאינן עושין**, לא יעשה ביישוב מפני המחלוקת, אבל עושה הוא במדבר. וההולך ממקום **שאינן עושין** למקום **שעושין**, לא יעשה – נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם. ואף-על-פי-כן לא יתראה בפניהם שהוא בטל מפני האיסור, **לעולם אל ישנה אדם מפני המחלוקת**. וכן מי שדעתו לחזור למקומו נוהג כאנשי מקומו בין להקל בין להחמיר, והוא שלא יתראה בפני אנשי המקום שהוא בו מפני המחלוקת".

"לעולם אל ישנה האדם מפני המחלוקת"

הראינו לדעת, כי הכלל הנדון עוסק אך ורק בענייני מנהג ובמקום שבו כל אנשי המקום נוהגים במנהג אחיד. כלומר, אם אנשי המקום או אנשי העיר נוהגים במנהגים שונים, כמו שהדבר מצוי בימינו בארץ-ישראל, כלל אין מקום לכלל ההלכתי הזה, שהרי ממילא אין מנהג אחיד, וכל אדם יכול ורשאי לנהוג במנהגו והדבר לא יתפרש בשום פנים ואופן כחוסר כבוד לכלל הציבור. אדרבה, הדת האורתודוקסית הפרו-נוצרית מקדשת את ריבוי השיטות והכיתות, ואין אצלם גישה אחידה כמעט לגבי שום הלכה, למעט ההיתר להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים...

אמנם, בבתי כנסיות שהחליטו לנהוג במנהגים מסוימים, אסור לשנות ממנהגם, כי כל אנשי בית-הכנסת החליטו לנהוג במנהג מסוים, ועל זה אמרו חכמים: "לעולם אל ישנה אדם מפני המחלוקת". והוא הדין לשכונות או לקהילות אשר קיבלו עליהן לנהוג במנהגים מסוימים, והליכה במנהגים אחרים במקומותיהם המצומצמים עלולה לבלוט באופן שאינו מכבד.

אָבְל! וכאן האבל הגדול מאד, כל זה אינו אלא במנהג שלא מחריב דיני תורה או דיני דרבנן, ואפילו לא תקנות וגזירות ומנהגות שקבעו חכמים ע"ה. וכמובן שלא מדובר במנהגים אשר מסלפים מזייפים ומעוותים את פרשנות התורה-שבכתב או התורה-שבעל-פה; ולא הייתי צריך לומר זאת, אלמלא מלאה הארץ במנהגי המינים בביוב מצחין המתפרץ ומבעבע מבלי מקום – אין צורך לומר שלא עלתה על דעת חכמים להחיל את הכלל הזה בענייני כפירה ומינות, אשר מחריבים את יסודות התורה הקדושים, ומחדירים לעמנו דת אורתודוקסית פרו-נוצרית.

אלא, במקום שמחריבים את דתנו יש מצוה לקדש-שם-שמים ולהוכיח את זולתנו, ואם המינים וצאצאיהם נעמדים על רגליהם האחוריות וממשיכים בדרכם העקושה, מצוה להילחם בהם, ולבער את השקפותיהם ומנהגיהם ככל יכולתנו, בכל דרך חוקית וחברתית אפשרית – כי הציר שעליו סובבת כל התורה כולה הוא עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה, ולא יעלה על הדעת שיבוא כלל שקבעו חכמים ואשר נוגע לענייני מנהג שוליים, וידחה את הציר שעליו סובבת כל התורה כולה, וימחק את כל יסודות הדת המחשבתיים שעליהם אנו עומדים. "שְׁמַעו דְּבַר יְיָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי רִיב לִי עִם יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי אֵין אֱמֶת וְאֵין חֶסֶד וְאֵין דַּעַת אֱלֹהִים בָּאָרֶץ" (הו' ד).

בשם ה' אל עולם!

ולא רק שהכלל ההלכתי: "לעולם אל ישנה האדם מפני המחלוקת" נוגע אך ורק לענייני מנהג שוליים, אלא שהוא נעקר לחלוטין כאשר מדובר ביסודות הדת ובציר שעליו סובבת כל התורה כולה. כלומר, חובה על האדם לשנות ולהפגין ולמחות במקום שהציבור עובר אפילו על מצוות לא תעשה "הפשוטות", כל-שכן וקל-וחומר שחובה לשנות ולהפגין ולמחות כאשר הציבור משחית את דת משה: בסילוף ובזיוף התורה-שבעל-פה, או בעקירת יסודות הדת, או בהליכה אחרי התלו ובסטייה אחרי השקפות המינות, וכל-שכן כאשר מדובר במעשים ובפעולות.

ולשם הבהרת דברינו נעיין בהלכות עבודה-זרה (א, ט-יג) בענייניו של אברהם אבינו ע"ה:

"כיוון שנגמל איתן זה, התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן ולחשוב ביום ובלילה, והיה תמה: היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה [=כלומר כיצד היקום הזה, שבו מערכות הכוכבים העצומות הללו, פועל ו] נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג? ומי יסבב אותו? לפי שאי-אפשר שישבב את עצמו? ולא היה לו מלמד ולא מודיע-דבר, אלא מושקע באור-כשדים בין עובדי עבודה-זרה הטיפשים".

"ואביו ואימו וכל העם עובדין עבודה-זרה והוא היה עובד עמהם. וליבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מדעתו הנכונה. וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל [כלומר, יש אלוה אחד אשר מנהיג את כל היקום העצום שסביבנו], והוא ברא הכל, ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו. וידע שכל העם טועים, ודבר שגרם להם לטעות זו, שעובדים את הכוכבים ואת הצורות עד שאבד האמת מדעתם. ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו".

"כיוון שהכיר וידע [את בורא-עולם יתרומם ויתעלה שמו], **התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערוך דין עמהם** [החל לקיים עמם פולמוסים], ולומר שאין זו דרך האמת שאתם הולכים בה. ושבר את הצלמים, והתחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבוד אלא לאלוה העולם, ולו

ראוי להשתחוות ולהקריב ולנסך, כדי שיכירוהו כל הברואים הבאים. **וראוי לאבד ולשבר כל הצורות כדי שלא יטעו בהן כל העם כמו אלו**, שהם מדמים שאין שם אלוה אלא אלו".

"כיוון שגבר עליהם בראיותיו, ביקש המלך להורגו, ונעשה לו נס, ויצא לחרן, **והתחיל לעמוד ולקרות בקול גדול לכל העם, ולהודיעם שיש אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד**. והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר וממלכה לממלכה, עד שהגיע לארץ כנען והוא קורא, שנאמר: 'וַיִּקְרָא שָׁם בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהִים' [בראשית כא, לג]".

נמצא, שכאשר מדובר ביסודות הדת ובמיוחד בציר שעליו סובבת כל התורה כולה – המלחמה בעבודה-זרה, אין צל של ספק שיש לעמוד ולקרות ולהודיע ולמחות ככל יכולת האדם.

"שָׁמְעוּ אֵלַי רִדְפִי צֶדֶק מִבְּקָשִׁי יְיָ הַבִּיטוּ אֶל צוּר חֲצֵבֶתְכֶם וְאֶל מַקְבֵּת בּוֹר בְּקֶרְתְּכֶם, הַבִּיטוּ אֶל אֲבָרְתְּכֶם אֲבִיכֶם וְאֶל שָׁרָה תַּחֲוֹלְלֶכֶם כִּי אֶחָד קָרָאתִיו וְאֶבְרָכֶהוּ וְאֶרְבֶּהוּ" (ישעיה נא, א-ב).

"כמו שעשו כל הנביאים לישראל"

בעניין מצות "הוכח תוכיח את עמיתך" חז"ל ורבנו פוסקים הלכה מטלטלת מאד, אשר עוסקת באדם שמתעקש לעבור בסתר על מצוה שבין אדם למקום, ואף שהוכיחו אותו בדברי נועם תחילה הוא מקשה את עורפו ועומד במרדו, וזה דברי רבנו בהלכות דעות (ו, יב):

"במה דברים אמורים? [שאסור להכלים אדם כשר] בדברים שבין אדם לחברו, אבל בדברי שמים, אם לא חזר בו בסתר – **מכלימין אותו ברבים, ומפרסמין חטאו, ומחרפין אותו בפניו, ומבזין ומקללין אותו** – עד שיחזור למוטב, כמו שעשו כל הנביאים לישראל".

וכמו שעשו כל הנביאים לישראל! וכמו שעשה דוד המלך ע"ה (תה' קלט, כא-כב):

"הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יְיָ אֲשָׁנָא וּבִתְקוּמִיךָ אֶתְקוּטָט, תְּכָלִית שְׁנָאָה שְׁנֵאתִים לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי".

כלומר, כאשר אדם או ציבור עוברים על דברי תורה, ואפילו על הקלות, כל-שכן על החמורות, וכל-שכן וקל-וחומר כשהם גם משחיתים את הלכות התורה-שבעל-פה וגם מרוצצים במגפיים מסומרים את יסודות דת האמת וגם סוטים ושוגים באלילות וגם מתעים את העם אחרי התהו וההבל וממיטים על עמנו אסונות וייסורים איומים ונוראים – בכל אחד מן המקומות הללו אין שום חובה לקיים את הכלל: "לעולם אל ישנה האדם מפני המחלוקת!" **ההיפך הגמור!** מצוה רבה ונוראה היא לקדש-שם-שמים ולהתנגד וללחום בכל הכוח כנגד המינים והכופרים.

וכך גם אומר רבנו במורה (ג, מא) בעניין ציבור שביטלו איזו מצוה ממצוות ה' יתעלה:

"וכך אני אומר גם על ציבור מישראל שהסכימו לעבור על איזו מצוה שתהיה, ועשו ביד רמה – הרי אלו נהרגים כולם. ונלמד את זה מפרשת בני ראובן ובני גד, אשר נאמר בהם: 'וַיִּקְהָלוּ כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלֵה לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם לְצָבָא' [יהו' כב, יב], וביארו להם בשעת ההתראה שהם כבר כפרו בהסכימם על עבירה זו [=גד וראובן וחצי שבט מנשה בנו מזבח בעבר הירדן המזרחי בניגוד לציווי התורה לייחד לה' מקום אחד לעבודתו] **ויצאו מכלל הדת**, והוא אמרם להם: 'לְשׁוֹב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְיָ, וגם תשובתם: 'אִם בְּמֶרֶד וְאִם בְּמַעַל בֵּי יְיָ אֵל תוֹשִׁיעֵנו הַיּוֹם הַזֶּה' [טז-כב]".

והנה לפניכם עוד כמה דוגמות בודדות אשר מייצגות תוכחות רבות מאד: "וְדַבַּרְתִּי מִשְׁפָּטִי אוֹתָם עַל כָּל רָעָתָם אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמַּעֲשֵׂי יְדֵיהֶם. וְאַתָּה תִּזְכֹּר מִתְּנִיךְ וְקִמַּתְּ וְדַבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲנִי אֶצְוֶךָ אֵל תַּחַת מַפְּנֵיהֶם פֶּן אֲחַתְךָ לַפְּנֵיהֶם. וְאֲנִי הִנֵּה נִתְתִּיךְ הַיּוֹם לַעִיר מִבְּצָר וְלַעֲמֹוד בְּרָזֶל וְלַחֲמוֹת נַחֲשֶׁת עַל כָּל הָאָרֶץ לְמַלְכִּי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכַהֲנֶיהָ וְלַעַם הָאָרֶץ. וְנִלְחַמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא יוֹכְלוּ לָךְ כִּי אֶתְּךָ אֲנִי נָאֻם יְיָ הַצִּילְךָ" (ירמיה א).

"שְׁמַעוּ דְּבַר יְיָ בֵּית יַעֲקֹב וְכָל מִשְׁפְּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל. כֹּה אָמַר יְיָ מִה מָצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בֵּי עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיַּהֲבִלוּ. וְלֹא אָמְרוּ אִיָּהּ יְיָ הַמַּעֲלָה אֶתְנוּ מֵאָרֶץ מִצְרַיִם הַמּוֹלִיךְ אֶתְנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאָרֶץ עֲרָבָה וְשׁוֹחָה בְּאָרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאָרֶץ לֹא עֵבֶר בָּהּ אִישׁ וְלֹא יֹשֵׁב אָדָם שָׁם. וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ הַכְּרָמֶל לֶאֱכֹל פְּרִיָּה וְטוֹבָה וְתִבְאֹו וְתִטְמְאוּ אֶת אֶרְצִי וְנִחַלְתִּי שְׁמָתָם לְתוֹעֵבָה. הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אִיָּהּ יְיָ וְתַפְשִׁי הַתּוֹרָה לֹא יִדְעוּנִי וְהָרַעִים פָּשְׁעוּ בִּי וְהַנְּבִיאִים נִבְּאוּ בִּבְעַל וְאַחֲרֵי לֹא יוֹעִלוּ הֵלְכוּ. לָכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נָאֻם יְיָ וְאַתְּ בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב. כִּי עֲבָרוּ אִיָּהּ כִּתְּיִים וְרָאוּ וְקָדַר שְׁלָחוּ וְהִתְבּוֹנְנוּ מָאֵד וְרָאוּ הֵן הִיְתָה כְּזָאת. הַהִמִּיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים וְעַמִּי הַמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל. שְׁמוֹ שְׁמַיִם עַל זֹאת וְשִׁעְרוֹ חָרְבוּ מָאֵד נָאֻם יְיָ. כִּי שְׁתִּים רַעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֶתִּי עָזְבוּ מִקּוֹר מִיָּם חַיִּים, לְחֻצֵּב לָהֶם בָּאֲרוֹת בָּאֲרוֹת נִשְׁפָּרִים אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ הַמַּיִם. הַעֲבָד יִשְׂרָאֵל אִם יִלִּיד בֵּית הוּא מְדוּעַ הִיָּה לְבֹז? [...] הֲלוֹא זֹאת תַּעֲשֶׂה לָךְ עֲזָבְךָ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּעַת מוֹלִיכְךָ בַּדֶּרֶךְ. [...] תִּיַּסְרֶךָ רָעָתְךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תוֹכַחְךָ וְדַעִי וְרָאִי כִּי רַע נָמַר עֲזָבְךָ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְלֹא פָחַדְתִּי אֵלֶיךָ נָאֻם אֲדֹנִי יְיָ צְבָאוֹת" (ירמיה פרק ב).

"ולא אחוש לגיבוי אותם ההמון המרובים"

לכל האמור ראוי להוסיף כמה דוגמות מדרכו של רבנו, ואשר מהן ניתן ללמוד שאין לחוש להמון כאשר הוא הולך בדרכי ההבל, והנה לפניכם דבריו בפירושו למסכת אבות (ד, ז):

"כבר חשבתי שלא לדבר בצוואה זו [=כוונת רבנו היא למשנה המפורסמת והמכוננת במסכת אבות שם: 'רבי צדוק אומר: לא תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קורדום לחפור בהם, כך היה הלל אומר: ודיִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתֵגָא – חֲלָף. הא למדת, כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם'] מפני שהיא ברורה, וגם מפני שאני יודע שדברי בה לא ימצאו חן בעיני רוב גדולי התורה ואולי אף כולם, אבל אומר ולא אשים לב ומבלי לחוש למי שקדם ולא לנמצאים".

והנה לפניכם גם דברי רבנו בצוואתו לספרו מורה-הנבוכים:

"כללו של דבר, אני הגבר אשר אם נסגר סביבו הדבר וצר לו המעבר, ולא אמצא עצה ללמד אמת שהוכח, אלא על-ידי כך שיתאים למעולה אחד ולא יתאים לעשרת אלפים סכלים, הריני מעדיף לאמרו בשבילי, **ולא אחוש לגיבוי אותם ההמון המרובים**, ואטפל בהצלת אותו הנעלה היחיד ממה שנלכד בו, ואורוהו במבוכתו עד שיגיע לשלמות וירווח לו".

זהו בענין "אמת שהוכח", כל-שכן בענייני יסודי הדת ועקירת עבודה-זרה. והנה גם דברי רבנו במורה (ב, טו): "שכל דבר שהוכח, לא תוסיף אמיתתו ולא יתחזק הנכון שבו בהסכמת כל העולם עליו, ולא תיגרע אמיתתו ולא ייחלש הנכון שבו, אם יחלקו כל אנשי הארץ עליו".

כלומר, ריבוי החולקים אינו מעיד על אמיתות טענותיהם, אדרבה, האמת שמורה ונצורה ליחיד הסגולה, לאנשי העלייה המועטים והבודדים מאד, וכך הוא גם טבע החכמה האלוהית (אשר נמשלה למעשה מרכבה) וכל מושגי האמת היקרים והנשגבים שנמשלו לדבש וחלב.

ואחתום פרק זה בדברי רבנו במורה (עמ' רע):

"כי אין רצוי לפניו יתעלה כי אם האמת, ואין מבעיסו כי אם השווא [השקר והמינות והאלילות], ואל יתבלבלו השקפותיך ומחשבותיך ויהיו בדעותיך השקפות בלתי נכונות רחוקות מאד מן האמת ותחשבים תורה, כי התורות [=המצוות] הן אמת צרופה **אם הובנו כראוי**, אמר: 'צֶדֶק עֲדוּתִיךָ לְעוֹלָם' [תה' קיט, קמד], ואמר: 'אֲנִי יי דְּבַר צֶדֶק מִגִּיד מִיִּשְׂרָאֵל' [יש' מה, יט]."

"קָרָא בְּגֵרוֹן אֶל תַּחֲשָׁף נְשׁוּפָר הָרֶם קוֹלָךְ וְהִגַּד לַעֲמִי פִּשְׁעָם וּלְבֵית יַעֲקֹב חַטָּאתָם" [יש' נח].

סוף דבר

לסיום, אצרף דיון קצר בעניין הקרבה האמיתית לה' יתברך, וזה דברי רבנו במורה (ג, נא):

"וכל זמן שאתה עושה מצוה, [אם] אתה עושה אותה באיברך כמי שחופר גומה בקרקע או חוטב עצים מן היער מבלי להתבונן בעניין אותו המעשה, ולא ממי בא [מי הוא אל-אמת אשר ציווה בו] ולא מה תכליתו [מה הטעם שנצטוונו בו] – אל תחשוב שהגעת אל התכלית, אלא תהיה אז קרוב למי שנאמר בהם: 'קָרֹב אֵתָה בְּפִיָּהֶם וְרָחוֹק מִכְּלִיּוּתֵיהֶם' [יר' יב, ב]."

ואל יהא קל בעיניכם עוון זה שמתאר הנביא ירמיה, כי בפסוק שלפניו הפושעים הללו נזכרים כרשעים ובוגדים, ובפסוק שלאחר-מכן מתואר עונשם החמור המתאים לעוונם הקשה:

"מִדּוּעַ דָּרַךְ רָשָׁעִים צִלָּהָ שְׁלוֹ כֹּל בְּגָדִי בְּגָדִי? **נָטַעְתֶּם גַּם שָׂרָשׁוֹ יִלְכוּ גַם עֲשׂוֹ פָרִי** [=ריבויים והצלחתם אינם מעידים על יושרם וטוהר מעשיהם] קָרֹב אֵתָה בְּפִיָּהֶם וְרָחוֹק מִכְּלִיּוּתֵיהֶם. וְאֵתָה יי יִדְעָתִי תִרְאִי וּבְחִנָּתִי לִבִּי אֶתָּךְ הִתְקַם כְּצֵאֵן לְטִבְחָהּ וְהִקְדַּשְׁם לְיוֹם הַרְגָּה."

ועם-ישראל כבר מבין היטב את משמעות הפסוקים הללו, ובמיוחד לאחר השואה הנוראה.

והבאתי את הדיון הזה כדי ללמוד על-כך שריבויים של הרשעים והצלחתם, אינם מעידים על-כך שמותר להתחבר עמהם, אדרבה, יש להילחם בהם ולהתפלל לאובדנם כרגע: "כל המינים כרגע יאבדו", וכפי שתיקנו לנו חכמים ע"ה בתפילת שמונה-עשרה להתפלל לאבדן המינים.

וזכרו היטב את דברי חז"ל ורבנו הישרים בעניין המינים, בסוף שלושה-עשר יסודות הדת:

"וכאשר יפקפק אדם [ואפילו יפקפק בסתר ליבו] ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא **מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו**, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יי אֲשָׁנָא וּבִתְקוּמָמִיךָ אֶתְקוּטָט' [תה' קלט, כא]."

"זָכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחָרֵב עַל כָּל יִשְׂרָאֵל חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים, הִנֵּה אֲנִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיאִים לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יי הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא, וְהָשִׁיב לִבְ אָבוֹת עַל בְּנֵים וְלִבְ בְּנֵים עַל אָבוֹתָם **פֶּן אָבוֹא וְהִכִּיתִי אֶת הָאָרֶץ חָרָם**" (מלאכי ג, כב-כד).

עלייה להר הבית בזמן הזה

האם יש לחתור לכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש? ומי יבנה את בית-המקדש השלישי? האם אנחנו מצווים לבנותו או שמא עלינו להמתין עד שהוא ירד מהשמים? ובכן, מפירוש רש"י למסכת ברכות (ט ע"ב) עולה, שאין לפעול לכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש, שהרי לפי רש"י-שר"י, ממלכת כהנים וגוי קדוש הינה חלקם ונחלתם של עם-ישראל בחיי **העולם-הבא!**

וכך נאמר בגמרא שם: "אמר רבי יוחנן: לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי-ישראל, ולא לקראת מלכי-ישראל בלבד אלא אפילו לקראת מלכי-גויים, שאם יזכה – יבחין בין מלכי-ישראל למלכי-הגויים". ושם פירש רש"י: "שאם יזכה – **לעולם-הבא** [=רק אז תחזור המלכות לישראל] לראות גדולתן של ישראל". נמצא, ששיבת המלכות לישראל בימות-המשיח תהיה לפי רש"י בעולם-הבא! ובמלים אחרות, אין מה לחתור אליה כי היא כלל לא תתרחש כאן בעולם-הזה!

והנה לפניכם דברי רבנו בעניין הכופרים בימות המשיח בעולם-הזה:

"והיסוד השנים עשר ימות המשיח, והוא להאמין ולאמת שיבוא ואין לומר שנתאחר [כל-שכן שאין לומר שיבוא רק בעולם-הבא], [אלא] אם יתמהמה חכה לו. ואין לקבוע לו זמן, ולא לפרש את המקראות כדי להוציא מהן זמן בואו, אמרו חכמים: תפוח דעתן של מחשבי קצין. ולהאמין בו מן הגדולה והאהבה ולהתפלל לבואו בהתאם למה שנאמר בו על-ידי כל נביא, ממשה ועד מלאכי. ומי שנסתפק בו או זלזל בעניינו [=כגון המתעה את הרבים שהמשיח יבוא אך ורק בחיי העולם-הבא] הרי זה מכחיש את התורה שהבטיחה בו בפירוש בפרשת בלעם ואתם נצבים. [...] וכאשר יפקפק [אפילו רק יפקפק] אדם ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יִי אֶשְׁכָּא וּבִתְקוּמְמִיךָ אֶתְקוּטָט' [תה' קלט, כא]."

בדברי רש"י יש לא רק כפירה ביסוד מיסודות הדת, וכפירה בתורת ה'-אלהים-אמת אשר מצוה עלינו במפורש לחתור בעוז לכינונה של ממלכת כהנים וגוי קדוש בעולם-הזה – יש בהשקפתו זו גם הוראה הלכה-למעשה לחדול מכל שאיפה וכמיהה לכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש!

ומצאנו מקום נוסף שבו רש"י קובע באופן חד-משמעי שאין לפעול לכינונה של ממלכת כהנים וגוי קדוש, ולא רק זאת, מדבריו אף עולה שיש לשבת בחיבוק ידיים ולא להתכונן ולא לעשות שום פעולה לכינון בית-המקדש השלישי! שהרי בפירוש רש"י למסכת סוכה (מא ע"א) הוא כותב כך: "אבל מקדש העתיד שאנו מצפין [=בית-המקדש השלישי] בנוי ומשוכלל הוא [=אין צורך לבנותו, כי הוא] ייגלה ויבוא משמים, שנאמר: 'מִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כְּנָנִי יִדִּיךָ' [שמ' טו, יז]."

וזו עוד הזיה מבית מדרשו של רש"י-שר"י וחבר מרעיו המינים, אשר גרמה למיליוני יהודים להשתקע ולשקוע בגלות הנוצרית הארורה, גדושת התאוות והתועבות, שהרי בדברי רש"י יש גושפנקא לאהבת-הגלות, כי הקב"ה טרם הוריד את בית-המקדש מן השמיים... ויש בדבריו גם הגשמה, שהרי לפי רש"י הקב"ה הוא זה שיבנה את בית-המקדש השלישי, והראיה לכך

היא מן הפסוק: "מִקְדָּשׁ אֲדֹנִי כֹכְבֵּי יָדֶיךָ". ובמילים אחרות, אם המקדש ירד באופן פשטני מן השמים, הרי שכל העניינים הנדונים הינם עניינים פשטניים, ומן ההכרח להוסיף ולפרש באופן פשטני גם את הפסוק "מִקְדָּשׁ אֲדֹנִי כֹכְבֵּי יָדֶיךָ" כאילו שה' יתעלה יבנה אותו במו "ידיו"...

רבנו, בניגוד גמור לרש"י, חקק את כל "הלכתא למשיחא" כהלכה-למעשה. כמו כן, רבנו תיאר בפרוטרוט כיצד יש לבנות את בית-המקדש ואת כל הדינים הנוהגים בו. כלומר, לדעת רבנו עלינו לחתור כל העת וללא לאות לכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש, לחתור ולא להרפות. זאת ועוד, מפסק רבנו וחז"ל ש"אין בין ימות המשיח לימינו אלא שעבוד מלכיות בלבד" עוד עולה בבירור, כי המציאות הטבעית לא תשתנה בימות-המשיח, לא ירד שום מקדש מן השמים, ומה שישתנה הוא אך ורק שאיפתו של עם-ישראל לממש את ייעודו לתכן תבל במלכות שדי.

נחזור לרש"י-שר"י הטמא, פירושו של רש"י הצרפתי חונק אפוא את שאיפת הייעוד, את הרצון, הכמיהה והכיסופים להיטיב את דרכינו ומעללינו ולכונן את בית חיינו – את בית-המקדש, הוא למעשה מצדיק ומכשיר את העוון החמור ביותר מכולם, העוון שעליו נחתם גזר-דינם של דור המדבר ודור השואה לכליה, והוא: שנאת ארץ-ישראל ואהבת הגלות זימותיה וטומאותיה.

ואין לי צל-של-ספק שהתקלה הגדולה והחמורה הזו יצאה תחת ידו בשל אהבת התאוות והשקפות הגויים: ובידלי נכרים ישפיקו, אשר גרמו לו בסתר לבו להשתוקק לגלות ולתועבותיה. ולא פחות מאהבתו את הגלות, הוא הנציח את ההזיה הזו כי הוא ידע במודע או בתת-המודע, שביום שעם-ישראל ישוב לארצו **ולאלוהיו** תתגלה סכלותו ומינותו במלא חרפתה וטינופה. כי ביום ההוא הבטיח לנו ישעיה הנביא ע"ה, שהארץ תימלא דעה את ה' כמים לים מכסים.

ובדיוק מן הסיבה הזו המינים וצאצאיהם בימינו מתנגדים לכל פעולה שמקרבת את בניין בית-המקדש, הם אמנם מתרצים זאת בשקריהם שלא "להרגיז" את הגויים, כאילו אנחנו עדיין נמצאים בשטעטל הפולני הנגעל והארור, ובכל עת הגויים הצוררים עלולים לאלץ אותנו בכוח לעלות צפופים וחנוקים לרכבות השמד וההשמדה – וכך באמת סבר הטמא מנחם-המן שך, אשר סבר שבכל רגע עלולה להתרחש שואה נוספת! אולם, הסיבה האמיתית להתנגדותם היא, מפני שהם יודעים היטב שברגע שאור המקדש והאמת יזרח ויתפשט, הוא יגרש את חושך הבערות, הסכלות והמינות שהם החדירו, זיהמו, השליטו וכפו על דת משה, ורשעותם וכסילותם, וכל הזיותיהם ותעתועיהם יתגלו ויחשפו לעין כל, כמו השמש המאירה בשמים.

ובמילים אחרות, המינים וצאצאיהם מתנגדים לכל פעולה שתקרב אותנו לכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש משום "אִמְלָא הַחֲרָבָה" (יח' כו, ב), וכדרש חז"ל במסכת פסחים (מב ע"ב) על אדום: "אם מלאה זו – חרבה זו, ואם מלאה זו – חרבה זו". כלומר, ככל שנתקרב לדרך האמת ולכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש – כך תחרב דרך השקר וההתעיה של המינים וצאצאיהם יוצאי ארץ אדום, וככל שיונצח חורבנו של עם-ישראל, כך תתמלא ותתעצם דרך השקר והרשע של המינים וצאצאיהם יוצאי ארץ אדום. וזו גם הסיבה שרבים מהם מתנגדים התנגדות חריפה ונחרצת ל"ציונות" ואף שונאים את ארץ-ישראל ואת צבא-ההגנה-לישראל שנאה עזה: "הַיְהוּדָה קִמְתָּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּת אֲנָשִׁים חֲטָאִים לְסָפוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אָף יי אֵל יִשְׂרָאֵל" (במ' לב).

דוגמה בולטת להתנגדותם זו באה לידי ביטוי ב"איסור החמור" שלא לעלות להר-הבית, אף שידוע שכל האיסור להיכנס טמאי מתים הוא לפנינו מן החיל, כך שאין שום בעיה לעלות להר-הבית, תוך שמירה על מרחק ביטחון ממקומו המשוער של בית-המקדש. ויש לעליה הזו חשיבות גדולה בעיניי, כי קראינו לדעת, שכל הישג שהושג בארץ-ישראל, הושג באמצעות פעולות קטנות ועקביות, זו אחר זו, עד שהצלחנו להגיע להישגים ולקבוע עובדות בשטח.

והנה לפניכם פסק רבנו בהלכות מלכים ומלחמות (יא, א-ו):

"המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד ליושנה הממשלה הראשונה, **ובונה מקדש**, ומקבץ נידחי ישראל. וחוזרין כל המשפטים בימיו [=משפטי האמת והצדק] כשהיו מקודם. ומקריבין קרבנות, ועושין שמיטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה. וכל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבנו, שהרי התורה העידה עליו שנאמר: 'וְנִשְׁבּוּ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבְּצָךָ מִכָּל הָעַמִּים... אִם יִהְיֶה בְּדַחֲךָ בְּקִצָּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ אֱלֹהֶיךָ... וְהִבִּיאָךָ אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ' וכו' [דב' ל ג-ה]. ואלו הדברים המפורשים בתורה, הם כוללים כל הדברים שנאמרו על-ידי כל הנביאים. [...] אל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם, או מחיה מתים **וכיוצא בדברים אלו שהטיפשים אומרים** [כגון רש"י-י-שר"י וחבר מרעיו]" וכו'.

"וְאַתֶּם עֲזְבִי אֶת הַשְּׂבָחִים אֶת הַר קְדֹשִׁי [...] וּמִנִּיתִי אֶתְכֶם לַחֲרֹב וּבְלָכֶם לַטֶּבַח תִּכְרְעוּ יַעַן קָרָאתִי וְלֹא עָנִיתֶם דִּבְרָתִי וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וַתַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי וּבְאָשֶׁר לֹא חָפַצְתִּי בְּחַרְתֶּם" (יש' סה).

כל הטענות שאוסרות לעלות להר אינן רלבנטיות

כתבתי לעיל "שאין שום בעיה לעלות להר-הבית, תוך שמירה על מרחק ביטחון ממקומו המשוער של בית המקדש", ובכן, הדברים הללו נאמרו כמענה להזייתם של המינים וצאצאיהם אשר אוסרים לעלות להר-הבית, שהרי ניתן לעלות להר-הבית תוך שמירה על קדושתו. ברם, לדעתי אין שום בעיה לעלות להר-הבית ואפילו למקומו המשוער של בית-המקדש, ואסביר:

כל הטענות אשר אוסרות לעלות להר-הבית אינן רלבנטיות, מפני שאנחנו במצב של מאבק ומלחמה על השליטה בהר-הבית. ומכיוון שכך, כל ענייני הטומאה והטהרה וכן כל ענייני זיהוי מקום המקדש וכל שאר הטענות כלל אינן רלבנטיות, כי ברור שכולן בטלות ומבוטלות עד שנשיב את הר-הבית לשלטון גמור ומוחלט של ישראל והמאבק יוכרע לטובת עם-ישראל.

ובדיוק על כגון זה נאמר: "עת לעשות לה' הפרו תורתך", וכמו שרבנו פוסק בתשובה (סימן רנו): "ואנחנו אומרים באיסורי תורה: 'עת לעשות לַיְי הַפְּרוּ תוֹרַתְךָ' [תהלים קיט, קבו]".

לפיכך, מצוה גדולה ורבה היא לעלות להר-הבית, ואין שום צורך לטבול במקווה או במעיין מים חיים ואפילו לא ליטול ידיים! ולדעתי אף יש להורות **לכתחילה** שאין לטבול כדי שלא יתרשלו או יהססו או יחששו מלעלות להר-הבית! וכל זאת מפני שכל מי שעולה להר-הבית בימינו מקיים מצוה גדולה של קירוב עַמּוֹנו לצור מחצבתו, כלומר, כל יהודי שעולה להר מחזק את אחיזתנו במקום הקדוש הזה ומחליש את אחיזתם של המוסלמים הטמאים בהר קדשנו ותפארתנו.

והנני מודע היטב לפסק רבנו בהלכות בית הבחירה (ז, ו), וזה דבריו:

"אף-על-פי שהמקדש היום חרב בעוונותינו, חייב אדם במוראו כמו שהיה נוהג בו בבניינו – לא ייכנס אלא למקום שמותר להיכנס לשם, ולא יישב בעזרה, ולא יקל ראשו כנגד שער המזרח: שנאמר: 'אֶת שַׁבְּתֵי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירְאוּ' [ויקרא יט, ל; כו, ב] – מה שמירת שבת לעולם, אף מורא מקדש לעולם, שאף-על-פי שחרב, בקדושתו עומד".

אלא, שבאמור, המציאות בימינו ייחודית ומיוחדת מאד, ועת לעשות לה' ולבית תפארתו. "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶּת כְּהִנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ אֲלֵה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות יט). **כללו של דבר**, צעדים קטנים שעם-ישראל מסוגל לעשות מבחינה ציבורית ובינלאומית – רצויים ומחויבים, כגון עלייה של מתפללים להר הבית ותנופת התיישבות ביהודה ושומרון.

סוף דבר

אצרף לפניכם תגובה שקיבלתי בעניינו של רש"י-שר"י, וזה לשון התגובה:

דרך אגב, רש"י סותר את עצמו בנוגע למי היוזמה לבנות את בית-המקדש. במסכת סוכה הוא החדיר את ההזיה (שרבנים שכירים רבים רואים בה אמת מוחלטת) שבית-המקדש ייפול כמו מטאור מן השמים, אך בספר יחזקאל בתיאור הנביא את המקדש העתידי, רש"י כותב לכאורה דברים הפוכים. על הפסוק: "וְאֵם נִכְלְמוּ מִכָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, צוּרַת הַבַּיִת וְתִכְנוּנָתוֹ וּמוֹצָאָיו וּמוֹבָאָיו וְכָל צוּרָתוֹ וְאֵת כָּל חֻקָּתָיו, וְכָל צוּרָתוֹ וְכָל תּוֹרָתוֹ הוֹדַע אוֹתָם וְכָתַב לְעֵינֵיהֶם, וַיִּשְׁמְרוּ אֶת כָּל צוּרָתוֹ וְאֵת כָּל חֻקָּתָיו וְעָשׂוּ אוֹתָם", רש"י כותב: "וַיִּשְׁמְרוּ – ילמדו ענייני המידות מפיך, שיידעו לעשותם לעת קץ". מדבריו כאן משתמע שעל העם ללמוד את תבנית המקדש ואת מידותיו, כדי לדעת איך ליישם את בנייתו בפועל – ואין לחפש היגיון בדברי המינים המתעתעים.

עד כאן. בנוסף, הביא לידיעתי הרב חן שאולוב שההזיה לפיה בית-המקדש ירד מן השמים יסודה בכתבי הנצרות, וכך נאמר ב"חזון יוחנן" (פכ"א): "וארא והנה העיר הקדושה ירושלים החדשה יורדת מאת האלהים מן השמים", וכן נאמר בספר Against Heresies (ספר ה, פרק 36): "העיר תרד ממש מן השמים, מקושטת ונבנית בידי האל". גם פפיאס ויוסטינוס מרטיר (מראשוני הנצרות) פירשו את האמור ב"חזון יוחנן" כחזון לעיר שעתידיה לרדת מן השמים.

ואחתום **בשאלה שנשאלתי**: מה ביחס לקריאות לבניין המקדש בימינו טרם ביאת המשיח? **תשובה**: יש לעסוק בשאלה הזו רק לאחר שנסיים את השלב הראשון של בניית המקדש והוא סילוק המוסלמים הרשעים מהר-הבית, ופינויו מכל המסגדים ובתי התפלות שלהם. לכן, כרגע גם שאלה זו אינה רלבנטית, אלא יש להתמקד בחיזוק אחיזתנו ושליטתנו בהר-הבית, והאמצעי היחיד שיש בידינו לעשות זאת בימינו הוא על-ידי עליית יהודים מדי יום ביומו להר-הבית. ככל שיעלו יותר יהודים להר-הבית, כך תתחזק אחיזתנו במקום ונוכל בצעד-אחר-צעד לדחוק את רגלי המוסלמים מן ההר, ונשיבו לידי עם-ישראל העם הנבחר אשר לו ניתן ההר לנחלה.

"הַשִּׁיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנִשְׁוֹבָה חֲדָשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם" (איכה ה, כא), כלומר, הנחה אותנו והנהיג אותנו באופנים מחוכמים אשר יעוררו אותנו וירוממו אותנו לשוב בתשובה שלמה לפניך, אבי"ר.

מילואים: שאלה ותשובה

והיה אחד בשם נתנאל גורמן, **אשר הגיב כך על המאמר:** דברי רש"י בגמרא סוכה פ"ג, למרות שייתכן שהושפעו מהמיסטיקה הנוצרית ואף הטעו רבים מישראל במהלך הדורות לפנטז על אסטרואידי בצורת מקדש שיפול על הר הבית, הוצאו מהקשרם. ולא זו בלבד שבספר יחזקאל רש"י מבאר את הנבואה לאשורה (האמת שהנביא עצמו כבר מציין מפורשות 'ומדדו את תכנית' וכו' 'ועשו אותם' וכו' משמע שמדובר במתווה הוראות לביצוע), אלא שבגמרא כתובות רפ"א נקבע מפורשות שהמקדש ייבנה בידי אדם: "דרש בר קפרא, גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ כתיב: 'אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים' [יש' מח, יג], ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב: 'מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך' [שם' טו, יז]", ופירש": "מקדש – מעשה ידי צדיקים הוא". משמע שברור לו שמקדש "מן השמים" נבנה בידי אדם. וביאר עניין זה דבר דבור על אופניו בספר "אם הבנים שמחה".

וכך השבתי לו:

דברי רש"י "הוצאו מהקשרם"? ובדרך זו ניתן להכשיר את כל המינים, ואף את הנוצרים, שהרי ניתן לומר על שילושם שמדובר בעניין ש"הוצא מהקשרו", ובכלל, מדובר בתכסיס פוליטי-שקרי כדי לכסות על תעתועים ושקרים... ואסור באיסור חמור לדון לכף זכות את המינים.

דברי הנביא יחזקאל וכן דברי הגמרא שבית-המקדש ייבנה בידי אדם ברורים ומפורשים (ואינך צריך לשכנע אותי), ולכן לא היה מקום לרש"י-שר"י לתעתע בעניין זה – ואף-על-פי-כן, רוב ואולי כל חברת המינות החרדית האורתודוקסית על כל פלגיה וגרורותיה אוחזים בדבקות בהזיה שמובאת במאגיה הנוצרית הפגאנית וכן בפירושו של רש"י-שר"י, לפיהם בית-המקדש יירד בנס פלאי מן השמים... כלומר הפרשנות ש"ניצחה" בפרשנותו של רש"י-שר"י היא הפרשנות המאגית-הפגאנית – וזו היא דוגמה נאה לדרך המרושעת של המינים להחדיר פרשנות פגאנית יחד עם דברי אמת פה ושם (אגב, זו גם דרכם של הנוצרים והמוסלמים וכל יתר דתות ההבל והשקר), מתוך ידיעה והבנה ברורה שהכוחות הפגאניים שבחברה האנושית המושחתת והרקובה, אינם זקוקים ליותר מפֶּתח של אישור פשטני להזיות מאגיות-פגאניות כדי לחזור ולזהם ולטמטם את מחשבתו של עם חכם ונבון (וכל שכן את הגיגיהם המשובשים של הגויים הערלים והאכזריים), ולהמיט עליו ייסורי אימים – וכך בדיוק אירע ליהדות אירופה הפרו-נוצרית, ומבכה על-כך בדמעות שליש האורתודוקס הפגאני מחבר הספר שהזכרת. אולם, להבנתי מחבר הספר הפרו-נוצרי לא הבחין בעיקר, דהיינו בשורש הפורה ראש ולענה שהביא לכך שיהדות אירופה לא רצתה לעלות לארץ-ישראל, והוא המינות הממאירה שאחזה בה בהליכתה אחרי המאגיה-הפגאנית שהנחילו לה רש"י ובית מדרשו. וכמו שהאורתודוקס הלזה לא הבחין ולא רצה להבחין, כך גם אתה בניסיונך לתרץ וללמד זכות על רש"י-שר"י.

ודרך אגב, תמוה מאד בעיניי המשקל שאתה מעניק לפשטי המדרשים כהוכחה לכך שבית-המקדש אכן ייבנה על-ידי עם-ישראל – שהרי אתה רומז לכך שדברי יחזקאל הינם ראייה חלשה ואילו דברי המדרש הם ראייה חזקה: "ולא זו בלבד שבספר יחזקאל [...] **אלא שבגמרא**", וכו'.

סורה חושך הלאה שחור – סורה מפני האור!

ביום יב בסיוון תשפ"ב קיבלתי תגובת נאצות חרפות וגידופים מאת "סורה שבה פלוני אלמוני", כך כינויו, על יחסי למינים האירופים, **וז"ל**: איך אפשר לרדת לכזו דיוטא לדבר בשפת ביבים כזו על תלמידי חכמים. היכן למדת את שפת הגועל וביזוי כל-כך זול לחכמי ישראל ואפילו למלאכי עליון קדושים ושרפים, ממי למדת? האם הרמב"ם נהג כך? תתבייש!! אפילו שונאי ישראל כופרים רשמיים (לא כמוך המתחזה לכשר) כשמהגגים את הבליהם, לא מתבטאים בצורה כזו על חכמי ישראל, שאפילו תחיה אלף שנים פעמיים ותגלוש כל היום באינטרנט בקדושה ובטהרה, לא תגיע לפרומיל ממה שהשיגו הם ביום אחד בעוצם חכמתם וברוח קדשם.

אמור מעתה, לא דחוח שמך אלא "זחוח", שאבק דרכים כמוך חדל אישים ונבזה, שלא קרא ולא שנה, ורק למד איך לגלוש באינטרנט ולהעתיק ולהדביק, מעד לפעור פיו הטמא בטינופת חצופים. מסכן הרמב"ם שעל שמו ועל הגב שלו אתה מנסה לשאוב את ליטרת ה"צומי" שלך. אתה וחבריך. הסירו את טלפיהם מהרמב"ם הקדוש ואל תתלו בו את כל הבוקי-סריקי שלכם.

גור לך מיום הדין. מן הדין היה שתחיה פה חיים טובים ונעימים כדי שיצטבר ענשך שם בגיהני-גיהנם ולא תצא משם לעולם. אלא שלמען ישמעו וייראו יתכן ועדיף שתחטוף כאן ועכשיו לעין כל, כי כל המבזה ת"ח אין רפואה למכתו (בתקווה שבדברי חז"ל אתה כן מאמין ולא מכנה גם אותם בכינויי גנאי זולים כבאסטינונר ולא כמי שחבש לרגע את ספסל בית-המדרש).

ולא רק שאינך מכבד עצמך בכך שאתה מבזה את הזולת (כמו שאמרו חז"ל כל המכבד את הבריות וכו'), ולא די שצחנת הגאווה הנודפת מכל מילה של קשקושיך (איסתר בלגינא וכו'...) מרחיקה לנצח את כל מי שבטעות נחשף לאיזה ממאמרי האתר המוזר והדוחה הזה, כך שזה גם לא צודק וגם לא חכם. אלא שבנוסף לכל זה אתה גם מוג לב ופחדן ונחיתי כל-כך, שלא יהיה לך האומץ להשאיר את תגובתי הנ"ל ככתבה וכלשונוה כאן באתר. בא נראה אותך משאיר את התגובה הזו כאן על מאמר זה ובעצם על כל מאמרי האתר הדלוח הלה.

עד כאן מצות תוכחה. אך מאידך, כשם שמצוה לומר דבר הנשמע וכו'. אלא שאולי אם תתבגר קצת ותשאיר את תגובתי כאן, אזי יצטרפו עוד חכמים ('המכיר את מקומו') למחאה וזו תחדור את לב האבן שלכם, ושבתם אל ה'. **עד כאן דברי המגדף, ועתה אשיב לגידופיו:**

שאלת מדוע הנני מגנה את "חכמי ישראל". ובכן, חז"ל הורו לנו להילחם במינים בכל דרך אפשרית, עד-כדי-כך חז"ל הורו להילחם במינים עד שהם הורו שכל הזריז להורגן "עשה מצוה רבה והסיר מכשול", כלשון רבנו בהלכה – אין אפוא צל של ספק, שמצוה גדולה ורבה היא להילחם במינים ובעובדי האלילים (כמוך) בכל דרך אפשרית. אולם, אתה בסך-הכל תועה קטן, ויותר חשוב ללחום באלילים עצמם שאתה עובדם ומעריצם, דהיינו ברבים מ"חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות, אשר התעו את עמנו אחרי ההבל והמיטו עלינו אסונות איומים ונוראים: ייסורי גלות, פוגרומים, מסעות טבח והשחתה, שואה, ואלף אלפי מיתות משונות.

עוד שאלת ממי למדתי לגנות את "חכמי ישראל" המינים? ובכן, מאברהם אבינו, ממשה רבנו, מהרמב"ם, ומחז"ל. הם אלו אשר לימדו אותנו שיש להילחם מלחמת חורמה בשקר.

שאלת האם הרמב"ם נהג כך? ובכן, הרמב"ם כינה את חכמי אשכנז הראשונים: "יותר תועים מהבהמות", ובדבריו אלה הוא כיוון למסופקים כמו הפוחז מפוסקיירא (הראב"ד) אשר לא ידעו אם ה' הוא גוף או שאינו גוף ותעו ולעו בספק, כל-שכן וקל-וחומר המינים כמו רש"י-שר"י. זאת ועוד, אתה מוזמן לעיין בסדרת המאמרים: "מלחמתו של הרמב"ם בגדולי האסלה". שם תלמד מעט על אליליך: "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות, אשר רובם היו הוֹזִי הזיות חמורות ביותר, וחלקם הלא מבוטל היו מינים גמורים כמו **הרמב"ן** וכל חוגי הקבלה למיניהם, ועוד.

עוד טענת שאני כופר המתחזה לכשר, ובכן, תוכיח, באיזה יסוד משלושה-עשר יסודות הדת כפרתי? היכן גינתי את "חכמי ישראל" מבלי לגבות את ביקורתי בראיות רבות ומגוונות?

טענת שיש לאיליליך: "חכמי ישראל" האירופים "חכמה עצומה ורוח הקודש", וכן שהם "מלאכי עליון קדושים ושרפים", ובכן, מאין אתה יודע זאת? וכי עלית למרום ושמעת מאחורי הפרגוד? או שפשוט אכלת אכילה גסה את כל התבשילים הנתעבים שהלעיטו אותך המינים וצאצאיהם ושאר הכומרים האורתודוקסים חוצבי התורה בעלי האינטרסים הזרים? או שפשוט אתה עובד-אלילים בהמי ושחצן, אשר כבר השבית את שכלו כליל וכל שנותר לו הוא להתגולל בהזיות.

טענת שאני "זחוח", ובכן, אם אני שוטה זחוח אשר משרבט מאמרים בזחיחות כלאחר-יד, מדוע לא הבאת **טענה אחת** עניינית? מדוע כל דבריך הם קללות נאצות חרפות וגידופים?

עוד טענת "שלא קראתי ולא שביתי, ורק למדתי איך לגלוש באינטרנט ולהעתיק ולהדביק", ובכן, שוב, אם אני כל-כך עלוב ומאמריי כל-כך ירודים, מדוע אינך מסוגל להתמודד עם הדברים שכתבתי מבחינה עניינית? והלא אם אמת דבריך, היה עליך להשתיק אותי במחי ידך, או יותר נכון במחי לשונך הארוכה והמפוצלת ואז היית משיג את מטרתך בקלות רבה מאד.

עוד טענת שהרמב"ם "מסכן" ושנסיר את "טלפינו" מהרמב"ם הקדוש, ובכן, תוכיח במקום אחד שלא הלכנו בדרכו, וגם אם תמצא מקום אחד כזה, ובכן, בניגוד אליך אנחנו לא מתייחסים לרבנו הרמב"ם כאלהים, ומותר לחלוק אפילו על הרמב"ם, בתנאי שיש ראיות והוכחות מוצקות לכך שהוא טעה, והרמב"ם בעצמו ביקש מתלמידיו לתקן את שגיאותיו (המעטות).

דרכו של הרמב"ם היא דרכו של אברהם אבינו היא דרך האמת, וזו דרכנו. בהמשך דבריך הוספת לנפנף לפי דמיוןך באיומים מיום הדין ומיום התוכחה, ובכן, לא אני עברתי את ישראל, כי אם אתה ובית אביך, אשר הלכתם אחרי הבעלים ואחרי האלילים והאִטִּים. ולא עלי לדאוג מיום הדין ומיום התוכחה, כי אם עליך אתה על-כך שבחרת בהבל והלכת אחרי האלילים.

לגבי חז"ל, אין ספק שחז"ל היו תלמידי חכמים ובעלי מוסר, אף שגם הם שגו במקומות לא מעטים, כי הם לא היו אלהים, במיוחד בעניינים מדעיים ולעיתים גם בניסוח הדרשות. ולא אני אמרתי זאת כי אם רבנו הרמב"ם, וגם אם רבנו הרמב"ם לא היה אומר זאת, קבל האמת ממי שאמר, וחובה על האדם היהודי: לעולם לבחון את הדברים בעין השכל ולאור יסודות הדת.

טענת שלא חבשתי ואפילו לרגע את ספסלי בית המדרש, ובכן, אם אני כל-כך עם-הארץ, אנא תסתור בראיות אמיתיות **טענה אחת** מדבריי, אתה מוזמן, ואשמח לגלות שטעיתי ולתקן.

עוד טענת שאני מכנה את "חכמי ישראל" בכינויי גנאי זולים כ"באסטיונר", ובכן, הנני משתדל לשמור על לשון מכובדת גם כאשר אני מגנה ומבזה את אליליך המינים, ואיני מנבל את פי בלשון השוק בשום מצב. אמנם, חז"ל הורו לנו שמותר לקלל לחרף ולגדף את עוברי העבירה שאינם מקבלים תוכחה, כל-שכל המינים אשר מתעים את העם אחרי ההבל, שעמם חובה לנהוג באכזריות ככל שניתן – אך איני רוצה לתת פתחון-פה למינים ולצאצאיהם (כמור).

נמצא, שמי שלא חבש את ספסלי בית המדרש הוא אתה **סורה הסורר**, שאינו יודע את ההלכה ואת היחס הנכון למינים ולעבודה-זרה. אמנם, מדברך ניכר שחבשת את ספסלי המינות... אגב, טענת שאיני מכבד את עצמי, ופתאום התחלת לחוס על כבודי? שים לב לצביעותך.

עוד טענת שאני גאוותן "שצחנת הגאווה נודפת מכל מילה של קשקושיך", ובכן, תוכיח, היכן טעיתי בטענותיי? שהרי אם אני גאוותן שמדבריו עולה צחנה חריפה של גאווה, חזקה שכל דבריי מלאים וגדושים בשיבושים ו"קשקושים", כי הגאוותן לא שוקד להוכיח את דבריו, הוא מצפה שכל העולם יקבל את דבריו כאמת לאמיתה. ברם, משום מה, לא הבאת אפילו טענה עניינית אחת לשיבוש או לקשקוש! דווקא אתה הוא זה אשר משבש ומקשקש ללא ראייה.

מי הוא זה אפוא הגאוותן וגס הרוח? מי הוא זה אשר גאוותו נפגעה אנושות כאשר חשפתי את מינות אליליו? – והנה לך ראייה נוספת לגאוותך ולגסות רוחך, בסוף דברך כתבת כך: "אולי אם תשאיר את תגובתי אזי יצטרפו עוד חכמים למחאה", לא שמת לב, אך מדברך עולה באופן ברור שאתה רואה את עצמך כ"חכם", שהרי כתבת שיצטרפו "**עוד** חכמים" למחאתך...

ועליך נאמר: "רְאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לְכַסִּיל מִמֶּנּוּ" (משלי כו, יב).

כמו כן, אם "גאוותי" "מרחיקה לנצח כל מי שבטעות נחשף לאיזה מאמר", מדוע אתה כל-כך מתרגש? מדוע אתה מתאמץ לקלל לחרף ולגדף? מדוע אתה כל-כך זועם? שתה כוס מים ותירגע, אלא, כמו שאמרתי לעיל, חשיפת מינותם וסכלותם ועליבותם ונחיתותם ורשעותם וצביעותם וטומאתם, של אליליך – היא זו שהממה את גאוותך והעבירה אותך על דעתך.

עוד טענת שהאתר הוא "אתר מוזר ודוחה", ובכן, מישהו הכריח אותך להיכנס אליו? פשוט מדהים, עכשיו אתה מותח ביקורת על צורתו החיצונית של האתר? ובכן, לך לאומן שעשאני.

עוד כתבת: "בנוסף לכל זה אתה גם מוג לב ופחדן ונחיתי כל-כך, שלא יהיה לך האומץ להשאיר את תגובתי הנ"ל ככתבה וכלשונה כאן באתר", ובכן, מי הוא הפחדן? מי הוא זה ואי זה הוא אשר קילל חירף וגידף והתחבא מאחורי שם בדוי? מי הוא זה "סורה שבה פלוני אלמוני"? לעומתך, שמי אדיר הקטן בן יוסף דחוח-הלוי, ואני עומד מאחורי כל מה שכתבתי בעוז.

"שִׁמְעוּ אֵלַי יְדַעִי צֶדֶק עִם תּוֹרַתִי בְּלִבָּם אֶל תִּירְאוּ חֶרֶפַּת אָנוּשׁ וּמַגְדִּפְתֶּם אֶל תִּתְּנוּ, כִּי כִּבְדֹּת יֹאכְלֶם עֵשׂ וְכִצְמֹר יֹאכְלֶם סֶס וְצִדְקָתִי לְעוֹלָם תִּהְיֶה וְיִשׁוּעָתִי לְדוֹר דּוֹרִים" (ישעיה נא, ז-ח).

שַׁעַר שְׁנִי:

יְהוָה יִשְׁתַּמֵּחַ

בְּתִגְלוֹתָא - חֲלָה'

מכתב מאת כסיל משתכנז

להלן מכתב שקיבלתי מאת דודעי שוטה שפרש לדרכי המינים וצאצאיהם, **זזה לשונו:**

רציתי לשאול אותך בנושא המיילים שאתה מוציא מידי פעם, מספר דברים:

(1) המייל התקופתי, מדוע אתה חוזר כל פעם על אותו פורמט זהה? שבנוי 10–20 שורות רעיון, ולאחר מכן אתה תוקף את אותם אנשים או מקורביהם בנוסח ובסגנון שחוזר על עצמו כל מייל מחדש? האמן לי שכל אלו שמקבלים את המייל הפנימו כבר מזמן את המסר שאתה כותב כל פעם מחדש. לא רוצה לייעץ לך אבל נראה לי שכדאי שתרחיב את הרעיונות החשובים שלך ואותם להדגיש, שים לך תזכורת לחזור ולתקוף פעם בחצי שנה זה מספיק איננו סכלים גם אם אתה חושב אחרת.

(2) אתה טוען בנושא שכר לדיינים אבל אינך נותן שום פתרון מעשי במציאות המורכבת של ימינו, כאשר בית-הדין-הגדול ולא רק הוא נותנים מענה כמעט לכל העם היהודי. רק בישראל הפיזור זה לא משהו שמאפשר לדיינים לעמוד בשער העיר, אלא אם אתה שואף לחזור אחורה בזמן, איך התפרנסו דייני בית הדין הגדול שדנו מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערביים וגם בשבתות וימים טובים?

אז מה באותה התקופה בעלי הדין היו צריכים לשלם שכר בטלה של 23 דיינים?

נראה לך שהשכר מופקע אתה טועה, אלו משכורות השוק כמו שמרוויחים מקביליהם השופטים בבתי הדין האזרחי, אתה גם מתעלם מהעובדה שנושא המשכורות הוא קבוע בחוק והסכומים נקבעו על מנת שלא יהיה מצב של לקיחת שוחד, לא מחדש לך שהדיין אינו מקבל את שכרו מבעלי הדין וגם לא במשאל ומתן מולם.

יש בהלכה לכהנים את המושג "מעשירין אותו" על מנת שלא תהיה תאוות בצע יש מי שאומר שגם נהגו לדיינים (לא ראיתי מקור).

אני לא רואה שום דרך מעשית בה בתי הדין בימינו יכולים להתנהל אחרת אלא אם יש לך רעיון ודרך אחרת שעוד לא עלו עליה, ודרך אגב כשאתה אומר ששופטי העליון בזים לדיינים בגלל להיטותם למנות את צאצאיהם – זה רק בגלל שאינם רואים את ערוותם, והיא גדולה אבל רוב הבוז הוא פשוט בגלל שנאה ליהדות ולא משנה מה.

(3) אני חושב שאותו כנ"ל זה רבני ערים שמשקיעים הרבה שעות בכל מה שקשור במינוי כזה והדברים אינם עניין של מה בכך, גם פה כפי שידוע לך הנושא מעוגן בחוק ומטרתו גם היא ברורה לך גם אם אינה מקובלת עליך.

(4) האם לשיטתך אסור גם למורים בכל מקצועות הקודש לקחת שכר ממשרד החינוך? ואם כן, במציאות של היום ממה יתפרנסו או שגם למורים למדעים אסור לקחת כסף כי זה חלק מהכרת הבריאה?

האם במציאות הקיימת היום ששונה לחלוטין מהתקופה בה נפסקו הדברים אין מקום להתאמת דברים אלו במיוחד שברור לחלוטין שהדברים אינם מגיעים מתאוות בצע או גזלנות – גם אם אתה חושב אחרת. **עד כאן מכתבו, להלן תשובתי:**

(1) העובדה שאתה תמה ואינך מבין מדוע אני חוזר ותוקף את ערוסי היא הראיה הגדולה ביותר לחשיבות הדברים ולחזרה עליהם שוב ושוב עד שאנשים יבינו. לפיכך, דברייך הבאים הם שקר וכזב: "האמן לי שכל אלו שמקבלים את המייל הפנימי כבר מזמן את המסר שאתה כותב כל פעם מחדש", איני מאמין לך ודברייך במכתבך מוכיחים שלא הפנמת כלל, אתה פשוט משקר לעצמך ומכזב במצח נחושה! ואם אתה מעז להתלונן סימן הוא שלא רק שלא הבנת, אלא שגם אינך רוצה להבין. ויתרה מזאת, הדברים שאני כותב מכאיבים לך בפן האישי כי אתה נוהה אחרי ההבל והשיכנז התועים, ומכיוון שקשה לך עם הצבת מראה כנגד מעשיך, אתה מתלונן כאילו יש משהו לא תקין בשיטה שלי ובדרך שלי, והאמת היא שאתה הוא זה שלא תקין.

(2) כתבת: "לא רוצה לייעץ לך אבל נראה לי שכדאי שתרחיב את הרעיונות החשובים שלך ואותם להדגיש, שים לך תזכורת לחזור ולתקוף פעם בחצי שנה זה מספיק, איננו סכלים גם אם אתה חושב אחרת". לצערי אתה כן סכל, והרבה יותר ממה שחשפת כאן, ולא רק כי אינך מודע לשלל הרעיונות והמאמרים שיש באתר ובנושאים מגוונים, אלא, כי אתה מנסה להכחיש את האמת ולדחוק אותה. כי כמו שאמרתי, האמת לא נוחה לך מסיבות אישיות, וכתוצאה מנהייה אישית פרטית ומשפחתית אחרי התהו וההבל, דברי האמת שבפי מכאיבים לך.

(3) לגבי שכר הדיינים, כתבתי עשרות מאמרים בנושא כבוד תורה, ובורותך חמורה מאד. אתה מוזמן לעיין במדור המאמרים: "כבוד תורה" בכל הנושאים הללו, ולראות כיצד הנני מתמודד עם כל הסוגיות שאתה מעלה בדברייך. כמו כן, אתה לא רק בור אלא גם חצוף, כתבת כך: "אתה טוען בנושא שכר לדיינים אבל אינך נותן שום פתרון מעשי במציאות המורכבת של ימינו כאשר בית-הדין-הגדול ולא רק הוא נותנים מענה כמעט לכל העם היהודי. רק בישראל הפיזור זה לא משהו שמאפשר לדיינים לעמוד בשער העיר אלא אם אתה שואף לחזור אחורה בזמן".

ומדוע אתה חצוף? כי במשך אלפי שנים כל דייני ישראל קיימו את ההלכה ועבדו לפרנסתם, והנה קם לו אחד תימני שחצן ומשתכנז אשר פוסח על שתי הסעיפים, נוטה אחרי תאוות ליבו, ומעז להחציף פניו ולומר לחכמים ע"ה: מי אתם שתאסרו ליטול כסף בעבור פסיקת דינים? והלא אתם פרימיטיביים! מוסריכם המיושנים מחזירים אותנו לתקופות חשוכות! ומי יגלה עפר מעיני חכמים ויראה להם את התפרצותך כנגד מוסריהם וכנגד מוסרי התורה הנצחיים...

זאת ועוד, דברייך בעניין הפיזור הדמוגרפי הם הבל מהובל, וכי ישראל לא היו מפוזרים בימי דוד ושלמה ובמשך אלפי שנים נוספות, בכל רחבי הארץ והעולם? אלא, בכל קהילה היו כמה וכמה דיינים אשר נתנו מענה לקהילה. אין צורך בכל עניין לגשת לבית-הדין-הגדול בירושלים.

וכאמור, אתה גם בור ועם הארץ גדול מאד, כי אינך יודע שדייני ישראל במשך אלפי שנים התפרנסו מעמל כפיהם. ועל כל הסוגיות לפרטי הפרטים דנתי במאמריי. סגור את הטלביזיה, צא מהמטבח מהמקרר ומהמזווה, עזוב את המסעדות ובתי-הקפה, ולך ללמוד תורת אמת.

4 עוד כתבת: "איך התפרנסו דייני בית-הדין-הגדול שדנו מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערביים, וגם בשבתות וימים טובים?".

תשובה, הם עבדו לפרנסתם, כל דייני הסנהדרין ללא יוצא מן הכלל. והיה להם זמן גם לעבוד לפרנסתם, וגם לדון את ישראל. כמו קרנא ורב הונא, אשר הזכרתם במאמריי. ולא היה צורך לכנס את בית-הדין-הגדול "מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערביים", כי כאמור, היו אלפי דיינים בכל רחבי ארץ-ישראל אשר נתנו מענה לקהילותיהם, ורק לעתים נדירות נזקקו לעלות לבית-הדין-הגדול בירושלים. ולגבי דייני הגזלות התייחסתי בהרחבה במאמריי.

אגב, אין דנים בשבתות וימים טובים גזרה שמא יכתוב, ראה הלכות שבת כג, יד.

5 לגבי שכר הבטלה שהזכרת, כתבת כך:

"אז מה, באותה התקופה בעלי הדין היו צריכים לשלם שכר בטלה של 23 דיינים?".

תשובה: לא, כי כולם עבדו לפרנסתם, ובורותך במקורות פשוט זועקת לשמים. רק אם הגיע אליהם דין בשעת עבודתם, ושכר הבטלה היה תואם לכללי ההלכה, היו דיינים שהסכימו ליטול כמה פרוטות בשווה מבעלי הדין. אך ההוראה הראשונה היא שגם שכר בטלה לא רצוי.

6 עוד כתבת: "נראה לך שהשכר מופקע, אתה טועה, אלו משכורות השוק כמו שמרוויחים מקביליהם השופטים בבתי הדין האזרחי".

הנה עוד התעיה, אתה משווה את דייני דת האמת לשופטים המנדטוריים? אתה משווה את תורת האמת שקיבלנו מפי הגבורה בהר סיני, למשפטי הגויים הערלים? ואולי אינך יודע, אך הם מקבלים עשרות אלפי שקלים בחודש! וזה שכר מופקע ביותר! האם אני צריך לומר לך מהו השכר החציוני במשק? וכמה אנשים עובדים קשה לפרנסתם? או שגם אתה כבר התמכרת למותרות, והפכת את הכסף וההנאות למטרת חיך, עד שאינך יודע מהו ליהנות מיגיע כפיך.

אגב, ערוסי מקבל למעלה מחמישים אלף ש"ח משכורת רק על שירתו הרבנית, ועוד עשרות אלפי שקלים בחודש בעבור פנסיות ולימוד תורה ממוסדות שונים (אוניברסיטת בר-אילן, מכללה אקדמית בקרית-אוונו, ועוד), וכמובן, הוא נוטל טובות-הנאה מכל הבא לידי, והנני יודע זאת מקרוב. וכל זאת במשך עשרות רבות בשנים, כך שאין ספק שהוא צבר מיליונים לבצעו.

"וְהַפְּלִיבִים עָזִי נָפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שְׁבָעָה וְהֶמָּה רַעִים [מנהיגים ופוסקים ובעלי שררה ותפקידים] לֹא יָדְעוּ הָבִין [אינם מכירים בדרך האמת] כֻּלָּם לְדַרְכָּם פָּנוּ אִישׁ לְבַצְעוֹ מִקְצָהוּ" (יש' נו, יא).

7 עוד כתבת: "אתה גם מתעלם מהעובדה שנושא המשכורות הוא קבוע בחוק והסכומים נקבעו על מנת שלא יהיה מצב של לקיחת שוחד, לא מחדש לך שהדיין אינו מקבל את שכרו מבעלי הדין וגם לא במשא ומתן מולם".

הנה עוד דבר הבל שהנך פולט, "נושא המשכורות קבוע בחוק"? האמנם? וכי החוק הישראלי גובר על חוק התורה אשר קובע שדיין אשר נוטל ממון לדון הוא בגדר "ארור לוקח שוחד"? ומי קבע את החוק במדינה, אלהים? או קבוצות עסקנים רודפות בצע ונכלולים, אשר נשלחו על-

ידי מינים בזויים ומכוערים, שכל תכליתם היא לשמר את דרכי ההבל והתועבה והמינות? טיפש מטופש שכמוך, כמה נתעוורת מן האמת! עד שאפילו אינך מבין את הזרות שבטיעוניך.

ויתרה מזאת, אתה גם חמור בענייני העולם, כי אם היית חכם היית מבין, שככל שמפטמים את האדם עוד ועוד בכסף, תאוותו לכסף רק גוברת, והסכנה שהוא ייטול שוחד גבוהה יותר. מה-שאינ-כן כאשר הדיין מתפרנס מעמל כפיו, ואינו רודף אחרי הבצע והשררה. כך שההיפך הוא הנכון, יש להרחיק את הדיינים מכסף ככל שניתן כדי שהם לא יתפתו אחרי השוחד.

"אֵהָב כֶּסֶף לֹא יִשְׁבַּע כֶּסֶף" (קהלת ה, ט).

כמו כן, האיסור על נטילת כסף בעבור פסיקת דינים הוא כולל ומקיף, ואסור לדיין ליטול ממון מכל גוף וצד, בין שהוא מבעלי הדין ובין שאינו מבעלי הדין. ואלה דברים פשוטים מאד.

8 עוד כתבת: "יש בהלכה לכהנים את המושג 'מעשירין אותו' על מנת שלא תהיה תאוות בצע יש מי שאומר שגם נהגו לדיינים (לא ראיתי מקור)".

ובכן, מדובר בכהן גדול, לא בדיינים. ביחס לדיינים יש איסור תורה מפורש: ארור לוקח שוחד. ועד כמה אתה מעוות את האמת? עד כמה אתה נוהה אחרי ההבל? ואם תרצה לעיין בסוגיה הזו, עיין במאמר: "ערוסי מכחיש את האמת!", ואגב, מי שטוען כדברך הוא רש"י-שר"י...

9 עוד כתבת: "אני לא רואה שום דרך מעשית בה בתי-הדין בימינו יכולים להתנהל אחרת אלא אם יש לך רעיון ודרך אחרת שעוד לא עלו עליה".

חיים הטיפש, אתה לא רואה שום דרך מעשית? ומי אתה בכלל שתערער על דרך חיים של נביאים ודיינים בעם-ישראל במשך אלפי שנים? ומגיעה לך מכת מרדות רק על עזות הפנים הזאת. והנני רואה בהחלט דרך מעשית, וכמו שנהגו במשך אלפי שנים, וכמו שנהג רבנו הרמב"ם, וכמו שנהגו כל אבותינו בתימן, וכמו שהנני נוהג עד עצם היום הזה ב"ה, ומוצא זמן גם להתפרנס וגם לכתוב מאמרים וגם להשיב לסכלים אומללים כמון שאיבדו את דרכם.

10 עוד כתבת: "ודרך אגב, כשאתה אומר ששופטי העליון בזים לדיינים בגלל להיטותם למנות את צאצאיהם – זה רק בגלל שאינם רואים את ערוותם והיא גדולה, אבל רוב הבוז הוא פשוט בגלל שנאה ליהדות ולא משנה מה".

הבוז הוא לא בגלל שנאה ליהדות, אלא בגלל שנאה ליהדות האורתודוקסית אשר הפכה תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, זו הסיבה האמיתית, הם בזים לאלילות ולתועבה ולרדיפת הבצע שביהדות האורתודוקסית, כמו שהמשכילים באירופה בזו לתרבות היידישקייט. "וְאַתֶּם סִרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הַכְּשִׁלְתֶּם רַבִּים בְּתוֹרָה שְׁחַתֶּם בְּרִית הָלוֹי אָמַר יי צְבָאוֹת. וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נְבִיִּים וְנִשְׁפָּלִים לְכָל הָעָם כִּפִּי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכֵי וְנִשְׁאִים פְּנִים בְּתוֹרָה [מלעיטים את עֵמְנוּ בְּתוֹרַת מִינּוֹת]" (מלאכי ב, ח-ט). ואם היהדות הייתה הולכת בדרך האמת, הייתה מתקיימת בנו הבטחת הקב"ה בספר דברים (ד, ו): "וְשִׁמְרֶתֶם וַעֲשִׂיתֶם כִּי הוּא חֻקְמַתְכֶם וּבִינְתְּכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּ אֶת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הִגְדֹּל הָזֶה".

11 עוד כתבת: "אני חושב שאותו כנ"ל זה רבני ערים שמשקיעים הרבה שעות בכל מה שקשור במינוי כזה והדברים אינם עניין של מה בכך, גם פה כפי שידוע לך הנושא מעוגן בחוק ומטרתו גם היא ברורה לך, גם אם אינה מקובלת עליך".

שוב אתה חוזר לחוק הישראלי, ואין לו שום משמעות ביחס לחוקי התורה. ולגבי השקעת השעות של רבני הערים, ובכן, גם לזה אין שום משמעות, כי ברגע שהתורה אסרה לקחת כספים בעבור לימוד תורה ושררה תורנית, גם אם רודפי הבצע הללו "יעבדו" 18 שעות ביממה, עדיין הדבר לא יתיר להם ליטול ממון בעבור שררה תורנית, ולסלק ולעוות את התורה.

ולמה הדבר דומה? לאדם אשר ישקיע את כל חייו בהוראת התורה, האם הדבר יתיר לו לשגות בעריות? האם "השקעתו" פוטרת אותו מלקיים את חוקי התורה? וזו היא דרכם של המינים, אשר מתעים ומלעיטים את העם בדת המינות האשכנזית, למען הרבות הון שררה וכבוד, ולאחר מכן טוענים שיש לכסות על מעשיהם הרעים בחדרי-חדרים: תורא מגנא ומצלא...

ומי שנוטל שלמונים ושילומים, גם תורתו עקושה ויקושה ומעורבבת בשקר ובמינות – וכמו קאפח וערוסי: שהכשירו את ספר האופל, התירו להפוך תורת-אלהים לקורדום חוצבים, שיבשו את ההלכה, נכשלו ונחבלו במחשבת ישראל וביסודות תורתנו הטהורים, רוממו את מחוסרי הדעת שנחשבים בימינו ל"חכמי ישראל", וניסו ומנסים בכל כוחם לחנוק את דרך האמת.

"וַיִּגֶשׁ אֵלָיוֹ אֶל כָּל הָעָם וַיֹּאמֶר עַד מָתִי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל נְשֵׁי הַסְּעִפִּים? אִם יי הָאֱלֹהִים לָכֹּ אַחֲרָיו, וְאִם הַבַּעַל לָכֹ אַחֲרָיו! וְלֹא עָנוּ הָעָם אֹתוֹ דָּבָר" (מ"א יח, כא).

12 עוד כתבת: "האם לשיטתך אסור גם למורים בכל מקצועות הקודש לקחת שכר ממשרד החינוך? ואם כן במציאות של היום ממה יתפרנסו? או שגם למורים למדעים אסור לקחת כסף כי זה חלק מהכרת הבריאה?".

לשיטתי? האם זו שיטתי? ואיך העזת פניך להתעלם מכך שזו דרכם של חז"ל ודרכה של תורה? הפכת את דרכה של תורת משה לשיטתו האישית של אדיר הקטן? עד כמה אתה מעוות את האמת? ולעצם שאלתך, ברור שאסור למוֹרֵי תושב"ע ליטול שכר, וממה יתפרנסו? מלימוד מקצועות מדעיים, ומי בכלל אמר שצריך ללמד חמש שעות גמרא כל יום? ולדעת רבנו אין צורך ללמוד גמרא בכלל, והדבר מסוכן ומרחיק את האדם מבוראו. רק לאחר לימוד מדעים ויסודות הדת אדם רשאי ללמוד תלמוד. ועל-כך ראה: "האם לדעת הרמב"ם צריך ללמוד גמרא?".

והפלגת בתעתועיך עד שנדמה לך שנאסר להתפרנס גם מלימודי המדעים. ולמה אתה דומה? לאשתו של אדם הראשון, אשר אמרה לנחש שאסור לגעת בעץ הדעת, והסילוף וההוספה על האיסור המקורי גרם לחטא הקדמוני, כי ברגע שמסלפים את האמת, הייצר מתפרץ וגובר. "אָדָם תֹּעָה מִדֶּרֶךְ הַשְּׂכָל בְּקֶהֱל רָפָאִים יָבוֹחַ" (מש' כא, טז), "וַיִּגְעוּ בְּבָלִי דָעַת" (איוב לו, יב).

13 עוד כתבת: "האם במציאות הקיימת היום, ששונה לחלוטין מהתקופה בה נפסקו הדברים, אין מקום להתאמת דברים אלו במיוחד שברור לחלוטין שהדברים אינם מגיעים מתאוות בצע או גזלנות – גם אם אתה חושב אחרת".

ועל זה אשיב: האם ניתן לשנות את חוקי התורה? רק בגלל שלאיזה טמבל חכם בעיניו נדמה שהדברים לא מתאימים לדור שלנו? והלא חוקי התורה הם נצחיים! וסוף דברך מצחיק אותי במיוחד, כאילו נטילת השכר המופקע של קאפח וערוסי איננה נובעת מרדיפת בצע... ובכן, מי שנוטל משכורות של עשרות אלפי שקלים בחודש, ובמשך עשרות רבות בשנים, כמו קאפח וערוסי, אין ספק שהדבר נובע מרדיפת בצע, כי אם הייתה בהם יראת שמים הם היו אומרים בשלב מסוים ומוקדם: דיינו, יש לנו דִי כדי לקיים את שאיפתו הטהורה של יעקב אבינו: לחם לאכול ובגד ללבוש, אבל לא מספיק להם **ולעולם** לא יספיק להם! כי ברגע שאדם נוטל כסף בעוול, הקב"ה מענישו, או יותר נכון הוא מעניש את עצמו, במידת הצייקנות ורדיפת הבצע.

וערוסי הוא מגדולי רודפי הבצע ושוחרי ההון והממון, עד שהוא אפילו לא הולך עם ארנק, כמו ביבי, עד-כדי-כך קשה לו להוציא פרוטה מכיסו, ובכל דרך הוא מנסה לתמרן את הוצאותיו כך שחסידי יושלמו ויממנו את כל צרכיו, והרשימה ארוכה: משיפוצים, וקניית רהיטים, ונסיעות, ורכישת ספרים ומצוות, ושהייה בבתי מלון, ועוד, רשימה ארוכה של טובות-הנאה שהציבור מממן בעבורו, והוא אינו מוציא פרוטה מכיסו, עד-כדי-כך פשה בקרבו נגע הצייקנות.

ופעם אחת היו צריכים לתת לו שלוש ש"ח למונית מעמידר לקריית-אונו, כי לא היה מי שיחזיר אותו לביתו, עד-כדי-כך הוא קמץ ובהול על ממון! ויש באמתחתי עוד ראיות רבות לצייקנותו, ושיבצתים במאמריי בעניינים הללו. פשוט כומר כילי אורתודוקסי מבחיל ומגעיל.

"כִּי דָּבַר יְיָ בְּזֶה וְאֵת מִצְוָתוֹ הִפָּר הַכֶּרֶת תִּכְרֹת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עֹנֶה בָּהּ" (במדבר טו, לא).

"צִפְיוֹ [=מנהיגי הדת בעלי השררה, הכומרים המתעים את העם אחרי ההבל] עֲוִירִים כָּלָם, לֹא יָדְעוּ [את ה'] כָּלָם כְּלָבִים אֱלֹמִים לֹא יוֹכְלוּ לִכְפֹּחַ [כלבים אילמים!], הִזִּים שִׁכְבִּים אֲהָבִי לָנוּם. וְהַכְּלָבִים עֲדִי נֶפֶשׁ [כלבים עזי נפש!] לֹא יָדְעוּ שִׁבְעָה, וְהִמָּה רַעִים [והם אנשי השם מנהיגי העם ובעלי השררה, ויחד-עם-זאת] לֹא יָדְעוּ הֵבִין [סוטים מדרך האמת], כָּלָם לְדַרְכָּם פָּנוּ אִישׁ לְבַצְעוֹ מִקְצָהוּ" (יש' נו). ושם תרגם יונתן: "וְכָלִבְיָא תְּקִיפִי כִפְשָׁן לֹא יָדְעִין לְמַסְבֵּעַ, וְאַנּוֹן מִבְּאֲשִׁין לֹא יָדְעִין לְאַסְתַּכְּלָא, כְּלָהוֹן גָּבֵר לְקַבִּיל אוֹרְחִיהָ גָלוּ, גָּבֵר לְמִיבֹז מְמוֹנִיהָ דִּישְׁרָאֵל".

והנה לפניך גם דברי מיכה הנביא, אשר משווה בין הכוהנים שפוסקים דינים בכסף לבניאי השקר הקוסמים בכסף, והוא מוסיף וקובע, שבגלל רדיפת הבצע של כומרי הדת, ירושלים תיחרב ותאבד. כלומר, שחיתותם של כומרי הדת תביא בסופו-של-דבר לחורבן העם והארץ: "שָׁמְעוּ נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמִּתְעַבִּים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיִּשְׁרָה יַעֲקֹשׁוּ, בְּנֵה צִיּוֹן בְּדָמִים וִירוּשָׁלַם בְּעוֹלָה [ושם תרגם יונתן: 'דָּבָן בְּתִיהוֹן בְּצִיּוֹן בְּדָם אֲשִׁיד וִירוּשָׁלַם בְּנִכְלִי'], דִּהִינוּ, הַבּוֹנִים אֶת בְּתִיהֶם הַמִּפּוֹאֲרִים בַּכֶּסֶף הַעֲנִיִּים וְהַעֲשׂוּקִים], רָאשֵׁיהָ בְּשִׁחַד יִשְׁפְּטוּ וְכֹהֲנֶיהָ בַּמַּחֲרִיר יוֹרוּ וְנִבְיָאֶיהָ בַּכֶּסֶף יִקְסְמוּ וְעַל יְיָ יִשְׁעֵנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבָּנוּ לֹא תְּבֹא עָלֵינוּ רָעָה, לָכֵן בְּגִלְלָכֶם צִיּוֹן שָׁדָה תִּחְרַשׁ וִירוּשָׁלַם עֵיִן תִּהְיֶה וְהָרַ הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר" (פ"ג).

"כֹּהֲנֶיהָ חֲמָסוֹ תוֹרְתִי וַיַּחֲלִלוּ קִדְשִׁי", "כֹּהֲנֶיהָ חֲלָלוּ קִדְשׁ חֲמָסוֹ תוֹרָה" (יח' כב, כו; צפ' ג, ד); "כִּי מִקֵּטָן וְעַד גָּדוֹל כָּלֵה בַצֵּעַ בַּצֵּעַ מִנְּבִיא וְעַד כֹּהֵן כָּלֵה עֹשֶׂה שִׁקֵּר" (יר' ח, י); "וְאֵם אֵב אֲנִי אֵיהָ כְּבוֹדִי? וְאֵם אֲדוֹנִים אֲנִי אֵיהָ מוֹרְאִי? אָמַר יְיָ צָבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזִי שְׁמִי" (מלאכי א, ו).

שַׁעַר שְׁלִישִׁי:

עֵקִירַת עֲבוּדָה –

זָרָה וּמַחֲיִית

עֵקֲבוֹתֶיהָ

הציוואוה מאומן ותלמידו המקלל (חלק א)

"וַיְהִי כִּרְאוֹת אַחָב אֶת אֱלֹהֵי וַיֹּאמֶר אַחָב אֵלָיו הֲאֵתָה זֶה עֹבֵר יִשְׂרָאֵל? וַיֹּאמֶר לֹא עֲבָרְתִּי אֶת יִשְׂרָאֵל כִּי אִם אֵתָה וּבֵית אָבִיךָ בַּעֲבֹבְכֶם אֶת מִצּוֹת יְיָ וַתִּלְךָ אַחֲרֵי הַבָּעָלִים" (מ"א יח, יז-יח).

ביום רביעי ה' באב תשפ"א קיבלתי מכתב שטנה מלא ארס קללות נאצות חרפות וגידופים, החלטתי לשתף עמכם את המכתב הזה משתי סיבות: **האחת**, כדי להראות עד כמה רחוקים התועים מדרך חיים ועד כמה הם שקעו בתהו ובהבל; **והשנייה**, כדי להשיב לאותו מקלל עז פנים פן יהיה חכם בעיניו, כי ראיתי שהעדר תשובה יוביל להתנשאות ולפיטום סכלותו. חשוב מאד לציין, כי למרות שדרשתי מהמקלל שיזדהה בשמו הוא לא עשה כן, וגילה בזאת את פחדנותו, עליבותו ונבזותו, כי מי שאומר דברים כל-כך חריפים ונוקט בהאשמות כל-כך קשות, ועושה זאת תוך-כדי הסתתרות אינו בגדר אדם, שהרי הוא נעדר כבוד עצמי אנושי בסיסי.

נחל אפוא לעיין בדברי הכלב המת הזה, כי תלמיד נחמן הכלבי – כלב בעצמו, ומתוך הקללות והנאצות נדלה את הטענות כביכול שהוא העלה, וניסה לכסות בהן את חרפת ריקנותו:

אין שלום אמר אלהי לרשעים [=זו כותרת דבריו]

הכנתי לך דברים לא קצרים שכתבתי ובהם אפרק, אפורר, אפריך ואטחן את טומאת כזבך והבליך עד היסוד. עניתי לך על מה שראיתי מטירוף הזיית טיעוניך באתר המתועב שלך. יכולתי להיכנס לעוד מאמרים ולפרק את הזיותיך גם שם, אחד לאחד, אך ויתרתי, שכן תת-הרמה של הטיעונים וחולשת הנימוקים המביכה [של המאמרים באתר, לפי טענתו] מיתרת מבחינתי את השחתת הזמן. מתוך מה שכן עניתי לך תבין את רדידות-אפסיות-נחיתות דעותיך.

ייתכן שיהיו דברים שאחזור עליהם יותר מפעם אחת, ייתכן שזה נובע מחשיבותם הגדולה של הדברים, או גם כתוצאה מכך שלא כתבתי באופן כל-כך ערוך ומסודר [אכן ערכתי מעט את דבריו, בעיקר תיקנתי שגיאות כתיב ותחביר או פסקתי את דבריו כדי שסכלותו וריקנותו יובנו ביתר-קלות], אך לפני שאענה לך על כמה משיטות נביחותיך, אעשה הקדמה לדבריי:

לפני הכל אציין שאתה נחשב לאפיקורס מצחין וכופר סרוח וגמור בתורה כולה, גם בגלל כפירותיך השונות בתנ"ך ובדברי חכמינו, וגילוי פנים בתורה-שבכתב ובעל-פה שלא כהלכה באופן הזוי, סהרורי, מגוחך, מעוות, מסולף ומשובש להחריד עד זרא, קיא ומיאוס.

וגם בגלל שאתה מבזה ומגדף באבי-באבות-הטומאה של שפתייך המשוקצות, המגועלות והמתועבות צדיקים וחכמים רבים [=שהינם באמת הוזי הזיות ועובדי אלילים], וחכמינו הרי גזרו ואמרו שהמבזה תלמיד חכם נקרא אפיקורס לכל דבר, במסכת סנהדרין פרק חלק.

אתה מסתמן כיצור מטורלל, חולני, הזוי, פגום, טמא בכל הטומאות האפשריות, גופנית ונפשית, חלאתי, מנוול ומזוהם – אתה דוחה ומעורר קבס ושאט נפש [=וקללת הרשעים ברכה היא לאדם, וסימן הוא לו שהוא הולך בדרך הנכונה שבסופה יזכה בעז"ה בחיי העולם-הבא].

אתה יודע את ריבונך ואת חכמיו וצדיקיו ומתכוון למרוד בהם מתוך להכעיס [והוא צודק, כי מטרתו בין-השאר היא להכעיס את השוטים והמינים עובדי האלילים האילמים ולערער את אמונותיהם הכוזבות, ולפי רמת השטנה של הכופר הזה נראה לי שהצלחתי מאד] ולכן אתה מאוס, נחות, טמא, מתועב, גרוע, בזוי, שפל ופחות מכל אפיקורס, רשע וכופר אחר בעולם [למה? כי הצלחתי להוקיע ולהוכיח את סכלותו ונבלותו של הכלב מברסלב?]. הגעת לדיוטא התחתונה שבתחתונות ממש. אתה בכלל לא נשמה יהודייה אלא נשמת ערב-רב בשורש.

באבי אבות טומאתך כי רבה ותהומית היא – אתה גם גאוותן סרוח ומאוס שבחרפת פחזותו, בערותו, כסילותו, סכלותו, נבזותו ונבלותו – משריץ את צחנתו ופוער פיו על מלאכי יי צבקות [צבקות? מה זה צבקות? ומדוע לחרף את שם ה' יתעלה?] צדיקי אמת ובחירי החכמים מקרב ראשונים ואחרונים. בדרך אחרוני פחותי שפלי האפיקורסים, המתיוונים והמשכילים.

עד כאן המבוא לדברי הבלע של המקלל.

ובכן, ראיתם עד עתה שבע פסקות של קללות נאצות חרפות וגידופים בלי אפילו ריח של ראייה או טענה או הוכחה כלשהי מדברי התורה או מדברי חז"ל או מן השכל הישר, מאומה. ועז פנים שמקלל באופן שכזה במשך שבע פסקות רצופות וללא שום ריח של ראייה לדבריו – מעיד על ריקבון ישותו ועל החלל העצום שנפער בנפשו העשוקה הזועקת והמתייסרת ממעלליו.

***

הבה נמשיך אפוא, ונעיין בפסקה הבאה בדברי השטנה של תלמיד נחמן הכלבי:

"בעניין הרמב"ם – לפני שנפורר נפריך ונפרק כמה מהגיגי הבלעמיים והערב-רבים בנושא – צריך לדעת שהרמב"ם היה גלגול של שלמה המלך שסר מדרך השם, ובחוכמתו נתעה לאן שנתעה [כלומר, חכמתו של שלמה או של רבנו גרמה לו לתעות] – רבי נחמן, הגר"א, הראב"ד ועוד רבים וטובים פוררו, ריסקו וטחנו עד דק את שגגותיו, את טעויותיו ואת כשליו".

ובכן, הרמב"ם היה גלגול של שלמה המלך? האמנם? ומי הוא זה בדיוק אשר "סר מדרך השם"? שלמה המלך או רבנו הרמב"ם? וכיצד החכמה היא זו שגרמה לו לתעות? או כלשון המקלל: "ובחוכמתו נתעה לאן שנתעה", וכי החכמה והדעת היא גורם לתעייה, או ההיפך, הבהמיות היא הגורם לתעייה אחרי התהו וההבל. וברור שכמו מוריו ורבותיו הסכלים, המקלל מבזה את החכמה והדעת כאילו הן גורמות למינות ולאפיקורסות, כי נוח להם לאלילים שהוא הזכיר, שצאן מרעיתם יהיו סכלים גמורים ויתרחקו מן ההשכלה והחכמה, כדי שלא יואר ליבם ויבינו את עומק התהום שצללו אליה הנוכלים מחוסרי הדעת שנזכרו לעיל בדברי המקלל.

ובבר הבאתי דוגמות רבות לסכלותם של חכמי-יועצי-אשכנז למיניהם, והנה לפניכם כמה מאמרים לדוגמה שבהם חשפתי את נבלותם: "מי גדול ממי?" (על הראב"ד המסופק שלא ידע אם יש לה' גוף ויד ורגל ומעיים או שאין לו); "אמונות אליליות בקרב רשעי אשכנז" (על המכשף הטיפש המכונה הגר"א שהאמין שיש אמת בכשפים ואף ביצע כישופים, ודינו בסקילה), וכן ראו במאמר על נחמן הכלבי: "כלב ושמו ברסלב". ובל נשכח, כי ההזיה הזו שהרמב"ם היה

גלגול של שלמה המלך עצם-עצמה הינה עבודה-זרה, כי כבר הוכח שאמונה זו יסודה בקרב העמים עובדי האלילים הפרימיטיביים ביותר, ראו במאמר: "בחינת אמונת גלגול הנשמות".

זאת ועוד, היכן בדיוק כלשונו של המקלל: "רבי נחמן, הגר"א והראב"ד [...] ריסקו וטחנו עד דק את שגגותיו, את טעויותיו ואת כשליו" של רבנו הרמב"ם? וכבר ריסקתי וטחנתי אנכי את הזיותיהם וטענותיהם השקריות כנגד רבנו הרמב"ם ודרך האמת במאמרי לעיל. וכל אדם נבון שיתבונן בהשגות הפוחז הצרפתי כנגד הרמב"ם יראה שהן ריקות ונבובות מתוכן אמיתי.

והן כל-כך ריקות ונבובות עד שהפוחז מפוסקירא קורא למעשה לעשות לרבנו "פולסא דנורא", או קובע שדברי הרמב"ם שגויים רק כי "גדולים וטובים" מהרמב"ם סברו אחרת (וכוונתו לרבנות המינים האירופים אשר הגשימו את הבורא), או נשבע "בחיי ראשו" כחמישים פעמים במהלך השגותיו שהוא דובר אמת כנגד הרמב"ם... ומי שדובר אמת אינו צריך להישבע על דבריו, דברי האמת יקומו ויאירו מתוך דבריו, וכמו שהעידו חכמים ע"ה: ניכרים דברי אמת.

***

המקלל ממשיך במצעד החרפות והגידופים וטוען כך:

"רבי נחמן אומר בכמה תורות [כמה תורות יש לנחמן הכלבי? ואני מכיר רק תורה אחת] שמי שלומד פילוסופיה והוא לא במעלה הראויה כדי לברר את המוץ מהתבן ואת האוכל מהפסולת הזיהומית שלה – נלכד ברשתה ונכנס בו רעל וארס מחכמה מסוכנת ומקצצת בנטיעות זו. ומה לעשות – זה קרה אפילו לרמב"ם. אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד השם".

ובכן, עדיין לא ראיתי בדבריו הוכחה לטענה הקשה הזו שהוא העלה כנגד הרמב"ם, רק מלים קשות ונבובות, וכבר השבתי לטענותיו המהובלות של נחמן הכלבי במאמר: "כלב ושמו ברסלב". כמו כן, אם הרמב"ם לא היה "במעלה הראויה כדי לברר את המוץ מהתבן" מי כן? נחמן הכלבי? הפוחז מפוסקירא? או אולי אלי מוויילנא? וכולם לא ידעו אפילו ידיעת ה' מהי! כל-שכן שיידעו את שאר יסודות התורה ואפילו על דרך ההודעה והמסורת בלבד, וקל-וחומר שיידעו להבין את המושכלות המחשבתיות והפילוסופיות ויידעו לברור מדברי חכמי-קדם את מושגי האמת, ואפילו בענייני מינות ועבודה-זרה בסיסיים ופשוטים ביותר שגו תעו ולעו...

ועדיין לא ראיתי ריח של ראייה כנגד הרמב"ם על ההאשמה החמורה בסטייה מדרך ה'...

***

המקלל הנקלה הזה ממשיך במצעד הזיותיו:

"הרמב"ם וכן הרב קוק [=חולה הנפש הקוקו שהיה זקוק להסגר] למדו פילוסופיה ונתעו בה לאן שנתעו – אבל עדיין יש הבדל ביניהם, כי תודה לאל [כאן המקלל מתחסד כאילו הוא אדם ירא שמים אשר מודה לה' על שהציל אותנו מן הכפירה] הנזק שנגרם מדעותיו הלא נכונות של הרמב"ם כבר עבר ונשכח וכלה ובטל מהעולם כעפרא דארעא במשך הדורות – למעט אצל חלאות המין האנושי מסוגך – ואילו הרב קוק גרם נזק וערבב בבלי-דעת בין קודש לחול, וגילה פנים בתורה שלא כהלכה בשלל נושאים, ואת נזקו אנו סובלים עד עצם היום הזה".

ושוב המקלל תועה ומתעה באמירת דברים כלליים: "נתעו בה לאן שנתעו" לאן בדיוק תעה הרמב"ם? להיות הראשון בעם-ישראל שחיבר פירוש על כל המשנה? להיות היחיד בעם-ישראל שחיבר ספר הלכות על כל התורה-שבעל-פה כולה? להיות ראש וראשון למייחדי ה' יתעלה בחברו את המורה, ובו הוא מלמד על היחס הנכון של התורה לחכמה ולמדעים? כמו כן, איזה נזק גרם הרמב"ם? נזק לעובדי האלילים הנוכלים בחושפו את סכלותם ונבלותם? בהדרכת עם-ישראל להתרחק מהם ומחצרותיהם? בסלילת הדרך להיותנו עם חכם ונבון?

דרך אגב, אני מסכים עם המקלל שעד עצם היום הזה אנו סובלים את נזקיו של הקוקו עובד האלילים, ופירטתי מקצת ממעלליו וממינותו במאמר: "קמצוץ מסמי ההזיה של קוק".

***

והמקלל ממשיך במסע נבלותו:

"הרמב"ם לא ידע מחוכמת הזוהר והקבלה עד זקנתו – למרבה הצער – ואם היה יודע ממנה היה מקבל אותה ומאמין בה בכל לבו, אתה סמרטוט רצפה משומש, פודל עיוור ונבער, וחסיד שוטה של הרמב"ם שלא לצורך".

המקלל טוען שהרמב"ם בסוף ימיו "גילה" את הבלי ספר-האופל הטמא והאלילי, ואם הוא היה מגלה את הקבלה לפני-כן, אין ספק לפי המקלל, שהוא היה "מקבל אותה ומאמין בה בכל ליבו" ... ובכן, אין שום הוכחה לדברים חסרי השחר הללו, וכמו לטעון שמשנה רבנו שגה אחרי תורת חיים, ואם הוא היה מכיר לעומק את עבודת בעל פעור הוא היה נוטה אחריה ... ומכיוון שאין שום ראיה לדברי המקלל, הוא עובר מיד לחרפות ולנאצות כדי להעמיד את דבריו.

כמו כן, כבר הוכחתי במאמר נפרד כי ההזיה שרבנו הרמב"ם "גילה" את ספר-האופל הטמא בסוף ימיו היא שקר וכזב – ומי שמסלף ומעוות תורת אלהים חיים ועובד אלילים כעורים אין לו שום בעיה לשקר ולכַזב, ומי ששורף את ספר המדע ומורה הנבוכים אין לו שום בעיה לסלף ולזייף, ועל-כך ראו במאמר: "מגילת סתרים – האגרת בשבח הקבלה שיוחסה להרמב"ם".

***

והמקלל ממשיך: "צריך לדעת שמי שמתנגד לתורת הקבלה הקדושה הוא נשמה טמאה ופגומה של אפיקורס וגלגול של מתיוון ומשכיל, לכן מזגו הרע מושך אותו ללימוד חכמה יוונית כאלישע בן אבויה, כמו שאומר רבי נחמן, שמי שנמשך ללימוד ספר החקירות והפילוסופיה – זה נובע מחמת מזגו הפגום והטמא בו נולד".

המקלל לא החליט: האם מי שמתנגד לקבלה האלילית הוא "נשמה טמאה ופגומה של אפיקורס" או "גלגול של מתיוון ומשכיל" ... מכל מקום, מדברי המקלל עולה שוב הבוז הגדול שהוא רוחש לחכמה ולהשכלה, כאילו עצם ההשכלה הוא דבר מגונה. וברור שההשקפה הזו חדרה אליו ממורו ורבו הכלב מברסלב, כדי לעוור את עיני שכלו ולטמטם את מחשבתו, שלא יבחין בעליבות דבריו הטמאים והאליליים והמשוקצים של הצ'יוואווה מאומן, אשר קרא לבני האדם לעזוב את משפחותיהם ולצאת מארץ הקודש ולהתפלל אליו על גילול קברו הנגעל...

זאת ועוד, בדברי המקלל האומלל הלז טמונה השקפה רעה נוספת, כי לפי המקלל, מי שהוא "גלגול" של איזה רשע או משכיל "מזגו הרע מושך אותו ללימוד חכמה יוונית כאלישע בן אבויה [...] וזה נובע מחמת מזגו הפגום והטמא בו נולד". ובמלים אחרות, המקלל כופר בכל התורה כולה ובכל דברי הנביאים, שהרי לפי המקלל האדם נמשך באופן הכרחי לכיווני האלילות והתועבה כתוצאה מ"מזגו הפגום והטמא בו נולד", ואם אכן כך, מדוע שלח ה' יתעלה אלינו את הנביאים השכם ושלוח? מדוע נתן לנו את התורה שתצווה ותזהיר ותאיים ותבטיח?

והשקפה זו, הדומה להשקפת האסטרולוגיה, הינה "הרס חומות הדת" לדעת רבנו הרמב"ם, ואף עבודה-זרה, וכבר הרחבתי בעניינה במאמר: "מבט לאסטרולוגיה לאורו של הרמב"ם".

ואם נשים לב, ההוכחה היחידה שמביא המקלל לדבריו אלה היא מכך שנחמן הכלבי אמר זאת! רק בגלל שהוא אמר! עד-כדי-כך טמטמו ועיוורו את שכלו לקבל דברים של אליל משוקץ מבלי לבדוק ולחקור ולדרוש, ובאילו התורה שלנו היא תורת נבלים וסכלים אשר מרחיקה אותנו מלבדוק ולחקור ולדרוש, ותובעת מאיתנו בתוקף לשַׁתֵּק ולהשבית את השכל והמחשבה.

והאמת היא שההיפך הוא הנכון: "וְשִׁמְרֶתֶם וַעֲשִׂיתֶם כִּי הוּא חֻמַּתְכֶּם וּבִינְתְּכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֶת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עִם חֻקֶּם וְנִבְּנוּ הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה" (דב' ד, ו). ועם שאינו חוקר ושואל ודורש ובודק ומתקן ומשפר לעולם לא יתרומם למעלת "עם חכם ונבון".

***

והמקלל ממשיך: "פירוש הרמב"ם לדברי חכמינו בהרבה נושאים אותם הוא העלה במורה נבוכים – הינו זר, דחוק, כפוי, מאולץ, הזוי, רחוק מהשכל ואנוס – הוא לא מתיישב לא על הלב, ולא על השכל הישר וההיגיון הבריא והפשוט".

ועל דברים אלה כבר השיב רבנו בצוואתו למורה, והנה דבריו לפניכם:

"אבל המבולבלים [=הזוי ההזיות המאגיות לריבוי מיניהן וסוגיהן] אשר כבר נִתְּנָפוּ מוחותיהם בדעות הבלתי נכונות ובדרכים המטעים, ויחשבו אותם מדעים אמיתיים, ומדמים שהם בעלי עיון [ושהם 'חכמי ישראל'] ואין להם ידיעה כלל בשום דבר הנקרא 'מדע' באמת [ואף הינם 'יותר תועים מהבהמות', כלשון רבנו ב'מאמר תחיית המתים'] – הם יירתעו מפרקים רבים ממנו [מפרקי 'מורה הנבוכים'], ומה מאד יקשו עליהם כי לא יבינו להם עניין. ועוד, כי מהם [=מלימוד החכמה ומקניית הדעת] תתגלה פסולת הסיגים שבידם [ולכן התנגדו למורה, כדי שלא יִתְּשֶׁפְּנָה תרמיתם, סכלותם ונבלותם], שהן סגולתם ורכושם המיועד לאידם".

ובסוף דבריו רבנו מלמד אותנו מה הסיבה האמיתית והמרכזית שאותו מקלל יצא לקלל, והיא, שמתוך דברי החכמה והדעת והמדע של רבנו מתגלית פסולת הסיגים שבידי הנבלים.

***

והמקלל ממשיך, ובפעם הראשונה הוא מנסה סוף-סוף לטעון טענה כלשהי:

"ועתה ניגש למלאכת הפירוק:

[להלן] ציטוט שלך [מתוך המאמר: 'כלב ושמו ברסלב – חלק א']:

'חוסר היכולת' של הקב"ה לברוא מרובע אשר צלעו שווה לאלכסונו, איננה בגדר 'חוסר יכולת' מפני שהדבר מנוגד לכללי הטבע והמדע שהקב"ה טבע בבריאה, אך אם הקב"ה היה רוצה לשנות את הכללים הללו ולבנות עולם אחר, אין ספק שהיה בידו לעשות כן, והנה לפניכם דברי רבנו במורה (א, עה) שאליהם ועליהם חרץ את לשונו [הכלב מברסלב]:

אין כל מי שאינו עושה מה שאין בעצמותו לעשות, נקרא 'חסר יכולת'. לפי שאין אנו אומרים שאדם פלוני חלש, מפני שאינו מניע אלף קנטאר [כ-280 טון], ואין אנו מייחסים לה' יתעלה 'חוסר יכולת', מפני שאינו יכול להגשים את עצמו, או לברוא כמוהו, או לברוא מרובע אשר צלעו שווה לאלכסונו **[עד כאן דברי רבנו במורה וסוף הציטוט ממאמרי, ומכאן דברי המקלל]**.

הבט עד היכן השיאתך כסילותך ואווילותך – אינך מסוגל ברוב בערותך לתרץ לעצמך תירוץ כזה בסיסי [דהיינו ששום דבר לא נבצר מלפני ה' יתעלה שמו – אך דבריו שקר וכזב והתעיה, שהרי אמרתי לעיל במפורש: 'אם הקב"ה היה רוצה לשנות את הכללים הללו ולבנות עולם אחר, אין ספק שהיה בידו לעשות כן', ולא נבצר ולא נשגב מלפני ה' יתעלה שמו מאומה]. שוטה נאלח ורשע מתועב שבעולם! וכי השם יתברך לא מעל הטבע ואינו יכול לשבור ולשדד את מערכות כללי וחוקי הטבע שהוא עצמו יצר? על זה בדיוק זעק בצדק רבי נחמן על הרמב"ם – ככה זה כשלומדים פילוסופיה וחכמות טבע – בחינת עמלק שבאותן חכמות מכניסה את רעל וארס הטומאה שיש בטבע לאדם וגורמת לו להשתעבד תודעתית, רוחית ונפשית לפן הטבעי של היקום – רק הצדיק האמיתי יוצא בשלום מלימוד חכמות הטבע נקודה רות סוף!".

ובכן, כבר אמרתי בתוך הדברים שצוטטו לעיל, שהקב"ה ברא את העולם לפי כללי טבע ומדע ברורים, כגון שלעולם האלכסון של המרובע לא יהיה שווה לצלעו. כלומר, **הקב"ה הוא זה אשר החליט שיהיו דברים שהם יהיו בלתי אפשריים לחלוטין, והוא זה אשר החליט שלא תהיה יכולת ליצור מרובע שצלעו שווה לאלכסונו...** האם הקב"ה יכול לשנות את החלטתו זו? כן, הוא יכול, אך למה שהקב"ה יעשה דבר כנגד כללי המדע שהוא טבע בבריאה הנפלאה?

ולמה דומה טענת המקלל? לשאלה האם הקב"ה יכול לברוא ציפור שתעוף בשמים ותדלג על הקרקע בעת ובעונה אחת, האם הוא יכול או לא-יכול לעשות כן? ובכן, גם כאן התשובה היא שהדבר מנוגד באופן מוחלט לכללי המדע שהקב"ה טבע בבריאה: כי גוף אחד לא יכול להיות בו זמנית בשני מקומות, **והקב"ה הוא זה אשר החליט על-כך שהדבר יהיה בלתי אפשרי**.

שאלה נוספת שניתן לשאול היא: האם הקב"ה יכול לברוא חלק שהוא גדול מן השלם? או חצי שהוא שלם? או מספר זוגי שהוא גם אי-זוגי? או אבן שאינו יכול להרימה? וכיו"ב משאלות המינות המתעתעות, שאלות שאין עליהן תשובה כי הן גיבובי מלים בעלמא... ואם יתעקש המתעקש להשיב עליהן נאמר לו: שהקב"ה הוא זה אשר החליט מלכתחילה שיהיה בלתי-אפשרי לברוא כדברים הללו, כי הם עומדים בניגוד מוחלט לרצונו של הקב"ה בבריאתו. ועל טענות מינות נבובות ומתעות כגון אלה, ראו במאמר: "כובד המינות קשה מכובד האבנים". ועל השאלות מן הסוג הזה אמר לי בעבר אבי ע"ה: שאלות עם-הארץ אין עליהן תשובה...

נחזור לכלבי, ברור שמכל הספר "מורה הנבוכים" נחמן הכלבי החליט להיתלות דווקא בעניין שולי זה, כי הוא מצא בו כר נוח לתעתע ולהציג את רבנו הרמב"ם כפילוסוף כופר אשר מייחס להקב"ה חוסר יכולת – וברור כשמש שההזיה הזו לא עלתה על ליבו של רבנו ומדובר בהתעיייה, והרמב"ם אף קובע במורה (ג, יט) שלא ייתכן לייחס לה' שום מגרעת. כמו כן, אם הקב"ה קבע שדבר מסוים בבריאתו או בעצמותו הוא בלתי אפשרי, יש להבין שכך הוא רצונו יתעלה שמו, ולא לשגות בהזייה: האם הקב"ה יכול או אינו יכול לשנות כך או כך את בריאתו או עצמותו.

***

זאת ועוד, יש דוגמה נוספת לכך שהקב"ה יכול להתערב בכללי הבריאה הטבעיים ולעשות ככל אשר ירצה, ואף-על-פי-כן הוא החליט באופן גורף ומוחלט להנהיג אותנו באופן טבעי.

ראו נא את דברי רבנו במורה (ג, לב) ודבריו אלה מובאים בתוך הסברו של רבנו על טעמי המצוות בענייני הקרבת הקרבנות, הנה אפוא דברי רבנו לפניכם בארבע הפסקות לקמן:

"והנה, כמו שהסב' ה' אותם מן הדרך הישרה שהיא הייתה [האמצעי להשיג את] המטרה הראשונה [ההגעה לארץ-ישראל], מחמת חשש מה שאין יכולת לגופותיהם עליו כפי הטבע, לדרך אחרת, כדי שתתקיים המטרה הראשונה, כך ציווה ה' מצוות אלו אשר הזכרנו [הקרבת הקרבנות והקטרת הקטורת וכו'] מחמת חשש מה שאין יכולת לנפש לקבלו כפי הטבע [כלומר, הטבע האנושי, לאחר שהורגל בעבודות פולחן פגאנית, עלול להתנגד לעבוד את ה' יתעלה באופנים אחרים, מפני שהוא הורגל לעבוד באופני פולחן מסוימים], כדי שתושג המטרה הראשונה, והיא השגתו יתעלה ועזיבת עבודה-זרה. כי כשם שאין בטבע האדם שיגדל בשעבוד העבדות בחומר ובלבנים וכדומה להם, וישטוף ידיו לשעתו מלכלוכם, ויילחם עם ילידי הענק מיד – כך אין בטבעו שיגדל על מינים רבים מאד מן העבודות [הזרות] ומעשים רגילים שכבר נינוחו בהן הנפשות עד שנעשו כמושכל ראשון, ויעזבו את כולן בבת אחת.

וכמו שניהלם ה' בעיובם במדבר עד שנתאמצו נפשותיהם, כפי שכבר ידוע כי המדבריות ופראות הגוף מביאים אומץ, והיפך זה מביא מורץ, וגם נולד עם אשר לא הורגל לכניעה ולעבדות, וכל זה היה בציוויים אלהיים על ידי משה רבנו [...] כך באה הקבוצה הזו מן המצוות [קבוצת מצוות הקרבנות למיניהם] בניהול אלהי כדי שיישארו עם סוג המעשים הרגילים [הפולחנים שהכירו], כדי שתתבסס הדעה שהיא המטרה הראשונה [=השגתו יתעלה ועזיבת עבודה-זרה]. ושאלתך מה מונע היה מה' מלצוות אותנו במטרתו הראשונה [=בהשגתו יתעלה ועזיבת עבודה-זרה] וייתן בנו יכולת לקבל את הדבר? [וכן] מתחייב לך לומר בשאלה זו השנייה: ואיזה מונע היה לה' מלהוליך אותם דרך ארץ פלישתים, וייתן להם יכולת להתייצב למלחמות, ואין צורך לכל הסיבוב הזה [דרך המדבר ים סוף] בעמוד הענן יומם ועמוד האש לילה.

וכן מתחייבת לך שאלה שלישית: על סיבת פירוט ההבטחה והאיום על [קיום] כל התורה: [...] [כלומר] הואיל ומטרת ה' הראשונה וחפצו שהתורה הזו תהיה דעתנו ונעשה המעשים שבה, מדוע לא ניתנה בנו יכולת לקבל את זה תמיד ולעשותו? בלי לבוא לנו בעצה שייטיב לנו אם נהיה נשמעים ויִינָקֵם ממנו אם מְרִינוּ, ויפעיל כל אותן הטובות וכל אותן הנקמות? [...] ומה

מונע בעדו מלעשות ההסתגלות למעשה המשמעת [=לשנות את הרצון של עם-ישראל לעבדו בנפש חפצה], אשר רצה אותה וההתרחקות מן העבירות אשר שָׁנָא אותן, טבע קבוע בנו?
והתשובה על כל השאלות הללו וכל שהיא מסוגן תשובה אחת כללית, והיא, שכל הנסים, ואף-על-פי שהן שינוי טבע של מצוי מאחד הנמצאים, **הרי טבע אישי בני האדם לא ישנה אותו ה' כלל על דרך הנס**, ובגלל היסוד הגדול הזה אמר: 'מי יתן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם [לִירָאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל מִצְוֹתַי כָּל הַיָּמִים לְמַעַן יִטֵּב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם] (דב' ה, כה), ובגלל זה באו הציווי והאזהרה והגמול והעונש [...] **ולא אמרנו זאת מפני שאנו בדעה כי שינוי טבע אחד מאישי בני אדם קשה עליו יתעלה**, אלא זה אפשרי [לפניו יתעלה] והוא [=האדם] נמצא תחת היכולת, אלא, שלא רצה כלל לעשות זה ולא ירצהו לעולם כפי היסודות החוקיים והתורתיים, ואילו היה מרצונו לשנות טבע כל אחד מבני אדם למה שירצה יתעלה מאותו אדם, כי אז היו בטלים שליחת הנביאים וכל הציווי כולו [דהיינו כל הציווי והאזהרה שקיבלנו בספר התורה]."

נמצא, שהקב"ה ברא את העולם ואת האדם לפי יסודות טבעיים מסוימים שהוא לעולם לא ישנה, כי אם הוא ישנה אותם, הוא בהכרח יצטרך לשנות את התורה שניתנה לנו, שהרי התורה מותאמת לכללי העולם הקיימים והידועים הטבעיים בבריאה; ומיסודות התורה הוא שהתורה-שבכתב והתורה-שבעל-פה שקיבלנו מאת ה' יתעלה על-ידי משה רבנו בהר סיני, לעולם לא תשתנה ולא תוחלף, ואפילו דבר קטן שבקטנים לא יתווסף בה או יגרע ממנה.

ועתה יש לשאול: האם העובדה שלפיה הקב"ה לא ישנה לעולם יסודות מסוימים, היא בגדר חוסר יכולת? ברור שלא, שהרי שינוי רצון הבחירה לדוגמה גורר אחריו לביטול התורה! נמצא, שיש "חוסר יכולת" כביכול לפני הקב"ה אשר נוגע לשינויים מסוימים וקיצוניים של טבע האדם והעולם, אך אין זו באמת "חוסר יכולת", שהרי ה' יתעלה הוא זה שמנע אותם מלכתחילה וחסם את מימושם של עניינים מסוימים המנוגדים בתכלית לכללי הבריאה, הטבע והמדע.

***

ואצרף את דברי רבנו במורה (א, נא) בעניין התועים והמתעים אחרי ההזיות והנמנעות:

"אלא שהם [=התועים והמתעים], כפי שאתה יודע ויודע כל מי שאינו מטעה את עצמו, מוגנים [=מגנים על השקפותיהם המהובלות] בריבוי הדברים ובמשלים מטעים [בשימוש בהטעיות ובתכסיסים] ומתאמתים [ומתעקשים על טענותיהם והזיותיהם הנבובות] בצעקות ובהשמצות [במטרה להבהיל ולשתק] ובאופנים רבים מורכבים מוויכוחי סרק והשאה [=וכמעשה המקלל הכלבי הלז בריבוי קללותיו]. וכאשר יחזור אומרם [אותו הוזה הזיות] ומקיימן בדרכים אלו עם עצמו אל דעותיו [=כאשר ישקול בינו לבינו את הזיותיו], לא ימצא [בהן] מאומה פרט למבוכה וחוסר ידיעה, מפני שהוא מדמה להמציא מה שאינו מצוי [כמו שתיתכן מציאותו של מרובע שצלעו שווה לאלכסונו], ולברוא אמצעי בין שני הפכים שאין אמצעי ביניהם [כמו הפוסחים על שתי הסעיפים האומרים על תורת משה ועל הקבלה האלילית: 'אלו ואלו דברי אלהים חיים'], והאם ייתכן אמצעי בין המצוי והבלתי מצוי? או אמצעי בין שני דברים אשר האחד מהן הוא השני? או שהוא זולתו? אלא שהזקיקים לכך מה שאמרנו מאימוץ הדמיונות".

***

וראיתי לנכון לצרף לפניכם את תגובתו של נאור טויטו למאמר זה: ראשית ראוי להזכיר למקלל הנ"ל שהוא מאמין בדברי רבו שאמר שתפילותיהם ותורתם של תלמידיו לא "עולים למעלה" בלי "הצדיק" – שזו עבודה זרה גמורה. כמו כן, הוא נוסע לאומן כל שנה במטרה שרבו "יתקן את נשמתו", וכל זה לאחר מותו, ואין לך "דורש אל המתים" ועבודה-זרה כעורה מזו.

וכעת לגוף הדברים: (1) המקלל אמר: "ואמרו שהמבזה תלמיד חכם נקרא אפיקורס לכל דבר", אך שכח שהם גם אמרו ש"כל תלמיד חכמים שאין בו דעת נבלה טובה הימנו"; (2) עוד אמר: "אתה בכלל לא נשמה יהודיה אלא נשמת ערב-רב בשורש" – היכן מקור הדברים בחז"ל? אולי בספר-האופל, וכמה חבל שספר-האופל הוא אוסף חידושים של מקובלי המאה ה"ג; (3) ועוד אמר: "צריך לדעת שהרמב"ם היה גלגול של שלמה המלך שסר מדרך השם ובחוכמתו נתעה לאן שנתעה". ואיפה זה כתוב? אגב, כל מקובל כתב גלגול אחר; (4) עוד כתב: "רבי נחמן אומר בכמה תורות, שמי שלומד פילוסופיה והוא לא במעלה הראויה כדי לברר את המוץ מהתבן ואת האוכל מהפסולת הזיהומית שלה – נלכד ברשתה ונכנס בו רעל וארס מחכמה מסוכנת ומקצצת בנטיעות זו" – והיכן מקור הדברים לכך בחז"ל? (5) עוד כתב: "הרמב"ם לא ידע מחוכמת הזוהר והקבלה עד זקנתו – למרבה הצער – ואם היה יודע ממנה היה מקבל אותה ומאמין בה בכל לבו" – כמה פתטי, לעתים השתיקה יפה... "הרמב"ם לא ידע מחכמת הזוהר והקבלה"? ברור שלא, כי היא לא הייתה קיימת עד לדורו. וראו: "יחסו של הרמב"ם לקבלה"; (6) בהמשך לנקודה הקודמת: "היה מקבל אותה בכל ליבו"?! הזיה לשמה. רואים שהמקלל אפילו לא התחיל ללמוד את כתבי הרמב"ם כדי להבחין איזו חכמה הרמב"ם היה מאמץ ואיזו היה מגנה; (7) עוד כתב: "צריך לדעת שמי שמתנגד לתורת הקבלה הקדושה הוא נשמה טמאה ופגומה של אפיקורס וגלגול של מתיוון ומשכיל", ואיפה זה כתוב בחז"ל? (7) עוד כתב: "פירוש הרמב"ם לדברי חכמינו בהרבה נושאים אותם הוא העלה במורה נבוכים – הינו זר, דחוק, כפוי, מאולץ, הזוי, רחוק מהשכל ואנוס – הוא לא מתיישב לא על הלב, ולא על השכל הישר וההיגיון הבריא והפשטות", ועל דברי המקלל השיבו חז"ל: "כל המבזה תלמיד חכמים אין רפואה למכתו". "ויציאו את המקלל אל מחוץ למחנה ויגרמו אתו אבן" (ויק' כד). ע"כ דברי נאור.

ואחתום במקלל המפורסם: "וְבָא הַמֶּלֶךְ דָּוִד עַד בַּחוּרִים וְהָיָה מִשָּׁם אִישׁ יוֹצֵא מִמִּשְׁפַּחַת בֵּית שְׁאוּל וְשָׁמוֹ שְׁמַעִי בֶן גֵּרָא יוֹצֵא וּמִקְלָל. וַיִּסְקַל בְּאַבְנִים אֶת דָּוִד וְאֶת כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְכָל הָעָם וְכָל הַגִּבּוֹרִים מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. וְכֵה אָמַר שְׁמַעִי בְּקִלְלוֹ: צֵא צֵא אִישׁ הַדְּמִים וְאִישׁ הַבְּלִיעַל. הַשִּׁיב עֲלֶיךָ יי כָּל דְּמֵי בֵּית שְׁאוּל אֲשֶׁר מָלַכְתָּ תַּחְתָּיו וַיִּתֵּן יי אֶת הַמְּלוּכָה בְּיַד אַבְשָׁלוֹם בֶּנְךָ וְהִנֵּה בִּרְעֻתְךָ כִּי אִישׁ דְּמִים אָתָּה. וַיֹּאמֶר אֲבִישִׁי בֶן צְרוּיָה אֶל הַמֶּלֶךְ: לָמָּה יִקְלַל הַכֶּלֶב הַמֵּת הַזֶּה אֶת אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ אֶעֱבֹרָה נָא וְאֶסִּירָה אֶת רֹאשׁוֹ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מַה לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה כֹּה יִקְלַל כִּי יי אָמַר לוֹ קָלַל אֶת דָּוִד, וּמִי יֹאמַר מִדּוּעַ עָשִׂיתָה כֵּן. וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל אֲבִישִׁי וְאֶל כָּל עַבְדָּיו: הִנֵּה בְנֵי אֲשֶׁר יוֹצֵא מִמֵּעֵי מִבְּקֶשׁ אֶת נַפְשִׁי וְאֵף כִּי עָתָה בֶן הַיָּמִינִי הִנְחוּ לוֹ וַיִּקְלַל כִּי אָמַר לוֹ יי. אוֹלֵי יִרְאֶה יי בְּעֵינֵי וְהַשִּׁיב יי לִי טוֹבָה תַּחַת קִלְלָתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה. וַיֵּלֶךְ דָּוִד וְאֶנְשָׁיו בְּדֶרֶךְ וְשְׁמַעִי הָלַךְ בְּצִלַּע הָהָר לַעֲמֹתוֹ הָלוֹךְ וַיִּקְלַל, וַיִּסְקַל בְּאַבְנִים לַעֲמֹתוֹ וַעֲפָר בַּעֲפָר" (שמואל ב טז, ה-ג).

הציוואוזה מאומן ותלמידו המקלל (חלק ב)

בחלקו הראשון של המאמר ראינו את תחילת דברי המקלל – תלמידו של נחמן הכלבי. מתוך בליל הקללות החרפות הנאצות והגידופים, הצלחנו לדלות טענה אחת ועליה השבנו בחלקו הראשון של המאמר. נמשיך עתה לעיין בהמשך דברי המקלל כדי ללמוד עד כמה סכלים הם תלמידיו של נחמן הכלבי, עד כמה שקועים הם בהזיות, ועד כמה חולים הם בנפשם.

והנה המשך דבריו של המקלל בעניין דעת הרמב"ם שהשדים הם דמיונות כוזבים:

"ראשית, הרמב"ם טעה בענק וכל בר-דעת רואה זאת מיד, הפירוש של הרמב"ם לגבי דברי חז"ל על השדים [=כוונתו לדעת רבנו הרמב"ם שכל האגדות בענייני השדים הינן בגדר משלים, ופירוש זה לדעת המקלל הינו] דחוק באופן מגוחך, מחריד, מאולץ, מעוות, מסולף, כפוי והזוי – יש שדים כפי פשט דברי חכמינו [=המקלל קובע באופן שרירותי שיש שדים מבלי להביא שום ראיה] – וממש לא על זה נאמרו דברי בנו ר' אברהם או דברי עצמו בביאור אגדות חז"ל שדברי חז"ל לא יכולים להיות נכונים כפשוטן, שכן כל המעשיות בעניין השדים בגמרא הם מדרשים ברורים וצלולים ביותר. וכפי שיש מציאות של מלאכים בתנ"ך ואף אחד לא מעז לטעון שמה שנאמר בתנ"ך ובגמרא בעניין המלאכים הוא משל ולא כפשוטו – כך בעניין השדים".

ובכן, מה אפשר לומר על מי שמאמין בקיומם של השדים ותופש את אגדות חז"ל כפשוטן? ומה אפשר לומר על מוח כל-כך מעוות אשר נדמה לו ש"כל המעשיות בעניין השדים בגמרא הם מדרשים ברורים וצלולים ביותר"? וכל אדם שלמד מדעים ויעיין באגדות על השדים ובניהם יבין מיד שהן בגדר הנמנעות, ואפילו הגויים המשכילים שיתבוננו על האגדות הללו יתפלאו: איך אפשר להאמין בהזיות נחותות שכאלה? וברור שלא רק שהם לא יחשבו שאנחנו עם חכם ונבון, אלא שהם יגחכו על עם קטן סכל ונבל. כלומר, האשמות המקלל לעיל מתאימות דווקא לנחמן הכלבי ולדומיו אשר נדמה להם שכל אגדות חז"ל הינן כפשוטן, כי דווקא תפישתם הזו הינה: "דחוקה ומגוחכת ומחרידה ומאולצת ומעוותת ומסולפת וכפויה והזויה" בדברי המקלל על דעת רבנו. והנה לפניכם דברי רבנו המפורסמים בפרק חלק, בשלוש הפסקות לקמן:

"וממה שאתה צריך לדעת שדברי חכמים עליהם השלום, נחלקו בהם בני אדם לשלוש כיתות: הכת הראשונה והם רוב אשר נפגשתי עמהם ואשר ראיתי חיבוריהם ואשר שמעתי עליהם, מבינים אותם [=את אגדות חז"ל ומשליהם] כפשוטם ואינם מסבירים אותם כלל [=כמשלים וחידות], ונעשו אצלם כל הנמנעות [=ההזיות] מחויבי המציאות, ולא עשו כן אלא מחמת סכלותם בחכמות וריחוקם מן המדעים [=הריחוק מהמדעים פותח פתח רחב להזיות ולמאגיה מחריבת הדעת], ואין בהם מן השלמות עד כדי שיתעוררו על-כך מעצמם, ולא מצאו מעורר שיעוררם, ולכן חושבים הם שאין כוונת חכמים בכל מאמריהם המחוכמים אלא מה שהבינו הם מהם, ושהם כפשוטם, ואף-על-פי שיש בפשטי מקצת דבריהם מן הזרות עד כדי שאם תספרנו כפשוטו להמון העם, כל-שכן ליחידיהם, יהיו נדהמים בכך ואומרים: היאך אפשר שיהא בעולם אדם שמדמה דברים אלו וחושב שהם דברים נכונים? וכל-שכן שימצאו חן בעיניו?

והכת הזו המסכנה רחמנות על סכלותם [ואולי על הפתאים הנבערים שביניהם יש לרחם, אך לא על ראשי ומובילי הכת הזו שמתעים את העם אחרי ההבל ומחדירים מינות לליבו של עם-ישראל], לפי שהם רוממו את החכמים לפי מחשבתם, ואינם אלא משפילים אותם בתכלית השפלות ואינם מרגישים בכך, וְחִי ה' כִּי הַכֶּת הַזֶּה מֵאֲבָדִים הַדֶּר הַתּוֹרָה וּמַחֲשִׁיכִים זֶהְרָהּ, ועושים תורת השם בהיפך המכוון בה, לפי שה' אמר על חכמת תורתו: 'אֲשֶׁר יִשְׁמָעוּן אֶת כָּל הַחֲקִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עִם חָכָם וְנָבוֹן הִגִּידֹל הַזֶּה' [דב' ד, ו], והכת הזו דורשים מפשטי דברי חכמים דברים אשר אם ישמעו העמים יאמרו: 'רַק עִם סָכֵל וְנָבֵל הִגִּידֹל הַזֶּה'.

והרבה שעושים כן הדרשנין המבינים [=המסבירים] לעם מה שאינם מבינים הם עצמם, ומי ייתן ושתקו כיוון שאינם מבינים – 'מִי יִתֵּן הַחֶרֶשׁ תַּחֲרִישֵׁן וַיְהִי לָכֶם לְחֻמָּה' [איוב יג, ה], או היה להם לומר: 'אין אנו יודעים מה רצו חכמים בדברים אלו ולא היאך פירושו', אלא חושבים שהבינו, ומעמידים את עצמם להבין [=להסביר] לעם מה שהבינו הם עצמם, לא מה שאמרו חכמים, ודורשין בפני ההמון בדרשות [מסכת] ברכות ופרק חלק [פרק י במסכת סנהדרין] וזולתם כפשוטם מלה במלה [=בדיוק כמו רש"י-שר"י וכל צאצאי המינים ממשיכי דרכו].

א. מה אומרת התורה על השדים?

הואיל והמקלל העליל על רבנו הרמב"ם שהוא שגה בהבנת כל אגדות חז"ל בענייני השדים, ראיתי לנכון לבחון את דברי התורה על השדים ולבדוק מה ניתן ללמוד ממנה לענייננו. ובכן, העיון בתורה מוביל למסקנה הברורה והמפורשת כי השדים הינם הזיה פגאנית והבל מהובל, ראו נא את הפסוקים בדברים (לב, טז-יז): "וְקִנְיָאֵהוּ בְּזָרִים בְּתוֹעֵבָת יַעֲקֹבִסָּהוּ, וַיִּזְבְּחוּ לִשְׂדִים לֹא אֱלֹהִים אֱלֹהִים לֹא יָדְעוּם חֲדָשִׁים מִקֶּרֶב בָּאוּ לֹא שָׁעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם". שימו לב, הפסוק הזה הינו המקום היחיד בכל התורה כולה שבו הודגש שהעבודה-הזרה היא "לֹא אֱלֹהִים", לעומת למעלה מעשרים פעמים שבהם העבודה-הזרה "הרגילה" נזכרה בתורה בשם "אלהים אחרים"!

מדוע אפוא דווקא בעניין השדים לא נאמר בתורה שמדובר ב"אלהים אחרים"? מדוע דווקא בעניין השדים מודגש שהם "לֹא אֱלֹהִים"? מדוע התורה ייחדה לשדים דברי גינוי וביזוי אשר לא נאמרו בשום עבודה-זרה אחרת? ובכן, ההרחקה הגדולה הזו נועדה לעקור מליבנו את עבודת השדים והאמונה בקיומם במציאות, כי הזיותיהם חדרו והיכו שורש באנושות כמעט משחר ההיסטוריה ועד עצם-היום-הזה, וכמו שאנו רואים גם בימינו את המתעקשים על קיומם: "הם קְנָאוּנִי בְּלֹא אֵל כְּעֶסְוִי בְּהִבְלִיָּהֶם וְאֲנִי אֶקְנִיאֶם בְּלֹא עִם בְּגוֹי נָבֵל אֲכַעִסֶם" (דב' לב, כא).

והנה לפניכם ראייה נוספת להבלי השדים מדברי דוד ע"ה מלך ישראל: "וַיַּעֲבֹדוּ אֶת עֲצֵבֵיהֶם וַיְהִיו לָהֶם לְמוֹקֵשׁ, וַיִּזְבְּחוּ אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנוֹתֵיהֶם לִשְׂדִים, וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי דָם בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר זָבְחוּ לְעֲצֵבֵי כְנָעַן וַתִּחַנֵּף הָאָרֶץ בְּדָמִים" (תה' קו, לו-לח). נמצא, כי השדים הם-הם העצבים, דהיינו עבודה-זרה, והמלה "עצבים" אף נזכרה פעם נוספת בספר תהלים (קלה, טו) כתיאור לאלילים: "עֲצֵבֵי הַגּוֹיִם כִּסְף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יָדֵי אָדָם". כללו של דבר, השדים הינם אלילים דמיוניים מתועבים, ובפסוקים בתהלים הם אף מתוארים כאלילי כנען, כלומר כאלילי הבל ורעות-רוח "אֲשֶׁר לֹא יֵרָאוּ וְלֹא יִשְׁמָעוּ וְלֹא יֵאָכְלוּ וְלֹא יִרְיָחוּ" (דברים ד, כח).

וראיה נוספת אביא לכם מדברי התרגום הירושלמי לתורה אשר לפי רוב החוקרים הינו קדום מאד, והוא מתרגם את הפסוק בדברים: "יִזְבְּחוּ לִשְׁדִּים לֹא אֱלֹהִים", כך: "יִזְבְּחוּ לְשִׁידָא דְלִית בְּהוֹן מַמְשׁ, טַעֲנוֹ דְלֹא חִכִּימוּ יִתְהוֹן, חֲדָתִינִן מִן כְּדוֹן אֲתִבְרוּן וְלֹא אִידְכְּרוּן בְּהוֹן אֲבִהֶתְכוֹן".

ואצרף גם את פירוש רס"ג לדברים שם, וזה דבריו: "שְׁדִים" – "שיאטין", ומוסיף: "לא אֱלֹהִים – ואינם אלוהות. אֱלֹהִים – והם נעבדים [=עבודה-זרה] שלא ידעום". נמצא אפוא, שגם לפי רס"ג, השדים הללו שנזכרו בתורה הם עבודה-זרה דמיונית שנהו אחריה עובדי-האלילים הקדמונים, וכמו שנאמר בתלמוד במסכת סנהדרין (סה ע"א): "מקטר לשד **עובד עבודה-זרה הוא!**".

ב. דעת אונקלוס לגבי השדים

טרם סיימנו את הוכחותינו ביחס לאמונת השדים המהובלת והנגעלת. נחזור שוב לפסוקים מספר דברים שראינו לעיל: "יִקְנְאוּהוּ בָּזָרִים בְּתוֹעֵבָת יַכְעִיסֶהוּ, וְיִזְבְּחוּ לִשְׁדִּים לֹא אֱלֹהִים אֱלֹהִים לֹא יָדְעוּם חֲדָשִׁים מִקֶּרֶב בָּאוּ לֹא שָׁעְרוּם אֲבִיתֵיכֶם", ונעבור לעיין בתרגום אונקלוס, שהוא כידוע מנאמני מעתיקי השמועה ומסורת התורה-שבעל-פה, וזה דבריו בתרגומו: "אֲקִנְיֹאוּ קִדְמוֹהִי **בְּפִילְחוֹן טַעֲנוֹ**, בְּתוֹעִיבְתָא אֲרִגִּיזוּ קִדְמוֹהִי, דִּבְחוּ לִשְׁדִּין דְלִית בְּהוֹן צָרוּף דְחָלָן דְלֹא יִדְעוּיִן, חֲדָתִן דְמִקְרִיב אֲתַעֲבִידָא דְלֹא אֲתַעֲסֶקוּ בְּהוֹן אֲבִהֶתְכוֹן". נשים לב לשני ביטויים בתרגומו: "בְּפִילְחוֹן טַעֲנוֹ" ו"דְלִית בְּהוֹן צָרוּף", ועתה נעבור לבאר ולנתח ואף לחקור את שני הביטויים הללו:

הביטוי הראשון מורה על עבודה-זרה מובהקת מן הסוג שאין בה ממש לחלוטין, דהיינו, מדובר בהזיה דמיונית מוחלטת, ולא בעבודה-זרה לנברא מן הנבראים כגון לשמש ולירח ולכוכבים.

והנה לפניכם שלוש דוגמאות מתרגום אונקלוס לתורה שיוכיחו שהשדים הינם הזיה גמורה ומוחלטת אשר אין לה שום זיקה ולו החלושה והקלושה ביותר למציאות האמיתית:

(1) "אֵל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים וְאֵלֶיהִי מִסִּכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם" (ויק' יט, ד), ושם תרגם אונקלוס: "לֹא תִתְפַּנּוּן בְּתֵר טַעֲנוֹ, וְדִחְלוֹן דְמִתְקָא לֹא תַעֲבִדוּן לָכוֹן". נמצא שהאלילים בלשון אונקלוס הם "טַעֲנוֹ", וכמו שאין שום זיק של אמת בפסילים ובצלמים ובמסכות, כך אין שום זיק של אמת בשדים וברוחות הרעות שהרי ראינו שגם לגבי השדים אונקלוס בוחר לתרגם במלה "טַעֲנוֹ".

(2) "לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִים וּפֶסֶל וּמִצֵּבָה לֹא תִקִּימוּ לָכֶם" (ויק' כו, א), ושם תרגם אונקלוס: "לֹא תַעֲבִדוּן לָכוֹן טַעֲנוֹ, וְצִילִים וְקִמָּא לֹא תִקִּימוּן לָכוֹן". שוב אנחנו רואים שהמלה "טַעֲנוֹ" משמשת לתיאור אלילים דמיוניים שאין בהם ממש: הבל מהובל והזיה דמיונית מוחלטת. ובאמור, כך, באותו הלשון בדיוק, מתאר אונקלוס בתרגומו-פירושו את האמונה האלילית בשדים.

(3) "וְיִבְדְּ יִנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נִכָּר" (דב' לב, יב), ושם תרגם אונקלוס את ארבע המלים האחרונות: "וְלֹא יִתְקַיֵּים קִדְמוֹהִי פִילְחוֹן טַעֲנוֹ". ואין הבדל לענייננו בין "אֵל נִכָּר" לבין "אליל", ובשני התיאורים הללו מדובר בעבודה-זרה דמיונית לחלוטין, שקר וכזב והבל מהובל.

שלושת המקומות הללו, יחד עם המקור הראשון שראינו לעיל (בסך הכל ארבעה מקורות), הם המקומות היחידים שאונקלוס מתרגם באמצעות המלה "טַעֲנוֹ", וגם מזה ניתן ללמוד כי בכל

ארבעת המקומות הללו מדובר באלילים דמיוניים לחלוטין שנהו אחריהם הגויים הכסילים. לעומת זאת, כאשר אונקלוס מתרגם את הפסוק שבו נזכרים השמש והירח והכוכבים וכן את האזהרה שלא לעבדם, הוא אינו משתמש במלה "טַעֲנוֹן". נראה אפוא שמילה זו יוחדה לעבודה-זרה חמורה מאד שאין לה שום אחיזה ושום קשר עם פולחן לנבראים שמצויים במציאות.

והנה לפניכם הפסוק: "וַיִּלְךָ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וּלְשִׁמְשׁ אוֹ לַיָּרֵחַ אוֹ לְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי" (דב' יז, ג), ושם תרגם אונקלוס: "וַאֲזַל וּפְלַח לְטַעֲנוֹת עַמְמִיָּא וְסִגִּיד לְהוֹן, אוֹ לְשִׁמְשָׁא אוֹ לְסִיְהָרָא אוֹ לְכָל חִילִי שְׁמִיָּא דְלֹא פְקִידִית". הנה הראינו לדעת, כי כאשר מדובר על אלילים אונקלוס מתרגם "טַעֲנוֹן" וכאשר מדובר על אלהים אחרים אונקלוס קורא להם בשם, ואף "טַעֲנוֹת עַמְמִיָּא", אך כאשר מדובר על השמש והירח והכוכבים אונקלוס קורא להם בשם, ואף מבדיל ביניהם לבין האלהים האחרים בתוספת המלה "או" שלא נזכרה בתורה, ללמדנו שיש הבדל והבחנה בין עבודת אלהים אחרים דמיוניים לבין עבודת השמש או הירח או הכוכבים.

כמו כן, אונקלוס עקבי במסורת התורה-שבעל-פה שבידו, ובכל מקום שנזכר "אלהים אחרים" בתורה הוא מתרגם: "טַעֲנוֹת עַמְמִיָּא" (כעשרים פעמים). לעומת זאת, כאשר מדובר ב"אלילים" אונקלוס מתרגם "טַעֲנוֹן", וכאשר מדובר בשמש ובירח או בכוכבים, הוא מזכירם בשם. ויש שני מקומות בתורה שהשמש והירח נזכרים בזיקה לעבודה-זרה: האחד שראינו לעיל, והשני בדברים (ד, יט): "וּפֶן תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וְרֵאִיתָ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ וְאֶת הַכּוֹכָבִים", וגם שם אונקלוס מתרגם את השמש והירח בשם, ולא במונח שמושאל מעבודה-זרה, וזה דבריו בתרגומו שם: "וְדִלְמָא תִּזְקֹף עֵינֶךָ לְשִׁמִּיָּא, וְתַחֲזִי, יְת שְׁמִיָּא וְיְת סִיְהָרָא וְיְת כּוֹכְבֵּיָא" וכו'.

נמצא אפוא, כי המלה "שָׂדִים", שתורגמה אצל אונקלוס בזיקה למלה "טַעֲנוֹן", לא רק שהיא מבטאת עבודה-זרה דמיונית שאין לה שום אחיזה ושום קשר עם המציאות, אלא שרק בארבעה מקומות בכל התורה היא נזכרה בתרגום אונקלוס. ללמדך על חומרת האלילות הזו, שהרי אונקלוס תרגם את המלה "אלילים" החריפה יותר במלה: "טַעֲנוֹן", ואת המלים "אלהים אחרים" שהן עדינות יותר הוא תרגם במלים: "טַעֲנוֹת עַמְמִיָּא", ומן ההבחנה הזו בתרגום אונקלוס נלמד על חומרת המלה "טַעֲנוֹן" ושהיא מבטאת עבודה-זרה מן החמורות ביותר.

"אֲשֶׁר חָטְאוּ וְאֲשֶׁר הִחֲטִיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס אֶת יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַבְלִיָּהִם" (מ"א טז, יג).

בהמשך ישיר לדברים האלה נעבור עתה לעיין בדברי רבנו במורה (ג, מו), שם הוא מלמד כי האמונה בַּשָּׂדִים החלה "קרוב לזמנו של משה רבנו ונהו אחריה רבים", וזה דברי רבנו שם:

"ודע, כי האמונה הזו [בשדים] התחדשה קרוב לזמנו של משה רבנו ונהו אחריה רבים, וטעו בה בני אדם, תמצא זה מפורש בשירת האזינו: 'וַיִּזְבְּחוּ לַשָּׂדִים לֹא אֱלֹהִים אֱלֹהִים לֹא יִדְעוּם חֲדָשִׁים מְקֻרָב בָּאוּ לֹא שְׁעָרִים אֲבִיתֵיכֶם' [דב' לב, יז]. וכבר ביארו חכמים עניין אמרו 'לא אֱלֹהִים', אמרו, שהם [בני האדם] לא חדלו מלעבוד נמצאים עד שעבדו דמיונות [=כלומר מרוב נהייתם אחרי עבודה-זרה לנמצאים – השמש והירח והכוכבים וכו'], התרחבה תאוותם, הסתאבה מחשבתם והשתבש דמיונם לעבוד גם שדים דמיוניים שאינם מצויים כלל, לשון ספרי: 'לא דיין שהם עובדים חמה ולבנה כוכבים ומזלות אלא שעבדו בבואה שלהם, ובבואה שם הצל' [שם]."

ואם השדים הם יצורים אשר קיימים במציאות מקדמת דנא, וכמו שמופיע בפשטי אגדות חז"ל: עוד מימי אדם הראשון, מדוע האמונה בהם התחדשה רק בזמנו של משה רבנו? אלא ברור, שהם מעולם לא היו ולא יהיו קיימים במציאות, ורק האמונה הדמיונית בהם היא זו שהתחדשה. ושדים דמיוניים לא היו ולא יהיו אך שדים אחרים יש ויש אשר מתעים את העם אחרי התהו.

כמו כן, שימו לב לנקודה חשובה מאד: העבודה-הזרה לדמיונות חמורה יותר מהעבודה-הזרה לנמצאים כגון השמש והירח והכוכבים! וראיה לכך יש גם בפסוק: "יִזְבְּחוּ לִשְׂדִים לֹא אֱלֹהִים אֱלֹהִים לֹא יַדְעוּם חֲדָשִׁים מִקֶּרֶב בָּאוּ לֹא שְׁעָרוֹם אֲבֹתֵיכֶם" (דב' לב, יז), כלומר, אפילו אבותיכם לא שגו עד-כדי-כך אחרי עבודה-זרה חמורה וכעורה היא עבודת השדים הדמיוניים.

***

ועתה לביטוי השני בתרגומו של אונקלוס: "לא אֱלֹהִים" – "דְּלִית בְּהוֹן צֶרְוֶה", ומכיוון שהתרחקנו מן הפסוקים הקדושים, אעתיק אותם שוב: "יִקְנְאוּ בְּזָרִים בְּתוֹעֵבָה וְכַעֲסָהוּ, יִזְבְּחוּ לִשְׂדִים לֹא אֱלֹהִים אֱלֹהִים לֹא יַדְעוּם חֲדָשִׁים מִקֶּרֶב בָּאוּ לֹא שְׁעָרוֹם אֲבֹתֵיכֶם" (דב' לב, טז-יז), ושם תרגם אונקלוס כאמור: "אֶקְנִיאוּ קְדָמוֹהִי בְּפּוֹלְחָן טַעוֹן, בְּתוֹעִיבָתָא אֲרָגִיזוּ קְדָמוֹהִי, דְּבַחוּ לִשְׂדִין דְּלִית בְּהוֹן צֶרְוֶה, דְּחָלָן דְּלֹא יַדְעוּנִין, חֲדָתָן דְּמִקְרִיב אֲתַעֲבִידָא דְּלֹא אֲתַעֲסִקוּ בְּהוֹן אֲבָהֶתְכוֹן".

כבר ראינו שהתרגום הירושלמי מתרגם את המלים "לא אֱלֹהִים" – "דְּלִית בְּהוֹן מְמַש", אך מהי כוונתו של אונקלוס בתרגומו: "דְּלִית בְּהוֹן צֶרְוֶה"? האם כוונתו חלילה כמו שפירש רש"י: "שאין בהם-בשדים צֶרְוֶה"? ופרשנות כזו תוביל אותנו בהכרח לקבוע שאונקלוס האמין בקיום השדים במציאות... האמנם? ובכן, עיון מעמיק ולא שטחי בפירושו של אונקלוס מוביל למסקנה שהוא תרגם ופירש בדיוק כמו התרגום הירושלמי, דהיינו שאין בשדים ממש והינם דמיון שווא.

הראיות לדברינו הינן מתוך תרגום אונקלוס ע"ה בכבודו ובעצמו, שהכיר את המילה "צֶרְוֶה", ונעזר בה בתרגומו בשני מקומות: (1) "סִפִּיק לָךְ צֶרְוֶה בְּמִהְכָּךְ יִתְּמִדְבָּרָא" (דב' ב, ז; 2) "סִפִּיק צֶרְוִיהוֹן בְּאַרְעֵהוֹן מִדְבָּרָא" (דב' לב, י). כלומר, אם כוונתו הייתה לומר כרש"י: "לשדים שאין בהם צֶרְוֶה" הוא היה מתרגם "לִשְׂדִין דְּלִית בְּהוֹן צֶרְוֶה", וכמו הצרכים החומריים שתוארו בשני הפסוקים לעיל. ברם, אונקלוס בחר להשתמש במלה יחידנית שמופיעה רק פעם אחת בכל פירושו: "צֶרְוֶה", ולכן נראה ברור שמשמעה הוא כמו שתרגם הירושלמי: "ממש".

והנה לפניכם עוד ראיה לדברינו, הפעם מתרגום יונתן-בן-עוזיאל לפסוק בישעיה (נד, יב): "וְכָל גְּבוּלָךְ לְאִבְנֵי חִפְץ", משמעות המילה "חִפְץ" בפסוק היא: ערך רב – אבנים טובות שערכן רב. ולפיכך יונתן תרגם שם: "וְכָל תְּחוּמְךָ לְאִבְנֵי צֶרְוֶה". כלומר, משמעות המלה "צֶרְוֶה" בתרגום יונתן היא דבר בעל ערך. נמצא אפוא, כי המשפט שתרגם אונקלוס "דְּלִית בְּהוֹן צֶרְוֶה" משמעו שאין לשדים שום ערך, ובמלים אחרות, ערכם של האלילים הוא אפס מאופס מפני שאין בהם שום זיק של אמת, ובדיוק מופתי לתרגום הירושלמי שראינו לעיל: "דְּלִית בְּהוֹן מְמַש".

והנה עוד ראיה, הפעם מתרגומו של יונתן ליחזקאל (כח, ב) ושם נאמר כך: "בֵּן אָדָם אָמַר לְגִיד צֹר: כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יי יַעַן גְּבַה לְבָךְ וְתֹאמַר אֵל אֲנִי, מוֹשֵׁב אֱלֹהִים יִשְׁבְּתִי בְּלֵב יָמִים, וְאַתָּה אָדָם וְלֹא אֵל וְתִתֵּן לְבָךְ בְּלֵב אֱלֹהִים", ושם תרגם יונתן: "בֶּר אָדָם אֵימֶר לְמִלְכָּא דְּצוֹר: כְּדָן אֲמַר יי

אלהים: חֲלָף דְרָאִים לְבָר וְאַמְרַת דְּחָלָא אָנָּא, מוֹתֵב תְּקִיפִין יְתִיבִית בְּגוֹ יִמְמָא, וְאַתְּ אָנְשָׁא וְלִית בְּרָ צְרוּף וְחִשְׁבִּבְתָּא בְּלָבָר דָּאֵת דְּחָלָא". נמצא שיונתן תרגם: "וְאַתָּה אָדָם וְלֹא אֵל – וְאַתָּה אָנְשָׁא וְלִית בְּרָ צְרוּף", דהיינו אין לך – למלך צור, שום ערך ביחס לבורא-עולם, אפס מאופס.

וכך בעניין השדים, שאינם אלוה אלא דמיון והזיה פגאניים, שהרי אם הם היו קיימים במציאות והיו להם כוחות מאגיים כפי שנאמר בפשטי אגדות חז"ל, הרי שהם סוג של אלהות או לכל הפחות ישויות בעלות קיום נשגב ומרומם – ולא היה עולה על הדעת לומר שאין בהם ממש, כמו שעל המלאכים לא ייתכן לומר דבר זה, להבדיל. אלא, "הַבֵּל הָמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים [...] לֹא כְּאֵלָה חֲלָק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הַבֵּל הוּא וְיִשְׂרָאֵל שֶׁבֶט נִחְלָתוֹ יִצְבְּאוֹת שְׁמוֹ" (יר' י, טו-טז).

והנה עוד שתי ראיות מתרגום יונתן בעניין המילה "צְרוּף", שמשמעה הוא אפס מאופס:

"וַיִּגֶשׁ אֵלָיוֹ אֵל כָּל הָעָם וַיֹּאמְרוּ: עַד מָתִי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל שְׁתֵּי הַסַּעֲפִים? אִם יִי הָאֱלֹהִים לָכֹה אַחֲרָיו וְאִם הַבֵּעַל לָכֹה אַחֲרָיו, וְלֹא עָנּוּ הָעָם אֹתוֹ דְּבָר" (מ"א יח, כא), ושם תרגם יונתן: "וְקָרִיב אֵלָה לָּוֶת כָּל עַמָּא, וַאֲמַר: עַד אִימְתִּי אַתּוֹן פְּלִיגִין לְתִרִין פְּלִגְוֹן, הָלֹא יִי הוּא אֱלֹהִים פְּלַחוּ קַדְמוֹהִי בְּלַחְדוֹהִי, וְלִמָּא אַתּוֹן טַעֲן בְּתֵר בְּעֵלָא דְלִית בֵּיהּ צְרוּף? וְלֹא אַתִּיבּוּ עַמָּא יְתִיה פְּתָגָם".

"וְקִרְאתֶם בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֲנִי אֶקְרָא בְּשֵׁם יִי וְהִיָּה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲנֶה בְּאֵשׁ הוּא הָאֱלֹהִים וַיַּעַן כָּל הָעָם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדְּבָר" (מ"א יח, כד), ושם תרגם יונתן: "וְתִקְרוֹן בְּשׁוֹם טַעֲוִתְכוֹן, וְלֹא תִתְעַנּוֹן מִן קֶדֶם דְלִית בְּהוֹן צְרוּף, בְּרֵם אָנָּא אַצְלִי בְּשִׁמָּא דִּי, וְיִשְׁלַח מִימְרִיהּ וַיְחִית אִישׁתָּא, אֲרִי יִי הוּא אֱלֹהִים, וְאַתִּיב כָּל עַמָּא וַאֲמַרוּ: תְּקִין פְּתָגְמָא" (וייתכן שיש עוד דוגמאות, אך די בכך).

ואין צורך לומר שאלילי הבעלים היו אלילים שאין בהם ממש, הבל מהובל ואפס מאופס.

ג. רש"י – מקור האמונה בשדים בימינו

להלן פירושו של רש"י-שר"י לפסוק הנדון בדברים (לב, יז): "לֹא אֵלָה – [פירוש המלים הללו הוא] כתרומתו [של אונקלוס שם]: 'דְלִית בְּהוֹן צְרוּף', [כלומר, לפי אונקלוס] אילו היה בהם צורך לא הייתה קנאה כפולה כמו עכשיו". מפירושו של רש"י עולות שלוש מסקנות: (א) רש"י לא היה בקי בשפה הארמית שבפי אונקלוס ע"ה; (ב) רש"י משבש באופן חמור מאד את תרגום אונקלוס ומזהמו בעבודה-זרה מן החמורות ביותר; (ג) רש"י סבר שהשדים קיימים במציאות.

ולא פחות חמור משלוש אלה, בפירושו זה רש"י מחדיר השקפת מינות חמורה, אשר נובעת מתפישת אגדות חז"ל כפשטות, שהרי רש"י אומר לעיל: "אילו היה בהם צורך לא הייתה קנאה כפולה כמו עכשיו", והחדרת פרשנות שכזו לתוך פירוש פשטני מוצהר הינה בגדר הגשמה ברורה ומפורשת, כאילו יש לפני ה' חלילה רגש עז של קנאה... ואם אפילו הקנאה האמורה בפשטי המקראות היא בגדר משל, מה נאמר אפוא על המושג "קנאה כפולה" שבמדרש? ואיך רש"י העז להחדיר את המושג המדרשי "קנאה כפולה" לתוך פרשנות פשטנית מוצהרת?!

אמנם, ודאי יהיו שינסו להגן על רש"י ולטעון שהוא התכוון למשל ולא התכוון לפשט המושג "קנאה", דהיינו לייחס לבורא-עולם תכונה אנושית. ובכן, לאלה אשיב כי רש"י-שר"י כבר שגה

בחמור מכך, ביחסו לה' גוף ודמות הגוף, ואין ספק שמי ששגה בעניין הפשוט, ישגה בעניין העמוק יותר והוא זיכור המחשבה מלייחס מושגי תכונות נפשיות לבורא יתעלה – וכל המייחס לבורא-עולם תכונות נפשיות אין בינו לבין ההגשמה מאומה והוא חוטא חטא גדול לאלהים.

נעבור עתה לעיין במדרש שממנו העתיק רש"י, וכך נאמר במדרש ספרי (דב' שיח):

"יִצְבְּחוּ לַשִּׁדִּים לֹא אֱלֹהִים – אֵילֹהֵי הַיּוֹד עוֹבְדִים לַחֲמָה וּלְלִבְנָה לְכּוֹכְבִּים וּלְמַזְלוֹת וּלְדַבְרִים שֶׁהֵם צוֹרֵךְ לְעוֹלָם וְהַנִּיהָ לְעוֹלָם בֵּהֶם, לֹא הֵייתָה קִנְיָה כְּפוֹלָה".

נמצא, שמציאות השדים לפי רש"י אמיתית בדיוק כמו מציאות החמה והלבנה והכוכבים! שהרי במדרש נאמר: "אֵילֹהֵי הַיּוֹד עוֹבְדִים [...] שֶׁהֵם צוֹרֵךְ לְעוֹלָם" וכו', ורש"י אמר דברים דומים על השדים, וזה לשונו לעיל: "לֹא אֱלֹהִים – כְּתִירוֹמוֹ: 'דְּלִית בְּהוֹן צָרוֹךְ', אֵילֹהֵי הֵיָה בֵּהֶם [=בשדים] צוֹרֵךְ לֹא הֵייתָה קִנְיָה כְּפוֹלָה כְּמוֹ עֲבָשִׁיו". ביאור הדברים: אם היה לבני האדם צורך בשדים כמו בחמה ובלבנה לא הייתה קנאה כפולה. מדבריו הללו עולה בבירור כי השדים קיימים במציאות, אלא שאין לאדם צורך בהם כמו שיש לו בחמה ובלבנה, ולכן הקנאה הכפולה...

וברור שמטרת המדרש הזה זהה למטרת הספרי שציטט רבנו במורה לעיל: "לֹא דִיִּין שֶׁהֵם עוֹבְדִים חֲמָה וּלְבִנָּה כּוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת אֵלֹא שֶׁעֲבָדוּ בְּבוֹאָה שְׁלֵהֶם, וּבְבוֹאָה שֶׁהֵם הִצִּל". כלומר, שני המדרשים הללו נועדו לתכלית אחת חשובה מאד: ללמד אותנו שעבודה-זרה להזיות ולדמיונות כגון השדים ובניהם חמורה כפליים מעבודה-זרה לשמש ולירח ולכוכבים המציאותיים.

רש"י-שר"י הודה אפוא בעבודה-זרה, ולא רק לעיל, בעשרות רבות של מקומות הוא מחדיר את ההזיה שהשדים קיימים במציאות! ועל-כך הרחבתי במאמר: "אמונתו של רש"י בשדים". ולאחר שהוכח שרש"י-שר"י הודה בקיום השדים, נעבור לעיין בחומרת ההודאה בעבודה-זרה: והנה לפניכם דברי חז"ל ורבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, ז), אשר מלמדים אותנו עד כמה חמור עוון ההודאה בעבודה-זרה, ועוון ההודאה בעבודה-זרה שהיא **דמיון מהובל** חמור מכולם!

"מִצּוֹת עֲבוּדָה-זָרָה כִּנְגֵד כָּל הַמִּצְוֹת כּוֹלֵן הִיא, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת' וְכו' [במ' טו, כב], וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁבְּעֲבוּדָה-זָרָה הַכְּתוּב מְדַבֵּר. הֵא [=הנה] לְמַדָּת, שֶׁכָּל הַמּוֹדָה בְּעֲבוּדָה-זָרָה כּוֹפֵר בְּכָל הַתּוֹרָה כּוֹלָה [=שהרי נאמר 'כָּל הַמִּצְוֹת'] וּבְכָל הַנְּבִיאִים וּבְכָל מֵה שֶׁנִּצְטָווּ הַנְּבִיאִים מֵאָדָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: 'מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ וְהָלָא לְדִרְתֵּיכֶם' [במ' טו, כג]. וְכָל הַכּוֹפֵר בְּעֲבוּדָה-זָרָה מוֹדָה בְּכָל הַתּוֹרָה כּוֹלָה, וְהִיא עֵיקָר כָּל הַמִּצְוֹת כּוֹלֵן".

ועתה תובן היטב גם הלכת חז"ל ורבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, י): "כָּל הַמּוֹדָה בְּעֲבוּדָה-זָרָה שֶׁהִיא אֱמֶת, אֶף-עַל-פִּי שֶׁלֹא עֲבָדָה – הִרִי זֶה מִחֶרֶף וּמִגֶּדֶף אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא". ודברים דומים כתב גם רבנו בחיי בספרו "תורת חובות הלבבות" וזה דבריו (עמ' שמ): "וּמִתְנַאֵי טוֹהַר הַיִּיחוד לַהֲשֵׁם, שֶׁלֹא יַעֲבֹד אֱלֹהִים זֹלָתוֹ, וְלֹא יֵאֱמִין בּוֹ וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁלֹא יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ אֱלֹהִים".

הראינו לדעת, כי דברי רבנו בעניין שלילת השדים מיוסדים על המקורות הקדומים הנאמנים והמהימנים. ואילו כל עדת הוֹזִי ההזיות מאמיני השדים נסמכים על רש"י המין והסכל, וכן על הבנת הזיות אגדות חז"ל כפשוטן, ואולי גם על אגדות הנצרות המלאות וגדושות בשדים.

ד. המקלל משווה את השדים למלאכים

ראינו כי המקלל אומר לעיל: "וכפי שיש מציאות של מלאכים בתנ"ך ואף אחד לא מעז לטעון שמה שנאמר בתנ"ך ובגמרא בעניין המלאכים הוא משל ולא כפשוטו – כך בעניין השדים".

ובכן, דברי המקלל הללו הם בגדר חירוף וגידוף, שהרי הוא משווה את המלאכים הקדושים והטהורים לשדים הדמיוניים הנגעלים והמשוקצים, וכאילו הם שווים במעמדם ובמציאותם! ויש לשאול את המקלל: האם המלאכים הם בגדר עבודה-זרה? האם נאמר על המלאכים: "יזבחו לשדים לא אלוה" עד שהוא מעז להשוות ביניהם? האם תיאור השדים בפסוקים שראינו לעיל דומה במשהו לתיאור המלאכים? או שמדובר בשני עניינים נפרדים ושונים לחלוטין? וכמעט בכל מקום שנזכר מלאך בתורה צורף לו שם ה': "מִלְאָךְ יְיָ" או "מִלְאָךְ אֱלֹהִים".

לעומת זאת, התורה קוראת לשדים בשם של בהמות (עזים), והנה הפסוק לפניכם (ויק' יז, ז): "וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לְשִׁעִירִם אֲשֶׁר הֵם זֹכִים אַחֲרֵיהֶם, חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה זֹאת לָהֶם לְדֹרֹתָם". והשעירים כידוע הם השדים, שהרי כך מתרגם אונקלוס, שתרגומו תורה הוא: "וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד יֵת דְּבִחֵיהוֹן לְשִׁידִין דְּאִינוּן טַעֲן בְּתִרְיָהוֹן, קִיָּם עֲלֵם תְּהִי דָא לְהוֹן לְדִרְיָהוֹן". האם כך הוא היחס למלאכים הנאמנים והנשגבים אשר אפילו הקטן שבהם גדול ממשה רבנו ע"ה?

והנה לפניכם גם דברי רבנו במורה (ג, מו) בעניין קריאת השדים בשם "שעירים":

"וכן היו כתות מן ה'צאבה' עובדים לשדים, וסוברים שהם מתדמים בצורת העיזים, ולפיכך היו **קוראים את השדים – שעירים**, ונפוצה אז שיטה זו הרבה מאד בימי משה רבנו: 'וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לְשִׁעִירִם אֲשֶׁר הֵם זֹכִים אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה זֹאת לָהֶם לְדֹרֹתָם' [ויק' יז, ז], ולפיכך היו אותן הכיתות גם אוסרים אכילת העיזים".

והנה לפניכם גם פירוש רס"ג שם: "לְשִׁעִירִם – 'שיאטין'; זֹכִים – טועים". וקאפח מעיר שם: "ושם זה בערבית [= 'שיאטין'], מונח לרוחות רעות שבדמיון ההוזים".

אגב, בתרגום הירושלמי תורגם הפסוק הנדון מספר ויקרא כך: "וְלֹא יִזְבְּחוּ תוֹב יֵת דְּבִחֵיהוֹן לְטַעֲנֵן דְּמִתִּילִין לְשִׁידִין דְּאִינוּן טַעֲן בְּתִרְיָהוֹן קִיָּם עֲלֵם תְּהִי דָא לְהוֹן לְדִרְיָהוֹן". והנה לנו עוד ראיה לאמיתת דברינו ולאמיתת דרך האמת, שהשדים הדמיוניים הינם משל ודוגמה לעבודה-זרה.

"כי אין רצוי לפניו יתעלה כי אם האמת, ואין מכעיסו כי אם השווא" (מורה ב, מז).

ועל כל הזיות העבודה-הזרה הללו, דהיינו על כל ענייני המאגיה המהובלים והמשוקצים אומר רבנו הרמב"ם את דבריו המפורסמים בסוף הלכות עבודה-זרה פרק יא, וזה דבריו:

"ודברים אלו כולן [כל ענייני המאגיה שהובאו בפרק יא שם] דברי **שקר וכזב הן**, והן שהטעו בהן עובדי עבודה-זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהן. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להימשך **בהבלים האלו**, ולא להעלות על הלב שיש בהן תעלה [=תועלת], שנאמר: 'כִּי לֹא נִחַשׁ בַּיַּעֲקֹב וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל' [במ' כג, כג]. ונאמר: 'כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֵל מַעֲנִיִּים וְאֵל קִסְמִים יִשְׁמְעוּ וְאָתָּה לֹא כֵן נָתַן לָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יד].

כל המאמין בדברים אלו **וכיוצא בהן** [מענייני המאגיה וההזיות], ומחשב בליבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרה אותן, אינו אלא מן **הסכלים ומחוסרי הדעת**, ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלמה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים שאסרה התורה אינם דברי חכמה, אלא **תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת, ונטשו כל דרכי האמת בגללן**. ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים: 'תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דברים יח, יג; כלומר, אל תימשך אחרי המאגיה אלא אחוז באמונה זכה וברה]".

ה. האם המלאכים שנזכרו באגדות התלמוד הם מלאכי השרת?

המקלל כאמור טען ש"אף אחד לא מעז לטעון שמה שנאמר בתנ"ך **ובגמרא** בעניין המלאכים הוא משל ולא כפשוטו – כך בעניין השדים" וכו'.

ובכן, בניגוד לדברי עובד האלילים הזה, המלאכים שנזכרו בתלמוד אינם מלאכי השרת, שהרי לא היו נביאים בקרב חז"ל כדי שיתגלו להם מלאכים, ולכן מן ההכרח לפרש שכל המלאכים הללו הם משלים או שליחים, כל-שכן שבכל המקומות שנזכרו מלאכים בתלמוד, כל בר-דעת מבין שמדובר באגדות. וכאמור, מאמיני השדים תעו ולעו ופירשו את כל אגדות חז"ל כפשוטן (והתגלות מלאכים לאנשים בודדים בלתי מעותדים מתוארת אך ורק בנביאים ותו לא, שהרי אם היו התגלויות נדירות כאלה לחז"ל הן היו מובחנות במפורש משאר האגדות). ולהבנת משמעות משלי השדים הציוריים, ולהבנת נמשליהם ורעיונותיהם הכמוסים באגדות התלמוד, ראו נא את שבעת-עשר המאמרים בסדרה שכותרתה: "אמונתו של רש"י בשדים", ושם גם תלמדו עד כמה הזויה טענתו של המקלל בראש דבריו לעיל: ש"כל המעשיות בעניין השדים בגמרא הם מדרשים ברורים וצלולים ביותר", ומה אפשר לצפות מתלמידו של נחמן הכלבי?

"הם קְנָאוּנִי בְּלֹא אֵל כְּעֶסְיוֹנִי בְּהַבְלִיָּהִם וְאֲנִי אֶקְנִיאֵם בְּלֹא עֶם בְּגוֹי נָבֵל אֶכְעִיסֵם" (דב' לב, כא).

ואחתום עניין זה בפסק רבנו בהלכות סנהדרין (יא, ז):

"המסית [אחר עבודה-זרה], אין דינו כשאר דיני נפשות: מכמנין לו העדים, ואינו צריך התראה כשאר הנהרגין. ואם יצא מבית דין זכאי, ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה – מחזירין אותו; יצא חייב, ואמר אחד יש לי ללמד עליו זכות – אין מחזירין אותו. ואין טוענין למסית. ומושיבין בדינו סריס וזקן ומי שאין לו בנים, **כדי שלא ירחמו עליו: שהאכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל – רחמים היא בעולם, שנאמר 'לִמְעַן יָשׁוּב יְיָ מִמְּחֶרֶן אָפוּ וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים'** [דב' יג, יח]".

וזוהו דינו של נחמן הכלבי, אשר הסית והדיח לעבודה-זרה אשר אוכלת ומשחיתה עד היום.

"כְּדִרְשָׁתִי לִלּוֹא שְׂאֵלֹו נִמְצָאתִי לִלּוֹא בְקִשְׁבִּי, אֲמַרְתִּי: 'הַנְּבִי הַנְּבִי' אֶל גּוֹי לֹא קָרָא בְשִׁמִּי, פִּרְשָׁתִּי יְדִי כָּל הַיּוֹם אֶל עִם סוֹרֵר הַהֲלָכִים הַדֶּרֶךְ לֹא טוֹב אַחֵר מִחֻשְׁבְּתֵיהֶם [=נוסעים לאומן הטמאה והארורה], הָעָם הַמְכַעֲסִים אוֹתִי עַל פְּנֵי תְמִיד זִבְחִים בְּגִנּוֹת וּמִקְטָרִים עַל הַלְבָבִים, הַיִּשְׁטָבִים בְּקִבְרִים וּבְנִצְוִרִים יְלִינוּ הָאֲכָלִים בְּשֹׁר הַחֲזִיר וּמִרְק פִּגְלִים כְּלִיָּהֶם [=משל להשקפות הרעות שהם זוללים וסובאים], הָאֲמָרִים קָרַב אֵלַיךְ אֵל תִּגְשׁ בִּי כִּי קִדְשְׁתִּיךְ אֵלֶּה עֲשֵׂן בְּאִפִּי אֲשֶׁר יִקְדַּת כָּל הַיּוֹם, הִנֵּה כְּתוּבָה לְפָנַי לֹא אֶחְשֶׂה כִּי אִם שְׁלֵמַתִּי וְשְׁלֵמַתִּי עַל חִיקָם" (ישעיה סה, א-ו).

הציוואוזה מאומן ותלמידו המקלל (חלק ג)

בחלקו הראשון של המאמר ראינו את תחילת דברי המקלל – תלמידו של נחמן הכלבי. מתוך בליל הקללות והחרפות הנאצות והגידופים, הצלחנו לדלות טענה אחת ועליה השבנו בחלקו הראשון של המאמר.

בחלק השני עסקנו בטענתו של המקלל שרבנו "טעה בענק" בעניין תפישת השדים באגדות חז"ל. רבנו סבר שלא קיימים שדים במציאות האמיתית למעט בדמיון ההוטים וחולי הנפשות, ושכל השדים שנזכרו באגדות חז"ל הם משלים או אפילו סתם פטומי מילי בעלמא, כדרך של האגדות לתבל את ענייניהן בפולקלור המאגי והאלילי שפשה מאד באותם ימים חשוכים.

וכבר הוכחנו בחלק השני את סכלותו של המקלל אשר ניזון מדברי אלילו נחמן הכלבי וכן מדברי מינים אחרים, וכן ראינו שמי שמתבונן בתורת-האמת בלב נקי מדעות קדומות יבין ששלילת השדים כבר נאמרה בתורה. להלן נוסיף לעיין בהמשך דברי המקלל כדי ללמוד עד כמה סכלים הם תלמידיו של נחמן הכלבי, עד כמה שקועים הם בהזיות, ועד כמה חולים הם בנפשם.

***

נמשיך אפוא בדברי המקלל, אשר מוסיף להתעקש על אמיתת קיומם של השדים:

"שנית, הרמב"ם הוא בדעת יחיד בנושא השדים, ובתורה קובעים לפי הרוב, שכן 'אחרי רבים להטות', ואם הייתה קיימת סנהדרין בדורו של הרמב"ם או בכל דור אחר, הייתה יוצאת הלכה מבוררת שהשדים הם מציאות אמיתית וממשית כפי דעת כולם למעט הרמב"ם, או כפי דעת הרוב המכריע של החכמים והרבנים – ורק הכסילים, השוטים, הכופרים, העיוורים וכי השכל לא מבחינים בה [=גם כלפי הרמב"ם המקלל מפנה את קללותיו הללו?] – ומי שהיה מכחיש את זה ומפרסם את דעותיו הכוזבות למרות פסק הסנהדרין [הדמיוני], היה נחשב כופר באמונה הנכונה היוצאת מפסוקי התנ"ך ובדעת חכמים, וזה היה קרוב לזקן ממרא".

טרם שנמשיך לעיין בדבריו, נעבור לבחון את טענותיו:

המקלל טוען שהרמב"ם "הוא בדעת יחיד בנושא השדים". ובכן, הראינו לדעת בחלק הקודם שמדובר בשקר מוחלט, כי לא רק שאונקלוס ויונתן-בן-עוזיאל והתרגום-הירושלמי ועוד, הולכים בדרכו הטהורה של רבנו, הקב"ה בכבודו מעיד בתורת-האמת על-כך שהשדים הם אלילי שקר, שהרי רק ביחס לשדים הודגש בתורה שהם "לא אלוה": "וַיִּזְבְּחוּ לַשִּׁדִּים לֹא אֱלֹהִים" (דב' לב, יז). דהיינו, שהם דמיון גמור ומוחלט והבל מהובל שאין לו זיק של זיקה למציאות האמיתית, וזאת לעומת נעבדים מקרב הנבראים שרק עבודתם היא דמיונית, כגון השמש והירח והכוכבים.

וגם רס"ג הולך בדרכו של רבנו, וכיצד הנני יודע זאת? ובכן, כך עולה בבירור מפירושו לישעיה (יג, כא): "וַיִּרְבְּצוּ שָׁם צִיִּים וּמָלְאוּ בְּתֵימָם אֲחִים וְשָׁכְנוּ שָׁם בְּנוֹת יַעֲקֹב וְשָׁעִירִים וְרָקְדוּ שָׁם". רש"י פירש שם: "ושעירים – שדים", ואילו רס"ג פירש שם: "ושעירים – עיזי הבר [ונראה שכוונתו ליעלי הסלעים]". ופירושו הטבעי והרציונלי והאמיתי של רס"ג מעיד כאלף עדים על-

כך שהוא לא נטה אחרי הזיות השדים כמו רש"י-שר"י ושאר המינים הארורים שהחריבו את תורתנו, והמיטו עלינו חורבן רוחני וגשמי: ייסורי גלות מחרידים ואלף-אלפי מיתות משונות.

המקלל גם טוען שהולכים בכל ענייני התורה "אחרי רבים להטות", וגם קביעתו זו הינה שקר וכזב, כי ההלכה לפיה הולכים אחרי הרוב נוגעת אך ורק לדיוני בית-הדין: כאשר יש דין שיש בו ספק בהלכה, והחכמים-הדיינים לא הצליחו לשכנע זה-את-זה ולברר את האמת המוחלטת. רק במקרה כזה ההלכה קובעת: "אחרי רבים להטות" ופוסקים את הדין לפי רוב הדיינים.

וכך פוסק רבנו בהלכות סנהדרין (ח, א):

"בית דין שנחלקו, מקצתן אומרים 'זכאי' ומקצתן אומרים 'חייב' – הולכין אחר הרוב, וזו מצות עשה של תורה, שנאמר: 'אַחֲרֵי רַבִּים לְהִטֹּת' [שם' כג, ב]".

כלומר, מדובר בדיני ממונות או נפשות אשר לא הוכרעו והדיינים חלוקים בהם, בזה יש ללכת אחר הרוב. ברם, בענייננו, כאשר מדובר בעבודה-זרה קדומה ברורה ומפורשת, האם ניתן לומר בעניינה: "אחרי רבים להטות"? וכי ניתן להחליט כנגד פסק ה' יתעלה? וכי ניתן להחליט כנגד התורה? ואפילו אם כל עם-ישראל וכל חכמיו יעבדו לבעל, כמו שאירע בתקופת אליהו הנביא שרק שבעת אלפים לא כרעו לבעל ולא השתחוו לו, האם ניתן לטעון "אחרי רבים להטות"?

האם אחאב ואיזבל היו יכולים לטעון "אחרי רבים להטות"? האם הם יכלו לכפות על שבעת האלפים ועל אליהו הנביא ע"ה לעבוד לבעל ולאשרה? כמו כן, אם הכלל המחשבתי וההלכתי הזה נכון באופן גורף, דהיינו שהאמת נקבעת על-פי הרוב בכל מחיר וללא שום בחינה ובקרה, איך נוכל להחזיק בדתנו – בדת האמת? והלא אנחנו המעט מכל העמים! ואם האמת נקבעת לפי הרוב ולא לפי ראיות נכוחות ואמיתיות, הרי שעל כולנו להתנצר או להתאסלם חלילה.

ואיך אברהם אבינו ע"ה העז להוכיח את כל אנשי דורו? איך הוא העז לעמוד כנגד כל העולם? והלא אם האמת נקבעת לפי רוב ההולכים אחריה הרי שהיה עליו להיכנע לאנשי עירו, לחדול מקריאתו לייחוד ה' ולהודות בעבודה-זרה שהיא אמת – שהרי איך יעלה על הדעת שאחד יצדק וכל העולם כולו יהיה טועה? אלא, מאברהם אבינו ע"ה למדנו על מהותו של האיש הישראלי, שאפילו כל העולם כולו יעבוד עבודה-זרה ויטען וינפנף בכל הטענות שבעולם, אפילו הכי אנחנו לא נקבל עלינו את ההבל כדברי אמת, ונילחם כל עוד רוח באפינו להכרית את האלילות.

המקלל מוסיף וטוען ש"מי שהיה מכחיש את זה [שחובה ללכת לפי רוב התועים] ומפרסם את דעותיו הכוזבות למרות פסק הסנהדרין [הדמיונית שתוארה לעיל בדברי המקלל], היה נחשב כופר באמונה נכונה **היוצאת מפסוקי התנ"ך** ובדעת חכמים, וזה היה קרוב לזקן ממרא".

ואין גבול לשקרים של עובדי האלילים האילמים, כאילו רש"י-שר"י ושאר המינים והזזי ההזיות שפירשו את אגדות חז"ל כפשוטן הם-הם פני הסנהדרין שראויה לקום בעם-ישראל... זאת ועוד, היכן בדיוק אמונת השדים הפגאנית והמהובלת יוצאת מפסוקי התנ"ך? אדרבה, לעיל ראינו שרק בעניין העבודה-הזרה לשדים הודגש בתורה שהם "לא אלוה", וההדגשה הזו נועדה לעקרו לחלוטין מן המחשבה. "הו' החֲקִיקִים חֲקָקִי אֶן וּמִכְתָּבִים עֲמַל כְּתָבוֹ" (יש' י, א).

דרך אגב, נשים לב שהמקלל הלז טוען שהרמב"ם היה זקן ממרא... ודרכם של עובדי האלילים לטעון כנגד אנשי האמת כל מיני טענות כדי לכסות על ערוותם ולהסתיר את בושתם, דהיינו את עובדת אלילותו הכעורה והנגעלה של נחמן הכלבי, אשר התעה רבים אחרי ההבל.

עוד אומר המקלל המשטין הזה: "ואם הייתה קיימת סנהדרין בדורו של הרמב"ם או בכל דור אחר, הייתה יוצאת הלכה מבוררת שהשדים הם מציאות אמיתית וממשית כפי דעת כולם למעט הרמב"ם". האמנם? וזו השערת-תעתועים שאין לה שום יסוד, ובאותה מידה ניתן לטעון שהסנהדרין הייתה מחליטה שנחמן הכלבי הוא משה רבנו... ואגב, הסיבה שלא קמה ולא תקום סנהדרין **לעולם** בדת האורתודוקסית היא מפני שכולם עובדים אלהים אחרים ושקועים בבצע ובתאוות – וכדי להתאחד ולהקים סנהדרין-אמת יש לאהוב את ה' יתעלה, וכדי לאהבו צריך לאהוב את האמת, לרדוף אחרי הצדק והיושר, ולחדול מאהבת האלילים והתאוות.

***

המקלל ממשיך לההביל, ותעייתו אחרי התהו וההבל היא עדות-חיה לתעייתו של עם-ישראל אחרי ההבל, ואלמלא שיש להתעצב על-כך שעם-ישראל התרחק מרחק-עצום מן האמת, הייתי צוחק צחוק גדול על סכלותו הנחותה ועל טענותיו הנבובות, והנה המשך דבריו:

"כך שהלכתית ותורנית לא ייתכן בשום צורה לטעון שהמאמין באמונה ששותפים לה רוב החכמים והרבנים הינו חשוד על כפירה או אלילות, כי גם אם נצא מנקודת הנחה שאמונה מסוימת שאחזו בה רוב החכמים הינה משובשת ומוטעית – הרי שעל נשיא הסנהדרין להביא קרבן 'העלם דבר' אם התברר בעתיד שהייתה טעות באמונה – ותו לא".

האמנם? האמנם אי-אפשר לצאת כנגד עבודה-זרה ששותפים לה "רוב החכמים והרבנים"? וזה בדיוק מה שעשה אליהו הנביא בתקופתו, הוא יצא כנגד כל החכמים והמכשפים ונביאי השקר, ואף שהם היו רוב מוחץ והוא אחד ויחיד, הדבר לא גרע מאומה מצדקתו ומאמיתת דבריו. והוא הדין לרובם המכריע של נביאי האמת שבכל הדורות, אשר היו נרדפים ומעונים וכמעט כולם בחרו בחיי בדידות מפני שלא יכלו לסבול את ההזיות האליליות שעם-ישראל שקע בהן... ואין ספק שכל נביאי השקר באותם הימים נחשבו ל"חכמים ולרבנים", כמו הגדוילים בימינו שתועים ומתעים את עמנו אחרי ההבל, ומוליכים את הפתאים כצאן לטבח יובל.

ויתרה מזאת! המקלל טוען שגם אם נמצאה "אמונה מסוימת משובשת ומוטעית", דהיינו גם אם יתגלה שנחמן הכלבי וכל "חכמי ישראל" הסכלים באלף השנים האחרונות תעו בעניין השדים והקבלה הפגאנית וכו', כל מה שהם יידרשו הוא להביא "קרבן 'העלם דבר' ותו לא"! האמנם? האמנם טעות כל-כך חמורה בעינינו ועבודה-זרה, שמשמעותה התעיית עם-ישראל במשך אלף שנים בתהו ובייסורים מחרידים, האמנם היא תתכפר בפר העלם דבר?

וזו אולי הטענה המטופשת ביותר של המקלל מכל טענותיו המהובלות, שהרי לא מדובר בסנהדרין אנשי אמת אשר תעו בהוראת הלכה מורכבת **בתום לב**, אלא, באלפי עובדי אלילים שהשחיתו את יסודות הדת והתעו את עמנו בתהו במשך אלף שנים! העל זה יתכפר בקרבן העלם דבר של ציבור? העל התעיית עמנו במינות ובאלילות יתכפר בקרבן העלם דבר?

אלא, דינם של המינים הללו הוא "מורידין ולא מעלין", ולא מקבלין אותם בתשובה לעולם, וחובה לנהוג עמם באכזריות ככל שהחוק מאפשר – כי האכזריות על המינים והמתעים את העם אחרי ההבל רחמים היא בעולם, וכל דבריי הללו מבוססים על פסקי חז"ל ורבנו. ועל דינם של המינים והמתעים את העם אחרי ההבל ראו נא במאמר: "כל המינים כרגע יאבדו".

זאת ועוד, חובה להתאכזר לעבברי המינות הארוכים הללו מצד נוסף, והוא הכלל ש"שגגת תלמוד עולה זדון". כלומר, ביחס למנהיגי דת נשמורים את הדרך לעם, אין מקום לשגגות: ואם הם טועים בהוראת הלכה כלשהי בשגגה כתוצאה מרשלנות בלימוד התורה וההלכה – הם כמזידים; ואם הם מורים הלכה מבלי ללמוד כלל את המקורות בעניינה – הם בגדר **מזידים**.

והנה לפניכם דברי רבנו במורה (ג, מא):

"וכאן חילקה התורה בין יחיד הדיוט או [=לבין] מלך או כהן גדול או מורה-[הוראה], ולמדנו מכך: שכל [מי ש]עושה או מורה-[הוראה] כפי עיונו, אם לא היה בית-הדין-הגדול או כהן גדול, הוא מסוג המזיד ואינו נחשב מן השוגגים [...] ועל-פי היסוד הזה אמרו ז"ל: 'שגגת תלמוד עולה זדון' [אבות ד, יג], כלומר, **שמי שאינו לומד היטב ומורה ועושה כפי חוסר ידיעתו הרי הוא כמזיד [...]** אבל המורה כפי אי-ידיעתו הרי הוא מזיד בלי ספק, לפי שלא קבע הכתוב התנצלות בהוראה בטעות כי אם לבית-דין-הגדול בלבד. אבל המזיד חייב בעונש הכתוב [בתורה]: אם מיתת בית דין, או מלקות, או מכת מרדות על לאווין שאין לוקין עליהן, או תשלומין" וכו'.

אולם, אם אותם מנהיגי דת שוגגים ומתעים את העם **ביסודות תורתנו**, אין צל של ספק שהם בגדר מזידים, שהרי לא מדובר בהלכות מסובכות שנדרש להן עיון מעמיק, אלא מדובר בעניינים פשוטים וברורים שמסורים באומה איש-מפי-איש עד משה רבנו ע"ה – כל-שכן וקל-וחומר שהמינים הארוכים גם שרפו את ספר-המדע ומורה-הנבוכים, סילפו וזייפו את מקורות חז"ל, והשחיתו את דתנו בהחדרת מאות השקפות מאגיות-פגאניות – ועד עצם היום הזה הם מונעים מעצמם ומצאן מרעיתם רכישת השקפות נכונות וישרות. אלה לא רק בגדר מי שמורה "כפי אי ידיעתו", אלה בגדר מי שמורים כנגד דרך האמת במכוון וביוזעין, תוך השחתת דרך האמת והחדרת השקפות מינות שמחריבות את עמנו, וממיטות עלינו ייסורים איומים ונוראים.

כלומר, הם אינם מסוג המזידים "הרגילים", הם מסוג המזידים שמתעים את העם אחרי ההבל **במכוון וביוזעין**, כדי לקיים את דתם ובצעם ותאוותיהם וזימותיהם והעבודה-הזרה שבידם. וכאמור, על המינים מחטיאי הרבים, המתעים את עמנו בתהו, פסקו חז"ל ורבנו: "**האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם**", שנאמר: 'למען ישוב יי מחרון אפן ונתן לה רחמים [ורחמך והרבה באשר נשבע לאבותיך] (דב' יג, יח)' (הלכות סנהדרין יא, ו).

ואצרף לזה גם את דברי רבנו בסוף שלושה-עשר יסודות דתנו הטהורים, וזה דבריו:

"וכאשר יפקפק אדם [אפילו רק יפקפק לעצמו!] ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא **מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו**, ועליו הוא אומר: 'הלא משנאך יי אשנא ובתקוממך אתקוטט' [תה' קלט, כא]".

כל-שכן המשחיתים והמחריבים את יסודות הדת ומתעים את עמנו אחר השקפות מינות.

"עד מתי פתים תאהבו פתי ולצים לצון חמדו להם וכסילים ישנאו דעת [...] יען קראתי ותמאנו נטיתי ידי ואין מקשיב, ותפרעו כל עצתי ותוכחתי לא אביתם, גם אני באידכם אשחק אלעג בבא פחדכם, **בבא כשואה פחדכם** ואידכם כסופה יאתה בבא עליכם צרה וצוקה, אז יקראני ולא אענה ישחרני ולא ימצאני, **תחת פי שנאו דעת ויראת יי לא בחרו**, לא אבו לעצתי נאצו כל תוכחתי, ויאכלו מפרי דרכם וממעצתיהם ישבעו, כי משובת פתים תהרגם [=מינותם של שר"י ותלמידיו תהרגם, בכך שהיא תחזיר לליבם את ההבל והתהו שמחריבים את דעתו ונפשו של אדם] ושלות כסילים תאבדם [כגון: אל תעלו לארץ-ישראל, הכל יהיה בסדר]" (מש' א).

***

בהמשך דבריו המקלל מוסיף לשקוע בחרפת סכלותו, וכמעט שהייתי מרחם על נפשו העשוקה והמיוסרה אלמלא הקב"ה ציווה עלי שלא לחמול ולא לכסות עליו, וזה לשונו:

"אבל במצב ההפוך – מי שאוחז באמונה משובשת ומעוותת כמותך המגובה רק על ידי דעת יחיד או דעת מיעוט של חכמים בדורו, וכל-שכן מדורות קודמים לפני 900 שנה והתברר במשך הדורות שמדובר בשיבוש ועיוות הנובעים מחוסר ידע של אלו שלא האמינו באמונה הנכונה – קרי **אמונת השדים, עין הרע וחכמת הקבלה הקדושה** באופן כללי – הוא זה הנקרא כופר, אפיקורס, וחשוד בכל מיני שיבושי הדעות ונחשב לרפורמי צדוקי וקראי. ובמקרה הטוב הוא נחשב כהלל [האמורא] שכפר בביאת המשיח בגמרא ואמרו עליו שיסלח לו השם יתברך וה'חתם סופר' כתב שמי שסובר כך כיום ואומר שדעתו כהלל הוא אפיקורס גמור!".

בדבריו האחרונים המקלל האומלל כורך את אמונת השדים הפגאנית יחד עם אמונת "עין הרע וחכמת הקבלה הקדושה", וכל מי שכופר לדעתו באחת משלוש אמונות ההבל הללו: "הוא זה הנקרא כופר, אפיקורס, וחשוד בכל מיני שיבושי הדעות ונחשב לרפורמי צדוקי וקראי". ובכן, לבירור סכלות האמונה המאגית בעין הרע ייחדתי מאמר נפרד: "עין טובה ועין רעה במשנת הרמב"ם"; וכן בעניין הזיות הקבלה הפגאנית אין צורך להכביר מלים, כי כל אדם שלמד מדעים ולא טמטמוהו בהזיות, יבין מיד שמדובר בטקסטים אליליים נחותים מאד, בדומה לברית החדשה ולספר הקוראן, אשר מלאים בהזיות ובתועבות ובדמיונות נגעלים ומטופשים.

ואצרף דוגמה אחת קצרה וקולעת מתוך ספר האופל העלוב כדי להמחיש את גיעולו וגילולו, וכך נאמר בספר האופל (בא, לח ע"א): "כתוב: 'שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני הקדון יי' [שמ' לד, כג] **מאן פני הקדון יי' דא [=זהו] ר' שמעון בר יוחאי**'. והחלפת האלוה בבשר-זדם עפר מן האדמה, הינה עבודה-זרה גסה ומכוערת ביותר, וליתר דיוק מדובר במינות. וכבר התייחסתי לעיל לטענתו שיש לקבל את דעת המינים והתועים רק בגלל שהם הרוב..."

***

ועתה נאמר דבר-מה על האשמתו של המקלל את הלל בכפירה בביאת המשיח (לא מדובר בהלל הזקן המפורסם אלא באמורא ששמו היה הלל). ובכן, בסנהדרין צט ע"א מובא דרש שבו נזכרו דעות שונות ביחס לזמן שבו ימלוך מלך המשיח, להלן מספר השנים שהוצעו במדרש

הזה: ארבעים שנה, שבעים שנה, שלושה דורות, שלוש מאות ששים וחמש שנה, ארבע מאות שנה, שבעת אלפים שנה, או כמיום שנברא העולם ועד עכשיו. ברור אפוא שמדובר במדרש שנועד להנחיל את האמונה בביאת המשיח ושאין אנו יודעים את זמנו, וכל הפסוקים שמובאים שם כדי לבסס את הסברות השונות אינן ראיות גמורות אלא אסמכתות מדרשיות בעלמא.

בין החכמים שדעותיהם נזכרו במדרש מופיע חכם בשם הלל (האמורא), אשר אמר: "אין להם משיח לישראל, שכבר אכלוהו בימי חזקיה". כלומר, לא יבוא עוד משיח מפני שתקופתו של חזקיה המלך הייתה כל-כך טובה לעם-ישראל, עד שהזכות לחיי רווחה ושפע כבר "נאכלה" בימיו של חזקיה, ולכן לא יבוא עוד משיח לעם-ישראל. ובכן, לא יעלה על הדעת שהלל האמורא ייצא מן הדת ויכפור ביסוד ביאת המלך המשיח, ועדיין חז"ל יקראו לו בשמו ואף יוסיפו לו את התואר "רבי". אלא ברור שמטרתו של ר' הלל הייתה ללמד, שאין בין ימות המשיח לעולם-הזה אלא שעבוד מלכיות בלבד, וכמו שמובא רק כמה שורות לאחר מכן: "דאמר שמואל: אין בין העולם-הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד". וזו הייתה מטרתו של ר' הלל, להוציא מלב ההוים שמלך המשיח יעשה נסים ונפלאות ושבתקופתו יתרחשו כל מיני הזיות.

וכמו שפוסק רבנו בהלכות מלכים ומלחמות (יב, א-ב): **[א]** "אל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם, או יהיה נֶשֶׁם [במציאות הנכספת הזו שנזכה לראותה לנגד עינינו] חידוש במעשה בראשית, אלא עולם כמנהגו הולך. וזה שנאמר בישעיה: 'וְגַרְזָאב עִם כָּבֶשׂ וְנִמְרָם עִם גְּדֵי יִרְבֶּץ' [יא, ו] – משל וחידה. וענין הדבר, שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי העולם המשולים בזאב ונמר, שנאמר: 'זָאב עֲרֹבֹת יִשְׁדָּדִים נִמְרָם שֶׁקֶד עַל עֲרִיקָם' [יר' ה, ו], ויחזרו כולם לדת האמת, ולא יגזלו ולא ישחיתו, אלא יאכלו דבר המותר בנחת כישראל, שנאמר: 'וְאַרְיֵה כִּבְקָר יֹאכַל תֶּבֶן' [יש' יא, ז; סה, כה]". **[ב]** "וכן כל כיוצא באלו הדברים הכתובין בענין המשיח – משלים הם, ובימות המלך המשיח יודע לִפְלֹא לאיזה דבר היו משל, ומה ענין רמזו בהן. אמרו חכמים: אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד".

נחזור עתה לדברי ר' הלל האמורא, אשר חי בארץ-ישראל בסמוך לתקופת התנאים. ובכן, אחרי דבריו מובאת ביקורת חריפה של רב יוסף, אשר היה אמורא בבלי מדור האמוראים השלישי, על דברי ר' הלל הללו. וכך אומר רב יוסף: "שרא ליה מריה לרבי הלל! [כלומר, ה' יסלח לו על עונו, אך שימו לב, רב יוסף עדיין קורא להלל האמורא בשם 'רבי'] חזקיה אימת הוה? בבית ראשון, ואילו זכריה קא מתנבא בבית שני ואמר: 'גִּילִי מְאֹד בֵּית צִיּוֹן הָרִיעִי בֵּית יְרוּשָׁלַם הִנֵּה מִלְכָּךְ יָבוֹא לָךְ צִדִּיק וְנוֹשֶׁע הוּא עָנִי וְרֹכֵב עַל חֲמֹר וְעַל עֵיר בֶּן אֶתְנֹת' [זכריה ט, ט]".

ברם, האם לפי רב יוסף ר' הלל כפר ביסוד ביאת המשיח? וכי ר' הלל לא הכיר את הפסוק בספר זכריה? אלא נראה לי ברור, שרב יוסף הבין את מטרת דברי ר' הלל, אך סבר שאסור היה לר' הלל לומר את דבריו הללו, שמא יבינו מהם שאין לצפות לביאת המשיח, ועל זה אמר רב יוסף: "שרא ליה מריה", דהיינו שהיה על ר' הלל להיזהר בדבריו שמא ילמדו מתוך דבריו השקפה רעה ויכפרו בביאת המשיח. ולפיכך רב יוסף נחלץ להביא ראיה מהפסוק בזכריה, שוודאי גם ר' הלל הכיר, כדי לחסום כל אפשרות של הבנה שגויה בדבריו של ר' הלל.

ואם תתמהו ותאמרו: ומדוע הנך נחלץ להצדיק את ר' הלל? ובכן, מצוה וחובה לדון אדם צדיק לכף זכות וכדברי רבנו בפירושו לאבות במשנת "והווי דן את כל האדם לכף זכות" (א, ו):

"עניינו, שאם היה **אדם בלתי ידוע** אצלך, שאינך יודע אם הוא צדיק או רשע, וראית שעשה מעשה או שאמר דבר אם תפרשהו באופן מסוים הרי הוא טוב, ואם תפרשהו באופן אחר הוא רע – דון אותו לטוב ואל תחשוב בו רע; אבל אם היה אדם ידוע שהוא **צדיק**, ומפורסם במעשה הטוב, וראית לו מעשה שכל צדדיו מורים שהוא מעשה רע, ואי-אפשר להכריע בו שהוא מעשה טוב אלא בדוחק גדול ובאפשרות רחוקה – הרי חובה לפרשו שהוא טוב כיוון שיש שם צד אפשרות שהוא טוב, ואסור לחושדו, ועל זה אומרים 'כל החושד בכשרים לוקה בגופו' [שבת צ"א]; וכן אם היה **רשע** ונתפרסמו מעשיו, וראינו שעשה מעשה שכל צדדיו מראים שהוא טוב ויש בו צד אפשרות רחוק מאד לרע – צריך להיזהר ממנו ולא להאמין בו טוב, כיוון שיש בו אפשרות לרע, אמר: 'כִּי יִחַן קוֹלוֹ אֶל תֶּאֱמַן בּוֹ כִּי נִשְׁבַּע תוֹעֲבוֹת בְּלָבוֹ' [משלי כו, כה]."

אגב, חז"ל ורבנו הוסיפו להזהיר אותנו מפני המינים, ראו נא פסקם: "ישראל שעבד עבודה-זרה הרי הוא כגוי לכל דבר [...] וכן המינים מישראל אינן כישראל לדבר מן הדברים, **ואין מקבלין אותן בתשובה לעולם**, שנאמר: 'כָּל בְּאֵיָהּ לֹא יִשׁוּבוּן וְלֹא יִשְׁיִגוּ אַרְחוֹת חַיִּים' [מש' ב, יט] [...] ואסור לספר עמהן ולהשיב עליהן תשובה כלל, שנאמר: 'וְאֶל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ' [מש' ה, ח], **ומחשבת מין לעבודה-זרה**" (עבודה-זרה ב, ח-ט). כלומר, גם כאשר המין יִקָּב ויתעתע שמחשבתו לשמים, מחשבתו סוטה אחרי טינופי מינותו, ולעולם אין להאמין בדבריו.

***

לאחר הסרת הלעז מהאמורא ר' הלל, נמשיך לעיין בדברי המקלל:

"כך, שכיוון שכל החכמים ברבנים מאמינים בקיומם של שדים ובעין הרע וכל שאר הדברים שהרמב"ם לא זכה לראות ולדעת – בהכרח שזו אמונה נכונה מתוך כל מיני האמונות של היהדות והתורה, וכל הכופר בה הינו נחשב במקרה הטוב כמתיוון, כצדוקי, כרפורמי, וכמשכיל בזוי, שפל, מתועב, מצחין, ארור ומנוול כמותך, הנגוע עמוקות בסרך ושמץ של כפירה במין ממיני האמונות הראויות והמתחייבות, ומגלה פנים שלא כהלכה בדברי התנ"ך וחז"ל ודורש דרשות של דופי. כי הרי גם כל הרשעים שהזכרתי נוטים לכפור באמונות אלו".

הסכלות העיקרית של המקלל היא, שהוא מאמין ב"חכמי ישראל" שקמו בעם-ישראל באלף השנים האחרונות. אך האמת שרובם המכריע היו או מינים או סכלים או פתאים או רודפי בצע, ורק בודדים נדירים מאד היו אנשי אמת ישרי לב וטהורי מחשבה; ואפילו מקרב הבודדים שניתן ללמוד מהם, אין אחד אשר התקרב ליושר מחשבתו ולאהבת האמת והצדק של הרמב"ם.

ואיך אני יודע זאת? ובכן, האפיפיור של כל הכומרים הללו היה ועודנו רש"י-שר"י, ובבר הוכחתי בעשרות רבות של מאמרים שמדובר במין וסכל וכופר ותועה מן הגרועים והמסוכנים ביותר שקמו לעם-ישראל בכל הדורות מאז אדם הראשון. כמו כן, עיון בדברי "חכמי ישראל" הללו מעלה, שהם היו ברמה מחשבתית ומדעית נמוכה מאד במקרה הטוב ועובדי אלילים במקרה הפחות טוב. גם ברמה הספרותית כתביהם הינם תת-רמה, עקושים ויקושים ומשובשים.

וכבר הוכחתי בעשרות רבות של מאמרים מקיפים את הזיותיהם והשקפותיהם הרעועות – תת-רמה של עובדי אלילים מאמיני הזיות המשרבטים עטם כמו תינוקות, פשוט להקיא!

וגם מכך שרוב "חכמי ישראל" הללו רוממו את נחמן הכלבי בהערצה כאילו היה גדול מגדולי ישראל, וכן מתייחסים לקבלה הפגאנית כאילו היא ניתנה למשה רבנו ע"ה בהר סיני, וכן מתירים ואף מחייבים להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים ולחלל שם-אלהים-חיים – כלומר, די בשלוש העובדות הללו כדי להבין עד כמה "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות הם עובדי אלילים כסילים ונבערים רודפי בצע ותאוות, עמוסים וגדושים בהזיות אליליות משחיתות.

ועתה לסכלות המשנית שבדברי המקלל לעיל, אשר אומר כך:

"וכל הכופר בה [=באמונה בשדים ובקבלה וכו'] הינו נחשב במקרה הטוב כמתיוון, כצדוקי, כרפורמי וכמשכיל בזוי [...]. כי הרי גם כל הרשעים שהזכרתי נוטים לכפור באמונות אלו".

כלומר, לפי המקלל יש "ראיה חשובה" לכך שהזיות השדים הקבלה והמאגיה כולן אמיתיות, והיא מכך שהמתיוונים והצדוקים והרפורמים והמשכילים שוללים אותן! ובכן, איני יודע כיצד המקלל ידע מה סברו המתיוונים והצדוקים, אבל נניח שגם הם סברו כמו הרפורמים והמשכילים שכל הזיות הקבלה והשדים הן הבל מהובל. מכל מקום, לפי המקלל, מכיוון שקובץ הכופרים הללו שוללים את הזיות השדים והקבלה יש להסיק שמדובר בהכרח בדברי אמת!

ואיני יודע אם לצחוק או לבכות על סכלותו, ולא רק בגלל שהנני יודע היטב שגם הרפורמים והמשכילים בימינו שקועים בהזיות על-גבי הזיות, אלא חמור מכך! כלומר, לפי הלך מחשבתו יש לשלול באופן מיידי וללא בחינה גם את כל שאר האמונות של המתיוונים, הצדוקים, הרפורמים, והמשכילים! האמנם? האמנם יש לשלול את מציאות הבורא רק כי הצדוקים או ממשיכי דרכם הקראים האמינו במציאות הבורא? האם יש לשלול את התורה-שבכתב רק כי הצדוקים או ממשיכי דרכם הקראים האמינו בה? האם יש לשלול את התורה שבכתב רק כי הנוצרים מאמינים בה? האם יש לשלול את יסוד ייחוד השם רק כי המוסלמים מאמינים בו? האם יש לשלול קיום של מצוות רבות רק בגלל שהרפורמים או המשכילים מקיימים אותן?

ואפילו עובדי העבודה-הזרה הקדמונים האמינו במציאות הבורא! שהרי הנביא אומר: "מי לא יִרְאֶה מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לֹף יֵאָתֶה כִּי בְּכָל חֲכָמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאִין כְּמוֹךָ" (יר' י, ז), האם העובדה שהם תעו בעבודה-זרה אומרת שיש לשלול את מציאות הבורא יתעלה שמו?

ואין שום זכר בדבריו ליסוד הפילוסופי שהוא מיסודות דת האמת: קבל האמת ממי שאמר. אדרבה, הוא מתעלם לחלוטין מן האמת וקובע שוב ושוב ושוב כי האמת נמדדת לפי רוב הוזי ההזיות הנבערים אשר טוענים לאמיתתה – וכבר לימדנו הנביא ישעיה כי האמת נעדרת:

"וְהָיָה הָאֱמֶת נֶעְדָּרַת וְסָר מִרְעֵ מִשְׁתַּלָּל וַיָּרָא יְיָ וַיֵּרַע בְּעֵינָיו" (ישעיה נט, טו).

ודברים דומים אומר גם הנביא הושע: "שִׁמְעוּ דְבַר יְיָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי רִיב לִי עִם יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי אֵין אֱמֶת וְאֵין חֶסֶד וְאֵין דַּעַת אֱלֹהִים בָּאָרֶץ", ויש עוד תוכחות דומות בדברי הנביאים ע"ה.

***

בהמשך דבריו הנלעגים המקלל מוסיף חטא על פשע, וחוזר על שקרים שהרקיבו את עַמָּנו במשך דורות רבים: "צריך להזכיר רק שהרמב"ם לא ידע את חכמת הקבלה עד אחרית ימיו, שכן באחרית ימיו לימד אותו זקן אחד את החכמה הזו כידוע, והרמב"ם אמר שאם היה יודע חכמה זו קודם לכן, היה חוזר בו מדברים רבים שכתב, אלא שכבר אין לו כוח לזה".

ובכן, השקר הזה כבר נותץ ונטחן במאמר: "מגילת סתרים: האיגרת בשבח הקבלה שיוחסה להרמב"ם", ושם הוכח שמדובר באיגרת מזויפת, וכמו שהמינים לא נרתעו מלשרוף את ספר-המדע ומורה-הנבוכים, וכמו שתואר במאמר: "חרם המינים הקדמונים על ספרי רבנו ושריפתם", כל-שכן וקל-וחומר שהם לא נרתעו מלזייף ולסלף ולהפיץ אגרות שקריות.

אגב, המקלל סותר את עצמו, בפסקה הקודמת הוא אומר: "כל החכמים ברבנים מאמינים בקיומם של שדים ובעין הרע וכל שאר הדברים שהרמב"ם לא זכה לראות ולדעת", ואילו בפסקה הזו הוא אומר: ש"באחרית ימיו לימד אותו זקן אחד את החכמה הזו כידוע" וכו'.

ושאלה קמה וניצבה: וכי יעלה על הדעת שרבו יגלה שהוא טעה בדבריו ויניח שגיאות ותקלות לדורי דורות? וכי יעלה על הדעת שהוא יאמר בעניינים חמורים כאלה "שכבר אין לו כוח"?!

***

המקלל ממשיך במצעד החרפות הנאצות והגידופים הנבובים, וזה לשונו:

"שלישית, אתה כזבן ושקרן פתולוגי, נוכל ושרלטן עז מצח, שכן אם נדייק בדברי הרמב"ם הללו נמצא שכל מה שהרמב"ם מדבר על חיוב מלקות למי שמאמין באמונות לא נכונות לדעתו – כולל השדים – מדבר על אמונה אלילית בכוחם, לא על עצם אמונת מציאותם וזה ברור ופשוט ביותר. אתה מסלף ומעוות את דבריו, אתה מגלה פנים שקריות וכפרניות ברמב"ם, ומוציא את דבריו מהקשרם הנכון. כך דרכו של אפיקורס שפל, סרוח וחולה רוח המלוכלך ונגוע בכל לכלוך וזוהמה אפשריים וחשוד על הכל מכל כל".

ואני תמה, איך מי שרק לפני כמה פסקות האשים את הרמב"ם שהוא "זקן ממרא" בא עתה "להגן" על הרמב"ם ו"להציל אותו"? מכל מקום, כלל לא דיברתי על חיוב מלקות למי שמאמין באמונות פגאניות משובשות, אף שגם זה נכון, אלא עסקתי בעיקר בהלכה המפורסמת שבהלכות עבודה-זרה (ב, י): "כל המודה בעבודה-זרה שהיא אמת, אף-על-פי שלא עבדה – הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא". כלומר, אפילו מבלי לעבוד את השדים ואפילו מבלי לייחס להם "כוחות", כל מי שמאמין בקיום השדים הוא בגדר עובד עבודה-זרה.

כל-שכן וקל-וחומר שברוב ואולי אף כל אגדות חז"ל שבהן נזכרו השדים ובניהם, מיוחסים להם כוחות כישוף מאגיים על-טבעיים שבהם הם "מזיקים" לבני האדם. ובמלים אחרות, אם המקלל מודה שהוא מבין את כל אגדות חז"ל בעניין השדים כפשוטן, הרי שהוא בהכרח מחויב להאמין שיש לשדים כוחות מאגיים, ולפיכך, לפי דבריו שלו הוא חייב במלקות מן התורה...

"פִּי כִסִּיל מִחֶתֶה לוֹ וּשְׁפָתָיו מוֹקֵשׁ נִפְשׁוֹ" (משלי יח, ז).

***

המקלל ממשיך לכזב בשקרים מצחיקים מאד: "אלו דברי הרמב"ם, דהיינו הציטוטים עם הסילוף השרלטני, המחפיר והנחשי שלך". ולאחר דבריו אלה המקלל מעתיק את הציטוטים שהבאתי מדברי רבנו, והנה דבריי שציטט, לפניכם: בספרו מורה-הנבוכים אומר רבנו כך:

"וספר זה [=ספר 'הפלחה הנבטית' של ה'צאבה'] **מלא מהזיות עובדי עבודה-זרה**, וממה שנפש ההמונים נוטה אליו וקשורה בו, כלומר: מעשה הטלסמות [=הקמיעות, והוא הדין לכל ענייני המאגיה], והורדת הרוחניות, והכשפים, והשדים והרוחות שוכני-המדברות" (ג, בט).

"ודע, כי האמונה הזו התחדשה קרוב לזמנו של משה רבנו ונהו אחריה רבים, וטעו בה בני אדם, תמצא זה מפורש בשירת האזינו: 'וַיִּזְבְּחוּ לַשִּׁדִּים לֹא אֱלֹהִים לֹא יִדְעוּם חֲדָשִׁים מִקֶּרֶב בָּאוּ לֹא שְׁעָרוֹם אֲבֹתֵיכֶם' [דב' לב, יז]. וכבר ביארו חכמים עניין אמרו 'לא אֱלֹהִים', אמרו שהם לא חדלו מלעבוד נמצאים עד שעבדו **דמיונות**, לשון ספרי: 'לא דיין שהם עובדים חמה ולבנה כוכבים ומזלות אלא שעבדו בבואה שלהם [דהיינו השדים], ובבואה שם הצל'" (ג, מו).

ובספר-המצוות (עמ' קפו-קפז), מצות לא-תעשה העשירית, אומר רבנו כך:

"האזהרה שהוזהרנו מלפנות אחרי עבודה-זרה ולהתעסק בענייניה. כוונתי בזה, העיון והשינון באותן ההזיות וההבלים שאומרים מייסדיה [...] שהמחשבה בדברים אלו והעיון באותן הדמיונות [הם] ממה שמעורר את הפתי לדרוש אותם ולעבדם. והפסוק שבו הזהיר על עניין זה הוא אמרו: 'אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים' [ויק' יט, ד]. ולשון ספרא: 'אם פונה את אחריהן את עושה אותן אלהות. [...] משום שנאמר: אֶל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים [שם], מאי תלמודיה? [=מהו ביאור הפסוק?] אמר רבי יוחנן: אל תִּפְנוּ אל מדעתכם' [=עצם האמונה באילילים-בשדים מדלדלת ומרופפת מאד-מאד את הקשר השכלי היקר עם בורא-עולם, ועלולה אף לנתקו כליל]".

בהמשך דברי רבנו בספר-המצוות הוא שב ומדגיש, כי אפילו המחשבה שיש אמת בעבודה-זרה אסורה מן התורה, וזה דבריו: "ואמר עוד בעניין זה עצמו: 'וּפֶן תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשְׁמִימָה וְרֵאִיתָ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ' וכו' [שם ד, יט], כי לא הזהיר לבל ירים אדם את ראשו ויראה אותם בעיניו, אלא הזהיר מלהסתכל בעין הלב [=להתבונן במחשבתו] במה שמייחסים להם עובדיהם. [...] לפי שכל זה גורם לטעות אחריה. ודע שהעובר על עניין זה חייב מלקות".

עד כאן המקלל מעתיק ציטוטים מדברי רבנו שהובאו במאמריי, והוא ממשיך:

"אם כן, הרמב"ם אומר ברורות את דברו: '**אלא הזהיר מלהסתכל בעין הלב במה שמייחסים להם עובדיהם... לפי שכל זה גורם לטעות אחריה... והעובר על זה חייב מלקות!**' – אוי בולדוג שוטה מזיל ריר טמא ומטונף שכמותך – אוי אפיקורס מצחין וחולני שכמותך – הרמב"ם כותב שלא להתבונן במה שמייחסים להם עובדיהם – עובדיהם דווקא! כלומר שלא לחקור ולהתבונן שכלית האם יש ממש בטענות המאמינים באלוהותם ואילולתם של השדים ושאר הדברים [כלומר שאר מיני העבודה-הזרה], ודווקא על זה חייבים מלקות ולא על עצם האמונה בעצם מציאותם! שקרנא כזבנא! לשקר אין רגלים – כי שקרא לא קאי – אבל ממך בא לפלוט קיא.

אתה פשוט רשע וכופר מאוס המגלה פנים שקריות ברמב"ם מבזה אותו ואת תורתו, הרמב"ם מתעב אותך ומקיא ממך. אין מבזה ומחרף של הרמב"ם גדול ממך".

נניח לרגע לשלל הקללות והנאצות של המקלל, וננסה להבין את טענתו מבעד למסך העשן. המקלל משום מה מתעלם מכל המקורות שהוא בעצמו מצטט ובוחר להתמקד במשפט אחד ויחיד שנאמר בספר-המצוות. מכל מקום, המקלל טוען שכל האיסור בעניין עבודה-זרה הוא להאמין במה שמייחסים עובדי האלילים לעבודה-הזרה, אך מותר להאמין בעצם מציאותם.

אך המקלל הסכל לא עשה את ההבחנה ההכרחית בין עבודה-זרה ל**נבראים** לבין עבודה-זרה ל**דמיונות**: ביחס לעבודה-זרה לנבראים כמו לשמש ולירח ולכוכבים, אכן מותר להתבונן בהם ולהתפעל מיופיים מעוצמתם ומשכלולם, אך אסור באיסור חמור להתבונן עליהם בהערכה וכמו שמתבוננים עליהם עובדיהם, דהיינו אסור באיסור חמור לייחס להם אלהות ושלטון.

ברם, ביחס לעבודה-זרה לדמיונות, כמו לשדים ולרוחות ולשאר האלילים הדמיוניים, בעינינו לא שייך לומר שמותר להאמין במציאותם, שהרי הם אינם קיימים במציאות! ובעיקר ביחס לעבודה-זרה לדמיונות הפגאניים הללו פוסק רבנו את הלכתו הנחרצת בהלכות עבודה-זרה (ב, י): "כל המודה בעבודה-זרה שהיא אמת [לדוגמה, שהשדים והאלילים קיימים במציאות שברא ה' יתעלה], **אף-על-פי שלא עבדה – הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא**". כלומר, כל מי שמאמין בהזיות ובדמיונות שהן אמת, מודה בעבודה-זרה שהיא אמת!

וכך פוסקים חז"ל ורבנו בעניין המודה בעבודה-זרה, בהלכות עבודה-זרה (ב, ז):

"מצות עבודה-זרה כנגד כל המצוות כולן היא, שנאמר: 'וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת' וכו' [במ' טו, כב], ומפי השמועה למדו שבעבודה-זרה הכתוב מדבר. הא [=הנה] למדת, שכל **המודה בעבודה-זרה** כופר בכל התורה כולה [=שהרי נאמר 'כָּל הַמִּצְוֹת'] ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, שנאמר: 'מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צָוָה יְיָ וְהָלָא לְדִרְתֵּיכֶם' [במ' טו, כג]. וכל הכופר בעבודה-זרה מודה בכל התורה כולה, **והיא עיקר כל המצוות כולן**".

וכל החרדה הזו היא מפני שתכליתה הראשונה של התורה היא עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה מן המציאות, ולכן כל אמונה שנודפת ממנה ריח של עבודה-זרה יש לבער מקרבנו. **כללו של דבר**, הראינו לדעת כי המקלל מטעה במכוון בצטטו את דברי רבנו בספר-המצוות בעניין העבודה-הזרה ל**נבראים-לנמצאים** (דהיינו לשמש לירח ולכוכבים וכו') שהרי הוא מסלף אותם בהסיקו מהם שמותר לייחס אמיתות ומציאות לשדים ולשאר האלילים **הדמיוניים**.

כמו כן, המקלל מביא "ראיה" מסוף דברי רבנו בספר-המצוות, אך משום מה מתעלם לחלוטין מעיקר דברי רבנו שם, והנה הם שוב לפניכם: "האזהרה שהוזהרנו מלפנות אחרי עבודה-זרה ולהתעסק בענייניה. כוונתי בזה, העיון והשינון באותן **ההזיות וההבלים** שאומרים מייסדיה [...]. שהמחשבה בדברים אלו והעיון באותן **הדמיונות** [ואפילו בלא אמונה שיש בהם אמת] [הם] ממה שמעורר את הפתי לדרוש אותם ולעבדם. והפסוק שבו הזהיר על עניין זה הוא אמרו: 'אֶל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים' [ויק' יט, ד]. ולשון ספרא: 'אם פונה את אחריהן את עושה אותן אלהות'".

כלומר, אסור "לפנות אחרי עבודה-זרה ולהתעסק בענייניה", דהיינו להאמין בהזיות עובדי האלילים בעניין מציאות השדים, ואלה הם בדיוק "ההזיות וההבלים שאומרים מייסדיה". וזאת מפני "שהמחשבה בדברים אלו והעיון באותן הדמיונות", דהיינו החדרת המחשבה והאמונה שיש איזה ממש בהזיות ובדמיונות הנחותים הללו גורמת לעבדם. והראיה: המקלל עובד את נחמן הכלבי! כלומר, הזיות השדים ושות' השחיתו את מוחו ודרכו אותו לעבודת אלילים!

ובל נשכח את סוף דברי המקלל לעיל:

"אתה פשוט רשע וכופר מאוס המגלה פנים שקריות ברמב"ם מבזה אותו ואת תורתו, הרמב"ם מתעב אותך ומקיא ממך. אין מבזה ומחרף של הרמב"ם גדול ממך".

ובכן, אלה הם דברי אלילות מובהקים אשר רק תלמיד של נחמן הכלבי מסוגל לאמרם, שהרי גם אם הייתי כמו שאותו המקלל טוען, הרמב"ם לא היה מתעב אותי ולא מקיא ממני, כדברי המקלל, שהרי הרמב"ם לא כאן... ותפישת הרמב"ם כמצוי נובעת מהשקפת עובדי האלילים, כאילו רבם ואלילים מצוי ורוחש בינותם: וכמו שהם מאמינים שנחמן הכלבי נמצא באומן ומלווה אותם בכל אשר הם הולכים, וכמו שסוברים באלילות חב"ד ביחס למנדל הטמבל יש"ו.

***

המקלל חותם את שלל "ראיותיו והוכחותיו" כנגדי במלים הבאות:

"אם כן, מוטטתי וריסקתי את הררי הבליון ושקריך התלויים בחוט השערה של הבל וריק – וכל יסוד בניין ההאשמות וההשמצות שלך כלפי כל החכמים שהאמינו ומאמינים **בשדים, בקבלה וכו'**, התפרק קרס והתפוגג באחת – מה שהופך אותך לכופר מאוס ורשע-מרושע שמחרף ומגדף צדיקים גמורים לחינם – ללא שום בסיס, ועל זה נאמר: 'תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק [=כוונתו לנחמן הכלבי שר"י] עתק בגאווה ובוז' – להקיא ממך".

פשש... ובכן, לא רק שהמקלל הטיפש הזה לא מוטט ולא ריסק מאומה, הוא רק שקע עוד ועוד בתהום הסרוח של הסכלות והאלילות, ורק חשף עוד ועוד את כסילותו טיפשותו ועיוורונו.

והנני מתחיל להבין מדוע המקלל התעקש שלא לגלות את זהותו... "לא יִחַפֵּץ כְּסִיל בְּתִבּוּנָה פִּי אִם בְּהִתְגַּלוּת לְבָוִי"; "אִמֵּר לְרִשָּׁע צְדִיק אֶתָּה יִקְבְּהוּ עַמִּים יִזְעַמּוּהוּ לְאֻמִּים" (מש' יח;כד).

נספח – תגובתו של חברי נאור טוית

המקלל הנ"ל טען: "אם נדייק בדברי הרמב"ם הללו נמצא שכל מה שהרמב"ם מדבר על חיוב מלקות למי שמאמין באמונות לא נכונות לדעתו, כולל השדים, מדבר על אמונה אלילית בכוחם, לא על עצם אמונת מציאותם וזה ברור ופשוט ביותר". ואני שואל, מי שמאמין שלשדים יש כוח לטמא את האדם, מי שנוטל ידיים בבוקר כדי לסלק "רוח רעה", מי שמקפיד על מים אחרונים כדי "לתת חלק לסטרא אחרא", מי שעושה חנוכת-בית כדי לעקור את הרוח הרעה ואת אחיזת השדים, מי שלא יושב על הקרקע בלי הפסק בד בינתיים מחשש לטומאת רוח רעה ועוד ועוד כל מיני הזיות ודמיונות... אדם שכזה לא מחזיק ב"אמונה אלילית בכוחם" של השדים!?

הציוואוזה מאומן ותלמידו המקלל (חלק ד)

בחלקו הראשון של המאמר ראינו את תחילת דברי המקלל – תלמידו של נחמן הכלבי. מתוך בליל הקללות והחרפות הנאצות והגידופים, הצלחנו לדלות טענה אחת מתעתעת ועליה השבנו בחלקו הראשון של המאמר. **בחלק השני** עסקנו בטענת המקלל שרבנו "טעה בענק" בעניין תפישת השדים שבאגדות חז"ל. רבנו סבר שלא קיימים שדים במציאות האמיתית למעט בדמיון ההוזה, ושכל השדים שנזכרו באגדות חז"ל הם משלים או פטומי מילי בעלמא, וכדרך של האגדות לתבל את ענייניהן בפולקלור המקומי והאלילי שרווח מאד באותם הימים. וכאמור, הוכחנו את שגיאתו וסכלותו של המקלל אשר ניזון מדברי אלילו נחמן הכלבי, וראינו שמי שמתבונן בתורה בלב נקי מדעות קדומות יבין ששליטת השדים כבר נאמרה בתורה.

טענתו המרכזית של המקלל **בחלק השלישי** הייתה, שלפי התורה חובה לקבוע שספר-האופל הוא תורה מן השמים, וכן חובה מן התורה לקבוע שנחמן הכלבי הוא משליחיו הנאמנים של הקב"ה, יתעלה ויתרומם מכל הבלי המקלל. ומדוע לפי המקלל חובה לקבוע כל זאת ואף לאמת את כל ההזיות הפגאניות הנחותות והמגוחכות שחדרו לדת האמת באלף השנים האחרונות? ובכן, לפי המקלל, הואיל וכל "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות סמכו את ידיהם על כל ההזיות הנגעלות הללו, והואיל והתורה קבעה ש"אחרי רבים להטות", חובה עלינו לקבל את כל פיגולי האלילות והמינות האירופית, וזאת כאמור מפני שכל "חכמי ישראל" קיבלום...

ואיך עלה על דעתו שהקב"ה יקבע שחובה על עם-ישראל לעבוד עבודה-זרה ולהתבוסס בצואת המינות רק בגלל ש"חכמי ישראל" החליטו שהעבודה-הזרה היא אמת?! והלא אפילו נביא-אמת שיורה חלילה לעבוד עבודה-זרה אין שומעים לו! כל-שכן הפשפשים והפרעושים, עדת המינים הסכלים והפתאים האירופים ועבדיהם הנרצעים שקמו בעם-ישראל באלף השנים האחרונות, אשר התעו את עם-ישראל אחרי ההבל מתוך רדיפת הבצע התאוות והשררה. וכבר חשפתי בעשרות רבות של מאמרים את הזיותיהם והשקפותיהם הרעועות – תת-רמה של עובדי אלילים עילגים ומאמיני הזיות המשרבלים עטם כמו תינוקות, פשוט להקיא!

לא אוסיף לדון בזה עתה, כי כבר הרחבתי בזה בחלק הקודם. ברם, ראוי להוסיף שאין שום זכר בדברי המקלל ליסוד הפילוסופי שהוא מיסודות דתנו: **קבל האמת ממי שאמרו**. אדרבה, המקלל מתעלם לחלוטין מדרך האמת והצדק וקובע שוב ושוב ושוב כי האמת נמדדת לפי רוב הוזי ההזיות מחוסרי הדעת אשר טוענים לאמיתתה – וכבר לימדנו הנביא ישעיה (נט, טו) כי האמת נעדרת: "וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדָּרְתָּ וְסָר מִרְעֵ מִשְׁתֹּלָל וַיֵּרָא יְיָ וַיֵּרֶע בְּעֵינָיו". ולעיון נוסף בעניין העדר האמת ראו: "מדוע מעטים אנשי האמת?", "גורמי העיוורון מדרך האמת", "קבל האמת ממי שאמרו", "משה אמת ותורתו אמת", "אהבת האמת ורדיפת הצדק", ועוד רבים.

***

נמשיך עתה לעיין בדברי המקלל ונוסיף ללמוד עד כמה הוא תעה ולעה ושקע בהזיות אשר מוציאות את האדם מן העולם-הזה והבא, ובכן המקלל במכתבו הארוך ממשיך ואומר כך:

"במאמר על רבי נחמן אתה מכנה אותו אינספור פעמים ככלבי ואת רבי נתן תלמידו כעזתי. אז ראשית זה מאוד אינפנטילי תינוקי וילדותי לכנות כך אדם, אתה אינפנטיל של ממש, זה מראה כמה אתה תת-רמה מבחינה נפשית וכמה אינך מפותח ובוגר שכלית".

ובכן, המקלל אינו יודע, אך מצוה גדולה ורבה היא ללצל ולבזות ולהשפיל עבודה-זרה, ועוד יותר חובה להכרית את המינות והמינים, והאמת שאיני צריך להביא ראיה על-כך שהרי התורה קידשה מלחמה כנגד האלילות וחייבה להכרית ולאבד ולהשמיד כל זכר לעבודה-זרה.

ובכל זאת, אצרך כמה הלכות ומובאות מהלכות חז"ל ורבנו:

(א) "מצות עשה היא לאבד עבודה זרה ומשמשיה וכל הנעשה בשבילה, שנאמר: 'אֶבֶד תֵּאבְדֹּן אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת' [דב' יב, ב], ונאמר: 'כִּי אִם כֹּה תַעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תִּתְּצוּ' [דב' ז, ה]. ובארץ-ישראל **מצוה לרדוף אחריה** עד שנאבד אותה מכל ארצנו" (עבודה-זרה ז, א-ב).

(ב) "המינים והאפיקורוסין **מצוה לאבדן ביד ולהורידן לבאר שחת** [=ובלשון חכמים היחס הזה נאמר בקיצור במלים: 'מורידין ולא מעלין'], מפני שהן מצירין לישראל ומסירין את העם מאחרי ה', כישוע הנוצרי ותלמידיו [=והם כל שוחרי ההגשמה למיניהם המתפרצים כלפי ה' יתעלה], וצדוק ובייתוס ותלמידיהן [=ועליהם נמנים כל הארורים מחריבי התורה-שבעל-פה למיניהם, כגון התועים אחר הקבלה האלילית] 'שֵׁם רָשָׁעִים יִרְקַב' [משלי י, ז]" (עבודה זרה י, ב).

(ג) "מי שאינו מאמין בתורה-שבעל-פה [=כגון שורפי ספר-המדע ומורה-הנבוכים אשר החליפו את התורה-שבעל-פה שהועתקה איש-מפי-איש, בקבלת המינות וההזיות של חכמי-יועצי-אשכנז וספר האופל] [...] הרי זה בכלל המינים ומיתתו ביד כל אדם [...] מורידין ולא מעלין כשאר המינים [...] – כל אלו אינן בכלל ישראל ואינן צריכין לא עדים ולא התראה ולא דיינים, אלא כל ההורג אחד מהם עשה **מצוה גדולה והסיר מכשול**" (הלכות ממרים ג, א).

(ד) "**האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם**, שנאמר: 'לִמְעַן יָשׁוּב יְיָ מִחֲרוֹן אָפוֹ וְיָתֵן לָךְ רַחֲמִים' [דברים יג, יח]" (הלכות סנהדרין יא, ו).

ויש עוד הלכות רבות בעניינים אלה, וכאמור, הציר שעליו סובבת כל התורה כולה הוא עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה. וכבר הוכחתי את אלילותו ומינותו של נחמן הכלבי גם במאמר: "כלב ושמו ברסלב". על-כל-פנים, לאחר דבריו שהובאו לעיל המקלל הוסיף: "שנית, זה מראה שאין לך שום דבר ענייני ורלבנטי לומר על טענותיו, אתה חסר אונים כנגד דבריו". ובכן, מאמריי מלאים בטענות ענייניות, וכן מדרכי להוכיח את דבריי מתוך מקורות הדת הנאמנים והמהמינים ואף מתוך השכל הישר. אגב, דומני שסדרת המאמרים הזו מוכיחה שאיני "חסר אונים", ולא צריך להיות חכם גדול כדי לנתץ את שקריו של נחמן הכלבי, האמת די זועקת לשמים...

***

והמקלל ממשיך בדברי הבלע והטמטום: "שלישית, [אסור] לדבר כך [כלפי] כל רב ותלמיד חכם [=וכאמור מצוה רבה היא לבזות ולחרף את המינים אשר מתעים את העם אחרי ה'הו], לא-כל-שכן לצדיק וכל-שכן לנשמת משה רבנו צדיק-האמת שחזרה בגופו של רבי נחמן – זה

שָׁם אותך במקום פחות, נחות, שפל וטמא יותר מכל צורר מכל אפיקורס מכל רשע – זה הופך אותך לחלאת המין האנושי, לאבי אבות הטומאה, למצח הנחש [מה זה?] לתת-בהמה גסה, ולחיה דו-רגלית ממש. אתה גרוע, מתועב, שפל, בזוי, נחות, ופחות מכל יצור אנושי. כל דבריך נאמרים בטיפשות-פה איומה ומביכה, וטומאת שפתיים נובחת מחרידה ומזוויעה".

שימו לב, לפי המקלל נחמן הכלבי הוא גלגול של משה רבנו! ואיך יעלה על הדעת בדבר הזה? שהרי מעבר להזיה שבדבר, נאמר בתורה במפורש: "וְלֹא קֵם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה" (דב' לד, י), ובא במסורת הנאמנה של מעתיקי השמועה שלעולם לא יקום נביא כמשה רבנו!

וכך בדיוק פוסק רבנו ביסוד השביעי משלושה-עשר יסודות התורה:

"והיסוד השביעי נבואת משה רבנו. והוא, שנדע שהוא אביהן של כל הנביאים **שקדמו לפניו והבאים אחריו**, הכל הם למטה ממנו במעלה, והוא בחיר ה' מכל המין האנושי, אשר השיג ממנו יתעלה יותר ממה שהשיג וישיג כל אדם שנמצא ושימצא".

זאת ועוד, הייתכן שנחמן הכלבי אשר מסית ומדיח לעבודה-זרה הוא משה רבנו? וכי האדם שהעיד עליו הקב"ה שהוא העניו מכל אדם היה אומר על עצמו שהוא "פלא" ו"נשמתו פלא" ו"חידוש כמוהו לא היה מעולם"? ושימו לב לדברי השחץ הבאים של הכלבי (חיי מוהר"ן הטמבל ת"ה): "הראש השנה שלי הוא חידוש גדול, והשם יתברך יודע שאין הדבר הזה בירושה מאבותיי, רק השם יתברך נתן לי זאת במתנה, שאני יודע מהו ראש השנה. לא מבעיא אתם כולכם בוודאי תלויין בראש השנה שלי, אלא אפילו כל העולם כלו תלוי בראש השנה שלי".

וכי יעלה על הדעת שמשה רבנו ילהג דברי שחץ ואילילות שכאלו? וכי הוא היה מעז לומר שכל העולם תלוי בו? וכי הוא היה מטיף לכל באי עולם לעלות לקברו שבארצות הגויים הערלים ולפנות אליו? והלא משה רבנו היה עניו מאד ואף הלוחם הגדול ביותר בעבודה-הזרה שידעה האנושות! ויש בדברי הכלבי הלז לא רק מינות ביד רמה אלא גם כפירה בדברי ה' יתעלה שמו, אשר העיד: "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנִיו מְאֹד מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה" (במ' יב, ג). זאת ועוד, בניגוד לדברי המקלל, נחמן הכלבי לא הסתפק בהשוואת עצמו למשה רבנו, שהרי מרוב שחצנותו הבלעמית הוא החליט שהוא **גדול יותר** ממשה רבנו, שהרי הוא אומר ש"חידוש כמוהו לא היה מעולם!" כלומר, אפילו משה רבנו אינו משתווה לגדולתו של הלץ הנבל הזה...

כמו כן, דבריו האחרונים לעיל מבטאים כפירה בעוד יסוד תורני, וזה דברי רבנו:

"והיסוד התשיעי הביטול. והוא שזו תורת משה לא תבטל, ולא תבוא תורה מאת ה' זולתה, ולא יתוסף בה ולא יגרע ממנה לא בכתוב ולא בפירוש, אמר: 'לֹא תִסֵּף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ' [דב' יג, א]. וכבר ביארנו מה שצריך לבאר ביסוד זה בהקדמת החיבור הזה".

כלומר, לא יעלה על הדעת שהקב"ה ייתן לנחמן הכלבי תורה חדשה, שכל העולם כולו יהיה תלוי – לא בתשובה ובמעשים טובים, אלא בנחמן הכלב-הכלבי חולה הכלבת. כיצד אפוא יש לנהוג בנחמן הכלב-הכלבי? דהיינו לאחר שהוכח שהוא מין וכופר ביסודות הדת ומסית ומדיח לעבודה-זרה? ובכן, לכל הפחות יש לנהוג בו כדברי רבנו בסוף שלושה-עשר יסודות הדת:

"ובאשר יפקפק [אפילו רק יפקפק] אדם ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו**, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מִשְׁנֵאֵיךָ יִי אֲשֶׁנָּא וּבִתְקוּמְמִיךָ אֶתְקוּטָט' [תה' קלט, כא]".

וכל זה רק במי שפקפק, לא במי שהסית והדיח והתעה את עם-ישראל אחרי ההבל!

כמו כן, ראו נא והתבוננו כיצד מתוך דברי המקלל עולה הערצתו העיוורת והאלילית לנחמן הכלבי, וזה לשונו: "זה שם אותך [=דהיינו דברי הזלזול והביזוי בנחמן הכלבי שר"י מציבים את אדיר הקטן והצעיר] במקום פחות, נחות, שפל וטמא יותר מכל צורר, מכל אפיקורס, מכל רשע – זה הופך אותך לחלאת המין האנושי, לאבי אבות הטומאה, למצח הנחש לתת בהמה גסה, ולחיה דו-רגלית ממש. אתה גרוע, מתועב, שפל, בזוי, נחות ופחות מכל יצור אנושי".

שימו נא ליבכם! לפי המקלל הלז מי שמבזה את נחמן הכלב-הכלבי גרוע מעובד עבודה-זרה! וזו תמצית ומהות העבודה-הזרה, דהיינו הפיכת האליל, ובמקרה הזה נחמן הכלבלי, לגדול ממשה רבנו ואפילו לגדול מה' יתעלה! שהרי לפיו חירוף וגידוף הכלבי הוא שפל השפלות...

בהמשך דבריו, המקלל שוב מוכיח את עבודתו לאלילו הכלבי: "גם אם תחרף את רבי נחמן הצדיק האמת אינספור פעמים, ותכנהו בכל מיני שמות וכינויי הגנאי הקשים ביותר – הוא יישאר קודש הקודשים, צדיק האמת, צדיק יסוד עולם, שורש הנשמות כולן וראש בני-ישראל – אתה זה שמשפיל את עצמך את אנושיותך לכדי גיעול ופיגול מתועבים ובזויים, לכדי אפסות ונחיתות רוחנית, לכדי ירידה לרמת ביבים של רשעות תהומית וקיומית, לכדי שקיעה בקיא צואה, בשפל רוחני, ולכדי התבוססות בעמקי עמקי הכפירה והטומאה בה אתה מצוי".

שימו לב, לפי המקלל עובד האלילים, נחמן הכלב-הכלבי הוא: "שורש הנשמות כולן וראש בני ישראל!" ומה זה בכלל שורש הנשמות כולן? היש לזה מקור אמיתי? היש לזה הסבר מחשבתי הגיוני ומבוסס? ובזה הוא לא רק מדמה את נחמן הכלבי למשה רבנו, אלא גם לאלוה! שהרי נחמן הכלבי הוא מקור הנשמות! והזייתו של המקלל הלז דומה להזייתו של נחמן הכלבי שאמר על עצמו שהוא חידוש שלא היה מעולם, ולמעשה החליט בזה שהוא אדון כל הנביאים...

וגם אם יקראו לנחמן הכלבי בכל שמות ההערצה והגדולה, וירוממו אותו למעלת אדון הנביאים אשר דיבר עם ה' יתעלה פנים בפנים, ואף יחליטו שהוא גדול ממשה רבנו, ולזה יסיפו כל מיני תיאורי אלהות מייראים, נחמן הכלבי עדיין יישאר כלב רע ונגוע במחלות ממאירות – ולטובתו ולטובת הכלל יש להרדימו בזריקת-מוות, ואם הוא מתנגד יש להכות אותו במקל עד שתצא נפשו. וראוי להוסיף בשוליים שתי הפניות: ליחס הראוי למינים ראו במאמר: "כל המינים כרגע יאבדו", ולניתוח הזיית גלגולי הנשמות ראו במאמר: "בחינת אמונת גלגול הנשמות".

***

והמקלל מוסיף: "מצטט בפסקה הבאה את גיעול ופיגול סירחון אפיקורסיותך ומינותך, מתוך לשונך הטמאה והסרוחה עם השמטות של חירופך, גידופך וניאוצך הטמאים, הדתן ואבירם וכשמעי בן גרא בשעתם כלפי משה ודוד – המלמד ומשליך עליך – לא על הצדיק האמת".

מכאן ואילך המקלל מצטט מדבריי במאמר: "כלב ושמו ברסלב", ומכיוון שהוא סילף ושיבש את דבריי בכוונת זדון ורשע, לפיכך אעתיק את דבריי כפי שהם הובאו במאמר:

מהי כוונת נחמן הכלבי בתארו את דברי רבנו: "שחס ושלום משה רבנו ע"ה עשה תחבולות בחוכמתו"? ובכן, לאור העובדה שנחמן הכלבי שר"י תוקף את ההשקפה הטוענת שמשה רבנו **לא עשה** את האותות בחוכמתו, או ליתר דיוק בכוחות כישוף פגאניים, עולה בבירור שהוא סבור שמשה רבנו **כן עשה** את האותות בחוכמתו ובכוחו, דהיינו יש כוח לאדם עלי אדמות לשנות ולשדד את מערכות הטבע בכוחות כישוף פגאניים! וברור גם מדוע נחמן הכלבי נזעק להוכיח שיש בכוח אדם עלי אדמות לעשות ניסים ונפלאות, וזאת כדי לשכנע את התועים אחריו שיש לו כוחות מאגיים נשגבים ונסתרים – וכך הם, הסכלים והפתאים, יעריצוהו וירוממוהו, והוא יהפוך להיות לאלוה בשר ודם, וישיג את כל זימותיו ותאוותיו ואף יעשה לו נְסִים בארץ...

ברם, אף שמדברי נחמן הכלבי עולה שרבנו טען שמשה רבנו לא עשה את האותות בחוכמתו, רבנו כלל לא אמר את הדברים האלה, אלא רבנו אומר בהלכות יסודי התורה שם, כך:

"משה רבנו, לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה, שהמאמין על-פי האותות יש בליבו דופי, שאפשר שיעשה האות בלט וכישוף".

כלומר, רבנו כלל לא עוסק בשאלה האם משה רבנו ע"ה עשה את האותות בכוחו או בעזר אלהי (כי ברור שמשה רבנו ע"ה עשה את האותות בעזר אלהי ולא שהיו לו כוחות כישוף מאגיים, ואין צורך להסביר זאת לנבונים) – אלא, רבנו קובע שאמונה באדם אשר בנויה על סמך אותות ומופתים פלאיים יש בה דופי, שמא אותו אדם הוא נביא שקר ועשה את אותותיו ומופתיו בכשפים וכישופים, דהיינו בתחבולות במרמות ובכחש, כמעשה החרטומים.

ועל זה חרה אפו של נחמן הכלבי, כי הוא הרגיש שעצם הערעור על האמונה באדם על-פי אותות ומופתים פוגעת בסמכותו האלילית, ולכן הוא תקף את רבנו בעניין זה, אף שלא ברור לגמרי הקשר בין התקפתו לבין דברי רבנו, אך אין לצפות לטענות ברורות מהכלבי.

עד כאן דבריי מתוך המאמר, ועתה לדברי המקלל על הדברים הללו: "ראשית, אוי כופר משוקץ שכמותך – וכי אין כוח ביד הצדיקים לעשות ניסים ולשדד מערכות הטבע בכוחם מתוך סיוע ועזר אלוהיים?? צריך בכלל להוכיח דבר כה פשוט המצוי אינספור פעמים בתורה כולה??? איפה רבי נחמן רמז ברמז דק שהצדיק עושה ניסים מכוחו שלו ללא סיוע האל???".

ועתה לתשובתי: ובכן, נחמן הכלבי קובע באופן די מפורש ש"הצדיק" עושה ניסים **מכוחו שלו** דהיינו ללא סיוע האל! והנה שוב לשונו הטמאה שצוטטה במאמר "כלב ושמו ברסלב":

"והיה מתלוצץ מאד ממה שכתב שם [רבנו, בהלכות יסודי התורה פ"ח, כלומר נחמן הכלבי היה נוהג ללעוג לרבנו על דבריו בהלכות יסודי התורה שם, ואין רפואה למכתו] מעניין האומרים על עניין קבלת התורה, **שחס ושלום משה רבנו ע"ה עשה תחבולות בחוכמתו וכו'**, ואסור לחזור דברים כאלו אפילו בדרך ליצנות רחמנא ליצלן. רחמנא לישזבן מדעות זרות משובשות כאלו. אוי למי שנכנס בו מחשבה אחת מאלו המחשבות ואין צריכין לסתור שטותים כאלו".

ובמלים אחרות, לפי נחמן הכלבי משה רבנו עשה תחבולות בחוכמתו! שהרי הוא תוקף את רבנו שטען (לפי הבנתו המשובשת של הכלבי) שמשה רבנו לא עשה תחבולות בחוכמתו! ואפילו המקלל טוען בדבריו לעיל שנחמן הכלבי מסוגל לעשות ניסים ונפלאות **מכוחו**! שימו לב לדבריו: "וכי אין כוח ביד הצדיקים לעשות ניסים ולשדד מערכות הטבע **בכוחם** מתוך סיוע ועזר אלוהיים??". כלומר, יש לצדיקים-למכשפים כוחות מאגיים לשנות את סדרי בראשית!

אז זהו, שלא, אין כוחות ל"צדיקים" לעשות מאומה! רק לנביאי האמת! וקל מאד לבחון אם ברסלב הכלב הוא נביא אמת או נביא שקר, ואין צורך להתעמק בכך, כי מי שמאמין בקבלה האלילית, או שמטיף לפנות אליו ולהשתטח ולהתחנן על קברו הוא עובד אלילים בלי ספק.

והמכשף, אשר מתיימר ומתרברב, ופועל בכשפיו-הזיוטיו לשנות את סדרי בראשית לפי דמיונו, הוא עובד עבודה-זרה בלי ספק וכפסק רבנו במורה הנבוכים (ג, לז) – ונביא שקר כנחמן הכלבי אשר טוען שיש לו כוחות מאגיים לעשות ניסים ולשדד את מערכות הטבע, הוא מכשף.

וכבר הרחבתי במקומות אחרים כיצד ניתן לזהות את נביאי השקר, ראו: "היכול אדם לדעת את סוד העתידות?", "איך ניתן להבחין בין נביאי אמת לנביאי שקר?", וכן ראו: "קנייבסקי וקולדצקי גומלין זה-את-זה", "נביא שהבטחותיו התקיימו – האם להאמין לו?", ועוד.

***

נמשיך עתה בדברי המקלל, ונראה כיצד הוא מפרש את התקפת הכלבי על רבנו: "ומה שחרה לרבי נחמן בדברי הרמב"ם, ובצדק רב, היא עצם העלאת הטענה והמחשבה שמשה רבינו אדון הנביאים, שכל עם ישראל שמע וראה אותו מדבר פנים בפנים פה-אל-פה עם השם בהר סיני, יכול להיות מכשף וקוסם. לאו דווקא עצם האפשרות שאדם מסוים ילהטט בכשפיו ויהיה נביא שקר, כמו החרטומים של מצרים או בלעם ובלק וכו', כל זמן שלא הובררה אמיתות נבואתו של אותו אדם, כמו שנתבררה נבואת משה מתוקף היותו מדבר עם השם כדברי הרמב"ם".

ובכן, שימו לב, המקלל טוען למעשה שרבנו סבר שמשה רבנו היה מכשף וקוסם! שהרי הוא אומר כך: "עצם העלאת הטענה [על-ידי רבנו הרמב"ם] [...] שמשה רבנו [...] יכול להיות מכשף וקוסם". וזו סכלות חמורה מאד אשר נובעת אך ורק משקיעה ממושכת באלילות, כי כל מי שלמד רק מעט את כתבי רבנו יודע שרבנו קידש מלחמה כנגד המינות והאלילות.

המשך דבריו של המקלל באמרו: "לא דווקא" וכו' אינם ברורים כדרכם של נובלים, אך עולה מהם די בבירור שהוא מאמין שיש כוח למכשפים ולקוסמים לשנות את סדרי בראשית...

והוא ממשיך לההביל בפסקה הבאה ומתהלל בתחושת ניצחון מדומה:

"על זה יצא רבי נחמן בחרב וחנית ובצדק רב כנגד הרמב"ם. לייחס לרבי נחמן רצון שיאלילו אותו זה מבין, מטופש, עלוב, אווילי, תינוקי, מגוחך, פאתטי ואינפנטילי – זה מלמד עליך. זה אפילו לא ראוי להתייחסות. זו תת-תת-רמה מחרידה של אפיקורס ורשע מלוכלך בכל התועבות והפגמים. זו תת-תת-רמה של צחנה והתבהמות רוחנית של בהמה גמורה – של נבל, בן נעוות המרדות, בן בליעל, רשע מתועב, כסיל ושוטה".

ויש לשאול: מדוע המקלל הלז טוען שכל-כך מופרך לייחס לנחמן הכלבי רצון שיאלילו אותו? והלא הכלבי הוא זה שאמר על עצמו שהוא "פלא" ו"נשמתו פלא" ו"חידוש שכמוהו לא היה מעולם" ו"שהוא נהר המטהר את כל הכתמים", וכאמור, שכל העולם כולו תלוי רק בו...

***

והמקלל ממשיך בקללותיו ובטענותיו הגסות, הריקות והנבובות: "בפרץ אווילי של טיפשות-פה ואפיקורסות תהומית כהרגלך בטומאה, ציינת בלעג שרבי נחמן הבטיח עזר וישועות לנפטרים שיבואו אליו. מה זה שונה מרבי יהושע בן לוי שהכניס את אלישע האחר לגן עדן ולחם עם מלאך המוות? מה זה שונה מכל מיני סיפורים בגמרא ומדרשים על כוחם של חכמים לאחר פטירתם להושיע ולעזור? מה זה שונה ממה שכתוב במלכים ב (יג, כ-כא): 'וַיָּמָת אֱלִישָׁע וַיִּקְבְּרוּהוּ וַיְגִדְדוּ מוֹאֵב יְבֹאוּ בְּאֶרֶץ בָּא שָׁנָה. וַיְהִי הֵם קִבְּרִים אִישׁ וְהִנֵּה רָאוּ אֶת הַגְּדוּד וַיִּשְׁלִיכוּ אֶת הָאִישׁ בְּקֶבֶר אֱלִישָׁע וַיִּלָּךְ וַיִּגַע הָאִישׁ בְּעֶצְמוֹת אֱלִישָׁע וַיְחִי וַיָּקָם עַל רִגְלָיו? כִּמָּה אַתָּה שְׂטוּף בְּמִינוֹת קִיּוּמִית [מה זה מינות קיומית? פשוט גיבוב של הבלים]. פשוט מחריד ומזעזע."

נחל בפסוקים מספר מלכים, ובכן, איני יודע מה ראייה יש בהם, וכי יש בהם ראייה שיש כוח מאגי לבשר ודם? והלא אלישע הנביא ע"ה היה כבר מת! אלא שהיה שם נס מופלא מאת ה' כדי שיזהרו בכבוד עצמות אלישע הנביא, וזאת במטרה להחדיר לגדודי מואב את יראת ואמיתות ה' יתעלה שמו, וכן להנחיל להם את האמונה באלישע שהוא היה נביא-אמת לה' יתברך.

ועתה להזיה שהובאה בראש דברי המקלל, ובכן, הבאת ראיות מאגדות חז"ל היא שפל חדש בדברי המקלל, ושמא לא לחינם דווקא כאן המקלל מאשים ב"פרץ אווילי של טיפשות", והעיד על התפרצותו שלו... מכל מקום, כדי להבין את עומק שקיעתו בסכלות, נעניין בדברי רבנו בפרק חלק על כת המטומטמים התועים והמתעים, אשר החליטו להבין את אגדות חז"ל כפשוטן:

"וממה שאתה צריך לדעת שדברי חכמים עליהם השלום, נחלקו בהם בני אדם לשלוש כיתות: הכת הראשונה **והם רוב אשר נפגשתי עמהם ואשר ראיתי חיבוריהם ואשר שמעתי עליהם**, מבינים אותם [=את אגדות חז"ל ומשליהם] כפשוטם ואינם מסבירים אותם כלל [=כמשלים וחידות], ונעשו אצלם כל הנמנעות [=ההזיות] מחויבי המציאות, ולא עשו כן **אלא מחמת סכלותם בחכמות וריחוקם מן המדעים** [=הריחוק מהמדעים פותח פתח רחב להזיות ולמאגיה מחריבת הדעת], ואין בהם מן השלמות עד כדי שיתעוררו על-כך מעצמם, ולא מצאו מעורר שיעוררם, ולכן חושבים הם שאין כוונת חכמים בכל מאמריהם המחוכמים אלא מה שהבינו הם מהם, ושהם כפשוטם, ואף-על-פי שיש בפשטי מקצת דבריהם מן הזרות עד כדי שאם תספרנו כפשטו להמון העם, כל-שכן ליחידיהם, יהיו נדהמים בכך ואומרים: היאך אפשר שיהא בעולם אדם שמדמה דברים אלו וחושב שהם דברים נכונים? וכל-שכן שימצאו חן בעיניו?

והכת הזו המסכנה רחמנות על סכלותם [ואולי על הפתאים הנבערים שביניהם יש לרחם, אך לא על ראשי ומובילי הכת הזו שמתעים את העם אחרי ההבל ומחדירים מינות לליבו של עם-ישראל], לפי שהם רוממו את החכמים לפי מחשבתם, ואינם אלא משפילים אותם בתכלית השפלות ואינם מרגישים בכך, **וְהִי ה' כִּי הַכֵּת הַזֹּה מֵאֲבָדִים הַדֵּר הַתּוֹרָה וּמַחֲשִׁיכִים זֶהְרָה,**

ועושים תורת השם בהיפך המכוון בה, לפי שה' אמר על חכמת תורתו: 'אֲשֶׁר יִשְׁמָעוּן אֶת כָּל הַחֲקִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עִם חָכָם וְנָבוֹן הִגִּידוֹל הַזֶּה' [דב' ד, ו], והכת הזו דורשים מפשטי דברי חכמים דברים אשר אם ישמעו העמים יאמרו: 'רַק עִם סָכַל וּנְבִיל הִגִּידוֹל הַזֶּה'.

והרבה שעושין כן הדרשנין המבינים [=המסבירים] לעם מה שאינם מבינים הם עצמם, ומי ייתן ושתקו כיוון שאינם מבינים – 'מִי יִתֵּן הַחֶרֶשׁ תַּחְרִישֵׁן וְיִתֵּי לָכֶם לְחֻכְמָה' [איוב יג, ה], או היה להם לומר: 'אין אנו יודעים מה רצו חכמים בדברים אלו ולא היאך פירוש', אלא חושבים שהבינו, ומעמידים את עצמם להבין [=להסביר] לעם מה שהבינו הם עצמם, לא מה שאמרו חכמים, ודורשין בפני ההמון בדרשות [מסכת] ברכות ופרק חלק [פרק י במסכת סנהדרין] וזולתם כפשוטם מלה במלה [=בדיוק כמו רש"י-שר"י וכל צאצאי המינים ממשיכי דרכו].

עד כאן דברי רבנו ועתה נעיין באגדה שהזכיר המקלל:

במסכת חגיגה (טו ע"א) סופר, כי לאחר מיתתו של אלישע אחר נפסק דינו בשמים שלא ידונו אותו ולא יכניסו אותו לעולם-הבא: לא ידונו אותו משום שהוא עסק בתורה, ולא יכניסו אותו לעולם-הבא משום שהוא חטא. בשלב זה נאמר שרבי מאיר מייחל לכך שידונו את אלישע אחר כדי שבסופו-של-דבר יזכה לעולם-הבא, והוסיפו שרבי מאיר ציפה ליום מיתתו כדי שהוא "יעלה עשן מקברו" של אלישע אחר, דהיינו שהוא ישכנע את בית-דין של מעלה לענוש את אלישע אחר. ואכן, לאחר שמת רבי מאיר סופר באגדה שהחל לעלות עשן מקברו של אלישע אחר.

בהמשך האגדה סופר על רבי יוחנן שתמה על רבי מאיר: וכי גבורה היא לשרוף את רבו? כלומר, מדוע הוא לא פטר אותו מעונשו והכניסו מיד לעונג חיי העולם-הבא? ואז אומר רבי יוחנן: "מתי אמות ואכבה עשן מקברו", דהיינו מתי אמות כדי שאשכנע את בית-הדין של מעלה שיפסיקו את עונשו של אלישע אחר ושיכניסוהו לחיי העולם-הבא. ואכן, לאחר שמת רבי יוחנן מסופר שפסק העשן מעל קברו של אלישע אחר. עוד סופר, שהספדן של רבי יוחנן אמר עליו: ש"אפילו שומר הפתח לא עמד לפניך", דהיינו שאפילו שומר הגהינום לא הצליח לעצור אותך.

וכמה הזיות יש בפשט האגדה הזו! וכי יש מצב ביניים בשמים? דהיינו שאין דין לאדם מסוים? וכי יעלה על הדעת שיש כוח לאדם להוציא רשע ארור מעונש הכרת ולהכניסו לחיי העולם-הבא? וכי הרשעים נידונים בגהינום? וכי לאחריו הם זוכים לחיי העולם-הבא? וכי באמת התרחש נס ועלה עשן מקברו של אלישע אחר במשך תקופה ארוכה? וכי יש שומר לגהינום? ואף אם נניח שיש, וכי יעלה על הדעת שרבי יוחנן יצליח לגבור על שומר הגהינום? וחלק מההזיות הללו יסודן בהזיות העמים עובדי האלילים, כגון ההזיה בעניין שומר הגהינום.

ובכלל, מי אמר את השטויות הזו? ספדן! לא חכם ולא תלמיד חכמים, אלא ספדן בשעת הספד, וכידוע, בשעת הספד נאמרים דברי הבאי וגוזמא, כדי לעורר את הבכי והצער. וכמעט כל האגדה הזו היא פטומי מילי בעלמא (אם איננה מזויפת), וכדרכם של חכמים באגדותיהם (ראו במאמר: 'משלי חז"ל ומשלי הנביאים ומה שביניהם'), וכל עניינה הוא לחנך למעלת התורה, עד שזכות לימוד התורה מועילה כביכול גם לרשע ולחוטא הגרוע ביותר – וברור שאין זו ההלכה ואין זה דין שמים, אלא, האדם נידון לפי מעשיו, ומי שנידון לכרת לא יינצל בזכות התורה.

ובעניין יתר ההשקפות, ראו במאמרים לקמן שסותרים את הזיות פשט האגדה: "עילוי נשמות לדעת הרמב"ם – הזית מינות אורתודוקסית", וכן: "האם יש תנורים ומשרפות בגיהנום?", ועוד. ובעניין אופני השימוש של חז"ל באגדות ובמשלים ראו: "האמנם חז"ל היו כסילים?".

***

ועתה נעבור לעיין באגדה המקבילה בירושלמי לסיפור הדמיוני שראינו לעיל בבבלי:

באגדה המקבילה בירושלמי (חגיגה ב, א) סופר שלאחר שנקבר אלישע אחר "ירדה אש מן השמים ושרפה את קברו", באו וסיפרו זאת לרבי מאיר, ונאמר שם שרבי מאיר פרס את מעילו על קברו של אלישע אחר, ואמר את הפסוק מרות (ג, יג): "לִינִי הַלַּיְלָה וְהָיָה בְּבֶקֶר אִם יִגְאָלָךְ טוֹב יִגְאָל וְאִם לֹא יִחַפֵּץ לִגְאָלָךְ וְיִגְאָלְתִּיךָ אֲנֹכִי חִי יי", ולאחריו הוסיף ודרש רבי מאיר:

"ליני' – בעולם-הזה שדומה ללילה; וְהָיָה בְּבֶקֶר – זה העולם-הבא שכולו בוקר; 'אם יִגְאָלָךְ טוֹב יִגְאָל' – זה הקב"ה שהוא טוב דכתיב ביה: 'טוֹב יי לָפַל וְרַחֲמֵי עַל כָּל מַעֲשֵׂיו' [תה' קמה, ט]; 'וְאִם לֹא יִחַפֵּץ לִגְאָלָךְ וְיִגְאָלְתִּיךָ אֲנֹכִי חִי יי' [רות שם]".

לאחר כל זאת, סופר באגדה שהאש שיקדה בקברו של אלישע אחר כבתה. עוד נאמר שם באגדה, שרבי מאיר הביא ראיה לכך שיש להציל את אלישע אחר מדינה של גיהנום, מן ההלכה שמצילין מן הדליקה את תיק ספר-התורה עם הספר עצמו, וכן את תיק התפילין עם התפילין עצמן. ועל-סמך זה אומר רבי מאיר בירושלמי: "מצילין לאלישע אחר בזכות תורתו".

וברור שגם באגדה בירושלמי המטרה היא האדרת חשיבות התורה ולימודה ותו לא.

נשים גם לב לכך, שהגרסה בתלמוד הירושלמי לאגדה מקוצרת באופן משמעותי, וכל שסופר שם הוא רק שירדה אש מן השמים ושרפה את קברו של אלישע אחר כשמת, ושהיא כבתה לאחר פריסת מעילו של רבי מאיר. נראה אפוא שהגרסה בבבלי היא "עיבוד" של הגרסה בירושלמי וכדרכם של סיפורים עממיים. בנוסף, התלמוד הבבלי עבר עריכה והגהה בארצות אירופה, ולא אתפלא אם משהו מזיפני המינות האירופיים שלח ידו במשך השנים באגדה הזאת ועשה אותה יותר מושכת ואילית או כדי שתתאים לשיטתם-הזייתם, ורבות הן הגרסות בענייני הלכה וכל-שכן בענייני אגדה שהיו לפני הרמב"ם והקדמונים ואינן לפנינו עוד.

ושמא הסיבה להשמטת דרשתו של רבי מאיר בבבלי נועדה להציג את הסיפור **כמעשה שהיה** ולא כמדרש או כאגדה עממית, שהרי הדרשה בירושלמי מוכיחה שמדובר בדרש ואגדה, כי לא יעלה על הדעת שיש להבין את **פשט הפסוק** מרות (ג, יג) באופן שדרשו רבי מאיר. ראוי עוד להוסיף, שמפסיקת ההלכה של חכמי התלמוד בענייני כפרת הקורבנות (מובאת לקמן) עולה בבירור, שאגדה הזויה זו איננה כפשוטה, ואין לקחת בחשבון את פשטן של האגדות בענייני הלכה או יסודות הדת וההשקפותיה, ואי-הבנת יסוד זה גרם וגורם לשיבושים עצומים בדת:

נאמר במסכת זבחים (ט ע"ב): "אמר רב משמיה דמבוג: חטאת ששחטה על-מנת שיתכפר בה נחשון [בן עמינדב, נשיא שבט יהודה בעת שהיו ישראל במדבר] – **[השחיטה] כשרה [כי] אין כפרה למתים** [ואף שנפקע קרבן החטאת מהבעלים, אינה נחשבת כ'שינוי בעלים']".

וכן פוסק רבנו הרמב"ם בהלכות פסולי המוקדשין (טו, י), וזה דבריו: "שחטה לשם מת – כשרה ולא עלת לבעלים, **שאין כפרה למתים**". וראוי לשנן שוב ושוב את דברי שלמה המלך בקהלת (ט, י): "כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדָךְ לַעֲשׂוֹת בְּכַחַךְ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֻשְׁבֹּן וְדַעַת וְחִכְמָה בְּשֵׁאוֹל אֲשֶׁר אֶתָּה הֵלֶךְ שָׁמָּה". וכבר הרחבתי בכל הדברים האלה במאמר בעניין עילוי הנשמות.

***

והמקלל ממשיך: "יחד עם זה, רבי נחמן אמר שבשאר הדברים שכתב הרמב"ם הוא כתב טוב, ולא עוד אלא, הוא גם אמר שלעתיד-לבוא שכשירצו לפסוק הלכה יפתחו את הרמב"ם, כך הוא אמר וזה מובא בספר שיח שרפי-קודש [שיח המלאכים? שיח שוטים לצים ומינים!]."

ובכן, נחמן הכלבי שר"י מחלק ציונים להרמב"ם... אך הוא לא עשה זאת מתוך חסד ואמת, אלא מתוך הכרח, שהרי הוא לא יכול היה לטעון שהרמב"ם שגה בכל דבריו, כי גדולתו וחוכמתו של רבנו כבר נתפרסמו והינן ידועות לכל, לפיכך הוא הודה במקצת על האמת, כדי לתעתע ולהשלות שהוא כביכול דובר אמת – וזו דרכם של הנוכלים וכומרי השקר למיניהם: לכרוך בשקריהם רסיסי-אמת פה ושם כדי להחזיק את כללות הבליהם הפגאניים המטופשים. וכך נהגו כל כומרי דתות השקר למיניהן בכל הדורות, ולא צריך להתאמץ כדי למצוא דברי אמת גם בנצרות ובאסלאם (הנצרות מקדשת את התורה-שבכתב, והאסלאם את ייחוד ה', ועוד).

עוד אומר המקלל: "צדיקים תמיד משבחים אחד את השני ומכבדים אחד את השני – ואותך כולם היו מקיאים ומגנים קשות. הרמב"ם היה מכנה אותך: רשע, טמא, אוויל ואפיקורס. אתה פחות ונחות מהגרועים שבעובדי האלילים הפגאניים ביותר מבחינה רוחנית. סרחונך, חלאתך, קליפתך וטומאתך קשה משלהם כי אתה עושה הכל בזדון, במרד ולהכעיס. אתה מכיר וכופר [אכן, הנני מזהה מינות ועבודה-זרה וכופר ומורד בהן להכעיס, וחובה ומצוה רבה היא]."

ובכן, העובדה שכמעט כל "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות גומלין זה-את-זה נובעת בעיקר מן העובדה שכולם הפכו את תורת האלהים לקורדום חוצבים: אם לחציבת טובות הנאה ואם לחציבת שררה כבוד ותאוה, וכולם ניזונים מאותם מקורות נרפשים וסרוחים של מינות אלילות וסכלות. הם משבחים ומפארים את המינים שקדמום כדי להיתלות בהערצה האלילית לקודמיהם, וזאת במטרה לרומם ולפאר את עצמם וליצור לעצמם הילה אלילית משלהם.

והנה היחס הנכון לחוטאים ולפושעים בהלכות דעות (ו, ב):

"במה דברים אמורים? [שאסור להכלים את חברו] בדברים שבין אדם לחברו, אבל בדברי שמים, אם לא חזר בו בסתר – **מכלימין אותו ברבים, ומפרסמין חטאו, ומחרפין אותו בפניו, ומבזין ומקללין אותו** – עד שיחזור למוטב, כמו שעשו כל הנביאים לישראל".

וראוי לשנן את המשפט האחרון: "כמו שעשו כל הנביאים לישראל"! כלומר, אין צורך להיות נביא כירמיה וכישעיה כדי להוכיח ולייסר את העם! אלא זו חובה שמוטלת על כל יהודי. וכל המלחמה הגדולה הזו היא במי שעובר על מצוה שבין אדם למקום, אך במין עובד גילולים וכל-שכן במחטיא את הרבים ביד רמה כירבעם, מורידין ולא מעלין ומאבדין את זכרו בכל דרך.

וראו לדוגמה את פסק רבנו בהלכות יסודי התורה (ו, ח): "מין ישראל שכתב ספר-תורה **שורפין אותו עם האזכרות שבו**, מפני שאינו מאמין בקדושת השם, ולא כתבו אלא והוא מעלה בדעתו שזה כשאר הדברים [=כשאר הנבראים: עץ ואבן בהמה וחיה או אדם]. והואיל ודעתו-כן לא נתקדש השם, **ומצוה לשורפו כדי שלא להניח שם למינים ולא למעשיהם**".

ועוד בעניין התופעה שבה "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות גומלין זה-את-זה, וכן עוד על הסיבות שלפיהן הם פעלו לרומם את הסכלים והמינים למיניהם ולהנציח את עולם השקר והמינות האורתודוקסי, ראו במאמר: "האם השלום גדול יותר מקיום התורה?", "האם המקדש השני נחרב בשל שנאת חינוס?", "חובת מצות הוכח תוכיח את עמיתך", ועוד רבים.

ואצרף לחלק זה את דברי שלמה במשלי (כז, כב) ולאחריו פירוש רס"ג שם:

"אם תִּכְתּוֹשׁ אֶת הָאֵוִיל בַּמִּכְתָּשׁ בְּתוֹךְ הָרִיפוֹת בְּעָלִי לֹא תִסּוֹר מֵעָלֶיךָ וְאֵלֶיךָ", ושם פירש רס"ג: "דבריו אלה הם באוויל שהגיע לתכלית [=לשפל הסכלות], והוא אינו מאמין שיש בעולם מדע [כגון המקלל הזה ושאר הוזי ההזיות אשר רחקו מן המדעים מאד והחליטו שיש להבין את כל אגדות חז"ל כפשוטן, ומכאן הדרך לאלילות ולמינות ולשחצנות מהירה מאד ואף כמעט בלתי נמנעת] [...] אמר [שלמה]: אם תִּפְהוּ לַהֲזִיק לוֹ אוֹ לַהֲעִיל לוֹ לֹא יִשְׁפִיעַ עָלָיו בְּמֵאוֹמָה [...] ולפיכך הזהיר את הנבונים שלא יתווכחו עם האווילים, **אך יִכּוּם כְּדִי שִׁיִּסְרוּ בְּכָךְ זֹלָתָם**".

"שׁוֹט לִסּוֹס מִתֵּג לַחֲמוֹר וְשֶׁבֶט לָגוֹ כְּסִילִים" (מש' כו). "הַחֲרָשִׁים שֶׁמְעוֹ וְהַעֲרִים הַבֵּיטוֹ לְרֵאוֹת", "וְשֶׁמְעוֹ בַּיּוֹם הַהוּא הַחֲרָשִׁים דְּבָרֵי סֵפֶר וּמֵאֶפֶל וּמִחֲשָׁךְ עֵינֵי עוֹרִים תִּרְאִינָה" (יש' מב;כט).

***

ואחתום חלק זה בדברי חכמים ורבנו ע"ה במשנת אבות (ה, יז):

"כל מי שיש בו שלושה דברים הללו הרי זה מתלמידיו של אברהם, וכל מי שאין בו שלושה דברים הללו הרי זה מתלמידיו של בלעם. תלמידיו של אברהם: עין טובה, ונפש שפלה, ורוח נמוכה; אבל תלמידיו של בלעם: עין רעה, ונפש רחבה, ורוח גבוהה. מה בין תלמידיו של אברהם לתלמידיו של בלעם? תלמידיו של בלעם יורדין לגיהנום ונוחלין באר שחת, שנאמר: 'וְאַתָּה אֱלֹהִים תִּזְרֹם לְבָאֵר שַׁחַת אֲנָשִׁי דָּמִים וּמִרְמָה וְכוּ' [תה' נה, כד]; אבל תלמידיו של אברהם יורשין גן עדן, שנאמר: 'לְהַנְחִיל אֶהְיֶינָהּ וְאֶצְרִיתֶיהֶם אֶמְלֹא' [מש' ח, כא]".

ושם פירש רבנו הרמב"ם, וזה דבריו:

"כבר ביארנו [...] כי 'עין טובה' היא ההסתפקות, ו'נפש שפלה' הפרישות, ו'רוח נמוכה' הענווה המופלגת [ואלו הן שלוש המעלות שנשתבח בהן אברהם אבינו] [...] ושלש המגרעות שכנגדן הן: הלהיטות לממון והיא 'עין רעה', ותאוות המשגל והיא 'נפש רחבה', **והגאווה והיא 'רוח גבוהה'**. ואותן שלוש המעלות נתפרסמו לאברהם אבינו, ולפיכך, כל מי שיש בו שלוש מעלות אלו נקרא תלמידו של אברהם כיוון שנתנהג במידותיו. וכל מי שיש בו שלוש מגרעות אלו הרי זה **תלמידו של בלעם** כיוון שנתנהג במידותיו. והנני מזכיר את המקומות שנתבארו בהם אלו המעלות לאברהם אבינו ואותן המגרעות לבלעם, והן כולן מקראות בתורה" וכו'.

הציוואוה מאומן ותלמידו המקלל (חלק ה)

בחלקו הראשון של המאמר ראינו את תחילת דברי המקלל – תלמידו של נחמן הכלבי. מתוך בליל הקללות והחרפות הנאצות והגידופים, הצלחנו לדלות טענה אחת מתעתעת ועליה השבנו בחלקו הראשון של המאמר. **בחלק השני** עסקנו בטענת המקלל שרבנו "טעה בענק" בעניין תפישת השדים שבאגדות חז"ל. רבנו סבר שלא קיימים שדים במציאות האמיתית למעט בדמיון ההוזה, ושכל השדים שנזכרו באגדות חז"ל הם משלים או פטומי מילי בעלמא, וכדרך של האגדות לתבל את ענייניהן בפולקלור המקומי והאלילי שרווח מאד באותם הימים. וכאמור, הוכחנו את שגיאתו וסכלותו של המקלל אשר ניזון מדברי אלילו נחמן הכלבי, וראינו שמי שמתבונן בתורה בלב נקי מדעות קדומות יבין ששליטת השדים כבר נאמרה בתורה.

טענתו המרכזית של המקלל **בחלק השלישי** הייתה, שלפי התורה חובה לקבוע שספר-האופל הוא תורה מן השמים, וכן חובה מן התורה לקבוע שנחמן הכלבי הוא משליחיו הנאמנים של הקב"ה, יתעלה ויתרומם מכל הבלי המקלל. ומדוע לפי המקלל חובה לקבוע כל זאת ואף לאמת את כל ההזיות הפגאניות הנחותות והמגוחכות שחדרו לדת האמת באלף השנים האחרונות? ובכן, לפי המקלל, הואיל וכל "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות סמכו את ידיהם על כל ההזיות הנגעלות הללו, והואיל והתורה קבעה ש"אחרי רבים להטות", חובה עלינו לקבל את כל פיגולי האלילות והמינות האירופית, וזאת כאמור מפני שכל "חכמי ישראל" קיבלום...

ואיך עלה על דעתו שהקב"ה יקבע שחובה על עם-ישראל לעבוד עבודה-זרה ולהתבוסס בצואת המינות רק בגלל ש"חכמי ישראל" החליטו שהעבודה-הזרה היא אמת?! והלא אפילו נביא-אמת שיורה חלילה לעבוד עבודה-זרה אין שומעים לו! כל-שכן הפשפשים והפרעושים, עדת המינים הסכלים והפתאים האירופים ועבדיהם הנרצעים שקמו בעם-ישראל באלף השנים האחרונות, אשר התעו את עם-ישראל אחרי ההבל מתוך רדיפת הבצע התאוות והשררה. וכבר חשפתי בעשרות רבות של מאמרים את הזיותיהם והשקפותיהם הרעועות – תת-רמה של עובדי אלילים עילגים ומאמיני הזיות פגאניות המשרבטים עטם כמו תינוקות, פשוט להקיא!

לא אוסיף לדון בזה עתה, כי כבר הרחבתי בזה בחלק השלישי. ברם, ראוי להוסיף שאין שום זכר בדברי המקלל ליסוד הפילוסופי שהוא מיסודות דתנו: **קבל האמת ממי שאמרו**. אדרבה, המקלל מתעלם לחלוטין מדרך האמת והצדק וקובע שוב ושוב ושוב כי האמת נמדדת לפי רוב הוזה ההזיות מחוסרי הדעת אשר טוענים לאמיתתה – וכבר לימדנו הנביא ישעיה (נט, טו) כי האמת נעדרת: "וַתְּהִי הָאֱמֶת נִעְדָּרְתָּ וְסָר מִרְעַם מִשְׁתּוֹלָל וַיֵּרָא יְיָ וַיֵּרַע בְּעֵינָיו". ולעיון נוסף בעניין העדר האמת ראו: "מדוע מעטים אנשי האמת?", "גורמי העיוורון מדרך האמת", "קבל האמת ממי שאמרו", "משה אמת ותורתו אמת", "אהבת האמת ורדיפת הצדק", ועוד רבים.

בחלק הרביעי טענתו המרכזית של המקלל הייתה שנחמן הכלבי היה גלגול של משה רבנו, ובהמשך דבריו הוא אף גילה שבעיני עובדי הגילולים התועים אחריו, נחמן הכלבי אפילו גדול יותר ממשה רבנו ע"ה וקרוב מאד למעלת אלוה אשר מיטיב עם עובדיו. עוד טען המקלל, שיש

כוח בידי "הצדיקים" לעשות נסים ונפלאות בניגוד לחוקי הטבע באמצעות כוחות שהעניק להם ה' יתעלה שמו. כמו כן, ראינו כיצד המקלל תופש את אגדות חז"ל כפשוטן ולומד מפשטיהן השקפות אליליות שאותן הוא מחדיר לדת משה. ועל כל זאת ועוד השבנו לו בחלק הרביעי.

***

נמשיך עתה לעיין בדברי המקלל כדי ללמוד עוד על תלמידיו של נחמן הכלב-הכלבי וכסילותם, ועד כמה הם חולים בנפשם ושקועים בהזיות, וזה לשון המקלל בשלוש הפסקות לקמן:

"רבי נחמן אמר **שעדיף טוב יותר** להיות פתי וסכל ולהאמין בשטויות והבלים ויחד עם זה להאמין גם באמונה האמיתית. ובמילים אחרות, **עדיף להאמין** בכל מיני דרכי האמורי ודתות שקר [=עדיף להאמין במינות ובהגשמה ובעבודה-הזרה כמו טינוף ושיקוץ הבוהדה ורבות הפסילים שבהודו] ויחד-עם-זה להאמין גם בבורא, באלוקי ישראל ובתורה הקדושה, מאשר לכפור בכל ולא להאמין בכלום, כי מה יצא בעמלו ומה הועיל בתקנתו, זה שכופר בכל דתות השקר ודרכי האמורי, ויחד עם זה כופר גם בבורא-עולם ובתורתו ומחשיב עצמו אתאיסט?

האם הגיוני לומר שמצבו של עובד אלילים פגאני המאמין בשיתוף באלילים ובבורא-עולם, גרוע יותר משל אתאיסט? וודאי שלא, ההיפך הגמור הוא הנכון, **מצבו טוב יותר**. אמנם התורה לא כתבה חיוב מיתה לאתאיסט, כשם שקבעה לעובד אלילים, אלא שממילא אתאיסט יהודי הינו מחלל שבת וכו' וחייב מיתה משמים ממילא על חטאיו הכבדים, ומעבר לכך מצבו של אתאיסט כזה נחות, מעוות וחולני שעצם כפירתו היא העונש הקשה ביותר, לכן הוא פטור משאר עונשי בית דין בפועל על עצם כפירתו בעיקר.

מה שאני בא לומר באופן עקרוני והיפותטי לחלוטין הוא כזה: **עדיף** לטעות ולהאמין במה שלא מחויב להאמין [שלא מחויב? ואיך איסורי העבודה-הזרה והמינות הפכו אצלו לרשות ולהיתר?] מאשר לא להאמין באחת **מהאמונות הקדושות** של התורה-שבכתב ושבעל-פה, שעוברות דרך חז"ל ראשונים ואחרונים, ומחייבות לוגית: כמו במלאכים, בשדים, בגלגול נשמות, בשמות קדושים, בעין הרע, בכישוף וכו' – כי בעוד שזה שמאמין באמונה לא נכונה שאין בה נופך אלילי [=האמנם אין במאגיה נופך אלילי?] לא הזיק לעצמו מבחינה רוחנית כלל, ולא החסיר בתודעתו הרוחנית ולא כלום, זה שהחסיר את אחת **האמונות המתחייבות** כמו בשדים, בגלגול נשמות, בעין הרע, בכישוף וכו' – נותר ריק בתודעתו המסורסת והנכה מהאור, מההשגה, מהידע והחכמה שיש בתוך אותו מושג ומונח רוחני בו הוא כופר. הוא נותר קצוץ כנפיים ונכה-רוח וכסיל גמור שלא חפץ בתבונה [=ומי-הוא-זה ואי-זה-הוא הכסיל אשר 'לא חפץ בתבונה'?]".

מדברי המקלל עולה, שנחמן הכלבי הכשיר לחלוטין את המינות והעבודה-הזרה! שהרי הוא אומר ש"עדיף טוב יותר" להיות עובד אלילים ומין ואפיקורוס ויחד-עם-זאת לעבוד את בורא-עולם, מאשר להיות אתאיסט! וזאת הטעיה חמורה, כי אין הבדל מבחינה הלכתית בין עובד אלילים ומשתף שם שמים עם דבר אחר, אשר נעקר מן העולם כלשון חז"ל, לבין אתאיסט, שניהם נעקרים מן העולם **באותה מידה!** רק מבחינה מחשבתית דקה יש אבחנה ביניהם.

והנה לפניכם פסק חז"ל ורבנו בהלכות תשובה (ג, יד-טו):

"ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים: המינים [...] חמישה הן הנקראים מינים: [1] האומר שאין שם אלוה ואין לעולם מנהיג [=אתאיסט]; [2] והאומר שיש שם מנהיג אבל הם שניים או יותר [=המחופשים ליהודים שהלכו בדרכי השיתוף הנוצרות]; [3] והאומר שיש שם ריבון אחד אלא שהוא גוף ובעל תמונה [=רבים מראשוני אשכנז המגשימים]; [4] וכן האומר שאינו לבדו ראשון וצור לכל [=שיצר את העולם מחומר שהיה כבר קיים]; [5] וכן העובד אלוה זולתו כדי להיות מליץ בינו ובין ריבון העולמים [=עובדי המתים והקברים, עובדי האדמו"רים וה'גדולים', ושאר עובדי-האלילים במטרה שהם יורידו להם שפע מבורא-עולם] – **כל אחד מחמישה אלו הוא מין**".

ולא לחינם נחמן הכלבי הורה ש"עדיף וטוב" להיות עובד אלילים מאשר להיות אתאיסט, כי הוא בעצמו היה מין ועובד אלילים, והוא היה צריך להכשיר את עצמו ואת גילולי תורתו...

עוד טען המקלל, שמצבו של עובד אלילים ומשתף שם שמים עם דבר אחר "טוב יותר" כלשונו, מאשר מצבו של אתאיסט – והוא ממשיך להטעות! שהרי לא ניתן לומר על מין ועובד אלילים, שדינו "מורידין ולא מעלין", שמצבו "טוב" או "עדיף וטוב יותר", שהרי כאמור לפי פסק ההלכה דינו מוות מידי בכל אופן ובכל דרך יצירתית, וכן בכרת ובעקירה נצחית מחיי העולם-הבא!

וכאמור, כל ההזיות העלובות והנחותות הללו נועדו להכשיר ולהחדיר את נחמן הכלבי לדת משה. עוד כתב המקלל ש"אתאיסט פטור משאר עונשי בית-דין בפועל", ויש בדבריו סכלות כפולה: **האחת**, איך הוא טוען שאתאיסט הוא הגרוע-מכל-גרוע ויחד עם זאת פטור מעונשי בית-דין? **והאחרת**, מי אמר לו שאתאיסט פטור מעונשי בית-דין? והלא דינם של המינים הוא ש"מורידין ולא מעלין", כל-שכן וקל-וחומר אם מין שכזה התגלגל לבית-הדין שדינו מיתה.

והנה פסק רבנו ביחס למינים בהלכות רוצח ושמירת הנפש (ד, יד–טו):

"**המינין והם עובדי-עבודה-זרה מישראל [...] מצוה להורגן**. ואם יש בידו כוח להורגן בסיף בפרהסיה הורג, ואם לאו, יבוא עליהן בעלילות עד שיסבב הריגתן. כיצד? ראה אחד מהם שנפל לבאר והסולם בבאר, קודם ומסלק הסולם, ואומר לו: 'הרי אני טרוד להוריד בני מן הגג ואחזירנו לך', **וכיוצא בדברים אלו** [כלומר, חז"ל ורבנו אפשרו לאדם להיות יצירתי בהריגתם]".

וכן פוסק רבנו בהלכות ממרים (ג, א):

"מי שאינו מאמין בתורה-שבעל-פה [...] הרי זה בכלל **המינים** ומיתתו ביד כל אדם [=וכל-שכן בית-הדין] [...] מורידין ולא מעלין כשאר **המינים** [...] – כל אלו אינן בכלל ישראל ואינן צריכין לא עדים ולא התראה ולא דיינים, אלא כל ההורג אחד מהם **עשה מצוה גדולה והסיר מנשול**".

כאמור, המקלל ממשיך לההביל בעניין זה ואומר כך: "עדיף לטעות ולהאמין **במה שלא מחויב להאמין** מאשר לא להאמין באחת מהאמונות הקדושות", ודבריו קשים מאד, שהרי הוא הפך את העבודה-הזרה, אשר לעיל הוא אומר עליה שהיא "עדיפה" ו"טובה" ו"טובה יותר" לאיסור שלא מחויבים בו! שהרי הוא אומר: "עדיף לטעות ולהאמין במה שלא מחויב להאמין"! כאילו האדם אינו מחויב לבער מקרבו ומקרבו עם-ישראל את המינות והעבודה-הזרה! ועדיף לדעת

המקלל לטעות בהבלי עבודה-זרה ויחד עמם להאמין בכל ה"האמונות הקדושות", מאשר שלא להאמין באותן "האמונות קדושות" כלל ועיקר... עד-כדי-כך הוא אדוק אחרי אמונות המינות!

ואם תמהתם: ומה הן "האמונות הקדושות", דהיינו אמונות המינות הללו? ובכן, הנה המשך דבריו: "עדיף לטעות ולהאמין במה שלא מחויב להאמין, מאשר לא להאמין באחת מהאמונות הקדושות, שהתורה-בכתב ובעל-פה, שעוברת דרך חז"ל ראשונים ואחרונים, מחייבות לוגית: כמו [...] בשדים, בגלגול נשמות, בשמות קדושים, בעין הרע, בכישוף וכו'". נמצא לפי דבריו, שעדיף להאמין בעבודה-הזרה ויחד עמה לאמץ שלל הזיות מאגיות פגאניות "קדושות", מאשר לסלק את האמונות "הקדושות" הללו מן המחשבה! ואיך הוא הגיע לזה? ועוד הוא מכפיש את תורת משה ואומר שהיא חייבה את אמונות המינות "הקדושות" הללו באופן לוגי!

וכידוע ומבואר בתורה, האמונה בשדים הינה עבודה-זרה, כי עבודתם הינה עבודה-זרה קדומה מאד. וכן הזיית גלגולי הנשמות הינה עבודה-זרה, כי זו השקפה שיסודה בקרב עובדי האלילים הקדמונים ונפוצה מאד עד ימינו אנו בקרב ההודים והמקובלים הפגאניים ועוד; וכן האמונה במאגיה ובגרורותיה ובשימוש ב"שמות קדושים", ב"עין הרע", וב"כישוף", כל אלה הם עניינים מאגיים-פגאניים שיצאו מקרב עובדי האלילים הקדמונים, ותורת האמת והצדק שלפה עליהם את חרבה וחייבה אותנו לעקור אותם ולהכריתם ולמחות כל זכר לעקבותיהם מן המציאות!

כאמור, המקלל הוסיף וטען שהתורה-שבכתב והתורה-שבעל-פה "מחייבות לוגית" שיש אמת בהזיות השדים וגלגולי הנשמות והשמות הקדושים ועין הרע והכישופים, וכל עולם המאגיה... וכל זה הזיה מוחלטת, וכבר הרחבתי במאמרים בעניינים אלה, ראו: "בחינת אמונת גלגולי הנשמות", "עין טובה ועין רעה במשנת הרמב"ם"; ועל ענייני המאגיה הרחבתי במאמר על בחינת הזיות המיסטיקה לאורו של הרמב"ם; ובעניין השדים כבר הרחבתי לעיל בחלק ב.

והנה גם דברי רבנו על כל ענייני המאגיה הללו בסוף הלכות עבודה-זרה פרק יא:

"ודברים אלו כולן [כל ענייני המאגיה שהובאו בפרק יא שם] דברי **שקר וכזב הן**, והן שהטעו בהן עובדי עבודה-זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהן. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להימשך **בהבלים האלו**, ולא להעלות על הלב שיש בהן תעלה [=תועלת], שנאמר: 'כִּי לֹא נַחֵשׁ בַּיַּעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל' [במ' כג, כג]. ונאמר: 'כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל מַעֲנֵנִים וְאֶל קֶסָמִים יִשְׁמְעוּ וְאָתָּה לֹא כֵן נָתַן לָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יד].

כל המאמין בדברים אלו **וכיוצא בהן** [מענייני המאגיה וההזיות], ומחשב בליבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרה אותן, אינו אלא מן **הסכלים ומחוסרי הדעת**, ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלמה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים שאסרה התורה אינם דברי חכמה, אלא **תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת, ונטשו כל דרכי האמת בגללן**. ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים: 'תָּמִיד תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יג; כלומר, אל תימשך אחרי המאגיה אלא אחיז באמונה זכה וברה]".

"אֲשֶׁר חָטְאוּ וְאֲשֶׁר הִחֲטִיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס אֶת יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַבְלֵיהֶם" (מ"א טז, יג).

עוד אומר המקלל: "בעוד שזה שמאמין באמונה לא נכונה שאין בה נופך אלילי" וכו', האמנם? האמנם אין בשלל האמונות הללו שהוא ציין נופך אלילי? האמנם אין בהזיותיו של נחמן הכלבי-הכלבי לא רק נופך אלילי אלא מינות אלילית ממש? מינות אשר דינה "מורידין ולא מעלין".

והוא מוסיף שמי שמאמין בשלל ההזיות הללו: "לא הזיק לעצמו מבחינה רוחנית כלל, ולא החסיר בתודעתו הרוחנית ולא כלום". האמנם? האמנם המינים אינם מזיקים לעצמם מבחינה רוחנית? האמנם תופשי ההזיות האליליות שיצאו מקרב העמים הטמאים אינם מזיקים לעצמם מבחינה רוחנית? והלא הציר שעליו סובבת כל התורה הוא עקירת עבודה-זרה! ודבריו אלה הם **גם** כפירה בתורה **וגם** חירוף וגידוף השם הנכבד והנורא, ה' יתעלה שמו אשר ציווה בזה.

נשים גם לב לסוף דבריו, שם הוא טוען שמי שביער מקרביו את "האמונות הקדושות", דהיינו את ההזיות המאגיות בשדים, בגלגול נשמות, בעין הרע, בכישוף וכו', הוא נותר לפי המקלל:

"ריק בתודעתו המסורסת והנכה מהאור, מההשגה, מהידע והחכמה שיש בתוך אותו מושג ומונח רוחני בו הוא כופר [=דהיינו בשדים ובשאר הבלי המאגיה והעבודה-הזרה הללו שהוא הזכיר ורומם מאד]. והוא נותר קצוץ כנפיים ונכה-רוח וכסיל גמור שלא חפץ בתבונה".

והבאתי את הפסקה הזו מחדש כדי להתבונן בכסילותו של המקלל, כי הביטוי "נכה רוח" אינו ביטוי של גנאי, ובא לקלל נמצא מברך, שהרי "נכה רוח" הוא ביטוי לענווה ולשפלות הרוח, ראו נא את דברי הנביא ישעיה (סו, ב): "וְאֵל זֶה אֲבִיט, אֶל עֲנִי וְנִכְה רוּחַ וְחָרַד עַל דְּבָרִי", ושם תרגם יונתן: "וְדִבֵּין רַעוּא קִדְמִי לְאַסְתַּכְלָא בֵּיהּ, בְּדַעְנוֹתֵן וּמִכְיָר רוּחַ וּמִשְׁתֵּיו לְקַבִּיל פְּתָגְמִי". צדק אפוא המקלל בעניין זה שלא ברצונו, וכל המבער את ההזיות הללו הוא עניו וירא שמים.

עוד אומר המקלל: "לכן קליפת הפילוסופים וחכמי יוון סבי דבי אתונא, הוציאה וגררה מתוכה כהשלכה [=כתוצאה] טבעית את קליפת ההשכלה הכפרנית הארורה, את קליפת המודרנה הטמאה, את קליפת הרפורמים הארורים, כל הקליפות הללו [=ההשכלה, המדעים, והרפורמים] נעוצות בפילוסופיה היוונית הכפרנית. לכן קליפתם וטומאתם קשה ועמוקה בהרבה מהקליפה של הטועים בדרכי האמורי השונים והמשונים או בכל מיני דתות ניו-אייג' של הבל, הם [=עובדי האלילים] הרבה יותר קרובים ומוכנים להגיע לאמונת היהדות כי נפשם פתוחה לקבל אמיתות רוחניות, בניגוד לקליפת יוון והרפורמה וההשכלה המתגאה והזחוחה, וזה תכלית התועבה אצל הבורא יתברך ולכן הם מרוחקים בתכלית מאור פני הקדושה".

ובכן, דבריו הבל מהובל, כי רוב פילוסופי יוון ואריסטו בראשם, האמינו במציאות הבורא ובאחדותו, ואף הרחיקו מקרבם את ההזיות המאגיות והעבודה-הזרה אשר נחמן הכלבי פה שקע והתבוסס בהן! ובמלים אחרות, אריסטו ורבים מחבריו יש להם חלק לעולם-הבא, לעומת נחמן הכלבי-הכלבי אשר נידון בצואה רותחת על-כך שהוא בעט בתורה-שבעל-פה שמסר לנו משה רבנו ע"ה, החדיר לעמנו תורה חדשה ואלילית והתעה רבים אחרי ההבל: "גַּם הִמָּה בָּחַרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבְנִשְׁקוּצֵיהֶם נִפְשָׁם חִפְצָה [...] וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי וּבְאָזְנוֹ לֹא חִפְצָתִי בָּחַרוּ" (יש' שם). וכבר ביארתי בחלקים הקודמים, כי מגמתו של נחמן הכלבי ותלמידו המקלל לבזות ולהשפיל את חכמי יוון, נובעת מן הפחד העצום מההשכלה החכמה והדעת, ואם תשאלו שוב: ומדוע?

ובכן, אם הם לא ירחיקו את חסידיהם הבהמות מן החכמה והדעת, הבהמות עוד עשויות להפוך לבני אדם, ויבינו וישכילו כי נחמן הכלב-הכלבי הוא מכשף ועובד אלילים אשר מתעה אותם ועוקר אותם מן העולם – והפסד זה כל-כך חמור כי הוא הפסד נצחי שאין אחריו תקומה.

והמקלל ממשיך לומר דברי הבל: "אפילו קליפת וטומאת הנצרות, עם כל זה שהיא נחשבת לאלילות לפי הרמב"ם, אך לא לפי התוספות והמאירי, עדיפה מבחינה רוחנית ונפשית על קליפת הפילוסופיה, ההשכלה, המודרנה, המערביות והרפורמים, שכן הנצרות מודה במציאות הבורא יתברך ובאמיתות אלוהיותו וקדושתו של התנ"ך כולו, ולכן כותב הרמב"ם שלעתיד לבוא המשיח יחזירם בקלות בתשובה, והם ידעו ששקר נחלו אבותיהם ושכל מה שישו ומוחמד באו לעולם זה בדיעבד לפלס דרך למלך המשיח דרך הכרת התכנים התנכיים הקדושים".

ושוב המקלל מכשיר ומחדיר את המינוח והעבודה-הזרה, שהרי הוא אומר שהמינות וההגשמה "עדיפות מבחינה רוחנית ונפשית על קליפת הפילוסופיה!" וכל מי שאומר שהמינות "עדיפה מבחינה רוחנית ונפשית", אומר הלכה למעשה שיש **מעלה במינות!** ויתרה מזאת, כאמור, הפילוסופיה היא-היא מדעי האלהות היא-היא ידיעת ה' וייחודו! איך אפשר לומר על ידיעת ה' וייחודו שהיא "קליפה"? כלומר, לא רק שהוא מכשיר ומחדיר את המינוח, הוא גם מרחיק ומתעב את ה'-אלהים-אמת! וכופר בייעודו ובחובתו של האדם לידע ולהכיר את בוראו.

כללו של דבר, המקלל שוב אומר דברי הבל, כי הנצרות, ששגתה במינות ובמאגיה, איננה עדיפה "מבחינה רוחנית ונפשית" על הפילוסופיה – שהרי הפילוסופיה האמיתית היא-היא מחשבת ישראל והיא הדרך לידע את בורא-עולם ולייחדו באמת ובלבב שלם. כמו כן, בהעדר לימוד המדעים ובהעדר לימוד הרחקת הגשמות האדם יתעה כל ימיו באפלה, וישקע בהזיות מאגיות-אליליות. ההשכלה איננה אפוא כפירה כדברי נחמן הכלבי ותלמידו המקלל, היא הדרך לידע את ה' יתעלה שמו, כי בידיעת המדעים האדם לומר להכיר את מי-שאמר-והיה-העולם! וכאמור, שנאתם להשכלה ולפילוסופיה האמיתית נובעת מצביעות טמטום רשעות ואלילות.

והמקלל ממשיך: "אבל את האתאיסטים והמשכילים והפילוסופים יהיה קשה מאד להחזיר בתשובה כי יש להם קליפה של מרד וכחש וגאווה סרוחה, לרוב נבילותם וסכלותם שנאתם ואיבתם ליהדות ולקדושה [=פני המינות של היהדות האורתודוקסית בימינו מספקות לאותם אתאיסטים כר נוח לביזוי תורתנו], וזה עומק הסבר דברי הצדיק-האמת רבי נחמן על-כך שעדיף להאמין בכל מאשר לכפור בכל. יען כי עצם הקליפה של הכחש, הספקנות והכפירה: עיוור, נכה, גרוע, עמוק ותהומי הרבה יותר ולאין ערוך, מאשר אמונה לא נכונה בשטויות והבלים".

הטעות של המקלל הוא טעות חוזרת, במה שהוא כורך יחדיו את המשכילים והפילוסופים יחד עם המינים, ואף שייתכן ויהיה משכיל או פילוסוף שיפלו למינות, אך נפילתם למינות איננה בגלל שהם משכילים או פילוסופים, אלא בגלל שהם נמנים על אחת מחמש הקטגוריות ההלכתיות של המינות. ובמלים אחרות, היות האדם משכיל או פילוסוף איננה מהגדרות המינות כמו שנחמן הכלב-הכלבי טוען, **להיפך לדעת רבנו!** היות האדם משכיל ופילוסוף היא הדרך לידע את בורא-עולם, לבער את המינות והאלילות מקרבו, ולזכות לחיי העולם-הבא!

ושוב מטרתו הברורה של נחמן הכלבי היא להרחיק את שומעי לקחו מן החכמה והדעת, כדי שלא יזהו את מינותו וכסילותו ועליבותו, ויחדלו לרוממו ולהעריצו ולהפוך אותו לאלוה.

אגב, דברי נחמן הכלבי: "שעדיף להאמין בכל מאשר לכפור בכל" הינם התעיה, מפני שבהם המקלל מכשיר שוב את המינות והעבודה-הזרה, ואסביר: המקלל טוען ש"עדיף" להיות עובד אלילים אילמים, מאשר להיות אתאיסט. אולם, בשום פנים ואופן אין לומר על עבודה-זרה שהיא "עדיפה" כי בזאת מייחסים לה מעלה וחשיבות, ודבריו אלה הינם בגדר חירוף וגידוף שהרי הציור שעליו סובבת כל התורה כולה הינו עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה. וכאמור, אין הבדל הלכה למעשה בין האתאיסט לבין עובד הגילולים, שניהם דינם "מורידין ולא מעלין" כאשר יש סנהדרין אמת, וההבדל האמיתי בין שני האחרים הללו הינו הבדל מחשבתי דק.

***

בהמשך דבריו, המקלל מצטט מתוך מאמר שכתבתי על נחמן נבל אחר, כותרת המאמר היא: "הרמב"ם והרמב"ן – יחי ההבדל הקטן! (חלק ג)", וזה לשונו של המקלל:

"מצטט שוב את טומאת השפתיים וטיפשות הפה של לשונך הנובחת והכפרנית ביחס לדברי הרמב"ן הקדוש, ועונה לך אחת לאחת [מכאן הוא מצטט את דבריי במאמר]:

כמו כן, מעניין לראות כיצד גם כאן הרמב"ן תופש את אגדות חז"ל כפשוטן, ועוד מתהדר בכך שהן מסייעות להזיותיו, שהרי על דברי הגמרא בשבת הוא אומר: "ראה המאמר הזה איך הוא מסכים עם מה שכתבתי", והבין אותו כפשוטו בצורה מחרידה ומקוממת – וכי יעלה על הדעת שיש לחכמים כוח לשרוף בעיניהם? וכי יעלה על הדעת שתצא כזאת תקלה תחת ידיהם? והאין בית-דין של עשרים ושלושה הם האחראים הבלעדיים לגזור ארבע מיתות? וכבר אמרתי שמי שמאמין בשוטות שכזו, כל דבריו חשודים כדברי שקר, כיעור ומינות עד שיוכחו כאמת.

[והמקלל מדלג עתה לסוף המאמר שנזכר בעניין הרמב"ן:]

הייתכן שה' יאפשר לאדם להזיק לחברו באופן מאגי במבט עינו, ולא יאסור זאת בתורה או לא יזהיר על-כך? או לא יעניק כלים לבתי-הדין להתמודד עם נזקים עלומים אלו? "חָלָלָה לְאֵל מְרַשֵּׁעַ וְשֹׁדֵי מַעַל, כִּי פָעַל אָדָם יְשָׁלֵם לוֹ וְכִאֲרֹחַ אִישׁ יִמְצָאֵנוּ" (איוב לד), וביתר הרחבה:

(א) האם ייתכן שה' יאפשר לאדם להזיק לחברו באופן מאגי באמצעות מבט עינו, ולא יאסור זאת בתורה או לא יזהיר על-כך? וכי יעלה על הדעת שהקב"ה יעניש את הרשעים ש"הזיקו" לזולתם בהינד עפעפם ללא אזהרה שתקדם לעונשם? והלא כלל ידוע הוא בתלמוד (יומא פא ע"א ועוד): "לא עָנַשׁ [=הקב"ה] אלא-אם-כן הזהיר!", האם ניתן להניח שה' יתעלה, שופט הצדק, חלילה יעשה עוול? כלומר שהוא לא-יעניש או יעניש ללא אזהרה וללא התראה?

(ב) מדוע אין עונשים מוגדרים לגרימת-נזקים באמצעות העין בתורה-שבעל-פה או בתורה-שבכתב? מדוע אין הגדרות וכללים משפטיים שבאמצעותם ניתן לאבחן ולהוות נזקי עין רעה? ובמלים אחרות, האם יעלה על הדעת שה' יאפשר מציאות של גרימת נזקים בעין הרע ולא יעניק כלים ברורים לבתי-הדין לדיני ממונות ולדיני נפשות להתמודד עם נזקים מסוג זה?

ג) מדוע אין פיצויים מוגדרים לנזקי עין רעה? האם יעלה על הדעת שה' יתברך יאפשר כאוס של נזקים בין איש לרעהו, מבלי לתת לבני האדם את האפשרות לפצות את הניזקים?

וביחס לשלוש הנקודות יחדיו: מטרת כל התורה כולה היא יצירת חברה מתוקנת, בריאה ומאוזנת, חברה מופת ישרת-דרך, כיצד אפוא ניתן ליצור חברה מופת ללא כלים משפטיים ברורים להתמודד עם הפושעים והרשעים, להוכיח את נזיקיהם ולחייבם בפיצוי? ואין קץ לדמיונותיו המטופשים של העבד הספרדי הנרצע למינים האירופים, ותודה לה' שנתן לנו את רבנו הרמב"ם, כי אלמלא תורתו המזוקקת, הייתי אובד בסכלותם של "חכמי ישראל".

[עד כאן דבריי במאמר, והמקלל ממשיך:] "עד כאן הציטוט ממך. **תשובה [והמקלל משיב]:** וכי יעלה על הדעת שאין לחכמים ולצדיקים כוח להרוג ולשרוף בעיניהם? הרי הגמרא מלאה מכך שחכמינו נתנו עיניהם כשהקפידו על מישהו ועשאוהו גל של עצמות! מתברר שאתה ממש מומר לכפירה בתורה-שבעל-פה ובדברי חז"ל כולם, כאחרון הצדוקים והנוצרים".

עד כאן ראש תשובתו של המקלל, וכבר השבתי בחלק הרביעי להזיות המטופשות הללו לפיהן יש כוח לצדיקים לכשף כישופים ולהמית בהינד עפעפם, דהיינו שיש להבין את כל אגדות חז"ל כפשוטן, וההזיות הללו מעידות על-כך שנחמן הכלבי היה כסיל שחצן נעדר כל מדע ודעת.

והנה המשך דברי המקלל:

"וכי אלישע הנביא לא קילל בכוחו את מ"ב הנערים והם מתו מקללתו כמפורש בתנ"ך? וכי נח לא קילל את כנען כארור?? וכי על המשיח לא נאמר בישעיה יא: 'וְהָיָה אֶרֶץ בְּשֶׁבֶט פִּי וּבְרוּחַ שְׁפָתַי יָמִית רָשָׁע'? וכי התורה מתייחסת לכל המקרים הללו כתקלה או חטא?? איפה זה נאמר? או עם הארץ עלוב, או שוטה מוחלט, או כופר שפל ומעורר רחמים. זה פשוט לכל בר-בי-רב וברור כשמש וכשמלה שיש לחכמים וצדיקים מיני כוחות רוחניים לענוש ולהמית בפיהם ובמבט עיניהם! ואין זה שונה במאומה מכוח של עין הרע להזיק דרך הסתכלות שלילית של רוב האנשים או דרך הקפדה של 'נתן עיניו בו ועשאו גל עצמות' של חכמים צדיקים ויחידי סגולה, או דרך קללות של צדיקים וחכמים רבי מעלה הפועלות פעולתן בוודאות!".

ובכן, לגבי אלישע הנביא, הוא היה נביא! ועל זה שיש בכוחו של נביא לעשות נסים אין חולק וזה מיסודות הדת, הוויכוח הוא האם יש כוח לצדיקים ולחכמים לעשות נסים ונפלאות? ויתרה מזאת, האם יש כוח למינים גמורים לפי הגדרות התורה-שבעל-פה, לעשות נסים ונפלאות? וברור שאין כוח לצדיקים לעשות מאומה בניגוד לחוקי הטבע, וכל-שכן למינים הארורים.

ועתה לקללתו של נח לבנו. ובכן, נח קילל את בנו חם ונכדו כנען, לא במטרה להזיק להם מבחינה מאגית, כי לא היה בכוחו לעשות מאומה בהבל פיו, אלא מטרתו הייתה להעביר מסר לדורות, והוא: שמי שנוהה אחרי יצריו ותאוותיו ומסוגל להזיק אפילו לאביו, גרוע מן הבהמה, והוא ראוי להיות עבד-עבדים לְאָחִיו אשר השליטו את שכלם על יצרם, ולא עשו כמעשה חם. ובמלים אחרות, ככל שהאדם ישליט את שכלו על יצרו כך הוא יהיה ראוי להנהיג את זולתו, ולכן האשה נתקללה שהאיש ימשול בה, כי היא הייתה הראשונה לנהות אחרי יצרה.

ועתה לפסוק מישעיה (יא, ד) שהטיפש המקלל הזה מביא כראיה להצדיק את הזיותיו: "וְנִשְׁפֹּט בְּצֶדֶק דָּלִים וְהוֹכִיחַ בְּמִשְׁוֹר לְעֵנָי אֶרֶץ וְהָפָה אֶרֶץ בְּשִׁבְט פִּי וּבְרוּחַ שְׁפָתַי יָמִית רָשָׁע". ובכן, הפסוק הזה הוא משל למלך-המשיח אשר ישפוט בצדק ויעניש את הרשעים הכלבים. ואפילו לפי הפשט אין להבין בהכרח שמלך המשיח יהיה מכשף אשר יעשה פוּוּוּ וימית את הרשעים... אלא ברור שמדובר במשל בעניין מלך-המשיח אשר ידון אותם למיתה, והכוונה ב"רוח פיו" היא לגזר-הדין ההחלטי שייצא מפיו. וכך מפרש רס"ג שם: "וישפוט בצדק למען הדלים, ויוכיח ביושר בעבור עמי הארץ. **ויכה בציוויו** את בני ביתו בשבט, ומי שדינו למות יומת ברשעו".

ראיה נוספת לכך שמדובר שם במשל, עולה מכך שכל הפסוקים בפרשה בישעיה שם הם משלים לאחרית הימים, ראו לדוגמה את שני הפסוקים הבאים שם: "וְהָיָה צֶדֶק אֲזֹר מִתְּנוּי וְהָאֱמוּנָה אֲזֹר חֲלָצִי, וְגֵר זָאב עִם כֶּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדִי יִרְבֹּץ וְעֹגֵל וְכַפִּיר וּמְרִיא יִחָדּוּ וְנֹעַר קָטָן נָהָג בָּם", וכי ניתן לחגור את הצדק למותניים? וכי ניתן לחגור את האמונה כאזור לחלציים?

וברור שכל אלה הם משלים וכמו שרבונו מסביר במורה (ג, יא): "כי בידיעת האמת מסתלקת האיבה והשנאה, ויבטלו נזקי בני אדם זה לזה, וכבר הבטיח [הנביא ישעיה] ואמר: 'וְגֵר זָאב עִם כֶּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדִי יִרְבֹּץ' [...] [יש' יא, ו]. ואחר-כך נתן סיבה לכך ואמר, כי סיבת סילוק אלה השנאות וההתקוטטויות וההשתלטויות היא ידיעת בני אדם אז אמינות האלוה, ואמר: 'לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָרָקֶדֶשׁ, כִּי מְלָאָה הָאֶרֶץ דָּעָה אֶת יְיָ כִּמְיֹם לַיָּם מְכַסִּים' [שם, ט]".

ובעניי הדברים כל-כך פשוטים וברורים ונכוחים, כשמש ביום יאיר. נשים לב גם לכך, שהמקלל הזה משווה בין כוחם של הצדיקים לכשף ולהזיק בהבל פיהם, לבין כוחו של **אדם** להזיק בעין הרע! והנה דבריו: "ואין זה שונה במאומה מכוח של עין הרע להזיק דרך הסתכלות שלילית של רוב האנשים, או דרך הקפדה של 'נתן עיניו בו ועשאו גל עצמות' של חכמים צדיקים ויחידי סגולה, או דרך קללות של צדיקים וחכמים רבי מעלה, הפועלות פעולתן בוודאות!". ואם הכוח המאגי-הפגאני הזה שמור לצדיקים ולחכמים בלבד, איך יש לכל אדם כוח להזיק בעין הרע?

כמו כן, מדברי המקלל עולה שהוא עובד אלילים ובשר-ודם, כי כל מי שמאמין שיש כוח מאגי על-טבעי לישות כלשהי מבלעדי ה' יתעלה ויתרומם, וכל שכן לבשר-ודם שפל ונגוף – הוא בגדר עובד אלילים נגעלים, כי הוא משתף שם אלהים חיים עם דבר אחר, דהיינו הוא מפנה את כוחות ההערצה והיראה אשר שמורים ומיועדים לבורא-עולם כלפי אלילים בשר ודם!

והנה לפניכם דברי רבנו ביסוד החמישי משלושה-עשר יסודות הדת:

"**והיסוד החמישי**, שהוא יתעלה הוא אשר ראוי לעבדו ולרוממו ולפרסם גדולתו ומשמעתו. ואין עושין-כן למה שלמטה ממנו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות וכל מה שהורכב מהן [וכל-שכן לבני-האדם שוכני-בתי-חומר שחייהם כרוח: 'כִּי רוּחַ עֲבָרָה בּוֹ וְאֵינָנוּ' (תה' קג, טז)], לפי שכולם מוטבעים בפעולותיהם אין להם שלטון ולא בחירה אלא רצונו יתעלה, ואין עושין אותם אמצעים להגיע בהם אליו, **אלא כלפיו יתעלה יכוּונו המחשבות ויניחו כל מה שזולתו** [כלומר, אין להפנות את המחשבה וההערצה והיראה למאומה זולת ה' יתעלה]. וזה היסוד החמישי הוא האזהרה על עבודה-זרה, **ורוב התורה באה להזהיר על זה**".

ומה דינו של מי שִׁמְפָּנֶה את מחשבתו ויראתו והערצתו לזולת ה' יתעלה שמו? ובכן, הנה לפניכם המשך דברי רבנו שם: "וכאשר יפקפק אדם ביסוד מאלו היסודות [כל שכן נחמן הכלבי הארור אשר דרס ורמס ורוצץ במגפי גסטפו מסומרים את יסודות דת משה הטהורים] הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו**, ועליו הוא אומר: 'הָלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יִי אֶשְׁנָא וּבִתְקוּמְמִיךָ אֶתְקוּטְט' [תה' קלט, כא]".

והמקלל ממשיך: "ובקשר לתקלה היוצאת מידיהם, אכן לא תמיד זה רצוי בשמים ולכן אלישע נענש על קללתו את הנערים וחלה את חליו ממנו מת, כדברי חכמינו בגמרא, אבל זה לא סותר את עצם הכוח שיש להם לעשות כן, וברוב רובם של המקרים זה כן מקובל בשמיים וצדיקים משתמשים בזהירות, מתינות ואחריות רבה בכוחות הרוחניים העילאיים שלהם. ולמעט קללת אלישע – כל שאר המקרים של צדיקים שקללו וחכמים שהמיתו היו הכרחיים ורצויים".

נשים לב שמדברי המקלל עולה, שיש כוח לבני האדם לעשות דברים בניגוד לרצון שמים! שהרי הוא אומר במפורש: "אכן זה לא תמיד רצוי בשמים", וזה מוכיח שמדובר בעבודה-זרה, כי כאמור, ייחוס כוחות מאגיים-פגאניים עצמאיים כאלה לבשר-ודם, ואף לכל ישות אחרת ביקום, דמיונית או מציאותית, היא בגדר עבודה-זרה – כי אין עוד מלבדו ואין כיוצא בו.

ואגב, מה שחז"ל מתחו ביקורת על אלישע הנביא בעניין זה, מדובר בדברי מוסר בלבד. דהיינו אלישע הנביא ע"ה לפי האמת לא חטא במאומה, כי לא נזכרה בספרי הנבואה שום ביקורת כלפיו על-כך שהוא קילל את הנערים וגרם למותם, אלא, חז"ל חששו שיהיו סכלים כמו נחמן הכלב-הכלבי שלא יבינו את צדקתו של אלישע וחובת רוממות הנביא וסמכותו, ויבואו להקל בחיי אדם, ולכן הם מתחו ביקורת על אלישע כדי להרחיק את השוטים מהשקפות רעות.

והדבר דומה לדברי חז"ל שדוד המלך לא חטא, למרות שהנביא מוכיח את דוד המלך באופן ברור, ועונשו של דוד מפורש בספרי הנביאים. אלא כוונתם הייתה שלא לגרום לריקים ולשוטים לחשוב שדוד המלך היה קל-דעת או זנאי חלילה, כי הם אינם מבינים את הנסיבות ואת צדקתו של דוד המלך, וכן שמדובר בתקלה חד-פעמית לעומת אינסוף הפעמים שבהם דוד המלך התעלה מעל יצרו ועבד את אלהיו באמת ובלבב שלם, וכמו שמעיד הקב"ה על דוד המלך: "דוד עבדי". וכדי להבין לעומק את הפרשה הזו, שוו בנפשכם אם אותם מוציאי הדיבה על דוד המלך בעניין זה היו מלכים בעצמם, והיה להם את העושר והכוח העצום של המלכים, והלא הם לא היו מחזיקים מעמד שנה אחת! עוונותיהם ופשעיהם היו מורידים אותם קל מהרה לשאול.

והמקלל ממשיך: "והשאלה שלך על כאוס של נזק לשני [מאדם אחד לזולתו], הנגרם מכוחות רוחניים מאגיים ומיסטיים אלו לא רלבנטית, שכן פסוק מפורש הוא במשלי: 'קללת חנם לא תבוא'. קללה, הקפדה ועין הרע הבאות על ריק וחינם לא יכולות לפעול שום נזק והרס למושא הקללה, והעין הרעה. ומפורש באינספור פסוקים שהבוטח בבוא שמו מכל נזק. כמובן שזה מורכב וכשמדובר על גרימת צער לצדיקים אז ה' מדקדק אפילו על כחוט השערה, אבל בשאר מקרים הנזק לא בא על חנם. אם שלטה עין הרע באדם מסוים זה רק כי יש עליו קטרוג ודינים למעלה על חטא מסוים, ועל זה דייקא מתלבשות העין הרע והקללה. כי כלל ברזל הוא אצל

חכמינו 'אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עוון', למעט ייסורין של אהבה ליחידי סגולה כדי לזככם ולנקותם לחלוטין לעולם-הבא, כמסקנת הגמרא שם בברכות".

המקלל מתייחס לשאלתי כיצד ייתכן שהקב"ה יאפשר לאדם להזיק לזולתו באמצעות עין הרע, והלא הדבר יגרום לכאוס של עונשים וייסורים בלי צדק ובלי משטר! ובכן, אם באמת המקלל ושאר המקובלים הווי ההזיות מאמינים שעין הרע איננה שולטת אלא במקום שהאדם חטא, מדוע הם עורכים טקסים וגוברים כספים להסרת עין הרע? מדוע הם גוברים דמי חסות מפני הקפדה ונזקים מאגיים? ואם הדבר כל-כך פשוט כדברי המקלל, שילמדו את התועים ש"קללת חינום לא תבוא", ושיבטחו בה', וכן שלא יקללו את "הצדיקים" (המינים), והכל יהיה טוב! אלא ברור, שלפי הקבלה הארוה עין הרע שולטת והקללות פועלות באופן כללי וקבוע, והתירוץ הזה שהוא נותן כאן, הם בעצמם אינם מאמינים בו, ופועלים למעשה באופן ההפוך לגמרי.

ויתרה מזאת! על שאלה חשובה מאד-מאד המקלל אינו עונה, אם האדם מסוגל להזיק לחברו באמצעות מבט עינו, איך הקב"ה לא אוסר זאת באמצעות מצוה מפורשת בתורה? ואיך הדבר לא נזכר אפילו ברמז בין גדרי הדינים ההלכתיים של התורה שבעל-פה? וכי הקב"ה יאפשר לאדם להזיק לחברו מבלי לתת על-כך את הדין? והלא מגלגלין חובה על ידי חייב! ומי שהזיק לחברו לפי ההזיה הזו באמצעות מבט עינו, חייב לתת על-כך את הדין ולפצות את הניזק!

ובמלים אחרות, גם לפי הזייתו של המקלל ש"קללת חינום לא תבוא", עדיין מדובר בכאוס מוחלט! שהרי הקב"ה מאפשר לבני האדם להזיק לזולתם באופן חופשי ומבלי לתת על-כך את הדין בבית-הדין, היעלה על הדעת כדבר הזה? ואם באמת האדם היה מסוגל להזיק לחברו במבט עינו, סוף העולם היה מגיע מזמן, וכמעט שלא היה נשארים בני אדם בעולם-הזה, שהרי כמה צדיקי-אמת יש בעולם-הזה אשר אין עליהם חטא או עוון? ואף אין צדיק שלא יחטא...

כללו של דבר, הקב"ה נתן אישור לאדם להזיק לחברו באמצעות מבט עינו, שהרי הוא לא אסר זאת... וכי יעלה על הדעת שהקב"ה לא ייתן כלים לדיינים למנוע מבני האדם להזיק לזולתם באופן כל-כך חופשי ובלא לתת על-כך את הדין? וכי עזב אלהים את הארץ והניחו לשוטים?

אגב, שימו לב כיצד המקלל מנסה להבהיל אותי בדבריו לעיל: "כמובן שזה מורכב וכשמדובר על גרימת צער לצדיקים אז ה' מדקדק אפילו על כחוט השערה". והרמז ברור, אדיר הקטן חושף את מינותם ורשעותם וכזביהם של נחמן הכלב-הכלבי ודומיו הארורים, והמקלל מנסה לרמוז לי ברמז עבה שהנני חשוף לנזקי עין הרע, "אפילו על כחוט השערה" ואפילו אם אני צדיק...

ואם הוא מסוגל שידפוק לי עין! והוא מוזמן גם לעשות לי פולסא דנורא! לכבוד הוא לי. כמו כן, ביחס ל"ייסורין של אהבה" אשר לפי המקלל "נפסק בברכות", כבר התייחסתי לכך במאמר: "האם יש ייסורים של אהבה?", ומשם תתברר בערותו וסכלותו של המקלל גם בזה.

והמקלל ממשיך בעניין הנדון: "אבל לדון ולהסתפק בעצם כוחם [של שיקוצי המינים למיניהם] לעשות כן? בעצם נכונותם של הכוחות הרוחניים האלו?? עד היכן הדרדרת בכפירה המזוויעה שלך? מחריד. ומה הקשר בכלל לסמכות בית דין להרוג בעשרים ושלושה דיינים??? סמכות

הלכתית מחייבת לחוד, וכוח רוחני שנתן הבורא לחכמיו, צדיקיו וקדושיהו לחוד. אין האחד נכנס כלל לתחום חברו ואם הבורא לא אסר את זה בתורה, כפי שהעלית כאפשרות תאורטית, אז זה גופה הוכחה וסימן שהוא רצה לתת לזה מקום וביטוי ואפשרות רוחנית במציאות! כדי שיתקדש שם שמים כשצדיקים יענישו בקללתם ובקפידתם את רשעי העולם".

ובכן, אין צורך לחזור על הדברים שאין כוחות מאגיים לשום נוכח ומין, ולהבדיל אפילו לא לצדיקי-האמת, לשדד מאומה ממערכות הטבע – וצדיק אמיתי לא יתיימר ויתעתע כאילו יש לו כוחות מאגיים, וכל אדם שטוען שיש לו כוחות מאגיים הוא נביא שקר ארור ודינו מיתה.

המקלל גם לא מבין את גדרי המשפט, דהיינו שהרשות להרוג ניתנה אך ורק לסנהדרין של עשרים ושלושה, ונדמה לו שלכל אדם יש כוח ורשות להרוג או להזיק במבט עיניו, וזו סכלות וטמטום שאין כדוגמתן, כי אי-אפשר לקיים חברה מתוקנת אפילו שבוע אחד אם באמת היה לכל אדם כוח להזיק ולנקום ואף להרוג את חברו במבט עינו; ואין גבול לטמטום ולסכלות, וכאמור, אם היה רק זיק של אמת בהזיה הזו העולם לא היה מתקיים אפילו שבוע אחד.

ושימו לב למחשבת המינות העקומה של המקלל: "ואם הבורא לא אסר את זה בתורה [...] אז זה גופה הוכחה וסימן שהוא רצה לתת לזה מקום וביטוי ואפשרות רוחנית במציאות! כדי שיתקדש שם שמים כשצדיקים יענישו בקללתם ובקפידתם את רשעי העולם".

כלומר, אם הקב"ה לא ציווה דבר-מה בתורה, זו הראיה וההוכחה שהוא מעוניין במה שהוא לא ציווה! ואיך אפשר להעלות על הדעת טמטום כל-כך נחות? וכי הקב"ה חפץ שנקיים את מה **שלא** כתוב בתורה? או שהוא חפץ שנקיים את מה **שכן** כתוב בתורה? ועל איזה קידוש-שם-שמים הוא מדבר? וכי שם שמים מתקדש כאשר הצדיקים מענישים בקללתם ובקפידתם את רשעי העולם? וכי הוצאה להורג אפילו של רשעים (למעט מינים) ללא התראה וללא דין ודיינים היא קידוש-שם-שמים? והלא מדובר בחילול-שם-שמים! והלא גם חז"ל אמרו שסנהדרין שהייתה הורגת רשע בדיון אחת לשבעים שנה נחשבת לקטלנית, איך אפוא יעלה על הדעת שהקב"ה ייתן כוח מטורף שכזה לשוכני-בתי-חומר להחריב את העולם בהינד עפעפם?

ולרשעים כנחמן הכלבי אין תקומה וכפסק רבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, ח-ט): "ישראל שעבד עבודה-זרה הרי הוא כגוי לכל דבר, ואינו כישראל שעובר עבירה שיש בה סקילה [...] וכן **המינים** מישראל, אינן כישראל לדבר מן הדברים, ואין מקבלין אותן בתשובה לעולם, שנאמר: 'כָּל בְּאֵיךְ לֹא יִשְׁוּבוּ וְלֹא יִשְׁיִיגוּ אַרְחוֹת חַיִּים' [מש' ב, יט] [...] ואסור לספר עמהן ולהשיב עליהן תשובה כלל, שנאמר: 'וְאֵל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָה' [מש' ה, ח], ומחשבת מין לעבודה-זרה".

***

"וְהִמָּה אִם יִשְׁמְעוּ וְאִם יִחְדְּלוּ כִּי בֵּית מְרִי הִמָּה [...] וְאַתָּה בֶּן אָדָם אֵל תִּירָא מֵהֶם וּמִדְּבָרֵיהֶם אֵל תִּירָא, כִּי סָרְבִּים וְסִלּוֹנִים אוֹתָךְ וְאֵל עֲקֻרְבִּים אֶתָּה יוֹשֵׁב, מִדְּבָרֵיהֶם אֵל תִּירָא וּמִפְּנֵיהֶם אֵל תִּתַּח כִּי בֵּית מְרִי הִמָּה, וְדִבַּרְתָּ אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵיהֶם אִם יִשְׁמְעוּ וְאִם יִחְדְּלוּ כִּי מְרִי הִמָּה" (יח' ב).

"כִּנְיָהּ אֵל יְיָ וְשִׁמְרֵ דְרָבּוּ וִירוֹמְמָךְ לְרֶשֶׁת אֶרֶץ בְּהִפְרֵת רְשָׁעִים תִּרְאֶה" (תה' לז, לד).

הצ'יוואווה מאומן ותלמידו המקלל (חלק ו')

בחלקו הראשון של המאמר ראינו את תחילת דברי המקלל – תלמידו של נחמן הכלבי. מתוך בליל הקללות והחרפות הנאצות והגידופים, הצלחנו לדלות טענה אחת מתעתעת ועליה השבנו בחלקו הראשון של המאמר. **בחלק השני** עסקנו בטענת המקלל שרבנו "טעה בענק" בעניין תפישת השדים שבאגדות חז"ל. רבנו סבר שלא קיימים שדים במציאות האמיתית למעט בדמיון ההוזים, ושכל השדים שנזכרו באגדות חז"ל הם משלים או פטומי מילי בעלמא, וכדרך של האגדות לתבל את ענייניהן בפולקלור המקומי והאלילי שרווח מאד באותם הימים. וכאמור, הוכחנו את שגיאתו וסכלותו של המקלל אשר ניזון מדברי אלילו נחמן הכלבי, וראינו שמי שמתבונן בתורה בלב נקי מדעות קדומות יבין ששילית השדים כבר נאמרה בתורה.

טענתו המרכזית של המקלל **בחלק השלישי** הייתה, שלפי התורה חובה לקבוע שספר-האופל הוא תורה מן השמים, וכן חובה מן התורה לקבוע שנחמן הכלבי הוא משליחיו הנאמנים של הקב"ה, יתעלה ויתרומם מכל הבלי המקלל. ומדוע לפי המקלל חובה לקבוע כל זאת ואף לאמת את כל ההזיות הפגאניות הנחותות והמגוחכות שחדרו לדת האמת באלף השנים האחרונות? ובכן, לפי המקלל, הואיל וכל "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות סמכו את ידיהם על כל ההזיות הנגעלות הללו, והואיל והתורה קבעה ש"אחרי רבים להטות", חובה עלינו לקבל את כל פיגולי האלילות והמינות האירופית, וזאת כאמור מפני שכל "חכמי ישראל" קיבלום...

ואיך עלה על דעתו שהקב"ה יקבע שחובה על עם-ישראל לעבוד עבודה-זרה ולהתבוסס בצואת המינות רק בגלל ש"חכמי ישראל" החליטו שהעבודה-הזרה היא אמת?! והלא אפילו נביא-אמת שיורה חלילה לעבוד עבודה-זרה אין שומעים לו! כל-שכן הפשפשים והפרעושים, עדת המינים הסכלים והפתאים האירופים ועבדיהם הנרצעים שקמו בעם-ישראל באלף השנים האחרונות, אשר התעו את עם-ישראל אחרי ההבל מתוך רדיפת הבצע התאוות והשררה. וכבר חשפתי בעשרות רבות של מאמרים את הזיותיהם והשקפותיהם הרעועות – תת-רמה של עובדי אלילים עילגים ומאמיני הזיות פגאניות המשרבטים עטם כמו תינוקות, פשוט להקיא!

לא אוסיף לדון בזה עתה, כי כבר הרחבתי בזה בחלק השלישי. ברם, ראוי להוסיף שאין שום זכר בדברי המקלל ליסוד הפילוסופי שהוא מיסודות דתנו: **קבל האמת ממי שאמרו**. אדרבה, המקלל מתעלם לחלוטין מדרך האמת והצדק וקובע שוב ושוב ושוב כי האמת נמדדת לפי רוב הוזי ההזיות מחוסרי הדעת אשר טוענים לאמיתתה – וכבר לימדנו הנביא ישעיה (נט, טו) כי האמת נעדרת: "וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדָּרְתָּ וְסָר מִרְעַם מִשְׁתּוֹלָל וַיֵּרָא יְיָ וַיֵּרַע בְּעֵינָיו". ולעיון נוסף בעניין העדר האמת ראו: "מדוע מעטים אנשי האמת?", "גורמי העיוורון מדרך האמת", "קבל האמת ממי שאמרו", "משה אמת ותורתו אמת", "אהבת האמת ורדיפת הצדק", ועוד רבים.

בחלק הרביעי טענתו המרכזית של המקלל הייתה שנחמן הכלבי היה גלגול של משה רבנו, ובהמשך דבריו הוא אף גילה שבעיני עובדי הגילולים התועים אחריו, נחמן הכלבי אפילו גדול יותר ממשה רבנו ע"ה וקרוב מאד למעלת אלוה אשר מיטיב עם עובדיו. עוד טען המקלל, שיש

כוח בידי "הצדיקים" לעשות נסים ונפלאות בניגוד לחוקי הטבע באמצעות כוחות שהעניק להם ה' יתעלה. כמו כן, ראינו כיצד המקלל תופש את אגדות חז"ל כפשוטן ולומד מפשטיותן השקפות אליליות שאותן הוא מחדיר לדת משה. ועל כל זאת ועוד השבנו לו בחלק הרביעי.

בחלק החמישי עסקנו בטענתו של הכלב מברסלב לפיה עדיף לאדם היהודי המאמין במציאותו של בורא-עולם, לעבוד עבודה-זרה ואפילו לשגות במינות ובהגשמה, מאשר שלא להאמין באמונות המאגיות, כגון: "בשדים, בגלגול נשמות, בשמות קדושים, בעין הרע, בכישוף" וכו'. ובמלים אחרות, האמונות המאגיות-פגאניות כל-כך נחוצות והכרחיות בתורת משה, עד שהן מכשירות ומצדיקות את הזיות המינות והעבודה-הזרה בפועל... ומדוע הוא סובר כן? מפני שלפי הכלב מי ששוגה במינות ובאלילות "לא הזיק לעצמו מבחינה רוחנית כלל ולא החסיר בתודעתו הרוחנית ולא כלום". לעומת זאת, מי "שהחסיר את אחת האמונות המתחייבות [...] (שנזכרו לעיל) נותר ריק בתודעתו המסורסת והנכה מהאור, מההשגה, מהידע והחכמה".

עוד עסקנו בטענת המקלל שיש בכוחה של העין להזיק באופן מאגי לזולת, והפרכנו את כל ראיות המקלל לפיהן כביכול יש ראיות לאמיתת ההשקפה הרעה הזו מכתבי הקודש. המקלל גם טען שיש בכוחם של "הצדיקים" לכשף ולהזיק ואף להמית את זולתם! והזמנתי את המקלל ורבותיו הכומרים האפסים המאופסים לכשף ו/או "לדפוק עין" ו/או לעשות פולסא דנורא.

"וַיִּקְרָא בְשֵׁם הַבַּעַל מִהַבְּקָר וְעַד הַצִּהָרִים לֵאמֹר: 'הַבַּעַל עִנְנִי' [נחמן הכלבי עננו] וְאִין קוֹל וְאִין עֲנָה וְיִפְסְחוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְהִי בַצִּהָרִים וַיְהִי בְּהֵם אֱלֹהֵי וַיֹּאמֶר: קָרָא בְּקוֹל גָּדוֹל כִּי אֱלֹהִים הוּא כִּי שִׁיחַ וְכִי שִׁיג לֹא וְכִי דָרָךְ לֹא אֹלִי יִשָּׁן הוּא וַיִּקָּץ [=אולי הקבר שלו באומן אטום והוא לא שומע]. וַיִּקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל וַיִּתְגַּדֵּדוּ כְּמִשְׁפָּטָם בְּחִרְבוֹת וּבְרַמְחִים עַד שֶׁפָּךְ דָּם עֲלֵיהֶם. וַיְהִי כַעֲבֹר הַצִּהָרִים וַיִּתְנַבְּאוּ עַד לַעֲלוֹת הַמִּנְחָה וְאִין קוֹל וְאִין עֲנָה וְאִין קִשָּׁב" (מ"א יח, כו-כח).

***

בהמשך דבריו המקלל מוסיף לעסוק בעניין נזקיה הדמיוניים של עין הרע, ומצטט שלוש פסקות מתוך מאמר שכתבתי וכתרתו: "הרמב"ם והרמב"ן – יחי ההבדל הקטן! (ח"ג)", **וזה לשונו:**

"עוד ציטוט נוסף אפיקורסות מטומאת שפתייך [מכאן ואילך המקלל **מצטט ממאמרי**]:

בספרו "האמונה והביטחון" פט"ו, **הרמב"ן** אומר כך: "ואחר שראה [יעקב אבינו] כי מן השמים עוזרים אותו, הציג המקלות ההם [...] כדי לכסות הנס ולהעלים אותו כדי שלא ישלוט בו עין הרע, וכן מצינו באלישע שאמר לגיחזי: 'וְיָקַח מִשְׁעַנְתִּי בְיָדָךְ וְלֹא' וגו' [מ"ב ד, כט]. וכל-כך למה? כדי שלא יכנס עם בני אדם בדברים ויודיע להם למה הוא הולך. ועל שלא שמר את הדבר וגילה, שלטה בו עין הרע ולא הקיץ הנער. ואל תתמה באמרי כי ישלוט בו עין הרע אפילו בדבר שהוא מעשה נס, שהרי בלוחות הראשונות לפי שניתנו בפומבי שלטה בהן עין הרע ונשברו".

ולדבריו גם יעקב אבינו חשש מעין הרע, וכן אלישע הנביא, ואפילו משה רבנו נפגע מעין הרע. וכי יעלה על הדעת שהלוחות הראשונות נשברו בגלל עין הרע? ומי-הוא-זה ואי-זה-הוא אשר ייתן עיניו ביעקב אבינו או באלישע הנביא או במשה רבנו ובלוחות הקדושים והטהורים!?

"יִפֹּל מִצֶּדֶד אֶלָּף וּרְבָבָה מִיִּמִּינֶךָ אֲלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ, רַק בְּעֵינֶיךָ תִּבְטֵי וְשָׁלַמְתָּ רָשָׁעִים תִּרְאֶה, כִּי אֶתָּה
 יי מחסי עליון שמת מעונה, לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך, כי מלאכיו יצוה לך
 לשמרך בכל דרכיך [...] כי בי חשק ואפלטוהו אשגבהו כי ידע שמי" (תהלים צא).

ובספרו שם פרק כד, **הרמב"ן** מוסיף ואומר כך: "אבל עכשיו כאשר האימהות לא שלטה בהן
 עין הרע, באמרה כי ילדתי לו שלושה בנים". והאם הקדוש-ברוך-הוא יאפשר לכוחות מאגיים
 דמיוניים לפגוע בעם-ישראל בכלל? ובאימהות הקדושות והטהורות של עם-ישראל בפרט?

[**עד כאן** הציטוט ממאמרי, והמקלל ממשיך:] תשובה – כן וכן וכן! עין הרע הינו מונח שחכמינו
 חזרו עליו בגמרא רבות ובמדרשים לאינספור, והידועות אינן זקוקות לראייה. בדיוק כמו שקיים
 כוח מאגי של קסם וכישוף ולהטים היכול להזיק, קיים גם עין הרע היכול להזיק. וכל מי שעוקר
 את דברי חכמינו מפשטם [כלומר, כל מי שממאן להבין את דברי חז"ל האגדיים כמשלים, לפי
 נחמן הכלבי ותלמידו המקלל הוא] מגלה בהם פנים שלא כהלכה ודורש דרשות של דופי
 במקרה הטוב, יהיה מי שיהיה [=וכוונתו להרמב"ם]. הזוהר הקדוש אומר, שמי שלא מאמין
 בעין הרע, אין לו חלק באלוקי ישראל [!]. אמנם, לא צריך לפחד מעין הרע אלא לבטוח בבורא,
 אבל הכפירה בעצם הכוח הרוחני הזה של עין הרע היא כפירה עמוקה בשאר הכוחות
 הרוחניים הנזכרים בתורה, ולכן אין לכופר הזה חלק באלוקי ישראל כי הוא מגלה על הריקבון
 הרוחני של האפיקורסות המקוננת בליבו". **עד כאן דברי המקלל, ומכאן ואילך תשובתי:**

כבר ראינו בחלקים הקודמים שנחמן הכלבי ותלמידו המקלל מבינים את כל אגדות חז"ל
 כפשטן, וכבר התייחסנו לאמונתם בקיומו של "כוח מאגי של קסם וכישוף ולהטים". המקלל
 מוסיף כאן ואומר, כי הכוחות הללו הם "הכוחות הרוחניים הנזכרים בתורה", וכל מי שכופר
 בעין הרע או בשאר הכוחות הדמיוניים הללו "אין לו חלק באלוקי ישראל כי הוא מגלה על
 הריקבון הרוחני של האפיקורסות המקוננת בליבו". כלומר, מי שכופר במאגיה הוא אפיקורוס,
 וזאת בניגוד מוחלט **לתורה** ולדברי רבנו בסוף הלכות עבודה זרה פרק יא, וכה דבריו שם:

"ודברים אלו כולן [כל ענייני המאגיה שהובאו בפרק יא שם] דברי **שקר וכזב הן**, והן שהטעו
 בהן עובדי עבודה-זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהן. ואין ראוי לישראל שהם
 חכמים מחוכמים להימשך **בהבלים האלו**, ולא להעלות על הלב שיש בהן תעלה [=תועלת],
 שנאמר: 'כִּי לֹא נַחֲשׁ בַּעֲקֵב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל' [במ' כג, כג]. ונאמר: 'כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
 אָתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֵל מַעֲנִיִּים וְאֵל קֶסֶם יִשְׁמְעוּ וְאֶתָּה לֹא כֵן נָתַן לְךָ יי אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יד].

כל המאמין בדברים אלו **וכיוצא בהן** [מענייני המאגיה וההזיות], ומחשב בליבו שהן אמת ודברי
 חכמה אבל התורה אסרה אותן, אינו אלא מן **הסכלים ומחוסרי הדעת**, ובכלל הנשים והקטנים
 שאין דעתן שלמה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים
 שאסרה התורה אינם דברי חכמה, אלא **תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת, ונטשו כל דרכי**
האמת בגללן. ומפני זה אמרה תורה כשהזירה על כל אלו ההבלים: 'תָּמִיד תִּהְיֶה עִם יי
 אֱלֹהֶיךָ' [דברים יח, יג; כלומר, אל תימשך אחרי המאגיה אלא אחוז באמונה זכה וברה].

והנה דברי התורה בעניין זה, בספר דברים (יח, ט-יג) נאמר כך:

"כִּי אַתָּה בָּא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֵבַת הַגּוֹיִם הָהֵם, לֹא יִמָּצָא בְּךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ קֶסֶם קְסָמִים מַעֲוֹן וּמִנְחָשׁ וּמִכַּשֵּׁף, וְחֹבֵר חֹבֵר וְשֹׂאֵל אוֹב וְיִדְעֹנִי וְדֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים, כִּי תוֹעֵבַת יְיָ כָּל עֲשֵׂה אֵלָה וּבִגְלָל הַתּוֹעֵבַת הָאֵלָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיךְ, תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ [ההליכה בתמימות היא ביעור המאגיה ועקירת העבודה-הזרה]."

עוד מוסיף המקלל בדבריו האחרונים, שכל מי "שעוקר את דברי חכמינו מפשטם מגלה בהם פנים שלא כהלכה ודורש דרשות של דופי במקרה הטוב, יהיה מי שיהיה". והחושך נהפך לאור והאור נהפך לחושך בקרב הכלב מברסלב ותלמידו המקלל, כי לא רק שהם מאמנים את כל ההזיות הפגאניות שבפשטי אגדות חז"ל והופכים את עם-ישראל לעם אלילי סכל ונבל, הכלב מברסלב ושאר הוזי ההזיות שבמותו החליטו, שכל מי שהולך בדרך היושר הצדק והאמת הוא בגדר: עוקר דברי חכמים מפשוטם ומגלה פנים שלא כהלכה! ולאחר מכן הוא מחריף את הביטויים, וקובע: שכל מי שאינו מאמין בהזיות המאגיות הללו "אין לו חלק באלוקי ישראל!" כללו של דבר, ההזיה מספר-האופל שהוא מביא כראיה, אינה ראייה, כי כבר ידוע לנבונים שמדובר בספר מינות טמא מאד, לפיכך אין צורך להשיב על הזיות האופל, רק לשרוף אותו.

ועתה אביא ראייה לצדקת דרכנו מדברי המקלל המקולל והמקולקל עצמו! וזה לשונו בחלק ה של מאמר זה: "קללה, הקפדה ועין הרע הבאות על ריק וחינם לא יכולות לפעול שום נזק והרס למושא הקללה, והעין הרעה. **ומפורש באינספור פסוקים שהבוטח בבורא שמור מכל נזק.** כמובן שזה מורכב וכשמדובר על גרימת צער לצדיקים אז ה' מדקדק אפילו על כחוט השערה, אבל בשאר מקרים הנזק לא בא על חינם. אם שלטה עין הרע באדם מסוים זה רק כי יש עליו **קטרוג ודינים למעלה** על חטא מסוים, ועל זה דייקא מתלבשות העין הרע והקללה".

ויש סתירה בדברים הללו: אם אדם בוטח בבורא אז הוא שמור מכל נזק או לא שמור? מכל מקום, לפי המקלל: יעקב אבינו, משה רבנו, אלישע הנביא, וכן אמותינו הקדושות והטהורות, כולם לא בטחו בבורא ולכן פגעה בהם עין הרע... זאת ועוד, היו עליהם גם "קטרוג ודינים למעלה על חטא מסוים", ועל החטא הזה "התלבשה" העין הרעה ופגעה בהם קשות...

ואיך יעלה על הדעת שהיו על יעקב אבינו, משה רבנו, אלישע הנביא, וכן על האימהות הקדושות "קטרוג ודינים למעלה"? ואפילו אם הם חטאו בחטאים חמורים כמו שטוען למעשה המקלל, וכי יעלה על הדעת שהקב"ה יפקיר את עונשם ליד המקרה? וכי לא הייתה עליהם השגחה? ואם אנשים כאלה חוטאים הקב"ה הוא זה אשר מענישם, ולעולם ה' לא ימסור את עבדיו הנאמנים לעיניהם הרעות של הרשעים הטמאים, אלא עונשם יבוא אך ורק ממנו. ואת כל המסקנות הללו יש להפנות גם **להרמב"ן** הפרו-נוצרי המכוער שנזכר לעיל.

***

המקלל ממשיך לצטט מתוך מאמרי האמור, והנה ציטוט נוסף שהמקלל מביא:

בספרו שם **הרמב"ן** מוסיף ואומר כך: "ובשנולד יהודה עמדה מלדת [...] לפי ששלטה בה עין הרע באמרה: הפעם אודה את ה' [מדבריו עולה, שלאה גרמה לעצמה שתשלוט בה עין הרע], כלומר, אחר דעתה שנטלה יותר מחלקה, ועמדה מלדת עד שחשבה בלבה שכבר פסקה".

ובהמשך דבריו שם הרמב"ן מוסיף להתגולל:

"ועוד יש לומר על דרך הפשט [האמנם כך יש להבין את פשט הפסוקים?], כי מתוך שהייתה [לאה] שמחה ומתפארת ואומרת: ילדתי לאישי ששה בנים, שלטה בה עין הרע, כמו ששלטה בה שאמרה הפעם אודה את ה' [ושוב, לפי המקלל לאה גרמה לעצמה שתשלוט בה עין הרע], שלא פירשה כמה בנים, ובאמרה כי ילדתי לו ששה בנים, אחר שלא נטלה עדיין יותר מן הראוי לה כל-כך, אין כוח לעין הרע שתשלוט בה, שאין אדם גורם לעצמו כל-כך כמו לאחר."

נמצא לפי הרמב"ן הטיפש, שלאה אמנו ספגה **פעמיים** מכה של עין הרע! פעם אחת לאחר לידת בנה הרביעי – יהודה, כאשר אמרה: "ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את ה' על בן קראת שמו יהודה ותעמד מלדת" (בר' כט, לה); ופעם נוספת לאחר לידת זבולון, כאשר אמרה: "ותהר עוד לאה ותלד בן נשתי ליעקב. ותאמר לאה: זבדני אלהים אתי זבד טוב הפעם יזבלני אינשי כי ילדתי לו נששה בנים, ותקרא את שמו זבלון. ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה".

ואין שום רמז ואפילו לא קל וקלוש בפסוקים שלאה אמנו ניזוקה מעין הרע! וגם מה שנאמר שהיא עמדה מלדת אחרי יהודה, אין בזה אפילו ריח של ראייה, שהרי קדמה לזה הודיה לה! אגב, מעניין איך בדיוק הרמב"ן דמיין שלאה "דפקה עין" לעצמה? האם לפי דמיונו היא התבוננה במראה והגלים המאגיים של העין הרעה חזרו אליה מהמראה כמו בומרנג?

בקיצור, מהי השוטות הזו? [עד כאן **ציטוט דבריי** שמביא המקלל, ומכאן ואילך תגובות]:

"כמה שאתה אוויל וסכל, חכמינו אמרו שהברכה מצויה לא בדבר המנוי והספור אלא במה שסמוי מן העין, וכיוון שלאה מנתה בפיה שישה בנים ממילא שלטה בה עין הרע!".

עד כאן תגובת המקלל, ומכאן ואילך תשובתי לדברי הרמב"ן האחרונים, ואעתיקם שוב:

לפי הרמב"ן הטיפש, לאה אמנו ספגה **פעמיים** מכה של עין הרע! פעם אחת לאחר לידת בנה הרביעי – יהודה, כאשר אמרה: "ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את ה' על בן קראת שמו יהודה ותעמד מלדת" (בר' כט, לה); ופעם נוספת לאחר לידת זבולון, כאשר אמרה: "ותהר עוד לאה ותלד בן נשתי ליעקב. ותאמר לאה זבדני אלהים אתי זבד טוב הפעם יזבלני אינשי כי ילדתי לו נששה בנים ותקרא את שמו זבלון. ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה".

ואין שום רמז ואפילו לא קל וקלוש בפסוקים שלאה אמנו ניזוקה מעין הרע! וגם מה שנאמר שהוא עמדה מלדת אחרי יהודה, אין בזה אפילו ריח של ראייה שהרי קדמה לזה הודיה לה!

מכל מקום, הבה נוסיף ונעיין יחדיו בשאלה: מדוע לפי הרמב"ן לאה אמנו ניזוקה מעין הרע?

ובכן, בפעם הראשונה היא ניזוקה בגלל שהיא אמרה: "'הפעם אודה את ה'", שלא פירשה כמה בנים, ובאמור, איך יעלה על הדעת שבגלל שלאה הודתה לה יתעלה היא ניזוקה מעין הרע? והזייתו זו היא גם סכלות וגם כפירה, אשר מעוררת בחילה עזה ואפילו על קיבה ריקה.

ובפעם השנייה לאה אמנו ניזוקה מעין הרע בגלל שהיא אמרה: "כי ילדתי לו נששה בנים". ויש לשאול: וכי יעלה על הדעת שכל אשה שתאמר שהיא ילדה כך-וכך בנים תינזק מעין הרע?

ומהו הנזק שלא ניזוקה בו? שהיא עמדה מלדת? והלא ששה שבטים כבר יצאו ממנה ועוד שניים משפחתה! ויתרה מזאת, לאחר הולדת בנה השישי היא ילדה את דינה! והדבר מעיד באופן ברור על-כך שלא היו עליה שום "קטרוג ודינים בשמיים", כפי שטען הרמב"ן הרשע.

כמו כן, איך הרמב"ן הארור מעז לומר על לאה אמנו שהיא הייתה "מתפארת ואומרת: ילדתי לאישי ששה בנים"? וכי לאה התפארה? והלא היא אומרת: "וַתֵּאמֶר לָאָה זָבַדְנִי אֱלֹהִים אֶתִּי זָבַד טוֹב", כלומר היא מודה לאלהים על שנתן לה מתנה טובה! הזו התפארות? ומי שמתפאר ומתגאה ומבזה את אמותינו ואבותינו הקדושים והטהורים הוא גס הרוח הארור הרמב"ן השחצן, שם רשעים ירקב, יהי רצון שימח שמו של הרשע הנרצע הזה מעם-ישראל.

ולא סיימנו עם הרמב"ן, שהרי הוא סותר את עצמו מיניה וביה בדבריו לעיל, מצד אחד הוא אומר שעין הרע שלטה בלאה לאחר שהיא ילדה ארבעה בנים בגלל שהיא "לא פירשה כמה בנים" היא ילדה, ובהמשך הוא אומר, שעין הרע שלטה בלאה בגלל שהיא פירשה שהיא ילדה ששה בנים! דהיינו לעולם עין הרע שולטת לפי הרמב"ן, גם אם האשה תפרש כמה בנים היא ילדה, וגם אם היא לא תפרש כמה בנים היא ילדה! וטמטומו ושיקוצו זועק לשמים – ועל כל הדברים הרעים והקשים הללו על לאה אמנו ע"ה הוא אומר, שזה הוא פשט הפסוקים! שהרי הרמב"ן אומר בפתיחת דברי הבלע והתועבה שלו: "ועוד יש לומר על דרך הפשט!" "וְלֹא יִשָּׁיב אֶל לְבֹו וְלֹא יִדַּעַת וְלֹא תְבוּנָה [...] וְלֹא יִצִּיל אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא יֹאמֶר הֲלוֹא שָׁקַר בִּימִינִי" (יש' מד).

***

ועתה לדברי המקלל בעניין מאמר חז"ל בתענית (ח ע"ב): "אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין", ובכן, ברור שכוונת חז"ל לומר, שאין הברכה שורה אלא כאשר האדם נוהג בענוה, בצניעות, בהכנעה ובהודיה על הברכה שה' שלח לו ולא מתגאה מתפאר ומתייחר בה על זולתו, כמנהג גסי הרוח. זאת ועוד, אם ירום ליבו של האדם והוא יתגאה וינקר עיניים, הוא עלול להקים עליו שונאים ומקנאים אשר יזיקו לו באופן ממשי בשל מידותיהם הרעות. ועל כל האופנים שיש להבין את עניין עין הרע ראו במאמר: "עין טובה ועין רעה במשנת הרמב"ם".

ואולי יתרה מזאת, כאשר רם לבבו של האדם הוא שוכח את ה' אלהיו, ושוכח מי הוא זה אשר העניק לו את כל השפע והטובה, וכמו שנאמר בתורה (דברים ח, יא-יח):

"הַשָּׁמַר לָךְ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְבִלְתִּי שָׁמֵר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצִוְךָ הַיּוֹם. פֶּן תֹּאכַל וְשָׂבַעְתָּ וּבָתִּים טוֹבִים תִּבְנֶה וְיִשְׁכַּבְתָּ. וּבִקְרֶיךָ וּצְאָנֶיךָ יִרְבּוּ וְכֶסֶף וְזָהָב יִרְבֶּה לָּךְ וְכָל אֲשֶׁר לָּךְ יִרְבֶּה. וְרָם לְבָבְךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַד עֲבָדִים. הַמּוֹלִיכְךָ בַּמִּדְבָּר הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא נְחֹשׁ שָׁרָף וְעִקְרָב וְצִמָּאוֹן אֲשֶׁר אֵין מַיִם הַמוֹצִיא לָּךְ מֵיַם מִצּוֹר הַחֲלָמִישׁ. הַמֵּאֲכִילֶךָ מִן הַבְּמִדְבָּר אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עֲנֹתְךָ וּלְמַעַן נִסְתָּרְךָ לְהִיטִיב בְּאַחֲרִיתֶךָ. וְאָמַרְתָּ בְּלִבְּךָ כֹּחִי וְעָצָם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה. וְזָכַרְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הִנֵּלְךָ לָּךְ כָּח לַעֲשׂוֹת חֵיל לְמַעַן הָקִים אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם בְּיוֹם הַזֶּה."

וברור שכאשר האדם שוכח את ה' אלהיו אין הברכה שורה בו ובמעשיו. ויתרה מזאת, לא רק שאין הברכה שורה, סופו לעבוד עבודה-זרה, וכמו שנאמר בהמשך הפסוקים שם (יט-כ):

"וְהָיָה אִם שָׁכַח תִּשְׁכַּח אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם הִעֲדֹתִי בְכֶם הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֵּאבְדוּן. כְּגֹזִים אֲנִשָּׁר יְיָ מֵאֲבִיד מִפְּנֵיכֶם כִּן תֵּאבְדוּן עַקֵּב לֹא תִשְׁמְעוּן בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהֵיכֶם". ואחרית ההליכה אחרי אלהים אחרים הן ההשמדה הפְּלִיָּה וההכרתה.

***

עד כאן בענייני עין הרע ומהותה האמיתית, ומעתה להמשיך דברי המקלל, וזה לשונו:

"רבי נחמן כותב, שעל-פי-רוב הנואפים מדברים על הצדיקים האמיתיים [=וראינו גם ראינו מי הם הנואפים: ברלנד המתועב, שיינברג הזימתי, ועוד] – מה שהולם מלוכלך ומגועל כמוך בכל חטא ופגם ושנינו יודעים זאת [=האמנם? ומי שכופר באלהי ישראל חזקה עליו שהוא זה אשר מטונף בעוונות]. ליבי אומר לי שאתה גם מגיב כמו טרול מסומם בכל מיני אתרים ומלכלך ברשת על רבי נחמן ועל תורת החסידות והקבלה [=נכון, אני מפרסם מאמרים נגדו באור הרמב"ם, ובעיניי מדובר בביעור מינות ועבודה-זרה]. זה מתאים לאינפנטיל כפייתי מסוגך [=ומעניין כיצד הוא היה מכנה את אליהו הנביא ע"ה אשר ביער את נביאי הבעל והאשרה]."

עוד אומר המקלל:

"רבי נחמן מברסלב ותלמידו הגדול רבי נתן מברסלב [=נתן העזתי שר"י] הם גלגול של משה ויהושע בן-נון – פני חמה ופני לבנה [=פשש... לא ידעתי שנחמן הכלבי כל-כך גדול]. ואתה ושכמותך הם גלגול של ערב-רב ושל מתייוונים: תודעתית, נפשית, רוחנית, הכרתית – שפלים, בזויים, מאוסים, פגומים, מעוותים ומזוהמים – תכלית הסיגים והפסולת, קליפה כתוהה".

ובכן, לגבי גלגולי המחילות של העכבר מברסלב ותלמידו העכברון כבר הרחבתי בחלק ד.

נמשיך אפוא הלאה:

"להאמין בצדיק, **לעבוד אותו**, זו עבודת השם הכי גדולה שיש, זה רצון השם, וזה יסוד כל היהדות כולה, כמובא בספרי חסידות בכלל ובכתבי רבי נחמן בפרט, כמו בליקוטי מוהר"ן חלק א תורה סד ותורה קכג. ורבי נחמן כותב בליקוטי מוהר"ן חלק א תורה י, שמי שלא מאמין בצדיק הוא כמו עובד אל אחר, ואל אחד נהפך לו לאל אחר והוא עושה פסל, ומסביר רבי נתן מברסלב שלכן עשו את העגל אחרי שמשה נעלם בהר סיני, כי כשפורשים מהצדיק וכופרים בו באים לכל העבודות-הזרות והכפירות שבעולם. זה השורש של כל האלילות".

נשים לב לתעתועו הכוזב של נחמן הכלבי! הוא טען, יחד עם כל עולם החסידות הארורה, "שרצון ה', ועבודת ה' הכי גדולה שיש" הם: "להאמין בצדיק, **לעבוד אותו**", והוא מוסיף: "וזה יסוד כל היהדות כולה". נחמן הכלבי אף מעז להוסיף, שמי שלא מאמין ועובד את הצדיק הוא עובד אלילים, וכלשונו: "הוא כמו עובד אל אחר, ואל אחד נהפך לו לאל אחר והוא עושה פסל". ונתן העזתי מוסיף גלל על גללי רבו הכלבי ואומר: שעם ישראל עבדו את משה רבנו! ולכן הם עשו את העגל, מפני שהם פרשו ממשה רבנו! והנה סיכום שיטתם: "כשפורשים מהצדיק **וכופרים בו** באים לכל העבודות-זרות והכפירות שבעולם. זה השורש של כל האלילות". ובדבריו אלה נחמן הכלבי שחיק העצמות הפך את משה רבנו ויהושע ע"ה לאלילים נעבדים!

נמצא אפוא לפי הכלבי, שמי שלא עובד אלוה בשר-ודם נידון לשקוע בכל האלילות שבעולם, והכפירה באלוה בשר-ודם היא השורש של האלילות! ואין צורך להאריך בתשובה על דברי הבל אליליים כאלה, שהרי נחמן הכלבי ונתן העזתי מסיתים ומדיחים **בִּיד רַמָּה כִּירְבַּעַם** לעבודת אלילים בשר ודם! ואיני צריך להוכיח זאת כי הדברים מפורשים בדבריהם כשמש ביום בהיר.

ואולי ראוי רק להוסיף את דברי רבנו ביסוד החמישי, וכה דבריו:

"והיסוד החמישי, שהוא יתעלה הוא אשר ראוי לעבדו ולרוממו ולפרסם גדולתו ומשמעתו. ואין עושין-כן למה שלמטה ממנו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות וכל מה שהורכב מהן [=וכל-שכן לבני-האדם שוכני-בתי-חומר שחיהם כרוח: 'כִּי רוּחַ עֲבָרָה בּוֹ וְאֵינָנוּ' (תה' קג, טז)], לפי שכולם מוטבעים בפעולותיהם אין להם שלטון ולא בחירה אלא רצונו יתעלה, ואין עושין אותם אמצעים להגיע בהם אליו, **אלא כלפיו יתעלה יכוונו המחשבות ויניחו כל מה שזולתו** [כלומר, אין להפנות את המחשבה וההערצה והיראה למאומה זולת ה' יתעלה]. וזה היסוד החמישי הוא האזהרה על עבודה-זרה, **ורוב התורה באה להזהיר על זה**".

ומה דינו של מי שמפקפק ביסוד הזה? וכל-שכן מי שמבטל אותו לחלוטין? וכל-שכן מי שמסית ומדיח לעבודת בשר-ודם? והנה התשובה מדברי רבנו בסוף שלושה-עשר יסודות תורתנו:

"וכאשר יפקפק [אפילו רק יפקפק!] אדם ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מְשַׁנְאֵיךָ יי אֲשַׁנָּא וּבִתְקוּמָמִיךָ אֶתְקוּטֵט' [תה' קלט, כא]".

***

לאחר דברי הכפירה הנגעים של המקלל הוא מוסיף ואומר כך:

"וזה חלקך המצחין ומעורר הרחמים, אלא-אם-כן תעשה 'תשובת המשקל' ברבים בפרהסיה לתקן את צואת טומאת סירחונך וחלאת עוונך הנורא – מעומקא דליבא, ותחתור אלף חתירות מתחת לכיסא הכבוד. ואגב, כיסא כבר יש לך וגם זה משהו, להבדיל אינספור הבדלות, כי כרגע אתה נמצא בתוך עומק טינוף צחנת קליפת בית הכסא".

אין צורך להתייחס לקללות הריקות והנבובות של המקלל, למעט לנקודה אחת: המקלל משלב בקללותיו דימוי מהכיסא הידוע שעליו יושבים ל"טינוף צחנת קליפת בית הכסא". ברם, המקלל הינו בער נבער ואינו יודע ש"בית הכסא" כלל אינו מלשון כיסא שיושבים עליו, אלא הוא מלשון כיסוי: **"וַיִּתֵּן תְּהִיָּה לָךְ עַל אֲזָנְךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחִפְרָתָה בָּהּ וְשִׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת צִדְּךָ" (דב' כג, יד)**, ולפיכך בית הכסא מנוקד כך: **"בֵּית הַכֶּסֶּא"**, ויסוד שגיאתו זו ברש"י-שר"י. והנה לפניכם מה שכתבתי בעניין זה במאמר: **"דרכי תלמידי החכמים האמיתיים – חלק ג"**.

כידוע, צאצאי המינים עיוותו כמנהגם את לשונם של חכמים, ובמקום לומר **"בית הכֶּסֶּא"**, הם אומרים: **"בית הַכִּסֵּא"**, כאילו על-שם האסלה שיושבים עליה בעת עשיית הצרכים נקרא אותו המקום שבו נִפְּנִים. ולא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו, שהרי הקריאה הנכונה היא **"בית הכֶּסֶּא"**, מלשון כיסוי התכסות וצניעות. וסכלותם הלשונית מעידה לא רק על העדר הבנה

בסיסי של קריאת והבנת התלמוד, אלא גם על העדר חמור של צניעות. כלומר, חז"ל קראו למקום עשיית הצרכים "בית הַכֶּסֶּא" מלשון כיסוי התכסות וצניעות, מפני שהם ביקשו ללמד אותנו על חשיבות שמירת הצניעות בשעת עשיית הצרכים. וכאשר הופכים את "בית הַכֶּסֶּא" לבית הכיסא, כאילו מדובר במקום חשוב שיושבים בו על כיסא – מוחקים לחלוטין את מטרות חז"ל, ואף קובעים במקומה את המשמעות ההפוכה: שהרי "בית הכיסא" לפי סכלותם משמעו מקום חשוב ונעלה ומרומם ומכובד, ההיפך ממטרתם וכוונתם של חז"ל שמדובר במקום של טינוף וגיעול שיש לכסות ולהתכסות בו, ולנהוג בו צניעות רבה ככל יכולת האדם.

ועל תפקידו של הכיסא בביטוי לחשיבות לרוממות ולגדולה, ראו נא במאמר: "הַשְּׂמִימִים בְּסָאֵי – האם הקב"ה יושב על כיסא?". ובאמור, הראשון שמצאתי שקרא לבית הַכֶּסֶּא "בית הכיסא" הוא רש"י-שר"י, וזה לשונו בפירושו לברכות (כג ע"א): "וכל בתי כסאות שבגמרא"; וכן כתב בפירושו לבבא בתרא (כג ע"א): "שכך היו בתי כסאות שלהן". ואם הוא היה קורא לבית הַכֶּסֶּא כראוי הוא היה אומר בלשון רבים: "בְּתֵי הַכֶּסֶּא" ולא "בתי כסאות", ולא ידע ולא יבין.

***

והמקלל ממשיך: "ועוד אומר רבי נתן בליקוטי הלכות שמי שחולק על הצדיק ומבזה אותו נקרא: רשע, עם הארץ, זקן, אשמאי ואפיקורס, ומאומה לא יישא בעמלו במצוות שקיים, ויצטרך לחזור בגלגול מחדש. כי לחלוק על הצדיק האמת זו הקליפה והטומאה הכי גדולה שיש. זה הפגם הכי עמוק ושורשי שיש. זה שורש כל העבודות זרות ועבודות האליל שבעולם. שם אתה מונח".

ובכן, לא לחינם נתן העזתי אוסר ומאיים באיומים חמורים שלא לחלוק על "הצדיק", עד-כדי-כך שהוא קובע שמדובר ב"שורש כל העבודות זרות ועבודות האליל שבעולם", "כי לחלוק על הצדיק-האמת [כוונתו כמובן לנחמן הכלבי] זו הקליפה והטומאה הכי גדולה שיש. זה הפגם הכי עמוק ושורשי שיש". ומדוע אפוא הם כל-כך מרחיקים מלחלוק על "הצדיק האמת"?

ובכן, תורתם כל-כך עקומה עקושה ורעועה, כעלה נידף ברוח סערה, עד שהשכל הישר יכול לפוררה לטוחנה ולבערה בקלות רבה. לפיכך, הדרך היחידה של המכשפים הללו למיניהם, להחזיק ולשמור על עצמם ועל תורתם השקרית מאור האמת שיכלה וישרוף אותה ואותם כליל, הוא לקבוע שאסור לחלוק עליהם ועל תורתם! המשמעות המעשית היא, שאסור כמובן לבחון את דבריהם בעין השכל או בעין ביקורתית ואפילו לא לאור עיני התורה, כי לפי דברי נתן העזתי, כל בחינה וערעור על משהו מדבריהם הוא "הקליפה והטומאה הכי גדולה שיש", "הפגם הכי עמוק ושורשי שיש", וכמובן: "שורש כל העבודות זרות ועבודות האליל שבעולם".

***

עוד אומר המקלל: "תורת רבי נחמן ואורו כה פופולריים וכובשים בדור האחרון, זה נובע מכך שרבי נחמן הוא שורש הנשמות, ותורתו היא שורש כל הספרים והחכמות, ולכן כולם נמשכים לשורשם ומתקרבים אליו ולתורתו. ורבי נחמן אמר שמי שאומר שהוא לא מוצא את עצמו בתורתו הוא אפיקורס [איזה שחצן!]" כי תורתו היא שורש השורשים וכוללת את כל ההשגות והמדרגות, ומחויבת ונצרכת לכולם, כולל לגדולי ובחירי הצדיקים המופלגים, ועד המון העם".

שימו לב! נחמן הכלבי, האליל המשוקץ שחיק העצמות, קובע באופן שרירותי שהוא: "שורש הנשמות", וכוונתו לומר שיש לו ישות אלהית אשר כולנו קשורים בה, וכולנו מחויבים ומשועבדים לה, דהיינו שהוא אלהינו! זאת ועוד, נחמן הכלבי קובע שתורתו היא "שורש כל הספרים והחכמות", "כי תורתו היא שורש השורשים וכוללת את כל ההשגות והמדרגות", כלומר, תורתו עולה במעלתה על תורת-משה שניתנה לנו על-ידי משה רבנו מפי-הגבורה!

***

כמו כן, המקלל קובע שדרך האלילות של נחמן הכלבי היא האמת, מפני ש"תורת רבי נחמן ואורו כה פופולריים וכובשים בדור האחרון". ובמלים אחרות, לפי המקלל, אבן הבוחן לקביעת דרך האמת היא **מידת הפופולריות** שלה, דהיינו מספר הנוהים והתועים אחריה! האמנם?

ולפי שיטתו של המקלל, מדוע שהוא לא יילך אחרי עבדאללה אֲבֵן ג'ורג'יה? והלא תורתו יותר פופולרית מתורתו של נחמן הכלבי, או אחרי שיקוץ קנייבסקי המכוער? והלא גם אחריו נוהים רבים מאד, הרבה יותר מאשר אחרי נחמן הכלבי שר"י! ויתרה מזאת, אם דרך האמת נקבעת לפי **מידת הפופולריות** שלה, מדוע שהוא לא יתנצר או יתאסלם? או אולי אפילו יהגר להודו לעבוד את אלילי ההינדו! והלא מדובר בדתות מאד-מאד פופולריות – מיליארדים של בני אדם! ואם הן כל-כך פופולריות הדבר מעיד בהכרח לפי המקלל, שיש"ו מוחמד ואלילי ההינדו הם "שורש הנשמות", ותורתם היא "שורש השורשים וכוללת את כל ההשגות והמדרגות", ולכן כולם נמשכים לשורשם ומתקרבים אליהם ולתורתם", כדברי המקלל בעצמו! כלומר לפי המקלל, העובדה שמיליארדים שוקעים בהבלים, מעידה על-כך שמדובר בדתות של אמת...

מדוע אפוא הוא לא הולך אחרי הדתות הללו? מדוע הוא נתקע עם נחמן הכלבי? וכי נחמן הכלבי ותלמידו נתן העזתי יכולים להתחרות על רייטינג עם יש"ו מוחמד ואלילי ההינדו?

"לֹא מִרְבָּכֶם מִכָּל הָעַמִּים חָשֶׁק יִּבָּכֶם וַיִּבָּחַר בָּכֶם כִּי אַתֶּם הַמָּעֻט מִכָּל הָעַמִּים" (דב' ז, ז).

***

עוד אומר המקלל משמו של נחמן הכלבי: "ורבי נחמן אמר שמי שאומר שהוא לא מוצא את עצמו בתורתו הוא אפיקורס". האמנם? והאם לפי זה רבנו הרמב"ם ע"ה הוא אפיקורוס?

ועוד אומר המקלל משמו של נחמן הכלבי: "כי תורתו היא שורש השורשים וכוללת את כל ההשגות והמדרגות, ומחויבת ונצרכת לכולם, כולל לגדולי ובחירי הצדיקים המופלגים, ועד המון העם". ונחמן הכלבי שחיק העצמות קובע שאנחנו מחויבים לתורתו, מאד משכנע...

"אַתָּה הָרָאָתָ לְדַעַת כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבָּד [...] וַיִּדְעָתָ הַיּוֹם וַהֲשַׁבְתָּ אֶל לִבְּךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בְּשִׁמְיָם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד" (דברים ד, לה;לט).

"הֲלוֹא אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד אֱלֹהִים מִבְּלָעָדִי אֵל צָדִיק וּמוֹשִׁיעַ אֵין זֹלָתִי, פָּנוּ אֵלַי וְהִנָּשְׁעוּ כָּל אֶפְסֵי אָרֶץ כִּי אֲנִי אֵל וְאֵין עוֹד" (יש' מה, כא-כב), "אֲנֹכִי אֲנֹכִי יְיָ וְאֵין מִבְּלָעָדִי מוֹשִׁיעַ" (יש' מג, יא).

"לִמְעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד" (מ"א ח, ס).

הצ'יוואווה מאומן ותלמידו המקלל (חלק ז)

בחלקו הראשון של המאמר ראינו את תחילת דברי המקלל – תלמידו של נחמן הכלבי. מתוך בליל הקללות והחרפות הנאצות והגידופים, הצלחנו לדלות טענה אחת מתעתעת ועליה השבנו בחלקו הראשון של המאמר. **בחלק השני** עסקנו בטענת המקלל שרבנו "טעה בענק" בעניין תפישת השדים שבאגדות חז"ל. רבנו סבר שלא קיימים שדים במציאות האמיתית למעט בדמיון ההוזים, ושכל השדים שנזכרו באגדות חז"ל הם משלים או פטומי מילי בעלמא, וכדרך של האגדות לתבל את ענייניהן בפולקלור המקומי והאלילי שרווח מאד באותם הימים. וכאמור, הוכחנו את שגיאתו וסכלותו של המקלל אשר ניזון מדברי אלילו נחמן הכלבי, וראינו שמי שמתבונן בתורה בלב נקי מדעות קדומות יבין ששלילת השדים כבר נאמרה בתורה.

טענתו המרכזית של המקלל **בחלק השלישי** הייתה, שלפי התורה חובה לקבוע שספר-האופל הוא תורה מן השמים, וכן חובה מן התורה לקבוע שנחמן הכלבי הוא משליחיו הנאמנים של הקב"ה, יתעלה ויתרומם מכל הבלי המקלל. ומדוע לפי המקלל חובה לקבוע כל זאת ואף לאמת את כל ההזיות הפגאניות הנחותות והמגוחכות שחדרו לדת האמת באלף השנים האחרונות? ובכן, לפי המקלל, הואיל וכל "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות סמכו את ידיהם על כל ההזיות הנגעלות הללו, והואיל והתורה קבעה ש"אחרי רבים להטות", חובה עלינו לקבל את כל פיגולי האלילות והמינות האירופית, וזאת כאמור מפני שכל "חכמי ישראל" קיבלום...

ואיך עלה על דעתו שהקב"ה יקבע שחובה על עם-ישראל לעבוד עבודה-זרה ולהתבוסס בצואת המינות רק בגלל ש"חכמי ישראל" החליטו שהעבודה-הזרה היא אמת?! והלא אפילו נביא-אמת שיורה חלילה לעבוד עבודה-זרה אין שומעים לו! כל-שכן הפשפשים והפרעושים, עדת המינים הסכלים והפתאים האירופים ועבדיהם הנרצעים שקמו בעם-ישראל באלף השנים האחרונות, אשר התעו את עם-ישראל אחרי ההבל מתוך רדיפת הבצע התאוות והשררה. וכבר חשפתי בעשרות רבות של מאמרים את הזיותיהם והשקפותיהם הרעועות – תת-רמה של עובדי אלילים עילגים ומאמיני הזיות פגאניות המשרבטים עטם כמו תינוקות, פשוט להקיא!

לא אוסיף לדון בזה עתה, כי כבר הרחבתי בזה בחלק השלישי. ברם, ראוי להוסיף שאין שום זכר בדברי המקלל ליסוד הפילוסופי שהוא מיסודות דתנו: **קבל האמת ממי שאמרו**. אדרבה, המקלל מתעלם לחלוטין מדרך האמת והצדק וקובע שוב ושוב ושוב כי האמת נמדדת לפי רוב הוזי ההזיות מחוסרי הדעת אשר טוענים לאמיתתה – וכבר לימדנו הנביא ישעיה (נט, טו) כי האמת נעדרת: "וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדָּרְתָּ וְסָר מִרְעַם מִשְׁתוֹלָל וַיֵּרָא יְיָ וַיֵּרַע בְּעֵינָיו". ולעיון נוסף בעניין העדר האמת ראו: "מדוע מעטים אנשי האמת?", "גורמי העיוורון מדרך האמת", "קבל האמת ממי שאמרו", "משה אמת ותורתו אמת", "אהבת האמת ורדיפת הצדק", ועוד רבים.

בחלק הרביעי טענתו המרכזית של המקלל הייתה שנחמן הכלבי היה גלגול של משה רבנו, ובהמשך דבריו הוא אף גילה שבעיני עובדי הגילולים התועים אחריו, נחמן הכלבי אפילו גדול יותר ממשה רבנו ע"ה וקרוב מאד למעלת אלוה אשר מיטיב עם עובדיו. עוד טען המקלל, שיש

כוח בידי "הצדיקים" לעשות נסים ונפלאות בניגוד לחוקי הטבע באמצעות כוחות שהעניק להם ה' יתעלה. כמו כן, ראינו כיצד המקלל תופש את אגדות חז"ל כפשוטן ולומד מפשטיותן השקפות אליליות שאותן הוא מחדיר לדת משה. ועל כל זאת ועוד השבנו לו בחלק הרביעי.

בחלק החמישי עסקנו בטענתו של הכלב מברסלב לפיה עדיף לאדם היהודי המאמין במציאותו של בורא-עולם, לעבוד עבודה-זרה ואפילו לשגות במינות ובהגשמה, מאשר שלא להאמין באמונות המאגיות, כגון: "בשדים, בגלגול נשמות, בשמות קדושים, בעין הרע, בכישוף" וכו'. ובמלים אחרות, האמונות המאגיות-פגאניות כל-כך נחוצות והכרחיות בתורת משה, עד שהן מכשירות ומצדיקות את הזיות המינות והעבודה-הזרה בפועל... ומדוע הוא סובר כן? מפני שלפי הכלב מי ששוגה במינות ובאלילות "לא הזיק לעצמו מבחינה רוחנית כלל ולא החסיר בתודעתו הרוחנית ולא כלום". לעומת זאת, מי "שהחסיר את אחת האמונות המתחייבות [...] (שנזכרו לעיל) נותר ריק בתודעתו המסורסת והנכה מהאור, מההשגה, מהידע והחכמה".

עוד עסקנו בטענת המקלל שיש בכוחה של העין להזיק באופן מאגי לזולת, והפרכנו את כל ראיות המקלל לפיהן יש בביכול ראיות לאמיתת ההשקפה הרעה הזו מכתבי-הקודש. המקלל גם טען שיש בכוחם של "הצדיקים" לכשף ולהזיק ואף להמית את זולתם! והזמנתי את המקלל ורבותיו הכומרים האפסים המאופסים לכשף ו/או "לדפוק עין" ו/או לעשות פולסא דנורא.

"וַיִּקְרָאוּ בְּשֵׁם הַבַּעַל מֵהַבְּקָר וְעַד הַצִּהֲרִים לֵאמֹר: 'הַבַּעַל עֲבָנוּ' [נחמן הכלבי עננו], וְאִין קוֹל וְאִין עֲנָה וְיִפְסְחוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה. וְיִהְיֶה בַּצִּהֲרִים וְיִהְיֶה בָּהֶם אֱלֹהֵי וַיֹּאמֶר: קְרָאוּ בְּקוֹל גָּדוֹל כִּי אֱלֹהִים הוּא כִּי שִׁיחַ וְכִי שִׁיג לוֹ וְכִי דָרָךְ לוֹ אוֹלִי יִשָּׁן הוּא וַיִּקְץ [=אולי הקבר שלו באומן אטום והוא לא שומע]. וַיִּקְרָאוּ בְּקוֹל גָּדוֹל וַיִּתְגַּדְּדוּ כְּמִשְׁפָּטָם בַּחֲרָבוֹת וּבְרַמְחִים עַד שֶׁפָּךְ דָּם עֲלֵיהֶם. וְיִהְיֶה כְּעֵבֶר הַצִּהֲרִים וַיִּתְנַבְּאוּ עַד לַעֲלוֹת הַמִּנְחָה וְאִין קוֹל וְאִין עֲנָה וְאִין קִשָּׁב" (מ"א יח, כו-כח).

בחלק השישי הוספנו לדון בעניין נזקיה המאגיים הדמיוניים של עין הרע, וכן בהזיות המאגיה הכישופים והלהטים למיניהם, ובזיקה לעניינים אלה ניתחנו את דברי הרמב"ן אשר מעוררים בחילה עזה. כמו כן, החילוננו לראות את הזיית החסידות האלילית לפיה יש מצוה רבה "להאמין בצדיק ולעבוד אותו", וכן שאסור באיסור חמור לחלוק עליו, עד-כדי-כך שנחמן הכלבי אומר, שמי שלא מוצא את עצמו בתורתו הוא בגדר אפיקורוס! והסברנו שם את המניעים להפיכת "הצדיק" לאליל אשר צודק בכל דבריו, וכן לכך שאסור לחלוק עליו וחובה לקבל את תורתו.

***

החלק השביעי שלפניכם הינו למעשה המשך הדיון בעניין השקפת החסידות האלילית, ואשר כאמור לפיה "הצדיק" הוא אלוה שאסור לכפור בו ושחובה לעבדו לצד עבודת ה' יתעלה.

לשם כך, אחזור על כמה פסקות שנאמרו בעניין זה בחלק הקודם, וזה לשון המקלל: "להאמין בצדיק, לעבוד אותו, זו עבודת השם הכי גדולה שיש, זה רצון השם, וזה יסוד כל היהדות כולה, כמובא בספרי חסידות בכלל ובכתבי רבי נחמן בפרט, כמו בליקוטי מוהר"ן חלק א תורה סד ותורה קכג. ורבי נחמן כותב בליקו"מ חלק א תורה י, שמי שלא מאמין בצדיק הוא כמו עובד אל אחר, ואל אחד נהפך לו לאל אחר והוא עושה פסל, ומסביר רבי נתן מברסלב שלכן עשו את

העגל אחרי שמשנה נעלם בהר סיני, כי כשפורשים מהצדיק וכופרים בו באים לכל העבודות-הזרות והכפירות שבעולם. זה [=העדר עבודת הצדיק הוא] השורש של כל האלילות".

נשים לב לתעתועו של נחמן הכלבי! הוא טען, יחד עם כל עולם חסידות-המינות האירופית הארורה, "שרצון ה', ועבודת ה' הכי גדולה שיש" הם "להאמין בצדיק, **לעבוד אותו**" והוא מוסיף: "וזה יסוד כל היהדות כולה". נחמן הכלבי אף מעז להוסיף, שמי שלא מאמין ועובד את הצדיק הוא עובד אלילים, וכלשונו: "הוא כמו עובד אל אחר, ואֵל אחד נהפך לו לֵאל אחר והוא עושה פסל". ונתן העזתי מוסיף גלל על גללי רבו ואומר: שעם-ישראל עבדו את משה רבנו! ולכן הם עשו את העגל, מפני שהם פרשו ממשנה רבנו! לסיכום שיטתם: "כשפורשים מהצדיק **וכופרים בו** באים לכל העבודות-זרות והכפירות שבעולם. זה השורש של כל האלילות".

נמצא, כי מי שלא עובד אלוה בשר-ודם נידון לשקוע בכל סוגי ומיני האלילות שבעולם, מפני שהכפירה באלוה בשר-ודם היא השורש של האלילות! והנני חוכך בדעתי, האם יש צורך להשיב משהו על דברי הבל אליילים כאלה? והלא נחמן הכלבי ונתן העזתי מסיתים ומדיחים לעבודת אלילים בשר ודם! ואיני צריך להוכיח מאומה כי הדברים מפורשים בדבריהם.

ואולי ראוי רק להוסיף את דברי רבנו ביסוד החמישי, וכֵּה דבריו:

"**והיסוד החמישי**, שהוא יתעלה הוא אשר ראוי לעבדו ולרוממו ולפרסם גדולתו ומשמעתו. ואין עושין-כן למה שלמטה ממנו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות וכל מה שהורכב מהן [=וכל-שכן לבני-האדם שוכני-בתי-חומר שחייהם כרוח: 'כִּי רוּחַ עֲבָרָה בּוֹ וְאֵינָנו' (תה' קג, טז)], לפי שכולם מוטבעים בפעולותיהם אין להם שלטון ולא בחירה אלא רצונו יתעלה, ואין עושין אותם אמצעים להגיע בהם אליו, **אלא כלפיו יתעלה יכוונו המחשבות ויניחו כל מה שזולתו** [כלומר, אין להפנות את המחשבה וההערצה והיראה למאומה זולת ה' יתעלה]. וזה היסוד החמישי הוא האזהרה על עבודה-זרה, **ורוב התורה באה להזהיר על זה**".

***

עד כאן הדברים **מהחלק השישי**, ואשר בהם מובאת השקפת נחמן הכלבי שחובה **לעבוד אותו** ושאסור **לכפור בו**... וחזרנו על הדברים מפני שכאמור, המקלל חוזר לעניין זה ביתר שאת, ומכאן ואילך המקלל מביא "ראיות" להשקפתו שחובה לעבוד את הצדיק... ואין גבול לסכלותו, כי רבות מן "הראיות" שהוא מביא לדבריו, הן מאותם המינים והרשעים אשר המיטו עלינו את ההזיות הללו. וזה כמו להביא ראיה לצדקת הנצרות מיש"ו או לצדקת דת ההינדו מכומריה.

וזה לשון המקלל:

"ועתה אעתיק לך מה שכתבתי לטועה ומטעה אחד, נכה רוח [=ביטוי חיובי], מסורס תודעתית, קטן אמונה בצדיקים וקצוץ כנפיים להחריד, שאמר שאסור לומר שהצדיק שולט בבריאה..."

וכנראה שאיני הראשון שהמקלל מטיח בו את סכלותו. כלומר, נראה שהמקלל מעתיק ומדביק את התשובה הזו שהננו דנים בה בהרחבה במאמר זה לכל מתנגדי הכלב מברסלב, דהיינו הוא תוקף ומנפנף בה באופן קבוע ומנסה להבהיל בה את מתנגדיו... ועתה נעבור ל"ראיותיו":

"ראיה" ראשונה

"זה שהצדיק שולט בעולם והשם כביכול מסר לו את הנהגת העולם, זה מפורש בגמרא במועד קטן טז ע"ב: "צדיק מושל יראת אלוהים וכו' מי מושל בי? צדיק, שאני גוזר גזירה והוא מבטלה".

ואיך עלה בדעתו להבין מדרש זה כפשוטו? ואפילו לפי המדרש הצדיק אינו מושל בהקב"ה, אלא כל כוחו הוא להתפלל ולבטל גזירות ותו לא. כלומר, אפילו בפשט המדרש לא נאמר כמו שהמקלל טוען, דהיינו: "שהצדיק שולט בעולם והשם כביכול מסר לו את הנהגת העולם", אלא כאמור, כל כוחו הוא להסיר גזרה רעה, וגם זה לא בהכרח, אלא לפי שיקול דעתו של אל דעות, שהרי מי לנו גדול מאברהם אבינו אשר לא הצליח לבטל את גזרת השמדת סדום ועמורה. ומי לנו גדול ממשה רבנו אשר לא הצליח לבטל לחלוטין את גזרת ההשמדה לאחר עוון המרגלים, וה' נענה לו אך ורק **לדחות** את מות העם החוטאים בארבעים שנה של הליכה במדבר.

זאת ועוד, המלה "כביכול" שהמקלל מנפנף בה בדבריו הינה התעיה. כלומר, אין ללמוד ממנה שלפי השוטים הצדיק שולט בעולם רק "כביכול", שהרי המקלל אומר לעיל: "ועתה אעתיק לך מה שכתבתי לטועה ומטעה אחד [...] שאמר 'שאסור לומר שהצדיק שולט בבריא'ה'...". ובכן, אם המקלל שולל את דברי האומר "שאסור לומר שהצדיק שולט בבריא"ה, ברור שלפי שיטתו הצדיק שולט בבריא"ה, לא "כביכול" אלא ממש, ובמלים אחרות, המלה "כביכול" הינה התעיה. יתר-על-כן, ההשקפה שהצדיק שולט בעולם חוזרת על עצמה שוב ושוב ב"ראיותיו" לקמן.

"ראיה" שנייה

"וכן במדרש תלפיות מפורש שהקב"ה נתן לצדיק ממשלה לשלוט בעולם: מדרש תלפיות ענף גיהנום עמוד שנג: 'אמר המאסף: מכאן תראה מעלת הצדיק לפני הקב"ה, וכשמסר העולם ברשותו, משועבד לו לעשות כל רצונו, והטעם הוא שהעולם נברא בשביל הצדיק... לכן מסר הקב"ה כל העולם בידו ושעבדו תחתיו לקיים כל מה שיגזור".

ובכן, לא מדובר במדרש אלא בפטריית-הזיה שכתב מקובל אלילי במאה ה"ח. וכאמור, אפילו במדרש שבמסכת מועד קטן (יח ע"א) לא נאמר שהקב"ה "מסר את העולם לרשות הצדיק", או שהעולם "משועבד לו לעשות בו כל רצונו" או "מסר הקב"ה כל העולם בידו ושעבדו תחתיו לקיים כל מה שיגזור" – ואין לדברים הללו שחר, ואפילו לפי **פשט המדרש** שבמועד קטן.

"ראיה" שלישית

"וכן הגמרא במגילה יח ע"א אומרת: 'מנין שקראו הקב"ה ליעקב אֵל?'".

ושוב המקלל מתעלם מכך שפשט המדרש מנוגד באופן ברור לפשט הפסוק הנדרש (בר' לג, ב): "**וַיִּצְבֹּשׁ שָׁם מִזְבַּח וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל**", ושם תרגם אונקלוס: "**וַיִּצְבֹּשׁ שָׁם מִזְבַּח וַיִּקְרָא לְפָנָיו שֵׁם הָאֱלֹהִים קָדֵם אֶל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל**", ושם פירש רס"ג: "**וַיִּצְבֹּשׁ שָׁם – וַיְבַרְכֵּהוּ שֵׁם הָאֱלֹהִים יִשְׂרָאֵל**". נמצא אפוא לפי אונקלוס ורס"ג, כי המלה "אל" לפי פשט הפסוק נסובה על ה' יתעלה ויתרומם. ברם, גם אם נניח, בניגוד מוחלט להיגיון ולשכל הישר, שיש ללמוד

מדרש זה כפשוטו מילה-במילה, והלא רק ליעקב אבינו ע"ה הקב"ה קרא "אֵל"! וכי ניתן ללמוד מיעקב אבינו ע"ה לכל הצדיקים הדמיוניים שבכל דור ודור? ובכלל, מי אמר שהקריאה ליעקב בשם "אֵל" משמעה שהקב"ה נתן לו כוחות מאגיים לשלוט בעולם ולהנהיגו? והיכן מצאנו ראייה או אפילו ריח של ראייה לכך שיש ליעקב אבינו "כוחות" להנהיג את העולם? אדרבה, גם לפני פגישתו עם עשו וגם לאחר חיסול אנשי שבם, יעקב אבינו חושש מאד לחיי משפחתו.

"ראיה" רביעית

"וכן במדרש: 'אמר לו הקב"ה ליעקב: אני אל בתחתונים ואתה אל בעליונים'."

ובכן, מדרש זה נמצא בבראשית רבה עט, ברם, המקלל מסלף לחלוטין את מטרת המדרש! והנה המדרש לפניכם (לפי מהדורת כתבי יד): "וַיֵּצֵב שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל – אמר לו [אמר יעקב אבינו להקב"ה]: אתה אלוה בעליונים ואני אלוה בתחתונים. ר' הונא בשם ר' שמעון בן לקיש: אפילו חזן הכנסת אינו נוטל שררה לעצמו ואת נטלתה שררה לעצמו? מחר בתך יוצאה ומתענה, הדה הוא דכתיב: 'וַיִּתְּצָא דִּינָה' וגו' [בר' לד, א]".

כלומר, המדרש **מותח ביקורת** על יעקב אבינו, ומתאר את יעקב אבינו אומר כביכול להקב"ה: "אתה אלוה בעליונים ואני אלוה בתחתונים", ועל האמירה הזו חז"ל מותחים ביקורת קשה על יעקב אבינו, ובאילו הקב"ה גוער בו באופן קשה ביותר: "אפילו חזן הכנסת אינו נוטל שררה לעצמו ואת נטלתה שררה לעצמו?", ועד-כדי-כך המדרש מתאר את חומרת אמירתו של יעקב אבינו, עד שהוא נענש באחד העונשים החמורים ביותר לאב: "מחר בתך יוצאה ומתענה".

ובמלים אחרות, המדרש הזה מבטא את ההשקפה ההפוכה ממה שהמקלל מדמיון! המקלל אומר שיש ראייה מן המדרש הזה לכך שהקב"ה מסר ליעקב אבינו כוחות לשלוט ולהנהיג את העולם, ואילו המדרש מותח ביקורת חריפה מאד ואף מתאר עונש חמור מאד, על-כך שיעקב אבינו ראה כביכול את עצמו שהוא אלוה בתחתונים. והמסקנה: אין אלוה מבלעדי אלהים.

"ראיה" חמישית

"וכן בליקוטי מוהר"ן קמא סימן לא, מפורש כך: 'הכלל שהמשלה ביד הצדיק לפעול כרצונו', וכן במאות ספרי חסידות ישנם מאמרים בסגנון זה". וגם ישוע הנוצרי טען שהוא אלהים...

"ראיה" שישית

"בירושלמי מסכת ביכורים פרק ג הלכה ג כתוב: 'והשם בהיכל קודשו, זה רבי יצחק בר רבי אלעזר בבי כנישתא בקיסרין'". ובכן, טרם שנמשיך הנה האמור בירושלמי שם (דפ' ונציה):

"רבי מנא מיקל [=מזלזל] לאילין דמתמניי בכסף [=באותם בני-אדם עשירים שנותנים כסף כדי שימנו אותם לדיינים]. רבי אימי קרא עליהון: 'אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשֹׂוּ לָכֶם' [שם' כ, יט]. אמר רבי יאשיה: **וטלית שעליו כמרדעת של חמור**. אמר רבי שיין: זה שהוא מתמני בכסף אין עומדין מפניו, **ואין קורין אותו רבי, והטלית שעליו כמרדעת של חמור**. רבי זעירא וחד מן רבנן הוון יתיבין, עבר חד מן אילין דמיתמני בכסף. אמר יתיה דמן רבנין [=אמר אחד מן

החכמים] לרבי זעירא: נעביד נפשין תניי ולא ניקום לון מן קמוי [=נעשה עצמנו לומדים ולא נקום מפניו]. תירגם יעקב איש כפר נבוריא: 'הוי אמר לעץ הקיצה עורי לאבן דומם הוא יורה' [חב' ב, כ] יודע הוא יורה? [האם הוא מסוגל להורות דין?] 'הנה הוא תפוש זָהב וְכֶסֶף' – לא בכספייא איתמני [=אין למנות דיינים בכסף], 'וְכָל רוּחַ אֵין בְּקֶרְבוֹ' – לא חכים כלום".

לאחר הדברים הללו מובאת "ראייתו" של המקלל:

"וַיִּבְהִיכַל קִדְשׁוֹ [חב' ב, כא], הא ר' יצחק בר לעזר בכנישתא מדרתא דקיסרין".

הפסוק מספר חבקוק: "וַיִּבְהִיכַל קִדְשׁוֹ" הובא, מפני שהוא הפסוק הבא לאחר הפסוק שנדרש לעיל: "הוי אמר לעץ הקיצה עורי לאבן דומם הוא יורה הנה הוא תפוש זָהב וְכֶסֶף וְכָל רוּחַ אֵין בְּקֶרְבוֹ, וַיִּבְהִיכַל קִדְשׁוֹ" הס מפניו כָּל הָאָרֶץ". נמצא, שפסוק זה מובא בחבקוק לאחר הפסוק שממנו דרשו שחובה לראות את טליתם (וכל שכן את גלימת הכומרים השחורה) של כל הדיינים רודפי הכבוד (וכל-שכן הדיינים רודפי הבצע והשררה בימינו) – כמרדעת של חמור!

כלומר, הפסוק: "וַיִּבְהִיכַל קִדְשׁוֹ" הובא במדרש כדי לרומם את ר' יצחק ב"ר אלעזר אשר נהג כפי הנדרש מן הדיינים. וכיצד עליהם לנהוג? ובכן, בהלכות סנהדרין פרק ג, לאחר שרבונו פוסק את עניין המרדעות של החמורים האורתודוקסים הפרו-נוצרים הארורים, הוא אומר כך:

"כך היה דרך החכמים הראשונים, בורחין מלהתמנות, ודוחקין עצמן הרבה שלא ישבו בדין עד שידעו שאין שם [דיין] ראוי כמותן, ושאם ימָנְעוּ מן הדין תתקלקל השורה [=שורת הדין]. ואף-על-פי-כן, לא היו יושבין לדין עד שמכבידין עליהן העם והזקנים ופוצרין [=ומפצירים] בהם".

כללו של דבר, אין בדברי הירושלמי ראייה לכך שהקב"ה נתן ל"צדיקים" כוח לשלוט בעולם, אלא כל מטרתו היא לרומם את הדיין ר' יצחק ולתת דוגמה אישית לדיינים כיצד יש לנהוג.

"ראיה" שביעית

"וכן בזוהר: 'אתו רבי חייא ורבי יוסי אשתטחו קמיה [בר-יוחי] ונשקו ידיו ואמרו... יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי הָאֵדָן יי' [שם' לד, כג], מאן פְּנֵי הָאֵדָן יי'? דא רש"בי' – לא פחות!'. "

ויש מקום נוסף בספר-האופל שבו נאמרה הזית מינות זו (בא, לח ע"א): "כתוב: 'שֶׁלֶשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי הָאֵדָן יי' [שם' לד, כג] מאן 'פְּנֵי הָאֵדָן יי'? דא [=זהו] ר' שמעון בר יוחאי". ובכן, אם בספר-האופל נאמר שבר-יוחי הוא אלהים אז זה אומר שבר-יוחי הוא אלהים? או שזה בעצם אומר שספר-האופל הוא ספר אלילי מכוּעַר ומתועב? והחלפת האלוה בבשר-דם עפר מן האדמה, הינה עבודה-זרה גסה ומכוערת ביותר, וליתר דיוק מדובר במינות.

"ראיה" שמינית

"וכן בנועם אלימלך [=אלימלך מליצ'נסק שבדרום פולין, המאה הי"ח, מראשוני רשעי תנועת חסידות המינות] [בפרשת] חוקת: 'ביד הצדיק להשפיע לכל העולם... ונתאחד באחדות השלימות האמיתית, ועל-ידי-זה נדמה לבורא ברוך-הוא (הצדיקים מתדמים ליוצרם) ומגיע לאחדות אמיתי [כלומר 'הצדיק' נהיה אחדותי במהותו כמו הקב"ה] ונקרא גם כן אחד'".

נו באמת, המקלל הזה מעלה על דעתו שראוי להתייחס למקובל הוזה הזיות מן המאה ה"ח? או לרבו המכריט ממיזריטש? אגב, מה זה בכלל: "ומגיע לאחדות אמיתי, ונקרא גם כן אחד"? וברור שמדובר במינות חמורה מאד: בהחלפת ה'-אלהים-אמת באלימלך החמור מליז'נסק.

"ראיה" תשיעית

"וכן אמרו חז"ל במדרש רבה: 'צדיקים אנפי שכינתא' [פני השכינה]".

ובכן, המקלל משקר, כי ההזיה הזו לא נמצאה אפילו בפשט המדרש שהוא מזכיר, אלא, המקור לדברים הללו הוא בספר-האופל הטמא (תרומה קסג ע"ב), ושם נאמר עוד: "ואמאי אקרון אנפי שכינתא? בגין דשכינתא אסתתרת בגווייהו". כלומר, לפי האופל הקב"ה מסתתר בצדיקים... מזכיר לכם משהו? אולי משהו שקשור לישוע אשר נטען לגביו שהקב"ה "מסתתר" בו? ובעניין זה ראו נא את המאמר: "עצמות ומהות בגוף – תפיסות נוצריות בחצר חב"ד".

"ראיה" עשירית

"וכותב על זה [דהיינו על ההזיה של האופל ב'ראיה' הקודמת] בספר 'מרבצי תורה ומוסר', מתוך מכתבו של הרב אליהו דסלר, כך: 'צורת הצדיקים הוא השי"ת בעצמו, והיינו הך!'" ושוב מינות כעורה וחמורה, הפעם מבית מינותו של דסלר הארור, וכולהו אליבא דרש"י-שר"י, אשר התפרץ כלפי השם הנכבד והנורא, והחליט שהאדם החומרי הוא "צלם דיוקן יוצרו".

"ראיה" אחת-עשרה

"וכן ב[ספר] 'פלח הרימון' על שמות: 'הצדיק בעולם הזה הוא דוגמת האלוקים בשמיים'". וזהו דימוי שהוא הגשמה ישירה ומינות במלא כיעורה! ומי אמר שאין הגשמה בימינו?

"ראיה" שתיים-עשרה

"וכן ב[ספר] 'קדושת לוי' על פרשת בשלח: 'וכשהצדיק מתפלל לשם יתברך להשפיע חסדים ורחמים על ישראל, אז מתלבש בביכול הבורא ברוך-הוא בצדיק'". וגם זו מינות פרו-נוצרית חמורה ביותר, וגם כאן המילה "בביכול" לא מצליחה לכסות על סרחון ההגשמה. וראו נא מה שנאמר לעיל על דברי מינות דומים, בתשובתי ל"ראיה" התשיעית.

"ראיה" שלוש-עשרה

"וכן בתלמוד ירושלמי מפורש: 'שגברה שמאלו של משה על ימינו של הקב"ה', והכוונה שמשה עלה מעל ספירת התפארת עד לעתיק, והקב"ה פה הוא הכוונה לספירת התפארת, ולא לעצמותו יתברך ח"ו". ומדברי המקלל שהקב"ה הוא ספירת תפארת, עולות ארבע מסקנות: **1)** משה רבנו ע"ה גדול מהקב"ה, שהרי משה רבנו "עלה מעל ספירת התפארת עד לעתיק" – ואלה דברים מבחילים ביותר, מפני שהם מבטאים כפירה והגשמה וחירוף וגידוף השם הנכבד והנורא, כאילו הקב"ה אינו אל אחד שאין-כיוצא-בו, וכאילו אדם בשר-ודם גדול ממנו.

(2) הקב"ה הוא חלק ממערך של ספירות, דהיינו הוא אל אחד לצד אלילים רבים – וזה שיתוף.

(3) יש אל גדול מהקב"ה! והוא "עתיק" שהרי ספירת "עתיק" גבוהה מספירת תפארת...

(4) המקלל מטומטם, שהרי מצד אחד הוא אומר: "הקב"ה פה הוא הכוונה לספירת התפארת", ומצד שני הוא אומר שאין הכוונה "לעצמותו יתברך". כלומר, לפי המקלל יש את אמיתות עצמותו של הקב"ה, ויש את הקב"ה שהוא ספירת תפארת – וגם זה שיתוף ברוך.

כמו כן, בירושלמי שבמסכת תענית (ד, ה), כלל לא נאמר כדברי המקלל, וכך נאמר במדרש שמואל שם: "רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: הלוחות היו אורכן ששה טפחים ורחבן שלשה, והיה משה תפוש בטפחיים והקב"ה בטפחיים וטפחיים ריווח באמצע. כיוון שעשו ישראל אותו מעשה [=חטא העגל], ביקש הקדוש-ברוך-הוא לחוטפן מידו של משה וגברה ידו של משה וחטפן ממנו, הוא שהכתוב משבח בסוף ואומר: 'וְלֹכַל הַיָּד הַחֲזָקָה' [דב' לד, יב], ייא שלמא [=יהא שלום] על ידא [=על-ידי כלומר בכך] דגברת עליה מינאי [=שגברת ממני]".

נזכיר כי המקלל אומר שבירושלמי מפורש: "שגברה שמאלו של משה על ימינו של הקב"ה". ובכן, התבוננתי במדרש, ולא מצאתי היכן נאמר בו שיש להקב"ה יד? וכל שכן "שגברה שמאלו של משה על ימינו של הקב"ה"? ויתרה מזאת, נאמר ביחס להקב"ה: "משה תפוש בטפחיים והקב"ה בטפחיים". ואם נשים לב, כאשר הזכירו במדרש את תפיסת הלוחות נזהרו מלומר שמשה רבנו תפס בידיו את הלוחות, כדי שלא יהיה משמע שהקב"ה תפס בידיים, אלא נאמר ש"משה תפוש בטפחיים" ולא "תופש בטפחיים", כדי להרחיק תפיסת ידיים מהקב"ה.

וברור שכל התיאור הדמיוני הזה לא היה ולא נברא, אלא הוא נועד לתאר את מסירותו של משה רבנו לעם-ישראל אשר בכל מחיר הגן על עם-ישראל והתחנן לפני ה' שלא ישחיתם ויכלם. ואחת הדוגמות המרכזיות למסירותו של משה רבנו לעם-ישראל היא בחטא העגל, וכידוע, עם-ישראל ניצל מכליה אך ורק בזכות מסירותו של משה רבנו ע"ה אשר התחנן לפני ה' יתעלה: "וְאֶתְּפֹלֵל אֶל יְיָ [...] אֶל תִּשְׁחַת עִמָּךְ וְנִחַלְתָּךְ [...] אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם" וכו' (דב' ט, כו).

ברם, כל מי שלומד את המדרש הזה בגסות מינות אירופית יזוהם בהשקפת מינות, לפיה משה רבנו גדול מן הקב"ה, וכן שיש להקב"ה ידיים שבהן הוא מושך וחוטף! וראו נא עד כמה גדולה הסכנה שבתפיסת אגדות חז"ל כפשוטן! (ושמא מדובר בזיוף מזיופי המינים האירופים?).

זאת ועוד, ברור לכל בר דעת שאין להבין את המדרש הזה כפשוטו, שהרי המדרש הזה סותר באופן די ברור ומפורש פסוקים מפורשים בתורה: הקב"ה ציווה את משה רבנו ע"ה לפסול שני לוחות חדשים לאחר שהלוחות הראשונים נשתברו על ידו: "וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה פָּסֹל לָךְ שְׁנֵי לִחוֹת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁי וְכַתְּבֵתִי עַל הַלִּחוֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלִּחוֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ" (שם' לד, א) – ואם כדברי פשט המדרש, דהיינו שהקב"ה כלל לא רצה לתת תורת-אמת לעם-ישראל, מדוע אפוא הוא מורה למשה רבנו ע"ה לפסול שני לוחות אבן חדשים?

כך או כך, מי שלומד את המדרש בירושלמי כפשוטו שוגה בהגשמה חמורה, ואת זאת בדיוק עשו המינים למיניהם אשר הביאו את פשט המדרש הזה כראיה לגדולתו של "הצדיק".

אגב, גם לפי פשט המדרש אין למינים שום ראייה, שהרי מדובר **במשה רבנו ע"ה**! ולא בכל צלם שיכור אשר מחליט שהוא גדול כמשה רבנו. ולעניות דעתי עדיף למחוק את המדרש הזה מן הירושלמי, כי רבים הם התועים אשר הפכו את המדרש הזה למקור של מינות ותועבה.

ועל כגון זה מזהיר אבטליון באזהרה חמורה במסכת אבות (א, יא):

"אבטליון אומר: חכמים הזהרו בדבריכם, שמא תחובו חובת גלות ותגלו למקום המים הרעים, וישתו התלמידים הבאים אחריכם וימותו, ונמצא שם-שמים-מתחלל".

ושם פירש רבנו:

"מים הרעים – כינוי למינות. אמר, הזהרו בדבריכם ברבים שלא יהא בו מקום לטעות [בו, דהיינו] שניתן לפרשו לכאן ולכאן. שמא יהיו שם אנשים פוקרים ויפרשוהו כפי אמונתם, והרי התלמידים כבר שמעוהו מכם [מן החכמים], ויחזרו למינות, [מפני שהם] יחשבו שכך הייתה כוונתכם, ויהיה בכך חילול-שם-שמים, כמו שאירע לאנטגינוס איש סוכו עם צדוק ובייתוס".

"ראיה" ארבע-עשרה

ב[ספר] 'קדושת לוי' על שופטים ד"ה לשמש: 'מצינו בתורה שהשתחוו לצדיק... ומצינו שקרא הקב"ה ליעקב אֵל, רוצה לומר, מחמת שקיים כל התורה היה בבחינת אֵל, כמו כן, כל הצדיקים מחמת ציווי התורה יש להם בחינה זו [=בחינה של אֵל] ו[ולכן] מותר להשתחוות להם".

לפי יצחק מברדיצ'ב מותר לסגוד ולהשתחוות לצדיק כמו שסוגדים ומשתחווים לעבודה-זרה! שהרי הוא כותב שהם **"בבחינת אֵל"** ו"לכל הצדיקים [...] יש בחינה זו ומותר להשתחוות להם". ובניגוד מוחלט לשיקוציו, נאמר בעשרת הדיברות: **"לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא פֶקֶד עֹן אָבוֹת עַל בְּנִים וְעַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים לְשָׁנָאִי"** (דב' ה, ח).

אגב, מצינו בתורה שהשתחוו מתוך כבוד ופיוס גם לגויים ולרשעים, שהרי נאמר בתורה:

"וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַבְרָהָם לִפְנֵי עַם הָאָרֶץ" (בר' כג, יב) – אברהם משתחוה לעפרון ולכל עם הארץ החיתים; **"וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֲרָצָה שְׁבַע פַּעַמִּים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחִיו"** (בר' לג, ג) – יעקב אבינו משתחוה לעשו כאשר הם הולכים זה-לקראת-זה בשוב יעקב מחרן; ולפי ברדיצ'ב יש ללמוד מכך שמותר להפוך גם את הגויים וגם את הרשעים האזורים לאֵלים ולנעבדים...

"ראיה" חמש-עשרה

"במדרש רבה ויחי צח: 'אמר יעקב לבניו: מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות'".

הבה נעיין אפוא במדרש: במדרש רבה (לפי כתבי-יד) פרשת ויחי צט, דרשו את הפסוק בבראשית (מט, ב): **"הַקִּבְצוּ וְשִׁמְעוּ בְנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם"**, וזה לשון המדרש:

"וְשִׁמְעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם" – רבי יודן ור' פנחס: רבי יודן אמר: שִׁמְעוּ לְאֵל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם [דהיינו שִׁמְעוּ לַה'], ורבי פנחס אמר: 'אֵל' הוא ישראל אביכם, מה הקדוש-ברוך-הוא בורא עולמות, אף אביכם בורא עולמות, מה הקדוש-ברוך-הוא מחלק עולמות, אף אביכם מחלק עולמות".

ואיך אפשר להעלות על הדעת שיש להבין את המדרש הזה כפשוטו? שהרי המלה "אֵל" שמופיעה בפסוק הנדון היא מילת יחס! ודרשו אותה באופן מאד מלאכותי למלה "אֵל". כמו כן, גם אם נבין את המדרש הזה כפשוטו, ברור שמדובר אך ורק ביעקב אבינו! אך כמובן, מי שסובר שהיה כוח ליעקב אבינו לברוא עולמות הוא בגדר משתף-שם-שמים אשר נעקר-מן-העולם.

ויתרה מזאת, וכי יעלה על הדעת שחז"ל ירוממו את יעקב אבינו לדרגת אלוה? וכי הם היו מן המשתפים שם שמים עם דבר אחר אשר נעקרים מן העולם? אלא, מדובר במדרש ותו לא.

וניתן להבין את דרשת ר' פנחס באופן הבא: יעקב אבינו ברא עולמות במובן של הניח תשתית לשנים-עשר שבטי ישראל, שהרי כל אדם הוא עולם ומלואו, כל-שכן שנים עשר שבטי ישראל אשר מהם יצאו רבבי-רבבות של עם-ישראל בכל דור ודור. וכן מחלק עולמות במובן של חלוקת ברכות תפקידים ונחלות בין שבטי ישראל, לפי כישוריהם ובהתאם למעשיהם ולמידותיהם.

"ראיה" שש-עשרה

"וכן שם במדרש רבה בחוקותי פרק לו: 'אמר הקב"ה לעולמו: עולמי עולמי, אומר לך מי בראך? יעקב בראך וישראל יוצרך'".

הבה נעיין אפוא במדרש ויקרא רבה (לו, ד), ושם נאמר כך:

"וְעֵתָהּ כֹּה אָמַר יי בְּרָאךְ יַעֲקֹב וְיִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל [יש' מג, א]. ר' פינחס בשם ר' ראובן: אמר הקב"ה לעולמו: עולמי עולמי, אומר לך מי בראך אומר לך מי יוצרך? יעקב בראך וישראל יוצרך, דכתיב: 'בְּרָאךְ יַעֲקֹב וְיִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל' [יש' שם]".

ובכן, למעט המינים, יש מי שיעלה על דעתו שיש להבין את המדרש הזה כפשוטו? וכי יעקב אבינו ע"ה ברא את העולם? והלא הבנת המדרש הזה כפשוטו היא כפירה חמורה מאד בתורה שבה נאמר מפורשות בפסוק הראשון: "בְּרָאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ".

כמו כן, פשט הפסוק בישעיה כלל אינו עוסק בבריאת העולם! אלא בדברי חיזוק ועידוד לנביא ישעיה, וזאת באמצעות הזכרת העובדה שהקב"ה הוא זה אשר ברא ויצר את עם-ישראל והוא זה אשר משגיח עליהם, וזה דברי הקב"ה לנביא בהמשך הפסוק שם: "אֵל תִּיָּרָא כִּי גָאֲלִיתִיךָ קָרָאתִי בְּשִׁמְךָ לִי אָתָּה". ברור אפוא שפשט הפסוק הוא דברי חיזוק לנביא ישעיה ע"ה.

וביתר ביאור, כמו שהקב"ה ברא ויצר את עם-ישראל והוא משגיח עליהם תדיר, כך הקב"ה ברא ויצר ושלח לנו את הנביא ישעיה ע"ה, והוא משגיח עליו ושומר עליו מכל צרה וצוקה.

זאת ועוד, בהמשך המדרש שם יש הוכחה ברורה לדברינו, וכך נאמר בהמשך המדרש:

"ר' יהושע דסיכנין בשם ר' לוי אמר: בהמות לא נבראו אלא בזכותו של יעקב, דכתיב: 'הִנֵּה נָא בְּהֵמוֹת אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי עִמָּךְ' [איוב מ, טו]. ר' יהושע בן נחמיה בשם ר' חנינה בר יצחק: שמים וארץ לא נבראו אלא בזכותו של יעקב, מאי טעמא? 'וַיִּקֶּם יַעֲקֹב בְּיַעֲקֹב' [תה' עח, ה], ואין עדות אלא שמים וארץ, דכתיב: 'הַעֲדִיתִי בְּכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ' [דב' ד, כו]. ר' ברכיה אמר: שמים וארץ לא נבראו אלא בזכותו של יעקב ששמו ישראל, מאי טעמא? 'בְּרָאשִׁית בָּרָא

אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ [בר' א, א], ואין 'ראשית' אלא ישראל דכתיב: 'קִדְּשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רִאשִׁית תְּבוּאָתָהּ' [יר' ב, ג]. אמר ר' בניה: שמים וארץ לא נבראו אלא בזכותו של משה, דכתיב: 'וַיִּבְרָא אֱלֹהִים לֹא' [דב' לג, כא]. אמר ר' אבהו: הכל לא נוצר אלא בזכותו של יעקב, הדא הוא דכתיב: 'לֹא כְּאֵלָה חָלַק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא' [יר' י, טז].

נמצא, כי מהמשך המדרש הנדון עולה בבירור שלא יעקב אבינו ע"ה הוא יוצר הכל... וגם מה שנאמר שעניינים מסוימים או אפילו הכל נברא בזכותו, כל אלה הינם משחקי-מלים מדרשיים שכל תכליתם היא לרומם את יעקב אבינו ולהראות כיצד יש רמזים לגדולתו בכתבי-הקודש.

אגב, מי שמתבונן בפשט הפסוקים שנדרשו במדרש, יראה שאין שום קשר בין פשוטן למדרשן. לדוגמה, בדרשה האחרונה שהובאה לעיל צוטט פסוק מספר ירמיה (י, טז), וכדי לבחון את הפסוק הזה הבה נעניין יחדיו במכלול הפסוקים שם (י, יד-טז): "נִבְעֵר כָּל אָדָם מִדַּעַת הַבֵּישׁ כָּל צֹרֶף מִפָּסֶל כִּי שֹׁקֵר נִסְכּוֹ וְלֹא רוּחַ בָּם. הַכֹּל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בַּעַת פִּקְדֹתַם יִאֲבֹדוּ. לֹא כְּאֵלָה חָלַק יַעֲקֹב [=אין חלקו של עם-ישראל בפסילים ובאלילים] כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא [=חלקם ונחלתם ואמונתם מסורה אך ורק לה'-אלהים-אמת] וַיִּשְׂרָאֵל שִׁבְט נִחְלָתוֹ וַיִּצְבְּאוּת שְׁמוֹ".

"ראיה" שבע-עשרה

"וכן שם במדרש על וישלח פרק עט: 'אמר יעקב לקב"ה, אתה אלוך בעליונים ואני אלוך בתחתונים'". ומדרש זה הועתק מבראשית רבה והוא כבר נותח לעיל ב"ראיה" הרביעית.

"ראיה" שמונה-עשרה

"וכן הוא במדרש רבה על ויקרא פרשה לו: "בהמות לא נבראו אלא בזכות יעקב... שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות יעקב... אברהם עצמו לא נברא אלא בזכות יעקב... אמר הקב"ה לעולמו, עולמי עולמי אומר לך מי בראך, מי יוצרך? יעקוב בוראך וישראל יוצרך!".

ביחס למדרש בעניין הפסוק מישעיה: "בִּרְאָהּ יַעֲקֹב וַיִּצְרֶף יִשְׂרָאֵל" (יש' מג, א), וכן ביחס למדרש שעניינים מסוימים נבראו בזכות יעקב – ובכן, כל העניינים הללו כבר נדונו לעיל ב"ראיה" השש-עשרה, ונראה לי שראוי להוסיף כאן קטע נוסף מתוך מדרש ויקרא רבה שם:

"אברהם עצמו לא נברא אלא בזכותו של יעקב הדא הוא דכתיב: 'כִּי יִדְעָתִיו לִמְעַן אֲשֶׁר יִצְיָהּ אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשִׁמְרוּ דִּרְךְ יִי לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט' [בר' יח, יט], ואין צדקה ומשפט אלא ביעקב שנאמר: 'מִשְׁפָּט וְצְדָקָה בִּיעֲקֹב אֶתָּה עֲשִׂיתָ' [תה' צט, ד]".

ולא יעלה על הדעת שמטרת המדרש לומר שיעקב גדול מאברהם, שהרי ארץ-ישראל ניתנה לנו בזכות אברהם אבינו ע"ה! והנה דברי הנבואה שנאמרו ליצחק אבינו לפניכם:

"גֹּר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמָּךְ וְאַבְרָכְךָ כִּי לֹךְ וְלֹרְעָה אֶתָּן אֶת כָּל הָאֲרָצַת הָאֵל וְהִקְמַתִּי אֶת הַשְּׂבָעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ, וְהִרְבִּיתִי אֶת זֶרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזֶרְעֶךָ אֶת כָּל הָאֲרָצַת הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ בְּזֶרְעֶךָ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ, יַעֲקֹב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבָרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצֻּוֹתִי חֲקוֹתַי וְתוֹרָתִי" (בראשית כו, ב-ה).

והנה עוד נבואה ליצחק שמבטאת זאת: "וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ בְּלֵילָהּ הַהוּא וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ אֵל תֵּיכָּה כִּי אֶתְּךָ אָנֹכִי וּבְרַכְתִּיךָ וְהִרְבֵּיתִי אֶת זַרְעֲךָ בְּעֵבֹר אַבְרָהָם עַבְדִּי" (בר' כו, כד).

והנה לפניכם גם ברכתו של יצחק ליעקב: "וַיִּתֵּן לָהּ אֶת בְּרַכְתּוֹ אַבְרָהָם לָהּ וּלְזַרְעָהּ אֶתְךָ לְרִשְׁתָּהּ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיךָ אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם" (בר' כח, ד).

וראו נא עוד את דברי הקב"ה לישעיה (מא, ח) אשר בהם הוא מזכיר את אברהם ויעקב ומשבח את אברהם בשבח ייחודי מאד: "וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בִּחְרַתִּיךָ זָרַע אַבְרָהָם אֱהָבִי".

ואוסיף ואצרף את דברי הנביא ישעיה (נא, א-ב):

"שָׁמְעוּ אֵלֵי רִדְפֵי צֶדֶק מִבְּקָשֵׁי יְיָ הַבִּיטוּ אֶל צוּר חֲצֵבֹתָם וְאֶל מְקַבְּת בֹּר נִקְרָתָם, הַבִּיטוּ אֶל אַבְרָהָם אָבִיכֶם וְאֶל שְׂרָה תְּחוֹלְלֶכֶם כִּי אֶחָד קָרָאתִיו וְאַבְרָהָהּ וְאַרְבֶּהוּ".

ברור אפוא שהמדרש לעיל נועד ללמד, שתכליתו המרכזית של אברהם אבינו הייתה שייצא ממנו עם שהולך בדרך ה' וממשיך את קריאתו ההיסטורית האנושית: "בשם ה' אל עולם". ודרך אגב, מדרש ויקרא רבה האמור נתחבר לפי ההערכות במאה השישית או השביעית.

"ראיה" תשע-עשרה

"זאת ועוד, הגמרא בסנהדרין (סה ע"ב) אומרת כך: 'אי בעו צדיקי – ברו עלמא (אם רצו הצדיקים היו בוראים את העולם) שנאמר: 'כִּי אִם עֲוֹנֹתֵיכֶם הָיוּ מִבְּדָלִים בֵּינְכֶם לְבֵין אֱלֹהִיכֶם' [יש' נט, ב]. ומסביר רש"י על אתר, שאם לא העוונות לא הייתה הבדלה, כביכול, בין השם יתברך לבין הצדיקים".

מפשט המדרש עולה, שהצדיקים אינם מעוניינים להיות נקיים וזכים מעוונות ('אי בעו צדיקי'), אך אם הם היו רוצים להיות זכים מעוונות הרי שהיה בכוחם לברוא את העולם! וכך פירש רש"י שם, ואף הוסיף מסקנה משלו ולפיה אם לא היו בהם עוונות לא היה ביניהם לבין הקב"ה **שום הבדל!** וזה לשונו של רש"י שם: "אי בעו צדיקי – להיות נקיים מכל עוון; הוו ברו עלמא שנאמר: 'כִּי אִם עֲוֹנֹתֵיכֶם הָיוּ מִבְּדָלִים' [יש' נט, ב] – הא אם לא היו בהם עוונות אין כאן הבדלה". ודברי רש"י-שר"י הינם דברי מינות חמורים מאד, כאילו ההבדל היחיד בין האדם ליצור הוא העוונות, ובמלים אחרות, בכל שאר המאפיינים החיצוניים הפנימיים והרוחניים – אין הבדל בין האדם לבוראו! ודי בפירוש נתעב כזה כדי לחייב לשרוף את כל פירושו לתלמוד כדן ספרי המינים.

וכך מפרש רבנו את הפסוק "כִּי אִם עֲוֹנֹתֵיכֶם" וכו' בפרק השביעי מפרקי הקדמתו לאבות:

"וכל המגרעות [המידותיות] הללו הן המסכים המבדילים בין האדם לבין ה' יתעלה, אמר הנביא בבארו את זה: 'כִּי אִם עֲוֹנֹתֵיכֶם הָיוּ מִבְּדָלִים בֵּינְכֶם לְבֵין אֱלֹהִיכֶם'. אמר, שעוונותינו והם הרעות הללו כמו שהזכרנו [המידות הרעות] הם המסכים המבדילים בינינו ובינו יתעלה".

ונזכיר כי המקלל מביא ראיה מהמדרש הזה שחובה לעבוד את הצדיק ושאסור לכפור בו... ואין במדרש מאומה מכל זה, אלא מטרתו לרומם את מעלת האדם אשר התרומם מעל בהמיותו ודבק בשכלו ובבוראו באמת ובלבב-שלם – וזאת באמצעות דברי גוזמא כמנהגם של חכמים.

ויתרה מזאת, גם אם נפנה עורף להשגה השכלית שהוענקה לנו, ונתעקש להבין את המדרש הזה כפשוטו, אין בו שום ראייה שחובה לעבוד את "הצדיק" ושססור לכפור בו... שהרי כל מה שנאמר בו הוא שאם הצדיקים היו מנוקים מעוון היה בהם כוח לברוא את העולם, משמע, שאין צדיק אחד בעולם ואפילו אמיתי אשר הינו זך ונקי מכל עוון! ובמלים אחרות, מסקנת המדרש הינה הפוכה לחלוטין מדברי המקלל, שהרי לפי המדרש אין צדיק אחד אשר מתדמה לבוראו. ובאמרי "מתדמה לבוראו", כוונתי לשלמות המעלות-המידותיות שבהן **תוֹאֵר** בורא-עולם, כדי שנלמד אנחנו דוגמה ומופת על המידות שעל בני האדם שוכני-בתי-חומר לשאוף להן. כלומר, אין צדיק אחד בארץ אשר מידותיו שלמות כפי המידות שבהן תואר הקב"ה יתעלה שמו. ודומני שזו מטרתו השנייה של המדרש, ללמד שאין צדיק אחד בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא.

"כִּי אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא יִחָטָא" (מ"א ח), "אֵין צְדִיק בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחָטָא" (קה' ז).

"ראיה" עשרים

"בהמשך הגמרא מסופר על רבא ש'ברא גברא' ועל שאר אמוראים שבראו עגל משולש. רש"י מסביר שם שזה על ידי שמות הקודש".

ובכן, הבה נעיין יחדיו באגדה האמורה בסנהדרין (סה ע"ב):

"רבא ברא גברא, שדריה לקמיה דרבי זירא. הוה קא משתעי בהדיה, ולא הוה קא מהדר ליה. אמר ליה: מן חבריא את? הדר לעפרך! רב חנינא ורב אושעיא הוו יתבי כל מעלי שבתא ועסקי בספר יצירה, ומיברו להו עיגלא תילתא, ואכלי ליה".

ושם פירש רש"י-שר"י:

"ברא גברא – על ידי ספר יצירה שלמדו צירוף אותיות של שם; ולא היה מהדר ליה – שלא היה בו דיבור; מן חבריא – [מן] הנבראים על ידי החברים אתה?; עיגלא תילתא – גדול כאילו הגיע לשליש שניו וגמרה גדילתו, דהכי שביחי ומעלי למיכל, כמו 'ומגדלין אותן עד שיהו משולשין' [ב"מ סח ע"א], לישנא אחרינא – שהיה טוב ובעל טעם כאילו הוא שלישי [שלישי] לבטן".

מדברי שר"י עולה באופן ברור שהוא הבין את כל המדרש הזה כפשוטו, וכאילו יש כוח לחכמים לברוא אדם באמצעות "שמות קדושים", וכן שניתן לברוא כך עגל, וכל זה הזיה מוחלטת.

וכך יש להבין את האגדה:

בריאית אדם הינה משל ללימוד תלמיד, שהרי התלמידים קרויין בנים, וכאילו הם נולדו לחכם שלימדם תורה. לפיכך, מסופר אפוא על רבא שלימד תלמיד מסוים שסבר בו שהוא ראוי ללמוד תורה, ושלח אותו לר' זירא לבחון אותו. ר' זירא בחן אותו, אך התלמיד לא ידע להשיב על שאלותיו. ואז אמר ר' זירא לאותו תלמיד: "מן חבריא את?" "דהיינו אתה מתיימר להימנות על קבוצת תלמידי החכמים הנקראים "חברים"? "הדר לעפרך!", דהיינו שוב למקומך בין עמי הארצות! ובשל המתח הרב נשורר בין החכמים לעמי הארצות, חכמים הכמינו את דבריהם הללו באגדה (ועל עניין זה ראו במאמר: 'אמונתו של רש"י בשדים – ח"ה', לקראת סופו).

לגבי הסיפור השני שמובא באגדה בעניין יצירת העגל, ובכן, נראה לי ברור שיצירת העגל היא משל לתהליך הלימוד והפקת החכמה, ואכילתו היא משל לעונג אשר מגיע לאדם לאחר שהוא העמיק וצלל לים המושכלות והעלה בידו פנינים נפלאות ומרהיבות. כמו כן, "ספר יצירה" הוא משל לעיסוק ב"מעשה בראשית". כללו של דבר, לימודם של החכמים האמורים היה כל-כך פורה ומעמיק, עד שהם התענגו על מושגי האמת כאילו הם אכלו עגל משולש. ודימוי עונג מושגי האמת העדינים לאכילת ושתיית מאכלים ערבים ומשובחים הוא מן המפורסמות. ובעניין זה ראו נא את המאמר: "דימוי החכמה והמדע למאכלים ערבים".

"ראיה" עשרים-ואחת

"וכן בזוהר חדש ג דף עט: 'רבי אבא וחברייא חמאן לרשב"י, הווי רהטי אבתריה ואמרי 'אַחְרֵי יִי יִלְכוּ בְּאַרְיָה יִשְׁאָג' [הושע יא, י]".

ודימוי בר-יוחי לאלוה הוא מינות ושיתוף, ואיני יודע מה המקלל הסכל הזה חשב לעצמו כאשר הוא בחר להביא ראיות להזיות ההוזים מספר-האופל, וראו נא את תשובתי לעיל ל"ראיה" השביעית, כי הראיות ב"ראיה" הזו וב"ראיה" השביעית דומות זו לזו בחומרתן ובמינותן.

"ראיה" עשרים-ושתיים

"וכן בספר 'נשמת אדם' לרבי אהרון שמואל מקרעמניץ [אוקראינה, המאה הי"ז]: 'ות"ח על ידי עסקם בסתרי-תורה זוכים לניצוץ ה' בקרבם... ואם כן, יראת תלמיד חכם הוא ממש יראת ה', ולכן היטב דרש ר' עקיבא: 'את יי [אלהיך] תירא' – לרבות תלמיד חכם... מי שירא ועובד עבודה לתלמיד חכם כאילו עובד ה', והעובד אותם ומשתחוה כנגדם, הוא עובד ה' ממש, כי דבר גדול דיבר דוד המלך ע"ה במה שאמר: 'אני אמרתי אלוקים אתם', ולא אמר כ-אלוקים, בכך הדמיון, אלא אלוקים ממש כביכול... מעלת הצדיקים אף בעולם הזה להיות אלוקים ממש, כי הוא נמשל לאלוקים, כשם שהקב"ה גוזר גזירה ובידו לבטלה, כן הצדיק הוא פי השם ממש".

ושוב, מילת "כביכול" שבדברי המין האוקראיני אינה אלא התעיה, שהרי מיד לאחר שהוא אומר "כביכול", כדי להסיר ממנו חשד למינות, הוא אומר כך: "אלוקים ממש כביכול... מעלת הצדיקים אף בעולם-הזה להיות אלוקים ממש". ודינו של מין מתעתע חמור מדינו של סתם מין, שהרי בשל תעתועיו דבריו עלולים לחדור ולפיכך סכנתו ורשעותו ודינו חמורים בהרבה.

גם בהמשך דבריו האוקראיני הלז מתעתע: "כי הוא [הצדיק] נמשל לאלוקים", דהיינו לכאורה מדובר אך ורק במשל, אך מיד לאחר מכן הוא מוסיף: "כשם שהקב"ה גוזר גזירה ובידו לבטלה, כן הצדיק הוא פי השם ממש", ומכל צד ופינה בדבריו זועקת ובוקעת מינות אירופית רצוצה.

"ראיה" עשרים-ושלוש

"הרב אליהו דסלר: 'והדבר הזה הוא כל-כך ברור למעמיק בו, עד שאי-אפשר להבין שיהיה אפשר לחלוק עליו, וכן כבר מוזכר בהרבה בדברי גאוני קמאי דוגמת הרמח"ל ועוד, כי צורת הצדיקים הוא השם יתברך בעצמו והיינו הך'".

וכבר התייחסתי לדברי המינות הללו של דסלר ב"ראיה" העשירית, והמקלל חוזר על עצמו. ומעניין היכן לוצאטו אמר כדברי המינות הללו? ושמא בספרו המפורסם "מסילת ישרים"?

"ראיה" עשרים-וארבע

"וכן במאמרי האדמו"ר הרבי מילובאוויטש בשיחות קודש: 'העצמות אשר כל יכול והוא נמנע הנמנעות, התלבש בביכול בגוף גשמי ונראה לעיני בשר והיה עונה לכל אחד פנים אל פנים. דמצד העניין של נמנע הנמנעות אין קושיא כלל'".

וכבר נזכר לעיל המאמר בעניין חסידות חב"ד הלא היא אלילות השמד הכעורה: "עצמות ומהות בגוף – תפיסות נוצריות בחצר חב"ד". ומי שמביא ראיות לצדקת המינות ממינים בעורים, הוא לא רק אפיקורוס אשר תועה ונחבל באפלת המינות בעצמו, אלא גם טיפש נחות מאד.

עד כאן עשרים וארבע ה"ראיות" של המקלל. ובסופן הוא ממשיך ואומר כך: "אין כל טעם שתחמוק מתשובה ותכתוב באתר בית-הכסא שלך תשובה לדבריי – אני לא מתכוון להיכנס לאתר הזה". ובכן, עיניכם הרואות כי לא חמקתי מתשובה, ואף שלחתי אליו, ולא ענה.

סוף דבר

לאחר שהמקלל שלח אלי את השגתו הארוכה, השבתי לו תשובה קצרה ראשונה.

וכן כתבתי לו:

דברין הריקים הם הוכחה ניצחת לצדקת דרכי. דרך האמת. דרכו של אברהם אבינו. ומה אתה חושב לעצמך? שאריכות דברי בלע היא ההוכחה לאמיתתם? נ-נח-נחמ-נחמן הכלבי.

והמקלל השיב לי כך על דבריי האחרונים, וזה לשונו:

זה מה שיש לך לענות? כך אתה מתמודד עם טיעונים ונימוקים ענייניים ששלחתי [ענייניים? ושפוררו עד-דק את הבליוך? [האמנם?]] זה כל-כך ילדותי תינוקי ואינפנטילי. זה מבין ועצוב עבורך. לענות כמו טרול ילדותי ברמות מביכות במקום להתייחס עניינית – זו הרמת דגל לבן, כניעה תבוסתנות וחוסר אונים [=האמנם הרמתי דגל לבן? האמנם נכנעתי והובסתי?].

אתה חושב שאתה מכעיס אותי כשאתה מגדף את הצדיק-האמת רבי נחמן או חכמים אחרים? ואם אני הייתי מכנה חס-ושלום את הרמב"ם כמו שאתה מכנה את הצדיק-האמת זה היה מוריד ולוקח משהו מגדולתו? ברור שלא, זה רק היה משליך ומלמד עלי ורק עלי – דברים שליליים ומגונים [=ואכן, דברי הבלע הריקים שלו מלמדים עליו דברים שליליים ומגונים מאד]. אלא שאני מבדד את הרמב"ם [=וזה שקר, והוא משקר שהוא מכבד את הרמב"ם רק כדי שלא יתקפו את אלילו נחמן הכלבי ויחשפו את מינותו] ועדיין יודע שהוא הושפע לרעה מהפילוסופיה שהיטו והטעתו, הוא טעה ונתעה לא מעט, כמו שפסקו עליו רבים וטובים – ועדיין הוא היה קדוש עליון וחכם גדול – ואיני מעז לכנותו בשם גנאי מפאת כך, ואם אתה מכנה צדיקים וקדושי עליון ראשונים ואחרונים בשמות גנאי ומחרף ומגדף אותם – זה לוקח ומוריד מהם משהו? [ואיני מוריד מאומה מכיעורם, שהרי הם כבר בשפל השפלות, הנני רק חושף את פרצופם].

הרי זה משליך מלמד ומצביע עליך את הדברים המחרידים המגונים הקשים והחמורים ביותר, ואם היית מושפע באופן שונה [=מה הכוונה 'אם הייתי מושפע'? וכי אדם שחונך לעבודה-זרה יש מקום לדון אותו לכף זכות? והלא חובה על כל אדם ובכל מקום ובכל מצב להתנער ממינות ומעבודה-זרה!]¹ היית מחרף את הרמב"ם באותה צורה בדיוק, כך שזה מתחיל ונגמר בטומאה ובסירחון המאוס שלך. זה כל-כך תינוקי לחזור על מילות גנאי פה ילדותיות נמוכות ואווילות.

זה רק מעצים ומאמת את מה שאמרתי עליך בהודעה הארוכה – אתה אינפנטיל ברמות קשות, אתה רשע מרושע מהסוג שחכמינו היו נותנים עיניהם בו ועושים אותו גל של עצמות, אתה גלגול של הרשעים הארוכים והטמאים שלעגו לדברי חז"ל בזמנם [=ותופשי] אגדותיהם כפשוטן הם הלועגים להם] ושביזו את צדיקי ונביאי התנ"ך, אתה בער, כסיל ואוויל מוחלט, אתה שוטה גמור אפיקורס וכופר לכל דבר ועניין, ואימבציל בריבוע, אתה לא ראוי אפילו לתגובה. אתה נחסם מחוסר עניין. נוצחת והובסת פה בקלות. אתה לא נשמה יהודיה בכלל.

עד כאן דבריו של המקלל, ולאחר דברים אלה שלחתי אליו תשובה מהירה נוספת:

אפרסם סדרת מאמרים שכותרתה "הצ'יוואווה מאומן" ובה אשיב לך ולרבך האליל המשוקץ נחמן הכלבי. יודע אני גם יודע שתלמידו של הכלב – כלב, ולכן אין לך סבלנות כדרך הכלבים עזי הפנים, אך בעז"ה אתאזר בסבלנות ואשיבך, כי לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים.

עד כאן תשובתי. ואכן, הבטחתי וקיימתי והשבתי לו ולהם תשובה ארוכה כראוי להם.

ברוך רחמנא דסייען להשיב לאפיקורוס כראוי לו.

"הָעַם הַמְכַּעֲסִים אוֹתִי עַל פְּנֵי תַמִּיד זִבְחִים בְּגִנוֹת וּמִקְטָרִים עַל הַלְבָּנִים. הַיִּשְׁבִּים בְּקִבְרֵים וּבִנְצֻרִים יְלִינוּ הָאֲכָלִים בְּשָׂר הַחֲזִיר וּמִרְק פִּגְלִים כְּלֵיהֶם. הָאֲמָרִים קָרְבַּ אֵלַיךְ אֶל תִּגְשׁ בִּי כִּי קִדְשְׁתִּיךָ [=מתחזים ל"קדושי עליון"] אֵלֶּה עֲשֹׂן בְּאִפִּי אֵשׁ יִקְדֹּת כָּל הַיּוֹם. הִנֵּה כְּתוּבָה לְפָנַי לֹא אֲחַשֶׂה כִּי אִם שְׁלֵמָתִי וְשְׁלֵמָתִי עַל חִיקֶם. עֲזוֹתֵיכֶם וְעֲזוֹת אֲבוֹתֵיכֶם יִחַדּוּ אָמַר יי אֲשֶׁר קָטְרוּ עַל הָהָרִים וְעַל הַגְּבָעוֹת חֲרָפוּנִי וּמִדַּתִּי פִּעֲלֹתָם רָאשָׁנָה אֶל חִיקֶם" (ישעיה סה, ג-ז).

לאחר ארבעה חודשים, שלחתי לו מכתב **ובו כתבתי כך:** לפני כארבעה חודשים, ביום רביעי ה' באב תשפ"א, שלחת אלי מכתב ארוך של בלע ושטנה. הבטחתך בתשובתי שאכתוב סדרת מאמרים שבהם אשיב לך על מכתבך. ובכן, קיימתי את הבטחתי וכתבתי את סדרת המאמרים הזו. לא אשיב לך עוד. הנני מאחל לך שתזכה לראות את אור האמת. **עד כאן** לשון המכתב האחרון ששלחתי למקלל, ועליו הוא לא ענה מאומה, נסתם פי המקלל הסרוח וגס-הרוח.

"כִּי עִם מְרִי הוּא בָּנִים כְּפָשִׁים בָּנִים לֹא אָבוּ שְׁמוֹעַ תּוֹרַת יי, אֲשֶׁר אָמְרוּ לִרְאִים לֹא תִרְאוּ וְלִחְזִים לֹא תִחַזּוּ לָנוּ כְּכֹחוֹת, דַּבְּרוּ לָנוּ חֻלְקוֹת חֲזוֹ מִהַתְלוֹת, סִירוּ מִנִּי דֶּרֶךְ הַטּוֹ מִנִּי אֵרֶץ הַשְּׁבִיתוֹ מִפְּנֵינוּ אֶת קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל. לָכֵן כֹּה אָמַר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: יַעַן מֵאֲסַכֶּם בַּדָּבָר הַזֶּה וּתְבַטְחוּ בַּעֲשֶׂק וּנְלוֹז וּתְשַׁעֲנוּ עָלָיו [=תשענו על רשעים ומינים כדי לקיים תאוותיכם וזימותיכם] לָכֵן יִהְיֶה לָכֶם הָעוֹן הַזֶּה כְּפָרֶץ נָפֶל נִבְעָה בְּחוֹמָה נִשְׁגָּבָה אֲשֶׁר פִּתְאֵם לִפְתָּע יִבּוֹא שִׁבְרָהּ, וּשְׁבָרָהּ כְּשִׁבְרֵי נֶגֶל יוֹצְרִים פְּתוֹת לֹא יִחַמֵּל, וְלֹא יִמָּצָא בְּמִכְתָּתוֹ חֶרֶשׁ לְחַתּוֹת אֵשׁ מִיְּקוּד וְלִחְשָׁף מִיָּם מִגָּבֶא" (יש' ל).

קופת החזיר המת

לקראת ימי הפורים תשפ"ב יצאו המינים שמנהלים את "קופת העיר", בפרסום פגאני מתוך פרסומים פגאניים רבים שמִשְׁוֹוִקִים עד עצם היום הזה בקופת המינות והטומאה הזו. כותרת הפרסום הינה: משלוח מנות אישי משיקוץ קנייבסקי... פרסום זה עדיין קיים באתר השרצים של קופת העיר (תמוז תשפ"ד), ועדיין ניתן לתרום לקופה הארורה ולקבל משלוח מנות אישי מקנייבסקי המת! ראו: <https://www.kupat.org.il/Project/584/?source=mokd>

וכך נאמר בפרסום של "קופת החזיר המת" (כל הדגשים במקור):

רשכבה"ג [=רבן של כל בני הגולה, והוא כנראה מן המינים אשר טרם השלימו עם העובדה שאנחנו חיים בארץ-ישראל] מן שה"ת [=שר התורה, וראוי לקרוא לו שה"ט, שר הטומאה] רבנו הגר"ח [=הגאון רבי חיים], ובתימנית למיטב ידיעתי 'גר' הוא מפוצץ או שרוף, הגר"ח יגר, שיתפוצץ קברו אכ"ר] קנייבסקי שליט"א שולח השנה משלוחי מנות מיוחדים במינם.

משלוחי מנות אלו מכילים שלושה פריטים שאין דומה להם בעולם:

יין, היין שלו... היין המיוחד שממנו הוא מקדש ועליו הוא מבדיל. היין שמלווה אותו בכל 'סיום' ובכל מאורע, יין של 'לחיים' – שכל מי ששותה אותו, מרגיש חיים חדשים זורמים בעורקיו.

הפריט השני שיש במשלוח המיוחד של רשכבה"ג מן שה"ת רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א – הוא חרוסת. **חרוסת שמניחים בליל הסדר על הקערה.** החרוסת, שנראית כמו טיט [לא, החרוסת שלהם אדומה כמו עשו האדומי] ובאה לזכר הטיט, מעלה למעלה את צרותיהם של ישראל. כשהחרוסת של רשכבה"ג מן שה"ת רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א יושבת על קערת ליל הסדר שלך, אתה יכול לדעת בוודאות שענות הנפש שלך, המיצרים שלך, עבודות הפרך שלך – עולים לזכרון לפני השם, באותו ליל המשומר מכל המזיקים.

והפריט השלישי – הוא הקמיע. **קמיע מיוחד שמסוגל לשמירה מכל העניינים, כל הזמן,** עשרים-וארבע/שבע, והוא מהווה שמירה הדוקה על כל המשפחה. קמיע כזה שכאשר יש אותו בבית, ההורים יהיו רגועים יותר, הילדים יהיו רגועים יותר. קמיע כזה שכאשר ילד חולה בשפעת או בדלקת אוזניים קושרים לו את הקמיע ומרגישים הקלה מיידית.

שלושה פריטים שאין דומה להם בעולם ארוזים בתוך 'משלוח המנות' ששולח רשכבה"ג מן שה"ת רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א לאנשים שהוא רוצה לבטא בפניהם את הערכתו ותודתו.

משלוח מנות מיוחד במינו, שאותו שולח רשכבה"ג מן שה"ת רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א למי שיוצא מגדרו ונותן כ'מתנות לאביונים' סכום של 3000 ש"ח, ששווה ערך למתנות לאביונים שקופת העיר מעבירה לכל אחת ממשפחות האביונים, עליהן החליטו הרבנים שליט"א, שהן נושאות בתואר העצוב והמר 'אביונים'.

3000 ש"ח, משפחה אחת מתוך אלפים. משפחה אחת שתיקחו אתם על עצמכם, ורשכבה"ג מרן שה"ת רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א שנושא את כל המשא הזה על כתפיו – יביע אליכם את הוקרתו, את תודתו, את שמחתו על כך שזכיתם, והייתם שותפים לו במצוה הענקית הזאת.

כל-כך הרבה משפחות מחכות, וקופת העיר לא יכולה לתת לכל אחת די סיפוקה. המשא בבד מהכיל. רשכבה"ג מרן שה"ת רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א נושא אותו על שכמו כבר שנים ארוכות, ומי שמוריד אפילו משפחה אחת מעל כתפיו – יזכה למשלוח נדיר באיכותו, ישיר מאת שר התורה, מוקדש בהערכה ובתודה.

האם תהיו אתם בין הזוכים? האם תורידו מעל שכמו של גדול הדור משפחה אחת? האם תפארו את ליל הסדר שלכם בהדר האמיתי: יין וחרוסת מאת גדול הדור? האם תשפיעו שמירה וברכה על בתיכם – באמצעות הקמיע המיוחד שהוא שליט"א ישלח אליכם? רק אתם יודעים...

ומי שעושה זאת, לא יתחרט. מי שעושה זאת יזכה בעולם הזה ובעולם הבא. מי שעושה זאת יראה מכל כל כך הרבה טוב, שהוא יזכור זאת כל חייו. כדאי!!!

ניתן למסור תרומות עבור קרן [...] גם בטלפון מספר [...] או בדואר ל- [...].

עד כאן פרסום המינות שפורסם באתר המינות של "קופת החזיר המת".

***

ובכן, הבה ננתח מעט את דברי הכזבים ואת התעלולים האליליים של קנייבסקי ושותפיו.

ראשית מדובר בדברי שקר ברורים, כי איך אפשר לשלוח למאות אנשים את היין האישי או את החרוסת האישית של קנייבסקי? כמה יינות שתה החזיר המיובל? כמה "יינות אישיים" יש לו? כמה קערות חרוסת אכל הבהמה הזו? כמה מקררים היו לו רק לחרוסת? ומי שמאמין להזיות הנחותות הללו כל-שכן לאחר מותו של חזיר היבלות, מוחו טומטם באופנים בלתי נתפשים! וראו נא לאיזו תהום מדרדרת שנאת לימוד המדעים, לצד לימוד התלמוד עם רש"י ותוספות.

נמשך, הפריט הראשון שבמשלוח המנות הוא: "יין, היין שלו... היין המיוחד שממנו הוא מקדש ועליו הוא מבדיל" וכו'. ושימו לב: "כל מי ששותה אותו, מרגיש חיים חדשים זורמים בעורקיו". פשש... שמעתם? יש כוח ליין של החזיר המת להביא חיים חדשים לעולם! כלומר, כמו אלהים, יש לו סגולה לתת חיים! וכמובן שמדובר במאגיה ובעבודת אלילים נחותה, כי מי שמאמין שהיה לשיקוף קנייבסקי השיכור כוח מאגי להאציל על יינותיו הוא גם כסיל וגם עובד אלילים.

הפריט השני שבמשלוח הוא: חרוסת! וכך נאמר באתר "קופת החזיר המת":

"כשהחרוסת של רשכבה"ג מרן שה"ת רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א יושבת על קערת ליל הסדר שלך, אתה יכול לדעת בוודאות שענות הנפש שלך, המיצרים שלך, עבודות הפרך שלך – עולים לזכרון לפני השם, באותו ליל המשומר מכל המזיקים".

כלומר, גם לחרוסת של החזיר המת יש כוח מאגי להעלות את זכרון התורם לפני ה' יתעלה, וכן לשמור עליו מכל השדים והמזיקים שמתרוצצים בחוצות בליל הסדר! וכמה טמטום נחיתות ומינות יש בדברים הללו, לא רק התעיה בעניין כוחה המאגי של החרוסת המזויפת של קנייבסקי, אלא גם התעיה בעניין השדים והמזיקים שעלולים להזיק לאדם בליל הסדר...

כלומר, הם מנסים להפחיד את התועים החשוכים שנכשלים ונחבלים אחריהם, שאם הם לא יתורמו לקופת החזיר המת 3000 ש"ח, הם חושפים את עצמם לנזקי השדים והמזיקים!

והפריט השלישי – הוא הקמיע! וכך נאמר באתר "קופת החזיר המת":

"והפריט השלישי – הוא הקמיע. קמיע מיוחד שמסוגל לשמירה מכל העניינים, כל הזמן, עשרים-וארבע/שבע, והוא מהווה שמירה הדוקה על כל המשפחה. קמיע כזה שכאשר יש אותו בבית, ההורים יהיו רגועים יותר, הילדים יהיו רגועים יותר. קמיע כזה שכאשר ילד חולה בשפעת או בדלקת אוזניים קושרים לו את הקמיע ומרגישים הקלה מיידית".

והנה לפניכם דברי חז"ל ורבנו על החזיר המת קנייבסקי, בהלכות עבודה-זרה (יא, טו):

"הלוחש על המכה וקורא פסוק מן התורה, וכן הקורא על התינוק שלא יִבָּעַת, והמניח ספר-תורה או תפילין [או קמיע] על הקטן בשביל שיישן, לא די להם שהם בכלל **מנחשים וחוברים**, אלא שהם בכלל **הכופרים בתורה**, שהן עושין דברי תורה [וכל שכן הזיות ודמיונות] רפאות גוף, ואינן אלא רפאות נפשות שנאמר: 'וַיְהִי חַיִּים לְנִפְשָׁךְ' [משלי ג, כב]".

כמו כן, עיון באתר של "קופת החזיר המת" העלה, שהם עושים שימוש נרחב מאד ומזה שנים רבות במכירת קמיעות וסגולות במאות אלפי שקלים! והנה דברי רבנו בהלכות סנהדרין (יא, ו) על המתעים את העם אחרי ההבל כמו חזיר היבלות שחיק העצמות, קנייבסקי:

"**האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם**, שנאמר 'לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מִחֲרוֹן אָפוֹ וְיִתֵּן לָךְ רַחֲמִים [וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבָּךְ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם] (דברים יג, יח)".

***

ובכן, לא רק הקמיע המטופש של החזיר המת, גם היין וגם החרוסת המהובלים שלו הם בגדר קמיעות אשר תכליתם להפיק תועלת גשמית, וזאת באמצעות הפקת כוחות מאגיים וסגוליים דמיוניים. ועל הבלי הקמיעות והשדים ראו: "יחסו של הרמב"ם לקמיעות ולמאגיה", "השדים – נחלת השוטים והחטאים", ועל רשעות המינים הארורים ראו: "כל המינים כרגע יאבדו".

ושימו לב במיוחד לסכום המופקע שיש לתרום לקופת החזיר כדי לקבל את שלושת הקמיעות הללו! ובכן, כך נאמר בהמשך פרסום המינות השקרי, שכל-כולו רדיפת בצע נגעלה:

"משלוח מנות מיוחד במינו, שאותו שולח רשכבה"ג מרן שה"ת רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א למי שיוצא מגדרו ונותן כ'מתנות לאביונים' סכום של 3000 ש"ח, ששווה ערך למתנות לאביונים שקופת העיר מעבירה לכל אחת ממשפחות האביונים [באמת?], עליהן החליטו הרבנים שליט"א, שהן נושאות בתואר העצוב והמר 'אביונים'.

3000 ש"ח, משפחה אחת מתוך אלפים. משפחה אחת שתיקחו אתם על עצמכם, ורשבה"ג [...] קנייבסקי שליט"א שנושא את כל המשא הזה על כתפיו – יביע אליכם את הוקרתו, את תודתו, את שמחתו על כך שזכיתם, והייתם שותפים לו במצוה הענקית הזאת".

ואין גבול לרדיפת הבצע של קופת החזיר המת בראשות משפחת הפשע של קנייבסקי! כמו כן, הם מנסים לצייר את קנייבסקי החזיר המת כאילו הוא כורע תחת נטל משא העניים והאביונים אשר מתדפקים על דלתו... וכך נאמר בפרסום המינות של החרדים הכעורים:

"כל-כך הרבה משפחות מחכות, וקופת העיר לא יכולה לתת לכל אחד די סיפוקה [כי הם מוציאים משכורות ושלל טובות הנאה]. המשא כבד מהכיל. רשבה"ג מן שה"ת רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א נושא אותו על שכמו כבר שנים ארוכות, ומי שמוריד אפילו משפחה אחת מעל כתפיו – יזכה למשלוח נדיר באיכותו, ישיר מאת שר התורה, מוקדש בהערכה ובתודה".

איזה משא הוא נושא? והלא הוא ועסקניו ומקורביו מושכים משכורות ושלמונים מכספי ציבור! וכי 100% מכספי קרן המינות של חזיר היבלות הלז הולכים באמת לנזקקי צאצאי המינים?

וכידוע אצל המאכערים המינים וצאצאיהם, גם כאשר הם נוטלים 49% מכספי התרומות הם טוענים ש"רוב הכסף הולך לעניים"... ושימו לב כיצד הם מחדירים לנו ששיקוץ קנייבסקי הוא גדול הדור: "האם תורידו מעל שכמו של **גדול הדור** משפחה אחת? האם תפארו את ליל הסדר שלכם בהדר האמיתי: יין וחרוסת מאת **גדול הדור**?" גדול טחורי האסלה לא גדול הדור. ועל-כל-זאת הם מוסיפים: "האם תשפיעו שמירה וברכה על בתיכם – באמצעות הקמיע המיוחד שהוא שליט"א ישלח אליכם?". והם מודים במפורש שהם מנחשים וחוזרים וכופרים בתורה. פשוט מינים גמורים וכעורים, אשר מתעים את עם-ישראל אחרי הבלי האלילות והבערות.

וכה דברי רבנו בעניינם בהלכות עבודה-זרה (ב, ט):

"והמינים, הם התרים אחר מחשבות לבם בסכלות בדברים שאמרנו, עד שנמצאו עוברים על גופי תורה להכעיס בשאט בנפש **ביד רמה, ואומרים שאין בזה עוון**".

ורבות הרהרתי: מהו "להכעיס בשאט בנפש ביד רמה"? האם המינים הם אלה שעוברים על גופי תורה במטרה להכעיס ולהתריס כנגד בורא-עולם? ובכן, מההלכה לעיל עולה שלא מדובר בהכעסה שהיא בגדר התרסה, שהרי המינים אשר עושים "להכעיס בשאט בנפש ביד רמה" לא רק שטוענים שאין עוון במעשיהם, הם גם טוענים שדרכי מינותם הן-דרכי ה' הישירות, שחובה ומצוה לנהוג במנהגותיהם ושכל הסוטה מהם כופר! כלומר, כלפי חוץ הם אינם עושים במטרה להכעיס ולהתריס כנגד בורא-עולם, וכאמור בהלכה: "ואומרים שאין בזה עוון".

וזאת בהתאם לדברי רבנו בפירושו לחולין (א, ב): "**ומינים** אצל חכמים הם הכופרים מישראל [כלומר, הם עובדי עבודה-זרה ואף-על-פי-כן רואים את עצמם בגדר ישראל] [...] והם בני אדם אשר טמטמה הסכלות את חשיבתם, והחשיכו התאוות את נפשותם [...]. והכת הזו היא כת של ישוע הנוצרי [...] **וכל ההולך בשיטתם – 'נָשָׁם רָשָׁעִים יִרְקָב'** [משלי י, ז]". כלומר, אין ספק שישוע הנוצרי וכל ההולכים בשיטתם סבורים שדרכם היא דרך האמת שאין לסור ממנה...

ובמלים אחרות, המינים אשר עושים "להכעיס בשאט בנפש ביד רמה", אינם עוברים על גופי תורה רק כדי לספק איזו תאווה חומרית דמיונית, אלא גם מתוך אמונה משובשת המושרשת עמוק בקרבם: שהם-הם אשר הולכים בדרך הישרה והנכונה, וכל עם-ישראל שסביבם הינם חוטבי עצים ושואבי מים במקרה הטוב, ובמקרה הפחות טוב, כופרים ואפיקורוסים אשר מותר לגנוב מהם ולנצל אותם ולתעתע בהם. ולא לחינם המושג "יהדות אורתודוקסית" יסודו בנצרות, הנה מעט מתוך ויקיפדיה בעניין זה: "המונח 'אורתודוקסים' – 'ישרי הדעה', דהיינו 'בעלי האמונה הנכונה', מונח שיש לו היסטוריה ארוכה בנצרות כמציון הכנסייה הממוסדת לעומת תנועות מתחרות חדשות – התגלגל לשיח היהודי בנסיכויות הגרמניות" וכו'. כלומר, נדמה לצאצאי המינים שהם-הם היהדות האמיתית, וכל השאר – כופרים ואפיקורוסים.

***

נחזור לפרסום המינות של קופת החזיר המת, בסוף הפרסום הם מחציפים לומר כך: "ומי שעושה זאת, לא יתחרט. מי שעושה זאת יזכה בעולם הזה ובעולם הבא. מי שעושה זאת יראה מכל כל כך הרבה טוב, שהוא יזכור זאת כל חייו. כדאי!!!".

והנני מודיע חגיגית שיש איסור חמור למסור כסף למינים הללו, להיפך! אנחנו מתפללים שלוש פעמים ביום להכרתתם ולמחיית זכרם של המינים ומעשיהם: "כל המינים כרגע יאבדו".

"וְדַרְשׁוּ אֶל הָאֱלֹהִים וְאֶל הָאֱטִים וְאֶל הָאֱבֹת וְאֶל הַיְדֵעָנִים" (ישעיה יט, ג).

***

אגב, שימו לב מה עוד נאמר לצד הפרסום שתואר לעיל: "תרומה ישירה לקרן, 100% מהכסף עובר לקרן הספציפית אליה תרמתם". מדוע לא נאמר ש-100% מהכסף עובר **לעניים ולאביונים**? ברור אפוא, כי "הקרן" הזו מחלקת משכורות וטובות הנאה, ואף אם 100% עובר לקרן, הרי שחלק ניכר מהכספים עובר לכיסם של בני משפחת הפשע קנייבסקי הטמאים.

זאת ועוד, מדובר בתעשייה שמגלגלת בשנה סכום של כ-180 מיליון ש"ח! זה מה שמוצהר! שוו בנפשכם כמה כספים הם מגלגלים בשחור כמנהגם... ואוכיח זאת בפרק הבא.

קופת החזיר המת – "100% צדקה טהורה"

נעניין עתה בלוגו של "קופת החזיר": "100% צדקה טהורה", האמנם? וכי מנחשים וחוברים וכופרים בתורה, מסוגלים שלא לשלוח את ידם הטמאה וליטול משכורות ושלל טובות הנאה? והנה לפניכם הנתונים המוצהרים של פעילות העמותה לשנת 2020 (מתוך אתר גיידסטאר, אתר העמותות של ישראל):

הכנסות: 177,649,485

הוצאות: 153,510,078

עודף שנתי: 24,139,407

אגב, מה הם עושים עם ה"עודף השנתי"? למה הם לא מחלקים אותו לאביונים?

והנה סך ההוצאות המוצהרות השנתיות של "קופת החזיר המת", לשנת 2020:

הוצאות שכר לפעילות: 5,560,157
 הנהלה וכלליות – שכר ונלוות: 5,323,451
 הנהלה וכלליות נוספות: 8,919,436
 הוצאות אחרות: 4,717,982
 יתר הוצאות לפעילות: 128,989,052
 סך הכל הוצאות: 153,510,078

שימו לב: סכום של כ-24,521,026 מיליון ש"ח (חיבור של כל ההוצאות למעט 'יתר הוצאות לפעילות') עובר להוצאות שכר והנהלה ושאר העברות כספים למקורבים! וזה בנוסף ל"עודף השנתי" שעומד על 24,139,407! זאת ועוד, גם הסכום המרכזי של ההוצאות, שהוא כאמור: 128,989,052, גם עליו לא נאמר במפורש שהוא עובר כולו לצדקה, אלא ל"הוצאות לפעילות", ואני יכול רק לשער ולדמיין כמה הוצאות הם מוציאים לפעילות הזו שלהם, וכמה הם מפטמים את אנשי שלומם ומקורביהם באותה "הפעילות", וכמה מעט יחסית מגיע בסוף לעניים.

ועל השקר הזה הם אומרים: "100% צדקה טהורה"...

"אֶת הַחֵלֶב תֹּאכְלוּ וְאֶת הַצֶּמֶר תִּלְבְּשׁוּ הַבְּרִיאָה תִּזְבְּחוּ הַצֶּאֱן לֹא תִרְעוּ. אֶת הַנְּחָלוֹת לֹא תִזְקְקֶם וְאֶת הַחוֹלָה לֹא רִפְאֶתֶם וְלִנְשָׁבֶרֶת לֹא תִבְשְׁתֶּם וְאֶת הַנִּדְחֹת לֹא תִשְׁבְּתֶם וְאֶת הָאֲבֹתָ לֹא תִקְשְׁתֶּם וּבְחֻזְקָה רְדִיתֶם אֹתָם וּבְפָרֶךְ [=ראו באיזה עוני ומצוקה שרויים החרדים!] [...] הַמַּעַט מִכֶּם הַמְרַעָה הַטּוֹב תִּרְעוּ וְיִתֵּר מִרְעֵיכֶם תִּרְמְסוּ בְּרַגְלֵיכֶם וּמִשְׁקַע מִיָּם תִּשְׁתּוּ וְאֶת הַנּוֹתְרִים בְּרַגְלֵיכֶם תִּרְפְּשׁוּ, וְצֹאנֵי מִרְמָס רַגְלֵיכֶם תִּרְעִינָה וּמִרְפֵּשׁ רַגְלֵיכֶם תִּשְׁתִּינָה" (יחזקאל לד).

והסוד גלוי וידוע: גדולי האסלה הארורים מנציחים את הבערות הסכלות והטמטום כדי להותיר את צאנם עני סכל ונחשל, וכך הם יהיו מסוגלים להקים לעצמם קרנות "צדקה", אשר מהן הם חולבים כספים רבים, וזאת כדי שיוכלו להעניק לעצמם חיי עושר ורווחה מפוטמים ומפונקים. וכאמור, הנתונים שראינו לעיל הם רק הנתונים המוצהרים! שוו בנפשכם כמה כספים הם מגלגלים בשחור כמנהגם, וכמו שטיינמן שנגנבו מספרייתו שלושה מיליון ש"ח בשחור...

"צִפְיוֹ [=מנהיגי הדת בעלי השררה, הכומרים המתעים את העם אחרי ההבל] עוֹרִים בָּלֶם, לֹא יָדְעוּ [את ה'], בָּלֶם בָּלְבִים אֱלֹמִים לֹא יוֹכְלוּ לִנְבֹּחַ [כלבים אילמים!], הַזִּים שִׁכְבִּים אֲהֲבֵי לָנוֹם. וְהַכְּלָבִים עֲדֵי נֶפֶשׁ [כלבים עזי נפש!] לֹא יָדְעוּ שִׁבְעָה, וְהִמָּה רַעִים [והם אנשי השם מנהיגי העם ובעלי השררה, ויחד-עם-זאת] לֹא יָדְעוּ הֵבִין [סוטים מדרך האמת], בָּלֶם לְדֶרֶךְ פָּנוּ אִישׁ לְבַצְעוֹ מִקְצָהוּ" (יש' נו). ושם תרגם יונתן ע"ה: "וְכָלִבְיָא תְּקִיפִי בִפְשָׁן לֹא יָדְעִין לְמַסְבֵּעַ, וְאַנּוֹן מִבְּאֲשֵׁין לֹא יָדְעִין לְאַסְתַּכְלָא, בְּלֶהוֹן גְּבֵר לְקַבִּיל אוֹרְחִיהָ גָלוּ, גְּבֵר לְמִיבֹז מְמוֹנִיהָ דִּישְׂרָאֵל".

כְּהִנִּיָּה חֲמָסוֹ תוֹרְתִי וַיַּחֲלֹל קִדְשִׁי, "כְּהִנִּיָּה חָלְלוּ קִדְשׁ חֲמָסוֹ תוֹרָה" (יח' כב, כו; צפ' ג, ד); "כִּי מִקֵּטָן וְעַד גָּדוֹל כָּלֵה בִצָּעַ בִּצָּע מִנְבִּיא וְעַד כֹּהֵן כָּלֵה עֲשָׂה שִׁקֵּר" (יר' ח, י); "וְאִם אָב אָנִי אֵיִה בְּבֹדִי? וְאִם אֲדוֹכִים אָנִי אֵיִה מוֹאִי? אָמַר יְיָ צִבְאוֹת לָכֶם הַכְּהִנִּים בּוֹזִי שְׁמִי" (מלאכי א, ו).

"וְאַתֶּם סֵרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ הַכְּשֻׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שֶׁחֲתַם בְּרִית הָלוֹי אָמַר יי צְבָאוֹת. וְגַם אֲנִי נִתְּתִי אֶתְכֶם נְבִזִּים וְשָׁפְלִים לְכָל הָעָם כִּפִּי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכֵי וְנִשְׁאִים פְּנִים בַּתּוֹרָה [מַלְעִיטִים וּמַזְהִמִּים אֶת עַם-יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹרָה מִיְּנוּת פְּרוֹ-נוֹצְרִית אֲרוּרָה] (מלאכי ב, ח-ט).

ואחתום בדברי הנביא ירמיה בפרק יב:

"מִדּוּעַ דֶּרֶךְ רָשָׁעִים צֻלְחָה שְׁלֹו כָּל בִּגְדֵי בָגֵד? נִטְעַתֶּם גַּם שָׂרְשׁוֹ יִלְכוּ גַם עֲשׂוֹ פְּרִי [=ריבוי] וְהַצַּלְחַתֶּם אִינָם מַעֲדִידִים עַל יוֹשֶׁרָם וְטוֹהָר מַעֲשֵׂיהֶם [קָרֹב אֵתָּה בְּפִיהֶם וְרָחוֹק מִכְּלִיּוֹתֵיהֶם. וְאַתָּה יי יִדְעָתְנִי תִרְאֵנִי וּבִחְנֹת לְבִי אֶתָּה הִתְקַם כְּצֶאֱן לְטִבְחָה וְהִקְדַּשְׁתָּ לְיוֹם הַרְגָּה".

ועם-ישראל כבר מבין היטב את משמעות הפסוקים הללו, ובמיוחד לאחר השואה הנוראה.

סוף דבר

היה אחד שקרא את המאמר וכסילותו גרמה לו להזדעזע עד עמקי נפשו העשוקה.

וכן כתב:

אין לך פשוט בושה מוחה בך אלף פעם על ביזוי כבוד תלמיד חכם, לא חשבת אולי זה מישהו אחר שמריץ את הכל ולא הרב הגדול חיים קנייבסקי זצ"ל בעצמו?

וכן השבתי לו:

פשש... פתאום אתה טוען שקנייבסקי לא היה גאון גדול וענק, הוא לא היה שר התורה שכל רז לא אניס ליה, הוא לא ידע את הנסתרות ואין שום ערך לברכותיו ולסגולותיו – אלא, לפי דברך, כל שנות חייו המטונפים קנייבסקי החזיר המת היה בעצם רק בובה על חוטים! ובמלים אחרות, לפי דברך כל ימי חיי הבלו וגיעולו של שיקוץ קנייבסקי הוא היה כסיל נפוח וסרוח אשר מנוהל על-ידי עסקנים רודפי בצע, כסיל שאינו יודע מימינו ומשמאלו – ואם כך, מדוע אתה קורא לו "הרב הגדול קנייבסקי זצ"ל"? והלא מדובר בתרמית של עסקני-רשע אשר שמו את ראש החזיר המת הנפוח בראש תעתועיהם... אינך שם לב לסתירה מיניה וביה שבדברך?

יתר-על-כן, אסור באיסור חמור לדון לכף זכות את המינים, והואיל והוכח שקנייבסקי הוא מין שחילל-שם-שמים ועשה ביד רמה בפרהסיה כירבעם – אסור באיסור חמור לדון אותו לכף זכות, אלא דינו מורידין ולא מעלין, כדן המינים הארורים שמתעים את העם אחרי ההבל.

ויש לי רשימה לא קצרה של מאמרים שעוסקים במעללי המינות של קנייבסקי הארור שר"י.

חפש במנוע החיפוש "קנייבסקי" ותמצאם.

"אִם חֲכַמְתָּ חֲכַמְתָּ לָךְ וְלַצֵּת לְבַדְּךָ תִּשָּׂא (מש' ט, יב). "וְתִאמְרִי נֹאֲשׁ: לֹא! כִּי אֶהְבֵּתִי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶּי! כְּבִשְׁתָּ גִבְּבִי כִּי יִמְצָא בֶן הַבִּישׁוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמָּה מַלְכֵיהֶם שָׂרֵיהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם וְנְבִיאֵיהֶם [...] כִּי פָנוּ אֵלַי עֶרְךָ וְלֹא פָנִים [...] וְאֵיִה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָךְ? יְקוֹמוּ אִם יוֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רָעָתְךָ, כִּי מִסְפָּר עֲרִיךְ הָיוּ אֱלֹהֶיךָ וְהוֹדָה. לָמָּה תְּרִיבוּ אֵלַי? בְּלָכֶם פִּשְׁעֵתֶם בִּי נָאִם יי, לִשְׂוֹא הַיְּתִי אֶת בְּנֵיכֶם מוֹסֵר לֹא לָקְחוּ אֶכְלָה חֲרָבְכֶם נְבִיאֵיכֶם כְּאִרְיָה מִשְׁחִית" (ירמיה ב, כה-ל).

וּבְאֵבֶד רְשָׁעִים רָנָה' – החזיר המשוקץ

קנייבסקי מת!

[מאמר זה נכתב לאחר מותו של חזיר היבלות קנייבסקי, טו באדר תשפ"ב]

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, הטוב והמטיב!

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, שעקר עבודה זרה מארצנו!

כשם שעקרת מן המקום הזה, כך תעקור מכל המקומות, ותשיב לב עובדיהן לעובדך.

***

ידידי היקרים, אנו חוזים עתה במתקפת אלילות אורתודוקסית חסרת תקדים, מכל עבר מרוממים ומפארים את חזיר היבלות הטמא קנייבסקי שר"י. מה עלינו ללמוד מכך? ובכן, עלינו ללמוד מכך שלושה עניינים מרכזיים:

(א) כל מה שנאמר בעניין הפיכתו לשיקוץ ולתועבה, מוכחים זה עתה במצעד הגאווה וההערכה האילי שעושים סביב שיקוץ קנייבסקי, עד כדי סיכון ממשי לחיי בני אדם! וכמו שנאמר אצל כומרי העבודה-הזרה במעמד הר הכרמל: "וַיִּקְרְאוּ בְקוֹל גָּדוֹל וַיִּתְגַּדְּדוּ בְּמִשְׁפָּטָם בְּחֻבּוֹת וּבְרִמְחִים עַד שֶׁפָּרְדָּם עֲלֵיהֶם" (מ"א יח, כח), ואפילו כומרי הבעל נזהרו מסיכון חייהם...

(ב) קנייבסקי, כמו שאר האפיפיורים הטמאים של הנצרות, מקבל כבוד מלכים כאילו הוא עצמו אלהים. ובמלים אחרות, כמו שאין להתרשם ממצעדי הנצרות, כך אין להתרשם ממצעד המינות אשר משתלט על כל חלקה טובה, ומאיים לסובבנו מכל פינה – כי כך היא דרכם של המינים וההמונים, ללכת אחרי התהו וההבל, והמשכילים יבינו ויצפו לישועת ה' יתעלה.

(ג) שימו לב! מצעד ההערכה והמינות הוא **חרב פיפיות!** כלומר, מבחינה מסוימת יש תועלת במה שמרוממים אותו והופכים אותו לאלוה, שהרי ככל שיגדלו ויעריצו אותו יותר, כך תחושת היתמות, הריקנות והחידלון שבקרבם תגבר ואף תתעצם לממדים בלתי ניתנים להכלה. וככל שתחושת היתמות שבקרבם תגבר ותייסר אותם עוד ועוד, כך יתערער חוסנם ויבקעו בקיעים שדרכם יוכל אור האמת לחדור ולגרש את חושך המינות מהשקפותיהם והליכותיהם.

***

ואצרף לפניכם כמה פסקות מתוך המאמר: "הִנֵּה אֲדֹכִי !! בְּחֻזֶּק יְבוֹא – כיצד הוא יבוא?", אשר עוסקות במצוה **לשמוח ולהודות** במות הרשעים והמינים:

"אֲזַיְרְנֶנּוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי יי כִּי בָא לִשְׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ" (דבה"א טז, לג, וראו גם בתהלים צו) – הפסוק הזה מתאר את בואו של הקב"ה לשפוט את הארץ, והעצים מתוארים כשומחים ועולים, כי באותו היום הקב"ה ישפוט את הצדיקים כצדקתם ואת הרשעים כרשעתם, וכמו שאומר שלמה המלך במשלי (יא, י): "בְּטוֹב צְדִיקִים תַּעֲלֶץ קִרְיָהּ וּבְאֵבֶד רְשָׁעִים רָנָה". ושם מבאר רס"ג: "בטוב הצדיקים צריכים לשמוח אנשי העיר, ובאבוד הרשעים ראוי שירננו".

ולצערנו, המינים וצאצאיהם שיבשו עלינו את הדת, ומתוך שאיפתם להתדמות לגויים ולהחניף לכופרים, הם החדירו לנו את ההשקפה שאסור לשמוח באבוד הרשעים! כי זה לא נשמע טוב בשיח הכמורה האורתודוקסי הפוליטי-קורקט... ואם הם לא היו הופכים תורת אלהים לקורדום חוצבים, הם לא היו זקוקים למצוא-חן להחניף ולהתרפס, כי מטרתם לא הייתה כבודם, שררתם, יוקרתם, פרסומם, משכורותיהם ושלל טובות-ההנאה מקופת המדינה והציבור – אלא, אז הייתה מטרתם אהבת ה' יתעלה, ולימוד העם והדרכתו בדרכי האמת והמישרים.

והנה לפניכם פסק חז"ל ורבנו בעניינם בהלכות אבל (א, ז):

"וכן המינין והמשומדין והמוסרין, כל אלו אין מתאבלין עליהם, אלא אחיהם ושאר קרוביהם לובשין לבנים ומתעטפין לבנים, ואוכלים ושותים ושמחים, **שאבדו שונאיו של הקדוש-ברוך-הוא**, ועליהם הכתוב אומר: 'הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יִי אֶשְׁנָא [ובתקוממיה אֶתְקוּטָט, תה' קלט, כא]'."

ומה שנאמר במשלי (כד, יז): "בִּנְפֹל אוֹיְבְךָ אֶל תִּשְׁמַח וּבִכְשָׁלוֹ אֶל יִגַּל לִבְךָ", ברור שמדובר באויב מִיִּשְׂרָאֵל שאינו רשע או מין או כופר או אפיקורוס או משומד וכיו"ב, אלא אדם מִיִּשְׂרָאֵל שהוא אויב לרעהו, ואם תשאלו, איך יהיה לאדם אויב מִיִּשְׂרָאֵל והלא נצטוונו שלא לשנוא איש את רעהו? ובכן, רבנו משיב על השאלה הזו בהלכות רוצח ושמירת הנפש (יג, יד):

"השונא שנאמר בתורה [=כ' תְּרָאָה חֲמוּר שֶׁנֶּאֱרָךְ תַּחַת מִשְׁאוֹ' (שמות כג, ה)] הוא מִיִּשְׂרָאֵל ולא מאומות העולם. והיאך יהיה לִיִּשְׂרָאֵל שונא מִיִּשְׂרָאֵל והכתוב אומר: 'לֹא תִשְׁנָא אֶת אֹחִיךָ בְּלִבְבְּךָ' [ויקרא יט, יז]. אמרו חכמים: כגון שראהו לבדו שעבר עבירה, והתרה בו ולא חזר – הרי זה מצוה לשנאו עד שיעשה תשובה וישוב מרשעו."

ואצרף גם את פירושו של רס"ג לתהלים (קד, לה): "יִתְּמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ וְיִרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בְּרִכִּי נִפְשִׁי אֶת יְיָ הַלְלִי יְהוָה", ושם הוא פירש כך: "יִתְּמוּ – ויתמו החוטאים מן הארץ וגם הרשעים יאבדו, ולכן ברכי נפשי את ה' והללי יְהוָה". ברור אפוא מן ההלכה ומן ההיגיון שמצוה רבה לשמוח ולהודות ולהלל לה' יתעלה באבוד הרשעים והחטאים, ופשט המילה חטאים הוא חוטאים.

"הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יִי אֶשְׁנָא וּבִתְקוּמְמִיךָ אֶתְקוּטָט, תְּכִלִּית שֶׁנֶּאֱרָא שְׁנֵאֲתִים לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי" (שם).

ונקודה למחשבה: האם לחינם חזיר היבלות קנייבסקי מת דווקא בשמחת פורים? דווקא ביום של שמחה והודיה על הכרתתו ואיבודו של זרע עמלק הרשע? אך הרשעים והמינים "לא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלְכוּ" (תה' פב), "כִּי טַח מִרְאוּת עֵינֵיהֶם מִהִשְׁכִּיל לִבָּתָם" (יש' מד).

"הִכִּיתָה אֹתָם וְלֹא חָלוּ כָלֵיתָם מֵאֲנִי קַחַת מוֹסֵר חֲזָקוֹ פָּנִיהֶם מִסָּלַע מֵאֲנִי לְשׁוֹב" (יר' ה, ג).

וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר...

"הַחֲרָשִׁים שָׁמְעוּ! וְהַעֲוָרִים הִבִּיטוּ לְרֵאוֹת! " (יש' מב, יח), "אֲזַ תִּפְקַחְנָה עֵינֵי עוֹרִים וְאָזְנֵי חֲרָשִׁים תִּפְתַּחְנָה" (יש' לה, ה), "וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם הַהוּא הַחֲרָשִׁים דְּבַרִּי סֵפֶר וּמֵאֶפֶל וּמִחֲשָׁךְ עֵינֵי עוֹרִים תִּרְאֶינָה, וְיִסְפוּ עֲנֻוִּים בֵּין שְׂמִחָה וְאֲבִיוִּי אָדָם בְּקִדּוּשׁ יִשְׂרָאֵל יִגִּילוּ, כִּי אֶפֶס עָרִץ וְכָלָה לָץ וּנְכָרְתִּי כָל נִשְׁקָדִי אֲנִי, מִחֲטִיאֵי אָדָם בְּדִבְרֵי וְלִמּוֹכִים בְּשַׁעַר יִקְשֹׁן וַיִּטּוּ בְּתֵהוּ צִדִּיק" (יש' כט).

פנו לשיקוץ קנייבסקי והיווושעו!

ראו נא את הכתבה הבאה של "קופת החזיר המת", שם במפורש הופכים את קנייבסקי לאליל אשר מושיע את מאמיניו, בתנאי אחד – שהפתאים ימשיכו לתרום לקופת החזיר המת...

והנה לפניכם "פסק הדין" של שלושה מבכירי המינים שם רשעים ירקב:

"כוחו של רשעב"ג מרן שה"ת רבנו הגר"ח קנייבסקי זצוקללה"ה [שם רשעים ירקב] במותו – גדול יותר מאשר היה בחייו, ותפילותיו למעלה לא ימעטו מהכוח שהיה להן למטה, והוראותיו בעיני עומדות, וכל מי שזקוק לישועה – שימשיך לעשות כמו שעשה בחייו של מרן זצ"ל, שיתרום לקופת העיר ויווושע...". והם מוסיפים כדי שלא יהיה שום ספק אצל עובדיהם:

"מה שעושה הצדיק בחייו – עושה בפטירתו הרבה יותר, ויהיה מרן זצוק"ל מליץ יושר על כל התורמים והמסייעים, וברכתו תחול על כולם שיזכו לחוג את חג המצות בשמחה וברוב נחת".

כלומר, מי שיתרום ל"קופת החזיר המת" של המינים הארוכים, שיקוץ קנייבסקי ישמש בעבורו מליץ יושר, ובמילים אחרות, מדובר בעבודה-זרה גמורה! שהרי יש לפנינו שיקוץ שמשמש כמתווך בינינו לבין בורא-עולם; יש לפנינו בית של עבודה-זרה והוא אתר האינטרנט והארגון של "קופת החזיר המת"; ויש לפנינו עבודה, והיא התרומה ל"קופת החזיר", אשר נועדה לבוא לידיעתו של שיקוץ קנייבסקי המת, והוא "בכוחו העצום" יפעל ישועות אצל הקב"ה! אנא ה', "תן להם כפועלם וכרע מעלליהם, כמעשה ידיהם תן להם השב גמולם להם" (תה' כח, ד).

והנה לפניכם פסק חז"ל ורבנו בהלכות תשובה (ג, יד–טו):

"ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים: המינים [...] חמישה הן הנקראים מינים: [...] וכן העובד אלוה זולתו כדי להיות מליץ בינו ובין ריבון העולמים [=עובדי המתים והקברים, עובדי האדמו"רים וה'גדולים', ושאר עובדי-האלילים במטרה שיורידו להם שפע מבורא-עולם] – כל אחד מחמישה אלו הוא מין".

וראו לצרף גם את פסק רבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, א):

"עיקר הציווי בעבודה זרה, שלא לעבוד אחד מכל הברואים, לא מלאך [...] ולא כוכב [...] ולא אחד מכל הנבראים [כגון שיקוץ קנייבסקי] [...] ואף-על-פי שהעובד יודע שה' הוא האלהים, והוא עובד הנברא הזה על דרך שעבד אנוש ואנשי דורו תחילה – הרי זה עובד עבודה-זרה".

דהיינו, אפילו כאשר העובד עובד את הנברא הזה כדי שישמש כמתווך או כ"מליץ יושר" בינו לבין בורא-עולם, הרי הוא בגדר של מין ועובד-אלילים, ודינו הוא "מורידין ולא מעלין" כאשר יש סנהדרין אמת, וכדברי רבנו בהלכות ממרים (ג, א): "הרי זה בכלל המינים ומיתתו ביד כל אדם. [...] מורידין ולא מעלין כשאר המינים [...] – כל אלו אינן בכלל ישראל ואינן צריכין לא עדים ולא התראה ולא דיינים, אלא כל ההורג אחד מהם עשה מצוה גדולה והסיר מכשול".

ואצרף גם את דברי רבנו בסוף שלושה-עשר יסודות התורה שבפירושו לפרק חלק:

"ובאשר יפקפק אדם [אפילו רק יפקפק לעצמו!] ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו**, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יִי אֲשַׁנָּא וּבִתְקוּמְמִיךָ אֶתְקוּטָט' [תה' קלט, כא]."

ועל בכירי המינים אשר מתעים את העם אחרי ההבל מוסיף רבנו בהלכות סנהדרין (יא, ו): **"האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם**, שנאמר 'לִמְעַן יָשׁוּב יְיָ מִחֲרוֹן אָפוֹ וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים [וְרַחֲמֶךָ וְהַרְבֵּךְ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם] (דברים יג, יח)".

ובכל העניינים הללו ראו במאמרים: "פניה למליצי יושר – פולחן דתי או סטייה מחשבתית?", "השתלשלות העבודה-הזרה". נחזור עתה לדברי המינים בכתבה אשר קוראים לעבוד את שיקוץ קנייבסקי שחיק העצמות. בסוף דבריהם של רודפי הבצע החזרזירים נאמר כך:

"גם קופת העיר וגם אתם נדרשים עכשיו למאמץ מיוחד – וכולנו נעמוד בו, **בעזרת השם** [לא לשכוח בעזרת ה' כמו דרעי הנוכל שנוהג לומר 'בעזרת השם'], כדי שמערכת הקמחא דפסחא של קופת העיר תפעל כמו שצריך, במהירות וביעילות, בנקיות ובשקיפות, באהבה וברצון לפני אדון הכל [=ומי הוא אדון הכל? התשובה מיד]. **כי גם השנה חופפת עלינו ברכת מן צ"ל ממעל** – שכל התורמים סך 250 ש"ח יזכו לחוג את חג המצות בהרחבה ובנקל ברו"ג".

לא ברכתו של ה' יתרומם ויתעלה חופפת על עם-ישראל, כי אם ברכתו של שיקוץ קנייבסקי! אין ספק אפוא, החרדים פשוט עובדי אלילים **מ-ט-ו-מ-ט-מ-י-ם**. לימוד הגמרא עם פירוש רש"י הרס לחלוטין את מחשבתם, והנה לפניכם דברי רבנו על הסכלים הללו החכמים בעיניהם:

"אבל המבולבלים [=הזוי ההזיות המאגיות לריבוי מיניהן וסוגיהן] אשר כבר **נִתְטָנְפוּ מוּחוּתֵיהֶם** בדעות הבלתי נכונות ובדרכים המטעים, ויחשבו אותם מדעים אמיתיים, ומדמים שהם בעלי עיון [ושהם 'חכמי ישראל'] ואין להם ידיעה כלל בשום דבר הנקרא 'מדע' באמת [ואף הינם 'יותר תועים מהבהמות', כלשון רבנו ב'מאמר תחיית המתים'] – הם יירתעו מפרקים רבים ממנו [מפרקי 'מורה הנבוכים'], ומה מאד יקשו עליהם כי לא יבינו להם עניין. ועוד, כי מהם [=מלימוד החכמה ומקניית הדעת] תתגלה פסולת הסיגים שבידם [ולכן התנגדו למורה, כדי שלא תִּחְשַׁפְּנָה תרמיתם, סכלותם ונבלותם], שהן סגולתם ורכושם המיועד לאידם".

עד כאן דברי רבנו בצוואתו למורה.

אין עוד מלבדו

והנה לפניכם דברי ישעיה הנביא ע"ה, אשר מורה לנו את ההשקפה הנכונה:

"הֲלוֹא אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד אֱלֹהִים מִבִּלְעָדִי אֵל צָדִיק וּמוֹשִׁיעַ אֵין זוֹלָתִי, פָּנוּ אֵלַי וְהִנָּשְׁעוּ כָּל אִפְסֵי אֶרֶץ כִּי אֲנִי אֵל וְאֵין עוֹד" (ישעיה מה, כא-כב).

ויש עוד פסוקים רבים אשר מבטאים את החובה לפנות אך ורק לה' יתעלה ויתרומם:

"אֲתָהּ הָרֵאָתָ לְדַעַת כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים **אֵין עוֹד מִלְבְּדוֹ** [...] וַיִּדְעַת הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתָּ אֶל לִבְבְּךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׂמִים מִמֶּעַל וְעַל הָאֶרֶץ מִתַּחַת **אֵין עוֹד**" (דברים ד, לה;לט).

"כִּי מִי אֵל מִבְּלָעַדִּי יְיָ וְיָמִי צוּר מִבְּלָעַדִּי אֱלֹהֵינוּ" (ש"ב ב, לב).

"לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמִּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד" (מ"א ח, ס).

והנה מקבץ פסוקים מספר ישעיה: "אֲנֹכִי אֲנֹכִי יְיָ וְאֵין מִבְּלָעַדִּי מוֹשִׁיעַ" (יש' מג, יא); "כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלֹו יְיָ צָבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלָעַדִּי אֵין אֱלֹהִים [...] הַיֵּשׁ אֱלֹהִים מִבְּלָעַדִּי וְאֵין צוּר בַּל יִדְעֵתִי" (יש' מד, ו; ח); "אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד זוֹלָתִי אֵין אֱלֹהִים [...] לְמַעַן יִדְעוּ מִמֶּזְרַח שֶׁמֶשׁ וּמִמַּעַרְבָּהּ כִּי אֶפֶס בִּלְעָדִי אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד [...] וְאֵין עוֹד אֶפֶס אֱלֹהִים" (יש' מה, ה-ו, יד); "זָכְרוּ רִאשֹׁנוֹת מַעֲוָלִים כִּי אֲנֹכִי אֵל וְאֵין עוֹד אֱלֹהִים וְאֶפֶס כְּמוֹנִי" (יש' מו, ט).

ואחתום עניין זה בדברי דוד: "כִּי מִי אֱלֹהִים מִבְּלָעַדִּי יְיָ וְיָמִי צוּר זוֹלָתִי אֱלֹהֵינוּ" (תהלים יח, לב).

הדרדעים האורתודוקסים הטיפשים

את השורות הבאות הנני מקדיש לדרדעים הטיפשים אשר מעריצים את שיקוץ קנייבסקי. ובכן, דינו של המודה בעבודה-זרה אפילו שהוא לא עובד אותה חמור מאד לפני ה' יתברך.

והנה לפניכם דרדעים נבערים דברי רבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, י): "כל המודה בעבודה-זרה שהיא אמת אף-על-פי שלא עבדה – הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא". זאת ועוד, המודה בעבודה-זרה לא רק מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, אלא אף כופר בכל התורה כולה, ללמדנו על חומרת ההודאה בעבודה-זרה ובשיקוציה, וכך פוסק רבנו שם (ב, ז):

"מצות עבודה-זרה כנגד כל המצוות כולן היא, שנאמר: 'וְכִי תִשְׁגוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת' וכו' [במ' טו, כב], ומפי השמועה למדו שבעבודה-זרה הכתוב מדבר. הא [=הנה] למדת, שכל המודה בעבודה-זרה כופר בכל התורה כולה [=שהרי נאמר 'כָּל הַמִּצְוֹת'] ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, שנאמר: 'מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ וְהָלָא לְדֹרֹתֵיכֶם' [במ' טו, כג]. וכל הכופר בעבודה-זרה מודה בכל התורה כולה, והיא עיקר כל המצוות כולן".

זהו הוא דינם וחטאם של הדרדעים האורתודוקסים הללו, אשר מגנים את מאמריי על השיקוץ האשכנזי המיובל – שהרי הם מודים ב"קדושתו" של חזיר היבלות, דהיינו הם מודים בכל מה שמייחסים לו מן הרוממות, וזו הודאה ברורה ופשוטה בעבודה-זרה כעורה במיוחד. בראש הדרדעים הטיפשים הללו עומד ערוסי הנבל רודף הבצע, אשר מטיף לחסידי השוטים שיש להתייחס לשיקוץ קנייבסקי שר"י בכבוד רב... והוא מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא.

ואחתום בדברי רבנו ביסוד החמישי: "שהוא יתעלה הוא אשר ראוי לעבדו ולרוממו ולפרסם גדולתו ומשמעתו. ואין עושין-כן למה שלמטה ממנו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות וכל מה שהורכב מהן [וכל שכן לשוכני-בתי-חומר שחיהם כרוח: 'כִּי רוּחַ עֲבָרָה בֹו וְאֵינָנו' (תה' קג)], לפי שכולם מוטבעים בפעולותיהם אין להם שלטון ולא בחירה אלא רצונו יתעלה, ואין עושין אותם אמצעים להגיע בהם אליו, אלא כלפיו יתעלה יכוֹונו המחשבות ויניחו כל מה שזולתו [כלומר, אין להפנות את המחשבה וההערצה והיראה למאומה זולת ה' יתעלה]. וזה היסוד החמישי הוא האזהרה על עבודה-זרה, ורוב התורה באה להזהיר על זה".

ערוסקי מנשק את רגלי שיקוץ קנייבסקי

"האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם, שנאמר 'לִמְעַן יָשׁוּב יְיָ מִחֲרוֹן אָפוֹ וְיִתֵּן לָךְ רַחֲמִים [וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבֶּךָ כְּאִשֶּׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם] (דב' יג)'" (סנהדרין יא, ו).

אבקש לשתף אתכם עם דבריו של ערוסקי על שיקוץ קנייבסקי, דברים אשר נאמרו בסמוך להלווייתו של השיקוץ. דבריו של ערוסקי פורסמו בהקלטה שהובאה באתר "נצח ישראל". כותרת ההקלטה הינה: "דמותו המופתית של הרב קנייבסקי זצ"ל מהווה פתח-תקוה להגיע לחזון הנביאים 'ועמך כולם צדיקים'". כלומר, לפי ערוסי הטמבל, ככל שירבו יותר ויותר שיקוצי קנייבסקי בעולם, כך עם-ישראל יתקרב יותר ויותר לחזון הנביאים של "ועמך כולם צדיקים!" ודבריו הזויים לחלוטין! לפי ערוסקי, ככל שעם-ישראל יותר ויותר יעריץ אלילים בשר ודם, ככל שעם-ישראל יותר ויותר יפנה להזיות המאגיה וייחוס כוחות על-טבעיים לגדולי טחורי האסלה, כך יותר ויותר עם-ישראל יתקרב למילוי ייעודו האלהי ולכינון ממלכת כוהנים וגוי קדוש!

ובכן, בדברים הללו ערוסקי פשע וחטא ונכנס לגדר של המינים המתעים את העם אחרי ההבל. שהרי בדברים הללו, וכן בשבחים ובכתרים שערוסקי קושר לשיקוץ קנייבסקי שנראה לקמן, הוא למעשה מתעה את העם ללכת בדרכי המינות והתועבה, בדרכי הכיעור והמאגיה. וגם אם ערוסי היה שותק הוא היה נתפס בעונו של שיקוץ קנייבסקי ושות', אך בעצם העובדה שערוסי גילה את דעתו באופן פומבי והביע את הערצתו לשיקוץ קנייבסקי, הרי שהוא לא רק נתפס בעונו, אלא שהוא הופך להיות בשר מפשרם הוורדרד של המינים וצאצאיהם. בזאת, ערוסקי לא רק מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, ולא רק שהוא מודה בעבודה-זרה וכופר בכל התורה כולה, אלא שהוא גם מסית ומדיח למינות ולעבודה-זרה בהערצתו העיוורת לשיקוץ.

לאחר שראיתי את דברי החירוף והגידוף של ערוסקי, הבנתי היטב את דברי רבנו לתלמידו ר' יוסף. באיגרתו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קלא), רבנו מתאר את גדולי האסלה בימיו, אשר לא הגיעו לקרסולי רשעים פשעים ומעלליהם של גדולי טחורי האסלה הנגעלים של ימינו, וזה דבריו: "ואין לך צורך באמרך: היכן יראת שמים? כי זה וכיוצא בו מן **הגדולים** ממנו ממי שקדם, אין יראת שמים אצלם אלא להימנע מן החמורות, כפי שהדבר אצל ההמונים, אבל החובות המידותיות אינם סוברים שהם מחובות הדת, ואף אינם מדקדקים בדבריהם כפי שמדקדקים בהם השלמים יראי השם. **ורוב אנשי הדת מבעלי השררה הללו כאשר הדבר קשור בשררה נעלמת יראת שמים** [כלומר, כאשר הדבר נוגע לשררה גם מן החמורות הם אינם נמנעים]".

וזאת בדיוק מה שאירע לשיקוץ ערוסי, ערוסי הבין היטב בעבר, שאם הוא לא ילך בדרכי המינים וירומם ויעריץ את השיקוצים, עלול להיגרם נזק לשררתו למעמדו ליוקרתו ולמשכורתיו, ומכיוון שכך, נעלמה יראת השמים מקרבו, עד שהוא התדרדר לעוון החמור מכולם: חילול-שם-שמים בענייני מינות החמורים והתעית הרבים אחרי התהו וההבל אשר לא יועיל ולא יציל. ברם, ערוסי שקע כל-כך בחברתם של המינים השחורים עד שהוא כבר מאמין באמת ובתמים בגדולתם, הוא נתעורר מן התאוות מן השררה ומרדיפת הבצע, עד שנדמה לו שדתם – היא דת האמת.

טרם שנחל לעיין בדבריו של שיקוף ערוסקי פרוסקי, אבקש להזכיר את חומרת שפלותו של רב הנוכלים הלזה, והנה לפניכם פסקו של רבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, י): "כל המודה בעבודה-זרה שהיא אמת אף-על-פי שלא עבדה – הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא".

זאת ועוד, המודה בעבודה-זרה לא רק מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, אלא אף כופר בכל התורה כולה, ללמדנו על חומרת ההודאה בעבודה-זרה, וכך פוסק רבנו שם (ב, ז):

"מצות עבודה-זרה כנגד כל המצוות כולן היא, שנאמר: 'וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת' וכו' [במ' טו, כב], ומפי השמועה למדו שבעבודה-זרה הכתוב מדבר. הא [=הנה] למדת, שכל **המודה בעבודה-זרה** כופר בכל התורה כולה [=שהרי נאמר 'כָּל הַמִּצְוֹת'] ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, שנאמר: 'מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צָוָה יְיָ וְהָלָא לְדֹרֵיתֵיכֶם' [במ' טו, כג]. וכל הכופר בעבודה-זרה מודה בכל התורה כולה, **והיא עיקר כל המצוות כולן**".

ברם, דינו של ערוסקי אפילו יותר חמור מן ההלכות הללו שפוסקים חז"ל ורבנו, מפני שהוא מתיימר לייצג את דרך האמת, דהיינו את משנת רבנו הרמב"ם! ובמלים אחרות, לא רק שהוא מודה בעבודה-זרה ומשתחוה אפיים ארץ לרגלי אלילי המינים הכעורים, ולא רק שהוא כופר בעשותו כן בכל התורה כולה, אלא שהוא גם משחית את דרך האמת הטהורה, ומסית ומדיח אנשים שחפצים ללמוד ולהשכיל את משנת רבנו הרמב"ם. ובראותם את ערוסי הטמא מרומם את שיקוף קנייבסקי, נדמה להם שזו היא דרכו של רבנו הרמב"ם, ושזו היא דרך האמת!

א. "וְתִשְׁלַךְ אֶמֶת אֶרְצָה" (דניאל ח, יב)

נעבור עתה לראות לבחון ולנתח את דברי ערוסקי הנוכל, וכך הוא אומר:

"נאמר במשנה [סנהדרין י, א]: 'כל ישראל יש להם חלק לעולם-הבא שנאמר: וְעִמָּךְ בָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נֶצֶר מִטְעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהִתְפָּאֵר' [ישעיה ס, כא], והדבר הזה קצת תמוה, אכן באמת כל ישראל יש להם חלק לעולם-הבא? ועמך כולם צדיקים? נכון שהתנא מחריג ומוציא כמה חיצונים, כמה כופרים, כל האומר שאין לו תחיית המתים, ועוד כאלה שאין להם חלק לעולם-הבא, אבל בכללות ועמך כולם צדיקים? זה דבר שמאד מאד לכאורה נראה אידיאלי מדי, ובאמת הרבה מן החכמים הפנו את זה לימות המשיח שאז תתחולל תמורה רוחנית גדולה ועמך יהיו כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ, אבל בנסיבות של לא לימות המשיח, עדיין קשה לומר: ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ. בין כך ובין כך, לפעמים קשה לנו אנחנו שנמצאים במלחמות, יהודים דתיים ולא דתיים, ימין ושמאל, שסעים גדולים מאד מאד מבחינה ערכית, ואיך באמת נוכל להגיע למצב של ועמך כולם צדיקים?".

ובכן, איני יודע מדוע ערוסי כל-כך תמה בעניין זה, שהרי לאחר הקביעה הכללית שלכל ישראל יש חלק לעולם-הבא, כל שאר הפרק במשנה שם, עוסק בדוגמות לרשעים שאין להם חלק לעולם-הבא! דהיינו מדובר באמירה כללית שלא נועדה ללמד שלכל עם-ישראל יש חלק לעולם-הבא, אלא ברור מהמשך הפרק, שמדובר בצדיקים בלבד, וחכמים נקטו בלשון כללית, כדי לעודד את העם ללכת בדרכי מישרים, ותו לא, אך הפשטות הזאת נשגבה מערוסקי...

ברם, אם רק זו הייתה טעותו, לא הייתי נחלץ לכתוב מאמר בעניינו, והנה המשך דבריו:

"אתמול התקיימה הלווייתו של ענק גדול מאד בתורה שקדן גדול מאד בתורה, **הגאון הרב חיים קנייבסקי זצ"ל**, שבאמת היה מופת גדול מאד לשקידה בתורה, לידיעה וגאונות בתורה, אבל גם לענוותנות, לפשטות, לאהבת הבריות, הבית שלו היה בית פשוט שבפשוטים, כלומר חי ומסתפק במועט, ופתוח לרווחה לכל אדם לבוא לבקש עצה או ברכה – למרות גדלותו בתורה, למרות שקידתו העצומה בתורה, היה פתוח לכולם".

ובכן, שיקוץ קנייבסקי לפי ערוסקי הוא "מופת גדול מאד", ואין צורך להעיר מאומה על דברי ערוסי הללו, כי דברי החנופה והמינות שלו זועקים עד לשמים, למעט נקודה אחת: ערוסי טען שהבית של קנייבסקי היה בית "פשוט שבפשוטים", ובכן, ערוסקי נתעוור מלראות את האמת נכוחה, כי "הפשטות" של שיקוץ קנייבסקי הינה התעיה ברורה, ואסביר את הדברים:

ארגונים שונים ובראשם "קופת העיר" הפכו את קנייבסקי לאליל פרסומי אשר מזרים לכיסם מאות מיליוני ש"ח בשנה (ראו במאמר: 'קופת החזיר המת'). במסגרת הפיכת קנייבסקי לאליל, נוצר צורך הכרחי לצייר אותו כ"קדוש מעונה", דהיינו כאדם אשר מתנזר מן התאוות ומסתפק במועט (וכמו שעשו לשטיינמן שר"י), וכמו בנצרות. המינים האחרים השתמשו אפוא בקנייבסקי (ברצונו בהסכמתו בהכוונתו ובעידודו), כדי ליצור אליל להמונים, ולא הייתה להם שום ברירה, אלא למכור לנו סיפור של אדם אלהי בביכול, אשר כל תאוות העולם זרות לו.

כמובן שמדובר בשקר מכוער, כי כמו שהוכחתי במאמר שנזכר לעיל, וכמו שידוע אצל המינים וצאצאיהם, הם יודעים היטב להעביר לכיסם סכומי כסף אדירים מכספי ההמונים, ואם לא לטובת פיתוח ביתו של קנייבסקי, אז לטובת משפחתו, קרוביו ומקורביו. העסק הכלכלי והאלילי הזה מודע היטב לדעת הקהל, ואם קנייבסקי היה עובר לבית מפואר, הדבר היה מערער באופן אנוש את ההזיה שהם מוכרים לציבור, דהיינו שמדובר באדם אלהי, נביא ופועל ישועות.

ערעור ההזיה הזו היה מוביל לירידה חדה בהכנסות של "קופת החזיר המת", כך שרכישת בית מפואר לשיקוץ קנייבסקי, הייתה מובילה לאיבוד מיליארדים של ש"ח! קנייבסקי ידע היטב, שאולי הוא לא יחיה בבית מפואר, אך בניו ונכדיו וניניו ומקורביו יהיו מסודרים בדירות יוקרה, ויחיו חיי עושר ורווחה. ואף הוא, יזכה לשירות לכבוד ולמזון איכותיים ויוקרתיים. והחשוב מכל, הוא-קנייבסקי אולי לא יחיה בבית מפואר, אך הוא יזכה להיות **אלהים עלי אדמות!** ויש רשעים רבים מאד, שהגדולה והרוממות הדמיוניים הללו חשובים אצלם הרבה יותר מבית מפואר.

"וְצִאֵנִי מִרְמֵס רִגְלִיכֶם תִּרְעִינִה וּמִרְפֵּשׁ רִגְלִיכֶם תִּשְׁתִּינֶה" (יחזקאל לד, יט).

ב. "וַתַּעַט אֶל הַשָּׁלַל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יי'" (ש"א טו, יט)

נמשיך עתה בדברי ערוסקי הנוכל, וזה לשונו:

"אין פלא בדבר, שאנחנו ראינו, שבגין התופעה הזו, אישיותו הייחודית הזו, היה אתמול סיקור תקשורתי מכובד מאד, רצוף מאד, מתחילה ועד סוף, על-ידי כל הרשתות הדתיות ולא דתיות,

ומכובד מאד. וגם אנשים שנשאלו מן הרחוב על דבר אישיותו למרות שהם לא דתיים הגיבו מאד מאד בחיוב – אין זאת אלא בא ללמדנו, המציאות הזו, שעם ישראל, אפילו שבויכוחים היום-יומיים הוא נשמע שיש בתוכו חילוניים, מה שנקרא 'שרופים אדוקים בחילוניותם', ומאבקים יש בינינו דתיים ולא דתיים, זה כל זמן שהרבנים עדיין לא ממלאים את התפקיד שלהם ברמה האידיאלית, ככל שהרבנים ימלאו את תפקידם ברמה האידיאלית, כמו המופת הזה שנקרא הרב חיים קנייבסקי זצ"ל, דהיינו: שקידה אמיתית בתורה, ידע בתורה, אמיתיות, פשטות, ענוותנות, הכלה, מכיל גם את החילוניים, אזי יש לזה עוצמה, מסתבר, שגם יהודים חילוניים אפילו שהם מכריזים הרבה פעמים דברים חילוניים ונראה שהם מאד מאד קשוחים בחילוניותם, יש בתוכם ניצוצות שאם אנחנו נשכיל להוציא אותם מן הכוח אל הפועל, אנחנו נתקרב ל'ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ'."

לטענת ערוסקי, הרבנים "לא ממלאים את התפקיד שלהם ברמה האידיאלית" ... ומהי "הרמה האידיאלית" לפי ערוסקי? ובכן, הרמה האידיאלית לרב היא שיקוף קנייבסקי, וכלשונו של ערוסקי: "ככל שהרבנים ימלאו את תפקידם ברמה האידיאלית, כמו המופת הזה שנקרא הרב חיים קנייבסקי זצ"ל". ואוי ואבוי לעם-ישראל אם ירבו כמותו, כי אם חלילה נגיע למצב שכל עם-ישראל יילכו אחרי אלילים כמו קנייבסקי, ארץ-ישראל תקיא אותנו מתוכה בפעם השלישית.

כמו כן, מכל השבחים השקריים שערוסי הטמבל קושר לשיקוף קנייבסקי, כגון "אמיתיות" או "ידע בתורה", מצחיק במיוחד השבח שערוסי מתאר בו את קנייבסקי: "הכלה, מכיל גם את החילוניים", ואלה דברי הבל גמורים. כי קנייבסקי לא הכיל את החילוניים, הוא רצה להשתלט עליהם ולעשוק את ממונם, קנייבסקי אולי הסכים להיראות כמכיל, כדי למלא את תאוותו, ותו לא. אך ברור גלוי וידוע שהחילוניים בעיניו ובעיני חסידיו הם כופרים שמצוה לעשוק אותם.

ג. "כְּהֵנִיָּה חִלְלוּ קֹדֶשׁ חֲמִסוֹ תוֹרָה" (צפניה ג, ד)

טרם שנמשיך בדברי ערוסקי הנוכל, אבקש להזכירכם את התלהבותו של ערוסקי מהסיקור התקשורתי האוהד להלווייה של שיקוף קנייבסקי, ואחזור על הדברים לנוחות הקוראים:

"אנחנו ראינו, שבגין התופעה הזו, אישיותו הייחודית הזו, היה אתמול סיקור תקשורתי מכובד מאד, רצוף מאד, מתחילה ועד סוף, על-ידי כל הרשתות הדתיות ולא דתיות, ומכובד מאד. וגם אנשים שנשאלו מן הרחוב על דבר אישיותו למרות שהם לא דתיים הגיבו מאד מאד בחיוב."

ולאחר שהזכרנו את התלהבותו מהתקשורת, נמשיך בדברי ערוסקי הנוכל, וזה לשונו:

"גם היום, אחרי הקבורה, עדיין אני שמתי לב שהתקשורת הכתובה לפחות, ממה ששמעתי, מסקרת בצורה חיובית מאד מאד את מה שהיה בהלוויה. ללמדנו, שאכן באמת, האישיות המופלאה והייחודית הזו של הרב חיים קנייבסקי זצ"ל, באמת יכולה להוות מגדלור, מופת ודוגמה לרבני ישראל, אבל גם פתח של תקווה שאכן באמת ככל שירבו מנהיגים כאלה לעם היהודי, נתקרב באמת לאותו חזון של ישעיהו הנביא: 'ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי להתפאר'. תהיה נשמתו של המנוח צרורה בצרור החיים".

דבריו האחרונים של ערוסי הינם סכלות אימה ונוראה, אשר מעידים על עוצמת העיוורון שהוא לקה בו מאז שהוא יושב בישיבות המינים, עיוורון אשר היכה בו בעוצמה רבה בעקבות חילול-שם-שמים חמור מאד בנטילת מיליונים של כספי שררה ומענקים וטובות הנאה לאין מספר. כי מה ערוסי העיוור אומר בעצם לעיל? הוא טוען, שהסיקור החיובי של התקשורת את הלוייתו של שיקוף קנייבסקי, מלמד שאכן מדובר ב"אישיות מופלאה וייחודית!" שמעתם? התקשורת היא אבן הבוחן לאמת ולשקר! התקשורת היא המדד להוכחת דרך האמת או דרך השקר!

ואלה הם כאמור דברי סכלות חמורים מאד, כי לפי הזייתו של ערוסי, גם אריק איינשטיין היה "אישיות מופלאה וייחודית", וגם מייקל ג'קסון היה "אישיות מופלאה וייחודית", וגם האפיפיור הינו "אישיות מופלאה וייחודית" וכו', והרשימה של שוטים שהתקשורת מרוממת עוד ארוכה... ממתי עם-ישראל, עם חכם ובנון, קובע גדולה ורוממות לפי רייטינג של תקשורת? וברור כשמש שהתקשורת רוממה את שיקוף קנייבסקי כדי לזכות ברייטינג, ותו לא. כי אם מדובר בחמור עמוס פרעושים או בחזיר סרוח משוקץ ואילילי, אין שום סיבה לרתק את הצופים למסכים...

ודבריו האחרונים הללו של ערוסי הובילו אותי למסקנה שהוא פשוט זקן **מ-ט-ו-מ-ט-ם**.

אגב, לפי דעתי, דבריו האחרונים של ערוסקי מלמדים גם על תאוותו לכבוד ולשררה, אי-אפשר היה שלא להבחין בהערצתו לקנייבסקי בעקבות הכבוד העצום שהשיקוף קיבל ביום מותו, והנה לפניכם דבריו, אשר חוזר בהם שוב ושוב מוטיב ה**כבוד** שהשיקוף קיבל בהלוויה:

"היה אתמול סיקור תקשורתי מכובד מאד, רצוף מאד, מתחילה ועד סוף, על-ידי כל הרשתות הדתיות ולא דתיות, ומכובד מאד. וגם אנשים שנשאלו מן הרחוב על דבר אישיותו למרות שהם לא דתיים הגיבו מאד מאד בחיוב [...]. גם היום, אחרי הקבורה, עדיין אני שמתי לב שהתקשורת הכתובה לפחות, ממה ששמעתי, מסקרת בצורה חיובית מאד מאד את מה שהיה בהלוויה".

ומי שכל-כך רודף אחרי הכבוד והשררה לעולם יתעוור מלראות את האמת נכוחה, וכמו שרבנו מלמד אותנו במורה (עמ' רטו): "וכל זמן שהאדם מוצא את עצמו [...] נוטה כלפי התאוה והתענוגות [=תאוות הכבוד והשררה ותענוגות הממון והשלמונים] [...] הרי הוא תמיד יטעה וייכשל בכל אשר ילך, מפני שהוא יחפש השקפות אשר יסייעוהו למה שטבעו נוטה אליו".

"וַיֹּאמֶר אֲדָנִי יְעֵן כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִי וּבִשְׁפָתָיו כְּבָדוֹנִי וְלִבּוֹ רָחַק מִמֶּנִּי [מִיִּרְאָתִי] וְתִהְיֶינָה יִרְאָתָם אֵלֵי מִצּוֹת אֲנָשִׁים מִלְמָדָה [=יִרְאֵי שָׁמַיִם בְּחִיצוֹנוֹתָם בְּלִבָּד], לָכֵן הִנְנִי יוֹסֵף לְהַפְלִיא [=לְהַכּוֹת] אֶת הָעָם הַזֶּה הַפְּלֵא וּפְלֵא [=בִּיִּסּוּרִים קָשִׁים] וְאֶבְדָּה חֻכְמַת חֻכְמָיו וְגִבֵּית נִבְנִי תִּסְתַּתֵּר" (יש' כט, יג-יד). כלומר, העונש על ההתרחקות מידיעת ה' הוא הטמטום ואיבוד הדעת...

"בְּבִיאָהּ פְּחִזִּים אֲנָשִׁי בְּגָדוֹת כְּהִנָּה חָלְלוּ קֹדֶשׁ חֲמָסוֹ תוֹרָה" (צפניה ג, ד).

ד. מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא

ברצוני לצרף למאמר זה התעיה נוספת של ערוסי המטומטם שנמצאת בשאלה ותשובה אחרת שכותרתה: "הקבלה והרמב"ם", והנה לפניכם לשון השאלה ולאחריה תשובת הנוכל:

א) מהו יחסו של רבנו לתורת הסוד, הקבלה והזוהר? הרי במקומות רבים כותב רבנו דברים חריפים כנגד דעות המקובלים לדוגמה בספר המורה פרק סא, סב, פירוש המשניות עבודה זרה פרק ז הלכה ד ועוד מקומות רבים. יורנו רבנו דעתו דעת תורה כי נבוכים אנו בארץ חיים.

ב) האם רבנו ראה את ספר הזוהר? אם כן מה היה יחסו אליו? ואם לא, האם היה מקבלו אילו היה רואה אותו?

תשובתו של ערוסי:

א) גם בדברי רבנו יש תורת סוד. יש תכנים שהוא יתנגד להם.

ב) גם הרמב"ן שהוא יותר מאוחר, טרם ראה את ספר הזוהר.

עד כאן תשובת הנוכל.

ובכן, בשאלה ובתשובה נדונה "תורת הסוד" של הקבלה וספר-האופל, ולפי ערוסי, גם בדברי רבנו יש "תורת סוד", והמסקנה הברורה היא: גם רבנו היה מאגיקון מקובל ועובד אלילים! והנה לפניכם ראיה והוכחה לחומרת חטאו של ערוסי שדיברתי עליו לעיל, כלומר, לא רק שערוסי מודה בעבודה-זרה, דהיינו באמיתת קבלת המינות הארורה, אלא שהוא גם מחדיר אותה לתוך דרך האמת, כביכול גם רבנו היה מכשיר את ספר-האופל, ואף מסכים ומודה להשקפות רבות שמצויות בו! ודברים אלה הם לא פחות מאשר זיוף וסילוף מסורת התורה-שבעל-פה!

ה. "שחתם בְּרִית הַלְוִי"

והנה לפניכם עוד שאלה שנשאל ערוסי, וכותרתה: "יחסינו אל הקבלה המעשית":

בעקבות ויכוח בישיבתי רציתי לשאול מהו יחסינו לקבלה המעשית? האם דבר כזה קיים? ישנם סיפורים רבים על גדולי המקובלים כגון הבבא סאלי, הרבי מלובביץ', הרב מרדכי אליהו וכו', שבהם מדובר שלכאורה ממש שינו סדרי בראשית ועשו את הבלתי אפשרי. ניסיתי להסביר לחבריי למחלוקת איך אפשר להסביר את הסיפורים הללו בצורה הגיונית, אך הם אינם קיבלו כך וטענו ש"צדיק גוזר וה' מקיים" [=ואיזה מטומטמים יושבי הישיבות, פשוט להקיא]. האם בכוחם של מקובלים באמת לעשות ניסים? ומהם כל הסיפורים שבהם נראה ממש ניסים.

מקור השאלה שלי הוא בעקבות השאלה הבאה: אם מקובל גדול (לדוגמא הרבי מלובביץ') שידוע בניסים שמחולל, אומר לי שלא לעשות טיפול כנגד כל הרופאים הממליצים אחרת. האם צריך לשמוע בעצתו ולהאמין שבכוחו של הרב להסיר את מחלתי בעזרת הקבלה המעשית או שמא יש להקשיב לדעת מומחים.

עד כאן לשון השאלה, והנה לשון התשובה של הנוכל:

"איני בקי בעניינים אלו. יש לשאול מי שחקר ודרש היטב. טרם עשיתי כן".

ובכן, אם ערוסי אינו בקי בענייני עבודה-זרה, אז הוא לא ראוי להיות פוסק ומנהיג. כל-שכן אם הוא בקי, ומסתיר מעם-ישראל את האמת, ומתעה בזה את ההמונים אחרי ההבל והתהו.

כמו כן, שימו לב לשאלה הבאה שנשאל רב הנוכלים, שכותרתה: "נומרולוגיה מעשית": "מה הרב אומר על נומרולוגיות שקוראות בכתב יד מפה נומרולוגית? להוסיף שם?". **והשיב הנוכל:** "נומרולוגיה רעיונית יש בספרות המדרשית, אך לא נומרולוגיה מעשית". האמנם? וכי ראוי לקרוא לגימטריות וכיו"ב "נומרולוגיה"? וכי חז"ל היו "נומרולוגים רעיוניים"? ועצם קשירת חז"ל לנומרולוגים הפגאניים כל-שכן תיאור חז"ל כמי שעסקו בנומרולוגיה הינה חרפה. "ואתם [ערוסי ופטרונים] סרתם מן הדרך הכשלתם רבים בתורה שחתם ברית הלוי אמר י צבאות וגם אני נתתי אתכם נבזים ושפלים לכל העם כפי אשר אינכם שמרים את דרכי ונשאים פנים בתורה [מלעיטים ומזהמים את עם-ישראל בתורת מינות פרו-נוצרית ארורה]" (מלאכי ב).

ו. "הכשלתם רבים בתורה"

והנה עוד תשובה של ערוסי הנוכל, הפעם בעניין הנחת תפילין בחול המועד, וזה לשון השאלה שכותרתה: "תפילין בחול המועד": "האם לפי רבנו ומורי יש להניח תפילין בחול המועד?". והנה לפניכם תשובתו של ערוסי: "כנראה שלפי רבנו, כשיטת חכמי ספרד הקדמונים, שאין מניחים. לפי מנהג תימן – אין מניחים, רק אין אנו יודעים אם כך נהגו מקדמת דנא".

ובכן, מי שיקרא את המאמר: "מדוע חובה להניח תפילין בחול-המועד?", יגלה, שדברי ערוסי כאן הם שקר וכזב, כי יש עשרות ראיות מפורשות שלדעת חז"ל ורבנו **חובה** להניח תפילין בחול המועד. כמו כן, אין שום שיטה של "חכמי ספרד הקדמונים" שאין להניח תפילין! מה כן יש? ובכן, יש כמה עדויות מאד מפוקפקות שמיוחסות לתקופת הגאונים שאין להניח תפילין, והמעין במאמר שנזכר יראה, שערוסי שוב בחר להתעוור מאור האמת, והעדיף את המינות.

ואחתום בדברי רבנו ב"מאמר תחיית המתים" ובצוואתו למורה, בעניינו של קנייבסקי ודומיו:

"וכאשר ידענו את אלה המפסידים מאד ושהם מסופקים, והם מדמים שהם 'חכמי ישראל' [=ואינם אלא גדולי אסלה], **והם היותר סכלים בבני אדם ויותר תועים מן הבהמות**, וכבר נתמלאו מוחותיהם פלאות והזיות ודמיונות נפסדות כנערים וכנשים, ראינו שכן ראוי [=שהרי חכמי-יועצי-אשכנז התלוננו מדוע רבנו שילב ענייני מחשבה בחיבורו ההלכתי, והנה רבנו מוכיח שראוי ונחוץ לשלב אותם, שהרי הם יותר תועים מן הבהמות וזקוקים נואשות לידע את יסודות הדת] שנבאר בחיבורינו ההלכתיים יסודות הדת על דרך ההודעה לא על דרך הלמידות, כי הלמידות דרוש לה בקיאות במדעים רבים שאין חכמי התורה יודעים מהם מאומה".

"אבל המבולבלים [=הוזי ההזיות המאגיות לריבוי מיניהן וסוגיהן] אשר כבר **נתטנפו מוחותיהם** בדעות הבלתי נכונות ובדרכים המטעים, ויחשבו אותם מדעים אמיתיים, ומדמים שהם בעלי עיון [ושהם 'חכמי ישראל'] ואין להם ידיעה כלל בשום דבר הנקרא 'מדע' באמת [ואף הינם 'יותר תועים מן הבהמות', כלשון רבנו ב'מאמר תחיית המתים'] – הם יירתעו מפרקים רבים ממנו [מפרקי 'מורה הנבוכים'], ומה מאד יקשו עליהם כי לא יבינו להם עניין. ועוד, כי מהם [=מלימוד החכמה ומקניית הדעת] תתגלה פסולת הסיגים שבידם [ולכן התנגדו למורה, כדי שלא יתחשפנה תרמיתם, סכלותם ונבלותם], שהן סגולתם ורכושם המיועד לאידם".

חאלקה – תגלחת הודית אלילית

"הם קנאוני בלא אל כעסוני בהבליהם ואני אקניאם בלא עם בגוי נכל אכעיסם" (דב' לב).

המלה "חאלקה" משמעותה בערבית "תספורת", אך כפי שנראה לקמן, מנהג החאלקה מקורו אינו בקרב הישמעאלים, אלא בקרב ההודים הפרימיטיביים מעריצי הפסילים והצלמים. זכורני לפני כחמש או שש שנים, שמעתי שיעור מפיו של הרב השכיר אהרן בדיחי (שבמקורו הוא דרדעי למחצה לשליש ולרביע), והוא סיפר לקהל השומעים, שבמסגרת תפקידו בממסד הכמורה האורתודוקסית, הוא נדרש לקיים טקסי חאלקה. הוא טען שאין שום בעיה לקיים את המנהג, והוא אף התהדר בכך שהוא רותם את המנהג כדי לקרב את השוטים לדת משה...

לאחר שאמר את דבריו, הערתי כי לדעתי מדובר במנהג פגאני מובהק, שהרי ברור כשמש שתספורת השיער נועדה במקורה לשמש כמתן מנחה לאיזה אליל או שד דמיוניים. בדיחי השכיר החל להתווכח עמי ואף אביו ז"ל נחלץ לעזרת בנו וקבע שעלי להוכיח את טענותיי. השתתקתי, גם מפני שהייתי אורח במקום ולא הייתה לי מטרה להכלים את בדיחי, וגם מפני שלא היו לי ראיות חזקות כדי להוכיח את מה שנראה בעיניי כדבר הפשוט וההגיוני ביותר.

מאותה שבת ומאותו שיעור, המחשבה בעניין זה לא הרפתה ממני והרהרתי במנהג זה רבות. מצד אחד לא יעלה על הדעת שמדובר במנהג שניתן להכשירו, שהרי כל-כולו זועק אלילות ומתן מנחה לאלילים דמיוניים, אך מצד שני לא ראיתי בשום מקום מי שעמד על כך. עניין זה גרם לי לצער רב, כי האמת הייתה כל-כך ברורה לשכל הישר אך לא יכולתי להוכיח זאת.

לימים, הקב"ה פקח את עיניי והתשובה הברורה והפשוטה נגלתה לנגד עיניי, וזאת בעקבות עיון בפרשת הפאות הנכריות שהובאו מהודו, ואשר נתגלה שהן נאספו בטקסים פגאניים של ההודים בבתי העבודה-הזרה שלהם. התברר, שקיימים טקסים פולחניים ידועים ומפורסמים בהודו, שבהם מגיעים המאמינים השוטים לשיקוציהם הכעורים, ומגלחים את שער ראשם לכבוד אליליהם, במטרה להשיג מהם תועלת וטובות הנאה לפי דמיונם. כלומר, דרך עבודתם של אותם אלילים הינה גילוח שער הראש לילדים ולמבוגרים בבתי שיקוציהם ובסביבתם.

את השערות הללו קיבצו ההודים ושלחו לצאצאי המינים חובשי הפאות הנכריות, ואלה, כדי להראות את אדיקותם המדומה בדתם הפרו-נוצרית ו/או כדי לחייב את עסקי הפאות בתשלומי חסות לכשרויות-הבצע השונות, קפצו על המציאה כמוצאי-שלל-רב: מטרתם המרכזית הייתה להחדיר תג של כשרות גם לענף מכירת הפאות, ולהרוויח ממון רב מהטעיית הציבור. כאילו שהם "ידאגו" שהשיער לא יגיע מאותם מנזרי אלילות כעורים, ברם, אדיקותם המדומה חשפה את המקור הקדום למנהג החאלקה לדעתי, והוא תספורת לכבוד אלילים כעורים עץ ואבן.

אחתום את דברי המבוא במאמרו של שמואל בתלמוד מסכת מועד קטן (יד ע"א), כי ממנו עולה באופן ברור שעם-ישראל לא נהג בכל מנהגי ההבל הפגאניים הללו, וכך נאמר שם: "אמר שמואל: קטן הנולד במועד – מותר לגלח במועד". דהיינו אפילו ביום הראשון להיוולדו!

עדייות להופעתו ולמשמעותו של מנהג "החאלקה"

(1) המקור הראשון להופעתו של המנהג הוא בשו"ת הרדב"ז (ב, תרח), וכך נאמר שם:

"שאלת ממני אודיעך דעתי, במי שנדר לגלח את בנו במקום שמואל הנביא, ובא ומצא שכבר נלקח [הקבר] ביד העכו"ם בעוונות ואין ישראל יכול להיכנס שם, מה תקנה יש לו? [...] **תשובה**, כבר נהגו בכל הגלילות לחשוב זה נדר גמור, והטעם לפי שהיו רגילין להביא נדרים ונדבות ונותנים משקל השיער לצורך המקום להדליק עליו שעווה ושמן ולשאר צרכיו, גם יש בנדבות חלק לעניים ולצרכי צבור, ומכל זה העלו שהוא נדר גמור ואין ראוי להקל בו".

ובכן, נמצא שהיו נוהגים בימי בן זמרא (המאה ה'ו') לגלח את שער הבנים בקבר המיוחס לשמואל הנביא. בן זמרא שגה לחשוב שמדובר בעניין חשוב עד שחובה לקיימו אם אדם נדר לעשותו. עוד עולה מדבריו, שנהגו לתת "משקל השיער" לצורך קיום המקום, דהיינו לצרכי הפעלת הקבר: "להדליק עליו שעווה ושמן ולשאר צרכיו". כלומר, השיער נחשב כתקרובת למת ששוכן באותו הקבר, אחרת מדוע נהגו לתת "לצרכי הקבר" דווקא כ"משקל השיער"?

יתר-על-כן, כדי לטשטש את העובדה שמדובר במנחה לעבודה-זרה, שילבו בנדבות ובנדרים גם מתן צדקה לעניים... כמו ששאל המלך חס על מיטב הצאן והבקר לזבוח לה' יתעלה. ובמלים אחרות, כמו שאצל שאל מדובר בהטעיה ובכיסוי על חרפת המרידה בה' יתעלה, כך גם בעניין המנחה המובאת לקבר, כיסו אותה בהטעיה שמדובר במצות צדקה. זאת ועוד, אין לי צל של ספק, שכספי הצדקה הללו היו מגיעים לנוכלים אחרים אשר היו נוטלים את הכספים לעצמם, וכמו מפעילי הקברים בימינו שעושקים וגוזלים את הפתאים למען הרבות בצע.

חשוב לציין, שהרדב"ז הסתייג בהמשך תשובתו ממנהג זה, וכך הוא כותב: "אבל בנדון דידן מאי איכפת לנביא או מאי מתהני ליה שיגלחו אותו במקומו או בזולת מקומו", וראוי הוא בן זמרא לתוכחתו של אליהו הנביא: "וַיִּגַּשׁ אֵלָיוּהוּ אֶל כָּל הָעָם וַיֹּאמֶר עַד מָתִי אֶתֶם פֹּסְחִים עַל נַפְתִּי הַסֵּעֲפִים? אִם יֵי הָאֱלֹהִים לָכוּ אַחֲרָיו וְאִם הַבַּעַל לָכוּ אַחֲרָיו" וכו' (מ"א יח, כא).

(2) המקור השני למנהג נמצא בכתבי ויטאל המהובל (שער הכוונות, יב), שם הוא מספר על רבו הארי המזוהם, וכן על טמבל אחר שנקרא יונתן שאגיש שעשה לבנו "חאלקה", וז"ל:

"עניין מנהג שנהגו בו ישראל ללכת ביום ל"ג בעומר על קברי רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו אשר קבורים בעיר מירון, כנודע, ואוכלים ושותים ושמחים שם: אני ראיתי למורי ז"ל [כוונתו ל-Dirty Harry] שהלך לשם פעם אחת ביום ל"ג לעומר, הוא וכל אנשי ביתו, וישב שם שלושה ימים [...] והה"ר יונתן שאגיש [...] הוליך את בנו הקטן שם עם כל אנשי ביתו, ושם גילחו את ראשו כמנהג הידוע, ועשה שם יום משתה ושמחה [...] וכתבתי כל זה להורות כי יש שורש במנהג הזה הנזכר, ובפרט כי רשב"י ע"ה [...] זמן שמחתו ביום ל"ג בעומר".

נמצא, שהארי המזוהם ותלמידיו היו עובדים לשיקוץ ששמו רשב"י, זמן שמחתו של שיקוץ זה הינו ביום ל"ג בעומר, ולכן הולכים לקברו ביום הזה "ואוכלים ושותים ושמחים שם", וזו היא עבודתו, ועוד מעבודתו של שיקוץ רשב"י היא הולכת הילדים הקטנים וגילוח שיער ראשם.

3 מקור נוסף שבו מופיע המנהג הוא אצל אשכנזי שנקרא מנחם-מנדל מקמניץ (ליטא, המאה ה"ט), הוא כתב ספר שנקרא "עליית הארץ", ובו הוא אומר כך:

"בנים קטנים הצריכים לגוז שערם בפעם הראשון, אין גוזזים בביתם, רק ממתינים להילולא הלז [בקבר בר-יוחי בל"ג בעומר]. באים הנשים ומביאים שם בניהם וכל אחת מביאה נר גדול כמידת בנה, ומתחיל החכם לגזוז קצת, ואחר-כך משלמת אימו הגזיזה ולעשות לו פאת הראש. ובליל ל"ד בעומר עושים ככל הנ"ל גם כן **לכבוד רבי אלעזר בנו המנוח**, גם שם עמו. ובליל השלישי הולכים לקבר רבי יוחנן הסנדלר, וגם שם עומד עמוד כנ"ל, ועושים גם כן כנ"ל".

מנחם-מנדל הטמבל עשה עמנו חסד גדול, הוא אומר במפורש שגזיזת השיער נעשית לכבודם של בר-יוחי ורבי אלעזר בנו! ובמלים אחרות, הוא מודה באופן מפורש שמדובר בטקס של עבודה-זרה! דהיינו שמבצעים טקס לכבודו של מאן-דהו מבלעדי ה' יתעלה ויתרומם שמו.

והנה דברי רבנו ביסוד החמישי משלושה-עשר יסודות הדת:

"**והיסוד החמישי**, שהוא יתעלה הוא אשר ראוי לעבדו ולרוממו ולפרסם גדולתו ומשמעתו. ואין עושין-כן למה שלמטה ממנו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות וכל מה שהורכב מהן [וכל-שכן לבני-האדם שוכני-בתי-חומר שחייהם כרוח: 'פי רוח עברה בו ואיננו' (תה' קג, טז)], לפי שכולם מוטבעים בפעולותיהם אין להם שלטון ולא בחירה אלא רצונו יתעלה, ואין עושין אותם אמצעים להגיע בהם אליו, **אלא כלפיו יתעלה יכוונו המחשבות ויניחו כל מה שזולתו** [כלומר, אין להפנות את המחשבה וההערצה והיראה למאומה זולת ה' יתעלה]. וזה היסוד החמישי הוא האזהרה על עבודה-זרה, **ורוב התורה באה להזהיר על זה** [כלומר, הצייר שעליו סובבת כל התורה כולה הוא עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה לחלוטין]."

והנה לפניכם גם דברי התורה והנביאים שאין עוד מלבדו ואין כיוצא בו, יתעלה ויתרומם שבחו:

"אתה הראת לדעת כי יי הוא האלהים אין עוד מלבדו [...] וידעת היום והשבת אל לבבך כי יי הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" (דברים ד, לה; לט).

"כי מי אל מבלעדי יי ומי צור מבלעדי אלהינו" (ש"ב כב, לב).

"למען דעת כל עמי הארץ כי יי הוא האלהים אין עוד" (מ"א ח, ס).

והנה גם מקבץ פסוקים מספר ישעיה:

"אנכי אנכי יי ואין מבלעדי מושיע" (יש' מג, יא); "פה אמר יי מלך ישראל וגאלו יי צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים [...] ה'יש אלוה מבלעדי ואין צור בל ידעתי" (יש' מד, ו; ח); "אני יי ואין עוד זולתי אין אלהים [...] למען ידעו ממזרח נשמש וממערבה כי אפס בלעדי אני יי ואין עוד [...] ואין עוד אפס אלהים" (יש' מה, ה-ו, יד); "הלוז אני יי ואין עוד אלהים מבלעדי אל צדיק ומושיע אין זולתי, פנו אלי והושעו כל אפסי ארץ כי אני אל ואין עוד" (יש' מה, כא-כב); "זכרו ראשונות מעולם כי אנכי אל ואין עוד אלהים ואפס כמוני" (יש' מו, ט).

וגם דוד המלך ע"ה מזהירנו: "כי מי אלוה מבלעדי יי ומי צור זולתי אלהינו" (תה' יח, לב).

4 בשו"ת פעולת "צדיק" (ג, רלו; כתבו יחיא צאלח, תימן, המאה הי"ח), נאמר כך:

"הנהוג כשמתחילים לגלח לקטן כבן ב' שנים או ג' תחילת תגלחת הקטן, עושים סעודה ומחולות של שמחה ולזו הסעודה קורין לה 'סעודה של מצוה' [...] ושוב מצאתי בכתבי האר"י ז"ל [=Dirty Harry]: בכל פעם שאדם עושה מצוה אין מספיק במה שעושה אותה רק צריך שיכוון בעשייתה שמקיים מצות בוראו במה שציווהו. כך הפיאה, כי כשאדם מסתפר יכול שמינו מניח שיחתכו לו הפיאה של ראש משני צדדיו וגם אינו משחית פאת הזקן וכו' עכ"ל. ומזה אנו למדים גם כן שזו מצוה במה שאינו מניח לגלח הפיאות. ואף-על-פי שזה קטן הוא, המצוה היא של אב כשאר מצוות שמוטל על האב לעשות לבנו קטן [מטעם חינוך] ודוק".

הטעם שיחיא צאלח מביא למנהג החאלקה תמוה מאד, וכי יעלה על הדעת שבכל פעם שמחנכים את הקטן שלא לעבור על איזו מצוה לא-תעשה על אביו לעשות סעודת מצוה? מדוע אפוא דווקא ללאו של הקפת פאות הראש הצמידו סעודת מצוה? אלא, ברור שמקור המנהג הוא מקור אלילי מובהק, והארי המזוהה התאמץ בכל כוחו לשוות לו איזה ערך של מצוה. ולא קראתי לצאלח בשם "רב" מהסיבה הפשוטה שכל המודה בעבודה-זרה כופר בכל התורה כולה ומחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, ובקראו להארי המזוהה: האר"י ז"ל, הוא למעשה קיבל על עצמו לאלוה את כל הזיות הקבלה האלילית, והנציח אף הוא את התועבה ביהדות תימן.

זאת ועוד, איזה אדם עניו וצדיק באמת יקרא לספרו "פעולת צדיק"? אִי־הענווה והצניעות?

מקורו האלילי של מנהג החאלקה

להלן כתבה מאת העיתונאי ראובן וייס שפורסמה באתר Ynet בתאריך ד בסיוון תשס"ד. כותרתה: "בעקבות הפאות האסורות", וכך נאמר בכתבה (דילגתי בערך לאמצע הכתבה):

לדברי יותם יעקבסון (30), שליח המגזין "מסע אחר" להודו, "לשיער בהודו ישנה משמעות מיוחדת". [...] במסגרת הסיורים שערך והדריך בהודו, הגיע יעקבסון גם לעיירה טירופאטי [...] במקדש טירופאטי ממוקם צלם האל "וישנו", אחד מבין האלים החשובים ביותר בהודו, שעל-פי האמונה הוא בעל סגולה מיוחדת – למלא כל בקשה הנישאת בפניו. מסיבה זו הפך מקדש טירופאטי לאבן שואבת ולמוקד משיכה של מאמינים מכל קצווי המדינה. המספרים [של השוטים הללו] הם כמעט בלתי-נתפסים. מדובר על עשרות אלפי מאמינים ביום, ובמיליוני מאמינים בשנה. אותם מאמינים נדחקים בתורים הנמשכים לעיתים למעלה מיממה, רק כדי להתייצב לשניות ספורות בתוככי המקדש, מול צלם האל, ולהביע את הבקשה בפניו.

כדי לענות על צורכיהם של עולי הרגל הרבים המגיעים מדי יום למקדש, התפתחה למרגלותיו תעשייה שלמה של מלונות, חדרי-אירוח, מסעדות, חנויות, דוכני מזכרות ומספרות. מאותן המספרות מגיע רוב השיער המשמש לייצורן של כ-70 אחוז מן הפאות הנמכרות בעולם.

[...] הסיבה לתספורות שעורכים במקום עשרות אלפי המאמינים – מדובר בטקס דתי של ממש, במהלכו נושאים המסתפרים תפילה, ומקריבים את שערם לאל, בתיווך המקדש. על-פי ההינדואיזם, מהווה התפילה מעין מערכת יחסי גומלין של "תן וקח" בינם לבין האלים. לכן

הם אינם יכולים להתפלל לאלים ולבקש מהם שייענו לבקשותיהם, מבלי מתן של תמורה כלשהי. אותה תמורה יכולה להיות משימה כלשהי שהם נוטלים על עצמם, דוגמת הליכה על גחלים לוחשות, צום, או שתיקה ארוכה, **או תשורה כלשהי המסמלת את התמסרותם לאל, דוגמת גילוח שיער הראש.**

יעקבסון מסביר, כי "הביטוי המקובל בהודו למעמד זה הוא 'דווי-ג'א', שפירושו לידה שנייה. משמעותה היא **קבלת מרות האל**, והשאת חלקים גדולים מן העבר מאחור. גילוח שיער הראש הוא אקט סמלי, המחזיר את האדם, ככל האפשר, למראהו בעת הלידה. השיער המגולח מסמל את הניתוק מן החטאים שביצע האדם בחייו הקודמים, עד ללידתו השנייה, **והוא מוקדש לאל אליו פנה המאמין.**"

[...] במהלך שהייתם בטירופאטי נוהגים המאמינים, גברים ונשים כאחד, להפקיד את ראשם בידי כ-600 ספרים, העובדים סביב השעון, ומגלחים את שערותיהם באמצעות תער. במהלך הגילוח נוהגים המאמינים לשאת תפילה, כשהם כמובן לא מקבלים כל תמורה כספית עבור שערם. השיער הנגזז נופל למעין גומות ברצפת המספרה, נאסף מהן בקפידה באמצעות דליי-ענק ומובל ארוז בשק גדול אל כוהני המקדש. משם עושה השיער את דרכו אל יצרני הפאות ברחבי העולם.

לדברי יעקבסון, מלבד **לאחזקתו השוטפת של המקדש, משמש הכסף המתקבל תמורת השיער גם למטרות צדקה למיניהן, כגון תמיכה בנזקקים, הקמת בתי מחסה לעניים ויתומים, הקמת מרכזי אמנות ומלאכת-יד ועוד.**

עד כאן מתוך הכתבה, ומתוכה עולה כיצד כוהני העבודה-הזרה הרשעים מנצלים את השוטים והפתאים כדי להפיק מהם רווחים וטובות הנאה. כן עולה ממנה, שגזיזת השיער מבטאת את התמסרותו וכניעתו המוחלטת של המאמין לאליל העבודה-הזרה! ובהחלט ניתן לדמות זאת לעבודה-הזרה הקדומה של הולכה באש למולך, שבה האב היה מולך לרגע קט את בנו באש (בתוך שלהבת גדולה), והמעבר באש נועד לבטא את התמסרותו וכניעתו של האב למולך.

וכך פוסק רבנו בהלכות עבודה זרה (ו, ד-ה) בעניין ההעברה באש למולך:

"הנותן מזרעו למולך ברצונו בזדון – חייב כרת; בשוגג – מביא חטאת קבועה; ואם עשה בעדים והתראה – נסקל, שנאמר: 'אֲשֶׁר יִתֵּן מִזְרְעוֹ לַמֶּלֶךְ מוֹת יוֹמָת עִם הָאָרֶץ יִרְגְּמֶהוּ בְּאֶבֶן' [ויקרא כ, ב]. ואזהרה שלו מניין? תלמוד לומר: 'וּמִזְרְעֶךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֶּלֶךְ' [ויקרא יח, כא], ולהלן הוא אומר: 'לֹא יִמָּצֵא בָּךְ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בְּאֶשׁ' [דברים יח, י]. כיצד היו עושין? מדליק אש גדולה, ולוקח מקצת זרעו ומסורו לכומרין עובדי האש, ואותן הכומרין נותנין הבן לאביו אחר שנמסר בידן, להעבירו באש ברשותן. ואבי הבן הוא שמעביר בנו על האש ברשות הכומרין, ומעבירו ברגלו מצד לצד אחר בתוך השלהבת: לא שהוא שורפו למולך כדרך ששורפין בניהם ובנותיהם לעבודה-זרה אחרת, אלא בהעברה בלבד הייתה עבודת זה ששמו מולך."

"וַיַּעֲבִירוּ אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנוֹתֵיהֶם בְּאֶשׁ [...] וַיִּתְּמְכוּהוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ לְהַכְעִיסוֹ" (מ"ב יז).

ויתרה מזאת, רבנו כותב בספר-המצוות דברים מפורשים בעניין עבודה-זרה קדומה, שעבודתה והערצתה הייתה **העברת השיער לכבודה!** וזה דברי רבנו שם (לאווין ו):

"והמצוה השישית, האזהרה שהוזהרנו מלעבוד עבודה-זרה אפילו בזולת ארבע העבודות הנזכרות, אבל בתנאי שיהא זה כדרכה, כלומר שיעבדנה במה שדרך אותו הנעבד להיעבד [...] והעובר על לאו זה במזיד חייב סקילה וכת [...] כגון פוער לפעור וזורק אבן למרקוליס ו**מעביר שיערו לכמוש**" וכו'.

ונראה שזו גם הסיבה שהתורה ציוותה על הכהן לשרוף את שער הנזיר, וכך נאמר בספר במדבר (ו, יח): "וְגִלַּח הַנָּזִיר פָּתַח אֵהָל מוֹעֵד אֶת רֹאשׁ נָזִרוֹ וְלָקַח אֶת שְׁעֵר רֹאשׁ נָזִרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים". כלומר, מדובר בפעולה ההפוכה למנהגי עובדי האלילים, אשר נהגו להקדיש את שיער ראשם לאלילים, ותכליתה לבער את האלילות מן המחשבה, בדומה להקרבת קרבן הפסח אשר נועד לבער את עבודת הצאן והבקר שהייתה נפוצה במצרים.

אגב, בכתבה מוזכר גם הטחור אלישיב שר", שאסר את הפאות שהובאו מבתי העבודה-הזרה בהודו, אך אל תשגו, אדיקותו המדומה נועדה לתעתע שהוא כאילו מקפיד ומבין גדול בענייני עבודה-זרה... אך מדובר בהתעיה, שהרי הוא לא פצה פה ולא צפצף, כאשר מאות אלפי שוטים הלכו מדי שנה בימיו לעבוד את בר-יוחי במירון, והוא אף היה מן המינים הארורים ביותר.

***

צירפתי להלן קטעים נוספים מכתבה שפרסם יותם יעקבסון שנזכר לעיל. כתבה זו פורסמה באתר "מסע אחר" וכתרתה: "מהודו למאה שערים: שיערה בכוס צ'אי", והבאתי גם אותה מפני שיש בה פרטים חשובים נוספים שילמדו אותנו על רשעות עובדי האלילים וסכולותם:

המקדש ממנו באות השערות: מקור רוב רובו של השיער המיוצא מהודו מגיע ממקדש [...] בסמוך לעיירה טירופאטי, שהעניקה למקדש את שמו העממי. בקודש הקודשים של המקדש שוכן צלם האל "וישנו" המפורסם ביותר בהודו. [...]

לאל זה ישנה מעלה מיוחדת. נאמר עליו כי בתור אחד ממופעיו של וישנו, האל האמון על קיומו התקין של העולם, הוא מסוגל בקלות למלא כל בקשה הנשטחת בפניו. מסיבה זו זוכה המקדש לפופולאריות עצומה בקרב ההינדואים העולים לכאן לרגל מכל קצוות המדינה. **במובנים רבים המקדש הוא מקום סגידה לכסף. לא אחת נדמה כי ערכו כאן עולה על ערך האמונה.** כדי לספק את צורכי עולי הרגל הרבים, שמספרם מגיע לעשרות אלפים ביום, נבנתה בטירומאלה עיר שלמה שבה מוצא הצליין ההינדואי את כל שיחפשו; אכסניות, מסעדות, דרשנים דתיים, חנויות מזכרות ומספרות – עליהן עוד יסופר. עולי הרגל העניים נאלצים להסתפק בלינה בטיראפטי הסמוכה, בה נמצאים המלונות הזולים ביותר. [...]

גולת הכותרת של הביקור במקדש היא עריכת "דהארשן", אותה התבוננות באל ושל האל בָּנו. כדי להגיע אל קודש הקודשים, המקום בו מוצב הפסל, נאלצים עולי הרגל לעמוד בתור אינסופי המתפתל סביב המתחם. ראשיתו של התור בין מעקות מתכת, אולם המשכו במעבר העשוי

סורגים. מהצד נראים המאמינים כדחוסים בתוך כלובים מאורכים. **ראוי לציין כי כדי לעקוף את התור ניתן לשלם סכום כסף לקרן המנהלת את המקדש. בתמורה, נפתחות הדלתות והתור מתקצר עד מאוד. עד כמה בדיוק? – תלוי בכמות המזומנים המוזרמת. שלטים מאירי עיניים מפרטים את מחירי קיצור התור ועלויות הטקסים השונים הנערכים לפני האל.**

עבור אדם מן השורה (תרתי משמע) הדהארשן מול האל מסתכם בכך שעוד בטרם הוא מצמיד את כפות ידיו זו לזו ואומר "וישנו" הוא כבר נדחף הצידה והחוצה על-ידי צוות כוהני המקדש. לפעמים הם ממש מכים את המאמינים. אין במעמד קצר זה מכדי להעיב על רוחו של המאמין. **אנשים רבים שעמדו בתור למעלה מיממה שלמה מתארים את ההתייצבות לפני האל כמזככת וכמרומת** [=כמו תיאורי השוטים שנוסעים לקברו הטמא של נחמן הכלבי]. [...]

למה בעצם מגלחים את הראש? באופן סמלי בא התהליך הנפשי לידי ביטוי בגילוח הראש. הסרת השיער מחזירה את האדם, עד כמה שניתן, למראהו עם הלידה. בנוסף מהווה השיער המוסר התנתקות מיהירות ומחטאים שעשה האדם עד כה. **את השיער הגוזז מקדיש המאמין לאותה אלוהות שבחסותה בא. ב"קומבה מלה" מקדישים הצליינים את שערם לנהר הגנגס ומשליכים אותו למים, ובטירופאטי, מקדישים אותו לאל בתיווך קרן המקדש. סביב המקדש נמצאות עשרות מספרות שכל ייעודן לגלח את ראשי המאמינים בתער.**

השיער נאסף בקפידה ונמסר לכוהני המקדש. סופו להימכר ליצרני פאות ברחבי העולם ולהתגלגל בין השאר אל מרום ראשן של יהודיות חרדיות רבות. **בכספי השיער המכור תומכת קרן המקדש בנזקים, מקימה בתים לעניים וליתומים** [...]. [עד כאן מתוך הכתבה].

וישנם סרטונים רבים מהודו בעניין הנפוץ הזה. "אָן אַל תְּסוּרוּ מֵאַחֲרַיּוֹ!! וְעַבְדְּתֶם אֶת יְיָ בְּכָל לְבַבְכֶם, וְלֹא תְסוּרוּ כִּי אַחֲרַי הִתְהוּ אֲשֶׁר לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ כִּי תִהְיֶה הַמָּה" (ש"א יב, כא).

סוף דבר

מכל האמור לעיל עולות שלוש מסקנות חמורות מאד, בשלוש הפסקות הבאות:

כל קוצצי שער בניהם בל"ג בעומר בקבר המיוחס לבר-יוחי, עובדים עבודה-זרה שחייבים עליה סקילה, שכך היא דרך עבודתו של בר-יוחי שהפכוהו לשיקוץ, וכאמור אצל ויטאל לעיל.

אמנם, הקוצצים את שער בניהם בחלאקה במקומות אחרים: **או** לכבודו של בר-יוחי **או** כדי להסיר מעליהם נזק של שדים ומזיקים דמיוניים **או** כדי להסיר מעליהם עין רעה וכיו"ב מן ההזיות – עובדים עבודה-זרה שאין חייבים עליה סקילה, אך יש במעשיהם הודאה בגילולי עבודה-זרה, כפירה בתורה, וחירוף וגידוף השם הנכבד והנורא – שהרי מדובר במנחה ברורה לישות על-טבעית דמיונית כדי להשקיט את זעמה או להסיר את הקפדתה מן הילד והמשפחה. והראיה לכך היא מעצם אדיקותם אחרי התהו וההבל. כלומר, גם אם תוכיח להם שאין זו חובה ואף עבירה חמורה, בכל זאת הם יתעקשו לקיימה בכל מחיר, ואדיקות פגאנית זו היא ממאפייני העבודה-הזרה המובהקים ביותר, דהיינו האדיקות חסרת ההיגיון בהזיות מאגיות עד כדי יצירת מריבות לוחטות וכן וויכוחים עקשניים שכל תכליתם היא לקיים את הזיותיהם הכעורות.

כמו כן, מי שמקיים את המנהג הזה ללא שום כוונה אלילית, אף הוא לדעתי בגדר מודה בעבודה-זרה וכופר בכל התורה כולה ומחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, כי לאחר שהוכח שמדובר במנהג אלילי מתועב שיסודו בקרב עמים פגאניים נחותים ובהמייס – מי שמתעקש לנהוג במנהג הזה, מגלה למעשה את מחשבתו האלילית לפיה יש אמת במנהגי ההבל של עובדי האלילים הטיפשים. ואף מעיד ומוכיח על כוונתו האמיתית, שהיא תקרובת לעבודה-זרה דמיונית, כדי שלא יגיע לו או לילדו או למשפחתו איזה נזק ממנה, כי אין שום הסבר אחר להתעקשות העקושה והיקושה הזאת, מלבד טומאת עבודה-זרה הלופתת את המחשבה.

***

ואצרף את פסקי רבנו בעניין זה בהלכות עבודה-זרה (ב, י): "כל המודה בעבודה-זרה שהיא אמת אף-על-פי שלא עבדה – הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא".

זאת ועוד, המודה בעבודה-זרה לא רק מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, אלא אף כופר בכל התורה כולה, ללמדנו על חומרת ההודאה בעבודה-זרה, וכך פוסק רבנו שם (ב, ז):

"מצות עבודה-זרה כנגד כל המצוות כולן היא, שנאמר: 'וְכִי תִשְׁגוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת' וכו' [במ' טו, כב], ומפי השמועה למדו שבעבודה-זרה הכתוב מדבר. הא [=הנה] למדת, שכל המודה בעבודה-זרה כופר בכל התורה כולה [=שהרי נאמר 'כָּל הַמִּצְוֹת'] ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, שנאמר: 'מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ וְהָלָא לְדִרְתֵּיכֶם' [במ' טו, כג]. וכל הכופר בעבודה-זרה מודה בכל התורה כולה, והיא עיקר כל המצוות כולן".

ואחתום בכמה פסוקי תוכחה שלא ללכת אחרי הבלי העבודה-הזרה:

"אֲשֶׁר חָטְאוּ וְאֲשֶׁר הִחֲטִיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס אֶת יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַבְלֵיהֶם" (מ"א טז, יג).
 "וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיַּהֲבִלוּ וְאַחֲרֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבָתֶם אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶתֶם לַבְּלִיתִי עֲשׂוֹת כְּהֶם [...] וַיִּקְסְמוּ קִסְמִים וַיִּנְחָשׁוּ וַיִּתְמַכְּרוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ לְהַכְעִיסוֹ" (מ"ב יז, טו–יז).
 "כֹּה אָמַר יְיָ מֶה מֵצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלִי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיַּהֲבִלוּ [...] וְהַנְּבִיאִים נִבְּאוּ בַּבַּעַל וְאַחֲרָיו לֹא יוֹעִילוּ הֵלְכוּ" (ירמיה ב, ה–ח).

"הַהִימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים וְעַמִּי הִמִּיר כְּבֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל" (ירמיה ב, יא).

"כִּי חֲקוֹת הָעַמִּים הֶבֶל הוּא כִּי עֵץ מִיַּעַר כָּרְתוּ מִעֲשֵׂה יְדֵי חֶרֶשׁ בַּמַּעַצַּד, בְּכֶסֶף וּבַזָּהָב יִפְהוּ, בַּמַּסְמְרוֹת וּבַמִּקְבוֹת יִחְזְקוּם וְלֹא יִפִּיק, כְּתֹמֵר מִקִּשָּׁה הִמָּה וְלֹא יִדְבֹּרוּ, נִשְׂוֹא וְנִשְׂוֹא כִּי לֹא יִצְעָדוּ, אֵל תִּירָאוּ מֵהֶם כִּי לֹא יָרְעוּ וְגַם הִיטִיב אֵין אוֹתָם" (ירמיה י, ג–ה).

"נִבְעַר כָּל אָדָם מִדַּעַת הַבֵּישׁ כָּל צוֹרֵף מִפֶּסֶל כִּי שֶׁקֶר נִסְכּוּ וְלֹא רוּחַ בָּם, הֶבֶל הִמָּה מִעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בַּעַת פְּקֻדָּתָם יֵאבְדוּ, לֹא כֹאֵלָה חֶלֶק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא וַיִּשְׂרָאֵל שֶׁבֶט נִחְלָתוֹ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ" (ירמיה י, יד–טז).

"הֵיִשׁ בְּהַבְלֵי הַגּוֹיִם מִגִּשְׁמִים? וְאִם הַשְּׁמַיִם יִתְּנוּ רִבְבִּים? הֲלֹא אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנִקְנָה לָךְ כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת כָּל אֱלֹהֵי" (ירמיה יד, כב).

לכה דודי' – פיוט צ(ר)פתי פגאני

מי לא מכיר את הפיוט "לכה דודי"? שיא השיאים של תפילת ליל שבת בבית-הכנסת? כל הציבור עומדים על רגליהם האחוריות ושרים שיר הלל מפוקפק ביותר בדבקות פגאנית בלתי-מוסברת, כאילו הפיוט הזה נאמר למשה רבנו בהר סיני לעיני כל ישראל! והלוואי והיו דבקים בעשירית ממצוות התורה עשירית מדבקותם בפיוט המקובלים הצ(ר)פתי הפגאני הזה...

פיוט זה נכתב על-ידי מקובל בצפת הפגאנית של המאה ה"ו. לא אעסוק במאמר זה בהזיות הרבות ובצדדיו המיסטיים הנגעלים של הפיוט, אין לי שום עניין להנציח את המינות. ברם, כן אעסוק במאמר זה במשמעויות הפשוטות והבסיסיות העולות מן הפיוט ובהשקפות שעולות מן המשמעויות הללו – וזאת כדי שנבין יחדיו מה החדירו לנו מכשפי צפת הכעורים.

נחל אפוא בפזמון החוזר של הפיוט: "לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבילה", ובכן, הדוד הוא כמובן הקב"ה יתרום שמו, אך מי היא הכלה? השבת או כנסת-ישראל? את התשובה על-כך נקבל מן הבית האחרון בפיוט, שבו נאמר כך: "בואי בשלום עטרת בעלה [...]. תוך אמוני עם סגולה, בואי כלה" וכו'. ברור אפוא שהכלה היא השבת, שהרי למי אנחנו קוראים "בואי כלה"? לעצמנו? עוד נחזור לבית האחרון, אך טרם שנעיין בו נדון במסקנות עד כה:

אם הכלה היא השבת, מהי אפוא משמעותו של הפזמון? ובכן, משמעותו היא שאנחנו קוראים לה' יתעלה ויתרומם שילך יחד איתנו לקראת השבת ויחדיו נקבל אותה בבואה אלינו – ומהי השוטות הזו? וכי הקב"ה מחויב בכבודו של משהו או משהו? עד שאנחנו פוקדים ומורים לו לצאת לכבודה של השבת? ויש בדברים הללו עזות פנים קמי שמיא, וגם שיתוף ומינות.

עזות פנים – ברור, שהרי מי אנחנו שנורה לה' יתעלה שייצא לקראת השבת? אך מדוע שיתוף ומינות? ובכן, שימו לב, בפזמון מתואר שה' יתעלה ויתרומם מחויב בכבודה של השבת! ושהוא בכבודו יוצא לקראתה! וגם אם נתייחס לכל היציאה הזו כמשל, אי-אפשר לברוח מהמסקנה שאם אלהים מחויב בכבודה ויוצא לקראתה, הרי שמדובר בישות אלהית רוחנית בעליונים! ולא מדובר בסתם ישות נשגבה כמו המלאכים, אלא בישות **אלהית**, שהרי הפזמון מתאר את הקב"ה כמי שמחויב בכבודה ויוצא לקראתה, מדובר אפוא בישות אלהית לצד ה' יתעלה!

מוטיב זה חוזר על עצמו גם בבית האחרון שבו נאמר: "בואי בשלום עטרת בעלה [...]. תוך אמוני עם סגולה, בואי כלה" וכו'. כלומר, השבת היא עטרתו של הקב"ה! דהיינו היא הודו והדרו! לא מדובר אפוא בסתם ישות רוחנית מלאכית כמלאכי-השרת עושי דברו, אלא בישות אלהית מקבילה אשר היא הודו והדרו של הקב"ה, כמו שהאשה היא עטרת בעלה! והנה לפניכם פסוק ממשלי שיוכיח את כוונתם של המקובלים: "אֵשֶׁת חַיִּל עֲטֶרֶת בַּעֲלָהּ" (משלי יב, ד), כלומר השבת היא אשתו של הקב"ה יתרום שמו! והיא ישות אלהית נעבדת! ואין צורך לומר שמדובר בשיתוף ובמינות, חירוף וגידוף השם הנכבד והנורא, ועיוות מחריד של התורה.

"לֹא יִהְיֶה לָּךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי" (שמות כ, ג).

א. הגם לכבוש את המלכה עמי בבית?

ועתה שימו לב לעוד עניין מבחיל ביותר בפיוט, בבית האחרון כאמור, נאמר כך: "בואי בשלום עטרת בעלה [...]. תוך אמוני עם סגולה, בואי כלה" וכו'. כבר אמרנו שהשבת הזו היא אשתו של הקב"ה, ואף שהיא מתוארת כאשתו, אנחנו קוראים לה לבוא אלינו להיות הכלה שלנו! "בואי בשלום עטרת בעלה [...]. תוך אמוני עם סגולה [=לתוך עם-ישראל, ולהיות הכלה שלנו!]" בואי כלה, בואי כלה" וכו', ושבע פעמים אנחנו קוראים לה לבוא אלינו להיות הכלה שלנו!

ומהי השוטות הזאת?! המקובלים קוראים שבע פעמים "בואי כלה" לאשתו של הקב"ה? ולא די למינים הללו שהם מייחסים אשה לבורא-עולם, הם גם כובשים אותה עמם בבית?

זאת ועוד אחרת! שימו לב, המהדרין בעבודה-הזרה הזו, מפנים את אחוריהם להיכל ה' ולמקום המקדש ופונים למערב לקבל את השבת בשעה שהם מקפצים ואומרים: "בואי כלה, בואי כלה" שבע פעמים! ושימו לב היטב לדברי הנביא יחזקאל בפרק ח (ו-יח), וזה דבר ה' אליו:

"וַיֹּאמֶר אֵלַי: בֶּן אָדָם! הֲרָאָה אֶתָּה מָה הֵם עֹשִׂים? תוֹעֲבוֹת גְּדֻלוֹת אֲשֶׁר בֵּית יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים פֹּה לַרְחֻקָּה מֵעַל מִקְדָּשִׁי וְעוֹד תִּשׁוּב תִּרְאֶה תוֹעֲבוֹת גְּדֻלוֹת. וַיָּבֹא אֹתִי אֶל פֶּתַח הַחֲצֵר וְאֶרְאָה וְהִנֵּה חֹר אֶחָד בִּקְרִי. וַיֹּאמֶר אֵלַי: בֶּן אָדָם! חֲתֹר נָא בִּקְרִי וְאֶחָד בִּקְרִי וְהִנֵּה פֶתַח אֶחָד. וַיֹּאמֶר אֵלַי: בָּא וּרְאֶה אֶת הַתוֹעֲבוֹת הָרְעוֹת אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים פֹּה. וְאָבֹא וְאֶרְאָה וְהִנֵּה כָּל תִּבְנִית רֶמֶשׂ וּבִהֶמָּה שֹׁקֵץ וְכָל גְּלוּלֵי בֵית יִשְׂרָאֵל מִחֻקָּה עַל הַקִּיר סָבִיב סָבִיב. וְשִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי בֵית יִשְׂרָאֵל וַיִּזְנְּוּהוּ בֶן שָׁפָן עֹמֵד בְּתוֹכָם עֹמְדִים לִפְנֵיהֶם וְאִישׁ מִקְטָרְתוֹ בְּיָדוֹ וַעֲתֵר עֲבֹן הַקְטָרֶת עָלָה. וַיֹּאמֶר אֵלַי: הֲרָאִיתָ בֶּן אָדָם אֲשֶׁר זִקְנֵי בֵית יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים בַּחֲשֹׁךְ אִישׁ בַּחֲדָרֵי מִשְׁכֵּיתוֹ? כִּי אֹמְרִים אֵין יי רָאָה אֲתָנוּ עֵזָב יי אֶת הָאָרֶץ! וַיֹּאמֶר אֵלַי: עוֹד תִּשׁוּב תִּרְאֶה תוֹעֲבוֹת גְּדֻלוֹת אֲשֶׁר הֵמָּה עֹשִׂים. וַיָּבֹא אֹתִי אֶל פֶּתַח שַׁעַר בֵּית יי אֲשֶׁר אֶל הַצִּפּוֹנָה וְהִנֵּה שָׁם הַנָּשִׁים יֹשְׁבוֹת מִבְּכוֹת אֶת הַתַּמְזֹז.

וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶּן אָדָם? עוֹד תִּשׁוּב תִּרְאֶה תוֹעֲבוֹת גְּדֻלוֹת מְאֹלָה! וַיָּבֹא אֹתִי אֶל חֲצֵר בֵּית יי הַפְּנִימִית וְהִנֵּה פֶתַח הַיֵּכָל יי בֵּין הָאוֹלָם וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כְּעֹשָׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ אַחֲרֵיהֶם אֶל הַיֵּכָל יי וּפְנֵיהֶם קִדְמָה וְהֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִיִּתִם קִדְמָה לְשֹׁמֶשׁ. וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶּן אָדָם? הַנֶּקֶל לְבֵית יְהוּדָה מַעֲשׂוֹת אֶת הַתוֹעֲבוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ פֹה, כִּי מָלְאוּ אֶת הָאָרֶץ חֲמָס וַיִּשְׁבּוּ לְהַכְעִיסֵנִי וְהִנֵּם שֹׁלְחִים אֶת הַזְּמוּרָה [יוֹנָתָן תִּרְגָּם: 'בִּהְתָּא', דְּהֵיִינוּ עֲרוּוָה וְתוֹעֲבָה רִמָּז לַמַּעֲשֵׂה זִמְרִי] אֶל אֶפֶס. וְגַם אֲנִי אֶעֱשֶׂה בַּחֲמָה לֹא תַחֲסֹס עֵינִי וְלֹא אֶחְמַל וְקִרְאוּ בְּאָזְנִי קוֹל גְּדוֹל וְלֹא אֶשְׁמַע אוֹתָם."

שימו לב עד כמה חמורה המינות עם הפניית האחוריים למקדש! וכך בדיוק עושים המהדרין בעבודה-זרה! הם מפנים את אחוריהם למזרח ולהיכל ה' ולבית קודש-הקדשים, כדי לקבל את השבת הדמיונית הזו שיצרו לעצמם! וכמו שבית-יהודה עבדו לשמש כך הם עובדים לשבת.

ועניין חמור זה נזכר גם במשנה במסכת סוכה (ה, ב), וכך אמרו חכמים שם: "הגיעו לשער היוצא למזרח, הפכו פניהם למערב [כלומר אל קודש הקדשים] ואמרו: אבותינו היו במקום הזה 'אַחֲרֵיהֶם אֶל הַיֵּכָל יי וּפְנֵיהֶם קִדְמָה וְהֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִיִּתִם קִדְמָה לְשֹׁמֶשׁ', ואנו לִיָּה עֵינֵינוּ", והוסיף שם רבנו: "קיצר בלשון, ונוסח אמירתם היה כך: אנו לִיָּה מִשְׁתַּחֲוִיִּים וְעֵינֵינוּ לִיָּה מִיִּחְלוֹת".

ב. מדוע הפכו את השבת לאלהות?

ובכן, המטרה המרכזית של המקובלים בהפיכת השבת לאלהות הינה להפוך את שמירתה ליסוד דתם (=דת פגאנית שהמאגיה הזימה והתאוות הן תשתיתה), ואם תוסיפו ותתמהו: ומה רע בהפיכת השבת ליסוד הדת? ובכן, רע מאד! מפני שמטרתם למחוק את כל שאר יסודות הדת! עלינו להבין, שמי שמבקש למחוק את יסודות הדת צריך לקבוע יסודות אחרים במקומם, אי-אפשר למחוק ולהשאיר את הדת ללא יסודות ועקרונות, שהרי מיד יטענו כנגדם מה הן השקפותיכם ומה הם יסודותיכם? אז מה עשו? החליטו שהשבת היא יסוד הדת ואין בלתי, וכדי לחזק את ההשקפה שהשבת היא יסוד הדת, הפכו אותה לאלהות לצד בורא-עולם.

אולם, היכן נזכר בכלל שהשבת היא יסוד הדת? ועם כל חשיבותה, וכי היא נזכרה אפילו ברמז בשלושה-עשר יסודות הדת? וכי מחלל שבת בפרהסיה נקרא מין ואפיקורוס ומצוה לשנוא אותו ולהשמידו? התשובה על כל השאלות הללו היא לאו מוחלט! להיפך, רבנו מזרז אותנו ב"מאמר קידוש השם" לקרב את מחללי השבת בפרהסיה באהבה לדת משה, ממש לא כאל מינים!

והנה לפניכם דברי רבנו בסוף מאמר קידוש השם: "וכן אין ראוי להרחיק מחללי שבתות ולמאוס אותם, אלא לקרבם ולרזם לעשיית המצוות, וכבר פירשו רבותינו ז"ל, שהפושע, אם פשע ברצונו [כלומר אפילו אם ביצע עבירות במזיד], כשיבוא לבית-הכנסת להתפלל מקבלים אותו, ואין נוהגים בו מנהג ביזיון, וסמכו על זה מדברי שלמה שאמר: 'לא יבזוּ לַגָּבִי יִגְנוּב לְמֵלֵא נִפְשׁוֹ כִּי יִרְעֵב' [משלי ו, ל] – אל יבזוּ לפושעי ישראל שהם באים בסתר לגנוב מצוות".

אלא, השבת היא אמצעי, היא אמצעי להגעה ליסוד היסודות ועמוד החכמות היא ידיעת בורא-עולם, שהרי השבת נועדה לעורר אותנו להשקפה בעניין חידוש העולם, והשקפת חידוש העולם נועדה לעורר אותנו להשקפה על מציאותו של הקב"ה ועל פעלו בעולם שסביבנו. אולם, המינים הפכו את היוצרות, הם הפכו את השבת מאמצעי למטרה מתוך שאיפה זדונית למחוק את המטרה, דהיינו את כל יסודות הדת המחשבתיים – שהרי מי שלומד היטב את יסודות הדת המחשבתיים, לעולם לא יוכל לקבל על עצמו את הזיות הקבלה הארורה! הואיל ומכל פינה זועקת מינות, מכל פינה זועקת כפירה, מכל פינה זועקת הזיה אשר מנוגדת ליסודות הדת.

לפיכך, כדי להחדיר את הזיות הקבלה המאגית והזימתית, מן ההכרח היה למחוק את כל יסודות הדת המחשבתיים, אך כאמור, היה צורך הכרחי לקבוע יסודות חדשים, קרובים ככל שאפשר ליסודות הדת המקוריים, ולכן הם בחרו בשבת שתהיה להם ליסוד. אך כדי להפכה ליסוד הדת ולציר שעליו התורה כולה סובבת כביכול, הם נאלצו לצייר אותה כישות אלהית, כדי להחריד את ההמונים שהיא-היא יסוד הדת, ואין יסודות אחרים בלתי. וגם בימינו אנו מוצאים את אותה השקפה בדיוק, בסלוגן המפורסם: "השבת היא הלב של העם היהודי".

והלב של העם היהודי הוא ה' יתעלה ויתרומם שבחו, וידיעתו והשגתו היא מטרת האדם, וכל מי שמוחק את היסוד האמיתי הזה שהוא ידיעת ה' או את שאר יסודות הדת המחשבתיים – הוא בגדר מין ואפיקורוס שמורידין ולא מעלין ומצוה לשנוא אותו ולהשמידו, כל-שכן כאשר הוא

מחדיר במקום יסודות הדת הטהורים את העבודה והרוממות לאלהים אחרים נקביים, וכה דברי רבנו בסוף שלושה-עשר יסודות הדת אשר מובאים בהקדמתו המפורסמת לפרק חלק:

"וכאשר יפקפק אדם ביסוד מאלו היסודות [ואפילו מבלי להחדיר את המינות והעבודה-הזרה] הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו, ועליו הוא אומר: 'הָלוֹא מְשֻׁנָּאִיךָ יי אֶשְׁכָּח וּבִתְקוּמְמִיךָ אֶתְקוּטָט' [תה' קלט, כא]."

ומי שמתעה את עמנו אחרי ההבלים הללו דינו חמור מאד, וכפסק חז"ל ורבנו בהלכות סנהדרין (יא, ו): "**האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם**, שנאמר 'לְמַעַן יָשׁוּב יי מִמֶּרְחֹק אֶפֶס וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים [וְרַחֲמֶיךָ וְהַרְבֵּךְ בְּאִשֶּׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם] (דברים יג, יח)".

ג. מי בכלל התיר להם לַדְמוֹת את הקב"ה?

עד עתה לא נגעתי בנקודה מרכזית מאד, והיא: בפיט הזה מתארים את הקב"ה כבעל ואת השבת כאשתו, ומי בכלל התיר להם לַדְמוֹת את ה' בדימויים הללו? מי התיר להם להשתמש במשלים כאלה? האם מותר להם לקחת דימויים משיר השירים שנאמר עליו שהוא קודש קודשים, לעוות אותם בהפיכת השבת לאשת-איש (במקום כנסת ישראל), ולזמר בהם בקלות-דעת בפי כל המוני הטמבלים שבבתי-הכנסיות? וכי מותר לחבר פיוטים משיר-השירים?

והנה לפניכם דברי רבנו בעניין ייחוס **תארי רוממות** לבורא – לא בעניין ייחוס **תארי הגשמה** מפורשים ובוטים, אשר לא רק שאין בהם רוממות – יש בהם חרפה ומגרעת, כאילו הקב"ה הוא אלוה זכר מקביל לאלוה נקבי, והאלוה הנקבי הוא עטרת תפארתו! כלומר, דברי רבנו החריפים לקמן, נאמרו בעניין ייחוס תארי רוממות, כגון האל הגדול הגיבור והנורא, ועל אלה רבנו אומר את הדברים החריפים לקמן – מה יהיה אפוא דינם של **תארים גופניים מפורשים?** המתארים את ה' יתרומם ויתעלה כמי שמנהל מערכת יחסים אינטימית עם אלוהות נקבית!

וכדי ביזיון וקצף! וכמעט עד סוף הפרק הבאתי לפניכם את דברי רבנו במורה (א, נט) בעניין ייחוס תארי רוממות לבורא, ואף שדברי רבנו ארוכים, יש בהם מוסר גדול עצום ונורא מאד:

"וכבר ידעת אמירתם המפורסמת [של חז"ל], אשר מי ייתן והיו כל האמרות כמות, והנני מזכירה לך כלשונה ואף-על-פי שהיא אמרה ידועה כדי להעריך על עניינה, אמרו: 'ההוא דנחת קמיה דר' חנינה, אמר: האל הגדול הגיבור והנורא האדיר והחזק היראוי והעזוז. אמר ליה [ר' חנינא]: סיימתינהו לכלהו שבחי דמרך? השתא אנן תלת קמיתא אלמלא דאמרינהו משה רבנו באורייתא, ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפלה, **אנן לא יכלין למימרינהו [=בתפילת הציבור]**, ואת אמרת ואזלת כולי האי? משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב, ומקלסין אותו בשל כסף. והלא גנאי הוא לו! [ברכות לג ע"ב].

כאן נסתיים דבר החסיד הזה. התבונן תחילה סלידתו והרחקתו ריבוי תארי החיוב, והתבונן היאך ביאר כי התארים, אלו הונחנו [רק] להכרעת דעתנו בלבד, **לא היינו אומרים אותם כלל [=בתפילת הציבור]**, ולא נבטא במאומה מהם. אלא שכאשר דחק אותנו הצורך לדבר עם בני אדם במה שייתן להם מושכל מסוים, כמו שאמרו: 'דיברה תורה כלשון בני אדם', לתאר להם

את ה' בשלמויותיהם, הרי כל מה שאנו רשאים הוא להיעצר עם אותן האמירות, ולא נקראה בהן אלא בשעת קריאתן בתורה בלבד. אך כיוון שבאו גם אנשי-כנסת-הגדולה, והם נביאים, ותיקנו להזכיר אותן בתפלה, הרי תכליתנו שנאמר אותן בלבד [כלומר, כל מה שהותר לנו לומר בתפילה בבית-הכנסת הוא רק את האמירות והפסוקים והתארים שנזכרו בכתבי הקודש, וגם אלה הותרו לנו אך ורק במקום שאנשי-כנסת-הגדולה תיקנו לאמרם, ולהלן רבנו ירחיב בזה].

והנה תוכן מאמר זה: שהוא [=ר' חנינה] ביאר, כי שני גורמים נצטרפו שאנו מתפללים בהם: האחד מפני שנאמרו בתורה, והשני מפני שתיקנו הנביאים להתפלל בהם. שאלמלא הגורם הראשון לא היינו אומרים אותם, ואלמלא הגורם השני לא היינו מעתיקים אותם ממקומם ולא היינו מתפללים בהן, **ואתה ממשיך בתארים?!** הנה נתבאר לך עוד מלשון זה, **שלא כל מה שתמצא מן התארים המיוחדים לה' בספרי הנביאים מותר לנו להתפלל בהם ולאמרם.** לפי שלא אמר: 'אלמלא דאמרינהו משה רבנו לא הוה יכלין למימרינהו', אלא [הוסיף וקבע] תנאי אחר: 'ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפלה', ואז [ורק אז] הותר לנו להתפלל בהם.

ולא כפי שעשו הסכלים באמת, אשר הרבו והאריכו והתאמצו בתפילות שחיברו ותחינוט שסידרו להתקרב בהם לפני ה' לפי דמיונם, מתארים את ה' בהם בתארים, אילו תואר בהם אחד מבני אדם היה הדבר מגרעת כלפיו, לפי שאינם מבינים את העניינים הללו הנעלים, המופלאים משכלי ההמון, ועשו את ה' יתהדר ויתרומם שגרת לשונם, ותיארוהו ודיברו לפניו בכל מה ששוגים לחשוב שהוא אפשרי, ומאריכים בכך עד שיעוררוהו להתפעל לפי דמיונם [=ובלעגו של אליהו לנביאי הבעל בהר הכרמל: 'וַיְהִי בַצְּהָרִים וַיְהִי תֵּל בָּהֶם אֵלֵיהֶּ וַיֹּאמֶר קְרָאוּ בְּקוֹל גָּדוֹל כִּי אֱלֹהִים הוּא כִּי שִׁיחַ וְכִי שִׁיג לוֹ וְכִי דֶרֶךְ לוֹ אוֹלִי יִשְׁנֶן הוּא וַיִּקְעַ' (מ"א יח, כז)]. ובפרט אם מצאו לשון דברי נביא בכך, נעשה הדבר להם הפקר להביא לשונות הטעונים ביאור בכל האפשר [=לשונות שחובה לבארם באופנים ייחודיים ולמצוא את אופני ההשאלה או השיתוף שבהם], ומעתיקים אותם כפשוטם [=ואותם הכסילים משתמשים בכל הלשונות הללו כפשוטן ומגיעים להזיות מינות חמורות מאד], וגוזרים מהם וּמַעֲנִיפִים ובונים עליהם אמרים.

ורבה ההפקרות בדבר זה אצל הפייטנים והחרזנים, או אצל כל מי שנדמה לו שהוא אומר פיוט, עד שנתחברו דברים מקצתם כפירה מוחלטת ['ולדברי רבנו הרי פייטנים אלה מטים את האדם לכפירה בעל כורחו בבית-הכנסת, כדי לספק תאוות החזנים לעשות מעשה זמרי' (קאפח שם)], אך מעניין שקאפח השכיר, הוא בעצמו אמר את כל הדברים הללו בדבקות רבה, ומכיר ומורד היה], ומקצתם יש בהם מן השטות והדמיון הנפסד מה שמשחיק את האדם כפי טבעו בעת ששומעם ['היאך אדם מסוגל לכתוב דברי שטות בדמיונו שהוא אומר דברי חכמה' (קאפח שם)] ומביאו לידי בעת שמתבונן היאך נאמרים אותם הדברים כלפי ה' יתהדר ויתרומם.

[...] וראוי שתתבונן [כלומר שתדון קל-וחומר וכל-שכן] ותאמר [כך]: אם היה לשון הרע והוצאת-שם-רע עבירה חמורה, כמה חמור יהיה שחרור הלשון ביחס לה' יתעלה ותיאורו בתארים יתרומם מהם? ואיני אומר שזה מרי [=שזה רק בגדר מרי כלפי ה' יתעלה ויתרומם שמו], אלא [גם] חירוף וגידוף בשגגה מצד ההמון השומעים, ומאותו הסכל האומר.

אבל מי שהכיר מגרעת אותם הדברים [כמו קאפח וערוסי ותלמידיהם], ו[אף-על-פי-כן] אומרם, הרי הוא לדעתי מכלל מי שנאמר בהם: 'וַיִּחַפְּאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן עַל יְיָ אֱלֹהֵיהֶם' [מ"ב יז, ט], ונאמר: 'וַלְדָּבָר אֶל יְיָ תוֹעָה' [יש' לב, ו]. ואם אתה ממני שיחוס על כבוד קונו אין ראוי לך לשמעם כלל, כל-שכן שתאמרם, כל-שכן שתעשה כמותם. וכבר ידעת גודל חטאת המטיח דברים כלפי מעלה [ומה דינו של קאפח לאור דברי רבנו הללו?]. ואין ראוי לך כלל להזדקק לתוארי ה' החיוביים כדי לרוממו לפי דמיוןך, ואל תחרוג ממה שתקנו אנשי-כנסת-הגדולה בתפילות ובברכות, כי יש בכך די בהתאם לצורך, **בהחלט די!** כפי שאמר ר' חנינה.

אבל שאר מה שנאמר בספרי הנביאים [דהיינו שאר התארים למיניהם], קוראים אותו בעת שעוברים עליו [דהיינו בעת שלומדים את ספרי התורה והנביאים], אלא שצריך להיות בו בדעה כמו שביארנו, שהם תארי פעולות; או להורות על שלילת העדרן [=ששום פעולה לא נשגבה מיכולתו ורצונו של ה' יתעלה]. וגם עניין זה אין לפרסמו להמון, כי עיון מסוג זה מתאים ליחידים אשר רוממות ה' אצלם אינו בכך שיאמרו מה שאין ראוי [וכמעשה עמי הארצות בבתי-הכנסיות האורתודוקסים שבימינו, שנדמה להם שסכלותם חכמה], אלא במה שמשכילים כפי הראוי.

ואחזור להשלים את ההערה על דברי ר' חנינה ודיוקו, לא אמר: משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיה לו אלף אלפים **דינרי זהב** ומקלסין אותו **במאה דינרין** – לפי שאז היה מורה משל זה, כי שלמויותיו יתעלה יותר שלמות מן השלמויות הללו שמייחסים לו, אלא שהן ממינן, ואין הדבר בן כפי שהוכחנו. אלא דיוק משל זה הוא אמרו: 'דינרי **זהב** ומקלסין אותו בשל **כסף**'. ללמד כי אלה שהן אצלנו שלמויות [התארים השונים], אין כלפיו יתעלה מסוגם מאומה, אלא כולם מגרעת ביחס אליו, כמו שביאר [ר' חנינה] ואמר במשל זה: 'והלא גנאי הוא לו'.

הנה השמעתיו, כי כל מה שאתה מדמה בתארים הללו שהוא שלמות, הוא מגרעת ביחס אליו יתעלה אם היה ממין מה שאצלנו. וכבר הדריכנו שלמה ע"ה בעניין זה במה שיש בו די ואמר: 'כִּי הָאֱלֹהִים בְּשִׁמְיָם וְאַתָּה עַל הָאָרֶץ עַל כֵּן יִהְיֶה דְבָרֶיךָ מְעֻטִּים' [קה' ה, א]. "**ע"כ דברי רבנו.** וְאֵל מִי תִדְמִיּוּן אֶל וְיִמָּה דְמוּת תַּעֲרֹכוּ לוֹ [...] וְאֵל מִי תִדְמִיּוּנִי וְאִשְׁוֶה יֹאמֶר קְדוֹשׁ" (יש' מ).

***

ואם כך בתארי רוממות, כל-שכן בייחוס תארים גופניים גסים של שוכני-בתי-חומר, ובהחדרת דמיונות והזיות פגאניות בעניין מציאותה של ישות אלהית נקבית מקבילה לה' יתעלה...

"אַתָּה הָרָאָתָּ לְדַעַת כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים **אֵין עוֹד מַלְבְּדוֹ** [...] וַיִּדְעָתָּ הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתָּ אֶל לְבָבְךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בְּשִׁמְיָם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת **אֵין עוֹד**" (דב' ד, לה;לט).

"לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמִּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים **אֵין עוֹד**" (מ"א ח, ס).

"כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגֵאֲלוֹ יְיָ צְבָאוֹת אֲנִי רֹאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלַעְדִּי **אֵין אֱלֹהִים** [...] הַיֵּשׁ אֱלֹהִים מִבְּלַעְדִּי וְאֵין צוּר בֶּל יִדְעָתִי" (יש' מד, ו;ח).

"זָכְרוּ רִאשׁוֹנוֹת מַעֲוָלָם כִּי אָנֹכִי אֶל וְאֵין **עוֹד אֱלֹהִים** וְאִפְסָ כְּמוֹכִי" (יש' מו, ט).

"אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד זֹלָתִי אֵין אֱלֹהִים [...] לְמַעַן יֵדְעוּ מִמְזִרְחַ שְׁמִשׁ וּמִמְעַרְבָּהּ כִּי אֶפֶס בִּלְעָדִי אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד [...] וְאֵין עוֹד אֶפֶס אֱלֹהִים [...] הֲלוֹא אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד אֱלֹהִים מִבִּלְעָדִי אֵל צָדִיק וּמוֹשִׁיעַ אֵין זֹלָתִי, פָּנָו אֵלֵי וְהִנָּשְׁעוּ כָּל אֶפְסֵי אָרֶץ כִּי אֲנִי אֵל וְאֵין עוֹד" (יש' מה, ה-ו; יד; כא-כב).

כמו כן, ייחוס ישות אלהית נקבית פגאנית מוביל מיד להגשמת הבורא יתעלה באמצעות דימוי הבורא לבני האדם, שהרי הוא כביכול מנהל מערכת יחסים אינטימית עם ישות נקבית!

והנה לפניכם דברי רבנו ביסוד השלישי משלושה-עשר יסודות דת האמת:

והיסוד השלישי, שלילת הגשמות ממנו. והוא, שזה האחד אינו גוף ולא כוח בגוף, ולא יארעוהו מאורעות הגופים כגון התנועה והמנוחה, לא בעצם [במהות המעצבת את הישות] ולא במקרה [בשום מאפיין חיצוני-גופני]. ולפיכך שללו ממנו [חכמים] עליהם השלום החיבור והפירוד, ואמרו: 'לא ישיבה ולא עמידה לא עורף ולא עיפוי'. כלומר, לא פירוד והוא עורף, ולא חיבור, כי עיפוי מן 'עָפָו בְּכַתֵּף פְּלִשְׁתִּים' [ישעיה יא, יד], כלומר ידחפום בכתף להתחברם בהם. ואמר הנביא: 'וְאֵל מִי תִדְמִינָן אֵל וְיִמָּה דָמוֹת תַּעֲרֹכוּ לוֹ', 'וְאֵל מִי תִדְמִינִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמֵר קְדוֹשׁ' [ישעיה מ, יח;בה] – ואילו היה גוף כי אז היה דומה לגופות, וכל מה שבא בספרים מתארו בתארי הגופות, כגון ההליכה והעמידה והישיבה והדיבור וכיוצא בזה הם כולם בדרך ההשאלה, וכמו שאמרו [חכמים]: 'דיברה תורה כלשון בני אדם'. וכבר דיברו בני אדם בעניין זה הרבה. וזה היסוד השלישי הוא אשר מורה עליו מה שנאמר: 'כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה' [דברים ד, טו], כלומר, לא השגתם אותו בעל תמונה, לפי שהוא כמו שאמרנו לא גוף ולא כוח בגוף".

ד. והוא יחמול עלייך חמלה

בבית השלישי של הפיוט נאמר כך: "מקדש מלך עיר מלוכה, קומי צאי מתוך ההפיכה, רב לך שבת בעמק הבכא, והוא יחמול עלייך חמלה". כלומר, הקב"ה יחמול על ירושלים **בחמלתו!** ויש בבית הזה ייחוס תכונה אנושית לבורא-עולם, ואף חזרה עליה שנועדה להדגיש שאכן אין להבין את התואר כמשל, אלא כחמלה ממש הנובעת מהתעוררות של רחמים על ירושלים.

והנה לפניכם דברי רבנו במורה (א, נד), בעניין י"ג מידות של רחמים:

"ואין העניין כאן [בי"ג מידות של רחמים] שהוא בעל מידות [=תכונות נפשיות], אלא עושה פעולות הדומות לפעולות הנעשות על ידינו כתוצאה ממידות, כלומר מתכונות נפשיות, לא שהוא יתעלה בעל תכונות נפשיות [...]. וכל פעולה שנשיג מפעולותיו **נתארו יתעלה בתואר שאותה הפעולה יוצאת ממנו** [אצל בני האדם], ונקראה בשם הנגזר מאותה פעולה [בשעת קריאת או לימוד התורה, אך לא נחדירם מדעתנו לתפילות שנאמרות בבית-הכנסת כאמור]. [...] לכך נאמר עליו יתעלה 'רחום' [...] לא שהוא יתעלה מתפעל ומתרגש, אלא כאותה הפעולה הבאה מצד האב כלפי הבן שהיא תוצאה של רגישות וחמלה והתפעלות בהחלט, תבוא מצדו יתעלה כלפי חסידיו לא מתוך התפעלות [=התעוררות רגשית] ולא מתוך שינוי".

לפיכך, ייחוס של תכונת חמלה להקב"ה היא בגדר הגשמה ברורה, שהרי אין להקב"ה תכונות נפשיות אשר מתעוררות ומתפעלות, ומי שמתעקש לייחס לו אותן מדמה אותו לבני האדם.

והנה דברי רבנו במורה (א, לה): "כשם שצריך לחנך את הקטנים ולפרסם בהמון כי ה' יתהדר ויתרומם אחד ושאין ראוי לעבוד זולתו [כך יש לחנך לשלילת הגשמות: [...]] אבל שלילת הגשמות וסילוק הדימוי וההתפעלויות ממנו [יתעלה] הוא דבר שראוי לפרשו ולבאר לכל אדם כראוי לו, **ולשננו** לקטנים ולנשים ולפתאים ולחסרי התבונה, כמו שמשננים להם שהוא אחד ושהוא קדמון ושאין לעבוד זולתו [...]] **כי ההתפעלות שינוי** והוא יתעלה לא ישיגהו שינוי".

ואם יש לה' יתעלה תכונות נפשיות משתנות ומתפעלות, הרי שהוא דומה לבני האדם אשר מתפעלים ומתרגשים ונתונים להשפעות חיצוניות אשר מפעילות אותם ומעצבות את נפשם ואישיותם, ועל-כך הזהיר הנביא מלאכי (ג, ו): "כִּי אֶנִּי יְיָ לֹא שֶׁנִּיתִי". והנה לפניכם דברי רבנו במורה (א, לו) בעניין המגשימים אשר מתפרצים במחשבתם קמי שמיא ואשר גרועים מעובדי האלילים הקדמונים – ומתוך דבריו אנו למדים שייחוס התפעלויות לבורא-עולם, דהיינו שינויים מהותיים-פנימיים-רגשיים, הינו ביטוי ישיר ומובהק להזיית ההגשמה, והנה דבריו לפניכם:

"והיאך יהיה מצב מי שקשורה כפירתו בעצמותו יתעלה? והוא בדעתו היפך מכפי שהוא, כלומר שאינו לדעתו מצוי, או שלדעתו הוא שניים, **או שסבור שהוא גוף, או שהוא לדעתו בעל התפעלויות**, או שמייחס לו איזו מגרעת שהיא? [ייחוס מגרעת או התפעלות לבורא-עולם כמוהו בייחוס גוף שהרי ייחוס התפעלויות ומגרעות מוביל באופן ישיר ומידי לייחוס גוף] הנה זה בלי ספק יותר חמור מעובד עבודה-זרה על דעת שהיא אמצעי או מטיבה או מרעה לפי דמיונו. [...]] ואתה דע, שכל זמן שתהא בדעתך [ביחס לבורא השקפת] **גשמות או מאורע ממאורעות הגוף [כלומר שהוא יתעלה בעל התפעלויות או מגרעות]** – הנך מקנא ומכעיס וקודח אש ומעלה חמה ושונא ואויב וצר, יותר חמור מעובד עבודה-זרה בהרבה".

והנה לפניכם גם דברי רבנו במורה (א, נה), שם רבנו חוזר שוב על הדברים, ושוב מדגיש שמי שסובר שיש לה' גוף או שיש לו רגשות או תכונות נפשיות אשר הומות ומשתנות – הרי הוא כמי שסובר את "העדר האלוה או השיתוף או עבודת זולתו", והנה דבריו לפניכם (א, נה):

"וכן [חובה] לשלול ממנו כל התפעלות, כי כל ההתפעלויות מחייבות שינוי [שהרי השינוי הוא מאורע ממאורעות הגופות, וזו הגשמה ישירה], ושהגורם לאותן ההתפעלויות זולת המתפעל בלי ספק, ואילו היה יתעלה מתפעל באיזה אופן מאופני ההתפעלות היה זולתו הפועל בו והמשנה אותו. [...]] ואין ראוי להניח שום אדם באמונת הגשמות או **האָמֶנֶת מאורע ממאורעות הגופים**, אלא כמו שמניחים על האמנת העדר האלוה או השיתוף עמו או עבודת זולתו".

כלומר, לא רק שייחוס התפעלות לבורא הוא הגשמה ישירה, מפני שהוא מחייב שינוי שהוא מאפיין אנושי-גופני, ייחוס התפעלות מוביל גם להשקפה שבורא-עולם נתון וכפוף להשפעות חיצוניות, וזו מגרעת גדולה מאד; וייחוס כל מגרעת לבורא-עולם הוא בגדר חירוף וגידוף, וייחוס מגרעת שכזו לבורא-עולם הוא גם בגדר דימוי לבני האדם, הנתונים להשפעות חיצוניות אשר נקלטות בחמשת החושים הגופניים, ודימוי שכזה מוביל באופן ישיר ומידי להגשמה.

"מֵאִין פְּמוֹךְ יְיָ" (יר' י, ו), דהיינו אין כיוצא בך! וראו: "לעורר רחמי שמים?", "לימוד ושינון שלילת הגשמות הכרחי לכל אדם". ואחתום פרק זה בפסק רבנו בהלכות יסודי התורה (א, יב-יד):

"וכיוון שנתברר שאינו גוף וגוויה, יתברר שלא יארעו ולא אחד ממאורעות הגוף [...] והואיל והדבר כך הוא, כל הדברים הללו וכיוצא בהן שנאמרו בתורה ובדברי הנביאים הכל משל ומליצה הן, כמו שנאמר: 'וְיִשָּׁב בְּשָׂמִים יִשְׁחַק' [תה' ב, ד], 'כַּעֲסוֹנִי בְּהַבְלִיהֶם' [דב' לב, כא], 'כַּאֲשֶׁר שָׁשׂ יי' [דב' כח, סג], וכיוצא בזה. על הכל אמרו חכמים: 'דיברה תורה כלשון בני אדם'. וכן הוא אומר: 'הָאֱתִי הֵם מְכַעֲסִים' [יר' ז, יט], הרי הוא אומר: 'אֲנִי יי' לֹא שָׁנִיתִי', ואילו היה פעמים כועס ופעמים שמח היה משתנה. וכל הדברים האלו אינם מצויין אלא לגופים האפלים השפלים שוכני בתי חומר אשר בעפר יסודם. אבל הוא ברוך הוא, יתעלה ויתרומם על כל זה".

סוף דבר

לאור העובדה שהמקובלים תיארו את השבת כישות אלהית נקבית מקבילה לה' יתעלה, אבקש לצרף לפניכם את דברי רבנו במורה (א, לו) בעניין חומרתה העצומה של העבודה-הזרה, ואנא אל תתמהו עלי ותאמרו: והלא הדברים פשוטים! מפני שהדברים הפשוטים בימינו הפכו להיות נשגבים אפילו מכומרי הדרדעים ותלמידיהם, נושאי נס משנת רבנו ודרך האמת, ואלה שאמורים להיות חוד החנית במלחמת החורמה במינות ובעבודה-הזרה. מנהיגי הדרדעים בעלי המרדעות שועבדו ונרצעו למינים האירופיים השחורים ולהשקפותיהם ולשיטותיהם הפרו-נוצריות, עד שרדיפת הבצע השִׁררה והתאוות חדרה עמוק לליבם ומעצבת את כל עולמם.

וכה דברי רבנו במורה שם (א, לו):

"דע, כי כאשר תתבונן בכל התורה וכל ספרי הנביאים לא תמצא לשון חרון-אף, ולא לשון כעס, ולא לשון קנאה, כי אם בעבודה-זרה דווקא. ולא תמצא שנקרא: 'אויב יי' או 'צר' או 'שונא', אלא עובד עבודה-זרה דווקא. אמר: 'וְעַבְדְּתֶם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם, וְחָרָה אִף יי' בָּכֶם' [דב' יא, טז–יז], 'פֶּן יִחָרָה אִף יי' [דב' ו, טו], 'לְהַכְעִיסוּ בְּמַעֲשֵׂה יְדִיכֶם' [דב' לא, כט], 'הֵם קִנְאוּנִי בְּלֹא אֵל כַּעֲסוֹנִי בְּהַבְלִיהֶם' וכו' [דב' לב, כא], 'כִּי אֵל קִנָּא' וכו' [דב' ו, טו], 'מִדּוּעַ הִכְעִסוֹנִי בְּפִסְלֵיהֶם' [יר' ח, יט], 'מִכַּעַס בָּנָיו וּבְנֹתָיו' [דב' לב, יט], 'כִּי אִשׁ קָדְחָה בְּאִפִּי' [דב' לב, כב], 'נָקָם יי' לְצָרָיו וְנוֹטֵר הוּא לְאִיְבָיו' [נחום א, ב], 'וּמִשְׁלֵם לְשֹׁנָאָיו' [דב' ז, י], 'עַד הוֹרִישׁוּ אֶת אִיְבָיו' [במ' לב, כא], 'אֲשֶׁר שָׂנָא יי' אֶלְהֵיָּךְ' [דב' טז, כב], 'כִּי כָל תּוֹעֵבֶת יי' אֲשֶׁר שָׂנָא' [דב' יב, לא], ואלה רבו מלמנות, אלא שאם תתחקה עליו בכל הספרים תמצאנהו".

והואיל ואפילו ייחוס תארי רוממות הינו בגדר חירוף וגידוף, וכל-שכן ייחוס תארי מינות גופניים שהינם מתעים את העם לעבוד אלהים אחרים, וממיטים עלינו אסונות ופגעים איומים ונוראים – ראוי לחתום בדברי רבנו במורה (א, נט), אולי ייכנס משהו לליבם העֵרל של הדרדעים:

"והיותר בהיר בכל מה שנאמר בעניין זה הוא אמרו בְּתִלִּים: 'לָךְ דְּמִיָּה תִהְיֶה' [תהלים סה, ב], פירושו: הדומיה ביחס אליך היא התהילה. וזו בהירות עצומה מאוד בעניין זה, לפי שכל דבר שנאמר, וכוונתנו בו לרומם ולהלל, נמצא בו שגיאיה כל שהיא כלפיו יתעלה ונרגיש בו מגרעת מסוימת. ולכן השתיקה טובה יותר, וההסתפקות בהשגות השכל [היא הרצויה], כמו שציוו השלמים ואמרו: 'אִמְרוּ בְּלִבְבְּכֶם עַל מִשְׁכַּבְּכֶם וְדַמּוּ סֵלָה' [תהלים ד, ה]".

מילואים: שאלות ותשובות

נשאלתי כך: למה שלמה המלך (ואולי גם חז"ל) יכול לדמות את אלהים לדוד, ואת עם-ישראל (שבת או whatever) לכלה, ואלקבץ לא? **תשובה:** יש הבדל עצום בין כתיבת משלים לבין להתפלל בהם בציבור, ואסביר: כתיבת משלים ללומדים אפשרית בהנחה שברור למלמד וללומדים שמדובר במשלים. ויתרה מזאת, כל מי שמלמד תורה לא ימלט מלכתוב ומלהתנסח בפעלים מגשימים ביחס לבורא-עולם (הבורא יודע, רוצה, יכול, כועס, שונא וכו'), כי אין לנו דרך אחרת לבטא את הרעיונות והמחשבות. ברם, בתפילת הציבור הדבר נאסר לחלוטין, כדי להזכיר לבני-האדם שאף שאין לנו דרך לבטא רעיונות וכן ללמוד תורה מבלי להשתמש בפעלים מעולם המושגים החומרי – יש לידע שאין לה' גוף ודמות הגוף ושכל הביטויים שנאמרים בשעת הלימוד אינם מדויקים ביחס לבורא. וכבר הסביר זאת רבנו והבאתי את דבריו לעיל במובאה הארוכה מן המורה. יתר-על-כן, בתפילת הציבור משתתפים המוני עם-ישראל אשר רוב ואולי אף כל יסודות הדת וכן כל מושגיהם המחשבתיים נלמדים מנוסח התפילה, ולכן יש להיזהר בה אלף מונים. ולא רק את משלי אלקבץ הפגאני אסור לשבץ בתפילה, להבדיל, אפילו את משלי שלמה שבכתובים אסור, ואפילו את פסוקי התורה והנביאים אסור. כל שהותר לנו להתפלל בו בציבור הוא מה שנאמר בתנ"ך ונקבע לאמרו לדורות על-ידי אנשי-כנסת הגדולה, ותו לא. ולעיון נרחב בשאלתך, ראה נא במאמר: "מדוע דיברה תורה כלשון בני אדם?".

כמו כן, במשנה ידיים (ג, ה) נאמר כך: "כל הכתובים קודש ושיר השירים קודש קדשים", ואף שמבחינת הלכות טומאה וטהרה נדחו דברי רבי עקיבא, מבחינה מחשבתית דבריו עומדים בעינם: ויש ללמוד מהם שיש להיזהר מאד בשיר השירים ולא להתייחס אליו כאל סתם שבח אלא כשיר שבח קדוש במיוחד, ולכן חובה היא להרחיקו כליל מעמי הארצות. כללו של דבר, ר' עקיבא רומם מאד את קדושתו מפני שהשגיאה בו עלולה לגרום לזלזול, וכפי שקורה בימינו. ודרך אגב, אלקבץ היה מין גמור, שהרי הוא היה מכומרי הקבלה הארורה, ואפילו אם הוא היה כותב פיוט כשר לחלוטין הייתה מצוה לבערו, כי אסור להשאיר שם וזכר למינים ולמעשיהם.

עוד נשאלתי כיצד יש להבין את פסקי חז"ל ורבנו בהלכות שבת (ל, ב), וכה דבריהם:

"איזה הוא כיבוד? זה שאמרו חכמים שמצוה על אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת, מפני כבוד השבת. **ומתעטף בציצית ויושב בכובד ראש מייחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך** [כלומר אין יוצאים פיסית לקראת השבת, שהרי נאמר במפורש בהלכה 'מתעטף בציצית ויושב' וכו', אלא הכוונה היא שעליו לייחל להקבלת פני השבת באותה ההתרגשות ותחושת הרוממות שאוחזת אותו כשהוא יוצא לקראת המלך]. וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בערב שבת, ומתעטפים ואומרים: בואו ונצא לקראת שבת המלך [כלומר, קבלו את השבת באותה התרגשות ורוממות כמו שהייתם עתה יוצאים לקראת המלך]".

לסיכום, הביטוי "כמו שהוא יוצא לקראת המלך" משמעו: באותה התרגשות ותחושת רוממות שאוחזת באדם כאשר הוא יוצא לקראת המלך, כך הוא צריך להרגיש לקראת השבת. והמינים האירופים ועבדיהם הנרצעים עיוותו את משלי חכמים גם בעניינים הללו לכיוונים פגאניים.

שַׁעַר רַב־יַעֲי:

חַכְמֵי יוֹעֲצִי

אֲשַׁכְנֹז וְעַבְדֵּיהֶם

הַנִּרְצָעִים

איך עד היום לא נחשפה מינותו של שר"י?

"אִיךָ נִחְפְּשׁוּ עֲשׂוֹ נִבְעוּ מִצְפְּנָיו" (עובדיה א, ו). "יְיָ עָזַי וּמִצְעָדִי וּמִנוֹסֵי בְּיוֹם צָרָה אֵלַיךְ גּוֹיִם יָבֹאוּ מֵאַפְסֵי אֶרֶץ וַיֹּאמְרוּ אַךְ שָׁקֶר נִחְלִי אֲבוֹתֵינוּ הֶבֶל וְאִין בָּם מוֹעִיל" (ירמיה טז, יט).

איך עד היום במשך אלף השנים האחרונות, אף-לא-אחד מאלפי "חכמי ישראל" זיהה את מינותו וסכלותו של שר"י? כך נשאלתי באתר אור הרמב"ם, והנה תשובתי לשואל לפניכם:

הסיבה המרכזית להעדר ביקורת על רש"י-שר"י היא רמתם המחשבתית (ואף ההלכתית והמדעית) האפסית של הנחשבים ל"חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות. העובדה המטלטלת היא, שרק מעטים מ"חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות, הצליחו למלט את נפשם מהבלי המינות ומהשקפות המאגיה הרעות של חוגי אשכנז הקדמונים. ובמילים אחרות, רובם המכריע והמוחץ של הנחשבים ל"חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות, הם רפי-שכל ומחוסרי-דעת במקרה הטוב, ומינים ארורים שהתעו את עם-ישראל במקרה הפחות טוב.

ואם תתמה, על סמך מה הנני קובע קביעות כל-כך נחרצות?

ובכן, הנני יכול להפנות אותך למאות המאמרים באור הרמב"ם אשר מוכיחים את הנקודה הזו מִצְדִּים מחשבתיים והלכתיים שונים, דהיינו שבמשך אלף השנים האחרונות "חכמי ישראל" נכשלים ונחבלים תועים ומתעים בעלטה מחשבתית והלכתית; אך אביא לך ראייה פשוטה וקלה מזו לעיכול ולהבנה, כדי שהדרך שלך להבין את העניין תהיה קצרה ונוחה יותר:

ראה נא את סדרת המאמרים: "מלחמתו של הרמב"ם בגדולי האסלה", וממנה תלמד שכבר בזמנו של הרמב"ם רובם המוחץ (למעט בודדים נדירים מאד) של הנחשבים ל"חכמי ישראל" הללו, היו הוזי הזיות מחוסרי-דעת ומחללי-שם-שמים בהפיכת תורת-אלהים לקורדום-חוצבים – וזאת במקרה הטוב, ומינים וכופרים ועובדי אלילים נחותים מאד – במקרה הפחות טוב.

ומה שהיה נכון לתקופת רבנו נכון גם לימינו, אף שבימינו נראה שמצב **ההמונים** טוב יותר מאשר בימי קדם, בשל שכלול המדעים והחכמות ועיסוק רוב בני האדם בהם כבר מגיל צעיר מאד; וכן בשל המידע העצום אשר נגיש לרבים מקרב עם-ישראל ואשר מאפשר דיון מעמיק **וחופשי** בהשקפות ובדעות אשר הלעיטו אותנו בהן באלף השנים האחרונות – דבר שלא היה קיים, לא רק באלף השנים האחרונות, הוא אפילו לא היה קיים לפני עשרים שנה. רק לאחר מהפכת המידע ועם התפתחות רשת האינטרנט, נפתח הצוהר הגדול לחשיפת דרך האמת. "וְשִׁמְעוּ בְּיוֹם הַהוּא הַחֲרָשִׁים דְּבַרִּי סֵפֶר וּמֵאפֶל וּמִחֲשָׁךְ עֵינֵי עוֹרִים תִּרְאֶינָה" (יש' כט, יח).

ואם בכל זאת תרצה דוגמה נוספת, אף היא קלה להבנה, התבונן נא בעובדה המדהימה כיצד כל שדרות הכמורה האורתודוקסית בימינו, מגדולם ועד קטנם, כולל קאפח וערוסי הדרדעים אשר התיימרו ללכת בדרכו הישרה של רבנו, כולם קיבלו על עצמם את ספר-האופל הטמא והאלילי כאילו הוא נאמר מפי הגבורה לבר-יוחי, אף שקבלתם זו הינה כפירה ביסוד חשוב מאד מיסודות התורה, והוא: שהתורה הקדושה הזו שקיבלנו בהר סיני לא תשתנה ולא תוחלף!

ועוד, רבנו פוסק (ע"ז ב, י): "כל המודה [בפיו או בליבו] בעבודה-זרה שהיא אמת [והמודה בפיו סופו להודות גם בליבו] אע"פ שלא עבדה – הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא".

ולא רק בימינו, במשך אלף השנים האחרונות, מאז שהחלו חכמי-יועצי-אשכנז להחדיר לעם-ישראל את ההזיות והמאגיה כשיטה דתית, מצאנו בודדים מאד מתוך אלפי הנחשבים לחכמים אשר יצאו נגד הזיות המאגיה והמינות של ספר-האופל! **איך אפשר להסביר זאת?** רק בדרך אחת: "חכמי ישראל" היו ברמה מחשבתית נחותה ואילית מאד, וכן הם היו עסוקים ברדיפת בצע ותאוות אשר החשיכה את עיניהם מלראות את האמת נכוחה – כלומר, החדרת הזיותיהם להמונים לא הייתה רק עניין דתי אלא גם עניין כלכלי מובהק, כי ללא טמטום ההמון בהזיות לא ניתן לתמרנם ולהפוך אותם לעדר של מעריצים אשר מפיקים ממנו רווחים וטובות-הנאה.

ותשובה זו שהשבתי ולבנטית גם לימינו, שהרי כבר הוכח בראיות מדעיות שספר-האופל הוא בליל של מינות וטמטום, ואף-על-פי-כן, כל כומרי הדת בוחרים לראות בו תורה מן השמים. "וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְעֹנָ כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִי וּבִשְׁפָתָיו בְּבִדּוֹנִי וְלִבּוֹ רַחֵק מִמֶּנִּי וְתִהְיֶה יִרְאָתָם אֵתִי מִצּוֹת אֲנָשִׁים מִלְמָדָה, לָכֵן הִנֵּנִי יוֹסֵף לְהַפְלִיא אֶת הָעָם הַזֶּה הַפֶּלֶא וְפֶלֶא וְאֶבְדָּה חֻכְמַת חֻכְמָיו וְבִינַת בְּנֵיָיו תִּסְתַּמְרֶר" (יש' כט, יד). כלומר, העונש על ההתרחקות מידיעת ה' הוא הטמטום...

***

יש סיבה חשובה נוספת לכך שלא נמתחה ביקורת משמעותית על רש"י-שר"י והיא: קיים קשר שתיקה חזק מאד של יהדות אשכנז אשר חנק וחונק באלימות כל התעוררות של ביקורת כנגד חכמיה המדומים, וכל-שכן וקל-וחומר כנגד האליל הראשי שלהם הלא הוא רש"י-שר"י. ואוכיח לך זאת: במשך מאות רבות בשנים נכתבו ביקורות רבות כנגד רבנו הרמב"ם, ביקורות קטלניות אשר כולן עד לאחרונה שבהן הינן שקר וכזב ועלילות שווא ומדוחים. לעומת זאת, ביחס לרש"י-שר"י לא נכתבה שום ביקורת! כלומר, למעט רמיזות קצרות ונדירות מאד-מאד, לא נכתבה שום ביקורת רצינית על שר"י במשך אלף שנים! והשאלה שנשאלת: וכי יעלה על הדעת שאין שום ביקורת שניתן לומר על פירוש העילג של שר"י? וכי אין בדבריו אינסוף הוללות וסכלות? אלא, התשובה הפשוטה לכך היא שקיים קשר של הערצה סביב חכמי-יועצי-אשכנז ובראשם כמובן רש"י-שר"י, אשר חונק באופן אלים ועריץ מאד כל התעוררות של ביקורת כנגדם.

כלומר, אין ספק שהיו אנשים בודדים ונדירים שזיהו פה ושם את סכלותו ומינותו של שר"י, אך הם לא העזו לומר את דברם, או שהעזו אך נתקלו בתגובות כל-כך קשות ואלימות, עד שהם הבינו מהר מאד שאם הם חפצי חיים, אל להם לחשוף את מינותו של האדמו"ר הראשי.

ואתן לך שלוש דוגמות לביקורות שנכתבו קרוב לוודאי על שר"י, הראשונה: רבנו כותב בפרק הראשון במורה, שמי שפירש בספר בראשית (פרק א, פס' כו-כז) ש"צלם" הוא "דפוס", הוא בגדר מין, וכך בדיוק פירש שר"י שם ואף הוסיף שלל דברי מינות והגשמה גסים מאד, וכבר הרחבתי בניתוח דבריו שם במקומות אחרים, ולא אחזור על הדברים. ולשתי הדוגמות הנוספות ראה במאמרים: "מהו ספר הרפואות שגנז חזקיהו?", "מטרת המזוזה – ביקורת רבנו על שר"י". "הבישו חכמים חתו וילכדו הנה בדבר יי מאסו וחכמת מה להם" (ירמיה ח, ח-ט).

ומה עשו לרבנו? שרפו את ספריו! את ספר המדע ואת ספר המורה, וכן זייפו את כתביו אגרותיו ותשובותיו כדי לפגום ביוקרתו ובשלמותו המחשבתית, ואף יצאו כנגדו באלימות רבה. אך לא רק בגלל זאת, אלא ואולי אף בעיקר בשל מלחמתו במאגיה באלילות ובמינות אשר היו לחם חוקם של המינים האשכנזים הראשונים, וזו גם הסיבה שהם רוממו את הרמב"ן, אשר הסב להם עונג רב בתור רופא ספרדי אשר תקף את צור מחצבתו והצדיק את כל הזיות המינים.

אין ספק אפוא שקיים קשר של שתיקה בין המינים, בבחינת "חבור עצבים אפריים" (הושע ד, יז), והנה לפניך גם דברי ירמיה הנביא (יא, ט-יג), אשר מתאימים מאד למינים ולצאצאיהם:

"וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי נִמְצָא קֶשֶׁר בְּאִישׁ יְהוּדָה וּבִינְשֵׁבֵי יְרוּשָׁלַם. שָׁבוּ עַל עֲוֹנֹת אֲבוֹתֵם הָרָאשִׁים אֲשֶׁר מָאֵנוּ לְשִׁמּוֹעַ אֶת דְּבָרֵי יְהוָה הָלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעִבְדָם, הִפְרוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת אֲבוֹתָם. לָכֵן כֹּה אָמַר יְיָ הִנְנִי מְבִיא אֲלֵיהֶם רָעָה אֲשֶׁר לֹא יִכְלוּ לְצַאת מִמֶּנָּה וְזָעְקוּ אֵלַי וְלֹא אֶשְׁמַע אֲלֵיהֶם [ואכן הם הוכו מכת אכזרי]. וְהָלְכוּ עָרֵי יְהוּדָה וְיִנְשֵׁבֵי יְרוּשָׁלַם וְזָעְקוּ אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הֵם מְקַטְרִים לָהֶם וְהוֹשַׁע לֹא יוֹשִׁיעֵם לָהֶם בַּעַת רָעָתָם. כִּי מִסְפָּר עָרֵי הָיוּ אֱלֹהֵיךָ יְהוּדָה [=לכל עיירה עלובה בפולין יש איזה אדמו"ר נתעב או איזה גדול-אסלה ליטאי אשר משוייך לה] וּמִסְפָּר חֲצוֹת יְרוּשָׁלַם שְׁמֹתָם מִזְבְּחוֹת לְבָשֶׁת מִזְבְּחוֹת לְקֶטֶר לְבַעַל".

***

נקודה נוספת, שר"י הוא מקור הגאווה של יהדות אשכנז, ויש להבין, שיהדות אשכנז מפיקה רווחים וטובות-הנאה למכביר מן הגאווה הזו, כלומר ממיצוב וממיתוג מעמדה כיהדות העליונה והחשובה ביותר כביכול, הם למעשה הביאו לכך שתהיה העדפה בכל תחומי-החיים ליהודים ממוצא אשכנזי על-פני היהודים ממוצא מזרחי, אשר נחשבים ליהודים ברמה אנושית נמוכה יותר אם אבחר להתנסח בלשון עדינה (שהרי בנבכי ליבם, רבים מהאשכנזים ובמיוחד המינים וצאצאיהם, רואים בספרדים-הפרענקים תתי-יצורים נחותים ביותר, סוג ג במקרה הטוב).

לך תבדוק כמה רופאים בכירים אשכנזים יש לעומת רופאים בכירים מזרחים, או כמה שופטים אשכנזים יש בבתי המשפט לעומת שופטים מזרחים ובמיוחד בבית המשפט העליון, או כמה מרצים בכירים אשכנזים באוניברסיטאות לעומת מרצים בכירים מזרחים, או כמה אשכנזים במוקדי הכוח בשוק ההון לעומת מזרחים, או כמה אלופים ורמטכ"לים אשכנזים היו לעומת מזרחים, או כמה אשכנזים יש במוקדי הכוח בשב"כ ובפרקליטות לעומת מזרחים, או כמה אנשי תקשורת אשכנזים בכירים יש לעומת אנשי תקשורת מזרחים בכירים, ועוד ועוד...

כלומר, אם האמת תתפרסם ותתקבל ששר"י היה מין וכסיל אשר התעה את העם אחרי ההבל, מה הדבר אומר על יהדות אשכנז בכללותה? כיצד הדבר ישפיע על מעמדה בקרב עם-ישראל? ויש לעניין זה משמעויות מרחיקות-לכת מאד על חיינו החברתיים ואף הכלכליים היום בעם-ישראל, ולא רק בקרב העולם הדתי בארץ-ישראל, אלא בקרב העולם היהודי בעולם כולו – שהרי לאחר שהאמת תצא לאור ויתברר שמוצאה של יהדות אשכנז מבחינה מחשבתית הינו נחות מאד, והיא יצאה מקרב תועים ומינים פרו-נוצרים מושחתים אשר עבדו לאלהים אחרים, ואף השחיתו והחריבו את דרך האמת תוך שהם מתחזים לקדושים וטהורים ולאנשי חכמה

ודעת – הדבר יפגע פגיעה אנושה בתדמיתה, ופגיעה אנושה שכזו תביא להחלשת אחיזתה ושלטונה במוקדי הכוח בעם-ישראל, עד כדי איבוד שליטתה במוקדי הכלכלה והחברה.

עתה אולי תחל להבין מדוע קיים קשר של שתיקה ואפילו בימינו כנגד האמת בעניינו של רש"י-שר", שהרי הדבר ישפיע על כל שדרות העם והחברה! וכי המזרחיים יקבלו עוד על עצמם את עולם של האשכנזים? וכי המזרחיים יוסיפו להעריך ולהשתעבד להם? וביתר פירוט: כיצד נוכל לקבל את חכמיהם באוניברסיטאות, הווי ההזיות ושטופי התאוות? כיצד נקבל את חכמיהם מקרב העדה החרדית אשר מתעים את העם אחרי ההבל? כיצד אפילו נקבל על עצמנו את הפוליטיקאים האשכנזים החילוניים, כאשר אנחנו יודעים שמוצאם הוא בקרב יהדות רקובה מחשבתית ומוסרית מן היסוד? ואשר עיוותה שיבשה וסילפה והשחיתה את תורת משה?

הם לא ייהנו עוד מפריבילגיה מפוקפקת וממעמד מרומם מעצם מוצאם, אלא יצטרכו להוכיח את עצמם כבעלי כישרון אמיתי וכאנשי יושר ואמת, בדיוק כמו המזרחיים! בעוד שכיום, הם נחשבים למעולים ולמועדפים בראש ובראשונה בשל מוצאם האירופי ותו לא! אתה מצליח להבין את המשמעות האדירה של חשיפת מוצאם האמיתי המושחת והשקרי וכן של חשיפת ריקבון מוסריותם? וכמה אשכנזים מושחתים ומחוסרי-דעת יסוננו ויתבערו ממערכות המדינה החברה והדת? אך בינתיים, האשכנזים מעדיפים את השקר על-פני האמת, את טובות-ההנאה והתאוות על-פני עונג רוחני נצחי, את הזימה על-פני יראת שמים, ולכן הם ממשיכים בהתעייית ההמונים באמצעות שטיפת מוח תקשורתית יום-יומית שמנציחה את עליונותם המדומה.

וכאמור, כך הוא בכל תחומי-החיים כאן בישראל: בתחום הרפואה, המשפט, הפרקליטות, שוק ההון, הצבא, החינוך, התקשורת, ההייטק, ועוד, בכל התחומים החשובים הללו, מונו כמעט תמיד אנשים ממוצא אשכנזי לעמוד בכוורת שבראש התחומים הללו, ואם ייצא לאור שחכמי-יועצי-אשכנז מוצאם במינים אשר מורידין ולא מעלין, הדבר יפגע פגיעה אנושה מאד ביוקרתם בתדמיתם ובעריצותם, ובסופו-של-דבר ביקר להם מכל: בגאוותם ובכוחם הכלכלי והפוליטי.

"אִיךָ נִחַפְּשׁוּ עֵשׂוֹ נִבְעוּ מִצְפָּנִי, עַד הַגָּבֹל שֶׁלְחוּף כָּל אֲנָשִׁי בְּרִיתִי הַשִּׁיאֹרֶךְ יָכְלוּ לָךְ אֲנָשִׁי שֶׁלֹּמֶךְ לַחֲמֶךְ יִשְׁמִימוּ מְזֹר תַּחְתִּיךָ אֵין תְּבוּנָה בּוֹ, הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא נָאֵם יי' וְהֶאֱבַדְתִּי חֲכָמִים מְאֹדִים וְתְבוּנָה מִהֵרָ עֵשׂוֹ, וְחֹתוֹ גְּבוּרִיךָ תִּימֵן לְמַעַן יִפְרֹת אִישׁ מִהֵרָ עֵשׂוֹ מִקְטֹל, מִחֲמַס אַחִיד יַעֲקֹב תִּכְסֹּף בּוֹשָׁה [=מחמס התימנים והמזרחים] וְנִכְרַת לְעוֹלָם" (עובדיה א, ו-ו). והמבין יבין...

***

והמזרחיים? הם מעדיפים להישאר משועבדים תחת עול השלטון האשכנזי, מתבוננים הם על צאצאיו של יפת בהערצה עיוורת, כמו אחד מקרובי משפחתי ממוצא תימני מכובד – משפחה צנענית "מיוחסת" בעלת זיקה לדור דעה, אשר מתעקש לשוחח עם בניו בשפת היידיש!

קים קים קים, יחרים אבוק! ופעם אחת הוא אף הטיח בי איך אני מעז לירוק על אבותיו... ומאן אבוק? ומאן אומק? וכל זאת מפני שביקשתי להקריא את דברי רבנו במאמר קידוש השם. "ואם אָמַר יֹאמַר הָעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנִי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנִי לֹא אֵצֵא חֲפָשִׁי, וְהִגִּישׁוּ אֲדֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל הַדָּלֶת אוֹ אֶל הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אֲזָנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וְעָבְדוּ לְעֹלָם" (שם' כא, ה-ו).

אלה הם עבדים נרצעים תועים ואומללים המשולים לאותו עבד נחות אשר התאהב בעבודתו השעבוד, ואשר זועק ועורג לאדונו: אהבתי את אדוני את אשתי ואת בניי – לא אצא חופשי! ואחתום בדבר ה' אל שמואל הנביא (טז, ז): "וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל שְׁמוּאֵל: אֵל תִּבֹּט אֶל מְרֹאֵהוּ וְאֶל גְּבוּהַ קוֹמָתוֹ כִּי מֵאַסְתִּיהוּ כִּי לֹא אֶנְשֵׁר יִרְאֶה הָאָדָם, כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיו וַיִּירֹאָה לְלֵבָב".

סוף דבר

והיה אחד, שימי שמו, אשר קרא את המאמר והגיב כך:

עדיין אני לא מבין. היו עשרות מיליוני יהודים באלף שנים האחרונות. מתוכם היו לכל הפחות עשרות או מאות אלפי לומדי תורה. מתוכם היו לכל הפחות, לכל הפחות, מאות אם לא אלפי לומדי תורה ברמה מאד-מאד גבוהה [האמנם רמתם גבוהה?]. איך זה יכול להיות שאפילו אחד (!!!) לא מדבר על זה? שוב, קראתי את המאמר, אבל עדיין – בצורה הגיונית שכלית נייטרלית – איך זה יכול להיות? זה פשוט לא הגיוני. תחשוב למשל על הרמב"ם או על אחרים שהיו להם הרבה מתנגדים. או בימינו שיש מחלוקות ואלו יוצאים נגד אלו, ואלו יוצאים נגד אלו וכו'. איך יכול להיות שאין שום אזכור (לפחות לא שאני מכיר) נגד רש"י במשך 1000 שנים?

תשובה:

איך יכול להיות שעם-ישראל נכשל במיליוני ייעודו במשך 2000 שנים? איך יכול להיות שבית-המקדש נחרב פעמיים? וכו' וכו' ניתן להמשיך עוד ועוד באינסוף שאלות מסוג זה... וכמו שעם-ישראל הפנה עורף לדרך האמת במשך 2000 שנים כך הוא הפנה עורף לחכמי האמת ואימץ מינים ומכשפים והוסיף הזיות פגאניים להיות לראשיו ולגדוליו. אגב, עד היום. כמו כן, אפשר לשאול את שאלתך גם ביחס לדתות אחרות: איך במשך אלפי שנים מיליארדי אנשים הולכים אחרי השקר של הנצרות האסלאם ההינדו וכו' וכו'... איך אברהם אבינו ע"ה עמד לבדו כנגד אומה שלמה אכזרית ורשעה? "הַחֲרָשִׁים שָׁמְעוּ! וְהַעֲרִים הִבִּיטוּ לְרֹאוֹתַי!" (יש' מב, יח).

ויתרה מזאת, מדוע זה משנה אם מישהו דיבר על-כך או לא? והלא השאלה החשובה היא האם הנני דובר אמת? ואם אנכי דובר אמת, האם תשלול את דברי רק בגלל שאף-לא אחד דיבר על מינותו של שר"י באופן מפורש? והלא זה נגד התורה, שהרי התורה מצווה אותך ללכת בדרך האמת, מבלי להתייחס לנסיבות ולריבוי שיבושי הדעות וההשקפות שאתה שומע מסביבך.

ובאותה מידה לפי דברך יש לאמץ את ספר-האופל רק בגלל העובדה שמעטים מאד התנגדו לו ולדרך המאגיה והאלילות באלף השנים האחרונות, שהרי מה ההבדל בין אחד לבין עשרה? ואם הולכים לפי הרוב המוחץ אין הבדל גם בין אחד לבין אלף וכולם יידחו... והבחירה בידך.

לאחר הדברים האלה הוסיף נאור טויטו את הדברים הבאים, **וזה לשונו:**

אני מסכים איתך שזו באמת תמיהה גדולה, ואני חושב שהסיבה פשוטה – אם מישהו התנגד לפירושיו של רש"י הוא מסתמא שמר את זה לעצמו, וגם אם נאמר שהיו כאלה שהשמיעו את התנגדותם תהיה בטוח שדבריהם מיד בטלו ברוב ובוודאי העלימו אותם מיד. מכל מקום, אתה

רואה "עינק בעינק" את החסרונות והתקלות העצומות שיש בפירושיו. החל בהזיות בדמיונות ובמאגיה וכלה בהחדרת מדרשי חז"ל כפשוטם, דבר שגרם לחורבן איום ונורא בדת ישראל.

עד כאן דבריו, והוספתי והשבתי לו כך:

חשוב להוסיף, כי אלמלא מהפכת המידע בדור האחרון, לא הייתי מצליח לחשוף את מינותו של שר"י וגם אותי היו מצליחים להעלים, ובקלות רבה. ואפילו בדור הזה של מהפכת המידע העצומה, רבים ממכריי ואפילו מקרבי בני משפחתי הפנו לי עורף אך ורק בגלל העניין הזה! דהיינו בגלל יחסי לשר"י, ורבים מהם אף תקפו אותי קשות בעניין זה, למרות הראיות החזקות כנגד שר"י וחבר מרעיו. ואת התקפותיהם ותשובותי להם ניתן לראות במדור "כתבי הגנה" שבבלוג הראשי. ובזכות מאבקי כנגד שר"י הנני נזכר לעתים קרובות בדברי דוד המלך:

"וְאֶנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ חֲרָפַת אָדָם וּבְזוֹי עִם" (תה' כב, ז); "כָּל רֹאִי יִלְעָגוּ לִי וַיִּפְטִירוּ בְּשָׁפָה יָבִיעוּ רֹאשׁ" (תה' כב, ח); "מוֹזֵר הָיִיתִי לְאֶחָי וְנִכְרִי לִבְנֵי אֹמִי" (תה' סט, ט); "עַל גְּבִי חָרְשׁוּ חֲרָשִׁים הָאֲרִיכוּ לְמַעֲנִיתָם" (תה' קכט, ג); "אֱלֹהִים זָדִים קָמוּ עָלַי וַעֲדַת עֲרִיצִים בִּקְשׁוּ בִפְשִׁי וְלֹא שָׁמוּךְ לִנְגָדָם" (תה' פו, יד); "מִכָּל צָרָרִי הָיִיתִי חֲרָפָה וְלִשְׁכְּנִי מָאֵד וַיִּפְחַד לְמִידְעִי רֹאִי בַחוּץ נִדְדוּ מִמֶּנִּי" (תה' לא, יב); "וְאֶנִּי הָיִיתִי חֲרָפָה לָהֶם יִרְאוּנִי וַיִּבְעִנוּ רֹאשָׁם" (תה' קט, כה); "אֹיְבֵי יֹאמְרוּ רַע לִי מִתִּי יָמוּת וְאֶבֶד שְׁמוֹ" (תה' מא, ו); "יִחַד עָלַי וַתִּלְחָשׁוּ כָּל שִׁנְאֵי עָלַי וַיִּחְשְׁבוּ רָעָה לִי" (תה' מא, ח); "אֵל יִשְׁמַחוּ לִי אֹיְבֵי שִׁקְרָה שִׁנְאֵי חֲנָם יִקְרְצוּ עֵינַי" (תה' לה, יט); "יִחַד עָלַי וַתִּלְחָשׁוּ כָּל שִׁנְאֵי עָלַי וַיִּחְשְׁבוּ רָעָה לִי" (תה' מא, ח); "גַּם אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר בְּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכַל לַחֲמִי הִגְדִּיל עָלַי עָקֵב" (תה' מא, י); "רַבּוֹ מִשְׁעָרוֹת רֹאשֵׁי שִׁנְאֵי חֲנָם עֲצָמוּ מִצְמִיתִי אֹיְבֵי שִׁקְרָה" (תה' סט, ה); "עֲשֵׂה עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה וַיִּרְאוּ שִׁנְאֵי וַיִּבְשׁוּ כִּי אֵתָהּ יְיָ עֲזָרְתָנִי וַנִּחְמָתִנִּי" (תה' פו, יז); "תֵּן לָהֶם כְּפָעֲלָם וּכְרַע מַעֲלִיָּהֶם כַּמַּעֲשֵׂה יְדֵיהֶם תֵּן לָהֶם הָשֵׁב גְּמוּלָם לָהֶם" (תה' כח, ד).

ואחתום בדברי ירמיה וישעיה על הרדיפות שעברו בשל אמירת האמת:

"פְּתִיתִנִּי יְיָ וְאָפַת חֲזַקְתִּנִּי וַתּוֹכַל הָיִיתִי לְשֹׁחֹק כָּל הַיּוֹם כִּלָּה לֵעַג לִי, כִּי מִדִּי אֲדַבֵּר אֲזַעֵק חֲמָס וְשָׁד אֶקְרָא כִּי הָיָה דָּבָר יְיָ לִי לְחֲרָפָה וּלְקֶלֶס כָּל הַיּוֹם, וְאִמְרָתִי לֹא אֲזַכְּרֶנּוּ וְלֹא אֲדַבֵּר עוֹד בְּשִׁמּוֹ וְהָיָה בְּלִבִּי כְּאִשׁ בִּעֲרַת עֵצָר בַּעֲצָמָתִי וְנִלְאִיתִי כִּלְכָּל וְלֹא אוֹכַל, כִּי שָׁמַעְתִּי דְּבַת רַבִּים מְגוֹר מִסָּבִיב הִגִּידוּ וַנִּגִּידֵנוּ כָּל אֲנוֹשׁ שְׁלוֹמִי שִׁמְרִי צִלְעֵי אוֹלִי יִפְתָּה וְנוֹכְלָה לוֹ וְנִקְחָה נִקְמַתְנוּ מִמֶּנּוּ, וַיִּי אוֹתִי כִּגְבוּר עָרִץ עַל כֵּן רָדְפִי וַיִּכְשְׁלוּ וְלֹא יִכְלוּ בָשׁוּ מָאֵד כִּי לֹא הִשְׁכִּילוּ כְּלִמַּת עוֹלָם לֹא תִשְׁכַּח, וַיִּי צְבָאוֹת בְּחֹן צְדִיק רָאָה כְּלִיּוֹת וְלֵב אֶרְאָה נִקְמַתָּה מֵהֶם כִּי אֵלֶיךָ גִּלִּיתִי אֶת רִיבִי" (יר' כ, ז-יב).

"אֲדֹנִי יְיָ נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוֹדִים לְדַעַת לַעוֹת אֶת יַעֲף דְּבַר יַעֲרִי בִּבְקָר בִּבְקָר יַעֲרִי לִי אֲזֵן לְשִׁמְעַ כְּלִמּוֹדִים, אֲדֹנִי יְיָ פָּתַח לִי אֲזֵן וְאֶנְכִי לֹא מְרִיתִי אַחֲרָי לֹא נְסוּגָתִי, גּוֹי נָתַתִּי לְמַכִּים וּלְחַיִּי לְמַרְטִים פָּנִי לֹא הִסְתַּרְתִּי מִכְּלִמּוֹת וְרָקָה, וְאֲדֹנִי יְיָ יַעֲזָר לִי עַל כֵּן לֹא נִכְלַמְתִּי עַל כֵּן שָׁמַעְתִּי פָנִי בַּחֲלִמִישׁ וְאֲדַע כִּי לֹא אֲבוֹשׁ, קְרוֹב מִצִּדִּיקִי מִי יָרִיב אֹתִי נַעֲמָדָה יָחִיד מִי בַעַל מִשְׁפָּטִי יִגֹּשׁ אֵלַי, הֵן אֲדֹנִי יְיָ יַעֲזָר לִי מִי הוּא יִרְשָׁעִנִּי הֵן כָּלֶם כִּבְגָד יִבְלוּ עֵשׂ יִאֲכָלֶם, מִי בָכֶם יִרָא יְיָ שָׁמַע בְּקוֹל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר הִלָּךְ חֲשָׁכִים וְאֵין נֹגֶה לוֹ יִבְטַח בְּשֵׁם יְיָ וַיִּשְׁעַן בְּאַלְהֵיוֹ, הֵן בְּלָכֶם קִדְחִי אִשׁ מֵאֲזִרִי זִיקוֹת לָכֵן בְּאוֹר אֲשַׁכֶּם וּבְזִיקוֹת בַּעֲרֶתֶם מִיָּדִי הָיְתָה זֹאת לָכֶם לְמַעַצְבָּה תִּשְׁכַּחוּ" (יש' נ, ד-יא).

דברי מילואים: קושיה על המאמר ותשובתה

נשאלתי כך: אתה טוען שלא הייתה ביקורת על פירוש רש"י בשל קשר של הערצה כלפיו. אולם, שנים רבות למדתי תלמוד עם פירוש רש"י ותוס', והתחושה שקיבלתי היא שונה. כמעט בכל סוגיה בעלי התוס' מקשים על פירושו ודוחים אותו. עד שנדמה שהוא טועה כמעט בכל סוגיה. זה לא מסתדר עם הטענה שיש קשר של הערצה והסתרה של כל ביקורת כלפיו.

תשובה:

אם אכן כדברך, דהיינו שבעלי תוספות המינות מראים שרש"י טועה בכל סוגיה, מדוע אפוא הוא הפך לאליל? כלומר, אם אכן בעלי תוספות המינות מראים שרש"י הוא כסיל נבער אשר כלל אינו יודע ללמוד גמרא, מדוע כמעט אף אחד בימינו לא מוכן לקבל את עובדת היותו מין? מדוע האמירה שרש"י בגדר מין גרועה בעיניהם מעבודה-זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים? אלא ברור, שביקורתם של בעלי תוספות המינות חלושה מאד, ואף אותה די השתיקו, כלומר לא משתמשים בדברי בעלי תוספות המינות כדי לדחות את פירוש רש"י, אלא כדי להוסיף עוד ועוד פלפולים והזיות על הגמרא, וכדי להעסיק עוד ועוד את יושבי הישיבות בהזיות פגאניות.

ויתרה מזאת, האם בעלי תוספות המינות מערערים על יושרו ודתיותו ומוסריותו של רש"י? האם הם חולקים על רש"י בענייני פירושי המינות שלו? או בעניין פירושי המאגיה וההזיות הפגאניות שיש בו למכביר? וודאי שלא, אלא כל ביקורתם היא על ענייני לימוד ופלפול שוליים יחסית, אשר ניתן להבין כך וניתן להבין אחרת. והעובדה שיש כל-כך הרבה פירושי מינות ומאגיה והזיות פגאניות בפירושו של רש"י, ואף-על-פי-כן, אפילו בימינו, דור המדע והדעת, אף-לא-אחד מעז אפילו לרמוז או לתמוה על-כך, מעידה על צדקת דבריי בעניין קשר השתיקה.

"וַיֹּאמֶר יי אֵלַי **נִמְצָא קֶשֶׁר בְּאִישׁ יְהוּדָה וּבְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם**, שָׁבוּ עַל עֹזֶנֶת אֲבוֹתָם הָרָאשִׁים אֲשֶׁר מָאֵנוּ לְשִׁמּוֹעַ אֶת דְּבָרֵי וְהִמָּה **הִלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעִבְדָם הַפְּרוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת אֲבוֹתָם**, לֵכֵן כֹּה אָמַר יי: **הִנְנִי מְבִיא אֲלֵיהֶם רָעָה אֲשֶׁר לֹא יוּכְלוּ לְצַאת מִמֶּנָּה וְזָעְקוּ אֵלַי וְלֹא אֶשְׁמַע אֲלֵיהֶם**, וְהִלְכוּ עֲרֵי יְהוּדָה וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם וְזָעְקוּ אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הֵם מְקַטְרִים לָהֶם וְהוֹשָׁע לֹא יוֹשִׁיעוּ לָהֶם בַּעַת רָעָתָם, כִּי מְסַפֵּר עָרִיף הָיוּ אֲלֵהֶיךָ יְהוּדָה וּמְסַפֵּר חֲצוֹת יְרוּשָׁלַם שֶׁמֶתָם מִזִּבְחֹת לַבָּשֶׁת מִזִּבְחֹת לְקֶטֶר לְבָעַל" (ירמיה יא, ט-יג).

והוסיף מאן-דהו וכתב:

זה פשוט מאד, בעלי התוספות באו מבית מדרשו של רש"י, הם חולקים עליו רק בפרטים. כלומר, גם מבחינתם הוא רבם הנערץ, הם פשוט סוברים שמותר לחלוק בפירוש הגמרא.

מבחינה מחשביתית אין הבדל בינם לבין רש"י, הם מפרשים את אגדות חז"ל כפשוטן כמוהו, הם עיוותו את נוסחאות התלמוד עד לבלי היכר בדיוק כמו שרש"י עשה, הם האמינו בכל המדרשים המזויפים כמו רש"י, הם הוסיפו וגרעו אינספור הלכות כמו רש"י, הם סברו שהתכלית זה ללמוד גמרא עם עיוותי הנוסח ועם פירושיהם לנצח, ושהוויכוח התלמודי הוא התכלית. אולי בגלל זה הם חלקו על רש"י כי הם אהבו להתווכח, מעין משחקי ילדים. כמו כן,

אני חושב שהעובדה שבעלי התוספות לא הפסיקו להתעסק עם פירושיו של רש"י, מוכיחה שדווקא הייתה להם מגמה להגדיל ולרומם את רש"י כאילו פירושיו ראויים לעיון מעמיק...

זאת ועוד, ההערצה לרש"י דומה להערצה ליש"ו, כלומר גם בעבר וגם בימינו היו וישנם נוצרים משכילים אשר לא העזו להרהר על אלהותו של ישו, כי זה נחמד לחשוב שאתה עושה תועבות ואיזה צלוב אחד מכפר עליך. ואותו הדבר לגבי רש"י וחבריו, מינות משכא: הם פתחו את הפתח של מסחור תורת משה ואנשים רבים נמשכו לזה, כולל לומדי התורה הביקורתיים, שהיכולת הביקורתית שלהם מוגבלת או איננה קיימת כלל, כאשר מדובר במלחמה עם תאוותיהם.

הרי אנשים אוהבים זימה, שדים, הזיות ושיגעונות, את כל זה רש"י מספק לקהל היעד שלו. פירוש רש"י וספר האופל הינם ספרים שמספקים הנאה עצומה לבעלי ההזיות הנבערים, רפי השכל ונחותי המחשבה. לקרוא את פירוש רש"י זה כמו לצפות בסרט אנימה. הרמב"ם לעומת זאת "משעמם": הוא מכניס רבנים לדיכאון כי אסור לקחת כסף על התורה, הוא מפחיד את ההוזים עם פילוסופיה מדע ואמת, אין בכתביו סירנות יפות ושדים בבית הַכְסָא, וכל מיני שטויות שהמקובלים אומרים על גימטריות. אין אצלו קברי צדיקים שיכפרו להוזים על העוונות, ואין תחפושות פגאניות בפורים עם שתיה ללא גבולות – לפי הרמב"ם יצר הרע נמצא באדם וחלק ממנו, ואין שום כוח שכופה את האדם לעשות עבירות! נמצא אפוא, שהאדם אשם במעשיו הרעים – וזאת מחשבה שאנשים לא מוכנים להתמודד איתה, לכן הם אומרים שיש מלאך שקוראים לו סמאל והוא יצר הרע והוא כופה יהודים מסכנים לחטוא! ולכן הם כלל אינם אשמים... זאת ועוד, לאותו מלאך יש אישה מלאכית מרושעת ושמה "לילית" והיא מחטיאה גברים מסכנים בעריות, כל זה התחיל מההזיות של רש"י שהשטן בספר איוב הוא מלאך.

אז מי יחלוק על רש"י וחבר מרעיו ויפסיד כל הרבה הזיות משעשעות וטובות הנאה?

רק אוהבי אמת שמספרם הוא אחד מעיר ושניים ממשפחה.

***

ואחתום בשני קטעים מדברי רבנו במורה, הראשון מתוך דברי רבנו בצוואתו בראש ספרו:

"אבל המבולבלים [=הוזי ההזיות המאגיות לריבוי מיניהן וסוגיהן] אשר כבר **נְתַטְּפוּ מוּחוֹתֵיהֶם** בדעות הבלתי נכונות ובדרכים המטעים, ויחשבו אותם מדעים אמיתיים, ומדמים שהם בעלי עיון [ושהם 'חכמי ישראל'] ואין להם ידיעה כלל בשום דבר הנקרא 'מדע' באמת [ואף הינם 'יותר תועים מהבהמות', כלשון רבנו ב'מאמר תחיית המתים'] – הם יירתעו מפרקים רבים ממנו [מפרקי 'מורה הנבוכים'], ומה מאד יקשו עליהם כי לא יבינו להם עניין. ועוד, כי מהם [=מלימוד החכמה ומקניית הדעת] תתגלה פסולת הסיגים שבידם [ולכן התנגדו למורה, כדי שלא תִּחְשַׁפְּךָ תרמיתם, סכלותם ונבלותם], שהן סגולתם ורכושם המיועד לאידם".

והשני מתוך דברי רבנו במורה (ב, כג):

"וכל זמן שהאדם מוצא את עצמו [...] נוטה כלפי התאוה והתענוגות [...] הרי הוא תמיד יטעה וייכשל בכל אשר ילך, מפני שהוא יחפש השקפות אשר יסייעוהו למה שטבעו נוטה אליו".

יובב אלירן נגד אור הרמב"ם

בעבר תקף אותי אוויל אורתודוקסי באופן קשה ועקשני מאד. מדובר ביושב ישיבות לשעבר, אשר זיהם את נפשו וטימא את מחשבתו בהזיות המינים השחורים עובדי האלילים האילמים. מנפשו נותרו צללים עכורים ואפלים ובהם הוא נדמה לסובבים אותו כאדם שחי ונושם, אך לפי האמת הוא מת מהלך. עקשנותו ומשטמתו כלפיי הקמוני באותם הימים, כי טרם הבנתי אז את עומק התהום החשוכה שבה מתבוססים הרשעים, ואת עוצמת שנאתם לדרך האמת.

משטמתו של יובב נדלקה והתעוררה בעקבות המאמר בעניין גלגולי הנשמות. יובב טען טענות בעקשנות פגאנית כפייתית אשר אופיינית ליושבי הישיבות, אלא שנוספה לעקשנות הזו גם משטמה ועיוורון שטרם נתקלתי בהם אז באותם הימים. כל התשובות שנשלחו ליובב נתקלו בקיר אטום ובחומת מינות בצורה, והוא לא חדל ולו לרגע אחד מלהקשות את ערפו ולהעז את פניו. בתגובה לתשובות-האמת הוא פלט עוד ועוד דברי-הבל וגלי הזיות אשר נדמו לו כמרגליות, מטפח בידיו ורוקד בשיגעון כשימפנזה שיכורה. ואף שנדמה לו ליובב שהוא הולך בדת משה, הוא שוקע עוד ועוד בבהמיותו, ובעיוורונו המוחלט משחית את תורת האמת שקיבלנו בסיני.

כדי שלא להלאות את הקוראים בהבליו של יובב, אחל את הדיון בתשובתי האחרונה ליובב. מן התשובה נלמד על תהום ריקנותו המחשבתית, וזו תלמד אותנו משהו על תהום הטמטום האורתודוקסית שעם-ישראל שרוי בה – תהום ששיקעונו בה כומרי הדת רודפי הבצע והשררה, אשר השחיתו את דתנו, והחדירו לה הזיות מאגיות שנועדו לטמטם את ההמונים ולהפוך אותם לעבדים נרצעים וכנועים, שישרתו ויעריצו ויממנו את הכומרים הללו כאילו היו אלהים חיים.

והנה תשובתי ליובב: יובב כנראה שכח מה הוא אמר, ולכן נשחזר בעבורו את השתלשלות הדיון עד עתה: יובב טען שהפסוק בבראשית (לח, ט): "וַיַּדַע אֹנֶן כִּי לֹא לוֹ יִהְיֶה הַזָּרַע וְהָיָה אִם בָּא אֶל אִשְׁתּוֹ אַחִיו וְנִשְׁחַת אֶרְצָה לְבִלְתִּי נֶתֶן זָרַע לְאָחִיו", הוא "ראיה מוחצת" להזיית גלגולי הנשמות. יובב לא הביא ראיה או פרשנות מתקבלת על הדעת, הוא פשוט החליט שזו ראיה, והנני יכול לשער שכוונתו היא לכך שאונן היה אמור "להחיות" את אחיו בגלגול נשמה, והואיל והוא סירב "להחיות" את אחיו בהבאת בן שבו תתגלגל נשמתו של אחיו – נענש בחומרה.

ובכן, מסורת התורה-שבעל-פה עומדת כנגד דברי אלירן, שהרי אונקלוס מתרגם שם כך: "וַיַּדַע אֹנֶן כִּי לֹא לוֹ יִהְיֶה הַזָּרַע" – "וַיַּדַע אֹנֶן אֲרִי לֹא עַל שְׁמִיָּה מִתְקָרִי זָרְעָא", תרגום הדברים: "וידע אונן כי לא על שמו ייקרא הזרע". נמצא אפוא, שאונן חטא בחטא חמור לה' בכך שלא נתן זרע לאחיו המת ולא הקים לו נֶשֶׁם בישראל, ובמלים אחרות אונן כרת את המשכיותו של אחיו ועל-כך הוא נענש בחומרה – וכן מפרש שם רס"ג: "לֹא לוֹ יִהְיֶה הַזָּרַע – לא אליו יתייחס הזרע".

זאת ועוד, הסבר הפסוק לפי האמור עולה גם מהלכות ייבום וחליצה (ב, ז):

"מי שמת והניח אחים רבים – מצוה על הגדול לייבם או לחלוץ, שנאמר: 'וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקִים עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל' [דב' כה, ו]; [לימוד נוסף:] מפי השמועה

למדו שאינו מדבר אלא בבכור של אחים, כלומר גדול האחים **יקום על שם אחיו המת**; וזה שנאמר: 'אֲשֶׁר תֵּלֵד' – משמעו אשר ילדה האם, עם משמע אשר תלד היבמה".

כמו כן, בהתאם לרעיון האמור חז"ל ניסחו את כתובת היבמה (הלכות יבום וחליצה ד, כח):

"וזה הוא נוסח כתובת יבמין שנהגו בו העם: ביום פלוני... איך פלוני בן פלוני אתא לקדמנא וכן אמר לנא. אחי דמן אבא שכיב, וחיי לרבנן ולכל ישראל שבק, ובר וברת ומורית ומחסין ומוקים **נְשָׂא בִּישְׂרָאֵל לֹא שִׁבְק** [=ולא הותיר מי שיקים את שמו בישראל], ושבק ההיא אתתא דשמה פלונית בת פלוני, וחאזי לי מן אוריתא ליבומי יתה כדכתיב בספר אוריתא דמשה יבמה יבא עליה. וצביאת פלונית דא ואתיבמת לפלוני בר פלוני יבמה **לאוקומי שמא בישראל** [=להקים שם בישראל] כדכתיב: 'וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל'. וכתב לה פלוני יבמה לפלונית יבמתיה כסף זוזי מאתן דחאזו לה" וכו'.

ואף שאין חובה לקרוא לבן באותו השם בדיוק שבו קראו לאח שמת, כגון מחלון או כיליון – עצם העובדה שיש לאח המת בן שממשיך את שמו, זָכְרוּ ממשיך בזה לחיות בינינו, שהרי כולם יודעים וזוכרים שהבן הזה נולד במטרה להחיות ולשְׁמֵר את זכר האח שמת. ועד יומו האחרון הוא ייזכר, ובניו ובני יזכרו שהוא נולד כדי להחיות ולהזכיר את שמו של האח שמת.

וכאמור, גם רס"ג מפרש נָשָׂם (בר' לח, ט): "לֹא לוֹ יְהִיָּה – לא אליו יתייחס הזרע". כלומר, ייעודו של הבן הזה הוא להזכיר ולשְׁמֵר את זכרו של האח המת, וכאילו האח המת הזה הוא אביו בפועל. ומכיוון שייעודו של הבן הזה לזכור ולהזכיר את שמו של האח המת, אונן סירב באופן מכוער ביותר לתת זרע לאחיו המת, מתוך רשעות בלתי נתפשת וצרות-עין אכזרית ביותר.

ממכלול הדברים עולה באופן ברור ומובהק, שהפסוק באונן בבראשית (לח, ט) עוסק בחטאו הגדול של אונן, ברשעותו ובאכזריותו, אשר באו לידי ביטוי בסירובו העיקש להקים לאחיו נָשָׂם בישראל – וזו כאמור התנהגות סדומית רעה מאד. ודי בשתיים-עשרה שנות לימוד בבית-הספר כדי להבין שאין שום ראייה מהפסוק הזה להזיית גלגולי הנשמות, ומי שמתעקש לטעון שיש ראייה מן הפסוק הזה אינו מסוגל להבין מושג כלל, והוא אינו רחוק מן הבדואים מאמיני השדים אשר חונקים את נשותיהם לעתים עד מוות, כדי להוציא ולבער מהן שדים ורוחות דמיוניים.

***

יובב ראה את התשובה אך התעקש לטעון שהפסוק עוסק בהזיית גלגולי הנשמות, הואיל ואונן קָטַף לפני מתן תורה ומצות הייבום טרם ניתנה לישראל. ברם, אם לפי יובב לא הייתה מצות ייבום טרם מתן תורה, מדוע אפוא שתהיה מצות גלגול נשמות טרם מתן תורה? כלומר, יובב טוען מצד אחד שלא הייתה מצות ייבום, אך מצד שני טוען שהייתה מצוה לגלגל נשמות? והלא מדובר לפני מתן תורה! מדוע אפוא נענש אונן במיתה על-כך שלא נשא את אשת אחיו? כמו כן, אם הייתה מצוה לפני מתן תורה לגלגל את נשמת האח המת בבן שייולד מאלמנתו, מדוע מצוה זו איננה מופיעה בשום מקום בתרי"ג המצוות? לעומת זאת, את מצות הייבום כן מצאנו בתרי"ג המצוות באופנים מפורשים ובהלכות רבות ומפורטות, ולכן ברור, שאף שלא קיימו את מצות הייבום מכוח תורת משה, קיימוהּ מכוח ערכי המוסר והצדק, החמלה והאנושיות.

וכבר נאמר על אברהם אבינו בבראשית (יח, יט): "כִּי יִדְעֲתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשִׁמְרוּ דֶּרֶךְ יְיָ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא יְיָ עַל אֲבֹרָתָם אֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלֵיו". כלומר, מפסוק זה עולה באופן ברור שאבות האומה ובניהם ובני-בניהם הלכו בדרכי המוסר, הצדק והמשפט, הרבה לפני מתן תורה – ומצות הייבום הינה מצוה גדולה וחשובה מאד-מאד מבחינה מוסרית ואנושית, הרבה יותר לדוגמה מהכנסת האורחים שאברהם דקדק בה מאד. ואף איני יודע איך אפשר לסבור שטרם מתן תורה, אבות האומה ובניהם לא הלכו בדרכי האמת, המוסר והחמלה רק בגלל שלא נצטוו ללכת בהם במעמד הר סיני – וזה לא יעלה על הדעת.

והואיל ואונן הפנה עורף לדרכי המוסר והצדק, החמלה והאנושיות – הענישו ה' בחומרה. ברור אפוא כשמש, שבשל חשיבותה המוסרית העצומה, אבות האומה ובניהם ובני בניהם הורו לקיים את מצות הייבום, וכאשר היה צורך הם אף הזדרזו לקיימה – שהרי אם לא הייתה מצוה כזו גם בימיהם, מדוע יהודה מורה לבנו אונן להקים לאחיו שם בישראל? והנה הפסוק בבראשית (לח, ח): "וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן בֶּאֱלֹא אִשְׁתְּ אַחִירָה וַיִּבֶם אֹתָהּ וְהָקָם זָרַע לְאַחִירָה".

כמו כן, בתורה נאמר במפורש שיהודה חָטָא בכך שהוא מנע מִשְׁלָה בְּנוֹ לַיִּיבֻם את תמר כלתו (בר' לח, יד): "וַתִּסֶּר בְּגָדֶיהָ אֶלמְנוּתָהּ מֵעֲלֶיהָ וַתִּכְסֶּ בַּצִּעִיף וַתִּתְעַלֶּף וַתִּשָּׁב בַּפֶּתַח עֵינָיו אֲשֶׁר עַל דֶּרֶךְ תַּמְנָתָהּ כִּי רָאָתָה כִּי גָדַל שְׁלָה וְהוּא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה", ולאחר מכן נאמר (בר' לח, כו): "וַיִּבֶר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְּתִיהָ לְשָׁלָה בְּנִי וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּה".

אגב, אם זה היה משרת את אלירן העקשן הוא היה טוען שאבות האומה קיימו את כל תרי"ג המצוות, וכמנהגם של הכסילים הוּזִי ההזיות להבין את כל מדרשי חז"ל כפשוטם. ברם, משום מה, דווקא כאן אלירן העקשן העקוש נמנע מלטעון שיש להבין את המדרשים כפשוטם...

***

זאת ועוד, יובב לומד כאמור מבראשית (לח, ט): "וַיֵּדַע אוֹנָן כִּי לֹא לוֹ יְהִיָּה הַזָּרַע וְהָיָה אִם בָּא אֶל אִשְׁתּוֹ אַחִיו וְשָׁחַת אֶרְצָה לְבִלְתִּי נֶתֶן זָרַע לְאַחִיו". כלומר, יובב לומד את הפסוק כך: "לְבִלְתִּי נֶתֶן זָרַע [=נִשְׁמָה] לְאַחִיו [דהיינו להחיותו בגלגול]". ברם, מעצם הפסוק עולה שלא ניתן לפרש את המלה "זרע" כ"נשמה", שהרי בראש הפסוק נאמר: "וַיֵּדַע אוֹנָן כִּי לֹא לוֹ יְהִיָּה הַזָּרַע", ואם נפרש את המלה "זרע" כ"נשמה" נהיה מוכרחים להסביר שהסיבה שאונן השחית את זרעו היא מפני שהוא לא רצה לגלגל את נשמתו-שלו בבן אלמנת אחיו: "וַיֵּדַע אוֹנָן כִּי לֹא לוֹ יְהִיָּה הַזָּרַע [כלומר הזרע-הנשמה שתגלגל בבן לא תהיה שלו]" – וזו סכלות שטרם ראיתי! שהרי איך יעלה על הדעת שנשמתו של אונן תתגלגל לתינוק? והלא אונן עדיין יחיה בהיוולדו?

ואצרף לפניכם פסוקים שמוכיחים שהמלה "זרע" בתורה אין משמעה "נשמה" אלא "בן":

(1) "וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שֵׁת לִי אֱלֹהִים זָרַע אַחֵר תַּחַת הָבֵל כִּי הָרְגוּ קַיִן" (בר' ד, כה; **2**) "וַיֹּאמֶר אֲבָרָם הֵן לִי לֹא נִתְּתָה זָרַע וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי" (בר' טו, ג; **3-4**) "לָכֵה נִשְׁקָה אֶת אֲבִינִי וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ וְנִחְיָה מֵאֲבִינוֹ זָרַע [...] וַיְהִי מִמֶּחֶרֶת וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל הַצְעִירָה הֵן שְׁכַבְתִּי אִמָּשׁ אֶת אֲבִי נִשְׁכְּבוּ וְגַם הַלֵּילָה וּבָאִי שְׁכַבְתִּי עִמּוֹ וְנִחְיָה מֵאֲבִינוֹ זָרַע [ולפי יובב, עמון ומואב הם גלגול של לוט]" (בר' יט, לב-לד; **5**) "וַיֹּאמֶר

אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם אֶל יִרְעָ בְּעֵינָיָה עַל הַנֶּעַר וְעַל אֲמָתָהּ כָּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלָיָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ כִּי בִיצָחָהּ יִקְרָא לָהּ זָרַע [=ולפי יובב, יצחק הוא גלגולו של אברהם אבינו] "בר' כא, יב; (6) "כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם מִזֶּרַע אֶהְיֶה הַכֹּהֵן לֹא יִגַּשׁ לְהִקְרִיב אֶת אִשְׁוֹ יְיָ מוֹם בּוֹ אֶת לֶחֶם אֱלֹהֵי לֹא יִגַּשׁ לְהִקְרִיב" (ויק' כא, בא; (7) "אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אֶהְיֶה וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בְּקִדְשֵׁים לֹא יֵאָכֵל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וְהִגָּע בְּכָל טָמֵא נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שְׂכַבְתָּ זָרַע" (ויק' כב, ד; (8) "וְכֹהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְשִׁבָּה אֶל בֵּית אָבִיהָ כְּנַעֲוִיָּה מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹאכֵל וְכָל זֶר לֹא יֵאָכֵל בּוֹ" (ויק' כב, יג; (9) "זָכְרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לִמְעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרַב אִישׁ זֶר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אֶהְיֶה הוּא לְהִקְטִיר קֹטֶרֶת לִפְנֵי יְיָ וְלֹא יִהְיֶה כְּקֹרֶחַ וְכַעֲדָתוֹ כְּאֲשֶׁר דָּבָר יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה לֹ" (במ' יז, ה).

***

יובב העיקש ראה את תשובתי אך בחר לשקוע בסכלותו, והנה לפניכם תגובתו: **(א)** מה הכוונה "לא לו יהיה הזרע" מה הפירוש המילולי? למה לא אליו יתייחס הזרע? בגלל שהוא מייבם את אשת אחיו הזרע אינו שלו? **(ב)** גם במקרה של רות ונעמי כל השכנות ניחמו את נעמי על זה שבועז ייבם את רות כלתה, וכתוב: "לְהִקְרִיב שָׁם הַמֵּת עַל נַחֲלָתוֹ וְלֹא יִכָּרֵת שֵׁם הַמֵּת" (רות ד, י), איך המת חוזר כביכול לנחלתו? נכון שלפי ההלכה המייבם יורש נכסי המת, אבל זה לא מסביר את הפסוק. תהיה אמיתי ותגיד מי צודק כאן. וזה לא אני זה הרמב"ן מעיר את כל זה.

והוספתי והשבתי לו:

(א) כבר נתבארו הדברים היטב, והכוונה היא שהבן ייקרא **על שם** האח המת, בין אם בשמו ממש ובין אם בכך שכולם יזכרו ויידעו שהוא נולד במטרה שלא יימחה שם אותו האח המת מישראל. כך תרגם-פירש אונקלוס: "כִּי לֹא לוֹ יִהְיֶה הַזָּרַע" – "אֲרִי לֹא עַל שְׁמִיהָ מִתְקַרֵּי זָרַעָא", וגם רס"ג הלך בדרך האמת והצדק ופירש שם: "לא לו יהיה הזרע – לא אליו יתייחס הזרע". ואופן לא רצה להקים לאחיו שם בישראל ולשמר את זכרו, מתוך צרות-עין, נקמנות ורשעות.

(ב) בעניין הפסוק שאלירן מביא כראיה ממגילת רות, ובכן, העקשן אפילו לא ידע לקרוא פשוט של פסוק (טוב, האמת שזה לא מפתיע), אז איך הוא יבין בענייני השגחה ושכר ועונש?

ראו נא את הפסוק ברות (ד, י): "לְהִקְרִיב שָׁם הַמֵּת עַל נַחֲלָתוֹ וְלֹא יִכָּרֵת שֵׁם הַמֵּת מִעַם אֲחִיו". יובב טען שיש ראייה בפסוק הזה לכך שהמת חוזר לנחלתו, דהיינו בגלגול דמיוני, וכלשונו: "איך המת חוזר כביכול לנחלתו?". ברם, אין שום ראייה בפסוק שהמת חוזר בגלגול לנחלתו, שהרי נאמר במפורש בפסוק: "לְהִקְרִיב שָׁם הַמֵּת עַל נַחֲלָתוֹ וְלֹא יִכָּרֵת שֵׁם הַמֵּת מִעַם אֲחִיו".

ומה שהוא מציין שגם הרמב"ן העיר על זה, ובכן, אין להקשות מן המינים, שהרי הרמב"ן היה סבור ששעיר המשתלח של יום-הכיפורים הוא קרבן לנפש מאדים... וזאת בנוסף לאינסוף ההזיות המאגיות הנגעלות שהוא החדיר לתורת משה וזיהם בהן מקור מים חיים, וכבר כתבתי סדרת מאמרים על הרמב"ן הנבל שהסיבה היחידה שחכמי-יועצי-אשכנז הפכו אותו לגדול היא הערצתו לשר"י ולשאר המינים האירופיים, וכן בשל התקפותיו על הרמב"ם שנאו-נפשם אשר שפך אור בוהק על מינותם ועל גילוליהם, ושבר את גאון ליבם הערל. "אֵיךְ נִחַפְּשׁוּ עֵשׂוֹ נִבְעֵוּ מִצְּפֵינוּ [...] הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא נָאֵם יְיָ וְהֶאֱבַדְתִּי חֻכְמֵי מִצְרָיִם וְתִבְוִנָהּ מִהֵרָ עֵשָׂו" (עוב' א).

***

יובב ראה את תשובתי, והוסיף והקשה כך: **(א)** לא ענית מה כוונת הפסוק: "לֹא לוֹ יְהִי הַזָּרַע". בגלל שקוראים לו על שם המת הוא לא שייך לאב? **(ב)** הרמב"ם פוסק בהלכות נחלות (ג, ז) שמי שיורש את נכסי המת זה האח המייבם ולא הבן, ועניין זה סותר את מה שרשמת; **(ג)** לפי ההלכה גם אין חיוב לקרוא את שם המת לילד הנולד; **(ד)** לגבי שם המת על נחלתו אפשר לדחוק כמו שרשמת, אבל נראה מכל העניין שם וממה שניחמו השכנות את נעמי שהן האמינו בדבר יותר עמוק: "וַתֹּאמְרֵה הַנָּשִׁים אֶל נְעָמִי בְרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גֹּאֵל הַיּוֹם".

וכן הוספתי והשבתי לו:

(א) האמנם לא עניתי מהי הכוונה? תקרא שוב ושוב עד שתבין: אף שהבן נולד לאביו, מטרתו ותכליתו וייעודו היא לא להמשיך את שם אביו אלא להמשיך את שם דודו המת, אחי אביו.

ואולי יתרה מזאת, אלירן המגולגל טוען כאמור שהפסוק הנדון: "לֹא לוֹ יְהִי הַזָּרַע", הוא ראייה לגלגולי הנשמות. ברם, יש להקשות עליו באותה הקושיה שהוא פולט מפיו: וכי העובדה שהנשמה תתגלגל לתוך הבן, מוחקת את העובדה שהבן הזה הוא בנו של אביו הביולוגי? כלומר, אם יש קושי בפסוק לפי אלירן, הקושי הזה מקשה על הזייתו באותה המידה: מדוע נאמר בפסוק: "לֹא לוֹ יְהִי הַזָּרַע"? וכי גלגול הנשמה מוחק את ייחוסו הביולוגי של הבן?

ולדרכנו אין שום קושי, וכפי שהוסבר לעיל, ואילו לשיטתו הקושי הזה עומד בעינו.

(ב) לגבי ההלכה שבהלכות נחלות (ג, ז) נאמר בה כך: "מי שייבם אשת אחיו, הוא יורש כל נכסי אחיו המוחזקים". כלומר, למרות שאונן היה אמור לזכות בנכסי אחיו הוא סירב לתת לו זרע, וזאת מתוך רשעות וייצר נקמה ושנאה לאחיו, ללמדנו על רוע ליבו ועל צדקת עונשו הכבד.

(ג) לגבי העובדה שאין חובה לקרוא לבן על שם אחיו המת, ובכן, הדבר כל-כך ברור ומפורש עד שאין צורך לכתבו בהלכה (דב' כה, ו): "וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל", ובדומה לכך שאין הלכה שמחייבת לקבל את האמת ממי שאמר, ובכל זאת לא יעלה על הדעת שאין זו חובה נעלה. כמו כן, אם יש שם לא ראוי לאח המת, וכי התורה תכריח את האם לקרוא לבן בשם שיסב לה צער או שיחנך את הבן לדרכים לא טובות? וזו לדעתי הסיבה שלא נתחייבנו בתורה לקרוא לבן הנולד דווקא בשמו המדויק של דודו המת.

(ד) לגבי הפסוק מרות (ד, יד): "וַתֹּאמְרֵה הַנָּשִׁים אֶל נְעָמִי: בְרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גֹּאֵל הַיּוֹם", ובכן, פסוק זה נזכר בדברי אלירן העקשן כראיה "לעניין עמוק" דהיינו להזיית גלגולי הנשמות. ברם, אין בפסוק זה שום עניין עמוק, ואין מקרא יוצא מדי פשוטו, ופשוט המקרא הוא הודאה לה' יתעלה על-כך ששלח גואל לרות ולנעמי. ועל-סמך רמזים דמיוניים הזויים ומגוחכים שעד עתה הוא לא הסביר, אלירן העקשן מחריב את תורת משה באימות הזיה שיסודה בקרב עובדי האלילים הקדמונים: אמונה רעה אשר משחיתה כליל את יסוד השכר והעונש, ונלוות לה רעות מחשבתיות משחיתות נוספות. וכמו שפירטתי במאמר על הזיית גלגולי הנשמות.

ואם כבר הגענו לדון בפסוקים ממגילת רות פרק ד, ראו נא עוד כמה פסוקים שם:

"וַיֹּאמֶר בְּעֵז לְזִקְנִים וְכָל הָעָם [...] וְגַם אֶת רוּת הַמַּאֲבִיָּה אֲשֶׁת מַחְלוֹן קְנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהָקִים שֵׁם הַמֵּת עַל נַחְלָתוֹ וְלֹא יִכָּרֵת שֵׁם הַמֵּת מֵעַם אֲחִיו וּמִשְׁעַר מְקוֹמוֹ יַעֲדִים אִתָּם הַיּוֹם [...] וַיִּקַּח בְּעֵז אֶת רוּת וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֵא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן יְיָ לָהּ הָרִיוֹן וַתֵּלֶד בֶּן. וַתֹּאמְרָנָה הַנָּשִׁים אֶל נְעָמִי בְּרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גָּאֵל הַיּוֹם וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל".

שימו לב, גם במגילת רות יש תשובה לשאלה: מה כוונת הפסוק באמרו: "לא לו יהיה הזרע"? והתשובה: "להקים שם המת על נחלתו ולא יכרת שם המת מעם אחיו ומשער מקומו". נמצא, שמטרת הבן היא להקים שם לאחי-אביו שמת, והוא יקרא על שמו של האח המת. ובמלים אחרות, אף שייחוסו הביולוגי יישאר לעולם לאביו, ייעודו הוא להמשיך את שם האח המת.

כמו כן, גם הפסוקים האחרונים מבטאים נאמנה את דברינו: "וַיִּקַּח בְּעֵז אֶת רוּת [...] וַיִּתֵּן יְיָ לָהּ הָרִיוֹן וַתֵּלֶד בֶּן. וַתֹּאמְרָנָה הַנָּשִׁים אֶל נְעָמִי בְּרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גָּאֵל הַיּוֹם וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל". כלומר, לאחר הולדת הבן לא רק נגאל שמו של בעלה המת של רות, אלא גם שם אביו אלימלך. כלומר, בועז, בגאולתו את רות, גאל למעשה גם את אלימלך וגם את בנו – ואם הפסוקים הללו מתארים עניינים דמיוניים של גלגולי נשמות אליליים, איך גאולתו של בועז גאלה גם את אלימלך וגם את בנו מחלון או כיליון? וכי יש אפשרות ששניים יתגלגלו באחד?

ושאלה קמה וניצבה: מדוע יובב מצטט את הפסוק מרות (ד, יד), ומשמיט ממנו את סופו שהוא החשוב ביותר? והנה הפסוק שציטט, והוספתי את שלוש המלים שהוא משום מה השמיט:

"וַתֹּאמְרָנָה הַנָּשִׁים אֶל נְעָמִי בְּרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גָּאֵל הַיּוֹם וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל".

***

יובב ראה את תשובתי והמשיך בעיקשותו:

א) ברש"י בבראשית (א, כו–כז) אפשר להבין גשמות כמו שהוא [=הוא מתכוון אלי] מתעקש, ואפשר להבין אחרת כמו שכל הפרשנים (שפתי חכמים רא"ם ועוד) הבינו; **ב)** ראה גם רש"י בשמות טו, ח. שם כתוב במפורש, דיברה תורה **כביכול דוגמת** מלך בשר ודם לשבר את האוזן מה שיכולה לשמוע. זה כמעט להדיא שהקב"ה לא בשר ודם. אי אפשר להתווכח על זה; **ג)** והבאתי לך עוד פסוק: רש"י בשמות (כא, כא) מביא מדרש: מקומו של עולם ואין עולמו מקומו, מזה גם נראה שרש"י לא היה מגשים (ראיה פחות טובה מהקודמת אבל עדיין).

וזו תשובתי לדבריו:

א) יובב מתעתע כאילו הוויכוח בינינו בעניינו של שר"י שקול בראיות, וזה שקר וכזב, כי הראיות לכך ששר"י היה מין עולות עשרות מונים באיכותן ובכמותן על הראיות שהוא לא היה מין. ומין ארור כזה, שמחדיר לתוך פירושיו פירושים מתעתעים כדי שיהיה לו במה להיתלות ולכזב שהוא אינו מין, הוא מין הרבה יותר מסוכן וארור מסתם מין סכל ואוויל, כמו לדוגמה מחבר ספר-האופל, אשר מינותו ברורה וגלויה לכל מי שאינו עובד אלילים אילמים. אגב, הרמב"ם קובע בפסקה הראשונה במורה (א, א) ששר"י היה מין דהיינו כל המפרש צלם-דפוס הוא מן המינים, וכבר הרחבתי מאד בניתוח פירושו של שר"י בבראשית שם, במאמר על רש"י חלק ד.

ב) לגבי הפסוק שאלירן העקשן מפנה אליו בשמות (טו, ח), ואשר משם הוא מביא ראיה לכך ששר"י היה כביכול ממרחיקי הגשמות. ובכן, כבר התייחסתי בהרחבה רבה לפרשנותו זו של שר"י במאמר שכותרתו: "ראית דרדעי חכם בעיניו – תקוה לכסיל ממנו". ושם הוכחתי שמדובר בזיוף ובהתעיה מכוונת של המינים שבאו לאחר שר"י וביקשו לטשטש את מינותו.

ג) לגבי הפרשנות השנייה של שר"י בשמות, היא מופיעה בפרק לג פסוק בא, ולא כדברי אלירן. מכל מקום, הבה נבחן את הפסוק: "וַיֹּאמֶר יְיָ הִנֵּה מָקוֹם אֲתִי וְנִצְבֹּתָ עַל הַצֹּר". ושם פירש רש"י: "הִנֵּה מָקוֹם אֲתִי – בהר אשר אני מדבר עמך תמיד, יש מקום מוכן לי לצורכך שאטמינך שם שלא תיזוק, ומשם תראה מה שתראה, זהו פשוטו. ומדרשו על מקום שהשכינה שם מדבר ואומר המקום אתי, ואיני אומר: 'אני במקום', שהקב"ה מקומו של עולם ואין עולמו מקומו".

רש"י העילג מעתיק מדרש מבראשית רבה בשיבושים. וכך נאמר במדרש שם (ויצא, סח):

"אמר ר' יוסי בר' חלפתא: אין אנו יודעין: אם הקדוש-ברוך-הוא מקום עולמו אם עולמו מקומו? מן מה דכתיב: 'הִנֵּה מָקוֹם אֲתִי', הוּא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא מְקוֹם-עוֹלָמוֹ ואין עוֹלָמוֹ-מְקוֹמוֹ".

וממה שר' יוסי אומר "אין אנו יודעין" וכו' עולה בבירור שהמדרש כלל לא נועד להרחיק מן ההגשמה, שהרי אם זו הייתה מטרת המדרש היה ברור לר' יוסי כיצד יש לומר, אלא שיש כאן עניין אחר לחלוטין, והוא השאלה: מהו השבח והרוממות המתאימים ביותר לבורא-עולם? כלומר, כלל לא מדובר במדרש ב"מקום" פיסית כפי ששר"י הבין, אלא ב"מקום" מסוג אחר לחלוטין, "מקום" שמשמעו מעלת כבודו במציאות, אשר כידוע אין לה חקר ואין לה קץ.

הוא אומר, הביטוי: "עולמו מקומו" מבטא את ההשקפה שראוי לשבח את הקב"ה בפעולותיו, דהיינו בשכלול עולמו הנפלא והמופלא ודי בכך, אף שכמובן אין בשבח זה כדי להגיע עד חקר רוממותו. ואילו הביטוי השני ש"הקב"ה הוא מקום עולמו", נועד לבטא את ההשקפה שראוי לשבח את הקב"ה באופן שידגיש את העובדה שאין אנו מסוגלים להגיע עד חקר אלוהים ונישא – וההשקפה השנייה הזו באה לידי ביטוי בשבח הייחודי אשר אנו אומרים בקדושת תפילת העמידה: "ברוך כבוד ה' ממקומו", והנה לפניכם דברי רבנו בעניין זה במורה (א, ח):

"ועל דרך הנשאלה זו [לפיה המושג 'מקום' מבטא רוממות דרגה ומעלה] נאמר: 'בְּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ' [יח' ג, יב], כלומר כפי מעלתו ורוממותו כבודו במציאות, וכן כל היכן שנזכר 'מקום' כלפי ה', אין הכוונה בו אלא מעלת מציאותו יתעלה, אשר אין לה משל ולא דימוי כמו שיתבאר".

נמצא, שהשבח שאנו משבחים את בורא-עולם באומרנו: "בְּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ", משמעו למעשה הוא: "יתברך שמו כפי מעלתו ורוממותו כבודו במציאות, אשר אין להן משל ולא דימוי", שהרי אין אנו מסוגלים להבין עד חקר את גדולתו ומעלתו של הקב"ה. מדובר אפוא בשבח מאד מיוחד ומדויק ומדוקדק, שהרי לפיו אין אנו מצמצמים את השבח למושגים הארציים והגשמיים שאנחנו מכירים, אלא משבחים אותו כפי רוממות-מעלתו הנשגבה שאין לה חקר ותכלית.

וזו היא מהות ההתלבטות הרעיונית שבדברי ר' יוסי במדרש: האם ראוי לצמצם את השבח אך ורק למושגים הארציים והגשמיים שאנחנו מכירים, או שמא יש להדגיש את העובדה ששגב

מעלתו ורוממות-כבודו במציאות בלתי ניתנות להשגה ולתפישה, וכדברי רבנו: "אשר אין לה משל ולא דימוי", וכדברי איוב (יא, ז): "הַחֶקֶר אֵלֹהִים תִּמְצָא אִם עַד תִּכְלִית נִשְׁדִּי תִּמְצָא?".

ומסיבה זו חז"ל גם קבעו לומר בסוף הקדיש: "לעילא-לעילא מכל שירתא ותושבחתא ונחמתא", כלומר שהוא יתעלה נשגב ומרומם לעילא-לעילא מכל השירות והתושבחות שאנו משבחים ומהללים ומפארים אותו בהם; ומסיבה זו גם נאמר בנחמיה (ט, ה): "וּמְרוֹמִם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה"; ומסיבה זו גם אומר דוד המלך בתהלים (סה, ב): "לִךְ דְּמִיָּה תִהְיֶה".

ועוד בעניין זה ובהרחבה רבה, ראו במאמר: "אִיָּהּ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ?".

***

נחזור עתה להבנה המשובשת של שר"י: מי שמבין את המדרש הנדון כאילו מדובר בו **במקום פיסי**, וכמו שרש"י הבין, שוגה בהגשמה ברורה! וטרם שאסביר אעתיק שוב את המדרש:

"אמר ר' יוסי בר' חלפתא: אין אנו יודעין אם הקדוש-ברוך-הוא מקום-עולמו אם עולמו-מקומו, מן מה דכתיב: 'הִנֵּה מְקוֹם אֱתִי', הוּא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא מְקוֹם-עוֹלָמוֹ וְאִין עוֹלָמוֹ-מְקוֹמוֹ".

אם מבינים את המדרש הזה באופן פשטני, דהיינו, אם מבינים את המלה "מקום" כביטוי לתפיסת שטח גשמי במציאות, מגיעים לשיבוש חמור ובסופו-של-דבר אף להגשמה: השיבוש החמור הוא, איך יעלה על הדעת שר' יוסי יסתפק שמא יש להקב"ה מקום? וכי ר' יוסי היה מן המסופקים, כמו הפוחז הצרפתי מפוסקיירא אשר עליו ועל דומיו אומר רבנו שהם "יותר תועים מהבהמות"? ובאמור, בסופו-של-דבר מגיעים גם להגשמה: שהרי הבנת המושג "מקום" במדרש כביטוי לתפיסת שטח, מובילה למחשבה שיש שתי אפשרויות להבין את המדרש:

או שהעולם הוא מקומו של הקב"ה, דהיינו שהקב"ה תופס שטח מסוים ביקום, וזו הגשמה; או ש"הקב"ה הוא מקום עולמו", דהיינו שהקב"ה תופס שטח נרחב יותר ביקום שבתוכו העולם תופס מקום, וגם אפשרות זו הינה בגדר הגשמה, שהרי גם לפיה סוף-סוף יש להקב"ה מקום! נמצא, שאלירן העקשן בא לערער ונמצא מחזק, בא לקלל ונמצא מברך! שהרי דווקא מתוך הראיה שאלירן מביא לעזרתו של שר"י, דווקא מתוך הראיה הזו יש ראייה ברורה **גם** למינותו ולהגשמתו של שר"י **וגם** לסכלותו בהבנת מדרשי חז"ל כפשוטן – פרשן סכל ונבל!

ואצרף גם את פירושו של רש"י לפסוק הבא שם, כדי שתראו שוב כיצד שר"י מגשים:

"וְהָיָה בְּעֵבֶר כְּבִדִּי וְשִׁמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצֹּר וְשִׁלְכְתִּי כְּפִי עָלֶיךָ עַד עֶבְרִי" (שמ' לג, כב), ושם פירש שר"י: "בְּעֵבֶר כְּבִדִּי – כְּשֶׁאֵעָבֹר לִפְנֵיךָ". שימו לב, בתורה נאמר: "וְהָיָה בְּעֵבֶר כְּבִדִּי", ואילו שר"י מתעקש לפרש: "כְּשֶׁאֵעָבֹר לִפְנֵיךָ", הוּא אומר לא כבודו, דהיינו אור נברא או ענן או עמוד אש וכיו"ב יעבור לפני משה רבנו ע"ה, אלא לפי שר"י, הקב"ה באמיתת עצמותו יעבור לפני משה רבנו. כלומר, גם כאשר הפסוק עצמו מרחיק מן ההגשמה, בא שר"י הנואץ, משחית את הרחקת ההגשמה ומפרש באופנים מגשימים, ואסביר: אם הקב"ה אכן עובר באמיתת עצמותו לפני משה רבנו, ברור כשמש שיש לו גוף שבו הוא עובר ואשר עמו הוא תופס מקום במציאות, שהרי ללא גוף חומרי שתופס מקום במציאות המוחשית, לא ניתן לעבור על-פני גוף אחר.

ועתה נעבור לראות כיצד אונקלוס תרגם-פירש שם, וזה דבריו: "וְיִהְיֶה בְּמַעֲבַר יִקְרִי וְאֲשִׁינְךָ בְּמַעֲרַת טַנְרָא וְאֶגְיִן בְּמִמְרִי עַלְךָ עַד דְּאֶעְבֵּר". כלומר, אונקלוס מרחיק **פעמיים** מן ההגשמה בפסוק הזה: הוא **גם** מתרגם את מלת "בְּבִדִּי" במילת "יִקְרִי", כדי ללמדנו שמדובר בפסוק באור נברא שעובר וכדי לשלול את הפרשנות שהקב"ה הוא זה שעובר, ו**גם** מחליף את המלים "וְאֲשִׁינְךָ כְּפִי" במילים "וְאֶגְיִן בְּמִמְרִי", כדי לשלול את האפשרות שמדובר בכף גשמית.

וכבר הרחבתי בעניין זה ודומיו במאמר: "'וְיַעֲבֹר יְיָ' – האם אלהים עובר ומתהלך כבני האדם?", ושם ערכתי השוואה מקיפה בין פרשנותם של אונקלוס, רס"ג ורבנו במורה (א, כא), לבין פרשנותו של שר"י בפסוק הזה ודומיו, והוכחתי בבירור ששר"י בוחר שוב ושוב לפרש באופנים מגשימים, ובניגוד מוחלט ומקומם לאופני הפרשנות המסורים באומה שבתרגום אונקלוס.

ולא הבאתי את הפירוש הרע הזה של שר"י אלא מפני שהוא מופיע בפסוק הבא שלאחר הפסוק שיושב הביא ממנו "ראיה", ויש עוד מאות פרשנויות מינות מהובלות של שר"י, וניתחתיו אותן בעשרות רבות של מאמרים בסדרת המאמרים: "רש"י – ראש פרשני ההגשמה".

***

בתגובתו הבאה העלה יובב את הטענות הבאות:

1 ביחס למאמר שצוין לעיל: "ראית דרדעי חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו", יובב טען שאין לי ראיה מכתבי-יד לכך שתוספת הרחקת הגשמות שבפירוש רש"י הנדון שם היא אכן זיוף.

ובכן, אין צורך לשום כתב-יד בנדון דידן משתי סיבות מרכזיות:

האחת, יש שלל ראיות מן השכל הישר שמדובר בתוספת שהיא זיוף; **והאחרת**, כמו שפירטתי במאמר שם, מן המפורסמות בעולם המחקר על שר"י שפירושו מלא וגדוש בתוספות זרות, ומי שמתבונן בעין מדעית בהרחקת ההגשמה שם ביחס לכלל הטקסט, יראה בבירור שמדובר בתוספת. **כללו של דבר**, במחקר הנוסח של פירוש רש"י-שר"י אין כמעט ערך לכתב-היד, אלא, אכן הבוחן המרכזית היא השכל הישר, דהיינו בחינת כל טקסט לגופו ולתוכנו.

2 עוד טען העקשן: "אם רש"י לדבריו כזה עילג מה הוא מתפלפל בכל מילה בדבריו ככה". ובכן, שר"י אכן עילג גדול מאד (וגם שיכור לא קטן), וכל מי שלמד מדעים ולשון עברית יזהה זאת מיד. מכל מקום, הנזקים העצומים שהוא גרם וגורם לדת האמת מחייבים להוכיח את מינותו וסכלותו, ולכן חובה גדולה לדייק בדבריו ככל שניתן, כדי להרחיק את עם-ישראל מנזקיו, וכמו שמדייקים בספר-האופל הנחות כדי להוכיח את אלילותו, וכמו שמדייקים בברית-החדשה כדי להוכיח את כיעורה – ומסיבה גדולה זו החילתי בכתיבת סדרת מאמרים על שר"י.

3 עוד הוא כותב: "מה עוד שהיום מי מגשים? כולם אומרים היום 13 עיקרים, אין לו גוף ודמות הגוף, אז מה העניין לחפור בזה?". ובכן, השאלה האם יש הגשמה בימינו היא עניין שיש לדון עליו בפני עצמו, ואין אנו דנים בו כעת, השאלה כעת היא: האם **שר"י** היה מגשים? ואגב, יש הגשמה בימינו, ויובב שוגה לחשוב שאם הוא אומר כמו תוכי שאין לה' גוף אז הוא לא מגשים... ואם הוא היה מסוגל ללמוד היטב את "מורה הנבוכים" חלק א, הוא היה מבין מהי הגשמה.

4 לאחר כל הדברים האלה, יובב החליט להביא ראיה לאמיתות הזיית גלגולי הנשמות הפגאנית מהילד הדרוזי אוניל, וזה לשונו: "מה עוד שכבר ראינו את הילד הדרוזי, אין לזה שום הסבר מדעי". ובמלים אחרות, יובב הנתעב מביא ראיה לתורתו מן הדרוזים עובדי-האלילים! ועל זה נאמר: מצא **מין** את מינו וניעור.

וכבר כתבתי מאמר מקיף שמנתח את התוכנית של אמנון לוי בעניין הילד הדרוזי אוניל, והוכחתי את שקריו של אמנון לוי הרשע. והנני מזמין את הקוראים לעיין במאמר אשר מנתח את התוכנית הזו, שכותרתו: "נספח בעניין הגלגול – על אמנון לוי והילד הדרוזי אוניל".

"שׁוּט לַסּוֹס מֵתֵג לַחֲמֹר וְשֶׁבֶט לְגוֹ כְּסִילִים" (מש' כו, ג).

"אִם תִּכְתּוֹשׁ אֶת הָאֵוִיל בַּמִּכְתֵּשׁ בְּתוֹךְ הָרִיפּוֹת בְּעָלִי לֹא תִסּוֹר מֵעָלְיוֹ אֶלְתּוֹ" (מש' כז, כב).

סוף דבר

אבקש לחתום בכמה מקורות מדברי רבנו בעניינם של המינים, ואחל בצוואת רבנו למורה:

"אבל המבולבלים [=הזוי ההזיות המאגיות לריבוי מיניהן וסוגיהן] אשר כבר **נִתְטַנְפוּ מוּחוֹתֵיהֶם** בדעות הבלתי נכונות ובדרכים המטעים, ויחשבו אותם מדעים אמיתיים, ומדמים שהם בעלי עיון [ושהם 'חכמי ישראל'] ואין להם ידיעה כלל בשום דבר הנקרא 'מדע' באמת [ואף הינם 'יותר תועים מהבהמות', כלשון רבנו ב'מאמר תחיית המתים'] – הם יירתעו מפרקים רבים ממנו [מפרקי 'מורה הנבוכים'], ומה מאד יקשו עליהם כי לא יבינו להם עניין. ועוד, כי מהם [=מלימוד החכמה ומקניית הדעת] תתגלה פסולת הסיגים שבידם [ולכן התנגדו למורה, כדי שלא תִּחְשַׁפֶּנָּה תרמיתם, סכלותם ונבלותם], שהן סגולתם ורכושם המיועד לאידם".

והנה לפניכם גם דברי רבנו המפורסמים בסוף הלכות עבודה-זרה פרק יא:

"ודברים אלו כולן [כל ענייני המאגיה שהובאו בפרק יא שם] דברי **שקר וכזב הן**, והן שהטעו בהן עובדי עבודה-זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהן. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להימשך **בהבלים האלו**, ולא להעלות על הלב שיש בהן תעלה [=תועלת], שנאמר: 'כִּי לֹא נִחַשׁ בִּיעָקֹב וְלֹא קִסָּם בְּיִשְׂרָאֵל' [במ' כג, כג]. ונאמר: 'כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֵל מְעַנֵּנִים וְאֵל קִסָּמִים יִשְׁמְעוּ וְאָתָּה לֹא כֵן נָתַן לָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יד].

כל המאמין בדברים אלו **וכיוצא בהן** [מענייני המאגיה וההזיות], ומחשב בליבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרה אותן, אינו אלא מן **הסכלים ומחוסרי הדעת**, ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלמה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים שאסרה התורה אינם דברי חכמה, אלא **תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת, ונטשו כל דרכי האמת בגללן**. ומפני זה אמרה תורה כשהזירה על כל אלו ההבלים: 'תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יג; כלומר, אל תימשך אחרי המאגיה אלא אחז באמונה זכה וברה].

"כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכַחַךְ עֲשֵׂה, כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחִשְׁבֹּן וְדַעַת וְחֻכְמָה בְּשִׂאֹל אֲשֶׁר אָתָּה הֵלַךְ שָׁמָּה" (קהלת ט, י), "אִישׁ בְּעַר לֹא יֵדַע וְכִסִּיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת" (תהלים צב, ז).

המכשף שמוט המגבעת

אחד מגדולי המתעים והמתעתעים בדורנו היה מאיר מאזוז. הגנגסטר הלז התחפש למשכיל וליודע-דבר ואף למעריץ של הרמב"ם. אך מאחורי התכסית של המשכיל והרמבמיסט הסתתר נוכל אורתודוקסי. כומר שכיר נתעב וגס-רוח אשר דימה שהוא גדול הדור, אך האמת היא שהוא היה עבד-עבדים נרצע למינים ולצאצאיהם, וכל התחזותו להולך בדרך-האמת נועדה למטרה מרכזית אחת: לעוות לסלף לזייף לעקם לעקש ולהעלים את דרך-האמת הטהורה של רבנו.

בדברים שיבואו לקמן אוכיח את דבריי מתוך דברי מאזוז אשר נדפסו בעלון "בית נאמן" גיליון מספר 182 (פרשת נח תש"ף). אגב, שימו לב לנוכלותו של מאזוז בקראו לעלונו: "בית נאמן" ובמה שהוא מכנה את עצמו בכתביו "נאמן" (ראשי התיבות: 'נאום מאיר נסים' וראשי התיבות של הכומר מאיר נסים הוא 'המן', כמו כן בשמו מאיר נסים מזוז, מסתתרות המלים: 'מזוז ארס מינים') – וכל זאת כדי לרמוז ברמז עבה למשה רבנו, שעליו נאמר: "בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא" (במ' יב, ז). וזו היא דרכם של כומרי הדת האורתודוקסים, להחדיר לנו בכל מיני תרגילים שיווקיים שהם גדולים כמשה רבנו ע"ה, ולכן יש להתייחס לכל דבריהם כאל דברי נבואה שנאמרו מפי הגבורה, ארורים יהיו על שהם מתעים את העם אחרי ההבל בתכסיסי תעמולה שקריים.

***

ועתה לדברי המן בעלונו, כותרת דבריו היא: "מה הפירוש בצלמנו כדמותנו"? וזה לשונו: "רש"י כתב [...] 'כדמותנו' בחינת השֵׁכֶל, 'בצלמנו' שהבן אדם צלם דיוקן יוצרו הוא. ולכאורה רש"י סובר שיש הגשמה ח"ו והקב"ה מוגשם. אבל רבי יהודה פתיא (מנחת יהודה בראשית אות ו) מבאר הכוונה שה' מתראה בדיוקן הזה לנביאים, וזהו מה שכתב רש"י 'דיוקן יוצרו הוא'."

מדברי מאזוז עולות שלוש מסקנות ברורות: **(1)** פשט פירושו של שר"י מצביע על-כך שהוא היה מין! **(2)** רש"י פירש: "כדמותנו – בחינת השֵׁכֶל"; "בצלמנו – הבן אדם צלם דיוקן יוצרו הוא"; **(3)** לפי יהודה הפתי, רש"י בעצם התכוון בדיוקן הזה לדיוקנו של הקב"ה במראה הנבואה.

ובכן, מכיוון שהנני מסכים לחלוטין למסקנה הראשונה שעולה מדברי מאזוז, הבה נעבור לבחון את המסקנה השנייה שעולה מדבריו: האם רש"י-שר"י באמת פירש כמו שהמן מתאר? ובכן, המן מסלף את פירוש רש"י כדי לטעון שהוא לא היה מין, ובעשותו כן, מאזוז חובר למחריבי דת משה הטהורה, שהרי בתירוצי מינותו המתעתעים אשר נראים לטיפשים כגאונות, הוא מכשיר ומנציח את המינות ואף מתגולל לפני רבותיו המינים האשכנזים תוך נישוק כפות רגליהם.

והנה לפניכם פירוש רש"י לפסוק הנדון: "בְּצִלְמֵנוּ – בדפוס שלנו; כְּדִמוּתֵנוּ – להבין ולהשכיל". ושאלה קמה וניצבה: מדוע המן משמיט את פרשנות רש"י למלה "צלם"? והתשובה ברורה, מפרשנותו זו עולה במפורש שרש"י לא התכוון לדיוקנו של הקב"ה במראה הנבואה לפי דמיונו של פתאיה הבער, אלא שהקב"ה יצר את כלל מין האדם, דהיינו כל אדם ואדם אשר נולד מאז אדם הראשון ועד-סוף-כל-הדורות "בדפוס שלנו", דהיינו בתבניתם של הקב"ה והמלאכים.

והנה לפניכם דברי רבנו במורה (א, א) בעניין פרשנות המילה "צֶלֶם": "**צלם ודמות**, כבר חשבו [=שגו לחשוב] בני אדם, כי 'צֶלֶם' בלשון העברי מורה על תבנית הדבר ותארו [=דפוס המעצב את הצורה החיצונית], **והביאם הדבר לידי הגשמה מוחלטת**. לפי שנאמר: 'נִעְשָׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ בְּדְמוּתֵנוּ' וחשבו [=שגו לחשוב] כי ה' כצורת אדם, כלומר: תבניתו ותארו, **וחייבו הגשמה מוחלטת והאמינו בכך**, ונראה להם שאם יעזבו דעה זו יכחישו את הכתוב, ואף יהיה בכך העדר האלוה אם לא יהיה גוף בעל פנים ויד כמותם בתבנית ובתואר [כלומר, לשיטתם, שלילת הגשמות היא כפירה במציאותו של הבורא!], אלא שהוא יותר גדול ובהיר לפי דמיונם, וגם החומר שלו אינו דם ובשר. זהו תכלית מה שנראה להם שהוא רוממות ביחס להשם".

בסוף דבריו במורה שם, רבנו מוסיף וקובע מפורשות: "לא שה' יתעלה גוף, שיהיה אם כן **בעל תבנית**" – כלומר, כל מי שסובר שהאדם נברא בצלם [=בדפוס=בתבנית] של יוצרו, הרי הוא בהכרח סובר שהקב"ה הוא "בעל תבנית", וכל מי שסובר שה' הוא בעל תבנית, הרי הוא בהכרח סובר שהקב"ה הוא גוף, וזו ראייה מפורשת וברורה שלא ניתן להתווכח עמה כלל. ומכיון שזו ראייה מפורשת וברורה שלא ניתן להתווכח עמה, המן השמיט את פרשנותו של רש"י למלה "בצלמנו" וכתב במקום זה: "בצלמנו – הבן אדם צלם דיוקן יוצרו הוא". ומשפט זה העתיק מאזוז מפירושו של רש"י לפסוק הבא (א, כז), שם רש"י אומר שהאדם נברא בידיים (של הבורא כמובן) ובתבניתו של הקב"ה יתעלה ויתרומם: "**וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם**", וכך רש"י פירש שם: "**וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ – בדפוס העשוי לו**, שהכל נברא במאמר והוא [האדם] נברא בידיים. [...] בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ – פירש לך שאותו צלם המתוקן לו [=הדפוס העשוי לאדם] **צלם דיוקן יוצרו הוא**".

נמצא, שרש"י בפסוק כז חוזר שוב ושוב על טומאת מינותו לפיה האדם נברא **בדפוס**, והדפוס הזה הוא "צלם דיוקן יוצרו הוא". ובמלים אחרות, כל בני האדם ללא יוצא מן הכלל, מאדם הראשון ועד-סוף-כל-הדורות, נבראו וייבְּרָאו בדפוס העשוי להם שהוא צלם דיוקן יוצרם! ושאלה חדה קמה וניצבה כנגד דברי מאזוז לפיהם פירושו של רש"י נוגע למראות הנבואה: וכי יש בדברי רש"י הללו איזה רמז או זכר כלשהו לתמונות ולחזיונות שנראים במראה הנבואה?

ומכיון שמאזוז המכשף החזיק מעצמו כאילו הוא משה רבנו, לא סביר שהוא היה עד-כדי-כך חמור שלא להבין את פשט דברי רש"י הללו (ושמא הוא כן חמור כל-כך גדול? ועם החמורים הסליחה והמחילה על ההשוואה), ולפיכך נשארה אפשרות אחת ויחידה: מאזוז המכשף הוא נוכל-פגאני ארור אשר מתעה את הרבים אחרי התהו וההבל לשם רדיפת בצע שררה וכבוד.

והיה פתי אחד שהקשה: והלא בפירושי רש"י שם יש גם ביטוי שמרחיק מן ההגשמה: "וכי יש ימין ושמאל לפניו?". ובכן, יש בפירושי רש"י שם שבע הגשמות והרחקת גשמות אחת, וזה חמור מן הנוצרים שמרחיקים פעם אחת ומגשימים פעם אחת באותו המשפט: שלושה **שהם אחד** ואחד **שהוא שלושה**. ועדיין הם עובדי אלילים וכופרים בעיקר שדינם מיתה. וכבר הרחבתי בביאור פרשנותו של רש"י שם, וכן כבר הצבעתי על העובדה שדרכם של המינים לתעתע ולפשט את טלפיהם כטהורים, כדרך החזירים (ראו במאמר על רש"י חלק ד וחלק ח, ועוד).

***

ועתה למסקנה האחרונה שעולה מדברי מאזוז לפיה: "ה' מתראה **בדיוקן הזה** לנביאים, וזהו מה שכתב רש"י 'דיוקן יוצרו הוא'". כלומר, לפי מאזוז, יש לה' יתעלה דיוקן מסוים (=ה' מתראה **בדיוקן הזה** לנביאים) – ובמילים אחרות יש לה' תמונה מסוימת שבה הוא נראה לנביאים! האמנם? והלא אם ה' נראה לנביאים בדיוקן מסוים ברור כשמש שזו הגשמה, שהרי אם לכל הנביאים ה'-אלהים-אמת נראה בדיוקן מסוים, באותו הדיוקן שרש"י הזכיר בפירושו לבראשית, ברור שיש לו צורה מסוימת, ואם יש לו צורה מסוימת ברור שיש לו מאפיינים חומריים.

ואיך יעלה על הדעת לומר שיש לה' דיוקן דהיינו **צורה ותמונה מסוימת?** וכי לא הוזהרנו באופן חד-משמעי ונחרץ במעמד הר סיני (דב' ד, טו): "וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנִפְשֵׁיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה בְּיוֹם דִּבְרִי יְיָ אֵלֵיכֶם בְּחָרֵב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ"? כלומר, חוץ מאדון הנביאים ע"ה היו וודאי עוד נביאים במעמד הר סיני אשר התרוממו באותו המעמד לפסגות נבואיות נשגבות, ואף-על-פי-כן, הקב"ה מזהיר את כל העם **בכללותו**, כולל משה רבנו ועמו כל הנביאים שבעם-ישראל, שאף-לא-אחד מהם ראה דמות או תמונת-דיוקן של הקב"ה באותו המעמד הגדול בחורב.

והמכשף הג'רבי כנראה לא למד את הלכות יסודי התורה, שהרי רבנו שם (א, ז-ט) מסביר, "שאינו לו [=לה'] דמות וצורה" וש"הכל משל". כלומר, גם כאשר הנביאים ראו דמויות מסוימות במראות הנבואה חלילה מלומר שמדובר **בדמות דיוקנו** של הקב"ה – שהרי זו הגשמה, אלא יש להסביר שמדובר **במשלים** לרעיונות שונים שאותם ביקשו הנביאים להנחיל לעם-ישראל.

והנה לפניכם דברי רבנו בהלכות יסודי התורה שם (א, ז-ט):

"הרי מפורש בתורה ובנביא שאין הקדוש-ברוך-הוא גוף וגויה [...] אם כן, מה הוא זה שנאמר בתורה [...] – הכל לפי דעתן של בני האדם הוא, שאינן מכירין אלא הגופות, ו'דיברה תורה כלשון בני אדם', והכל כינויין הן [...] **אלא משל, והכל משל**. ראייה לדבר זה, שנביא אחד אומר שראה את הקדוש-ברוך-הוא: 'לְבוּשָׁה כְּתִלְגַּח חֲנָר' [דנ' ז, ט], ואחד ראהו: 'חֲמוֹץ בִּגְדִים מְבֻצָּרָה' [יש' סג, א], ומשה רבנו עצמו ראהו על הים כגיבור עושה מלחמה, ובסיני כשליח-ציבור עטוף [=לפי מדרשי חז"ל, וברור לנבונים שמדרשי חז"ל הינם משלים וחידות] – לומר שאין לו דמות וצורה, אלא הכל במראה הנבואה ובמחזה [דהיינו הכל **משלים** במראה הנבואה ובמחזה]".

כללו של דבר, מראות הנביאים בחזונות הנבואה אינם דמות דיוקנו של ה' יתעלה שמו וכדברי המכשף מג'רבא, אלא מדובר **במשלים וחידות** שנראו לנביאים במראה הנבואה – ואף לא אחד מן הנביאים או מן החכמים ע"ה העלה על דעתו לטעון שמדובר **בתמונת דיוקנו** של ה' יתעלה שמו, שהרי כאמור אין לו דמות ולא תמונה, לא במציאות המוחשית ולא במראה הנבואה! יתר-על-כן, מכך שה' יתעלה נראה לעתים לנביאים על-דרך המשל בדמויות שונות, דהיינו מכך שה'-אלהים-אמת לא התגלה בתמונת דיוקן מסוימת לנביאים – מכך רבנו מביא ראייה שאין לו גוף ודמות הגוף, כלומר, העובדה שהוא נגלה פעם בדמות זו ופעם בדמות אחרת מוכיחה שמדובר במשלים. והמסקנה העולה מדבריו היא, שאם נחליט שיש לה'-אלהים-אמת תמונת דיוקן מסוימת שהוא נראה בה לנביאים במראות הנבואה – הרי שהדבר מעיד על הגשמה.

והואיל וזכרו בהלכה דברי ישעיה (סג, א) הבה נעיין בהם: "מִי זֶה בָּא מֵאֲדוֹם חֲמוּץ בִּגְדִים מְבַצֵּרָה זֶה הַדּוֹר בְּלִבּוֹשׁ צִעָה בְּרֶב פָּחוּ אֲנִי מְדַבֵּר בְּצִדְקָה רַב לְהוֹשִׁיעַ", ושם תרגם יונתן: "מן אִמֵּר אֱלִין, דְּעֵתִיד לְאִיתָא מָחָא עַל אֲדוֹם, פּוֹרְעָנִי תְקִיפָא עַל בְּצִרָה, לְמַעַבְד פּוֹרְעָנוּת דִּין עֲמִיָּה, כְּמָא דְקָיִים לְהוֹן בְּמִימְרֵיהּ, אִמֵּר הָאָנָא מִתְגַּלִּי, כְּמָא דְמַלְלִית בְּזָכוּ, סְגִי קְדָמִי חֵיל לְמַפְרָק". תרגום דברי יונתן: "מי אמר כל זאת? מי שעתיד להביא מכה על אדום, פורענות קשה על בצרה, לעשות פורענות [שהיא] דין עמו [=שהיא גמולם ותוצאת משפטם של הגויים על יחסם לעם-ישראל], כמו שנשבע להם [לעם-ישראל] בדברו, אמר: הנה אני מתגלה כמו שדיברתי בצדקה [דהיינו כמו שהבטחתי להושיע ולהיטיב לעם-ישראל], [ו] כוח רב לפניי להושיע".

נמצא אפוא שיונתן אינו מתרגם את הפסוק כלשונו, אלא מסביר שהמראה המדובר הינו **משל** להבטחת ה' להיפרע מאדום וכו' על כל מעלליהם ופשעיהם כנגד עם-ישראל. כללו של דבר, גם בתיאורים המעטים בכתבי-הקודש שבהם תואר הקב"ה כדמות אדם, לא מדובר בדמות דיוקנו אלא במשל, וברוב תיאוריו גם לא מדובר במשל מן הסוג הזה, אלא באור שכינת יקרו.

***

טרם סיימנו להוכיח שכל הדימויים שבהם ה' נראה לנביאים במראה הנבואה, שאף הם נדירים יחסית, כולם הינם בגדר משלים. ובכן, הראיה הבאה שלנו היא מדברי רבנו במורה (א, מו) שם הוא עוסק בהרחקת ההגשמה של חז"ל. רבנו מוכיח מדברי חז"ל שהם לא היו בגדר מגשימים ושכל משליהם וחדויותיהם אינם מעידים חלילה על השקפות גשמות, ואגב דברי רבנו עולות וניצבות השקפות האמת: **(1)** כל דימויי הבורא במראות הנבואה (אשר די נדירים כאמור) הם בגדר משלים; **(2)** כל הדימויים הללו בראם הקב"ה בכוחם המדמה של הנביאים, וכה דבריו:

"וכבר אמרו חז"ל מאמר כללי המסלק **כל מה שנדמה בכל התארים הללו הגשמיים שמזכירים הנביאים**, והוא מאמר המוכיח לך כי החכמים ז"ל לא עלתה על דעתם הגשמה בשום אופן, ולא היה אצלם דבר שאפשר לדמותו או לטעות בו [כלומר ההגשמה לא הייתה בעיניהם דבר שאפשר שיעלה על הדמיון התועה או השוגה, כי זוהי עבודה-זרה מוחלטת, וכמו שכתב בסוף פרק לו' (קאפח), וקאפח לא דייק, כי ההגשמה הינה מינות וחמורה בהרבה מעבודה-זרה].

ולפיכך תמצאם בכל התלמוד והמדרשות משתמשים באותם הפשטים הנבואיים, מחמת ידיעתם שזה דבר בטוח שלא יביא לידי ספק, ואין לחוש בו לטעות כלל, אלא הכל על דרך המשל והדרכת המחשבה שיש מצוי [=הנחלת ההשקפה שהקב"ה מצוי], וכאשר הינח המשל [כאשר התקבל אצל הכל להמשיל את הקב"ה למלך], לפי ש[הנביאים] המשילוהו יתעלה למלך המצווה ומזהיר ומעניש וגומל אנשי מדינתו, ולו שמשים ומשרתים המוציאים לפועל את פקודותיו ועושים לו מה שרצונו לעשות – המשיכו גם הם, כלומר החכמים, כפי אותו המשל בכל מקום, ומדברים כפי מה שמתחייב מן המשל הזה מן הדיבור והמענה והמשא ומתן בדבר, וכל כיוצא בזה מפעולות המלכים [דהיינו שחכמים אף הרחיבו את משלי הנביאים, ולא נמנעו למשול משלים עם ביטויי הגשמה גסים], והם בכל זה בשאננות ובביטחון שלא יגרום דבר זה טעות ולא ספק [שאפילו הסכל והפתי ביותר לא ייכשל בזה בהגשמה. כך חשבו חז"ל].

ואותו המאמר הכללי אשר העירונו עליו הוא אמרם בבראשית-רבה [כז, א]: **גדול כוחן של נביאים שהם מדמין את הצורה ליוצרה**, שנאמר: 'וְעַל דְּמוּת הַפֶּסַע דְּמוּת כְּמִרְאָה אָדָם' [יח' א, כו]. הנה ביארו בפירוש, **כי כל אותן הצורות שמשיגים כל הנביאים במראה הנבואה הן צורות ברואות**, ה' בוראם והוא הנכון, כי כל צורה מדומה היא ברואה [=שהרי שכל הנביא שופע על כוחו המדמה, ואין בכוחו של הנביא לדמות דבר-מה שאינו נברא ואפילו בנבואה ברמה הגבוהה ביותר, כלומר כל הצורות שנראות בנבואה נלקחות מעולם החומר]. וכמה נפלא אמרם: 'גדול כוחן', כאילו הם [חכמים] עליהם השלום היה חמור בעיניהם עניין זה, לפי שכך אומרים תמיד בכל דבר חמור שנאמר או שנעשה שיש בפשטו זרות, כמו שאמרו: ר' פלוני עבד עובדא במוק ביחידי ובלילה, אמר ר' פלוני: כמה רב גובריה דעביד ביחידא [יבמות קד ע"א], ורב גובריה הוא 'גדול כוחו', וכאילו הם אומרים: כמה חמור מה שהוזקקו הנביאים לעשות, **במה שהם מורים על עצמותו יתעלה בַּדְּבָרִים הנבראים שהוא בראם**, והבן את זה היטב.

הנה ביארו וביררו [חכמים ע"ה] על עצמם את ניקיונם מלהאמין בגשמות, **ושכל תואר ותבנית הנראים במראה הנבואה הם דברים נבראים**, אלא שדימו את הצורה ליוצרה כמו שאמרו ז"ל בפירוש. וכל הרוצה לחשוב עליהם רע אחר האמרות הללו מתוך רשעות [שהרי אחרי אמרה ברורה זו אי-אפשר לחשוד בחכמים ע"ה שהם ייחסו לה' גשמות], ולהשפיל את מי שלא ראה ולא ידע את מעמדו [רמתם המוסרית והמחשבתית של חז"ל], אין עליהם ז"ל נזק בכך".

***

ועתה אעבור להוכיח לפניכם את השקפת-האמת הזו מדברי התורה, דהיינו שברוב המקומות שבהם תואר ה'-אלהים-אמת הכוונה היא לראיית אור נברא וכיו"ב, ובמיעוט הפעמים שבהם תואר ה' יתעלה בדמויות שונות, אין הכוונה בזה לדמות דיוקנו אלא למשלים שונים:

א) בבראשית (טו, יז) נאמר: "וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וְעֶלְטָה הָיָה וְהָיָה תִנּוּר עָשָׁן וּלְפִיד אֵשׁ אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַגְּזָרִים הָאֵלֶּה", ואם יש לה' דמות ותמונה במראה הנבואה מדוע נאמר בפסוק שתנור עשן ולפיד אש עברו בין הגזרים? דהיינו מדוע ה' לא עבר **בתמונתו ובדיוקנו** בין הגזרים כדי לסמל את כריתת הברית בינו לבין אברהם אבינו ע"ה? אלא ללמדנו, שאין לה' דמות ודיוקן אפילו במראה הנבואה, וכל שראו הנביאים במחזה הוא משלים כאמור, או את אור כבודו.

ב) בבראשית (יז, כב) נאמר: "וַיֵּכַל לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֲבְרָהָם", ושם תרגם אונקלוס: "וַיַּעַל אֱלֹהִים" – "וַאֲסִתְּלַק יִקְרָא דִּי". נמצא, שאונקלוס נחלץ לתרגם שהעניין שהסתלק הוא "יקר" דהיינו שפע הנבואה מאיתו. ולכאורה יש לתמוה על אונקלוס שהרי מדובר במראה הנבואה, ואם כן, מדוע הוא נחלץ להרחיק מן ההגשמה? אלא ללמדנו, שאין לה' דמות ודיוקן במראה הנבואה, וכן שחובת הרחקת ההגשמה איננה רק מדמות ותמונה מוחשית, אלא חובת הרחקת ההגשמה היא גם מתמונת דיוקן שנראית לחושי הכוח המדמה במראה הנבואה.

ג) בבראשית (יח, לג) נאמר: "וַיֵּלֶךְ יְיָ כְּאִשֶּׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אֲבְרָהָם וַאֲבָרְהָם שָׁב לְמִקְמוֹ", ושם תרגם אונקלוס: "וַיֵּלֶךְ יְיָ" – "וַאֲסִתְּלַק יִקְרָא דִּי", דהיינו לא ה' הוא זה שהלך, אלא כבודו, האור הנברא אשר נצמד לשפע הנבואי, הוא זה שהסתלק. ושוב נתמה על אונקלוס: מדוע הוא נחלץ

להרחיק מן ההגשמה? והלא מדובר במראה הנבואה! וכי לא ניתן לראות דמות ותמונה ודיוקן של ה' יתעלה במראה הנבואה? ובכן, זהו שלא, ואין שום הבדל מבחינת שלילת הגשמות בין ייחוס תמונת דיוקן לה' במציאות המוחשית לבין ייחוס תמונת דיוקן לה' במראה הנבואה – שני אלה גוררים להגשמת הבורא יתעלה, ולהשקפות מינות שמייחסות לו מאפיינים גופניים.

(ד) בבראשית (לה, א) נאמר: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית אֵל וְשָׁב שָׁם וַעֲשֵׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לַאל הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ בְּבִרְחֹךְ מִפְּנֵי עֵשָׂו אָחִיךָ", ושם תרגם אונקלוס: "לֵאל הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ – "לֵאל דְּאַתְגְּלִי לָךְ". אונקלוס מחליף את הפועל "הַנִּרְאָה", אשר עלול להתפרש כראיית עצם חומרי, בפועל "אַתְגְּלִי", אשר מבטא התגלות שאיננה התגלות גופנית של אמיתת עצמותו – ובפסוק הזה ברור שהכוונה להתגלות נבואית אשר מנותקת לחלוטין מראייה חושית-גופנית.

ועתה אסביר את זיקת הרחקת הגשמות הזו לעניין ראיית דיוקן הבורא במראה הנבואה. ובכן, במאמר: "הרמב"ן – הַמִּין שלא יבין" (בקושייתו הארבע-עשרה) עסקתי בטענתו של הרמב"ן שהפועל "אַתְגְּלִי" מבטא הגשמה. הרמב"ן סבר בסכלותו שהפועל "אַתְגְּלִי" משמעו בהכרח התגלות חזותית של אמיתת עצמות הבורא. אך אין זו משמעות המילה, אלא היא כוללת בתוכה כל סוג של התערבות אלהית שמימית במתרחש כאן בעולם השפל של שוכני-בתי-חומר.

והאמת שדי בהרחקת הגשמות של אונקלוס כאן, דהיינו בהחלפת הפועל "נראה" בפועל "התגלה" כדי להבין שמדובר בהרחקת הגשמה ברורה ומפורשת, שהרי אם מטרתו הייתה להגשים הוא לא היה טורח להחליף את הפועל "נראה" בפועל "התגלה"! ואף-על-פי-כן, פרשתי במאמר על הרמב"ן שם, חמש-עשרה ראיות נוספות לכך שלא מדובר בהתגלות גופנית, ולכן לא רק שאין הגשמה בתרגום באמצעות המלה "אַתְגְּלִי", להיפך, מדובר בהרחקה ממנה.

ושימו לב לראייה הבאה, בבראשית (ט, כא) נאמר על נח: "וַיִּשְׁתֶּה מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אָהֳלָה", ושם תרגם אונקלוס: "וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אָהֳלָה" – "וַאֲתְגְּלִי בְּגוֹ מִשְׁכְּנִיָּה". נמצא, שכאשר אונקלוס מבקש לתאר התגלות גופנית הוא מתרגם: "אַתְגְּלִי", דהיינו בפתח תחת הגימ"ל, וכאשר הוא מבקש לתאר התגלות שאינה התגלות עצמית-גופנית הוא מתרגם: "אַתְגְּלִי", דהיינו בשווא תחת הגימ"ל, וכמה מדויקים דבריו של אונקלוס פשוט תענוג לבושים.

נמצא אפוא, שאפילו במראה הנבואה ה'-אלהים-אמת לא מתגלה לנביאים בתמונת דיוקן כלשהי. כלומר, לא מתגלה לנביאים דמות גופנית-חומרית דמיונית של אמיתת עצמותו, אלא כבודו, כמו אור ואש וענן וכו' שמסמלים את השגחת ה' ופנייתו לנביא, ולעתים גם משלים. נמצא, שהפועל "אַתְגְּלִי" אינו מלמד על התגלות של תמונת דיוקן כלשהי של ה' יתעלה במראה הנבואה, אלא על התגלות של כבודו ואורו, ובדוגמות לקמן אביא לכך ראיות נוספות.

(ה) בבראשית (לה, ז) נאמר: "וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֵל בֵּית אֵל כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּבִרְחוֹ מִפְּנֵי אָחִיו", ושם תרגם אונקלוס: "נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים" – "אַתְגְּלִי לִיה יי", וכבר הפניתי והרחבתי בעניין הרחקת הגשמות הזו בדוגמה לעיל, ושם הוסבר שהפועל "אַתְגְּלִי" אינו מבטא התגלות של עצם חומרי, אלא הוא ביטוי לכל סוג של התערבות אלהית שמימית בעולם. וביתר ביאור: הפועל "אַתְגְּלִי" אינו מלמד על התגלות אמיתת עצמותו, אלא על התגלות פעולתו.

ויש בפסוק זה ראייה נוספת לכך, שהרי בפסוק הזה נאמר במפורש שהאלהים "נגלה" במראה הנבואה של יעקב אבינו כאשר הוא ברח מעשו אחיו. הבה נעיין אפוא בפסוק שם בעניין מראה הנבואה של יעקב בברחו מעשו, ונראה מהי "ההתגלות" שאליה מפנה הפסוק כאן (לה, ז):

בבראשית (כח, יג), בפרשת חלום יעקב, נאמר כך: "וַיִּהְיֶה יַעֲקֹב נֹכַח עָלָיו", ושם תרגם אונקלוס: "וְהָאֵל יִקְרָא דִּי יַעֲקֹב עָלָוּהִי". כלומר, אפילו שמדובר במראה נבואה ולא במחזה עיני הבשר, אונקלוס מרחיק מן ההגשמה, ומסביר: שאין לה' תמונת דיוקן אפילו במראה הנבואה, אלא, יעקב אבינו ראה במחזה הנבואה את כבוד ה' ולא תמונה דמיונית של אמיתת עצמותו. נמצא, שההתגלות שנזכרה בפסוק היא התגלות **כבוד ה'** בחזון נבואי, לא התגלות של אמיתת עצמותו – שהרי אין לו גוף ולא תמונת דיוקן, לא בעולם המוחשי ולא במראות הנבואיים הנשגבים.

(ו) בבראשית (לה, ט) נאמר: "וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב עוֹד בָּבֹא מִפְּדֹן אֶרֶץ מִצְרָיִם אֹתוֹ", ושם תרגם אונקלוס: "וַיִּרְא אֱלֹהִים" – "וְאֵתְגַלִּי יְיָ", וברור שאונקלוס מרחיק את פועל ההגשמה: "וַיִּרְא" מה' יתעלה שמו, ללמדנו שהוא לא נראה, לא לעיני הבשר ולא במחזה הנבואה – אלא, כבודו הוא שנגלה וכמו שאונקלוס מתרגם בתום מחזה הנבואה שם (לה, יג): "וַיַּעַל מִעָלָיו אֱלֹהִים" – "וְאֵסְתַּלַּק מִעָלָיו יִקְרָא דִּי יְיָ", דהיינו לא ה' הוא זה שעלה אלא כבודו ואור יקרו.

(ז) בשמות (ג, ו) נאמר: "וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהִי אֲבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מִנֶּשֶׁה פָּנָיו כִּי יֵרָא מִהִבֵּיט אֶל הָאֱלֹהִים", ושם תרגם אונקלוס: "מִהִבֵּיט אֶל הָאֱלֹהִים" – "מִלְאֵסְתַּפְלָא בְּצִית יִקְרָא דִּי יְיָ". אם אונקלוס היה מתרגם באופן מילולי היה עלול להשתמע שמשה רבנו ראה את האלהים במראה הנבואה, והואיל ואין לה' גוף ותמונת דיוקן, לא במציאות המוחשית ואף לא במראה הנבואה, אונקלוס נחלץ לתרגם שההתבוננות שמשה רבנו מנע את עצמו ממנה הייתה התבוננות בכבוד יקרו של האלהים – ואף שבמראה הנבואה הזה מי שנגלה למשה רבנו היה מלאך, והמלה "אלהים" כאן היא שם משותף, אף-על-פי-כן אונקלוס מרחיק מן ההגשמה! כלול של דבר, אפילו שמדובר במלאך, ואפילו שמדובר במראה הנבואה, הואיל ונזכר שם ה' בפסוק: "הָאֱלֹהִים", אונקלוס מרחיק מן ההגשמה כדי ללמד שאין לה' דיוקן אפילו במראה הנבואה – וזו הרחקת הגשמה מפליגה מאד, ללמדנו על חשיבות שלילת הגשמות.

ולעיון נרחב בפסוק הנדון, ראו: "וַיִּסְתֵּר מִנֶּשֶׁה פָּנָיו" – ענווה והכנעה בהשגת ה' יתעלה".

(ח) בשמות (ג, טז) נאמר: "לֹךְ וְאָסַפְתָּ אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלֵי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פֶּקֶד פְּקָדֹתַי אֲתֶכֶם וְאֶת הָעָשׂוֹי לָכֶם בְּמִצְרָיִם", ושם תרגם אונקלוס: "אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלֵי" – "אֱלֹהֵי דְאַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵי". מפשט הפסוק עלולה להילמד הגשמה, שהרי נאמר שה' נראה אל משה, ולכן אונקלוס נחלץ לתרגם בלשון של התגלות, כדי ללמד שה' לא נראה למשה רבנו בשום פנים ואופן, אפילו לא במראה הנבואה, אלא מדובר בהתגלות נבואית שנועדה להעביר מסרים מכוננים למשה רבנו ע"ה ולאומה.

(ט) בשמות (ו, ג) נאמר: "וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל נְשִׂדִי" וכו'. מפשט הפסוק עלולה לעלות הגשמה, שהרי נאמר שהקב"ה נראה לאברהם יצחק ויעקב במראה הנבואה, וראיית תמונת דיוקן במראה הנבואה עלולה לדרדר בקלות להזיית מינות לפיה יש לה' דיוקן גם

במציאות המוחשית שמחוץ למראה הנבואה. לפיכך, הואיל ואפילו במראה הנבואה אין לה'- אלהים-אמת תמונת דיוקן, אונקלוס נחלץ לתרגם שלא מדובר בראיית אמיתת עצמותו בחזון, אלא מדובר בהתגלות כללית של נבואה, ולכן גם כאן הוא מתרגם: "אָרָא – וְאַתְגְּלִיתִי".

לסיכום, בתרגומו בפועל "אַתְגְּלִי" אונקלוס התכוון **גם** להרחיק אותנו מן ההזיה המגשימה שניתן לראות את ה' בעיני הבשר בעולם המוחשי, **וגם** להרחיק אותנו מן ההזיה שה' נראה במראה הנבואה באמיתת עצמותו, שהרי ההשקפה שיש לו דיוקן במראה הנבואה עלולה להחדיר את ההזיה שיש לו דיוקן גם מחוץ למראה הנבואה, דהיינו במציאות המוחשית. "וְאַל מִי תִדְמִיּוּן אֶל וְיִמָּה דְמוּת תַּעֲרֹכוּ לוֹ [...]" וְאַל מִי תִדְמִיּוּן וְאַשְׁוֶה יֹאמַר קְדוֹשׁ" (ישעיה מ).

ועתה אעבור להוכיח לפניכם את השקפת-האמת הנדונה מדברי הנביאים:

(א) בישעיה (ו, א) נאמר: "בְּשַׁנַּת מוֹת הַמֶּלֶךְ עֲזִיָּהוּ וְאַרְאָה אֶת אֲדָנִי יֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשְׂא וְשׁוּלֵיוֹ מְלָאִים אֶת הַהִיכָל", ושם תרגם יונתן: "בְּשַׁתָּא דְאַתְנַנֵּעַ בְּהַ מְלָכָא עֲזִיָּה, אָמַר בְּבִיָּא, חֲזִיתִי יְתִיקָא דִּי שְׂרִי עַל כּוּרְסִי רָם וּמְנוּטֵל בְּשַׁמֵּי מְרוּמָא, וּמִדִּי וְיִקְרִיָּה אֶתְמְלִי הִיכְלָא". כלומר, לפי תרגומו יונתן בן עוזיאל, שהוא מסורת תורה-שבעל-פה כמו תרגום אונקלוס, הנביא לא ראה דמות או דיוקן של ה' יתעלה במראה הנבואה, אלא ראה את כבוד ה', דהיינו אור נברא או כל משל אחר שנראה לכוחו המדמה, אשר מסמל את מציאותו ושלטונו של ה' יתעלה שמו.

וכך גם מפרש רס"ג בפירושו לישעיה שם: "וְאַרְאָה אֶת אֲדָנִי – את שכינת ה'". ולעומתם שר"י מפרש שם: "וְשׁוּלֵיוֹ – כמו שולי המעיל תחתיתו, ראיתיו יושב על כיסא בשמים ורגליו בהיכל הדום מרגלותיו בבית המקדש, לדון על עזיזה שבא ליטול כתר כהונה". שימו לב! לפי שר"י יש להקב"ה מעיל שהוא מתעטף בו, כיסא שהוא יושב עליו, רגליים בתחתית גופו, ואף הדום-שרפרף לרגליו! וזו הגשמה, ועוד הגשמה, ועוד הגשמה, ועוד הגשמה – הגשמה מרובעת! ולעומת שר"י האמור, ראו נא כיצד יונתן בן עוזיאל ע"ה תרגם את המלים: "וְשׁוּלֵיוֹ מְלָאִים אֶת הַהִיכָל"? ובכן, הנה תרגומו לפניכם: "וּמִדִּי וְיִקְרִיָּה אֶתְמְלִי הִיכְלָא", דהיינו אין לו רגליים ואין לו הדום ולא מעיל ולא כיסא. אלא, אור השכינה, שהוא אור נברא אשר נועד לסמל את השגחתו ורצונו של ה' יתעלה, מילא את ההיכל. וגם רס"ג הלך בדרך זו ופירש: "וְשׁוּלֵיוֹ – זיו כבודו".

הרחקותיהם החוזרות ונשנות של יונתן ורס"ג מתיאורי ההגשמה במראה הנבואה, מלמדות על-כך שאסור לסבור שיש להקב"ה תמונת-דיוקן כלשהי ואפילו במראה הנבואה, וכן שאין למעשה שום הבדל בין ייחוס תמונת-דיוקן להקב"ה במראה הנבואה לבין ייחוס תמונת-דיוקן להקב"ה במציאות המוחשית – שהרי יונתן ורס"ג מרחיקים משני הדברים באותה המידה! נמצא, שמאזוז המכשף אולי אומר בפיו שהוא לא מגשים, אך בפועל הוא מן המגשימים! ולמי הוא דומה? הוא דומה לנוצרים אשר אומרים שהאחד הוא שלושה והשלושה הם אחד... והלא הנוצרים אומרים שה' יתעלה הוא אחד? אולי גם הנוצרים הטמאים אינם מגשימים כמו מאזוז? ובכן, דבר גדול לימדו אותנו חכמי ישראל האמיתיים בשלילת הנצרות: כל אמירה או השקפה שיש בה שני פנים: להגשמה ולשלילת ההגשמה, נחשבת כהגשמה מוחלטת. נקודה.

"כִּי יִחַן קוֹלוֹ אֶל תַּאֲמָן בּוֹ כִּי נִשְׁבַּע תוֹעִבּוֹת בְּלִבּוֹ" (משלי כו, כה).

(ב) עוד נאמר בישעיה שם בסמוך (ו, ה): "וְאָמַר אוֹי לִי כִי נִדְמִיתִי כִי אִישׁ טָמֵא שְׁפָתַי אֲנִי וּבִתְוֹךְ עִם טָמֵא שְׁפָתַי אֲנִי יוֹשֵׁב כִּי אֶת הַמֶּלֶךְ יִצְבְּאוֹת רָאוּ עֵינַי", ושם תרגם יונתן: "וְאָמַרְתִּי וְיִ לִי אֲרִי חֲבִית, אֲרִי גֶבֶר חַיִּב לְאוֹכְחָא אֲנָא, וּבְגוֹ עָמָא דְמִגְעַל בְּחוּבִין אֲנָא יְתִיב, אֲרִי יֵת יְקָר, שְׂכִינַת מֶלֶךְ עֲלֵמִיָּא יִצְבְּאוֹת חֲזָאָה עֵינַי". תרגום דבריו: "ואומר אוי לי כי נתחייבתי, כי גבר שמחויב בתוכחה אנכי, ובתוך עם שמתונף בחובות [=בפשעים] אנכי יושב, כי את כבוד שכינת מלך העולמים, ה' צבאות ראו עיניי". ושוב עולה, כי לא תמונה או דיוקן של ה' יתעלה ראה הנביא במראה הנבואה, אלא הוא ראה את אור כבוד השכינה שמסמלת את הבורא-יתעלה. וגם רס"ג הרחיק שם מן ההגשמה ופירש כיונתן: "כי ראתה עיני את שכינת ה' צבאות".

(ג) בירמיה (לא, ב) נאמר: "מִרְחוֹק יִי נִרְאָה לִי וְאֶהְבֵּת עוֹלָם אֶהְבֵּתִיךָ עַל כֵּן מִשְׁכְּתִיךָ חֻסֵּד", ושם תרגם יונתן: "אָמַרְתִּי יְרוּשָׁלַם, מֶלֶךְדָּמִין יִי אֶתְגְּלִי עַל אֶבְהֶתְנָא, נְבִיא אִימַר לְהוֹן: הָא רַחֲמַת עֲלָמָא רַחֲמִית יִתְכוֹן, עַל כֵּן דְּבִרִית יִתְכוֹן בְּטִבְּוֹן". תרגום דברי יונתן: "אומרת ירושלים: מקדם ה' נגלה על אבותינו [ולכן אתה] הנביא אמור להם [לעם-ישראל]: הנה אהבת עולם אהבתי אתכם, ועל כן הנהגתי אתכם בטובות ובחסדים". כלומר, יונתן קובע שדברי ירמיה הינם משל לכך שהקב"ה נגלה על אבות האומה, ולא שיש לו חלילה דמות או דיוקן במראה הנבואה.

(ד) בישעיה (מב, יג) נאמר: "יִי בְּגִבּוֹר יֵצֵא, כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְיָה, יָרִיעַ אֶף יִצְרִיחַ עַל אֹיְבָיו יִתְגַּבֵּר", ושם תרגם יונתן: "יִי, לְמַעַבְד גְּבוּרָן מִתְגְּלִי, לְמַעַבְד גְּבוּרָן מִתְגְּלִי בְּרִגָה, בְּמִלּוּל אֶף בְּזִיעַ, עַל בְּעָלֵי דְבִבּוּהֵי מִתְגְּלִי בְּגִבּוּרְתִּיהִ". תרגום דברי יונתן: "ה' לעשיית גבורות יתגלה, לעשיית גבורות יתגלה בחמה, בדיבור ואף באימה ובזעוה, על אויביו יתגלה בגבורתו". גם מכאן עולה שגיבור המלחמה אינו תמונת דיוקנו של ה', אלא מדובר **במשל** למופתיו הגדולים.

(ה) בישעיה (יט, א) נאמר: "מִשָּׂא מִצָּרִים הִנֵּה יִי רֹכֵב עַל עֵב קַל וּבָא מִצָּרִים וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצָּרִים מִפְּנֵיו וְלִבָּב מִצָּרִים יִמָּס בְּקִרְבּוֹ", ושם תרגם יונתן: "מִטַּל כֶּסֶף דְּלוּט לְאַשְׁקָאָה יֵת מִצָּרָאִי, הָא יִי מִתְגְּלִי בַעֲנֵן יִקְרִיהִי לְאַתְפָּרְעָא מִן מִצָּרָאִי, וְיִתְבָּרִין טַעוֹת מִצָּרָאִי מִן קִדְמוֹהִי, וְלִיבָא דְמִצָּרָאִי יִתְמָסִי בְּמַעֲיָהוֹן". תרגום דברי יונתן: "משא [נבואת] כוס פורענות להשקות את המצרים, הנה ה' מתגלה בענן כבודו להיפרע מן המצרים, וישָׁבְרוּ אֱלִילֵי מִצָּרִים מִלְּפָנָיו, וְלִבָּב מִצָּרִים יִמָּס בְּקִרְבָּם". מדברי יונתן עולה שהנביא לא ראה אפילו דמות כלשהי כמשל, אלא כל שהוא ראה הוא את "ענן כבודו", ואלה הם רוב חזונות הנביאים, ורק במיעוטם ה' נראה לנביאים במשלים שונים. אגב, גם רס"ג הרחיק שם מן ההגשמה: "הנה ה' מפקיד גזירותיו בידי עב מהיר".

(ו) בשופטים (ה, ד) נאמר: "יִי בְּצִאתְךָ מִשְׁעִיר בְּצַעֲדְךָ מִשְׁדֵּה אָדוֹם אַרְץ רַעֲשָׁה גַם שְׁמִים נָטְפוּ גַם עֵבִים נָטְפוּ מִיָּם", ושם תרגם יונתן: "אֲוִרְיָתְךָ דִּיהֶבֶת לְהוֹן לְיִשְׂרָאֵל, כִּד עֲבָרִין עֲלֵה שְׁלִטִין בְּהוֹן עֲמָמִיָּא, וְכִד תִּיבִין לֵה מִתְגַּבְּרִין אֲבוֹן עַל בְּעָלֵי דְבִבְיָהוֹן, יִי, בְּיוֹם אֶתְגְּלִיָּתְךָ לְמִתְנַה מִשְׁעִיר, בְּהוֹפְעוֹת יְקָרְךָ עַל תְּחוּמֵי אָדוֹם, אַרְעָא זַעַת, אֶף שְׁמִיָּא מְכוּ, אֶף עֲנִיָּא נְגִדוּ מִטְרָא". תרגום דברי יונתן: "תורתך שנתת להם לישראל, כאשר עוברים עליה שולטים בהם העמים, וכאשר שבים אליה מתגברים הם על אויביהם, ה', ביום שבו נגלית לתת אותה משעיר, בהופעת כבודך על תחומי אדום, הארץ רעדה, גם השמים התכופפו, גם העננים נטו [והורידו] גשם". וכאן יונתן

מבאר שה' לא נראה בדמות אדם שיוצא מהר שעיר אלא מדובר במשל. כלומר, שוב עולה שרק לעתים רחוקות מדובר בראיית דמות שהיא משל, שהרי כאן מדובר במשל למעמד הר סיני.

(ז) בירמיה (א, ט) נאמר: "וַיִּשְׁלַח יְיָ אֶת יָדוֹ וַיַּגַּע עַל פִּי וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרִי בְּפִיךָ, וְשֵׁם תִּרְגַּם יוֹנָתָן: "וַיִּשְׁלַח יְיָ יָת פִּתְגָמִי בְּבוֹאֲתִיהָ וְסִדֵּר בְּפִימִי, וַאֲמַר יְיָ לִי, הֲאֵא שְׁוִיתִי פִּתְגָמִי בְּבוֹאֲתִי בְּפִימִי". תרגום דברי יונתן: "וישלח ה' את דברי נבואתו וסידרם בפי, ואמר ה' לי, הנה שמתי את דבריי בפיך", ושוב הננו רואים שלא את ה' צבאות ראו עיני הנביא, אלא מדובר במשל.

(ח) ואסיים את מסכת הראיות מדברי הנביאים בהוכחה מדברי הנביא יחזקאל בראש ספרו: "וּמִמֶּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ כְּמֶרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף וְעַל דְּמוּת הַכֶּסֶף דְּמוּת כְּמֶרְאֵה אָדָם עָלָיו מְלֻמָּעָה, וְאָרָא כְּעֵין חֲשָׁמַל כְּמֶרְאֵה אִשׁ בֵּית לֵה סָבִיב מִמֶּרְאֵה מִתְּנִיּוֹ וּלְמַעְלָה וּמִמֶּרְאֵה מִתְּנִיּוֹ וּלְמַטָּה רְאִיתִי כְּמֶרְאֵה אִשׁ וְנִגְהָ לֹו סָבִיב, כְּמֶרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינֵי בְּיוֹם הַקֶּשֶׁת בֵּן מֶרְאֵה הַנִּגְהָ סָבִיב, הוּא מֶרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד יְיָ וְאָרָא וְאָפֵל עַל פְּנֵי וְאֲשַׁמַּע קוֹל מִדְּבַר".

מדברי הנביא עולה שהמלים: "הוא מראה דמות כבוד יְיָ", הינן סיכום של כל מראה ה' שנאמר לעיל, ולא רק על הנוגה שנאמר בסמוך. כלומר, יחזקאל מסביר שהדמות כמראה אדם שנזכרה לעיל איננה דמות הבורא יתעלה, אלא דמות כבודו בלבד, ולא עניין שנוגע ישירות לעצמותו.

וראיה לדבר זה גם מעצם הפסוק שם, שהרי נאמר בו: "וּמִמֶּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ כְּמֶרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף וְעַל דְּמוּת הַכֶּסֶף דְּמוּת כְּמֶרְאֵה אָדָם עָלָיו מְלֻמָּעָה". כלומר, נאמר במפורש שהכיסא הוא "כְּמֶרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר", דהיינו לא מדובר בכיסא אלא באור יקרות שראה יחזקאל ואשר סימל בחזונו את כיסא הכבוד – והוא הדין גם לדמות "כְּמֶרְאֵה אָדָם" שנראתה על הכיסא, כלומר לא מדובר בתמונת דיוקנו של ה'-אלהים-אמת, אלא באור יקרות אשר סימל את מציאותו ושלטונו ורוממותו והשגחתו, וכן את הנבואה ששפעה אז על יחזקאל. כללו של דבר, יחזקאל משתמש במילה "דמות" כאן כדי לבטא משמעות וסמליות, כאומר: "כמראה אבן ספיר שמסמלת כיסא [...] וכמראה אדם שמסמל מלכות", וזאת כדי לחנך להשקפה שה' הוא מלך גדול ונורא, אשר שולט ברוממות ובעוצמה וביכולת בלתי נתפשת על כל היקום.

וראיה לכך גם מהמשך הספר (ג, כב-כג): "וַתְּהִי עָלַי נֶשֶׁם יָד יְיָ וַיֹּאמֶר אֵלַי קוּם צֵא אֶל הַבִּקְעָה וְנֶשֶׁם אֲדָבָר אוֹתָךְ, וְאָקוּם וְאָצֵא אֶל הַבִּקְעָה וְהִנֵּה נֶשֶׁם כְּבוֹד יְיָ עֹמֵד כְּכָבוֹד אֲשֶׁר רְאִיתִי עַל נְהַר כְּבֹר וְאָפֵל עַל פְּנֵי". כלומר, יחזקאל הנביא ע"ה מדגיש אפילו בפשט משלו, שהוא לא ראה את דיוקנו ה' יתעלה ויתרומם שמו, אלא הוא ראה את כבודו, אורו, יקרו – והנה הראיתם לדעת, שגם הנביא מרחיק מן ההגשמה בפשט משלו, כדי שלא חלילה ניכשל בהזיית ההגשמה.

והנה עוד ראיה לדברינו מהמשך דבריו (ח, ד): "וְהִנֵּה נֶשֶׁם כְּבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כְּמֶרְאֵה אֲשֶׁר רְאִיתִי בְּבִקְעָה [ובפ"ג לעיל אמר שהכבוד שראה בבקעה הוא כבוד שראה על נהר כבר]". קצרו של דבר, יחזקאל הנביא מדגיש שבכל מראות נבואתו הוא לא ראה את תמונת דיוקנו של הקב"ה, אלא את **כבודו**, הוּא אומר, כל ציורי הנבואה שראה הינם אך ורק בגדר **משלים**. ובפסוקים נוספים בספרו, יחזקאל הנביא שב ומדגיש שבכל חזיונותיו הנבואיים הוא לא ראה את תמונת דיוקנו של ה' יתעלה שמו, אלא את כבודו ויקרו, והנה לפניכם כמה מהם:

"וּכְבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נִעְלָה מֵעַל הַכְּרוּב" (יח' ט, ג).

"וַיָּרֶם כְּבוֹד יי מֵעַל הַכְּרוּב [...] וַיִּמְלֵא הַבַּיִת אֶת הָעָן וְהִחְצֹר מְלָאָה אֶת נִגְה כְּבוֹד יי" (יח' י, ד).

"וַיֵּצֵא כְבוֹד יי מֵעַל מִפְתַּן הַבַּיִת וַיַּעֲמֵד עַל הַכְּרוּבִים וַיֵּשְׂאוּ הַכְּרוּבִים אֶת כְּנָפֵיהֶם וַיִּרְוּמוּ מִן הָאָרֶץ לְעֵינֵי בְּצִאתָם וְהָאוֹפָנִים לְעִמָּתָם וַיַּעֲמֵד פֶּתַח שַׁעַר בֵּית יי הַקִּדְמוֹנִי וּכְבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עָלֵיהֶם מְלֻמָּעָה, הִיא הַחֲזִיה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּנֶהֱר כָּבֵד וְאָדַע כִּי כְרוּבִים הֵמָּה" (יח' י, יח-כ). משמע מכאן שגם מה שהנביא ראה על נהר כבר הוא רק את כבוד ה' יתברך.

"וַיֵּשְׂאוּ הַכְּרוּבִים אֶת כְּנָפֵיהֶם וְהָאוֹפָנִים לְעִמָּתָם וּכְבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עָלֵיהֶם מְלֻמָּעָה, וַיַּעֲלֵ כְבוֹד יי מֵעַל תּוֹךְ הָעִיר וַיַּעֲמֵד עַל הָהָר אֲשֶׁר מִקְדָּם לָעִיר" (יח' יא, כב-כג).

"וְהִנֵּה כְבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּא מִדֶּרֶךְ הַקִּדְּמִים וְקוֹלוֹ כְּקוֹל מַיִם רַבִּים וְהָאָרֶץ הָאִירָה מִכְּבוֹדוֹ, וּכְמִרְאָה הַמִּרְאָה אֲשֶׁר רָאִיתִי כְּמִרְאָה אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּבֹאֵי לְשַׁחַת אֶת הָעִיר וּמִרְאוֹת כְּמִרְאָה אֲשֶׁר רָאִיתִי אֶל נֶהֱר כָּבֵד וְאֶפֶל אֶל פְּנֵי, וּכְבוֹד יי בָּא אֶל הַבַּיִת דֶּרֶךְ שַׁעַר אֲשֶׁר פְּנֵי דֶרֶךְ הַקִּדְּמִים, וַתִּשְׁאַנִּי רוּחַ וַתְּבִיאֵנִי אֶל הַחֲצֹר הַפְּנִימִי וְהִנֵּה מְלֵא כְבוֹד יי הַבַּיִת" (יח' מג, ב-ד). וגם מכאן עולה שכל מה שיחזקאל ראה בחזונותיו ובכללם חזון הנבואה שעל נהר כבר, הוא רק את כבוד ה' יתברך.

"וַיְבִיאֵנִי דֶּרֶךְ שַׁעַר הַצָּפוֹן אֶל פְּנֵי הַבַּיִת וְאָרָא וְהִנֵּה מְלֵא כְבוֹד יי אֶת בֵּית יי" (יח' מד, ד).

***

לאחר כל הדברים האלה, הבה נמשיך לעיין בדברי מאזוז בעלונו המתועב:

"את הרעיון הזה אמר רבי יהודה הלוי בפיוט [=עוד משובש שנדמה לו שהוא יודע חכמה] [...] 'רק מראיו, בעין נביאיו, כמלך רם ומתנשא'. **לנביאים יש מראה מיוחד כמלך רם**, ואילו לשאר העולם אסור לראות את זה 'כי לא ראייתם כל תמונה' (דב' ד, טו), רק בשביל הנביאים שיראו משהו שיבינו את זה. וזה מסביר לנו הרבה דברים, למשל: 'וְאָרָאָה אֶת אֲדָמִי וַיֵּשֶׁב עַל כִּסֵּא רָם וַיִּשָּׂא' (יש' ו, א), איך יושב? והרי אין ישיבה למעלה? אלא בדמות של הנבואה נראה ככה".

ומהי השוטות הזאת?! כלומר, איך עלה בדעת המכשף ללמוד השקפות כל-כך יסודיות אשר נוגעות לאמיתות עצמותו של ה'-אלהים-אמת – **מפיוט?!** ושוב הוא חוזר על כסילותו שראינו לעיל: "לנביאים יש מראה מיוחד" וכו', כלומר יש לה' יתעלה-שמו **תמונת דיוקן מסוימת** שבה הוא נראה לנביאיו במראה הנבואה – ועולם הפוך ראיתי, כי רבנו הרמב"ם בהלכות יסודי התורה לעיל, מביא ראיה לכך שאין לה' יתברך גוף ודמות הגוף מכך שהוא לא נראה בתמונת דיוקן מסוימת לנביאיו, אלא פעם נראה במשל כך ופעם נראה במשל אחר כך – ובמילים אחרות, האומר שיש לה' תמונת דיוקן אחידה וקבועה שבה ה' נראה במראה הנבואה – קובע למעשה שיש לה' חומר וגוף, שהרי הוא נראה בתמונת דיוקן אחידה וקבועה בכל מראות הנבואה...

והמכשף מוסיף להתגולל במינותו: "ואילו לשאר העולם אסור לראות את זה 'כי לא ראייתם כל תמונה' (דב' ד, טו)". כלומר, לפי מאזוז, הפסוק האמור אינו מורה על-כך שאין לה' דמות דיוקן, אלא משמעו שאסור לראות ולהתבונן בדמות דיוקנו, ורק לנביאים מותר לראותה: "רק בשביל

הנביאים שיראו משהו שיבינו את זה". ובמלים אחרות מאזוז כופר בתורה! שהרי לפי התורה אין לה' תמונת-דיוקן ואילו לפי מאזוז כן יש לה' תמונת-דיוקן, אלא שאסור להתבונן בה...

מאזוז גם מפרש את דברי ישעיה בהתאם להזיית מינותו: "וזוה מסביר לנו הרבה דברים, למשל: 'וְאַרְאֶה אֶת אֲדֹנִי יֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשְׂא' (יש' ו, א), איך יושב? והרי אין ישיבה למעלה? אלא בדמות של הנבואה נראה ככה". כלומר, לפי מאזוז, הנביא ישעיה ראה את תמונת דיוקנו של ה'-אלהים-אמת במראה הנבואה – ומאזוז חושף שוב את סכלותו, שהרי יונתן מתרגם שם במפורש שישעיה הנביא לא ראה שום תמונת דיוקן, וכבר ראינו לעיל את תרגומו: "וְאַרְאֶה אֶת אֲדֹנִי" – "חֲזִיתִי יְתִיקָא דִּי", וגם רס"ג מפרש שם: "וְאַרְאֶה אֶת אֲדֹנִי – את שכינת ה'".

עד כאן המכשף אומר שהוא-האלוה שלושה, ובהמשך שם הוא אומר שהשלושה הם אחד:

"אבל למעשה זה לא באמת ככה, כי הקב"ה אינו מוגבל לא בחומר ולא בשטח אורך ורוחב. אין דבר כזה. ואמרו רבותינו שאין למעלה לא ימין ולא שמאל לא אחור ולא פנים (עין הלכות יסודי התורה א, יא). 'אֲנֹכִי לֹא יֵשֵׁא פָנִים' (דב' י, יז), יש"א ראשי תיבות ימין שמאל אחור, שאין לו לא ימין ולא שמאל ולא אחור ולא פנים. אין דבר כזה בעולם. צריך להבין בקריאת הפסוקים".

ואכן צריך להבין את יסודי תורתנו, והמכשף הנבל לא ידע ולא יבין בחשכה יתהלך. "אָדָם בְּלִיעַל אִישׁ אֶן הוֹלֵךְ עֲקֻשׁוֹת פֶּה [...] תִּהְיֶכּוֹת בְּלִבּוֹ חֶרֶשׁ רָע בְּכָל עֵת מְדַיְנִים יִשְׁלַח" (משלי ו).

המן ופתאיה כורעים ומשתחוים למינים

ראינו שמאזוז ופתאיה דנים את שר"י לכף זכות ומתרצים את פירושיו הרעים באופנים שונים אשר לפי דמיונם אין בהם הגשמה... ברם, לפי תורת האמת אסור באיסור חמור לדון לכף זכות את המינים, ולכן, כאשר יש סנהדרין המינים נהרגים בלי דינים ובלי עדים ובלי התראה!

נמצא, שדינים של המינים חמור אפילו מדינם של הגויים עובדי האלילים, שהרי היחס למינים קשה בהרבה, וזה דברי רבנו בהלכות עבודה-זרה (י, א-ב) בעניין הגויים עובדי עבודה-זרה:

[א] "לפיכך, אם ראה עובד עבודה-זרה אובד או טובע בנהר לא יעלנו. ראהו לקוח למות לא יצילנו. אבל לאבדו בידו או לדחפו לבור וכיוצא-בזה – אסור [=וסוג היחס הזה לגויים עובדי האלילים נקרא בלשון חכמים: 'לא מורידין ולא מעלין'], מפני שאינו עושה עמנו מלחמה".

[ב] "במה דברים אמורים? בגוי, אבל מוסרי ישראל והמינים והאפיקורוסין מצוה לאבדן ביד ולהורידן לבאר שחת [=וסוג היחס הזה למינים נקרא בלשון חכמים: 'מורידין ולא מעלין'], מפני שהן מצירין לישראל ומסירין את העם מאחרי ה', כישוע הנוצרי ותלמידיו [=כל תלמידיו בעלי ההגשמה והמאגיה למיניהם], וצדוק ובייתוס ותלמידיהן [=כל מחריבי התורה-שבעל-פה למיניהם, כגון התועים אחר הקבלה האלילית] 'שם רָשָׁעִים יִרְקֵב' [משלי י, ז]."

הלכה נוספת בעניין זה נמצאת בהלכות עדות (יא, יא), וזה דברי רבנו:

"המוסרין והאפיקורוסין והמינים והמשומדים, לא הוצרכו חכמים למנות אותם בכלל פסולי עדות, שלא מנו אלא רשעי ישראל. אבל אלו המורדין והכופרין פחותין הן מן הגויים, שהגויים

[אשר עובדים עבודה-זרה] 'לא מעלין ולא מורידין', ויש לחסידיהם [שקיבלו שבע מצוות בני נח] חלק לעולם-הבא. וְאֵלּוּ [=המינים וכו'] 'מורידין ולא מעלין', ואין להן חלק לעולם-הבא".

נמצא, שיש הבחנה הלכתית ברורה: המינים – מורידין ולא מעלין, ואילו הגויים עובדי עבודה-זרה – לא מורידין ולא מעלין. נעבור עתה לעיין בהבחנה נוספת: כבר למדנו על דינם החמור של המינים: "מצוה לאבדן ביד ולהורידן לבאר שחת", "מצוה להורגן", "כל ההורג אחד מהם עשה מצוה גדולה והסיר מכשול" וכו'. ברם, לעומת דינם של המינים מישראל, ראו נא את דינם של הגויים עובדי עבודה-זרה, וכך פוסק רבנו בהלכות מלכים ומלחמות (סוף פרק ט):

"כיצד? אחד העובד עבודה-זרה, או שבירך את השם, או ששפך דם [...] הרי זה ייהרג בסיף. [...] ובן נהרג בעד אחד, ובדיין אחד, בלא התראה, ועל-פי קרובים. אבל לא בעדות אישה ולא תדון אישה להם".

נמצא אפוא, שדינו של **מין מישראל** חמור בהרבה מדינו של **גוי שעובד עבודה-זרה!** שהרי מין מישראל נהרג ללא התראה וללא עדים וללא דיונים, וכל הזריז והמקדים להורגו "עשה מצוה גדולה והסיר מכשול", ואילו גוי עובד-עבודה-זרה, אין להורגו אלא לאחר שהביאו אותו לפני בית-דין, ובעד אחד לפחות, ולא בעדות אשה, ולא בבית-דין שיש בו אשה – וזה הבדל עצום! לפיכך, רבנו פוסק במורה (א, לו) שאסור לדון לכף זכות את המינים, וכה דבריו:

"ואם יעלה בדעתך שיש ללמד זכות על מאמיני הגשמות בשל היותו חונך כך או מחמת סכלותו וקוצר השגתו, כך ראוי לך להיות בדעה בעובד עבודה-זרה, מפני שאינו עובד אלא מחמת סכלות או חינוך, מנהג אבותיהם בידיהם [חולין יג ע"ב; ובימינו טוענים צאצאי המגשימים ש'מנהג דוחה הלכה']. ואם תאמר כי פשטי הכתובים [שבתנ"ך או שבפשטי אגדות חז"ל] הפילום בשיבושים אלו [וכמו שטען הפוחז מפוסקירא כנגד רבנו בהשגתו להלכות תשובה ג, טו], כך תדע שעובד עבודה-זרה לא הביאוהו לעבדה כי אם דמיונות ומושגים גרועים.

נמצא, שאין התנצלות [=אין שום פתח לטענת הצטדקות] למי שאינו סומך על בעלי העיון האמיתיים אם היה קצר יכולת עיונית [וגאווותם של חכמי-יועצי-אשכנז לא אפשרה להם להודות שהם סכלים ומחוסרי-דעת וחסרי יכולת עיונית אמיתית, ולהודות על האמת], ואיני חושב לכופר מי שלא הוכחה לו [על-ידי מחקר מחשבתי ומדעי מעמיק] שלילת הגשמות, אך חושב אני לכופר מי שאינו קובע בדעתו שלילתה, ובפרט עם מציאות תרגום אונקלוס ותרגום יונתן בן עוזיאל עליהם השלום, אשר הרחיקו את הגשמות תכלית ההרחקה [כלומר, לאחר שהם כתבו את תרגומיהם-פירושיהם, אין עוד שום פתח להתבלבל בפשטי המקראות ולטעות בהגשמה, וכל-שכן שאין עוד שום פתח לשגות ולחַבֵּר פרשנות עֲנִפָה שמובילה להגשמה]".

ותרגומי אונקלוס ויונתן בן עוזיאל היו לפני הפוחז ושר"י והם יכלו ללכת בדרך הישרה אם היו רוצים, אך הם בחרו לעזוב אורחות יושר וללכת בדרכי חושך, ו"אין התנצלות למי שאינו סומך על בעלי העיון האמיתיים אם היה קצר יכולת עיונית". וכל חוקרי רש"י ואשכנז לדורותיהם הסתירו עניין זה, ולמעשה שיתפו פעולה עם אחת ההתעויות הגדולות ביותר בעולם הדתי:

קידוש פירוש פרו-נוצרי עילג נחות ופרימיטיבי כפירוש החשוב ביותר בעם-ישראל!

והנה לפניכם גם פירוש הנפלא של רס"ג לפסוק שהזכרנו (משלי ב, יג): "הַעֲזֹבִים אֶרְחוֹת יִשְׂרָאֵל לְלֶכֶת בְּדַרְכֵי חָשֶׁךְ – ומטעותם [של המינים] שהם לא די להם שעזבו את האמת אלא שהלכו אחרי ההבל, ועליהם הוא אומר: 'הַעֲזֹבִים אֶרְחוֹת יִשְׂרָאֵל' וגו', לפיכך נתחייבו שני עונשים, כי אילו עזבו את האמת וההבל גם יחד בדבר מסוים ולא התנגדו לו [=להבל ולמינות] היה עליהם חטא אחד, וכאשר הפכו את האמת בהביאם במקומו את ההבל [והמינות] נעשה חטאם כפול".

"אָרוֹר לְקַח שִׁחָד" (דב' כז, כה)

נחזור עתה לדברי רבנו במורה לעיל (א, א), אשר בהם נאמר שכל מי שמפרש "צלם – דפוס" הוא בגדר מין. ובכן, הנה הראיתם לדעת, כי עובדת היות רש"י מין נמצאת בפרק הראשון במורה הנבוכים! ולכאורה תמוה מאד מדוע קאפח לא העיר שם הערה קטנה, שלוש מלים בלבד לא יותר: "ראו פירוש רש"י", וכי הוא לא הכיר את פירוש רש"י לבראשית פרק א? אך ברור כשמש ביום בהיר, שעובד שכיר הנוטל משכורות מפותמות מאד במשך יובל שנים, אינו יכול אפילו לרמוז על האדמו"ר הגדול ביותר של מעסיקיו שהוא מין! ולמעשה לומר על מעסיקיו ועל כל חכמי-יועצי-אדום לדורותיהם שהלכו בדרכו ובהשקפותיו הטמאות של רש"י מתוך הערצה אלהית – שהם יותר תועים מן הבהמות... וכל-שכן כאשר הכסף שקיבל הועבר לו בניגוד מוחלט להלכה, והוא בגדר שוחד וטובות הנאה, ואף חילול-שם-שמים חמור מאד.

לאור דברים אלה לא אתפלא, אם בשל כפיפותו ושעבודו של קאפח למעסיקיו הפרו-נוצרים, הוא גם תרגם במורה "תבנית" ולא "דפוס". כלומר, ברור שרבנו התכוון לפירוש רש"י וחבר מרעיו אשר פירשו צלם – דפוס, ורבנו אינו נמנע מלהשתמש במלה "דפוס" ב"משנה תורה" בעניינים שמשמעם קרוב למשמעות פירוש רש"י כאן, כלומר תבנית של אימום (=שטאנץ), ורק כאשר רבנו עוסק בתבנית סתם, שאינה אימום לתבניות זהות נוספות, הוא אומר תבנית ואף-על-פי-כן, קאפח משום מה תרגם "תבנית", ושמה קאפח ביקש להסתיר את האמת?

והנה לפניכם ארבע-עשרה דוגמאות מ"משנה תורה", שבהם רבנו משתמש במילה "דפוס" כדי לתאר תבנית של אימום (שטאנץ), וכך לדעתי ראוי לתרגם גם במורה לעיל:

1-2) הלכות חמץ ומצה (ה, טז): "אין עושין סריקין המצויירין בפסח, מפני שהאישה שוהה עליהן ומתחמצין בעת עשייתן. לפיכך הנחתומין מותרין לעשותם, מפני שהן בקיאין באומנותן וממהירים לעשותם, אבל בעלי בתים אסורים, ואפילו צרו אותן בדפוס, שמא יבואו אחרים לעשות שלא בדפוס וישהו בעשייתן ויחמיצו".

3) הלכות לולב (ח, ח): "אתרוג שהוא תפוח, סרוח, כבוש, שלוק, שחור, לבן, מנומר, ירוק ככרתן – פסול. גידלו בדפוס ועשהו כמין בריה אחרת – פסול. עשהו כמין ברייתו, אף-על-פי שעשהו דפין-דפין – כשר".

4-9) הלכות מעשרות (יד, ה-ו): "הלוקח פת מן הנחתום, לא יעשר מן החמה על הצוננת, שאני אומר חיטים של אמש היו משל אחד, ושל יום משל אחר. הלוקח מן הפלטר, אף-על-פי

שהן **דפוסין** הרבה – מעשר מאחד על הכול, שהנחתם שהוא מוכר לפלטר עושה עיסתן **דפוסין** הרבה. אבל הלוקח מן המנפול, מעשר מכל **דפוס** ו**דפוס**, שהמנפול לוקח משני נחתומין. תשעה מנפולין שלוקחין מעשרה נחתומין, הואיל ואחד מהן לוקח משניים, כל הלוקח מאחד מן התשעה מעשר מכל **דפוס** ו**דפוס**".

10 הלכות ביכורים (ה, יט): "הלוקח מן הנחתום, מפריש מן החמה על הצוננת ומן הצוננת על החמה, אפילו **מדפוסין** הרבה".

11 הלכות בית הבחירה (ג, יב): "**והדפוסין** שעושין בהן לחם הפנים, הן הנקראין 'קערותיו' [שם' כה, כט]".

12 הלכות תמידין ומוספין (ה, ט): "ושלושה **דפוסין** של זהב היו להן: אחד שנותנין בו החלה והיא בצק, והשני שאופין אותה בו, והשלישי שנותנין אותה בו כשרודין אותה מן התנור, כדי שלא תתקלקל".

13 הלכות כלים (ד, ג): "וכל כלי עץ העשוי לתשמיש הכלים בלבד [...] אם לא היה משמש את הכלים אלא בשעת מלאכה בלבד – הרי זה טהור [...] כגון מנורה של עץ שהיא משמשת את הנר בשעת הדלקה, וכן שמניחין תחת הכלים בשעת מלאכה, **והדפוסין** כולן".

14 הלכות כלים (ד, ה): "אבל [...] **ודפוס** של תפילין [...] כל אלו וכיוצא בהן טהורין, מפני שהן משמשי הכלים בשעת מלאכה בלבד".

ולא רק שקאפח הסתיר את האמת, הוא גם כיסה על עקבותיו, שהרי בפסקה הזו של רבנו, שהיא כאמור, **הפסקה הראשונה** של פרקי הספר "מורה הנבוכים", לא רק שקאפח לא מעיר שרש"י הוא זה אשר פירש "צלם – דפוס" (וזאת בראש פירושו לספר בראשית! ולא באיזה פירוש נידח לאיוב או לדניאל ע"ה וכיו"ב), קאפח גם כתב שם למטה הערה ארוכה שבה הוא מסביר שכוונת רבנו היא בעצם לספר "שיעור קומה" ולמאמיניו, וכך כותב שם קאפח:

"נדמה שכוונתו גם נגד הספר 'שיעור קומה' כפי שכתב בתשובותיו" וכו', וקאפח כאמור מאריך שם בהערתו. ובמלים אחרות, כל מי שיקרא את דברי רבנו ישייך את דבריו בעניין המגשימים באופן מיידי לספר "שיעור קומה", ולא ימשיך לחפש ולבדוק אחר המקור המרכזי. ובמלים אחרות, אם קאפח לא היה כותב מאומה, הוא היה מעורר אנשים לחפש ולבדוק מי-הוא זה ואי-זה הוא אשר פירש "צלם – דפוס", אבל לאחר שקאפח הפנה את מחשבתו של הקורא לספר "שיעור קומה", הוא כבר לא יתאמץ לחפש את מקור הדברים. ומסיבה זו למדתי את הפרק הזה עשרות רבות של פעמים ולא זיהיתי שמדובר ברש"י-שר"! וזאת בגלל הערתו הארוכה שם של קאפח אשר הסיחה את דעתי והפנתה את מחשבתי לאפיקים אחרים.

"וְלָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ וַתַּעַט אֶל הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ" (ש"א טו, יט).

"לָכֵן שָׁמַעַתָּ דְּבַר יְיָ אֲנִשִּׁי לְצוֹן מִזְּשִׁלִי הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם" (ישעיה כח, יד). "שָׁמַעוּ נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וְקִצְיֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמִּתְעַבִּים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיִּשְׁרָה יַעֲקֹבִי" (מיכה ג, ט).

סוף דבר

אחתום בכמה הלכות אשר עוסקות במינים ודיניהם: בהלכות יסודי התורה (ו, ח), בהלכות עבודה-זרה (י, ב), בהלכות תשובה (ג, טו), בהלכות רוצח ושמירת הנפש (ד, יד-טו), ובהלכות ממרים (ג, א), ואין צריך לומר שכל ההלכות הללו מבוססות על דברי חז"ל:

[ח] "מין ישראל שכתב ספר-תורה **שורפין אותו עם האזכרות שבו**, מפני שאינו מאמין בקדושת השם, ולא כתבו אלא והוא מעלה בדעתו שזה כשאר הדברים [=כשאר הנבראים: עץ ואבן בהמה וחיה או אדם]. והואיל ודעתו כן לא נתקדש השם, **ומצוה לשורפו כדי שלא להניח שם למינים ולא למעשיהם**".

[ב] "אבל מוסרי ישראל **והמינים** והאפיקורסים, מצוה לאבדן ביד ולהורידן לבאר שחת, מפני שהן מצירין לישראל **ומסירין את העם מאחרי ה'**, כישוע הנוצרי ותלמידיו [=כל תלמידיו בעלי ההגשמה למיניהם], וצדוק ובייתוס ותלמידיהן [=כל מחריבי התורה-שבעל-פה למיניהם] **ש'שם רָשָׁעִים יִרְקָב'** [משלי י, ז; כלומר, ראוי לצרף לשם המינים את ראשי התיבות **שר"י**]".

[טו] "ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם-ולעולמי-עולמים: **המינים**, [...] חמשה הן הנקראים מינים: [...] **והאומר שיש שם ריבון אחד אלא שהוא גוף ובעל תמונה**".

[יד-טו] "**המינין** והם עובדי-עבודה-זרה מישראל [...] **מצוה להורגן. ואם יש בידו כוח להורגן בסיף בפרהסיה הורג** [!], ואם לאו, יבוא עליהן בעלילות עד שיסבב הריגתן. כיצד? ראה אחד מהם שנפל לבאר והסולם בבאר, קודם ומסלק הסולם, ואומר לו: 'הרי אני טרוד להוריד בני מן הגג ואחזירנו לך', **וכיוצא בדברים אלו**".

[א] "מי שאינו מאמין בתורה-שבעל-פה [...] הרי זה בכלל **המינים** ומיתתו ביד כל אדם. [...] מורידין ולא מעלין כשאר **המינים** [...] – כל אלו אינן בכלל ישראל ואינן צריכין לא עדים ולא התראה ולא דיינים, אלא כל ההורג אחד מהם עשה **מצוה גדולה והסיר מנשול**".

ואצרף גם את דברי רבנו בפירושו לחולין (א, ב): "**ומינים** אצל חכמים הם הכופרים מישראל [כלומר, הם עובדי-עבודה-זרה אך עדיין רואים את עצמם בגדר ישראל] [...] והם בני-אדם אשר טמטמה הסכלות את חשיבתם, והחשיכו התאוות את נפשותם [...]. והכת הזו היא כת של ישוע הנוצרי [...] **ש'שם רָשָׁעִים יִרְקָב'** [מש' י, ז; ושוב ר"ת **שר"י**]".

ואצרף לפניכם את דברי רבנו במורה בעניין חומרת ההגשמה:

"ואתה יודע, שכל מי שעבד עבודה-זרה לא עבדה מתוך הנחה שאין אלוה זולתה, ולא דימה אדם מעולם בדורות שעברו ולא ידמה מן העתידים, שהצורה שהוא עושה מן המתכות או מן האבנים והעצים [הפסלים והצלמים], שאותה הצורה בראה את השמים והארץ והיא המנהיגה אותם, ולא עבדום אלא על דרך שהם דמות לדבר שהוא **אמצעי** בינינו לבין ה' [כלומר, הפסילים והצלמים הינם מתווכים בין השוטים לבין בורא-העולמים, ודרכם מורידים שפע מהאל] [...]

אלא שעם היות אותם הכופרים סוברים מציאות ה', הואיל וקשורה כפירתם במה ששייך אליו [=שקשור אליו] יתעלה בלבד [אך לא באמיתת עצמותו ממש] – כלומר העבודה והרוממות [=ששגו לחשוב שיש לעבוד ולרומם גם פסילים דוממים] [...] והיה זה גורם להעדר מציאותו מתודעת ההמון, לפי שאין ההמון מכיר אלא פעולות הפולחן [...] – לכן היה זה שהביא לכך שנתחייבו בליה, כמו שאמר הכתוב 'לא תִחַיֶּה כָּל נִשְׁמָה' [דברים כ, טז] [...]

וקראם [=בתורה] 'אויבים' ו'שונאים' ו'צרים', ואמר כי העושה כן מקנא ומכעיס ומעלה חמה – והיאך יהיה מצב מי שקשורה כפירתו **בעצמותו יתעלה?** והוא בדעתו היפך מכפי שהוא, כלומר שאינו לדעתו מצוי, או שלדעתו הוא שניים, או שסבור שהוא גוף, או שהוא לדעתו בעל התפעלויות, או שמייחס לו איזו מגרעת שהיא? **הנה זה בלי ספק יותר חמור מעובד עבודה-זרה על דעת שהיא אמצעי או מטיבה או מריעה לפי דמיונו.**

הרמב"ם לא מסתפק בזאת, והוא מוסיף ומדגיש שם:

"**ואתה דע**, שכל זמן שתהא בדעתך גשמות או מאורע ממאורעות הגוף, הנך מקנא ומכעיס וקודח אש ומעלה חמה ושונא ואויב וצר, **יותר חמור מעובד עבודה-זרה בהרבה.**"

"וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל הַפִּלְשֹׁתִי אֲתָהּ בָּא אֵלַי בְּחָרָב וּבַחֲנִית וּבְכִידוֹן וְאָנֹכִי בָּא אֵלַי בְּשֵׁם יְיָ צָבָאוֹת אֱלֹהֵי מַעֲרֹכֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חִרְפְּתָּ (ש"א יז, מה).

***

אגב, בעניין המאמר **נשאלתי כך:** לא הצלחתי להבין מדוע מתאים כאן התואר "מכשף", באיזה כישוף אתה מאשים? **(תשובה: א)** המכשף במהותו הוא מי שמתעה את בני האדם להאמין בהזיות פגאניות, ומאזוז עושה בדיוק את הפעולה הזו, אם כי לא על-ידי מעשה כישופים כמו קיטור וניסוך ושאר מעשים מוזרים ומגוחכים, אלא על-ידי החדרת מושגי תהו והבל להמונים והתעיתם בהשקפות רעות אשר מוציאות את האדם מן העולם, כגון במאמר זה שהוא מכסה על המינים ומתעה את הרבים אחרי השקפות מינות: **(1)** שקריו וכזביו שתוארו לעיל מערערים את יסוד שלילת הגשמות, כביכול אין להחמיר על פירושים מגשימים, וכביכול ראוי לתרץ פירושים מגשימים מפורשים באופנים מוצדקים אשר יכשירו אותם; **(2)** הוא מגונן על שר"י הארור אשר התעה את עַמָּנו בתהו ובסכלות; **(3)** וכן בעצם ההשקפה לפיה יש לבורא-עולם דמות ודיוקן במראה הנבואה, שאין בינה לבין ההגשמה כמעט מאומה, שהרי אם יש לו דמות ודיוקן מסוים במראה הנבואה, קרוב לוודאי שיש לו גם דמות ודיוקן בפנתיאון דמיוני בשמים.

(ב) כמו כן, המושג "מכשף" במשמעותו הרחבה הוא מי שמסית ומדיח למינות ולעבודה-זרה, בכל דרך שהיא. דהיינו שהוא "מכשף" את בני האדם, דהיינו מתעה ומתעתע בהם באמצעות תכסיסים ושקרים אחרי התהו. "זרו רָשָׁעִים מִקֶּרֶחַם תָּעוּ מִבֶּטֶן דִּבְרֵי כָזָב" (תהלים נח, ד).

(ג) האופן שבו מאזוז נהג לשמוט את המגבעת על עיניו נועד לסייע ביצירת הילת מסתורין פגאנית, כמכשף. ואם תוסיף ותשאל ומדוע קראתי למאזוז גם גנגסטר? ובכן, יש לו דיבור והתנהגות מאיימת כזו שמזכירה סנדק סיציליאני, וכידוע סיציליה סמוכה מאד לג'רבה...

ידיהם שפכו את הדם!

בסוף השליש הראשון של שנת תשפ"ב טלטלה את הציבור החרדי והדתי בישראל פרשת חיים ולדר. מדובר באדם חדל אישים, בהמה וחיה רעה אשר אנס ניצל ופיתה ילדות ונערות ונשים נשואות (ואולי גם ילדים), מכל הבא לפיו, אכל וטרף ללא רחם. ומאין הנני יודע שולדר היה כזה רשע ארור? ובכן, סופו מוכיח על אשמתו – העובדה שהוא בחר לרצוח את עצמו, מוכיחה שהוא היה חדל אישים אשר רצח נפשות רבות בעם-ישראל, כולל מבני משפחתו שלו.

ראו נא עד כמה חמור עוון הרצח, וכך פוסק רבנו בהלכות רוצח ושמירת הנפש (א, ד):

"ואין לך דבר שהקפידה תורה עליו כשפיכות דמים, שנאמר: 'וְלֹא תַחֲנִיפוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הָדָם הוּא יַחֲנִיף אֶת הָאָרֶץ' [במ' לה, לג]".

כלומר, מדובר בעוון החמור ביותר בכל מצוות לא תעשה שאסר עלינו ה' יתעלה, אפילו יותר ממינות ועבודה-זרה! ואין תקומה ואין תשובה ואין סליחה לאדם אשר נטל נפש בישראל.

עוד פוסק רבנו בהלכות רוצח ושמירת הנפש (ב, ג-ד):

"וכן ההורג את עצמו [...] שופך דמים הוא, ועוון הריגה בידו [...] ומנין שכך הוא הדין? שהרי הוא אומר [...] 'וְאֵף אֶת דַּמְּכֶם לְנַפְשֵׁיכֶם אֲדַרְשׁ' [בר' ט, ה] – זה ההורג עצמו. ובפירוש נאמר בשלושתן לשון דרישה, הרי דינם מסור לשמיים. ובכל אלו הרצחנים" וכו'.

והנה עוד הלכה בעניין המאבד עצמו לדעת, מהלכות אבל (א, ט):

"המאבד עצמו לדעת אין מתעסקין עימו לכל דבר, ולא מתאבלין עליו, ולא מספידין אותו. אבל עומדין עליו בשורה, ואומרים עליו ברכת אבלים וכל דבר שהוא כבוד לחיים".

כללו של דבר, ולדר החליט לרצוח את עצמו, והחלטתו זו מעידה כאלף עדים על אשמתו. שהרי אם הוא היה אדם ישר שרק העלילו עליו עלילות-שווא הוא לא היה מעלה על דעתו לאבד את חיי העולם-הבא ולרצוח את עצמו! והוא אף היה מתחזק באמונה בה' יתעלה, וה' היה מחזק אותו לעמוד כנגד כל המעלילים למיניהם, כמו שה' חיזק את ידי כל הצדיקים בכל הדורות.

ודי להתבונן בתהלים כדי לראות את המצבים הקשים שעבר דוד המלך, ואת האופן שבו הוא התמודד עם משברי החיים ייסוריהם תלאותיהם וסכנותיהם, והנה דוגמה אחת מני רבות:

"כִּי שָׁבַעָה בְּרָעוֹת בְּנַפְשִׁי וַחֲמִי לְשֹׁאֹל הִגִּיעוּ, נְחֻשְׁבֹּתִי עִם יוֹרְדֵי בּוֹר הָיִיתִי כַּגֶּבֶר אֵין אֵיל, בְּמַתִּים חֲפָשִׁי כְּמוֹ חֲלָלִים שְׁכָבִי קֶבֶר אֲשֶׁר לֹא זָכַרְתָּם עוֹד וְהִמָּה מִיָּדְךָ נִגְזְרוּ, שְׁתַּנִּי בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת בְּמַחְשָׁבִים בְּמַצְלוֹת, עָלִי סִמְכָה חֲמַתְךָ וְכָל מִשְׁבָּרֶיךָ עֲנִיתִ סֵלָה, הִרְחַקְתָּ מִיָּדַי מִמֶּנִּי שְׁתַּנִּי תוֹעֲבוֹת לָמוֹ כֵּלָא וְלֹא אֶצֵּא, עֵינֵי דָאֲבָה מִנִּי עֲנִי קָרַאתִיךָ !! בְּכָל יוֹם נְשַׁחֲתִי אֵלַיךְ כִּפִּי [...] וְאֵנִי אֵלַיךְ !! שׁוֹעֲתִי וּבִבְקָר תִּפְלִתִי תִקְדָּמְךָ, לָמָּה !! תִּזְנַח בְּנַפְשִׁי תִסְתִּיר פִּיךָ מִמֶּנִּי, עֲנִי אֲנִי וְגוֹעַ מִנְעַר נְשָׂאתִי אֲמִיךָ אֲפוֹנָה, עָלִי עֲבְרוּ חֲרוֹנֶיךָ בְּעוֹתֶיךָ צִמְתוֹתַי, סְבוּנִי כְּמִים כָּל הַיּוֹם הִקִּיפוּ עָלִי יַחַד, הִרְחַקְתָּ מִמֶּנִּי אֶהֱב וְרַע מִיָּדַי מִחֲשָׁךְ" (תה' פח).

כמו כן, העובדה שולדר נשבר ובחר לרצוח את עצמו מעידה גם על חולי נפשו וגם על-כך שהוא התיימש מלהוכיח את חפותו, ובמלים אחרות, הוא ידע היטב שהוא אשם בכל מה שמייחסים לו ואף הרבה מעבר לכך – כי אם היה מדובר באדם ישר-דרך אשר רק מעלילים עליו עלילות, הוא היה מתחזק באמונה בה' יתעלה, שיוציא את משפטו, משפט הצדק – לאור עולם.

אך ולדר המושחת רעד כעלה נידף ברוח ובחר במוות וברצח, נפלו עליו אימתה ופחד כל-כך גדולים, עד שהוא בחר באיבוד נפשו העשוקה והאומללה. אולם, רעד ופחד שכזה לעולם לא ייפלו על אדם צדיק: "לא יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לְצַדִּיק" (תה' נה, כג), אלא אך ורק על הרשעים הארורים ביותר: "פָּחַדוּ בְּצִיּוֹן חֲטָאִים אֲחֻזָּה רָעָה חֲנִפִּים" (יש' לג, יד). לפיכך, ברציחת נפשו ולדר הסגיר את עצמו, ולא הותיר עוד שום מקום לספק בדבר רשעותו ואכזריותו ובהמיותו.

ויתרה מזאת, ולדר גם גרם לחילול-שם-שמים עצום! כלומר, לא רק שהוא לא היכה על חטא והודה על חטאתו ופשעו כמתחייב בתורת משה, הוא כפר בכל ההאשמות נגדו, והאשים את הקרבנות שהוא פגע בהם ברצח וברדיפה! זעקת הפריץ העריץ הנרדף! ולא רק שהוא המשיך לפגוע בקרבנות גם לאחר שעריצותו ובהמיותו ואכזריותו נגלו לעין-כל, הוא גם בחר להכתיים את כל העולם הדתי כולו! שהרי בעיני מיליונים הוא היה איש חינוך חרדי, מגדולי האסלה...

אדלשטיין ושאר המינים

ברם, ולדר לא היה מגיע לקמצוץ מאכזריותו ורשעותו ללא הגיבוי שהוא קיבל במשך השנים מגדולי האסלה החרדים ימח שמם וזכרם. שהרי אין לי צל של ספק שהם ידעו על מעלליו, וכמו שרבים ידעו על מעלליו של יהודה-משי-זהב, גם הם ידעו על מעלליו של ולדר והסתירו וחיפו וטייחו – ולא יעלה על הדעת שהם לא ידעו, שהרי מדובר בחברה סגורה אשר כל עוולה שכזו מגיעה לגדולי האסלה. וזכורני שסיפר לי חבר שהוא מקורב למחפוד ברד"ץ, שמגיעים למחפוד אינסוף תלונות על אינוסים ומעשי סדום והתעללויות וביאות אסורות והטרדות מיניות!

זימתם ורשעם של החרדים המינים בענייני עריות הן מן המפורסמות, ולא לחינם ליצמן הגן על איזבל לייפר הפדופילית במשך שנים ושיבש הליכי חקירה עד שחסמו אותו, ולא לחינם אנחנו שומעים על מעשי סדום ועמורה במקוואות של החרדים, ולא לחינם גדולי האסלה מגנים בחירוף נפש על הסוטים והתועים, וכל זאת מפני שגם הם בעצמם סוטים ופדופילים!

ואף שאין לי כמעט שום קשר עם החברה החרדית, אפילו אנכי הקטן שמעתי סיפורים לא מעטים מאנשים שנפלטו מהחברה החרדית או אפילו מאנשים שעדיין נמצאים בתוכה, ולא שחקרתי ודרשתי בעניינים הללו, פשוט הדברים צפו ועלו במהלך שיחה על דא ועל הא!

ברם, יש עוד סיבה מדוע גדולי האסלה מחפים על ולדר והופכים אותו לקדוש מעונה, הם יודעים היטב שאם הם יודו על האמת, האצבע המאשימה תופנה אליהם: איך יכול להיות שאתם כל-כך גדולים וגאונים ואינכם יודעים על מעשים כל-כך חמורים? וכי אתם עד-כדי-כך מנותקים? והפתאים אף יוסיפו וישאלו אותם: וכי אין לכם רוח הקודש? ואם לא ידעתם על עוולות כל-כך חמורות אתם שוטים ועיוורים שאינם ראויים להנהיג את עצמם כל-שכן ציבור.

זאת ועוד, אם הם יודו על האמת שולדר אכן היה פושע ורוצח תתברר אמת נוספת, והיא שהם ידעו על מעשיו המכוערים של ולדר, כי סוף גנב לתלייה וסוף האמת לצמוח, ואז הם עלולים להסתבך אפילו בפלילים, כמי שסייעו לדבר עבירה, בדיוק כמו שקרה לליצמן הרשע.

לפיכך גדולי האסלה משתפים פעולה עם כל מעלליו של ולדר! כלומר, כדי לשמר את הילת אלילותם הם מוכנים לחלל-שם-שמים, לפגוע פגיעה אנושה בעשרות הקרבנות האומללים ובני משפחותיהם, והחמור מכל: להעביר מסר איום ונורא לחברת המינות החרדית, והוא: כל מי שינסו לחשוף את האנס שפגע בהם ורצח אותם במעשי אינוס אכזריים, יואשמו מיניה וביה באמירת לשון הרע ובהוצאת-שם-רע, ואם האנס יבחר להתאבד הם אף יואשמו ברצח!

עד-כדי-כך העולם עקום ומושחת בחברת המינות החרדית! סדום ועמורה!

אגב, שמעתי שגרשון אלדשטיין שר"י קבע שולדר היה "אנוס" לרצוח את עצמו! כלומר, הצער על השקרים כביכול שהפיצו עליו היה כל-כך גדול עד הוא נאלץ לעבור על עבירת רצח!

ואם ולדר היה במצב נפשי כל-כך קשה, איך הוא היה מסוגל לכתוב מכתב מסודר ומנומק שבו הוא מאשים את הקרבנות במותו? והלא אם הוא היה במצב נפשי כל-כך קשה לא היה לו יישוב הדעת להחזיק עט בידו, כל-שכן לכתוב מכתב מסודר בנוי לפי כללי התחביר והפיסוק...

כיצד היה ראוי לנהוג?

ובכן, עם הגעת העדות הראשונה על מעלליו של ולדר לגדולי האסלה, היה עליהם לנתק את ולדר באופן מיידי מכל תפקידי החינוך וההשפעה על החברה, לחייב אותו לפצות בסכומים גדולים את הקרבנות ובני משפחותיהם, להלקות אותו ארבעים מלקות בבית-הדין אם היה הדבר אפשרי, וכן להבהיר לו חד-משמעית שאם הוא יפגע באדם נוסף, התיק שלו יועבר לערכאות בתי-המשפט, חד וחלק. כך היו צריכים לנהוג אנשים ישרי דרך. והדבר היה אף לטובתו של ולדר, כי אולי היו מצליחים בכך להציל את נפשו המיוסרת מעונש הכרת הנצחי.

והנה פסק חז"ל ורבנו בעניין דומה בהלכות תלמוד תורה (ז, א): "חכם זקן בחכמה, וכן נשיא או אב-בית-דין שסרח, אין מנדין אותו בפרהסיא לעולם, אלא-אם-כן עשה כירבעם בן נבט וחבריו. אבל כשחטא שאר חטאות מלקין אותו בצנעה שנאמר: 'וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם נָבִיא עִמָּךְ לְלִילָה' [הו' ד, ה], אף-על-פי שבשל פֶּסַח כלילה, ואומרים לו: הִכָּבֵד ושב בביתך".

והנה לפניכם עוד הלכה שנוגעת לענייננו, מהלכות סנהדרין (יז, יב):

"ראש ישיבה שחטא מלקין אותו בפני שלושה ואינו חוזר לשדרתו".

ברם, אם ולדר היה ממשיך ברשעו, או כלשון חכמים בהלכה: "אלא-אם-כן עשה כירבעם בן נבט וחבריו", אז לא רק שחובה לנדותו בפרהסיא ולנקוט כנגדו בכל האמצעים האפשריים, אלא שגם מצוה וחובה לנהוג בו כאמור בהלכות התוכחה (דעות ו, יב): "מכלימין אותו ברבים, ומפרסמין חטאו, ומחרפין אותו בפניו, ומבזין ומקללין אותו – עד שיחזור למוטב".

"לא יתנו מעליהם לשוב אל אלהיהם כי רוח זנונים בקרבם ואת י לא ידעו" (הו' ה, ד).

אולם, אדלשטיין וחבר מרעיו המינים לא עשו מאומה מכל זה, הם ידעו וטייחו שתקו והשתיקו! ואיך אני יודע זאת? ובכן, התנהגותם לאחר מותו של ולדר מוכיחה כאלף עדים כיצד הם התנהגו כאשר ולדר היה בחיים ועשה את מעשיו המכוערים, דהיינו הם ידעו וטייחו שתקו והשתיקו ואף תקפו באכזריות את המתלוננים, בדיוק כמו שהם נוהגים עתה לאחר מותו!

ורק רשעים ארורים אשר הינם סוטים ופדופילים בעצמם מסוגלים לנהוג כך! כלומר, אין לי ספק שאדלשטיין וחבר מרעיו המינים מסואבים עד לשדם בעבירות של טומאה וזימה, כי רק סוטים מסוגלים שלא להזדעזע כנגד זעקת הקרבנות, רק פושעי מין מסוגלים להאשים את הקרבנות באמירת לשון הרע ואף ברצח, רק אנשי זימה ותועבה מסוגלים להתעלם מהנזק העצום שנגרם לחברה שבה הם חיים ומהמסר הנורא שהם מעבירים בהצדקתו של ולדר, ורק פדופילים מסוגלים להספיד את ולדר ולראות בו איש חינוך דגול ורב חשוב מגדולי ישראל.

כללו של דבר, ידיהם של גדולי האסלה שפכו את דמו של ולדר מפני שהם לא עצרו אותו בתחילת דרכו הרעה, וידיהם מוסיפות לשפוך דם בהתרת דמם של קרבנות רבים ואומללים נוספים – שהרי בהתייצבותם לצידו של ולדר, בהפיכתו לקדוש מעונה, בהכחשת כל מעשיו ומעלליו, בהתקפה מכוערת על הקרבנות ומשפחותיהם, ואפילו בהצדקת נטילת נפשו, בכל זאת הם למעשה מכשירים ומצדיקים את האינוס והתועבה! את מעשי הסדום והזימה!

וראו ליצרף את מזמור תהלים צד, אשר מבטא את כיסופי האומללים לדין צדק:

"אֵל נִקְמוֹת יי אֵל נִקְמוֹת הַפִּיִּיעַ, הַנֶּשֶׂא שִׁפְט הָאָרֶץ הַשֵּׁב גָּמוּל עַל גָּאִים, עַד מְתֵי רָשָׁעִים יי עַד מְתֵי רָשָׁעִים יַעֲלִזוּ, יִבְיַעו יִדְבְּרוּ עֶתְק יִתְאֲמְרוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן, עֲמָךְ יי יִדְכָּאוּ וְנִחְלָתְךָ יַעֲנוּ, אֲלֻמָּה וְגַר יִהְיֶה וְיִתּוּמִים יִרְצֻחוּ, וַיֵּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יְהוָה וְלֹא יִבִּין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב, בִּינוּ בַּעֲרִים בָּעֵם וְכִסְיִלִּים מְתֵי תִשְׁכִּילוּ, הִנֵּטע אֵן הָלֹא יִשְׁמַע אִם יִצָּר עֵין הָלֹא יִבִּיט, הַיֹּסֵר גּוֹיִם הָלֹא יוֹכִיחַ הַמִּלְמַד אָדָם דַּעַת, יי יִדַּע מַחֲשָׁבוֹת אָדָם כִּי הֵמָּה הָבֵל, אֲשֶׁרִי הִגְבֵּר אֲשֶׁר תִּסְרְנוּ יְהוָה וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמָדְנוּ, לְהִשְׁקִיט לוֹ מִימֵי רַע עַד יִכְרֶה לְרָשָׁע שַׁחַת, כִּי לֹא יִטֹּשׁ יי עֲמוֹ וְנִחְלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב, כִּי עַד צֶדֶק יִשׁוּב מִשְׁפָּט וְאַחֲרָיו כָּל יִשְׂרָאֵל לֵב, מִי יָקוּם לִי עִם מְרַעִים מִי יִתִּיצֵב לִי עִם פֹּעֲלֵי אָוֶן, לִלִּי יי עֲזָרְתָה לִי כִמְעַט שָׁכְנָה דוֹמָה נַפְשִׁי, אִם אֲמַרְתִּי מָטָה רִגְלִי חֲסָדְךָ יי יִסְעָדֵנִי, בָּרֵב שָׁרְעִפִי בְּקִרְבִּי תִנְחוּמִיךָ יִשְׁעִשְׁעוּ נַפְשִׁי, הִיחַבְּרָךְ כִּסֵּא הַיּוֹת יִצָּר עֲמַל עָלֵי חֹק, יִגְדֹּדוּ עַל נַפְשׁ צָדִיק וְדָם נָקִי יִרְשִׁיעוּ, וְיִהִי יי לִי לְמִשְׁגֵּב וְאַלֵּהִי לְצוּר מַחְסִי, וַיִּשָּׁב עֲלֵיהֶם אֶת אֹנֶם וּבִרְעָתָם יִצְמִיתָם וַיִּצְמִיתָם יי אֱלֹהֵינוּ".

***

"הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מִי לְסִתֵּר עֲצָה וְהִיָּה בְּמַחֲשָׁף מַעֲשֵׂיהֶם וַיֵּאמְרוּ מִי רֵאנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ" (יש' כט).
 "כִּי עִם מְרִי הוּא בָּנִים כְּחָשִׁים בָּנִים לֹא אָבוּ שְׂמוֹעַ תּוֹרַת יי, אֲשֶׁר אָמְרוּ לְרֵאִים לֹא תֵרְאוּ וְלַחֲזִים לֹא תִחַזּוּ לָנוּ נִכְחוֹת, דְּבָרוּ לָנוּ חֻלְקוֹת חֲזוּ מִהֲתַלּוֹת, סוּרוּ מִי דֶרֶךְ הַטּוֹ מִי אֶרֶץ הַשְּׁבִיתוֹ מִפְּנֵינוּ אֶת קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל. לָכֵן כֹּה אָמַר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: יַעַן מֵאֲסַכְם בַּדָּבָר הַזֶּה וּתְבַטְחוּ בַּעֲשָׁק וְכִלְזוֹ וְתִשְׁעֲנוּ עָלָיו [=תִּשְׁעֲנוּ עַל רָשָׁעִים וּמִינִים כְּדִי לַקִּיִּים תִּאֻוֹתֵיכֶם וְזִמּוֹתֵיכֶם] לָכֵן יִהְיֶה לָכֶם הָעוֹן הַזֶּה כְּפָרֶץ נָפֶל נִבְעָה בְּחוֹמָה נִשְׁגָּבָה אֲשֶׁר פִּתְאֹם לִפְתָּע יָבוֹא שִׁבְרָהּ, וְשִׁבְרָהּ כְּשִׁבְרֵי נָפֶל וְיִצְרִים כְּתוֹת לֹא יִחַמְל, וְלֹא יִמָּצָא בְּמַכְתָּתוֹ חֶרֶשׁ לְחַתּוֹת אִשׁ מִיָּקוֹד וְלַחֲשָׁף מִיָּם מִגָּבֵא" (יש' ל).

האם הצדיקים מכפרים במיתתם?

בעקבות חז"ל, הרמב"ם קובע במורה את הכלל הידוע בהשגחת ה' עלינו, והוא: "אין ייסורין בלא עוון". משמעותו הברורה של כלל זה היא, שבבוא ייסורים על אדם או על אומה, חובה עליהם לפשפש במעשיהם ובהתנהלותם. זאת ועוד, כאשר הרמב"ם מנתח את מסכת ייסוריו של איוב, הוא בפירוש מלמדנו שחלה חובה על האדם לנסות ולהבין כפי כוחו את הקורות אותו, ולנסות ולקשור את האירועים אשר מתרגשים עליו לאופני התנהלותו, בחירתו ומעשיו.

והנה לפניכם מקצת מדברי רבנו במורה (ג, יז) בעניין הייסורין, בשתי הפסקות הבאות:

"וכן מכלל יסודות תורת משה רבנו, שהוא יתעלה אין עוול לפניו בשום פנים ואופן, ושכל הבא על בני האדם מן הייסורין, או מה שמגיע להם מן הטוב, האדם היחיד או הציבור, **הכל מפני שהם ראויים לכך במשפט הצדק אשר אין עוול בו כלל**, ואפילו ניגף האדם בקוץ בידו וסילקו מיד – הרי זה לו עונש, ואפילו השיג הנאה כלשהי – יהיה זה לו גמול, וכל זה להיותו ראוי לכך, והוא אמרו יתעלה: 'כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֶל אֲמוֹנָה וְאֵין עוֹל צְדִיק וְיִשָּׁר הוּא' [דב' לב, ד], אלא שאין אנו יודעים היאך נעשו ראויים [בני האדם, לשכר ולעונש שהם מקבלים]. [...]

ואנחנו [ההולכים בתורת משה] סוברים, שכל המצבים האנושיים הללו הם כפי מה שהאדם ראוי לו, **וחלילה לאל מעוול, ואינו מעניש אדם אלא שחייב עונש**, זהו אשר אמרה אותו תורת משה רבנו, שהכל הולך כפי מה שראוי [=הטובות והרעות נקבעות לפי הזכויות והחובות], ועל-פי השקפה זו נמשכים דברי המון חכמינו [=וכוונתו לכך שרובם הגדול של חז"ל אחזו בהשקפה הנכונה הזו, וכמו שקאפח מעיר שם, שבמקור, המילה 'המון חכמינו' עניינה: 'רוב' או 'כמעט כל'], [שהרי] אתה מוצא אותם [את חז"ל] אומרים בפירוש: 'אין מיתה בלא חטא ולא ייסורין בלא עוון' [שבת נה ע"א], ואמרו [במשנה]: 'במידה שאדם מודד בה מודדין לו' [סוטה א, ז]."

ברם, חכמי-יועצי-אשכנז החדירו לדתנו השקפה זרה לפיה הקב"ה עלול להעניש בחומרה רבה בני אדם מסוימים לא כעונש וייסורים להם, אלא כעונש וייסורים לאומה בכללותה, ובמלים אחרות, לפי השקפת חכמי-יועצי-אשכנז האחרים שנראה לקמן, הקב"ה מייסר את הצדיקים כדי שיכפרו בייסוריהם על עוונות העם כולו ובכך הם למעשה מצילים את העם מכליה...

ובכן, אין צל של ספק שמדובר בהשקפה נוצרית מובהקת, שהרי לפי הנצרות יש"ו סבל ייסורי גוף ונפש כבירים שתכליתם לכפר על עוונות האנושות, ואלמלא הוא-יש"ו סבל את הייסורים שסבל, הקב"ה היה מנחית מכות קשות ונאמנות על האנושות. להשקפה רעה זו יש שתי מטרות מרכזיות: **האחת** היא לטשטש את רשעות הרשעים אשר הקב"ה מכה בייסורים קשים; **והאחרת** היא ליצור תלות נפשית בין המאמינים התועים לבין "הנביא" או "בן האלהים". שהרי אם יש"ו לדוגמה סבל ייסורים קשים כדי שהאנושות לא תסבול, הרי שבני האדם מחויבים לאהבו וללכת בדרכיו, כי סוף-סוף הוא זה אשר מונע מן הייסורים לחול על האנושות.

"הַנֶּפֶשׁ הַחַטָּאת הִיא תָּמוּת [...] לָכֵן אִישׁ כִּדְרָכָיו אֲשַׁפֵּט אֶתְכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל" (יחזקאל יח).

בימינו, חכמי-יועצי-אשכנז ועוזריהם משתמשים בהשקפה הנוצרית הזו להשיג את המטרה הראשונה, דהיינו כדי להסביר את הזוועות שהתרחשו בשואה וכן בעשרות השנים שקדמו לה. כלומר, כדי לחמוק מעריכת חשבון נפש מדוקדק במעשיהם הרעים ושינוי דרכיהם האליליות, הם אימצו לעצמם השקפה נוצרית מובהקת לפיה כל הייסורים שאבותיהם ואבות-אבותיהם סבלו במלחמת העולם הראשונה והשנייה, ובכלל, בכל הגלות הארוכה והארורה באירופה, כל הייסורים האכזריים המזוועיים והמחרידים הללו אינם נובעים מדרכם הרעה ומהליכה אחרי אלהים אחרים, אלא מייסורים שחלו עליהם במטרה לכפר על עוונות כלל עם-ישראל...

ובמלים אחרות, כל המיליונים שנרצחו בזוועות שאירעו בשואה וכן בשאר הפוגרומים האיומים שקדמו לשואה, כולם נרצחו באלף-אלפי מיתות משונות אך ורק בגלל שהם סבלו ייסורים של אנשים אחרים! ואם תשאלו: מי הם אותם "אחרים" שהם סבלו את ייסוריהם? ובכן, התשובה בפיהם ברורה: המתבוללים. לפי היהדות האורתודוקסית החרדית, אבותיהם ואבות-אבותיהם סבלו ייסורי גיהנום לא בגלל שהם היו ראויים לעונש כבד, אלא כדי לכפר על עוונותיהם של המתבוללים! וסברו זאת כאמור כדי להימלט מלערוך חשבון נפש מקיף ועמוק בדרכיהם.

ובכן, הבה נבחן את השקפתם, לפי הנצרות יש"ו סבל ייסורים איומים ונוראיים כדי לכפר על עוונות האנושות, ולפי יהדות המינות האורתודוקסית מיליונים של בני אדם, גברים נשים זקנים וטף, כולם נרצחו כדי לכפר על עוונות המתבוללים הכופרים. נמצא אפוא, שיהדות המינות האורתודוקסית גרועה מן הנצרות, שהרי הנצרות החילה את ההזיה הזו אך ורק על איש אחד וכן על יחידים שבכל הדורות, ולעומתה, יהדות המינות האורתודוקסית, החילה את ההזיה הזו על מיליונים רבים! ויתרה מזאת, אם אכן הקב"ה מייסר בני אדם כדי להציל בייסוריהם את ציבור רחב של בני אדם, מדוע בשואה הנוראה סבלו כלל העם? מדוע לא נרצחו בייסורים קשים ונוראיים אך ורק האדמו"רים וגדולי האסלה הליטאיים? מדוע השואה פגעה במיליונים?!

כמו כן, אם מיליונים של בני אדם נרצחו רק כדי להגן ולשמור על המתבוללים, מה זה אומר? זה אומר למעשה שהמתבוללים הם בני אדם אשר ראויים להצלה ולשמירה! כלומר, הצלת המתבוללים-הכופרים גדולה לפני ה' יתעלה, עד שראוי להצילם בנפשם של האורתודוקסים! ובמלים אחרות, המתבוללים הכופרים חשובים לפני הקב"ה יותר מאשר האורתודוקסים!

על-כל-פנים, ברור כשמש שהשקפה נוצרית אורתודוקסית זו היא הבל מהובל, מפני שהיא נגד התורה, וכפי שראינו לעיל בדברי רבנו. הקב"ה הוא שופט צדק, ולא יעלה על הדעת שהוא יעניש בני אדם בייסורים קלים שבקלים, כל-שכן בייסורי תופת מחרידים, כדי למרק עוונות של בני אדם אחרים. וזו סכלות חמורה מאד, כפירה בתורה, ואף הוצאת דיבה קשה על ה' יתעלה שמו: "לא יִמְתּוּ אָבוֹת עַל בְּנִים וּבָנִים לֹא יִמְתּוּ עַל אָבוֹת אִישׁ בְּחֻטָּאוֹ יוֹמָתוֹ" (דב' כד, טז).

ולעיון ביישוב הפסוקים: "לא יִמְתּוּ אָבוֹת עַל בְּנִים וּבָנִים לֹא יִמְתּוּ עַל אָבוֹת אִישׁ בְּחֻטָּאוֹ יוֹמָתוֹ" (דב' כד, טז), וכן: "אֲנֹכִי צִוֵּה יְיָ לֵאמֹר: לֹא יוֹמָתוּ אָבוֹת עַל בְּנִים וּבָנִים לֹא יוֹמָתוּ עַל אָבוֹת כִּי אִם אִישׁ בְּחֻטָּאוֹ יוֹמָתוֹ" (מ"ב יד, ו), לעומת: "פֶּקֶד עֲוֹן אָבֹת עַל בְּנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים לְשִׁנָּה" (ש"מ כ, ד), ראו: "בחינת אמונת גלגולי הנשמות (חלק ב)", שם בפרק ט.

א. אין ייסורין בלא עוון

היסוד התורני לפיו "אין ייסורין בלא עוון" חוזר על עצמו פעמים רבות בתורה ובדברי הנביאים, ואצרף שלוש דוגמאות להשקפה הישרה הזו, [א] הראשונה מספר דברים (דב' לא, טו-יח):

"וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה שָׁכַב עִם אֲבִיתִי וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנָה אַחֲרֵי אֱלֹהֵי נָכַר הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָּא שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וַעֲזָבֵנִי וְהִפָּר אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ, וְחָרָה אִפִּי בּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא וַעֲזָבֹתִים וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם וְהָיָה לָאֵכָל וּמִצָּאָהוּ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא **הֲלֹא עַל כִּי אִין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי מִצָּאוֹנִי הָרָעוֹת הָאֵלֶּה**, וְאֲנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים [=זו הסיבה לייסורים, ולא כפָּרָה דמיונית על אחרים]."

[ב] הדוגמה השנייה היא מירמיה (לא, כז-כט): "וְהָיָה כִּאֲשֶׁר שָׁקַדְתִּי עֲלֵיהֶם לִנְתּוֹשׁ וּלְנָתוֹץ וּלְהַרֵס וּלְהַאֲבִיד וּלְהָרַע בֵּן אֲשָׁקֵד עֲלֵיהֶם לְבָנוֹת וּלְנָטוּעַ נָאֻם יְיָ, בַּיָּמִים הָהֵם לֹא יֹאמְרוּ עוֹד אָבוֹת אֲכָלוּ בָסֵר וְשָׁפִי בָנִים תִּקְהִינָה, **כִּי אִם אִישׁ בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת** כָּל הָאָדָם הָאֵכָל הַבָּסֵר תִּקְהִינָה שְׁנֵי".

ביאור הדברים: בימי קדם עם-ישראל נהגו לתרץ את הפניית עורפם לה' יתעלה בכך שאין להם תקנה מפני שממילא הם ייענשו על חטאי אבותיהם, ולכן אין טעם ולא כדאי להם לשוב בתשובה. תירוץ זה שימש את הרשעים ללכת בשרירות לבם והוא אף הביא עליהם בסופו-של-דבר את החורבן – והנביא ישעיה לעיל שולל את תירוצי הרשעים לשקוע בטומאתם.

[ג] ועתה לדוגמה השלישית: המוטיב האמור חוזר על עצמו גם ביחזקאל (יח, א-ד), וזה דבריו: "וְהָיָה דָּבָר יְיָ אֵלַי לֵאמֹר, מַה לָּכֶם אַתֶּם מַנְשִׁים אֶת הַמֶּשֶׁל הַזֶּה עַל אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אָבוֹת יֹאכְלוּ בָסֵר וְשָׁפִי הַבָּנִים תִּקְהִינָה? חִי אֲנִי נָאֻם אֲדָנִי יְיָ אִם יְהִי לָכֶם עוֹד מֶשֶׁל הַמֶּשֶׁל הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל, הֵן כָּל הַנִּפְשׁוֹת לִי הֵנָּה כְּנִפְשׁ הָאֵב וּכְנִפְשׁ הַבֵּן לִי הֵנָּה הַנִּפְשׁ הַחַטָּאת הִיא תָמוּת".

ברם, יחזקאל אינו מסתפק בזה, בהמשך הפרק הנביא ע"ה מרחיב בעניין זה מאד: "וְאִישׁ כִּי יְהִי צָדִיק וַעֲשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה, אֶל הָהָרִים לֹא אָכַל וְעִינָיו לֹא נָשָׂא אֶל גְּלוּלֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁת רַעְהוּ לֹא טָמָא וְאֶל אִשָּׁה נְדָה לֹא יִקְרַב, וְאִישׁ לֹא יוֹנֶה חֲבֻלָתוֹ חֹב יוֹשִׁיב גְּזֻלָּה לֹא יִגְזֹל לַחֲמוֹ לָרֶעִב יִתֵּן וְעִירֹם יְכַסֶּה בְּגָד, בְּנִשְׁךָ לֹא יִתֵּן וְתִרְבִּית לֹא יִקַּח מִעוֹל יוֹשִׁיב יָדוֹ מִשְׁפָּט אָמַת יַעֲשֶׂה בֵּין אִישׁ לְאִישׁ, בַּחֲקוֹתֵי יְהִלֹךְ וּמִשְׁפָּטֵי שֹׁמֵר לַעֲשׂוֹת אָמַת צָדִיק הוּא חִיָּה יְחִיָּה נָאֻם אֲדָנִי יְיָ."

והוליד בן פריץ שפיר דם וַעֲשָׂה אֶח מֵאֶחָד מֵאֵלֶּה, והוא אֵת כָּל אֵלֶּה לֹא עָשָׂה כִּי גַם אֶל הָהָרִים אָכַל וְאֵת אִשָּׁת רַעְהוּ טָמָא, עָנִי וְאֶבְיוֹן הוֹנָה גְזֻלוֹת גְּזֹל חֲבַל לֹא יוֹשִׁיב וְאֶל הַגְּלוּלִים נָשָׂא עֵינָיו תוֹעֵבָה עָשָׂה, בְּנִשְׁךָ נָתַן וְתִרְבִּית לָקַח וְחִי לֹא יְחִיָּה אֵת כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה עָשָׂה מוֹת יוֹמָת דָּמִיו בּוֹ יְהִיָּה.

והנה הוליד בן וַיֵּרָא אֵת כָּל חַטָּאת אָבִיו אֲשֶׁר עָשָׂה וַיֵּרָאָה וְלֹא יַעֲשֶׂה כָהֵן, על הָהָרִים לֹא אָכַל וְעִינָיו לֹא נָשָׂא אֶל גְּלוּלֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל אֵת אִשָּׁת רַעְהוּ לֹא טָמָא, וְאִישׁ לֹא הוֹנָה חֲבַל לֹא חֲבַל וְגֻזֵּל לֹא גָזַל לַחֲמוֹ לָרֶעִב נָתַן וְעִירֹם כָּסָה בְּגָד, מַעֲבִי הַשִּׁיב יָדוֹ נִשְׁךָ וְתִרְבִּית לֹא לָקַח מִשְׁפָּטֵי עָשָׂה בַּחֲקוֹתֵי הָלֹךְ הוּא לֹא יָמוּת בַּעֲוֹן אָבִיו חִיָּה יְחִיָּה. אָבִיו כִּי עָשָׂה עֲשָׂק גָזַל גָּזַל אֶח וְאֲשֶׁר לֹא טוֹב עָשָׂה בְּתוֹךְ עַמּוֹ וְהֵנָּה מֵת בַּעֲוֹנוֹ, וְאִמְרָתָם: מַדּוּעַ לֹא נָשָׂא הַבֵּן בַּעֲוֹן הָאֵב? וְהַבֵּן מִשְׁפָּט וּצְדָקָה

עֲשֵׂה אֶת כָּל חֻקֹּתַי שֶׁמֶר וַיַּעֲשֶׂה אֹתָם חִיָּה יְחִיָּה, הַנִּפְּשׁ הַחֲטָאִת הַיָּא תָמוּת בֵּן לֹא יִשָּׂא בַעֲוֹן הָאָב וְאָב לֹא יִשָּׂא בַעֲוֹן הַבֵּן, צְדָקַת הַצְּדִיק עָלָיו תִּהְיֶה וְרָשָׁעַת הָרָשָׁע עָלָיו תִּהְיֶה.

וְהָרָשָׁע כִּי יָשׁוּב מִכָּל חֲטָאֵתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה וְשָׁמַר אֶת כָּל חֻקֹּתַי וַעֲשֵׂה מִשְׁפָּט וַצְּדָקָה חִיָּה יְחִיָּה לֹא יָמוּת, כָּל פֶּשַׁעָיו אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא יִזְכְּרוּ לוֹ בַּצְּדָקָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה יְחִיָּה, הַחֶפֶץ אַחֲפָץ מוֹת רָשָׁע נָאֻם אֲדָנִי יי הֲלוֹא בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחִיָּה. וּבְשׁוּב צְדִיק מִצְּדָקָתוֹ וַעֲשֵׂה עוֹל כָּל הַתּוֹעֲבוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה הָרָשָׁע יַעֲשֶׂה וְחִי כָּל צְדִיקָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא תִזְכָּרָה בְּמַעַל אֲשֶׁר מַעַל וּבְחֲטָאֵתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּם יָמוּת.

וְאָמַרְתֶּם: לֹא יִתְּבֵן דֶּרֶךְ אֲדָנִי! שְׁמַעוּ נָא בֵּית יִשְׂרָאֵל: הַדֶּרֶךְ לֹא יִתְּבֵן? הֲלֹא דְרָכֵיכֶם לֹא יִתְּבֵנוּ!
בְּשׁוּב צְדִיק מִצְּדָקָתוֹ וַעֲשֵׂה עוֹל וּמָת עֲלֵיהֶם בַּעֲוֹלוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה יָמוּת, וּבְשׁוּב רָשָׁע מִרָשָׁעָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט וַצְּדָקָה הוּא אֶת נַפְשׁוֹ יְחִיָּה, וַיִּרְאֶה וַיִּשָּׁב מִכָּל פֶּשַׁעָיו אֲשֶׁר עָשָׂה חִיָּה יְחִיָּה לֹא יָמוּת, וְאָמַרְוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל: לֹא יִתְּבֵן דֶּרֶךְ אֲדָנִי! הַדֶּרֶךְ לֹא יִתְּבֵנוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל? הֲלֹא דְרָכֵיכֶם לֹא יִתְּבֵנוּ! לָכֵן אִישׁ בְּדְרָכָיו אֲשַׁפֵּט אֹתְכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל נָאֻם אֲדָנִי יי שׁוּבוּ וְהָשִׁיבוּ מִכָּל פֶּשַׁעֵיכֶם וְלֹא יִהְיֶה לָכֶם לְמַכְשׁוֹל עוֹן, הַשְּׁלִיכוּ מֵעֲלֵיכֶם אֶת כָּל פֶּשַׁעֵיכֶם אֲשֶׁר פָּשַׁעְתֶּם בָּם וַעֲשׂוּ לָכֶם לֵב חֲדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כִּי לֹא אַחֲפָץ בְּמוֹת הַמָּת נָאֻם אֲדָנִי יי וְהָשִׁיבוּ וְחִיו." וְאַחֲרֵי כֵל פִּסּוּקֵי הָאֱמֶת הַמְּפֹרָשִׁים הַלָּלוּ, אֵיךְ אִפְשָׁר לִהְיוֹת עוֹד בְּדַעַה שֶׁהִקְבִּ"ה מֵיִסֵּר בְּאֶלְפ־אֶלְפִי מִיתוֹת מִשׁוֹנוֹת אֶת הַצְּדִיקִים כְּדִי לִכְפֹּר עַל עוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל הָרָשָׁעִים וְהַמִּתְבַּלְלִים!?

כְּמוֹ כֵּן, רָאִינוּ שֶׁגַּם בִּימֵי קֹדֶם עַם-יִשְׂרָאֵל חִפְּשׁוּ לָהֶם כֹּל מִיָּנִי תּוֹאנוֹת לְהַמְשִׁיךְ וּלְפִשׁוֹעַ וּלְלַכֵּת בְּשִׁרְיוֹת לִבָּם הָרַע, וְכִמוֹ שְׁאוֹמֵר הַנְּבִיא עַל הַהִזְיָה שֶׁהָבֵן יִשְׁלַם עַל חֲטָאֵי הָאָב: "וְלֹא יִהְיֶה לָכֶם לְמַכְשׁוֹל עוֹן", אֲלֵא, שְׁבִימִי קֹדֶם הַתִּירוֹץ הִיָּה שְׁאִין טַעַם לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה כִּי מִמִּילָא אֲבוֹתֵיהֶם הִלְכוּ בְּדְרָכֵי הַהֶבֶל וְהַתּוֹעֲבָה; וְאִילוּ בִּימֵינוּ הַתִּירוֹץ הוּא שְׁאִין צוֹרֵךְ לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה כִּי כָּל מַסַּכַּת הַיִּיסוּרִים וְאֶלְפִי הַמִּיתוֹת הַמִּשׁוֹנוֹת לֹא חָלוּ עֲלֵיהֶם בְּגִלְל מַעֲשֵׂיהֶם וּדְרָכֵיהֶם הָרָעִים, אֲלֵא בְּגִלְל הַמִּתְבַּלְלִים... וַיְהִי הַמִּינוֹת הָאוֹרְתוֹדוּקְסִית גְּרוּעָה מִן הַכּוֹפְרִים בִּימֵי קֹדֶם אֲשֶׁר מָתוּ בַּחוּרְבָן הָאָרֶץ וְהַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהָיָה בִּימֵי קֹדֶם הַפּוֹשְׁעִים עוֹד הוֹדוּ בִּכְךָ שֶׁהֵם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ רָעָה, וְסָבְרוּ שְׁאִין טַעַם לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, וְאִילוּ יְהוּדוֹת הַמִּינוֹת הָאוֹרְתוֹדוּקְסִית סְבוּרָה שֶׁהֵם "צְדִיקִים וְחֹסִידִים!"

ב. הַתַּעֲיִית עֲשֶׂרֶת הָרוּגֵי מַלְכוּת

בְּרַם, אִם תֹּאמְרוּ אֶת הַדְּבָרִים הַלָּלוּ לְאִנְשֵׁי הַמִּינוֹת הָאוֹרְתוֹדוּקְסִים, הֵם מִיד יִנְפְּנוּ לִפְנֵיכֶם בְּסִיפּוֹרֵי הַמְּדַרְשִׁים עַל עֲשֶׂרֶת הָרוּגֵי מַלְכוּת. וּבִכֵּן, בְּשׁוּם מְקוֹם, אִפִּילוּ בְּמִדְרָשִׁים, לֹא נֹאמַר שֶׁעֲשֶׂרֶת הָרוּגֵי מַלְכוּת נִרְצְחוּ בִּיִּיסוּרִים קָשִׁים כְּדִי לִכְפֹּר עַל עוֹן הָאוֹמָה, אֲדַרְבָּה, חֲכָמִים שִׁיעְרוּ וַיִּיחַסּוּ לָהֶם עוֹנוֹת מִסּוּיָמִים, שִׁייתִכֶן שֶׁהֵם מְדוּיָקִים וַיִּיתֵכֶן שְׁלֹא, בְּמַטְרָה לְלַמֵּד אֶת בְּנֵי הָאָדָם מוֹסֵר, אֵךְ בְּשׁוּם מְקוֹם חֲכָמִים לֹא אָמְרוּ שֶׁסִּיבַת יִיסוּרֵיהֶם הִייתָה כְּפָרָה עַל עוֹנוֹת הָעָם.

לְדוּגְמָה, בְּמַסַּכַּת סְנֵהֲדִין (סח ע"א) מְסוּפָּר שֶׁעוֹנָשׁוֹ שֶׁל ר' עֲקִיבָא וְחִבְרִיו הִיָּה עַל-כֵּךְ שֶׁנִּידוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר; בְּרַם, בְּרֹב הַמְּקוֹמוֹת נֹאמַר שֶׁהֵם נִהְרְגוּ עַל קִיּוֹם מִצּוֹת קִידוּשׁ הַשֵּׁם, וּבְשׁוּם מְקוֹם לֹא נֹאמַר שֶׁהֵם מָתוּ כְּדִי לִכְפֹּר עַל עוֹנוֹת הַמִּתְבַּלְלִים לְמִינֵיהֶם שֶׁחִיו בְּאוֹתָם הַיָּמִים.

ואולי יתרה מזאת, עשרת הרוגי מלכות מתוך בחירה למות על קידוש ה', דהיינו הם בחרו לקיים את המצוות וללמוד וללמד תורה בשעת השמד ולמות על קידוש השם! לעומתם, מיליוני יהודי המינות האורתודוקסית, כלל לא מתו על קידוש השם! הם לא בחרו לקיים את המצוות ולמות על קידוש השם, כלומר לא הייתה להם בחירה אם למות או לחיות ובכל זאת הם בחרו למות על קידוש השם, וכמו שהייתה לעשרת הרוגי מלכות – אלא, נגזר עליהם למות. ובמלים אחרות, אין שום השוואה בין עשרת הרוגי מלכות לנרצחי השואה והפוגרומים, עשרת הרוגי מלכות בחרו למות על קידוש השם אף שהיו יכולים להציל את עצמם, ואילו לנרצחי השואה שוכחי ה' יתעלה לא הייתה ברירה ובחירה, אלא נגזרו עליהם אלף-אלפי מיתות משונות.

ג. ומדוע נגזרו עליהם אלפי מיתות משונות?

ובכן, התשובה עתיקה מאד והנה היא לפניכם מתוך ספר ויקרא פרק כו:

"וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה, וְאִם בְּחֻקְתִּי תִמָּאֲסוּ וְאִם אֶת מִשְׁפָּטִי תִגְעַל נַפְשְׁכֶם לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתֵי לְהַפְרֹכֶם אֶת בְּרִיתִי [...] וְאִם עַד אֵלֶּה לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְיִסְפַּתִּי לִיסְרָה אֶתְכֶם שִׁבַּע עַל חַטָּאתֵיכֶם [...] וְאִם תִּלְכוּ עִמִּי קָרִי וְלֹא תֵאָבוּ לְשִׁמְעֵי לִי וְיִסְפַּתִּי עֲלֵיכֶם מִכָּה שִׁבַּע כְּחַטָּאתֵיכֶם [...] וְאִם בְּאֵלֶּה לֹא תִסְרוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי קָרִי, וְהִלַּכְתִּי אִף אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי וְהִפֵּיתִי אֶתְכֶם גַּם אֲנִי שִׁבַּע עַל חַטָּאתֵיכֶם. וְהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב [=מלחמת העולם] נִקְמַת נֶקֶם בְּרִית [=על שהפרתם את ברית ה' אלהיכם ועבדתם אלהים אחרים] וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל עָרֵיכֶם [=נאספו בגטאות] וְשִׁלַּחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם וְנִתְּתֶם בְּיַד אוֹיֵב. בְּשִׁבְרִי לָכֶם מָטָה לָחֶם [רעב קשה] וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים לַחֲמֶכֶם בְּתֵנּוֹר אֶחָד וְהִשִּׁיבוּ לַחֲמֶכֶם בְּמִשְׁקֶל וְאָכְלֶתֶם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ.

וְאִם בְּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי, וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בְּחֻמַּת קָרִי וְיִסְרַתִּי אֶתְכֶם אִף אֲנִי שִׁבַּע עַל חַטָּאתֵיכֶם, וְאָכְלֶתֶם בָּשָׂר בְּנִיכֶם וּבָשָׂר בְּנִתֵיכֶם תֹּאכְלוּ [וכן היה בשואת אירופה] [...] וְהִנְשָׂאִים בָּכֶם וְהִבֵּאתִי מָרָךְ בְּלִבְבְּכֶם בְּאַרְצַת אֲיִבֵּיהֶם וְרָדְף אֶתְכֶם קוֹל עֲלֶה נֶדֶף וְנָסוּ מִנִּסַּת חֶרֶב וְנָפְלוּ וְאִין רָדִף, וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאַחִיו כְּמַפְכִּי חֶרֶב וְרָדִף אִין וְלֹא תִהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אֲיִבֵּיכֶם, וְאִבְדֶּתֶם בְּגוֹיִם וְאָכְלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ אֲיִבֵּיכֶם, וְהִנְשָׂאִים בָּכֶם יִמְקוּ בְּעוֹנֶם בְּאַרְצַת אֲיִבֵּיכֶם וְאִף בְּעוֹנֹת אֲבֹתֶם אֶתְכֶם יִמְקוּ [...] יַעַן וְיַבִּיעַן בְּמִשְׁפָּטִי מֵאֲסוּ וְאֶת חֻקְתִּי גַעְלָה נַפְשָׁם".

ודברים אפילו קשים מאלה נאמרו בדברים (פרק כח) והנה מקצת מן הקללות שנאמרו בתוכחה שם: "וְהָיָה אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְרַת לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו וְחֻקְתָּיו אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה הַיּוֹם וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהִשְׁגִּיחוּ [...] יִתְנֶה יְיָ נֶגֶף לִפְנֵי אֲיִבֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד תֵּצֵא אֵלָיו וּבִשְׁבַע דְּרָכִים תָּנוּס לִפְנֵי וְהָיִיתָ לַעֲוָה לְכָל מַמְלֹכוֹת הָאָרֶץ, וְהָיִיתָ נִבְלָתָה לְמֵאֲכָל לְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבִהֶמַת הָאָרֶץ וְאִין מַחֲרִיד [=וכן ראינו במו עינינו את תמונות פגרי היהודים הנרצחים בחוצות ואין מחריד]. יִכָּה יְיָ בְּשָׁחִין מִצָּרִים וּבְטַחֲרִים וּבְגָרָב וּבְחָרָס אֲשֶׁר לֹא תוּכַל לְהִרְפָּא, יִכָּה יְיָ בְּשָׁגְעוֹן וּבְעִוָּן וּבְתַמְהוֹן וּלְבָב, וְהָיִיתָ מִמִּשְׁשׁ בַּצְּהָרִים כְּאֲשֶׁר יִמְשֹׁשׁ הָעוֹר בְּאַפְלָה וְלֹא תִצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ וְהָיִיתָ אִף עָשׂוּק וְגָזוּל כָּל הַיָּמִים וְאִין מוֹשִׁיעַ, אִשָּׁה תִאָּרֵשׁ וְאִישׁ אַחֵר יִשְׁכַּבְּנָה בֵּית תִּבְנָה וְלֹא תִשָּׁב בּוֹ כָּרֶם תִּטַּע וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ, שׁוֹרֶף טְבוּחַ לְעִינֶיךָ וְלֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ חֲמֹרֶךְ גָּזוּל מִלִּפְנֶיךָ וְלֹא יִשׁוּב לָךְ צֹאנְךָ נִתְּנוֹת לְאֲיִבֶיךָ וְאִין לָךְ מוֹשִׁיעַ, בְּרִיךְ וּבְנִיתְךָ נִתְּנִים לָעַם אַחֵר וְעִינֶיךָ

ראות וכלות אליהם כל היום ואין לאל ידך, פרי אדמתך וכל גיעך יאכל עם אשר לא ידעת והיית רק עשוק ורצוצ כל הימים, והיית משגע ממראה עיניך אשר תראה [...]

ובאו עליך כל הקללות האלה וירדפוה והשיגוה עד השמדך כי לא שמעת בקול יי אלהיך לשמור מצותיו וחקתיו אשר צוה, והיו בך לאות ולמופת ובזרעך עד עולם, תחת אשר לא עבדת את יי אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל, ועבדת את איביך אשר ישלחנו יי בך ברעב ובצמא ובעירם ובחסר כל ונתן על ברזל על צוארך עד השמידו אותך, ישא יי עליך גוי מרחק מקצה הארץ באשר ידאה הנשר [=רמז לנאצים אשר סמלם הוא הנשר?] גוי אשר לא תשמע לשנו [גרמנית ואוקראינית וכו'], גוי עז פנים אשר לא ישא פנים לזקן ונער לא יחן [...]

ואכלת פרי בטנך בשר בניה ובנותיך אשר נתן לך יי אלהיך במצור ובמצוק אשר יציק לך איבך, האיש הרך בך והענג מאד תרע עינו באחיו ובאשת חיקו וביתר בניו אשר יותיר, מתת לאחד מהם מבשר בניו אשר יאכל מבלי השאיר לו כל במצור ובמצוק אשר יציק לך איבך בכל שעריו, הרבה בך והענגה אשר לא נסתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג ומרף תרע עינה באיש חיקה ובבנה ובבתה, ובשלייתה היוצת מבין רגליה ובבניה אשר תלד כי תאכלם בחסר כל בסתר [=רעב איום ונורא] במצור ובמצוק אשר יציק לך איבך בשעריו, אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתבים בספר הזה לראה את השם הנכבד והנורא הזה את יי אלהיך, והפלא יי את מפתך ואת מכות זרעך מכות גדלות ונאמנות וחלים רעים ונאמנים [...]

ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך ונתן יי לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון כפש, והיו חייך תלאים לך מנגד ופחדת לילה ויוםם ולא תאמין בחייה, בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר [=כך היה במחנות העבודה וההשמדה וכן בגטאות פולין הטמאה] מפחד לבבך אשר תפחד וממראה עיניך אשר תראה [=זוועות איומות] [...] אלה דברי הברית אשר צוה יי את משה לכת את בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב".

והיכן בכל הפסוקים הללו נזכרה ההשקפה הנוצרית שהצדיקים מכפרים בעוון הדור? אדרבה, מן הפסוקים הקשים הללו עולה תובנה מהדהדת אחת ויחידה: עונש כבד שחל על אומתנו, הוא אך ורק בעוון הליכה אחרי אלהים אחרים וחילול הברית הקדושה אשר כרת ה' עם עמו.

וגם בספרי הכתובים יש רמזים עבים מאד לשואה הנוראה שפקדה את עמנו, ראו נא את הפרק הראשון שבספר משלי, פשוט תשובה מוכנה מראש לשאלה מדוע התרחשה השואה:

"עד מתי פתים תאהבו פתי, ולצים לצון חמדו להם, וכסילים ישנאו דעת [עד מתי תשגו בתרבות היידישקייט הפרו-נוצרית?]. תשובו לתוכחתי הנה אביעה לכם רוחי, אודיעה דברי אתכם. יען קראתי ותמאנו, נטייתי ידי ואין מקשיב [הכסילים שנאו את ארץ-ישראל ולא אבו לעלות ולמלא את ייעודם]. ותפרעו כל עצתי ותוכחתי לא אביתם [כל הפוגרומים והאיתותים והייסורים שקדמו לשואה לא עוררו את יהודי אירופה לעלות לארץ-ישראל]. גם אני באידכם אשחק, אלעג בבא פחדכם. בבא כשואה פחדכם, ואידכם כסופה יאתה, בבא עליכם צרה וצוקה. אז יקראני ולא אענה, ישחרני ולא ימצאני. תחת כי שנאו דעת, ויראת יי לא בחרו [במקום לבחור בדעת וביראת שמים הם בחרו בדרכי המינות הסכלות והתועבה של ראשוני

אשכנז המינים]. לא אָבו לַעֲצָתִי נָאֲצוּ כָּל תּוֹכַחְתִּי. וַיֹּאכְלוּ מִפְּרִי דָרְכָם וּמִמַּעֲצֵיתֵיהֶם יִשְׁבְּעוּ. כִּי מְשׁוּבֵת פְּתִים תִּהְיֶה [סכלות המינים הארוּרים], וְשָׁלוֹת כְּסִילִים תִּאָּבְדָּם [שלוות האדמו"רים וגדולי האסלה למיניהם אשר צווחו: שלום שלום]. וְשָׁמַעַ לִי יִשְׁכַּן בְּטַח וְשָׁאֲנָן מִפֶּחַד רָעָה".

"וַיִּרְפוּ אֶת שִׁבְרֵי בֵּת עַמִּי עַל נִקְלָה לֵאמֹר: 'שְׁלוֹם שְׁלוֹם' וְאֵין שְׁלוֹם. הִבְשׁוּ כִּי תוֹעֲבָה עָשׂוּ גַם בּוֹשׁ לֹא יִבְשׁוּ וְהַכֶּלֶם לֹא יִדְעוּ לָכֵן יָפְלוּ בַּנְּפָלִים בְּעֵת פִּקְדָּתָם וַיִּכְשְׁלוּ אָמַר יי' (יר' ח, יא-יב).

"וְאָמַר אֶהָא אֲדֹכִי יי' הִנֵּה הַנְּבָאִים אֲמָרִים לָהֶם לֹא תֵרְאוּ חֶרֶב וְרָעַב לֹא יִהְיֶה לָכֶם, כִּי שְׁלוֹם אָמַת אֲתָן לָכֶם בְּמָקוֹם הַזֶּה. וַיֹּאמֶר יי' אֵלָי: שִׁקֵּר הַנְּבָאִים נְבָאִים בְּשָׁמִי, לֹא שְׁלָחִיתִים וְלֹא צִוִּיתִים וְלֹא דִבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם, חֲזוֹן שִׁקֵּר וְקֶסֶם וְאִילִיל וְתִרְמִית לָכֶם הִמָּה מִתְנַבְּאִים לָכֶם" (יר' יד, יג-יד).

ואיך כומרי תרבות המינות הפרו-נוצרית השליכו אחרי גוּם כל-כך הרבה פסוקי תורה ונביאים וכתובים מפורשים? ויש עוד הרבה מאד-מאד פסוקים, גם בתורה וגם בנביאים וגם בכתובים, אשר מחזקים את היסוד הזה, והוא: שכאשר עם-ישראל סובל ייסורים איומים, הדבר נובע אך ורק מעזיבת אלהים חיים. ואיך השליכו המינים האירופים אחרי גוּם את כל התורה והנביאים ואף הכתובים, והלכו אחרי פשט מדרש קלוש אחד ויחידי שלא הבינו אותו לאשורו... איך?! אוי לנו על הייסורים המזוויעים שבאו על עַמֵּנוּ בעקבות הנהייה אחרי המינות והבהמיות.

ד. סילוף המדרש והפיכתו למקור הזייתם הפרו-נוצרית

ועתה לשאלה: מהו אפוא המקור להשקפתה הנוצרית של יהדות המינות האורתודוקסית? ובכן, המקור הוא שיבוש בהבנת המדרש, והמשבש הוא שוב, רש"י. וכאמור, שוב כפרו והפנו עורף לפסוקים מפורשים בתורה ובנביאים ובכתובים, ובחרו ללכת אחרי מדרש קלוש של חז"ל – וזה מלמד על עומק סכלותם ומינותם ועומק רדיפתם אחרי התהו וההבל, וכן על עומק ההתעיה שהם מתעים בה; נעבור אפוא למדרש שבמסכת מועד קטן (כח ע"א), וזה לשונו:

"אמר רבי אמי: למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה? לומר לך: מה פרה אדומה מכפרת, אף מיתתן של צדיקים מכפרת. אמר רבי אלעזר: למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה? מה בגדי כהונה מכפרין, אף מיתתן של צדיקים מכפרת".

רש"י הבין שכוונת המדרש היא שמיתתן של צדיקים מכפרת כמו שהדבר הוא בנצרות, דהיינו שעצם המיתה של הצדיקים מכפרת על עוונותיהם של ישראל. ברם, אין זו כוונת המדרש כלל, ואף המדרש אינו חורג מן הכלל: "אין ייסורין בלא עוון", ואסביר: מיתה של צדיק היא צער גדול מאד לעם, וכמו שנאמר באהרן ע"ה בספר במדבר (כ, כט): "וַיֵּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָעַ אֶהְרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת אֶהְרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל", וכן נאמר במשה רבנו ע"ה בספר דברים (לד, ח): "וַיִּבְכּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה בְּעֶרְבֹת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ יָמֵי בְּכִי אֲבֵל מֹשֶׁה". כלומר, מיתת צדיק הינה בגדר ייסורים גדולים וקשים לעם אשר הצדיק חי בתוכו והנהיגו, והייסורים הללו הם אלה אשר מכפרים לעם על עוונותיהם וממרקים את הזיותיהם ומקרבים אותם לבורא-עולם.

ברם, הרשעים והמתבוללים אשר אינם מתייסרים במיתת הצדיק, וכי יעלה על הדעת שמיתת הצדיק תכפר להם? והלא הם שמחים וצוהלים על-כך שאבד חסיד מן הארץ! ואיך יעלה על

הדעת שמיתת הצדיק תכפר להם? וכי ה' הוא שופט מבולבל? או שופט בשר ודם? או שופט בעוול? וכי ה' יכפר לרשעים ולמתבוללים אשר צוהלים ושמחים על מות הצדיקים? והוא הדין לייסורי המיתות המשונות שאירעו בשואה, וכי יעלה על הדעת שמיתותיהם המשונות נועדו לכפר על מתבוללים אתאיסטים ולהציל אותם מכליה? ואיך עלה על דעתם שה' יתעלה המית את אבותיהם "הצדיקים" בעוון המתבוללים הכופרים? השופט כל הארץ לא יעשה משפט?

ועתה לפירושו של רש"י שהוא המקור לסילוף המדרש, והוא לדבריהם המקור לכל ההזיה הזו, בספר במדבר (כ, א) נאמר כך: "וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מְדַבְּרִין בְּחֵדָּה הָרִאשׁוֹן וַיָּשֻׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמָת נָשָׁם מֵרִים וַתִּקָּבֶר נָשָׁם", ושם פירש רש"י: "וַתָּמָת נָשָׁם מֵרִים – למה נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך מה קרבנות מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת".

רש"י החדיר את המדרש לתוך פרשנות פשטנית מוצהרת וגרם בכך להחדרת הזיה נוצרית אשר מדרדרת לכפירה בפסוקים מפורשים בתורה, ולהוצאת דיבה על ה'-אלהים-אמת, כאילו מדובר בשופט-רָשָׁע אשר מייסר את האדם כדי למרק את עוונות זולתו – וזו מינות חמורה.

עוד פסוק שהמינים מנפנפים בו כדי להצדיק את הזייתם הנוצרית, הוא הפסוק שבדברים (ג, כה-כז): "אָעֲבֹרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה [...] וַיַּתְעִבֵר יְיָ בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלִי וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלֵי רַב לָךְ אֶל תּוֹסֹף דָּבַר אֵלַי עוֹד בְּדָבַר הַזֶּה [...] כִּי לֹא תַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה". לפי רש"י שם, הקב"ה העניש את משה רבנו כדי לכפר על עם-ישראל. אולם, בתורה נאמר במפורש שעונשו של משה שלא להיכנס לארץ היה על חטאו, וכך נאמר בספר במדבר (כ, יב): "וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן יֵעָן לֹא הָאֲמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקֶּהֱל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם" – וכל הסובר אחרת כופר בפסוק ברור ומפורש בתורה!

לפיכך, מן ההכרח להסביר את הפסוק בדברים (ג, כז) שמשה רבנו מתרעם על עם-ישראל שהם היו ה**סיבה** לפשיעתו, דהיינו שמרדם והתאוננותם וכפיות-טובתם החוזרת-ונשנית גרמו לו לאבד את שיקול דעתו ולפעול באופן שאינו תואם במאה אחוז את ציווי ה' יתעלה. ותואנותיו ותלונותיו של עם-ישראל במדבר סיני ובכלל הן מן המפורסמות: "וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה עַד אָנָּה יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד אָנָּה לֹא יֶאֱמִינוּ בִּי בְּכָל הָאֲתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקֶרְבּוֹ" (במדבר יד, יא).

ולמה הדבר דומה? לחבר רע שמתנהג באופן שלילי כלפי חברו, וגורם לחברו בסופו-של-דבר לאבד את שיקול דעתו ולעשות טעויות. אין ספק שהאדם ששגה ייתן את הדין על מעשיו, אך יש לו זכות להתרעם על חברו שנהג עמו באופנים נכלוליים ושליליים שגרמו לו להשתבש, כי יחס חברי שנובע מאהבה מידידות ומדאגה-כנה, לעולם לא יגרום לתקלה כל-כך חמורה.

מכל מקום, רש"י כאמור פירש שם כך: "לְמַעַנְכֶם – בשבילכם", דהיינו, ייסוריו של משה היו בשביל עם-ישראל, ואיך הם היו "בשביל" עם-ישראל? ובכן, מן ההכרח לפרש שכוונתו היא שייסוריו של משה כיפרו לעם-ישראל על עוונות מסוימים – וכך מבינים הוזי ההזיות בימינו.

רש"י שם אף מצרף פסוק מתהלים כ"ראיה" לכך שמשה רבנו ע"ה נענש וסבל ייסורים שנועדו לכפר על עם-ישראל (קו, לב): "וַיִּקְצִיפוּ עַל מִי מְרִיבָה וַיֵּרַע לְמֹשֶׁה בַּעֲבוּרָם". ברם, רש"י לא

ידע ולא יבין שלא יעלה על הדעת שמשה רבנו יסבול ייסורים כדי לכפר על עם-ישראל, אלא, הכוונה היא כמו שאמרתי לעיל: שהתנהגותו המחפירה של עם-ישראל גרמה למשה לאבד לרגע את שיקול דעתו (ופלא שמשה רבנו איבד את שיקול דעתו פעם אחת בלבד בכל מסע ארבעים השנים במדבר), וכך גם פירש שם רס"ג: "וַיֵּרַע – עד שהורע למשה בגללם", כלומר עד שגרמו בהתנהגותם הרעה והמבאישה שמשה רבנו שגה, ועל חטאֵי שילם מחיר כבד.

***

והנה עוד ראייה שהמינים מנפנפים בה וטוענים שהיא מוכיחה שמשה רבנו ע"ה כיפר על חטאי העם: בחטא העגל שמתואר בשמות (לב, ל–לב) נאמר כך: "וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַתֶּם חָטֵאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה וַעֲתָה אֶעֱלֶה אֶל יְיָ אוֹלִי אֲכַפְּרָה בְּעַד חַטֹּאתֵיכֶם. וַיִּשָּׁב מֹשֶׁה אֶל יְיָ וַיֹּאמֶר אֲנִי חָטָא חֲטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהִי זָהָב. וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חַטֹּאתֵיכֶם וְאִם אֵין מַחְנִי נָא מִסְפָּרָךְ" וכו' – משה רבנו לא מסר אפוא את נפשו וגופו לייסורים שיכפרו על עם-ישראל, אלא, הוא התחנן לה' שלא ישמיד את עמו, זה הכול, פשוט מאד – ורק פורק-עול, נצלן ורשע יעוות את הפסוקים המפורשים ויסלף אותם כדי לתעתע בהשקפה נוצרית רעה מאד.

ואולי יתרה מזאת, הקב"ה מוכיח את משה אפילו על הצעתו למחות את שמו מספר התורה! שהרי הקב"ה משיב למשה רבנו ע"ה בפסוק הבא (לב, לג): "וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה מִי אֲנִי חָטָא לִי אֲמַחֲנֶנּוּ מִסְפָּרִי", ובמילים פשוטות, רק מי שחטא לפניי יימחה מספרי! ובהמשך אף נאמר כך: "וַעֲתָה לֹךְ נַחֵה אֶת הָעָם אֶל אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ הִנֵּה מֵלֶאכִי יֵלֶךְ לְפָנֶיךָ וּבְיוֹם פְּקֻדֵי וּפְקֻדֹתַי יַעֲלִיֵהֶם חַטֹּאתֵם. וַיֵּלֶךְ יְיָ אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אֹהֶלן". הנה למדנו אפוא שהעם נענש לבדו על חטא העגל, ומשה רבנו? "לא כְּהִתָּה עֵינִי וְלֹא נָס לַחֵה" (דב' לד, ז).

ה. השואה חלה כתוצאה מהעדר תוכחה?

ושמעתי הוֹזִי הזויות מקרב המינים וצאצאיהם ועוזריהם אשר טוענים שהשואה התרחשה בגלל שיהדות המינות האורתודוקסית לא הוכיחה את המתבוללים על חטאיהם, ובגלל זאת הם נענשו. ובכן, טענתם הזו הזויה לחלוטין! שהרי איך יעלה על הדעת שה' יעניש את מי שלא הוכיח, ואת הפושע בעצמו הוא לא יעניש? טענתם זו היא אפוא טמטום שאין לו תחתית!

והנה הוכחה: בהמשך נראה ש"ראייתם" של המינים לטענה שה' הענישם על-כך שלא הוכיחו את המתבוללים היא מעוון המרגלים, ודווקא משם נסתור וננפץ את הזייתם: כל דור המדבר אשר חטאו בעוון המרגלים נענשו במיתה במדבר במהלך ארבעים שנות המסעות, אולם, הפושעים עצמם, דהיינו עשרת המרגלים מתו מיד לאחר חטאם, וכפי שנאמר בספר במדבר (יד, לה–לז). כלומר, אם באמת כל המיליונים שנרצחו במיתות משונות בשטעטל הפולני מתו בעוון העדר התוכחה, הרי שגם על המתבוללים היה למות, ואף הרבה לפני יהודי השטעטל!

והנה הפסוקים שם: "אֲנִי יְיָ דִּבַּרְתִּי אִם לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנוֹעְדִים עִלַּי בְּמִדְבָּר הַזֶּה יִתְּמוּ וְנָשָׂם יָמָתוֹ, וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ וַיְלִינוּ עָלָיו אֶת כָּל הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל הָאָרֶץ, וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת הָאָרֶץ רָעָה בְּמַגֵּפָה לְפָנַי יְיָ".

ברם, לא רק שהמתבוללים לא מתו קודם להוזי ההזיות שהיו בשטעטל, אלא שהם כמעט ולא נפגעו יחסית ליהדות המינוח האורתודוקסית! וכבר הראיתי זאת במאמר: "חשבון נפש נוקב בעקבות השואה", שעשרים אחוז מהמתבוללים נרצחו ומהאורתודוקסים תשעים אחוז.

אגב, טענתם זו, שאבותיהם באירופה נרצחו בגלל שלא הוכיחו את המתבוללים, והם למעשה היו צדיקים וחסידים היא צביעות איומה ונוראה, מפני שהם ביטלו את מצות התוכחה, וכבר הרחבתי על-כך במאמרים: "חובת מצות הוכח תוכיח את עמיתך", "מדוע החרדים הפכו את איסור לשון הרע ליסוד הדת?", "האם ערך השלום גדול מקיום מצוות התורה?", "האם יש מצוה שלא להוכיח?", "אהבת ה'עים ושנאת הרשעים", ועוד. כך שהשימוש שהם עושים עתה בטענה הזו, שימוש שממנו משתמע שהם רואים חשיבות עליונה במצות התוכחה, וכאילו הם מכירים בנחיצותה האדירה ובערכה העצום, הינה צביעות מקוממת ביותר.

***

מכל מקום, כאמור, "הראיה הגדולה" שהמינים מביאים לכך שעם-שלם עלול להיענש בגלל שהוא לא הוכיח את זולתו היא מעוון המרגלים. כלומר, לפי דמיונם עם-ישראל היה נקי מחטא המרגלים, וכל חטאו היה שהוא לא הוכיח את עשרת המרגלים! ואין גבול להזיות ולשטויות שהמינים מוציאים מפיהם, שהרי לא יעלה על הדעת שבעוון עשרה מרגלים תיגזר כליה על העם בכללותו, ואפילו אם העם שתקו ולא הוכיחום, די בכך שמשנה רבנו הוכיחם, ושתיקתם לתוכחתם של משה רבנו ויהושע בן-נון וכלב בן-יפונה, הייתה למעשה תמיכה בדבריהם.

ויתרה מזאת! בתורה נאמר במפורש שחטאו של העם לא היה "שהם לא רצו להוכיח", אלא שהם תעו ולעו אחרי עצת המרגלים והצטרפו להשקפותיהם הרעות באופן מעשי וממשי!

והנה הפסוקים לפניכם מתוך ספר במדבר (יד, א-יב):

"וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בְּלִילָה הַהוּא, וַיֵּלְנוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל הָעֵדָה לוֹ מָתָנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוֹ מָתָנוּ, וְלָמָּה יִי מִבְּיַא אֶתְנוּ אֶל הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְכַפֵּל בַּחֲרָב נַשִּׁינוּ וְנָפְנוּ יְהִיוּ לָבָד הַלֹּא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִם, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשׁוּבָה מִצְרָיִם, וַיַּפֵּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָּל קְהַל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון וְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה מִן הַתָּרִים אֶת הָאֶרֶץ קִרְעוּ בִּגְדֵיהֶם, וַיֹּאמְרוּ אֶל כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: הָאֶרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֶתֶּה טוֹבָה הָאֶרֶץ מְאֹד מְאֹד, אִם חִפֵּץ בָּנוּ יִי וְהִבִּיא אֶתְנוּ אֶל הָאֶרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר הוּא זָבֵת חֶלֶב וְדֶבֶשׁ, אַךְ בִּי אֵל תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם אֵל תִּירָאוּ אֶת עַם הָאֶרֶץ כִּי לְחֻמְנוּ הֵם סָר צֶלֶם מַעֲלִיהֶם וַיִּי אֶתְנוּ אֶל תִּירָאִם, וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעֵדָה לְרֹגֹם אֹתָם בְּאֶבְנֵים וַיַּכּוּד יִי נִרְאָה בְּאֵהָל מוֹעֵד אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וַיֹּאמֶר יִי אֵל מֹשֶׁה עַד אָנָּה וַיִּצְאֲנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד אָנָּה לֹא יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכָל הָאֲתוֹת אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ, אֲכַנּוּ בַּדֶּבֶר וְאוֹרֶשְׁנוּ וְאֶעֱשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ [...] וְאוֹלָם חִי אֲנִי וְיִמְלֹא כְבוֹד יִי אֶת כָּל הָאֶרֶץ, כִּי כָּל הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת כְּבֹדִי וְאֶת אֲתוֹתִי אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנְסוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי, אִם יִרְאוּ אֶת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתֶּם וְכָל מִנְאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ [...]

וידבר יי אל מִשֶּׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר, עַד מָתִי לַעֲדָה הָרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי, אָמַר אֲלֵהֶם חִי אֲנִי נָא יי אִם לֹא בְּאִשֶּׁר דִּבַּרְתָּם בְּאָזְנִי כֵן אֶעֱשֶׂה לָכֶם, בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְּגָרֵיכֶם וְכָל פְּקֻדֵיכֶם לְכָל מִסְפָּרְכֶם מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּינְתֶּם עָלַי, אִם אַתֶּם תִּבְּאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יָדִי לְשׁוֹבֵן אֶתְכֶם בָּהּ כִּי אִם כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה וְיִהְיֶה הַשֹּׁשֶׁבֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהְיֶה וְהִבִּיאתִי אֶתְכֶם וְיָדְעוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵאֲסַתֶּם בָּהּ, וּפְגָרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה, וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רְעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת זְנוּתֵיכֶם עַד תֵּם פְּגָרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר, בַּמִּסְפָּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּרְתֶּם אֶת הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת עֲוֹנוֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וְיָדַעְתֶּם אֶת תְּנוּאָתִי, אֲנִי יי דִּבַּרְתִּי אִם לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל הָעֵדָה הָרְעָה הַזֹּאת הַנּוֹעָדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ וְנָשָׂם יָמָתוּ".

והדברים חוזרים שוב בספר במדבר (פרק לב):

"וְלָמָּה תִּנְיָאוּ אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַבְרָא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יי, כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְחִי אֶתְכֶם מִקֶּדֶשׁ בְּרַנֵּעַ לְרֹאוֹת אֶת הָאָרֶץ, וַיַּעֲלֹ עַד נַחַל אֲשִׁכּוֹל וַיֵּרְאוּ אֶת הָאָרֶץ וַיִּנְיָאוּ אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי בֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יי, וַיַּחַר אַף יי בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר: אִם יֵרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמִּצְרַיִם מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לִיצְחָק וְלִיְצַקֵּב כִּי לֹא מְלֹאוּ אַחֲרָי [...] וַיַּחַר אַף יי בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנָּעַם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד תֵּם כָּל הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרַע בְּעֵינַי יי, וְהִנֵּה קָמְתֶם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּת אֲנָשִׁים חֲטָאִים לְסָפוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף יי אֶל יִשְׂרָאֵל, כִּי תִשׁוּבוּ מֵאַחֲרָיו וַיִּסַּף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשַׁחַתְתֶּם לְכָל הָעָם הַזֶּה".

וכל התשובות לכל קורות האומה כבר נמצאות בתורה מקדם קדמתה, אם רק נתבונן...

"לו חֲכָמוּ וְשִׁפְּלוּ זֹאת יְבִינוּ לְאַחֲרֵיתָם, אִיכָּה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלְף וְשָׁנִים יִכִּסּוּ רַבָּבָה [וכמו שאירע ברמפות שבכניסות למחנות ההשמדה] אִם לֹא כִי צוּרִם מְכָרִים וַיִּהְיוּ הַסִּגְיָרִים" (דב' לב, כט-ל).

ו. ייסורין של אהבה?

היה אחד שהעיר שההשקפה שיש ייסורין בלא עוון מובאת במסכת ברכות. ואכן, כמו השקפות רבות שנדחו, בהלכה ובמחשבה, בתלמוד מובאת גם ההשקפה בעניין "ייסורין של אהבה" ורס"ג אף שגה להחזיק בה, מכל מקום, כבר הרחבתי בסתירתה ובעוול הנורא שבה במאמר: "היש ייסורין של אהבה?". ברם, לא היה לי צורך להתייחס אליה, כי המינים אינם מעלים על דעתם שניתן לטעון על אלף-אלפי מיתות משונות שמדובר בייסורין של אהבה... כלומר, השקפה זו לא תעלה על הדעת בעניין השואה כי העוול שבה בעניין השואה ברור בשמש.

ז. דברי ידידי נאור טויטו

וז"ל: פשוט מפליא כיצד ההשקפה הרעה הזאת ש"הצדיק מכפר במיתתו" חדרה כל-כך עמוק לעמנו. ובדורות האחרונים זה אף החריף עוד יותר, אפילו עד לכך שהם אומרים ש"כל הייסורים הבאים על הצדיק הם בעוון הדור". אתה הזכרת את השואה הארורה, אך למה נלך רחוק?

ראה נא מה סיפרה אשתו של מרדכי אליהו (youtube.com/watch?v=3yyWPZCBIY):

"אני מגיעה אליו [למורדוך אליהו] חצי שעה לפני שהוא צריך להיכנס לחדר הניתוח [...] הוא אמר לי: איך היה הלילה? אמרתי לו: כולו מרור. בביתי, לא יכולתי לעצור את הדמעות שלי כי אני לא יכולה לעמוד בזה. הוא אמר לי: גם אני. מה זאת אומרת גם אני? בשעה שתיים בלילה ידעתי שמידת-הדין נלחמת במידת-הרחמים. צריכים לבוא גזרות מאוד קשות על עם-ישראל, וליהרג כאן המון יהודים בארץ. ואני [=מורדוך] התחננתי לפני בורא עולם: רבש"ע, אני יש לי המון, כל החיים שלי רק תורה וחסד. תיקח מה שאתה רוצה, העיקר שתבטל את הגזרות. (אשתו) אמרתי: מה?! כל מה שעשינו כל החיים, ככה נתת צ'יק צ'ק? אז הוא [=מורדוך] אומר לי: את היית מסכימה שיהרגו כל-כך הרבה יהודים פה בארץ? אמרתי: לא. [והשיב לה מורדוך:] אז מי יכול לשלם? רק מי שיש לו במה לשלם [איזה שחצן!] – אני מוכן לשלם".

והוסיף יידי נאור עוד מעשה בדים שסיפר יורם אברג'ל על ה"בבא סאלי": "מספר ימים קודם פטירתו הרגיש הצדיק שמרחפת מעל עם-ישראל גזירה קשה ביותר, ועל-כן הסתגר בחדרו וקיבל על עצמו תענית, והתחנן לבורא לבטל גזירה זו. יום לפני פטירתו יצא הצדיק מהסגרו כשכולו מלא שמחה, ואמר שברוך השם הצליח לבטל את הגזירה שהייתה אמורה לגבות שלישי מבני עמנו רחמנא ליצלן. הוא ציווה את בני ביתו לערוך סעודה, ומן השמים הזדמנו לשם ארבעה אברכים [=ארבעה יושבי ישיבות בטלנים] מהעיר אשדוד. הרב הורה להם לסעוד עימו, וכמה פעמים במשך הסעודה הרב אמר להם את לשון הפסוק 'ונפשו קשורה בנפשו' [בראשית מד, ל], אך איש מהם לא הבין מהי כוונת הרב בכך [פשש...]. למחרת הרב נפטר לבית עולמו ואותם אברכים באו מאשדוד להלווייתו של הצדיק, ובחזרתם מהלוויה עברו תאונה קשה וכולם נפטרו בו ביום [=והליכתם להלוויית מין ארור גרמה להם]. רק אז הבינו מקורביו של הצדיק שבעצם הרב השליך את נפשו מנגד והסכים להיפטר מן העולם כדי לבטל את אותה גזירה קשה מעל עם ישראל, ואותם אברכים היו קשורים בו בשורש נשמתם, כפי שרמז להם באומרו 'ונפשו קשורה בנפשו', ולכן הוצרכו להיפטר יחד עימו ['הוצרכו?'] ולפי דמיונם יוצא שה'בבא סאלי' המתועב הקריב את אותם יושבי ישיבות נבערים, שהרי ידע שימותו עמו[!].

ומסיים אברג'ל [הוזה ההזיות] את דבריו: "**כשבע שנים** לאחר פטירתו של הבאבא סאלי, פרצה מלחמת המפרץ אשר לפי כל התחזיות הייתה אמורה להסתיים באסון כבד לעם-ישראל חס ושלום, והיא אותה הגזירה שראה הרב ברוח קודשו [=טומאתו] שמרחפת מעל עם-ישראל ומאיימת לגבות שלישי מהם. אך כאמור הצדיק כבר מסר נפשו על כך, ובזכותו אירעו במלחמה זו ניסים מופלאים למעלה מדרך הטבע, וברוך ה' לא נפקד מבני עמנו אפילו אחד".

תגובתי: מדהים! תפישות נוצריות מובהקות אשר נועדו לקשור אותנו אל "הצדיקים", להעריך אותם, לאהוב אותם, להתמסר אליהם, ואף לעבוד אותם. ולא בכדי הלכתי לשואה הנוראה, כי השואה היא הייסורים בה"א הידיעה שעברו על עם-ישראל אולי בכל הדורות, והיא המסר והמוסר והתוכחה החזקים והמפורשים ביותר מאת ה' יתעלה לעם-ישראל, על תעיתו אחרי המינות והסכלות. ועד שעם-ישראל לא יקבל שמדובר בייסורים שנועדו להשיבו למוטב, לא נכון ממלכת כהנים וגוי קדוש. כמו כן, בעיסוק בשואה הנוראה מקיימים מצות עשה "זכור את אשר עשה לך עמלק", אשר נועד לייסר את עם-ישראל ולעוררו להבין את ייחודו וייעודו.

כומר ושמו אליעזר (על המאגיה) – חלק א

"אבל המבולבלים [=הוזי ההזיות המאגיות-פגאניות] אשר כבר **נְתַטְּפוּ מוּחוּתֵיהֶם** בדעות הבלתי נכונות ובדרכים המטעים, וַיַּחֲשֹׁבוּ אותם מדעים אמיתיים, ומדמים שהם בעלי עיון [ושהם 'חכמי ישראל'] ואין להם ידיעה כלל בשום דבר הנקרא 'מדע' באמת [ואף הינם 'יותר תועים מהבהמות', כלשון רבנו ב'מאמר תחיית המתים'] – הם יירתעו מפרקים רבים ממנו [מפרקי המורה], ומה מאד יקשו עליהם כי לא יבינו להם עניין. ועוד, כי מהם [=מלימוד החכמה ומקניית הדעת] תתגלה פסולת הסיגים שבידם [ולכן התנגדו למורה, כדי שלא תִּתְּשַׁפֵּן תרמיתם, סכלותם ונבלותם], שהן סגולתם ורכושם המיועד לאידם" (צוואת רבנו למורה).

***

בתאריך כה בשבט תשפ"ב פורסם מאמר בעיתון "בשבע" שכותרתו: "על כשפים, מאגיה ואלילות" (עמ' 54). את המאמר כתב חוצב הקורדום הידוע בציבור, הכומר אליעזר מלמד, אשר חובש לראשו מגבעת מינים ועוטה לגופו גלימת כומרים אורתודוקסים. במאמרו זה, הכומר אליעזר עוסק בשאלה: **האם כשפים וכוונות טומאה הם דבר אמיתי וממשי?** להלן ננתח את תשובותיו השונות של הכומר לשאלה הזו, ונגלה כי אליעזר הלז הינו טמבל ונוכל גדול מאד.

ברם, טרם שנעיין בדברי אליעזר, נעיין מעט בדברי רבנו בעניין הכישופים והמאגיה, נחל בדברי רבנו המפורסמים שבסוף הלכות עבודה-זרה פרק יא, ואל נא תתמהו עלי מדוע הנני חוזר עליהם שוב ושוב, כי כל עוד הוזי ההזיות אווזים בהבל, מצוה רבה לשנן את דברי רבנו:

"ודברים אלו כולן [כל ענייני המאגיה שהובאו בפרק יא שם] דברי **שקר וכזב הן**, והן שהטעו בהן עובדי עבודה-זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהן. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להימשך **בהבלים האלו**, ולא להעלות על הלב שיש בהן תעלה [=תועלת], שנאמר: 'כִּי לֹא נִחַשׁ בַּיַּעֲקֹב וְלֹא קָסַם בַּיִשְׂרָאֵל' [במ' כג, כג]. ונאמר: 'כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֵתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֵל מַעֲנִיִּים וְאֵל קִסְמִים יִשְׁמְעוּ וְאֵתָּה לֹא כֵן נָתַן לָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יד].

כל המאמין בדברים אלו ו**כיוצא בהן** [מענייני המאגיה וההזיות], ומחשב בליבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרה אותן, אינו אלא מן **הסכלים ומחוסרי הדעת**, ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלמה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים שאסרה התורה אינם דברי חכמה, אלא **תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת, ונטשו כל דרכי האמת בגללן**. ומפני זה אמרה תורה כשהזירה על כל אלו ההבלים: 'תָּמִיד תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יג; כלומר, אל תימשך אחרי המאגיה אלא אחז באמונה זכה וברה].

עד כאן דברי רבנו ב"משנה תורה", ועתה נעבור לדבריו במורה (ג, כט;לז) בענייני הכשפים:

"וספר זה [=ספר 'הפלחה הנבטית' של עובדי העבודה-הזרה הקדמונים], מלא מהזיות עובדי עבודה-זרה, וממה שנפש ההמונים נוטה אליו וקשורה בו, כלומר מעשה הטלסמות [=הקמיעות לכל סוגיהם ומיניהם], והורדת הרוחניות, והכשפים, והשדים, והרוחות שוכני

המדברות. ואף-על-פי שאיש כמוך אין צורך להעיר לו על זה, לפי שיש כבר בידך מן המדעים מה שימנע מלתלות במחשבתך [משהו] משיגעונו ה'צאבה' [=אומה של עובדי עבודה-זרה בתקופתו של אברהם אבינו ע"ה] והזיות הכשדים והאשפים, העירומים מכל מדע שהוא מדע באמת, אבל הזהרתי מכך משמרת לזולתך, **כי מאד נוטה ההמון להאמין בשיגעונו**".

"הכישוף שאתה שומע, הם פעולות שהיו עושים אותם הצאבה והכשדים והאשפים, ולרוב היה אצל המצריים והכנעניים, היו [המכשפים הנוכלים] מדמים לאחרים בהם, או נדמה להם [=למכשפים שהיו 'רק' שוטים ופתאים], שהם [=מעשי הכשפים] פועלים פעולות מופלאות ונפלאות במציאות [...] ו[כדי] להרחיק מכל מעשי הכשפים, **הזהיר מלעשות דבר ממנהגיהם** [...] כלומר, כל מה שאומרים שהוא מועיל ממה שאין העיון הטבעי מחייבו [שאין ראייה מדעית שמאששת את תועלתו] אלא נוהג לפי דמיונם בדרך הסגולה [...] – מפני שהם ענפי מעשי המכשפים, לפי שהם דברים שאין היגיון טבעי מחייבם, והם מושכים לעשיית הכשפים".

מדברי רבנו עולה באופן ברור, כי המאגיה ומעשה הכשפים הבל המה מעשה תעתועים, ומפני שקשה לרבים לקבל את האמת הפשוטה הזו, אשר כל-כך מועילה לאדם ולבריאותו הנפשית, אוסיף נקודה למחשבה: האם יעלה על הדעת שהתורה תשלוף חרבה על דבר שיש בו אמת? והלא "וַיֵּן אֱלֹהִים אֶמֶת" (יר' י, י), "וְתוֹרַתְךָ אֶמֶת" (תה' קיט, קמב), "וְכָל מִצְוֹתֶיךָ אֶמֶת" (שם, קנא), ובדברי חז"ל: חותמו של הקב"ה אמת – איך אפוא אפשר להעלות על הדעת שהתורה תקדש מלחמה, ותשים את כל תכליתה ומגמתה להילחם בדבר שיש בו ולו זיק של אמת?

ואצרף גם את דברי רביצקי בספרו "עיונים מיימוניים" (עמ' 182–183), וזה לשונו:

"המאגיה מיוסדת אפוא על טעות בשתי רמות: מדעית ותיאולוגית. ברמה האחת, המדעית [...] **היא מיוסדת על אמונת הבל בהיבט מוגדר אחד של סדר העולם** (אמונה בשפע רוחני מן הכוכבים, אמונה בסגולה פלאית של עצמים, אמונה באנרגיה הגלומה בשמות קודש, וכיוצא באלה). אולם ברמה האחרת, התיאולוגית, **הטכניקה המאגית עלולה להתקשר גם עם השקר הכולל האולטימטיבי, הלא הוא השקר של האלילות**. היא נעוצה בו בשורשה או שהיא מוליכה אליו [...]. המאגיקון מייחס לעצמים פיסיים כוחות מטאפיזיים עצמאיים **ובזה מערער על הריבונות האלוהית**; הוא בודה מליבו את קיומם של ישים עליונים המתווכים בין האל לעולם, וכך פוגע בטרנסצנדנטיות האלוהית [=בשלילת הגשמות]; וסופו שהוא מדיח את מאמיניו לעבודת כוכבים כפשוטה, כאשר הוא מכוון את רצונם ואת הערצתם אל הכוכבים (ישים עליונים) ואל השפע הרוחני (כוחות מטאפיזיים) שהם מדמים בליבם לשאוב מהם [...]. **המלחמה נגד המאגיה היא אפוא המלחמה למען זיכוכה וצירופה של אמונת הייחוד**".

"כִּי אַתָּה בָּא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֵבֹת הַגּוֹיִם הָהֵם, לֹא יִמָּצָא בְּךָ מַעֲבִיר בֶּנִּי וּבִתִּי בְּאֵשׁ קֶסֶם קְסָמִים מַעֲוֹן וּמִנְחָשׁ וּמִכַּשֵּׁף, וְחֹבֵר חֶבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְעָנִי וְדָרַשׁ אֶל הַמֵּתִים, **כִּי תוֹעֵבֹת יְיָ כָּל עֲשֵׂה אֵלָה וּבִגְלָל הַתוֹעֵבֹת הָאֵלָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיךְ, תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ**" (דב' יח, ט-יג). ואחתום את המבוא בדברי רבנו במורה (ב, מז): "כי אין רצוי לפניו יתעלה כי אם האמת, ואין מכעיסו כי אם השווא". ועתה לדברי הכומר אליעזר.

א. לפי הכומר אליעזר עבודת האלילים מעניקה תעצומות נפש

הכומר אליעזר טוען במאמרו, כי עבודת האלילים מעניקה לאדם תעצומות נפש, וזה לשונו: "יש מסבירים שההצלחה שתיארו עובדי האלילים נבעה מהחיזוק הפסיכולוגי שהם קיבלו מאמונתם, שהעניקה להם ביטחון שמה שהם רוצים אכן טוב וצודק [...] וכיוון שתפיסתם האלילית צמחה מתוך החוויות העמוקות והעוצמתיות שחוו [...] ההסבר האלילי למה שקורה בעולם היה מבחינתם הכרחי, והעניק להם תעצומות נפש".

בדבריו הללו, הכומר אליעזר משבח למעשה את העבודה-הזרה! שהרי הוא אומר: "שההצלחה שתיארו עובדי האלילים נבעה מהחיזוק הפסיכולוגי שהם קיבלו מאמונתם", כאילו עובדי האלילים נוחלים שפע והצלחה בזכות עבודת האלילים שבידם, וכאילו עבודת האלילים מחזקת את רוחו של האדם אשר עובד עבודה-זרה! ויתרה מזאת, הכומר אליעזר טוען שהעבודה-הזרה מביאה ל"חוויות עמוקות ועוצמתיות" וכן מעניקה "תעצומות נפש" לעובדיה הטיפשים!

האם כך ראוי להתייחס לשקר גמור ומוחלט? האם כך ראוי להתייחס לכיעור ולשיקוץ שהתורה הקדושה שלפה כנגדו את חרבה? והלא הציר שעליו כל התורה סובבת הוא עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה, ובדבריו לעיל, אליעזר משבח ומפאר ומרומם את העבודה-הזרה!

ואם תשאלו מדוע? ובכן, התשובה פשוטה, הכומר אליעזר עובד אלילים בעצמו, הוא עובד את תאוותיו, את רדיפת הבצע, את הפיכת תורת אלהים לקורדום חוצבים, ואת חכמי-יועצי-אשכנז המינים. זאת ועוד, חציבת משכורות עתק וטובות הנאה מן התורה גרמו לו להפוך לכומר פרו-נוצרי, אשר שאיפתו הראשונה היא למצוא חן בעיני שומעי לקחו – הם קהל לקוחותיו, ולכן הוא מציג את עצמו בעיניהם ככומר ליברלי נאור ופתוח אשר תמיד מדבר טוב על כולם... ועד-כדי-כך חציבת התורה עיוורה את עיניו, עד שהוא מרומם ומסַּפֵּר בשבחה של עבודה-זרה!

וניתן לקחת את דברי המחרף הזה, לערוך בהם שינויים קלים מאד, ולקבוע אותם בתוך דברי הטפה של כהני דתות השקר האליליות אשר מרוממים את העבודה-הזרה וקוראים לעוֹבְדָהּ!

ב. לפי הכומר אליעזר מלאכים ושדים מפעילים את כוחות הטבע

הכומר אליעזר ממשיך לההביל, והנה המשך דבריו במאמרו לפניהם:

"רבים מבארים [כלומר רבים מן הנחשבים ל"חכמי ישראל", אלא-אם-כן אליעזר לומד ספרי אלילות והוא מביא ראיות מדבריהם], שכשם שיש בעולם כוחות טבע שהאדם יכול לרתום לצרכיו, כך מעליהם יש כוחות רוחניים, הקרויים מלאכים ושדים, שמפעילים את כוחות הטבע, ואנשי רוח מעמיקים מסוגלים לקלוט את דרכי פעולתם, ובאמצעות פולחנים אליליים להתקשר אליהם ולינוק מהם כוח כדי להגדיל את רכושם ומעמדם, או להטותם כנגד אויביהם".

האמנם? האמנם "אנשי רוח מעמיקים מסוגלים לקלוט את דרכי פעולתם של השדים"? "אנשי רוח מעמיקים"? שדים? האמנם ניתן "להתקשר" למלאכים ולשדים ולינוק מהם כוח? ובמלים אחרות, וכי יש אמת או תועלת בעבודה-זרה? וכי יש אמת בשדים? מהי הַשְׁטוּת הזאת?

נמצא אפוא, שלפי אליעזר הטמבל, **כן!** יש אמת בעבודה-זרה, אך היא נאסרה עלינו מסיבות לא ברורות, וכדי להבין את חומרת דבריו של הרשע הזה, אעתיק לפניכם את דברי רבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, י): "כל המודה בעבודה-זרה שהיא אמת אף-על-פי שלא עבדה – הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא". זאת ועוד, המודה בעבודה-זרה הוא לא רק מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, אלא אף כופר בכל התורה כולה, וכן פוסק רבנו שם (ב, ז): "מצות עבודה-זרה כנגד כל המצוות כולן היא [...] הא למדת, שכל המודה בעבודה-זרה כופר בכל התורה כולה [...] וכל הכופר בעבודה-זרה מודה בכל התורה כולה, והיא עיקר כל המצוות כולן". ובעניין חומרת האמונה בקיומם של השדים ראו במאמר: "השדים – נחלת השוטים והחטאים".

ג. לפי הכומר אליעזר יש 'כוחות טומאה' על-טבעיים לאנשים מסוימים

והנה המשך דבריו: "כך ישנן עדויות על אנשים שמסוגלים לדעת דברים נסתרים או עתידות, ואין דרך רציונלית להסביר את יכולתם בלא להניח שאכן יש להם כוחות מיסטיים מסוימים. מעבר לכך, רבים משוכנעים שיש אנשים שמסוגלים להשפיע באופן מאגי על חפצים או אנשים. שכשם שכל אדם יכול באופן פיזי לדחוף עצמים, כך ישנם אנשים שמסוגלים על-ידי טכניקות מאגיות לשנות דברים בעולם רוחני שמשפיע על המתרחש בעולם הזה".

הכומר אליעזר קובע ש"ישנן עדויות" וכו', כאילו מדובר בעדויות-אמת של מעתיקי השמועה! ברם, מדובר באיסור תורה חמור והוא: שלא לקסום, והרחבתי בעניינו במאמר: "קריאה בכף היד לאור המדע והדעת". הכומר מוסיף מיד בהמשך דבריו: "ואין דרך רציונלית להסביר את יכולתם [לנחש את העתידות] בלא להניח שאכן יש להם כוחות מיסטיים מסוימים!" כלומר, הכומר מודה בקיומה של המאגיה, שהרי אין דרך להסביר את יכולתם באופן רציונלי! ועל-כך יש לתמוה תמיהה עצומה: וכי אין דרך רציונלית להסביר את יכולותיהם? וכי שיטותיהם ותכסיסיהם כל-כך נשגבו מבינתו הדלה והעכורה של אליעזר הפתי והטמבל? וכאמור, כבר תיארתי במאמר: "קריאה בכף היד לאור המדע והדעת" מעט משיטותיהם ונכלוליהם.

הכומר אליעזר מוסיף, ש"רבים משוכנעים שיש אנשים שמסוגלים להשפיע באופן מאגי על חפצים או אנשים" – וכי העובדה שרבים משוכנעים בכך הופכת את ההזיה הזו לאמת? מהי השוטות הזאת? ועד-כדי-כך טומטמה מחשבתו להאמין להזיות ההמון? וכי הוא לא למד מדעים כלל? והנה לפניכם שוב דבריו: "כך ישנם אנשים שמסוגלים על-ידי טכניקות מאגיות לשנות דברים בעולם רוחני שמשפיע על המתרחש בעולם הזה", ועל איזה "טכניקות מאגיות" הוא מדבר? ואין צל של ספק שאליעזר הטמבל מאמין בהבלי הכישופים והמאגיה, פשוט מבחיל!

ודבריו חמורים מאד, כי כאמור, כל המודה בעבודה-זרה שהיא אמת, מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, וכל המודה בעבודה-זרה כופר בכל התורה כולה, וכפי שראינו לעיל.

ולא תאמינו מאין אליעזר המכשף מביא ראיה לאמיתת הכישופים: מתורת משה! אותה התורה אשר קידשה מלחמת-חורמה כנגד העבודה-הזרה והאמונה בהזיות המאגיות, מאותה התורה אליעזר עובד האלילים מביא ראיה לאמיתת עבודה-זרה, וזו בעיטה חמורה מאד בתורה!

והנה דבריו לפניכם, אשר מובאים מיד לאחר שהוא מודה בהבלי המאגיה והכישופים, דהיינו, דבריו מובאים כראיה חותכת לאמיתת המאגיה והכישופים לפי דמיונו של הכומר אליעזר:

"וכן מסופר בתורה שבלק מלך מואב פנה אל בלעם הרשע, נביא האלילים, בבקשה שיקלל את ישראל: 'כִּי יִדְעֹתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר' [במ' בב, ו.]. אמרו חכמים (סנהדרין קה ע"ב), שבלעם ידע לכוון את השעה שבה יש בעס בעולם, ולהטותו על-ידי קללתו על מי שרצה [שימו לב!] אליעזר מביא ראיה להזייתו מפשט אגדות חז"ל!]. אולם, בסופו-של-דבר קללתו התהפכה לברכה לישראל, והוא עצמו איבד את חייו בעולם-הזה ובעולם-הבא. וכך קורה לכל עובדי העבודה-הזרה: גם כשהם מצליחים להפעיל את כוחות הטבע ככוחות טומאה מנותקים משורשם, לבסוף כוחות הטבע חוזרים להתקשר לשורשם ומובילים לאובדנם".

ואליעזר לא ידע ולא יבין, התורה מתארת את אמונות ההבל של בלק מלך מואב עובד האלילים, דהיינו, הפסוק נאמר מנקודת מבטם הבנתם ותפישתם של בלק ועמי-קדם התועים, אשר האמינו שיש בכוחו של בלעם לכשף לקלל ולארוך – והקב"ה הפר את עצתו של בלק לא מפני החשש מכוחו המאגי הדמיוני המאופס של בלעם, אלא כדי שיתקדש-שם-שמים בעולם, וכדי שתיפול על עמי כנען אימתה ופחד מישראל, וכדי להכשיר את הקרקע לכיבוש ארץ-ישראל.

בסוף דבריו האחרונים הכומר אליעזר מתאר את אחריתו של בלעם, וכך הוא אומר: "וכך קורה לכל עובדי העבודה-הזרה: גם כשהם מצליחים להפעיל את כוחות הטבע ככוחות טומאה מנותקים משורשם, לבסוף כוחות הטבע חוזרים להתקשר לשורשם ומובילים לאובדנם".

ושוב, אין צל של ספק שהכומר אליעזר מאמין בקיומם של כוחות מאגיים בעולמנו! שהרי הוא אומר על המכשפים עובדי האלילים: "גם כשהם מצליחים להפעיל את כוחות הטבע ככוחות טומאה" וכו'. כמו כן, שימו לב לטמטומו בעניין "הניתוק מהשורש" של הפעלת כוחות הטומאה, וחזרתם "להתקשר לשורשם"... ואם תשאלו: ומהו השורש שהוא מזכיר בדבריו?

ובכן, ייתכן שכוונתו להקב"ה, שהוא המקור וצור לכל, ובמלים אחרות, המכשפים משדדים את מערכות הטבע ומפעילים את כוחות הטומאה בניגוד לרצונו של ה' יתעלה ויתרומם שמו!

וייתכן שכוונתו למלאכים ולשדים, אשר לפי דמיונו של אליעזר מפעילים את כוחות הטבע, שהרי לעיל הוא אומר: "כשם שיש בעולם כוחות טבע שהאדם יכול לרתום לצרכיו, כך מעליהם יש כוחות רוחניים, הקרויים מלאכים ושדים, שמפעילים את כוחות הטבע". ביחס לשדים, הרי שמדובר שוב, בהודאה בעבודה-זרה ובחירוף וגידוף השם הנכבד והנורא; וביחס למלאכים, דהיינו להזיה שהם אלה שמפעילים את כוחות הטבע בעולמינו וכך הקב"ה מנהיג את העולם – ובכן, רבנו כבר השיב על ההזיה הזו במורה (ב, ו), וזה דבריו בשתי הפסקות לקמן:

"ובכמה מקומות [בספרות חז"ל] אמרו כך בסתם: 'אין הקב"ה עושה דבר עד שנמלך בפמליא של מעלה' [...] ונאמר עוד בבראשית רבה [נא, ג]: 'כל מקום שנאמר וַיִּי [הכוונה] הוא ובית דינו'. ואין הכוונה בכל הלשונות הללו מה שמדמים הסכלים שיש שם דיבור – יתעלה [מלייחס לו דיבור] – או מחשבה, או רעיון, או עצה והיעזרות ברעיון הזולת, והיאך ייעזר הבורא במה

שברא? אלא כל זה ביאור – כי אפילו פרטי המציאות, אפילו בריאת איברי בעלי החיים כפי שהן, **כל זה באמצעות מלאכים, כי כל הכוחות [הטבעיים שבעולם נקראים] 'מלאכים'.**

וכמה חמור סימאון **הסכלים** וכמה מזיק הוא, אילו אמרת לאדם מאותם המדמים שהם **חכמי ישראל**, כי ה' שולח מלאך נכנס בבטן האשה ומצייר [=יוצר] שם את העובר, היה הדבר מוצא חן בעיניו ומקבלו, ורואה שזו עוצמה ויכולת ביחס לה' וחכמה ממנו יתעלה, על-אף שהוא סבור [=אותו 'חכם' מן הכסילים הנבערים הנחשבים ל'חכמי ישראל'] כי המלאך גוף של אש בוערת שיעורו כדי שליש העולם בכללותו, וייראה לו כל זה אפשרי ביחס לה'. אבל אם תאמר לו כי ה' נתן בזרע כוח מצייר [=גנטי] הקובע תבנית איברים אלו ותארם **והוא המלאך** [...] יירתע מכך, מפני שאינו מבין את עניין העוצמה והיכולת [המדעית] האמיתית הזו, והיא המצאת הכוחות הפועלים בדבר אשר אינו נישג בחוש. וכבר אמרו חכמים ז"ל בפירוש למי שהוא חכם, שכל כוח מן הכוחות הגופניים 'מלאך', כל-שכן כוחות המתפשטים בעולם, שכל כוח יש לו פעולה מסוימת אחת מיוחדת ולא יהיה לו שתי פעולות – בבראשית רבה [נ, ב]: תני, אין מלאך עושה שתי שליחויות ואין שני מלאכים עושין שליחות אחת, וזה הוא מצב כל הכוחות [הטבעיים]".

***

עוד לפי הכומר אליעזר המומחה לענייני מאגיה וכישוף: בסופו-של-דבר "כוחות הטבע חוזרים להתקשר לשורשם ומובילים לאובדנם", כאילו הקב"ה העניק לכוחות הטבע מודעות ויכולת של בחירה, וכן יכולת של התנגדות למכשפים עד-כדי שהם מענישים את המכשפים! ואין תחתית לסכלותו, והזייתו בעניין המאגיה גרמה לו לערום עוד ועוד הזיות, שהרי כידוע, כדי להעמיד שקר יש צורך בערמה של הזיות ושקרים נוספים כדי לכסות על השקר הראשון.

ויש נקודה נוספת בדבריו שחשוב מאד להתייחס אליה: מאין אליעזר מביא ראיה לכך שהיה לבלעם כוח מאגי לשדד את מערכות הטבע? ובכן? התשובה היא: **מפשט אגדות חז"ל!** שהרי הוא אומר לעיל: "אמרו חכמים (סנהדרין קה ע"ב), שבלעם ידע לכוון את השעה שבה יש כעס בעולם, ולהטותו על-ידי קללתו על מי שרצה". ומטרת האגדה ההיא ללמד על מגרעת מידת הכעס, וזאת באמצעות לימוד על מידותיו ודרכי הנהגתו של הקב"ה את העולם, אשר רובן הן מידות והנהגות של חסד ורחמים, ובמיוחד ביחס לעם-ישראל, שמא ישובו ממשובותיהם.

וטרם שנעבור לבאר את האגדה, אצטט לפניכם את דברי רבנו בהקדמתו לפרק חלק בעניין הוזי ההזיות אשר תופשים ומפרשים את אגדות חז"ל כפשוטן, ומהם נלמד שאין תחתית וקצה לסכלותו של הכומר אליעזר הלז אשר מוחו התטנף בדעות ובהשקפות מאגיות כעורות.

וכה דברי רבנו שם, בשלוש הפסקות לפניכם:

"וממה שאתה צריך לדעת שדברי חכמים עליהם השלום, נחלקו בהם בני אדם לשלוש כיתות: הכת הראשונה **והם רוב אשר נפגשתי עמהם ואשר ראיתי חיבוריהם ואשר שמעתי עליהם**, מבינים אותם [=את אגדות חז"ל ומשליהם] כפשוטם ואינם מסבירים אותם כלל [=כמשלים וחידות], ונעשו אצלם כל הנמנעות [=ההזיות] מחויבי המציאות, ולא עשו כן **אלא מחמת סכלותם בחכמות וריחוקם מן המדעים** [=הריחוק מהמדעים פותח פתח רחב להזיות ולמאגיה

מחריבת הדעת], ואין בהם מן השלמות עד כדי שיתעוררו על-כך מעצמם, ולא מצאו מעורר שיעוררם, ולכן חושבים הם שאין כוונת חכמים בכל מאמריהם המחוכמים אלא מה שהבינו הם מהם, ושהם כפשוטם, ואף-על-פי שיש בפשטי מקצת דבריהם מן הזרות עד כדי שאם תספרנו כפשוטו להמון העם, כל-שכן ליחידיהם, יהיו נדהמים בכך ואומרים: היאך אפשר שיהא בעולם אדם שמדמה דברים אלו וחושב שהם דברים נכונים? וכל-שכן שימצאו חן בעיניו?

והכת הזו המסכנה רחמנות על סכלותם [ואולי על הפתאים הנבערים שביניהם יש לרחם, אך לא על ראשי ומובילי הכת הזו שמתעים את העם אחרי ההבל ומחדירים מינות לליבו של עם-ישראל], לפי שהם רוממו את החכמים לפי מחשבתם, ואינם אלא משפילים אותם בתכלית השפלות ואינם מרגישים בכך, וְחִי ה' כִּי הַכֶּת הַזֹּאת מֵאֲבָדִים הַדֵּר הַתּוֹרָה וּמַחֲשִׁיכִים זֶהָרָה, ועושים תורת השם בהיפך המכוון בה, לפי שה' אמר על חכמת תורתו: 'אֲשֶׁר יִשְׁמָעוּן אֶת כָּל הַחֲקִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עִם חָכָם וְנִבְּוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה' [דב' ד, ו], והכת הזו דורשים מפשטי דברי חכמים דברים אשר אם ישמעו העמים יאמרו: 'רַק עִם סָכֵל וּבָל הַגּוֹי הַקָּטָן הַזֶּה'.

והרבה שעושין כן הדרשנין המבינים [=המסבירים] לעם מה שאינם מבינים הם עצמם, ומי ייתן ושתקו כיוון שאינם מבינים – 'מִי יִתֵּן הַחֶרֶשׁ תַּחְרִישׁוּן וְיִתֵּי לָכֶם לַחֲכָמָה' [איוב יג, ה], או היה להם לומר: 'אין אנו יודעים מה רצו חכמים בדברים אלו ולא היאך פירושו', אלא חושבים שהבינו, ומעמידים את עצמם להבין [=להסביר] לעם מה שהבינו הם עצמם, לא מה שאמרו חכמים, ודורשין בפני ההמון בדרשות [מסכת] ברכות ופרק חלק [פרק י במסכת סנהדרין] וזולתם כפשוטם מלה במלה [=בדיוק כמו רש"י-שר"י וכל צאצאי המינים ממשיכי דרכו].

ד. האגדה על בלעם ובלק ו"זעמו" של הקב"ה

האגדה הנדונה מופיעה במסכתות סנהדרין (קה ע"ב) וברכות (ז ע"א), וכאמור, ממנה ניתן ללמוד באופן די ברור על מטרת האגדה ועל המסרים שחז"ל ביקשו להעביר באמצעותה. נראה שהגרסה במסכת ברכות שלמה יותר והיא המקור לאגדה במסכת סנהדרין, לפיכך נדון בה, הנה אפוא תחילת האגדה לפניכם:

"ומי איבא רתחא קמיה דקודשא-ברוך-הוא? אין, דתניא: 'וְאֵל זֵעַם בְּכָל יוֹם' [תה' ז, יב]. וכמה זעמו? רגע. וכמה רגע? אחד מחמשת ריבוא ושמונת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה בשעה, וזהו רגע".

שואלים שם בתלמוד: האם יש זעם לפני הקב"ה? ומשיבים: כן. וממשיכים לשאול: וכמה זעמו? ומשיבים, חלק אחד מ-58,888 חלקים בשעה, וחישוב מהיר מעלה שמדובר בערך בחלק אחד מתוך עשרים חלקים בשנייה אחת. כלומר, אם נחלק שנייה אחת לעשרים חלקים, החלק האחד יהיה אותו החלק שבו הקב"ה "זועם". מה אגדה זו מבקשת ללמד אותנו? ובכן, נראה לי ברור, שלא לחינם נאמר שהקב"ה "זועם" בחלק כל-כך זעיר של זמן, וזאת כדי ללמד אותנו כאמור, שרוב דרכי הנהגתו של הקב"ה את עולמו הם באופני החסד והרחמים.

וכמו שרבונו אומר במורה (א, נד), בעניין שלוש-עשרה מידות של רחמים:

"וקיצר בהזכירו שלוש-עשרה מידות הללו ואף-על-פי שהשיג כל טובו, כלומר פעליו, **כי אלה הן הפעולות הבאות מצידו יתעלה לגבי המצאת בני האדם והנהגתם**. וזו הייתה תכלית מטרת שאלתו, כי סוף הלשון: 'וְאִדְעָה לְמַעַן אֲמַצָּא חֵן בְּעֵינַיִךְ וְרָאָה כִּי עֲמָךְ הַגּוֹי הַזֶּה' [שמ' לג, יג] [דהיינו הם אלה] אשר אני צריך להנהיגם בפעולות אלך בהם בעקבות פעליך בהנהגתם [...] וראוי שיהיו פעולות הרחמנות והסליחה והחמלה והחנינה באים מצד מנהיג המדינה הרבה יותר מפעולות העונשין, **כי כל שלוש-עשרה מידות הללו מידות רחמים פרט לאחת**" וכו'.

***

בהמשך האגדה דרשו את הפסוק שנאמר בבלעם: "וַיֵּדַע דָּעַת עֲלִיּוֹן" (במ' כד, ט):

"מלמד שהיה יודע לכוון אותה שעה שהקב"ה כועס בה, והיינו דקאמר להו נביא לישראל: 'עֲמִי זָכָר נָא מֶה יַעֲזֹב בְּלֶק מְלָךְ מוֹאָב וּמָה עָנָה אֹתוֹ בְּלָעַם בֶּן בְּעוֹר מִן הַשָּׁטִים עַד הַגִּלְגָּל לְמַעַן דָּעַת צְדָקוֹת יי' [מיכה ו, ה] מאי 'לְמַעַן דָּעַת צְדָקוֹת יי'? אמר להן הקב"ה לישראל: דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע שאלמלי כעסתי לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט. היינו דקאמר ליה בלעם לבלק: 'מָה אֶקְבֹּל לֹא קֶבֶה אֶל וּמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם יי' [במ' כג, ח] – מלמד שכל אותן הימים לא זעם. וכמה זעמו? רגע, וכמה רגע? [...] רגע כמימריה [=כשנייה הנדרשת לומר: 'רגע'], ומנא לן דרגע הוה רתחיה? שנאמר: 'כִּי רָגַע בְּאִפּוֹ חַיִּים בְּרָצוֹנוֹ' [תה' ל, ו] איבעית אימא: 'חֲבִי כְּמַעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זָעַם' [יש' כו, כ]".

הנה הראיתם לדעת, כי באגדה מסופר על שבחו של הקב"ה שלא כילה את עם-ישראל בשל עוונותיהם, אלא נהג עמם בדרכי חסד ורחמים והענישם באופנים שלא יביאו לכילונם המוחלט. עוד נאמר, ש"זעמו" של הקב"ה הוא רגע אחד! וזה מסר לנבונים שעליהם להנהיג את עצמם וזולתם במידות של חסד ורחמים, ולהשתמש בזעם ובעונשים רק לעתים נדירות.

***

והנה לפניכם עוד ראייה שכך יש להבין את האגדה, וגם היא מהמשך האגדה עצמה בברכות ובסנהדרין שם: "ואימת רתח? אמר אביי: בהנך תלת שעי קמייתא", כלומר אביי מצמצם עוד יותר את הזמן שבו הקב"ה "זועם", דהיינו החלק האחד מעשרים בשנייה או "רגע כמימריה", אינו בכל שעה ושעה אלא רק בשלוש השעות הראשונות של היום, ומשמע מדבריו שהקב"ה "זועם" רק פעם אחת באותן שעות, נמצא, ש"הזעם" של הקב"ה הינו אחד מעשרים בשנייה או רגע כמימריה, אך רק פעם אחת ויחידה בתוך שלוש השעות הראשונות של היום...

וברור שצמצום "הזעם" של הקב"ה נועד ללמד את הנבונים שאין באמת לפני הקב"ה "זעם" במובן האנושי הנפשי והרגשי, אלא הכוונה היא לפקודות עונש זעם וחורבן כלפי הראויים לעונש, אשר אינן מצויות לעתים קרובות, והקב"ה מאריך אפו אפילו לרשעים, שמא ישובו בתשובה, כי רוב פעולותיו ודרכי הנהגתו את העולם הם בדרכי החסד והרחמים כאמור. ברם, אגדה זו מלמדת עניין חשוב נוסף, והוא, שסוף-סוף יש לפניו גם זעם, ואין מנוס מעונשו אם חלילה מתעקשים ללכת בדרכי עמל ואוון: "כִּי יִי אֶלְהִיָּהּ אֲנִי אֶכְלָה הוּא אֶל קָנָא" (דב' ד, כד).

נמצא אפוא שאגדה זו מטפחת שתי השקפות חשובות מאד לתקינות העם והחברה:

הראשונה מורה על דרכי הנהגתו ופעולותיו של הבורא כדי ללמדנו כיצד לנהוג עם משפחתנו והסובבים אותנו; **והשנייה** נועדה לחנך אותנו ליראת שמים, ולהורות שסוף העונש לבוא...

רש"י מפרש בברכות שם: "[אימתי ה' זועם?]" בתלת שעי קמייתא – באחד מרגעי תלת שעות ראשונות, ובסנהדרין רש"י מוסיף ומפרש את האגדה הזו כך: "כל אותן הימים – שהיה בלעם מצפה לקללכם, בשעה שהקב"ה כועס בה כל הקללות מתקיימות [=האמנם כל הקללות הללו מתקיימות?]; הכי גרסינן 'לא זעם יי' [במ' כג, ח] – אותן הימים לא זעם ה'; 'ואל זעם בְּכָל יוֹם' [תה' ז, יב] – קרא הוא; כמה זעמו? רגע – כדמפיק ליה מקרא: 'כִּי רָגַע בְּאָפּוֹ חַיִּים בְּרָצוֹנוֹ'."

ואין כאן ובשום מקום אחר בפירושו של רש"י רמז לכך שאגדות חז"ל הינן משלים ואין להבין אותן כפשוטן, כלומר מדברי רש"י עולה, שהקב"ה "זועם" במובן האנושי והרגשי – וזו הגשמה וסכלות. כמו כן, רש"י מפרש שזעמו של הקב"ה, שהוא כרגע, נלמד מן הכתוב: "כִּי רָגַע בְּאָפּוֹ חַיִּים בְּרָצוֹנוֹ" (תה' ל, ו), כאילו מדובר בלימוד מפורש ופשטני של הלכה מעשית! ואף שכבר הבאנו ראיות רבות לסכלותו של רש"י, אצרך גם את דבריהם של שלושה חוקרים אשכנזים (מ' גרוס, י' ברקאי, י' מלמד) בספרם: "דרכים בפרשנות האגדה" (עמ' 26): "רש"י משאיר את האגדה במובנה הפשוט, ובמבטאנו אינו מפתח את תכניה ואת מסריה ואינו מבחיר אותם. נראה שרש"י קיבל את דברי האגדה כפשוטם וכמשמעם, כולל את אלה שנראים תמוהים".

ואני תמה על אנשים משכילים אשר אומרים על מורם ורבים הנערץ שהוא **במבטא** פירש את אגדות חז"ל כפשוטן, ואיך השלושה לא הבינו שבזה הם למעשה מודים בסכלותו ובמינותו? "מְשִׁיב חַכְמִים אַחֲרֵי וְדַעְתָּם יִסְכָּל" (יש' מד, כה), "וַיִּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיִּהְיֶה" (יר' ב, ה).

***

טרם סיימנו להביא את הראיות לדרכנו מן האגדה, כי בהמשכה נאמר כך (ברכות ז ע"א):

"ואימת רתח? אמר אב"י: בהנך תלת שְׁעֵי קמייתא בְּד חֲזָרָא כרבלתא דתרנגולא וקאי אַחַד כרעא. כל שעתא ושעתא נמי קאי הכי! כל שעתא אית בה שוּרְיִיקִי סוּמְקִי, בההיא שעתא לית בה שוּרְיִיקִי סוּמְקִי. ההוא מינא דהוה בשבבותיה דר' יהושע בן לוי, הוא קא מצער ליה טובא בקראי, יומא חד שקל תרנגולא ואוקמיה בין כרעיה דערסא ועיין בה, סבר כי מטיא ההיא שעתא אלטייה, כי מטת ההיא שעתא ניים, אמר: שמע מינה לאו אורח ארעא למעבד הכי, 'וְרַחֲמֵיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו' [תה' קמה, ט] וכתבי: 'גַּם עֲבֹשׁ לַצִּדִּיק לֹא טוֹב' [מש' יז, כו]".

בגמרא שואלים: אימתי הקב"ה זועם? ואב"י משיב: בשלוש שעות הראשונות ביום, כאשר כרבלת התרנגול מחווירה והוא עומד על רגל אחת, ומוסיפים להקשות: והרי לעתים קרובות מאד כרבלתו מחווירה והוא עומד על רגל אחת! ומשיבים: בכל שעה יש בכרבלתו חוטים אדומים, אך באותה שעה שהקב"ה "כועס" כולה לבנה – וברור שכרבלת התרנגול לעולם אינה מחווירה ואינה משנה את צבעה כהוא-זה... לפיכך, אב"י ביקש למעשה ללמד אותנו, שאין באמת לפני הקב"ה זעם וכעס כמו אצל בני האדם ובעלי החיים, אך אם הוא היה אומר זאת במפורש, בלא אגדה, השוטים היו מסיקים מכך שהקב"ה אינו משלם לרשע כרשעתו...

ועתה לפירוש רש"י בסנהדרין שם: "בתלת שעי קמייתא – [...] וכועס הקב"ה בשעה שרואה המלכים שמשתחוים לחמה, בשעה שמניחין כתריהם בראשם כדלקמן; כל שעתא נמי חיורא – רוב שעות מתלבנות ומכספת שאינה כל שעה בחזק אדמימות; סורייקי סומקי – אפילו כשמכספת יש בה שורות-שורות אדומות מאד כרגילותם אבל אותה שעה כולה מכספת". ושוב רש"י מפרש את האגדה באופנים פשטניים כאילו יש לפני הקב"ה כעס נפשי ואנושי, ושוב הוא נכשל ונחבל בעילגות ובסכלות, כאילו כרבולתו של התרנגול משנה את צבעה.

בהמשך הגמרא בברכות סופר על מין אחד שהיה שכן של ריב"ל, ואשר היה מצער אותו מאד בקושיות מינות מפשטי פסוקי המקרא. יום אחד, לקח ריב"ל תרנגול והעמיד אותו בין רגלי המיטה שהיה יושב עליה, והמתין לראות אימתי הקב"ה "כועס" כדי לקלל את המין הזה. כאשר הגיעה השעה לקלל את המין – נרדם, מתנומתו הוא למד שלא ראוי להרוג את המינים בקללה מאגית, שהרי כתוב: "וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו" וכן כתוב: "גַּם עֲנוֹשׁ לְצַדִּיק לֹא טוֹב".

וכי יש להבין אגדה זו כפשוטה? וכי ריב"ל היה הוזה הזיות או מכשף עובד אלילים אילמים? וכי ריב"ל יקל בדינם של המינים הארורים כנגד הוראת חכמים ע"ה בעניינם "מורידין ולא מעלין"? ובכלל, איך יעלה על הדעת שריב"ל יגיע למסקנות מחשבתיות והלכתיות מכך שהוא נרדם? וכי הוא היה שוטה וסכל? אלא, יש כאן אגדה שנועדה ללמד אותנו שלא ראוי לתלמיד חכמים להקפיד ולהעניש, דהיינו לנדות לכבודו, וכמו שרבנו פוסק בסוף הלכות תלמוד תורה:

"אף-על-פי שיש רשות לחכם לנדות לכבודו אינו שבח לתלמיד-חכמים להנהיג עצמו בדבר זה, אלא מעלים אוזניו מדברי עמי הארץ, ולא ישית לבו להן, כענין שאמר שלמה בחוכמתו: 'גַּם לְכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יִדְבְּרוּ אֶל תִּתֵּן לִבְךָ' [קה' ז, כא]. וכן היה דרך חסידים הראשונים: שומעין חרפתן ואינן משיבין, ולא עוד אלא שמוחלין למחרף וסולחין לו. וחכמים גדולים היו משתבחין במעשיהן הנאין ואומרין שמעולם לא נידו אדם ולא החרימוהו לכבודן. וזו היא דרכן של תלמידי-החכמים שראוי לילך בה. במה דברים אמורים? בשביזהו או חרפהו בסתר. אבל תלמיד-חכמים שביזהו או חירפו אדם בפרהסיה – אסור לו למחול על כבודו, ואם מחל – נענש, שזה ביזיון תורה. אלא, נוקם ונוטר הרבה כנחש עד שיבקש ממנו מחילה ויסלח לו".

אולם, רש"י מפרש בברכות שם: "גם ענוש לצדיק לא טוב – **לענוש את הבריות**", ובסנהדרין רש"י מוסיף: "גם ענוש לצדיק לא טוב – **אין נכון לצדיק שיהא מעניש**", כאילו יש בכוחו של הצדיק להעניש את הבריות באמצעות קללות מאגיות דמיוניות, או כאילו ניתן להכריח את בורא-עולם להעניש באמצעות תזמון הקללה לרגע שבו הוא "זועם". הזייתו הזו של רש"י, הצמיחה לדעתי את ההזיות בעניין "פולסא דנורא" או בעניין "כוחו" של המאגי של הצדיק "להקפיד" או לגרום לנזקים מאגיים למי שאינו מעריץ אותו או מקבל אותו עליו לאלוה – וכל דמיונות המינות הנחותים הללו רוממו את גדולי האסלה המהובלים למיניהם למעלת אלוה.

והרחבתי בעניין האגדה ופירושה כדי להשיג שתי מטרות: **האחת** כדי ללמוד על סכלותו הרבה של הכומר אליעזר אשר מתעה רבים אחרי ההבל, **וכן על-כך** שרש"י-שר"י הוא מקור הטמטום והמינות גם בעניין הזה של האמונה במאגיה וההודאה באמיתות הכשפים והעבודה-הזרה.

כומר ושמו אליעזר (על המאגיה) – חלק ב

בחלק א החילונו לנתח את מאמרו של החוצב הידוע בציבור אליעזר מלמד, מאמרו פורסם בתאריך כה בשבט תשפ"ב בעיתון "בשבע" וכתרתו: "על כשפים, מאגיה ואילולות" (עמ' 54). בחלקו הראשון של המאמר הוכחנו את אמונתו של הכומר אליעזר בהבלי המאגיה והכישופים, ואף למדנו שאמונה זו היא בגדר הודאה בעבודה-זרה וחירוף וגידוף השם הנכבד והנורא. כמובן שחשפנו את הזיתיו בחלק הראשון מתוך דברי רבנו בהלכות עבודה-זרה וממורה-הנבוכים.

כמו כן, שפכנו אור על שלל הזיות נוספות של הכומר אליעזר, לדוגמה: לפי הכומר אליעזר עבודת האלילים מעניקה תעצומות נפש לעובדיה; עובדי האלילים חווים בטקסי העבודה-הזרה ובהתקשרות ל"כוחות הטומאה" חוויות עמוקות ועוצמתיות; מלאכים ושדים הם אלה אשר מפעילים את כוחות הטבע שביקום; באמצעות פולחנים אלילים ניתן להתקשר למלאכים ולשדים ולינוק מהם כוח על-טבעי שיועיל באופנים שונים; לאנשים מסוימים, כגון מכשפים, יש כוחות על טבעיים ואין שום דרך רציונלית להסביר את יכולותיהם; יש לכוחות הטבע מודעות והם מסוגלים להתנגד למכשפים עד שבשלב מסוים הם אפילו גורמים לאובדנם; ועוד.

חשפנו גם את סכלותו המחרידה של הכומר אליעזר: וזאת באמצעות בחינת פרשנותו לדברי בלק מלך מואב, כאילו יש ראייה מדבריו של עובד אלילים לכך שהיו לבלעם כוחות על-טבעיים; וכן באמצעות בחינת תפישתו את אגדות חז"ל, כאילו מפשטיהן יש ללמוד השקפות אמת!

"הַבִּישׁוּ חֲכָמִים חֲתוּ וַיִּלְכְּדוּ הִנֵּה בְּדָבָר יִי מְאֹסוֹ וְחֲכָמַת מֶה לָּהֶם" (ירמיה ח, ט).

בחלק זה נמשיך לבחון ולנתח את דברי הכומר, וזאת כדי להבין עד כמה עִמְנו תועה אחרי הוֹזִי ההזיות: כוברים אורתודוקסים פתאים ונבערים או נוכלים אשר מתעים ביודעין את העם אחרי התהו וההבל. ועד שעם-ישראל לא יתנער ממנהיגי-הַרְשַׁע אשר הפכו תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, ומוכרים לנו דת פרו-נוצרית פרימיטיבית וחשוכה – **לעולם** לא נוכל להתרומם מתוך השוחה שהם כרו לנו, **ולעולם** לא נזכה להשכיל ולידע, ולכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש.

א. רוב גדולי האסלה האמינו בקיומם של "כוחות טומאה"

בשלב הבא במאמרו, הכומר אליעזר חושף את האמת הידועה והמפורסמת: רובם המוחץ של גדולי-האסלה הוֹזִי ההזיות באלף שנות הגלות האחרונות האמינו בקיומה של המאגיה בשלל תחומים, וכן בקיומם של "כוחות טומאה" הזמינים למכשפים. והנה דברי הכומר לפניכם:

"מנגד [=בניגוד לדעתו של הרמב"ם ששלל מכל וכל את המאגיה והאילולות], רבים אומרים שהייתה לפולחנים האליליים השפעה על הקורה בעולם, וכן ישנם אנשים שיכולים לפעול באופן מאגי על דברים שקורים בעולם, אלא שהדבר נעשה בכוחות הטומאה, ולכן הוא אסור ומזיק. וכך סבר הרמב"ן ועוד רבים [...] אכן, דעת רובם הגדול של הראשונים והאחרונים שיש ממש בכוחות רוחניים אלו, אלא שהתורה אסרה לפנות אליהם (רמב"ן, רבנו בחיי שכתב פירוש לתורה, ספר העיקרים, ר"ן, ריב"ש, אברבנאל, רדב"ז, גר"א, רמח"ל ועוד רבים)".

מעניין הדבר שהכומר אליעזר שוכח את אבי אבות הטומאה והמינות, הלא הוא רש"י-שר"י, אשר אין כמעט הזיה מאגית-אלילית אחת שלא חדרה לדתנו מפירושו העילג והעקום. כמו כן, מעניין שלמעט הגר"א, הכומר אליעזר נזהר מלציין שמות מחכמי-יועצי-אשכנז הארורים...

עוד אומר בעניין זה הכומר אליעזר: "לשתי הדעות מקורות בתנ"ך ובדברי חכמים". **האמנם?** ודבריו אלה הם שקר חמור, הוצאת דיבה על דת משה, ואף חילול-שם-שמים – כאילו הקב"ה אישר בתורתו ובדברי הנביאים את קיומם של המאגיה וכוחות הטומאה. ואם תשאלו: ומה הם המקורות בתנ"ך שהכומר אליעזר מזכיר בדבריו? ובכן, הכומר אליעזר מביא שלושה "מקורות" מהתנ"ך: **הראשון** הוא מדברי בלק מלך מואב ששללנו בחלק הקודם; **השני** הוא מחרטומי מצרים שהיו להם יכולות מאגיות לפי דמיונו של הכומר אליעזר; **והשלישי** הוא מסיפור בעלת האוב בספר שמואל (ובהמשך ננתח את שתי 'הראיות' האחרונות שהוא הביא לפי דמיונו).

והנה דבריו לפניכם:

"מנגד, למדנו בתורה שהיה לבלעם כוח לקלל ולברך, אלא שה' הפך את קללתו לברכה לישראל (במ' כב, ו; דב' כג, ו) [וכבר ביארנו את סכלותו בעניין זה בחלק הראשון]. וכן למדנו שהיו אצל פרעה חרטומים שבעזרת כשפים יכלו להשליך את המטה שלהם ולהופכו לתנין, אלא שמטה אהרן בלע את מטותם, כי ה' הוא המושל בכל (שמ' ז, יא-יב). וכן מצינו שהיה כוח לבעלת האוב להעלות את שמואל הנביא שידבר עם שאול המלך (ש"א פרק כח)".

ואם תשאלו: ומה הם "המקורות מדברי חכמים" לאמונות המאגיה ולכוחות הטומאה שעליהן מדבר הכומר אליעזר? ובכן, לפי הכומר אליעזר **אגדות חז"ל הן המקור לאמונות המאגיה!** והנה דבריו לפניכם: "וכן מצינו בדברי חכמים שהיה למכשפים כוח להשפיע על הקורה בעולם (סנהדרין סז ע"ב, ועוד). וכן מצינו שחכמים התייחסו למציאות של שדים כעובדה (ברכות ו ע"א, יבמות קכב ע"א, ועוד)". פשוט לקרוא ולא להאמין! הכומר מתבוסס ברפש הסכלות...

ב. מקורות מכתבי הקודש השוללים את המאגיה

ובכן, הואיל והכומר אליעזר טוען ש"לשתי הדעות יש מקורות בתנ"ך ובדברי חכמים", והואיל וראינו את מקורותיו הרעועים אשר נסמכים על התנה (ובהמשך נבארם לפרטי פרטים), הבה ונעיין עתה במקורות התורה ונביאי האמת לפיהם המאגיה והכישופים הם הבל מהובל. מלשון הפסוקים נבין, שאין כאן שום עניין למחלוקת, אלא מדובר בהשקפה ברורה וחד-משמעית, ורק הווי הזיות שבחרו בהבל ובסכלות, נתעוורו מלראות את אור האמת הבהיר שבשחקים:

"וְעַבְדְּתֶם שָׁם אֱלֹהִים מֵעֵשָׂה יְדִי אָדָם עַץ וָאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא יֵרָאוּ וְלֹא יִשְׁמְעוּ וְלֹא יֵאָכְלוּ וְלֹא יֵרִיחוּ" (דברים ד, כח).

"וְעַבְדְּתֶם שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַץ וָאֶבֶן" (דברים כח, לו).

"וְעַבְדְּתֶם שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אֶתָּה וְאַבְתִּיךָ עַץ וָאֶבֶן" (דברים כח, סד).

"הֵם קִנְאוּנִי בְּלֹא אֵל כְּעֶסְוִי בְּהַבְלִיָּהֶם וְאֲנִי אֶקְנִיאֵם בְּלֹא עֵם בְּגוֹי נָבֵל אֲכַעִיסֵם" (דב' לב, כא).

"אף אל תסורו מאחרי יי ועבדתם את יי בכל לבבכם, ולא תסורו כי אחרי ה'תהו אשר לא יועילו ולא יצילו כי תהו ה'מה" (שמואל א יב, כא).

"אשר חטאו ואשר החטיו את ישראל להכעיס את יי אלהי ישראל בהבליהם" (מ"א טז, יג).

"אשר החטיו את ישראל להכעיס את יי אלהי ישראל בהבליהם" (מ"א טז, כו).

"וילכו אחרי ההבל ויהבלו ואחרי הגוים אשר סביבתם אשר צוה יי אתם לבלתי עשות כהם [...] ויקסמו קסמים וינחשו ויתמכרו לעשות הרע בעיני יי להכעיסו" (מ"ב יז, טו-יז).

"כה אמר יי מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי וילכו אחרי ההבל ויהבלו [...] והנביאים נבאו בבעל ואחרי לא יועלו ה'לכו" (ירמיה ב, ה-ח).

"ההימיר גוי אלהים והמה לא אלהים ועמי המיר כבודו בלוא יועיל" (ירמיה ב, יא).

"הנה אתם בטחים לכם על דברי השקר לבלתי הועיל, הגנב רצח ונאף והשבע לשקר וקטר לבצל והלך אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם" (ירמיה ז, ח-ט).

"מדוע הכעסוני בפסליהם בהבלי נכר" (ירמיה ח, יט).

"כי חקות העמים הבל הוא כי עץ מיער כרתו מעשה ידי חרש במעצד, בכסף ובזהב ייפהו, במסמרות ובמקבות וחקוקים ולוא יפיק, כתמר מקשה המה ולא ידברו, נשוא ונשוא כי לא יצעדו, אל תיראו מהם כי לא ירעו וגם היטיב אין אותם" (ירמיה י, ג-ה).

"נבער כל אדם מדעת הביש כל צורך מפסל כי שקר נסכו ולא רוח בם, הבל המה מעשה תעתעים בעת פקדתם יאבדו, לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא וישראל שבט נחלתו יי צבאות שמו" (ירמיה י, יד-טז).

"היש בהבלי הגוים מגשמים? ואם השמים יתנו רבבים? הלא אתה הוא יי אלהינו ונקנה לך כי אתה עשית את כל אלה" (ירמיה יד, כב).

"יי עזי ומעזי ומנוסי ביום צרה אליך גוים יבאו מאפסי ארץ ויאמרו אף שקר נחלו אבותינו הבל ואין בם מועיל" (ירמיה טז, יט).

"הנני על נבאי חלמות שקר נאם יי ויספרו ויתעו את עמי בשקריהם ובפחזותם ואנכי לא שלחתיים ולא צויתים והועיל לא יועילו לעם הזה נאם יי" (ירמיה כג, לב).

"ותמלא ארצו אלילים למעשה ידיו ושתחוו לאשר עשו אצבעותיו" (ישעיה ב, ח).

"כי ביום ההוא ומאסון איש אלילי כספו ואלילי זהבו אשר עשו לכם ידיכם חטא" (יש' לא, ז).

"היש אלוה מבלעדו ואין צור בל ידעתי, יצרי פסל כלם תהו וחמודיהם בל יועילו ועדיהם המה בל יראו ובל ידעו למען יבשו, מי יצר אל ופסל נסך לבלתי הועיל" (ישעיה מד, ח-י).

"ובא עליך רעה לא תדעי שחרה ותפל עליך הוה לא תוכלי כפרה ותבא עליך פתאם שואה לא תדעי, עמדי נא בחבריו ובגרב כשפיף באשר יגעת מנעורך אולי תוכלי הועיל אולי תערוצי,

נְלֹאִית בָּרַב עֲצָתְךָ יַעֲמְדוּ נָא וְיוֹשִׁיעַךְ הַבְּרִי שְׁמִים הַחַיִּים בְּכוֹכְבִּים מוֹדִיעִם לַחֲדָשִׁים מֵאֲשֶׁר יָבֹאוּ עָלֶיךָ, הִנֵּה הָיָה קָקֵשׁ אֲשֶׁר שָׂרַפְתָּם לֹא יִצִּילוּ אֶת נַפְשָׁם מִיַּד לְהָבָה אֵין גְּחֹלֶת לַחֲמָם אוֹר לְשִׁבְתָּ נִגְדוּ, כִּן הָיָה לָךְ אֲשֶׁר יִגְעַת סִחְרִיךָ מִנְעוּרֶיךָ אִישׁ לְעִבְרוֹ תַעֲוֶה אֵין מוֹשִׁיעֶךָ" (יש' מז, יא-טו).

"מָה הוֹעִיל פָּסֶל כִּי פָסְלוּ יִצְרוּ מִסִּכָּה וּמוֹרָה שָׁקֵר, כִּי בָטַח יִצֵּר יִצְרוּ עָלָיו לַעֲשׂוֹת אֱלִילִים אֱלִמִּים, הָיָה אֲמֵר לַעֲץ הַקִּיָּצָה, עוֹרִי לְאָבֶן דּוֹמָם – הָיָה יוֹרָה? הִנֵּה הוּא תַפּוּשׁ זָהָב וְכֶסֶף וְכָל רוּחַ אֵין בְּקִרְבּוֹ" (חבקוק ב, יח-יט).

"כִּי הַתְּרָפִים דְּבָרוּ אֵין וְהַקּוֹסְמִים חָזוּ שָׁקֵר וְחִלְמוֹת הַשָּׁא יִדְבְּרוּ הֶבֶל יִנְחֲמוּן עַל כִּן נָסְעוּ כְמוֹ צֹאן יַעֲנֶה כִּי אֵין רֹעָה" (זכריה י, ב).

"עֲצִבְיָהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם, פֶּה לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ עֵינֵיהֶם לָהֶם וְלֹא יֵרְאוּ, אֲזַנֵּיהֶם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אֶף לָהֶם וְלֹא יִרְחֹמוּ, יְדֵיהֶם וְלֹא יִמְשֹׁן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִהְלְכוּ לֹא יִהְגּוּ בְּגָרוֹנָם, כְּמוֹהֶם יְהִי עוֹשֵׂיהֶם כָּל אֲשֶׁר בָּטַח בָּהֶם" (תהלים קטו, ד-ח).

ואחתום פרק זה בדברי תורת האמת: "כִּי אַתָּה בָּא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֵבֹת הַגּוֹיִם הָהֵם, לֹא יִמְצָא בְךָ מַעֲבִיר בָּנוּ וּבִתּוֹ בְּאֵשׁ קֶסֶם קְסָמִים מְעוֹנִן וּמִנְחָשׁ וּמִכֶּשֶׁף, וְחֹבֵר חֶבֶר וְשֹׂאֵל אוֹב וְיִדְעָנִי וְדָרַשׁ אֶל הַמֵּתִים, כִּי תוֹעֵבֹת יְיָ כָּל עֲשֵׂה אֱלֹה וּבְגִלְל הַתוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה יְיָ אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיךָ, תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ" (דב' יח, ט-יג).

ג. האם היו "כוחות טומאה" לחרטומי מצרים?

ראינו לעיל שהכומר אליעזר מביא שלוש "ראיות" לפי דמיונו, כדי להצדיק ולאמת בהן את אמונות המאגיה ו"כוחות הטומאה". כאמור, בחלק הראשון כבר התייחסנו ל"ראיה" הראשונה מבלק מלך מואב ושללנו אותה, ועתה נעבור לנתח את שתי "הראיות" הנוספות שהוא מביא: האחת היא מחרטומי-מכשפי מצרים, והשנייה היא מסיפור בעלת האוב בספר שמואל.

והנה שוב דברי הכומר: "וכן למדנו שהיו אצל פרעה חרטומים שבעזרת כשפים יכלו להשליך את המטה שלהם ולהופכו לתנין, אלא שמטה אהרן בלע את מטותם, כי ה' הוא המושל בכל. וכן מצינו שהיה כוח לבעלת האוב להעלות את שמואל הנביא שידבר עם שאול המלך".

ואיך אפשר לומר ש"ה' הוא המושל בכל" ויחד עם זאת להאמין שיש כוחות על-טבעיים נוספים מבלעדי ה' יתעלה? והלא עצם העובדה שקיימים כוחות שמסוגלים לפעול בניגוד לרצונו של ה' יתעלה, האם אין בה חירוף וגידוף וערעור חמור על אלוהותו ושלטונו של הבורא יתברך?

ועתה לחרטומי מצרים שהממו את מוחו של אליעזר: בספר שמות (ז, יא-יב), אהרן הכהן משליך את מטהו לפני פרעה, ומטה זה כידוע הופך לתנין. בראות פרעה כן, הוא קורא לחכמים ולמכשפים שיעשו-כן גם הם בלהטיהם: "וַיִּקְרָא גַם פְּרֹעֶה לַחֲכָמִים וְלַמְכַשְּׁפִים וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִהְטֵיהֶם כִּן, וַיִּשְׁלִיכוּ אִישׁ מִטֵּהוּ וַיִּהְיוּ לַתַּנִּינִם וַיְבַלַּע מִטֵּה אֶהֱרֹן אֶת מִטָּתָם". ולכאורה, מפשט הפסוקים עולה שהחרטומים אכן עשו מעשי כשפים, והצליחו באמת להפוך מטות לתנינים, ואין לי ספק שכך הדברים נראו לעיני המתבוננים הפתאים וחלושי הדעת.

ברם, שימו לב כיצד רס"ג מבאר עניין זה (הנבחר באמונות ובדעות, עמ' קכח):

"ואם ישאל השואל, והיאך עשו המכשפים כמו משה באותותיו? נאמר [...] ולא הזכירה התורה שהם עשו כמותו כי אם בשלוש [במטה, בדם ובצפרדע], ואף השלוש לא אמרה התורה שעשו כמוהו [כדי] להשוות בינו לבינם, אלא הזכירה את זאת כדי להראות את השוני שבין פעולתו ופעולתם. והוא, שהיא אמרה בפירוש שמשה רבנו עשה דברים גלויים כאשר ציווה ה', וְאֵלֹהֵי [החרטומים] עשו דברים נעלמים ונסתרים, **שכאשר חוקרים אחריו מתגלית התחבולה** כאמרו בשלוש [אלה]: 'וַיַּעֲשׂוּ בֶן הַחֲרָטָמִים בְּלִטְיָהֶם' [שמ' ח, ג;ד], ומילה זו בלשון [העברי מבטאת] בהחלט [את] הדבר הנעלם הנסתר והמכוסה [...] וכיוון שביארה התורה באמרה: 'בְּלִטְיָהֶם', נתברר הדבר שהוא כדי לדחות את מעשיהם, לא כדי לְאָמְרוֹ [=כלומר, מטרת התורה בתוספת המלה: 'בְּלִטְיָהֶם' היא להורות לנו שאין מעשיהם אמיתיים אלא נעשו בתחבולה].

[...] ואחר שהנחתי יסוד זה אסתפק בכך, ולא ארשום פרטים היאך אפשר לעשות תחבולה במקומות המים המועטים ולשנותו על-ידי צבע, והיאך מניחים במקצת המימות דבר מסוים ויברחו ממנו הצפרדעים, אלא שכל אלה פרטים שלא ייתכן כמותם בדברים הגדולים. אבל מה שעשה משה הרי הפך את מי הנילוס בכללותו [...] וכן העלאת הצפרדעים מכולו, מה שלא תיתכן בו תחבולה ולא ערמה, אלא הוא מעשה [...] 'לַעֲשֶׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבִדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ' [תה' קלו, ד; ולכן גם אמרו חז"ל במדרש שאין השד-המכשף שולט על בריה פחותה משעורה, כדי לרמוז לנו על מוגבלויות תחבולות הכזבנים והשרלטנים למיניהם]."

והוא הדין לענייננו, גם אם יֵרְאוּ לנו אותות ומופתים גלויים שמאמתים לכאורה את אמונות הכישופים, לא נקבלם ולא נשמע להם – ואף אם לא הצלחנו לזהות את אופני התחבולה של "אותותיהם ומופתיהם", נזכור תמיד כי **עדות השכל מכחישה את עדות העין** – כי לשכלנו הבכורה, ולא למראה העין ולמשמע האוזן שיכולים להטעות אותנו בקלות יחסית. וכל ענייני הכשפים והמופתים שעושים הַכִּזְבִּים והבדאים למיניהם, לא עשו ולא יעשו כי הבל המה.

וחובת ההליכה אחרי עדות השכל ושלילת עדות העין המתעתעת הינה מצוה וחובה מפורשת מן התורה, וכך אומר ה' יתעלה שמו בדברים (יג, ב–ד): "כִּי יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא אוֹ חֹלֶם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ מוֹפֵת, וּבָא הָאוֹת וְהַמוֹפֵת אֲשֶׁר דָּבַר אֵלֶיךָ לֵאמֹר בִּלְכָּה אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יֵדְעָתָם וְנִעְבְּדָם, לֹא תִשְׁמַע אֶל דְּבַר הַנָּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל חֹלֶם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מִנְסָה יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לְדַעַת הַיִּשְׁכָּם אֲהָבִים אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם."

כלומר, גם אם ראינו במו עינינו אות או מופת שעשה מכשף, נאסר עלינו להאמין בו וה' מנסה אותנו בזה. חובה אפוא לשלול ולבטל את דברי המכשפים הפגאניים, ואין להאמין במאומה מתעתועיהם, גם אם נדמה לשוטים שאין לכשפיהם הסבר רציונלי... "גַּם הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבִשְׁקִיצֵיהֶם נִפְשָׁם חִפְצָה [...] וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי וּבְאֲשֶׁר לֹא חִפְצָתִי בָּחֲרוּ" (ישעיה סו).

ואין צורך לומר שכל אותותיהם ומופתיהם של המכשפים למיניהם הינם התעיות שקרים וכזבים, כמעשה החרטומים והקוסמים במצרים, אלא שהתורה קראה לתעתועיהם "אותות ומופתים" כדי להזהיר אותנו, שגם אם אותותיהם יֵרְאוּ לנו כאותות ומופתים אמיתיים ולא

נצליח להתעורר ולזהות את נקודות השקר והתעתוע – אין הדבר מעלה או מוריד מאומה ביחס לאזהרת ה', לפיה אסור לנו באיסור חמור לתעות אחרי המכשפים ולשמוע אל דבריהם.

וכה דברי רבנו בהקדמתו לפירושו למשנה (עמ' ד), על נביא שקר שעשה אות או מופת:

"ואפילו עשה מופתים אשר לא שמענו מופלאים כמותם כדי לאמת את דברו – הרי זה נחנק, ואין לחוש לאותם המופתים, לפי שסיבת קיום אותם המופתים מה שאמר הכתוב: 'כִּי מִנְסָה יְיָ אֱלֹהֵיכֶם' וכו', כי עדות השכל המכחישה את נבואתו גדולה מכוח עדות העין הרואה מופתיו. לפי שכבר נתברר אצל בעלי השכל שאין ראוי לכבד ולא לעבוד זולת היחיד שהמציא כל המציאות ובדל בתכלית השלמות".

וכלל זה נכון גם בעניין הזיית הכשפים, וכל "המופתים" המפליאים ביותר שִׁיראו לנו בענייניהם אינם כלום, והינם אפס מאופס, מפני שעדות השכל מכחישה שיש בהם ולו זיק של אמת (למי שיש לו מעט שכל כדי להכחיש את הזיות סיפורי ההמונים הנבערים), ואין שום משמעות לכל האותות והמופתים הדמיוניים, ואפילו לא שמענו על אותות ומופתים מופלאים כמותם...

***

ואוסיף ואצרף לפניכם את הדברים שכתבתי בעניין זה בסדרת המאמרים על שר"י:

בשמות (ז, כב) בעניין מכת הדם נאמר כך: "וַיַּעֲשׂוּ בֶן הַחֲרָטָמִי מִצְרִים בְּלִטְיָהֶם וַיַּחֲזֹק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם בְּאֶשֶׁר דָּבַר יְיָ, וְשֵׁם פִּירֵשׁ רִשְׁ"י (לפי כת"י לויפציג שהוא כידוע כתב-היד הנחשב ל"מהימן" ביותר במחקר כתבי-היד של פירוש רש"י-שר"י): "בְּלִטְיָהֶם – לחש שאומרין אותו בלט ובחשאי, רבותינו אמרו: בלטיהם – מעשה שדים, בלהטיהם – מעשה כשפים".

ובשמות (ח, יד) בעניין מכת הכנים נאמר כך: "וַיַּעֲשׂוּ בֶן הַחֲרָטָמִים בְּלִטְיָהֶם לְהוֹצִיא אֶת הַכֹּהֲנִים וְלֹא יָכֻלוּ וַתְּהִי הַכֹּהֲנִים בְּאֶדָם וּבִבְהֶמָה", ושם פירש רש"י: "לְהוֹצִיא אֶת הַכֹּהֲנִים – לברוא אותם ממקום אחר; וְלֹא יָכֻלוּ – שאין השד שולט על בריה פחותה מכשעורה".

כלומר, לפי רש"י חרטומי מצרים היו מכשפים אשר ידעו לשדד את מערכות הטבע! שהרי רק בעניין הכינים הם לא הצליחו "לברוא אותם ממקום אחר", מה שאין כן לדוגמה בעניין התנינים או הדם או הצפרדעים, ועצם האמונה במאגיה הינה סכלות ובערות שאין לה תחתית. בנוסף לכך, המכשף הוא עובד-עבודה-זרה, כך שייחוס אמיתות לכשפיו המהובלים והמכוערים כמוה כייחוס אמיתות לעבודה-זרה, ובאמור, כל המודה בעבודה-זרה מחרף ומגדף את ה' הנכבד והנורא, וכופר בכל התורה כולה. ועתה נעבור לעיין במקור התלמודי שרש"י סילף ועיוות:

בסנהדרין (סז ע"ב) נאמר: "'בְּלִטְיָהֶם' – אלו מעשה שדים, 'בְּלִהֲטִיָּהֶם' – אלו מעשה כשפים, וכן הוא אומר: 'וְאֵת לֵהֵט הַחֲרָב הַמִּתְהַפֶּכֶת' [בר' ג, כד]. אמר אביי: דקפיד אמנא – שד, דלא קפיד אמנא – כשפים. [...] 'וַיֹּאמְרוּ הַחֲרָטָמִים אֶל פַּרְעֹה אֲצַבֵּעַ אֱלֹהִים הוּא' [שם' ח, טו]. אמר ר' אליעזר: מיכן שאין השד יכול לברוא בריה פחות מכשעורה". וכך יש להבין את דברי חכמים ע"ה: מעשי שדים וכשפים הם שני סוגים מפעולות המכשפים האליליים הקדמונים. במעשה שדים המכשף היה נעזר בשד כדי לבצע את הכישוף, ובמעשה כשפים לא היה שד ברקע.

ולכן חכמים שילבו את הפסוק מבראשית: "לֹהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת", כדי ללמדנו שהמכשפים מתהפכים: פעם מתעתעים בלטיהם ופעם מתעתעים בלהטיהם. כלומר, כדי לתעתע ולשכנע, המכשפים משנים לעתים את אופני ביצוע הכשפים, ומדי פעם הם מהתלים בפתאים באמרם שהם נעזרים בשדים בכישופיהם, כדי שיאמינו להם שהם מסוגלים לשנות את סדרי הטבע.

אביי בדבריו מבחין בין סוגי האופנים הללו ונותן בהם סימן (דקפיד אמנא), ור' אליעזר מוסיף ומלמד אותנו שאין בכוחו של המכשף "לברוא" בריה אשר קטנה מגודלה של שעורה. כלומר, אין בכוחו של השד, שהמכשף זימן אותו לברוא יש מאין, ליצור בעבורו בריה פחותה משעורה. וגם דברי ר' אליעזר ברורים, כלומר אפילו המכשפים המתעתעים ביותר אינם מסוגלים לתחבל תחבולות עם בריה פחותה משעורה, פשוט מפני שאין לשום אדם שליטה בבעלי חיים כל-כך קטנים. ובמלים אחרות, אין למכשף שליטה מעשית בידיו או בכל אמצעי אחר בבריות כל-כך קטנות – ולכן הקוסמים נוהגים להוציא מכובעם רק בעלי-חיים כגון ארנב או יונה וכיו"ב.

זאת ועוד, איני יכול להעלות על דעתי שגדולי חכמי המשנה והתלמוד האמינו שיש בכוחו של מכשף עובד אלילים להכריח שד לברוא בעבורו יש מאין. ויתרה מזאת, מכיוון שהמכשף עובד עבודה-זרה וחייב סקילה, גם איני יכול להעלות על דעתי שדת האמת, שנאמרה מפּי-הגבורה וקידשה מלחמה כנגד העבודה-הזרה, עד שרבנו אומר שזה הציור שעליו סובבת כל התורה כולה – תקדש את מלחמתה החשובה והמרכזית הזו כנגד דבר שיש בו ולו זיק מן האמת.

ועצם ההנחה הרעה הזו, דהיינו שיש זיק של אמת באלילות הינה חירוף וגידוף קמי שמיא.

ברור אפוא שכוונת חז"ל לומר, שהחרטומים עשו מעשי כשפים אשר רק **נראים** כמעשים שיש בהם ממש, וכפירוש רס"ג שם: "בְּלִהְיֵתָּהֶם – דבר הנעשה בחשאי ובהסתור", כלומר דבר שמסתירים את אופן עשייתו, כמו הקוסמים שמדמים לעשות "כשפים" אך מסתירים את תחבולותיהם תכסיסיהם ונכלוליהם. וזו גם הסיבה שרס"ג הוסיף שם: "לתנינים – בתנינים", וכדברי קאפח בהערה שם: "במעשה החרטומים בכ"ף הדמיון כי היה רק אחיזת עיניים".

וכבר ראינו לעיל את דברי רס"ג בספרו "הנבחר באמונות ודעות". אולם, שר"י כלל לא הבין את דרשות חכמים ורמזיהם! ולפי דעתי אין זה מדרש נשגב ועמוק שמכמין בתוכו סתרי תורה, אלא זהו מדרש פשוט שנועד ללמד את שיטות המכשפים עובדי האלילים ותו לא. וכבר ראינו בשלל מקומות את אמונתו הפרו-נוצרית של רש"י בלחשים ובכישופים, ומי שמאמין בשדים ברור שהוא גם מאמין בלחשים ובכישופים שמזמנים אותם, וכבר אמרתי פעמים לא מעטות שהזיה אלילית אחת מחריבה את הדעת ופותחת פתח רחב להחדרת הזיות אליליות רבות.

עד כאן בעניין חרטומי מצרים, ושוב, שימו נא לב, בכל מאמרו הכומר אליעזר לא מזכיר אפילו ברמז את רש"י! אף-על-פי שרש"י הוא המקור להזיה הזאת ולא הרמב"ן... וכאמור, מדוע למעט החשמן מווילנא, הכומר אליעזר נזהר מלציין שמות מחכמי-יועצי-אשכנז הארורים?

"עֲמִי! מֵאֲשָׁרִיךְ [=מנהיגך] מִתְּעִים וְדָרְךְ אֶרְחֹתֶיךָ בִּלְעָדוֹ [=הִתְעוּ רַבִּים אַחֲרֵי הַהֶבֶל וְהִתְהוּ אֲשֶׁר מוֹרִידִים אֶת עַמּוֹ בִּיגוֹן שְׁאוּלָה] [...] [ולכן] יִבְּמִשְׁפָּט יָבֹא עִם זִקְנֵי עַמּוֹ" (ישעיה ג, יב-יד).

ד. האם היו "כוחות טומאה" לבעלת האוב בספר שמואל?

במאמר: "אל תפנו אל האובות ואל הידעונים", עסקתי בעניין זה בהרחבה והנה הדברים:

"אַל תִּפְּנוּ אֶל הָאֹבֹת וְאֶל הַיִּדְּעֹנִים אֲל תִּבְקְשׁוּ לְטַמְּאָה בָּהֶם אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם" (ויק' יט, לא).

"וְהִיִּיתֶם לִי קְדָשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יי וְאַבְדֹּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לִהְיוֹת לִי, וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בָּהֶם **אֹב אוֹ יִדְּעֹנִי** מוֹת יוֹמְתוֹ בְּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמֵיהֶם בָּם" (ויקרא כ, כו – כז).

"כִּי אֶתֶּה בָּא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יי אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֵבֹת הַגּוֹיִם הָהֵם, לֹא יִמָּצָא בְּךָ מַעֲבִיר בֶּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ קֶסֶם קְסָמִים מַעֲוֹן וּמִנְחָשׁ וּמִכַּשֵּׁף, וְחָבֵר חָבֵר וְשֹׂאֵל **אֹב וְיִדְּעֹנִי** וְדָרַשׁ אֶל הַמָּתִים, כִּי תוֹעֵבֹת יי כָּל עֲשֵׂה אֵלֶּה וּבְגִלָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה יי אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיךְ, תָּמִים תִּהְיֶה עִם יי אֱלֹהֶיךָ" (דברים יח, ט-יג).

מהו מעשה האוב? ומהו מעשה הידעוני? כיצד יש להבין את פרשת שאול ובעלת האוב? ובכן, על העניינים הללו וענפיהם נלמד במאמר זה. נחל אפוא בדברי חכמים במשנה (סנהדרין ז, ז): "ובעל אוב – זה פיתום המדבר משחיו, וידעוני – המדבר בפיו, הרי אלו בסקילה והנשאל בהם באזרה [כלומר, מי שפונה למכשפים הללו עובר בלאו, אך אינו חייב סקילה או כרת]".

ובפירוש המשנה שם אומר רבנו כך:

"ובעל אוב – מפורסם במקרא מין ממיניו [בפרשת שאול ובעלת האוב], ואל יתערבב לך ב'דורש אל המתים', לפי שדורש אל המתים אינו עושה שום מעשה כלל אלא הוא מין ממיני ההזיות, והוא שמתענה ולן בבית הקברות ולוחש לחשים, ורואה בשנתו עתידות לפי דמיונם. ובעל אוב האמור במקרא נעשה בעשיית מעשים [כגון מקטר או מנפנף בחפצים שונים], ויש בו מין אחר והוא שלוקחין גולגולת ראש אדם שכבר נתאכל מעליה הבשר ומצניעים אותה ומקטרים לה והוזים בה ושומעין ממנה דברים כדרך ששומעין מן המת במעשה בעל האוב. וכל מה שתראה [אצל חז"ל] וכן בנביא בפרשת שאול ובעלת האוב] באמרם: 'מדבר ושומע' בעניין זה, אינה אלא שמיעת שווא מחמת הפעלת הדמיון בכך, כמו שיקרה לבני אדם תמיד במקומות השוממין ובזמן הבדידות. ידעוני – אמרו: מניח עצם ידוע בפיו והוא מדבר מאליו. וידוע שם עוף. ואמרו כן [במשנה]: 'מדבר' כמו שאמרנו [לעיל, ש'אינה אלא שמיעת שווא מחמת הפעלת הדמיון בכך כמו שיקרה לבני אדם' וכו']. וכן 'מדבר משחיו', נדמה לו ששומע דברים מתחת שחיו".

וכבר ראינו את דברי רבנו בעניין כל ההזיות הללו בהלכות עבודה-זרה בסוף פרק יא. ומהלכות רבנו המכוננות שם אנחנו לומדים, שההבלים, ההזיות והדמיונות **גורמים לנטוש את דרכי האמת!** ובמלים אחרות, אם האדם ממלא את מחשבתו בהבלים ובהזיות פגאניות הוא מחריב את צלם האלוה שבו, מתרחק מידיעת ה' יתעלה שמו ומתדרדר לתהום הסכלות והבהמיות. וכל הזיה כזאת, וכל-שכן שלל הזיות כאלו, מרחיקות את האדם מאד מאל אמת שאין-כיוצא-בו, שהרי ביסוד כל הזיה מאגית נעוצה האמונה בקיומו של כוח על-טבעי זולת אל אמת.

לאחר ההקדמה, נסיף ונלמד לקמן על דינם של בעל האוב והידעוני ועל אופני פעולתם.

ה. שאול ובעלת האוב

ובכן, רבנו אומר לעיל בפירוש המשנה (סנהדרין ז, ז): "ובעל אוב – מפורסם במקרא מין ממיניו", וברור שכוונתו לפרשת שאול ובעלת האוב, ולכן, קרוב לוודאי שלדעת רבנו כל מה שראו בעלת האוב ושאול, הכל נבע מהתעוררות כוח הדמיון שהסעיר את מוחם המעורער, וכך כותב רבנו בפירושו למשנה שם: "**ובעל אוב**, מפורסם במקרא [...] וכל מה שתראה באמרם 'מדבר ושומע' בעניין זה אינה אלא שמיעת שווא מחמת הפעלת הדמיון בכך, כמו שקורה לבני אדם תמיד במקומות השוממין ובזמן הבדידות". וברור שמצבו הנפשי המעורער של שאול והחרדה העצומה שאחזה בו עד שהוא פנה לעבודה-זרה, דרדרו אותו להזיות חמורות.

כך גם מסביר רלב"ג, וכך גם מסביר אבינר את דעת הרמב"ם (נר באישון לילה, עמ' 76):

"לפי רב שמואל בר חופני גאון, בעלת האוב הייתה נוכלת שעשתה מעשה כזב והיתולים ודיברה מתוך בטנה או שהחביאה אדם שדיבר בקול נמוך ממחבוא [אוצה"ג חגיגה עמ' 2].

לפי רלב"ג היה כאן תעתוע שווא, בעלת האוב עוררה את דמיונו של שאול המלך בפעולות שעשתה עד שהוא לבדו דמיון את הכל, שכן שמואל אמר לו פעמים רבות שה' קרע את הממלכה מעליו ונתנה לרעהו, וכן שאול ראה בפועל את הצלחתו של דוד ושהשם עמו, מה שהוביל אותו לשקוע עמוק כל-כך בדמיונו עד שהיה נדמה לו שהוא שומע את הדברים נאמרים כעת. [...] **גם הרמב"ם סובר שכל זה מפעולות הדמיון, ללא השגה חושית כלל**".

וכן כותב בן רבנו, ראו שו"ת ר' אברהם בן הרמב"ם, כז. אמנם, לפי אברבנאל היה כאן מעשה שטן, ו"שד" "שהתלבש" בדמותו של שמואל הוא זה שדיבר אל שאול (אברבנאל על הנ"ך, שם), ובדומה לו סובר המלבי"ם שהייתה זו העלאה באוב ממש (מקראי קודש – מלבי"ם, שם). ודברי שני האחרונים התועים הללו הבל מהובל ואף חירוף וגידוף השם הנכבד והנורא.

וביתר ביאור: האמונה בקיומו של כוח מאגי שפועל באופן עצמאי, כמו שדים ומכשפים ורוחות-רעות ודיבוקים וכיו"ב, וכל מין ממיני אמונות העבודה-זרה הללו, כל זאת הוא בגדר חירוף וגידוף השם הנכבד והנורא, וכמו שפוסק רבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, י): "כל המודה בעבודה-זרה שהיא אמת אף-על-פי שלא עבדה – הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא". זאת ועוד, המודה בעבודה-זרה אף כופר בכל התורה כולה, ללמדנו על חומרת ההודאה בעבודה-זרה, וכך פוסק רבנו שם (ב, ז): "מצות עבודה-זרה כנגד כל המצוות כולן היא [...] **שכל המודה בעבודה-זרה כופר בכל התורה כולה**, ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם [...] וכל הכופר בעבודה-זרה מודה בכל התורה כולה, והיא עיקר כל המצוות כולן".

"כי אין רצוי לפניו יתעלה כי אם האמת, ואין מכעיסו כי אם השווא" (מורה ב, מז).

***

אמנם, אף שזו היא הדרך הנכונה לדעתי, בעבר סברתי שניתן לבאר את דברי רבנו באופן אחר. הנה הדברים לפניכם, ואחל בתקציר ההתרחשויות: בתחילת הפרק נאמר ששמואל הנביא מת, ופלשתים נקבצים להילחם עם ישראל. שאול רואה את מחנה פלשתים וחרד מאד: "וַיֵּרָא

שָׁאוּל אֶת מַחְנֵה פְּלִשְׁתִּים וַיָּרָא וַיַּחַדְד לְבֹ מָאֵד" (ש"א כח, ה). שאול פונה לה' אך ה' אינו עונה לו. בשלב זה בחייו, שאול כבר רחוק מאד מה': "וְרוּחַ יְיָ סָרָה מֵעַם שָׁאוּל וַיַּעֲתֶתּוּ רוּחַ רָעָה מֵאֶת יְיָ" (ש"א טז, יד), ומכאן גם תובן יראתו וחרדתו הגדולה מפלשתים. שאול בוחר לנהוג כמנהגי הגויים, והוא עובר על איסור חמור שנוגע בעבודה-זרה: "וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לַעֲבָדָיו בְּקִשׁוּ לִי אִשֶּׁת בַּעֲלַת אוֹב וְאֵלֶּכָּה אֵלֶיהָ וְאֶדְרָשָׁה בָּהּ" (שם, ז). עבדיו מוצאים לו בעלת אוֹב בעין-דור ושואל הולך אליה כשהוא מחופש, היא איננה יודעת בתחילה שמדובר בשאול המלך.

שאול מורה לבעלת האוב להעלות את שמואל באוב והאשה נעתרת לבקשתו, וכך נאמר שם: "וַיִּתְּרָא הָאִשָּׁה אֶת שְׁמוּאֵל וַתִּזְעַק בְּקוֹל גָּדוֹל" (שם, יב). שאול איננו רואה את שמואל במו עיניו, ולכן הוא שואל את האשה: "מָה רָאִיתָ?" והאשה משיבה לשאול: "אִישׁ זָקֵן עֹלָה וְהוּא עוֹטָה מְעִיל" (שם, יד). בשלב זה נדמה לשאול שהאשה ראתה את שמואל: "וַיִּקַּד אַפָּיִם אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה" (שם). כאן מסתיים העניין בפרשה סתומה, ללמדנו שמדובר בה בעניין נפרד.

בפרשה הבאה שם נאמר, ששמואל הנביא ע"ה נגלה עתה גם לשאול המלך ואומר לו: "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל שָׁאוּל לָמָּה הִרְגַּזְתָּנִי לְהַעֲלוֹת אֹתִי" (שם, טו). שמואל מוסיף שה' מאס בשאול וקרע את הממלכה מידו, על-כך שלא שמע בקול ה', ועל-כך שלא השמיד והכרית את עמלק כציווי ה'. שמואל מוסיף, שמחר ה' ייתן את ישראל ביד פלשתים, ומחר שאול ובניו ימותו במלחמה עם פלשתים. בתום החיזיון הזה, פונה בעלת האוב אל שאול: "וַיִּתְּרָא כִּי נִבְהַל מָאֵד" (שם, כא), כלומר, מן הדברים עולה שהאשה כלל לא שמעה את דברי שמואל הללו אל שאול.

כיצד ניתן להבין עניין זה לפי הרמב"ם? ובכן, ייתכן שכל הסיפור הזה מסופר מנקודת מבטם של שאול ובעלת האוב, ולא את שמואל ממש ראו שאול ובעלת האוב, כי אם חיזיון מאת ה' בחלום הלילה. בעלת האוב ראתה בחזיון התעתועים בדמיונה איש זקן עוטה מעיל, היא מתארת אותו לשאול, ושואל, המעורער בנפשו, מסיק שמדובר בשמואל. עתה מתחיל חיזיון נוסף, חיזיון נפרד לשאול, ובו שאול רואה או שומע את שמואל, ונאמר לו כפי שנאמר לו. ואם נקשה ונאמר, כיצד ייתכן שבעלת האוב או שאול יראו חזון מאת ה'? והלא שניהם היו רחוקים מאד מאת ה' יתברך? על-כך משיב הרמב"ם בספרו מורה-הנבוכים (ב, מא), וזה דבריו:

"אבל מה שנאמר בו 'ויבא אלהים אל פלוני בחלום הלילה', אין זה נבואה כלל, ולא אותו האיש נביא, כי עניינו שבאה הערה מאת ה' לאותו האדם, וביאר לנו שאותה ההערה הייתה בחלום, כי כמו שמסבב ה' תנועת אדם זה למען הצלת אדם אחר או השמדתו, כך **סיבב התחדשות דברים שרצה שיתחדשו במראה חלום**, כי אין לנו ספק שלבן הארמי רשע גמור וגם עובד עבודה-זרה, ואבימלך אף-על-פי שהיה איש צדיק בעמו, הרי כבר אמר אברהם אבינו על ארצו וממשלתו: 'רַק אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה' [בר' כ, יא], ונאמר בכל אחד מהם, כלומר לבן ואבימלך: 'וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֶל אֲבִימֶלֶךְ בְּחִלּוֹם הַלַּיְלָה' [שם כ, ג], וכך בלבן: 'בְּחִלּוֹם הַלַּיְלָה' [שם לא, כד]. [...] ולפיכך תרגמו אונקלוס: 'וַיֵּאָתָּה מִימֶר מִן קֶדֶם יְיָ', ולא אמר בהם: 'וַיֵּאָתָּה יְיָ'.

וממה שהקדמנו מהכרחיות ההתכוננות לנבואה, וממה שהזכרנו בשיתוף שם מלאך, תדע כי הגר המצרית אינה נביאה, ולא מנוח ואשתו נביאים, לפי שאותם הדברים אשר שמעו או עלה

ברעיונם הוא כעין בת קול שמזכירים חכמים תמיד, **והוא מצב מסוים שיארע לאדם שאינו מעותד**, אבל מטעה בזה שיתוף השם. וזה הוא היסוד שמסלק רוב הקשיים שבתורה".

עד כאן דברי רבנו. נחזור עתה לסיפור על שאל ובעלת האוב, נאמר שם: **"וַתֵּרָא הָאִשָּׁה אֶת שְׁמוּאֵל וַתִּזְעַק בְּקוֹל גָּדוֹל [...] וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל שְׁמוּאֵל אֱלֹהִים רָאִיתִי"** (שמואל שם, יב-יג), ותרגם שם יונתן: **"וַחֲזַת אֶתְתָּא יֵת שְׁמוּאֵל [...] וְאַמְרַת אֶתְתָּא לְשְׁמוּאֵל מְלָאכָא דִּי חֲזִיתִי"**. כלומר, האשה איננה יודעת שמדובר בשמואל, היא רואה בחזיונה את מלאך ה' ונבהלת מאד, רק לאחר ששאל מדובבה לומר לו את תיאורו, עולה בליבו של שאל שמדובר בשמואל.

ייתכן אפוא, שהחזיונות שראו שאל ובעלת האוב, הם הערה מאת ה' שנאמרה בחלום: "כי כמו שמסבב ה' תנועת אדם זה למען הצלת אדם אחר או השמדתו, כך סיבב התחדשות דברים שרצה שיתחדשו במראה חלום", או שנאמר שהם מעין בת-קול "והוא מצב מסוים שיארע לאדם שאינו מעותד". כך-או-כך, בעלת האוב לא העלתה את שמואל הנביא מן המתים, אלא ה' יתברך הוא זה שהעלה את **דמותו** בכוחם המדמה וההוזה של בעלת האוב ושאל, כדי לייסרם ולהבהילם, ולפי דמיונם וריחוקם מאת ה' יתברך חשבו שמדובר בשמואל הנביא.

"עַמִּי בְּעֵצוֹ יִשְׁאָל וּמִקְלוֹ יִגִּיד לוֹ כִּי רוּחַ זָנוּנִים הִתְעָה וַיִּזְנוּ מִתַּחַת אֱלֹהֵיהֶם" (הושע ד, יב).

ו. דרכו של רס"ג

לרס"ג יש דרך אחרת לפרש את הסיפור על שאל ובעלת האוב, וכה דבריו כפי שהובאו בתוך דברי מבשר הבבלי: "כיוון שאמר הכתוב פעם ופעמיים 'וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל' אין לנו מפלט מלומר ששמואל חיה באמת, ולא נוכל לומר שהיא שהייתה אומרת לשאל: 'הנה הוא אומר לך כך וכך' [בדרך המדיומים הנוכלים למיניהם] ונכתב כפי שנדמה לשאל, כי אם נאמר כן, היינו אומרים כך בכל 'וַיֹּאמֶר' ובכל 'וַיִּדְבֹּר' [שמדובר בדיבור על-ידי מתווך]" (בפירושו לתורה ויק' יט, ט).

לדעת רס"ג, שמואל **קם לתחייה** ודיבר עם שאל. עוד עולה מדבריו, ששמואל דיבר עם שאל ללא תיווך בעלת האוב, וכפי שנהוג בסיאנסים למיניהם. כלומר משמע מדבריו, שה' עשה נס והחיה את שמואל כדי להוכיח את שאל, לייסרו ולהבהילו. דברי רס"ג מורחבים ומבוארים, מופיעים בתוך דברי ר' אברהם בן שמואל, שכתב פירוש לנביאים (ש"א, כח), וזה לשונו:

"אמר רבנו סעדיה ז"ל: יש השואלים האם קם שמואל באמת או לא? **והתשובה**, כיוון שאמר הכתוב פעם ופעמים 'וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל' אין לנו מפלט מלומר ששמואל חיה באמת, והחיהו יתברך ויתעלה כדי שיכיר שאל את גדולתו וכדי שיגיד לו דבר המדאיגו. **לא המכשפה היא שהקימתו, כי לא ייחס הכתוב לאותה האשה דבר מעלייתו של שמואל**, ורק אמר: 'וַתֵּרָא הָאִשָּׁה אֶת שְׁמוּאֵל', ואילו הייתה היא שהעלתו, היה הכתוב אומר: 'ותעל האשה את שמואל', אבל אמר שהיא אמרה: 'אֶת מִי אֶעֱלֶה לָךְ', ואין כל המתיימר לעשות איזה דבר משיג יומרתו, וכאשר קצרה ידה מלמלא הבטחתה הקימו הבורא והראה לה אזלת ידה".

כלומר, דבר פשוט וברור הוא גם לרס"ג, שהמכשפה לא העלתה את שמואל באוב, אלא לפי רס"ג ה' יתברך עשה נס והחיה את שמואל כדי להשיג מטרות מסוימות. עוד מבאר רס"ג:

"ואם יאמר האומר: מדוע לא ביאר הכתוב שהבורא הקימו, אנו אומרים **שסמך בכך על תבונתנו שאין מחריד את המת כי אם בוראו**, וכשהיה שאול שומע את שמואל מדבר עמו לא הייתה האשה שם, אלא כאשר שמעה אותם מדברים זה עם זה, פירשה האשה ויצאה מאצלם ועזבתם לדבר זה עם זה, וראוי הדבר מצד המוסר לנהוג כך בכל שניים המסתודדים, וכל שכן נביא ומלך שאין להימצא ביניהם, והפסוק ביאר את פרישתה משם, והוא אמרו אחרי סיום השיחה: 'וַתָּבֹא הָאִשָּׁה אֶל שָׁאוּל וַתֵּאָדָר כִּי נִבְהַל מְאֹד' [ש"א כח, כא]."

לדעת רס"ג, הבורא יתעלה ויתרומם **סמך על תבונתנו**, ולכן, אל לנו להכזיב את האמון שנתן בנו הבורא: אל לנו להפנות עורף לשכלנו ולתבונתנו ולנטות אחר התהו ההבל אשר לא יועילו ולא יצילו כי תהו המה, ואל לנו להיכשל ולהיחבל בהזיות עובדי האלילים האילמים. בהמשך דבריו, רס"ג מוכיח מן הפסוקים, שלא בעלת האוב היא זו שהעלתה את שמואל, וכה דבריו:

"וממה שמוכיח שהיא רחוקה מלהחיות מתים הוא אמרה לשאול: 'וְלָמָּה אָתָּה מִתְנַקֵּשׁ בְּנִפְשִׁי לְהַמִּיתִי', כי מי שמחייה מתים לא יגור מן המוות. ועוד ממה שמראה שהיא רחוקה מלעשות דבר זה, מה שאירע לה בעת עלות שמואל, שפחדה וְחָרְדָּה עד שזעקה בכל כוחה, שנאמר: 'וַתֵּאָדָר הָאִשָּׁה אֶת שָׁמוּאֵל וַתִּזְעַק בְּקוֹל גָּדוֹל', ומי שדרכו להחיות מתים בכל עת לא יחרד כמפני דבר שלא ראה כמותו מעולם. והנה, מתחילת הסיפור ועד סופו, גלוי וברור קוצר יד המכשפים וכן פחדה וחרדתה [...]. ואם יאמר האומר, היאך אירע לשמואל צער המוות פעם שניה אחר שחיה, אין זה דבר גדול לפני ה', כי יש ביכולתו לגומלו על צערו בכך בטוב שאין לו גבול".

ולאור האופנים שנתבארה בהם לעיל פרשת שאול ובעלת האוב, אין שום קושי. כמו כן, לדעת הרמב"ם אין ייסורין בלי עוון, ולא ייתכן שה' יעניש את שמואל הנביא כדי לשלם לו שכר על כך: "וחלילה לאל מעוול, ואינו מעניש אדם אלא [את מי] שחייב עונש" (ראו במורה ג, יז; כד). ובעניין שלילת ההשקפה לפיה יש ייסורין של אהבה, ראו: "האם יש ייסורים של אהבה?". כללו של דבר, הבאתי את דעת רס"ג רק כדי להוציא מלב השוטים שיש איזו אמת בעבודה-זרה.

נחזור עתה לדברי אבינר בספרו "נר באישון לילה", שם הוא מסכם את תופעת המדיומים בדורות האחרונים (עמ' 181, 236):

"מדענים ואמני אשליות זיהו, מיפוי ותיארו את מאות הפעלולים הטכניים בהם השתמשו המתקשרים [המדיומים] כדי לרמות את הפונים אליהם [עד כאן מעמ' 181]. [...] מתקשרים למיניהם שטענו שביכולתם להוכיח את יכולותיהם הרוחניות הוזמנו לעמוד במבחנים מדעיים. נמצא שתחת ביקורת קפדנית הכוללת צילום וידאו מכמה זוויות ופיקוח מלווה של אמני אשליות מקצועיים כל יכולתם נעלמת. המתקשרים נוהגים לתרץ עובדה זו בכך שנכוחותם של ספקנים מפריעה למסרים מעולמות אחרים לחזור – טענה המנטרלת כל אפשרות לבחינה ביקורתית של טענותיהם. שיטות המרמה המתוחכמות בהן משתמשים המתקשרים על-מנת לתעתע בלקוחותיהם ומאמיניהם מצליחות לשכנע רבים כי מדובר בתופעה על-טבעית אמיתית: מחקרים שבחנו את אמונותיהם של משתתפי סיאנסים **מבוימים** מצאו כי **כחמישית מן המשתתפים האמינו כי חזו בתופעה על-טבעית** [עד כאן מעמ' 236]."

וקשה להבין כיצד משתתפי הסיאנסים אכן מאמינים שהם חזו בתופעה על-טבעית, ויש להניח שמי שמאמין בהבלים, שכלו כבר הורגל להאמין בנמנעות, כלומר בדברים שלא תעלה על הדעת אמיתתן, וזה דברי רבנו בעניין חומרת אחיזת העיניים, בספר-המצוות (לאווין לב):

"ובכלל המעשה הזה [איסור לא תעוננו] גם איסור מעשה אחיזת העיניים [...] והוא סוג גדול מסוגי התחבולות ונוסף לכך קלות תנועת היד, עד שמדמים לאדם דברים בלתי אמיתיים [...] והוא מין ממיני הכשפים, ולפיכך סופג מלקות [וסובר רבנו שלא על קלות הידיים הוא לוקה, אלא על ההטעיה ויצירת מושגי שווא ותפל במוחות הטיפשים והפתאים] (קאפח שם, ודבריו אלה עומדים כתוכחה קשה לדבריו לעיל, שלפיהם התורה לא הייתה צריכה להקפיד על מעשה השוטים והרמאים והמדיומים), ועם זה הוא גונב דעת הבריות, וההפסד הנגרם על ידי כך עצום מאד [!] לפי שהדברים הנמנעים לחלוטין נעשים אפשריים בעיני הסכלים והנשים והנערים, ותורגל מחשבתם לקבל את הנמנעות ולחשוב שהם אפשריים להיות, והבן זאת".

"וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיִּהְיוּ וְאַחֲרֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבָתֶם אֲשֶׁר צָוָה יְיָ אֶתֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת כָּהֵם [...] וַיִּקְסְמוּ קְסָמִים וַיִּנְחָשׁוּ וַיִּתְמַכְרוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ לְהַכְעִיסוֹ" (מ"ב יז, טו-יז).

"לא יתנו מעלליהם לשוב אל אלהיהם כי רוח זנונים בקרבם ואת יי לא ידעו" (הושע ה, ד).

סוף דבר

אחתום במקבץ פסוקים מדברי התורה והנביאים, שאין עוד מלבדו ואפס זולתו! ואף מהם ניתן ללמוד על-כך שכל ענייני המאגיה והאלילות הם הבל מהובל ואפס מאופס שאין בו מאומה.

"אַתָּה הָרָאָתָ לְדַעַת כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבָּדוֹ [...] וַיִּדְעַתָּ הַיּוֹם וַהֲשַׁבְתָּ אֶל לִבְבְּךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בְּשִׁמְיָם מִמֶּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד" (דברים ד, לה;לט).

"כִּי מִי אֵל מִבְּלַעֲדִי יְיָ וּמִי צוּר מִבְּלַעֲדִי אֱלֹהֵינוּ" (שמואל ב כב, לב).

"לִמְעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד" (מלכים א ח, ס).

"אֲנֹכִי אֲנֹכִי יְיָ וְאֵין מִבְּלַעֲדִי מוֹשִׁיעַ" (ישעיה מג, יא).

"כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ יְיָ צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלַעֲדִי אֵין אֱלֹהִים [...] הִיֵּשׁ אֱלֹהֵי מִבְּלַעֲדִי וְאֵין צוּר בַּל יִדְעַתִּי" (ישעיה מד, ו;ח).

"אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד זולָתִי אֵין אֱלֹהִים [...] לִמְעַן יִדְעוּ מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ וּמִמַּעַרְבָּה כִּי אֶפֶס בְּלַעֲדִי אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד [...] וְאֵין עוֹד אֶפֶס אֱלֹהִים" (ישעיה מה, ה-ו, יד).

"הֲלוֹא אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד אֱלֹהִים מִבְּלַעֲדִי אֵל צָדִיק וּמוֹשִׁיעַ אֵין זולָתִי, פָּנוּ אֵלַי וְהִנָּשְׁעוּ כָּל אֶפְסֵי אָרֶץ כִּי אֲנִי אֵל וְאֵין עוֹד" (ישעיה מה, כא-כב).

"זָכְרוּ רִאשֻׁנוֹת מַעֲוָלָם כִּי אֲנֹכִי אֵל וְאֵין עוֹד אֱלֹהִים וְאֶפֶס כְּמוֹנִי" (ישעיה מו, ט).

"כִּי מִי אֱלֹהֵי מִבְּלַעֲדִי יְיָ וּמִי צוּר זולָתִי אֱלֹהֵינוּ" (תהלים יח, לב).

כומר ושמו אליעזר (על המאגיה) – חלק ג

בחלק ב המשכנו לנתח את מאמרו של החוצב הידוע בציבור אליעזר מלמד, מאמרו פורסם בתאריך כה בשבט תשפ"ב בעיתון "בשבע" וכתרתו: "על כשפים, מאגיה ואיללות" (עמ' 54). בהמשך מאמרו שנדון בחלק ב, הכומר אליעזר חושף את האמת הידועה והמפורסמת: רובם המוחץ של גדולי האסלה הוזי ההזיות באלף שנות הגלות האחרונות האמינו בקיומה של המאגיה בשלל תחומים, וכן בקיומם של כוחות טומאה הזמינים למכשפים עובדי האלילים.

כמו כן, עסקנו בטענתו של הכומר שטען ש"לשתי הדעות מקורות בתנ"ך ובדברי חכמים". עיינו ושללנו את שלושת "המקורות" שהוא הביא מן התורה ומדברי הנביאים, והבאנו עשרות מקורות מן התורה ומדברי הנביאים אשר שוללים את דבריו ואת המאגיה מכל וכל. זאת ועוד, ראינו שהמקורות "מדברי חכמים" שאליהם מתכוון הכומר אליעזר, הם למעשה אגדות חז"ל! וכבר ראינו את דברי רבנו המטלטלים בעניין התופשים את אגדות חז"ל כפשוטן בחלק א.

א. הכומר אליעזר מכניס צלם בהיכל ה'

בשלב הבא במאמרו, הכומר אליעזר מחליט ש"אפשר לשלב את דעותיהם" של צדדי המחלוקת: **(1)** הרמב"ם כאברהם אבינו מן העבר האחד, אשר שלל בנחרצות רבה את המאגיה וסבר שמי שמודה בה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא וכופר בכל התורה כולה; **(2)** ומן העבר השני, כאומת הצאבה הקדומה, הרוב המוחץ של גדולי האסלה באלף השנים האחרונות אשר ראו במאגיה וב"כוחות הטומאה" עניינים אמיתיים ומועילים (אשר נאסרו בתורה).

ברם, מכיוון שאי-אפשר באמת לשלב את דעותיהם של הטהורים והטמאים, הכומר אליעזר נאלץ להתפלפל ולהתאמץ מאד-מאד כדי להתעות ולתעתע, ולהציג מצג שווא כאילו כן ניתן לשלב את דעת-הטהרה והזיות-הטומאה. ואם תתמהו: ומדוע הכומר אליעזר כל-כך מתאמץ להתפלפל ולהידחק באופן כל-כך מגוחך? מדוע שלא יאמר כך: יש כאן מחלוקת, וזהו! מדוע הוא אונס את דת המוסר והטהרה, את דרך האמת הקדושה, להסכים להזיות הטומאה?

ובכן, התשובה לכך ברורה ופשוטה כשמש למי שטרם נתעוור מן האמת: הכומר אליעזר יודע היטב, שאם הוא לא ימצא דרך "לשלב" בין הטהור לטמא, אם הוא יותיר את המחלוקת כמות-שהיא, משמעות המחלוקת היא אחת ויחידה: לפי חז"ל והרמב"ם כל חכמי-יועצי-אשכנז באלף השנים האחרונות וכל הסייענים והעבדים הנרצעים שלהם (כמו הרמב"ן) הם בגדר מחוסרי-דעת, אשר מחרפים ומגדפים את השם הנכבד והנורא, מזידים בעבודה-זרה וכופרים בכל התורה כולה! ובמלים פשוטות וקצרות: חכמי-יועצי-אשכנז הינם מינים ועובדי אלילים!

כאמור, הכומר אליעזר לא יכול להותיר את המחלוקת על כנה, אך לא רק בשל חשיפת האמת המרה אשר שופכת אור על מינותם וסכלותם של אבותיו ואבות-אבותיו, כלומר לא מדובר כאן רק בפגיעה תדמיתית אנושה אשר מחריבה את יוקרתם של האשכנזים גסי-הרוח – אלא חמור מכך, הפגיעה התדמיתית האמיתית הקשה הזו עלולה לחשוף את כלל שיטות המינות שאחזו

בהם, ובכללן להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים. ובמלים אחרות, הפגיעה התדמיתית האנושה הזו עלולה לעזע את שלטונם, להורידם מגדולתם, לקעקע את שקריהם, ולחסום את דרכם מלהמשיך במעלליהם – בחציבת תורת חיים ובהפקת רווחים ושלמונים וטובות-הנאה.

לאחר דברי ההקדמה, נעבור לעיין בפלפוליו הנכלוליים של הכומר אליעזר:

"כמדומה שאפשר לבאר שאכן יש כוחות מיסטיים שבעזרתם עובדי אלילים ומכשפים מצליחים לעתים לחזות עתידות ולהשפיע על הטבע, אולם בחשבון הכולל הם אינם מרוויחים, אלא להיפך, מפסידים. מפני שהתחזיות שהם חוזים אינן מדויקות, וממילא הנשען עליהן מוותר במידה מסוימת על המאמץ השכלי לתכנן את דרכיו, וכיוון שכך, בפועל הוא טועה יותר. כך יוצא שתמיד ה'ברכה' המאגית המגיעה על-ידם פחותה מהברכה שנובעת מהחריצות הנשענת על חשיבה ותכנון נכון".

הכומר אליעזר טוען למעשה, שהתועלת מן הכוחות המאגיים פחותה מן התועלת שנובעת מחריצות, וכלשונו: "הברכה המאגית פחותה מהברכה שנובעת מחריצות". כלומר, הכומר אליעזר מנסה לשכנע שלא לפנות אחרי המאגיה מפני שתועלתה פחותה מחריצות. ברם, הכומר אליעזר שכח שבני האדם אינם מעוניינים להתאמץ, הם מעוניינים בפתרונות קלים. כך שגם לפי דברי הכומר, הפנייה למאגיה היא כדאית ביותר! מפני שאין בה שום מאמץ!

נמצא אפוא לפי פלפולו של הכומר אליעזר, ש"בחישוב הכולל" יש תועלת גדולה יותר בפנייה אל המאגיה, שהרי בשיקול ה"עלות-תועלת", המאגיה היא כדאית מאד, שהרי העלות שלה היא כמעט אפסית, אין צורך להשקיע, אין צורך להתאמץ, רק לשקוע בהזיות בהמיות!

כמו כן, הכומר אליעזר טוען במפורש בראש דבריו: "שאכן יש כוחות מיסטיים שבעזרתם עובדי אלילים ומכשפים מצליחים לעתים לחזות עתידות ולהשפיע על הטבע", ואם אכן כך, גם אם הכוחות הללו "אינם מדויקים", מדוע שלא לנסות אותם? שהרי אם הם הצליחו, והצלחנו באמצעות המאגיה להשפיע על הטבע, הרי שמדובר בהצלחה עצומה ורבה! שהרי לא ניתן באמצעות כל החריצות והתכנון שבעולם לשנות את מערכות הטבע! ואם הצלחנו לשנות את טבע העולם הרי שכוחות המאגיה חזקים בהרבה מכל כוחות הטבע הקיימים והמוכרים!

ובמלים אחרות, הכומר אליעזר סותר את עצמו, כי אי אפשר לומר על כוחות מאגיים אשר מסוגלים לשדד את מערכות הטבע, ש"הברכה המגיעה על-ידם פחותה מהברכה המגיעה באמצעות חריצות ותכנון". כך שבפועל כל פלפולו הבל הוא מעשה תעתועים, שהרי כל אימות של שקרי המאגיה, מוביל בהכרח להצבתה מעל לכל חריצות ותכנון, כי באמצעות החריצות והתכנון לעולם לא ניתן לשנות את מערכות הטבע. זאת ועוד, גם אם המאגיה לא הצליחה פעם אחת, ניתן שוב ושוב לנסות אותה עד שהיא תצליח, ותשנה את מערכות הטבע!

ובעניין יכולתם המאגית הדמיונית של המכשפים והמקובלים ושאר גדולי האסלה למיניהם לחזות את העתידות ולידע את הנסתרות, ראו: "היוכל אדם לדעת את סוד העתידות?".

בהמשך מאמרו, הכומר אליעזר ממשיך לשקוע בפלפולים ולתעתע בהמונים, וזה לשונו:

"לכן, אף שמצד אחד היו אנשים שבעזרת פולחנים אליליים הצליחו לחזות עתידות ולשנות דברים בעולם, בחשבון הסטטיסטי הכולל לא היה יתרון לעובדי האלילים ולהולכים בעצת המכשפים, אלא להיפך. לכן מצד אחד אפשר לקבל את התפיסה שיש לכוחות הטומאה הרוחניים שבפולחנים האליליים השפעה על המציאות, אולם מאידך אפשר לומר שהכול שקר, היות שבפועל, בחשבון הכולל לא צמחה מהם שום ברכה".

"חשבון סטטיסטי כולל"? על מה הוא מדבר? וכי המאגיה היא מדע אשר ניתן לבחון אותה באמצעות חשבונות סטטיסטיים? מהי הַשְׁטוּת הזאת?! ושוב הכומר חוזר על הזייתו שיש יתרון לחשיבה ולתכנון "בחשבון הסטטיסטי הכולל", וכבר הוכחנו לעיל שדבריו הבל מהובל, כי אם האדם ישקול שיקולי "עלות-תועלת", וכלשונו של הכומר: "בחישוב הכולל", בבחירתו האם ללכת אחרי ההבל והמאגיה, הרי שהוא לעולם יעדיף לפנות אל המאגיה והאלילות.

כל הפלפול המגוחך הזה של הכומר אליעזר נועד למסקנה שמובאת בסוף הפסקה לעיל:

"לכן מצד אחד אפשר לקבל את התפיסה שיש לכוחות הטומאה הרוחניים שבפולחנים האליליים השפעה על המציאות, אולם מאידך אפשר לומר שהכול שקר, היות שבפועל, בחשבון הכולל לא צמחה מהם שום ברכה".

כלומר, כל מטרתו היא להצדיק את ההזיה של חכמי-יועצי-אשכנז "שיש לכוחות הטומאה הרוחניים שבפולחנים האליליים השפעה על המציאות". ועד-כדי-כך הוא מתפלפל ונדחק, עד שהוא אומר שניתן מצד אחד לומר שיש אמת במאגיה ומצד שני לומר שהיא שקר: "אולם מאידך אפשר לומר שהכול שקר" – ואיך אפשר לחבר יחדיו את האמת והשקר? איך?

וביתר ביאור: איך אפשר לומר על עניין שתועלתו פחותה שהוא שקר, לעומת עניין שתועלתו רבה שהוא אמת? וכי תרופה שמועילה-מעט היא שקר, ותרופה שמועילה-מאד היא אמת? אלא, כל ההזיה והפלפול המגוחך הזה נועד להכשיר את השרצים: חכמי-יועצי-אשכנז. זאת ועוד, מִמַּאמְצוֹ של הכומר להכשיר את המאגיה והאלילות עולה, שהוא ממשיך בדרכי ההבל של רבותיו, הוא ממשיך בהודאה בעבודה-זרה ובכפירה בכל התורה כולה אשר קידשה מלחמת חורמה כנגד העבודה-הזרה וכל גרורותיה – שהרי אם הוא היה חפץ באמת ובצדק, לא היה מעניין אותו מה אמרו חכמי-יועצי-אשכנז, אלא האמת הייתה מאירה את דרכו. אלא שכאמור, שוחד המשכורות השילומים וטובות-ההנאה, עיוורו את עיניו והטביעו אותו בתהום המינות.

ב. הכומר נסבך ומסתבך בפלפולו

בהמשך מאמרו הכומר מוסיף משלים דמיוניים במאמץ להחדיר ולאשש את פלפולו המגוחך והרעוע, הכומר משווה את המאגיה והאלילות לסמים קשים, והנה דבריו לפניכם:

"ייתכן שניתן לתת לכך משל מהיחס לסמים קשים ומסוכנים. יהיו שיאמרו: אכן כן, סמים מעניקים לנוטל אותם אושר זמני, אלא שהוא רע ומזיק, וכפי שכתבו רוב הראשונים והאחרונים על כוחות הטומאה, שאכן יש בהם כוח להועיל לטווח קצר, אלא שבסופו-של-דבר הנעזר בהם מפסיד. מנגד יהיו שיאמרו שהם לא מעניקים שום אושר, מפני שבחשבון הכולל הם מדלדלים

את כוחות הנפש והגוף וגורמים לייסורים ולמוות. וכך אפשר לומר שכוחות הטומאה הם שקר, כי בסופו-של-דבר אין מהם שום תועלת".

מדבריו של הכומר אליעזר עולה, שהמאגיה והאלילות מצמיחות תועלת לטווח הקצר! וזה דבר חמור מאד, שהרי איך אפשר לומר שיש תועלת **כלשהי** בעבודה-הזרה ובאלילות? וייחוס תועלת מכל סוג שהוא לאלילות ולעבודה-הזרה, עלולה למשוך את ההמונים לעובדה.

זאת ועוד, גם לפי דברי הכומר אליעזר לעיל, אין שום מקום להשוואה בין סמים מסוכנים לבין המאגיה והאלילות – שהרי לפי דבריו יש במאגיה תועלת אמיתית לטווח הקצר, ואילו בסמים המסוכנים אין שום תועלת אמיתית גם לטווח הקצר, שהרי הם מאבדים ומזיקים לשכל ולגוף באופן מיידי. אך הכומר אליעזר התבלבל בין שני מושגים שונים: בין הנאה לבין תועלת.

ועוד אחת, ההשוואה בין סמים מסוכנים לאלילות מסוכנת מאד, שהרי את נזקיהם של הסמים רואים בחושים באופן מיידי, ואילו נזקי האלילות הרבה יותר חמקמקים, ואף את הנזק הסופי והאחרון שהוא הכרת מחיי העולם-הבא כלל לא ניתן לראותו בעיני הבשר. כך שאם הכומר אליעזר מנסה לשכנע אותנו שלא לפנות אחרי המאגיה והאלילות מפני "שבחשבון הכולל הם מדלדלים את כוחות הנפש והגוף וגורמים לייסורים ולמוות", הרי שמדובר בטענה מאד-מאד חלושה ורעועה, שהרי עבודת-אלילים איננה מכלה את הגוף והנפש כמו שהסמים מכלים.

הטענה שיש אמת ותועלת במאגיה ובאלילות, גם אם תועלתה פחותה או זמנית, מושכת רבים מאד להאמין בה ולתעות בגילוליה – ואף-על-פי-כן, חכמי-יועצי-אשכנז מתאמצים להכשיר את המאגיה ולהחטיא את עם-ישראל באלילות, בעיקר כדי להצדיק את אבותיהם ורבותיהם שהודו במאגיה ובאלילות – כי אם ייחשפו כיעורם מינותם ותעייתם מדרך האמת, ייפגעו אנושות חציבתם ושלטונם. ולכן הכומר אליעזר נסבך ונפתל כנחש צפעוני כדי להצדיק את המאגיה.

ג. הכומר אליעזר הופך את עובדי האלילים לצדיקים וחסידים

בהמשך מאמרו הכומר אליעזר אומר את הדברים הבאים:

"עם זאת שרבים מסכימים שישנם לעתים עובדי אלילים או מכשפים שמצליחים להשפיע באופן מאגי על המציאות או לחזות עתידות, בפועל, גם אותם אנשים מיוחדים לא מצליחים לשחזר את כוחם באופן קבוע. כי בשונה מהכוחות הטבעיים הידועים, שפועלים באופן שיטתי, הכוחות המאגיים הם חמקמקים לבני האדם [=הם לא קיימים יֵאָ אהבל!] ולכן אין ביכולתם של האנשים להפעילם באופן שיטתי [=הטמבל הזה לא מבין שהבל הבלים הכל הבל]".

ושוב הכומר שב על קיאו וקובע שניתן להשפיע באופן מאגי על המציאות או לחזות עתידות, אלא, שהמכשפים הללו למיניהם "לא מצליחים לשחזר את כוחם באופן קבוע". ומדוע? ובכן, "הכוחות המאגיים הם חמקמקים לבני האדם", כלומר שוב הוא חוזר על הזייתו שכוחות המאגיה הינם כוחות קיימים ומציאותיים, אלא שרק לא ניתן "להפעילם באופן שיטתי".

وهוא ממשיך לההביל ולהקדיח ולהעלות-חמה:

"לפעמים אנשים צעירים, תמימים וענווים זכו למספר חוויות מיסטיות ובאופן מאגי הצליחו לחולל דברים [באמת הם הצליחו לשדד את מערכות הטבע? ופתי יאמין לכל דבר] אולם לאחר שהתפרסמו התקשו לשחזר את אותן חוויות ויכולות מאגיות. וכיוון שהם מאד משתוקקים לכך, אף שאינם בטוחים אם הצליחו [שוב], הם נוטים לרמות את עצמם ולדמוות שחוו חוויה מיסטית מסוימת והצליחו להשפיע בעזרתה על המציאות או לחזות את העתיד. ואם עשו זאת בעזרת טקסים מרשימים שלוו באלכוהול או בסמים, יכלו לשכנע את עצמם לכך ביתר-קלות".

שימו לב, הכומר טוען שלעתים יש אנשים צעירים "תמימים וענווים" אשר "הצליחו לחולל דברים [...] ויכולות מאגיות", כלומר הכומר אליעזר קורא למכשפים למיניהם "תמימים וענווים", האמנם כך ראוי לקרוא לעובדי אלילים? וכך התייחס רבנו למכשפים במורה (ג, לז):

"כיוון שהייתה מטרת כל התורה וצירה אשר עליו היא סובבת הוא סילוק עבודה-זרה ומחית עקבותיה [...] נתחייב בהכרח להרוג כל מכשף, כי המכשף הוא עובד עבודה-זרה בלי ספק, אלא בדרכים מיוחדים מוזרים שלא כדרך עבודת ההמון לאותם האלוהות".

ורק עובד אלילים אשר הפך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים ואשר נתעורר לחלוטין מאור האמת, מסוגל לקרוא לעובדי אלילים שהתורה חייבה להורגם: "תמימים וענווים". והוא לא רק עובד אלילים, הכומר אליעזר הוא גם סכל גדול מאד, שהרי אותם "התמימים והענווים" שנזכרו בראש דבריו, נזכרים שוב בהמשך דבריו: "ואם עשו זאת בעזרת טקסים מרשימים שלוו באלכוהול או בסמים, יכלו לשכנע את עצמם לכך ביתר קלות". כלומר, לא מדובר רק במכשפים עובדי אלילים, אלא גם בשיכורים ובמסוממים! ולהם הכומר קורא: "תמימים וענווים"...

ד. אין גבול לצביעותו של הכומר אליעזר

את מאמרו חותם הכומר בפסקה שכותרתה: "מידת האמת", אף שאין שום קשר בין האמת לבין דבריו במאמרו, כולם מקשה אחת של שקרים וכזבים ותעתועי-הבל אליליים, וזה לשונו:

"ויש שידעו שאין להם כוחות מאגיים [=האמנם יש מכשפים 'אמיתיים' שכן יש להם 'כוחות מאגיים'?] אבל כדי לזכות בכסף ובכבוד שמעניקים המאמינים לכוהני האלילים ולמכשפים, למדו לנהל את הטקסים וליצור רושם שהם מסוגלים להשפיע על המציאות, ומתנבאים בלשון עמומה וכפולת משמעות, כך שתמיד יוכלו לטעון שהצליחו לחזות את העתיד".

והחוצב אליעזר הנוכל מעז לדבר על "הכסף והכבוד שמעניקים המאמינים לכוהני האלילים ולמכשפים"? והלא כך בדיוק נוהגים הכומרים הממסדיים האורתודוקסיים! הם יודעים שהם עובדי אלילים אשר הופכים תורת-אלהים לקורדום-חוצבים (אחרת הוא לא היה מתאמץ כל-כך 'לשלב' בין דעת התורה הקדושה לבין הזיות אבותיו המינים), אבל כדי לזכות בכסף ובכבוד שמעניקים המאמינים לכומרי הדת האורתודוקסים הנגעלים, הם למדו לנהל את טקסי הדת, לדרוש דרשות של הבל, וליצור רושם שהם פרושים צדיקים וחסידים, וקרובים לה' יתברך מאד. ואף הם, כמו המכשפים, טוענים ומדברים בלשון עמומה וכפולת משמעות, כך שתמיד יוכלו לכבש שלא התכוונו בדיוק למה שאמרו, שמא יבולע להם מאיזו מילה או פסק שפסקו.

ה. המאגיה – היפך האמת והתורה

ראיתי לנכון לצרף את דברי רבנו במורה (ג, ל), כדי שנלמד שהתורה התנגדה בתכלית למאגיה ולאילולות, וכל מה שטענו עובדי האלילים בשיטותיהם המאגיות, התורה שוללת על הסף, ולכן היא אף קבעה לנו מצוות רבות, שתכליתן היא לשלול ולעקור מן המעשה והמחשבה, כל פעולה ואמונה שמטרתה לעורר כוחות מאגיים כעורים או להפיק תועלת מאגית דמיונית:

"אם תתבונן באותן ההשקפות הקדומות הרעות, יתבאר לך כי הדבר המפורסם שהיה אצל כל בני אדם, הוא שבעבודת הכוכבים תתישב הארץ ותדושן האדמה, והיו חכמיהם [...] מוכיחים בני אדם ומלמדים אותם כי עבודת האדמה, אשר בה קיום מציאות האדם, לא תצלח ותהיה כפי רצון [האדם] כי אם כשתעבדו את השמש והכוכבים, ואם תכעיסום בְּמַרְיָכֶם תישום הארץ ותיחרב. [...] תמצא לשון זה מדברי ה'צאבה', אמרו: כל החכמים הקדמונים ציוו [...] ומן ההבטחות על כך אריכות ימים ומניעת הייסורין, וסילוק החולאים [...]

וכאשר נתפרסמו הדברים הללו עד שנחשבו לאמת, ורצה ה' יתעלה ברחמיו עלינו למחות את הטעות הזו מלבנו, ולסלק את היגיעה מגופותינו בביטול אותם המעשים המייגעים שאינם מועילים ונתן לנו את התורה על-ידי משה רבנו, הודיענו [...] שעבודתם [היא] הסיבה לעצירת הגשמים וחורבן הארץ ולא תצמיח מאומה, ויבלו פירות האילנות, ויחולו פגעים בכל המצבים, ויארעו מחלות בגופות, ויתקצרו החיים [...] **היפך מה שהיו מטיפים בו עובדי עבודה-זרה לבני אדם כדי שיעבדום, כי יסוד התורה ביטול אותה ההשקפה ומחיית עקבותיה**".

נמצא, שדווקא בהישמעות לכומרי העבודה-הזרה תאבד התקווה ויחולו הפגעים והאסונות.

"בְּבֹא כְשׁוֹאָה פְּחָדְכֶם וְאִידְכֶם פְּסוּפָה יֵאָתֶה בְּבֹא עֲלֵיכֶם צָרָה וְצִוְקָה, אֲזַי יִקְרָאֲנִי וְלֹא אֶעֱנֶה וְשִׁחַרְרְנִי וְלֹא יִמְצָאֲנִי, תַּחַת כִּי שָׁנְאוּ דַעַת וִירָאתִי לֹא בָחֲרוּ" (משלי א, כז-כט).

כאמור, תורת-האמת קידשה מלחמת-חורמה במאגיה שהיא שורש האילולות – ולכן הקב"ה אסר ושלל לחלוטין את כל הפעולות שכומרי ההבל מחייבים לעשותן כדי שירד עלינו שפע וטובה לפי דמיונם. ברם, הקב"ה לא רק ציווה לשלול על הסף את הזיותיהם הפגאניות של הכומרים, הוא הוסיף וקבע לנו מצוות-קנאה לה' יתעלה, שתכליתן היא להשמיד ולהכרית ולעקור ולבער את האילולות ממעשינו וממחשבותינו – והמאפיין המרכזי אשר עובר כחוט השני ברבות ממצוות-הקנאה היסודיות והנשגבות הללו הוא: עשיית הפעולות **ההפוכות והמנוגדות בתכלית הניגוד** לפעולות שהורו לעשות כומרי העבודה-הזרה. כלומר, רק בעשיית הפעולה ההפוכה מהוראת כומרי העבודה-הזרה, רק בדרך זו של בעיטה באיומיהם ובהזיותיהם, רק בדרך נחרצת ומשברת ומנתצת זו – נצליח לבער מקרבנו את ההזיות, ולעבדו בלבב שלם.

והנה לפניכם דברי רבנו המכוננים בעניין נעלה זה, בספרו מורה-הנבוכים (ג, לז):

"ומדמים [עובדי העבודה-הזרה] שהם בכשפיהם מסלקים מיני הנזקים מן הצמחים, כפי שתמצא להם פעולות מדמים שהם מונעים ירידת הברד, ופעולות [שבהן] ממיתים את התולעים מן הכרמים [...] וכן מדמים שיש להם פעולות המונעות נבילת עלי הצמחים והפירות.

לפיכך, בגלל דברים הללו שהיו מפורסמים אז, כָּלל בדברי הברית **כי בעבודת עבודה-זרה ובאותם מעשי הכשפים, אשר אתם מדמים שהם מרחיקים מכם את הנזקים הללו, [דווקא] בהם [=בעשייתם] יחולו אותם הפגעים בכם.** [...] כללו של דבר, כל מה שחשבו בו עובדי-עבודה-זרה להשריש עבודתה בַּדְמוּתם לבני אדם סילוק נזקים מיוחדים, והבאת תועלות מיוחדות, כָּלל בדברי הברית **כי בעבודתם יִמְנְעוּ אותן התועלות ויחולו אותם הנזקים.**"

כלומר, לפי התורה לא רק שאין שום תועלת במאגיה ובאלילות, להיפך, הקב"ה יכה ויעניש את מי שילך אחריה ויִתְעַה בהבליה, וכדי להחדיר זאת לעם-ישראל, הקב"ה קבע לנו הוראות וציוויים בדברי הברית, אשר לפיהם דווקא באותם מעשי הכישוף והמאגיה יבואו על בני האדם אותם הנזקים והפגעים, ואילו דווקא בעשיית הפכס, תחול הברכה והרווחה האלהית.

ודברים אף יותר נחרצים מן האמורים לעיל, אומר רבנו במורה (ג, מז) בשתי הפסקות לקמן:

"כבר ביארה התורה [...] כי המצרים היו עובדים מזל טלה, ולפיכך היו אוסרים שחיטת הצאן ומתעבים רועי הצאן [...] וכדי למחות את עקבות ההשקפות הבלתי-נכונות הללו נצטוונו להקריב [...] דווקא מן המקנה [...] כדי שיהא המעשה אשר חשבוהו שיא המָרִי, [דווקא] בו מתקרבים לפני ה' ו[דווקא] באותו המעשה מתכפרים החטאים, וכך מרפאים את ההשקפות הרעות [=בבעיטה נחרצת בהבל!], שהם מחלות הנפש האנושית, בהיפך [=בעשיית ההיפך] אשר בקצה השני [בדומה לריפוי המידות, ועל-כך ראו במאמר: 'שביל הזהב של הרמב"ם']".

ומחמת העניין הזה עצמו נצטוונו בשחיטת כבש הפסח, והזָאת דמו במצרים על הפתחים מבחוץ [דהיינו לבעוט בהשקפות המצרים] – לנקות עצמנו מאותן ההשקפות ולפרסם הפכן, והחדרת הדעה שהמעשה אשר אתם חושבים אותו גורם משחית – הוא המציל מן ההשחיתה [!]. 'וּפֶסַח יִי עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנֶגֶף' [שמ' יב, כג] – [והצילם ה' יתעלה] בשכר פרסום המשמעת, וסילוק מה שהיה חמור בעיני עובדי עבודה-זרה".

למדנו אפוא על דרך התורה במלחמתה בעבודה-הזרה, וחובה עלינו ללכת בדרכה. לפיכך, חובה עלינו להישמע להוראתה ולעשות ההיפך הגמור מציווי העבודה-הזרה! כי דווקא בדרך הזו תהיה ההצלחה, הטובה והברכה, ודווקא בדרך הזו נבער את ההשקפות והמידות הרעות. כלומר, חובה עלינו להנחיל את דרך האמת: "שהמעשה אשר אתם חושבים אותו גורם משחית – הוא המציל מן ההשחיתה!", ולא הציל ה' יתעלה את אבותינו מן ההשחיתה אלא בזכות שפרסמו את המשמעת לדבר ה', **וביטלו וביזו ובעטו** בהבל שהיה נחשב בעיני התועים.

"הַשִּׁיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנִשְׁוֹבָה חֲדָשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם" (איכה ה, כא). כלומר, הנחה אותנו והנהיג אותנו באופנים מחוכמים אשר יעוררו אותנו וירוממו אותנו לשוב בתשובה שלמה וְכֵנָה לפיכך.

סוף דבר

במקומות לא מעטים הצבעתי על חומרת ההזיות המאגיות, וחשוב לשננה: כי ברגע שחודרת לאדם הזיה מאגית בכל תחום מתחומי החיים, חודרת לתודעתו המחשבה השגויה שיש למאגיה הפגאנית יכולת שליטה והשפעה על עולמינו, ומכאן הדרך קלה ומהירה מאד להחדרת

הזיות מאגיות אליליות לכל תחומי החיים, שהרי אם המאגיה הינה אמת והיא קיימת ופועלת בעולמינו בתחום אחד, מדוע שהיא לא תהיה אמת קיימת ופועלת בכל תחומי החיים?

בנוסף להתפשטות ההזיות המאגיות כמו סרטן אלים וגרורתי במחשבתו של האדם, ולהרס המוחלט שהן גורמות ליכולתו של האדם להשיג השקפות נכונות בכל תחום מתחומי החיים, עצם האמונה בקיומן של ההזיות המאגיות מעלה ומצמיחה שתי רעות גדולות נוספות:

(א) כל הזיה מאגית מנוגדת לציר שעליו סובבת כל התורה כולה: עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה, וזאת מפני שביסוד כל עבודה-זרה טמון שורש מאגי, שהרי ללא שורש מאגי אין קיום לשום עבודה-זרה. למשל, ללא האמונה ביכולתו של האליל להוריד שפע באופנים מאגיים דמיוניים, אין לעבודה-הזרה שום משמעות. נמצא, שההזיות המאגיות הן השורש לאמונה בכוחות על-טבעיים זולת ה' יתעלה ויתרומם, והן אלה שמדרדרות לעבודתם וליראתם.

(ב) מקור ההזיות המאגיות הוא בקרב העמים עובדי האלילים, אלה האמינו בקיומם של שדים דמיוניים ואף עבדו אותם ונתייראו מהם. כלומר, כל מי שמטמטם את המחשבה בהזיות השדים ודומותיהן הולך בחוקות הגויים ובהשקפותיהם המשחיתות, ואסור לנו, לעם חכם ונבון לתעות בדרכי ההבל של הגויים הרשעים והבהמיים, וכבר הזהירנו על זה ה' יתעלה: "תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ" (דברים יח, יג), וכדברי רבנו המפורסמים שבסוף הלכות עבודה-זרה פרק יא.

מהלכות רבנו שם אנחנו לומדים נכוחה, שההבלים, ההזיות והדמיונות **גורמים לנטוש את דרכי האמת!** ובמלים אחרות, אם האדם ממלא את מחשבתו בהבלים ובהזיות פגאניות הוא מחריב את צלם האלוה שבו, מתרחק מידיעת ה' יתעלה ומתדרדר לתהום הסכלות והבהמיות. וכל הזיה כזאת, וכל-שכן שלל הזיות כאלו, מרחיקות את האדם מאד מאל אמת שאין-כיוצא-בו, שהרי ביסוד כל הזיה מאגית נעוצה האמונה בקיומו של כוח על-טבעי זולת אל אמת.

"לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי" (שמות כ, ג; דב' ה, ז).

כמו כן, כבר ראינו שעצם האמונה בקיומו של כוח מאגי על-טבעי שפועל באופן עצמאי, זולת אל אמת, כמו שדים ומכשפים ורוחות-רעות ודיבוקים וכיו"ב, כל זאת הינו חירוף וגידוף השם הנכבד והנורא, וכמו שפוסק רבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, י), כאמור. זאת ועוד, המודה בעבודה-זרה לא רק מחרף ומגדף אלא אף כופר בכל התורה כולה, וכפסק רבנו שם (ב, ז).

"כי אין רצוי לפניו יתעלה כי אם האמת, ואין מכעיסו כי אם השווא [השקר והמינות והאלילות], ואל יתבלבלו השקפותיך ומחשבותיך ויהיו בדעותיך השקפות בלתי נכונות רחוקות מאד מן האמת ותחשבם תורה, כי התורות [=המצוות] הן אמת צרופה אם הובנו כראוי, אמר: 'צֶדֶק עֲדוּתֶיךָ לְעוֹלָם' [תה' קיט], ואמר: 'אֲנִי יְיָ דִבֵּר צֶדֶק מִיִּשְׁרָאֵל' [יש' מה]" (מורה ב, מז).

אגב, היה אחד שטען שגם הליכתו של שאל לבעלת האוב התרחשה בדמיונו או בחלומו, וכך השבתי לו: מדברי הימים א (י, יג) עולה בבירור ששאל הלך לדרוש בבעלת האוב: "וַיִּמָּת שְׁאֹל בְּמַעְלוֹ אֲשֶׁר מַעַל בִּי עַל דְּבַר יְיָ אֲשֶׁר לֹא שָׁמַר וְגַם לִשְׁאֹל בָּאֹב לְדְרוֹשׁ, וְלֹא דָרַשׁ בִּי וַיִּמָּיתֵהוּ וַיִּסַּב אֶת הַמְּלוּכָה לְדָוִיד בֶּן יִשְׁי". כלומר, שאל מת בחטאו החמור לשאל ולדרוש באוב.

תרבות שינויי השמות של המינים

"כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ לְמַעַן יֵאָרְכוּ יְמֶיךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ" (שמ' כ, יב).

ביום העצמאות תשפ"ב פגשתי מכר אחד שבנו חלה לפני כמה שנים במחלה קשה וב"ה החלים ממנה, שאלתי אותו לשלום בנו שעבר עם משפחתו לגור באזור הצפון. אביו השיב לי ששלום בנו טוב ב"ה, אך משום מה ראיתי עצב על פניו, והתשובה לכך לא איחרה לבוא. הואיל ונקבתי בשמו של בנו כאשר שאלתי לשלומי, האב העיר לי שהבן כבר אינו עונה יותר לשם שניתן לו. האב הוסיף והסביר לי שבנו הלך לקנייבסקי, כנראה לקבל עצה והדרכה בעקבות מחלתו, וכאשר קנייבסקי שמע ששם הבן הוא "נאור", הוא הפטיר: "למה נאור? – מאיר".

כאשר הבן שמע את דברי שיקוץ קנייבסקי, הוא החליט לשנות את שמו למאיר, ולדברי האב, הבן כבר אינו עונה עוד לשם שנתנו לו אביו ואימו, אלא לשם שנתן לו שיקוץ קנייבסקי. האב ניסה להסתיר מאד את צערו ואת עלבונו העמוק על-כך שבנו שינה את שמו, כאילו השם שנתנו לו אביו ואימו הוא זה שגרם לו לכל ייסוריו ולחוליו במחלתו הקשה... אך הוא לא הצליח, פניו נפלו כאשר הוא סיפר לי על בנו שכבר אינו עונה לשם המקורי שנתנו לו אביו ואימו.

כאב לי מאד כאשר ראיתי כל זאת והחלטתי לבטא את כאבי, הואיל ומדובר לא רק בהזיה מאגית מוחלטת אלא גם בחוסר כיבוד אב ואם חמור ביותר, ואיני מסוגל לתאר את הצער שעולה בליבם של ההורים כאשר הם שומעים שבנם או בתם האהובים החליטו יום בהיר אחד לשנות את שמם בעקבות איזו הזיה של שיקוץ אלילי – שהרי בהוראתו לשינוי שם הבן או הבת הוא למעשה מאשים את ההורים בכל הרעות שפקדו אותם! ועתה, אותו שיקוץ מתיימר להיות הגואל והאב החדש של הנמצאים בצרה, ומעז להתערב בעניינים משפחתיים מאד עדינים.

מאין יש לכומרים הארוכים הללו את הזכות להחליט על שמות בני האדם? וכי הם ילדו אותם? וכי הם השקיעו את חלבם ודמם בחינוכם? והנה, בהבל פיהם הסרוח הם ממיטים צער בלתי יתואר על ההורים, גורמים לבנים ולבנות לחטוא ולכפור בטובת ההורים, וברקע אף מהדהדת המסקנה הקשה והמחרידה, שההורים, בבחירת השמות, אשמים בייסורים שחלו בבניהם.

***

לתרבות שינויי השמות של המינים יש כמה מטרות: הראשונה היא, לתעתע באותם שנמצאים בשעת צרה וצוקה, ולהחדיר להם את המחשבה כאילו יש בכוחם של האלילים הללו להושיע אותם באמצעות איזה מתכון או תכסיס חיצוני אשר יתקן את הכל ויושיעם מייסוריהם. המטרה השנייה היא, להפוך את אותם אומללים המתייסרים לעבדים משועבדים למינים, שהרי אם הם נשמעים להם לשנות את שמם, יש במעשה הזה ביטוי מובהק לקבלת מרותם המוחלטת! שהרי במעשה הזה הם עוקרים את סמכות ההורים ומחדירים במקומה את סמכותו של השיקוץ אשר מבקש להחדיר את עצמו לתודעת האומללים כגורם המשפיע והמרכזי בחייהם. ובמילים אחרות, קבלת "עצתם" לפגוע כל-כך קשה בהורים מבטאת את קבלתם לאלוה.

מטרתיהם הנואלות של המינים הארוכים מדרדרת להשקפה רעה מאד אשר פושטת כמו אש בשדה קוצים, והיא ההשקפה שניתן לשנות את גורלו של אדם באמצעות שינויים חיצוניים בלבד, שהרי שינוי השם לדעת המינים הארוכים הוא המעשה אשר יסיר מעל האדם את כל ייסוריו ויוציאו מאפלה לאורה! בעוד שלפי ההלכה, שינוי השם נועד לתכלית שונה לחלוטין.

כלומר, החדרת ההזיה המאגית לפיה שינוי השם משפיע באופן על-טבעי על גורלו של האדם, מרחיק את האדם מעיקר מטרת הייסורים שחלו בו! והיא להרהר בתשובה, לערוך חשבון נפש מעמיק ולשוב בתשובה אל דרך האמת: אל ידיעת ה' וקרבת אלהים מחשבתית אמיתית.

"לְשִׁמְעַ אֶזְנִי שְׁמַעְתִּיךָ וְעֵתָה עֵינִי רָאִיתִךָ" (איוב מב, ה).

זאת ועוד, ההזיה שהכל תלוי בשינוי השם, מדרדרת להשקפה שעבודת ה' הינה באיברים החיצוניים בלבד, שהרי אם הפתרון לכל הצרות והייסורים הוא פתרון חיצוני ושטחי, הרי שהתכלית והמטרה בעבודת ה' יתברך היא עבודה חיצונית באיברים הגופניים בלבד. והנה לפניכם דברי רבנו במורה (ג, נא) בעניין העוון החמור שעבודת ה' באיברים החיצוניים:

"וכל זמן שאתה עושה מצוה, [אם] אתה עושה אותה באיברך כמי שחופר גומה בקרקע או חוטב עצים מן היער מבלי להתבונן בעניין אותו המעשה, ולא ממי בא [מי הוא אל-אמת אשר ציווה בן] ולא מה תכליתו [מה הטעם שנצטוונו בן] – אל תחשוב שהגעת אל התכלית, אלא תהיה אז קרוב למי שנאמר בהם: 'קָרֹב אֵתָה בְּפִיָּהֶם וְרָחוֹק מִכְּלִיּוֹתֵיהֶם' [ירמיה יב, ב]."

ואל יהא קל בעיניכם עוון זה שמתאר הנביא ירמיה, כי בפסוק שלפניו הפושעים הללו נזכרים כרשעים ובוגדים, ובפסוק שלאחר-מכן מתואר עונשם החמור המתאים לעוונם הקשה: "מִדְּוַע דְּרָךְ רְשָׁעִים צִלָּהָה נְשָׁלוּ כָּל בְּגָדֵי בְּגָדִי נִטְעָתָם גַּם שָׂרְשָׁיו יָלְכוּ גַם עָשׂוּ פְרִי [ריבוים והצלחתם אינם מעידים על יושרם וטוהר מעשיהם] קָרֹב אֵתָה בְּפִיָּהֶם וְרָחוֹק מִכְּלִיּוֹתֵיהֶם. וְאֵתָה יְיָ יִדְעָתִי תִרְאֵנִי וּבְחִנָּתְ לִבִּי אֵתָה הִתְקַם כְּצֶאֱן לְטִבְחָהּ וְהִקְדַּשְׁם לְיוֹם הַרְגָּה". ועם-ישראל כבר מבין היטב את משמעותם המחרידה והמזוויעה של הפסוקים הללו, ובמיוחד לאחר השואה הנוראה.

***

אמנם, קיימת בהלכה האפשרות לשנות את השם, ברם, מדובר בעניין אחר לחלוטין, והמינים עיוותו את מטרת ההלכה, והפכו אותה לכלי גס וכעור אשר כאמור, ממיט יגון ואנחה על ההורים, מתעה את הטובעים בייסוריהם אחרי השקפות רעות, ומרחיק אותם מדרך האמת.

וכה דברי חז"ל ורבנו בהלכות תשובה (ב, ה): "מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני ה' בבכי ובתחנונים, ועושה צדקה כפי כוחו, ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו. **ומשנה שמו, כלומר שאני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים.** ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה. וגולה ממקומו, שגלות מכפרת עוון, מפני שגורמת לו להיכנע ולהיות עניו ושפל רוח".

כלומר, מדובר בהלכה באדם שהרשיע מאד ונודע שמו ונתפרסם ברשעו לכל אנשי מקומו, עד ששינוי שמו נועד להזכיר לכל מי שהכיר אותו בעת שהיה רשע ואכזר, שהוא כבר אינו הולך בדרכי הרשע, והוא החליט להיות אדם אחר, אדם שדבק בדרכי היושר, החסד והחמלה.

אולם, האם פתרון זה נועד גם למי שלא התפרסם בהליכה בדרכי הרשע? והלא אדם כזה צריך לשוב בתשובה **בצנעה** לפני ה' יתעלה ולא לפרסם את חטאיו וריחוקו מה' יתעלה! אדם כזה אינו צריך להזכיר לסובבים אותו שהוא סטה ושגה מדרך האמת, שהרי מי שחטא בפשעים שבינו לבין המקום אסור לו לפרסם את חטאיו, וכמו שפוסקים חז"ל ורבנו מיד בהמשך שם:

"ושבח גדול לשב שיתוודה ברבים ויודיע פשעיו להם, ומגלה עבירות שבינו לבין חברו לאחרים, ואומר להם: אמנם חטאתי לפלוני ועשיתי לו כך וכך, והריני היום שב וניחם. וכל המתגאה ואינו מודיע אלא מכסה פשעיו, אין תשובתו גמורה שנאמר: 'מִכְסֵּה פְּשָׁעָיו לֹא יִצְלִיחַ' [מש' כח, יג].

במה דברים אמורים? בעבירות שבין אדם לחברו. **אבל שבינו לבין המקום אינו צריך לפרסם עצמו**, ועזות פנים היא לו אם גילם: אלא שב לפני האל-ברוך-הוא, ופורט חטאיו לפניו, ומתוודה עליהן בפני רבים, סתם [כגון שאומר לחבריו 'חטאתי לשם' או 'אין ייסורין בלא עוון', ודי בכך]. טובה היא לו שלא נתגלה עונו, שנאמר: 'אֲשֶׁרִי נִשְׁוִי פָּשַׁע כְּסִי חֲטָאָה' [תה' לב, א]."

הראינו לדעת אפוא, כי בעבירות שבין אדם למקום, כגון ריחוק מחשבתי מה' יתעלה והליכה בדרכי ההבל של המינים וצאצאיהם, או סטייה אחרי אמונות ההבל של הקבלה הארורה, או כל שגיאת השקפה ומחשבה אחרת – בכל זאת אין האדם צריך לפרסם את עצמו, ואינו צריך לשנות את שמו, וחטא ועוון הוא לו – שהרי הוא משנה את שמו, לא כדי להתרחק מן הפושעים שהלך עמם, ולא כדי שבני האדם הכשרים יידעו שהוא שב לדרכי מישרים, אלא הוא משנה את שמו מפני ההזיה – שהשם שנתנו לו אביו ואימו, הוא זה שגרם לו לייסוריו ולאסונו.

ובעוון הזה לא רק שהוא מתרחק מעריכת חשבון נפש מקיף ואמיתי, ולא רק שהוא תולה את ייסוריו ותשועתו בהזיה מאגית ובמעשים חיצוניים שאינם מטרה אלא אמצעי, ולא רק שהוא במעשה הזה מקבל עליו לאלוה את השיקוץ שְׁיָעֵץ לו לשנות את שמו (שהרי הוא מודה שיש לו כוחות מאגיים לידע את הנסתרות, דהיינו שכל ייסוריו נובעים בביכול מאיזו הזיה חיצונית, ואף להושיעו במתן פתרון אלילי בבוב שיוציאו מאפלה לאורה), ולא רק שהוא מתקרב בזה לכל השקפות המינות שיוצאות מפתחי המינים ומקבל על עצמו ללכת בעצותיהם (כגון אותו אומלל שבעקבות ייסוריו אף החליט לפרוש מעבודתו כמורה וללכת לחלל-שם-שמים בכויללי המינות האורתודוקסים מחריבי המחשבה ומטמטמי הדעת) – אלא, והחמור מכל לדעתי, שהוא גורם להוריו צער ויגון עצום, כאילו הם-הם האשמים בכל ייסוריו, שהרי הם העניקו לו את שמו!

והנה לנו עוד הלכה שהמינים עיוותו והחריבו והמיטו עלינו יגון ואנחה בסכלותם ובבהמיותם.

"כִּבְדָּ אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ כְּאֲשֶׁר צִוָּךְ ־ אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן יֵאָרִיכוּ יְמֶיךָ וְלְמַעַן יִיטֵב לָךְ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר ־ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ" (דברים ה, טז).

המקור הנרפש להזייתם של המינים הארורים

מהדורתו הראשונה של מאמר זה נחתמה בפסוק מעשרת הדיברות שבפרשת ואתחנן שראיתם לעיל, ברם, במהלך לימודי ומחקריי מצאתי את המקור להזייתם של גדולי-גליל-האסלה אשר מתעים את עם-ישראל אחרי היתו וההבל, ושוב נמצא שמדובר ברש"י-שר"י.

והנה הדברים מתוך סדרת המאמרים על רש"י-שר"י, חלק יא, דוגמה פח:

בבראשית (טו, ה) נאמר: "וַיֹּצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הִבֵּט נָא הַשְׁמַיְמָה וְסַפֵּר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זִרְעֶךָ", ושם פירש רש"י: "וַיֹּצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה – [...] לפי מדרשו אמר לו: צא מאצטגנינות שלך שראית במזלות שאינך עתיד להעמיד בן, אברם אין לו בן, אבל אברהם יש לו בן. וכן שרי לא תלד, אבל שרה תלד, אני קורא לכם שם אחר וישתנה המזל". פירושו של רש"י כאן הוא הרכבה של שני מדרשים, בתוספת החדרת סילופים ושיבושים משלו כמנהגו הידוע, נחל אפוא במקור הראשון לפי סדר הופעת שני המדרשים בפירוש רש"י:

מקור ראשון – בנדרים לב ע"א נאמר: "אמר [אברהם אבינו] לפניו: ריבונו של עולם, הסתכלתי במזל שלי ואיני ראוי להוליד בן! אמר לו: צא מאצטגנינות שלך, **אין מזל לישראל!** אמר רבי יצחק: כל המתמים עצמו – הקדוש-ברוך-הוא מתמים עמו, שנאמר: 'עַם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד עִם גִּבּוֹר תִּתְמָם' [תה' יח, כו]. אמר רבי הושעיא: כל המתמים עצמו – שעה עומדת לו, שנאמר: 'הִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה תְּמִים' [בר' יז, א], וכתוב: 'וְהָיִיתָ לְאֵב הַמּוֹן גּוֹיִם' [שם, ד]".

לדעתי, הדרשן כלל לא התכוון לתאר את אברהם אבינו כמי שהאמין בהבלי האסטרולוגיה, שהרי היא אסורה בלאו מפורש מן התורה ואף הינה עבודה-זרה מפני שהאמונה שיש לכוכבים כוחות מאגיים להשפיע על העולם השפל היא בגדר עבודה-זרה. כלומר, לא יעלה על הדעת שאביר המלחמה בעבודה-הזרה, האיש שקרא לכל באי עולם **בשם ה' אל עולם** וסיכן את נפשו ועזב את מולדתו וכל משפחתו וקרוביו בשל אהבתו לה' יתעלה ומלחמתו בעבודה-הזרה – שדווקא האיש הזה יעלה על דעתו את הבלי האצטגנינים ואף יכוון את חייו ומעשיו לפיהם.

ויש ראיה לדברינו מתוך המדרש עצמו! שהרי בהמשך המדרש רבי הושעיא משבח מאד את אברהם אבינו ע"ה ומלמד אותנו שהוא הלך **בתמימות** עם הקב"ה, ובזכות יושרו המידותי והמחשבותי זכה לשכר גדול לדורי דורות! האם יעלה אפוא על הדעת שמי שנשמע לציווי הקב"ה להתהלך לפניו ביראת שמים שלמה, יעלה על מחשבתו את הבלי האצטגנינים!?

אלא ברור, שכל מטרתו של המדרש היא ללמד **שאין מזל לישראל** (וכבר ביארתי את דרכם זו של חז"ל במאמר: 'בחנית מופעי האסטרולוגיה בתלמוד הבבלי'). כלומר, מכיוון שאמונת האסטרולוגיה והשפעות הכוכבים היו נטועות כל-כך עמוק בקרב יהודי בבל (וגם בימינו אמונות מטופשות ונחותות אלה נפוצות מאד, והשימוש בענייני המזלות בלשון המדוברת רחב מאד), היו מקרב חז"ל אשר ניסו לעקור את האמונה הזו בהשקפה "שאין מזל לישראל" – כי אם הם היו אומרים שאין מזל כלל בעולם, לא לישראל ולא לאומות העולם כי הכל הבל, הם היו נחשבים לשקרנים ולכזבנים – עד-כדי-כך האמונה הרעה הזו הייתה רווחת ומושרשת באותם הימים! ואפילו בימינו בעידן המדע והטכנולוגיה רבים מאד הם מקרב עימנו אשר אינם מסוגלים לקבל את האמת הפשוטה שהאסטרולוגיה היא הבל מהובל, ובמיוחד מקרב "שלומי אמוני ישראל" אשר עובדים את האלילים והאִטִּים – הם-הם גדוליהם המכושפים המהובלים והמיובילים.

וראוי להזכיר כאן את דברי ירמיה בעניין האסטרולוגיה: "כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי דָרֶךְ הַגּוֹיִם אֵל תִּלְמָדוּ וּמֵאֲתוֹת הַשָּׁמַיִם אֵל תַּחֲתוּ כִּי יַחֲתוּ הַגּוֹיִם מִהֶמָּה, **כִּי חֲקוֹת הָעַמִּים הֶבֶל הוּא**" (יר' י, ב-ג).

לאור האמור יש להתעלם לחלוטין מדברי המדרש ביחס לאברהם אבינו, וכמו שאין להתייחס לענייני הגשמה או להגזמות ולשיבושים שונים במדרשים, כך אין להתייחס כלל לעניין זה, אלא עלינו להתמקד בנקודת התועלת שיש במדרש, ולהתעלם מכל התפאורה הנבובה שאין ללמוד ממנה מאומה, וכמו שהוסבר והוכח במאמר: "משלי חז"ל ומשלי הנביאים ומה שביניהם".

וראיה לכך שאין ללמוד מאומה מהמדרש למעט ההשקפה ש"אין מזל לישראל", שכל מטרתה היא להרחיק מהזיות האסטרולוגיה והשפעות הכוכבים על עולמנו, ניתן להביא מהמשך המדרש עצמו, שהרי בהמשכו נאמר **פעמיים**: "כל המתמים עצמו" וכו'. נראה ברור אפוא, שכל מטרת המדרש לחנך אותנו להתהלך בתמימות עם בורא-עולם, ולהרחיק אותנו מאמונה בהשפעות הכוכבים, שהיא לאו מפורש מן התורה וכאמור אף סעיף מסעיפי עבודה-זרה.

אולם, רש"י לא הבין מאומה מכל מה שאמרתי, ושוב-ושוב אנו רואים שהוא לא היה מסוגל לחשוב מעבר לשטחיות הדברים הפשטניים. זאת ועוד, הוא אף הוסיף חטא ועוון על פשע סכלותו, מפני שהוא הדגיש וחייד את השקפת האסטרולוגיה, שהרי במדרש רק נאמר: "צא מאצטגנינות שלך", ואילו רש"י הרחיב ופירש: "אמר לו צא מאצטגנינות שלך **שראית במזלות שאינן עתיד להעמיד בן**" וכו' – ובזאת הוא למעשה מודה בהבלי האסטרולוגיה ואף מרומם אותה מאד, שהרי אם אברהם אבינו נהג לעיין במזלות, וודאי שיש בהם אמיתות וחכמה.

כמו כן, אף שרש"י כתב שמדובר בפירוש שהוא "לפי מדרשו", מניסוח דבריו עולה בבירור שאין לו שום כוונה שנבין את הדברים כמשל, והמדרש, כמו שראינו במקומות רבים, הוא כלי לגיטימי בידי רש"י לפרש את פשטי המקראות. והראיה, שכך אכן הבינו כל "חכמי ישראל" הטיפשים שקיבלו עליהם את רש"י לאלוה. כלומר, כל תלמידיו של רש"י רואים במזלות עניין אמיתי, לדוגמה: הם סוברים ששינוי נשם של אדם עשוי להשפיע על מזלו-גורלו ולשנות אותו – ובימינו האמונה הזו נפוצה מאד, ורבים הם אשר שמעתי עליהם שהוסיפו לעצמם שם נוסף או אותיות נוספות לשמם המקורי, ובעניין זה ראו: "תרבות שינויי השמות של המינים".

כללו של דבר, יש לפנינו ראיה נוספת לאופן שבו פירושו של רש"י חלחל עד לימינו וממשיך לזהם את מחשבתו של עם חכם ונבון בסכלות ובמאגיה, שהרי שינוי השם אינו גורם למאומה, אלא שינוי **מעשיו** של האדם וקריאתו לה' יתעלה בלב נשבר ונדכה, הם-הם אשר משנים את מעמדו של האדם לפני בורא-עולם, ומביאים עליו את כל הטובה אשר הבטיח ה' לאברהם.

"אם תשוב ישראל נאם יי אלי תשוב ואם תסיר שקוציך מפני ולא תנוד, ונשבעת חי יי באמת במשפט ובצדקה והתברכו בו גוים וב' יתהללו" (ירמיה ד, א-ב).

וחלילה לנו מלזלזל בהשפעתה של הזיה מאגית-פגאנית כמו שינויי השמות, כי ברגע שחודרת למחשבתו של האדם ההזיה שהמאגיה "פועלת" בתחום מתחומי החיים, נפתח לרווחה השער לחדירת כל ההזיות המאגיות-הפגאניות – כי אם המאגיה היא אמת ביחס לתחום מסוים בחיים המציאותיים, מדוע שהיא לא תהיה אמת לאמיתה בכל תחומי החיים? ומכאן הדרך לעבודה-זרה במחשבה או במעשה או בשניהם קצרה מאד, **כי המאגיה היא יסוד האלילות**, ובעניין זה ראו לעיין בדבריו של א' רביצקי, בספרו "עיונים מיימוניים" (עמ' 182–183):

"המאגיה מיוסדת אפוא על טעות בשתי רמות: מדעית ותיאולוגית. ברמה האחת, המדעית, [...] היא מיוסדת על אמונת הבל בהיבט מוגדר אחד של סדר העולם (אמונה בשפע רוחני מן הכוכבים, אמונה בסגולה פלאית של עצמים, אמונה באנרגיה הגלומה בשמות קודש, וכיוצא באלה). אולם ברמה האחרת, התיאולוגית, **הטכניקה המאגית עלולה להתקשר גם עם השקר הכולל האולטימטיבי, הלא הוא השקר של האלילות**. היא נעוצה בו בשורשה או שהיא מוליכה אליו [...] המאגיקון מייחס לעצמים פיסיים כוחות מטאפיזיים [=על טבעיים] עצמאיים **ובזה מערער על הריבונות האלוהית**; הוא בודה מליבו את קיומם של ישים עליונים המתווכים בין האל לעולם, וכך פוגע בטרנסצנדנטיות האלוהית [=בשלילת הגשמות]; וסופו שהוא מדיח את מאמיניו לעבודת כוכבים כפשוטה, כאשר הוא מכון את רצונם ואת הערצתם אל הכוכבים (ישים עליונים) ואל השפע הרוחני (כוחות מטאפיזיים) שהם מדמים בליבם לשאוב מהם [...] **המלחמה נגד המאגיה היא אפוא המלחמה למען זיכוכה וצירופה של אמונת הייחוד**".

מקור שני – במדרש בראשית רבה (מד, י), נאמר: "וַיֹּאמֶר אַבְרָם הֵן לִי לֹא נִתְּתָה זָרַע – אמר רב שמואל בר רב יצחק: [אמר אברהם להקב"ה:] המזל דוחקני ואומר לי אברם אין את מוליד, אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: הן כדברך, אברם לא מוליד אברהם מוליד, שרי אשתך לא תקרא שמה שרי, שרי לא תלד שרה תלד". נראה שמטרת מדרש זה ללמד, שאם האדם אינו זוכה לבנים עליו לפשפש במעשיו, וכל אדם צריך להיות ראוי לבנים ולבנות בהתאם למעלתו ולאישיותו לפני בורא-עולם. שינוי השם של אברם לאברהם ושרי לשרה, רומז אפוא על שינוי מסוים שחל **במהותם** של אברהם ושרה, כלומר על התרוממות רוחנית ומחשבתית מסוימת, שבזכותה זכו שניהם לבן אשר ימשיך את דרך האמת שהחלו לצעוד בה לפני אל-עולם.

ברם, רש"י הבין את כל המדרש הזה כפשוטו, כאילו באמת אמר אברהם אבינו להקב"ה "המזל דוחקני", ואיך היה יכול לידע מחבר המדרש הזה מה אמר אברהם אבינו להקב"ה? וכי הייתה לו רוח הקודש או נבואה? ואם היה מדובר במסורת שעברה מן הנביאים עד לימינו, היא לא הייתה נזכרת רק בדברי רב שמואל בר רב יצחק. ובכלל, וכי יעלה על הדעת שאברהם אבינו יזכיר את תועבות המזלות לפני ה' יתעלה?! לכן נראה ברור, שמטרת רב שמואל הייתה ללמד רעיון נסתר, או בדומה למה שאמרתי, או כל רעיון אחר שאינו מבטא את פשט הדברים.

זאת ועוד, רש"י לא הסתפק בציטוט המדרש כמות שהוא, הוא אף הוסיף עליו שבע מילים, אשר הן-הן אלה אשר גרמו לכל המהומה בעניין זה בימינו: "אברם אין לו בן, אבל אברהם יש לו בן. וכן שרי לא תלד, אבל שרה תלד, **אני קורא לכם נשם אחר וישתנה המזל**". כלומר, לפי רש"י קריאת שם אחר משנה את מזלו של האדם, וזו מסקנה של רש"י שלא נזכרה אף בפשטי המדרשים, והיא למעשה מהווה ראיה נוספת לכך שהוא הבין את אגדות חז"ל כפשוטן.

וכבר אמרנו שאמונה מאגית זו חלחלה במרוצת הדורות לעם-ישראל וזיהמה וממשיכה לזהם את מחשבתו של עם חכם ונבון **עד ימינו אנו!** ולהבנת חומרת האסטרולוגיה והריסת חומות הדת על-ידה ראו נא את המאמר בעניין המיסטיקה והאסטרולוגיה ונעל העניות המרופטת.

"הֵהֱמִיר גוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים? וְעַמִּי הֵמִיר כְּבֹדוֹ בְּלֹא יוֹעִיל!" (ירמיה ב, יא).

קארו הקראי – מגדולי משמידי דת האמת

מאמר זה הוא למעשה מאמר המשך למאמר: "האמנם השו"ע הוא שמונים אחוז רמב"ם?", וכן מאמר נוסף שמצטרף לסדרת המאמרים על השו"ע: "קארו – מגדולי מחללי שם שמים". מטרתם של המינים וקארו בתוכם הייתה ועודנה להשמיד ולהכחיד את כל יסודות התורה המחשבתיים ולעקור את כל דיני העבודה-הזרה מתורת משה – וכל זאת מפני שהם החליטו להפוך את עצמם ל"קדושי עליון" ולבעלי "כוחות נסתרים", ובמילים אחרות: לאלילים.

עיצוב דמותם כ"אדירי עולם" אשר כל רצ לא אניס להם, נשירת את רדיפת השררה, הכבוד והבצע הבלתי-נלאית שפשתה בקרבם. כלומר, כדי להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים וכדי לטמטם את ההמונים שהם אכן צדיקים וחסידיים כמשה רבנו ואף יותר מכך, הם נאלצו להחריב את הדעת ולהנציח את הבערות והסכלות, ואין דרך אחרת להשיג מטרה זו אלא על-ידי החרבת יסודות התורה המחשבתיים ועקירת דיני העבודה-הזרה מן התורה. שני העניינים הללו אפשרו להם להפוך את עצמם לאלילים אשר אין להרהר ולחקור ולבחון את דבריהם – ולאחר שהם מיצבו את עצמם ככומרים וכנביאי שקר, הפתח לעיצוב מחדש של תורת משה לפי תאוות לבם – נפתח לרווחה, והדרך להשגת שררה וכבוד ולהפוך את הדת לקורדום – נפרצה ונכבשה.

ברם, עובדה אחת מרכזית הפריעה למינים מאד, והיא: חז"ל קבעו **מסכת שלמה** בתלמוד שנקראת "מסכת עבודה-זרה". לפיכך, אי-אפשר היה להם למינים למחוק לחלוטין את הלכות עבודה-זרה מספריהם, וכמו שעשו לכל יסודות הדת המחשבתיים והמוסריים, ואם הם היו עושים כן – תרמיתם ואיוולתם הייתה נגלית ונחשפת לעין כל. מה הם עשו אפוא? ובכן, הם נקטו בטקטיקה מאד מתוחכמת שתוצאתה הלכה למעשה היא השמדת כל דיני העבודה-הזרה מתורת-האמת, והחשוב מכל: השמדת **יסודות** העבודה-הזרה החושפים את מינותם.

ביחס למחיקת יסודות התורה המחשבתיים והמוסריים, ובכן, כאן דרכם של המינים הייתה די פתוחה לשרפם ולהכחידם, שהרי אין מסכת ידיעת ה' או מסכת ייחוד ה' וכיו"ב, יש רק פסוקים ומסורת תורה-שבעל-פה שניתן לזייפה בקלות למי שבקי בזיופים. לפיכך, ביחס לידיעת ה' וייחודו וכן לשאר יסודות הדת המחשבתיים והמוסריים (כגון שלושה-עשר יסודות הדת והחובה לרסן את התאוות), כל שהיה עליהם לעשות הוא למחקם מספריהם, ואם מאן-דהו יתמה, כבר ימצאו איזה תירוץ חמקמק כמנהגם, שבו ינפנפו ויתעתעו – כי שערי תירוצי המינות לא ננעלו: "מִי חָקֵם וַיָּבֵן אֱלֹהִים נְבוֹן וַיֵּדְעֵם כִּי יִשְׁרִים דְּרָכָיו וַיַּצְדִּיקֵם וַיִּלְכְּ בָם וַיַּנְשְׁעֵם וַיַּנְשְׁלוּ בָם" (הו' יד).

וכך הם אכן עשו, הם מחקו את כל יסודות התורה המחשבתיים, ושיבשו ועיוותו את הלכות עבודה-זרה עד שהצליחו להשיג את מטרתם: יצירת דורות של הולכי-על-שתיים אורתודוקסים פרו-נוצרים, בורים ונבערים מדעת וממדע, עדר של כסילים שניתן לשלוט ולתמרן ולהחדיר לו בקלות כל הזיה פגאנית. כך הם הפכו את עצמם ל"גאוני עולם" ול"קדושי עליון" ול"אדירי התורה" וכיו"ב מן ההזיות – שהרי מוחות חולים עמוסי הבלים כבר יאמינו לכל הכזבים, ויאמצו את האלילות כדבר טבעי, וכזעקתו המרה של ירמיה (ב, ה): "וַיִּלְכְּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיְהַבְּלוּ".

בפירושו למסכת סנהדרין פרק חלק, הרמב"ם מלמד, שכל מי שרק מפקפק ביסוד אחד ויחיד משלושה-עשר יסודות התורה הוא בגדר מין ואפיקורוס וחובה לשנוא אותו להשמידו – כל-שכן מי **שגם** מחק והשמיד את כל יסודות הדת, **וגם** החריב את כל הלכות עבודה-זרה ויסודותיה.

והנה לפניכם דברי רבנו בסוף שלושה-עשר יסודות הדת הקדומים והנאמנים:

"וכאשר יפקפק אדם [אפילו רק יפקפק לעצמו!] ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו**, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מְשַׁנְאִיךָ יְיָ אֶשְׁנָא וּבִתְקוּמְמִיךָ אֶתְקוּטְט' [תה' קלט, כא]."

להלן נבחן כמה מן העיוותים המרכזיים של קארו הקראי וחבר מרעיו, ונוכיח את דברינו.

עיוות ראשון – דחיקת הלכות עבודה-זרה

קארו הקראי, בעקבות ינקי הפגאני, דחק את הלכות עבודה-זרה לחלק יורה דעה, כאילו הלכות עבודה-זרה הן אך ורק לדיינים... ובימינו, הכמורה-הראשית-לישראל איננה כוללת את דיני העבודה-הזרה במבחניה לא לר"ב אזורי ולא לר"ב עיר! ואפילו לא לבחינות ההסמכה לדיינות! נמצא, שהתרגיל של המינים הצליח מאד, שהרי הלכות עבודה-זרה אינן נלמדות בפועל!

ובמלים אחרות, הצעד הראשון שעשו המינים וצאצאיהם היה לעקור את הלכות עבודה-זרה מן ההלכות ההכרחיות לכל אדם יהודי, ובעשותם כן, המינים פָּפרו ביסוד החשוב והוא: שהציר שעליו סובבת כל התורה כולה הוא עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה. כפירה ביסוד החשוב הזה היא למעשה כפירה בכל התורה כולה, שהרי התורה קידשה מלחמה כנגד האלילות, ואילו הם עשו ככל אשר לאל-ידם, כדי לטשטש ולהכחיד את הלכות עבודה-זרה מן המציאות.

עיוות שני – זיוף הלכות עבודה-זרה והפיכתן להלכות עבודת-כוכבים

המינים וצאצאיהם זייפו את העניין המרכזי ביותר בהלכות עבודה-זרה והוא עצם שמן "עבודה-זרה". כלומר, הם החליטו משום מה, שבמקום לקרוא להלכות עבודה-זרה בשמן, הם יקראו להן הלכות עבודת-כוכבים, ועד-כדי-כך הם היו נלהבים בעניין זה, עד שבכל הלכות עבודה-זרה שמופיעות בשולחנו של הקראי, אפילו פעם אחת לא נזכר צמד המלים "עבודה-זרה"!

ואצרף ראייה להוכחת מגמתם של המינים מתוך הלכות עבודת הכוכבים של קארו (קמח, יב): כאשר קארו עוסק שם בדיני אדיהם של עובדי עבודה-זרה הוא מעיר הערה, וזה לשונו: "יש אומרים שאין כל דברים אלו אמורים אלא באותו זמן, אבל בזמן הזה אינם עובדי עבודת כוכבים, לפיכך מותר לשאת ולתת עמם ביום חגם ולהלוותם וכל שאר דברים". כלומר, בזמן הזה, הגויים שסביבות היהודים ביישוביהם בעולם (=באירופה, באסיה, ובארץ-ישראל), אינם עובדי כוכבים, לפיכך כל הדינים הללו שבכל הפרק, ובכל הספר, הינן למעשה לא רלבנטיות.

לעומת זאת, לפי חז"ל ורבנו והתורה-שבבעל-פה שניתנה לנו בהר סיני, עיקר הציווי בעבודה-זרה לא נאמר אך ורק בעניין עבודת השמש והירח והכוכבים, אלא הציווי הזה נאמר ביחס לכל נברא מהנבראים, מצוי או דמיוני, והנה לפניכם פסק חז"ל ורבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, א):

"עיקר הציווי בעבודה-זרה שלא לעבוד **אחד מכל הברואים**: לא מלאך, ולא גלגל, ולא כוכב, ולא אחד מארבע היסודות, ולא אחד מכל הנבראים מהם. ואע"פ שהעובד יודע שה' הוא האלוהים, והוא עובד הנברא הזה על דרך שעבד אנוש ואנשי דורו תחילה – הרי זה עובד עבודה-זרה".

עלינו להבין, כי זיוף כל-כך מהותי ומרכזי גרם להפיכת כל הלכות עבודה-זרה לעניין לא רלבנטי, שהרי הן נוגעות אך ורק לאי-אלו עובדי כוכבים ומזלות אשר נותרו בקצוות העולם הרחוקים! ובמילים אחרות, לפי קארו הקראי, כל מי שאינו עובד את הכוכבים באופן ישיר, הוא למעשה זך ונקי מכל סיג של עבודה-זרה! כך הם למעשה פתחו את הפתח לעבודה-זרה מכל מיני סוגים ומינים, כגון הגשמת הבורא, אשר מטמטמת את המחשבה לחלוטין ופותחת פתח רחב כאולם להחדרת עבודה-זרה נוספת, והיא: ייחוס כוחות אלהיים לאותם "קדושי עליון" (שהרי אם אלוה יכול להיות בשר ודם, גם בשר ודם עלי אדמות יכול להיות בעל כוחות מאגיים), אשר כה התאוו להיות במעמד של אלהים עלי-אדמות, שבו יוכלו להפיק שררה וכבוד ובצע ותאוות לרוב.

ואם יטען הטוען שהם עשו זאת בגלל "אימת הצנזורה", ובכן, אתמהא, איזו צנזורה איימה על קארו הקראי בשבתו בצפת? ומי מנע בעדם לתקן את הזיוף הזה במשך מאות רבות בשנים?

ובכלל, האם מותר לאדם יהודי לשבש, לזייף, לסלף ולהשחית את התורה-שבכתב ואת התורה-שבעל-פה, רק כי הוא חושש מה יאמרו הגויים? ודווקא בגלל שהשחיתו את תורת משה באו עליהם ייסורים קשים איומים ונוראים, ומתו בייסורי תופת באלף-אלפי מיתות משונות.

והנה לפניכם פסק רבנו בעניין זה בהלכות תשובה (ג, יד-יח):

"ואלו שאין להן חלק לעולם הבא, אלא נכרתין ואובדין, ונידונין על גודל רשעם וחטאתם, לעולם ולעולמי עולמים [...] שניים הם המשומדים: [...] והמשומד לכל התורה, **כגון החוזר לדתי הגויים בשעה שגוזרין שמד ויידבק בהן, ויאמר מה בצע לי להידבק בישראל שהן שפלים ונרדפים, טוב לו שייידבק באלו שידן תקיפה – הרי זה משומד לכל התורה כולה**".

כללו של דבר, העיוות הנורא הזה בשינוי שמן של הלכות עבודה-זרה להלכות עבודת-כוכבים, גרם בפועל להשמדתן הלכה למעשה של הלכות עבודה-זרה! זאת ועוד, עצם מציאותן הדחוייה הפכה אף היא לכלי בידי המינים להחדיר את טומאת השקפותיהם, שהרי בכל עת שיקום מאן-דהו ויזעק כנגד הליכתם בדרכי התועבה והטומאה, תמיד יוכלו לפשוט כנגדו את טלפיהם ולהתחסד: מה אתה רוצה? וכי קארו השמיד את הלכות עבודה-זרה? והרי הנה הן בספרו...

עיוות שלישי – מחיקת יסודות הלכות עבודה-זרה

המינים לא השחיתו רק את מעמדן ומשמעותן של הלכות עבודה-זרה, הם השחיתו ורוצצו במגפי ברזל מסומרים גם את **תוכנן** של הלכות עבודה-זרה – ואיני מדבר על סעיפי ההלכות, כיצד לנהוג בעיר הנידחת וכדומה (שגם בעניינים אלה יש הזיות ושיבושים למכביר, וכמעט בכולם יש עילגות לשון מבלבלת), אלא, הם השחיתו את **היסודות היסודיים ביותר** של כל איסורי עבודה-זרה, כגון: השחתת היסוד שעיקר עבודה-זרה הוא הפנייה לגורם מתווך, השחתת היסוד שאין לשתף את הפנייה לבורא-עולם עם שום גורם מצוי או דמיוני, השחתת

היסוד שאסור לתור אחרי מחשבות מינות וכפירה, השחתת האיסור להודות בעבודה-זרה אף-על-פי שאינו עובדה, השחתת הרעיון שכפירה בעבודה-זרה היא הודאה בתורה כולה, ועוד.

כל היסודות הללו מובאים בפרקים הראשונים של הלכות עבודה-זרה, וכן בפרק ג בהלכות תשובה ועוד, וכל העניינים הקריטיים הללו נמחקו לחלוטין מספרי הפסיקה של המינים!

יוצא אפוא, שהמינים נטלו מהלכות עבודה-זרה את מהותה ונשמתה, והותירו בה מקבץ אקראי של הלכות אשר נוגעות לעניינים טכניים בלבד, וגם אלה נוגעים אך ורק לכוכבי השמים...

עיוות רביעי – מחיקת כל יסודות התורה המחשבתיים

כאמור, כל מה שנותר לקארו הקראי מהלכות עבודה-זרה הוא רשימת הלכות טכניות שנוגעות לכוכבים ולפסילים בלבד. ברם, כל שאר יסודות הדת המחשבתיים: גם אלה שנוגעים לעבודה-זרה באופן ישיר ועקיף, וגם אלה שנוגעים לבסיס קיומנו כאומה ישראלית נבחרה, כולם-כולם נמחקו מספרו, כגון: ידיעת ה', ייחוד ה', שלילת הגשמות, קדמות הבורא, ייחוד הפנייה אליו, הנבואה, נבואת משה רבנו, תורה מן השמים, האיסור להוסיף ולגרוע עליה, השגחה, שבר ועונש, ימות המשיח ותחיית המתים – כל הדברים הללו נעדרים לחלוטין מספרו הקראי.

וראינו לעיל את דברי רבנו בעניין המפקפק ביסוד אחד, ומפאת חשיבותם הנה הם שוב:

"וכאשר יפקפק אדם [אפילו רק יפקפק לעצמו!] ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו, ועליו הוא אומר: 'הָלוֹא מְשַׁנְאִיךָ יְיָ אֱשָׁנָא וּבִתְקוּמָיִךָ אֶתְקוּטָא' [תה' קלט, כא]".

היש אפוא פקפוק גדול יותר ממחיקה גורפת ומוחלטת של כל יסודות הדת המחשבתיים?

עיוות חמישי – החדרת המאגיה לתוך הלכות עבודה-זרה

לתוך ההלכות שנועדו להרחיק מהאלילות ומהמאגיה, דווקא לשם קארו החדיר את האלילות והמאגיה! ועל חומרת ההזיות המאגיות אומר רבנו בספר-המצוות (לאווין לב), וכה דבריו:

"ובכלל המעשה הזה [איסור לא תעוננו] גם איסור מעשה אחיזת העיניים [...] והוא סוג גדול מסוגי התחבולות וקלות תנועת היד, עד שמדמים לאדם דברים בלתי-אמיתיים [...]. והוא מין ממיני הכשפים, ולפיכך סופג מלקות, ועם זה הוא גונב דעת הבריות, וההפסד הנגרם על-ידי כך עצום מאד, לפי שהדברים הנמנעים לחלוטין נעשים אפשריים בעיני הסכלים והנשים והנערים, ותורגל מחשבתם לקבל את הנמנעות ולחשוב שהם אפשריים להיות, והבן זאת".

במקומות לא מעטים הצבעתי על חומרת ההזיות המאגיות, וחשוב לשננה: כי ברגע שחודרת לאדם הזיה מאגית בכל תחום מתחומי החיים, חודרת לתודעתו המחשבה השגויה שיש למאגיה הפגאנית יכולת שליטה והשפעה על עולמינו, ומכאן הדרך קלה ומהירה מאד להחדרת הזיות מאגיות אליליות לכל תחומי החיים, שהרי אם המאגיה הינה אמת והיא קיימת ופועלת בעולמינו בתחום אחד, מדוע שהיא לא תהיה אמת קיימת ופועלת בכל תחומי החיים?

בנוסף להתפשטות ההזיות המאגיות כמו סרטן אלים וגרורתי במחשבתו של האדם, ולהרס המוחלט שהן גורמות ליכולתו של האדם להשיג השקפות נכונות בכל תחום מתחומי החיים, עצם האמונה בקיומן של ההזיות המאגיות מעלה ומצמיחה שתי רעות גדולות נוספות:

א) כל הזיה מאגית מנוגדת לציר שעליו סובבת כל התורה כולה: עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה, וזאת מפני שביסוד כל עבודה-זרה טמון שורש מאגי, שהרי ללא שורש מאגי אין קיום לשום עבודה-זרה. למשל, ללא האמונה ביכולתו של האליל להוריד שפע באופנים מאגיים דמיוניים, אין לעבודה-הזרה שום משמעות. נמצא, שההזיות המאגיות הן השורש לאמונה בכוחות-על-טבעיים זולת ה' יתעלה ויתרומם, והן אלה שמדרדרות לעבודתם וליראתם.

ב) מקור ההזיות המאגיות הוא בקרב העמים עובדי האלילים, אלה האמינו בקיומם של שדים דמיוניים ואף עבדו אותם ונתייראו מהם. כלומר, כל מי שמטמטם את המחשבה בהזיות השדים ודומותיהן הולך בחוקות הגויים ובהשקפותיהם המשחיתות, ואסור לנו, לעם חכם ונבון לתעות בדרכי ההבל של הגויים הרשעים והבהמיים, וכבר הזהירנו על זה ה' יתעלה: "תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ" (דב' יח, יג), וכדברי רבנו המפורסמים בסוף הלכות עבודה-זרה פרק יא:

"ודברים אלו כולן [=כל ענייני המאגיה שהובאו בפרק יא שם] דברי **שקר וכזב הן**, והן שהטעו בהן עובדי עבודה-זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהן. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להימשך **בהבלים האלו**, ולא להעלות על הלב שיש בהן תעלה [=תועלת], שנאמר: 'כִּי לֹא נַחֲשׁ בַּיַּעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל' [במ' כג, כג]. ונאמר: 'כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֵל מַעֲנֵנִים וְאֵל קֶסֶם יִשְׁמְעוּ וְאָתָּה לֹא כֵן נָתַן לָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יד].

כל המאמין בדברים אלו **וכיוצא בהן** [מענייני המאגיה וההזיות], ומחשב בליבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרה אותן, אינו אלא מן **הסכלים ומחוסרי הדעת**, ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלמה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים שאסרה התורה אינם דברי חכמה, אלא **תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת, ונטשו כל דרכי האמת בגללן**. ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים: 'תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יג; כלומר, אל תימשך אחרי המאגיה אלא אחיז באמונה זכה וברה]".

מהלכות רבנו לעיל אנחנו לומדים נכוחה, שההבלים, ההזיות והדמיונות **גורמים לנטוש את דרכי האמת!** ובמלים אחרות, אם האדם ממלא את מחשבתו בהבלים ובהזיות פגאניות הוא מחריב את צלם האלוה שבו, מתרחק מידיעת ה' יתעלה ומתדרדר לתהום הסכלות והבהמיות. וכל הזיה כזאת, וכל-שכן שלל הזיות כאלו, מרחיקות את האדם מאד מאל אמת שאין-כיוצא-בו, שהרי ביסוד כל הזיה מאגית נעוצה האמונה בקיומו של כוח על-טבעי זולת אל אמת.

וכבר הזהרנו במעמד הר סיני: "לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי" (שמ' כ, ג; דב' ה, ז).

כמו כן, עצם האמונה בקיומו של כוח מאגי על-טבעי שפועל באופן עצמאי, זולת אל אמת, כמו שדים ומכשפים ורוחות-רעות ודיבוקים וכיו"ב, וכל מין ממיני אמונות העבודה-זרה, כל זאת הוא בגדר חירוף וגידוף השם הנכבד והנורא, וכמו שפוסק רבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, י):

"כל המודה בעבודה-זרה שהיא אמת אף-על-פי שלא עבדה – הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא". והמודה בעבודה-זרה לא רק מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, אלא אף כופר בכל התורה כולה, ללמדנו על חומרת ההודאה בעבודה-זרה, וכפסק רבנו שם (ב, ז):

"מצות עבודה-זרה כנגד כל המצוות כולן היא, שנאמר: 'וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת' וכו' [במ' טו, כב], ומפי השמועה למדו שבעבודה-זרה הכתוב מדבר. הא [=הנה] למדת, שכל המודה בעבודה-זרה כופר בכל התורה כולה [=שהרי נאמר 'כָּל הַמִּצְוֹת'] ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, שנאמר: 'מִן הַיּוֹם אֲנִי אֶשֶׁר צִוֵּה יי וְהָלָא לְדִרְתֵּיכֶם' [במ' טו, כג]. וכל הכופר בעבודה-זרה מודה בכל התורה כולה, והיא עיקר כל המצוות כולן".

ואצרף לעניין זה את דברי רבנו במורה (ב, מז):

"כי אין רצוי לפניו יתעלה כי אם האמת, ואין מכעיסו כי אם השווא [השקר והמינות והאלילות], ואל יתבלבלו השקפותיך ומחשבותיך ויהיו בדעותיך השקפות בלתי נכונות רחוקות מאד מן האמת ותחשבים תורה, כי התורות [=המצוות] הן אמת צרופה אם הובנו כראוי, אמר: 'צֶדֶק עֲדוּתִיךָ לְעוֹלָם' [תה' קיט, קמד], ואמר: 'אֲנִי יי דִּבֵּר צֶדֶק מִיִּשְׁרָאֵל' [יש' מה, יט]".

ואחתום עניין זה בדברי תורת-האמת:

"כִּי אֲתָה בָּא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יי אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֵבַת הַגּוֹיִם הָהֵם, לֹא יִמָּצָא בְּךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ קֶסֶם קְסָמִים מַעֲוֹן וּמִנְחָשׁ וּמִכַּשֵּׁף, וְחָבֵר חָבֵר וְשָׂאֵל אוֹב וְיִדְעָנִי וְדָרַשׁ אֶל הַמֹּתִים, כִּי תוֹעֵבַת יי כָּל עֲשֵׂה אֱלֹהִים וּבְגִלַּל הַתוֹעֵבַת הָאֱלֹהִים יי אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיהֶם, תָּמִים תִּהְיֶה עִם יי אֱלֹהֶיךָ [ההליכה בתמימות היא ביעור המאגיה ועקירת העבודה-הזרה, והיא היסוד ליראת שמים, ולכן אונקלוס מתרגם שם: 'שְׁלִים תְּהִי בְּדַחֲלָתָא דְיִי אֱלֹהֶיךָ']" (דב' יח).

***

ועתה נעבור לעיין בכמה דוגמות להזיות פגאניות מתוך פסקי ההלכה של קארו הקראי:

1 בשולחנו הטמא, יורה דעה, הלכות מעונן ומכשף (קעט, ב), נאמר כך: "נהגו שאין מתחילין בשני וברביעי, ואין נושאים נשים אלא במילוי הלבנה". כלומר, לפי קארו, יש חשש להתחיל במלאכה או בפעולה בשני וברביעי וכו'. ובפסק זה הוא עובר על איסור תורה של לא תעוננו.

והנה לפניכם פסק רבנו בהלכות עבודה-זרה (יא, ט-י):

ט "אי זה הוא מעונן? אלו נותני העיתים שאומרים באצטגנינות שלהן יום פלוני רע ויום פלוני טוב, יום פלוני ראוי לעשות בו מלאכה פלונית, שנה פלונית או חודש פלוני רע לדבר פלוני".

י "אסור לעונן. אף-על-פי שלא עשה מעשה אלא הודיע אותן הקזבים שהסכלים מדמין שהם דברי אמת ודברי חכמה. וכל העושה מעשה מפני האצטגנינות וכיוון מלאכתו או הליכתו באותו העת שקבעו הוברי שמים הרי זה לוקה שנאמר: 'וְלֹא תַעֲוִנוּ' [ויקרא יט, כו]".

ואף שבהלכות האלה רבנו הרמב"ם מתייחס לאסטרולוגיה, נראה ברור שקביעת עתים לפי כל אמונת-הבל פגאנית היא בכלל לאו זה. שהרי בתורה לא נזכרה האסטרולוגיה דווקא אלא נאמר

באופן כללי "וְלֹא תִעֲנֶנּוּ". ועוד, בספרא, מדרש הלכה לספר ויקרא, נאמר באופן כללי: "לא תעוננו – אלו נותני העתים". ובספר המצוות להרמב"ם נאמר (לאווין לב): "ולשון ספרא: 'לא תעוננו – אלו נותני העתים', לפי שהוא נגזר מן עונה, כלומר לא יהיה בכם קובע עתים האומר עת פלונית רעה ועת פלונית טובה" – משמע כל קובע עתים, תהא הזיתו אשר תהא.

נמצא, שהאיסור של "וְלֹא תִעֲנֶנּוּ" הוא איסור כללי, ומפני שהאסטרולוגים הקדמונים היו ידועים מאוד בחישובי העונות, רבנו הזכירים כדוגמה למחשבי עונות. כמו כן, הרמב"ם קידש מלחמה במקומות רבים בכתביו נגד האסטרולוגיה והאסטרולוגים, ובכל מקום שעלה עניינם הוא ראה לנכון לגנותם (ובמאמר: 'מבט לאסטרולוגיה לאורו של הרמב"ם', הסברתי כיצד האסטרולוגיה היא בגדר עבודה-זרה, מפני שהיא מייחסת כוחות מאגיים לגרמי השמים).

(2) והנה עוד ראייה לתעייתו של קארו הקראי בהזיות האסטרולוגיה האלילית, כמו רבים מ"חכמי ישראל" החברים במועדון הסכלים ומחוסרי הדעת שייסדו כומרי-אדום ועבדיהם הנרצעים. אולם, כפי שגם ראינו בדוגמה לעיל, הקראי הרשיע עוד יותר מפטרוניו האירופים האשכנזים, שהרי הוא החדיר את המאגיה והאלילות לתוך ספר **הלכה למעשה**, ובזה החדיר את המאגיה והטומאה לחיי היום יום של עם-ישראל! והנה לפניכם דבריו בשולחן הטמא (ג"ח א, ב):

"המשכים להתחנן לפני בוראו יכוון לשעות שמשתנות המשמרות, שהן בשליש הלילה ולסוף שני שלישי הלילה ולסוף הלילה, שהתפילה שיתפלל באותן השעות על החורבן ועל הגלות, רצויה". ולא רק שהתפילה הכעורה הזו מאוסה ונגעלה מאד לפני ה' יתעלה, שהרי היא כופרת במצות לא-תעשה מפורשת, אלא, שבפסיקתה קארו הקראי שר"י נכנס לגדר החמור של מחטיאי הרבים, וכך פוסק רבנו בהלכות תשובה (ג, יד-יט) בעניין מחטיאי הרבים: "ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם, לעולם-ולעולמי-עולמים [...] **ומחטיאי הרבים** [...] אחד שהחטיא בדבר גדול כירבעם [...] ואחד שהחטיא בדבר קל אפילו לבטל מצות עשה [וכל-שכן שהחטיא במצות לא-תעשה שנוגעת לעבודה-זרה!]"

זאת ועוד, בהזיה הזו שקארו החדיר הוא למעשה קובע שהקב"ה מצוי בעולם שמושג הזמן חל עליו, ואם חל על הקב"ה מושג הזמן הרי שהוא בהכרח גוף, שהרי מושג הזמן נמדד באמצעות תנועות החומרים. כלומר, אם מושג הזמן חל בעולמות העליונים הרי שהמלאכים והקב"ה הם בעלי גופות, שהרי עולמותיהם הינם עולמות חומריים אשר בתנועתם נמדד מושג הזמן. ועוד על שלילת מושג הזמן מה' יתעלה, ראו במאמר: "הזוהר – הזיה פגאנית כעורה", דוגמה י.

(3) בשולחן הטמא, יורה דעה, הלכות מעון ומכשף (קעט, ה), נאמר כך: "חבר חבר זהו שעל ידי לחש מקבץ חיות או נחשים ועקרבים, יתושים ופרעושים". וכי חבר מקבץ חיות או נחשים וכו' בלחשיו המהובלים? וכי הוא מסוגל להזיז את כנף הזבוב או את רגל הפרעוש?

(4) בשולחן הטמא, יורה דעה, הלכות מעון ומכשף (קעט, ז), נאמר כך: "מי שרודפים אחריו נחש ועקרב, מותר לחבר כדי שלא יזיקוהו". וכי לחשוש לחשים מהובלים ירחיק את הנחשים והעקרבים מלרדוף ומלהזיק לאדם? מהי השוטות הזאת?! "וְאָדָם בִּיקָר בְּלִילֵין נִמְשָׁל בְּבִהְמוֹת נִדְמוֹ, זֶה דְרָכָם פֶּסֶל לָמוֹ [...] אָדָם בִּיקָר וְלֹא יִבִּין נִמְשָׁל בְּבִהְמוֹת נִדְמוֹ" (תהלים מט).

והנה לפניכם דברי רבנו בעניין החובר בהלכות עבודה-זרה (יא, יב):

"איזה הוא חובר? זה שמדבר בדברים שאין לשון-עם ואין להן עניין, ומעלה על דעתו בסכלות שאותן הדברים מועילים, עד שהן אומרים שהאומר כך וכך על הנחש או על העקרב, אינו מזיק; והאומר כך וכך על האיש, אינו ניזוק מהן; ואוחז בידו בעת שמדבר מפתח או סלע, וכיוצא בדברים האלו – הכול אסור. והחובר עצמו שאחז בידו כלום, או שעשה מעשה עם דיבורו, אפילו הראה באצבעו – הרי זה לוקה, שנאמר: 'לֹא יִמָּצֵא בְךָ... וְחֹבֵר חֶבֶר' (דברים יח, י-יא)".

ראינו אפוא, כי לפי קארו הקראי הטיפש, יש בכוחות המכשפים ההוזים "לקבץ חיות או נחשים ועקרבים, יתושים ופרעושים", וכן להרחיק ממנו נחש ועקרב "כדי שלא יזיקוהו" ... ברם, קארו הקראי פוסח על שתי הסעיפים, כי אף שנדמה לו שיש בכוח הלחשים לעשות את כל האמור, מדבריו עולה שאין בכוח הלחשים המהובלים הללו לרפא מכה שכבר חלה ונגרמה.

זה לשונו בהלכות מעון ומכשף (קעט, ו): "מי שנשכו עקרב מותר ללחוש עליו, ואפילו בשבת, ואף-על-פי שאין הדבר מועיל כלום הואיל ומסוכן הוא התירו, כדי שלא תיטרף דעתו עליו".

ושקר ואמת שמשמשים בערבוביה מעידים על מינות חמורה ומסוכנת, שהרי הרואים עלולים ליפול ברשתו, ולשגות במחשבה שמא מדובר באיש אמת שזכה לעזר אלה... וכך היא דרכם של הנוצרים והמוסלמים, אשר מצהירים מפורשות שהם מכירים במציאותו של בורא-עולם. אך כידוע, על-גבי כמה אמיתות בודדות, הם עורמים טונות של מינות סכלות ואכזריות.

כמו כן, כל המשתף שם שמים עם דבר אחר – נעקר מן העולם, ועיקר מהותה של העבודה-הזרה החמורה היא שיתוף עבודתו של ה' יתברך עם מתווך וסרסור להיות בינינו לבינו.

(5) טרם שנעיין בדברי הטמא, אבקש להקדים את הלכת רבנו בהלכות עבודה-זרה (יא, טו):

"הלוחש על המכה וקורא פסוק מן התורה, וכן הקורא על התינוק שלא ייבעת, והמניח ספר תורה או תפילין על הקטן בשביל שיישן – לא די להם שהם בכלל מנחשים וחוברים, אלא שהן בכלל הכופרים בתורה, שהן עושין דברי תורה רפאות גוף, ואינן אלא רפאות נפשות, שנאמר: 'וַיְהִי חַיִּים לְנִפְשָׁךְ' (משלי ג, כב)".

כלומר, לדעת רבנו, כל הלוחש פסוקים מן התורה על המכה – מנחש וחובר וכופר בתורה. לעומת זאת, בשולחנו הטמא, יורה דעה, הלכות מעון ומכשף (קעט, ח), הקראי אומר כך:

"הלוחש על המכה או על החולה ורוקק ואחר-כך קורא פסוק מן התורה, אין לו חלק לעולם הבא. ואם אינו רוקק, איסורא מיהא איכא. ואם יש בו סכנת נפשות, הכל מותר".

ובכן: **ראשית**, אסור לקרוא פסוקים מן התורה על המכה בכל עניין, ואפילו על חולה שיש בו סכנה שדעתו עלולה להיטרף עליו, שהרי בעניין זה רבנו פוסק: "מותר ללחוש" סתם, דהיינו רק כדי ליישב את דעתו מראים לו שלוחשים עליו; **שנית**, לפי קארו רק הרקיקה אסורה מהתורה, ואילו לחישת פסוקים על המכה היא רק בגדר איסור דרבנן! וברור כשמש שקארו מחניף למינים בהלכה זו, ומרחיק את מנהגיהם מגדרי אלה שאין להם חלק לעולם-הבא.

והנה פסק המינים בזה, וז"ל הלשלת שם: "הגה: ויש אומרים דכל זה אינו אסור אלא כשקורא הפסוק בלשון הקודש, אבל בלשון לעז, לא. (רש"י בשם רבו ובית יוסף). ומיהו ברוקק טוב לזהר בכל ענין, בפרט אם מזכירין השם, שאין לו חלק לעולם-הבא (כן משמע מהטור לדעת ר"י)".

כלומר, לפי רש"י, האיסור דרבנן של קארו הקראי, דהיינו לחישת פסוקי התורה על המכה, אינו אלא כשהמכשף קורא את הפסוקים בלשון הקודש, אך אם הוא קורא בלעז – מותר לכתחילה. כמו כן, לשלשת מדגיש ש"ברוקק טוב לזהר בכל ענין", כביכול הרקיקה היא עיקר האיסור! ולא אמירת הפסוקים מן התורה על המכה, ולא הפיכת התורה לאמצעי להפקת תועלת ורווחים ורפואה וטובות הנאה! ואין גבול לסכלותם, ואין גבול למינותם, שהרי הם אינם מפסיקים להשחית ולכרסם בהלכות התורה-שבעל-פה, ובמיוחד בכל מה שנוגע להלכות עבודה-זרה.

6 בשולחן הטמא, יורה דעה, הלכות מעון ומכשף (קעט, י), קארו אומר כך: "הבריא, מותר לקרות פסוקים להגן עליו מהמזיקין". האמנם? והלא לעיל ראינו שמדובר בחובר ומנחש וכופר בתורה! ושוב קארו הקראי מסלף ומזייף את התורה-שבעל-פה, והנה פסק רבנו שם (יא, טז): "אבל הבריא שקרא פסוקין או מזמור מתילים, **כדי שתגן עליו זכות קריאתו**, וינצל מצרות ונזקים – הרי זה מותר". אולם, מדברי קארו עולה שהפסוקים הם לחש מאגי המציל את האדם, ולא זכות האדם בקריאתם, ואף שמדובר בהבחנה דקה – בה האדם נכרת או זוכה לחיי העולם-הבא, ועל כגון זאת אומר הנביא: "וְצַדִּיקִים יִלְכּוּ בָּם וּפְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָּם" (הושע יד, י).

7 בשולחן הטמא, יורה דעה, הלכות מעון ומכשף (קעט, יא), נאמר כך: "למדוד האזור וללחוש עליו, מותר ואפילו בשבת". ואיך הוא העז להתיר ללחוש על החגור? וכי מדובר בסכנת נפשות? וכי מדובר באדם שאם לא נראה לו שאנו לוחשים על מכתו דעתו תיטרף עליו? והלא מדובר בלחישה על חגורה! וזו אלילות וסכלות. ומה שקארו כותב שמותר ואפילו בשבת, זה מראה עד כמה הוא בור ועם הארץ בענייני מחשבה ובהלכות עבודה-זרה, שהרי אין שום קשר בין האיסור לחבור-חבר לבין איסורי השבת, ואסור אפילו בפורים. ומה שרבנו אומר שמותר ללחוש "אפילו בשבת", אין זה אלא מפני שמדובר שם על **חולה שיש בו סכנה**, וחז"ל ורבנו ביקשו ללמד, שכמו שמרפאים חולה שיש בו סכנה בשבת, כך לוחשים עליו כדי שלא תיטרף דעתו עליו.

אגב, הלשלת הטמבל הוסיף שם: "והוא הדין שאר לחשים", ועל איזה לחשים הוא מדבר?

8 בשולחן הטמא, יורה דעה, הלכות מעון ומכשף (קעט, יב), נאמר כך: "מותר להתרפאות בקמיע, אפילו יש בהם שמות. וכן מותר לישא קמיעין שיש בהם פסוקים. ודווקא להגן שלא יחלה, אבל לא להתרפאות בהם מי שיש לו מכה או חולי, אבל לכתוב פסוקים בקמיעין, אסור".

וכבר ראינו לעיל שמי שלוחש פסוקים על התינוק כדי שלא ייבעת, דהיינו כדי להגן ולשמור עליו, הוא בגדר מנחש וחובר וכופר בתורה, אך לפי קארו לעיל, "מותר לישא קמיעין שיש בהם פסוקים [...] להגן שלא יחלה" – וקארו לא הבין את הכלל בכל העניינים הללו: כל מי שמדמה שהמצוות הן סגולות שפועלות להוריד שפע חומרי, חובר ומנחש וכופר בתורה, כי ייעודן הוא לא לפעול כסגולות שמורידות שפע חומרי, אלא ייעודן לרומם את נפשנו לחיי העולם-הבא. ובענייני קמיעות ההבל והשמות "הקדושים", ראו: "יחסו של הרמב"ם לקמיעות ולמאגיה".

9 בשולחן הטמא, יורה דעה, הלכות מעונן ומכשף, (קעט, יד), נאמר כך: "להשביע את החולה לשוב אליו לאחר מיתה להגיד לו את אשר ישאל אותו, מותר. ויש מתירין אפילו לאחר מותו, אם אינו משביע גופו של מת רק רוחו". והטמבל הפגאני והשחצן הלז לא ידע ולא יבין שמדובר באיסור מפורש של "דורש אל המתים", והנה לפניכם פסק רבנו שם בהלכה יז:

"איזה הוא דורש אל המתים? זה המרעיב את עצמו והולך ולן בבית הקברות, כדי שיבוא המת בחלום ויודיעו מה שישאל עליו. ויש אחרים שהם לובשים מלבושים ידועים, ואומרים דברים, ומקטירין קטורת ידועה, וישנים לבדן – כדי שיבוא מת פלוני ויספר עימו בחלום. **כללו של דבר: כל העושה מעשה כדי שיבוא המת ויודיעו – לוקה, שנאמר: 'לֹא יִמָּצֵא בָךְ... וְדַרְשׁ אֶל הַמֵּתִים'** (דברים יח, יא)"]

וגם השבעת החי לשוב אליו לאחר מיתה היא עשיית מעשה כדי שיבוא המת ויודיעו לפי דמיונו. ועדיין לא הצלחתי להבין איך אפשר להשביע את רוחו של המת כל-שכן את גופו... פשוט הזוי! ומהלכות אלה ניתן להבין עד כמה קארו הקראי היה פשוט מטומטם, מחוסר דעת לחלוטין.

10 בשולחן הטמא, יורה דעה, הלכות מעונן ומכשף (קעט, טו), נאמר כך: "אוחז את העיניים – אסור, ועל-ידי ספר יצירה מותר", והטור הוסיף והדגיש את טמטומו ומינותו שלו ושל קארו, שהרי לפי הטור "אפילו לעשות מעשה" מותר, וכמובן שזו גם כוונתו של קארו הקראי.

ומדובר בעבודה-זרה ברורה ומפורשת! שהרי מי שלוחש לחשים ועושה מעשים מהובלים במטרה לשדד את מערכות הטבע או להוריד שפע הוא בגדר מכשף אשר דינו בסקילה!

נמצא אפוא, שבהלכה הזו קארו הקראי שוקע עוד ועוד בתהום המינות והטמטום! שהרי לפי קארו מותר לעשות כשפים דמיוניים על-ידי ספר יצירה! ובמלים אחרות, קארו היה גם טיפש גמור אשר האמין שניתן לשדד את מערכות הטבע באמצעות שימוש בלחשים דמיוניים שמצויים בספר יצירה, וגם מכשף לוחש לחשים שחייב סקילה שהרי הוא התיר הלכה למעשה לפעול פעולות ולכשף כישופים שתכליתם להוריד שפע או לשדד את מערכות הטבע! והוא מתעה את העם אחרי ההבל, ומכשיל את עַמּוֹנוֹ בעוון עבודה-זרה שחייבים עליה סקילה!

ובעניינו של ספר יצירה הפגאני, ראו: "ספר יצירה – כמה אפשר להיות מטומטם?".

11 בשולחן הטמא, יורה דעה, הלכות מעונן ומכשף, (קעט, טז-יט), נאמר כך: "מעשה שדים, אסור. ויש מי שמתיר לישאל בהם על הגניבה [...] המקטר לשד לחברו ולכופו לעשות רצונו, חייב משום עובד עבודת כוכבים". ועצם העובדה שקארו מעלה בדעתו שמותר לשאול את השדים מי הגנב או היכן הגניבה, וכן העובדה שהוא מוסיף בעניין המקטר לשד: "לחברו ולכופו לעשות רצונו", כל זאת מצביע בבירור על העובדה שקארו הנבער והטיפש האמין בקיומם.

וכבר הרחבתי במקומות אחרים בעניין השדים, שהם עבודה-זרה קדומה וכעורה במיוחד (ראו נא סדרת המאמרים: 'השדים: נחלת השוטים והחטאים'), לפיכך אסתפק בהבאת דברי רבנו בעניין האמונה וההודאה בעבודה-זרה, בהלכות שם (ב, י): "כל המודה בעבודה-זרה שהיא אמת אף-על-פי שלא עבדה – הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא". וכאמור בהלכות

עבודה-זרה שראינו לעיל (ב, ז), המודה בעבודה-זרה לא רק מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, אלא אף כופר בכל תורת משה כולה, ללמדנו על חומרת ההודאה בעבודה-זרה.

ויתרה אף מזאת! קארו משרבט לעיל: "ויש מי שמתיר לישאל בהם על הגניבה" – ואף שכל פנייה לשדים היא בגדר עבודה-זרה שחייבים עליה **סקילה**, קארו התיר זאת הלכה למעשה!

עיוות שישי – סילוף מהות המינות כדי לכסות על מינות

כדי להבין את עיוותו של קארו בעניין זה, עלינו לחזור על הלכות תשובה (ג, טו):

"ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים: המינים [...] חמישה הן הנקראים מינים: [1] האומר שאין שם אלוה ואין לעולם מנהיג [=אתאיסט]; [2] והאומר שיש שם מנהיג אבל הם שניים או יותר [=המחופשים ליהודים שהלכו בדרכי השיתוף הנוצרות]; [3] והאומר שיש שם ריבון אחד אלא שהוא גוף ובעל תמונה [=רבים מראשוני אשכנז המגשימים]; [4] וכן האומר שאינו לבדו ראשון וצור לכל [=שיצר את העולם מחומר שהיה כבר קיים]; [5] וכן העובד אלוה זולתו כדי להיות מליץ בינו ובין ריבון העולמים [=עובדי המתים והקברים, עובדי האדמו"רים וה'גדולים', ושאר עובדי-האלילים במטרה שהם יורידו להם שפע מבורא-עולם] – כל אחד מחמישה אלו הוא מין".

לעומת כל הפירוט הזה, בהלכות עבודת כוכבים (קנח, ב) אומר קארו כך: "מיני ישראל, והם שעובדים לעבודת כוכבים" וכו'. כלומר, המינים לפי קארו הם עובדי עבודת כוכבים בלבד! ובזיוף הזה קארו למעשה הכשיר את כל סוגי המינות: מן ההגשמה דרך השיתוף ועד עבודת מליץ בינינו לבין הבורא! ואת זאת עשה קארו כדי לחפות על מינותו ועל מינות אדוניו האירופים בזיפם את תורתנו ובהחדירם את השקפות המינות וזוהמת המאגיה האלילית לתוך דתנו.

ומה שעשה כאן קארו הוא חמור בהרבה ממה שעשה הפוחז מפוסקיירא בהשגתו על הרמב"ם בהלכות תשובה (ג, טו), שהרי הפוחז מפוסקיירא הכחיש שההגשמה היא בגדר מינות, ואילו קארו הקראי הכחיש את כל סוגי המינות כולם! למעט עובדי עבודת הכוכבים והמזלות... ועל הפוחז ודומיו, שהיו מסופקים אם יש לה' יד וגוף ורגל ומעיים אומר רבנו ש"הם יותר תועים מן הבהמות" – וקארו גרוע מן הפוחז, שהרי הוא התעה באופן חמור ואנוש בהרבה את עַמּוֹ.

ובעניין הזה ראו נא את סדרת המאמרים: "אמונות אליליות בקרב רשעי אשכנז".

עיוות שביעי – סילוף התורה-שבעל-פה

כבר ראינו שקארו סילף את התורה-שבעל-פה בעניינים רבים, ברם מצאנו בענייני עבודה-זרה כמה סילופים אשר מעידים על נטייה חזקה אחרי הגויים ומעשיהם, ועל הקשר החזק שהיה בין הגויים שבארצות אירופה, לבין פטרוניו ואדוניו של קארו שישבו בתוכם ונתערבו בהם.

1 בהלכות עבודת כוכבים (קנא, יא) אומר קארו כך: "אסור ליתן מתנת חינום לעובד כוכבים שאינו מכירו". כלומר, מותר לכתחילה לתת מתנת חינום לגוי שאינו עובד לירח ולכוכבים, ואם הוא מכירו – גם לגוי אשר עובד לשמש ולירח ולכל צבא השמים, גם לזה מותר לתת מתנה.

ושבו הוא מסלף לחלוטין את התורה, והנה הלכת חז"ל ורבנו בעניין זה (עבודה-זרה י, ו):

"וכן אסור לספר בשבחן, ואפילו לומר כמה נאה גוי זה בצורתו, קל וחומר שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מדבריהם: שנאמר: 'וְלֹא תִחַנֵּם' [דברים ז, ב] – לא יהיה להם חן בעיניך, מפני שגורם להידבק עימו וללמוד ממעשיו הרעים. **ואסור ליתן להם מתנות חנים**".

כלומר, לפי התורה-שבעל-פה, אפילו לגוי שאינו עובד עבודה-זרה אסור לתת מתנה! אין ספק אפוא לדעתי, שקארו היה משועבד ונרצע לאדוניו המינים האירופים האשכנזים, אשר חיבבו מאד את קרבת הגויים הטמאים, למדו ממעשיהם הרעים, והחדירו לדתנו דת אלהים חיים את הזיותיהם הכעורות ושיטותיהם הנלוזות: "וַיִּתְעַרְבוּ בְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם" (תה' קו, לה).

(2) כדי להבין את סילופו הבא של הקראי, עלינו לעיין תחילה בפסקי תורת האמת והצדק.

וכה דברי חז"ל ורבנו בהלכות עבודה-זרה (י, א-ב):

[א] "אין כורתין ברית לעובדי עבודה-זרה כדי שנעשה עמהן שלום ונניח אותם [בארץ-ישראל] לעבדה, שנאמר: 'לֹא תִכְרֹת לָהֶם בְּרִית' [דברים ז, ב], אלא יחזרו מעבודתה או ייהרגו, ואסור לרחם עליהם [על הגויים עובדי עבודה-זרה], שנאמר: 'וְלֹא תִחַנֵּם' [שם]. לפיכך, אם ראה עובד עבודה-זרה אובד או טובע בנהר לא יעלנו. ראהו לקוח למות לא יצילנו. אבל לאבדו בידו או לדחפו לבור וכיוצא-בזה – אסור [=וסוג היחס הזה לגויים עובדי האלילים נקרא בלשון חכמים: '**לא מורידין ולא מעלין**'], מפני שאינו עושה עמנו מלחמה".

[ב] "במה דברים אמורים? בגוי, אבל מוסרי ישראל והמינים והאפיקורוסין מצוה לאבדן ביד ולהורידן לבאר שחת [=וסוג היחס הזה למינים נקרא בלשון חכמים: '**מורידין ולא מעלין**'], מפני שהן מצירין לישראל ומסירין את העם מאחרי ה', כישוע הנוצרי ותלמידיו [=כל תלמידיו בעלי ההגשמה והמאגיה למיניהם], וצדוק ובייתוס ותלמידיהן [=כל מחריבי התורה-שבעל-פה למיניהם, כגון המקובלים והתועים אחרי הקבלה הפגאנית] '**שם רשעים ירקב**' [משלי י, ז]."

הלכה נוספת בעניין זה נמצאת בהלכות עדות (יא, יא), וכה דברי רבנו:

"המוסרין והאפיקורוסין והמינים והמשומדים, לא הוצרכו חכמים למנות אותם בכלל פסולי עדות, שלא מנו אלא רשעי ישראל. אבל אלו המורדין והכופרין **פחותין הן מן הגויים**, שהגויים [אשר עובדים עבודה-זרה] 'לא מעלין ולא מורידין', ויש לחסידיהם [שקיבלו שבע מצוות בני נח] חלק לעולם-הבא. ואלו [=המינים וכו'] 'מורידין ולא מעלין', ואין להן חלק לעולם-הבא".

ברם, אצל קארו בהלכות עבודת כוכבים (קנח, א) נאמר כך: "עובדי גילולים משבעה העממין [...] אין מסבבין להם המיתה" וכו', דהיינו, כל ההלכות הללו כלל אינן רלבנטיות, שהרי הן אינן נוגעות אלא לגויים עובדי אלילים משבעת עמי כנען, אך לא לכל הגויים עובדי עבודה-זרה. וברור שסילוף זה נועד לטשטש את חומרת מעשי הגויים והשקפותיהם, הדומים לשל קארו.

"וַיִּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיִּהְיוּ אֲחֵרֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבְתֶם אֲשֶׁר צִוָּה יי אֶתֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת פָּהֶם [...] וַיִּקְסְמוּ קִסְמִים וַיִּנְחָשׁוּ וַיִּתְמַכְרוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יי לְהַכְעִיסוֹ" (מ"ב יז, טו-יז).

עיוות שמיני – החדרת אלילות האופל לעם-ישראל

כדי להבין מעט על תפקידו המכריע של קארו בהחדרת ספר-האופל לעם-ישראל, נעניין במקצת מדברי החוקר מוסא חלמיש הטיפש, והנה מעט מדבריו בספרו "הקבלה" (עמ' 161 ואילך):

"מעורבותו של ר' יוסף קארו [שר"י], מגדולי חכמי ההלכה שבכל הדורות [=חלמיש הטיפש כבר אמרנו?], בעולמה של הקבלה אינה צריכה כיום למודעי. דבריו הנחרצים של ר' אביעד שר-שלום באזילה [...] ההוכחות שהביא ד' תמר מתקופתו של קארו, וכמובן ספרו החשוב של ורבלובסקי – מספקים הוכחות משכנעות למדי [...] עם זאת ברור, שקארו קלט מן הזוהר יותר מאשר כל פוסק שקדם לו, וכן העניק להוראותיו סמכות מרחיקת לכת יותר משעשו קודמיו [...] אך נראה יותר, שהוא עצמו [=קארו הקראי] לא היה יכול להציע אמת-מידה מובהקת להסתמכותו על הזוהר, שהרי ברור, כפי שנראה, שלא בכל מקרה עשה שימוש בזוהר. היה זה יותר פרי החלטה אד-הוק של איש הלכה חריף ובעל כושר אנליטי [טיפש מטופש!], שבמוחו ובהווייתו לא חדלו מהתרוצץ שני עולמות שמדרך הטבע לא לעולם יכולים לדור הם בכפיפה אחת [...] על-כל-פנים, סמכות אוטוריטיבית הוענקה לספר הזוהר" (עמ' 161–164).

ואיך קארו יציע אמת-מידה להסתמכות על האופל? וכי מדובר בכללי פסיקה אלהיים? והלא מדובר בעבודה-זרה! וזו הסיבה שאין אצל קארו כללים ואמות-מידה באופן כללי ובהסתמכותו על האופל בפרט, כי אם היה מדובר בתורת-אמת, היו לפנינו היגיון צרוף וכללים ברורים (גם אם יש כמה יוצאים מן הכלל), שהרי תורתנו תורת-האמת היא בעלת היגיון ואיזון וכללים ברורים אשר מובנים היטב לשכל הזך והישר, וכמו שאומר רבנו במורה (ב, לט), וזה דבריו:

"כי הדבר השלם בתכלית האפשרית במינו, לא ייתכן שיימצא זולתו במינו כי אם פחות מאותה השלמות, או בהגזמה או בגירעון. [...] כך הדבר בתורה הזו כמו שביאר את איזונה ואמר: 'חֲקִים וּמְשֻׁפָּטִים צְדִיקִים' [דברים ד, ח], וכבר ידעת כי עניין 'צְדִיקִים' – מאוזנים".

כמובן שחלמיש הטיפש מרומם את קארו: "איש הלכה חריף ובעל כושר אנליטי", שהרי הוא-בעצמו חמור-חמורתיים אשר הפך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים באופנים מכוערים ביותר, וקארו הכשיר לחלמיש להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים ולאכול **מיליונים** מן התורה – איך אפוא חלמיש לא יהללו וישבחו? וזו הסיבה שכל הפרופ' של מדעי היהדות מהללים את קארו. מכל מקום, בתוך דבריו נרמזה האמת ביחס לספר האופל: "שבמוחו ובהווייתו לא חדלו מהתרוצץ שני עולמות שמדרך הטבע לא לעולם יכולים לדור הם בכפיפה אחת", וכמו שֶׁעָשׂוּ ויעקב שהתרוצצו בבטן הם אנטי-תזה זה לזה, כך האופל ותורת-האמת הינם שקר ואמת.

בהמשך דבריו בספרו (עמ' 169), חלמיש מציין מובאה מרכזית מאד בדברי קארו אשר מתארת באופן מדויק ותמציתי את יחסו של קארו לספר האופל הטמא, וכך אומר חלמיש: "יחסו המיוחד אל הזוהר עולה גם מתוך משפט [...] [וזה לשונו של קארו בספרו ח'רבת יוסף גו"ח כה] 'שבימי הפוסקים עדיין לא נגלה **ספר המאור הקדוש בעולם**' [עד כאן דברי קארו הקראי שר"י]".

ואנכי לתומי חשבתי שספר התורה שקיבלנו בהר סיני הוא ספר המאור הקדוש בעולם...

ובסיכום דבריו שם אומר חלמיש הטיפש, כך (עמ' 179): "אמנם נתברר לנו, שקארו הסתייע במקורות קבליים [...] אך לא עלה בידינו לקבוע כללים לדרכו [=ואיך יהיו כללים לסכלות ולטמטום ולשקרי המאגיה ההגשמה והאלילות? וכי יש סדר ומשטר במינות?]. אבל ברור כי בכך, ובהתפשטותם הגדולה של כתבי קארו, ניתנה לגיטימיות להוראות על-פי הקבלה".

ובמלים אחרות, קארו הקראי היה זה שהחדיר את הקבלה לעולם הפסיקה ההלכתי המעשי! הוא זה שהחדיר את צלם החזיר לתוך היכל ה' הטהור, הוא זה שעיוות וסילף וזייף את התורה-שבעל-פה בהזיות ובטקסטים פגאניים כעורים, הוא היה אפוא מגדולי משמידי דת האמת.

ואת המין הרשע הזה קאפח מכנה מאות פעמים בכינוי: "מרן"! ובעוד כינויים כגון "קדוש עליון", "אדיר התורה", "גאון עולם", ועוד כהנה וכהנה הבלים שנועדו לשמר את שררתו.

"כִּי מִקֵּטָן וְעַד גָּדוֹל כָּלֵה בִצְעַ בְּצַע מִנְבִּיא וְעַד כֹּהֵן כָּלֵה עֲשֵׂה שֹׁקֵר" (ירמיה ח, י).

שגגת תלמוד עולה זדון

חשוב להזכיר, שזיופיו של קארו הקראי חמורים מאד מצד נוסף, והוא הכלל ש"שגגת תלמוד עולה זדון", ואסביר: ביחס למנהיגי דת נְשְׁמֹרִים את הדרך לעם, אין מקום לשגגות: ואם הם טועים בהוראת הלכה כלשהי בשגגה כתוצאה מרשלנות בלימוד התורה וההלכה – הם כמזידים; ואם הם מורים הלכה מבלי ללמוד כלל את המקורות בעניינה – הם בגדר **מזידים**.

והנה לפניכם דברי רבנו במורה (ג, מא):

"וכאן חילקה התורה בין יחיד הדיוט או [=לבין] מלך או כהן גדול או מורה-[הוראה], ולמדנו מכך: שכל [מי ש]עושה או מורה-[הוראה] כפי עיונו, אם לא היה בית-הדין-הגדול או כהן גדול, הוא מסוג המזיד ואינו נחשב מן השוגגים [...] ועל-פי היסוד הזה אמרו ז"ל: 'שגגת תלמוד עולה זדון' [אבות ד, יג], כלומר, **שמי שאינו לומד היטב ומורה ועושה כפי חוסר ידיעתו הרי הוא כמזיד [...] אבל המורה כפי אי-ידיעתו הרי הוא מזיד בלי ספק**, לפי שלא קבע הכתוב התנצלות בהוראה בטעות כי אם לבית-דין-הגדול בלבד. אבל המזיד חָיִיב בעוֹנֶשׁ הכתוב [בתורה]: אם מיתת בית דין, או מלקות, או מכת מרדות על לאווין שאין לוקין עליהן, או תשלומין" וכו'.

אולם, אם אותם מנהיגי דת שוגים ומתעים את העם **ביסודות תורתנו**, אין צל של ספק שהם בגדר מזידים, שהרי לא מדובר בהלכות מסובכות שנדרש להן עיון מעמיק, אלא מדובר בעניינים פשוטים וברורים שמסורים באומה איש-מפי-איש עד משה רבנו ע"ה – כל-שכן וקל-וחומר ביחס לקארו הקראי **שגם** מחק את כל יסודות דתנו, וגם סילף וזייף את הלכות עבודה-זרה, וגם השחית את דתנו בהחדרת השקפות מאגיות-פגאניות. ולכן, הקראי איננו רק בגדר מי שמורה "כפי אי ידיעתו", אלה בגדר מי שמורה כנגד דרך האמת במכוון וביודעין, תוך השחתת דרך האמת והחדרת השקפות מינות שמחריבות את ישראל, וממיטות על עַמֵּנו ייסורי אימים.

כלומר, קארו אינו מסוג המזידים "הרגילים", הוא מסוג המזידים שמתעים את העם אחרי ההבל **במכוון וביודעין**, כדי לקיים את בצעם ותאוותיהם וזימותיהם והעבודה-הזרה שבידם.

ועל המינים מחטיאי הרבים, המתעים את עַמְנו אחרי התהו, פסקו חז"ל ורבנו בהלכות סנהדרין (יא, ו): **"האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם**, שנאמר: **'למען ישוב יי מחרון אפן ונתן לה רחמים [וְרַחֲמֶיךָ וְהַרְבֵּךְ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ] (דב' יג, יח)'"**.

ואזכיר שוב את דברי רבנו בסוף שלושה-עשר יסודות דתנו הטוהרים, וזה דבריו:

"וכאשר יפקפק אדם [אפילו רק יפקפק לעצמו!] ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו, ועליו הוא אומר: 'הלא משנאוף יי אשנא ובתקוממיה אַתְקוּט' [תה' קלט, כא]".

כל-שכן המשחיתים והמחריבים את יסודות הדת ומתעים את עַמְנו אחר השקפות מינות.

"עמי! מאשְׁרֶיךָ [=מנהיגריך] מתעים ודרך אַרְחֻתֶיךָ בִּלְעוּ [=התעו רבים אחרי ההבל והתהו אשר מורידים את עַמְנו ביגון שאולה] [...] [ולכן] יי בְּמִשְׁפָּט יָבוֹא עִם זִקְנֵי עַמּוֹ" (ישעיה ג, יב-יד).

סוף דבר

תם ולא נשלם. בתום המסע הזה לנבכי נפשו של קארו הקראי שהשחית את דת משה, אבקש להוסיף ולעיין בשתי הלכות מהלכות "עבודת כוכבים" של ג'וחא קארו בחלק יורה דעה (יורה מינות). ההלכה הראשונה היא מהלכות עבודת כוכבים (קנו, ב), וזה לשונו של הקראי שם:

"אסור לאיש להסתכל במראה, משום 'וְלֹא יִלְבָּשׁ גִּבֹּר' [דברים כב, ה], אלא-אם-כן משום רפואה, כגון שחושש בעיניו, או שמספר עצמו, או אם מסתפר מן העובד-כוכבים בינו לבינו. וכדי לִיְרָאוֹת אדם חשוב, מותר לראות במראה".

ובכן, כפי שנראה לקמן אין שום איסור להסתכל במראה, ומדובר בסכלות מוחלטת ובחוסר הבנה בסיסי מאד של התלמוד במסכת עבודה-זרה דף כט ע"א, והנה הסוגיה לפניכם:

"תנו רבנן, ישראל המסתפר מגוי רואה במראה [...] היכי דמי? ברשות הרבים למה לי מראה? ואי ברשות היחיד מאי הוי? לעולם ברשות היחיד, וכיוון דאיכא מראה מתחזי כאדם חשוב".

בעניין ההוראה של חכמים לישראל שמסתפר אצל גוי, להתבונן במראה: "רואה במראה", שואלים בתלמוד: **"היכי דמי?"**, דהיינו במה דברים אמורים? אם מדובר ברשות הרבים מדוע יש צורך במראה? שהרי ממילא הגוי יזהר ולא יפגע ביהודי שהרי יש רבים מסביב שרואים אותו; וגם אם מדובר ברשות היחיד מדוע יש צורך במראה? שהרי הספר הגוי ממילא יהיה מסוגל לפגוע ביהודי, מפני שאין איש רואהו. אלא, מדובר ברשות היחיד, ומדוע הורו לישראל להתבונן במראה כאשר הגוי מספרו? כדי שהגוי הספר יראה את היהודי מתבונן במראה ומקפיד על תספורתו, וכך הגוי יחשוב שהיהודי הזה הוא אדם חשוב ויזהר מלפגוע בו, שמא יבולע לו.

והואיל וכל עניין ההתבוננות במראה הוא רק דוגמה אחת מני רבות, שבהן היהודי עושה הצגה כלשהי שבאמצעותה הוא מחדיר לגוי את המחשבה שהוא-היהודי אדם חשוב כדי שהספר הגוי לא יפגע בו, רבנו כלל לא הביא את הדוגמה המסוימת הזו, ובמקום זאת כלל לנו פֶּלֶל אשר כולל את הדוגמה הזו ואת כל דומותיה, והנה פסקו בהלכות רוצח ושמירת הנפש (יב, ח):

"ואסור להסתפר מהן ברשות היחיד, שמא יהרגנו. ואם היה אדם חשוב [דהיינו שהוא אדם חשוב ידוע ומפורסם] – מותר, מפני שהוא [הגוי] מתיירא להורגו; ואם דימה לגוי שהוא אדם חשוב, כדי שיפחד ממנו ולא יהרגנו – הרי זה מותר להסתפר ממנו".

וכך יש להבין גם את התוספתא (עבודה-זרה ג, ה): "ישראל המסתפר מן הגוי רואה במראה מן הכותי אין רואה במראה. היתירו לבית רבן גמליאל להיות רואין במראה מפני שהן קרובין למלכות". כלומר, ישראל המסתפר מן הגוי רואה במראה – דהיינו מִדְּמָה לגוי שהוא אדם חשוב כדי שלא יהרגנו, אך המסתפר מן הכותי אין חשש שיהרגנו ולכן אין צריך להתבונן במראה ולדמות לו שהוא אדם חשוב. כמו כן, היתירו לבית רבן גמליאל "להיות רואין במראה" דהיינו להסתפר אצל גויים, מפני שהן קרובין למלכות וזקוקים להיראות ייצוגיים ולהסתפר תדיר. כלומר, התוספתא הזו בעניין בית רבן גמליאל היא **דוגמה** להיתר של חז"ל להסתפר אצל ספר גוי, כאשר היהודי הוא אדם חשוב ומפורסם או כאשר הוא מדמה לגוי שהוא אדם חשוב.

כללו של דבר, אין שחר להזיה של קארו הקראי בעניין האיסור להתבונן במראה. ברם, בהלכה הזו שראינו לעיל לא מדובר רק בסכלות ובחוסר הבנה בסיסי ביותר של פשט דברי חכמים בתלמוד, אלא מדובר גם בהרבה מעבר לכך, והנה שוב ההלכה של קארו הקראי לפניכם:

"אסור לאיש להסתכל במראה, משום 'לֹא יִלְבֹּשׁ גִּבֹּר' [דברים כב, ה], אלא-אם-כן משום רפואה, כגון שחושש בעיניו, או שמספר עצמו, או אם מסתפר מן העובד-כוכבים בינו לבינו. וכדי לִירְאוֹת אדם חשוב, מותר לראות במראה".

ושימו לב עתה לסוף ההלכה: "וכדי לִירְאוֹת אדם חשוב, מותר לראות במראה". כלומר, לפי ג'וחא קארו, אסור מן התורה לגבר להסתכל במראה, אך כדי להיראות אדם חשוב – מותר... ומהוראתו זו נלמד על עומק סכלותו, שהרי איך יעלה על הדעת לבטל איסור תורה רק כדי "להיראות אדם חשוב"? ובכלל, אֵיךְ הענווה? וכי מידה טובה היא להתרברב כאדם חשוב?

והלכה זו חושפת לדעתי גם את מינותו בביטול דין תורני (לפי דמיונו) וגם את סכלותו, כאילו יש מעלה ביהירות ובחיצוניות ובשאיפה להיראות "אדם חשוב", עד-כדי ביטול דין תורה...

***

ועתה להלכה השנייה, וכך משרבט קארו הקראי בשולחן הטמא (יורה מינות, הלכות חוקות העובדי כוכבים קעח, ג): "מי שאכל ושייר פתיתין על שולחנו, לא יביא פת שלמה ויניח על השולחן", ומהי הַשְׁטוּת הזאת?! והעיסוק במאגיה המטופשת הזו מחריב את המחשבה.

"אם יַעֲבֹדוּ בְּכִיו תּוֹרָתִי וּבִמְשַׁפְּטִי לֹא יִלְכוּ, אִם חֻקֵּי יִחְלְלוּ וּמִצְוֹתַי לֹא יִשְׁמְרוּ, וּפְקֻדֹתַי בְּשִׁבְט פֶּשַׁעַם וּבִבְגָעִים עֹנֶם" (תה' פט, לא-לג). אל תתפלאו אפוא על ייסורי האימים שהתרגשו על המינים האירופים וצאצאיהם... ועוד על קארו ראו: "שולחן המינות הצ(ר)פתי של קארו".

"וְהָיָה שֵׁם מְסֻלּוֹל וְדָרָךְ [=דרך האמת] וְדָרָךְ הַקֹּדֶשׁ יִקְרָא לָהּ, לֹא יַעֲבֹרְנוּ טִמָּא וְהוּא לָמוֹ [המינים לא יזכו ללכת בה לעולם אף שיראו את הדרך בעיניהם] הִלָּךְ דָּרָךְ וְאֲוִילִים לֹא יִתְעוּ [וכל ההולכים בדרך הצדק לא יתעו עוד, ואפילו האווילים שהותעו וטומטמו על-ידי המינים]" (יש' לה, ח).

שלושה דברי מילואים

א. בעניין הביטוי "עבודה-זרה" בשולחנו של הקראי

במאמר לעיל כתבתי כך: "בכל הלכות עבודה-זרה שמופיעות בשולחנו של הקראי, אפילו פעם אחת לא נזכר צמד המלים 'עבודה-זרה'!", וכוונתי היא לכך שבכל קבוצות ההלכות שקשורות לעבודה-זרה שבחלק יורה דעה (דהיינו הלכות עבודת כוכבים, הלכות חוקות העובדי כוכבים, הלכות מעונן ומכשף), כלל לא נזכר צמד המלים "עבודה-זרה"! יתר-על-כן, בכל רחבי שולחן הגילולים של קארו הקראי, נזכר צמד המלים "עבודה-זרה" פעמיים בלבד, ובראשי תיבות: (א) או"ח, הלכות בית-כנסת, סימן קנו: "ואף על גב דמזכירין **הע"ז**, מ"מ כוונתם לעושה שמים וארץ"; (ב) חו"מ, הלכות נזיקין, סימן שפה, סעיף ב: "המנסך יין חבירו **לע"ז**, לא נאסר".

ב. בעניין הכשרת הנצרות

בהלכות "עבודת כוכבים" סימן קמח, יב, אומר קארו הקראי כך: "יש אומרים שאין כל דברים אלו אמורים אלא באותו זמן, אבל בזמן הזה אינם עובדי עבודת כוכבים לפיכך מותר לשאת ולתת עמהם ביום חגם ולהלוותם וכל שאר דברים". כלומר, לפי קארו, הנצרות המגשימה המשתפת והמתועבת אינה בגדר "עבודת כוכבים", ולכן מותר לשאת ולתת וכו'. הוי אומר, קארו הקראי מכשיר הלכה למעשה את ההגשמה, השיתוף והמאגיה, וקובע שכל אלה אינן בגדר עבודה-זרה או כלשונו אינן בגדר "עבודת כוכבים".

ג. בעניין השו"ת "אבקת רוכל"

ואולי מאת ה' הייתה זאת שקארו הקראי יקרא לקובץ תשובותיו "אבקת רוכל", דהיינו אבקת הסוחר – וזאת כדי לרמוז לנו על-כך שהוא הפך את תורתנו לדת מסחר פרו-נוצרית: בהתירו ליהנות מכבוד תורה, בהחדירו את הסכלות והמאגיה, ובהשחתת תורתנו באפלת הקבלה.

ועיוותה והשחתתה של תורת משה חמורה אף יותר ממרידה ישירה בה' יתעלה, והנה לפניכם דברי הנביא שמואל ע"ה בעניין זה (ש"א טו, כג): "כִּי חָטְאתָ קֶסֶם מְרִי וְאָנֹכִי וְתִרְפִּים הִפָּצַרְתָּ, וַיִּוֹנֶתְךָ פִּירֶשׁ אֶת הַפְּסוֹק בְּעֵינָיו הַתּוֹסֶפֶת וְהַגִּירָעוֹן עַל חֻקֵּי הַתּוֹרָה: "אֲרִי כְּחוֹבֶת גּוֹבְרִיָּא דְשִׁאֲלִין בְּקֶסֶם, כִּן חֻבֶּת כָּל גִּבֹּר דְּמִסְרִיב עַל פְּתִגְמֵי אוֹרִיתָא, וּכְחוֹבֵי עֵמָא דְטַעֵן בְּתֵר טַעֲוִתָא, כִּן חֻבֶּת כָּל גִּבֹּר דְּבִצֵּר וּמוֹסִיף עַל מְלִי נְבִיא". כלומר, התוספת והגרעון על חוקי התורה חמורים בהרבה ממרידה ישירה במצוות ה' יתעלה! שהרי המורד במצוות התורה נמשל לשואל בקוסמים שדינו מלקות מן התורה (ואם השואל לא עשה מעשה פטור גם מן המלקות); ואילו **המוסיף והגרוע**, דהיינו המשחית והמעוות את התורה, נמשל לעובד עבודה-זרה שדינו במיתת סקילה!

ובדומה לזה מפרש רס"ג במשלי (כא, ב):

"כִּי חָטְאתָ קֶסֶם מְרִי וְאָנֹכִי וְתִרְפִּים הִפָּצַרְתָּ, אמר, כשם שבמשמעת [בהישמעות למצוות התורה שציוונו בהן ה' יתעלה בהר סיני] יש משמעת [=מצוה] חשובה מאחרת, כך בעבירות יש דבר חמור מדבר: עבודת האלילים שהיא 'תרפים' חמורה מן ה'קסם' שהוא ממיני הניחוש".

בלעם בן בעור פוער את פיו

על המאמר: "רש"י – ראש פרשני ההגשמה (חלק מז)", נכתבה הביקורת הבאה:

הכותב פה, מר דחוח-הלוי, הוא כאילו אמנן יצחק הסרוג? "אני, אני, אני, אני", זה מה שעולה מהדברים. כביכול כולם רשעים ואני הצדיק, כולם סכלים ואני המבין. תלמד קצת מוסר לפני שאתה פוער פה ונהנה לרמוס כל דבר יקר לאחרים. כמה שחץ, גאווה ועזות מצח יש בכל משפט פה. בכול טור רעיל פה. מהרוע שנזרק פה וההנאה הצרופה להשחית ולהשפיל אחרים ניכר כי אין אלוהים בנפשך. כי יהודי רחמן בן רחמן הוא [=וכי מותר לרחם על המינים?] ואינו מעז לגדף גדולים ממנו, בחוכמה ושיבה [=המינים הארורים הם 'גדולים בחכמה?']. ואף אם לדעתו הוא במעמד לבקר ומחובתו לבקר, יש דרך לעשות זאת, ויש צורה ראויה להתבטא [האם ראית כיצד התורה מתייחסת לעבודה-זרה?]. אבל הדרך הנמוכה והשפלה בה הכותב מתבטא מלמדת עליו, על אופיו וייתכן שעל מקורו. אתה, א' יצחק ודומיכם מאמתיים את התזה על מוצא חלקכם כגרי אדומים [=האשכנזים האירופים האדומים הפרו-נוצרים החליטו **שהתימנים** הם צאצאי גרים אדומים?]. הרוע הנפשי ששורה בכם אינו יהודי ואינכם שונים מאלה שלטענתכם סרו מהדרך. ואני בכלל לא קשור לעולם הפנטזיות והדמיונות בו אתם עוסקים [מי עוסק בעולם הפנטזיה? והלא הנני נלחם במאגיה הפגאנית], אינני דתי ואין בי אמונה בנעלם ובלא קיים [אתאיסט?], אבל יש לי כבוד בסיסי לדמויות מהעבר ולשמות גדולים [למה? כי הגננת דרורה הלעיטה אותך בגן על רש"י שהוא היה גדול? ועדיין מוחך תקוע בגן?]. ואין בי העוז להחשיב עצמי כמורה-דרך [מורה דרך? והלא אתה אתאיסט! איך בכלל עלתה המחשבה במוחך שאולי אתה ראוי להיות מורה?] שישמיץ ויגדף בהנאה צרופה את הטועים לשיטתו [=ולא לשיטתי הם מינים ארורים, אלא לפי מסורת התורה-שבעל-פה הקדושה שקיבלנו בהר סיני]. רק צאצאי נאנסות הפוגרומים וככל הנראה צאצאי גרי אדומים מסוגלים להתנהג כמו גויים שפלים.

וכך השבתי לבלעם בן בעור: מכלל דברי בלעך ראוי להתייחס אך ורק לטענה עניינית אחת ויחידה שעלתה מהם, והיא שאין לי זכות לפי דברייך לגנות בחריפות את המינים שהוכח שהם מינים ארורים ואשר התעו את עם-ישראל אחרי התהו וההבל והמיטו עלינו ייסורי גלות איומים ונוראיים. ובכן, יש לי חדשות בשבילך, הואיל ואינך דתי ואין לך אמונה, ברור גם שאינך יודע את ההלכה שנמסרה לנו איש מפי איש עד משה רבנו ע"ה בהר סיני, וגם אינך מכיר את התורה ואת יחסה הקטלני לעבודה-זרה בקרב הגויים וכל-שכן למינים מישראל. כלומר, אינך יודע שדרכי היא-היא הדרך שנצטוונו בה להתנהג עם המינים והמינות והעבודה-הזרה, ואם היה בך זרזיף של ענווה היית לכל הפחות קורא את חלק א בסדרת המאמרים הזו, ושם היית מגלה שכבר התייחסתי לטענתך המתעתעת בהרחבה, והנני מסביר שם בפרוטרוט מדוע יש הצדקה וחובה ומצוה רבה מאד לגנות את רש"י-שר"י ושאר הוזי ההזיות בחריפות רבה – הואיל והם מרחיקים אותנו מאלהינו ומייעודנו הנורא והנשגב. **אתה הוא** אפוא השחצן וגס הרוח, ומדברייך עולה שאתה גם צאצא לנאנסות הפוגרומים, כי כל הפוסל באופנים כל-כך שחצניים ונבובים – במומו פוסל. וכמה עלוב אתה בדברי בלעך השדופים משמץ של דעת וחכמה.

שער חמישי:

הדרדעים

האור תודוקסים

למה ערוסי הגן על הנבל שמואל טל?

בכתבה שפורסמה באתר "סרוגים" שכותרתה: "הרב רצון ערוסי: מי שמדבר על הרב טל בלי לראות חייב נידוי" (כח באייר תשע"ט), הובאה תשובה של ערוסי ובה הוא מגן בחירוף נפש על הנבל שמואל טל (אגב, מעניין שרובן המוחץ של התגובות לדברי ערוסי הן תגובות אוהדות מאד, ואין לי ספק ש'סרוגים' סיננו תגובות, כדי לתמוך בשמואל הנבל). וכך נאמר בראש הכתבה (www.srugim.co.il/345280 מי-שמדבר-על-הרב-טל-בלי-לראות-חייב-נידוי):

הרב רצון ערוסי, רבה של קריית אונו וחבר מועצת הרבנות הראשית, מתייחס לפרשת הרב שמואל טל, ואומר כי הוא סומך על הרב אשר וייס והרב שמואל אליהו שיידעו להוציא את כל האמת. בנוסף, הוא מותח ביקורת על-כל-מי שמדבר על הרב טל מבלי לברר, ואומר כי על-פי ההלכה אדם כזה חייב נידוי. בהקלטה [...] נשמע הרב ערוסי אומר: "פנו אלי מכיוונים שונים כדי להתייחס לפרשה המאוד מכאיבה ביחס לראש ישיבה – שבאמת הוא תלמיד חכם אמיתי, ושיש לו זכויות גדולות בהעמדת עולמה של תורה – בעניין החשדות כלפיו".

עד כאן הקטע הראשון מתוך הכתבה.

שימו לב! ערוסי מכנה את שמואל טל "ראש ישיבה" ו"תלמיד חכם אמיתי" ו"שיש לו זכויות גדולות בהעמדת עולמה של תורה"! פושע מכוער שחילל-שם-שמים בהפיכת תורת-אלהים לקורדום-חוצבים באופן שיטתי, ואף השתמש בסמכותו כדי לשגות בעריות חמורות מאד, הפושע הזה לפי ערוסי הוא "תלמיד חכם אמיתי", ואמור לי מי חבריך ואומר לך מי אתה...

עוד נאמר בכתבה:

הרב ערוסי פירט כיצד יש להתייחס לפרשה: "חייבים לטפל בעניין רק בהליך של בית דין [...] אולם, וזה מאוד משמעותי ועקרוני, חייב כל העניין להיות מטופל בחשאיות מתחילתו ועד סופו. הכל בחשאיות גמורה. אין החשאיות חלילה יוצרת מצב של אפשרות לשאת פנים, אלא זהו עיקרון ברזל שנמצא בתורת ישראל, שאם תלמיד חכם יש רינון כלפיו – יש לדון אותו אבל 'כסהו', לעשות הכל בחשאיות. לא חלילה כדי שיהיה משוא פנים אלא כדי למנוע חילול ה'".

הרב ערוסי הדגיש כי "זהו עיקרון ברזל בתורת ישראל, שאין לדון בפרהסיא מקרים כאלה, אלא בחשאיות. כמו כן כתב הרמב"ם בהלכות סנהדרין: 'אבל ראש ישיבה שחטא מלקין אותו בפני שלושה, ואינו חוזר לשררתו. גם אינו חוזר להיות אחד מראש הסנהדרין'. זה לא ראש ישיבה במובנים שלנו, אלא ראש הסנהדרין – שמעלין בקודש ואין מורידין".

עד כאן הקטע השני מתוך הכתבה.

ערוסי החליט שעל כל העניין להתנהל בחשאיות והוא מדגיש זאת שוב ושוב, אך הוא תועה ומתעה, ואסביר מדוע: ערוסי סומך בדבריו על פסק רבנו בהלכות סנהדרין ומסתיר במכוון את פסק רבנו בהלכות תלמוד תורה! וזאת התעייה חמורה מאד אשר נוגעת לחילול-שם-שמים!

והנה לפניכם פסק רבנו בהלכות תלמוד תורה (ז, א):

"חכם זקן בחכמה, וכן נשיא או אב-בית-דין שסרח, אין מנדין אותו בפרהסיה לעולם, אלא-אם-כן עשה כירבעם בן נבט וחבריו [דהיינו כשחטא ביד רמה]. אבל כשחטא שאר חטאות [דהיינו כשחטאיו לא נעשו ביד רמה ובעזות פנים] מלקין אותו בצנעה שנאמר: 'וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁלְתָּ גַם בְּבֵיתְךָ' [הו' ד, ה], אף-על-פי שבשל פְּסָהוּ כְּלִילָה, ואומרים לו: הִפְּכֵהוּ ושב בביתך".

מדוע ערוסי לא מצטט את ההלכה הזו כמו שהוא מצטט את ההלכה מהלכות סנהדרין? ובכן, נראה לי שערוסי יודע היטב ששמואל טל הוא בגדר העושים ביד רמה כירבעם בן נבט וחבריו. דהיינו הוא חטא ביד רמה ובפרהסיה, שהרי גם לאחר שנתפרסמו העדויות נגדו וההאשמות הקשות כנגדו הוכחו, הוא המשיך להילחם על שררתו הרמה ועל תפקידו כראש ישיבה!

ויתרה מזאת, מה שנאמר בהלכה שיש לנהוג בחשאיות הוא אך ורק כאשר העניין לא נחשף לציבור, אז יש לכסות את העניין "כלילה". ברם, כאשר העניין נחשף כבר לציבור, ויש חילול-שם-שמים גדול מאד בפועל, כל ניסיון לכסות ולהסתיר את העניין יהפוך לחילול-שם-שמים! וזה בדיוק מה שעושה כאן ערוסי, הוא מחלל-שם-שמים בצאתו להגן על קולגה – כומר שכיר מתועב, אשר חטא בעריות חמורות מאד, תוך ניצול סמכותו ותוך החדרת הזיות שיש לו "רוח הקודש" מאת ה' יתעלה, ממש כמו כומרי הנצרות אשר מתעללים בילדים בשם הדת...

אגב, ערוסי או טיפש או שקרן, שהרי מה שהוא אומר בסוף דבריו לעיל הוא שקר וכזב: "זה לא ראש ישיבה במובנים שלנו, אלא ראש הסנהדרין – שמעלין בקודש ואין מורידין". כלומר, ערוסי טוען שרק אם החוטא היה מראשי הסנהדרין הוא אינו חוזר לשררתו, אך אם הוא סתם ראש ישיבה אין להורידו משררתו! ולשון ההלכה זועק כנגד דברי ערוסי השקריים: "אבל ראש ישיבה שחטא מלקין אותו בפני שלושה, ואינו חוזר לשררתו. גם אינו חוזר להיות אחד מראשי הסנהדרין". כלומר, כל ראש ישיבה אינו חוזר לשררתו, ואפילו אם הוא מראשי הסנהדרין.

אמנם, צודק ערוסי באמרו: "זה לא ראש ישיבה במובנים שלנו", שהרי ראשי הישיבות בימינו הינם כומרים שכירים שחוצבים תורת-אלהים-חיים ומתעים את העם אחרי התהו וההבל.

***

ערוסי גם נחלץ לומר דברי חנופה לבית-הדין של רבי-החוצבים וייס ואליהו:

"מבחינה זו אני סומך על הגאונים הרב אשר וייס והרב שמואל אליהו, שאכן הם באמת יעמדו על המשמר ושההליך יהיה תקין ללא שום משוא פנים".

האמנם? האמנם יש לסמוך על "הגאונים" אשר וייס ושמואל אליהו? ובכן, הבה נעיין בתוצאות פסיקת בית הדין האורתודוקסי של וייס הטמא ואלי החתול, מתוך ויקיפדיה (ערך: ש' טל):

במאי 2019 התפרסמו טענות על התנהלות לא-אתית של הרב טל. הרב שמואל אליהו טען, בין השאר, שהרב טל שכנע אישה להתגרש מבעלה בהבטחה שתינשא לו, הסכים לפצותה בסכום של חצי מיליון ש"ח, והעביר לה רק חלק מהסכום. הטענות נידונו בבית-דין שהוקם

בידי הרב אשר וייס, בהסכמת הרב אליהו. ביולי 2019 פרסם בית הדין את מסקנותיו, וכתב ששלח את המחשב של הרב טל למומחים שבדקו אותו היטב, והגיע למסקנה שבניגוד לטענות – לא היו בו מעולם תמונות תועבה.

לצד זאת, מתח בית-הדין ביקורת על היסמכותו של הרב טל על רוח הקודש ועל הקשר שניהל בעקבות כך עם אותה אישה בעודה אשת איש, שאותו כינה "פסול ביסודו". **לנוכח זאת פסק בית הדין כי הרב טל יוכל להמשיך לעמוד בראשות הישיבה וללמד תורה**, אך עליו לא להתרכז בעיסוק בהנהגה ציבורית ולהימנע מעצות בנושאים אישיים כגון זוגיות ורפואה, וכן להימנע מקבלת נשים לשיחות (דבר שהרב טל הפסיק מעצמו עוד תקופה קודם). עוד פסק בית-הדין כי על הרב טל להודיע ברבים "באמת ובתמים, בעל-פה ובכתב, שכל ההישענות על רוח הקודש בטעות יסודה ולחדול לחלוטין מדרך זו". לאחר פרסום הפסק, דיבר הרב טל בפני תלמידיו ואמר כי טעה בעניין רוח הקודש שייחס לעצמו [האם יש הקלטה שהוא אמר זאת?].

עד כאן מתוך ויקיפדיה.

ובכן, הראיתם לדעת, כי אין לסמוך על בית-הדין של החוצבים הארוזים וייס ואליהו, הואיל והיה עליהם להסיר את שמואל טל מתפקידו לאלתר – שהרי סוף-סוף הם מודים שהוא ייחס לעצמו "רוח הקודש" כדי לפתות אשה נשואה לשכב עמה, ובנוסף לעריות החמורות מאד, כל מי שמייחס לעצמו כוחות נבואיים בשקר הוא בגדר נביא שקר שדינו מוות לפני סנהדרין-אמת! כמו כן, מישהו יכול להאמין ל"מומחים" שבדקו את מחשבו של שמואל טל? וחזקה על מי שנכשל בעריות בפועל ומייחס לעצמו כוחות נבואיים בשקר, שהוא פרוץ בזימה ובתועבה.

***

בהמשך דבריו בכתבה ערוסי פונה לערכאות כדי להצדיק את חילול-שם-השמים שבידו:

בהמשך מתייחס הרב ערוסי לדיווחים בתקשורת ואומר: "בעידן הזה על-אחת-כמה-וכמה שאסור לנו בשום-פנים-ואופן לדבר בנושא כלל ועיקר. אנחנו נמצאים בעידן של תקשורת חברתית, שיטה מודרנית שלא מקובלת על תורת ישראל כלל ועיקר. בשיטה המודרנית כל איש שחשוד, ובמיוחד אישיות בכירה – אם זה ראש ממשלה, נשיא, שר, רב, וכו' – הרי עוד בטרם התקיים ההליך מדברים בכלי התקשורת ומקיימים משפטי שדה. זכות החפות אשר תמיד מדברים עליה לא מתקיימת כלל אלא נרמסת בראש חוצות. לא זו בלבד, אלא הם לא מבינים שהעיקרון הנפלא והמושכל של תורת ישראל, של אישיות בכירה כמו תלמיד חכמים אשר סרח – נועד למנוע חילול ה' ושבר של אמון בין הציבור והמוסדות שאותה אישיות מייצגת".

עד כאן הקטע השלישי מתוך הכתבה. נמצא, שערוסי פונה לחוקי הערכאות כדי שיסייעו לו להצדיק את כפירתו בתורה! שהרי לפי תורת משה חובה להתנער משמואל טל הנבל ולהוקיע אותו בשער בת רבים! רק כך היה ניתן למנוע חילול-שם-שמים. ברם, לא רק שערוסי תמך בהשאתו של שמואל טל בתפקידו ושררתו כראש ישיבה וקהילה, הוא גם חתר להסתרת מעשיו הרעים מכוח "זכות החפות" של הערכאות! אולם, דבריו של ערוסי הינם התעיה ברורה, שהרי במקרה של טל הנבל "זכות החפות" לא קיימת כלל! שהרי הוא הודה במעשיו...

אגב, נשים לב לדברי ערוסי: "אנחנו נמצאים בעידן של תקשורת חברתית, שיטה מודרנית שלא מקובלת על תורת ישראל כלל ועיקר". ואוי לנו אם לא היינו בעידן של תקשורת חברתית, כי אם היינו עדיין בעידן של תקשורת ממוסדת האמת לעולם לא הייתה יוצאת לאור, גם לגבי הכומרים השכירים האורתודוקסים, כמו ערוסי וחבר מרעיו, אשר מחללים-שם-אלהים-חיים.

ברם, מכיוון שהתקשורת החברתית חושפת ושופכת אור על נכלוליהם ותעלוליהם וזימתם של כומרי הדת האחרים, ערוסי החליט שזו "שיטה מודרנית שלא מקובלת על תורת ישראל כלל ועיקר". אך הוא שכח לומר, ששיטת הכמורה האורתודוקסית לא רק שהיא לא מקובלת על דת משה, היא בגדר חירוף וגידוף השם הנכבד והנורא, הפיכת תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, והתעיית העם אחרי ההבל, וכאשר יש סנהדרין דינים כדן המינים: "מורידין ולא מעלין".

***

עוד נאמר בכתבה הנדונה בסרוגים:

בסוף דבריו אומר הרב ערוסי: "לכן עמדתי בעניין הזה כאמור: **(א)** בית דין שיטפל בהליך דייני לחלוטין ללא משוא פנים; **(ב)** חשאיות לחלוטין, לרבות הסופיות של הדין. זה תנאי מוחלט ואיסור גמור, כפי שראינו מהתשובה של רבנו. אבל האדם שדיבר נגד התלמיד חכמים ולא ראה בעיניו – חייב נידוי. כל מי שהופך להיות חלק מהתקשורת החברתית ומדבר כאילו הוא יודע וראה, כשהוא לא ראה ורק ניזון מהרינונים והשמועות – חייב נידוי. זו העמדה האמיתית, ועליה יש להגן. במיוחד מכיוון שמדובר בבני ישיבות – קטנה בגדולה – שאסור לקרוע את הנשמות הטהורות שלהם כשהם עוסקים כעת בתורה ושומעים את חרושת השמועות הללו. הפגיעה בהם איננה נוראה, ומי יודע אם חלילה מי מהם יעזוב את התורה בגלל שבר או חילול ה' – זה יהיה עוון גדול מאוד על כל המפיצים והמדברים. כבוד ה' הסתר דבר – יש דין ויש משפט שיתקיים מהחל ועד כלה בהליך דייני עד גמר. ה' יצילנו משגיאות, הקב"ה יסייע לנו להימנע מחילול ה' ותורתו הקדושה, ולקדש שם שמיים ברבים".

עד כאן הקטע הרביעי מתוך הכתבה.

וה' לא הציל אותו משגיאות, כי הוא לא ראוי לכך: בשל התעיית העם אחרי ההבל והמינות וכן חציבת התורה במשך עשרות רבות בשנים וחילול שם אלהים חיים, ואסביר את הדברים:

כאמור, החובה להסתיר את מעשיו של אב-בית-דין שסרח היא אך ורק כאשר הוא חטא בסתר והדברים טרם נתפרסמו לציבור, אז ורק אז, יש חובה להסתיר את הדברים ולהעביר אותו משררתו כדי שלא יתחלל-שם-שמים. ברם, לאחר שהדברים כבר נתפרסמו והחוטא עושה ביד רמה כירבעם בהתעקשותו להישאר בשררתו ובתפקידו, חובה להוקיע אותו בשער בת ברבים! ומה שערוסי אומר שיש לכסות עליו ולהסתירו, דווקא בזה יש חילול-שם-שמים גדול מאד!

כמו כן, מה שערוסי מצדיק את דבריו והתעיותיו: "כפי שראינו מהתשובה של רבנו", כבר נאמר לעיל שלא לחינם ערוסי אינו מצטט את דברי רבנו בהלכות תלמוד תורה (ז, א), על אב-בית-דין שעושה ביד רמה כירבעם, כי הדבר יחשוף את רשעותו ושעבודו לממסד האורתודוקסי.

וערוסי מגדיל לההביל באמרו: "אבל האדם שדיבר נגד התלמיד חכמים ולא ראה בעיניו – חייב נידוי. כל מי שהופך להיות חלק מהתקשורת החברתית ומדבר כאילו הוא יודע וראה, כשהוא לא ראה ורק ניזון מהרינונים והשמועות – חייב נידוי. זו העמדה האמיתית, ועליה יש להגן".

ודבריו רשע ופשע, והוא בעצמו חייב נידוי, שהרי שמואל טל הודה במעשים המיוחסים לו! ואף החל לשלם לאשה הנשואה ההיא את דמי השתיקה על סך חצי מיליון ש"ח! כמו כן, לאחר כל הדברים הללו, נחשד שוב שמואל טל בשקיעה בעריות, והנה הדברים מתוך ויקיפדיה שם:

בינואר 2020 פרסמו הרבנים חיים דרוקמן, דב ליאור, יעקב אריאל, יהושע שפירא ואליקים לבנון מכתב שבו נאמר כי "בעקבות גילויים חדשים על קשרים אינטימיים של הרב טל עם אשה נוספת, עובדת הישיבה – התנהגותו מחללת שם שמים ומבזה את תורת ישראל, הוא מהווה דמות חינוכית שלילית וחל איסור מוחלט ללמוד בכל מוסדותיו".

עד כאן מתוך ויקיפדיה.

ואני תמה, מדוע ערוסי סומך על בית-הדין של וייס ואליהו ואינו סומך על דרוקמן, ליאור, אריאל, שפירא ולבנון? אלא, כל דבריו הינם חילול-שם-שמים אחד גדול מאד, והסתרת האמת מתוך כוונה אחת בלבד: להגן על ממסד הכמורה האורתודוקסי ולשמר את חציבת התורה שבידו.

כמה צבועים נאלחים וגרוטסקיים הם אפוא דבריו בסוף תשובתו: "ה' יצילנו משגיאות, והקב"ה יסייע לנו להימנע מחילול ה' ותורתו הקדושה, ולקדש שם שמיים ברבים".

***

ולסיום אעיר על דברי ההתחסדות של ערוסי בקטע האחרון שנזכר לעיל מתוך הכתבה:

"במיוחד מכיוון שמדובר בבני ישיבות – קטנה כגדולה – שאסור לקרוע את הנשמות הטהורות שלהם [=מחללי שם שמים] כשהם עוסקים כעת בתורה ושומעים את חרושת השמועות הללו [שמועות? והלא טל הודה במעשיו!]. הפגיעה בהם איומה ונוראה, ומי יודע אם חלילה מי מהם יעזוב את התורה בגלל שבר או חילול ה' – זה יהיה עוון גדול מאוד על כל המפיצים והמדברים. כבוד ה' הסתר דבר – יש דין ויש משפט שיתקיים מהחל ועד כלה בהליך דיניי עד גמר".

וזה חידוש שלא שמענו כמותו, דהיינו שיש לעקם את ההלכה ולחלל-שם-שמים באופנים שלא יסולחו נגד כל ישראל, כדי שלא "לקרוע את הנשמות הטהורות שלהם כשהם עוסקים כעת בתורה", האמנם? ואיך ערוסי הפך את ההגנה על מי שחוטא בעריות וטוען נבואה בשקר לקידוש-שם-שמים? וכי הידיעה שטל חטא ופשע גרועה מן ההסתרה והכיסוי ומהשאתו על כנו בתפקידו כראש ישיבה וקהילה? כלומר, האמנם עדיף לכסות ולהסתיר על הזנאי מאשר להוקיע אותו ואת חטאו לעיני השמש? והלא אמת מארץ תצמח! והוא אף הודה במעשיו!

אלא, העברתו מתפקידו לאלתר היה בה קידוש-שם-שמים גדול מאד! כי הוא כבר הודה במיוחס לו! ולתלמידים נאמר שהוא חטא ושב בתשובה וייתן את הדין על מעשיו לפני בורא-עולם! דווקא התייחסות אמיתית של יושרה בעניינו של טל הייתה מקדשת-שם-שמים.

ובמלים אחרות, דווקא השארתו על כנו יש בה חילול-שם-שמים והעברת מסר איום ונורא לתלמידים: אדם יכול לחטוא בעריות החמורות, ואפילו להפריד אשה מבעלה, ועדיין לשמש **כראש ישיבה וקהילה!** ודווקא המסר הזה של שקר וזימה הוא-הוא הרעה החולה הגדולה.

ויתרה מזאת, ערוסי חושש לעשרות תלמידים שאולי ייצאו לתרבות רעה, אך לא חושש למיליוני עם-ישראל אשר רואים ושומעים את מעשיו של הנבל שמואל טל? ובמלים אחרות, גם אם באמת היה חשש (דבר שהוא עצמו בגדר השערה נבובה שאין לה ראיה) לעשרות תלמידים שמא הם ייצאו לתרבות רעה, איך אפשר להעדיף עשרות תלמידים על-פני מיליונים מעם-ישראל אשר בוחנים את מעשיו של הנבל שמואל טל, ועיניהם נשואות לפסק הדין בעניינו?

***

אגב, מה שערוסי מביא ראיה מפסוק במשלי (כה, ב): "כָּבֹד אֱלֹהִים הַסֵּתֵר דָּבָר", הוא סילוף והתעיייה ברורה, שהרי הפסוק כלל לא עוסק בעניין אב-בית-דין שסרח, אלא באלהים חיים! ואיך ערוסי הטמבל מביא ראיה מפסוק שעוסק **באלהים** לעניין נביא שקר וחוטא בעריות ביד רמה כירבעם? והלא מעבר להתעיייה, דבריו הם חירוף וגידוף השם הנכבד והנורא! כאילו ה' הורה לנו להסתיר את חטאיהם ופשעיהם של אנשי הזימה, וכאילו יש מה להשוות בין כבודו של ה' יתעלה, לבין כבודם של שפלי הזימה והתועבה אשר מתעים את העם אחרי ההבל!

והפסוק הזה בכלל עוסק במעשה מרכבה לפי רס"ג ובמעשה בראשית לפי חז"ל ורבנו, אשר ראוי להסתירם מן ההמון, וכמו שכותב רס"ג בפירושו שם: "תכלית כבודו לא תושג [...] כך המלכים חובה עלינו שלא נגיע לחקר כבודם". וכן אומר רבנו במורה (ב, כט): "כל מה שנזכר בתורה במעשה בראשית אין כולו כפשוטו כפי שמדמה בו ההמון, כי אילו היה הדבר כך לא חסו עליו אנשי המדע ולא השתדלו חכמים להעלימו, ומנעו מלדבר בו ברבים [...] אלא כל מי שידע מזה מאומה, אין ראוי לו לפרסמו [...] ובפירוש אמרו [בר"ר ט, א]: מתחילת הספר [ספר בראשית] ועד כאן 'כָּבֹד אֱלֹהִים הַסֵּתֵר דָּבָר', ואמרו כן בסוף מה שנזכר ביום השישי".

***

כמו כן, חשוב מאד להוקיע את טל הנבל כדי לעורר את בני האדם לדרך האמת, דהיינו כדי לעורר אותם לכך שהדרך של הכמורה האורתודוקסית שהפכה תורת-חיים לקורדום-חוצבים, ואשר מְחַקֶּה מדת משה את כל יסודות הדת המחשבתיים, והחדירה לתוכה במקומם השקפות מינות מאגיה והזיות למכביר – איננה דרך האמת. ודווקא הוקעתו של שמואל טל הייתה עשויה לעורר את בני האדם לדרך האמת. אך ערוסי וחבר מרעיו הכומרים משמרים הבלי שווא.

אגב, גם לאחר שבית-הדין של ווייס ואלהיו השכירים המושחתים הורה להשאיר את הנבל שמואל טל בתפקידו, ערוסי החזיק ברשעו ובסילותו והורה שיש להישמע לבית-הדין, וכך נאמר בויקיפדיה שם: "מנגד, הרבנים מאיר מאוזז, אביגדור נבנצל, זלמן-נחמיה גולדברג ורצון ערוסי קראו להישמע לפסק הדין ולהיזהר מלקבל שמועות רעות או דברי בלע על הרב טל".

"מִצְדִּיק רָשָׁע וּמִרְשִׁיעַ צִדִּיק תִּזְעַבְתָּ ֹּי גַם נִשְׁפָּהֶם" (מש' יז, טו). ומי שמצדיק את טל הנבל מכשיר את הקרקע לנבלים אחרים כמו ולדר ומשי-זהב, ועוד אלפי סוטים ופדופילים חרדים.

ויאמר ג'ון הדרדעי: לא אצא חופשי!

בערך בשנת תש"ף נתקלתי בתגובה מקוממת של איזה דרדעי ביחס להשקפות האמת, איני זוכר מה הייתה תגובתו אשר עוררה אותי למתוח ביקורת על הדרדעים הנרצעים האוכלין מן התורה, והוא בינתיים אף מחק את תגובתו, כדי להקשות עלי לפרסם ולהנציח את הדברים. בתחילה הדרדעי כינה את עצמו בכינוי: "עלמוני" ולאחר מכן הוא עבר לכינוי: "ג'ון-דו".

מכל מקום, מתוך הביקורת שמתחתי על הדרדעים ניתן להבין, כי בדבריו הדרדעי ביטא דברי רפיסות ונרצעות כלפי חכמי-יועצי-אשכנז, אשר התירו לו: לאכול מן התורה, ללכת בשרירות לבו, ולשקוע בהזיות של גדולים – עד שנדמה לו שחכמי-תימן בכלל ואבותיו בפרט היו מלאכים אשר בארץ; ובדומה לדרדעי אחר שאוכל מן התורה, ואשר כתב ספר על סבו שנקרא: "מלאך השם", כאילו סבו היה מלאך ה' וכאילו אבותיו בתימן היו גדולי עולם כמשה רבנו ע"ה.

ומי שנדמה לו שאבותיו, שהיו שקועים בהזיות מאגיות אליליות, היו מלאכים עלי אדמות, הוא לא פחות מעובד אלילים בעצמו, שהרי הוא הולך בדרכי ההבל של חכמי-יועצי-אשכנז, אשר מרוממים את גדוליהם כאילו היו אלהים – וזאת כדי לפטם את גאוותם ורום לבבם, וכן כדי להפוך את עצמם ל"צדיקים וחסידים" אשר ראויים ליחס-מועדף, לכבוד, למימון ולתקציבים.

ועתה לביקורת שמתחתי על הדרדעים בעקבות דברי הרפיסות של הדרדעי:

ובהמשך לדברי ה"עלמוני" שאפילו אינו יודע לכתוב את המילה "אלמוני" כמו שצריך...

חבל שהדרדעים בימינו כל-כך רחוקים מדרך האמת שהם מייצגים, ונמצאו קרחים מכאן ומכאן – גם סופגים את החרפות הנאצות הגידופים וההשפלות של הסכלים שוחרי המאגיה והוזי ההזיות, וגם ערטלו את עצמם ממושגי האמת העדינים מענגי הנפש, ותקעו את עצמם ללמוד את הזיות הפויסקים העילגים... ודומים הם בימינו לאותו עבד אשר שכח את מעלת החופש ועומד וצווח: "אַהֲבָתִי אֶת אֲדֹנִי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי לֹא אֶצֵּא חֶפְשִׁי, וְהִגִּישׁוּ אֲדֹנָי אֶל הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל הַדָּלֶת אוֹ אֶל הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָי אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וְעָבַד לְעֹלָם" (שם' כא, ה-ו).

עד כאן מה שכתבתי לג'ון הדרדעי אשר קרא לעצמו בתחילה "עלמוני".

ג'ון הדרדעי הגיב על ביקורתי כלפיו כבר בשנת תש"ף בערך, ובמשך כשנתיים לא שמתי לב לתגובתו, לאחר כשנתיים הוא התעורר והגיב שוב, ואז שמתי לב לשתי תגובותיו. הבה נחל אפוא בתגובתו הראשונה שנכתבה לפני כשנתיים בשנת תש"ף, **וזה לשונו**:

אשרינו מה טוב חלקנו... לא שיערתי שחיים בינינו גדולי עולם כמוך... שאין זאת בלבד שאתה יודע דעת עליון, והבעלות על האמת היא רק אצלך [=וכי תוכחתי מדעתי היא? והלא היא מבוססת על דת האמת], וכל גדולי ישראל הם כאסקופה הנדרסת לרגליך, אלא שאתה גם מבזה אותם בצורה המשפילה ביותר ועושה חילול השם עצום. וכמובן שאין זה חילול השם ל"דעתך" שהרי אתה יודע דעת עליון וגם תתפלפל לי ותגיד שזה קידוש השם, שוב ל"דעתך".

וכאילו לא די בכך שאתה בעל רוח-הקודש ויודע מה הולך בעליונים, אתה גם חוקר כליות ולב ויודע מה בליבי, ושאני ל"דעתך" גם כל-כך טיפש ולא יודע ש"אלמוני" כותבים באות אל"ף ולא באות עי"ן. ושמה זה בגלל שאתה צדיקא קדישא ופרישא זכית למעלות אלו, או-אז יובן בנקל הכיצד זה שכולם טועים כאשר אתה אומר שהם טועים גם כאשר זה רחוק מהמציאות והאמת.

עקב מעלותיך אלו נראה שראוי אתה לבזות את מי ש"דעתך" אומרת שהוא טועה, כי הרי לא מ"דעתך" אתה בודה, אלא שליוח הקב"ה אתה? בענוה עצומה מול הוד קדושתך, עלמוני (ב-עי"ן). **עד כאן דבריו של ג'ון הדרדעי משנת תש"ף**, אשר כינה את עצמו אז "עלמוני".

מדבריו של ג'ון הדרדעי עולה הטקטיקה המרכזית שבה נלחמים כנגדי הדרדעים, לאחר שהם נכשלו כישלון חרוץ להשיב תשובות שיסתרו או אפילו שיערערו במשהו את דבריי, ואדרבה, כל תשובותיהם שבות על פניהם והם אבילים וחפויי ראש – ובכן, לאחר שנגמרו להם התשובות הם נוקטים בטקטיקה של לצייר את אדיר הקטן כאדם שתעה ולעה אחרי מידת הגאווה.

בדרך זו הם מנסים לטשטש את דברי האמת שהנני מטיח כנגד פניהם ומכה בהם על קודקודם, שהרי אם אדיר הקטן הוא אדם גאוותן כבלעם הרשע (ולכן ג'ון הדרדעי מלגלג לעיל בלשונו של בלעם: 'יודע דעת עליון') – הרי שכל דבריו אינם נובעים ממקור אמיתי של אמת והוכחות מושכלות, אלא ממקור של שחץ וגאווה המרוקן מכל תוכן אמיתי. ובכן, אם באמת הייתי יהיר וגאוותן, הרי שהיה עליהם לנתץ את דבריי בקלות, שהרי לא תוכן אמיתי והוכחות מושכלות עומדים מאחורי דבריי, אלא יהירות וגסות-רוח, ואם אכן כך, מדוע הם לא מנתצים את ראיותיי? מדוע הם מתמקדים בהשחרת דמותי האנושית ובהטלת רפש על מידותיי ודתיותיי?

א. ג'ון הדרדעי כורע ומשתחוה לאדוניו האשכנזים

דרכו של ג'ון הדרדעי אינה חדשה, היא עתיקה מאד, כך נהגו חכמי-יועצי-אשכנז במלחמתם כנגד דרך האמת של רבנו, והם אלה אשר הורו את הדרך לעבדם הדרדעי התימני הנרצע, והראו לו כיצד לנהוג במי שתוקף אותם: את האדונים האשכנזים של הדרדעי הנרצע. "אָדָם תּוֹסֶה מְדַרְךָ הַשִּׁפְלָה בְּקֶהֱל רַפָּאִים יְנוּחַ" (משלי כא, טז), "וַיִּגְעוּ בְּבִלִי דָעַת" (איוב לו, יב).

והנה לפניכם שניים מחכמי-יועצי-אשכנז הראשונים האחרים אשר הלכו בדרך זו:

הראשון שאציג לפניכם הוא אבו-ינקי, אשר באחת מתשובותיו השקריות הוא שלל לחלוטין את האפשרות לפסוק הלכה מתוך הספר "משנה תורה להרמב"ם". בין שקריו הרבים ועילגות לשונו המבחילה, הוא כותב על רבנו בלגלוג: "אבל הוא כתב ספרו כמתנבא מפי הגבורה" (פסקי הנחש לא, ט) – אבו-ינקי בא לגנות את הרמב"ם ונמצא משבח... אך הנחש הזה לא היה הראשון, הוא למד זאת מנחש אחר, אשר קדם לו בדרך זו ובדיוק באותו עניין, דהיינו בשאלה האם ניתן לפסוק הלכות מ"משנה תורה": והוא הפוחז מפוסקיירא, שאף הוא בא לגנות את רבנו הרמב"ם ונמצא משבח, וזה לשונו (בהשגה להקדמת רבנו למשנה-תורה):

"סבר לתקן ולא תיקן, כי הוא עזב דרך כל המחברים אשר היו לפניו, כי הם הביאו ראיה לדבריהם וכתבו הדברים בשם אומרם [...] ועתה לא אדע למה אחזור מקבלתי ומראיתי בשביל

חיבורו של זה המחבר. אם החולק עלי גדול ממני הרי טוב, ואם אני גדול ממנו למה אבטל את דעתי מפני דעתו [...] אין זה אלא 'כָּל קֶבֶל דִּי רוּחַ יִתִּירָא בֵּיה' [דניאל ו, ד]."

ובספר דניאל נאמר הפסוק שציטט הפוחז לשבח ולרוממות, ראו נא את הכתוב שם: "כָּל קֶבֶל דִּי רוּחַ יִתִּירָא וּמִבְּדַע וְשִׁכְלָתָנּוּ מִפֶּשֶׁר חֲלָמִין וְאַחֲזִית אַחִידָן וּמִשְׁרָא קְטָרִין הַשְׁתַּכַּחַת בֵּיה בְּדַנְיָאֵל". ובמקום אחר, בין רסיסי האמת הקלושים אשר הכמין קאפח השכיר, הוא מוסיף: "וכבר נזרקה נבואה מפי הראב"ד שלא לרצונו כי הצלחת רבנו לעשות דבר השווה לקטן ולגדול, וכל אדם בכל רמה שהיא יכול למצוא בו דבר אמת כפי מידתו, היא מפני 'כי רוח יתירא ביה' האמור בדניאל לשבח מה שלא זכו אחרים לכך" (הקדמה לספר המצוות, הע' 22).

ואין זאת אלא כי טוב בעיני ה' לברך את הרמב"ם, ותהי על הבלעמים הללו רוח אלהים.

זאת ועוד, נשים לב, חכמי-יועצי-אשכנז האשימו את רבנו העניו בגאווה ובגסות-רוח, אך הם השחצנים הארורים, שהרי לעיל אומר הפוחז מפוסקיירא כך: "ואם אני גדול ממנו!" וכמה רחוקה יהירותו של הפוחז מפוסקיירא ממידותיו של רבנו ומשבילי מחשבתו, שהרי רבנו לא תעה בהזיות הגדולים, ולא קבע מהי האמת לפי גדולת הפוסק ורוממותו בעיני עצמו או בעיני אחרים. אלא: "קֶבֶל האמת ממי שאמרו" – הדברים הנאמרים נבחנו לפי תוכנם ואמיתתם ולא לפי מעלתו הדמיונית של אומרם; וכבר הרחבתי בעניין זה במאמר: "מי גדול ממי?". כמו כן, לעיון בתשובתו של אבו-ינאי שנזכרה, ראו נא במאמר: "מאבו-ינאי ועד שיקוף קנייבסקי".

הדרדעים האורתודוקסים מתלוננים עלי ושוטמים אותי על השקפותיי הנכונות, המבוססות והמוכחות, ועל שאני מרים על נס את אור האמת הבהוק שמכה אותם בסנוורים. כמו כן, הם אינם מבססים את תלונותיהם על ראיות אמיתיות, אלא על ראיות-כזב מתעתעות ואף אינם בוחלים בהוצאת-שם-רע, וכמו שאומר רבנו באיגרתו לתלמידו (עמ' קכח): "ואם יביאם הכרח הדברים לפקפק בדתייתי ומעשיי יעשו זאת". וזכורני ששמעתי בעבר על כמה דרדעים שוטים מחבלים כרמים אשר טענו שאני "לא ישר". ובכן, בַּמָּה אני לא ישר? במה שכל דבריי מבוססים על תורת-האמת ועל מקורות חז"ל ודברי רבנו והגאונים? במה שהם מבוססים על ההיגיון והשכל הישר? במה שהם בנויים בסדר מדעי ובהוכחות מופתיות נדבך על גבי נדבך? בַּמָּה?

ב. הדרדעי האורתודוקסי מכה שנית

כאמור, לאחר כשנתיים, ג'ון הדרדעי היכה שנית, וכנראה לאחר שראה שלא השבתי לו, הוא החליט לשוב על קיאו ולכתוב תגובה נוספת, הפעם הוא כינה את עצמו "ג'ון-דו" (באנגלית משמעו פלוני אלמוני, כנראה החליט שלא לשבש הפעם את המילה 'אלמוני'), וזה לשונו:

"אחרי שהקדחת תבשילך ברבים, מחקת את כל ה'הרצאות' בהם הראית את כסילותך לעיניי כל, מקווה שחזרת בך, אז תמחק גם את השטויות שכתבת פה בהערות".

נשים לב, בדבריו האחרונים של הדרדעי יש טקטיקה נוספת שבה משתמשים הדרדעים כנגדי, והיא הטענה שאדיר הקטן "הקדיח תבשילו ברבים", דהיינו הדרדעים מציגים אותי כתלמיד סורר סכל ושחצן, אשר יצא לדרך של כפירה ומינות. כלומר, הדרדעים משתמשים בסיסמאות

כדי להציג אותי כאילו הנני כופר ואפיקורוס, ובדיוק כמו שתיאר רבנו לעיל באיגרתו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קכח): "ואם יביאם הכרח הדברים לפקפק בדתיותי ומעשיי יעשו זאת".

ומהו הכרח הדברים שהביאם לכך? ובכן, הדברים ברורים, אדיר הקטן רוצץ את ראשו של אלילם הראשי הלא הוא יוסף קאפח אשר חילל-שם-שמים, עבר על "ארור לוקח שוחד", ואף הודה בעבודה-זרה! וכן תעה בעניינים יסודיים אשר כתבתי עליהם במאמריי שבו חשפתי את מעלליו ונכלוליו. כמו כן, אדיר הקטן מפרסם מאמרים כנגד אלילם המשני הלא הוא רצון ערוסי, ומוכיח שהוא כומר צייד ומסואב, שמחלל-שם-שמים באופנים חמורים מאד-מאד, ואף שותף לניסיון להכחיד את דרך האמת, ולהפוך אותה לעוד זרם ביוב אורתודוקסי אשר אוכל מן התורה (ראו נא לדוגמה את תשובתו של ערוסי במורשת 'שאין עוד היום דרדעים', כולם נכחדו!).

ואולי החמור מכל, אדיר הקטן מפרסם מאמרים כנגד **האשכנזים**! כלומר, כנגד אליליהם ואדוניהם, כגון רש"י-שר"י וחבר מרעיו הארורים! ותאמינו או לא, הדרדעים תקפו אותי פי כמה וכמה בענייניו של רש"י-שר"י מאשר בעניינם של קאפח וערוסי! ויותר מדויק לומר, שכמעט ולא שמעתי מהם בעניין חשיפת פניהם המכוערים של קאפח וערוסי, אך בענייניו של רש"י-שר"י נכתבו על-ידיהם השגות רבות, והשבתי להם תשובות ארוכות ומפורטות מאד.

כללו של דבר, העדר ראיות והוכחות אמיתיות מאלץ את הדרדעים הנרצעים להשתמש בסיסמאות ריקות ונבובות, כדי לנסות ולהשחיר באמצעותן את דמותי ומידותיי. ולכן השבתי לאותו תועה בתשובה קצרה, שכל דבריו הם למעשה חלולים-חלולים, **וכך כתבתי לו:**

באת לקלל ונמצאת מברך [כמו אבו-ינאי הנחש הקדמוני והפוחז מפוסקייא שראינו]. בחנתי את דברך, הם ריקים ומרוקנים מכל טענה אמיתית. לפיכך, אשאל אותך כמה שאלות:

(א) מי-הוא-זה ואי-זה-הוא ג'ון הדרדעי, אשר מסתתר מאחורי כינוי ורועד כעלה נידף?

(ב) הנך טוען טענות קשות, בעוד שיש מדור שלם באתר אור הרמב"ם (מדור 'כתבי הגנה') שבו הנני מתמודד עם כל הטענות של כמוך ושכמותך, וכולן מתגלות ונחשפות כאפס מאופס, ולעתים אף כהתעיות כזבים נכלוליות ומרושעות! ואם אכן הנני כמו שאתה אומר, איך זה שעד היום אף-לא-אחד מן הדרדעים האורתודוקסים הצליח לנתץ ולו תוכחה אחת מדבריי?

(ג) לגבי ההרצאות, לא אנכי מחקתי אותן כי לא אנכי העליתי אותן, ולא ידעתי בכלל שהן נמחקו, והדבר רק מחזק את טענתי בעניין סתימת הפיות בקרב הדרדעים הסוגדים לקאפח. ומאז שהתחלתי לתקוף את קאפח וערוסי אליליהם, כל הדרדעים השוטים הפנו אלי עורף ולא פנים, ונוהגים עמי כמו שנהגו לבן-ובניו עם יעקב: "וְהָיָה אֵינָנוּ עִמּוֹ בְּתַמּוֹל שְׁלֹשׁוֹם" (בר' לא, ב).

עד כאן מה שכתבתי לדרדעי האורתודוקסי הנרצע.

ושימו נא לב, כל מה שייאמר לדרדעים חלושי-הדעת הללו לא ייכנס לשכלם, הם אוכלין מן התורה ומסונוורים בשעבוד נרצע קשה ועמוק מאד לאדוניהם האשכנזים צאצאי המינים, ולכן הם לעולם לא יראו את אור האמת, והדרדעי אכן ממשיך **וכותב לי בהמשך תגובתו כך:**

"הבנתי, אז תרשה לי להניח שלא חזרת בך מלדבר סרה על גדולי ישראל מארץ תימן! אמת?". מדברי ג'ון הדרדעי נחשפת תהום נחיתותו ושעבודו: מדבריו לעיל וכן מדבריו לקמן מוכח באופן ברור שמדובר בדרדעי תימני אשר מכיר אותי היטב וכנראה שהיינו מיוודים בעבר ודרכינו נפרדו – ואף-על-פי-כן, הוא לא מסוגל לשוחח עמי באופן ישיר וגלוי, אלא הוא חייב להתחבא מאחורי כינוי "ג'ון-דו" – פה גדול הוא חששם ופחדם שפשעיהם וסכלותם יתגלו לעין כל.

וכך השבתי לג'ון, הדרדעי התימני הנרצע:

לג'ון-דו הדרדעי שאין לו נְשָׁם בישראל... מה גרם לך לחשוב שחזרתי בי? האם רמזתי על-כך באיזה מקום? ולמה אתה אומר שהבנת, ושוב שואל האם חזרתי בי? ולמה אתה אומר שחכמי תימן הם גדולי-ישראל בעוד שהם שגו בהזיות ובדמיונות ובעבודה-זרה? ולמה אתה אומר שהנני מדבר סרה כאשר הנני אומר את האמת, ומרחיק את האנשים מלתעות אחרי סכלות אבותינו שהמיטה עלינו אסונות? אגב, עתה אנכי יודע בוודאות שהנך דרדעי תימני שוטה...

ומתחילה עובדי עבודה-זרה היו אבותינו, גם אם נדמה לך שהם מלאכי השם צבאות...

עד כאן דבריי לג'ון הדרדעי, והנה תשובתו על-כך:

ציטוט מהרב שלך למקרה ששכחת: "כשהחל לפרסם את דעותיו, ראיתי שהוא טועה בשתיים: בדרכי הסקת מסקנותיו, שהן מוטעות, וחמור מכל בפרסום דעותיו הבוטות שפוגעות בכבוד גדולי חכמי ישראל. בעבר הוכחתי ללא הצלחה. אני מאוד מיצר על כך, כי יהודי כזה יקר מאוד, אך טועה טעות גדולה מאוד מאוד. אני חוזר וקורא לו מקרב לב, מלב אוהב מאוד, שקול מחדש את דרכיך אלו. ואל תבוש לחזור בך, כי חזרה מטעויות, וכל שכן טעויות כאלה, הן בגדר רדיפת האמת, שהיא חותמו של הקב"ה, והיא באה ממקום של ענווה וגבורת הנפש".

והנה תשובתי לג'ון הדרדעי:

אתה לא מעודכן... התשובה הזו של ערוסי היא מתשרי תשע"ט. ומאז כבר פורסמו באור הרמב"ם מאמרי תוכחה רבים לערוסי הצייד, לתלמידיו ולחבר מרעיו, והוא כשל מלהשיב ולו תשובת-אמת אחת. ראה לדוגמה: "ערוסי מכחיש את האמת!", "ערוסי מכחיש את האמת ועושה ביד רמה!", "למה ערוסי הגן על הנבל שמואל טל?", ועוד רבים אשר נכתבו כתשובות לדבריו ולטענותיו-תעתועיו, כגון: "אין משיבין את הארי לאחר מיתה?", "נטילת שכר בעבור פסיקת דינים", "כך היה הלל אומר: וְדִישְׁתִּמְשׁ בְּתֵגָא חֶלֶף", ויש עוד מאמרים בעניינו.

ואולי יתרה מכול:

היש בדברי ערוסי לעיל ראייה או הוכחה? מאומה! רק טענות כלליות ריקות ונבובות. האם אתה סכל עד-כדי-כך עד שהנך מקבל טענות של רודף-בצע שכיר ללא ראייה והוכחה? או שאתה ממעריציהם הנבערים של הכומרים השכירים אשר מקבלים את כל דבריהם כמפי-הגבורה?

ואם אכן כך, הרי שאתה אפילו יותר סכל ממה שחשבתי בתחילה... "וְאִם אָב אֶנִּי אֵינִי כְּבֹדִי? וְאִם אֲדֹנִים אֶנִּי אֵינִי מוֹרְאִי? אָמַר יְיָ צְבָאוֹת לָכֶם הַפְּהִינִם בְּיָדֵי שְׂמִי!" (מלאכי א, ו).

עד כאן תשובתי לג'ון-דו, הדרדעי התימני.

אגב, לגבי מה שערוסי אומר לעיל: "בעבר הוכחתיו ללא הצלחה". ובכן, מעשה שהיה כך היה, בשנת תשע"ח פרסמתי מאמר שנקרא: "אמונות אליליות בקרב רשעי אשכנז". נדמה לי שפרסמתי את המאמר ביום חמישי או רביעי, וביום שישי ערוסי ישב עם תלמידיו בכוילל הדרדעים האורתודוקסים שבקרית-אונו. אחד מתלמידיו שכנראה שנא אותי באופן אישי מזה זמן רב, העלה לדיון בכוילל את מאמרי, ערוסי נדהם, הוא לא האמין למשמע אוזניו! אדיר הקטן תוקף את גדולי אשכנז? האמנם? ובכן, לא חרה לדרדעים שתקפתי אחרים ואפילו את קאפח! אך כאשר תקפתי באופן ישיר את אלילי אשכנז הראשונים, הם לא יכלו לשתוק עוד...

ביום שישי לאחר השיעור בכוילל קיבלתי טלפון בהול מערוסי, הוא שאל אותי בזעזוע עמוק: "אדיר, מה קרה לך?" וכו'... השבתי לו: "האם קראת את המאמר?", הוא השיב: "לא", אז הוספתי ושאלתי: "אז איך אתה מותח עלי ביקורת חריפה כזו כאשר לא קראת את המאמר?", הוא השתתק, ביקש סליחה והשיחה הסתיימה. זוהי "התוכחה" שערוסי מדבר עליה.

ג. ג'ון הדרדעי סוטה ללשון הרע

לקראת סוף ההתכתבות בינינו ג'ון הדרדעי סוטה לרכילות ולשון הרע, פשוטו כמשמעו, כלומר לאחר שהוא הבין שהוא לא יצליח לערער אותי במסגרת של הכפשות וחרפות, הוא מנסה לערער אותי באמצעות החדרת חבריי הקרובים לשעבר וכן בני משפחתי לתוך הקלחת – אולי משם הוא יצליח לערער את שיווי משקלי ושיקול דעתי, ולגרום לי לטעות ולשגות בדבריי.

לפיכך, לאחר שג'ון הדרדעי הכניס את ערוסי לתמונה, הוא מנסה להכניס נוספים, וזה לשונו: "יוסי פרחי? וחמד?" כלומר, הוא שואל: מה מערכת היחסים שלך עם חברך הוותיק לשעבר יוסי פרחי? וכן עם חותנך אבי-רעייתך אברהם חמד? כלומר, הוא מנסה לדלות ממני פרטים אישיים אשר עלולים קל מהרה לגלוש לרכילות זולה וללשון הרע, עד-כדי-כך ג'ון הדרדעי התימני פגום במידותיו! "נְדָמוּ עִמִּי מִבְּלִי הַדְּעַת כִּי אֶתָּה הַדְּעַת מְאֻסָּת" (הושע ד, ו).

וכך השבתי לו:

לאחר שתזדהה בשמך ותוכיח שזה אכן אתה, אשקול אם להשיב לך על שאלות אישיות. וכמה רועד אתה מחטאך עד שאינך מסוגל להזדהות בשמך? וכמעט שהנני מרחם על סכלותך ועליבותך. אגב, לתשומת ליבך: ג'ון הוא אחד מכומרי מייסדי הנצרות, וכן באנגלית ג'ון היא מילת סלנג למקום המוצאות... ובתימנית ג'ון הוא מלשון מג'נון, דהיינו משוגע, בהמה בדמות אדם. "וְאָדָם בִּיקָר בֶּל יֵלִין נִמְשָׁל בִּבְהֵמוֹת נְדָמוּ, זֶה דְרָפָם בְּסֵל לָמוּ [...] בְּצֶאֱן לְשֹׁאֵל שְׁתוּ מִן יָרֵעַם [...] עַד יִצָּח לֹא יֵרָאוּ אוֹר, אָדָם בִּיקָר וְלֹא יֵבִין נִמְשָׁל בִּבְהֵמוֹת נְדָמוּ" (תהלים מט).

ד. "האין עוד חֲכָמָה בְּתִימָן? אֲבָדָה עֲצָה מִבְּנִים נִסְרָחָה חֲכָמָתָם!" (יר' מט)

ואצרף סיפור קצר, מכיוון שהזכרנו את יוסי פרחי שבידוע נמנה על עדת מעריציהם העיוורים של קאפח וערוסי, אספר לכם כיצד נפרדו דרכינו, דהיינו דרכי ודרכו של יוסי פרחי.

זכורני לפני שנים לא מעטות בראשית ביקורתי על יוסף קאפח, חזרתי לאחר תפילת ליל שבת מבית-הכנסת "תפילת אבות" בנתניה. הלך עמי אז יוסי פרחי. היינו חברים קרובים, שוחחנו, ולקראת ההגעה למקום שבו נסתיימה ההליכה המשותפת, יוסי פרחי הטיח בי שאיני יכול לומר על קאפח שהוא "תועה ומתעה". ושוב, בלי ראיות ובלי הוכחות ובלי דיון ענייני. פשוט כך, אתה לא יכול לומר על קאפח שהוא "תועה ומתעה", למה? ככה! כי אני יוסי פרחי אמרתי! השבתי לו בכאב אך בנחרצות: יוסי ידידי, אני לא עובד את קאפח, אני עובד את יתברך...

וכאשר הנני מתבונן באותה ההליכה וכיצד היא נסתיימה, הנני מבין כמה סמלי היה הדבר שהשאלה והתשובה ליוסי היו בסוף דרכנו המשותפת מבית-הכנסת. סוף הדרך ההיא סימלה את סוף דרכנו החברית והרעיונית המשותפת, שכנראה מתחילתה הייתה די רעועה. וליוסי פרחי שבחר בהבל הנני אומר: "אם חֲכַמְתָּ – חֲכַמְתָּ לָךְ, וְלָצֵת – לְבַדְךָ תִּשָּׂא" (משלי ט, יב).

ויוסי לא הראשון וגם לא האחרון שבחר בהבל, כבר קמו לפניו רבים מאד: "וְדַבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֵלַי וְקִרְאתָ אֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲנוּכָה, וְאַמַּרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הִגּוֹי אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יי אֱלֹהֵיו וְלֹא לָקְחוּ מוֹסֵר אֲבֹדָה הָאֲמוּנָה וְנִכְרְתָה מִפִּיהֶם" (יר' ז, כז–כח).

"וְהִמָּה אִם יִשְׁמְעוּ וְאִם יִחְדְּלוּ כִּי בֵּית מִרִּי הִמָּה [...] וְאַתָּה בֶּן אָדָם אַל תִּירָא מֵהֶם וּמִדְּבָרֵיהֶם אַל תִּירָא, כִּי סָרְבִּים וְסִלּוֹנִים אוֹתָךְ וְאֵל עֲקֹרְבִים אֶתָּה יוֹשֵׁב, מִדְּבָרֵיהֶם אַל תִּירָא וּמִפְּנֵיהֶם אַל תַּחַת כִּי בֵּית מִרִּי הִמָּה, וְדַבַּרְתָּ אֶת דְּבָרֵי אֲלֵיהֶם אִם יִשְׁמְעוּ וְאִם יִחְדְּלוּ כִּי מִרִּי הִמָּה" (יוח' ב). ואין תקוה למי שאין בו אהבה לה' יתעלה, למי שרודף אחרי הכבוד ותאוות העולם-הזה...

"וְדַבַּרְתִּי מִשְׁפָּטִי אוֹתָם עַל כָּל רָעָתָם אֲשֶׁר עָשׂוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמַּעֲשִׂי יְדֵיהֶם. וְאַתָּה תִּאָּזֵר מִתְנִיף וּקְמַת וְדַבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲנִי אֶצְוֶן אַל תַּחַת מִפְּנֵיהֶם פֶּן אֲחַתְּךָ לַפְּנֵיהֶם. וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּנִיךָ הַיּוֹם לַעִיר מִבְּצָר וּלְעִמּוּד בְּרָזֶל וּלְחִמּוֹת נְחָשֶׁת עַל כָּל הָאָרֶץ לְמַלְכִּי יְהוּדָה לְשָׂרִיף לְכַהֲנִיף וְלַעַם הָאָרֶץ. וְנִלְחַמוּ אֵלַי וְלֹא יוֹכְלוּ לָךְ כִּי אֶתָּךְ אֲנִי נָאִם יי לְהַצִּילָךְ" (ירמיה א, טז–טז).

"וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחִרְתִּיךָ זָרַע אֲבָרְהָם אֲהַבִּי. אֲשֶׁר הִחַזְקְתִּיךָ מִקְצוֹת הָאָרֶץ וּמֵאֲצִילִיָּה קִרְאתִיךָ וְאָמַר לָךְ עַבְדִּי אֶתָּה בְּחִרְתִּיךָ וְלֹא מֵאֲסִיתִיךָ. אַל תִּירָא כִּי עַמָּךְ אֲנִי אֶל תִּשְׁתַּע כִּי אֲנִי אֱלֹהֶיךָ אֲמַצְתִּיךָ אֶף עֲזָרְתִּיךָ אֶף תִּמְכָּתִיךָ בִּימִין צְדָקִי. הֵן יִבְשׁוּ וַיִּכְלְמוּ כָּל הַנְּחָרִים בְּךָ יְהוֹי כָּאֵין וַיֵּאבְדוּ אֲנָשֵׁי רִיבְךָ. תִּבְקָשׁם וְלֹא תִמְצָאם אֲנָשֵׁי מִצְרַיִם יְהוֹי כָּאֵין וּכְאִפְסוּ אֲנָשֵׁי מִלְחַמָּתְךָ. כִּי אֲנִי יי אֱלֹהֶיךָ מִחֲזִיק יְמִינְךָ הָאֹמֵר לָךְ אַל תִּירָא אֲנִי עֲזָרְתִּיךָ" (ישעיה מא, ח–יב).

"אֲדֹנִי יי נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוֹדִים לְדַעַת לַעוֹת אֶת יַעֲרֵךְ דְּבַר יַעֲרֵךְ בְּבִקְרָה בְּבִקְרָה יַעֲרֵךְ לִי אֶזֶן לְשִׁמְעַת כְּלִמּוּדִים, אֲדֹנִי יי פָּתַח לִי אֶזֶן וְאֲנִי לֹא מְרִיתִי אַחֲרָי לֹא נְסוּגִיתִי, גּוֹי נִתְּנִי לְמַכִּים וּלְחַיִּי לְמַרְטִים פָּנִי לֹא הִסְתַּרְתִּי מִכְּלִמּוֹת וְרָקָה, וְאֲדֹנִי יי יַעֲזֵר לִי עַל כֵּן לֹא נִכְלַמְתִּי עַל כֵּן שָׁמְתִי פָנִי בְּחִלְמִישׁ וְאֲדַע כִּי לֹא אֲבוֹשׁ, קְרוֹב מִצִּדִּיקִי מִי יָרִיב אֶתִּי נַעֲמָדָה יָחִיד מִי בַעַל מִשְׁפָּטִי יִגֹּשׁ אֵלַי, הֵן אֲדֹנִי יי יַעֲזֵר לִי מִי הוּא יִרְשָׁעִי הֵן כָּלִם כְּבִגְד יִבְלוּ עֵשׂ יִאֲכָלִם, מִי בָכֶם יֵרָא יי שָׁמַע בְּקוֹל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר הִלָּךְ חֲשָׁכִים וְאֵין נֶגֶה לוֹ יִבְטַח בְּשֵׁם יי וַיִּשְׁעַן בְּאֱלֹהֵיו, הֵן בְּלָכֶם קִדְחִי אֲשֶׁר מֵאֲזִיר זִיקוֹת לָכֵן בְּאוֹר אֲשֶׁכֶם וּבְזִיקוֹת בְּעֶרְתֶּם מִיָּדִי הִיְתָה זֹאת לָכֶם לְמַעַצְבָּה תִּשְׁכְּבוּ" (ישעיה נ, ד–יא).

ה. גם את זה לעומת זה ברא האלהים

להלן מכתב שנשלח אלי: שלום לך אדיר היקר, (1) אני קורא נלהב של מאמריך באור הרמב"ם, ועוד לפני שנחשפתי לאתר התקרבותי למשנתו של רבנו הרמב"ם מבחינת השקפות העולם וההלכה. הנני מוצא קושי בשילוב בין המקום בו אני נמצא מבחינה מחשבתית לעולם "הדתי" ה"מיינסטרימי". דבר זה בא לידי ביטוי בבית-הכנסת, בלימוד התורה, וכמעט בכל מה שקשור לעבודת ה'. הנני מרגיש ניכור לעולם "הדתי" ומרגיש צביעות שילדי סופגים דעות כוזבות ושאר סיפורי הזיות. כיצד מתמודדים עם המציאות הזאת? (2) ברצוני לברר לגבי העניין של בריאת העולם והאדם בכתוב בתורה. אני מאוד מתחבר לתפישה כי סיפורי התורה אינם כמובן ככתבם וכלשונם, אלא משל, ושהתיאוריה של התפתחות אבולוציונית מניחה את הדעת, יותר מדעתם של "הבריאתנים". רציתי לדעת מהי דעתך בנושא? אשמח לשמוע ממך, תודה.

תשובה: נועם היקר, אור הרמב"ם הוקם כדי למלא את החלל העצום שהנך מדבר עליו. הרגשתי בודד ומתוסכל עד שהחלטתי לתת מענה לנפשי ולעוד אנשים כמוני, אשר חפצים בַּאֲמַת וקצה נפשם בעולם השקר וההתעיה של היהדות האורתודוקסית ורבניה רודפי-הבצע. אכן עלינו להתמודד יום-יום עם עולם דתי מעוות ולעתים הדבר אף גורם לתסכול רב מאד. אני משתדל ללמד את בתי בת השבע השקפות נכונות כל עוד הדבר אינו מתנגש באופן ישיר עם בית-הספר שבו היא לומדת. ככל שהיא תגדל ותבין שלא להתעמת עם המורים התועים, כך אוסיף להעשירה. ולאחר שהתלות שלה בבית-הספר תסתיים אלמד אותה דברים לאשורם.

יש להתייחס לתסכול הזה כאל כל ייסורים, ותמיד עלינו לזכור שעדיפים ייסורי הבדידות המחשבתית מייסורי העיוורון והסכלות והגישוש באפלה המייסרת. זאת ועוד, אין לאבד תקווה ועלינו לַצְפוֹת תמיד לישועתו של הקב"ה שקרנה של דרך האמת תרום ויפוצו מעיינותיה. ואכן זכינו לעדנה בדורנו, השקפות רבות שתעו ולעו בהן אבותינו הוכחו בימינו כהבל מהובל, וזאת בזכות התפתחות המדע. לדוגמה, מי היה מאמין שתיחשף סכלותו ונבלותו של רש"י?

ביחס לבריאת העולם, כל תיאוריה מדעית **שהוכחה** מבחינה מדעית ואיננה מתנגשת עם יסודות התורה אפשרית, אף שהנני מסתייג מאד מן התיאוריה שצינת ולא רק מפני שהיא לא הוכחה, אלא מפני שהוגה הינו אתאיסט רודף תאוות שמטרתו ללכת בשרירות ליבו ולכן החליט שמוצאו של האדם מן הקוף כדי להכשיר את הבהמיות וההתבהמות. מה שבטוח הוא שמעשה בראשית אינו כפשוטו, ותהליך בריאת העולם ואולי גם בריאת האדם ארכו מיליארדי שנים. ורבנו אומר בדומה לזה דברים מפורשים במורה, דהיינו שמדובר בתהליכים טבעיים ארוכים מאד, ועלינו לאמץ את כוחותינו המדעיים בכל דור ודור כדי לנסות ולהבין ככל יכולתנו בעניינים הללו שהם בגדר סתרי תורה – ובזה נזכה להתרומם ולידע את מי-שאמר-והיה-העולם.

בהצלחה רבה, ויהי רצון ויצטרפו רבים לדרך האמת ותחושת הבדידות תפוג ולו במעט. בברכת ה' עמך! **עד כאן דבריי לנועם והנה תשובתו לדברים האחרונים:** תודה רבה לך אדיר היקר על תשובתך. שימחתני וניחמתני. מאחל לך בריאות, אושר והצלחה בכל! "לֵב נָבוֹן יִקְנֶה דַּעַת וְאֵזֶן חֲכָמִים תִּבְקֹשׁ דַּעַת", "כִּי תִבּוֹא חֲכָמָה בְּלִבְךָ וְדַעַת לְנַפְשְׁךָ יִנְעָם" (משלי יח, טו; ב, י).

לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות?

לאחרונה שמעתי טענה מפי דרדעי חסר חוליות אשר משמש כרב בית-כנסת. הוא טען שיש לנהוג במנהגי צאצאי המינים השוטים, מן הטעם ש"לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות". השבתי לו תשובה קצרה על המקום: "לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות הנבונים, לא עם השוטים והתועים". ברם, סיסמאות טובות לשעתן בלבד, והן אינן פוטרות מעיון מקיף ומעמיק לחשיפת האמת בעניין ההשקפה הזו שהעלה הדרדעי הלז.

חשוב להבין שאמרה זו משמשת כהטעיה אורתודוקסית פרו-נוצרית. הטעיה שנועדה לטשטש את האמת ולהצדיק את חדירתם של מנהגי הבל ואלילות רבים מאד, אשר דרסו והשחיתו במגפיים מסומרים את יסודות הדת, וגרמו לעמנו גלות וכליה רוחנית וגופנית ארוכת-שנים.

ובכן, הבה נעבור למקור הדברים, במסכת כתובות (יז ע"א) נאמר כך:

"תנו רבנן: כיצד מרקדין לפני הכלה? בית-שמאי אומרים: כלה כמות שהיא, ובית-הלל אומרים: כלה נאה וחסודה. אמרו להם בית-שמאי לבית-הלל: הרי שהייתה חיגרת או סומה, אומרים לה, כלה נאה וחסודה? והתורה אמרה: 'מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק!' [שמ' כג, ז] אמרו להם בית-הלל לבית-שמאי: לדבריכם, מי שלקח מקח רע מן השוק, ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו? הוי אומר: ישבחנו בעיניו, מכאן אמרו חכמים: לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות".

מדברי הגמרא עולה בבירור, כי הפתגם הנדון נאמר בעניינים שאין בהם עבירה או גנאי או נזק מכל סוג שהוא, כגון ראובן שקנה בשוק קילו שקדים, וראה שמעון חברו שהם לא כל-כך טובים, וכבר נעשתה העסקה ונחתמה, מדוע ששמעון יצער את ראובן ויודיע לו שהוא עשה עסקה רעה? ואולי הדבר יצער אותו? ואולי השקדים הללו טובים בשבילו? ואולי ראובן יחשוב ששמעון אינו אוהב אותו ומנסה לצער אותו בכוונה תחילה? כלומר, אין שום טעם לגנות את המקח.

אלא, ישתדל לומר לו דברים שימצאו חן בעיני חברו, "עשית עסקה טובה", "מצאת מחיר טוב", "שקדים הם מאד בריאים", "שקדים טובים וטעמים" (מבלי להתכוון לשקדים הללו) וכיו"ב. ברם, אם ראובן קנה דבר-מה אשר עלול להסב לו לנזק, ואפילו בדרך רחוקה, וכי מצוה על שמעון לשתוק? ברור שחובה על שמעון להזהיר את חברו מפני המקח שהוא לקח, וטובה וחסד גדול מאד הוא יעשה עמו כאשר יזהיר אותו מפני הנזק אשר עלול להתרגש עליו.

כל-שכן וקל-וחומר, כאשר ראובן אימץ מנהג מהובל או השקפה רעה או מידה מגונה מחברו או מרבו האורתודוקסי, וכי יש מצוה לשבח את המנהג או ההשקפה או המידה הרעה הזו אשר חברו נכשל בה? והלא התורה מחייבת את האדם להוכיח את חברו ולהזהירו מפני העבירה!

נמצא, שהדת האורתודוקסית בימינו שיבשה ועיוותה את הכוונה המקורית של דברי חכמים: חכמים התכוונו לעניינים של הרשות, כגון לשבח את הכלה אשר בעיני בעלה וודאי נאה היא,

או לשבח את המקח שלקח אדם מן השוק אשר בעיניו וודאי טוב הוא ומשובח. הדת החדשה עיוותה אפוא את דברי חכמים והלבישה אותם על כל מנהגי התהו והאמונות התפלות וההזיות המאגיות וההשקפות האליליות, אשר החדירו וזיהמו בהם את דתנו באלף השנים האחרונות, וכך מצאו לעצמם המינים "הכשר" מדברי חכמים להוסיף ולהחדיר ולהנציח את גרורותיהם.

לדוגמה, אם ההמון נוהג במנהג הבל אשר לימדו אותו גדולי האסלה למיניהם, אפילו אם תוכיח להם שמדובר במנהג הבל מהובל ואף במנהג אשר מדרדר להשקפות מינות, אף-על-פי-כן, ינפנפו בפניך בפתגם הנדון: "לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות", דהיינו עליך להשפיל את ראשך, ולקבל בהכנעה את כל הזיות גדולי-גללי-האסלה שהוחדרו להמון.

ואם תתמהו, ומי-הוא זה ואי-זה הוא אשר מלאו ליבו לעוות את דברי חכמים? ובכן, שוב זהו רש"י-הארור, אשר מסלף ומזייף את דת משה כדי שתתאים ותשרת את מינותו, וכך רש"י מפרש שם: "תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות – **לעשות לאיש ואיש כרצונו**". כלומר, רש"י מבטל לחלוטין את חובת התוכחה וקובע באופן חד-משמעי, שחובה ללכת אחרי ההמון בכל העניינים! ולאחר שהוא וחבר מרעיו טמטמו את ההמון באלילות ובמינות, הוא שריין את השקפות-ההבל שהחדיר בהזיה שאם רוב ההמון קיבל את הזיותיו, הרי שכל אחד ואחד מחויב עתה לקבל – ודומה הדבר לשיטותיהם של כומרי האלילים הגויים למיניהם, אשר סומכים על-כך שההמון נוהג ותועה אחריהם כדי להצדיק ולטעון לאמיתת דרכם הרעה.

זו היא אפוא דרכם, להפיץ את הזיותיהם ביד אכזרית וברגל דורסנית, ולאחר שהם טמטמו והחדירו להמון את התהו וההבל, הם מחזקים את דרכם בטענה שאסור לסור מדרך ההמון.

מהי אפוא דרך האמת בעניין זה?

ובכן, רבנו כמובן לא הזכיר את המאמר הזה שמובא בגמרא, מפני שמדובר במאמר מוסרי מסוים מאד, אשר נוגע בענייני הרשות בלבד, ולא חלילה בענייני אמונות ודעות. אלא כאמור, הוא נועד לתת הרגשה טובה לזולת, בדבר שלא יסב לו שום נזק, ואפילו לא בדרך רחוקה.

ויתרה מזאת! רבנו פוסק בהלכות דעות (ו, א) דברים שמהם עולה באופן נחרץ וחד-משמעי היפך מה שגדולי האסלה ייחסו בשקר ובזיוף לדברי חכמים במסכת כתובות, וזה דבריו:

"דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו, ונוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמד ממעשיהם. **ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך**, כדי שלא ילמוד ממעשיהם. הוא ששלמה אומר: 'הוֹלֵךְ אֶת חֲכָמִים יִחְכֵּם וְרֹעֶה כְּסִילִים יִרְוַע' [משלי יג, כ]; ואומר: 'אֲשֶׁרִי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הֵלֵךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ חָטָאִים לֹא עָמַד וּבְמוֹשֵׁב לְצִים לֹא יָשָׁב' [תהלים א, א]".

מדברי חז"ל ורבנו עולה באופן נחרץ וחד-משמעי שאסור לאדם באיסור חמור להיות מעורב עם התועים והכסילים והלצים, אלא דעתו צריכה להיות מעורבת עם הבריות החכמים והנבונים. ודבר זה יקֻשָּׁה מאד על החוצבים ובעלי הדעות הקדומות, אך פשוט הוא מאד לנכיי-הדעת, שהרי ברור שלמנהגי החברה ואורחות חייה יש השפעה עצומה על האדם שחי בתוך החברה:

אם אדם גָּדַל בחברה קלוקלת מסוימת הוא יפְתַח כמעט בוודאות את אותן המגרעות אשר נפוצו באנשי אותה החברה, אלא-אם-כן יהיה לו מדריך נבון שילמד אותו לשחות נגד הזרם, ואף רצון טהור ושכל ישר – מפני שעליו להבין היטב, שהשחייה נגד זרם הביבים הינה שחיה לעבר מקור המים החיים אשר טרם נתטנפו בזהמת המידות וההשקפות הרעות והנגעלות.

וכה דברי רבנו בהקדמתו למסכת אבות (פרק ד, עמ' רב), בעניין נזקי החברה:

"ודע, שאלו המעלות והמגרעות אינן נקנות ומתחזקות בנפש אלא במה שאדם חוזר על אותן הפעולות הבאות מאותה המידה פעמים רבות בזמן ממושך, וכאשר נתרגל בהן, הרי אם היו אותם המעשים טובים – הרי נקנית לנו מעלה, ואם היו רעים – הרי נקנית לנו מגרעת. ולפי שהאדם בטבעו מתחילתו אינו לא בעל מעלה ולא בעל מגרעת [...] **והוא מתרגל בלי ספק מקטנותו למעשים בהתאם לנוהג משפחתו ואנשי עירו**, ויש שאותם המעשים בינוניים [=מאוזנים] ויש שהם בקצה הראשון או באחרון [...] **ונמצא שזה כבר חלתה נפשו**" וכו'.

והנה גם דברי רבנו במורה בעניין זה (א, לא):

"גורמי המחלוקת [...] ובזמננו גורם רביעי [...] והוא ההרגל והחינוך, לפי שיש לאדם בטבעו אהבה להרגלו ונטייה כלפיו [...] **כך יארע לאדם בהשקפות אשר הורגל להן ונתחנך בהן שהוא מחבבן ומגן עליהן ומתרחק מזולתן. וגם גורם זה מעוור את האדם מהשגת האמת וְיִטָּה כלפי הרגליו**, כמו שאירע להמון בהשקפת הגשמות ובעניינים אלהיים רבים [...] כל זה מחמת ההרגל והחינוך על לשונות שהכל מודים בקדושתן ואמיתתן [=מקראות ומדרשי חז"ל], אשר פשטיהן מורים על גשמות ועל דמיונות [...] [ולא] נאמרו [אלא] על דרך המשל והחידה".

והנה גם דברי רבנו בפירושו למסכת אבות (א, ז): "נתאי הארבלי אומר, הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע", וכה דברי רבנו שם: "אל תתחבר לרשע – איזו סוג חברות שתהיה כדי שלא תלמד ממעשיו. **וכבר ביארנו [...] שהמגרעות נקנות בהתערבות עם הרשעים**". וכן נאמר במשלי (יג, כ): "הוֹלֵךְ אֶת חֻכְמֵי יִחְכָּם וְרָעָה כְּסִילִים יִרְעֶה", ושם פירש רס"ג: "יש לנפש תכונה נקראת ההרגל, שבהכרח ילמד משהו משכניו וחבריו, אם מעט ואם הרבה".

אגב, ביחס למאמר הנדון: "לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות", אפילו קאפח, מראשי הכמורה האורתודוקסית, אמר אמת בעניין זה: קאפח מצטט בהלכות דעות שם את אחד מפרשני ההבל והיגיעה ל"משנה תורה", אשר מזכיר בפירושו להלכה זו את המאמר הנדון בכתובות: "לעולם תהא דעתו שלאדם מעורבת עם הבריות", וכך קאפח אומר על דבריו: "ודבריו תמוהים, כי אדרבה, רבנו בא להזהירנו שלא ללכת אחרי החברה והסביבה בעיניים עצומות בענייני מידות ודעות. ובמקורות הללו מדובר במנהגים שאינם מעלים ולא מורידים".

וגם בעניין מאמר דומה שנמצא באבות (ג, יב): "כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו", גם שם קאפח אמר אמת, או לכל הפחות רמז אליה לאחר שטרח להסתירה בתוך בליל הבלי המפרשים, וז"ל בפירושו המשמים והמייגע להל' שביתת עשור (עמ' תשעא): "כי כלל הוא, כל שרוח הבריות ה**נבונים** נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו" (הדגשים במקור).

נמצא, כי בעניינים אשר אינם נוגעים למידות או להשקפות, ראוי להיות מעורב עם הבריות, בתנאי שמדובר באנשים טובים וכשרים, ובתנאי שהדבר מוסיף אהבה ואחוזה שלום ורעות. ברם, אם הציבור שוגה בענייני מידות או השקפות, וכל-שכן בענייני מינות ועבודה-זרה, אסור באיסור חמור להתערב עמהם ולחזק בזה את תעיתם במידות או בהשקפות הרעות הללו.

וראו נא לאיזו תהום שאול ואבדון מובילה ומדרדרת ההתערבות בגויים:

"וַיִּתְּעַרְבוּ בְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מִעֲשֵׂיהֶם, וַיַּעֲבְדוּ אֶת עֲצֻבֵיהֶם וַיְהִיו לָהֶם לְמוֹקֵשׁ, וַיִּזְבְּחוּ אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בָּנוֹתֵיהֶם לְשִׂדִּים, וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי דָם בְּנֵיהֶם וּבָנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר זָבְחוּ לַעֲצֻבֵי כְנָעַן וַתַּחֲנוֹף הָאָרֶץ בְּדָמִים, וַיִּטְמְאוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם וַיִּזְנוּ בְּמַעַלְלֵיהֶם. וַיַּחַר אֶף יי בְּעַמּוֹ וַיִּתְּעַב אֶת נַחֲלָתוֹ, וַיִּתְּנֵם בְּיַד גּוֹיִם וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם שָׂאֲיָהֶם, וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם וַיַּכְנֻעוּ תַּחַת יָדָם" (תהלים קו, לה-מב).

הוי גולה למקום תורה

ואל יהא קל בעיניכם האיסור להתערב עם הבריות השוטנים והתועים, שהרי בהלכה הבאה בהלכות דעות שם נלמד, שחובה על האדם להעתיק את מגוריו למקום שבו ישנם אנשים הגונים וישרים אשר הולכים בדרך טובים. ואם בכל הערים שסביבו הולכים בדרך רעה, או שמסיבה בריאותית או מהותית אחרת האדם אינו יכול לצאת ממגורי בני האדם, ישב בדד וידם במקום שהוא כבר מצוי בו, ויתרחק מהחברה הקלוקלת ככל יכולתו. אולם, אם הם היו רעים וחטאים עד-כדי-כך שהם אינם מאפשרים לאדם לחיות חיי יושר ומוסר מהוגנים, עליו לצאת למערות ולמדברות **בכל מחיר** ולגור שם, כדי שלא ילמד מדרכי החטאים והפושעים.

וכה דברי רבנו בהלכות דעות (ו, ב):

"[1] וכן אם היה במדינה [=בעיר] שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה, ילך למקום שאנשיו צדיקים ונוהגים בדרך טובים; [2] ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה, כמו זמננו זה, או שאינו יכול לילך למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגייסות או מפני החולי **ישב לבדו יחידי**, כעניין שנאמר: 'וַיֵּשֶׁב בְּדָד וַיִּדֹם' [איכה ג, כח]; [3] ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא-אם-כן נתערב עמהם ונוהג במנהגם הרע, ייצא למערות ולחֲנוּחִים [=מקומות שוממים שבהם קוצים וברקנים] ולמדברות, ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים, כעניין שנאמר: 'מִי יִתְּנֵנִי בַּמִּדְבָּר מְלוֹן אֲרָחִים' [ירמיה ט, א]."

ומעניין שהמצב בעולם בשעת כתיבת ההלכה היה בכי רע, שהרי רבנו כותב כך: "ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה, **כמו זמננו זה**". נמצא, שרבנו במשך תקופות ארוכות חי חיי בדידות, ושמחתו הייתה השגת ה' יתעלה וידיעת האמת.

התעייית המינות של קאפח

עוד נשים לב, כי לדעת קאפח, זמננו היום **גרוע בהרבה** מזמנו של רבנו אשר נאלץ לחיות חיי בדידות וכפי שרבנו מתאר בקטגוריה השנייה שבהלכה. לעומת זאת, לפי קאפח זמננו זה הוא הגרוע שבגרועים, דהיינו כפי שרבנו מתאר בקטגוריה השלישית, ואסביר את הדברים:

רבנו מתאר בקטגוריה השלישית בהלכה לעיל, מצב שבו החברה **איננה מאפשרת** לאדם הנוכחי לחיות חיי יושר ומוסר, ולכן לא די בכך שאיש האמת ישב בדד וידום, אלא עליו לצאת ממגורי הערים אל המקומות השוממים הרחוקים מנזקי החברה ותחלואיה, ועל מצב קשה זה קאפח מעיר שם: "כמו זמננו זה". אולם, דברי קאפח תמוהים מאד, וכי ישנה איזו גזרת-שמד בימינו על בני האדם שמבקשים לשמור על דתם ועל יושרם ועל מוסריהם? וכי בימינו האדם אינו יכול ללכת מעוטף בטלית ומוכתר בתפילין כל היום כולו? ומי יאמר לו מה תעשה ומה תפעל?

דבריו של קאפח מושפעים אפוא מאד מחברת המינים וצאצאיהם וההולכים בהשקפותיהם, כלומר, כדי להרים מחיצות בינה לבין העולם החיצון, ראשיהם מתעים את צאן מרעיתם כאילו הם מצויים במצב תמידי של "שמד". מטרתם בשקר הזה איננה לשמור על הדת, כי הדת לא באמת מעניינת אותם, אלא מטרתם היא ללכד את החברה סביב השקפותיהם האליליות, לאטום כל צוהר של השכלה ומדע, ולהותיר את ההולכים אחריהם תועים ומבולבלים, והחשוב מכל: **תלותיים** בגדולי-האסלה אשר יאמרו להם בדיוק מה לעשות ומה לשלשל בקלפיו...

כמו כן, ישנה סיבה חשובה נוספת להרמת המחיצות הגבוהות של החברה החרדית, והיא, שאין להם הרבה מה למכור בתחום הרוחני... כלומר מה הם בעצם מוכרים לאנשיהם? לימוד "תורה" הזייתי ומייגע, סכלות נוראה מההשקפות הדת האמיתיות, אדישות או שנאה כלפי ארץ-ישראל וכלפי צה"ל, כפיות טובה, טמטום ובערות מן המדעים, חיי עוני מחרידים ומייסרים ללא כבוד וללא מלאכה, שקיעה בזוהמת תאוות העולם-הזה כגון באכילה גסה וכיו"ב. והריקנות המחשבתית הזו מובילה אותם בהכרח גם לשחיתות בחדרי-חדרים, כי הלב הריק מן החכמה יתאמץ להימנע מן העבירות רק בגלוי, אך במחשכיהם אין בידם תריס ומגן מפני הפורענות.

ואיני מתפלא על דברי ההתעיה של קאפח אשר משרתים את החברה החרדית הגלותית, שהרי קאפח היה סמוך על שולחנם, ואף היה שמור לו מקום של כבוד בשולחנם, ולצער קאפח החליט להפוך תורת אלהים לקורדום חוצבים ולקבל מיליונים מפסיקת דינים במשך יובל שנים. ונהג ההיפך מדניאל: **וַיִּשְׁם דָּנְיָאֵל עַל לְבָבוֹ אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאֵל בְּפִתְבֵּג הַמֶּלֶךְ וַיִּבְיִין מִשְׁתֵּיוֹ (א, ח), בְּאֲדִין עֲנֵה דָנְיָאֵל, וְאָמַר קִדְם מְלָכָא: מִתְנַתֵּךְ לָךְ לְהַיִּין, וּבְנִזְבִּיתֵךְ לְאַחֲרֵן הַב" (ה, יז).**

ולדברי ההתעיה של קאפח יש גם קשר להפיכתו תורת חיים לקורדום חוצבים, שהרי אם אנחנו נמצאים במצב של "שמד" תמידי, עולות שתי מסקנות מתבקשות אשר היו נוחות לו מאד:

א יותר קל להכשיר את השרץ ולהתיר ליהנות מכבוד תורה. כלומר, נוח היה לקאפח לומר שתקופתנו היא תקופה של "שמד" כדי לתעתע בתירוצים מעוותים ושקריים ולהתיר לאכול וללול מדברי תורה; **ב** עלינו לחדול מביקורתנו כלפיו, שהרי קאפח המסכן חי בתקופה שבה החברה מאלצת את האדם לעבור על דברי תורה... אך האמת היא, שאף-לא-אחד הכריח אותו ליטול משכורות מנופחות ממסד הכמורה האורתודוקסי המושחת, והיה יכול לבקש לקבל משכורת ממוצעת בלבד, אך משום מה הוא לא עשה אפילו זאת, ואפילו פנסייה הוא לקח...

וכמה חילול השם יש במעשיו! שהרי אפילו יאיר לפיד מוותר באופן קבוע על מכונית השרד הממשלתית, וכן חברי-כנסת חילוניים לא מעטים מוותרים לעתים על חלקים ממשכורותיהם,

מדוע אפוא מנהיגי העולם-הדתי אינם נוהגים כן? מדוע הם אינם לוקחים דוגמה אישית מן הפוליטיקאים גם בעניינים הראויים? הרק את ענייני התככים והבהלה להון למדו מהם?

זאת ועוד, אם לפי קאפח אנחנו נמצאים בתקופה של "שמד" תמידי, מדוע הוא לא קיים את ההלכה ועבר לגור במקומות הבודדים? או לכל הפחות התנצל על-כך שהוא אינו מקיים את ההלכה כדי שלא להתענות את תלמידיו ושומעי לקחו? אלא, מטרתו היא לנטוע בנו חרדה כאילו אנחנו נמצאים בתקופה של "שמד" תמידי – כדי להתיר את שרץ ההנאה מדברי תורה, וכדי שנתעלם ונמחל לו על הפיכת תורת-אלהים לקורדום-חוצבים. ורוב תלמידיו המובהקים בימינו ואולי אף כולם זוללים וסובאים מן התורה, ויש מהם שאף התעשרו וְשָׁמְנוּ וְעָבְדוּ וְכָשְׁוּ מאד.

ואחתום פרק זה בהלכה מהלכות אישות (יג, יז):

"האיש שאמר: 'איני דר במדור זה, מפני שבני אדם רעים או פרוצים או גויים בשכנותי, ואני מתיירא מהן' – שומעין לו, ואף-על-פי שלא הוחזקו בפריצות [=ואף-על-פי שאינם כופים אותו ללכת בדרכי רשע], **שכך ציוו חכמים: 'הרחק משכן רע'**, ואפילו היה המדור שלה, מוציאה ממנו ושוכן בין בני אדם הכשרים. וכן היא שאמרה כן, אף-על-פי שהוא אומר: 'אני איני מקפיד עליה' – שומעין לה, מפני שהיא אומרת: 'אין רצוני שייצא עלי שם רע בשכנות אלו'."

ואם כל-כך חשוב לגלות למקום טהרה, ואפילו במקום שאין בו "חזקת פריצות", דהיינו אפילו במקום שאינו מוגדר בוודאות לפי הקטגוריה השנייה ורחוק מהגדרת הקטגוריה השלישית שבהלכה – מדוע קאפח נשאר לגור במגורי הערים שבהן מתבצע לפי דבריו "שמד רוחני"? ועוד בעניין זה ובעניין החובה להידיבק בחכמים, ראו במאמר: "השפעת החברה על האדם".

סוף דבר

למדנו במאמר זה על התעיה נוספת של המינים וצאצאיהם: "לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות", ואגב הדברים למדנו גם על היחס הנכון למאמר נוסף של חז"ל אשר נמצא במסכת אבות (ג, יב): "כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו". המאמר הראשון עוסק בענייני הרשות אשר לא מעלין ולא מורידין, ושיש בהם אפשרות להרבות אהבה ואחוזה שלום ורעות; ובמאמר השני אין הכוונה אלא לרוח הבריות הנבונים והכשרים.

ואחתום במקבץ פסוקים ממקורות הנצח בגנות ההתחברות לרשעים:

"לא יִשְׁבְּתִי עִם מְתֵי נְשָׂא וְעִם נְעֻלְמִים לֹא אָבוֹא, שְׁנֵאתִי קֶהֱל מְרֻעִים וְעִם רָשָׁעִים לֹא אֲנֻשׁ" (תה' כו, ד-ה); "אַל תִּמְשְׁכֵנִי עִם רָשָׁעִים וְעִם פְּעֻלֵי אֱוֹן דִּבְרֵי שְׁלוֹם עִם רַעִיָּהם וְרָעָה בִּלְבָבָם, תֵּן לָהֶם כְּפַעֲלָם וּכְרָע מַעֲלִילָהֶם, כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם תֵּן לָהֶם הֲשִׁב גְּמוּלָם לָהֶם, כִּי לֹא יָבִינוּ אֶל פְּעֻלַּת יי וְאֶל מַעֲשֵׂה יָדָיו יִהְיֶה וְלֹא יִבְנֶה" (תה' כח, ג-ה); "טוֹב מֵעַט לְצַדִּיק מִהֲמוֹן רָשָׁעִים רְבִים" (תה' לו, טז); "בְּאַרְחַ רָשָׁעִים אֶל תָּבֹא וְאֶל תֵּאָשֶׁר בְּדֶרֶךְ רָעִים" (תה' ד, יד); "הֲלוֹא מִשְׁנֵאִי יי אֲשָׁנָא וּבִתְקוּמִיָּא אֶתְקוּטָט, תְּכִלִּית שְׁנָאָה שְׁנֵאתִים לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי" (תה' קלט).

"יִתְבַּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצְרְפוּ רְבִים וְהִרְשִׁיעוּ רָשָׁעִים וְלֹא יָבִינוּ כָּל רָשָׁעִים וְהַמְשַׁכְּלִים יָבִינוּ" (דנ' יב).

האם נדרש היתר נדרים כדי לחדול ממנהג?

בחודש שבט תשפ"א נשאל ערוסי שאלה שכותרתה: "תימני שנהג להניח תפילין דר"ת ורוצה להפסיק – כיצד יעשה והאם צריך התרה?", והנה השאלה: "יהודי תימני בעל תשובה, התפלל בתחילת דרכו בבעל תשובה במניין של חסידי חב"ד ונמשך עמהם במנהגם להניח תפילין דר"ת. אותו יהודי מתפלל כבר שנים רבות במניין תימני ומרגיש חריג כשהוא היחיד שמניח תפילין דר"ת. בנוסף, הואיל ולעיתים בשחרית יש מניין בלבד, פעמים שהוא מפסיד חלק מאמירת סדר היום ובפרט קדושת 'ובא לציון' או שאינו עונה אמן בזמן אמירת קדיש תתקבל וכו'. האם הוא רשאי להפסיק להניח תפילין דר"ת והאם הוא צריך התרה על כך?".

והנה לפניכם תשובתו של ערוסי השכיר: "אם סבר שההלכה מחייבת להניח תפילין של ר"ת, הרי מנהגו הוא בטעות, ואינו צריך התרה, כי אין עליו חובה להניח תפילין של ר"ת, לאחר שגם הרמב"ם וגם השו"ע וגם רש"י, הם בדעה אחרת, ושכך נהגו הרוב המכריע של עמנו, ובוודאי של אבותינו. אבל אם ידע שאין זו חובה רק קיבל על עצמו לנהוג כן, יתיר נדרו".

כלומר, לפי ערוסי הכל תלוי במחשבת האדם: אם הוא סבר שמדובר בחיוב – הרי שמנהגו הוא מנהג טעות, ואז הוא אינו צריך התרת נדרים; אך אם הוא קיבל על עצמו להניח מכוח מנהג – הוא זקוק להתרת נדרים. ברם, להלן נראה שאין לחילוקי ההלכה הזו של ערוסי שום יסוד, ולא רק שמדובר בהמצאה שנועדה להחניף למינים כאילו מנהגיהם ראויים לקיום, אלא שיש בה גם חיזוק ועידוד לדרכי המינים אשר הוסיפו לנו עוד תפילין על התפילין שקיבלנו בסיני.

א. מנהגי מינות אינם זקוקים להתרה!

לפי חז"ל סדר פרשיות התפילין הוא כסדרן בתורה: "תנו רבנן: כיצד סדרן? 'קדש לי' 'והיה כי יביאך' – מימין, 'שמע' 'והיה אם שמוע' – משמאל. והתניא איפכא! אמר אביי: לא קשיא, כאן מימינו של קורא כאן מימינו של מניח, והקורא קורא כסדרן [שבתורה]" (מנחות לד ע"ב).

וכן עולה במפורש מהמכילתא (שמ' יג, טז): "והיה לאות וגו', בארבעה מקומות מזכירין פרשת תפילין: 'קדש לי', 'והיה כי יביאך', 'שמע', 'והיה אם שמוע' – מכאן אמרו: מצות ארבע פרשיות של יד הם כרך אחד. ארבע פרשיות של ראש הם ארבע טוטפות, ואלו הן: 'קדש לי', 'והיה כי יביאך', 'שמע', 'והיה אם שמוע' – כותבן כסדרן, ואם לא כותבן כסדרן הרי אלו יגנזו".

וכך היא ההלכה איש-מפי-איש עד משה רבנו, וכפסק רבנו הרמב"ם במשנה-תורה (הלכות תפילין ג, ה), וזה דבריו: "כיצד סידור הפרשיות בתפילה של ראש? מכניס פרשה אחרונה שהיא 'והיה אם שמוע' בבית ראשון שהוא על ימין המניח, ו'שמע' סמוכה לה, 'והיה כי יביאך' בבית שלישי סמוכה ל'שמע', ו'קדש לי' בבית רביעי שהוא לשמאל המניח תפילין, כדי שיהא הקורא שלפניו כנגד פני המניח קורא על הסדר הזה, ואם החליף סדר זה – פסולות".

נמצא, שמסורת התורה-שבעל-פה ידועה מקדמת דנא, ומכיוון שאסור באיסור חמור להוסיף על מצוות התורה, ומכיוון שכל המוסיף על מצוות התורה הוא בגדר מין ואפיקורוס – תמוה

מאד כיצד ערוסי קובע, שמי שהחליט להוסיף על דיני התורה שקיבלנו בסיני מכוח מנהג – הרי שהוא זקוק להתרת נדרים! כאילו הליכה במנהגי המינים השוטים היא מעלה! ולמה דומה פסיקתו של ערוסי? לישראל שנהג במנהגי עבודה-זרה מתוך מחשבה שהיא איננה חובה אך רצויה לפני ה' יתעלה, ועתה הוא מבקש לשוב אל דרך האמת, וכי יעלה על הדעת להורות לו שהוא מחויב בהתרת נדרים? ורק טמבל שמייחס חשיבות לאלילות יחייב התרה למנהגיה.

וכך אומר רבנו ביסוד התשיעי משלושה-עשר יסודות הדת: "והיסוד התשיעי הביטול. והוא שזו תורת משה לא תבטל, ולא תבוא תורה מאת ה' זולתה, ולא יתוסף בה ולא יגרע ממנה לא בכתוב ולא בפירוש, אמר: 'לֹא תוֹסֵף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ' [דב' יג, א]. וכבר ביארנו מה שצריך לבאר ביסוד זה בהקדמת החיבור הזה [...] וכאשר יפקפק אדם ביסוד מאלו היסודות – הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו**, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יִי אֱשֶׁנָּא וּבִתְקוּמְמִיךָ אֶתְקוּטְט' [תה' קלט, כא]."

ובעניין זה נאמר בשמואל א (טו, כג): "כִּי חֲטֵאתָ קֶסֶם מֶרִי וְאַנּוֹן וּתְרָפִים הִפָּצַר", ויונתן בן עוזיאל פירש את הפסוק הזה בעניין התוספת והגירעון על חוקי התורה: "אֲרִי כְחוֹבֵת גּוֹבְרִיא דְשִׁאֲלִין בְּקֶסֶמָא, כִּן חוֹבֵת כָּל גִּבֵּר דְמִסְרִיב עַל פְּתִגְמֵי אוֹרִיתָא, וּכְחוֹבֵי עֲמָא דְטַעֵן בְּתֵר טַעוֹתָא, כִּן חוֹבֵת כָּל גִּבֵּר דְבָצַר וּמוֹסִיף עַל מְלִי נְבִיא". כלומר, התוספת והגירעון על חוקי התורה חמורים בהרבה ממרידה ישירה במצוות ה' יתעלה! שהרי המורד במצוות התורה נמשל לשואל בקוסמים שדינו מלקות מן התורה (ואם השואל לא עשה מעשה פטור גם מן המלקות), ואילו **המוסיף והגורע**, דהיינו המשחית מצוה ממצוות התורה, נמשל לעובד עבודה-זרה שדינו במיתת סקילה!

ובדומה לזה מפרש רס"ג במשלי (כא, ב): "'כִּי חֲטֵאתָ קֶסֶם מֶרִי וְאַנּוֹן וּתְרָפִים הִפָּצַר', אמר, כשם שבמשמעת [בהישמעות למצוות התורה שציוונו בהן ה' יתעלה בהר סיני] יש משמעת [מצוה] חשובה מאחרת, כך בעבירות יש דבר חמור מדבר: עבודת האלילים שהיא 'תרפים' חמורה מן ה'קסם' שהוא ממיני הניחוש". לסיכום, התוספת על מצוות התורה חמורה כעבודה-זרה!

ב. גם מנהגים נעלים אינם זקוקים להתרה!

כאמור, לפי ערוסי יש לנהוג במנהגי המינות כך: אם הנוהג בהם סבר שמדובר בחיוב – הרי שמנהגו הוא מנהג טעות, ואז הוא אינו צריך התרת נדרים; ואם הוא קיבל על עצמו להניח מכוח מנהג – הוא זקוק להתרת נדרים. ברם, גם כאשר לא מדובר במנהג מינות שיש בו תוספת על חוקי התורה, אלא במנהג שאין בו שום טעות או איסור, גם אז אין שום יסוד לקביעתו זו של ערוסי, שהרי המעיין בהלכות נדרים יגלה, שאין שום הלכה שקובעת שדבר-הרשות שנהגו בו פעם-אחר-פעם הופך לנדר. דהיינו, אין בדברי הרמב"ם שום הלכה שקובעת שמי שנהג לאסור על עצמו דבר מסוים ואפילו מתוך ידיעה שמדובר בהיתר גמור, או שחייב את עצמו במצוה כלשהי שהיא בגדר רשות – בשום מקום רבנו לא מציין שהנהגתו הופכת לנדר ועתה הוא זקוק להתרת נדרים כדי לחדול מלנהוג במנהגו. ויתרה מזאת, וכי יעלה על הדעת להעניש אדם על-כך שהוא החליט לנהוג במנהג חיובי? שהרי אם הוא יחדל ולו פעם אחת מלנהוג באותו מנהג חיובי שהוא נוהג בו, הדבר ייחשב לו לעוון ולהפרת נדר! ואיך ההיגיון והשכל הישר?

ואם תתמהו: מהו אפוא המקור לשגיאתו של ערוסי? על מה הוא נסמך?

ובכן, נראה שמי שהתעה את ערוסי הוא קאפח, והנה דבריו של קאפח בפירושו להלכות חמץ ומצה (ה, א) ובתוכם מובאים דברי הרמב"ם בתשובה (לקמן הדגשתי את דברי רבנו):

"אמרין בירושלמי פרק מקום שנהגו (הל"א): 'כל דבר שאינו יודע שמותר וטועה בו באיסור – נשאל ומתירין לו', נראה דרבנו מפרש נשאל [=שואל] לחכם, והחכם מודיעו ואומר לו שהוא טועה ושהדבר מותר, ולא שמתירין לו כהתרת נדר, וזה לשון [הרמב"ם] בתשובה (סי' שי): **'ולפי אלו העיקרים כולם שזכרנו [=שהזכרנו] אמרו [חז"ל], שאין ראוי להניח בני אדם על איסור מה שחשבו [שהוא] אסור, לפי שמה שזכר [=שהזכיר] הירושלמי הוא התרת מה שחשבו בו אסור, לא חיוב סתירת מנהג שיש בו טעות, לפי שאין הפרש בין התרת האסור ובין איסור המותר' [ע"כ].** עיין שם דלדבריו אין צריך היתר אלא להודיע שזה טעות".

מפרשנותו של קאפח עולה, כי מנהג "לא תעשה" (שתכליתו לאסור עשיית דבר-מה) שנהגו בו כתוצאה מטעות בהבנת כללי ההלכה או מכל אי-הבנה אחרת, כדי להתיר אותו אין צורך בהתרת נדרים, אלא, כל שנדרש הוא מתן הודעה שהמנהג הוא מנהג טעות ויחזרו לנהוג היתר כפי שנפסק בהלכה המקורית. משום מה, ערוסי למד מדברי קאפח, שמי שהחליט לנהוג ב"מנהג עשה" (שתכליתו לעשות דבר-מה) – מחויב בהתרת נדרים. דומני שערוסי צירף את דברי קאפח לעיל לדברי קאפח בעניין תפילת ערבית, שם קאפח קבע, שכל המקבל על עצמו להתפלל תפילת ערבית (שהיא רשות) – הרי הוא מחויב בה מכוח של נדר. ובמלים אחרות, כל מי שקיבל על עצמו לקיים מנהג חיובי שיש בו עשייה כלשהי – מחויב בהתרת נדרים.

ברם, ההזיה הזו שקאפח מנסה להשחיל אין לה ידיים ורגליים, דהיינו אין שחר לעיקרון ההלכתי המדומה לפיו מנהג חיובי שיש בו עשיית מעשה ואשר אין יסודו בטעות, אי-אפשר לחדול ממנו ללא התרת נדרים. והנה לפניכם מסקנות המאמר: "תפילת ערבית – חובה או רשות?"

כללו של דבר, לפחות **תשע פעמים** רבנו חוזר ומדגיש את היסוד שתפילת-ערבית איננה חובה או שהינה רשות, ולא רק שהוא חוזר שוב ושוב על העניין הזה הוא אומר זאת בכל מקום **בלשון הווה**, ולא בלשון עבר או שכך היה הדין מעיקרא או מיסוד ההלכה בלבד. לפיכך, נראה לי ברור, כי לדעת רבנו הלכת הסנהדרין התלמודית לא זזה ממקומה, ופסיקתו של רבא שתפילת ערבית רשות – שרירה וקיימת הלכה למעשה גם בימינו, ואין כוח לשום מנהג לבטל פסק תלמודי.

העובדה שרבנו חוזר ומדגיש לפחות תשע פעמים שתפילת ערבית הינה רשות, גורמת לדברי קאפח השכיר להיראות תמוהים ומתוהים, וכך כותב השכיר בפירושו להלכות תפילה (א, ח): "ופירוש 'רשות', דמעיקרא הייתה רשות, וחזרה להיות חובה, לא מדין תקנת חז"ל אלא מדין נדר: 'כבר קיבלו אבותיכם עליהם' וכדלעיל, ואין לבטלה מחמת טורח או אונס קל". ואם תפילת ערבית הינה **חובה** כמו שטוען קאפח השכיר, מדוע רבנו חוזר ומדגיש בהלכותיו תשע פעמים שהיא **רשות**? ובלשון הווה! ואם רבנו היה אומר רק פעם או פעמיים שהיא רשות, ואף לא היו לנו כל הראיות שפרשנו לעיל, מילא, אולי היה ניתן לטעון כדברי קאפח, אך התעלמות כל-כך גסה מהדגשותיו החוזרות של רבנו הינה תמוהה מאד, ושמה זו התעלמות נכלולית מכוונת?

זאת ועוד, דין נדר לא שייך בכלל לעניין תפילת-ערבית, שהרי ברור שבתקופת התלמוד תפילת ערבית הייתה רשות, ואדם היה רשאי לבחור אם להתפלל או שלא להתפלל אותה, ואפילו אם הוא התפלל אותה שבוע שלם או שנה שלמה, עדיין היא הייתה בגדר רשות, כי כך היא הגדרתה מעיקרה. כמו לדוגמה גמילות חסדים, אם אדם ייתן צדקה כל יום שקל לבית-הכנסת האם נתינת הצדקה הזו תהפוך לחובה? ואם הוא יימנע יום אחד תהיה בידו עבירה? "אִיכָּה תֹאמְרוּ חֲכָמִים אֲנַחְנוּ וְתוֹרַת יְיָ אֱתָנוּ? [...] הֲנֵה בְּדָבָר יְיָ מְאָסוּ וְחֲכַמְתָּ מֶה לָּהֶם" (יר' ח).

יתר-על-כן, קאפח טוען שקבלת תפילת-ערבית היא "מדין נדר", אך הוא אינו מביא שום ראיה לכך מדברי רבנו! ועברתי עתה שוב על כל הלכות נדרים ולא מצאתי שום הלכה שקובעת שדבר-הרשות שנהגו בו פעם-אחר-פעם הופך לנדר – ההיפך! נדרים חלים אך ורק בעקבות אמירה מסוימת מפורשת, אשר מבטאת את קבלת הנדר, ולא באמצעות שקיעה במנהג.

ג. ניתוח תשובת רבנו

כאמור, שום נדר לא חל על האדם אם הוא לא נדר **בפיו** וקיבל על עצמו לקיים את אותו הנדר, ולכאורה די היה בזה כדי לשלול את כל דבריהם של ערוסי וקאפח. ברם, כדי לנתץ לחלוטין את הזייתם לפיה נדרשת התרת נדרים כדי לחדול מקיום מנהג (שידעו מראש שאינו חובה), ננתח באזמל גם את תשובת רבנו ודברי הירושלמי, והנה שוב לפניכם דברי קאפח שהובאו לעיל:

"אמרינן בירושלמי פרק מקום שנהגו (הל' א): 'כל דבר שאינו יודע שמותר וטועה בו באיסור – נשאל ומתירין לו', נראה דרבנו מפרש נשאל [=שואל] לחכם, והחכם מודיעו ואומר לו שהוא טועה ושהדבר מותר, ולא שמתירין לו כהתרת נדר, וזה לשון [הרמב"ם] בתשובה (סי' שי): '**ולפי אלו העיקרים כולם שזכרנו [=שהזכרנו] אמרו [חז"ל], שאין ראוי להניח בני אדם על איסור מה שחשבו [שהוא] אסור, לפי שמה שזכר [=שהזכיר] הירושלמי הוא התרת מה שחשבו בו אסור, לא חיוב סתירת מנהג שיש בו טעות, לפי שאין הפרש בין התרת האסור ובין איסור המותר' [ע"כ]. עיין שם דלדבריו אין צריך היתר אלא להודיע שזה טעות."**

ויש ארבעה דברים חשובים מאד לענייננו אשר נלמדים מדברי הירושלמי ורבנו:

האחד, הירושלמי כלל לא התייחס לשאלה האם "מנהג לא תעשה" הופך לנדר, ואין צורך לומר שהירושלמי אינו קובע ש"מנהג עשה" חיובי ככל שיהיה הופך לנדר, כל מה שהירושלמי אומר הוא: שמי שטעה ואסר על עצמו דבר שהוא מותר, ילך לחכם והוא יורה לו שהדבר מותר ושהוא אינו צריך התרת-נדרים. ובמלים אחרות, אין ראייה מהירושלמי שמנהג כלשהו הופך לנדר!

והשני, לא רק שהירושלמי לא אומר שמנהג הופך לנדר, גם רבנו אינו אומר זאת בתשובה, ההיפך הגמור הוא הנכון! והנה לפניכם שוב דברי רבנו בעניין זה: "לפי שמה שזכר [=שהזכיר] הירושלמי הוא התרת מה שחשבו בו אסור, לא חיוב סתירת מנהג שיש בו טעות". כלומר, כאשר מדובר ב"מנהג לא תעשה" שנחשב בטעות לאיסור, אין צורך בהתרת-נדרים; ברם, כאשר מדובר ב"מנהג עשה" שיש בו טעות, ובכן, כאן ברור עוד יותר שאין צורך בהתרת-נדרים, שהרי מוטלת עלינו חובה לסתור מנהג שיש בו טעות, וכדברי רבנו: "לא **חיוב** סתירת מנהג

שיש בו טעות", כלומר, בזה לא היה צורך לחכמי הירושלמי להורות הוראה, כי הדברים ברורים לכל בר דעת. נמצא, שמנהג של טעות חובה לסותרו ולבטלו, שמא הוא יגרום לתקלה.

והשלישי, מדברי רבנו עולה, שרצוי להורות ולעודד בני אדם לחדול מלנהוג במנהגי טעות, ואפילו כאשר מדובר במנהגי "לא תעשה", דהיינו במנהגים שיש בהם הימנעות מפעולה! וחובה להסביר שמדובר במנהגי טעות ושמצוה לחזור ולנהוג כפי ההלכה המקורית, שהרי רבנו כותב בתשובתו לעיל: "שאין ראוי להניח בני אדם על איסור מה שחשבו [שהוא] אסור".

והרביעי, לפי רבנו בתשובה, מי שאוסר על עצמו דבר המותר שוגה בעבירה! כלומר, אם מי שרק אוסר על עצמו דבר שהוא מותר שוגה בעבירה, כל-שכן וקל-וחומר, שמי שנוהג במנהג טעות שוגה בעבירה חמורה בהרבה – שהרי מי שאוסר על עצמו אינו פועל פעולה והוא רק יושב ונמנע מלפעול בדבר שמותר לו לפי התורה; לעומת זאת, מי ששוגה במנהג טעות עבירה חמורה בידו! שהרי הוא שוגה ונחבל בהבלים, ולעתים אף עלול להתדרדר למאגיה ולהזיות.

ומאין הנני יודע שלדעת רבנו מי שאוסר על עצמו דבר המותר שוגה בעבירה?

ובכן, רבנו משווה בין אדם שחזר בתשובה מעבירות שבידו, לבין אדם שחדל מלנהוג במנהגי איסור נְגִיִּים: "לפי שאין הפרש בין התרת האסור ובין איסור המותר". כלומר, כמו שחוזר בתשובה חָדַל מלהתיר לעצמו את הדברים שנאסרו בתורה ללא התרת-נדרים, כך אדם שאסר על עצמו בלא ידיעה, חָדַל מלאסור על עצמו דברים שלא נאסרו ללא התרת-נדרים. דהיינו, ממה שרבנו משווה בין התרת-האיסור לבין איסור-המותר, למדנו, שְאִסּוֹר לאדם לאסור על עצמו דברים ללא צורך, בדיוק כמו שאסור לו להתיר לעצמו את הדברים האסורים בתורה!

כללו של דבר, אם אדם שאוסר על עצמו דבר המותר שוגה בעבירה, כל-שכן אדם שפועל פעולות הבל ותועה אחרי מנהגי תהו שעבירה חמורה בידו, מפני שהוא פועל ומייחס חשיבות להבלים אשר לא יועילו ולא יצילו, והבלים אלה מרוקנים את מחשבתו מהשקפות אמת. כלומר, אם לדעת רבנו מי שאוסר על עצמו דבר המותר אינו צריך התרת-נדרים, כל-שכן וקל-וחומר מי שיש בידו עבירה חמורה יותר, דהיינו מי שנוהג במנהג טעות ושוגה ונחבל בהבלים.

ולכל הדברים הללו יש להוסיף את האמור לעיל, והוא, שאין שום הלכה שקובעת שדבר-הרשות שנהגו בו פעם-אחר-פעם הופך לנדר. דהיינו, אין שום הלכה שקובעת שמי שנהג לאסור על עצמו דבר מסוים ואפילו מתוך ידיעה שמדובר בהיתר גמור, או שחייב את עצמו במצוה כלשהי שהיא בגדר רשות – בשום מקום רבנו לא מציין שהנהגתו הופכת לנדר ועתה הוא זקוק להתרת נדרים כדי לחדול מלנהוג במנהגו. אלא, רק מי שנודר בפיו ומקבל בליבו – חייב בנדר.

ואסיים עניין זה בנקודה למחשבה שכבר נזכרה: וכי יעלה על הדעת להעניש אדם על-כך שהוא החליט לנהוג במנהג חיובי? שהרי אם הוא יחדל ולו פעם אחת מלנהוג באותו מנהג נעלה שהוא נוהג בו, הדבר ייחשב לו לעוון ולהפרת נדר! ואִי־ההיגיון והשכל הישר? "אֵת כָּל הַדָּבָר אֲנִי אֶנְכִּי מַצֵּה אֶתְכֶם אֹתוֹ תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא תִסֹּף עָלֶיךָ וְלֹא תִגָּרַע מִמֶּנּוּ [...] אַחֲרֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאֹתוֹ תִּירְאוּ וְאֵת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ תִּשְׁמְעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וְבוֹ תִדְבָּקוּ" (דב' יג).

ד. מנהג "לא תעשה" שקיבלוהו במטרה להחמיר ולדקדק

נראים הדברים שלכל האמור לעיל יש יוצא דופן אחד, והוא מנהג "לא תעשה" שחברה מסוימת קיבלה על עצמה מתוך רצון לדקדק ולהחמיר – מנהג "לא תעשה" שכזה, דהיינו מנהג איסור שכזה חובה על בני אותה קהילה לקיימו, ועדיין, אין שום ראיה לכך שאם בית-דין יחליט להתיר את בני הקהילה הזו מחובתם לקיים את חומרתם, אין שום ראיה לכך שהם חייבים בהתרת נדרים, אלא, הם מחויבים לקיים את מנהג האיסור שנהגו בו, עד אשר יורו הנסיבות לבטלו.

וכך אומר רבנו בתשובה בסימן שח (מובאת גם בפירושו של קאפח להלכות שבת כז, ה):

"אבל מה שאמרתם שהוא נשען על המנהג, הרי המנהג ידוע שהוא דבר שצריך להיזהר בו מאד, ובפירוש אמרו: 'דברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור, אי אתה רשאי להתירם בפניהם' [פסחים נ ע"ב ועוד]. אבל צריך לתנאי שביארו בתלמוד ירושלמי והוא שצריך לידע שאותו דבר מותר ואוסרו על עצמו מצד שמדקדק על עצמו. אבל אם היו אנשי אותו המנהג חושבים בדבר המותר שהוא אסור, והם מתמידים על מחשבת האיסור בו, וכל שכן אם נתחבר בו היקש מסוים שנדמה להם בו איסורו, אז אין ראוי להניחם באותה המחשבה בשום פנים, אלא צריך למחות בידם ולהודיעם שמה שחשבו שהוא אסור הוא מותר, ונפל להם טעות באיסורם, **לפי שאין ראוי לקבוע את הטעות בשום פנים**, ואין הבדל בזה בין לאסור המותר או להתיר האיסור [כמו שאסור להתיר את האיסור ומדובר בעניין חמור, כך חמור לאסור את הדבר המותר]."

נמצא, שאם קהילה מסוימת קיבלה על עצמה לאסור על עצמה עניין כלשהו, מתוך ידיעה שלא מדובר בדבר שהוא אסור, אלא כל מטרתה הוא להחמיר ולדקדק על עצמה – הרי שעליה לקיים את מנהג ה"לא תעשה" הזה, ואסור לה לבטלו אלא-אם-כן בית-דין יורה לה מכוח נסיבות מסוימות או מחודשות – לבטלו (ואגב, לא נזכרת שום חובה בעניין התרת נדרים). אולם, אם אותה קהילה אסרה על עצמה מנהג "לא תעשה" מכוח טעות בהיקש או בסברה – לא רק נְשְׁמֹרִים לה לאותה קהילה שעליה לשוב לשורת הדין, אלא שמבטלים את המנהג הזה בפניהם, דהיינו מוחים ומבטלים את המנהג הרע הזה בפניהם באופנים בוטים והפגנתיים.

וכל שכן וקל וחומר אלף פעמים ביחס למנהג שאפילו רק נודף ממנו ריח של מינות או מאגיה או עבודה-זרה או סתם הבל ורעות-רוח – מצוה גדולה ורבה היא לא רק לבטלו, אלא לבטלו בפני אותם אלה שנוהגים בו! דהיינו לבטלו ולעקר באופנים בוטים והפגנתיים ומזלזלים.

ויש לשאול: ומדוע מנהג "לא תעשה" שראוי לקיימו שונה ממנהג "עשה" שראוי לקיימו? מדוע מנהג "לא תעשה" שחברה או קהילה התחייבו לקיימו – יש להיזהר בו ואסור להתיר לאנשי אותה הקהילה לחדול מלנהוג באותו המנהג? ובכן, ההיגיון מורה, שלא לחינם אנשי אותה קהילה הנהיגו בעבר את אותו מנהג "לא תעשה", דהיינו את אותו איסור. כלומר, כנראה שזקני אותה הקהילה ראו פרצה מסוימת שיש באותה הקהילה וראו לנכון לסתום את אותה הפרצה בהנהגתו של אותו מנהג איסור – ולכן חכמים נזהרו במנהגי איסור, דהיינו במנהגי "לא תעשה" שהונהגו בקהילות מסוימות. ברם, כאמור, אם בית-דין יחליט אחרת הוא רשאי להתיר להם.

איוולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו

בעקבות המאמר: "הכיתה אותם ולא חלו" התעורר כסיל משתכנז ממוצא תימני, והחל לתקוף אותי בשצף קצף ומתוך שנאה ומשטמה עיוורת ויוקדת שאיני זוכר כמותה, אך בעוד הקצף יוצא מפיו לא שם לב שהוא כופר ביסודות התורה ומחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא.

אחל אפוא בהצגת תגובתו על דבריי במאמר הנזכר:

דבריו אמנם נוקבים, אך נהירתך אחרי דעת הרמב"ם בעניין איוב רעה ולא נכונה כלל. גם הרמב"ם שגה בעניינו של איוב וייחס לו אשמה כשהכתוב במפורש אומר שאיוב היה איש צדיק וירא חטא. בנוסף, בסוף הפרק מודגש במפורש שרעיו של איוב הם החוטאים!

בהליכתך העיוורת אחרי הרמב"ם חוטא אתה בחטאם של האשכנזים והספרדים הרבובים. ניכר כי אינך שוקל ומכלכל את דבריו של הרמב"ם ואתה מקבל אותם על עיוור.

ובכלל, הרמב"ם מתעלם לחלוטין ממחאות קשות ונוקבות של נביאים קדושים כלפי ה' יתעלה! עבור הרמב"ם איוב היה אדם לא חכם ואולי אף טיפש! לא פחות! כך הוא כותב במורה הנבוכים בהתייחסותו לאיוב. ודבריו שם על איוב הם נאצה וגידוף כלפי אדם צדיק וירא אלוהים ועליך לקבל האמת ממי שאמרו, אף שהם נגד הרמב"ם הגדול.

בירושלמי כתוב: "יודעים היו הנביאים שאלוהיהם אמת ואינם מחניפים לו". הרמב"ם דוגל בשיטה של הטלת האשמה רק על האדם ומתעלם לחלוטין מקריאות מפורשות של נביאים נגד ה'! אברהם קרא בקול גדול: "השופט כל הארץ לא יעשה משפט!?!". משה הטיח דברים ואמר: "למה זה שלחתיני? ומאז באתי אל פרעה הרע לעם הזה!". ירמיה הנביא הטיח בה': "מדוע דרך רשעים צלחה? שלו כל בוגדי בגד?". איך מעז אתה להתעלם מקריאות מפורשות אלו שיוצאות מלב שבור ונדכה, מפיהם של נביאים ולטעון שהכל מובן עבורך?!

והרי נביאים הטיחו דברים ואמרו שהם לא מבינים מדוע ה' מעניש באופן כזה לא מידתי!

דוד המלך מביא את דבריו של אסף המשורר בתהילים פרק עג ואומר דברים קשים ביותר: "ואני כמעט נטיו רגליי (מן האמונה), כאין שפכו אשוריי... כי קנאתי בהוללים שלום רשעים אראה", "ואהי נגוע כל היום ותוכחתי לבקרים", והוא אף כותב דברים מדהימים: "אך ריק זיכיתי לבבי וארחץ בניקיון כפי". אפילו אנשים ענקיים כאלה היו להם משברים קשים עד כדי מחשבות על עזיבת דרך האמת!

והנה בא אדם כמוך ומצטט את הרמב"ם על עיוור כמו רבובט בלי לחשוב: האם דבריו נכונים? האם הם עולים בקנה אחד עם דעתם של נביאים וצדיקים גדולים אלו? והאם הכל באמת כל-כך מובן עבורך עד שהחלטת שאתה מבין היטב מדוע מיליון וחצי ילדים מתו מיתות כה משונות?! חשוב על הדברים שהעליתי כאן אדיר... לא ייתכן שרק האדם אשם בהכל! האדם הוא רק בשר ודם, חומר עכור, היום כאן מחר בקבר...

וכבר זעק המשורר הגדול: "זכור אני מה חלד (אני זמני, עלה נידף שנושאו הרוח אנה ואנה), על מה שווא בראת כל בני אדם?!", לפעמים צריך לזעוק לה': "למה ה' תעמד ברחוק תעלים לעתות בצרה?!", הגיע הזמן שריבונו של עולם יתעורר לעזור לנו! "קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך". כן, גם אם אנחנו לא ראויים! **עד כאן דברי הכסיל המשתכנז הראשונים.**

ועתה לתשובתי: שים לב מה אמרת: "נהירתך אחרי דעת הרמב"ם בעניין איוב רעה ולא נכונה כלל". נהירתי אחרי הרמב"ם **רעה?** וכי הרמב"ם הוא כופר ואפיקורוס? וכי הבנת בכלל את דברי הרמב"ם? וכי הנך מבין את משמעות ידיעת ה' והעדרה?

***

עוד אמרת: "בהליכתך העיוורת אחרי הרמב"ם חוטא אתה בחטאם של האשכנזים והספרדים הרבובטים". האמנם? ואם הנני הולך אחרי הרמב"ם בעניין איוב, זה אומר שאני הולך אחריו באופן עיוור? ואיך הסקת מהליכתי אחרי **השקפה אחת** של הרמב"ם בעניין איוב שאני הולך אחריו באופן עיוור בכל התחומים? האם אתה שומע את עצמך? האם אתה מבין עד כמה השנאה והמשטמה העבירו אותך על דעתך? מתוך דברייך ניכרת אפוא שטנה עזה כלפיי, וכנראה שהוכחתך בעבר ושנאתני: "שָׁנְאוּ בְּשַׁעַר מוֹכִיחַ וְדִבֵּר תָּמִים יִתְעֲבוּ" (עמוס ה, י).

***

וחשוב להבהיר: לדעת רבנו איוב היה עם-הארץ, וכנראה שנפגעת מאד מההאשמה הזו...

זאת ועוד, רעיו של איוב חטאו בכך שהאשימו אותו בעשיית מעשי בבלה חמורים. הם לא הבינו שחטאו של איוב היה בהפניית עורף לידיעת ה' יתעלה, דהיינו, איוב שגה לחשוב שדי בעבודת ה' באיברים החיצוניים בלבד. כמו כן, איני הולך באופן עיוור אחרי רבנו, הנני מבין את חומרת העדר ידיעת ה' יתעלה, ואיני מתפלל שעם-הארץ כמוך אינו מבין זאת, וזועם כמו הכסילים שתוארו בספר משלי. ואם אינך מבין את חומרת העדר ידיעת ה' – יפה לך השתיקה.

והנה ראייה מדברי ירמיה (יב, א-ג) לחומרת עבודת ה' באיברים החיצוניים בלבד:

"צִדִּיק אֶתָּה יְיָ כִּי אָרִיב אֵלֶיךָ [=הנני מודה שכל פעולותיך בצדק אלהי] אֶף מִשְׁפָּטִים אֲדַבֵּר אוֹתָךְ [=אבל בכל זאת, רגשותיי וצערי אינם מניחים לי שלא לזעוק אליך] מִדּוּעַ דֶּרֶךְ רָשָׁעִים צָלְחָה שְׁלוֹ כָּל בִּגְדֵי בָגָד? נִטְעַתֶּם גַּם שָׂרְשׁוֹ יִלְכוּ גַם עֵשׂוֹ פִּרִי קָרוֹב אֶתָּה בְּפִיהֶם וְרָחוֹק מִכְּלִיּוֹתֵיהֶם, וְאֶתָּה יְיָ יִדְעָתְנִי תִרְאֵנִי וּבְחִנָּתְ לִבִּי אֶתָּה הַתִּקֶּם כָּצֵאן לְטִבַּחַה וְהַקְדַּשֵּׁם לְיוֹם הַהֲרָגָה".

עבודת ה' באיברים החיצוניים בלבד דרדרה את עם-ישראל לרשעות איומה ונוראה! רשעות כה נוראה עד שעונשם היה ללכת כצאן לטבח וליום ההריגה – וכל הזוועות הללו נבעו כתוצאה מהעדר ידיעת ה', והעדר זה גרם במשך הזמן לסטייה חמורה מדרכי היושר המוסר והצדק.

וכל שאר דברייך אין להם שום קשר לעניין, אין שום קשר בין זעקות הנביאים על העוולות שהם ראו לנגד עיניהם לבין ייסוריו של איוב. הנביאים לא סבלו את ייסוריו הבלתי נתפשים של איוב, הם סבלו את סבל בדידות אנשי האמת אוהבי הצדק והיושר, הם סבלו בראותם עוולות איומות ונוראות, הם סבלו בשל העדר האמת "וְתִהְיֶה הָאֱמֶת נִעְדָּרְת וְסָר מִרַעַם מִשְׁתּוֹלָל" (יש' נט, טו),

והם זעקו כדי לתת ביטוי לכאבם הרגשי העצום על בחירתו של עם-ישראל ללכת בדרכי רשע ושחיתות. לעומתם כאמור, איוב סבל ייסורים כמעט בלתי נתפשים, וזאת בעבור חטא הפניית העורף לידיעת ה' יתעלה שמו, דהיינו על-כך שהוא עבד את ה' באיבריו החיצוניים בלבד.

ושים לב לאיזו שפלות הגעת, עד שהאשמת את ה' יתעלה בייסורים שבאים על האדם! שהרי כתבת כך: "הרמב"ם דוגל בשיטה של הטלת האשמה רק על האדם ומתעלם לחלוטין מקריאות מפורשות של נביאים נגד ה'!". כלומר, לפי הבנתך המעוותת, הנביאים מורים לנו בקריאותיהם ובזעקותיהם המרות, על ההשקפה שה' יתעלה שמו הוא זה אשר אשם בייסורים שבאים על בני האדם ועל עם-ישראל! כלומר, אתה כופר בפסוק מפורש בתורה: "הצור תמים פָּעֵלוּ כִּי כָּל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עוֹל צְדִיק וְיִשָּׁר הוּא" (דברים לב, ד), ואתה אף מאשים את הנביאים ע"ה בכפירה בתורת ה' ובקריאות שחץ ומרי קמי שמיא! ארור תהיה בהמה שבמותך!

"אֲנִי יי חֶקֶר לֵב בְּחֵן כְּלִיּוֹת וְלִתֵּת לְאִישׁ כְּדָרְכָיו כְּפָרִי מַעַלְלָיו", "גִּדְּלָהּ הַעֲצָה וְרֵב הָעֲלִילָה אֲשֶׁר יַעֲיִיךְ פְּקָחוֹת עַל כָּל דְּרָכֵי בְּנֵי אָדָם לִתֵּת לְאִישׁ כְּדָרְכָיו וְכַפְרֵי מַעַלְלָיו" (יר' יז, י; לב, יט). "כִּי אֲנִי יי אֶהֱבֶה מִשְׁפָּט" (יש' סא, ח). "וּפְקַדְתִּי עָלָיו דְּרָכָיו וּמַעַלְלָיו אֲשִׁיב לוֹ", "וְרִיב לִי עִם יְהוָה וְלִפְקֹד עַל יַעֲקֹב כְּדָרְכָיו כְּמַעַלְלָיו וְשִׁיב לוֹ" (הושע ד, ט; יב, ג). "לָכֵן אֲנִישִׁי לִבִּי שָׁמְעוּ לִי חָלְלָה לְאֵל מִרְשָׁע וְנִשְׁדִּי מַעוֹל, כִּי פָעַל אָדָם יִשְׁלֹם לוֹ וְכֹאֲרַח אִישׁ יִמְצָאנוּ, אֵף אֲמַנְכֶם אֵל לֹא יִרְשִׁיעַ וְנִשְׁדִּי לֹא יַעוֹת מִשְׁפָּט" (איוב לד, י-ב). "וַיִּי צָבָאוֹת שִׁפֹּט צֶדֶק בְּחֵן כְּלִיּוֹת וְלֵב אֲרָאָה נִקְמְתָה מֵהֶם כִּי אֵלֶיךָ גִּלְתִּי אֶת רִיבִי" (יר' יא, כ). "אֲוִלִּים מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם וּמַעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְּעֻנוּ" (תה' קז, יז), ועוד.

***

כמו כן, מתוך דברך עולה, שההשקפה שבה אחז הרמב"ם ביחס לאיוב היא רק תירוץ לתקוף אותי ואת הרמב"ם! שהרי בסוף דברך גילית את העניין האמיתי שעליו אתה רותח וזועם!

וכך כתבת: "ואם הכל באמת כל-כך מובן עבורך עד שהחלטת שאתה מבין היטב מדוע מיליון וחצי ילדים מתו מיתות כה משונות? [...] לא ייתכן שרק האדם אשם בהכל!".

כלומר, לא איוב הוא זה שמעניין אותך, ואפילו לא משה רבנו, כל התיאור שתיארת כאילו אתה חרד לכבוד איוב והנביאים הינו שקר וכזב! מה שבאמת חרה לך הוא שהאשמת את אדוניך האשכנזים האירופים במינות ובכפירה, שהרי אתה עבד נרצע להם, וכבר השבתי לך במאמר: "מכתב מאת כסיל משתכנז". נמצא אפוא, שדברך הינם דברי שקר צביעות והתחסדות!

ואגב, שוב ייחסת מגרעת ועוול חמור מאד לה' יתעלה באמרך: "לא ייתכן שרק האדם אשם בהכל!", וכי אתה בכלל מבין את עומק שוחת המינות שנפלת אליה ביחסך לה' יתעלה פעולות עוול? כאילו ה' יתרום שמו הוא האשם במוראות השואה, וכאילו אלוהינו הוא כמו אלילי הזעם היווניים או הכנעניים! ועליך ועל שבמותך נאמר: "אֲוֹלֶת אָדָם תִּסְלַף דְּרָכָו וְעַל יי יִזְעַף לְבוֹ" (מש' יט, ג). ורק האדם הוא האשם למעשיו ולקורות אותו, וזה היסוד התורני של שכר ועונש: "לָכֵן אִישׁ כְּדָרְכָיו אֲנִשְׁפֹּט אֶתְכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל נָאִם אֲדָנִי יי שׁוּבוּ וְהִשִּׁיבוּ מִכָּל פִּשְׁעֵיכֶם וְלֹא יִהְיֶה לָכֶם לְמַכְשׁוֹל עוֹן, הַשְּׁלִיכוּ מֵעֲלֵיכֶם אֶת כָּל פִּשְׁעֵיכֶם אֲשֶׁר פִּשְׁעֵתֶם בָּם וַעֲשׂוּ לָכֶם לֵב חֲדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה וְלִמָּה תִמְתּוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כִּי לֹא אֶחָפֵץ בְּמוֹת הַמָּת נָאִם אֲדָנִי יי וְהִשִּׁיבוּ וְחִיו" (יח' יח).

והשקפתך הרעה קרובה מאד להשקפת המינים האתאיסטים, אשר החליטו בעקבות השואה לכפור במציאותו של בורא-עולם, כאילו אלהים הוא האשם בשואה, ואם הוא אשם בשואה, סימן שהוא לא קיים, שהרי לא יעלה על הדעת שאלוה אמת יפעל עוולה כל-כך חמורה.

ולא פחות חמור מכך, ייחוס מגרעת כל-כך חמורה לה' יתעלה, היא בגדר הגשמה, וכדברי רבנו במורה (א, לו), בעניין חומרת ייחוס מגרעת לבורא-עולם:

"והיאך יהיה מצב מי שקשורה כפירתו בעצמותו יתעלה? והוא בדעתו היפך מכפי שהוא, כלומר שאינו לדעתו מצוי, או שלדעתו הוא שניים, או שסבור שהוא גוף, או שהוא לדעתו בעל התפעלויות, או שמייחס לו איזו מגרעת שהיא? [=ייחוס מגרעת או התפעלות לבורא-עולם כמוהן בייחוס גוף שהרי ייחוס התפעלויות ומגרעות מוביל באופן ישיר ומידי לייחוס גוף] הנה זה בלי ספק יותר חמור מעובד עבודה-זרה על דעת שהיא אמצעי או מטיבה או מריעה לפי דמיונו. [...] ואתה דע, שכל זמן שתהא בדעתך [ביחס לבורא השקפת] **גשמות או מאורע ממאורעות הגוף [כלומר שהוא יתעלה בעל התפעלויות או מגרעות]** – הנך מקנא ומכעיס וקודח אש ומעלה חמה ושונא ואויב וצר, יותר חמור מעובד עבודה-זרה בהרבה".

ולעצם שאלתך: האם הדברים ברורים לי וכו', ובכן, **כן!** הדברים ברורים ומובנים לי, כי התורה פשוטה וברורה לכל דורשיה באמת, והיא כבר הורתה לנו שייסורים חמורים באים בעקבות עבירות חמורות, וכי אינך מכיר את התוכחות? ודי ללמוד אצל המארי כדי להבין זאת...

והנה דברי התורה המורים על-כך שהבנת יסודי התורה הינה פשוטה וברורה:

"כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לֹא נִפְלֶאת הִוא מִמֶּךָ וְלֹא רִחֵק הִוא, לֹא בְּשָׂמַיִם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָנוּ הַשְּׁמַיִמָּה וְיִקְחֶהָ לָנוּ וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה, וְלֹא מֵעֵבֶר לִיָּם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲבֹר לָנוּ אֶל עֵבֶר הַיָּם וְיִקְחֶהָ לָנוּ וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה – כִּי קָרֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מֵאֵד בְּפִיךָ וּבְלִבְּךָ לַעֲשׂוֹתוֹ" (דב' ל). אולם, לחטאים שמעדיפים את הבהמיות התורה קשה מאד...

ושכר ועונש הוא אחד מיסודות הדת הבסיסיים והפשוטים ביותר, ואף נקבע בקרית-שמע.

***

ובעניין קריאותיהם של הנביאים על העוולות שהם ראו לנגד עיניהם, קריאות אשר משתמע מהן זעקה מרה כלפי ה' יתעלה. ובכן, גם כאשר הנביאים דיברו במר ליבם, אין לחשוד בהם שהם כפרו ולו לרגע אחד בה' יתעלה או בדרך האמת! ואם אתה חושד בהם במשהו מזה, הרי שאתה שוטה רשע וגס-רוח – וכמו שאמרת לעיל "שאברהם קרא בקול גדול השופט כל הארץ לא יעשה משפט" וכו', וכי אברהם "קרא בקול גדול" **כנגד** ה' יתעלה? והלא הוא שוב ושוב משלב בדבריו ביטויי הכנעה מפורשים: "וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא הוֹאֵלְתִי לְדָבָר אֶל אֲדֹנָי וְאָנֹכִי עֹפֵר וְאֹפֵר [...] וַיֹּאמֶר אֵל נָא יִחַר לֵאדֹנָי וְאֵדְבָרָה [...] וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא הוֹאֵלְתִי לְדָבָר אֶל אֲדֹנָי [...] וַיֹּאמֶר אֵל נָא יִחַר לֵאדֹנָי וְאֵדְבָרָה אֶף הַעַם" (בר' יח). ושאלתו של אברהם אבינו שם: "הֲשֹׁפֵט כָּל הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט?"", היא שאלה רטורית, אשר באה לרומם את ה' יתעלה, שהרי ברור הוא שה' יתעלה הוא שופט צדק, ואין בדבריו שמץ ממה שאתה מתאר.

ויתרה מזאת, ואפילו אם נניח שמשה רבנו ע"ה שגה באמרו: "למה זה שלחתי", וכי יש מה להשוות בין זאת לבין חטאיהם של המינים האירופים? וכי יש מה להשוות זאת להפניית העורף לידיעת ה' ולהליכה בדרכי המינות והכיעור וההשחתה במשך אלף שנים? אתה שפוי?

והוא הדין בעניין דוד המלך ע"ה, גם אם חלשה עליו דעתו לרגע קט, ולא חלילה כמו שאמרת שנכנסה בו מחשבת כפירה באמיתת יושר דינו של ה' יתעלה שמו, אלא חלשה עליו דעתו לרגע קט מעוצמת הייסורים הקשים שהוא סבל (ואל תשכח שהיה בידו חטא ועוון חמור מאד), וכי ניתן לומר שבשלב מסוים נכנסה בדוד המלך מחשבת מינות? וכי מי שתואר כ"עבד השם" יעלה במחשבתו מחשבת מוות ומינות? ארור תהיה שהעלית דברי בלע שכאלה על הכתב!

ומי אתה בכלל שתרהיב עוז לומר דברים רעים כאלה, בהמה בדמות אדם הנך.

כמו כן, מה בכלל ניתן ללמוד מדוד המלך ע"ה לעניין המינים הכופרים השחצנים שהפנו עורפם לה' יתעלה במשך אלף שנים? מדוע הכנסת את דוד המלך ע"ה לקלחת המינות?

וכאשר הנני קורא את דבריך הצבועים והמתחסדים, עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס, הנני מתחיל להבין את תסכול הנביאים ואנשי האמת הדגולים הללו. ואתה לעולם לא תבין זאת, כי בחרת ללכת בדרכי התאוות והזימות... ואזעק זעקה לה' יתעלה: עד מתי הבהמות הללו יכפרו באמת? עד מתי הכסילים העלובים הללו ימלאו את פיהם בדברי שחץ כנגד רבנו הישר ודרך האמת? ואין בזעקתי זו חלילה כפירה ביושר דינו, אלא התעוררות רגשית של כאב שתכליתו לקרב אותי עוד ועוד אל ה' יתעלה ואל דרך האמת, ועוד ארחיב בכך בהמשך.

***

ושים לב עד כמה אתה בור ועם הארץ! וכך כתבת: "הגיע הזמן שריבונו של עולם יתעורר לעזור לנו!", ואינך יודע שייחוס עוררות לה' יתעלה הוא בגדר הגשמה! והוכחת בזה שאינך יודע מאומה בעניין ידיעת ה' וייחודו, וכן שאתה עם הארץ נחות מאד הגרוע מהכסיל, מפני שנדמה לך שאתה חכם גדול, ועליך נאמר: "רְאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לְכִסִּיל מִמֶּנּוּ" (מש' כו, יב).

ומי אתה בכלל חיים הבהמי שתחליט שהקב"ה צריך לפעול? וכי אלהים עובד אצלך? וכי הוא חייב לך משהו? אֵיךְ הענווה וההכנעה קמי שמיא? ולמדת את השחץ האירופי מאדוניך.

לאחר מכן, הכסיל התימני המשתכנז הוסיף לכתוב דברי בלע, וז"ל: איוב היה עם הארץ? עליך לחזור בך מיד מקביעה זו. איוב היה צדיק שאין כדוגמתו, עד כדי כך שהושווה לאבות הקדושים במידותיו ותכונותיו הנעלות, שהרי נאמר בו: "תם וישר וירא אלוהים". על מי נאמר "תם"? על יעקב איש תם יושב אוהלים. על מי נאמר "ישר"? על האבות הקדושים שעליהם אמר בלעם "תמות נפשי מות ישרים", ומסביר המהר"ל כי מידה זו מיוחסת במיוחד ליצחק אבינו שהיה כעולה תמימה ולא יצא מעולם מגבולות ארץ ישראל. על מי נאמר "ירא אלוהים"? על אברהם שכתוב בו: "עתה ידעתי כי ירא אלוהים אתה". הרי לנו שהכתוב מעיד במפורש ובברור כי איוב היה אדם נעלה ביותר. וחז"ל אף הפליגו במעלתו ואמרו כי הביטוי "סר צלם מעליהם" נאמר על איוב. שזכותו הייתה כצל המגן על יושבי הארץ מפני עונשו של ה'.

"וַיֹּאמֶר אֵלָיו גְּדַעוֹן בִּי אֲדֹכִי וַיֵּשׁ יְיָ עִמָּנוּ וְלִמָּה מִצָּאֲתָנוּ כֹּל זֹאת וַאֲיֵה כָּל נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר סָפְרוּ לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ לֵאמֹר הֲלֹא מִמִּצְרַיִם הֵעֵלָנוּ יְיָ וְעַתָּה נִטְשָׁנוּ יְיָ וַיִּתְּנֵנוּ בְּכַף מְדִין."

וכי לא ידע גדעון כי כל העם עובדים עבודה-זרה? אלא, שבכל זאת גדעון יודע כי נקרנו בניו למקום, ואם כן... בן שחוטא, עדיין הוא בן. ולא התחנף גדעון לה'. ובגלל זה, שהיה גדעון ישר ולא חנפן אמר לו המלאך: "לך בכוחך זה והושעת את ישראל".

שנית, כתבת שדוד ומשה והנביאים שהטיחו דברים קשים עשו זאת מתוך "מר ליבם" כלשונך או "חלשה דעתם לרגע קט" וכל הדברים האלה הם השפלה של גדולי מנהיגינו ונביאינו, ובהינף קולמוס ייחסת להם מגרעת כמגרעות עמי הארץ שמרוב שיחם וכעסם ומרירות לבם אומרים דברים ללא מחשבה... וחלילה לייחס פחיתות כזאת כלפיהם. ואם דבריהם היו מתוך מרירות בלבד מדוע הועלו על הכתב? למה לא נמחקו מספר חיים.

והרי ידוע שכל דבריהם נאמרו ברוח הקודש, שהיא סיוע מאת ה' לומר דברים נעלים... ואם חלילה דברים אלו יצאו מפיהם רק מתוך מרירות... לא היה ה' מסייע בידם שייכתבו הדברים וייחקקו בספר לדורי דורות.

ואני משתומם איך ייחסת לעצמך את מעלתם של נביאים כשכתבת: "שנאו בשער מוכיח ודובר תמים יתעבו". כאילו דבריו נאמרו ברוח הנבואה מפי הגבורה ממש. וגאוותך המנופחת וחשיבותך בעיני עצמך הינה תעודת עניות ליוצאי תימן. **עד כאן דבריו השניים.**

ומכאן תשובתי לכסיל המשתכנז הלז: לשאלתך, האם איוב היה עם-הארץ? ובכן, איוב מעיד על עצמו **במפורש** שהוא היה עם-הארץ, והנה הדברים שהבאתי בסוף המאמר הנדון:

אסיים במסקנתו של איוב לאחר שחלו עליו הייסורים הקשים והנוראים: "לְשִׁמְעַ אֶזְנִי שְׁמַעְתִּיךָ וְעַתָּה עֵינִי רָאִתְךָ" (איוב מב, ה). כלומר, בתחילה ידעתי אותך ה' יתעלה ויתרומם רק **במסורת ובקבלה** אך היית רחוק מכליותי. "וְעַתָּה עֵינִי רָאִתְךָ" – לאחר מסכת הייסורים הנוראיים ותהליך ההתבוננות המחשבתית – שְׁכָלִי הוּאֵר בִּידִיעַת ה' ובאהבתו. וכך רבנו מפרש שם את חטאו הגדול של איוב – ההתרשלות מידיעת הַשֵּׁם והעדר הפניית המחשבה לה' יתעלה.

ועתה אוסיף על הפסקה שהבאתי מן המאמר הנדון, כמה עניינים נוספים:

אם חלילה נייחס לאיוב את הצדקות המוחלטת, דהיינו שהוא **גם** היה תמים במידותיו **וגם** תמים בעבודת ה' המחשבתית, הרי שאנחנו מגיעים לכפירה חמורה בתורה, שהרי כידוע: "הַצֹּר תָּמִים פָּעֵלוּ כִּי כָל דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט אֶל אֲמוֹנָה וְאֵין עוֹל צָדִיק וְיֹשֶׁר הוּא" (דב' לב, ד), וכן בחירוף וגידוף קמי שמיא, כביכול ה' יתעלה ויתרומם הוא אל זעם ועוול, נעדר יושר ומוסר חלילה.

האם עדיף להתחסד בזהירות בכבודו של איוב, שקרוב לוודאי היה אך ורק משל (כך לדעתי נוטה דעתו של רבנו ודעת חכמים, והותירו גם את הדעה שלא מדובר במשל, כדי שלא להחליש את עוצמת המסרים החשובים שמובאים בספר איוב), **מאשר להיזהר בכבוד שמים?** זאת ועוד, לא ניתן להניח שייסוריו העצומים והבלתי נתפשים של איוב היו מה שנקרא: "ייסורים של אהבה", שהרי רבנו כבר הוכיח באופן ברור שמדובר בהשקפה דחויה ובעוול נוראי, ובמיוחד כאשר מדובר במסכת של ייסורים כל-כל נוראה מחרידה ומזוויעה, שעברה על איוב – ודומני שאפילו רס"ג יודה לרבנו בעניין איוב, ובעניין זה ראו נא: "האם יש ייסורים של אהבה?".

***

איוב היה צדיק במובן של מידות בלבד, בהיבט המחשבתי והעיוני הוא היה עם-הארץ. ומה שהוא נקרא בכתובים כ"עבד ה'", הכוונה שהוא אכן היה עבד ה' במידותיו, אך לא בעבודת ה' המחשבתית, דהיינו הוא נעדר לחלוטין ידיעת ה', וכמו שאיוב מודה בעצמו, וכאמור לעיל.

וגם על נוח נאמר שהוא היה "צדיק", וזה לא מנע מחכמים לומר עליו שהוא היה אך ורק צדיק בדורו. כך שאין מה להשוות את צדקותו לצדקות אבות האומה, שנאמר בהם במפורש שהם היו נביאים גדולים ואנשי מוסר נעלים. וגם על ה' נאמר התואר "צדיק", האם יש מה להשוות בין התואר "צדיק" שנאמר כלפי ה' יתעלה, לבין התואר "צדיק" שנאמר כלפי בשר ודם?

ובלשון חז"ל צדיק הוא מי שזכויותיו יתרות על עוונותיו, ואפילו 49% ממעשיו רעים...

זאת ועוד, מה שחז"ל לפי דבריו "הפליגו במעלתו ודרשו את הפסוק 'סֶר צֶלֶם מַעֲלִיָּהֶם' (במ' יד, ט) על איוב: שזכותו הייתה כצל המגן על יושבי הארץ מפני עונשו של ה'". ובכן, לא מצאתי מדרש כזה. אמנם, במדרש אגדה (בובר) לספר במדבר (יד, ט), נאמר כך: "סר צילם מעליהם. כבר מת צלם מי שהיה מגן עליהם, כאילו המגין את האדם בצלו מפני החמה", אך לא נזכר שם שמדובר באיוב, ובכלל, מדרש זה הוא מדרש מינות מאוחר מאד, שנערך במאה ה'ג.

***

עוד כתב הכסיל: "וחשבת לרומם את הרמב"ם ונמצאת משפיל בתכלית השפלות את אחד מצדיקי עולם הקדושים שהילכו על פני האדמה". וכבר הוסבר שאם נייחס לאיוב את הצדקות המוחלטת, הרי שנגיע לכפירה בתורה ולחירוף ולגידוף השם הנכבד והנורא, אך חיים אינו רוצה להבין זאת ומעדיף להתחסד בכל מחיר, ואפילו במחיר של חילול-שם-שמים, הכל כדי להצדיק את הפניית עורפו לידיעת ה'. ולגבי המשך הדיון באיוב, איני סבור שנכון להעמיק בעניין זה עתה, כי מדובר באחד הספרים הקשים ביותר, ובאחד העניינים הקשים והסבוכים ביותר והוא השגחת הבורא, לפיכך, אניח את המשך הדיון בעניין זה לשלב שבו אבאר ואנתח את הפרקים הללו במורה. וראוי לצרף לעניין זה את דברי רבנו בסוף פירושו למסכת ברכות, וכה דבריו:

"אבל העיקר הוא שהקב"ה גומל לצדיקים ומעניש את הרשעים, וכל זה בצדק, שכן העיד על עצמו שהכל בצדק 'כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט' וכו' [דב' לב, ד] [=והאם אין דִּי בעדותו של ה' יתעלה על צדק מעשיו?!]. ונקודת הצדק בזה אין כוח באדם להשיגה, כמו שאין בכוח השכל האנושי להשיג היקף ידיעתו יתעלה. וכבר הודיענו יתעלה שאין בכוח תבונתנו להשיג חכמתו וצדקו בכל מה שעשה ויעשה והוא אמרו: 'כִּי גָבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ כֵּן גָּבְהוּ דְרָכֵי מִדְרָגָתָם וּמִחְשְׁבֹתֵי מִמְחֻשְׁבֵּיתָם' [יש' נה, ט]. לכן סמוך על העיקר הזה ואל תטריד עצמך לחקור בעניין זה, לפי שכל מי שחקר בעניין זה מאנשי אמונתנו וזולתם לא השיג גדולות, אלא נשאר כמו שאומרים עליהם השלום צלל במים אדירים והעלה חרס בידו. ואם תראה בדברי המדברים בעניין זה איזה דמיון והרצאת דבר-מה שנדמה כראיה, ואינו כן, אלא אם תיטיב להתבונן אז יוסר המסווה ויבואו הקושיות, ויחזור הדבר למה שאמרתי לך, ורק הפסדנו אריכות דברים וחיבור ספרים".

***

עוד כתב חיים הבהמי:

"משום מה הנך מכחיש האמת. דברים אלה מעידים כאלף עדים שעל-אף שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, לפעמים אין שום פרופורציה בין חטאו לבין עונשו מאת ה'". ושוב הכסיל שב על קיאו, שהרי לפי סכלותו הבהמית, ייתכן שהקב"ה יעניש בלי "שום פרופורציה בין החטא לבין העונש", וזו סכלות חמורה מאד וכפירה בתורה וחירוף וגידוף קמי שמיא, והדבר מעיד כאלף עדים על ריחוקו של חיים מידיעת ה', ומידיעת אופני השגחתו. ודברי שלמה שבכותר תואמים לחיים הלז במדויק: "אֵלֶּלֶת אָדָם תִּסְלַף דְּרָכָו וְעַל יְיָ יִזְעַף לְבָו" (מש' יט, ג).

***

חיים שבחר במוות, גם משווה את איוב לנביאים, אך איוב שולב על-ידי חז"ל בספרי הכתובים, משמע בבירור שהוא לא היה נביא, וגם לא יעלה על הדעת שנביא יאמר שהוא ידע את ה' יתעלה רק "לשמע אוזן"... עוד טען המקשן שהנביאים הטיחו דברים קשים כלפי ה', וזה לשונו: "ומעולם לא טענו אנשים גדולים אלו כאיוב, דוד, משה, ירמיהו, ישעיהו, יונה, חבקוק ושאר הנביאים שהטיחו דברים קשים בה', שעם ישראל או הם עצמם נענשו בלא חטא, זאת לא עלה על לבם, אלא שהם עמדו משתוממים והתחבטו מאוד על עוצמת המכה שהנחית עליהם ה'".

נכון! כל האנשים הישרים הללו מעולם לא טענו שעם-ישראל או הם עצמם נענשו בלא חטא, אבל אתה, הכסיל המשתכנז החכם בעיניו, **כן טוען זאת!** וכפי שראינו ונראה לקמן. ובמלים אחרות, לא שמת לב, אבל בפסקה הזו אתה שולל את טענתך ומצדיק את השקפת האמת!

***

עוד כתב חיים הבהמי: "אבל אתה מציג את עצמך כאילו הכל ברור לך וכאילו מעולם לא היו לך שאלות על הנהגת הבורא [וכי לחינם נצטוונו להצדיק את דינו של בורא-עולם?], ובכך אתה משווה לעצמך מעלה גדולה משל הנביאים ואף למעלה ממעלתו של משה, שאמר לה': 'ומאז באתי אל פרעה הרע לעם הזה, והצל לא הצלת את עמך'. ואם היית אתה במקומו היית מצטט לעם דברי תוכחה כי עליהם לשוב בתשובה ובזה היית מסיים. אבל משה לא היה חנפן".

והנה, מקודם טען הכסיל שהנביאים מעולם לא טענו שה' מעניש ללא חטא, ואילו בפסקה האחרונה הוא כותב, שמשה רבנו כן מהרהר אחר מידותיו של הקב"ה וכן טוען כלפי שמים? כמו כן, איך יעלה על הדעת לומר שמשה רבנו ע"ה ערער על אופני הנהגתו של בורא-עולם? וכל דבריו נבעו מקושי וכאב רגשי עצום בראותו את בני עמו משועבדים מיוסרים ומעונים.

כמו כן, ואל מי אנכי מתחנף? אל ה' יתעלה? ובכן, הנני שמח שהנני מבטל את עצמי לחלוטין כלפיו, והלוואי ואשתכלל במידה הנעלה הזו, כי לו הגאווה והרוממות עד אין קץ וכמו שאומר אברהם אבינו ע"ה: "ואנכי עפר ואפר". האם גם אברהם אבינו היה "חנפן" לדעתך? ויש הבדל עצום בין לזעוק לה' מרה על הייסורים העצומים והמחרידים שחלים בעם-ישראל, ובין לטעון שהקב"ה אינו שופט צדק ושהוא פועל עוולה בעולם ושהוא האשם בייסורים! ואם אינך מבין את ההבדל העצום, ובכל זאת מתיימר לעסוק בעניינים העמוקים הללו של ההשגחה, אז אתה גרוע מן הבהמה. ובהמשך אוסיף ואסביר את ההבדל בין שני העניינים הללו ככל יכולתי.

***

אגב, רבנו יסביר את הפסוקים באיוב: "אֶף דָּרְכֵי אֵל פָּנָיו אוֹכִיחַ, כִּי לֹא לִפְנֵי חֲנָף יְבֹא", בכך שהם מבטאים השקפתו של איוב טרם שנתגבשה בקרב ידיעת ה', לכן דברים אלה מופיעים די בהתחלת איוב (בפרק יג), טרם שנתגבשה השקפת האמת בעניין הייסורים (שאין ייסורים בלא עוון). כלומר, איוב טען שהוא צדיק טרם שהבין את חטאו בהפניית גוו לידיעת ה' יתעלה. ברם, לאחר שאיוב השכיל לידע את בוראו והבין את שגיאתו החמורה, הוא אומר: "לְשִׁמְעַע אֶזְנִי שְׁמַעְתִּיךָ וְעַתָּה עֵינֵי רְאִיתִךָ", ופסוק זה מובא בפרק מב, הוא הפרק האחרון שבספר איוב.

***

ומה שנאמר בירושלמי ברכות (ז, ג): "יודעים היו הנביאים שאלוהיהם אמת ואינם מחניפים לו". ובכן, אם היית מביא את המדרש כולו, היית רואה שגם הנביאים מברכים ומשבחים ומהללים ומפארים ומודים לבורא-עולם, והנה המדרש לפניך בשלמותו (ירושלמי ז, ג):

"משה התקין מטבעה של תפילה 'הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא' [דב' י, יז]. **ירמיה אמר** 'הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר' [לב, יח] ולא אמר הנורא. למה אמר הגיבור? [כלומר, למה ירמיה הנביא התמקד בתואר גיבור?] לזה נאה לקרות גיבור שהוא רואה חורבן ביתו ושותק. ולמה לא אמר נורא אלא שאין נורא אלא בית המקדש, שנאמר: 'נוֹרָא אֱלֹהִים מִמֶּקְדָּשֶׁיךָ' [תה' סח, לו]. **דניאל אמר** 'הָאֵל הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא' [דנ' ט, ד] ולא אמר הגיבור, בניו מסורין בקולרין היכן היא גבורתו. ולמה אמר הנורא, לזה נאה לקרות נורא בנוראות שעשה לנו בכבשן האש. וכיוון שעמדו אנשי כנסת הגדולה החזירו הגדולה ליושנה: האל הגדול הגיבור והנורא. ובשר ודם יש בו כוח ליתן קצבה לדברים הללו? [דהיינו וכי הנביאים רשאים להחליט על דעת עצמם לשלול תארים מסוימים מבורא עולם?] אמר ר' יצחק בן אלעזר יודעין הן הנביאים שאלוהיהן אמיתי ואינן מחניפין לו".

כלומר, מי הוא זה לפי חז"ל אשר התקין לנו לומר בתפילה: "האל הגדול הגיבור והנורא"? משה רבנו! וכי משה רבנו ע"ה חנפן בעיניך? ומי הוא זה אשר אמר "האל הגדול הגיבור"? ירמיה הנביא, וכי ירמיה חנפן בעיניך? וגם דניאל אמר: "האל הגדול והנורא", אז גם דניאל חנפן?

כמו כן, מה שדניאל אמר: "היכן היא גבורתו?", מדובר בטקסט אגדי ומדרשי אשר מבטא את עוצמת הכאב הרגשי שדניאל חש, לפי תיאוריהם של חז"ל כמובן, ולא חלילה כפירה ביסוד התורני: "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט" וכו'. ולעתים הכאב הרגשי הוא כה גדול, עד שהאדם אינו מצליח ליישב את דעתו, ואף שהוא אינו כופר בה' יתעלה, הוא מרגיש צורך לבכות ולזעוק מרה. ויתרה מזאת, לעולם אין לדחות פסוק מפורש והשקפה מפורשת, מפני מדרש.

והוא הדין לגבי גדעון כאשר אמר: "וְאֵיהָ כָּל נַפְלְאֵתֶיךָ אֲשֶׁר סָפַרְנוּ לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ" (שופ' ו, יג).

ולמה הדבר דומה? הדבר דומה לכך שחכמים תיקנו בתפילה לזעוק לה' שיזכור אותנו, וכי יש שכחה לפני ה' יתעלה? אלא, מדובר בטקסט רגשי אשר נועד לעורר, לא את ה' יתעלה לזכור אותנו, אלא לעורר אותנו את **בני האדם** לזכור את ה' יתעלה. כלומר, באמצעות תפילה וזעקה לה' שיזכור אותנו, מתרחש התהליך הפסיכולוגי ההפוך: אנחנו הם אלה אשר נזכרים בו. "הַתְּשַׁכַּח אִשָּׁה עוֹלָה מֵרַחֵם בֶּן בִּטְנָה גַם אֵלֶּה תִשְׁכַּחַנָּה וְאַנְכִי לֹא אֶשְׁכַּחַךְ" (יש' מט, יד).

והוא הדין לגבי כל זעקות הנביאים, אשר כולן נועדו לעורר את בני האדם לזעקה ולתשובה. כלומר, מתוך התפילה הזו והזעקה המרה הזו שה' יזכור אותנו ויושיע אותנו, תצמח התשובה והשיבה אל ה' יתעלה ויתרומם – ואז ממילא ה' יושיע אותנו מצרינו, כי הכנענו את ליבנו.

***

עוד כתב חיים הבהמי:

"שנית, כתבת שדוד ומשה והנביאים שהטיחו דברים קשים עשו זאת מתוך 'מר ליבם' כלשונך או 'חלשה דעתם לרגע קט' וכל הדברים האלה הם השפלה של גדולי מנהיגינו ונביאינו, ובהינף קולמוס ייחסת להם מגרעת כמגרעות עמי הארץ שמרוב שיחם וכעסם ומרירות ליבם אומרים דברים ללא מחשבה... וחלילה לייחס פחיתות כזאת כלפיהם. ואם דבריהם היו מתוך מרירות בלבד מדוע הועלו על הכתב? למה לא נמחקו מספר חיים?".

ובכן, הכסיל המשתכנז מסלף את דבריי, אנכי אמרתי כך:

"והוא הדין בעניין דוד המלך, גם אם חלשה עליו דעתו לרגע קט, ולא חלילה כמו שאמרת שנכנסה בו מחשבת כפירה באמיתת יושר דינו של ה' יתעלה, אלא חלשה עליו דעתו לרגע קט מעוצמת הייסורים שהוא סבל (ואל תשכח שהיה בידו חטא חמור), וכי ניתן לו לומר שבשלב מסוים נכנסה בדוד המלך מחשבת מינות? וכי מי שתואר כ'עבד השם' יעלה במחשבתו מחשבת מינות? ארור תהיה שהעלית דברים כאלה על הכתב!".

כלומר, ייחסתי את חולשת הדעת אך ורק לדוד המלך ע"ה, אשר חטא בחטא חמור. והוא מודה באופן מפורש בתהלים שאכן חלשה דעתו בראותו את הצלחת הרשעים. ולשאלתך מדוע הדברים הועלו על הכתב. ובכן, הדברים הועלו על הכתב לדורי דורות, כדי ללמד אותנו מוסר חשוב, שגם אם חלילה חלשה דעתנו בשעת שבר ומשבר, חלילה לנו להתייאש ולכפור בעיקר, אלא נמתין דומם עד שתתגלה לנו מטרת ה' בפעולותיו, וכמו שנאמר בתהילים עג שם:

"מִזְמוֹר לְאַסָּף אֲף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְבָרִי לִבִּי. וְאֲנִי כְמַעַט נָטִיו רַגְלִי כְּאִין שָׁפְכוּ אֲשָׁרִי. כִּי קָנֹאתִי בַּהֲוֹלָלִים שְׁלוֹם רָשָׁעִים אָרָאָה. כִּי אֵין חֲרָצוֹת לְמוֹתָם וּבְרִיא אוֹלָם. בַּעֲמַל אֲנוֹשׁ אֵינָמוּ וְעַם אָדָם לֹא יִגָּעוּ. לִכֵּן עֲנִקְתָּמוּ גֵּאָוָה יַעֲטֹף שִׁית חֶמְס לָמוּ. יֵצֵא מִחֶלֶב עֵינָמוּ עֲבָרוּ מִשְׁכִּיֹּת לִבִּי. יִמְיָקוּ וַיִּדְבְּרוּ בְרַע עֲשָׂק מִמָּרוֹם יִדְבְּרוּ. שְׁתֵּי בִשְׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּהְלֹךְ בְּאַרְץ. לִכֵּן יִשׁוּב עִמּוֹ הֵלֶם וּמִי מָלֵא יִמְצֹו לָמוּ. וְאָמְרוּ אֵיכָה יָדַע אֵל וַיִּשְׁדָּעָה בַּעֲלִיוֹן. הִנֵּה אֱלֹהֵי רָשָׁעִים וְשִׁלּוֹ עוֹלָם הִשְׁגֹּו חֵיל. אֲף רִיק זִכְיִתִּי לִבִּי וְאַרְחֵץ בְּנִקְיוֹן כִּפִּי. וְאֵהִי נְגוּעַ כָּל הַיּוֹם וְתוֹכַחְתִּי לִבְקָרִים. אִם אֲמַרְתִּי אֶסְפָּרָה כִּמוֹ הִנֵּה דוֹר בְּנִיךְ בְּגִדְתִּי. וְאִחְשָׁבָה לְדַעַת זֹאת עָמַל הוּא בְּעִינִי. עַד אֲבֹא אֶל מִקְדָּשִׁי אֵל אֲבִיכָה לְאַחֲרִיתָם. אֲף בַּחֲלָקוֹת תִּשִּׁית לָמוּ הַפְּלָתָם לְמִשְׁאוֹת. אֵיךְ הָיוּ לְשִׁמָּה כְּרָגַע סָפּוּ תָמוּ מִן בְּלָהוֹת. כַּחֲלוֹם מִהָקִיץ אֲדִי בְּעִיר צִלְמָם תִּבְזֶה. כִּי יִתְחַמֵּץ לִבִּי וְכִלְיוֹתִי אֲשִׁתּוֹן. וְאֲנִי בְּעַר וְלֹא אֲדַע בְּהִמּוֹת הָיִיתִי עִמָּךְ. וְאֲנִי תָמִיד עִמָּךְ אֲחֻזָּת בְּיָד יְמִינִי. בַּעֲצָתְךָ תִּנְחַנִּי וְאַחֵר כְּבוֹד תִּקְחֵנִי. מִי לִי בִשְׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא חִפְצָתִי בְּאַרְץ. כָּלָה שְׁאָרִי וּלְבָבִי צוּר לִבִּי וְחִלְקִי אֱלֹהִים לְעוֹלָם. כִּי הִנֵּה רַחֲקִיךָ יֵאֱבֹדוּ הַצְמַתָּה כָּל זֹנֶה מִמָּךְ. וְאֲנִי קִרְבַּת אֱלֹהִים לִי טוֹב שְׁתִּי בְּאֲדָנִי יי מחסי לספר כל מלאכותיך".

כלומר, דוד המלך מלמד אותנו על תהליך נפשי שהוא עבר, ומבקש ללמד אותנו מוסר חשוב ונעלה: לעולם לא להתייאש, ולעולם, גם לא ברגעים הקשים, לא לחדול מן האמונה שכל מעשי ה' הם ביושר ובצדק ונוקב ומדוקדק: "עַד אָבֹא אֶל מְקֻדְשֵׁי אֵל אֲבִינָה לְאַחֲרִיתָם". אז, לאחר שהתהליכים המורכבים יסתיימו, אז אבין היטב את כל פעולותיך ואת תכלית הייסורים.

והוא הדין לשואה, היום, לאחר שעברו עשרות רבות של שנים, אנחנו מבינים היטב שהשואה נועדה להשיבנו לארץ-ישראל, ארץ טובה ורחבה, ארץ חמדה, ארץ אהובה, ולכונן פה אומה חזקה ומשגשגת נפלאה ומופלאה, אשר בבוא היום גם תכונן ממלכת כוהנים וגוי קדוש.

***

עוד כתב חיים הבהמי: "ואני משתומם איך ייחסת לעצמך את מעלתם של הנביאים כשכתבת: 'שנאו בשער מוכיח ודבר תמים יתעבו', כאילו דברך נאמרו ברוח הנבואה מפי הגבורה ממש. וגאוותך המנופחת וחשיבותך בעיני עצמך הינה תעודת עניות ליוצאי תימן".

ובכן, לא ייחסתי לעצמי את הנבואה, וזה פשוט. אלא, כמו ששנאו את הנביאים שהוכיחו את עם-ישראל, כך שונאים את המוכיחים שבכל דור ודור. ודברי הנביאים לדורות ניתנו. ומי אמר לך שהפסוק הזה עוסק אך ורק בנביאים? וכי לא היו מוכיחים בעם-ישראל שהוכיחו את דורם ושנאום בשל כך? וברור שהרשע ישנא את המוכיח: "אֵל תּוֹכַח לֹץ פֶּן יִשְׁנָאָךְ" (מש' ט, ח).

אלא, ששנאתך כלפיי העבירה אותך על דעתך, והנך מחפש וחופר וקודח, באופן נואש עד-כדי מגוחך, אחר כל דבר שתוכל להתלות בו כדי להשחיר את פני. ולכן חתמת את דברך במלים הבאות: "וגאוותך המנופחת וחשיבותך בעיני עצמך הינה תעודת עניות ליוצאי תימן". ובדברים הללו הוכחת לי שהנך כסיל **תימני** משתכנז, ועליך ועל שכמותך אומר דוד המלך לעיל:

"לִכֵּן עֲנִקְתָּמוּ גִּאָוָה יַעֲטֹף שֵׁית חֶמֶס לָמוֹ. יֵצֵא מִחֶלֶב עֵינֵימוּ עֲבָרוּ מִשְׁכִּיּוֹת לִבָּב. יִמְקִיּוּ וַיִּדְבְּרוּ בָרַע עֲשָׂק מִמָּרוֹם יִדְבְּרוּ. שִׁתִּי בְּשָׂמִים פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּהְלֶךְ בְּאַרְץ".

ובסוף המזמור נאמר: "כִּי הִנֵּה רָחֳקִיךָ יֹאבִדוּ הַצִּמְתָּה כָּל זֹנָה מִמֶּךָ. וְאֲנִי קִרְבַּת אֱלֹהִים לִי טוֹב שִׁתִּי בְּאֹדְנִי !! מִחֲסִי לְסִפֵּר כָּל מַלְאכֹתֶיךָ".

***

והואיל ובכסיל תימני משתכנז עסקינן ראוי לחתום בדברי רבנו ב"מאמר תחיית המתים" בעניין אדוניו של התימני הנרצע הלז, כי דברי רבנו הללו חותים גחלים וינקדות על ראשי העבדים:

"וכאשר ידענו את אלה המפסידים מאד ושהם מסופקים, והם מדמים שהם 'חכמי ישראל' [=ואינם אלא גדולי אסלה], **והם היותר סכלים בבני אדם ויותר תועים מן הבהמות**, וכבר נתמלאו מוחותיהם פלאות והזיות ודמיונות נפסדות כנערים וכנשים, ראינו שכן ראוי [=שהרי חכמי-יעוצי-אשכנז התלוננו מדוע רבנו שילב ענייני מחשבה בחיבורו ההלכתי, והנה רבנו מוכיח שראוי ונחוץ לשלב אותם, שהרי הם יותר תועים מן הבהמות וזקוקים נואשות לידע את יסודות הדת] שנבאר בחיבורינו ההלכתיים יסודות הדת על דרך ההודעה לא על דרך הלמידות, כי הלמידות דרוש לה בקיאות במדעים רבים שאין חכמי התורה יודעים מהם מאומה".

'ברוך שמי' – טמטום פגאני אורתודוקסי

"רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל מי חייך והודעתם לבבך ולבני בך, יום אשר עמדת לפני יי אלהיך בחרב [...] וידבר יי אליכם מתוך האש קול דברים אתם שמעים ותמונה אינכם ראים זולתי קול [...] ונשמרתם מאד לנפשתיכם כי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר יי אליכם בחרב מתוך האש" (דברים פ"ד).

"מאי פמוך יי" (ירמיה י, ו), דהיינו אין כיוצא בך. "ואל מי תדמינו אל ומה דמות תערכו לו [...] ואל מי תדמינו ואשמה יאמר קדוש" (ישעיה מ), "כי אני יי לא שניתי" (מלאכי ג, ו).

בשבת אמור תשפ"ב, התארחתי בבית-מלון בשבת שאורגנה על-ידי הדרדעים למחצה לשליש ולרביע. בתפילת שחרית, הדרדעי השכיר אהרן בדיחי, הזמין איזה זקן תימני מחוסר-דעת לפתוח ספר-תורה. התימני הזקן החל באמירת הנוסח המקובל והגיע לאמירת "ברוך שמי". הוא עצר, ושאל בקול רם את הציבור ואת רודף-הבצע השכיר האם לומר "ברוך שמי"? "הר"ב השכיר נאלם דום, ואישר לו להמשיך ולומר את פיוט ההבלים הפגאני "ברוך שמי". במזרח ישב דרדעי נוסף שמשמש כרב קהילה, הוא כרגע לא שכיר, אבל מייחל למינוי קבוע... גם הוא נאלם דום, וכולם הנהנו בראשיהם כאשר הזקן התימני הנבער אמר בקול רם "ברוך שמי".

לצערי הרב, הטיפשות של הכומרים הדרדעים השכירים גברה, עד שהם מוכנים לרמוס ולדרוס את כל יסודות הדת המחשבתיים, לעבור על איסורי עבודה-זרה חמורים, ולו כדי לשמור על השלום, שהרי ללא השלום הם לא יוכלו להמשיך לכהן בעמדות הכמורה והשררה... שוחד המשכורות עיוור את עיניהם של הדרדעים השכירים, והם הלכו בדרכו של קארו הקראי, ומחקו הלכה למעשה את כל יסודות הדת המחשבתיים, ובמקומו החדירו את הכלל: "גדול השלום", כאילו השלום הוא איזו מנטרה פגאנית אשר ניתן באמצעותה לעצב את דת משה מחדש: להוציא מתוכה את היסודות שאינם נוחים לשרתם ולחציבתם, ואף להחדיר לתוכה הזיות שיסייעו לשמר את מעמדם הפוליטי והחברתי כעובדי מדינה מפוטמים הזוללין מן התורה.

ובעניין הזיית "גדול השלום" של הכומרים השכירים ראו: "האם ערך השלום גדול מקיום מצוות התורה?", "האם יש מצוה שלא להוכיח?", "חובת מצות הוכח תוכיח את עמיתך", ועוד.

נחזור לשני הדרדעים: השכיר-הבכיר והזוטר המשתוקק להיות שכיר: כניעתם המוחלטת של הדרדעים השכירים הללו לאמירת הטמטום הפגאני "ברוך שמי", עוררה בקרבי תחושת בחילה עמוקה, וכדי להפיגה הבנתי שעלי לכתוב ולהאיר באור האמת בעניין הפיוט הנדון.

ובכן, הרעה החמורה ביותר שיש בפיוט הזה נמצאת מיד בתחילתו, וכך נאמר בו (לפי הנוסח שמובא בסידור 'שיח ווילנא' של הדרדעים האורתודוקסים רבי-החוצבים, קאפח וערוסי):

"אמר רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום, כד מפקין ספרא דאורייתא מגו היכלא למקרי ביה בצבורא, מתפתחין תרעי שמיא דרחמי, ומעוררין את האהבה לעילא, ואבעי ליה לאניש למימר הכי: בריך שמי" וכו'.

תרגום הדברים: "אמר רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום, כאשר מוציאים את ספר התורה מתוך ההיכל כדי לקרוא בו בציבור, נפתחים שערי השמים של רחמים, ומעוררים את האהבה העליונה, וצריכים בני האדם לומר כך: בריך שמי"ה וכו'.

כלומר, לפי ההזיות הללו, הוצאת ספר התורה גורמת לפתיחת "שערי השמים של רחמים", ופתיחתם מעוררת את "האהבה העליונה". נמצא, שפעולת אדם עלי-אדמות (הוצאת ספר התורה) מעוררת את "האהבה העליונה", דהיינו: לא רק שמתפרצים קמי שמיא ומייחסים לה' בפיוט הזה רגשות של אהבה וחמלה אנושיים, אלא, שהאדם, בהוצאת ספר התורה מתוך ההיכל, הוא זה שפותח את שערי השמים ומעורר את אהבתו של הקב"ה לעמו ישראל!

ומה יש לעשות כשעובדי האלילים מעוררים את אהבתו של הקב"ה לפי דמיונם? ובכן, יש "לקפוץ על ההזדמנות" ולבקש בקשות מבקשות שונות, שהרי הקב"ה נמצא עתה במצב רגיש ופגיע, אהבתו התעוררה כלפי עם-ישראל, שיקול דעתו אינו מכוון, וזו הזדמנות פז להצליח לסחוט ממנו טובות-הנאה, שהרי הוא איננו מסוגל לסרב בשעה שאהבתו גואה בקרב...!

ובכן, מדובר בהשקפת מינות מובהקת משלושה צדדים: (1) ייחוס רגשות ותכונות אנושיות לבורא יתעלה; (2) התפרצות קמי שמיא בהזיה שפתיחת ההיכל מעוררת את האהבה העליונה; (3) ולכל זאת ראוי להוסיף את ההזיה של המינים וצאצאיהם שניתן להטות את דינו דין-האמת של בורא-עולם ולסחוט מה' יתעלה טובות-הנאה, באמצעות לחיצה על "הכפתורים הנכונים", כאילו בורא-עולם הוא איזה "גביר" שיושב בשמים, וכל שצריך הוא לעוררו להיטיב לזולתו.

ובפרק הבא נוכיח בהרחבה את שני הצדדים הראשונים של המינות שנזכרו לעיל.

א. ההתפעלויות שחובה לשלול מבורא-עולם הן התכונות הנפשיות

רבנו מלמד במורה (א, לה), כי "כשם שצריך לחנך את הקטנים ולפרסם בהמון כי ה' יתהדר ויתרומם אחד ושאין ראוי לעבוד זולתו", כך צריך לחנכם לשלילת הגשמות וההתפעלויות. הוי אומר, שלילת הגשמות שווה בחשיבותה ליסוד ייחוד ה': "שלילת הגשמות וסילוק הדימוי וההתפעלויות ממנו [=מה' יתעלה] הוא דבר שראוי לפרשו ולבאר לכל אדם כראוי לו [=לפי הבנתו], ולשננו לקטנים ולנשים ולפתאים ולחסרי התבונה, כמו שמשננים להם שהוא אחד ושהוא קדמון ושאין לעבוד זולתו [...] **כי ההתפעלות שינוי** והוא יתעלה לא ישיגהו שינוי".

מושג ההתפעלות בימינו דומה למושג ההתפעלות הפילוסופי: בימינו התפעלות הינה רושם חיצוני חזק אשר נקלט באחד מחמשת החושים ומעורר את הנפש **לפליאה ולהתרגשות**. מושג ההתפעלות הפילוסופי הוא רחב יותר, מפני שהוא לא מצומצם אך ורק לעוררות נפשית שמובילה לפליאה ולהפתעה, אלא, כל עוררות נפשית מכל סוג שהוא היא בגדר "התפעלות", והמכנה המשותף לכל ההתפעלויות הוא שכולן נובעות מרושם חיצוני שנקלט בחושים.

ה"התפעלות" היא אפוא **שינוי מהותי-פנימי** בנפש האדם, כלומר שינוי מצב של תכונה נפשית, כגון התעוררות רגשית של חמלה או כעס או עוז או חרדה וכו', והיא מתרחשת כאמור כתוצאה מרושם או השפעה חיצוניים אשר נקלטים בחושים הגופניים של האדם.

רבנו מוסיף ומלמד במורה (א, לה), כי "לא ישיגהו [את ה' יתעלה] שום אופן מאופני החיסרון, ולפיכך לא תשיגהו התפעלות כלל". כלומר, לא יעלה על הדעת שהקב"ה "מתפעל", שהרי כל מי שנתון לשינויים רגשיים ונפשיים במהותו סובל בהכרח משתי מגרעות-חסרונות:

(1) הוא נתון להשפעתם של גורמים חיצוניים; **(2)** הוא בהכרח בשר ודם, כי קליטת הרשמים החיצוניים הללו והשפעתם המעוררת והמעצבת על הנפש היא אך ורק באמצעות החושים הגופניים (ראייה, שמיעה, וכו'). ולכן לא יעלה על הדעת שה' מתעורר ומתפעל, כי לא יעלה על הדעת שיש לו חושים גופניים הקולטים רשמים חיצוניים אשר מעוררים רגשות הומים.

ייחוס תכונות נפשיות לה' יתעלה, דהיינו ייחוס שינויים פנימיים בעצמותו שבאים לידי ביטוי בהתעוררות רגשית או נפשית, חמור בדיוק כמו אמונת ההגשמה, שהרי מי שמייחס לה' יתעלה תכונות נפשיות מייחס לו למעשה תכונות אנושיות ומדמה את בורא-עולם לבני האדם שוכני בתי חומר... וכל דימוי בינינו לבינו מוביל בהכרח ובאופן ישיר ומיידי להגשמה.

וכה דברי רבנו במורה (א, לו) בענין המגשימים אשר גרועים מעובדי האלילים הקדמונים, ומתוך דבריו אנו למדים על-כך שייחוס התפעלויות לבורא-עולם, דהיינו שינויים מהותיים-פנימיים-רגשיים, הינו ביטוי ישיר ומובהק לאמונת ההגשמה, והנה דבריו לפניכם:

"והיאך יהיה מצב מי שקשורה כפירתו בעצמותו יתעלה? והוא בדעתו היפך מכפי שהוא, כלומר שאינו לדעתו מצוי, או שלדעתו הוא שניים, או שסבור שהוא גוף, או שהוא לדעתו בעל התפעלויות, או שמייחס לו איזו מגרעת שהיא? [=ייחוס מגרעת או התפעלות לבורא-עולם הוא כמו ייחוס גוף, שהרי ייחוס התפעלויות ומגרעות מוביל באופן ישיר ומיידי לייחוס גוף; ועתה לתשובה:] הנה זה בלי ספק יותר חמור מעובד עבודה-זרה על דעת שהיא אמצעי או מטיבה או מרעיה לפי דמיונו [...] ואתה דע, שכל זמן שתהא בדעתך [ביחס לבורא השקפת] **גשמות או מאורע ממאורעות הגוף [כלומר שהוא יתעלה בעל התפעלויות או מגרעות]** – הנך מקנא ומכעיס וקודח אש ומעלה חמה ושונא ואויב וצר, יותר חמור מעובד עבודה-זרה בהרבה".

שימו לב לשני המשפטים שהודגשו, כי מהם עולה שהמושג "**מאורעות הגוף**" שנזכר במשפט המודגש האחרון, כולל בתוכו את ה"**התפעלויות**" אשר נזכרו במשפט המודגש הראשון. כלומר, התעוררות נפשית ורגשית היא מאפיין אנושי-גופני, שהרי היא נובעת מקליטת רושם חיצוני באחד או יותר מחמשת החושים הגופניים ומהשפעתם על הנפש שכנוסה בגוף.

נמצא אפוא, כי ייחוס התפעלות לבורא-עולם מוביל באופן ישיר ומיידי להשקפה שיש להקב"ה מאפיינים אנושיים נפשיים וגופניים, ובמלים אחרות, מוביל באופן ישיר ומיידי להגשמה. לפיכך רבנו אומר לעיל, שאין הבדל בין מי שסובר שהבורא הוא בעל גוף וממד לבין מי שסובר שהבורא הוא מתעורר ובעל "התפעלויות", וכל אחד מהם "יותר חמור מעובד עבודה-זרה בהרבה".

בהמשך דברי רבנו במורה (א, נה), הוא חוזר שוב על הדברים, ושוב מדגיש שמי שסובר שיש לה' גוף או שיש לו רגשות או תכונות נפשיות אשר הומות ומשתנות – הרי הוא כמי שסובר את "העדר האלוה או השיתוף או עבודת זולתו", והנה דבריו הנאמנים לפניכם (א, לה):

"וכן [חובה] לשלול ממנו כל התפעלות [כי כל התפעלות ממאורעות הגופות, ולכן אין הבדל בינה לבין ההגשמה המוחלטת' (קאפח)], כי כל ההתפעלויות מחייבות שינוי [והשינוי הוא מאורע ממאורעות הגופות, ולכן הינו הגשמה], ושהגורם לאותן ההתפעלויות זולת המתפעל בלי ספק, ואילו היה ה' יתעלה מתפעל באיזה אופן מאופני ההתפעלות היה זולתו הפועל בו והמשנה אותו [...] ואין ראוי להניח שום אדם באמונת הגשמות או האִמָּנֶת מאורע ממאורעות הגופים, אלא כמו שמניחים על האמנת העדר האלוה או השיתוף עמו או עבודת זולתו".

כלומר, לא רק שייחוס התפעלות לבורא הוא הגשמה ישירה מפני שהוא מחייב שינוי שהוא מאפיין אנושי-גופני, ייחוס התפעלות גם מוביל להשקפה שבורא-עולם נתון וכפוף להשפעות חיצוניות, וזו מגרעת גדולה מאד; וייחוס כל מגרעת לבורא-עולם הוא בגדר חירוף וגידוף, וייחוס מגרעת שכזו לבורא-עולם הוא גם בגדר דימוי מובהק לבני האדם, הנתונים להשפעות חיצוניות אשר נקלטות בחמשת החושים הגופניים, ודימוי שכזה מוביל באופן ישיר ומיידי להגשמה.

לאור הדברים הללו נותרה שאלה אחת: כיצד יש להסביר את תיאורי ההגשמה וההתפעלויות אשר מופיעים בתורה ביחס לבורא-עולם? ובכן, רבנו משיב לשאלה הזו במורה (א, נד), ושם הוא מסביר כיצד יש להבין לדוגמה את תיאורי החמלה והרחמים שמופיעים בכתבי הקודש ביחס לה' יתעלה (אל רחום וחנון ארך אפיים ורב חסד וכו'), שהרי כאמור, לא יעלה על הדעת שהבורא משתנה, מתעורר ומתפעל מבחינה רגשית ונפשית, וכה דברי רבנו שם:

"ואין העניין כאן [בי"ג מידות של רחמים] שהוא בעל מידות, אלא שהוא עושה פעולות הדומות לפעולות הנעשות על ידינו כתוצאה ממידות, כלומר מתכונות נפשיות, **לא שהוא יתעלה בעל תכונות נפשיות** [...] לכך נאמר עליו יתעלה 'רחום' [...] לא שהוא יתעלה מתפעל ומתרגש, אלא כאותה הפעולה הבאה מצד האב כלפי הבן שהיא תוצאה של רגישות וחמלה והתפעלות בהחלט, תבוא מצדו יתעלה כלפי חסידיו **לא מתוך התפעלות ולא מתוך שינוי**".

ועל השאלה מדוע בכלל התורה נקטה בלשונות שיש בהם מאפיינים אנושיים? ובכן, על השאלה הזו ייחדנו מאמר נפרד שכותרתו: "מדוע דיברה תורה כלשון בני אדם?".

כללו של דבר, ייחוס רגשות ותכונות אנושיות לבורא יתעלה הוא בגדר הגשמה ומינות, כל-שכן כאשר מצורפת לה ההזיה שיש בכוחם של בני האדם שוכני-בתי-חומר לעורר לפי דמיונם את אותם הרגשות והתכונות אנושיות, עד שבורא-עולם נעתר להעניק להם טובות הנאה.

ועתה נשלול את ההזיה השלישית והאחרונה לפיה ניתן להטות את דינו דין-האמת של בורא-עולם ולהפיק מה' יתעלה טובות הנאה, באמצעות לחיצה על "הכפתורים הנכונים", כאילו בורא-עולם הוא איזה "גביר" שיושב בשמים, וכל שצריך הוא לעוררו להיטיב לזולתו...

ב. ייחוס העדר או מגרעת או דימוי הוא הגשמה

טרם שנעיין בחומרת ייחוס העדר או מגרעת לבורא, עלינו להבין מהו ייחוס העדר או מגרעת? העדר ומגרעת הם שני שמות לאותו עניין, כי כל העדר מבטא למעשה חיסרון, וכל חיסרון מבטא מגרעת. ובמלים אחרות, כל מה שהוא לא שלם הוא חסר וכל מה שהוא חסר יש בו

מגרעת מסוימת שהרי הוא לא שלם – ואין צורך לומר שאין להקב"ה, שהוא מרוֹמֵם ונשָׁבַע לעילא-לעילא מעל כל מושגי שוכני בתי חומר, שום העדר ולא מגרעת מכל סוג שהוא.

זאת ועוד, אם אנחנו מייחסים חלילה לבורא-עולם העדר או מגרעת, אנחנו למעשה גם מדמים אותו אלינו: בני האדם החסרים ובעלי המגרעות, שהרי אנחנו מתארים את הבורא לפי תפישת עולמינו החומרית המצומצמת המוגבלת והחסרה. כלומר, לא רק שאנחנו מייחסים לו העדר או מגרעת בשקר (שהרי הקב"ה שלם ומושלם ואחדותי מכל בחינה), אנחנו גם **מדמים** את מציאותו הטהורה הנשגבה והנעלמה, למציאות העולם השפל ולמושגיו הגשמיים, הגסים והחסרים. נמצא, שייחוס העדר או מגרעת גוררים בהכרח גם לדימוי בינינו לבין בורא-עולם.

ייחוס העדר או מגרעת מעולמנו החומרי וכן ייחוס דימוי מכל סוג שהוא לבורא-עולם – כל אלה, בנוסף להיותם חירוף וגידוף השם הנכבד והנורא, הם גם מובילים בהכרח **להגשמה**, שהרי העדר או מגרעת קיימים אך ורק בקרב בני האדם שוכני בתי חומר אשר בעפר יסודם, הסובלים ממגרעות וחסרונות – ואם נייחס העדר או מגרעת לבורא-עולם הרי שאנו מדמים אותו אלינו על כל מאפיינינו החומריים והגופניים, וברור שגם כל דימוי אחר בינינו לבינו מוביל להגשמה. כללו של דבר, ייחוס העדר או מגרעת או דימוי הינם למעשה הגשמת הבורא לכל דבר ועניין.

וכה דברי רבנו במורה (א, לה) בעניין ההעדר, המגרעת והדימוי:

"כשם שצריך לחנך את הקטנים ולפרסם בהמון כי ה' יתהדר ויתרומם אחד, ושאין ראוי לעבוד זולתו – כך צריך לשנן להם כי ה' אינו גוף, ואין דמיון בינו לבין בראיו כלל בשום דבר **מן הדברים**, ושאין מציאותו כעין מציאותם, ולא חייו [=קיומו באמיתת עצמותו] כמו חיי החי מִקֵּהם [=מהנבראים], ולא ידיעתו כמו ידיעת כל מי שיש לו ידיעה מִקֵּהם [=מהנבראים], ושאין השוני בינו לבינם [=לבין הנבראים] בריבוי ומיעוט בלבד – **אלא במין המציאות**".

כלומר, השוני בין הבורא לנבראיו אינו בכך שכל תואר מתארו (כגון מציאותו, חייו, ידיעתו, וכן כל שאר התארים) הוא במידה מרובה ועצומה ואילו אצלנו הנבראים כל אחד מן התארים הללו הוא במידה זעומה וזעירה, אלא עצם המושג שונה לחלוטין, ורק מחמת חוסר יכולתנו לבטא בלשוננו את אמיתת עצמותו ופעולותיו, תיארו את הבורא שהוא מצוי, חי, יודע וכיו"ב.

ורבנו ממשיך ומבאר עניין זה במורה שם (א, לה):

"כלומר, צריך לאמֶת אצל הכל שאין ידיעתנו וידיעתו או יכולתנו ויכולתו שונים בריבוי ומיעוט וחוזק וחולשה וכל הדומה לכך, כי החזק והחלש **דומים** במינם בהכרח וכוללת אותם הגדרה מסוימת אחידה. וכך כל יחס לא יהא אלא בין שני דברים שהם **תחת מין אחד** – וכבר נתבאר גם זה במדעי הטבע. אלא, כל מה שמתייחס אליו יתעלה שונה מתארינו מכל צד [=מכל הבחינות האפשריות] עד שאינם מתאחדים בשום הגדרה כלל, וכן מציאותו ומציאות כל שזולתו נאמרת עליהם 'מציאות' בשיתוף השם כמו שאבאר. כשיעור הזה יספיק לקטנים ולהמון לקבוע במחשבתם שיש שם [=במציאות] מצוי שלם שאינו גוף ולא כוח בגוף הוא האלוה, **ולא ישיגוהו שום אופן מאופני החיסרון**, ולפיכך לא תשיגוהו התפעלות כלל".

רבנו מלמד אותנו, כי כל דימוי בינינו לבין הקב"ה מאיזה צד שיהיה, גורר עמו בהכרח את ההגשמה, כי "כל יחס לא יהא אלא בין שני דברים שהם תחת מין אחד", נמצא שהדימוי הינו למעשה סעיף מסעיפי ההגשמה. כמו כן, כאמור, גם ייחוס העדר או מגרעת או חיסרון וכן כל דימוי לה' יתעלה גורר עמו בהכרח את ההגשמה, מפני שכל המושגים הללו שייכים לבני האדם החסרים המוגבלים השפלים שוכני בתי חומר, אך ה' יתברך נשגב ומרומם מעל כל המושגים האלה – ולא רק משום כבודו אין לייחס לו אותם (שהרי הם מבטאים מגרעות וחסרונות), אלא מפני שכל המושגים הללו הם מושגים גשמיים וחומריים אשר אין להם שום קשר ושום זיקה לה'-אלהים-אמת שאין כיוצא בו, ואם חלילה אנחנו מייחסים אותם לו הרי שאנחנו מדמים אותו אלינו ועובדים אלהים אחרים, שהרי האלהים שאנו עובדים הוא אלהים דמיוני שאינו קיים!

אגב, מדברי רבנו עולה, שייחוס מגרעת לה' יתעלה מוביל קל-מהרה גם לייחוס התפעלות, למשל: התפישה שהקב"ה סובל ממגרעת אי-הידיעה או השכחה, והוא זקוק ליועצים שידריכו אותו בקבלת החלטות או שהוא זקוק ללמוד מטעויותיו, מובילה בהכרח לייחוס שינויים פנימיים באמיתת עצמותו, שהרי יש מצבים שבהם הוא יודע ויש מצבים שבהם הוא אינו יודע.

דוגמה נוספת: התפישה שהקב"ה כפוף להשפעות חיצוניות, כלומר, שניתן "לעורר" אותו בתפילות ובהקרבת קרבנות וכיו"ב – היא מגרעת, כי כל מי שנתן להשפעות חיצוניות למעשה "שבוי" וכפוף ומשועבד לאותן ההשפעות החיצוניות. וגם מגרעת זו מובילה קל-מהרה לייחוס התפעלויות, שהרי ההשפעות החיצוניות הללו פועלות את פעולתן וגורמות להתעוררותו.

בנוסף לכך, כל השפעה חיצונית בעולמנו נקלטת אצלנו באמצעות חמשת החושים הגופניים, ורק לאחר מכן היא עשויה או עלולה להשפיע ולעצב את נפשנו ודרכי פעולותינו. אם אנחנו מניחים שהקב"ה נתון וכפוף להשפעות חיצוניות, אנחנו בהכרח מניחים שיש לו חושים גופניים אשר קולטים את ההשפעות הללו, שהרי רק בדרך זו של העברת רשמים ותחושות ניתן להשפיע על ישות כדי לעצבה או להפיק ממנה דרכי פעולה והתנהגות הרצויות לנו.

אולם, מי שאין לו חושים גופניים וכל מציאותו היא השגה שכלית שלמה טהורה ואחדותית, אין שום דרך לצרוב רשמים בהשגתו ולכן אין שום דרך להשפיע עליו ולשנות אותו. כללו של דבר, מי שסובר שהקב"ה נתון להשפעות חיצוניות – סבור בהכרח שיש לו חושים גופניים, ולא רק שאין לו גוף ודמות הגוף, אין בינינו לבין בורא-עולם שום נקודת דמיון השקה והשוואה.

"הֲאֵתִי הֵם מְכַעֲסִים נָאִם יי [=וכי יש כעס לפניי?] הֲלוֹא אַתֶּם לְמַעַן בִּנְיָהֶם!" (יר' ז, יט).

כללו של דבר, דימוי בורא עולם "גביר" שניתן לעוררו להעניק לנו שפע הוא בגדר הגשמה, וכן ייחוס מגרעת לבורא-עולם, דהיינו שהוא נתון להשפעות חיצוניות, אף היא בגדר הגשמה. זאת ועוד, אם עלה בדעתכם ששלילת הגשמות וההתפעלות מבורא-עולם נוגעת אך ורק לחכמים ולנבונים, אז לא, שינון הגשמות הכרחי לכל אדם ואדם, וכפי שנראה בפרק הבא.

ג. שינון שלילת הגשמות הכרחי לכל אדם

וכה דברי רבנו בראש פרק לה, בשלוש הפסקות הבאות לקמן:

"אל תחשוב שכל מה שהצענו בפרקים הללו שקדמו [במורה, וכוונתו לענייני מדעי האלהות – ושם רבנו מסביר ומזהיר] על גודל הדבר וסודיותו וריחוק השגתו, ושחסים עליו מפני ההמון [בפרקים שקדמו שם רבנו עוסק בעניין מדעי האלהות ובהרחקת לימודם מן ההמון], ששלילת הגשמות ושלילת ההתפעלויות [שלמדנו עליהן לעיל] נכללות בתוך זה [בתוך הדברים שיש להרחיק את לימודם מן ההמון], אין הדבר כן, אלא, כשם שצריך לחנך את הקטנים ולפרסם בהמון כי ה' יתהדר ויתרומם אחד, ושאין ראוי לעבוד זולתו, כך צריך לשנן להם:

[1] כי ה' אינו גוף; [2] ואין דמיון בינו לבין בראיו כלל בשום דבר מן הדברים; [3] ושאין מציאותו כעין מציאותם; [4] ולא חייו כמו חיי החי מהם; [5] ולא ידיעתו כמו ידיעת כל מי שיש לו ידיעה מהם [כלומר אין ידיעתו כידיעת בני האדם שנבראו עם האפשרות לרכוש ולפתח ידיעה והבנה שכלית]; [5] ושאין השוני בינו לבינם בריבוי ומיעוט בלבד, אלא במין המציאות, כלומר שצריך לאמת אצל הכל שאין ידיעתו וידיעתו או יכולתו ויכולתו שונים בריבוי ומיעוט וחוזק וחולשה וכל הדומה לכך, כי החזק והחלש דומים במינם בהכרח וכוללת אותם הגדרה מסוימת אחידה, וכך כל יחס לא יהא אלא בין שני דברים שהם [נכללים] תחת מין אחד.

[...] אלא, כל מה שמתייחס אליו יתעלה שונה מתארינו מכל צד עד שאינם מתאחדים בשום הגדרה כלל [אין שום נקודת השקה השווה ודמיון בינינו לבינו]. וכן מציאותו ומציאות כל שזולתו, נאמרת עליהם אמנם [המילה] 'מציאות' בשיתוף השם כמו שאבאר. כשיעור הזה יספיק לקטנים ולהמון לקבוע במחשבתם שיש שם מצוי שלם שאינו גוף ולא כוח בגוף, הוא האלוה, ולא ישיגהו שום אופן מאופני החסרון, ולפיכך לא תשיגהו התפעלות כלל".

נשים לב, שרבנו משווה השווה גמורה ומוחלטת בין ההשקפה שה' "יתהדר ויתרומם אחד, ושאין ראוי לעבוד זולתו", לבין השקפת שלילת הגשמות. כמו כן, רבנו מלמד אותנו כי שלל השקפות נוספות הן למעשה השקפות מגשימות: כגון ההשקפה שיש דמיון בינו לבין איזה נברא מברואיו, שהרי כל דמיון מוביל מיד למסקנה שיש להקב"ה מאפיינים גשמיים או שיש לו מגרעת וחסרון או מוגבלות מכל סוג שהוא; וכגון ההשקפה שמציאותו של הקב"ה דומה במשהו למציאות שאר הנבראים, או שחיי או שידיעתו דומים במשהו לחיי ולידיעת שאר הנבראים – כל ההשקפות הללו מובילות אף הן לאותן השגיאות המחשבתיות שמובילה להן ההשקפה הראשונה: שיש דמיון נפשי או גופני כלשהו, ולו הקלוש ביותר, בינו לבין בראיו.

ומדוע הנני חוזר ומדגיש שאין בינינו לבין הבורא שום נקודת השקה השווה ודמיון? מפני שאם נניח שהקב"ה הוא חכם בחכמה רבה ועצומה לעומת חכמת כל בני האדם בכל הדורות שהיו ושיהיו, ובכן, אם נניח כן, הרי שהחכמה שלנו ושלו היא מאותו הסוג, ושתייהן נמצאות על אותו סולם ומדרג של איכות, ואם שתיהן דומות במשהו הרי שיש בינינו לבין הבורא קווים של דמיון – והשקפה זו גוררת עמה את סברת הגשמות ומשחיתה כל חלקה טובה. ואת הדברים הללו האחרונים רבנו חוזר ומדגיש במילותיו שלו בפסקה האחרונה בדבריו לעיל.

ורבנו חוזר ומדגיש שוב-ושוב-ושוב את חובת שלילת הגשמות ואת הנזק האדיר והעוון העצום שרובץ על מי שמחזיק בהשקפה המתעתעת הזו, וכה דברי רבנו בהמשך הפרק (א, לה):

"אבל שלילת הגשמות [מה' יתעלה] וסילוק הדימוי [=שלילת דימויו של הקב"ה לנבראיו ואפילו במשהו] ו[כן סילוק] ההתפעלויות ממנו [=שלילת ייחוס שינויים פנימיים נפשיים מכל סוג שהוא, וכאמור גם הדימוי וגם ההתפעלות הם למעשה שגיאות ישירות של הגשמה] הוא דבר שראוי לפרשו ולבאר לכל אדם כראוי לו, ולשנון לקטנים ולנשים ולפתאים ולחסרי התבונה, כמו שמשננים להם שהוא אחד ושהוא קדמון ושאינו לעבוד זולתו".

בדבריו, רבנו משווה את נחיצות השקפת שלילת הגשמות לנחיצות שלוש השקפות יסודיות מאד: השקפת ייחודו של בורא-עולם, השקפת קדמותו (שהוא קדמון למעלה בזמן עד אין סוף), וכן ההשקפה שאין לעבוד אלהים אחרים, עד-כדי-כך שלילת הגשמות הינה יסודית ובסיסית בדת האמת! ברור אפוא, שכל מי ששוגה באחת מן ההשקפות הללו אינו עובד את בורא-עולם אלא אלהים אחרים שיצר לעצמו במחשבתו התועה, ובמלים אחרות הוא עובד אליל דמיוני!

"וַיִּחְפְּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן עַל יְיָ אֱלֹהֵיהֶם" (מ"ב יז, ט).

לאחר כל הדברים הללו רבנו מבאר מעט מדוע שלילת הגשמות הכרחית להשקפת הייחוד: "לפי שאין ייחוד כי אם בשלילת הגשמות, כי הגוף אינו אחד אלא מורכב מחומר וצורה שניים מוגדרים, והוא גם מתחלק וסובל את החלוקה".

רבנו מצרף אפוא ראיה מחשבית בסיסית לנחיצותה הגדולה של שלילת הגשמות. כלומר, ללא שלילה מוחלטת של הגשמות לא תתקיים השקפת הייחוד, מפני שהגשמות היא האנטי-תזה של השקפת הייחוד: השקפת הגשמות מייחסת להקב"ה הרכבה של נפש וגוף, מייחסת לו חושים שבהם הוא קולט רשמים, ומייחסת לו גוף אשר מורכב מחומר מתחלק.

כמו כן, נשים לב לדברי רבנו לעיל: "לפי שאין ייחוד כי אם בשלילת הגשמות", ומדברים אלה אנו למדים עד כמה חשובה הרחקת ההגשמה מה' יתעלה, כי כל עוד האדם אינו עמל מתאמץ ומשתדל להרחיק את ההגשמה מדעתו במשך כל ימי חייו – אין לו שום סיכוי לייחד את ה', כי כל חייו ומערכות המושגים שלנו קשורים וכבולים בחיי החומר, ואם נניח את בני האדם כמות שהם ללא הרחקת ההגשמה, הם יהיו מגשימים בהכרח, אף שהם אומרים פעמיים ביום "שמע ישראל" ... כל-שכן אם לצד שריפת ספר-המדע ומורה-הנבוכים, יחדירו להם השקפות מינות מובהקות, יחריבו את תורת משה, ויטמטמו אותם בהזיות מאגיות מתפסס ועד עזה.

בסוף הפרק (א, לה) רבנו שוב חוזר ומדגיש את נחיצותה של שלילת הגשמות:

"ואין ראוי להניח שום אדם באמונת הגשמות או הַאֲמָנַת מַאֲרַע מֵמַאֲרָעוֹת הַגּוֹפִים, אלא כמו שמניחים על האמנת העדר האלוה או השיתוף עמו או עבודת זולתו".

כלומר, אין להתייחס בשוויון נפש לאמונת הגשמות על שלל ביטוייה כגון האמונה ב"מאורעות הגופים", וברור שכוונתו בעיקר לשלילת ייחוס של מאפיינים נפשיים אנושיים (כגון התפעלות או ייחוס מגרעת או דימוי), שהרי מאורעות הגופות כגון זקנה וחולי ומיתה ומידות אורך ורוחב ושאר תיאורים חיצוניים כיוצא בהם, אין צורך לומר שהם בגדר מינות והגשמה ישירה.

וכל מי שאינו נחרד ומזדעזע מביטויי אמונת הגשמות בעם-ישראל, למעשה מקבל את מציאותה של השקפה רעה ששקולה בחומרתה למינות! ולהזכירכם, דינו של המין הוא "מורידין ולא מעלין", ודינו חמור אף יותר משל גוי עובד אלילים שיש להביאו לפני בית דין... וכדי להבהיר לנו את חומרת אמונת ההגשמה רבנו כורך אותה עם שלושה סוגים של מינות: העדר האלוה – האתאיזם, שיתוף – ההשקפה שהאלוה הוא שניים או יותר, ועבודה-זרה.

ואי-אפשר שלא להזכיר שוב את דברי רבנו במורה (א, לו):

"ואתה דע, שכל זמן שתהא בדעתך גשמות או מאורע ממאורעות הגוף, הנך מקנא ומכעיס וקודח אש ומעלה-חמה ושונא ואויב וצר, יותר חמור מעובד עבודה-זרה בהרבה".

אחתום פרק זה בדברי רבנו בהלכות יסודי התורה (א, יד), שם בפרק א, לאחר שרבנו שולל את כל סוגי ומיני הדימויים בין האדם לבין בורא-עולם, הוא מצהיר: ש"כל הדברים הללו וכיוצא בהן שנאמרו בתורה ובדברי הנביאים הכל משל ומליצה הן", ולבסוף הוא חותם: "וכל הדברים האלו אינן מציין אלא לגופים האפלים השפלים שוכני בתי חומר אשר בעפר יסודם, אבל הוא ברוך הוא יתעלה ויתרומם על כל זה [=על כל מושגי החומר ומגרעותיו]".

וכבר נתבארו ההלכות היסודיות הללו במאמרים שעוסקים במצות ייחוד ה', כגון במאמרים הראשונים שבסדרת "מצוות משנה תורה". ועל שלבי חינוך הילדים לשלילת הגשמות ראו נא: "לימוד ושינון שלילת הגשמות הכרחי לכל אדם", בפרק: "שלבי החינוך לשלילת הגשמות". ועוד בעניין ייחוס תכונות אנושיות לבורא-עולם, ראו: "לעורר רחמי שמים?", "מדוע תוקעים בשופר בראש השנה?", "על זמרירי הסליחות: צאצאי הדרדעים משחיתים את דרך האמת".

ד. שתי מגרעות נוספות בפיוט "ברוך שמיה"

בראש הפיוט, מיד לאחר דברי הפתיחה שצוינו לעיל, מובאות שתי הגשמות מפורשות, וכך נאמר בפיוט: "ברוך שמיה דמרי עלמא, בריך פְּתָרָךְ וְאַתָּרָךְ" וכו'. כלומר, יש לפנינו ייחוס של שני עניינים חומריים: ייחוס כתר לבורא-עולם וכן ייחוס של מקום, נחל בעניין ייחוס הכתר:

ייחוס כתר לבורא-עולם (הגשמה בייחוס חפצים לבורא)

בעניין זה כבר הרחבתי במאמר: "כתר או נקדישך?", ואיני רואה לנכון לחזור על הדברים, למעט כמה פסקות מייצגות ותו לא, והנה הן לפניכם:

רבנו הרמב"ם בספרו "מורה הנבוכים" (א, כח), מצטט ומנתח את תרגום אונקלוס לפסוק שבספר שמות (כד, י): "וַיֵּרָא אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּחַת רִגְלֵיוֹ בְּמַעֲשֵׂה לְבַנֵּת הַסִּפִּיר וּבְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר", ואונקלוס מתרגם שם: "וַחֲזוּ יְתִי וְקָרְאֵלָּהּ דְּיִשְׂרָאֵל וַתַּחֲת כּוּרְסֵי יְקָרִיָּה בְּעוֹבָד אֲבָן טָבָא וּכְמַחֲזֵי שְׁמֵיָא לְבָרִיו". כדי למקד את הדיון, נעסוק בשתי מלים בלבד: "וַתַּחֲת רִגְלֵיוֹ", אותן אונקלוס מתרגם בשלוש מלים: "וַתַּחֲת כּוּרְסֵי יְקָרִיָּה".

רבנו הרמב"ם הקדיש את כל חלקו הראשון של ספרו "מורה הנבוכים" להרחקת הגשמות מהבורא. במסגרת מגמתו זו, הוא מנתח את תרגומו הזה של אונקלוס, וכה דבריו שם:

"אבל אמרו 'וְתַחַת רִגְלָיו' [...] הרי פירוש אונקלוס בו כפי שכבר יִדְעָתָּ [מחובת קריאת שניים מקרא ואחד תרגום], שהוא עשה כינוי 'רגליו' מוסב על הכיסא ואמר: 'ותחת פורסי יקרִיה', והבן והתפלא על התרחקות אונקלוס מן הגשמות ומכל מה שמביא לכך ואפילו בדרך רחוקה, לפי שלא אמר 'ותחת פורסִיה', **לפי שאם יִיחַס לו את הכיסא [...] היה משמע שהוא נח על גוף, ויחייב גשמות, לפיכך יִיחַס את הכיסא ליקריה כלומר לשכינה שהיא אור נברא**".

כלומר, אונקלוס הרחיק **פעמיים** מן ההגשמה: פעם אחת כאשר אמר שהרגליים אינן רגלי הבורא יתעלה ויתרומם אלא רגלי הכיסא, ופעם נוספת כאשר אמר שהכיסא בעצמו אינו של הבורא – כי אם יאמר שהכיסא הוא של הבורא הרי הוא מחייב לו גשמות! לפיכך, אונקלוס תרגם "וְתַחַת רִגְלָיו": תחת רגלי הכיסא שעליו שוכן אור נברא היא שכינת ה' יתעלה. **למדנו אפוא**, כי אסור לייחס חפצים כגון כיסא או כתר לה' יתעלה – מפני שבזה תתחייב הגשמות! וכמו שאונקלוס ע"ה הרחיק מייחוס חפצים לה' יתעלה, כך ראוי שינהגו מייחדי ה' יתעלה.

ואם יטען הטוען שרבנו דיבר אך ורק על המונח "כיסא" ולא התכוון לכלול עמו חפצים גשמיים דומים לו כגון "כתר". ובכן, על הטוען הזה ללמוד ולהבין ולידע, כי רבנו מלמד אותנו במורה באופן מפורש, שספרו "מורה הנבוכים" הוא בגדר **מפתחות ושערים לחכמה**, והרעיונות המובאים בו בענייני ההגשמה אינם נכונים אך ורק למונחים המסוימים שעליהם הם נאמרו, אלא יש ללמוד מהם כללים והשקפות גם ביחס לעניינים ולמושגים ולמונחים אחרים.

וכה דברי רבנו בעניין זה במורה (א, ח): "**ודע**, כי כל נֶשֶׁם [=כל מושג וכל פועל וכל תואר] אשר נבאר לך שיתופו במאמר זה [כלומר כל נֶשֶׁם אשר נבאר את משמעויותיו השונות], אין הכוונה בכך ההערה למה שהזכרנו באותו פרק בלבד, **אלא אנו פותחים שער ומעירים אותך על [כל] ענייני אותו השם**. [...] ואתה התבונן בספרי הנבואה וזולתם מחיבורי בעלי החכמה, וְבָחַן את כל השמות [...] בהן, וּבִאֵר כל שם משותף כפי אחד מענייניו המתאים לו לפי אותו הדיבור [=לפי ההקשר והעניינים האמורים בו], **והנני אומר דברים אלו מפתח למאמר זה וזולתו**".

נמצא, שמטרת רבנו היא לפתוח לנו שערים למחשבה ולתבונה, ולהעיר לנו הערות על מושגים ומלים ורעיונות אשר אינם נכונים רק למקומם, אלא ניתן באמצעותם להבין עניינים עמוקים בכתבי-הקודש ובאגדות חז"ל וכן בנוסח התפילה, ולהינצל מן התהייה והתעייה! והוא הדין כאן בעניין כיסא או כתר וכיו"ב, אשר ברור שאין הבדל ביניהם, כי שניהם חפצים גשמיים אשר ייחוסם לבורא מוביל בקלות אל הסכלות, ואל התעייה בשימון ההגשמה והאלילות.

עד כאן, והבאתי במאמר הנזכר עוד ראיות רבות לאיסור לייחס חפצים לה' יתעלה.

ייחוס מקום לבורא-עולם

ובכן, גם עניין זה כבר נידון בהרחבה במאמרים מקיפים, ראו: "האם הקב"ה שוכן בשמים?", "אֵיִה מקום כבודו?", "האם בורא עולם מצוי בתוך החומר שביקום?", ועוד. אסתפק אפוא בהבאת כמה ראיות בעניין זה ותו לא, ומהן נלמד על האיסור לייחס מקום לבורא-עולם.

בהלכות יסודי התורה (א, ז) רבנו מביא ראיה בסיסית מאד להרחקת הגשמות, וכה דבריו:

"הרי מפורש בתורה ובנביא שאין הקדוש-ברוך-הוא גוף וגויה. שנאמר: 'כִּי יִי אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשֵׁמִים מְמַעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת' [יהושע ב, יא], והגוף לא יהיה בשני מקומות. ונאמר: 'כִּי לֹא רָאִיתֶם כָּל תְּמוּנָהּ' [דברים ד, טו], ונאמר: 'וְאֵל מִי תִדְמִינִי וְאִשָּׁהּ' [ישעיה מ, כה], ואילו היה גוף היה דומה לשאר גופים".

נמצא, שייחוס מקום מסוים להקב"ה מוביל בהכרח להשקפה שיש לו גוף, יתרומם ויתעלה, שהרי רק הגוף יכול להיות במקום אחד מסוים ומוגדר.

ול זאת נצרף גם את דברי רבנו במורה (א, נב): "והחלק הרביעי מן התארים, הוא לתאר את הדבר ביחסו לזולתו, כגון ליחסו [...] למקום [כלומר שאותו הדבר המתואר קרוב או נמצא במקום פלוני]. [...] אלא שכאשר נדקדק ונדייק בְּעֵינֵינוּ יתברר [...] שה' יתעלה אין יחס בינו לבין [...] המקום, [...] ה' יתעלה אינו גוף [...] ולכן [...] אין יחס בינו לבין המקום".

גם מדברי רבנו הללו במורה עולה בבירור, כי רק עצם גופני וממשי ניתן לתארו ביחס למקום פלוני, כלומר רק גוף ניתן להניחו או לתארו כמצוי במקום מסוים ומוגדר.

ה. אמירת הפיוט – הודאה בעבודה-זרה

מגרעת חמורה נוספת באמירת הפיוט נובעת ממקורו – ספר האופל. כלומר, באמירת הפיוט האדם והציבור למעשה מודים בפה מלא בקדושתו המדומה של ספר האופל הטמא והפגאני, ובזה הם מודים בעבודה-זרה, כופרים בתורה, ומחרפים ומגדפים את השם הנכבד והנורא.

והנה לפניכם דברי רבנו החדים והנוקבים בהלכות עבודה-זרה (ב, י): "כל המודה בעבודה-זרה שהיא אמת אף-על-פי שלא עבדה – הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא".

זאת ועוד, המודה בעבודה-זרה לא רק מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, אלא אף כופר בכל התורה כולה, ללמדנו על חומרת ההודאה בעבודה-זרה, וכך פוסק רבנו שם (ב, ז):

"מצות עבודה-זרה כנגד כל המצוות כולן היא, שנאמר: 'וְכִי תִשְׁגוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת' וכו' [במ' טו, כב], ומפי השמועה למדו שבעבודה-זרה הכתוב מדבר. הא [=הנה] למדת, שכל המודה בעבודה-זרה כופר בכל התורה כולה [=שהרי נאמר 'כָּל הַמִּצְוֹת'] ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, שנאמר: 'מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ וְהָלָא לְדֹרֵיתֵיכֶם' [במ' טו, כג]. וכל הכופר בעבודה-זרה מודה בכל התורה כולה, והיא עיקר כל המצוות כולן".

יתר על כן, התעיית עֲמָנוּ אחרי ההבל, דהיינו בהזיה שבר-יוחי הוריד לעם-ישראל תורה חדשה, הינה כפירה ביסוד התשיעי משלושה-עשר יסודות תורתנו: "והיסוד התשיעי, הביטול. והוא שזו תורת-משה לא תִבָּטֵל, ולא תבוא תורה מאת ה' זולתה, ולא יתוסף בה ולא יִגָּרע ממנה לא בכתוב ולא בַּפִּירוּשׁ [=בתורה-שבעל-פה], אמר: 'לֹא תִסֵּף עָלָיו וְלֹא תִגָּרע מִמֶּנּוּ' [דב' יג, א]. [...] וכאשר יפקפק אדם [ואפילו רק בסתר ליבו] ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מִין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנוא אותו ולהשמידו, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ יְיָ אֲשָׁנָא וּבִתְקוּמָאִיךָ אֶתְקוּטָט' [תה' קלט, בא]".

סוף דבר

וראוי לחתום מאמר זה בדברי רבנו במורה (א, נט), בארבע הפסקות הבאות:

"ולא כפי שעשו הסכלים באמת, אשר הרבו והאריכו והתאמצו בתפילות שחיברום ותחינות שסידרום להתקרב בהם לפני ה' לפי דמיונם, מתארים את ה' בהם בתארים, אילו תואר בהם אחד מבני אדם היה הדבר מגרעת כלפיו [...] ועשו את ה' יתהדר ויתרומם שגרת לשונם, ותיארוהו ודיברו לפניו בכל מה שחושבים אותו אפשרי, ומאריכים בכך עד שיעוררוהו להתפעל לפי דמיונם. ובפרט אם מצאו לשון דברי נביא בכך, נעשה הדבר להם הפקר להביא לשונות הטעונים ביאור [...] ומעתיקים אותם כפשטם, וגוזרים מהם ומענפים ובונים עליהם אמרים.

ורבה ההפקרות בדבר זה אצל הפייטנים והחרזנים, או אצל כל מי שנדמה לו שהוא אומר פיוט, עד שנתחברו דברים מקצתם **כפירה מוחלטת**, ומקצתם יש בהם מן השטות והדמיון הנפסד מה שמשחיק את האדם כפי טבעו בעת ששומעם, ומביאו לידי בכי בעת שמתבונן היאך נאמרים אותם הדברים כלפי ה' יתהדר ויתרומם [דהיינו מקצתם האחר הם **חירוף וגידוף**].

[...] וראוי שתתבונן ותאמר: אם היה לשון הרע והוצאת-שם-רע עבירה חמורה, כמה חמור יהיה שחרור הלשון ביחס לה' יתעלה ותיאורו בתארים יתרומם מהם. ואיני אומר שזה [רק] מרי, אלא חירוף וגידוף בשגגה מצד ההמון השומעים, ומאותו הסכל האומר.

אבל מי שהכיר מגרעת אותם הדברים, ואומרם, הרי הוא לדעתי מכלל מי שנאמר בהם: 'וַיִּחְפְּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן עַל יְיָ אֱלֹהֵיהֶם' [מ"ב יז, ט], ונאמר: 'וּלְדַבֵּר אֶל יְיָ תוֹעָה' [ישעיה לב, ו]. ואם אתה ממי שיחוס על כבוד קונו **אין ראוי לך לשמעם כלל**, כל-שכן שתאמרם, כל שכן שתעשה כמותם. וכבר ידעת גודל חטאת המטיח דברים כלפי מעלה. ואין ראוי לך כלל להזדקק לתוארי ה' החיוביים כדי לרוממו לפי דמיוןך, ואל תחרוג ממה שתקנו אנשי-כנסת-הגדולה בתפילות ובברכות, כי יש בכך די בהתאם לצורך, בהחלט די".

עד כאן דברי רבנו, ומהם עולה, שהאדם שמבין את מגרעת התארים אסור לו להתפלל במחיצת הכסילים, ואם כך ראוי להחמיר בתארי ה' יתעלה, כל-שכן שאסור לאדם הנבון להתפלל עם האורתודוקסים הטיפשים, אשר במאות השנים האחרונות החדירו לנוסח התפילה ולדרשות הדרשנים הזיות פגאניות מטמטמות לאין מספר, הזיות שמוציאות את האדם מן העולם...

לסיכום, לאור כל האמור לעיל, כמה מגוחכים הם הביטויים שמובאים בפיוט "ברוך שמיא":

"ולי דאנא עבדך [האומר 'ברוך שמיא' הוא עבד ה']? פקידא בגו צדיקיא [המינים הם צדיקים?] [...] אנא עבדא דקודשא-ברוך-הוא, דסגידנא קמיה מקמי יקר אוריתיה בכל עידן ועידן [לה' הוא סוגד? או לאליל כזב דמיוני?]. לא על אינש רחיצנא ולא על בר אלהין סמיכנא, אלא באלהא דשמיא [רק בה' הוא בוטח? ואינו יודע את ה']!, דהוא אלה קשוט [ה'-אלהים-אמת לפי הפיוט הזה? או יצור אנושי דמיוני פגאני?], ואוריתיה קשוט [התורה-שבעל-פה היא אמת? או הקבלה הארורה?] ונביאויה קשוט [הנביאים? שהוכיחו את העם שלא לעבוד עבודה-זרה הם אמת לפי האומר?] [...] ביה אנא רחיץ, ולשמיא קדישא ויקירא אנא אימר תושבחן [שקר וכזב!] "וכו'.

שער שישי:

הלכה ומחשבה

התפוררות דיני האבילות שתיקנו חז"ל (ח"א)

מאמר זה התפרסם לראשונה בספר "אפיקים להרמב"ם". הוא נכתב בימי עלומי טרם שהבנתי את גודל השבר והמשבר שהמיטו עלינו חכמי-יועצי-אדום ועבדיהם הנרצעים – ולכן, תמצאו בו התייחסות די מקיפה לכל מיני שוטים והווי הזיות למיניהם אשר אינם ראויים לשום התייחסות, למעט חשיפת מעלליהם תעתועיהם ותעלוליהם כדי להסיר את הנזק העצום שהם חוללו לדת משה. הנני מגיש לפניכם את המאמר ערוך מחדש, לא השמטתי את דברי השוטים בעיקר כדי שנתעורר להבין עד כמה הם שוטים, אך גם מפני שהמאמר כבר נכתב באופן הזה.

מבוא

במאמר זה הנני מבקש להתחקות אחר כמה מדיני המשנה והתלמוד שנכחדו במהלך הדורות. זכורני כאשר למדתי את הלכות האבילות למבחני תיאטרון הרבנות, שוחחתי עם אחד מרבני הכולל שלמדתי בו בעוונותי וסיפרתי לו על לימודי. אותו ר"ב אירופי טרח להדגיש בפניי: "עליך לדעת, כי מה שלומדים בהלכות אבילות זה לא מה שעושים בפועל" – ואכן, דיני משנה ותלמוד לא מעטים נמחקו מהנהגת האבילות ולעתים אף מספרי ההלכה. בעבר תמהתי על תופעה זו, שהרי לא מדובר במנהגים מקומיים שאינם מחייבים את כל עם-ישראל, מדובר בדינים שתיקנו חז"ל – דינים שכוח חיובם שריר וקיים ומקיף את כלל עם-ישראל לדורי דורות! וכפי שפוסק רבנו בהקדמתו למשנה-תורה: **"אבל כל הדברים שבתלמוד הבבלי חייבים כל ישראל ללכת בהן, וכופין כל עיר ועיר וכל מדינה ומדינה לנהוג בכל המנהגות שנהגו חכמים שבתלמוד, ולגזור גזירותם וללכת בתקנותם. הואיל וכל אותם הדברים שבתלמוד הסכימו עליהם כל ישראל. ואותם החכמים שהתקינו או שגזרו או שהנהיגו או שדנו דין ולמדו שהמשפט כך הוא הם כל חכמי ישראל או רובן, והן ששמעו הקבלה בעיקרי התורה כולה דור אחר דור עד משה רבנו עליו השלום [ועוד בעניין זה ראו נא: 'פסיקת הלכה לפי משנה-תורה להרמב"ם']"**.

אנו למדים, כי תקפות דיני התלמוד בכל הדורות נובעת מכוח ההסכמה שהייתה עליהם בקרב כלל חכמי המשנה והתלמוד. לעומת זאת, גזרות ותקנות בתי-הדינים שקמו **לאחר** חתימת התלמוד הבבלי אינן מחייבות את כלל עם-ישראל אלא את אנשי מקומן בלבד ולפרק זמן מוגבל, שהרי דבריהם לא נפסקו בהסכמת כלל חכמי ישראל. כמו כן, בית-הדין הגדול של שבעים ואחד לא היה קיים לאחר חתימת התלמוד כדי לאשר פסיקות מקומיות ולהפכן לפסיקות מחייבות לכלל עם-ישראל לדורי דורות, וכפי שמוסיף וכותב רבנו בהקדמתו למשנה-תורה:

"ואחר בית דינו של רב אשי שחיבר התלמוד [...] נתפזרו ישראל בכל הארצות [...] וכל בית דין שעמד אחר התלמוד בכל מדינה ומדינה וגזר או התקין או הנהיג לבני מדינתו או לבני מדינות רבות לא פשטו מעשיו בכל ישראל, מפני רוחק מושבותיהם ושיבוש הדרכים, והיות בית דין של אותה המדינה יחידים, ובית דין הגדול של שבעים ואחד בָּטַל מכמה שנים קודם חיבור התלמוד. לפיכך אין כופין אנשי מדינה זו לנהוג במנהג מדינה אחרת, ואין אומרים לבית דין זה לגזור גזרה שגזרה בית דין אחר במדינתו".

כאמור, הרמב"ם היה בדעה כי לתלמוד הבבלי יש סמכות הלכתית היסטורית ייחודית, ומה שנפסק בו מחייב לדורי דורות. לאור דברי רבנו הלל, קובל קאפח כנגד פטרונו האורתודוקסים אשר משולחנם המגואל הוא אכל וזלל במשך יובל שנים (בהערותיו להלכות אבל ב, ד):

"אף-על-פי שהוא דין התלמוד [אבילות על קרובי קרוב] נהגו למחול, ולקמן בחליצת כתף אינו אלא מנהג והיבא דנהוג נהוג והיבא דלא נהוג לא נהוג, אף-על-פי שהוא דין המשנה. וכן בהרבה דינים מקצתן משנה ומקצתן גמרא הקלו בהן, יש מפני שהגויים לועגים, ויש נהגו למחול ויש לא נהגו, ופוררו כל דיני האבילות שתיקנו חז"ל. ויתבאר כל אחד במקומו. וזכורני מזקני צנועי תימן שמת חמיו וקרע ונהג אבילות בבית בפני אשתו, אבל כשיצא למלאכתו נעל נעליו. ואם תספר זאת לצעירונים יכחישוך ויאמרו 'לָאָב מָה תוֹלִיד וְלֹאֲנָשָׁה מָה תְּחִילין' [יש' מה, י]."

במאמר זה ארכז ואנתח כמה מדיני המשנה והתלמוד שנשכחו או שהושכחו, וזאת באמצעות עיון בהלכות אָבֵל להרמב"ם, שכידוע נאמן הוא לאמת ולכללי הפסיקה והמחשבה התלמודיים. להלן אפוא סדר עבודתי: אציג את הדינים לפי סדר הלכות אבל להרמב"ם, אצטט מעט מדברי השוטים המכונים "חכמי ישראל" אשר התייחסו לדינים אלה, ואדון בכל אחד ואחד כראוי לו.

א. מצות עשה

טרם שנחל אפתח בהגדרת מצות העשה שיש באבילות, וכך פוסק רבנו (אבל א, א–ב):

"מצות עשה להתאבל על הקרובים, שנאמר: 'וְאָכַלְתִּי חֶטְאֵת הַיּוֹם הַיֵּיטֵב בְּעֵינַי יי' [וְתִקְרָאָהּ אֶתִי – וְתִקְרָאָהּ אוֹתִי צָרוֹת כָּאלֵה [מוֹת הַבָּנִים] ואילו אכלתי חטאת היום האם היה טוב בעיני ה'?' (פירוש רס"ג, ויקרא י, יט). ושם בהערה 8 מובאת תשובת רס"ג לשאלה מדוע חקר משה רבנו את אהרן? והרי אהרן פעל כדן שלא אכל את החטאת, לפי שהוא היה אונן]. **ואין אבילות מן התורה אלא ביום ראשון בלבד שהוא יום המיתה ויום הקבורה.** אבל שאר השבעה אינן דין תורה, אף-על-פי שנאמר בתורה: 'וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אָבֵל שִׁבְעַת יָמִים' [בראשית נ, י], ניתנה תורה ונתחדשה הלכה, ומשה רבנו תיקן להן לישראל שבעת ימי אבילות ושבעת ימי המשתה. מאימתי יתחייב אדם באבל? מְשִׁיפֶתֶם הַגּוֹלָל. אבל כל זמן שלא נקבר המת אינו אסור בדבר מן הדברים שהאבל אסור בהן. ומפני טעם זה רחץ דוד המלך וסך כשמת הילד טרם שייקבר".

כמו כן, בספר-המצוות (עשין לז) כותב הרמב"ם כך: "הנה נתבאר כי חיוב האבילות דאורייתא ושהוא מצות עשה – ו[זאת] דווקא ביום הראשון בלבד, אבל שאר השבעה מדרבנן, ושאפילו הכהן ינהג אבילות ביום הראשון ויטמא לקרוביו". קארו הקראי אמנם כתב כהרמב"ם בסתם, אך בשם "יש אומרים" הוסיף: "שאף אבילות יום ראשון דמיתה וקבורה הוי דרבנן בכל המתים" (יו"ד שצח, א). וזו שיטת חכמי-יועצי-אשכנז, ולכן פוסק מוסא-איסרלשלשת: "דסוברין כדעת האומרים שאין שום אבילות דאורייתא, וכן המנהג פשוט ואין לשנות" (יו"ד שצט, יג).

ב. אבילות על קרובי קרוב

נחל אפוא עתה לעבור על ההלכות, וכך פוסק הרמב"ם בהלכות אבל (ב, ד–ז):

[ד] "כל הקרובים שהוא חייב להתאבל עליהם – הרי זה מתאבל עמהם בפניהם מדברי סופרים. כיצד? הרי שמת בן-בנו או אחי-בנו או אִם-בנו, חייב לקרוע בפני בנו ולנהוג אבילות בפניו, אָבֵל שלא בפניו אינו חייב. וכן בשאר קרובים; [ה] אשתו הנשואה, אף-על-פי שהוא מתאבל עליה, אינו מתאבל עמה על שאר קרוביה, אלא על אביה ועל אמה בלבד, משום כבוד אשתו נוהג אבילות עליהם בפניה; [ו] כיצד? מי שמתה חמותו או חמיו, כופה מיטתו ונוהג אבילות עם אשתו בפניה, אבל שלא בפניה אינו נוהג אבילות. וכן האשה שמת חמיה או חמותה נוהגת אבילות בפני בעלה. אבל שאר קרוביה, כגון שמת אחי-אשתו או בנה, והאשה שמת אחי-בעלה או בנו, אין מתאבלין זה עם זה; [ז] וכן ייראה לי, שאם מתה אשת-בנו או בעל-בתו אינו חייב להתאבל עמה. וכן כל כיוצא בזה [וכן פוסק הרי"ף במועד קטן יב ע"ב]."

סוגיית הגמרא במועד קטן כ ע"ב

"תנו רבנן: כל האמור בפרשת פְּהִינִים שִׁפְהֵן מִיטְמָא לְהוֹן, אָבֵל מִתְאַבֵּל עֲלֵיהוֹן. וְאֵלּוּ הֵן, אָבִיו וְאִמּוֹ, בְּנוֹ וּבִתּוֹ, אָחִיו וְאֶחָתוֹ, וְאִשְׁתּוֹ [...] וְכֵשֶׁם שֶׁמִּתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם, כֵּךְ מִתְאַבֵּל עַל שְׁנֵייהֶם שְׁלֵהֶם, דְּבִרִי ר' עֲקִיבָא. ר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אָמַר: אִינוּ מִתְאַבֵּל אֶלָּא עַל בֶּן בָּנוּ וְעַל אָבִי אָבִיו. וְחֻכְמִים אֹמְרִים: כָּל שֶׁמִּתְאַבֵּל עָלָיו, מִתְאַבֵּל עִמּוֹ. חֻכְמִים הֵינּוּ תִּנְיָא קָמָא! אִיכָא בִּינִייהוּ עִמּוֹ בְּבִית, כִּי הָא דְאָמַר לִיהַּ רַב לְחִיָּא בְּרִיהַּ, וְכֵן אָמַר לִיהַּ רַב הוֹנָא לְרַבָּה בְּרִיהַּ: בְּאַפָּה נְהוֹג אָבִילוּתָא, דְּלֹא בְּאַפָּה לֹא תִינְהוֹג אָבִילוּתָא.

מָר עֲוִקְבָא שָׁכִיב לִיהַּ בַּר חֲמוּהַ, סָבַר לְמִיתֵב עָלֶיהָ שְׁבַעַה וְשִׁלְשִׁים, עַל רַב הוֹנָא לְגַבִּיהַ, אֲשַׁכְחִיהַ, אָמַר לִיהַ: צוּדְנִייתָא בְּעִית לְמִיכָל? [=אתה רוצה לאכול מרק וחילבה?] לא אָמַרְוּ לְכַבּוּד אִשְׁתּוֹ אֶלָּא חֲמִיו וְחֲמוּתוֹ, דְּתִנְיָא: מִי שֶׁמֵּת חֲמִיו אוֹ חֲמוּתוֹ, אִינוּ רָשָׁאי לְכוּף אֶת אִשְׁתּוֹ לְהִיּוֹת כּוֹחֶלֶת וְלִהְיוֹת פּוֹקֶסֶת, אֶלָּא כּוֹפֶה מִטָּתוֹ וְנוֹהֵג עִמָּה אָבִילוּת. וְכֵן הִיא שֶׁמֵּת חֲמִיָּהּ אוֹ חֲמוּתָהּ, אִינָה רָשָׁאָה לְהִיּוֹת כּוֹחֶלֶת וְלִהְיוֹת פּוֹקֶסֶת, אֶלָּא כּוֹפֶה מִטָּתָהּ וְנוֹהֵגֶת עִמָּהּ אָבִילוּת.

וְתִנְיָא אִידֶךְ: אף-על-פי שְׁאָמְרוּ אִינוּ רָשָׁאי לְכוּף אֶת אִשְׁתּוֹ לְהִיּוֹת כּוֹחֶלֶת וְלִהְיוֹת פּוֹקֶסֶת, בְּאַמְתָּ אָמְרוּ: מוֹזַגְתָּ לּוֹ אֶת הַפּוֹס וּמִצַּעַתָּ לּוֹ אֶת הַמָּטָה וּמִרְחֻצָּתָ לּוֹ פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו, קְשִׁיין אֶהְדָּדִי! אֶלָּא לֹא, שְׁמַע מִינָהּ: כָּאֵן בְּחֲמִיו וְחֲמוּתוֹ כָּאֵן בְּשֶׁאֶר קְרֹבִים, שְׁמַע מִינָהּ. תִּנְיָא נְמִי הֵכִי: לֹא אָמְרוּ לְכַבּוּד אִשְׁתּוֹ אֶלָּא חֲמִיו וְחֲמוּתוֹ בְּלָבָד. אֲמִימָר שָׁכִיב לִיהַּ בַּר בְּרִיהַּ, קָרַע עֵילָוִיהַ. אֶתָּא בְּרִיהַ קָרַע בְּאַפִּיהַ, אִידְכֵּר דְּמִיּוֹשֵׁב קָרַע, קָם קָרַע מִעוּמִיד."

והנה דברי השוטים למיניהם

בן זמרא – העתיק את דברי הפוחז מפוסקיירא אשר בהשגתו להלכה שנזכרה, כתב כך: "כל הקרובים שהוא חייב להתאבל עליהם וכו', א"א לא מחזור, דבנו עצמו מדרבנן הוא". כלומר, לפי הפוחז האבילות על בנו היא מדרבנן והוא תמה על רבנו שחייב להתאבל בצנעה על בן-בנו וכו', וכבר תמה אחד מן השוטים האחרים על הפוחז על שהתעלם מסוגיית הגמרא שהובאה לעיל, ואשר בה נאמר מפורשות שהאבילות על בנו היא מדאורייתא, וכך כתב: "ואני אומר, תמה אני אם יצא דבר זה מפיו, שהרי ברייתא מפורסמת היא פרק ואלו מגלחין [כדלעיל]". אולם, בן זמרא החליט לצאת להגנת הפוחז ונטל חלק בתהליך פירור דיני האבילות, וז"ל:

"בעל מגדל-עוז האריך להביא ראיות דאבילות בנו מדאורייתא [...] ואני אומר במחילה מכבודו לא הבין כוונת הראב"ד בהשגתו, שהדבר ידוע [...] דאבילות בנו ובתו מן התורה, אבל השיג עליו לפי שרבנו חייב לקרוע בפני בנו ולנהוג אבילות בפניו, ובשלמא אבילות [...] בנו מן התורה, מתאבל על בן בנו בפני בנו, אבל קריעה על בנו עצמו אינה אלא מדרבנן, **ואם כן אין חייב לקרוע על בן בנו אפילו בפני בנו**" (שו"ת הרדב"ז, ללשונות הרמב"ם, הלכות אבל ב, ד).

ודברי בן זמרא תמוהים ומתעתעים, שהרי הקריעה על כל הקרובים היא דרבנן הואיל וחז"ל הם שתיקנו את הקריעה לקרובי המת (האבילות דאורייתא הינה אך ורק להיטמא לאותו קרוב שנפטר, וכל שאר החיובים הם דרבנן), הוי אומר: כמו שחכמים חייבו קריעה על אחיו ואחותו כך חייבו קריעה על בנו ובתו. לפיכך, חייב לקרוע מדרבנן על בן-בנו בצנעה בפני בנו, מפני שהאבילות על בנו היא אבילות דאורייתא, וכמו שקורע על בנו כך קורע על בן-בנו בפני בנו.

קארו הקראי (כס"מ שם) – "כתב הרמב"ן והרא"ש והגהות [מיימוניות] דהאידינא נהגו להקל באבילות של המתאבלין עליהן, וסומכין על זה שאינו אלא בשביל כבוד האבל, ואם רצה האבל למחול על כבודו אינו צריך להתאבל עמו, והאידינא כל האבלים נוהגין למחול על כבודם".

על דברי קארו הקראי הללו כתב קאפח את תוכחתו על זניחת דיני התלמוד שהובאה במבוא, וכאמור תוכחתו לא מנעתו מלאכול ולזלול על שולחן המינים, ואצרף כאן רק את מקצת תוכחתו: "אע"פ שהוא דין התלמוד נהגו למחול [...] וזכורני מזקני צנועי תימן שמת חמיו וקרע ונהג אבילות בבית בפני אשתו, אבל כשיצא למלאכתו נעל נעליו". ומדברי קארו עולה תמיהה כלפי חכמי התלמוד: מדוע פסקו בתלמוד שהאדם חייב להתאבל בפני קרובו הָאָבֵל? מדוע לא העבירו על מידותיהם ומחלו על כבודם? ובהמשך ארחיב את הדיון במשמעות התירוץ הלז.

הגהות מיימוניות (שם) – "מה שאין נוהגין כן עתה כתב מורי רבנו והאבלים מוחלין [...] וכן בעל לאשתו או איפכא. ואדרבה, מי שהיה מתאבל עמהן אינו אלא מן המתמיהין [!], ואינו כמכבד האבלים אלא כלועג להם, וכיוון דנהוג, כהוג [=כלומר כיוון שמנהג פסול השתרש חובה לאמצו ואף-על-פי שהוא מבטל תקנת סנהדרין!]" (וכן מובא בשו"ת מהרי"ל, סימן סז).

בתוך דברי ההגהות הארוכות ניתן לזהות התפתחות בתהליך שחיקת דין התלמוד, הואיל וכבר לא מדובר בהצעה שלא לנהוג כפי דין התלמוד, אלא בביקורת חריפה כלפי מי שמבקש בצדק לנהוג כפי שנפסק בתלמוד. והנני תמה, כיצד הגענו למצב שבו דין אמת שנפסק בתלמוד, הפך להיות מרוחק עד-כדי-כך שנראה כלעג לאבלים? כמו כן, עצם טענת ההגהות הלזו תמוהה בעיניי, מדוע השתתפות בצער הקרוב ובאבילותו עלולה להיחשב כלעג לו? וכי ברשיעי שלועגים לאבל עסקינן? מהי הַשְׁטוּת הזאת? אדרבה לדעתי, ביטויי אבילות בצנעה לקרוב משפחתנו הקרוב מביעים השתתפות כנה בצער הקרוב, ומכבדים ומוקירים מאד את האבל.

קארו הקראי (יו"ד שעד, ו) – פסק כהרמב"ם, **ומוסא איסר-לשלשת** הוסיף: "וי"א דהאידינא נוהגין להקל באבילות זה של המתאבלים עמו, דאין זה אלא משום כבוד המתאבלים, ועכשיו נהגו כולם למחול. וכן נוהגין האידינא שלא להתאבל כלל עם המתאבלים. וכל המחמיר בזה אינו אלא מן המתמיהים. ומכל מקום נהגו שכל קרובי המת [...] מראין קצת אבילות בעצמן

[...] עד אחר שבת הראשון, שאינן רוחצים ואין משנים קצת בגדיהם כמו בשאר שבת [...] מי שרוצה להחמיר [...] להתאבל על מי שאינו צריך או ללבוש שחורים על קרובו, אין מוחין בידו".

מדברי הלשלת קשה להבין כיצד יש לנהוג הלכה למעשה. ראשית הוא כותב שכל המחמיר בזה אינו אלא מן המתמיהים, לאחר מכן הוא חוזר בו מעט וכותב שבכל זאת נהגו להראות קצת אבילות, ולבסוף הוא חוזר בו לחלוטין וכותב שמי שרוצה להחמיר אין למחות בידו. יוצא אפוא, שבראש דבריו הוא מוחה בחריפות רבה כנגד המתאבלים על הקרובים, ובסופם הוא כותב שאין למחות. והש"ך המשובש שם ניסה לתרץ את הקושי בין הרישא לסיפא בדברי הלשלת, והוא כותב כך: "מה שכתב הרב בסוף ההגהה, היינו דווקא כשמתאבל לגמרי כדין אבילות, אבל כשאינו מתאבל אלא לפניו, הוי כלועג לאבל". ומדוע ייחשב המתאבל בצנעה כלועג, והמתאבל בפרהסיא כצדיק? והלא דבריו ההזויים הינם ההיפך הגמור מן הפסיקה התלמודית שחייבה להתאבל דווקא בצנעה? ובכלל, כיצד התרחקנו כל-כך מהאמת והגענו למצב, שקיום דין מפורש שהוסכם על-ידי כלל חכמי התלמוד נראה בעינינו כלעג לאבלים?

עבדאללה אָבן ג'ורג'יה – ציטט מעט מדברי קארו הקראי והלשלת שהובאו לעיל, והוסיף אחר דברי הלשלת: "וכן כתב מהריק"ש בהגהותיו, וזה לשונו: **והאידינא נהגו להקל באבלות של המתאבלים עליהם, וכל המתאבל הרי הוא כמלעיג על המתאבלים.** ע"כ. וכן כתב בשולחן-גבוה [...] **שכעת לא נהגו כן** לא בקריעה ולא באבלות. ע"ש. וכן כתב במסגרת-השולחן [...] וכ"כ בשו"ת ישמח-לבב [...] ע"ש. ועיין בשו"ת תורת-חסד מלובלין [...] שאין להקשות איך יכולים לשנות ממה שנאמר דין זה בברייתא (מועד קטן כ ע"ב), שאף-על-פי שנהגו עכשיו למחול, מכל מקום אף שבטל הטעם לא בטלה התקנה. שיש לומר כמו שכתב הרא"ש בתשובה [...] שכל שהטעם ידוע ומבורר כי הכא, שאינו מתאבל עמו אלא בפניו, אָבֵל שלא בפניו אינו צריך לנהוג אבילות, וידוע לכל שהוא משום כבוד המתאבלים, משום הכי בטלה התקנה ממילא, כיון שנהגו למחול. עכת"ד" (שו"ת יביע הבל, חלק ד, יו"ד לה, אות ט).

ולעצם שיטתו ראוי לצרף במאמר מוסגר את דברי האמת המאלפים של הרמב"ם במורה (ב, טו): "לפי שכל דבר שהוכח לא תוסיף אמיתתו ולא יתחזק הנכון שבו בהסכמת כל העולם עליו, ולא תִּגְרַע אמתתו ולא יִחַלֵּשׁ הנכון שבו אם יחלקו כל אנשי הארץ עליו". וקאפח, אשר אכל וזלל על שולחנם המגואל של המינים במשך למעלה מיובל שנים, מוסיף שם במהדורתו: "כמה מרפסן איגרי דברי אמת הללו, וכמה צריכים בעלי-התשובות בימינו לקבעם כמרגלית לנגד עיניהם, שהם מביאים חבילות של בעלי סברא הרצויה להם כדי לעבות את האמת שלהם".

נחזור לעבדאללה, ובכן נראה די ברור שב"ביע הבל" הוא אינו פוסק בקארו אלא כלשלת האדומי, ומלבד התמיהה מדוע פסק כאדומי – שהרי הרי"ף הרמב"ם ולהבדיל קארו, רבותיו הספרדים עמודי ההוראה, בדעה אחת שיש להתאבל על קרובי הקרובים – יש להוסיף ולתמוה על טעמו של הנחש שנזכר לביטול התקנה, וכך אומר הנחש בשו"ת שנזכר בדברי עבדאללה: "דכיוון שטעם האיסור ידוע [=כבוד המתאבלים], אם נתבטל הטעם [=כיוון שנהגו למחול] בטל האיסור ממילא" (שו"ת הרא"ש, כלל ב, ח). ואולי ניתן להבין את דברי הנחש ביחס לגזירות

חז"ל כגון שלא להשתמש בתרופות בשבת שמא ישחוק סממנים, שאין דרך כלל בימינו להכין תרופות בבית על ידי טחינת רכיבים מן הצומח (ואף-על-פי-כן לא מקלים בגזירה זו בימינו).

ברם, תירוצו ההזוי של הנחש לא שייך לענייננו כלל, שהרי חכמי התלמוד לא נהגו "למחול", כלומר יש להכות על קודקודם של המינים ולחזור ולשאול אלף פעמים: מדוע חכמי התלמוד לא נהגו למחול? ואולי הם לא היו בעלי-מידות אירופיות-אדומיות כדורות האחרונים? שהרי לפי דברי הנחש הקדמוני, השתתפות בצנעה באבילות של קרובנו נבעה מהקפדת האבל על קרובו! ועם ירידת הדורות חלה התרוממות מידותית מפוארת וזכו המה חכמי-יועצי-אדום אשר ידועים בענוותנותם, למחול על כבודם... האמנם? הייתכן שיועצי-אדום טובים המה מחכמי התלמוד שהיו אנשי אמת? אלא ברור שדברי הנחש הבל, ומדובר בדין נעלה: כאשר האבל נמצא בשעתו הקשה ביותר, קרובו, מתוך אהבה כנה כלפיו, חש צורך נפשי עמוק להשתתף עמו באבילות, והואיל וסוף-סוף לא חייבה אותו התורה להתאבל, חייבוהו חכמים להתאבל עם האבל בצנעה, לבטא את כאבו, ולכבד ולהוקיר את קרובו האבל באופן האישי והרגיש ביותר.

אָבֵן עֲבֵדֵאלֵלָה אָבֵן גִּ'וֹרְגִ'יָּה – פסק בעקבות אביו כלשלת האדומי ואף התנגד בלשונות נחרצים לדין התלמוד, וז"ל בילקוטו המבאיש: "מנהגינו כיום שאין אדם מתאבל על חמיו וחמותו, שעבשיו נהגו כולם למחול, ולא נהגו לא בקריעה ולא בשום אבילות, ואין להחמיר בזה כלל. ומכל מקום, מנהג ידוע הוא אצל הספרדים ועדות המזרח, שהחתן משתתף בתפילות לימודים ואזכרות הנערכים לעילוי-נשמת חמיו במשך ימי השבעה בבית-האבל, ומנהג ישראל תורה הוא" (שם, חלק ז, י"ד ח, עמ' צד). והשוטה המגלומן הלז שם חושך לאור ואור לחושך: ביחס למנהג פגאני מאוחר הוא אומר: "מנהג ישראל תורה הוא" (ראו נא: 'עילוי נשמות – הזיית מינות אורתודוקסית'), ואילו על דין התלמוד שנחקק על-ידי הסנהדרין לפני למעלה מ-1500 שנים, והוסכם על-ידי כלל התנאים והאמוראים הוא אומר: "ואין להחמיר בזה כלל"...

פיני'לה קרח (אשכנזי אורתודוקסי ממוצא תימני שרצע את אוזנו לשיכנז) – ציין את עיקר הדין התלמודי אך פסק כשיטת יועצי-אדום, וזה לשונו: "אף שמעיקר הדין אם מתו חמיו או חמותו צריך לנהוג אבילות בפני אשתו, וכן היא צריכה לנהוג אבילות על חמיה וחמותה בפני בעלה, וכן הדין שצריך אדם להתאבל עם קרובו האבל בפניו כשמת לו מת, **מכל מקום כתבו הפוסקים, שהיום אין נוהגים באבילות זאת משום שנהגו למחול, שאין אבילות זו אלא משום כבוד האבל, וכתבו דהחמיר בזה אינו אלא מן המתמיהים.** ואף-על-פי-כן מראים קצת אבילות ונמנעים מלהשתתף בסעודות שמחה משום כבוד קרובם ואפילו אחר שבעה".

פסיקתו של פיני'לה מתעתעת כדרך אדוניו האורתודוקסים: תחילה הוא מציין את דין התלמוד, אך בהמשך הוא מעתיק את דברי הפוסקים שפוררו את הדין בטעם ש"נהגו למחול", לאחר מכן הוא מוסיף את דברי הפוסקים האשכנזים שדין התלמוד אינו אלא "חומרה מתמיהה" (ומי יגלה עפר מעיניהם של חכמי התלמוד?) ובהערתו שם הוא קובע סופית: וכן הוא המנהג הידוע בקהילותינו [יהודי-תימן] **שאין קרובי האבלים מתאבלים עמם והמתאבל עמם הוא מתמיהה** (בית מועד, כרך א, עמ' תרט). עוד העתיק בהערתו שם: "ובספר ערוך-השולחן כתב, דאף אם

יאמר האבל שאינו מוחל לקרובו ורוצה שיתאבל עמו, לאו כל כמיניה, כיוון שכבר נתבטל המנהג, דעכשיו אין זה מנהג של כבוד [ע"כ]. ואיך יעלה על הדעת לומר שאבילות על קרובי הקרוב בצנעה איננה מנהג של כבוד? וכי יש ביטוי כבוד ואהבה גדולים יותר מלהשתתף כך בצער קרובך? ואדרבה, הימנעות מביטויי אבילות בצנעה הינה ביטוי לחוסר כבוד משווע.

הצאבי – בספרונו "נפש כל חי" (פרק יא, עמ' נו) כותב הצאבי כך: "ומן הדין היה שכל שמתאבל עליו, מתאבל עמו בפניו כשמת לו מת, כגון שמת בן-בנו או בן-בתו, יקרע בפני בנו ובתו וינהג אבילות בפניהם. וכן אם מת אבי-אביו או אבי-אמו יקרע בפני אביו ואמו וינהג אבילות בפניהם, וכן על חמיו וחמותו וכיו"ב. **אבל לא נהגו כן**". ומדוע הצאבי מכלה את הנייר בציון הדין התלמודי, רק בשביל לעקור אותו בסופו באמירת "אבל לא נהגו כן". וזהו מכיר ומורד!

יתר-על-כן, מי שלא נהגו כן היו פוסקי אשכנז (ואחריהם נהו בהכנעה עבדיהם הנרצעים פוסקי ספרד), מדוע אפוא הועתקו מנהגיהם החדשים לתוך ספר פסיקה שנועד ליהודי-תימן?

טוקצינסקי בספרו "גשר המתים" (כרך א, פרק יט, עמ' קפג) – כתב: "והגם שכיום מקילין בדין 'כל מי שמתאבל עליו מתאבל עמו' – מכל מקום נוהגין להראות קצת אבילות לפני הקרוב היושב באבילות, כגון על חמיו וחמותו בפני אשתו, או האשה על חמיה וחמותה בפני בעלה, וכן על אבי-אביו ואבי-אימו – שבשבוע הראשון, היינו עד השבת, אינו מתרחץ ואינו משתתף בסעודת מרעים ושמחות, ובמקום שאבל אינו מתלבש בבגדי-שבת עושה גם הוא איזה שינוי לא להתלבש בכל בגדי-השבת (רמ"א שע"ד ו' ואחרונים)". ברם, המין מצאנו בשו"ת דברי-יציב (יו"ד רלג, אות ד) שלל לשנות את בגדי-השבת, וזה לשונו: "והנה עכשיו לא נהיגין כלל לשנות בגדי-שבת, דהוה לדידן כאבילות בפרהסיא, שמלבושי שבת דידן מינכרי טובא".

וטוקצינסקי הלך כאמור בעקבות פסיקת רבו הלשלת ועוד. ברם, דרכם של המינים איננה עקבית – שהרי אם המתאבל עם קרובו הוא מן המתמיהין ומן המלעיגין לשיטתם, מדוע הורו לקרוב להתאבל עם קרובו האבל, ואפילו באופנים החלקיים הללו שלא נזכרו בתלמוד? וכך היא דרכם של המינים, משחיתים את תורתנו בשתי ידיהם תוך כדי השארת רסיסי אמת, גם כדי שלא יאמרו עליהם שהם עוקרים את הכל, וגם כדי שמעט האמת יחזיק את שקר המינות.

ואחתום חלק זה בשתי הלכות מהלכות ממרים (א, א-ב) שבהן חז"ל ורבנו מתארים את כוחו וסמכותו העצומים של בית-הדין-הגדול – ללמדנו עד כמה גדולים עוונם וחטאתם של חכמי-יועצי-אדום אשר השחיתו את תקנות הסנהדרין, והנה ההלכות המכוננות הללו לפניכם:

"בית-דין-הגדול שבירושלים הם עיקר תורה-שבעל-פה, והם עמוד ההוראה, ומהם חוק ומשפט יוצא לכל ישראל, ועליהם הבטיחה תורה, שנאמר: 'על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה' [דב' יז, יא] – זו מצות עשה. וכל המאמין במשה רבנו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת אליהם ולהישען עליהן. כל מי שאינו עושה בהוראתן עובר בלא תעשה, שנאמר: 'לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל' [שם]. ואין לוקין על לאו זה, מפני שניתן לאזהרת מיתת-בית-דין: **שכל חכם שמורה על דבריהם מיתתו בחנק** [=ואף שאפילו החיים שביניהם כבר בגדר מתים מצוה לגנותם] שנאמר: 'והאיש אשר יעשה בזה בזה לבלתי שמוע' [דב' יז, יב]".

התפוררות דיני האבילות שתיקנו חז"ל (ח"ב)

ג. נשיאת המת על הכתף

חז"ל ורבנו בהלכות אבל (ד, ג) פוסקים את ההלכה הבאה: "וסובלין את המת על הכתף עד בית-הקברות. ונושאי המיטה אסורין בנעילת הסנדל, שמא תיפסק רצועה מסנדלו של אחד מהם ונמצא מתעכב מן המצוה", ובהלכות אבל (יד, א-ב) הוסיפו ופסקו: "מצות עשה של דבריהם [...] לשאת על הכתף [...] ואלו הם גמילות חסדים שבגופו שאין להן שעור. אף-על-פי שכל מצוות אלו מדבריהם – הרי הם בכלל 'וְאֶהְיֶה לְרַעַךְ כְּמוֹךָ' [ויקרא יט, יח]".

סוגיית הגמרא בירושלמי ברכות ג, א

"תני, הכתפים אסורין בנעילת הסנדל, שמא יפסק סנדלו של אחד מהן ונמצא מתעכב מן המצוה", ובמסכת שמחות (ד, יא) הוסיפו: "וסובלין את המת על הכתף עד בית הקברות".

והנה דברי השוטים למיניהם (וחלקם שמרו על דרך האמת בעניין זה)

אורחות חיים (צרפת, המאה הי"ג) – "ומצוה להוציא את המת ולשאת אותו על הכתף [...] המנהג שנהגו כשמוציאין את המת מן הבית ונושאים אותו לבית-הקברות" (הל' אבל, יא).

קארו הקראי – כתב בפירושו על דברי הרמב"ם לעיל: "וסובלין את המת וכו', אורחא דעלמא נקט, אבל אם ירצו לנושאו בידיהם נושאים". קארו סבר שהרמב"ם נקט לשון "על הכתף" משום שדרך העולם לשאת על הכתף, ברם אם ירצו לשאת את המת בידיים – נושאים, ובזאת קארו גילה לנו שדרך העולם בתקופות שקדמו לו ובתקופתו, היה לשאת את המת על הכתף.

ברם, מדוע קארו הקראי לא ייחס חשיבות לניסוח ההלכה וקבע שרבנו "אורחא דעלמא נקט"? הייתכן שרבנו סתם שרבט מילים כדי לתאר את דרך העולם ותו לא? הייתכן שהרמב"ם לא התכוון לפסוק הלכה מחייבת? והלא ידועה היא דרכו של הרמב"ם לדקדק בכל מילה ומילה שכתב בספרו, ובמיוחד לאור העובדה שהרמב"ם הדגיש **פעמיים** בהלכות אָבֵל שיש לשאת את המת על הכתף, ללמדנו שאין זו רק דרך העולם אלא הוראה מחייבת. למרות זאת, לשיטת קארו הקראי אין חובה לשאת את המת על הכתפיים, והשמיט את הדין הזה משולחנו המגואל, ואף מוסא איסר-לשלשת לא צייץ שם מאומה בעניין זה. פשוט מחקו את תקנת חכמים!

ובמאמר מוסגר העתקתי לקמן את דברי הרמב"ם בהקדמתו לפרק חלק, ומשם ראוי ללמוד עד כמה הרמב"ם נהג לדקדק בכל מילה ומילה שכתב בספריו: "וכבר הארכתי בדברים מאד ויצאתי מעניין חיבורי, אלא שעשיתי כן לפי שראיתי שזה תועלת באמונה לפי שאני אספתי לך דברים רבים מועילים המפוזרים בחיבורים רבים וגדולים, היה בהם מאושר. וחזור על דברי אלה פעמים רבות, והתבונן בהם היטב. ואם תשלה אותך מחשבתך שכבר הבנת ענייניו מפעם אחת או עשר, ה' יודע שבשקר השלטה אותך. ואל תמהר בו **לפי שאני לא כתבתיו איך שנדמן, אלא אחר התבוננות וישוב הדעת ועיון בדעות נכונות ובלתי נכונות, וסיכום מה**

שצריך להאמין מהם ובירורו בטענות וראיות על כל עניין ועניין, ומאת ה' אשאל לנחותיני בדרך האמת" (שם, עמ' קמה); "וממה שראוי שתדעוהו [...] אבל מה שִׁחֻק האדם בידו ויכתבהו על הספר ראוי לו שיחזור עליו אלף פעמים אילו היה זה אפשר" (מאמר קידוש השם, עמ' קט).

מוסא איסר-לשלשת – כתב בספרו "דרכי מוסא הקצר" (יו"ד שנה), בשם הכל-בו את הדברים הבאים: "יש מקומות שנהגו כשיוצאין מן הבית, שהאבל יוצא ראשון והקרובים והמיטה אחריו, והרוחצים נותנין המת במיטה ומוציאין אותו בידיהן עד שהוא חוץ לביתו, ונוטלין אותו האבל ושאר הקרובים על כתפיהם ואחר-כך שאר הקהל". נמצא שמוסא הכיר את הדין המקורי שתקנו חכמים ע"ה, ובכל זאת הוא לא צייץ מאומה בעניין זה בהגותו לקארו הקראי.

קאפח – התייחס בפירושו למשנה-תורה שם לדברי בן זמרא שטען שיש לבטל את תקנת חז"ל לַכְּתָפִים שלא לנעול סנדלים, וכתב: "והאריך בטעדי כדי לבטל את תקנת חז"ל, ואף הוסיף דבר שאינו בדברי חז"ל: 'לא ייפול מרגליו' כי מי חשש שמא ייפול? אלא שתהא הליכתו כבדה. והנראה לי פשוט שלא אסרו חז"ל אלא 'בנעילת סנדל' אבל לא בנעילת נעל, ולא חייבו חז"ל ללכת יחף [...] וכל שזולת הסנדל מותר. ואין צורך לכל הדוחק שנדחק הרדב"ז". ובספרו הליכות-תימן (עמ' 251) הוסיף: "משהגיעו סמוך לבית-הקברות, מורידים את ה'מיטה' מעל כתפיהם, ונושאים אותה בידיהם ומובילים עד לקרבת הקבר שהוכן למת [...] ולוקחים מיטת המת כנגד ברכיהם עד מקום הקבר בשתיקה". יהודי תימן שמרו אפוא על תקנת הסנהדרין.

עמרם קרח – "המלווים את המת נושאים את המיטה בזה אחר זה, כי אין 'כתפים' בשכר, אפילו לגדולים ועשירים, כי זו מצוה שהכל זריזים בה" (סערת תימן, עמ' קלד). וכך תיאר את המנהג י"ל נחום: "ארבעה אנשים שמים ארבעת כרעי המטה על כף-ידם ונושאים את המטה מעל כתפיהם" (מצפונות יהודי תימן, עמ' 171). והרב נ' כועי תיאר את הרצוי והמצוי: "נושאים את המיטה על הכתפיים כל משך ההלוויה עד שעת אמירת ההקפות וההיתר, ומשם ואילך נושאים המיטה על ידיהם עד שמגיעים לקבר [...] מנהג קהילות ישראל שנושאים המת בידיים כל זמן ההלוויה" (בית נחם-יה, עמ' כט). כמו כן, מכיוון שבימינו דין זה כמעט נכחד לחלוטין, נראה לי שכדאי למנות כְּתָפִים בשכר כדי לכבד את הנפטרים, וכפי שהורו חכמי התלמוד.

שלמה קרח – "נושאים את המיטה למעלה מהכתף", ובהערותיו להלכתו זו כתב: "ואין מחזיקין אותו למטה בדרך הרמת כל חפץ, אלא מרימים המיטה בידיהם עד למעלה מכתפיהם. ולפיכך נקראו בלשון חכמים 'כתפים', על שם אופן זה של הרמה. ואין הכוונה שסמוכות המטה נשענות על הכתפיים. ולפי זה אין צריך לומר כפי מה שכתב בבספ-משנה [לעיל], וזה לשונו: ומה שכתב [רבנו הרמב"ם] 'וסובלין את המת על הכתף', אורחא דעלמא נקט, אבל אם ירצו לנשאו בידיהם נושאים, עי"ש" (עריכת שולחן, יו"ד א, עמ' צב). קרח הוסיף לעיל שאין לשאת את מיטת המת על הכתפיים אלא למעלה מהם, ולהבנתי אין דבריו מציאותיים, כי לשאת את המיטה באופנים הללו כברת דרך זה בלתי אפשרי, והלוואי וישאו על הכתפיים.

ולא אתפלא אם מטרתו של הנוכל השכיר הלז הייתה להכחיד את הדין התלמודי, שהרי ברגע שקובעים דין שאי-אפשר לעמוד בו ממילא כל הדין מתפורר, וכידוע: "או סיירת או ניירת".

פיניליה קרח – כתב כך: "והנה כיום נושאים הכל את המיטה בידיים, ומכל מקום מנהיגו כמו שנתבאר דנושאים בכתף. ואף מנהג זה הולך ומטשטש [...] ומכל מקום ראוי שישאווהו על כתפיהם כברת-דרך קודם שיסיעוהו או שיוליכו אותו בידיהם בבית-הקברות, ולא כמו שנוהגים שגם בבית-הקברות מוליכים אותו בעגלה" (בית מועד, חלק א, עמ' שו-שז).

הצאבי – "המנהג שֶהַכֶּתָּפִים נושאי המיטה אינם קבועים, אלא כל החפץ לזכות במצוה זוכה ומתחלפים מדי פעם. לפיכך מותרים בנעילת הסנדל, כי אין חשש שמא תיפסק סנדלו של אחד מהם ויתעכב מן המצוה" (נפש כל חי, עמ' לב). ואפילו הרשעים הגדולים ביותר מכומרי יהודי תימן שמכרו את נשמתם לשטן האדומי, אפילו הם שימרו אי-אלו דינים קדמוניים.

ויש להעיר כאן הערה חשובה שלא הודגשה דיה בדברי הרי"ש-בי"תים למיניהם: נשיאת המת על הכתף איננה עוד מנהג לכבוד המת, מדובר בפעולה שמבטאת כבוד מן המעלה הראשונה, לעומת נשיאתו בידיים כנשיאת חפץ (וכאילו אין הנפטר ראוי שנתאמץ בעבורו לנושא ולרוממו על כתפיו) או גרוע מכך בעגלה שעלולה לבטא חלילה רצון מצד המלווים והאבלים להתפטר מן הגופה ושהיא עליהם לעול, וזהו בדיון גדול מאד לנפטר. וראוי ללמוד מהאופן שבו נשאו בני קהת את כלי המשכן: "כִּי עֲבַדְתָּ הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכַתֵּף יִשָּׂאוּ" (במ' ז, ט). כלומר, נשיאה על הכתף היא נשיאה של רוממות והידור, וכן מצאנו בנשיאת ארון האלהים: "וַיִּשָּׂאוּ בְנֵי הַלְוִיִּם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים בְּאֶשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה בְּדִבְרֵי יְיָ בְּכַתֵּפֶם בְּמַטּוֹת עֲלֵיהֶם" (דה"א טו, טו). כלומר, כאשר אוהבים דבר-מה ומבקשים לכבדו ולרוממו בליבנו ולעין כל, יש לשאתו על הכתף ובזאת נזכה לכבד ולהוקיר את הנפטר בדרכו האחרונה. ואפילו הגויים מכבדים כך את מתיהם.

ואצרף לדברינו אלה את פרשנותו של הרב **שלמה צדוק** להלכה שפסק הרמב"ם לעיל: "וסובלין את המת על הכתף עד בית-הקברות, שזה כבודו, שנשיאה על הכתף היא נשיאה של כבוד כאמור בנשיאת ארון הקדש, 'בכתף ישאו', לא בידיים כדבר-חפץ שמובילים מהשוק. ולא על גבי בהמות כחפצים כבדים, אלא בכתף שאין נשיאת כבוד אלא בכתף, כאמור ביעקב 'וישאו אותו בניו ארצה כנען' (וכך היה המנהג בחו"ל שנשאו את המיטה על הכתף. והרי לעתים אנו רואים שנושאים ארונות מתים של קצינים ואישים חשובים על הכתף)" (בפירושו להל" שם).

טוקצינסקי – "והנה, מהמצוה שישאו את המת בני אדם ישראלים בעצמם, ולפיכך נקראו בני הח"ק [=החברה קדישא] 'כתפים' [...] משום שנושאים אותו על הכתפיים [...] וכ' הרמב"ן שדין זה למדין מנשיאת יעקב אבינו ע"ה על-ידי בניו [...] ולאו דוקא בכתף אלא גם בידיים מן המצוה, ונקטו 'בכתף' משום שדרך בני אדם לישא על-פי רוב בכתף" (גשר המתים, חלק א, פרק יב, עמ' קיד-קטו) (ההדגשה במקור). והעתיק את מה שכתב קארו, וכבר התייחסנו לדבריו לעיל. עוד הוסיף שם: "והנהוג פה בעיר-הקודש, שאדם גדול נושאין אותו בכל הדרך **בידיים** (לא בכתף) כשהמיטה מורדה למטה. ואדם פשוט נושאין על כתפיהן". והמנהג שציין הוא היפך הרעיון שבדין התלמוד, שהרי אם כבר מחלקים בין אדם גדול לשאינו גדול (לדעתנו, כי אלהים יראה ללבב), עדיף לשאת את הנחשב לגדול על הכתף שיש בזה יותר כבוד לנפטר. ועל-כל-פנים דברי טוקצינסקי יובילו לבידיון לנפטר שלא ישאו אותו על הכתף, וצער לאבלים.

ברם, בחלק השני של ספרו, טוקצינסקי חיזק את דין הנשיאה בכתף, וזה לשונו: "והיות שבימים אלה החלו לזלזל בזה אפילו בירושלם, משום שבשנות המאורעות שהייתה סכנה לשאתו בכתפיים, הוליכו את המתים באוטו ומטבע הדבר, שאם מזלזלים תחילה מתוך אונס נקל לזלזל בזה אחר-כך גם מתוך רצון, אמרתי לפיכך להביא כאן, גם את דברי [...] ר' שלמה קלוגר [...] בעת שנמצאו במחוז אנשים, שרצו לשנות את מנהג הכתפים ולשאת בעגלה [...] וזה לשונו: 'שחלילה וחס לעשות שינוי זה [...] כיוון דמוכח מן התורה שנשיאת המת בכתף הוא מהמצוה [...] וכיון שנשיאת כתף היא מעלה וכבוד המת הרי קיימא לן מעלין בקדש ולא מורידין' [ע"כ]. [...] ובמקום שאי-אפשר לשאת את המת בכתף בכל הדרך, יקיימו לכל הפחות מצות נשיאת כתף בתחילת הדרך ובסוף הדרך סמוך לקברו" (גשר המתים, חלק ב, פ"ח, עמ' פט-צ). ונוכל גדול הטוקצינסקי הלזה, שהרי את הדברים בעד דין הנשיאה בכתף כתב בחלק ב שבספרו שהוא חלק עיוני, ואילו בחלק א שהוא פסיקת ההלכה למעשה רועע את הדין).

ד. בניית נפש (מצבה) על גבי הקבר

בהלכות אבל (ד, ד) נאמר כך: "ובונין נִפְּשׁ על הקבר [והיא הקמירה שעושין על גבי הקברות' (פיהמ"ש שקלים ב, ה)]. ולהקמת מצבה בספרות המקראית, ראו בספרה של שמש: אבלות במקרא, עמ' 98–99]. והצדיקים אין בונים להם נפש על קברותיהם, דבריהם הם זיכרונם".

פסקי חכמים במשנה ובגמרא ועוד

במשנה שקלים (ב, ה) אמרו חכמים כך: "רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר: מוֹתֵר הֵמֶת בּוֹנִין לוֹ נֶפֶשׁ עַל קִבְרוֹ", ובירושלמי שקלים שם אמרו כך: "תַּנִּי, רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין עוֹשִׁין נֶפְשׁוֹת לַצַּדִּיקִים דְּבִרְיָהֶם הֵן הֵן זְכוֹנָן". ובמסכת שמחות שהוא חיבור מאוחר יותר נאמר כך: "והמלווין אותו אומרים לו: 'לך בשלום', שנאמר: 'וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם' [בר' טו, טו]. ומציינין את כל בית-הקברות, ובונין נפש על הקבר, והצדיקים אין בונים להם נפש על קברותיהם שדבריהם הם זיכרונם. ולא יפנה אדם לבקר הקברות" (מסכת שמחות, ברייתות מאבל רבתי ד, יב).

והנה דברי השוטים למיניהם

ראש הנחש – ובכן, מדברי הנחש עולה שיש לעשות מצבה לכל אדם, ואסביר: בגמרא נאמר "הלך גדול-הבית לבית הקברות מה?" (מועד קטן כב ע"א), והנחש הלך פירט את הסיבות לפי אי-הבנתו שגדול-המשפחה הלך לבית-הקברות: "לעשות צרכי המת לעשות מצבה או צורך בנין הקבר" (פסקיו במועד קטן ג, לח). ובנו טור האבן המאובן העתיק את דבריו (יו"ד שעה).

בן זמרא – "שאלת [...] על ראובן שמת וגבו לצורכו והותיר, ויש עליו כתובת אשה ובעל חוב ויורש, וכל אחד אומר אני ראוי ליקח המותר, והגבאי אומר אני צריך עדיין לעשות לו מצבה על קבורתו, וכולם אומרים פוק חזי כמה קברות איכא בלא מצבות וגם זה כאחת מהן [...] מי מהם זוכה בזה המותר? **תשובה**, היורש זוכה במותר [...] ומכל מקום [...] אם מנהג בני משפחתו להיות להם מצבה על קברותיהם הדין עם הגבאי ועושה לו מצבה" (בשו"ת ח"ד, רמג; אלף שיד). ותלה את הדבר במנהג המשפחה, כלומר מחק לחלוטין את דינם של החכמים ע"ה.

אָבן עבדאללה אָבן ג'ורג'יה – כתב בילקוטו המבאיש (ח"ז, יו"ד ז, עמ' צ): "יש נוהגים לעשות את המצבה רק לקראת יום השלושים לפטירה, ויש נהגו שמניחים את המצבה כבר ביום השבעה לפטירתו". ואין זכר בדבריו לדינא דתלמודא, אלא עושים לפיו מצבה לכל נפטר.

שלמה קרח – כתב כך: "המנהג הוא שבונים מצבה לכל נפטר, ובה גם כותבים שמו ושם אביו משפחתו, וזמן פטירתו, וממעלותיו. ואין מנהג קבוע לזמן הקמת המצבה" (עריכת שולחן, יו"ד א, עמ' רלט); **ושכנו הצאבי הוסיף** – "דעת האר"י ז"ל שמצוה לבנות המצבה מיד בגמר האבילות ביום השביעי, וכן יש נוהגים" (נפש כל חי, עמ' מה). גם מדברי שני הליצינים השכירים והנוכלים הללו עולה שהם מחקו את דין התלמוד לחלוטין, ואין לו זכר בדבריהם.

פיני'ה קרח – "בונים מצבה על הקבר לציון מקום המת" (בית מועד א, פרק י, עמ' רצב). ובהערותיו הוסיף: "ומה שכתב הרמב"ם דאין עושין נפשות לצדיקים, כבר נשאו ונתנו בזה, דהא אשכחן שעשו מצבות לגדולי הדורות, וכן במה שמצינו שיעקב הציב מצבה על קברה של רחל". ואף הוא רצע את אוזנו לשיכנז שהם בעיניו "גדולי הדורות", וחילל את דין התלמוד.

כמו כן, להבנתי אין שום קושיה משתי הראיות שהובאו בדבריו. ביחס לראשונה, מי אמר לנו שהקברנים או מי שהורו לעשות מצבות ל"גדולי הדורות" כנגד דין התלמוד היו גדולים בתורה? ורובם המוחץ של חכמי-יועצי-אדום היו או מינים ארורים שדינם מורידין ולא מעלין, או כסילים גמורים אשר התעו את צאן מרעיתם אחרי התהו. וברור שרק כסילים מקדשים באופן עיוור כל מה שעשו בדורות הקודמים, וחובה לבחון כל מנהג שנתחדש: האם מבועו ומקורו בבתי-המדרשות או בריקבון המינים הארורים שתועים ומתעתעים ומתעים מדרך האמת. "והרשעים ברשות ליבם [...] אבל הצדיקים ליבם ברשותם" (בראשית רבה, תולדות, פרשה סז).

וביחס ל"ראייתו" השנייה, לדעתי אין ראיה מרחל אמנו. שהרי רחל אמנו נקברה **בדרך** אפרתה, ולא זכתה להיקבר בקברי האבות והאימהות שבמערות המכפלה. וזו לדעתי הסיבה שיעקב אבינו בנה מצבה על קברה, שלא יטושטש ציון קברה במהלך השנים על-ידי הגשמים והרוחות ושאר פגעי מזג-האוויר, הואיל ויש חשיבות מיוחדת וייחודית לידיעת מקום קבורתה של אחת מארבע אימהות האומה – ולבד מחשיבות ידיעת מקום קברה כדי להוקיר את זכרה, ישנה חשיבות גדולה נוספת לידיעת מקום קבורתה, והיא אִימות התורה וכל מה שנאמר בה, שהרי בהקמת מצבה ובניין על קבורתה יאמרו כל הרואים "זהו מקום קבורת רחל אמנו", ומתוך כך יבואו לאמֶת את תורת משה ואת כל קורות דברי אבותינו אברהם יצחק ויעקב. כלומר, זכירתה של רחל אימנו מוביל לזכירת השגחת ה' יתברך עלינו ולזכירת ייעודו הנשגב של עם-ישראל.

ואגב, עד שמביאים דוגמה ממעשה יעקב אבינו ע"ה, מדוע שלא נביא דוגמה ממעשה הקב"ה שהעלים את מקום קבורתו של משה: "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה" (דב' לד, ו).

טוקצינסקי – האריך מאד בעניין זה והבאתי רק ראשי פרקים מדבריו: "מימות עולם נהוג להציג מצבה ולהקים ציון לנפש [...] בהקמת המצבה שלשה טעמים: **א**) לציון מקום הטומאה; **ב**) לדעת מקום הקבר כדי לבקרו ולהתפלל עליו; **ג**) כבוד לנפש המרחפת שם [=ושני הטעמים האחרונים רחוקים מרחק רב משבילי מחשבתו של הרמב"ם, והינם הבל פגאני נגלע ומטמטם]

[...] ומצד דין התורה חיוב ציון הוא רק משום טומאה, וסגי בסימנא בעלמא כגון בשפיכת סיד [...] וגם לצדיקים מקימים מצבה בתור ציון לנפש. והא דאמר רשב"ג אין עושין נפשות לצדיקים – כוונתו 'לבנייני תפארה' שיש עושים על קבר המת להנציח את שמו עלי אדמות" (גשר המתים, חלק א, עמ' שג-שד; והאריך עוד בחלק ב, עמ' רג, בתירוץ מנהגי אבותיו לפי סכלות, ובערעור דינו של רשב"ג עד כדי הכחדתו כליל. ונזקק לדברים ארוכים ומייגעים כדי להשכיח מאיתנו את דברי רשב"ג הקצרים, הברורים והמפורשים שאינם משתמעים לשני פנים).

ובכן, חילוקו של טוקצינסקי מבטל בפועל את דינו המחשבתי של רשב"ג, וברור שהוא שיבוש גמור – שהרי רשב"ג בקביעתו שאין עושין נפש לצדיק, לא התכוון ל"בנייני תפארה" אלא למצבה ככל המצבות, והכסילים כלל לא ראו את הרעיון המחשבתי הנעלה שביסוד דין זה, ואסביר: בהכחדת ההלכה החשובה הזו, איבדנו רעיון מחשבתי חשוב ונעלה שנועד לזרזנו על קניית הדעת והחכמה – שהרי בקביעתם שלא להקים מצבה על קבורת צדיק, חכמים ע"ה ביקשו להעביר לנו מסר מחשבתי נפלא, והוא "שצדיקים במיתתם קרויים חיים" (מופיע בכל רחבי ספרות חז"ל, ובחולין ז ע"ב נאמר: 'גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן'). כלומר, מעלת האדם נקבעת לפי מידת פעלו הרוחני ולא לפי רוב קניינו החומרי, ואדם שזכה להתרומם ולפעול בחיים רוחניים, אינו זקוק לשום תזכורת או אזכרה: דבריו ודמותו הרוחניים חיים וקיימים לבצח נצחים, ולזאת ראוי לשאוף ולמעלה זו ראוי לעודד. ולא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו.

"לא ידעו ולא יבינו פי טח מראות עיניהם מהשכיל לבתם, ולא ישיב אל לבו ולא דעת ולא תבונה [...] ולא יציל את נפשו ולא יאמר הלא נשקר בימינו" (ישעיה מד, יח-יט).

"ויעד יי ב'ישראל וביהודה ביד כל נביאי כל חזה לאמר: שבו מדרךכם הרעים ושמרו מצותי חקותי בכל התורה אשר צויתי את אבותיכם ואשר שלחתי אליכם ביד עבדי הנביאים, ולא שמעו ויקשו את ערפם כערף אבותם אשר לא האמינו ביי אלהיהם, וימאסו את חקיו ואת בריתו אשר כרת את אבותם ואת עדותיו אשר העיד בם וילכו אחרי ההבל ויהבלו ואחרי הגוים אשר סביבתם אשר צוה יי אתם לבלתי עשות כהם, ויעזבו את כל מצות יי אלהיהם" (מ"ב יז).

***

וגם חלק זה אחתום בשתי הלכות מהלכות ממרים (א, א-ב) שבהן חז"ל ורבנו מתארים את כוחו וסמכותו העצומים של בית-הדין-הגדול – ללמדנו עד כמה גדולים עונם וחטאתם של חכמי-יועצי-אדום שהשחיתו את תקנות הסנהדרין, והנה ההלכות המכוננות הללו לפניכם:

"בית-דין-הגדול שבירושלים הם עיקר תורה-שבעל-פה, והם עמוד ההוראה, ומהם חוק ומשפט יוצא לכל ישראל, ועליהם הבטיחה תורה, שנאמר: 'על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה' [דב' יז, יא] – זו מצות עשה. וכל המאמין במשה רבנו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת אליהם ולהישען עליהן. כל מי שאינו עושה בהוראתן עובר בלא תעשה, שנאמר: 'לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל' [שם]. ואין לוקין על לאו זה, מפני שניתן לאזהרת מיתת-בית-דין: **שכל חכם שמורה על דבריהם מיתתו בחנק** [=ואף שאפילו החיים שביניהם כבר בגדר מתים מצוה לגנותם] שנאמר: 'והאיש אשר יעשה בזה בלתי שמע' [דב' יז, יב]."

התפוררות דיני האבילות שתיקנו חז"ל (ח"ג)

ה. ביקור בקברים

רבנו פוסק בהלכות אבל (ד, ד): "והצדיקים אין בונים להם נפש [=מצבה] [...] **לא יפנה אדם לבקר הקברות**", ונראה שמקורו הוא במסכת שמחות (ד, יב), שם נאמר: "והצדיקים אין בונים להם נפש על קברותיהם שדבריהם הם זיכרונם. **ולא יפנה אדם לבקר הקברות**". בהלכה זו נחבלו הווי ההזיות וכמעט כולם לא הבינו את מחשבת הרמב"ם הזכה ודעתו הנכונה.

והנה דברי כמה מן השוטים למיניהם

בן זמרא – "ופירוש 'לבקר הקברות' הוא לפתוח הקבר לפקוד את המת, וזה יש בו מדרכי האמורי. אבל לפקוד הקברות מבחוץ אין חשש בזה, וכן נהגו כל ישראל לפקוד את מתיהם ולהשתטח על קבריהם" (הלכות אבל, שם). ואיך עלה בדעתו שמילת "לבקר" בהלכה כוללת במשמעותה "לפתוח את הקבר"? והרי יש מרחק עצום בין "לבקר" לבין "לפתוח קבר"?

קארו הקראי (כס"מ) – "ומה שכתב [רבנו] 'ולא יפנה אדם לבקר הקברות', זה סיום מה שכתב: 'שדבריהם הם זיכרונם', ולא יפנה אדם לבקר **נפש** שעל גבי קברותיהם ועל-ידי-כן יהיו נזכרים, שאינם צריכים, שעל-ידי דבריהם ומעשיהם הטובים הם נזכרים" (שם).

קארו טוען, שהלכת הרמב"ם שאין לבקר את הקברות, איננה הוראה נפרדת אלא המשך להוראה שלפניה: "**והצדיקים** אין בונים להם נפש על קברותיהם, דבריהם הם זיכרונם, ולא יפנה אדם לבקר הקברות". כלומר, כל ההלכה הזו עוסקת לפי הבנתו בקברי הצדיקים, ולדעת רבנו לפי הבנתו, אין לבקר את קבריהם כי אין צורך להזכיר אותם, מפני שדבריהם הם זיכרונם. כלומר, לפי קארו, אם האדם מבקש לבקר את קברי הצדיקים שלא במטרה להיזכר בהם, כגון למשל לפנות אליהם ולבקש מהם שישמשו כ"מליצי יושר" – מותר לדעת רבנו לפי קארו.

ומטרתם של קארו ובן זמרא בתירוציהם המהובלים אחת היא: להכשיר את ההליכה לבתי הקברות ולהצדיק את פולחני המתים שנפוצו מאד בימיהם (וכדברי זמרא: 'וכן נהגו כל ישראל' וכו'), וזאת באמצעות עיוות פסקו של רבנו באופן כזה שמכשיר את הפנייה אל המתים.

אגב, קארו טוען לעיל: "ולא יפנה אדם לבקר **נפש** שעל גבי קברותיהם", אולם, רבנו פוסק באותה ההלכה שאין לבנות נפש על קברי הצדיקים, אז מהיכן הגיעו המצבות שעל קברי הצדיקים לפי תירוצו של קארו? והטמבל הזה לא ידע ולא יבין, ונכשל ונחבל בסכלותו. מכל מקום, נוסיף להוכיח שתירוצו של קארו הקראי הבל הוא, ולשם כך נעיין שוב בהלכת רבנו:

"ומצינין את הקברות, ובונים נפש על הקבר; והצדיקים, אין בונים להם נפש על קברותיהם – דבריהם הם זיכרונם. לא יפנה אדם לבקר הקברות".

בתחילת ההלכה רבנו מתייחס לקברים באופן כללי ואומר: "ומצינין את **הקברות**", בהמשך ההלכה רבנו מתייחס לקברי הצדיקים ואומר: "אין בונים להם נפש על **קברותיהם**", ובסוף

ההלכה רבנו שוב מתייחס לקברים באופן כללי ואומר: "לא יפנה אדם לבקר הקברות". נראה ברור אפוא, שחתימת ההלכה היא הוראה כללית, כמו שהיא בפתיחת ההלכה. לפיכך, אין שחר לדברי קארו הקראי שחתימת ההלכה נוגעת אך ורק לקברי הצדיקים לפי דמיונו.

אמנם, לא לחינם רבנו צירף את ההלכה שאוסרת לבקר את הקברות לעניין קברי הצדיקים, כי בדרך-כלל, ה"עלייה לרגל" לקברים נעשית לקברי הצדיקים או הרשעים שהתחזו לצדיקים והבטיחו כל מיני הבטחות למי שיבוא לקברם, ולכן רבנו הצמיד את הלכת האיסור לעניין קברי הצדיקים, כי הדברים מְכוּוֹנִים בעיקר (אך לא רק) לאלה אשר הפכו את המתים לאיליהם.

"הַיִּשְׁבִּים בְּקִבְרֵים וּבְנִצּוּרִים יָלִינוּ [...] אֵלֶּה עָשָׂן בְּאִפִּי אֲשֶׁר יִקְדֹּת כָּל הַיּוֹם" (ישעיה סה, ד).

מתי מותר ורצוי ללכת לבית הקברות?

בהלכות תעניות פרק ג, רבנו הרמב"ם מבאר כיצד יש לנהוג בשנת בצורת:

"הרי שלא ירדו להם גשמים כל עיקר מתחילת ימות הגשמים, אם הגיע שבעה-עשר במרחשוון ולא ירדו גשמים: **[1]** מתחילים תלמידי חכמים בלבד להתענות שני וחמישי ושני [...]; **[2]** הגיע ראש-חודש כסלו ולא ירדו גשמים, בית-דין גוזרין שלוש תעניות על הציבור שני וחמישי ושני [...] וכל העם נכנסים לבתי-כנסיות ומתפללין וזוֹעִקִים ומתחננים [...]; **[3]** עברו אלו ולא נענו, בית דין גוזרין שלוש תעניות אחרות על הציבור חמישי ושני וחמישי [...] **[4]** עברו אלו ולא נענו, בית דין גוזרין **שבע תעניות** אחרות על הציבור שני וחמישי ושני וחמישי ושני וחמישי ושני [...] ויתרות אלו, שבהן בלבד מתריעין [תוקעים בשופרות] ברחוב העיר, ומורידין זקן להוכיח את העם כדי שישוּבוּ מדרכם, ומוסיפין שש ברכות בתפילת שחרית ובתפילת מנחה".

עד עתה למדנו על ארבעה שלבי פעולה שיש להנהיג בשנת בצורת: **(1)** תענית תלמידי חכמים; **(2)** תענית לכלל הציבור בימים שני וחמישי ושני; **(3)** תענית נוספת לכלל הציבור בימים חמישי ושני וחמישי; **(4)** ותענית נוספת לכלל הציבור בימים שני וחמישי ושני וחמישי ושני וחמישי ושני. התעניות האחרונות הללו נקראות "שבע התעניות". את שבע התעניות האחרונות הללו רבנו הרמב"ם מפרט בהרחבה בפרק ד בהלכות תעניות, נצרף מעט מדבריו:

"בכל יום ויום משבע התעניות האחרונות נְשַׁלְמֵטֵר מתפללים על סדר זה. מוציאים את התיבה לרחובה שלעיר, וכל העם מתקבצים ומתכסים בשקים, ונותנין אפר מִקְלָה על גבי התיבה ועל גבי ספר-תורה, כדי להרגיל את הבכיה ולהכניע את ליבם. ואחד מן העם נוטל מן האפר ונותן בראש הנשיא ובראש אב-בית-דין במקום הנחת תפילין כדי שיִכְלְמוּ וישוּבוּ. וכל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו. ואחר כך מעמידין ביניהן והן יושבים זקן וחכם [...] והוא אומר לפניהם דברי כיבושין: אחינו, לא שק ולא תענית גורמין [להסרת הבצורת] אלא תשובה ומעשים טובים, שכן מצינו באנשי כינוה שלא נאמר בהם: 'וירא האלהים את שקם ואת תעניתם', אלא: 'וַיֵּרָא הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם' [יונה ג, י]. [...] ואחר שגומר זה דברי כיבושין, עומדין בתפילה".

בהמשך הפרק רבנו הרמב"ם מבאר בהרחבה רבה את אופן התפילה המיוחד למעמד שבע התעניות, ורק בסוף הפרק אנו מוצאים הלכה קטנה שיש בה התייחסות לבית-הקברות: "שבע

תעניות האלו, כל מקום שגוזרין אותן שם, אחר שמתפללים, יוצאים כל העם לבית-הקברות ובוכים ומתחננים שם, **כלומר הרי אתם מתים פָּאָלוּ אם לא תשובו מדרכיכם**".

נשים לב לכמה נקודות: **(א)** ההליכה לבית הקברות נעשית רק בתום השלב **הרביעי** משלבי התעניות; **(ב)** מעמד התפילה המרכזי של שבע התעניות (פורט בהרחבה בפרק ד בהלכות תעניות), איננו מתרחש בבית-הקברות ורק בסיומו הולכים לבית-הקברות; **(ג)** ההליכה לבית-הקברות נועדה לכלל הציבור ולא ליחידים; **(ד)** ההליכה היא דווקא לבית-הקברות, יהודים או גויים, ולא לקבר של מת מסוים; **(ה)** הרמב"ם טורח לבאר שמטרת ההליכה לבית-הקברות היא להכניע את הלבבות לשוב בתשובה. כלומר, כאשר אדם הולך לבית-הקברות ורואה את המוני הקברים הוא נזכר בתכלית האדם ובסופו, ובדומה להוראות חכמים באבות (רפ"ג):

"עקביא בן מהללאל אומר: הסתכל בשלושה דברים ואי אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. מאין באת – מטיפה סרוחה, ולאן אתה הולך – למקום עפר רימה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון – לפני מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא". וכן הורה לנו ר' לויטס שם באבות (ד, ד): "מאד מאד הוי שפל רוח שתקת אנוש רָמָה". כלומר, ההתבוננות בסוף האדם ובאחריתו מביאה לידי ענווה ולידי הכנעת הלב לפני בורא-עולם, שהיא התשובה האמיתית והיחידה.

ואצרף קטע מדברי רס"ג בספרו "הנבחר באמונות ובדעות" (עמ' קפג), שבו הוא מבאר כיצד עשוי האדם להצליח לשוב בתשובה ולא לחזור לעוונות שהורגל ושקע בהם: "ומה היא העצה לעקור מחשבת החזרה [לעוונות] מן הלבבות? [...] פרסום דברי הפרישות בעולם, ויזכור האדם ימי עניו עמלו ויגיעו וחולשתו ומותו והתפרקות-חלקיו והתולעת והרימה והחשבון והעיניו".

לסיכום, רבנו הרמב"ם ראה בהליכה לקברות אמצעי נוסף להכנעת הלבבות ולשיבה בתשובה לה' יתעלה, הואיל והמוני הקברים עשויים להזכיר לאדם את סופו ולעוררו לדרך האמת.

***

אמנם, בהלכות תשובה (ספ"ב) ישנה התייחסות נוספת של רבנו להליכה לבית-הקברות: "החוטא לחברו, ומת חברו קודם שיבקש ממנו מחילה, מביא עשרה בני אדם ומעמידן על קברו, ואומר לפניהם: 'חטאתי לה' אלהי ישראל ולפלוני זה שעשיתי לו כך וכך'". כלומר, רבנו הרמב"ם הדגיש בהלכה זו, שהאדם שחטא לחברו אינו פונה למת בבקשת הסליחה אלא הוא פונה לה' **אלהי ישראל** בבקשת מחילה וסליחה על-כך שחטא לאותו פלוני חברו.

נראה אפוא ברור, כי גם בזה ההליכה לבית-הקברות נועדה להכניע את הלב לתשובה ולגרום לאותו אדם שחטא לחברו להכות על חטא: בכך שיטרח להביא עשרה אנשים לקברו של חברו ויפרסם מודעה שהוא חטא לה' אלהי ישראל על קבר חברו, וכך ליבו ייכנע. כלומר, ההליכה לבית-הקברות כלל אינה בשביל המת, אלא היא נועדה אך ורק בשביל אותו אדם שחטא לחברו, ותכליתה להסיר מעל נפשו את רפֿש עוֹנוֹ באמצעות טקס הכפרה מעל קברו של חברו.

"אם חֲכַמְתָּ – חֲכַמְתָּ לָךְ, וְלִצְתָּ – לְבִדְךָ תִּשָּׂא" (משלי ט, יב).

מתי יש להימנע מללכת לבית הקברות?

מכלל המקורות עולה, כי ההליכה לבית-הקברות נועדה לתועלת אחת בלבד והיא: להכניע את הלבבות ולעורר את בני האדם לחרטה, לבכייה ולתשובה. כמו כן למדנו, שההנחיה ללכת לבית הקברות לא מופנית ליחידים אלא **לציבור**, ואף במקום המסוים והנדיר שהיא מופנית ליחיד, אותו יחיד חייב להביא עמו ציבור (עשרה אנשים). עתה, הגיע הזמן לעיין בהלכות שְׁמוֹרוֹת לנו שבית-הקברות הוא מקום טומאה ולכן עלינו להימנע מללכת לבית-הקברות **לעולם**, למעט ללוות את המת או בסוף שבע התעניות או כאשר מדובר באדם שחטא לחברו חטא גדול.

נחל אפוא, רבנו פוסק בהלכות קרית-שמע (ג, ב): "אין קורין לא בבית-המרחץ ולא בבית-הֶכְסָא אף-על-פי שאין בו צואה, **ולא בבית-הקברות**, ולא בצד המת עצמו, ואם הרחיק ארבע-אמות מן הקבר או מן המת מותר לקרות". בראש ההלכה נאסר לקרוא את קרית-שמע בבית-הקברות הואיל והוא מקום טומאה וטינוף כמו בית-הֶכְסָא, ובהמשך ההלכה נאסרה הקריאה לצד המת שעדיין לא נקבר או מקבר יחיד, שמהם יש להרחיק ארבע-אמות ואז האדם רשאי לקרות.

כמו כן, בהלכות תפילה (ד, ח) מוגדר המקום הראוי לתפילה, וגם מהלכה זו עולה שבית-הקברות הוא מקום טומאה וטינוף, וזה דברי רבנו שם: "טהרת מקום התפילה כיצד? לא יתפלל במקום הטינופת, ולא במרחץ, ולא בבית-הֶכְסָא, ולא באשפה [...] כללו של דבר, כל מקום שאין קורין בו קרית-שמע אין מתפללין בו, וכשם שמרחיקין מצואה, וממי רגלים, וריח רע, **ומן המת**, ומראיית הערווה, לקריאת-שמע, כך מרחיקין לתפילה".

וטרם שננתח את ההלכה הזו שבהלכות תפילה (ד, ח) ראו נא הלכה נוספת מהלכות אָבֵל (יג, ט): "אין אומרים שמועה והגדה בבית-האבל, אלא יושבין דווין. וכן אין אומרים בפני המת אלא דברים של מת, **אבל לעסוק בדברי-תורה בפניו או בבית-הקברות אסור**".

נמצא, שלא רק שאסור לקרוא **קרית-שמע** או **להתפלל** בבית-הקברות או לצד המת, אפילו לומר **דברי-תורה** במקומות אלה אסור, הואיל והם מקום טומאה וטינוף. ואפילו קאפח החמקן המתחמק לא כיסה את האמת בעניין זה (כתבים ב, עמ' 625): "ברור אפוא, כי אותם האומרים מזמורי תהלים בבית-הקברות, עבירה היא בידם לדעת הרמב"ם. וכך גם אותם האומרים פסוקים בעת רחיצת המת, על כל איבר פסוק אחר, עבירה היא בידם לדעת הרמב"ם".

לסיכום, כל מתחם בית-הקברות הוא מקום טומאה, וכל מתחם קבר יחיד הוא מקום טומאה בדומה לבית-הקברות. ברם, המת שעדיין לא נקבר או קבר יחיד שאינו נמצא במתחם סגור, גם הם מקום טומאה, אלא שהם נחשבים כמקום טומאה רק בארבע-אמות שמסביבם. לאור מסקנות אלה ברור מדוע רבנו פוסק בהלכות אבל: "**לא יפנה אדם לבקר הקברות**". כלומר, כאשר לא מדובר בלוויית-המת או בתענית-ציבור או בליבון הנפש מפשעים שפשע האדם כלפי חברו – אסור ללכת אל בית-הקברות ולבקר את הקברים, מפני שהם מקום טומאה וטינוף.

ויש להוסיף כאן נקודה חשובה מאד: אין ספק שהאיסור לבקר את הקברים והגדרת בית-הקברות כמקום טומאה וטינוף, נועדו בעיקר להרחיק את עַמְנוּ מפנייה אל המתים. ברם, חז"ל

ורבנו הרמב"ם אסרו זאת מסיבה נוספת: תורת ישראל היא **תורת-חיים**, ומטרתה להתמקד בחיים ולא במתים, וגם כאשר הותר להתמקד במתים זה אך ורק לצורך החיים. לפיכך, כאשר לא צומחת כל תועלת דתית או נפשית לחיים אסור ללכת אל הקברים, הואיל והאדם צריך להתרכז באור החיים ולא להחשיך את חייו במחשבות יגון קודרות על המתים – ולכן לדעת הרמב"ם, אין לבקר את הקברות לא בתום השבעה ולא בתום השלושים ולא בתום השנה.

"שָׁמְעוּ נָא זֹאת עִם סָכָל וְאִין לָב, עֵינִים לָהֶם וְלֹא יֵרְאוּ אֲזַנִּים לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ" (יר' ה, כא).

דוד המלך ויחסו לבנו בחייו ובמותו

לאחר שחטא דוד המלך בבת-שבע ובשליחת אוריה החיתי לחזית שם מצא אוריה את מותו, מגיע נתן הנביא להוכיח את דוד על חטאו במשל כבשת הרש המפורסם. דוד מתחרט ומבכה על חטאו, ונתן הנביא מודיעו שה' מוחל לו ולא ימיתו, אך יביא עליו מסכת ארוכה של ייסורים קשים מאד בעקבות מעשיו הרעים. נתן הנביא מבשר לדוד המלך שאחד מהעונשים שעתידיים להתרגש עליו הוא מותו הקרב של בנו שנולד לו מבת-שבע, ואכן, מיד לאחר שנתן הנביא עוזב את דוד נאמר: "וַיֵּגֶף יְיָ אֶת הַיֶּלֶד אֲשֶׁר יָלְדָה אִשְׁתּוֹ אֹרִיָה לְדָוִד וַיָּאָנֶשׁ" (ש"ב יב, טו).

בנו של דוד שוכב על ערש דווי בחולי אנוש ודוד אינו משלים עם רוע הגזירה. דוד המלך זועק לה', צם ויושב על הארץ: "וַיִּבְקֹשׁ דָּוִד אֶת הָאֱלֹהִים בְּעַד הַנֶּעַר וַיֵּצֵם דָּוִד צֹם וּבָא וְלֵן וְשָׁכַב אֲרָצָה". כל הפצרותיהם של אנשי ביתו להקימו ולהאכילו לא צלחו, ודוד המלך יושב על הארץ בצום ובתחנונים לה': "וַיִּקְמוּ זִקְנֵי בֵיתוֹ עָלָיו לְהַקִּימוֹ מִן הָאָרֶץ וְלֹא אָבָה וְלֹא בָרָא אֹתָם לָחֵם".

ברם, צומו ותעניתו של דוד לא הועילו והילד מת ביום השביעי. עבדי דוד חששו מאד לומר לו שבנו מת הואיל והם ראו כיצד נהג בעוד הילד היה בחיים, והם חששו שעתה, כשמת הילד, דוד יפגע בעצמו: "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיָּמָת הַיֶּלֶד, וַיֵּרְאוּ עֲבָדֵי דָוִד לְהַגִּיד לוֹ כִּי מָת הַיֶּלֶד, כִּי אָמְרוּ הִנֵּה בְהִיּוֹת הַיֶּלֶד חַי דְּבָרְנוֹ אֵלָיו וְלֹא שָׁמַע בְּקוֹלָנוּ, וְאִיךָ נֹאמַר אֵלָיו מָת הַיֶּלֶד וְעָשָׂה רָעָה".

דוד המלך ראה שעבדיו מתלחשים והבין שבנו מת: "וַיֵּרָא דָּוִד כִּי עֲבָדָיו מְתַלַּחְשִׁים וַיִּבֶן דָּוִד כִּי מָת הַיֶּלֶד, וַיֹּאמֶר דָּוִד אֵל עֲבָדָיו: הֲמָת הַיֶּלֶד? וַיֹּאמְרוּ מָת".

מעניינת במיוחד תגובתו של דוד המלך לידיעה המרה על מות בנו הקט שזה עתה נולד: "וַיִּקְם דָּוִד מִהָאָרֶץ וַיֵּרָחֵץ וַיִּסָּךְ וַיַּחֲלֹף שְׂמֹלָתָיו, וַיָּבֹא בֵּית יְיָ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה, וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ וַיִּשְׁאַל וַיִּשְׁמְעוּ לוֹ לָחֵם וַיֹּאכְלוּ". דוד המלך מפתיע את עבדיו בהתנהגותו: "וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו אֵלָיו, מָה הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, בְּעֶבְרַת הַיֶּלֶד חַי צִמָּת וַתִּבֶּן וַכָּאֲשֶׁר מָת הַיֶּלֶד קִמָּת וַתֹּאכְל לָחֵם?".

כאן דוד משיב להם דברים נכוחים שיש בהם לימוד וחינוך לדורות: "וַיֹּאמֶר, בְּעוֹד הַיֶּלֶד חַי צִמָּתִי וְאָבָה, כִּי אָמַרְתִּי מִי יוֹדַע וַחֲנָנִי יְיָ וְחַי הַיֶּלֶד. וְעַתָּה מָת לָמָּה זֶה אֲנִי צָם? הַאוֹכֵל לְהַשִּׁיבוֹ עוֹד? אֲנִי הֲלֹךְ אֵלָיו וְהוּא לֹא יָשׁוּב אֵלָי". דוד המלך מלמדנו, כי לאחר שאדם יקר לנו מת אין עוד טעם בעינויי נפש ובהתמקדות ביגון בצער ובשאול – חובה עלינו להמשיך ולהאיר באור החיים, להמשיך לשמוח ולשִׂמְחָה, לפעול ולעשות, ואכן כך נהג דוד בעצמו בתום ימי האבל: "וַיִּנַּחֲם דָּוִד אֶת בֵּית שְׁבַע אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֵלָיהָ וַיִּשְׁכַּב עִמָּה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה וַיְיָ אֱהָבֵהּ".

וזו לדעתי אחת הסיבות החשובות שרבנו הרמב"ם פוסק שאסור לבקר את הקברות. כלומר, אסור לאדם לגרום לעצמו רעה, אסור לאדם לעורר בקרבו ייאוש ועצבות, יגון וקדרות – אלא, על האדם להתמקד בחיים הנפלאים שה' יתברך העניק לו, להתרחק מהמתים ומבתי הקברות, ולעודד ולחזק את עצמו לחיות בשמחה אמיתית של עשיית מעשים טובים וקיום המצוות.

ברם, זו אינה הסיבה היחידה שבגינה יש להימנע מלבקר בבית הקברות, ואף לא המרכזית, וכבר הוסבר במאמר-המשך למאמר זה האיסור החמור שיש בפנייה למתים שיהיו "מליצי יושר" בעבורנו לפני בורא-עולם – גם השקפה זו היא השקפה חדשה שפשטה מאד בעולם האורתודוקסי בימינו, ואף שכל גדולי האסלה שוגים לראות בה אמת מוחלטת, לדעת רבנו הרמב"ם השקפה זו מבטאת סטייה אחרי מינות ועבודה-זרה במלא חומרתה וכיעורה.

ואצרף את תוכחתו של הנביא ישעיהו (סה, ד) לרשעים שמנצלים את בורות ההמון ומצוקותיו. הם מציגים את עצמם כ"קדושים וטהורים", ואינם אלא שפלים טמאי דעת, שמוליכים שולל את ההמון אחרי שלל אמונות הבל: כגון בהזיית "קדושת הקברים" ו"כולת המתים" להושיעם מייסוריהם. התנהלותם השחצנית הנצלנית והדורסנית נועדה להנציח את בורות האומללים ותעיתים – וזאת כדי להמשיך ולשלוט בהם, וכדי להפיק תועלת אנוכית וחומרנית מן האומללים שטובעים בים ייסוריהם. ואלה, בייאושם, נאבקים לאחוז בכל קש נידף שנזרק להם, וזאת כדי להפיג ולו לשעה קלה את המיית לבם, אשר מיוסר בדמיונות שווא ומדוחים: "הַיִּשְׁבִּים בְּקִבְרֵים [...] הָאֲמָרִים קָרַב אֵלַי אֶל תַּגְשׁ בִּי כִי קִדְשְׁתִּיךָ אֱלֹה עֲשֵׂן בְּאִפִּי אֲשֶׁר יִקְדֶּת כָּל הַיּוֹם".

וכי קברות הטומאה מקודשים כדי שייאמר עליהם "עלייה לקברים"?

המושג "עלייה לקברים" שפשה בימינו בקרב הכומרים, הוא מושג פגאני והזוי שהרי מדובר במקום טומאה! אולם, רבים מאד הם הפוסקים השוטנים שמשתמשים במושג "עלייה" ביחס לבית-הקברות, אף שאין זו אלא ירידת מינות חדה ותלולה. המקור המדרשי המרכזי שסולף בעניין זה מופיע במסכת סוטה (לד ע"ב), וכך נאמר שם: "'וַיַּעַל בְּנֶגֶב וַיָּבֵא עַד חֶבְרוֹן' [במ' יג, כב] – 'ויבאו' [בלשון רבים] מבעי ליה! אמר רבא: מלמד, שפירש כלב מעצת מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות, אמר: אבות העולם, בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת מרגלים".

כיצד אפוא יש להבין את המדרש? ובכן, המדרש מסביר כיצד יש לנהוג לפני ניסיון גדול. כלומר, על האדם להיזכר בדרך האמת והצדק שהנחילו לנו אבותינו אברהם יצחק ויעקב, ולחזק את נפשו בדרכי היושר ויראת-השמים אשר סללו אבותינו הישרים. כמו כן, במדרש נזכר רק כָּלֵב כדי לרמוז שכלב-בן-יפונה חווה קושי מסוים שהתגבר עליו, וזאת בניגוד ליהושע-בן-נון אשר היה עז ואיתן ברוחו בהתנגדות לעצת המרגלים. ולכן בהמשך המדרש שם נאמר, שיהושע לא נזקק "להשתטח על קברי האבות", מפני שמשוה רבנו כבר התפלל עליו שיינצל מעצת המרגלים, וברור שהכוונה בזה לכך שקרבתו של יהושע למשה רבנו ע"ה חיזקה אותו מאד.

וראו נא גם את דברי שלמה צדוק בפירושו להלכה שם: "ולא יפנה אדם לבקר הקברות – רבנו מזהיר ומרחיק כל אדם מביקור הקברות, כי ההתקשרות הרגשית לגופת המת ולרוחות המתים בדמיון, גורם לכישלון וגובל באיסור לאו של דורש אל המתים [=וכך כותב רבנו בסה"מ לאווין

לח: 'והמצוה השמונה ושלישים האזהרה שהוזהרנו מלדרוש ידיעה מן המתים כפי מה שמדמים אשר הם מתים באמת ואף-על-פי שהם אוכלים ומרגישים', **אך הפונה אליהם כדי שיליצו עליו – מין!** ואין זכר בהלכה ולא במנהגי אבותינו הפולחן הזה של עליות לקברים ופקידות קברי הורים לעתים תכופות ולא נסיעות לקברי צדיקים ובקשות על קברם [...] ומה שמצאנו מוזכר בחז"ל על הכתוב: 'וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן' [במ' יג, כב] שְׁכָלָב הלך להשתטח על קברי אבות, [דבריהם] **הם רק משל וביטוי לפרישתו של כלב מעצת מרגלים ושנדבק באמונתם של האבות**".

לסיכום, עיוות המדרש בעניין כָּלֶב-בן-יפונה לכיווני מינות ועבודה-זרה הוא בבחינת "הבא ליטמא פותחין לו פתח", דהיינו, מן השמים פתחו לעובדי האלילים פתח דמיוני צר מאד לשגות בטומאתם... וכבר לימדנו ה' יתעלה מוסר גדול מאד לדורי-דורות בדברי הנביא הושע (יד, י): "מִי חָכֵם יִבֶּן אֶלֶּה נִבּוֹן וַיִּדְעֵם כִּי יִשְׂרָאֵל דִּרְכֵּי יְיָ וַיִּצְדָּקִים יִלְכוּ בָּם וּפְשָׁעִים יַכְשִׁילוּ בָּם". וכדי להבין עד כמה מתועב פשט המדרש בסוטה, ראו: "פנייה ל'מליצי יושר' – סטיית מינות פגאנית!". ואגדה זו היא ראייה נוספת לכך שאסור בתוקף ללמוד גמרא ללא ידיעת יסודות הדת, וללא ידיעה מדעית בסיסית, הנחוצה ליכולת ההבחנה בין הזיה לבין מציאות. "הָלוֹא אֲנִי יְיָ [...] וּמוֹשִׁיעַ אֵין זֹלָתִי, פָּנֹי אֵלִי וְהִנָּשְׁעוּ כָּל אֲפָסִי אֲרָץ כִּי אֲנִי אֵל וְאֵין עֹד" (ישעיה מה, כא–כב).

***

ואצרף לפניכם את דברי מדרש רבה (מהדורת כת"י), וכך נאמר במדרש (ויחי, פרשה צו): "אל נא תקברני במצרים – למה? שסופה שלמצרים ללקות בכנים ויהי מרחישות תחת גופי, לפיכך אל נא תקברני במצרים. דבר אחר, מפני מה לא ביקש יעקב ליקבר במצרים? שלא יעשו אותו עבודה-זרה, שכשם שנפרעין מעובדי עבודה-זרה כך נפרעין ממנה, שנאמר: 'וּבְכָל אֶלֶּהִי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה נִשְׁפָּטִים' [שם' יב, יב]".

ובכן, מדרש זה נועד ללמד שני עניינים: **האחד**, יש להיזהר בכבוד הצדיק גם לאחר מותו, ויש לנהוג בגופו בכל הכבוד הראוי לו, וזה רמז בעניין החשש כביכול של יעקב אבינו מן הכינים אשר ירחשו תחת גופו; **והאחר**, שלא לפנות אל המתים ושלא להפוך את המת לעבודה-זרה, ומעניין שכל מי שמצטט את המדרש על כָּלֶב-בן-יפונה ש"השתטח על קברי צדיקים" שוכח משום מה את המדרש הזה אשר מזהיר במפורש מלהפוך את הקברות לעבודה-זרה...

ואחתום חלק זה בפסקי חז"ל ורבנו בהלכות תשובה (ג, יד–טו):

"ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים: המינים [...] חמישה הן הנקראים מינים: [1] האומר שאין שם אלוה ואין לעולם מנהיג [=אתאיסט]; [2] והאומר שיש שם מנהיג אבל הם שניים או יותר [=היהודים המחופשים שהלכו בדרכי השיתוף הנוצריות]; [3] והאומר שיש שם ריבון אחד אלא שהוא גוף ובעל תמונה [=רבים מראשוני אשכנז המגשימים]; [4] וכן האומר שאינו לבדו ראשון וצור לכל [=שיצר את העולם מחומר שהיה כבר קיים]; [5] וכן העובד אלוה זולתו כדי להיות מליץ בינו ובין ריבון העולמים [=עובדי המתים והקברים, עובדי האדמו"רים וה'גדולים', ושאר עובדי-האלילים במטרה שהם יורידו להם שפע מבורא-עולם] – כל אחד מחמישה אלו הוא מין".

התפוררות דיני האבילות שתיקנו חז"ל (ח"ד)

ו. עטיפת הראש

בהלכות אבל (ה, טו) הרמב"ם פוסק כך:

"מנין לאבל שאסור בפריעת הראש? שהרי נאמר ליחזקאל: 'וְלֹא תַעֲטֶה עַל שָׁפָם' [יח' כד, יז], מכלל ששאר האבלים חייבין בעטיפת הראש. והסודר שמכסה בו ראשו עוטה ממקצתו מעט על-פיו שנאמר: 'וְעַל שָׁפָם יַעֲטֶה' [ויק' יג, מה], ותרגם [שם] אונקלוס הגר 'בְּאַבִּילָא יַתְעַטֵּף'."

סוגיית הגמרא במועד קטן טו ע"א, כד ע"א

"אָבֵל חַיִּיב בְּעִטִּיפַת הָרֹאשׁ, מִדֶּקְאָמֶר לִיה רַחֲמֵנָא לִיחֲזַקְאֵל: 'וְלֹא תַעֲטֶה עַל שָׁפָם' – מְכַלל דְּכֹלֵי עֲלָמָא מִיחִיבֵי. וּבִדְף כד ע"א שם, נאמר עוד: "דְּאָמֶר שְׁמוּאֵל [...] וְכָל עֲטִיפָה שְׁאִינָה בְּעִטִּיפַת יִשְׁמַעְאֵלִים אִינָה עֲטִיפָה. מַחוּי רַב בְּחֻמֵּי: עַד גּוֹבֵי דְדִיקְנָא" (וראו ירוש' שם ג, ה).

ועתה לדברי השוטים (וחלקם אינם שוטים)

שמואל בן חפני גאון – "וכללי האבילות [...] החלק הראשון [...] והם שני עניינים: הראשון חיוב הקריעה [...] והשני, חיוב כיסוי הראש, בגלל אמרם (מועד קטן טו ע"ב): אבל חייב בעטיפת הראש" (הלכות אבילות, קז).

ר' חננאל (שם) – "פירוש עטיפת ישמעאלים, דאמר שמואל: מכסה שפמו וזקנו וחוטמו במצנפתו או בטליתו". ואין צורך לכסות את החוטם, שהרי נאמר: "וְלֹא תַעֲטֶה עַל שָׁפָם".

רש"י-שר"י – "גובי דיקנא – גומות שבלחי, למטה מפיו", ואין דבריו נכונים שהרי ליחזקאל נאמר: "וְלֹא תַעֲטֶה עַל שָׁפָם", דהיינו במפורש נאמר שהעטיפה היא קצת **מעל פיו**.

מנחם המאירי – דבריו הם פשרה בין ר' חננאל לבין רש"י-שר"י, וז"ל: "שיעטוף ראשו עיטוף המכסה מקצת הפנים מכנגד העיניים ולמטה כנגד השפה" (בית הבחירה, מועד קטן שם). ואיני יודע היכן נאמר שיש לכסות את העיניים, וביחס לעיטוף על שפם צדק בדבריו.

ינקי הפגאני – הטור ביו"ד שפו העתיק את פירושו של האי גאון שדומה לפירושו של רבנו חננאל, וז"ל: "וכתב רב האי, דיקנא הוא שער שעל הלסתות, ועטיפה זו למעלה מן החוטם, וישמעאלים נראין עדיין שמחזירין קצת המצנפת על פניהם [=צ"ל פיהם] ועל ראש החוטם שלהן". וגם ינקי הפגאני סטה מפשט הפסוק המפורש שביחזקאל: "וְלֹא תַעֲטֶה עַל שָׁפָם", ואיני יודע איך המכונה האי גאון חשב שהעטיפה שהאבל חייב בה היא "למעלה מהחוטם".

קארו הקראי – "ואף-על-גב דמקרא לא משמע עיטוף הראש אלא עיטוי שפם בלבד, משמע לרבנו דהיינו לומר שסודר שמכסה בו ראשו יעטה מקצתו על שפם" (בס"מ שם). קארו ציין, שהרמב"ם הבין שבאותו הסודר או הטלית שבו האבל מכסה את ראשו, בו הוא עוטה מקצתו על שפמו. והדבר פשוט וברור בסוגיית הגמרא שאין שם שני טליתות או שני סודרים.

הגהות ארורות – "כאבילא יתעטף, כל עטיפה שאינה כעטיפת הישמעאלים לאו עטיפה היא, מחוי רב נחמן עד גובא דדיקנא. וכן ראיתי נוהגין בספרד, אבל באלה המלכיות לא נהגו, מפני שמביא לידי שחוק גדול בין הגויים ועבדים ושפחות שבינינו, סמ"ג" (הגהות מיימוניות, שם).

ההגהות מצטט את דברי משה מקוצי (צרפת המאה הי"ג, הסמ"ג) וכוונתו "באלה המלכיות" היא לצרפת ולאשכנז. מקור דברי הקוצי הוא בספר האורה לרש"י, שם נאמר: "עטיפת הראש לאבלים כל שבעה יומם ולילה. אבל הרבה יש שאינם נוהגים, מפני שהאומות משחקין עליהם. ומתוך כך הם באים לידי שחוק וגיחוך ומתגנין בשחקם על הבריות" (חלק ב, סימן קמב, עמ' 224. למקורות נוספים בכתבי רש"י שבהם נאמרו כדברים הללו, ראו: זימר, עטיפת הראש באבל, עמ' קנא, הע' 15). גם בעלי תוספות המינות נכשלו ונחבלו בזה, וז"ל שם: "ועוד יש ליתן טעם בעטיפת הראש, שלא היה מביא כי אם לידי שחוק עניין עטיפת הישמעאלים".

ושלושה דברים איני מבין: **א)** מדוע ביטלו דין תלמודי מחשש שמא ילעגו להם הגויים והעבדים והשפחות שביניהם? וכי מהבל פיהם של הגויים אנו חיים?! ועוד יותר חמור ותמוה עבדים ושפחות – שהרי חובת חינוך העבדים מוטלת על אדונם (בהנחה שגירם), וכיצד יחנכם לתורה ולמצוות, והוא עצמו חש רגשי נחיתות בקיום מצות חכמים? כמו כן, ברור כשמש שמצות עיטוף בטלית היא מִהוּדוּ והדרו של האדם היהודי ולא להיפך; **ב)** מדוע נראתה בעיניהם עטיפת הראש כדבר מגוחך, והרי כך היא דרך ההתעטפות בטלית שהיא מצוה יום יומית? **ג)** וכאמור, כיצד נהפכה מצות עיטוף בטלית שהיא מִהוּדוּ והדרו של האדם היהודי לשחוק וללעג?

גם בביטול דין התלמוד בכפיית-המיטה שיבוא בהמשך הובא חשש מפני מה יאמרו הגויים (וכך נפסק בהלכות אבל ה, יג: 'ומנין שאין האבל יושב על המיטה [...] וחייב לכפות את המיטה כל שבעה'), וזה לשונו של ינקי הפגאני (יו"ד שפז): **"ואם יראוהו כופה יאמרו שהוא מכשף"**. וכתב א"א הרא"ש: ועל זה אנו סומכין באשכנז וצרפת שאין נוהגין בכפיית המיטה לפי שדרין בין העמים וכל היום נכנסים ויוצאים בבתיהם. וכ"כ הסמ"ג. והחיים המעורבים עם הגויים (=וכל היום נכנסים ויוצאים בבתיהם'), גרמו להם ללמוד ממעשיהם ולחוש לכשפיהם.

"וַיִּתְּעָרְבוּ בְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וַיַּעֲבְדוּ אֶת עֲצֻבֵיהֶם וַיְהִי לָהֶם לְמוֹקֵשׁ" (תה' קו, לה–לו).

וכמובן שלדעת רבנו כל הכישופים והמכשפים הינם שקר וכזב, ומכיוון שרבים מתלבטים ומתחבטים בענייני הכשפים, ראיתי לנכון לצרף את פסק רבנו בסוף הל' עבודה-זרה יא:

"המכשף חייב סקילה, והוא שעשה מעשה כשפים [...] **ודברים אלו כולן** [=כל ענייני המאגיה שהובאו בפרק יא בהל' עבודה-זרה שם] **דברי שקר וכזב הן**, והן שהטעו בהן עובדי עבודה-זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהן. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להימשך **בהבלים האלו**, ולא להעלות על הלב שיש בהן תעלה [=תועלת], שנאמר: 'כִּי לֹא נַחֵשׁ בַּיַּעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בַּיִשְׂרָאֵל' [במ' כג, כג]. ונאמר: 'כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲנִי יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל מַעֲנֵנִים וְאֶל קֶסֶמִּים יִשְׁמְעוּ וְאֶתָּה לֹא כֹן נִתֵּן לָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יד]. כל המאמין בדברים אלו **וכיוצא בהן** [מענייני המאגיה וההזיות], ומחשב בליבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרה אותן [=וכוונתו למכונים 'חכמי ישראל'], אינו אלא מן **הסכלים ומחוסרי הדעת**, ובכלל הנשים

והקטנים שאין דעתן שלמה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים שאסרה התורה אינם דברי חכמה, אלא **תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת, ונטשו כל דרכי האמת בגללן**. ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים: 'תָּמִים תִּהְיֶה עִם יי אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יג; כלומר, אל תימשך אחרי המאגיה אלא אחוז באמונה זכה וברה]".

והוסיף הרמב"ם במורה (ג, עמ' שנז): "הכישוף [...] הם פעולות [...] שהיו מדמים לאחרים בהם או נדמה להם שהם פועלים פעולות מופלאות ונפלאות במציאות [...]". ואותן הפעולות שעושים המכשפים אין ההיגיון מחייבם, ולא יאמין השכל שהם גורמים מאומה כלל".

וקאפח העיר בהלכות עבודה-זרה שם, וז"ל: "אחרי דברים בוטים ומפורשים, שכל אותם הדברים **דברי שקר וכזב** הן, היאך יכלו המתרצים השונים לומר בכל זאת יש אוחז עיניים שעושה משהו בפועל, כלומר דברי שקר וכזב שיש בו אמת? ואילו היו דבריהם לומר סברת עצמם החרשתי, אבל לומר שכך הרמב"ם סובר, תמוה מאד". ועדיין הוא כותב עליהם "אדירי התורה" ו"גדולי ישראל" וכיו"ב, וזה עוד כלום לעומת השחתת כל יסודות תורתנו על ידם.

נחזור עתה לדיוננו בדיון עטיפת הראש, וכך ליהגו השוטים למיניהם:

בן זמרא – בסוף דיונו במקורותיו של הרמב"ם בדיון זה הוא מפורר למעשה את דין התלמוד בכתבו: "ולא ראינו מי שנהג מנהג זה" (בהלכות שם). ואינו מבין את דבריו, וכי משום שלא ראינו נבטל דין תלמודי? וכל דבר שלא נראה יהיה מוצדק לבטלו? מהי השוטות הזאת?!

וקאפח כתב בפירושו שם לאחר דברי בן זמרא: "למרבה הצער הפכו את כל מה שחייבו חכמים מנהגים, את זה נהגו ואת זה לא נהגו. ואשרנו בחו"ל שנהגנו בכל אשר קבעו חז"ל והיו האבלים מתעטפים בטלית [שמלה] ועוטים על שפם, וכשבאים המנחמים מגלה האבל פנים, כלומר אינו עוטה על שפם, ומרים את העטיפה מעט למעלה מפדחתו" (וביחס למנהג יהודי-תימן להרים את העטיפה מעט כאשר באים המנחמים, נראה שמקורו במסכת שמחות (י, ט): 'נכנס לתוך ביתו ובאו אחרים לנחמו, מגלה את ראשו ופוטרו'). **ובהמשך דבריו שם כתב קאפח:**

"ומכל מקום, לא כן שיטת רס"ג ולא משום נהגו ולא נהגו אלא מדינא, וזה לשונו בפירושו לתורה לפרשת שמיני י ו, הובא בפירושו לתורה מהדורת, שם גלגל כמעט כל דיני אבילות [...] וזה לשונו [של רס"ג]: [...] 'וממה שנאמר 'וְלֹא תַעֲטֶה עַל שָׁפֶם' הוטל הפכו על האבל שאסור בשאילת שלום, לפי שבא בקבלה שהכוונה בעטיית שפם שלא ידבר, ואין הכוונה שלא יכסה האבל את פיו [ראה מועד קטן טו ע"א שיהיו שפתותיו מדובקות]. וכך מנהג אבותינו לכנות את השתיקה בלשון זה, כאמרו: 'וּבְשׁוֹ הַחַיִּים וְחִפְרוּ הַקְּסָמִים וְעָטוּ עַל שָׁפֶם כְּלָם כִּי אֵין מַעֲנֶה אֱלֹהִים' [מיכה ג, ז] 'עב"ל" (שם, עמ' קמא-קמב; המוסגר באריחיים במקור).

קארו הקראי – בשולחנו כתב (יו"ד שפו, א): "אָבֵל חַיִּיב בַּעֲטִיפַת הָרֹאשׁ, דִּהְיִינוּ שִׁכְסָה רֹאשׁוֹ בַּטְלִית אוּ בַסּוּדֵר, וַיַּחֲזִיר קִצְתּוֹ עַל פִּיו וְעַל רֹאשׁ הַחוּטִם; וְהִנֵּי מִלִּי שַׁצְרִיךְ עֲטִיפָה בְּכָל הַיּוֹם. אֲבָל כְּשֶׁבֵּאִין מִנְחָמִים אֲצִלוּ, מִגְלָה רֹאשׁוֹ לְכַבּוֹדִם". **ומוסא איסר-לשלשת** הוסיף בהגהתו: "וי"א שאין נוהגין במדינות אלו בעטיפה (הגהות מיימוני); וכן המנהג פשוט, ואין להחמיר

לשנות במה שלא נהגו אבותינו". ופעם נוספת אנו רואים שהפכו את דין התלמוד למנהג, ברם כאן הגדילו לעשות, והפכו את דין התלמוד לחומרה **שאסור** לנהוג בה! ואיך נהפך דין שנפסק להלכה על-ידי חכמי התלמוד, דין שנִקְטְעוּהוּ שוֹרֵק כולו זרע אמת, לְסוּרֵי הגפן נכריה?

המכונה החיד"א – "העולם נוהגין שאין האבל מתעטף בעטיפת הראש כל היום אלא בשעה שבאים לנחמו, [וזה, כלומר מנהג העולם שהחיד"א הלז ראה לנגד עיניו, הוא] היפך ממה שכתבו הפוסקים דעטיפה כל היום, וכשבאים מנחמין מגלה ראשו [...] **ומנהג ישראל תורה** [=כלומר הוא מצדד במנהג העולם שבראש דבריו שעוקר את תקנת חכמים ע"ה] (ברכי יוסף, שפו). והעיר **פיניליה קרח** על דבריו: "ומנהגינו מימים ימימה כמו שכתבנו [דבריו יובאו לקמן] דכל היום יושב האבל מעוטף ולא רק כשבאים המנחמים" (בית מועד, חלק ב, עמ' קמג).

שלמה קרח – "אָבֵל כל שבעה ימים חייב בעטיפת הראש. והמנהג שהאבלים יושבים עטופי טליתות" (עריכת שולחן, עמ' קצה). ובהערותיו התייחס לטעמו של מוסא-איסרלשלשת לביטול דין התלמוד, וז"ל: "ואחר המחילה, תימה גדול הוא שביטלו מנהג מחמת שחוק עָרְלִים ועבדים [ולא הזכיר את השפחות], וכי אנו חוששין ללעגם על כל תרי"ג מצוות תורתנו הקדושה [...] ורמ"א עצמו בתחילת הגהותיו על שולחן-ערוך או"ח סימן א הזהיר, ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השם יתברך, עיי"ש. וכל שכן מפני גויים ועבדים עָרְלִים [ושוב לא הזכיר את השפחות, וכנראה שאפילו לקרח זה היה נראה מוזר מאד] (שם, עמ' קצז).

פיניליה קרח – "האבל חייב בעטיפת הראש, והמנהג שהאבל יושב מעוטף בטלית על גופו ומכסה ראשו בטלית או בסודר ומכסה פניו מעט, וכשבאים המנחמים מגלה פניו לכבודם" (בית מועד ב, עמ' קמ, ח). והוסיף שם בהערה: "וכך היה המנהג פשוט לקיים ההלכה כפשטה, ובמשך הזמן הלך ונשכח עניין עטיית הטלית על מקצת הפנים, כדרך שהולך ומתמעט בזמנינו עטיפת הטלית לאבלים בכלל" (שם, עמ' קמא). והוא ודומיו השכיחו והשחיתו את תורתנו.

הצאבי – "אָבֵל חייב בעטיפת הראש כל שבעה, וכן הוא מנהגינו שעוטפים האבלים את ראשם ומקצת גופם בטלית מצויצת, אמנם אין מכסים בה את הפה וראש החוטם, אלא כדרך עטיפתנו בה בתפילה. וזה בין ביום בין בלילה. וכשהולכים המנחמים, יכולים לגלות ראשם מן הטלית" (נפש כל חי, עמ' צג). הצאבי הפגאני משמר חצי מדין התלמוד ביחס לעיטוף בטלית, ברם בשל רציעת אוזנו לשיכנז הוא בחר למחוק את חציו השני של הדין ביחס לעטייה על שפם.

טוקצינסקי – "וכן עטיפת הראש שהיו נוהגין בה מלפנים כל שבעה, היינו לכסות את הראש ועל מקצת הפנים, בסודר, **אין נוהגים גם כן כיום**" (גשר המתים כ, ה, עמ' ריג).

הר' שלמה צדוק – "והסודר או הטלית שעוטף בה ראשו, עוטה ממקצתה מעט על פיו [...] וזהו עטיפת הישמעאלים כפי שראינו מעולם, שמחזירים מקצת כסות הסרבל שעטופים בה על מקצת פיהם ואפם להתחמם. אבל חיתול הראש והשלכת קצות הטלית על הכתף והצוואר לצדדים כמשוי [כמנהג העבדים הספרדעים], מאד תמוה ומוזר ולא לעטיפה כזו נתכוון שמואל, שאין שום ישמעאלים שמתעטפים כך" (בפירושו להלכות אבל שם, עמ' שסב-שסג). והר' שלמה צדוק הוא היחיד אשר משתדל ללכת בדרכי האמת בשלמות, עד כמה שראיתי.

פרופ' יהודה רצהבי – כתב וז"ל: "מנהג בני תימן, שבשעת הלוויה, וכן כל שבעת ימי האבל, מתעטפים האבלים בטלית ומכסים ראשיהם. מנהג עטיפת הראש קדום הוא ונהג בעבר בעדות שונות בישראל. זכרו של המנהג עולה מן המדרש המספר במיתת ר' יהודה הנשיא. אנשי ציפורי הכריזו שיהרגו כל שיאמר 'מת רבי'. הלך בר קפרא והוציא ראשו בעד החלון לרשות הרבים כשראשו מעוטף כאבל ובגדיו קרועים. בסימנים אלה רמז להם שמת רבי" (במעגלות תימן, עמ' 44; מדרש קהלת רבה ז, יא; כתובות קד ע"א; ירוש' כלאים ט, ד).

***

אגב, י' זימר כתב מאמר שכותרתו "עטיפת הראש באבל", ובו הוא דן בגלגולי דין זה בצפון צרפת ומרכזה, בפולין, במרכז אירופה (אשכנז) ובצפון-אפריקה. מאמרו דן בעיקר במאות הט"ו והט"ז. הוא מתאר גלגולים מספר לדין התלמוד (שהוא וכולם קוראים לו 'מנהג'), ובסיכומו הוא כותב (עמ' קסו) כך: "בצרפת – בצפון ובדרום – בימי-הביניים אנו מוצאים שינויים אשר המקום והזמן גרמו. לעומתם, האשכנזים לא סטו מן המסורת הקדומה, ועוד החמירו עליה בשלהי ימי-הביניים, עד שקיבלה העטיפה דמות חדשה לגמרי". ובמלים כלליות ניתן לומר, שבצרפת נטו לבטל את דין התלמוד ואילו באשכנז החמירו יתר על המידה עד שעטיפת הראש קיבלה צורה חדשה לחלוטין. עוד עולה מדבריו, שיהודי גרמניה בראשית המאה הט"ו לבשו בעת אבילותם סרבל "הוא הגלימה בברדס המשוך ממנה על ראשו" (עמ' קנז). ובעדות קדומה יותר מהמאה ה"ב נאמר, שמשכו את כובעם על ראשם ועיניהם, וכפי שכתב המכשף הרוקח (סימן שיג): "אַבְל חייב בעטיפת הראש, כמו עתה מושבין את הכובע לפני העיניים כל שבעה".

אגב, משיכת הכובע על העיניים נהוגה כשיש רצון מצד חובש הכובע ליצור מרחק ('דיסטנס') בינו ובין האנשים שסביבו, וכפי שנהגים מפקדי הטירונים. י' שמש העלתה השערה כי הסיבה למשיכת הכובע מעל העיניים אצל האבלים נבעה מפחד מרוחות: "בתרבויות רבות חוששים האבלים מפני רוח המת, פן תגרום למותם בשל כעסה עליהם או בשל בדידותה וכמיהתה אליהם. משום כך בני משפחתו של המת נוקטים תחבולות כדי למנוע מהרוח לזהות אותם, כגון החלפת השם. הייתכן שמחשבה דומה עמדה ביסוד המנהג לכסות חלק מן הפנים, עד השפם?" (אבלות במקרא, עמ' 107). ומטרתה של שמש ברמיזתה לכך שחכמים ע"ה פסקו את דין העיטוף על שפם בשל פחד משדים ורוחות נועדה להגחיק את חז"ל ובכך לקעקע את התורה-שבעל-פה, והתעלמה באופן מוחלט ממקור הדין ביחזקאל: "וְלֹא תַעֲטֶה עַל שְׁפָם".

ולסיום, אתייחס לראש דבריו של זימר במאמרו, שם כתב: "היהודים לא חיו בריק, ובכל תחומי החיים היה על חכמי הדורות להתמודד עם השינויים, התמורות והתנודות בכל אתר ואתר. אם נתבונן במנהגי אבילות, נראה (אולי להפתעתנו) שגם כאן הסביבה היא גורם משפיע, ובמקרים מסוימים גם מכריע, בקיום ההלכה". מראש דבריו עולה ששמירה על הדינים התלמודיים המקוריים, ללא שינוי ותמורה, כמוה כחיים "בריק"! ולדעתי ההיפך הוא הנכון. הנהגות הלכתיות שבוטלו או ששונו לבלי היכר, מכפי שנקבעו בַּשּׁוֹם שְׁכָל ומתוך מחשבה מעמיקה על-ידי חכמי התלמוד, היא זו שמבטאת התרחקות, ולעתים אף התנתקות, מרוח ההלכה האמיתית ומנתינתה בהר סיני. ותעו ולעו בהזיות פגאניות ובדמיונות מחליאים.

אַבְן עֲבֻד־אֱלֹהִים אֲבֵן גִּירָא – כתב בילקוטו (ח"ז, יו"ד יד, עמ' קמ) את עיקרי ההלכה כפי שהם בשולחנו של קארו, והוסיף בסוף דבריו: "ויש שנהגו להקל באמירת שלום בלבד". ובהערתו שם כתב (עמ' קמא): "ויסוד האיסור שאחרים לא ישאלו בשלומו על אב ואם כל י"ב חודש, משום שהוא אינו שרוי בשלום. ואם כן, כל זה שייך בשאלת שלום חזמנא **דהיה בכריעה**, דהוא כלועג לרש כיוון דהאבל אינו שרוי בשלום, וכן איסור שאלת שלום הוא בשם ה' (ה' עמכם)".

וכלל לא ברור מדוע לומר לחבר "שלום עליכם" ללא כריעה אינו נחשב שאילת שלום? ומדוע ייחשב לועג לרש דווקא אם הוא **כורע** ושואל בשלומו, ולא ייחשב לועג לרש אם הוא שואל בשלומו ללא כריעה? ועי' משפחת יוסוף התעקשו לפורר את הדין בעקבות פטרוניהם.

כמו כן, חשוב להבין מהי כוונת חכמים באמרם שהאבל "אינו שרוי בשלום"? ולדעתי כוונתם פשוטה מאד: האבל מצוי במצב נפשי קשה וכואב ופגיע עד מאד, והוא זקוק להבנה רבה מצד הסובבים אותו, ולכן איסור שאילת שלום לאבל אינו קשור בהכרח לשאלה בנוסח "שלום". לפיכך, כאשר אדם יפגשהו וישאל בשלומו האבל עלול להיפגע, שהרי בשאילת שלום זו השואל מתעלם לחלוטין ממצבו הנפשי של האבל – והאבל יחשוב בליבו: מה הוא שואל לשלומי? וכי הוא אינו מבין שאני שרוי בייסורי? והיה עליו להבין שהאבל שרוי בצער ולשתוק, וכפי שנהגו רעי איוב (ב, יג): "וַיֵּשְׁבוּ אֹתוֹ לְאָרֶץ נִשְׁבָּעַת יָמִים וְנִשְׁבָּעַת לַיְלֹת וְאִין דְּבַר אֱלֹוֵי דְבָר כִּי רָאָה כִּי גָדַל הַכָּאֵב מֵאֵד". וזכורני כאשר מתה עלי אמי ע"ה, לפני היציאה לבית הקברות גער בי בפרהסיה אחד הרבנים התימנים השכירים הגנדרנים משום שהקרע שקרעתי לא היה מספיק ארוך לפי דמיונו. רושם העלבון והצער שנגרם לי בעת שגער בי בעוד אמי מוטלת לפניי הטביע בנפשי את חותמו לשנים ארוכות. ונראה שהכסיל נכשל בעקבות בן זמרא שכתב: "כמה שעור הקרע וכו', שם על כל המתים כולם קורע טפח, על אביו ועל אימו עד שיגלה את ליבו", והעיר קאפח השכיר על דבריו: "דברי הרדב"ז מטעים [כאילו] שעל אביו ואימו צריך לקרוע יותר מטפח עד שיגלה את ליבו. ולא היא, דלעולם אינו חייב יותר מטפח, ועל אביו על אימו צריך לקרוע כל בגדים שעליו כדי שיגלה את ליבו" (בפירושו שם להלכות אבל ח, ב, אות י, עמ' קסד).

עוד כתב **אָבֵן עבדאללה אָבֵן ג'ורג'יה**: "מה שיש נוהגים שהמנחמים מושיטים יד לאבל, ובלחיצת יד אומרים לו 'תנוחם מן השמים', נראה שאין בזה משום שאילת שלום לאבל, רק עידוד ונחמה". ואלה הן מילותיו של אביו **אָבֵן ג'ורג'יה** שכתב ביביע הבל (ח"ד, יו"ד לה, י): "אודות המנהג שנהגו במצרים שהמנחמים מושיטים יד לאבל, ובלחיצת ידיים אומרים לו: 'תנוחם מן השמים'. נראה שאין בזה משום שאלת שלום לאבל, רק עידוד ונחמה". והוסיף לאחר דבריו אלה רשימת פוסקים שאף הם נכשלו ונחבלו אחרי ההבל, ולא ידעו ולא יבינו.

אולם, דברים קשים נגד מנהג לחיצת ידיים לאבלים כתב **שלמה קרח**: "הבאים לנחם אבלים בלחיצת יד, מנהג גויים הוא ומביא לידי פריצות" (עריכת שולחן, יו"ד א, עמ' קנג). ובהערתי שם (אות ו) הוסיף: "כגון לאשה אבלה. ולבד שמנהג זה בעיקרו מנהג גרוע כל ימות השנה, לפי שיש ידיים מזיעות ואנשים איסטיניסים מחיטוט ידיים בכל מקום, וגורם בושת וצער".

דברים דומים בהלכה שם כתב **הר' שלמה צדוק**: "ונתינת שלום על ידי תקיעת-כף אפילו בשתיקה כפי שההדיוטות נוהגים, מכוער הדבר ואסור, כי זה דרך נתינת שלום ולא ניחום (ובדיעבד יחזיר ביד רפה)". וראו נא את פסק הרמב"ם: "ואפילו זקן גוי מהדרין אותו בדברים ונותנין לו יד לסמכו" (הלכות תלמוד תורה ו, י). כלומר, מדברי רבנו הרמב"ם עולה מפורשות, שנתינת יד היא **יותר** מאמירת שלום, שהרי הוא הגדירה כחלק מכבוד מיוחד שחולקים לאדם זקן ש"מהדרין אותו בדברים", ולא מסתפקים באמירת שלום באופן הרגיל הראוי לכל אדם.

הצאבי – לאחר שכתב את עיקרי הדין התלמודי כפי שהובא בהרמב"ם, הוסיף: "ויש נוהגים להקל בזה", ובהערותיו שם הוסיף: "נראה שהם סומכים על מה שכתב הרמ"א [...] שיש מקילים האידנא בשאלת שלום האבל לאחר שלושים וכו', וכן בבאר היטב סק"ב [...] אם מותר לומר לאבל 'בוקר טוב' או 'ערב טוב' [...] המנהג (בשבעת ימי האבל) שאין אומרים, לא זה, ולא כיוצא בזה" (נפש כל חי, עמ' פט).

פיניליה קרח – בדומה לשכנו הצאבי, לאחר שכתב את עיקרי הדין התלמודי כפי שהובא בהרמב"ם, הוסיף: "יש אומרים דאין אסור אלא באמירת שלום. אבל אם מברך אותו באמירת 'בוקר טוב' או שאר ברכות אין זה שאילת שלום ומותר. ואם שוחח עמו בטלפון אל יאמר לו 'שלום' אלא ברכה אחרת. ואם הוא בתוך שבעה יאמר לו: 'תנוחמו מן השמים' או 'לא תוסיפו לדאבה עוד'" (בית מועד ב, סימן לו, עמ' קמח), ואין ספק שהוא הושפע רבות מהצאבי.

ברם כאמור, להבנתי, מה שאסרו חכמים שאילת שלום הוא משום שאסרו לפנות לאבל בשום אופן של פנייה הואיל והוא במצב נפשי קשה, ולכן חובה להתחשב בו ולהצטער עמו, ולהמתין עד שהוא יהא זה שיפתח בדברים, וכפי שנהגו רעי איוב: "וַיִּשָּׁבוּ אֹתוֹ לְאָרֶץ שְׁבַעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָלִילֹת וַאֲיֵן דְּבַר אֱלֹהֵי דְבָר כִּי רָאוּ כִּי גָדַל הַפָּאָב מְאֹד" (ב, יג). וכפי שפסק רבנו (אבל יג, ג): "האבל מסב בראש [...] ואין רשאין לומר דבר עד שיפתח האבל תחלה שנאמר: 'וַאֲיֵן דְּבַר אֱלֹהֵי דְבָר' [שם], וכתוב 'אַחֲרֵי כֵן פָּתַח אִיּוֹב אֶת פִּיהוּ וַיִּקְלַל אֶת יוֹמוֹ' [ג, א] 'וַיַּעַן אֱלִיפַז' [ד, א]".

ומה שקבעו חכמים שאילת שלום דווקא, הוא מכיוון שמשום דרך-ארץ אין לפתוח בדברים לפני שאילת שלום, ברם הוא הדין לכל אופן של פנייה לאבל שהיא אסורה, בין שאילת שלום בין פנייה לאבל על-ידי לחיצת יד, אמירת בוקר טוב וכו' ב, עד שהאבל יפנה למנחמים. אולם, אם האבל מיוזמתו פנה לאדם שבא לנחמו והושיט לו יד כמובן שאסור לפגוע בו ויש לתת לו יד.

כמו כן, הר' שלמה צדוק כותב בביאורו להלכה האמורה: "**ואין רשאין לומר לו דבר** כמצטערים עמו עד שיפתח פיו וייתן רשות להם לדבר". וברור שהשתיקה מבטאת השתתפות בצער, והפָּקָה מבטא זלזול וחוסר התחשבות בצער של האבל, ובעיני הדברים כל-כך פשוטים.

קאפח – ציין בהערותיו להלכה את מנהג יהודי-תימן, וזה לשונו: "ומנהגנו כשנכנסים לאבל מנחמים ויושבים כמה רגעים. ואם יש מי שאומר דברי-תורה [=וכי מותר לומר דברי תורה בבית האבל?] ותנחומי אבלים אומר, ועומדין ומנחמין ויוצאין". לכאורה משמע מדבריו כאן, שכן יש לפנות לאבלים מיד בעת הכניסה באמירת "תנוחמו מן השמים", וזאת בשונה מהאמור לעיל שאין לפנות אל האבל בשום סוג של פניה עד שהאבל יפתח בדברים, וכפי שנהגו רעי איוב. ובתשובותיו שפורסמו בקובץ "תשובות הרב" קאפח", קאפח מתפתל להצדיק את פסיקתו ומהתפתלותו עולה שהוא הבין שפסיקתו איננה נכונה, וז"ל (עמ' לב): "מה שאנו מנחמים כשנכנסים, אין זה אלא תפלה לה' שינחמם, אבל אין מתחילים שיחה ודברי-תורה אלא לאחר שיפתח האבל במשהו, כי אין זה מן הנימוס להיכנס בשתיקה". וכאמור, להבנתי נכון יותר להיכנס לבית האבל בראש חפוי ובשתיקה מכבדת ואין זה חוסר נימוס, להיפך, זהו כבוד, וכפי שאמרו חכמים: "אגרא דבי טמיא – שתיקתא", ובימינו בתי האבלים רועשים כמועדונים.

מנהג יהודי עדן – "אין לחיצות ידיים או נשיקות המוחלפות בין מנחמים ואבלים. למנחם אסור לברך ב'שלום' בכניסתו ויציאתו את בית האבלים" (מ' אמדור, 'מנהגי אבלות בקהילה היהודית בעדן', עמ' 126). ולא מזמן ראיתי גם נכלמתי בעת ניחום האבלים, כשהיו האבלים, זקנים ומכובדים, יושבים בכובד-ראש עטופים בטליתותיהם, ולפתע נכנסה אחת הנכדות בבת עשרים ומשהו, לבושה בחוסר צניעות, ולעיני עשרות מנחמים כרעה אליהם ונישקה והתחבקה עם כל אחד מהם, ואני שישבתי למול האבלים לא ידעתי היכן לטמון את עצמי.

טוקצינסקי – כתב: "כשנכנס לבית-האבל, וכשיוצא משם, איננו פוקדו לשלום. ואינו פותח לדבר עמו אלא-אם-כן האבל התחיל לדבר" (גשר המתים, כרך א, עמ' רי, אות ז). עוד כתב: "האבל אסור בשאלת שלום [...] וכל עיקר איסור שאלת שלום הוא רק כשמקבל את פני חברו בשם 'שלום', שהוא משמות הקב"ה. והיה מותר להקדים בשאלת שלום שלנו בלשון 'צפרא טבא' וכדומה [...]. מכל מקום, אסרו האחרונים לאבל לומר גם לשון 'צפרא טבא' (א"ר ואשל אברהם) [...] ויש לומר, מכיוון ש'צפרא טבא' אומרים במקום שאלת שלום החמירו גם בכגון דא כדי שלא לחלק" (שם, עמ' רכד-רכה). וגם שעון מקולקל מורה אמת פעמיים ביממה.

ח. קרע בשעת חימום

בהלכות אבל (ח, א-ב) הרמב"ם פסק כדלהלן:

"אָבֵל חַיִּיב לִקְרוֹעַ עַל מָתוֹ [...] שְׁכַל קָרַע שְׂאִינוֹ בְּשַׁעַת חִימוּם אִינוֹ קָרַע".

סוגיית הגמרא במועד קטן כד ע"א

"דְּאָמַר שְׂמוּאֵל: כָּל קָרַע שְׂאִינוֹ בְּשַׁעַת חִימוּם אִינוֹ קָרַע [...] וְכָל קָרַע שְׂאִינוֹ בְּשַׁעַת חִימוּם אִינוֹ קָרַע? וְהָאֵמַר לֵיהּ לְשְׂמוּאֵל: כָּח נִפְשִׁיהּ דְּרַב וּקְרַע עָלֶיהָ תְּלִיסָר מְאִינָה, אָמַר: אֲזַל גְּבָרָא דְהָוָא מְסַתְּפִינָא מִינֵיהּ! וְאָמַר לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן: כָּח נִפְשִׁיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא, קָרַע עָלֶיהָ תְּלִיסָר אֲצַטְלִי דְמִלְתָּא, אָמַר: אֲזַל גְּבָרָא דְהָוָא מְסַתְּפִינָא מִינֵיהּ! שְׂאִי רַבָּנִי, דְּכִיּוֹן דְּכָל שְׁעָתָא מְדַכְרִי נְשַׁמְעָתִייהוּ, בְּשַׁעַת חִימוּם דְּמִי".

ועתה לדברי השוטים

רש"י-שר"י – כתב שם כך: "בשעת חימום, בשעת התחלת הצער בשעת מיתה". וברור כשמש ששעת החימום איננה אך ורק בשעת המיתה, שהרי לעתים לא רחוקות הקרובים אינם נמצאים ליד הנפטר בעת הסתלקותו, מהי אפוא שעת החימום שלהם? אלא ברור שההגדרה המדויקת לשעת חימום היא **בשעת שמועה**, בין בשעת מיתה ובין לאחריה, שאז צערו של אדם הוא הגדול ביותר, ובשעת חימום זו הוא מחויב לקרוע. וכן הסיק הר"ם שלמה צדוק: "שכל קרע שאינו בשעת חימום – שעת מיתה או שמיעה, אינו קרע" (בפירושו להלכות אבל ח, ג).

ינקי הפגאני – ציטט את דברי הרמב"ן ואביו אבן-ינקי, וזה לשונו (יו"ד שמ): "וכתב הרמב"ן שאינו קורע אלא בפני קרובו, כדרך שאומרים באבילות שאינו מתאבל עם קרובו אלא בפניו. וא"א הרא"ש ז"ל כתב, כיוון דקריעה אינו אלא בשעת חימום קורע מיד אפילו שלא בפניו".

ובסימן שצו ציטט ינקי הפגאני את דברי רבו הפוחז מפוסקייא, וזה לשונו של ינקי: "כתב הראב"ד, אָבֵל שלא נהג אבילות תוך שבעה, בין בשוגג בין במזיד, משלים אותו כל שלושים חוץ מהקריעה, שאם לא קרע בשעת חימום אינו קורע אלא תוך שבעה". משמע אפוא מדברי אבוי-ינקי שלכתחילה יש לקרוע **מיד** בשעת שמיעת הבשורה הרעה וזוהי שעת החימום.

קארו הקראי בשולחנו (יו"ד שצו, א) ציטט את דברי פטרונו הפוחז, והוסיף: "חוץ מאביו ואימו שקורע אפילו לאחר שבעה". ובסימן שלט, ג כתב: "אומרים צידוק הדין עם יציאת נשמה, וכשמגיע לדין אמת, קורע האבל". מדבריו משמע שיש לקרוע **סמוך** ליציאת נשמה, ונראה גם לשיטתו שאם לא היה בעת יציאת נשמה וכבר אמרו צידוק הדין, קורע מיד בעת ששומע.

כללו של דבר, אפילו מדברי המינים עולה ששעת החימום היא שעת שמיעת השמועה.

קאפח – כתב שאף שעברה שעת החימום עדיין יש לקרוע בתוך השבעה על שאר קרובים, ועל אביו ועל אימו אף לאחר שבעה: "על שאר מתים אינו קורע לאחר שבעה, אבל על אביו ועל אמו קורע לאחר שבעה" (תשובות 'הרב' קאפח, עמ' לח; וראו הליכות תימן, עמ' 248).

קאפח קובע שגם על שאר מתים יש לקרוע שלא בשעת חימום, אולם לפי התלמוד ורבנו, מי שלא קרע עליהם בשעת חימום הפסיד את מצות הקריעה, שאין קריעה אלא בשעת חימום.

הצאבי – כתב: "לאחר יציאת נשמה [...] והאבלים מברכים [...] דיין האמת. ומיד אחר כך קורעין" (נפש כל חי, עמ' י), ובהמשך הדברים הוסיף: "וצריך לקרוע סמוך אחרי יציאת נשמה שהיא שעת חימום צערו. ומי שלא היה עמהם בשעת יציאת נשמה, קורע אחר-כך כשנודע לו הדבר. וכן הוא מנהיגו" (שם, עמ' יג). ובהערה שם הוסיף: "דלא כמנהג אשכנזים שקורעים אחר-כך קודם הוצאת המת או בבית-הקברות, והספרדים אחרי הקבורה, והעיקר כמנהגינו וכמו שכתבו הפוסקים". ומעטים הם שמקיימים את דין התלמוד וקורעים בשעת חימום.

אָבֵן עבדאללה אָבֵן ג'ורג'יה – בילקוטו (ח"ז, יו"ד ד) כתב: "נוהגים לברך 'דיין האמת' ולקרוע בסעודת ההבראה. אבל נכון יותר לכתחילה לברך ולקרוע סמוך ליציאת הנשמה, ומכל מקום, הנוהגים לברך ולקרוע בשעת סעודת ההבראה, יש להם על מה שיסמכו, וכן המנהג לקרוע אחר שחוזרים מההליוה. ואם עבר יום הקבורה ולא בירך ולא קרע, יקרע אחר-כך בלי ברכה".

שלוש פעמים בדבריו כתב שנכון לקרוע **אחר ההלוויה**, ובין הפעם הראשונה לשנייה ציין דרך אגב שיותר נכון לקרוע סמוך ליציאת נשמה. וכך השכירים מתעתעים ומעוותים את תקנת חכמים. מדבריו עוד עולה ש"שעת החימום" שבתלמוד אינה שעה מסוימת, אלא כוונת שמאל באמרו "**שעת** החימום" היא ל"**יום** החימום", שהרי לדבריו כל היום כשר לקריעה לכתחילה.

חשוב להוסיף ביחס לדיני הקריעה, שיש עוד סעיפי דינים תלמודיים שנמחקו במהלך השנים, אציין לדוגמה כמה מהם מתוך לשונו של אָבֵן עבדאללה אָבֵן ג'ורג'יה: "ומכל מקום, כבר נהגו כיום שמי שעומד אצל המת בשעת יציאת הנשמה שאינו קורע" (שם, עמ' סב); "המנהג כיום שאין קורעים על אדם כשר, ואפילו על חכם" (שם, עמ' סג); "אין צריך לקרוע [על אביו ועל אימו] את הסוודר הלוּבְּשׁוֹ בימי החורף, וכל שכן את המעיל" (שם, עמ' סה), ועוד.

שלמה קרח – כתב: "על כל המתים, כל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע. אבל על אביו ואימו קורע אפילו בתוך השבעה" (עריכת שולחן, יורה דעה, כרך א, עמ' לו).

והוסיף קרח בהערותו שם: "ומנהגינו לקרוע בשעת חימום, והיא בשעה שנודע לו על מיתת קרובו. ובזמנינו יש שנהגו לקרוע בשעת ההלוויה או אפילו לפני הקבורה. וצריך לומר דס"ל [=דסבירא להו] **דשעות האלו** יש בהן גם כן חימום, שהלוויה עצמה ולפני קבורתו בקברו גורמים לו לעורר צער גדול. ומשום כך נראה לע"ד דבדיעבד יצא ידי חובת קריעה".

ואפילו מדברי ש' קרח עצמו עולה שההלוויה איננה בגדר "שעת חימום", שהרי הוא הגדירן בשעות מספר בכתבו **"דשעות האלו"**, ואילו בתלמוד נאמר **"שעת חימום"** – שעה אחת ויחידה. ויתרה מזו, לדעתי אין לנו להוסיף חילוקי "לכתחילה ובדיעבד" בהלכות תלמודיות מפורשות שלא חילקו בהן חכמים, ולכן להבנתי אף בדיעבד לא יצא ידי חובת קריעה והפסיד את המצוה, וכפי שפוסק הרמב"ם וצוין לעיל: "שכל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע".

פיני'ה קרח – כתב: "מן הדין צריך לקרוע מיד בשעת יציאת נשמה או כשהודיעוהו שמת קרובו שאז הוא שעת חימום, וכל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע וכך הוא המנהג ונכון הוא. ויש נוהגים לקרוע בשעת הוצאת המת מן הבית, ומנהג הספרדים לקרוע אחר הקבורה" (בית מועד, כרך א, עמ' פה; ועיין שם בעמ' פו בטעם הקריעה), והוסיף בהערותו שם:

"והיום נהגו בשאר עדות ישראל לקרוע לפני שמוציאין המת מן הבית או בבית-הקברות, ומנהג הספרדים לקרוע אחר הקבורה. ויש מבני עדתנו שנמשכים אחר מנהג זה ומחכים עד שיוור להם אנשי חבא קדישא ואינו נכון [...] ונראה ליישב המנהג [המשובש] על-פי מה שכתבו התוס' כד ע"א, ד"ה וכל קרע, וזה לשונם: 'ולי נראה דבכל שעה שיוכל להתחמם על מתו אפילו לזמן מרובה אחר מיתתו, קרוי שפיר בשעת חימום, כמו שאמרו בדרבנן משום דמזכרי שמעתייהו הוא הדין נמי בכל מת שיוכל להתחמם עליו'. ואפשר דמטעם זה מקיימים מצות קריעה כשנתקבצו קהל רב, דכשקורע אז הוי החימום יותר, דומיא דקורע על אביו ואמו בחוץ בפני כל העם. ומכל מקום הנכון לקרוע סמוך לפטירה או בשעת קבלת הידיעה".

וכמה פיני'ה מתפתל כדי להצדיק מנהג טעות. וביחס לדברי בעלי תוספות המינות, אדרבה, מתוך ראייתם ראוי ללמוד איפכא! שהרי חכמי התלמוד ע"ה תירצו דווקא בדרבנן דמזכרי שמעתייהו, ואם היה נכון כדברי התוספות בכל אדם, מדוע תירצו דווקא בחכמים? אדרבה, ילמדונו חכמים את החידוש הגדול יותר, שכל אדם בעת שנזכרים בו הוי שעת חימום?

זאת ועוד, אם הגדרת שעת חימום היא כל-כך גמישה, וכפי שכתבו התוספות "דבכל שעה שיוכל להתחמם", מדוע לא פירטו זאת חכמי התלמוד? והניחו לנו ללמוד מדבריהם שמדובר בשעה מוגדרת ומסוימת? שהרי בתלמוד נאמר **"בְּשַׁעַת חִימוּם"** ולא **"בְּשַׁעֲת חִימוּם"**?

טוקצינסקי – "ומדינא צריכין לקרוע ולברך מיד כשרואה או שומע המיתה [...] אולם [...] נוהגין שהאבלים קורעים ומברכין הברכה קודם שמוציאין את המת מן הבית, ולא עוד אלא, הספרדים נוהגין שהאבלים קורעין ומברכין לאחר הקבורה. וחקרתי על מקור מנהג זה ולא שמעתי פתרון

יסודי [...] על-כל-פנים מכיוון שלא נתברר הטעם של שינוי מנהג זה, הנה המדקדק לקרוע ולברך בשעת יציאת נשמה או בשעת השמועה, כדן הוא עושה" (גשר המתים א, עמ' נו).

ברם, למרות שטוקצינסקי קבע בסוף דבריו לעיל שיש לקרוע ולברך **מיד** בעת יציאת נשמה, בהמשך דבריו הוא מתאמץ מאד כדי לנסות ולתת טעמים למנהג הספרדעים:

א) בטעמו הראשון הוא מנסה לתרץ שהואיל ולא כולם בקיאים בדיני הקריעה, לכן דוחים את הקריעה והברכה ליציאת המת, שאז מתקבצים כל "יודעי דת ודין" וידיכו את האבלים כיצד לקרוע. ואיני מבין את הטעם הזה, וכי משום שרבים אינם בקיאים בדיני הקריעה יש לשנות דין תלמודי? מדוע שלא יורו לאותם שאינם בקיאים ללמוד דיני קריעה? ובאמצעות דפוס תירוצ זה: שחוסר ידיעה מצדיק שינוי דין, ניתן לכאורה לשנות דיני תורה רבים שאינם ידועים.

ב) בטעמו השני כתב: "שחפצים שאחרים יתחילו בקריעת בגד האבלים בפרט בקטנים, שמן הדין הוא שאחרים קורעים להם [...] לכן הנהיגו את הקריעה לזמן מסוים שאחרים מצויים שם". ובכל הדוגמאות מהתנ"ך שתיארו קריעה בעקבות אָבֶל על דבר מסוים, **האדם עצמו** הוא זה שקרע את בגדיו. ואציין כאן רק שלוש דוגמאות, מהתורה, מהנביאים ומהכתובים: "וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שְׁמֹלְתָיו וַיִּשֶׁם שָׁק בְּמַתְּנוֹ וַיִּתְאַבֵּל עַל בְּנוֹ יָמִים רַבִּים" (בראשית לז, לד); "וַיִּקֶּם הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו וַיִּשָּׁבֵב אֶרְצָה וְכָל עַבְדָּיו נִצְבִּים קִרְעֵי בְּגָדִים" (שמואל ב יג, לא); וַיִּקֶּם אִיּוֹב וַיִּקְרַע אֶת מְעָלוֹ" (איוב א, כ). זאת ועוד, מדוע דין שנכון לגבי קטנים יחול פתאום על גדולים? האם אין בזה ביזיון לגדולים שקורעים להם כפי שקורעים לילדים קטנים שאינם בני דעת?

ג) ובטעמו השלישי כתב: "עוד יש לומר, משום שאז בזמן הוצאת המת כבר נתקבצו כל האבלים שם במקום [...] והיות שאין הבנים יוצאים אחר מיטת אביהם [ובעניין זה ראו: 'מדוע חברה-קדישא אוסרת ללוות את האב לקבורה?'], לכן הנהיגו שקודם הוצאת המת שיקרעו כולם ביחד (ואז גם החימום יותר)". ושוב הוא מתעתע, והפעם בסברה שעל כל האבלים לקרוע כולם ביחד, ואיך ייתכן לעקור דין תלמודי הגיוני ובריא לנפש, מסברה? ואם משום שהחימום יותר בשעה שמתקבצים כולם, היה על התלמוד לומר בַּמָּקוֹם "בשעת חימום": "בשעת התקבצות האבלים", וממה שלא אמרו, משמע שאין דבריו נכונים, אלא שעת חימום היא שעה מוגדרת ומסוימת סמוך לשמיעת הבשורה הקשה. והכסיל הלז האריך בניסיונות לתת טעמים למנהגי הספרדעים, אף שבסופו של דבר הוא בעצמו מודה שאין הטעמים הללו מבוררים.

***

ואצרף את דברי שמש שנתנה טעם לקריעה: "קריעת הבגד מסמלת את הקרע שנוצר ברקמה החברתית ובעולמו הפנימי של הָאָבֶל עם מות אדם קרוב. היא מבטאת ניתוק סמלי מן החברה, מעניקה ביטוי חיצוני למעבר של האבל למעמד אחר (יתום, אלמן, הורה שכול או אח שכול) [...] נוסף על כך, יש למנהג חשיבות פסיכולוגית, באשר הוא מאפשר לָאָבֶל מתן ביטוי לרגשות מודעים או שאינם מודעים, באמצעות סובלימציה: ויסות תגובת הכעס על ידי הרס מבוקר, שניתנה לו לגיטימיות דתית" (אבלות במקרא, עמ' 103). **והעיקר** הוא מתן אפשרות לאבל לבטא ולפרוק את רגשותיו, שלא חלילה יכלוהו ביגונם באותה שעת חימום איומה ונוראה.

התפוררות דיני האבילות שתיקנו חז"ל (ח"ו)

ט. חליצת כתף

בהלכות אבל (ח, ג; ט, י-יד) הרמב"ם פוסק כדלהלן:

"וכן על אביו ועל אימו, חולץ כתפו ומוציא זרועו מן החלוק עד שיתגלה כתפו וזרועו, והולך כך לפני המיטה. ואחר שייקבר אביו או אימו אינו חייב לחלוץ. חכם שמת הכל קרוביו, והכל קורעין עליו עד שמגלין את לביהו, וחולצין מימין [...] אב-בית-דין שמת הכל קורעין עליו וחולצין משמאל [...] נשיא שמת הכל קורעין עליו, וחולצין שתי הידיים מכאן ומכאן".

סוגיית הגמרא במועד קטן כב ע"ב – כה ע"א, ובבא קמא יז ע"א

"על כל המתים כולן – רצה חולץ רצה אינו חולץ, על אביו ועל אמו – חולץ. ומעשה בגדול הדור אחד שמת אביו ובא לחלוץ, וביקש גדול הדור שעמו לחלוץ ונמנע ולא חלץ. אמר אביו: גדול הדור – רבי, גדול הדור שעמו – רבי יעקב בר אבא. ואיכא דאמרי: גדול הדור – רבי יעקב בר אבא, גדול הדור שעמו – רבי. בשלמא למאן דאמר גדול הדור שעמו – רבי, היינו דנמנע ולא חלץ. אלא למאן דאמר: רבי יעקב בר אבא, אמאי נמנע ולא חלץ? רבן שמעון בן גמליאל נשיא הנה, וכולי עלמא מייחבי לייחל! קשיא. על חכם חולץ מימין, על אב-בית-דין משמאל, על נשיא מכאן ומכאן [...] חכם שמת, הכל קורעין [...] הכל קורעין עליו, והכל חולצין עליו".

"תנו רבנן: 'וכבוד עשו לו במוותו' [דה"ב לב, לג], זה חזקיה מלך יהודה, שיצאו לפניו שלשים וששה אלף חלוצי כתף".

והרי"ף כתב שם (יג ע"ב): "פירוש, חולץ כתפו ומוציא זרועו מן הקרע של החלוק, ונמצא זרועו עם כתפו מגולין". ובפסקיו במועד קטן (ג, מב) אבו ינאי העתיק את לשון הרי"ף, וכן הרמב"ן העתיק את הדברים והוסיף ש"כך פירשו כל הגאונים" (תורת האדם, עמ' נו). ועוד רבים פירשו כך, כגון הערוך, יצחק אבן-גיא, האי המכונה "גאון" ועוד (ראו 'מנחת אהרן', עמ' 428).

ועתה לדברי השוטים (וחלקם טרם הספיקו לעוות את הדין)

רש"י-שר"י – במועד קטן שם כתב: "רצה חולץ – כתפו".

משה מקוצי – "על כל המתים כולן רצה חולץ כתפו רצה אינו חולץ, על אביו ועל אימו חולץ כתפו" (סמ"ג, עשין, עשה דרבנן ב).

הגהות אחרות (מיימוניות) – בהלכות אבל שם כתב: "ומ"ש [הרמב"ם] ועל אביו ועל אימו חולץ כתפו וכו', וכן פרש"י [...] ויש אומרים חולץ חליצת מנעלים לילך לבית-הקברות יחף ולחזור. וכן ציווה ר"י ב"ר יהודה לבנו לילך יחף לבית-הקברות ולחזור כשנפטרה אימו אשת ר"י ב"ר יהודה". הנה זו נמצאה לראשונה אצל הראב"ן (אשכנז, המאה ה"ב): "חולץ – הולך יחף, חולץ מנעליו והולך אחריהם. ושמעתי שכשמתה אשתו של רבינו רבי יצחק ברבי יהודה, ציווה

נמצא, שאותו גדול הדור שנזכר בגמרא לעיל לא חלץ כתפו, למרות שהיה חייב מן הדין לחלוץ כתפו לכתחילה, **אך ורק מכורח נסיבות מקומיות מיוחדות ומסוימות**, והן שלא רצה להטריח את חברו גדול הדור לחלוץ כתף עמו. ומפני שמדובר בנסיבות מקומיות מיוחדות, הרמב"ם לא ראה לנכון לפסוק זאת להלכה, ולפטור את גדולי הדורות שבכל דור ודור מחליצת כתף. לפנינו אפוא מחלוקת בין התלמוד הבבלי לבין מסכת שמחות, ואין ספק שמעמדו ההלכתי של התלמוד הבבלי גדול משל מסכת שמחות, אשר כלל אינה נכללת במסגרת התלמוד הבבלי.

זאת ועוד, גם אם נקבל את ההלכה ממסכת שמחות, ונדחה את הבבלי מפניה, מה שלא יעלה על הדעת, גם אם נלך בדרך זו, ממסכת שמחות עולה, שרק **יחיד גדול הדור** רשאי לנהוג כן. שהרי בהלכה שלפניה שם במסכת שמחות (שם, ב), סופר שמת רבו של ר' עקיבא, ור' עקיבא כבר גדול עצום היה בכל ישראל, ובכל זאת, סופר עליו שהוא חלץ את **שתי ידיו**: "ומעשה כשמת רבי אליעזר **וחלץ רבי עקיבא לפניו את שתי ידיו**, והיה מכה על ליבו והדם שותת, וכך היה אומר, רבי רבי, רבב ישראל ופרשיו, הרבה מעות יש לי ואין שולחני להרצותן".

לאור עדות זו, חייבים להניח שכאשר מת אביו של ר' עקיבא הוא היה במעמד של גדול הדור, ולכן אין ללמוד ממה שר' עקיבא לא חלץ במסכת שמחות (אם העדות נכונה) לגבי כל חכם וגדול. ואיני מבין כיצד למדו דין מהלכה מסוימת והתעלמו לחלוטין מההלכה שקדמה לה?

ולמרבה הצער, בניסוח ההלכה הזה של ינאי הפגאני נתערער קשות דין חליצת כתף עתיק היומין, הואיל ומניסוחו משמע שכל מי שרואה את עצמו כגדול או בעל כבוד (ומי לא רואה את עצמו כזה? ובמיוחד בקרב האורתודוקסים השחורים) רשאי לפטור את עצמו מחליצת כתף.

כאמור, הרחבת הפטור הגורפת מחליצת כתף והחלתה על כל "גדול" ו"בעל כבוד" ולא רק ליחיד בדור, ערערה קשות את דין חליצת כתף הקדמון. ולא רק לאותם שרואים את עצמם כ"גדולים" ו"חשובים", שיחושו שדין זה לא שייך אליהם, אף אנשים כשרים שאינם רואים את עצמם כגדולים, ימנעו מלחלוץ כתף בגלל ניסוח פסיקת הטור, שהרי לא ירצו בעת כאבם הגדול ביותר לחוש שאינם חשובים ומכובדים. ואלמלא היה מדובר במינים, הייתי מתקשה להבין את הרחבת הפטור האירופית הזו, שהרי חכמי התלמוד, תנאים ואמוראים, קיימו בעצמם דין זה בדקדקנות, וכי יעלה על הדעת שהם לא היו גדולים דיים כדי לפטור את עצמם מלחלוץ?

זאת ועוד, כאשר רואים אנשים "שאינם גדולים" את הרב או החזן או הגבאי או כל אדם בקהילה שרואה את עצמו כ"גדול", ורואים אותו שהוא אינו חולץ כתפו על אביו ואימו, מה יגידו הם? מה יגידו אזובי הקיר? ואם מדובר רק במקרה נדיר שמת אביו או אימו של גדול הדור היחידי, אז מילא, שהרי כמה גדולי הדור היו שהגיעו למעמדם ועוד הוריהם בחייהם? ברם, אם כל אחד שרואה את עצמו כ"גדול" פוטר את עצמו מחליצת כתף, שאר בני האדם "שאינם גדולים" כאמור, ייקחו ממנו דוגמה ואף הם לא יחלצו כתף: שאם הרב או החזן או הגבאי אינו חולץ, מדוע שאני אחלוץ? והלא איני צדיק יותר מהם? כך יחשוב בליבו האבל בשעת ההלוויה.

נמצא אפוא, שהחילוק המתעתע והמרקיב הזה, בין "גדול" לשאינו "גדול" מאוד בעייתי, והוא נסמך באופן רעוע ביותר על הלכה במסכת שמחות שנאמרה במקורה רק לגבי **יחיד גדול הדור**. ויתרה מזאת, אפילו במסכת שמחות לא נפסקה הלכה זו לגבי כל גדולי הדורות שבכל דור ודור, לא נאמר שם אלא שרבי עקיבא לא חלץ כתפו ותו לא. מי אמר שיש ללמוד ממסכת שמחות לגבי כל גדול וגדול שבכל דור ודור? שהרי לפי פשט הבבלי כל גדולי הדורות כולם חלצו כתף! ולכן חובה להניח שמסופר שם אך ורק על ר' עקיבא, שלא חלץ מסיבה שאינה ידועה לנו.

הדורות הוכיחו שפתיחת פתח זה, כלומר הלימוד ממסכת שמחות המאוחרת במקום ללמוד מהתלמוד הבבלי, ובעקבותיו פסיקת הפטור לכל "גדול" (שאינה מופיעה במסכת שמחות),

גרמו לביטולו כליל של דין זה. וייתכן מאד שאלה הן הסיבות לכך שהרמב"ם לא חילק כפי שחילק ינקי הפגאני: בין "גדול" ל"שאינו גדול", ומפסקו של רבנו עולה באופן ברור, שאפילו גדול הדור חייב לחלוץ כתפו על אביו ואימו, כפשט דין התלמוד, שפוסק כמותו בכל מקום.

בן זמרא – "וכן על אביו ועל אימו חולץ, ולא נתבארו דברי רבנו אם חולץ ימין או שמאל, ויש מי שכתב רצה מכאן – חולץ, רצה מכאן – חולץ, ואם רצה חולץ את שתיהן" (בפירושו להלכות אבל ח, ג) והוסיף שם קאפח בפירושו: "והמנהג מקדם קדמתה בתימן לחלוץ כתף הימנית".

קארו הקראי – העתיק בשולחנו (יו"ד שמ, טז) את דברי פטרונו ינקי הפגאני: "על כל המתים – אם רצה חולץ כתף. על אביו ואימו – חייב לחלוץ כתף והולך כך לפני המטה, עד שייקבר. ואם הבן אדם גדול ואין כבודו שילך חלוץ כתף, אין צריך לחלוץ". וכבר נתבאר תעתועם.

מוסא איסרלשלשלת – כתב שם: "וי"א דעבשיו בזמן הזה לא נהגו לחלוץ כתף כלל (כל בו בשם ר"י), וכן נוהגין האידנא". נמצא, כי כבר במאה הי"ב נזרעו זרעי ביטול דין חליצת הכתף והם צצו ופשטו סופית לאחר פסיקתו של הלשלשת במאה ה"ז. כמו כן, לא מופרך להניח שיש זיקה הדוקה בין ביטולו של הדין כליל על ידי יהודה המין שנזכר בדברי הלשלשת (להבדיל מיהודה המין שנזכר לעיל), ליצירת החילוק על ידי ינקי שמבטל בעליל את דין חליצת הכתף.

קאפח – ב"הליכות-תימן" (עמ' 250) הוא מתאר את מנהג יהודי-תימן: "האבלים הולכים אחר המיטה יחפים ועטופים בטליתותיהם השחורות. על אביו ועל אימו מוציא האבל את ידו הימנית מתוך שרוולו, עד שמתגלית כל ידו וזרועו וחצי חזהו, מרים ידו על ראשו ומהלך אחר מיטת אביו ואימו". ובחס להליכת האבלים יחפים, נראה שיהודי-תימן הלכו יחפים לא משום שקיבלו את שיטת חכמי-יועצי-אדום לפיה החליצה האמורה בגמרא היא חליצת מנעלים, שהרי הם קיימו את דין התלמוד ככתבו ולשונו וחלצו את כתפיהם על אב או אם – ואם הלכו יחפים משום שכך הבינו את דין החליצה, מדוע לא חלצו נעל אחת בלבד? ומדוע המשיכו לחלוץ כתפיהם?

זאת ועוד, גם אם יקשו המקשים, שיהודי תימן אכן קיבלו את תירוץ חכמי-יועצי-אשכנז לפיו מדובר בחליצת מנעלים על אב ואם, מדוע קאפח ציין שכך היה המנהג לכל האבלים? והרי מי שאבל על שאר קרובים אינו צריך לחלוץ את מנעליו (לפי דמיונם האירופי), מדוע אפוא חלצו נעליהם לפי שיטה זו גם על שאר הקרובים? לכן נראה ברור, שחלצו נעליהם משום עניות מרודה או משום שלא יצטרכו בחזרתן לקחת מנעליהם בידיהם. וייתכן גם שיהודי תימן טומטמו אחרי המינים, וכבר מצאנו עניינים רבים שהם טומטמו בהם אחרי קארו והקבלה הפגאנית.

ואכן, **שלמה קרח** סבור שיהודי תימן אימצו את שני הפירושים לחליצה האמורה בגמרא, וז"ל: "אלא רבותינו תפשו שני הפירושים: לעניין חליצת כתף [...] וכן כפירוש הגהות מימוני [...] שמשמעותו חליצת נעל. ומנהגינו לקיים שני הפירושים" (עריכת שולחן, יו"ד א, עמ' פה-פז). וראוי לציין שאין ראיה כתובה בשום מקום שיהודי תימן סברו כשני הפירושים. ואף שתמוה מדוע יהודי תימן חלצו מנעליהם על שאר קרובים, וכן מדוע חלצו את שתי הנעליים – עדיין ייתכן שהם השתבשו אחרי המינים, ומה זה משנה? ברגע שיודעים כיצד צריך לנהוג לא מעניין מה עשו ומדוע עשו, ואבותינו מתחילה עובדי עבודה זרה היו ואין להתרגש משגיאותיהם...

שלמה קרח הנ"ל הוסיף וכתב בהלכותיו שם: "קודם שיוצאים מהבית, חולצים האבלים את נעליהם ומתעטפים בטלית גדול. ועל אביו ואימו גם חולץ כתף של היד הימנית, עד שמגלה את הלב, ומניח ידו על ראשו, והולך כך אחר המטה. ויש קהילות שלא נהגו לחלוץ כתף".

הרב שלום קרח – בספרו אגרת-בוכים, תיאר לפרטי פרטים את הלווייתו של מְרִי יחיא קאפח (נסתלק ביום יא בכסלו תרצ"ב), ושם כתב (אגרת בוכים, עמ' לה–לו):

"וכלם קרועי בגדים וחלוצי כתף ידיהם על ראשיהם [...] כבוד גדול נעשה לו בקבורתו מה שלא נעשה בימינו לשום רב וחכם בתימן, הן מצד ריבוי קרועי הבגדים וחלוצי הכתף [...] המון רב יצא אחר מיטת הרה"ג, כארבע מאות חלוצי כתף, ועוד יותר היו קרועי הבגדים".

ואין זכר לכך שהלכו יחפי רגליים, לא האבלים ולא שאר המון המלווים, ואם אכן יהודי-תימן אימצו את פירוש השיכנז לחליצה האמורה בגמרא, מדוע תלמידי החכמים, תלמידיו של מְרִי יחיא קאפח לא חלצו נעליהם? ויתרה מזו, על חכם או אב בית דין חולץ ימין או שמאל בלבד, וכי מראה כזה של מאות אנשים הולכים עם נעל אחת יישמט מתיאור ההלוויה המפורט? אך כאמור ייתכן שהיו מקרב יהודי תימן שכן סטו אחרי הזיות המינים האירופים, ולא אתפלא.

אָבֵן עבדאללה אָבֵן ג'ורג'יה – כתב בילקוטו (ח"ז יו"ד, ח): "יש אומרים שטוב ונכון לנהוג לחלוץ כתף בשעת ההלוויה לפטירת אימו [...] ויש שכתבו שאין נוהגים היום לחלוץ כתף בהלוויית האם". ובהערות שם העתיק מספר יביע-הבל שכתב אביו **עבדאללה אָבֵן ג'ורג'יה**, ושם ציטט או הזכיר את הגמרא, הרמב"ם, המאירי, הטור וקארו שפסקו דין זה. אך משום הסתפק באלה ולא הלך כדרכו כפעם בפעם לקראת נחשים ולא הזכיר את רשימת הפוסקים הרחבה שתומכים בקיום דין חליצת הכתף (מובאים ב'מנחת אהרן', עמ' 427 ואילך, וחלקם לעיל).

עוד הוסיף שם: "ומנהג זה נהגו בו עד הזמן האחרון, וכמו שכתב בשולחן גבוה [...] שכן נוהגים בשאלוניקי ובכל ארץ תוגרמה [=יוון]. וסיים, אבל פה ירושלים ת"ו ראיתי בפטירת כמהר"ר מאיר מזרחי, בעל פרי-הארץ, שיצאו לפניו בניו ותלמידיו חלוצי כתף, ולא ראיתי עוד. ע"כ".

ואלמלא אָבֵן עבדאללה היה מין כעור וגמור ועז עיוורת חירשת אילמת ופיסחת, היה אולי ראוי להתפלא עליו מכמה צדדים: **א**) על עצם פסיקתו: "יש אומרים [...] ויש שכתבו" – ומהי השוואת הזאת? מהי הפסיקה הסופית? וכבר תמה קאפח השכיר על שיטתם: "והוא הטעם והיא הסיבה שלא כתב רבנו הגדול בספרו העצום 'יש אומרים ויש אומרים' זולתי במקומות בודדים ונער יספרם. כי לדעתו הנחה זו חזרה היא לימי בראשית, ולא רק שאנו חוזרים למצב של 'אומה ללא ספר באמת' **אלא אף חכמת הלומד ומעלתו נגרעת**" (מבוא לספר המדע).

ב) מדוע אָבֵן עבדאללה מתעתע באמרו: "יש אומרים שטוב ונכון?" הלא מדובר על דין תלמודי! כלומר היה עליו לכתוב כך: "**מן הדין** טוב ונכון" וכו'; **ג**) מדוע ציין רק את האם, והרי בגמרא נאמר שחליצת כתף היא גם על האב וגם על האם? **ד**) מתוך הערתו לא ברור לי מדוע לא חייב לחלוץ כתף, שהרי כל "עמודי ההוראה" פסקו דין זה, מדוע אפוא יבוטל דין זה? האם רק בגלל ששולחן-גבוה (כמה שחץ!) לא ראה עוד אבלים שחלצו כתפיהם? מדוע לא נהגו עבדאללה

ובנו הפסיכי לפי כללי הפסיקה שהם עצמם הניחו? ואין ספק שפסיקת השלשלת בעניין זה, כמו פסיקות אירופיות רבות, השפיעה על הספרדעים ונמנעו מלפסוק כנגדה, וכולם תעו ולעו: "וַיִּמָּאֲסוּ אֶת חֻקֵּי וְאֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אֲבוֹתָם וְאֶת עֲדוּתֵי אֲשֶׁר הָעִיד בָּם, וַיִּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיִּהְיֶה לָּהֶם אֲשֶׁר סָבִיבָתָם [...] וַיַּעֲזְבוּ אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ אֱלֹהֵיהֶם" (מ"ב יז).

הרב שלמה צדוק – בפירושו להלכות אבל (ח, ג) כתב: "וכן על אביו ועל אימו חולץ כתפו וזרועו, שמוציא זרוע ימינו או שמאלו משרוולו ומחלוקו, עד שיתגלה כתפו וזרועו איזה שירצה, והולך כך חשוף לפני המיטה, שזה לאות כבוד וצער רב ואבל גדול עליהם. וכך שנינו (ב"ק יז) [הובא לעיל] [...] ורק לפני המיטה בלבד עד הקבורה ולא לאחר הקבורה (כס"מ), **וכך הוא מנהג נאמני ההלכה שומרי מסורתנו מעולם לחלוץ כתף על אב ואם עד היום הזה** (ויוצאים ידי חובה אפילו תחת הטלית שאין חובה לשים היד על הראש כבחו"ל, שאין תנאי זה כתוב בהלכה)". ושם הוסיף וציטט את דברי השלשלת שביטל את המנהג, והוסיף בסוף דבריו "ותמוה".

הצאבי – כתב: "על שאר קרובים – אם רצה חולץ כתפו, על אביו ואימו – חייב לחלוץ כתף (במקום שנהגו, כדלקמן)" (נפש כל חי, עמ' טו). ועוד הוסיף שם: "הבנים ושאר האבלים, מנהגינו שהם הולכים סמוך לפני המיטה עטופים בטליתותיהם על ראשם ומקצת גופם. וכפי ההלכה, על אביו ואימו – חולץ כתפו והולך כך לפני המיטה עד שייקבר. אלא-אם-כן הבן הוא אדם גדול ואין כבודו לילך חלוץ כתף, אינו צריך לחלוץ. ויש מקומות שנהגו כן, דהיינו שמוציא ידו הימנית (ויש נוהגים השמאלית) מתוך הבגד באופן שמתגלית כל ידו וזרועו, ומגופו עד כנגד ליבו, ומניח ידו על ראשו, והולך כך אחר המטה. ויש מקומות שלא נהגו לחלוץ כתף כלל".

והצאבי חיבר בין הרמב"ם לקראי אף שלא קרבו זה אל זה, שהרי ראינו שהתוספת: "אלא-אם-כן הבן הוא אדם גדול ואין כבודו" וכו', עוקרת את דין חליצת כתף, ואילו ראה אותה הרמב"ם היה חולץ כתפו. כמו כן מהשתלשלות פסיקתו ניתן לזהות ארבע אבני-דרך בתהליך התפוררות הדין: **ראשית**, כתב שזו הלכה; **שנית**, סייג בתוספת של ינקי וקארו שמעקרת את הדין; **שלישית**, הוסיף "ויש מקומות שנהגו כן", כלומר יש מקומות שנהגו בהם "מחוסרי הכבוד" לחלוץ כפי דברי ינקי וקארו; **ורביעית**, ובה הוא מנתץ את הדין באופן סופי ומוחלט באמרו: "ויש מקומות שלא נהגו לחלוץ כתף כלל", דהיינו אפילו "מחוסרי הכבוד" לא חולצים כתף שם...

פיניליה קרח – "האבלים הולכים אחר המיטה כשהם מעוטפים בטלית. והבנים חולצים כתף ידם הימנית מן הבגד באופן שהיד וחצי החזה הימני מגולה, ומרימים היד הימנית על ראשם במשך ההלוויה עד הקבורה [...]. יש מקומות שלא נהגו לחלוץ כתף" (בית מועד א, עמ' שיג-שכא). ובהערותו האריך בשיטות וטעמי הדין, להלן מעט מדבריו: "וכן היא דעת רוב הראשונים [...] וכמו שפירשו הגאונים, דהיינו חליצת כתף [ולא מנעל] [...] **וכמנהגינו מימי קדם כפי שנהגו ברוב מחוזות תימן. ורבים [רבים? האמנם?] עדיין מחזיקים בדין חליצת כתף והולכים כך הבנים בלוויה** [...] ובשאר קהילות ישראל לא נהגו בחליצת כתף כמו שכתב הרמ"א".

פיניליה הוסיף בעמ' שכא את תירוצי הפוסקים לשאלה, מדוע לא נהגו לחלוץ כתף בשאר הקהילות, להלן תירוציהם: **א**) החליצה איננה חליצת כתף אלא חליצת מנעל; **ב**) החליצה

גורמת לזלזול רב אפילו לעני שבישראל ואינה כבוד לבן (וכי ר' עקיבא שחלץ שתי ידיו נדלזל בכך?); (ג) שמא ילעיגו הגויים; (ד) משום הקור בימי הצינה (=ולא יכלו לכבד את הוריהם ואת דין הסנהדרין ולחלוץ כתפם? ובימי הקור היו יכולים לחלוץ מתחת למעילם, ואף שלא יראו את חליצתם, הרי כולם יודעים שהם חולצים מתחת למעילם, ודי בכך כדי לקיים את ההלכה); (ה) צורת הבגדים אינה מאפשרת לחלוץ (=ועל תירוצים דחוקים ועלובים ומהובלים דוגמת זה משיבים לילדי הגן: 'אין לא יכול יש לא רוצה', 'הרצון הוא אבי היכולת'; ו) "ולכן הכל מוחלים כבוד זה" – כי ניתן למחוק דין שפסקו חכמי הסנהדרין? ומסיים: "ולכולהו טעמי יש פירות כמובא במפרשים". וכל דבריהם יגעים, ולולא דברי הרמב"ם הצרופים אז אבדתי בעניי.

טוקצינסקי – לא נמצאה בספרו התייחסות לדין חליצת כתף.

יוסף חבארה – "מנהגי הקבורה בצנעא, המנהג שהיה נהוג בתימן בצנעא הבירה, רוב רובו הוא הלכה: [...] ז. על אב ואם חולצין כתף ויוצאין אחר המיטה. ועוד כמה מנהגים אשר נעלמו בארץ" (בתלאות תימן וירושלים, עמ' 304–305).

יהודה לוי נחום – "הבנים [...] הולכים אחרי מיטת אביהם עטופי טליתות וחלוצי כתף [...] וכן אם נסתלק רב מורה הוראות יוצאים הכל אחרי מיטתו וגם תלמידיו עטופי טליתות, בוכין וקורעין עליו כדון, מספידין אותו וחולצין כתף עליו" (מצפונות יהודי תימן, עמ' 172).

פרופ' י' רצהבי – "כשהנפטר אב או אם, הולך האבל אחרי מיטתו חלוץ כתף. דהיינו: מחלץ את ידו הימנית מתוך השרוול, מרכין את ידו החשופה מעל לראשו וכך הוא מהלך אחרי המת. התלמוד ראה בחליצת כתף כבוד לנפטר, ומספר שכך נהגו בחזקיה מלך יהודה" (במעגלות תימן, עמ' 43).

***

וגם חלק זה אחתום בשתי הלכות מהלכות ממרים (א, א–ב) שבהן חז"ל ורבנו מתארים את כוחו וסמכותו העצומים של בית-הדין-הגדול – ללמדנו עד כמה גדולים עוונם וחטאתם של חכמי-יועצי-אדום אשר השחיתו את דיני הסנהדרין, והנה ההלכות המכוננות הללו לפניכם:

"בית-דין-הגדול שבירושלים הם עיקר תורה-שבעל-פה, והם עמוד ההוראה, ומהם חוק ומשפט יוצא לכל ישראל, ועליהם הבטיחה תורה, שנאמר: 'על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה' [דב' יז, יא] – זו מצות עשה. וכל המאמין במשה רבנו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת אליהם ולהישען עליהן. כל מי שאינו עושה בהוראתן עובר בלא תעשה, שנאמר: 'לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל' [שם]. ואין לוקין על לאו זה, מפני שניתן לאזהרת מיתת-בית-דין: **שכל חכם שמורה על דבריהם מיתתו בחנק** [=ואף שאפילו החיים שביניהם כבר בגדר מתים מצוה לגנותם] שנאמר: 'והאיש אשר יעשה בזה בלתי שומע' [דב' יז, יב]."

"והמה אם ישמעו ואם יחדלו כי בית מרי המה [...] ואתה בן אדם אל תירא מהם ומדבריהם אל תירא, כי סרבים וסלונים אותך ואל עקרבם אתה יושב, מדבריהם אל תירא ומפניהם אל תחת כי בית מרי המה, ודברת את דברי אליהם אם ישמעו ואם יחדלו כי מרי המה" (יח' ב).

התפוררות דיני האבילות שתיקנו חז"ל (ח"ז)

י. קבורת אשה סמוך למיתתה

בהלכות אבל (יב, ו) הרמב"ם פוסק כך: "ומספידין את הנשים כאנשים בכל מקום. אבל אין מניחין מיטת האשה ברחוב לעולם, שזה גנאי לאשה, אלא סמוך למיתתה קבורתה".

משנה מועד קטן (ג, ח) והסוגייה בגמרא שם כח ע"א

"אין מניחין את המטה ברחוב [=בחול המועד, כדי] שלא להרגיל את הספד [=ההספד, שהרי אין מספידין במועד, וכפי שפוסקים חז"ל ורבנו בהלכות אבל (יא, ג): 'ואין מניחין את המיטה ברחוב שלא להרגיל את הספד במועד, שהמועד אסור בספד ותענית'] **ולא של נשים לעולם** [כלומר לא במועד ולא בזולת המועד] (פיהם"ש לרבנו שם) **מפני הכבוד**".

"אמרי נהרדעי: לא שנו אלא חיה [=יולדת] אבל נשאר נשים, מניחין. ר' אלעזר אומר: אפילו נשאר הנשים, דכתביב: 'ותמת נשם מרים ותקבר נשם' [במדבר כ, א] – סמוך למיתה קבורה".

ופירש שם ר' חננאל: "מפני הכבוד. אמרי נהרדעי לא שנו אלא חיה דשכיח טינוף, אבל של שאר הנשים מניחין. ר' אלעזר אומר, אפילו של שאר נשים אין מניחין שנאמר: 'ותמת נשם מרים ותקבר נשם' – תכף למיתה קבורה".

ועתה לדברי השוטים למיניהם

רש"י-שר"י – "ולא של נשים לעולם – ששופעות זיבה" (מועד קטן כז ע"א), ובהמשך בדף כח ע"א הוסיף: "אלא חיה – שמתה מחמת וולד שהיא שופעת". והיכן נאמר במשנה שכל הנשים שופעות זיבה במיתתן? והלא נהרדעי אמרו זאת אך ורק ביולדת שמתה! הוי אומר, רש"י הצרפתי היה סבור שנשים מתות "שופעות זיבה", ולהבנתי דבריו מנותקים מן המציאות ואף מבדים את הנשים. כמו כן, רש"י כלל לא הבין את דברי ר' אלעזר אשר התכוון לכך שיש לקבור את האשה שמתה ללא השתהות משום צניעות, וראה לכך מן הפסוק שר' אלעזר מביא ממנו אסמכתא לפסיקתו, והוא ממות מרים הנביאה, אשר לא הייתה יולדת ולא שופעת דמים.

חכמי המשנה ור' אלעזר ביקשו להנחיל לדורות רעיון מחשבתי ומוסרי, והוא עד כמה חשובה צניעות האשה – שאפילו בשעה שמתה, מְבִיָּדָה שינהגו בגופתה בצניעות וימהרו לטמנה בקרקע ולכסותה, ולאחר מכן יספידו אותה כראוי לה ויכבדו וינחמו את האבלים בשופי.

ועתה לדברי קאפח בהלכות אבל (יב, ו) בתארו את המציאות שקיימת בימינו בעניין זה:

"ומ"ש [הרמב"ם] 'אבל אין מניחין מיטת האשה ברחוב' וכו', כך נהגו בתימן [...] אף-על-פי שהניחו את המיטה לשעה קלה בשעה שאומרים מה שקוראים 'היתר' [=מעיון ראשון בתוכנו נראה שכל כולו חיצוני מדרך האמת], לא הניחו שום מיטה ברחוב להספידה ולא כפי שאמר אותו הג"ח [=גְּדַמִּי וקֶרֶת חֶמָר, ובתרגום חופשי: 'מוכה שחין ומשוי חמור'] כשם שמניחים

ל'היתר' כך מניחים לפטפוטי הבל שמהבילים כל מיני ספדנים. או לאוזניים שכך שומעות או לעיניים שכך רואות [=וכמה יכול להתחסד נוכל ורודף-בצע שכל ימי חייו נבהל להון?] שכחנו את מנהגותינו המבוססים על ש"ס ופוסקים, ונפתים אחר כל מיני 'קרעל' [דברים בטלים].

והיו שהקשו מן האמור בתלמוד: "רפרם אספדה לכלתיה בבי כנישתא" (מגילה כח ע"ב), וכן: "אותו היום מתה אימו של בן זא והספידה רבן גמליאל הספד גדול" (ראש השנה כה ע"א), וברור שלא מדובר בהספדים שספדו לנשים בפניהן אלא ספדו להן לאחר קבורתן, ואין שום מניעה מלהניח זאת ובמיוחד לאור העובדה שהלכה נפסקה כר' אלעזר שתכף למיתת האשה – קבורתה. כמו כן, בראש השנה שם נאמר: "והספידה רבן גמליאל הספד גדול, **לא מפני שראויה לכך**, אלא כדי שידעו העם שלא קידשו בית דין את החודש", כלומר אם היא הייתה ראויה להספד גדול לא הייתה כל מניעה להספידה, ואם לא הייתה מניעה להספידה ברור שההספד נעשה לאחר הקבורה, ורבן גמליאל האריך בו כדי שידעו שהחודש לא נתקדש.

נקודה אחרונה, בתימן הנשים כלל לא השתתפו בהלוויות משום צניעות, ראו בעניין זה את מאמרו של קאפח "הליכות עולם", עמ' 247 ואילך, ורבים כבר הבינו את חשיבות העניין. וזכורני אשה צנועה וכשרה שנפטרה והורתה בצוואתה שהנשים לא ייצאו לקבורתה, וכך היה, רק הגברים יצאו לקבורתה וקידשה שם שמים ברבים במותה, בחינוך בנות ישראל לצניעות.

ינקי הפגאני – "אין מניחין מיטה של נשים ברחוב מפני שקרובה לינוול לא שנא של יולדת לא שנא של שאר אשה" (יו"ד שנה). דברי ינקי אינם כנהרדעי ולא כר' אלעזר, שהרי נהרדעי סברו שרק יולדת מתנוולת בהעמדת מיטתה ברחוב משום ששופעת דמים, ואילו ר' אלעזר אסר משום כבוד האשה שמתה (וצניעות האשה היא תכלית כבודה ורוממותה) – שהרי ראייתו של ר' אלעזר היתה ממרים: "סמוך למיתה קבורה", ומרים לא הייתה יולדת ולא שופעת דמים.

יתר-על-כן, בעיוות דברי התלמוד ינקי הפגאני החריב למעשה את דין התלמוד, ואסביר: כאשר קובעים שטעם הדין הוא משום ניוול, בסופו של דבר בני האדם יבטלו את הדין לחלוטין, שהרי כולם רואים ויודעים שהטעם הזה אינו נכון הואיל ונשים שמתות אינן שופעות זיבה – וכאשר יראו שהטעם הזה הבל הוא מעשה תעתועים, יבואו לבטל את הדין מעיקרו, וכך אכן אירע. ומי שהחל בהחרבת דין התלמוד הוא לא ינקי הפגאני אלא מורו ורבו רש"י-שר"י בפירושו לעיל.

קארו הקראי – שרבט בשולחנו שם: "אין מניחין מיטה של אשה ברחוב, מפני הכבוד". ובאיזה כבוד מדובר כאן? ניוול? וברור שפסיקתו פותחת פתח לפרשנותם של רש"י וינקי, והמציאות תוכיח, שהרי בימינו ביטלו לחלוטין את הדין היקר הזה ומעמידין את גופות הנשים שעות...

הרב שלמה צדוק – בפירושו להלכות אבל (יב, ה) כתב כך: "אבל אין מניחין מיטת אשה ברחוב לעולם, שזה גנאי לאשה כמו בחייה שתהיה מוטלת לארץ שרועה אפילו לשעה קלה לפני הגברים מטעמי צניעות ומשום הרהור, שאין שום היתר אפילו לשעה קלה. וכבר נפרץ הדבר".

ושם גם גילה דעתו על מנהגי "התרת הנדרים", ההקפות ואמירת "ולבני הפילגשים": "וכבר נפרץ הדבר, ומלבד מה שעוברים על דברי חכמים הנ"ל [=להניח מיטת אשה ברחוב] **יש גם**

משום ביזיון המת להטילו לארץ על הקרקע כדי לומר מה שקורים 'התרת נדרים', ולעשות הקפות עליו [...] ולהבריח המזיקין ממנו [...] ולפי דברי רבנו אלו [במורה א, ז] **אין מקום כלל ועיקר למנהג ההקפות ולא אמירת ולבני הפילגשים** (שם, עמ' תא-תב). ולדעתי יש בכולם ביזיון חמור לנפטר מצדדים נגעים נוספים, ולוואי וכשאמות לא יאמרו עלי דבר מכל אלה.

הצאבי – "כבוד האשה קבורתה, שנאמר: וַתָּמָת שָׁם מֵרִים וַתִּקָּבֶר שָׁם, סמוך למיתה קבורה. לפיכך מנהיגו באשה שמתה, שאין עושין לה כל הסדר הנזכר לעיל, ואין מניחין מיטתה ברחוב להספידה, אפילו אשת גדול הדור, אלא מיד אחר הרחיצה והטהרה מלווין מיטתה בשתיקה ובכבוד ראש [...] ואין עושין מעמד ומושב, ולא שבע הקפות, ואין אומרים נוסח 'רחם נא' וכו' [...] אבל אומר הרב את ההיתר, ופסוק 'ולבני הפילגשים' אין אומרים" (נפש כל חי, עמ' לח). והוסיף עוד הזיה מדמיונו: "שבחייה הייתה כלי לטומאה בהיותה נדה, ובמותה רוחות הטומאה תאבים לשרות עליה מיד, ויותר מן האיש", ומוחו של הצאבי טומטם וזוהם בעבודה-זרה.

שלמה קרח – "כשם שמספידים על האנשים כך מספידים על הנשים, אלא שאין מניחין המיטה ברחוב [...] שהמנהג להספידה בביתה לאחר הלוויה" (עריכת שולחן, י"ד א, עמ' נא). ואין זה רק "מנהג" אלא דין תלמודי בעל משמעות עמוקה, והוסיף שם: "ובזמנינו מטעמים שהזמן גרמן נהגו להספיד הנשים גם בלוויה". ומהי הַשְׁטוּת הזאת? מהו "מטעמים שהזמן גרמן"? וכי "הזמן" הוא זה שגרם להספיד נשים טרם קבורתן ולהשחית את דין התלמוד?

פיניליה קרח – "כשם שמספידים על האנשים כך מספידים על הנשים כראוי להן, אבל אין מניחים מיטת האשה ברחוב לעולם שזה גנאי לאשה, אלא סמוך למיתתה קבורתה, ומטעם זה לא נהגו להספיד הנשים". ברם, בהמשך כתב: "יש נוהגים להספיד הנשים קודם קבורה, ובפרט אם הייתה אשה חשובה במעשיה הטובים ובחינוך בניה. ובפרט אם בהספדה מעורר הדרשן את מעלות האשה הכשרה והצנועה, ומדַּבֵּר בשבחה כדי שילמדו ממעשיה הטובים" (בית מועד א, יג). ולאחר שכתב בהחלטיות "אין מניחים [...] לעולם" הוא מורד ומתעתע? ומקור תירוציו בערוך השולחן (שמד, ז), וסטה אחרי המינים הארורים להשחית את תורתנו.

אָבֵן עבדאללה אָבֵן ג'ורג'יה – לא מצאתי בילקוטו כל זכר לדין התלמוד, וההתייחסות הקרובה ביותר לעניין זה מבטלת הלכה למעשה את דין התלמוד, וזה לשונו: "ומצוה גדולה להספיד על המת כראוי. והמנהג להספיד גם את הנשים לפי כבודן" (שם, ח"ז י"ד ו, עמ' עט). משמע מדבריו שאין לזרז את קבורת הנשים כדין התלמוד, אלא אדרבה, יש לעכב את מיטת הנשים ברחוב לצורך הספד לפי כבודן. ודבריו היפך התלמוד: כבודה של האשה הוא בקבורתה ואילו העמדתה ברחוב לצורך הספדה הוא בזיונה, וכפי שפוסק רבנו לעיל: "שזה גנאי לאשה".

"וּמִלְצִיף פָּשְׁעוֹ בִּי" (יש' מג, כז), ושם תרגם יונתן: "וּמִלְפָּף [מורִיךְ וּרְבִינִיךְ] מִרְדּוֹ בְּמִמְרִי".

טוקצינסקי – האריך מאד להשחית את דין התלמוד, וז"ל: "ומספידין גם לנשים כראוי להן ולפי מנהג המקום [...] והנהוג הוא להספיד אשה גדולה במעשיה או אשת גדול בתורה – גם ברחוב, כמו שמספידין לגדול במעשים ובתורה ברחוב" (גשר המתים א, פי"ג, ח). ובח"ב (ט, ג) בספרו האריך מאד בהיתר הספד נשים ברחוב לפי דעתו, והוקשו לו כלשונו "קושיות עצומות":

א מדוע נאמר במשנה "מפני הכבוד", ובגמרא לעומת זאת אומר ר' אלעזר "שתהא סמוך למיתתה קבורתה"? כלומר, לכאורה לפי הטעם הראשון מותר לספוד את האשה בבית, ואילו לפי הטעם השני אין לספוד את האשה כלל לפני קבורתה, אלא סמוך למיתתה קבורה. אך הטיפש הזה לא הבין דבר פשוט מאד: "מפני הכבוד" הוא כבודה של האשה בצניעותה, והוא הטעם שנפסק להלכה – והיו לפניו דברי רבנו אך הוא בחר בהבלי המינים שעיוותו והשחיתו, וטומטם בפרשנותו של רש"י-שר"י שהחליט ש"מפני הכבוד" הוא עניין של ניוול הנשים.

ב עוד כתב טוקצינסקי: "אם בעינין סמוך למיתתה קבורה אין זה נוגע רק להספד והוא ליה למימר [לחכמי התלמוד] 'אין משהין אותה'". ולא הבין שחז"ל לא אמרו "אין משהין" מפני שהוא לשון חלש ומבטא פחות זירוז לקבורת האשה סמוך למיתתה, ושוב המציאות תוכיח: אם לשון חכמים החזק והחד-משמעי "סמוך למיתתה קבורה", לא החזיק מעמד "וכבר נפרץ הדבר" כמו שכתב הרב צדוק לעיל, אז לשון חלש כמו "אין משהין" (=שניתן לפרשו שאין משהין לצרכים מסוימים דווקא, וכן לא אם מדובר בכבוד האשה וכו') – לא רק שלא היה מחזיק מעמד, הוא גם לא היה מותר תקווה לרפא את העיוות ולשוב לקיים את דין האמת התלמודי.

ג "למה תני במתניתין אין מניחין מיטת אשה ברחוב – מה עניין זה לרחוב?", וברור שחכמים נקטו בלשון "רחוב" לפחות לשלוש סיבות: **1**) כך היה מנהג חכמי המשנה והתלמוד בעת תהלכות ההלוויה להניח מעת לעת את מיטת המת ברחוב כדי לספוד ולקונן (ראו הליכות תימן, עמ' 250); **2**) חכמים ביקשו לרמוז לנו מדוע נאמר "סמוך למיתתה קבורה": כלומר העמדתה ברחוב שהוא מקום ציבורי שעניי כל משוטטות בו, הוא גנאי לאשה ומסר גרוע להמון המלווים שמערער את יסודות הצניעות היהודית; **3**) המושג "רחוב" מסמל דבר שהוא "רחובי" כלומר המוני ולא בהכרח רצוי לאדם היהודי, ובמיוחד לא לאשה בת מלך שכל כבודה בת מלך פנימה – ולפי האמת לא היה ראוי שתצא מביתה כי אם לצורך גדול (ואנו רחוקים מאד מהאמת בעניין זה), כל-שכן שלאחר מיתתה גנאי חמור הוא לה להיות שרועה לעיני כל ברחובות קריה.

ד "ביותר קשה" – בנקודה זו הקשה טוקצינסקי מדוע הרמב"ם חיבר את שני הטעמים יחדיו, וכבר תירצנו בנקודה הראשונה שלא מדובר כלל בשני טעמים, אלא בטעם אחד ויחיד.

ה "עוד פלא גדול" – טוקצינסקי תמה כיצד למד ר' אלעזר מהפסוק "וְתָמָת שָׁם מְרִים וְתִקְבְּרָ שָׁם" – סמוך למיתתה קבורה, והלא במשנה מפורש שהוא רק "מפני הכבוד"? ולא הבין ש"מפני הכבוד" הוא כבוד האשה לקברה סמוך למיתתה ולא להעמיד את מיטתה ברחוב לעיני כל.

ו "ועל כולם יש להשתומם" – לפי דמיונו אברהם אבינו ע"ה טיפל בענייני הקבורה של שרה אמנו רק לאחר שתמו כל ימי הבכי והאבל לשרה אמנו, שהרי לכאורה קודם הספידה: "וַיֵּבֶא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׁרָה וּלְבִתָּהּ" (בראשית כג, ב), ורק לאחר-מכן פנה לבני חת בענייני הקבורה: "וַיִּקֶם אַבְרָהָם מַעַל פָּנָיו מִתּוֹ וַיֵּדְבֶר אֶל בְּנֵי חָת לֵאמֹר" (שם, ג). ולפי דמיונו זה תמה על-כך שלא נזכר שם אף אחד משני טעמי קבורת האשה. כלומר, לפי דבריו של טוקצינסקי הטמא, אברהם אבינו לא חש לניוול של שרה, ולא חש לזרז את קבורתה של שרה אמנו משום כבודה – ואיני יודע כיצד ניתן להעלות על הדעת שכל הזמן הזה שרה אמנו הייתה מוטלת ללא קבורה?

אלא מן ההכרח לבאר: שקברה קבורה זמנית וכאמור בהלכות אבל (יב, ט) בעניין ליקוט עצמות: "המלקט עצמות אביו ואימו הרי זה מתאבל עליהם כל היום כולו", או שטמנה בארון חתום עד העברתה לקבורת קבע, וכפי שכותב קאפח בפירושו להלכות סנהדרין טו (אות ט) בעניין חיוב הקבורה באדמה אם הוא מן התורה או מדרבנן:

"לפיכך נראה לי ברור כי דעת רבנו, שקבורה באדמה, כלומר לחפור ולקבור היא דאוריתא בהרוגי בית-דין בלבד. הא כל השאר אין מצוה מן התורה לחפור ולקבור אלא מדברי סופרים, וזהו שכתב בפ"ד אבל [הלכה א]. ואם תשאל הייתכן שהתורה תאמר שהמת יושלך לדומן על פני האדמה? ודאי שלא, אלא גניזה בעלמא, כגון נתנו בארון סגור ואטום – זוהי גניזתו ואינו חייב מן התורה יותר. הא אם הלינו על פני האדמה עובר בלא תעשה דאוריתא".

ועל-כל-פנים, אין ללמוד מקבורתה של שרה אמנו לכך שמותר להניח מיטת אשה ברחוב כדי להספידה, שבוודאי לא עשה כן אברהם אבינו. ויתרה מזו, עצם העובדה שחכמי התלמוד ע"ה לא העלו אפשרות זו, די בה כדי ללמד שאין לקשור את קבורת שרה לדין התלמוד הנדון.

מכל מקום, קושיותיו אלה הובילוהו להחליט **שראוי ואף מצוה** להספיד אשה ברחוב כנגד דין התלמוד, והפכו את עיוות דין התלמוד – **למצוה!** וז"ל: "מכל התמיהות הגדולות הללו נראה לענ"ד, דהא דתני אין מניחין מיטת אשה ברחוב הוא רק בגווני של מעמדות והדומה, ולא להספידה, ואילו להעמיד מיטתה לכבודה כדי להספידה מותר **ומצוה היא**". וחילוקו בין מעמדות להספדות הבל מהובל, שהרי מהות המעמדות היא ההספדים שהיו אומרים בהם. כמו כן, מבחינת עצם האיסור התלמודי אין שום הבדל: אסור להעמיד מיטת אשה ברחוב, בין להעמידה סתם ככה ב"מעמדות" לפי דמיונו של טוקצינסקי, ובין להעמידה כדי להספידה.

עוד כתב: "וזהו על דרך הנאמר בלאו 'דלא תלין' [...] שאם הלינו לכבודו אין בזה משום הלאו, והילפותא מִקְרָא שתהא סמוך למיתתה קבורתה [...] זהו נמי כשמשהו אותה לא לכבודה, כגון שמניח מטתה ברחוב שבאשה יש בזה משום גנאי, ומשא"כ באיש שאין זה מן הגנאי". ושוב טוקצינסקי שוקע בהבליו, שהרי אם כדבריו, ואכן גם העמדת מיטת האשה ברחוב לשם הספד היא בכלל ההלנה המותרת לכבוד המת, מדוע פסקו חכמים ע"ה שאסור לעבב את קבורת האשה? מדוע קבעו "סמוך למיתתה קבורתה"? כמו כן, לדעת הרמב"ם הלנת המת המותרת היא רק למילוי צרכיו של מת, ראו: הלכות סנהדרין (טו, י), וכן הלכות אבל (ד, ח).

ועוד הוסיף תירוץ שאינו מובן ולכן לא הבאתיו, וסיים: "ומכיוון שכך, שאפילו אליבא דר' אלעזר הוא רק משום כבודה, שפיר דנו רבותינו [...] שכל זאת הוא דוקא אם מניחין מטתה ברחוב לא לכבודה, **אבל כדי להספידה אדרבה זו מהמצוה**". ולא רצו להבין שהנחת מיטת אשה ברחוב אינה לכבודה אלא גנאי גדול הוא לה, וכל היגע והיזע הזה נועד להצדיק את מנהגם באירופה הממאירה, וכן כדי שלא להרשיע את חכמי-יועצי-אדום בהשחתת תקנות חכמים. וכבר תיאר רבנו את השכירים באיגרתו לתלמידו (עמ' קכז), וכל-שכן הוא ביחס למיני אדום הארורים: "והיאך אתה מדמה לעצמך בני, שהם יגיעו לדרגת הכרת האמת עד כדי שיודה שהוא חסר ויעקור כבודו וכבוד בית אביו? זה מה שלא יעשהו כמוהו ולא מי שהוא יותר שלם ממנו".

התפוררות דיני האבילות שתיקנו חז"ל (ח"ח)

יא. ישיבת אבלים ומנחמים על הארץ

בהלכות אבל הרמב"ם פוסק כך:

[יג, ג] "האבל מסב בראש, ואין המנחמין רשאים לישוב אלא על-גבי קרקע, שנאמר: 'וַיֵּשְׁבוּ אֹתוֹ לְאַרְצָא' [איוב ב, יג]; [ז, ו] "האבל בשלושה ימים הראשונים אינו הולך אפילו לבית אבל אחר. מכאן ואילך הולך ואינו יושב במקום המנחמין אלא במקום המתנחמין"; [שם, ז-ט] "כהן גדול [...] וכשמברין אותו, כל העם מסבין על הארץ, והוא מסב על הספסל [...] אין אדם נכנס למלך לנחמו [...] וכשמברין אותו, כל העם מסבין על הארץ והוא מסב על הדרגש".

מפסקי הרמב"ם עולה: א) האבל ואף המנחמים חייבים לשבת על הקרקע; ב) יש מקום מוגדר למנחמים ולמתנחמים ואין אלה רשאים לישוב במקום אלה, ומכל מקום כולם על-גבי קרקע; ג) רק לאבל כהן גדול התירו לישוב על גבי מיטה, ורק למלך אבל התירו לישוב על גבי דרגש. אולם, בימינו רבים רואים את עצמם יותר ממלכים וכהנים גדולים, שהרי רוב האבלים יושבים על גבי ספות רכות ומרווחות או כיסאות נוח נמוכים (שתכלית יצירתם הייתה לשבת בנינוחות על חוף הים וכיו"ב), וכל המנחמים נוהגים שלא כהלכה בכך שאינם יושבים על-גבי קרקע.

סוגיית הגמרא במועד קטן כא ע"ב

"אמר רב יהודה אמר רב: אין המנחמין רשאים לישוב אלא על גבי קרקע שנאמר: 'וַיֵּשְׁבוּ אֹתוֹ לְאַרְצָא' (רי"ף, מועד קטן יח ע"א), וברור שנוסחת הרי"ף הזו נמחקה ממהדורת המינות של ווילנא; ובתלמוד שם נאמר: "תנו רבנן: אבל, נלווה ימים הראשונים אינו הולך לבית האבל, מכאן ואילך הולך ואינו יושב במקום המנחמין אלא במקום המתנחמין"; ובמשנה סנהדרין (ב, א-ג) נאמר: "כהן גדול [...] וכשמברין אותו כל העם מסבין על הארץ והוא מיסב על הספסל [...], והמלך [...] וכשמברין אותו כל העם מסבין על הארץ והוא מיסב על הדרגש".

ועתה לדברי השוטים ושאר המעורבבים

אבו ינקי הפגאני פסק כדין התלמוד שהובא ברי"ף: "אמר רב יהודה אמר רב: אין המנחמין רשאים לישוב אלא על גבי קרקע, שנאמר וישבו אתו לארץ" (פסקי הרא"ש, מועד קטן ג, צח).

המאירי – "אין המנחמים רשאים לישוב אלא על-גבי קרקע שנאמר וישבו אתו לארץ" (בית הבחירה שם, כח ע"ב).

הרוקח – "ואין המנחמין רשאים לישוב אלא על גבי קרקע" (הל' אבילות שיג), וכן נפסק בשבלי הלקט (הלכות שמחות, כא), בסמ"ג (עשה דרבנן ב), ובהגהות מיימוניות (הל' אבל יג, ג).

ינקי הפגאני – ביו"ד סימן שפז, כתב כך: "[האבל] יושב [...] על גבי קרקע, וכן המנחמין יושבין עמו על-גבי קרקע, דא"ר יהודה אמר רב: מנין לאבל שאינו רשאי לישוב על-גבי המיטה אלא על

גבי הארץ? דכתיב: 'וישב אתו לארץ', ואמר רב יהודה אמר שמואל: מנין למנחמין שאין רשאים לישב על גבי מטה? דכתיב: 'וישב אתו לארץ'."

וכן כתב **קארו הקראי** בשולחנו (שפז, א) – "[האבל] יושב [...] על-גבי קרקע. וכן המנחמים אינם רשאים לישב אלא על-גבי קרקע". ובכן, עד כאן ראינו שכל האורתודוקסים פסקו כדין התלמוד, ומעתה ואילך נראה כיצד החלו הסדקים להיווצר עד שמוטטו את דין התלמוד.

ט"ז – הרשע הזה ציטט רשע אחר ששמו שלמה לוריא, וז"ל: "כתב רש"ל [...] : והאבל אינו צריך לישב על גבי קרקע אלא כשהמנחמים אצלו, ואז גם המנחמים צריכין לישב על גבי קרקע, אלא-אם-כן אמר להו האבל: שבו על גבי ספסלים, דמצי מחיל ליקריה (ואפשר משום הכי אין המנחמין יושבין בזמן הזה על גבי קרקע דמחיל האבל מסתמא), ולישב האבל על גבי כרים וכסתות בעוד שהמנחמים אצלו לא יתכן, אמנם חולה וזקן שיש להם צער בישיבת קרקע מותר להשים כר קטן תחתיו, עכ"ל. [...] אבל על כל פנים אסור לישב על גבי ספסל" (שם).

הט"ז (וכן כתב הש"ך שם) הקל תחילה בכתבו שהאבלים אינם מחויבים לשבת על גבי קרקע בעת שאין עמם מנחמין. ברם, בהמשך הוא מחמיר באמרו שבעת שבאים לנחם את האבלים על האבלים לשבת דווקא על גבי קרקע, ואפילו על גבי כרים וכסתות אסור להם לישב (אלא-אם-כן האבל חולה או זקן, ורק אז מותר לאבל להניח כר קטן תחתיו, אך לשבת על גבי ספסל אסור גם לחולה וזקן). אולם, ביחס למנחמים, הוא הקל מאד-מאד בדינם הואיל והוא פטר אותם הלכה למעשה לחלוטין משיבה על גבי הקרקע, בכתבו: "דמחיל האבל מסתמא".

אבי דנציג – "[האבל] יושב על-גבי קרקע, וכן המנחמים אין רשאים לישב אלא על-גבי קרקע להראות צער ואבילות עם האבל, שכן מצינו גבי איוב ורעיו שישבו על-גבי קרקע [...] וזהו רק משום כבודו של אבל, ולפיכך יכול האבל למחול על כבודו" (חכמת אדם, שער השמחה, כלל קסה; ואגב, איך העז הטמבל הזה לקרוא לספרו 'חכמת אדם', ואיך הענווה והצניעות?).

מדברי הטיפש הלזה עולה, שחובת הישיבה על-גבי הקרקע למנחמין תלויה ברצונו של האבל, והוא יכול למחול על כבודו ולפטור את המנחמין מחובת הישיבה על הארץ. ברם, הלשון "למחול על כבודו" מטעה מאד, הואיל והוא הושאל מתחומים הלכתיים ומוסריים שבהם רצוי ואף חובה על האדם למחול על כבודו, וזה דברי רבנו הרמב"ם בעניינים שראוי ואף חובה למחול בהם:

"ולא יהיה בעל קטטה ולא בעל קנאה ולא בעל תאוה ולא **רודף אחר הכבוד**. כך אמרו חכמים: הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם" (הלכות דעות ב, טו); "כללו של דבר יהיה מן הנרדפין ולא מן הרודפין, **מן הנעלבין ולא מן העולבין**, ואדם שהוא עושה כל המעשים האלו וכיוצא בהן עליו הכתוב אומר: 'וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְּפָאֵר' [ישעיה מט, ג]" (שם ה, כה); "כשיחטא איש לאיש לא ישטמנו וישתוק [...] אלא מצוה עליו להודיעו [...] ואם חזר ובקש ממנו למחול לו צריך שימחול **ולא יהיה המוחל אכזרי**" (שם ו, ז).

ולאור האמור, איזה אָבֵל יהיו "לעמוד על כבודו" מפני המנחמין? איזה אבל יעז לומר "איני מוחל על כבודי ואני דורש שתשבו על גבי הקרקע"? ברור שאבל שידרוש זאת ייחשב כקפדן או גרוע

מכך, כשחצן וגס-רוח שאינו מסוגל "למחול על כבודו" ... נמצא אפוא, שבלשון "למחול על כבודו" נקבר דין התלמוד, וכפי שאנו רואים בימינו שאין מנחמין שיושבין על הארץ. יתר-על-כן, הייתכן שחכמי התלמוד שפסקו דין זה, לא הצליחו להתרומם מעל שאיפת הכבוד והקפידו על זולתם שישבו איתם על גבי הקרקע? היעלה על הדעת שהם רדפו אחרי הכבוד? והאירופים הרברבנים הוציאו-שם-רע בתירוצם על אנשי מופת רבים. והם עצמם? האורתודוקסים עצמם? ובכן, כבר ראיתם שהם רודפי כבוד עד מאד ובוחרים בשמות של שחץ וגאווה לספריהם.

יהודה לוי נחום – תיאר את מנהג יהודי-תימן הקדום, לפיו גם האבלים וגם המנחמים ישבו על גבי קרקע: "האבלים יושבים על קרקע [...] המנחמים יושבים על הקרקע יחד עם האבלים" (מצפונות יהודי תימן, עמ' 173–174).

בפירושו להל' אבל (יג, ג), **הרב ש' צדוק** תמה על כך שבימינו המנחמין אינם יושבים על הארץ, ונראה שביקורתו מכוונת ליהודי-תימן, שעדיין רבים מהם בהיותם אבלים משמרים את ההלכה הקדומה ויושבים לארץ, ונוצר ניגוד לא נעים כאשר האבלים יושבים על הארץ ואילו המנחמים יושבים על גבי כסאות למולם: "ואין המנחמין רשאים לישוב אלא על הקרקע [...]" שמאחר שבאו לנחמו אין ראוי והגון שלא ישבו אותו עמו בארץ כמוהו (ותמוה שלא נוהגין כן עתה)".

שלמה קרח – "אָבֵל כל שבעה ימים, אסור לישוב על גבי כסא, ספסל ומטה. והמנהג שהאבלים יושבים על גבי מחצלאות על הקרקע. ומותר לישוב על מה שנקרא בזמנינו מזרון. ומי שקשה עליו ישיבה מכובד רגליו וכיו"ב יושב על שרפרף נמוך שיקל את קושי ישיבתו" (עריכת שולחן יו"ד א, עמ' קצח). והקולא שציין לא נמצאת בתלמוד ומושפעת מפסיקת פטרוניו השיכנז.

הצאבי – "אָבֵל אסור כל שבעה לישוב על-גבי כסא וספסל, כי אם על-גבי קרקע, או על-גבי כרים וכסתות, או כסא וספסל נמוכים עד גובה שלושה טפחים (24 סנטימטר)" (נפש כל חי, עמ' צב). ואיני יודע מדוע העתיק כאחרים, ולמד מדיני סוכה ומחיצה "כל פחות משלשה כלבוד דאמי" לעניין ישיבה על הקרקע. שהרי בדין ישיבה על גבי קרקע לא נאמר שיהיה האבל **מחובר** לקרקע אלא **על-גבי** הקרקע, וכל דיני לבד הינם דינים משפטיים שנקבעו לעניינים מסוימים. לעומת זאת, בישיבת הָאָבֵל חכמים הדגישו שעליו לישוב **על הארץ** כפי שישבו איוב ורעיו, ולא יעלה על הדעת שאיוב ישב על דרגש או על ספסל נמוכים ככל שיהיו, שהרי נאמר במפורש באיוב שישב **על גבי האפר**: "וַיֵּקַח לוֹ חֶרֶשׁ לְהִתְגַּדֵּב בּוֹ וְהוּא יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הָאָפֶר" (איוב ב, ח).

זאת ועוד, אם היה מותר לאבל לישוב על גבי דרגש סמוך לארץ, מדוע חכמים הורו למלך לישוב על-גבי דרגש? ומזאת נלמד שלשאר בני אדם אסור לשבת על-גבי דרגש, נמוך ככל שיהיה. פרופ' שמש סיכמה את נושא הישיבה בתוך האפר במקרא, ומוסיפה שלעיתים אף התפלשו בעפר או באפר, ואין התפלשות אלא על-גבי קרקע, וכך כתבה (אבלות במקרא, עמ' 109):

"הישיבה או השכיבה על הארץ היו בתוך האפר. כך בקריאתו של ישעיהו לבתולת בת בבל (יש' מז, א) ובישיבתו של מלך נינוה על האפר (יונה ג, ו) שהוזכרו לעיל, וכן במסופר על איוב: 'וְהוּא יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הָאָפֶר' (איוב ב, ח) [...] אולם, האבלים לא הסתפקו בישיבה על הארץ בתוך האפר, ולעיתים אף התפלשו בעפר או באפר, כפי שעולה למשל מקריאתו של ירמיהו 'בֵּית עֲמִי

חֲגִרִי שֶׁקֶ וְהִתְפַּלְשִׁי בְּאֶפֶר' (יר' ו, כו). לעתים זרו עפר או אפר על ראשיהם, כמסופר על רעי איוב ההלומים ממכתו: 'וַיִּקְרְעוּ אִישׁ מְעָלוֹ וַיִּזְרְקוּ עָפָר עַל רָאשֵׁיהֶם הַשְּׁמִימָה' (איוב ב, יב).

פיני'לה קרח – "האבלים [...] יושבים על גבי מצעות על הקרקע" (בית מועד א, עמ' תפו), ובהערה שם הוסיף: "ואחינו [וראו לו לומר 'ופטרונינו ואדונינו האהובים'] יוצאי אשכנז, נוהגים לישוב על גבי שרפרף נמוך, ויש שהביאו ראייה לזה מהירושלמי [...] 'וישבו אתו לארץ, על הארץ אין כתיב כאן, אלא וישבו אתו לארץ דבר שהוא סמוך לארץ' [ברכות, פרק ג, א]".

אוי פיני'לה המשוכנז, מדוע לא ציינת את המשך הירושלמי שם: "מיכן שהיו ישנים על גבי מטות כפופות". כלומר, המאמר הזה מהירושלמי נועד ללמדנו שרעי איוב **ישנו על מטות כפופות** כאיוב, ולא ללמדנו מאומה לגבי אופן ישיבתם עמו על-גבי הקרקע! (וכך פוסק רבנו בהלכות אבל ה, יג: 'ומנין שאין האבל יושב על המיטה? [...] וחייב לכפות את המטה כל שבעה'). וכבר ראינו לגבי איוב שישב על-גבי קרקע ממש ממה שנאמר: "בְּתוֹךְ הָאֶפֶר", ובפסוק לפני-כן סופר על רעי איוב שראוהו מרחוק ונדדעזעו עד עמקי נשמתם: "וַיֵּשְׂאוּ אֶת עֵינֵיהֶם מִרְחוֹק וְלֹא הִפְיָרוּ וַיֵּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכוּ וַיִּקְרְעוּ אִישׁ מְעָלוֹ וַיִּזְרְקוּ עָפָר עַל רָאשֵׁיהֶם הַשְּׁמִימָה" (ב, יב). ולאור הדעות העמוקה, ברור שרעי איוב לא ישבו לצידו על דרגשים וכיסאות נוח כבחוף הים...

והדברים ברורים ופשוטים מאד, ויש לא מעט פרשנים אשר הבינו נכונה את הפסוק: "וַיֵּשְׂבוּ אֹתוֹ לָאָרֶץ" (איוב ב, ג) וביארו שרעי איוב ישבו על הארץ ממש, למשל רס"ג בפירושו שם כתב: "וישבו, וישבו עמו על הארץ", ואפילו שר"י פירש שם: "לארץ – על הארץ לצער [=להצטער] בצערו", ומצודת דוד שם העתיק את פירושו של רש"י: "לארץ – על הקרקע לצער בצערו".

בהמשך ספרו הוסיף **פיני'לה**: "מנהגינו שהאבל יושב על-גבי קרקע על מצעות שאינם נאים, ואין לו להסב בשעת ישיבתו [...] ומי שהוא זקן או חולה [...] יש מקילים שיכול לישב על גבי כסא או שרפרף, ובלבד שיהיו נמוכים ואינם גבוהים ג' טפחים מהרצפה, ודלא כמו שיש טועים ויושבים על גבי ספה או כורסה כהרגלם" (בית מועד ב, פל"ה, עמ' קלה). ולעיל, לצד דברי הצאבי, שכנו ואדונו של פיני'לה, התייחסתי להעתקת דיני מחיצה וסוכה לדיני אבלות.

עובדיה מלמד – בספרו "תפילה ומנהג" (עמ' 379) הוא אומר כך: "כתוב אצל רעי איוב 'וישבו אתו לארץ'. מכאן שיושבים האבלים על הארץ וכך מנהגינו על הארץ ממש. וייתכן וירדה חולשה לעולם ולכן נהגו באשכנז לשבת על ספסל". ואין זו גזירת שמים, כלומר אין "חולשה יורדת לעולם" אלא לאחר שנתרשלו מעבודת ה', ואף לאחר שכבר "ירדה לעולם", אין הדבר אומר שיש לבטל את דין הישיבה על הארץ, אלא חובה לזכור את האמת ולשאוף תמיד להתחזק ולשוב לצור מחצבתנו: "שִׁמְעוּ אֵלֵי רִדְפֵי צֶדֶק מִבְּקִשִּׁי יי, הִבִּיטוּ אֶל צוֹר חֲצִבְתֶּם וְאֶל מִקְבַּת בּוֹר בְּקִרְתֶּם: הִבִּיטוּ אֶל אֲבָרְהָם אֲבִיכֶם [...] כִּי אֶחָד קִרְאתִיו וְאֲבָרְכֵהוּ וְאֶרְבֵּהוּ" (יש' נא, א-ב).

אבן עבדאללה אבן ג'ורג'יה – כותב בילקוטו כך (ח"ז, יו"ד סימן יב, עמ' קכט): "האבל כל שבעה אינו יושב אלא על-גבי קרקע [...] ומותר לישב על גבי כרים וכסתות, או ספסל נמוך, שאין גבוהים טפח, ואם הוא זקן ותשוש כוח, אפשר להקל גם בספסל נמוך שאין גבהו ג' טפחים. ונהגו שהמנחמים יושבים על כסא וספסל, שמסתמא מוחלים להם".

ובהערותו שם הוסיף: "ובנתיבי-עם (עמ' שנו) הביא שמנהג הספרדים בכל מקום שהאבל אינו יושב אלא על-גבי קרקע, אבל האשכנזים יושבים על-גבי ספסלים נמוכים ולא ידעתי על מה הם סומכים, ואולי משום דירדה חולשה בעולם". וכאמור לעיל בדברי מלמד, משמע מניסוח התירוץ הנבוב הלזה, שירידת החולשה לעולם היא גזירת שמים – אולם, הקב"ה אינו גוזר לעשות מצוה או עבירה, ולא לחוסן ולא לחולשה, אלא האדם הוא האחראי היחיד לחולשתו ולרפיונו בעבודת שמים, ועליו מוטלת האחריות להתנער מתרדמתו ולהתחזק בעבודת ה'.

טוקצינסקי – "האבל יושב על שרפרף, היינו על כסא קטן נמוך [...] ולא על כסא רגיל (ש"ך שם). והמנחמים יושבים על כסא או ספסל" (גשר המתים א, עמ' ריב). ברם, טוקצינסקי מזייף את דברי הש"ך, כי אפילו הוא אסר לאבל לישוב על שרפרף, ואף אסר לאבל לישוב על-גבי כרים וכסתות (יו"ד שפז, א): "אסור לו לישוב על-גבי ספסל או כרים וכסתות כי אם על-גבי קרקע, אם לא חולה וזקן שיש להם צער בישיבה על-גבי קרקע מותרים לשים כר קטן מתחתיו".

עוד כתב **טוקצינסקי**: "**ויש מהדרין** שלא יהיה השרפרף גבוה מן הארץ יותר מן טפח [...] וכיום אין נזהרין בזה [...] ויושבים על דרגש גבוה יותר מטפח מהקרקע, ובחלש וזקן מקיל הש"ך". וגם כאן הפנייתו לש"ך אינה ברורה, כי הש"ך הקל לחולה וזקן רק לשים כר קטן תחתיהם, ולא לשבת על דרגש גבוה מטפח כמשתמע מדברי טוקצינסקי כאן. וכבר הגדיר קאפח הידורים הזויים מעין אלה כ"חומרות שבקולות", וז"ל בעניין מכירת חמץ: "גם כאשר נניח שמוכרי החמץ מהדרין בכל החומרות שבקולות של מכירה זו" (הלכות חמץ ומצה ב, עמ' רסא).

סוף דבר

במאמר זה ביקשתי לפתוח צוהר להלכות קדומות ונשגבות, שנשכחו או שהושכחו במהלך הדורות מסיבות שונות ומשונות ואף מבחילות. ישנן עוד הלכות שניתן להכלילן במסגרת זו, כגון, קריעה בשעת יציאת נשמה, קריעה על אדם כשר או חכם, קריעת כל בגדיו על אביו ואמו, לוויית האב לקבורה, כפיית המיטה, אמירת שמועה והגדה בבית האָבֶל, שלא להתקשות על המת יותר מדי, ועוד רבות הן. ברם, לא עלי המלאכה לגמור, וכבר ארכה היריעה מעבר למה שתוכנן בתחילה. מטרתי הייתה להראות כיצד התרחקו פוסקי ההלכה היהודית ממקור מים חיים הוא התלמוד הבבלי; ובמקום זאת, דלו את מימיהם מבורות מים נשברים, מהשפעות חיצוניות (כגון חשש משחוקם ולעגם של הגויים), ממנהגי המון העם התועים ועוד. דלית המים העכורים מבורות נשברים גררה עמה עקירת דינים תלמודיים שיסודם בהררי קודש. "וְאֵל לֵב שְׁקוּצִיָּהֶם וְתוֹעֲבוֹתֵיהֶם לָבָם הִלָּךְ דְּרָכָם בְּרֹאשָׁם כְּתַתִּי נָאִם אֲדָנִי יי" (יח' יא, כא).

ברם, לצד עקירת הדינים התלמודיים, אירעה תופעה חמורה מזאת בהלכות אבילות, והיא, **הוספת** אינספור מנהגים ללא ביקורת ובקרה, חלקם מנהגים חסרי טעם לדעת הרמב"ם (וגם בחסרי הטעם יש תקלה שהרי הם מסיחים את הדעת מהאמת), חלקם מנהגי הבל תמוהים, וחלקם מנהגים אשר נוגעים ישירות בעבודה-זרה והמה משחיתים מאד-מאד את ההשקפות והדעות שבעולם היהודי והתורני. על אלה כמעט ולא דיברתי כלל, ואלה אין להם סוף... וראו נא לדוגמה את ספרי מנהגי האבילות החדשים, עבי הַפֶּרֶס ורחבי היריעות; כאשר יתבונן

בהלכותיהם אדם האמון על שבילי מחשבת האמת של רבנו הרמב"ם, יבחין שהבר בטל בשישים, וגם במקום שזכינו סוף סוף למעט בר, בצד הדברים מיד נאמר: "ולא נהגו כן".

לא פשוט להעמיק בהלכות אבילות המדכדות כשלעצמן, ואם נוסיף לכך את ההתרחקות מדרכם הישרה של הרמב"ם וחכמי התלמוד, והנה מתכון לדכדוך ולייאוש. ברם, עלי להודות שלהפתעתי, בתום עבודה זו תחושתי היא תחושת הקלה, תחושת התמודדות עם הצער שבהעדר האמת (לא מרחובות קריה ששם איני מצפה למצאו, אלא מספרי ההלכה, מבתי-המדרש וממנהיגי הדת) – וכפי שהוכיח ירמיהו לדורות (ב, ח): "וְתִפְּשִׁי הַתּוֹרָה לֹא יִדְעוּנִי", ולהבדיל כפי שחשף קאפח השכיר בהערה נידחת, ואף שפיו וליבו אינם שווים דבריו חשובים, מפני שהוא הכיר את המערכת מבפנים: "'לְשַׁלְמָה אֱלֹהִים מִשְׁפָּטֶיךָ לְמַלְךְ תָּן וְצִדְקָתְךָ לְבֶן מְלֶךְ' [תה' עב, א] [...] כלומר, הענק לו קו הבחנה להבחין בין הצדק בְּאֵמֶת לְהַפְכּוֹ, כי ישנם רבים העושים עוֹל ופושעים מתוך שֶׁקוֹ הבחנתם מעוות מעוקם ומעוקש, וטוענים כי בצדק הם עושים ולא עוד אלא שאומרים זהו 'דעת תורה' (פירוש רס"ג שם, עמ' קעב; ואם כבר הזכרתי את דברי קאפח שם, ראוי להוסיף כמזכרת את דבריו במבואו שם עמ' יד: 'כל ביקורת תהיה מטרתה אשר תהיה – יש בה מן הלימוד', וכל-שכן ביקורת אמת שנובעת מדרך האמת).

ועתה לנקודה חשובה מאד: הלכות אבילות אינן אלא מיקרו-קוסמוס לעולם ההלכה היהודי כולו. לא רק הלכות אבילות פשטו צורה ולבשו צורה חדשה ומנוכרת לאמת, רבות מִסְפּוֹר הן ההלכות בתחומים רבים שבטלו או ששונו לבלי היכר מכפי שנקבעו על-ידי חכמי התלמוד או אפילו מכפי שניתנו למשה בסיני. בעקבות זאת, המטרה המוספת של מאמרנו זה היא להצביע על נקודה זו, ולעורר לפסיקת האמת הרמב"מית הזכה והצלולה. ומשה אמת ותורתו אמת.

"וְהִסֵּג אַחֲרָיו מִשְׁפָּט וְצִדְקָה מִרְחוֹק תַּעֲמֹד כִּי כִשְׁלָה בְּרָחוֹב אֱמֶת וַיִּכְחָה לֹא תוּכַל לְבֹא, וְתִהְיֶה הָאֱמֶת נַעֲדֶרֶת וְסָר מִרַע מִשְׁתַּלָּל, וַיֵּרָא יְיָ וַיֵּרַע בְּעֵינָיו כִּי אֵין מִשְׁפָּט" (ישעיה נט, יד).

***

ואחתום בדברי רבנו באיגרתו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קלא), שם הוא מתאר את "גדולי הדור" בימיו, אשר לא הגיעו לקרסולי רשעם פשעם ומעלליהם של "גדולי הדור" הנגעלים של ימינו:

"ואין לך צורך באמרך: היכן יראת שמים? כי זה וכיוצא בו מן **הגדולים** ממנו ממי שקדם, אין יראת שמים אצלם אלא להימנע מן החמורות, כפי שהדבר אצל ההמונים, אבל החובות המידותיות אינם סוברים שהם מחובות הדת, ואף אינם מדקדקים בדבריהם כפי שמדקדקים בהם השלמים יראי השם. **ורוב אנשי הדת מבעלי השררה הללו כאשר הדבר קשור בשררה נעלמת יראת שמים** [כלומר, כאשר הדבר נוגע לשררה גם מן החמורות הם אינם נמנעים]".

"וַיַּעַד יְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל נְבִיאֵי כָל חֲזָה לֵאמֹר: שִׁבּוּ מִדְּרָכֵיכֶם הָרָעִים וְשִׁמְרוּ מִצְוֹתֵי חֻקֹּתַי כְּכֹל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת אֲבֹתֵיכֶם וְאֲשֶׁר שְׁלַחְתִּי אֲלֵיכֶם בְּיַד עֲבָדֵי הַנְּבִיאִים, וְלֹא שָׁמְעוּ. וַיִּקְשׂוּ אֶת עֶרְפָּם כְּעֶרֶף אֲבוֹתָם אֲשֶׁר לֹא הֶאֱמִינוּ בִּי אֱלֹהֵיהֶם, וַיִּמָּאֲסוּ אֶת חֻקֵּי וְאֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אֲבוֹתָם וְאֶת עֲדוּתָיו אֲשֶׁר הֵעִיד בָּם וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיַּהֲבִלוּ וְאַחֲרֵי הַגּוֹלִים אֲשֶׁר סָבִיבָתָם אֲשֶׁר צָוָה יְיָ אֶתֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת כָּהֵם, וַיַּעֲזְבוּ אֶת כָּל מִצְוֹתַי אֱלֹהֵיהֶם" (מ"ב יז).

שחיתות בעולם הכנת המצות

כידוע, חכמים הזהירו אותנו לשמור על הדגן שמכינים ממנו מצות, שלא יבוא עליו מים לאחר שנקצר. והשאלה היא, אדם אשר רוצה לקיים את מצות חכמים, ולהתענג בחג באכילת מצות טריות ורכות ולא מצות קרטון קשות כחרבות אשר נפסלו מאכילת הכלב, מה יעשה?

ובכן, יש לו שתי אפשרויות: **הראשונה**, לקנות שלוש מצות רכות במחיר של יותר מ-100 ש"ח – וזהו לדעתי גזל מצד המוכרים רודפי הבצע ואף עוון מצד הקונים לשלם סכום כזה, מפני שהקונים מסייעים בידי עוברי עבירה אשר גוזלים את הצבור, ויש לחוס על ממונם של ישראל ולהזהירם שלא לקנות בשום פנים מן הגזלנים האורתודוקסים הללו; **והשנייה**, לרכוש קמח שנשמר משעת קצירה ואף נטחן בכשרות של משגיחי המינים, והאדם יכין בעצמו מצות.

דא עקא, אין להשיג כזה קמח! ולא לחינם אין להשיג כזה קמח, מפני שמכיני המצות אינם רוצים שתהיה לאנשים אפשרות להכין מצות בעצמם, שהרי הם יפסידו הון גדול ממכירת מצות קרטון שמחריבות את המעיים ואת הדעת, וכך הם מאלצים אותנו לקנות מצות ביוקר עצום, שהרי הקמח והמים לשלוש מצות עולים אולי כמה עשרות אגורות בודדות, וצאצאי המינים רודפי הבצע מוכרים אותן במאה ש"ח לכל הפחות! וזה מה שקורה כשהדת הופכת להיות דת אורתודוקסית פרו-נוצרית אשר תכליתה הראשונה היא הפקת רווחים וטובות הנאה.

הם גם מפחידים אותנו השכם והערב, שאם לא נקנה מצות רק מהם אנחנו **בוודאות** נעבור עבירה חמורה ונאכל חמץ בפסח, עבירה אשר תגרום לנו ל"טמטום הלב" ולעוד אי-אלו נזקים מאגיים דמיוניים, כגון אי הצלחה בחיים, עיכובים בדיווג, קשיים בפרנסה, מחלות קשות וייסורים איומים מכל מיני סוגים – העיקר שחשבון הבנק שלהם ימשיך להתמלא על חשבון הציבור, אשר קונה את ההזיות והשקרים שלהם כאילו עצם הכנת מצות בבית היא עבירה.

וכבר שאלתי את אחד המקורבים לכשרות של מחפוד, האם הוא יכול להשיג לי קמח שנשמר משעת קצירה, והוא מיד הזדרז להפחיד אותי ש"אני לא אכנס לזה" כי מי שמכין מצות בבית בוודאות אוכל חמץ בפסח... כמו כן, לא תאמינו, אך חיפשתי באינטרנט זמן רב, ולא מצאתי שום מקום שמוכר קמח שנשמר משעת קצירה (המאמר נכתב לראשונה בשנת תשפ"א, ומאז נמצא מקום אחד שמוכר קמח: 'מצות בית אל') וברור שיש כאן קשר בין המועצות הפרו-נוצריות לבין חברות המצות, ויד רוחצת יד, כמו בכל ארגוני הפשיעה והמונופולים למיניהם.

מה יעשה אפוא האדם הכשר אשר מבקש לקיים את מצות חכמים וליהנות בחג?

ובכן, נראה לי שיש פתרון, למורת-רוחם של רודפי הבצע האורתודוקסים למיניהם. ניתן לדעתי לרכוש קמח בחנות טבע איכותית אשר נטחן בטחינה יבשה, דהיינו קמח שלא השרו את גרעיני הדגן במים כדי להקל על טחינתם. ומיד ישאל השואל: והלא לא עמד שם משגיח מצאצאי המינים אשר מקבל משכורות מהמועצה הפרו-נוצרית, כאשר הדגן נקצר ונטחן!

האם העדר משגיח פרו-נוצרי כזה פוסל את הקמח הזה מלהשתמש בו בפסח?

ובכן, לדעתי כלל וכלל לא, ולא רק מפני שהחברות הללו או בעלי חנויות הטבע עומדים תחת פיקוח ובקרה תמידיים; ולא רק מפני שהם יודעים שאיכות מוצריהם חשובה לשמירה על המותג, ושמירה על יוקרת המותג משפיעה השפעה ישירה על הצלחתם הכלכלית; ולא רק מפני שאין להחזיק שום איסור במקום שאין לנו ראיה ברורה שיש מקום לחשוש לו.

אלא, בנוסף לכך, אין לסמוך על שום משגיח מצאצאי המינים ממילא בשום עניין, מפני שהם מקבלים את משכורתיהם מן העסקים שעליהם הם "משגיחים" ... ואיזו מן השגחה זו על עסק אשר משלם לך את משכורתך דרך המועצה הפרו-נוצרית? ואין לי ספק שהמשגיחים מעלימים עין ברוב המקרים – ורק כאשר "מגיעים מים עד נפש", ובמלים אחרות, רק כאשר נמאס לבעלי העסקים העשוקים לשלם דמי חסות למועצות הדתיות, רק אז, ובלב כבד, הם מורידים מהם את הכשרות, אך בענייני הלכה וכשרות גופא, תמיד ניתן למצוא את העמק השווה...

מכל מקום, עדיף לסמוך על שאיפת בעלי העסקים לשמור על מותג איכותי אמין ויוקרתי, מאשר לסמוך על שאיפתם של משגיחי המינות לשמור על הכשרות, שהרי לנגד עיניהם של בעלי העסקים עומד שיקול כלכלי מובהק, ושאילה לעמוד בסטנדרטים גבוהים. לעומת זאת, כנגד מטרתו של המשגיח "להשגיח" עומד שיקול כלכלי עוד יותר מובהק, שהרי אם המשגיח יתעמת עם בעלי העסקים הוא עלול לפגוע במשכורת הקלה שלו – כי אם הוא ירגיז אותם יותר מדי הם עלולים למאוס בו ובשילומי דמי החסות הגבוהים למועצה-הדתית הפרו-נוצרית!

ברם, לא נסתפק בשיקולים שנובעים מ"ספר המדע", דהיינו מן השכל הישר והיושר והמוסר האנושי, אלא, כדי להשתיק את הַיָּדִים נוסיף גם שיקולים הלכתיים, והנה הם לפניכם.

לא מדובר בחמץ של תורה

כאמור, לדעתי גם לפי ההלכה הפשוטה מותר לקנות קמח שנטחן טחינה יבשה ולהשתמש בו להכנת מצות לפסח, וכדי להוכיח זאת לכם נעיין יחדיו בהלכות חמץ ומצה (ה, ט):

"תבשיל שנתבשל ונמצאו בו שעורים או חיטים, אם נתבקעו – הרי כל התבשיל אסור שהרי נתערב בו החמץ. ואם לא נתבקעו – מוציאין אותן ושורפין אותן ואוכלין שאר התבשיל. **שאין הדגן שנבלל או נתבשל ולא נתבקע חמץ גמור של תורה, ואינו אלא מדברי סופרים** – משום שנאמר: 'וַשְׂמֵרְתֶּם אֶת הַמִּצְוֹת' [שמ' יב, יז], כלומר, הזהרו במצה ושמרו אותה מכל צד חֲמוּץ".

הכלל שלמדנו מן ההלכה הזו חשוב מאד, כי לפיו, גרעיני דגן שבאו עליהם מים, אם הם לא נתבקעו – לא מדובר בחמץ של תורה, אלא בחמץ מדברי סופרים! כמו כן, כדי שגרעיני דגן יתבקעו נדרש לשרותם במים לזמן ארוך, וזרזיף מים שנפל עליהם לא יגרום להם להתבקעות. כלומר, גם אם במהלך הקצירה נפלו מעט מים וגרעיני הדגן נתלחלו, מדובר באיסור דרבנן בלבד – ומכיוון שאין אנו יודעים בוודאות שאכן כך אירע והדבר בגדר ספק גדול, שהרי בעלי החנויות מעוניינים למכור מוצר איכותי אשר נטחן בטחינה יבשה, אין להחמיר ולחשוש לזה, שהרי הכלל הידוע הוא: ספק דרבנן – לקולא. לפיכך, ניתן לקנות קמח מחנויות טבע איכותיות בלי שום חשש, ולא ניתנה התורה למלאכי השרת, גם לא לעניין חמץ בפסח.

ואולי בכל זאת יצווחו ההוזים האורתודוקסים...

אמנם, יודע אני גם יודע שיקומו להם כל מיני הוזי הזיות וטועני טענות, אשר יקשו עלי ויאמרו: ושמא נפל מים על הדגן לאחר או במהלך טחינתו? ואז, כבר לא מדובר באיסור דרבנן שספקו לקולא, אלא **לכאורה** מדובר באיסור תורה, שהרי מים שנפלו על קמח הופכים לבצק, ולאחר 24 דקות הבצק מחמיץ! ובכן, אם נפלו טיפות על הקמח במהלך הטחינה אי-אפשר יהיה להסתיר זאת, וכלל איני זקוק למשגיח פרו-נוצרי שימשוך שילומי-שילומים לחינם כדי שיבוא "להשגיח" פעם בכמה שעות או פעם בכמה ימים – שהרי אם הקמח בא במגע עם מים הוא יהפוך לבצק, ולא ניתן להחזיר אותו למצב של קמח! כך שאם אנחנו רואים לנגד עינינו קמח אבקתי ללא גושי בצק, אין לך עדות טובה מזו לכשרות הקמח, ולכך שלא באו עליו מים.

זאת ועוד, גם אם נפלה טיפת מים על הקמח ונוצר גוש חמץ זעיר ביותר שהוא כמובן פחות מכזית, לא מדובר באיסור תורה אלא באיסור דרבנן, כי מדובר **בתערובת** ולא בחמץ גמור בפני עצמו. ואכילת תערובת חמץ כזו בפסח, דהיינו, תערובת ששיעור החמץ שבה הוא פחות מכזית בכדי אכילת שלוש ביצים (כשני אחוזים) הינה איסור דרבנן בלבד (חמץ ומצה א, ו), וכל שכן כשמדובר בשיעור אפסי. וכאמור, בכל מקום שיש חשש לאיסור דרבנן, ספק דרבנן לקולא, וגם כאן, ספק דרבנן לקולא, ולפיכך מותר לדעתי בשופי לרכוש קמח שנטחן בטחינה יבשה.

למדנו אפוא, שאם אין לנו ברירה ועולמם הפרו-נוצרי של צאצאי המינים סוגר עלינו מכל הכיוונים, מותר לנו **לכתחילה** לקנות קמח מחנות טבע איכותית אשר נטחן בטחינה יבשה, וכך גם עולה מדברי רבנו בהלכות חמץ ומצה (ה, י): "לפיכך אמרו חכמים: צריך אדם ליזהר בדגן שאוכל ממנו בפסח שלא יבוא עליו מים אחר שנקצר, עד שלא יהיה בו נְשֵׁם חֲמוּץ". כלומר, "צריך אדם ליזהר" ככל יכולתו, עד כמה שידו מגעת, אך לא להשתגע ולעבור על איסורים אחרים בדרך: כגון לדחוף לקיבתו מצות נקודות שנפסלו מאכילת הכלב, או לבטל את שמחת החג באכילת מצות קרטון אשר מחריבות את המעיים ואת הדעת, או לקנות מצות מרודפי בצע אשר הפכו תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, ומחדירים לנו הפחדות והזיות כדי לעושקנו...

ויודע אני שהוזי ההזיות רודפי הבצע ימצאו עוד הזיות ועוד סיבי-סיבות לאסור, ובכן, כמו שאין גבול לחשש איסור במקום **שאינ** משגיח פרו-נוצרי מפוטם, כך אין גבול לחשש איסור במקום **שיש** משגיח פרו-נוצרי מפוטם – וגם במקום שיש "משגיח" אשר כביכול משגיח, אפשר להעלות חששות לחימוץ הדגן והקמח מתפסח ועד עזה. חכמים הבינו זאת, וכללו לנו כלל גדול: אין להחזיק איסור במקום שאין ראייה ברורה שיש לאסור, כי התורה לא ניתנה למלאכי השרת וזה נכון בכל איסורי התורה, כל-שכן וקל-וחומר **בתערובת חמץ דרבנן** וכאמור לעיל. כללו של דבר, במקום שיש ספק אם ישנם צחצוחי חמץ בתערובת שכל איסורם הוא מדרבנן – אין לחוש כלל, **גם** משום שמדובר בתערובת חמץ שאסורה מדרבנן וספקא דרבנן לקולא, **וגם** משום הכלל ההלכתי לפיו אין להחזיק איסור במקום שאין ראייה ברורה שיש לאסור.

וגדולה מכולן: איזה ערך יש לכל החרדה הגדולה של הדתיים האורתודוקסים שלא לאכול חמץ בפסח, כאשר כל השנה הם מולעטים בהשקפות מינות פרו-נוצריות, מזהמות ומשחיתות?

"עַת לַעֲשׂוֹת לַי הַפְּרוֹ תוֹרָתְךָ"

חשוב להוסיף, שיש מצוה גדולה ורבה להכין מצות מטעם נוסף, והוא: "עַת לַעֲשׂוֹת לַי הַפְּרוֹ תוֹרָתְךָ". כלומר, אפילו אם לא היו לפנינו שיקולים הלכתיים ענייניים להתיר להכין מצות מקמח שנטחן בטחינה יבשה, עדיין הייתי טוען כנגד הכומרים השכירים הפרו-נוצריים: "עַת לַעֲשׂוֹת לַי הַפְּרוֹ תוֹרָתְךָ", שהרי הם הפרו את הדת והפכו את איסור החמץ למחלת סרטן ממאירה, אשר מצדיק את טמטום ההמונים בהזיות פגאניות, וניצול אימתם וחרדתם כדי לעושקם.

לפיכך אמינא, עת לעשות לה': להתנתק מכבלי העולם הדתי הפרו-נוצרי, להוציא את היתד התקועה, לפרום ולקרוע מעלינו את קשר הבצע והאלילות – ואף שמצוה רבה היא כל השנה, במיוחד בפסח היא מצוה גדולה ועצומה! כי כל מהותו של חג הפסח היא להשתחרר מכבלי האלילות ומגוררות ההזיות וטמטום המחשבה, ועשיית צעד לכיוון הדעת והשכל הישר. נעשה אפוא צעד למילוי ייעודנו: "עם חכם ונבון" שיכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש: "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מְמַלְכֵת כֹּהֲנִים וגו' קְדוֹשׁ אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמי' יט, ו). ולרכישת קמח שנטחן בטחינה יבשה כטחינת ימי-קדם (ללא חומרים מרככים) חפשו קמח "מנחת הארץ".

הלביבה שהתחפשה למצה

לוחמי אתר "מלחמת תורה" פרסמו בשנים האחרונות סרטון ביוטיוב שבו הם מראים כיצד להכין מצה במחבת מבלילה של קמח ומים. ובכן, לאחר שהרהרתי לא מעט בדבר, ולאור דברי הרמב"ם בהלכות ברכות (ג, ד) הגעתי למסקנה שמצה שמכינים אותה מבלילת קמח ומים וכפי שמובא בסרטון האמור, ולא מעיסת בצק – כלל איננה בגדר מצה אלא בגדר לביבה שברכתה מזונות (פנקייק). כלומר, אם בוללים את הקמח בהרבה מים, העיסה איננה נקראת עוד עיסה אלא בלילה, וכל שמבשלים אותו במחבת **מבלילה** ולא אופים אותו במחבת **מעיסה** – הינו בגדר לביבה ולא מצה. כמו כן, תהליך הכנת הלביבה הזו לא נקרא אפייה אלא בישול.

ועתה אוכיח את הדברים מפסקו של רבנו הרמב"ם בהלכות ברכות (ג, ד):

"קמח של אחד מחמשת המינין שבישלו בקדירה [דהיינו קמח שנבלל בהרבה מים, כמו שבוללים לביבות – וכמו שבוללים 'לחוח' ופנקייק שברכתם מזונות – וכפי שיובא בדוגמה לקמן], בין לבדו בין שעירבו עם דברים אחרים, כגון **לביבות** וכיוצא בהן [=הנה, בישול בלילת קמח ואפילו שאיננה דלילה במיוחד, כגון 'לחוח', הופכת את העיסה לבלילה, ואת המצה ללביבה] [...] **וכל זה הוא הנקרא 'מעשה קדירה' [...]** ומברך עליו **בורא מיני מזונות**".

ולכן, הואיל ומדובר בלביבה שברכתה מזונות, לא יוצאים בה ידי חובת אכילת כזית מצה בפסח, ואולי אם יאכל ממנה שלוש ביצים בכדי אכילת פרס שאז תהיה ברכתה המוציא, אולי יצא, אך על-כל-פנים מדובר בספק, והואיל ומדובר בספק במצוה דאורייתא אין להקל אלא להחמיר. ובסרטון האמור רואים באופן ברור שמדובר בבלילה דלילה מאד, יותר אפילו מבלילת "לחוח", ולכן לא מדובר באפייה אלא בבישול, והתוצר איננו בגדר מצה אלא לביבה שברכתה מזונות. וכאמור, לא ניתן לצאת ידי חובת כזית מצה בפסח בפנקייק או בלביבה שבושלו במחבת.

והיה אחד שהצגתי בפניו את מסקנותי הללו, אך הוא טען כנגדי שמסקנותי נובעות מ"דיוק לשוני" שגוי... ואיני יודע על מה הוא מדבר, שהרי רבנו אומר מפורשות שלביבות-קמח ברכתן מזונות, כל-שכן הבלילה של "מלחמת תורה" שאפילו לביבות לא ניתן לעשות עמה מרוב דלילותה... כלומר, לא מדובר ב"דיוק לשוני" אלא בעניין מפורש שנוגע למצוה מן התורה.

ברם, אותו אחד לא חדל מלתקוף אותי, והוא הוסיף ואמר כך: "שאלתי הייתה די פשוטה – שתי פיתות זהות: האם ברכתם יכולה להיות שונה בהתאם לצורת הכנתם כן או לא?". וראוי להשיב לו כך: לפי דבריך אין הבדל בין לבוא על נידה או על טהורה, שהרי זו אותה אשה בדיוק...

לאחר הדברים הללו פנה אלי משהו שראה את מסקנותי ואת הקושיות שהועלו כנגדי בעניין ביטול לביבות במחבת, אותו אחד העיר שלוש הערות, **זוה לשונו:**

(א) בדרך כלל מטגנים לביבות בשמן. הלבבות (ברוב השטח שלהן) לא נוגעות ישר במחבת, זה מה שעושה את הטיגון דומה לביטול, לכן לביבות זה כמו מעשה קדירה ומברכים עליהם "מיני מזונות". כאשר אין שום נוזל – זה אפייה ודין כלחם.

(ב) בוודאי צריך בשביל ההלכה ידע מסוים בביולוגיה. איך שלא מגדירים מה זה עץ, צריך לדעת מה גודל על העצים. לפעמים, כשרואים פרי חדש שלא ראו מעולם, קשה לנחש על מה הוא גודל (דרך אגב, בדרך כלל ניכר על לביבה אם טיגנו אותה של שמן או לא).

(ג) אכן, כשיש המון מים ביחס לקמח זה כבר מעשה קדירה ולא לחם (ברוסיה קוראים לזה 'דייסת מן', מפני שהיא רכה ביותר), אבל אם בסופו-של-דבר זה נראה כמו לביבה יותר מדייסה – זה לחם. אני לא יודע איפה הגבול. אולי הגבול הוא בכך שאת הדייסה אפשר לערבב כולה בזמן הכנה, את הלבבות לא.

וכן השבתי לשלוש ההערות הללו:

טרם שאשיבך, עלי לציין שהעובדה שהמצה שהכנתם היא לביבה מפורשת בדברי רבנו, אולי נדמה להם למכני הלבבות שהם חולקים עלי, אך הם חולקים על כללי הלכה מפורשים שנפסקו במשנה-תורה להרמב"ם, דהיינו הם חולקים על כללי הלכה נאמנים שנמסרו באומה איש-מפי-איש עד משה רבנו ע"ה, ולכל הפחות על כללי הלכה שפסקה סנהדרין-אמת.

וביחס לטענה לפיה התוצר הסופי הוא אותו דבר – נניח שאין הבדל בין לביבה לפיתה (דהיינו בין הפנקייק שהוכן בסרטון לבין מצה), ובכן לפי קו המחשבה הזה אין הבדל בין אשה נדה לבין אשה שטבלה לבעלה, שהרי התוצר הסופי הוא אותה אשה, אין שינוי במהותה הפיזיולוגית של האשה... ורבנו בסוף הלכות מקוות כבר ביאר שהטבילה אינה מחדשת בגוף מאומה:

"דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירת הכתוב הן, ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתן והרי הן מכלל החוקים [דהיינו שטעמן אינו ברור וגלוי]. וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים היא: שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים, אלא גזירת הכתוב היא, והדבר תלוי בכונת הלב. ולפיכך אמרו חכמים: 'טבל ולא הוחזק' – כאילו לא טבל", ואף-על-פי-כן רמז יש בדבר

[בטבילה]: כשם שהמכוון ליבו לִיטְהָר, כיוון שטבל – טהר ואף-על-פי שלא נתחדש בגופו דבר, כך המכוון ליבו לְטְהָר את נפשו מטומאות הנפשות, שהן מחשבות האוון והדעות הרעות, כיוון שהסכים בליבו לפרוש מאותן העצות, והביא נפשו במי הדעת – טהר. הרי הוא אומר: 'יִזְרְקֶתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֶטְהָר אֶתְכֶם' [יח' לו, כה].

ואם הטבילה אינה מחדשת בגוף מאומה, ואף-על-פי-כן היא מבחינה בין טמא לטהור – ברור שיש חשיבות לשמירה על כללי ההלכה בכל מצוות התורה, גם אם נדמה למאן-דהו שהתוצאה היא אותה תוצאה ואין צורך להתייחס לכללי ההלכה, אלא לבחון את התוצאה באופן מדעי.

ועתה להשגותיך:

א) השגתך הראשונה מתעלמת אף היא מן ההלכה, ומי התיר לכם אנשי "מלחמת תורה" להמציא כללי הלכה מדעתכם? והלא רבנו פוסק מפורשות: "קמח של אחד מחמשת המינין **שבשילו** בקדירה [...] כגון לביבות" וכו'. כלומר, אין שום תנאי הלכתי שהלביבות יהיו מטוגנות במעט שמן כדי שהן יהיו בגדר של מעשה קדירה, וזו פשוט המצאה שרירותית ושחצנית שאין לה אפילו ריח של יסוד. היא אולי מעידה על ניסיון בטיגון בשמן, אך על אפס הבנה בהלכה.

ב) במקום שיש לנו כללי הלכה מפורשים, אין שום צורך בידע בביוֹלוגיה ולא בשום מדע כאשר באים לפסוק הלכה – אדרבה, מי שעושה כן חוטא חטא גדול לאלהים, כי ההלכה לא ניתנה לנו לעיון מדעי, **אלא לעיון לאור כללי ההלכה**, ולפי דברך ניתן למחוק הלכות רבות מאד מספר התורה, הלכות שאין להם היגיון ביולוגי או פסיקלי, או כל היגיון מדעי אחר שיעלה על לב המתרברבים למיניהם. **כללו של דבר**, המדע נועד לשרת את ההלכה, דהיינו יש להתאימו ולהיעזר בו כדי לשמור על כללי ההלכה, אך חלילה לנו מלהשתמש במדע כדי לדרוס ולרמוס את כללי ההלכה. ומי שעושה כן, **לא פחות מאשר חשוד על המינות!** ואף חשוד הוא על מידת השחץ והגאווה, שהרי מלאו ליבו לבטל ביד רמה וברגל גסה כללי הלכה שנמסרו לנו באומה. כאילו הוא, היחיד, גדול בחכמה ובמניין מן הסנהדרין ומרבנו שפסקו את הכלל הזה. ודבריי הללו נאמרו בעניין דין דרבנן, אך כאשר מדובר בדיון תורה, הרי שמדובר במין ואפיקורוס.

ג) שוב הנך ממציא כללי הלכה מדעתך, משום מה החלטתם שרק דייסה דלילה מאד שלעולם איננה מתקשה היא בגדר "מעשה קדירה" (אגב, אם תבשל אותה יום שלם היא לא תתקשה? וכי שכבת דייסה דקה לא תהפוך למעין פיתה לאחר בישול ארוך? ובצבא אכלתי לא מעט 'פיתות' של דייסת סולת שבושלו זמן ארוך והפכו לשכבה נוקשה), ודברי רבנו בהלכה סותרים ואף מנוגדים לחלוטין לכלל שהמצאתם, שהרי רבנו אומר שאפילו לביבות שיש בהן רק מעט קמח ומעורבים בהם דברים נוספים, דהיינו הן אינן דלילות כלל ועיקר, הן בגדר "מעשה קדירה". וכמו שאמרתי לקודמך, כל-שכן וכל-שכן בלילת הלבִיבָה אשר לה אתם קוראים "מצה".

וביחס להערתך האחרונה: "אני לא יודע איפה הגבול. אולי הגבול הוא בכך שאת הדייסה אפשר לערבב כולה בזמן הכנה, את הלבִיבָות לא". ובכן, אדרבה, אם בלילת לביבות שאינה דלילה ולא ניתן לערבבה דינה כ"מעשה קדירה", כל-שכן בלילת פנקייקים שניתן בקלות לערבבה. ובלילת הלבִיבָה שהוצגה בסרטון זה דלילה עד שאפשר לשתות אותה כמו ששותים שייק.

וכך השיב המעיר, וז"ל: אני לא מבין מה אתה רוצה להגיד. אי אפשר לאפות לחם על מחבת? פעם היו אופים לחם בהדבקות בצק על קירות התנור מבחוץ – מה זה שונה מן המחבת?

וכך השבתי לו: וודאי שהכנת פיתה במחבת היא בגדר אפייה, ועל זה אין חולק. אך זאת בתנאי שמדובר **בעיסת בצק**, כי אם מדובר **בבילית קמח**, הרי שאין זו אפייה אלא בישול, ואין זו פיתה כי אם לביבה או פנקייק, שברכתם מזזונות, ואין יוצאים בהם ידי חובת אכילת כזית מצה. "אל תרבו. תדברו. גְבֵהָה גְבֵהָה יֵצֵא עֵתֶק מִפִּיכֶם כִּי אֵל דְּעוֹת יְיָ וְלֹא תִתְכַּנְּנוּ עֲלֵלוֹת" (ש"א ב, ג).

האם ניתן להכין במחבת מצה מעיסת בצק?

נשאלתי כך: חבר שלי הוא מומחה בתחום האפייה. שלחתי לו את הסרטון שהפנית אליו לגבי האפייה על-גבי המחבת, וזאת תשובתו: חום תנור לחם היקפי נע בין 180–270 מעלות. אפיית פיתות באש גלויה זהה לאפיית מצות, וזה חום היקפי של 300–500 מעלות. במחבת זה מקסימום בישול. אפייה אמיתית שלמוצר כזה, מקצועית, צריכה להיות עם אש גלויה.

להלן תשובתי: השאלה ההלכתית העיקרית שיש לבחון היא: האם לאחר אפיית המצה במחבת, עיסת הבצק עלולה עוד להחמיץ? והואיל והתשובה הברורה היא שהיא לא עלולה להחמיץ עוד, שהרי גם אם נניח את המצה לאחר האפייה במחבת למשך שבוע היא כבר לא תתפח ותחמיץ. לכן, אפיית המצה במחבת כשרה להכנת מצות. יתר-על-כן, בהלכות בכורים (ו, ט) רבנו פוסק באופן מפורש שאפיית עיסת-בצק על-גבי מחבת היא בגדר אפייה, וכ"ך:

"עיסה שנלושה בין או שמן או דבש או מים רותחין, או שנתן לתוכה תבלין, או שהרתיח המים והשליך הקמח לתוכו ולשו – **אם אפייה**, בין בתנור בין בקרקע, **בין על המחבת והמרחשת:** [ושתי אפשרויות יש בהן:] בין שהדביק את הבצק במחבת ובמרחשת ואחר-כך הרתיח באש מלמטה עד שנאפית הפת, בין שהרתיח ואחר-כך הדביק הבצק – כל אלו חייבין בחלה".

סוף דבר

הלביבות של מלחמת-תורה טעימות וקלות להכנה והן מתאימות להכנה יום-יומית בחג הפסח, אך כדי לצאת ידי חובת אכילת כזית מצה יש להכין כמה מצות מעיסת בצק – ולא מדובר רק במצות שמחת החג, שהרי כלבו של דוד אקסלרוד הוכיח שאפילו הכלב נגעל ממצות המכונה האורתודוקסיות ואפילו הוא לא מכניס אותן לקיבתו – ולכן, לא יעלה על הדעת שניתן לצאת בהן ידי חובת אכילת כזית מצה בפסח... ופרצופה היבש והקלוקל של "מצת המכונה", או יותר נכון הדיקט הנקוד אשר נפסל מאכילת הכלב, הוא פרצופה של היהדות האורתודוקסית.

וכך פוסק רבנו בהלכות חמץ ומצה ספ"ו: "וחכמים הראשונים היו מרעיבין עצמן ערב הפסח, כדי לאכול מצה בתאוואה ויהיו מצוות חביבין עליו" – ואיך יעלה על הדעת שניתן לאכול מצת מכונה "בתאוואה"? והלא אין עונש יותר גדול ממנה, אלא ברור לכל בר דעת שחכמים ע"ה היו מכינים מצות רכות וטעימות, אשר לא רק יוצאים בהן ידי חובת המצה, אלא אף מתענגים ומקיימין בהן את מצות עונג החג, "לֶשׂוּם לֶחֶם חֵם בְּיוֹם הַלֶּקֶחַ" (ש"א כא, ז), בתיאבון!

מילואים: הוראות להכנת מצות רכות

מה נדרש?

3 כוסות חד-פעמיות רגילות, וכן כמה מגבות נקיות ויבשות.
קמח שנשמר משעת קצירה (אפשר גם להשתמש בקמח האיכותי של 'מנחת הארץ').
מים שנשמרו בבקבוק מאתמול (אפשר גם מים מינרלים).
קערה עמוקה חלקה מנירוסטה או פלסטיק חלק וכיו"ב, ללישת הבצק.
מגש רחב וחלק מנירוסטה או פלסטיק חלק וכיו"ב, שישמש כמשטח לשיטוח הבצק.
תבנית גדולה (אני השתמשתי בתבנית חד-פעמית מהסוג הגדול ביותר).
סכין חדה לחיתוך הבצק (לא חובה).
מערוך (לא חובה, אני באופן אישי איני משתמש במערוך).
מעט מלח ואפשר לדעת גם תבלינים (לא חובה).
לחמם תנור על מקסימום בחום עליון ותחתון, כ-10–15 דקות.

מה העיקר בהכנת המצות?

ובכן, העיקר הוא מציאת היחס הנכון בין המים והקמח בעיסה, כלומר שהעיסה לא תהיה מצד אחד דביקה או קשה מדי מצד שני, כך שיהיה אפשר ללוש ולעצב אותה בקלות. כמו כן, מעט מדי מים בעיסה יביא לכך שהמצה תהיה יבשה מדי ופחות רכה וטעימה ונוחה לאכילה.

מה חשוב לדעת?

יש לדעת שהסיכוי שהבצק יחמיץ הוא בלתי אפשרי, מפני שרק אם נותנים לבצק לעמוד ללא שום מגע במשך 24 דקות הוא יחמיץ, ודבר זה בלתי אפשרי במהלך הכנת המצות. אגב, ניתן ללוש את הבצק כל היום כולו והוא לא יחמיץ. כמו כן, אפילו יפול עליו דלף של מים טיפה-טיפה כל היום כולו, הוא לעולם לא יחמיץ, וכפסק רבנו בהלכות חמץ ומצה (ה, י) שיובא לקמן.

אופן ההכנה

יש ללוש בעיסות קטנות: למלא כוס חד פעמית אחת במים וכן למלא באמצעות כף 2 כוסות חד-פעמיות בקמח. להריק את הקמח ואז בזהירות את המים לתוך הקערה, ומי שרוצה יכול להוסיף מלח ותבלינים (הערה חשובה: לשים לב היטב שהכף והכוס שמשתמשים בהן לקמח תהיינה יבשות לחלוטין). ללוש היטב עד שהבצק לא יהיה דביק מדי, אם הוא עדיין דביק יש להוסיף מעט קמח, ואם הוא קשה מדי יש להוסיף מעט מאד מים (אני מערבב, ובהמשך גם לש, באצבע אחת, עד שהבצק הופך לעיסה – כך הבצק לא נדבק לידיים ומקשה על הלישה). וכאמור, להבנתי זה העיקר: שהעיסה לא תהיה דביקה מדי אחרת אי אפשר לעבוד איתה.

לאחר-מכן, באמצעות הכף הנקייה והיבשה שנזכרה לעיל לפזר מעט קמח על משטח הלישה (רצוי מגש גדול), וללוש את העיסה לצורת בגט עֶבֶה. לאחר-מכן יש לחלק את העיסה לשתיים (אפשר בסכין חדה, לא משוננת). לאחר-מכן יש ללוש כל אחד מהחלקים לכדור ולהניח אותם

על המשטח לנוח למשך כ-10–12 דקות, בזמן הזה ניתן בינתיים להכין את סבב ההכנה הבא: לשטוף היטב את הידיים, הסכין והקערה ולמלא שוב בכף את שתי כוסות הקמח וכן את כוס המים (לא ניתן כרגע לשטוף את משטח הלישה, שהרי כדורי הבצק נחים עליו בשלב זה).

לאחר ששני כדורי הבצק נחו כ-10–12 דקות, לשטח בידיים או במערוך כל עיסה מן השתיים למצה עגולה שקוטרה כ-15 ס"מ, אם במהלך הלישה העיסות דביקות מעט, יש לאסוף בנגיעה מעט מהקמח שפיזרנו על המשטח ולהדביק אותו על הבצק כדי לייבש את העיסה מעט. עתה, יש להניח את שתי המצות שהכנו על גבי התבנית החד-פעמית (מן הסוג הגדול ביותר), לאחר מכן להכניסן לתנור שחומם מראש ולאפות כ-5 דקות, ולאחר-מכן להופכן לעוד כ-3 דקות.

מה עושים בזמן האפייה?

בזמן שהמצות נאפות, ניתן לשפשף ולשטוף היטב את הידיים, הקערה, המערוך (למי שנעזר בו), הסכין, ומגש הלישה (לא לשכוח לנקות אותו, כי לא ניקינו אותו כאשר כדורי הבצק נחו על המשטח), ולגבם היטב-היטב. ניתן גם להכין את סבב ההכנה הבא, כלומר לשפוך את כוס המים ושתי כוסות הבצק לקערה לערבב וללוש ולתת לעיסה להמתין בינתיים מעט בקערה (יש מספיק זמן לא לדאוג, אין סיכוי להגיע ל-24 דקות שבהן הבצק יחמיץ) לאחר ששתי המצות יצאו ניתן להכין עוד שתי מצות כאמור. אגב, נראה לי שעדיף שתבנית המצות תהיה כמה שיותר בחלקו התחתון של התנור. **הערה חשובה מאד:** הואיל ויש לשים לב היטב לזמנים: לזמני האפייה והשהייה של הבצק, וכן לניקוי הידיים וכל הכלים, הנני מציע להכין מצות כאשר הבית ריק, כך האדם יוכל להתרכז בהכנת המצות ולא יעשה טעויות או ייכנס לספקות.

עד כאן למתכון הכנת המצות, והנני ממליץ להכין כמה מצות לברכה לסעודות חג הפסח, אך את שאר הקמח לשמור לימי החג ולהכין ממנו במהלך הפסח לביבות, דהיינו פנקייקים.

ההלכות הרלבנטיות לאפיית מצות

"דגן שנפל עליו דלף – כל זמן שהוא טורד טיפה אחר טיפה, אפילו כל היום כולו – אינו בא לידי חימוץ. אבל כשפוסק, אם נשתהה כשיעור – הרי זה אסור [...] ואין לשין [...] ולא במים שנשאבו בו ביום, אלא במים שלנו, ואם עבר ולש באחד מכל אלו הרי הפת אסורה [...] כל זמן שאדם עוסק בבצק, אפילו כל היום כולו – אינו בא לידי חימוץ" (הל' חמץ ומצה ה, יא-יג).

"אם שהה כדי שיהלך אדם מיל – כבר החמיץ" (הלכות חמץ ומצה ה, יג). ובפירושו למשנה (פסחים ג, ב) אומר רבנו כח: "וכיוון שאין אנו יודעים אם החמיץ [הבצק] או לאו, נשערנו [...] בזמן הידוע שבכמו אותו זמן יחמיץ הבצק, ושיעורו כדי שיהלך אדם ברגליו הלך בינוני מיל אחד, והוא כדי שני חומשי שעה מן השעות השוות [=שני חומשי השעה הם 24 דקות]".

"מותר לתת התבלין והשומשמין והקצח וכיוצא בהן לתוך הבצק. וכן מותר ללוש העיסה במים ושמן, או דבש וחלב [...]. וביום הראשון [=באפיית המצה לשם מצת המצה] אסור ללוש [...] אלא במים בלבד, לא משום חמץ אלא כדי שיהיה 'לֶחֶם עֲנִי' [דב' טז, ג]" (חמץ ומצה ה, כ). מהלכה זו עולה להבנתי שיש ללוש את מצת-המצה במים בלבד, אך ניתן לתבֵּל אותה.

האם יש ייסורים של אהבה?

בימינו רווחת מאד ההשקפה שהייסורים שחלים באדם, כולם או חלקם, הם ייסורים של אהבה, במאמר זה נלמד שאפילו ההשקפה שמיעוט מן הייסורים הם "ייסורים של אהבה" הינה השקפה שגויה, ושכל הייסורים נובעים מחטא ועוון, דהיינו: אין ייסורים בלא עוון – והשקפה זו נפוצה מאד בדברי הנביאים: "עַל רֹב עֲוֹנֶךָ עָצְמוּ חַטָּאתֶיךָ עָשִׂיתִי אֱלֹהִי לָךְ" (יר' לו, טו). עוד נלמד כיצד עיוותו את ההשקפה השגויה הזו אשר מייחסת לה' עוול, והפכו אותה להזיית מינות חמורה מאד, אשר חוסמת את ההתבוננות האמיתית בייסורים, את השיבה לה' ולדרך האמת, וכן מדרדרת לעבודה-זרה ולהערצת "קדושים" בשר ודם שאינם אלא כומרים מושחתים.

נחל אפוא, במסכת ברכות (ה ע"ב) נאמר: "אמר רבי יוחנן: נגעים ובנים אינן ייסורין של אהבה [=אלא הם ייסורין שנועדו למרק את עוונותיו של האדם]. [...] ובנים לא? היכי דמי? [=באיזה מקרה מות הבנים נועד למרק את עוונותיו של האדם?] אילימא דהוו ליה ומתו, והאמר רבי יוחנן: דין גרמא דעשירה ביר! [כלומר, היו שהניחו שלא יעלה על הדעת שר' יוחנן יסבור שמות הבנים נובע מייסורים של עוון, שהרי הוא בעצמו מתו עליו עשרת בניו. ובמלים אחרות, משום מה היו שסברו, שר' יוחנן לא יודה שהוא קיבל את הייסורים בצדק מדוקדק, אלא יטען שהם באו עליו כדי להרבות את שְׂכָרוֹ, ולכן הם הסיקו שם כך:] אלא, הא [=ייסורים הממרקים את העוונות] דלא הוו ליה [בנים] כלל, והא [=ייסורים של אהבה] דהוו ליה [בנים] ומתו".

וידועה השקפת רבנו במורה (ג, כד) שאין ייסורים בלא עוון, לפיכך ברור, כי לדעת רבנו ההנחה שהניחו בסוגייה הזו שגויה, ולעולם אין להניח שהייסורים אשר באים על האדם הם ייסורים של אהבה. שהרי עינוי האדם ללא תכלית מהותית, רק בשביל להרבות שְׂכָרוֹ, הוא עוול גדול, ואסביר את דבריי באמצעות משל: נניח שאדם מסוים רוצה לקנות לבנו מתנה יפה, וכי יעלה על הדעת שהאב יעניש ויכה קשות את בנו, רק כדי לומר לו אחר-כך: תשמע, ייסרתי והכיתי אותך רק כדי להעניק לך מתנה בעבור הייסורים... האם יש צדק או היגיון בהתנהגות זו?

ויתרה מזאת, מדוע שהאב לא ייתן לבנו את המתנה ללא ייסורים? אם הבן ראוי למתנה, הרי שהאב יעשה עוול אם הוא יעניש את הבן, שהרי הוא ראוי למתנה! ואם הבן אינו ראוי למתנה, סימן שהוא-האב אינו נוהג כשורה, והייסורים שהאב יביא עליו אינן ייסורים של אהבה, אלא ייסורים שנועדו לחנך ולהדריך את הבן לדרך טובה, כדי שהוא יהיה ראוי לחסד ולהטבה!

כמו כן, בהשקפה השגויה: "ייסורים של אהבה" טמונה סכנה גדולה מאד ליסוד השכר והעונש, שהרי תכלית הייסורים היא שהאדם יכה על חטא וישוב לה' יתעלה בכל ליבו ובכל נפשו, וכבר הזהירנו ה' יתעלה שלא נשגה לחשוב שהייסורים לא נועדו לעוררנו לדרך האמת, ואם חלילה נתעלם מהייסורים ונטען שהם חלו בנו במקרה או "מתוך אהבה", יוסיף לנו ה' חלילה מאותם הייסורים פי-שבעה, וכמו שנאמר בספר ויקרא (כו, כא-כד): "וְאִם תִּלְכּוּ עִמִּי קָרִי וְלֹא תֵאָבֹוּ לְשִׁמְעִי לִי וְיִסְפְּתִי עֲלֵיכֶם מִכָּה שְׁבַע כְּחַטָּאתֵיכֶם [...] וְאִם בְּאֵלֶּה לֹא תִּתְּסְרוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי קָרִי, וְהִלַּכְתִּי אִפְּ אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי וְהִכִּיתִי אֶתְכֶם גַּם אֲנִי שְׁבַע עַל חַטָּאתֵיכֶם".

ברור אפוא מדוע לצד ההנחה השגויה הזו בתלמוד שישי "ייסורים של אהבה", מובאת בנחרצות השקפת דת האמת, והיא שאין ייסורים בלא עוון, וכך נאמר בתלמוד שם: "תנא ליה ההוא סבא משום ר' שמעון בן יוחאי: אתיא 'עון' 'עון', כתיב הכא: 'בְּחֶסֶד וְאֱמֶת יִכָּפֶר עֲוֹן' [מש' טז, ו] וכתיב התם: 'וּמִשְׁלֵם עֲוֹן אָבוֹת אֶל חֵיק בְּנֵיהֶם' [יר' לב, יח]". מדברי רשב"י עולה באופן ברור, כי ייסורי הבנים אינם ייסורים של אהבה, אלא ייסורים אשר נובעים מעוונותיו ופשעיו של האדם. עוד מובא בתלמוד שם בשם חכמים: "מי חשיד קודשא-בריך-הוא דעביד דינא בלא דינא?", דהיינו איך יעלה על הדעת שהקב"ה ישפוט בעוול ויעניש אדם בייסורים על לא עוול בכפו?

נמצא אפוא, שההשקפה הידועה שנקראת "ייסורים של אהבה" היא השקפה דחויה! מדוע אפוא מצאנו לה ביטוי בתלמוד? ובכן, נראה שהשקפה זו הייתה נפוצה מאד בבבל בתקופת התלמוד, כמו השקפות שגויות רבות אחרות, כגון האמונה בשדים ובהשפעת המזלות ועוד, ולכן היו שדנו בדברי ר' יוחנן וניסו להטותם מפשוטם. עוד ייתכן, שבשל השתרשותה העמוקה של ההשקפה שהקב"ה מייסר מתוך אהבה, ר' יוחנן העריך שהוא אינו יכול לבטל אותה כליל, ולכן הוא ניסה לבטל אותה ככל יכולתו באופן כמעט מלא, באמרו לעיל: "נגעים ובנים אין ייסורים של אהבה". כלומר, באמירה זו ר' יוחנן עוקר למעשה מן ההשקפה הזו את הייסורים הקשים ביותר: חולאים רעים ומות הבנים, ובמלים אחרות, לדעת רבנו המסקנה שהובאה בגמרא לעיל בעניין "ייסורים של אהבה" איננה על דעתו של רבי יוחנן, אלא על דעת הסובר שהקב"ה עלול לייסר על-מנת להרבות בשכר, וכאמור מדובר בעוול ובהשקפה דחויה.

וככל שהייסורים גדולים יותר כך העוול שאנחנו עלולים לייחס לה' יתעלה גדול יותר, שהרי מי ירצה לסבול ייסורים כאלה גדולים? ולא משנה מה יהיה השכר! כלומר, אדם אשר נתייסר בייסורים כל-כך גדולים כגון בייסורי מות הבנים "כדי להרבות בשכרו", עלול להגיע בקלות לכפירה ולמרידה בה' יתעלה, כמו הבן הטוב והצדיק אשר אם האב יכה אותו קשות רק כדי לתת לו מתנה אחר-כך, הוא כבר לא ירצה את המתנה, ולו כדי שהאב לא יכהו וייסרהו לחינם פעם שנייה, ואף יתבונן מעתה ואילך על אביו כעל אדם רע וסדיסט שנפשו חולה מאד.

מסיבה זו ר' יוחנן בחר לעקור את ההשקפה הזו לכל הפחות בעניינים החמורים, אשר עלולים לגרום לאדם הסובל מייסורים קשים לכפירה ולמרידה בה' יתעלה. לעומת זאת, אדם נבון וחכם וירא אלהים אשר סובל ייסורים גדולים, מבין **שהוא זה אשר הביא אותם על עצמו** בכניעתו למעללי יצרו הרע ולתעלולי תאוות האדם הבהמיות והדמיוניות – אדם שכזה לא יבוא בטענות כלפי ה' יתעלה: מדוע הבאת עלי את הייסורים? כי הוא יודע שהם באו עליו בצדק מדוקדק!

והכרתי בעבר אדם אשר סבל מאד ובמשך שנים ממחלה קשה בריאות, מחלה שגרמה לו להגיע עד שערי מוות. לבסוף נאלצו הרופאים לכתות את שתי ריאותיו, ולהשתיל לו ריאה אחת. ברם, האדם הזה אינו חָדֵל להודות להלל ולשבח לבורא-עולם על ייסוריו הגדולים. והוא אומר במפורש: אם אני יודע שהייסורים הללו מגיעים לי בצדק, כיצד אני יכול לבוא בטענות לבורא-עולם? והלא עלי לנהוג בהיפך הגמור: עלי להודות ולהלל ולשבח לבורא-עולם שמזכך אותי!

צדיק הוא וצדיק דינו.

נחזור לתלמוד, כל הדיון שמובא לעיל לאחר קביעתו של ר' יוחנן, כל הדיון הזה הינו דיון שגוי ודחוי לדעת רבנו, ואין לו מקום – ולפי דעתי הדיון הזה שגוי ודחוי גם לדעת ר' יוחנן, שהרי הוא התכוון לצמצם את חילול השם ולעקור השקפות רעות ככל יכולתו (וכפי שהוא ורב אשי נהגו גם בעניין האמונה בהשפעת המזלות, אשר הייתה מאד מושרשת בימים החשוכים ההם בבבל – ועל כל זאת ועוד ראו נא במאמר: 'בחינת מופעי אמונת האסטרולוגיה בתלמוד הבבלי').

ובמלים אחרות, הדיון שמובא לאחר דברי ר' יוחנן מחליש מאד את קביעתו אשר נועדה לעקור השקפה שגויה לפיה יש לפני ה' יתעלה ייסורים של אהבה – שהרי פשט דברי ר' יוחנן עוקרים את ההשקפה הזו בכל מה שקשור לייסורים הקשים ביותר כולל מות הבנים! אולם, הדיון הזה שראינו אשר מובא לאחר דברי ר' יוחנן, עוקר למעשה את כל דברי ר' יוחנן מתוכן: כאילו מוות של עשרה בנים יכול להיות ייסורים של אהבה, ואם מוות של עשרה בנים יכול להיות ייסורים של אהבה, מדוע נגעים אינם יכולים להיות ייסורים של אהבה? ואיך ההיגיון והשכל הישר?

ובכלל, איזה אדם, ואפילו ירא שמים אמיתי, יהיה מסוגל לאבד עשרה בנים, ולקבל שהקב"ה אמלל אותו בצורה כל-כך קשה מתוך אהבה? הזאת אהבה? האם כך נוהג אוהב? ולא לחינם דווקא ר' יוחנן, שאיבד את עשרת בניו, הוא זה אשר קובע לעיל ש"נגעים ובנים אינן ייסורין של אהבה". לפיכך נראה לי ברור, כי גם לדעת רבנו וגם לדעת ר' יוחנן עצמו לאור פשט דבריו, הוא – ר' יוחנן, סבל את ייסוריו בצדק בשל אי-אלו עוונות ופשעים. והסיבה שהוא סבל ייסורים כל-כך חמורים היא כנראה בגלל שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה, וכל זאת כדי שיבואו לחיי העולם-הבא מזוככים ומצוחצחים, ויזכו לקשור דעתם בצור העולמים. ואוהב ה' באמת ובתמים ישמח בייסורים, שהרי הוא מבין שהעולם הזה כצל עובר, לעומת חיי הנצח.

ועתה לדברי רבנו: בשלוש הפסקות הבאות לקמן הבאתי את דברי רבנו במורה (ג, יז), ובהן הוא שולל לחלוטין את ההשקפה המפורסמת שנקראת "ייסורים של אהבה", וזה דבריו:

"וכן מכלל יסודות תורת משה רבנו, שהוא יתעלה אין עוול לפניו בשום פנים ואופן, ושכל הבא על בני האדם מן הייסורים, או מה שמגיע להם מן הטוב, האדם היחיד או הציבור, **הכל מפני שהם ראויים לכך במשפט הצדק אשר אין עוול בו כלל**, ואפילו ניגף האדם בקוץ בידו וסילקו מיד – הרי זה לו עונש, ואפילו השיג הנאה כלשהי – יהיה זה לו גמול, וכל זה להיותו ראוי לכך, והוא אמרו יתעלה: 'כִּי כָל דֶּרֶךְוֹ מִשְׁפָּט אֶל אֱמוּנָה וְאֵין עוֹל צָדִיק וְיִשְׁרָאֵל' [דברים לב, ד], אלא שאין אנו יודעים היאך נעשו ראויים [בני האדם, לשכר ולעונש שהם מקבלים]. [...]"

ואנחנו סוברים, שכל המצבים האנושיים הללו הם כפי מה שהאדם ראוי לו, **וחלילה לאל מעוול, ואינו מעניש אדם אלא שְׁחִיב עונש**, זהו אשר אמרה אותו תורת משה רבנו, שהכל הולך כפי מה שראוי [דהיינו ה' גומל לצדיקים ומעניש את הרשעים], ועל-פי השקפה זו נמשכים דברי המון חכמינו [=וכוונתו שרובם הגדול והמכריע של חז"ל אחזו בהשקפה הנכונה הזו, וכמו שקאפח מעיר שם, שבמקור, המילה 'המון' חכמינו' עניינה: 'רוב' או 'כמעט כל'], [שהרי] אתה מוצא אותם [את חז"ל] אומרים בפירוש: 'אין מיתה בלא חטא ולא ייסורין בלא עוון' [שבת נה ע"א], ואמרו: 'במידה שאדם מודד בה מודדין לו', וזה לשון המשנה [שוטה א, ז]. [...]"

ונאמרה בדברי חכמים תוספת מסוימת שלא נאמרה בלשון התורה **והוא דברי מקצתם**: 'ייסורין של אהבה' [ברכות ה ע"א, והיא הסוגייה שראינו לעיל], והוא, שלפי השקפה זו אפשר שיבואו על האדם ייסורים לא על חטא שקדם, אלא כדי להרבות שכרו [...] ואין לשון בתורה לעניין זה. ואל יטען ענייני הניסיון: 'וְהָאֱלֹהִים נָסָה אֶת אַבְרָהָם' [בראשית כב, א], ואמרו: 'וַיַּעֲנֵף וַיַּרְעֶבֶק' וגו' [דברים ח, ג], כי עוד תשמע את הדברים בכך [בענייני הניסיונות, לקמן במורה ג, כד].

נמצא אפוא, כי לדעת רבנו ורובם המכריע של חכמי המשנה והתלמוד, מות עשרת בניו של ר' יוחנן היו לו עונש כבד על עוון או עוונות שהיו בידו! ואולי בין עוונותיו היה, שהוא ניסה ללמד את עם-ישראל השקפות נכונות באמצעות הכשרת חלק, ואפילו שולי, מההשקפות הרעות, כגון בעניין השפעת המזלות על חיי האדם ואישיותו, וכן בעניין ייסורים של אהבה כאמור. וביחס לר' יוחנן, אשר הכיר וידע את האמת לאמיתה, היה זה עוון גדול מאד, שהרי למרות שמטרתו הייתה טובה להרחיק את עם-ישראל מדרכי התורה וההבל, סוף-סוף הוא הכשיר, ולו באופן חלקי שולי ומזערי, הזיות מאגיות אליליות. ואגב למדנו מכך על חומרת הסתרת האמת, כלומר, איש אמת אשר יודע את האמת ומסתיר ומטשטש אותה – גדול עונו מנשוא!

לאחר שביארנו את הסוגייה המורכבת הזו ככל יכולתנו, נעבור לעיין מעט בפירושו של רש"י. רש"י-שר"י במסכת ברכות (ה ע"ב) פירש כך: "דין גרמא דעשירה ביר – זה עצם של בן עשירי, שמת לו". ופירושו תמוה מאד, שהרי איך יעלה על הדעת שר' יוחנן ייטול עצם מעצמות בנו ולא יקבור אותה? והוא מנסה להסביר בהמשך פירושו: "ביר – כמו בַר [=בן], וְצָר עצם פחות מכשעורה ממנו בסודרו לעוגמת נפש". כלומר, רש"י אומר שמדובר בעצם קטנה מאד, יותר קטנה מגרגיר שעורה, אשר אותה הוא "צר בסודרו". ואיני מבין מדוע ר' יוחנן יעטוף פיסת עצם כל-כך קטנה (פחות מחמשה מ"מ) בבגד שלם? דהיינו בסודרו? וברור שאם הוא היה באמת שומר על פיסת עצם כל-כך קטנה הוא היה שומר עליה בפיסת בד קטנה ותו לא.

ויתרה מזאת, וכי ר' יוחנן היה אדם שנקשר אל המתים? וכי הוא לא הכיר את ההלכה שאסור להתאבל על המת יותר משלושים יום? כלומר, מה שייך עניין עוגמת-הנפש לר' יוחנן? אדרבה, ר' יוחנן נהג להראות את העצם הזה לאבלים כדי **לעודדם** שניתן להתאושש מייסורים גדולים בהרבה – כך שלא מדובר בעוגמת נפש, להיפך, בְּאוֹת לחיים לשמחה ולתקווה! זאת ועוד, נראה לי ברור שלא מדובר בעצם מגופו של בנו העשירי, אלא בעצם שבנו נהג לשחק עמה, אולי עצם של עוף או בהמה, ונראה די ברור שאלה היו צעצועי הילדים הקטנים בימי קדם.

עוד מפרש רש"י במסכת ברכות שם: "דהוו להו בנים ומתו – הוו להו יסורין של אהבה, שהאבלות מכפרות על עוונותיו". ובדבריו יש סתירה מיניה וביה, שהרי אם בניו של ר' יוחנן מתו וייסוריו היו בגדר "ייסורין של אהבה", מדוע הוא אומר שהאבלות מכפרות על עוונותיו? והלא רש"י טוען שמיתת בניו של ר' יוחנן הייתה ייסורים של אהבה, איך הם הפכו להיות ייסורים אשר מכפרים על עוונות? זאת ועוד, בפירושו שקדם לפירוש הזה הוא אומר כך: "וגברא רבא כרבי יוחנן לא באו לו יסורין שאינן של אהבה". לפיכך נראה, שבשל רמתו המחשבתית הנמוכה הוא החליט לערבב את הכל ביחד, ועליבות ספרותית ופרשנית שכזאת שמורה רק לסכלים.

עיוותו הפרו-נוצרי של רש"י

ראינו אפוא בתלמוד השקפה דחוויה לפיה הקב"ה מייסר כדי להרבות בשכר. ברם, רש"י עיוות את ההשקפה הזו והפך אותה להזיה פרו-נוצרית חמורה: "וגברא רבא כרבי יוחנן לא באו לו ייסורין שאינן של אהבה", כאילו לא יעלה על הדעת שאדם גדול יחטא ויסבול ייסורים קשים!

וברור שפרשנותו של רש"י נועדה לשלוש מטרות מרכזיות: (1) להחדיר את תפישת "הערצת הקדושים" שיסודה בקרב הנוצרים המושחתים, אשר רוממו את כומריהם במטרה לשוות להם מעלה דמיונית של אלהים עלי-אדמות, כי רק בדרך זו ניתן להחדיר את דעותיהם והשקפותיהם העקומות והעקושות, ולשלול בחינה מדעית נטולת הזיות ודעות קדומות; (2) כמו כן, החדרת "קדושתם" האלהית של כומריהם נועדה להעניק להם מעמד מרומם ונשגב שתכליתו להצדיק את מימונם בעושק הדלים; (3) השקפה זו נועדה לכסות על מעלליהם ועל שחיתותם המוסרית, שהרי אם יבואו עליהם חולאים רעים וייסורים קשים, הדבר יפגע בתדמיתם כבני האלהים אשר אינם שוגים וחוטאים לעולם... לפיכך, הנוצרים והמינים עיוותו לחלוטין את ההשקפה השגויה מעיקרא, דהיינו שיש ייסורים של אהבה, והוסיפו עליה השקפה נוספת שלא תעלה על הדעת, והיא **שלעולם** ייסורי הצדיקים והגדולים (המדומים) הם ייסורים של אהבה, ומטרתם בזה היא לכסות על ערוותם ולתעתע בהמון שלא יתהו ויבחנו את דרכיהם ומעשיהם של אליליהם.

"זָכַר נָא מִי הוּא נָקִי אֲבָד וְאִיפָּהּ יִשְׁרִים נִכְחָדוּ" (איוב ד, ז).

נעבור עתה לעיין בדברי רבנו במורה (ג, כד) בעניין מהות הייסורים:

"אבל מה שמפורסם אצל בני אדם מעניין הניסיון, והוא שה' מביא ייסורים על האדם בלי שיקדם לו חטא כדי להרבות שכרו, הרי יסוד זה לא נזכר בתורה בלשון מפורש כלל, ואין בתורה מה שפשוטו מורה על עניין זה, זולתי במקום אחד מששת המקומות ואני אבאר עניינו. **והיסוד התורני היפך השקפה זו, והוא אמרו יתעלה: 'אַל אֲמַנְהָ וְאִין עָוֹל'** [דב' לב, ד], וגם לא כל החכמים סוברים השקפה זו ההמונית [כלומר, מי שאחז בהשקפת ההבל הזו הם בעיקר עמי הארצות], לפי שכבר אמרו [חז"ל]: 'אין מיתה בלא חטא ואין ייסורין בלא עוון' [שבת נה ע"א], **וזו היא ההשקפה שראויה להיות הדעה של כל תורני בעל שכל**, לא שייחס עוול לה' – יתעלה מכך – כדי שיקבע בליבו זפות ראובן מן החטאים ותמותו, ושאינו חייב מה שאירע בו".

וקאפח מוסיף שם: "מייחס לה' עוול – שהוא מייסר בלי עוון כדי שפלוני או אלמוני, שהם בעינינו צדיקים, יישארו כך בעינינו". קאפח רומז בזה לעיוות ההשקפה שהזכרנו לעיל, כלומר: לא רק שהאדם אשר מתבונן על המתייסר סבור שה' מייסר בלי עוון ומייחס לה' עוול, ולא רק שהוא סבור שרבו "הגדול" המתייסר הוא צדיק תמים, וכך הוא לעולם לא יבין שרבו מתעה אותו בדרכי הבל ועבודה-זרה – אלא שהוא גם מתעלם מן העובדה הפשוטה: שגם רבו הנערץ עליו הוא בסך הכל בשר ודם, גוף נגוף מלא אספסוף – ובהזיה הזו הוא מזהם את מחשבתו במינות, כי הערצה כזו כלפי בשר ודם, היא למעשה בגדר עבודה-זרה, שהרי המחשבה שאדם מסוים הוא בדרגת מלאך-שרת שאינו חוטא כלל, היא השער והמבוא להפיכתו לאליל.

אמנם, גם רס"ג שגה בהשקפה שהקב"ה עלול לייסר מאהבה כדי להרבות שכר, אך הוא בשום פנים לא נסחף להזיות הפרו-נוצריות שהרכיבו עליה המינים וצאצאיהם ודומיהם. וכאמור, השקפת-עוול שגויה זו עוֹתָה לבלי היכר, והמוטציה המעוותת שלה משמשת את ראשי וגדולי המינים כדי להתעות את ההמונים הנבערים שהולכים אחריהם בעיוורון מוחלט, ואסביר עוד את הדברים: גדולי המינים ועוזריהם אינם מסתפקים בשגיאתו של רס"ג, שיש **מקרים מסוימים** שבהם הקב"ה מייסר את הצדיקים כדי להרבות בשכרם, אלא, הם קובעים שכל ייסוריהם של האלילים והאֵטִים הנגעלים שלהם הינם ייסורים של אהבה! ובמלים אחרות, הם מטמטמים את צאן מרעיתם בהזיה שגדוליהם המהובלים והמיובלים **לעולם אינם שוגים וחוטאים!** וכמו שרש"י אומר לעיל: "וגברא רבא כרבי יוחנן לא באו לו יסורין שאין של אהבה". ואם בכל זאת ההמון יתהו לנגד הייסורים הקשים שחלים בגדוליהם, הם כמובן יסבירו שלא מדובר בייסורים שנועדו למרק עוונות קשים חלילה, אלא בייסורים שמוכיחים שגדוליהם אהובים ורצויים לפני ה' יתעלה, שהרי הקב"ה מייסרם כדי לשלם להם שכר גדול ועצום!

ואגב הדברים למדנו יסוד חשוב נוסף: עד כמה יש להתרחק מלימוד התלמוד למי שאינו יודע את יסודות הדת הטהורים ואת השקפותיה הישירות! כי מי שמתבונן בתלמוד כגוש אחד או כמכלול שלם של תורה-שבעל-פה שנאמרה למשה בהר סיני, עלול לאמץ גם את ההשקפות הדחיות הרבות שבו ולהפוך אותן ליסודות הדת (וראו: 'האם לדעת רבנו צריך ללמוד גמרא?'). ויתרה מזאת, הוא עלול אף **לעוות אותן** ולהפוך את ההשקפות הדחיות הללו לסם המוות, דהיינו להשקפות מינות ועבודה-זרה! וכמו שעשו שר"י ותלמידיו הפרו-נוצרים לדורותיהם, וכך נאמר במינים הארוכים: "מאי דכתיב 'זאת התורה אשר שם מִשֶׁה' [דב' ד, מד], למימינים בה – סמא דחיי, למִשְׁמָאִילִים בה – סמא דמותא [הוא סמא דמינותא]" (יומא עב ע"ב).

סוף דבר

להלן סיכום השתלשלות ההשקפה הדחיה הנדונה, ועיוותה והפיכתה להשקפת מינות:

היו אמוראים ששגו לחשוב, שר' יוחנן מתנגד להשקפה שמיתת בנים נובעת מעוון, ותמוה מאד איך הם למדו זאת מדברי ר' יוחנן: "דין גרמא דעשיראה ביר", שהרי ניתן בשופי להבין, שר' יוחנן בסך-הכל ביקש לעודד את האבלים שניתן להמשיך בחיים לאחר האסון הגדול. מכל מקום, מהנחתם השגויה של האמוראים, אשר בסך הכל אמרו שרבי יוחנן מתנגד לרעיון שמיתת הבנים עלולה לנבוע מעוון, רש"י קפץ להסיק מסקנה אשר כלל לא נאמרה בתלמוד, והיא, שאדם גדול כר' יוחנן, לא יעלה על הדעת שהוא יפשע ויחטא כלל! וכלשונו של רש"י: "וגברא רבא כרבי יוחנן לא באו לו יסורין שאין של אהבה". והמינים וצאצאיהם שבאו אחרי רש"י לקחו את שגיאתו והפכו אותה לשגיאה עוד יותר גדולה, כלומר, לא רק ביחס לר' יוחנן שהיה חכם גדול באמת, אלא גם ביחס לכל גדולי המינות המהובלים, ומכיוון שכולם אינם טועים ושוגים לעולם, כל דבריהם ומעשיהם הם דברים שיוצאים ישירות מפי-הגבורה!

ולאחר שהם החדירו לנו את ההזיה שהם גדולים ממשה רבנו – שהרי הם אינם טועים לעולם וכל דבריהם מפי הגבורה – נפתח בפניהם השער להחדיר הזיות מתועבות ואף להרשיע בחדרי

חדרים בפשעים נוראיים! כי מי יאמר להם מה תעשה ומה תפעל? האם מישהו יכול להתבונן בעין ביקורתית על פעלו של הקב"ה או למתוח ביקורת על פסוקי התורה? כלומר, סמכות הוראותיהם הינה כסמכות הוראותיו של בורא-עולם, שהרי הם כאלהים שאינם טועים לעולם! וברור שהם גדולים ממשה רבנו וכל-שכן מכל נביאי ישראל ע"ה, שהרי אפילו משה רבנו חטא! ואם הם גדולים כאלהים, לא ניתן להוכיח אותם או לערער על דבריהם ומעשיהם, ואפילו בטיעונים הגיוניים ומבוססים, שהרי איך אפשר למתוח ביקורת על אלוה שאינו טועה לעולם, ושכל דבריו ומעשיו מפי-הגבורה? "אין צדיק בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחָטָא" (קה"ז, ב).

סוף דבר, אין ספק שחובה לעקור עבודה-זרה מארצנו, אך יש רק שתי דרכים לשפוך אור על כזבי המינים, להילחם במעלליהם ובתעלוליהם, ולנתץ את דת המינות והאלילות אשר עושקת ומחללת את דת האמת: **הדרך הראשונה** היא לכפור בכל תורת משה, ולטעון שדת משה היא דת שקרית חשוכה ונגעלה, ויש לא מעט ראיות לכך מדברי וממעשי "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות. ברם, יש **דרך נוספת והיא הנכונה**: להוכיח ש"חכמי ישראל" הללו, ובראשם רש"י – ראש פרשני ההגשמה, תעו והתעו אותנו בהזיות המינות, המאגיה והאלילות. ורק בדרך הזו ניתן לכוון ממלכת כהנים וגוי קדוש, ולהשיב את עם-ישראל לדרך האמת.

מילואים: שאלה ותשובה

נשאלתי כך: אמרת שר' יוחנן נענש במות בניו, אך בורא-עולם הבטיחנו שלא יקרה כך: "לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות איש בְּחַטָּאוֹ יוֹמָתוֹ" (דב' כד, טז). **תשובה:** לדעת רבנו 'אין ייסורים בלא עוון', מסקנה, הייסורים והצער שבאו על ר' יוחנן בשל מות עשרת בניו, היו לו ייסורים על עוון או עוונות מסוימים. ולעצם שאלתך, כאשר הבנים קטנים ועדיין אין בהם דעת, דהיינו לפני גיל שלוש-עשרה, מיתתם וייסוריהם נובעים מעוונותיו של האב, כי הם נחשבים לרכושו, וייסוריהם הם למעשה ייסוריו, שיש והקב"ה מייסר את האדם בפגיעה ברכושו בעקבות עוונותיו, ראה: "בחינת אמונת גלגול הנשמות – חלק ב", שם בפרק ו.

כמו כן, גם אם הבנים גדולים ובני דעת והם מתו או מתייסרים כתוצאה ממעשיהם שלהם, כל צער וייסורים שיבואו לאב בעקבות ייסוריהם, הם כתוצאה מעוונותיו שלו. וככל שהאדם נוטה יותר להזיות ומתרחק מה' יתעלה, כך הוא יתרחק מלהבין שהייסורים בצדק מדוקדק ושכל מה שה' עושה הוא לטובה – ולכן צערו וייסוריו יהיו גדולים יותר ויותר. הוי אומר, ככל שבוח שכלו של האדם חלוש יותר וריחוקו מה' גדול יותר, כך יחסו למות בניו ובנותיו יהיה קשה יותר.

"הַצֹּר תָּמִיד פְּעֻלָּה כִּי כָל דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט אֶל אֱמוּנָה וְאֵין עוֹל צָדִיק וְיִשְׁרָאֵל הוּא" (דב' לב, ד). "אֵין יי חָקֵר לֵב בַּחֲנוּ כְלִיּוֹת וְלִתֵּת לְאִישׁ דְּרָכָיו כְּפָרִי מַעֲלָיו", "גָּדֹל הָעֶצֶה וְרַב הָעֲלִילָה אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פִּקְחוֹת עַל כָּל דְּרָכֵי בְנֵי אָדָם לִתֵּת לְאִישׁ דְּרָכָיו וּכְפָרִי מַעֲלָיו" (ירמיה יז, י; לב, יט), "וְרִיב לִי עִם יְהוָה וְלִפְקֹד עַל יַעֲקֹב דְּרָכָיו כִּמְעַלְלֵי יוֹשִׁיב לוֹ" (הושע יב, ג). "לֵכֶן אֲנִשִּׁי לֵבִי שְׁמַעוּ לִי חֲלֵלָה לְאֵל מִרְשָׁע וְשָׂדֵי מַעוֹל, כִּי פָעַל אָדָם יִשְׁלֹם לוֹ וּכְאֲרֵחַ אִישׁ יִמְצָאנוּ, אֵף אֲמַנְכֶם אֵל לֹא יִרְשִׁיעַ וְשָׂדֵי לֹא יַעֲזֹב מִשְׁפָּט" (איוב לד), "אֱוִלִּים מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם וּמַעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ" (תה"ק, קז, יז). "יְיָ מָה אָדָם וַתִּדְעֵהוּ בֶן אָנוּשׁ וַתִּחַשְׁבֵהוּ, אָדָם לְהִגָּל דָּמָה יָמָיו כִּצֵּל עוֹבֵר" (תה"ק, קמד, ג-ד).

מילואים: עוד מדברי חכמים בסוגיה הנדונה

מיד לאחר שמובאים דברי הפרשנות הדחויים והדחוקים לקביעתו החד-משמעית של ר' יוחנן, חכמי התלמוד נחלצים לשלול את ההשקפה שיש ייסורים של אהבה, והנה הדברים שם:

"רבי חייא בר אבא חלש [=חלה], על לגביה [=בא לבקרו] רבי יוחנן. אמר ליה: חביבין עליך יסורין? אמר ליה: **לא הן ולא שכרן**. אמר ליה: הב לי ירך! יהב ליה ידיה ואוקמיה. רבי יוחנן חלש, על לגביה רבי חנינא. אמר ליה: חביבין עליך יסורין? אמר ליה: **לא הן ולא שכרן**. אמר ליה: הב לי ירך! יהב ליה ידיה ואוקמיה. [...] רבי אלעזר חלש, על לגביה רבי יוחנן [...] אמר ליה: חביבין עליך יסורין? אמר ליה: **לא הן ולא שכרן**. אמר ליה: הב לי ירך, יהב ליה ידיה ואוקמיה".

ושלוש פעמים נאמר שאין האדם רוצה בייסורים של אהבה, כי עוול הוא לו. וייתכן שיש במדרש זה רמז לספק מסוים שהיה בקרב החכמים בעניין זה, ובסופו של דבר הודו לדרך האמת.

***

ומיד בהמשך שם מובא סיפור מעניין על רב הונא אשר עיקר תכליתו ללמד על כך שאסור לגנוב אפילו מן הגנב, ואפילו מן הגנב שגונב ממך באופן קבוע! והנה האמור בגמרא שם לפניכם:

"רב הונא תקיפו ליה ארבע מאה דני דחמרא, על לגביה [...] רבנן [...] ואמרו ליה: לעיין מר במיליה. אמר להו: ומי חשידנא בעינינו? אמרו ליה: **מי חשיד קודשא-בריך-הוא דעביד דינא בלא דינא?** אמר להו: אי איכא מאן דנשמע עלי מילתא, לימא. אמרו ליה: הכי שמיע לן דלא יהיב מר שיבשי לאריסיה. אמר להו: מי קא שביק לי מידי מיניה? הא קא גניב ליה כוליה! אמרו ליה: היינו דאמרי אינשי: 'בתר גנבא גנוב, וטעמא טעים'. אמר להו: קבילנא עלי דיהיבנא ליה. איכא דאמרי: הדר חלא והוה חמרא, ואיכא דאמרי: אייקר חלא ואיידבן בדמי דחמרא".

ביאור הדברים: רב הונא החמיצו לו ארבע מאות חביות יין, נכנס אצל החכמים והם אמרו לו שעליו לפשפש במעשיו. השיב להם רב הונא: האם אני חשוד בעיניכם על דבר עבירה? השיבו לו החכמים: **האם הקב"ה חשוד בכך שהוא עושה משפט בלא דין?** אמר להם: אם יש מישהו ששמע עלי דבר-מה שיאמר אותו. אמרו לו: שמענו שאינך נותן לאריסך את חלקו בזמורות הגפנים של הכרם שהוא מעבד בעבורך. השיב להם רב הונא: וכי הוא משאיר לי משהו מיבול הכרם? והלא הוא גונב לי את כולו! אמרו לו חכמים: הוא אשר אומרים האנשים: לאחר הגנב גנוב וטעם הגניבה אתה טועם. כלומר, גם מי שגונב מן הגנב חוטא בגניבה האסורה בתורה. אמר להם רב הונא: מקבל אני עלי שאתן לאריסי את חלקו ביבול זמורות הגפנים. ולאחר שרב הונא שב בתשובה נאמר שהקב"ה מחל לו: יש אומרים שהחומץ הפך ליין, ויש אומרים ששער החומץ עלה עד שמחירו היה כמחירו של היין, כך או כך הקב"ה השיב לרב הונא את ממונו (וברור שהטעם המציאותי הוא הפרשנות הפשטנית והטעם הניסי האמור הוא דברי גוזמא).

ועיקר מטרת הסיפור ללמדנו שדעת החכמים היא ש"אין ייסורין בלא עוון", ולכן הובא הסיפור הזה בעניין רב הונא בסמוך, ללמדנו שהשקפת האמת שנקבעה היא ש"אין ייסורים בלא עוון" ... "הנפיש החטאת היא תמות [...] לכן איש פדרכיו אִשְׁפֹּט אֶתְכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל" (יח' יח).

הריני כפרת משכבו

נשאלתי כך: אודה אם אוכל לקבל הסבר לגמרא במסכת קידושין דף לא ע"ב, שם נאמר בעניין כיבוד אביו: "במותו כיצד? היה אומר דבר שמועה מפיו לא יאמר: 'כך אמר אבא', אלא: 'כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו'. והני מילי תוך שנים-עשר חדש, מכאן ואילך אומר: 'זכרוננו לברכה לחיי העולם הבא'". מה הכוונה "הריני כפרת משכבו" ולמה רק שנים-עשר חודש?

תשובה: הלכה זו נקבעה במסגרת הכבוד שחייב הבן כלפי אביו, וכפסק רבנו בהלכות ממרים (ו, ז): "וחייב לכבדו אפילו לאחר מותו, כיצד? היה אומר שמועה מפיו, לא יאמר: 'כך אמר אבא', אלא אומר: 'כך אמר אבא מרי, אני כפרת משכבו'. במה דברים אמורים? בתוך שנים-עשר חודש שלאחר מיתתו, אבל אחר השנים-עשר חודש, אומר: 'זכרוננו לחיי העולם הבא'". באמירה "אני כפרת משכבו" הבן למעשה מבטא את הכבוד הגדול ביותר, דהיינו שהוא בחייו יהיה כפרה תחת הקבר של אביו, ובמלים אחרות, קברו-משכבו של אביו חשוב יותר ונעלה יותר מאשר הוא-עצמו דהיינו הבן. וברור שמדובר בגוזמה שכל תכליתה לכבד את זכר האב.

וחייבו את הבן להתנסח באופן הזה כלפי אביו אך ורק בשנים-עשר החודשים הראשונים, מפני שבשנים-עשר החודשים הראשונים שלאחר מותו, חכמים ע"ה חייבו את הבן במנהגי אבלות ייחודיים, שנועדו לכבד באופן מיוחד את זכר האב, ובמסגרתם חייבוהו להזכירו באופן הזה.

ומצאנו כפרה שמשמעותה כבוד ויקר בדברי הנביא ישעיה (מג, א-ו): "וְעַתָּה כֹּה אָמַר יְיָ בְּרָאָהּ יַעֲקֹב וְיִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֵל תִּירָא כִּי גִאֲלִיתִי קְרָאתִי בְּשִׁמְךָ לִי אֶתָּה, כִּי תַעֲבֹר בְּמִים אֶתָּה אָנִי וּבְנֵהֲרוֹת לֹא יִשְׁטָפוּךָ כִּי תֵלֵךְ בְּמֹאֵשׁ לֹא תִכְוֶה וְלִהְבֶּה לֹא תִבְעַר בָּךְ, כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעֶךָ נִתְּתִי כִפָּרָה מִצָּרִים כּוֹשׁ וּסְבֵא תַחֲתֶיךָ, מֵאֲשֶׁר יִקְרָתְךָ בְּעֵינֵי נִכְבְּדָתְךָ וְאֲנִי אֶהְבֵּתִיךָ וְאַתָּה אָדָם תַּחֲתֶיךָ וְלֹאֲמִים תַּחַת נִפְשָׁךְ, אֵל תִּירָא כִּי אֶתָּה אָנִי מִמְזִרְחַ אֲבִיךָ יִצְחָק וּמִמַּעַרְב אֶקְבָּצֶךָ, אֲמַר לְצַפּוֹן תִּבְנִי וְלַתִּימָן אֵל תִּכְלְאִי הִבֵּי־אִי בְנִי מִרְחוֹק וּבְנוֹתִי מִקְצֵה הָאָרֶץ".

לעומת זאת, קארו הקראי פירש שם: "אני כפרת משכבו – עלי יבוא כל רע הראוי לבוא על נפשו, מכאן ואילך כבר קיבל מה שקיבל שאין משפט רשעי ישראל בגיהנום אלא שנים-עשר חודש". ודבריו חידוש פרו-נוצרי רע מאד, כאילו הקב"ה מענה את הבן בעולם-הזה כדי להקל ולצנן את אש הגיהנום ששורפת את אביו הרשע – וזה עוול נוראי, כאילו הקב"ה מייסר אדם (יש"ו) כדי לכפר על עוונותיהם של אחרים... וכמובן שיש בזה גם כפירה בתורה: "לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות איש בחטאו וימתו", "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וינשר הוא" (דב' כד, טז; לב, ד). כמו כן, סוף דבריו של קארו מעידים כאלף עדים על-כך שהוא היה מתופשי אגדות חז"ל כפשוטן, ובעניין זה ועוד, ראו: "דין רשעים בגיהנום שנים-עשר חודש?"; "בחינת אמונת גלגלי הנשמות (חלק ב)", פרק ט.

"אני יי חקר לב בחן כליות ולתת לאיש כדרכיו כפרי מעלליו", "גדל העצה ורב העלילה אשר עיניו פקחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו" (יר' יז, י; לב, יט).

טבילת כלים – מגזרה להזיה

צאצאי המינים בימינו מחמירים מאד-מאד בדין טבילת כלים, כאילו שימוש בכלים שלא הוטבלו חמור כאכילת טָרֵף או כחילול שבת. רבים מהם נוהגים לפרק כלים חשמליים לחלקים קטנים ולהטביל אותם במקווה. מדהים אותי לראות כיצד הם **גם** מחללים-נְשִׁים-שמים באופנים חמורים בהפיכת תורת אלהים חיים לקורדום-חוצבים, **גם** מחרפים ומגדפים את הַשֵּׁם הנכבד והנורא בדבקותם באמונות-הבל מתועבות ובאימות הזיות אליליות, **גם** שוגים בעבודה-זרה גופה כגון בהפיכת גדוליהם החיים והמתים לשיקוצים, **וגם** מוחקים את כל יסודות הדת המחשבתיים וגוזרים את עצמם בגדרות של מינים וכופרים – אך יחד עם זאת, הם מחמירים בדינים קלים מאד כאילו מדובר ביסודי התורה היסודיים! והסוריאליזם הזה מעיד על דבר אחד: **מינות!**

סכלות המחמירים באה לידי ביטוי בעניין נוסף: המחמירים האורתודוקסים, שמוחקים את יסודות הדת המחשבתיים אך נזהרים להטביל כלים השכם והערב, מברכים בשם ומלכות על הטבילה אף שהדבר כלל לא נזכר במקורות התורה-שבעל-פה הקדומים והנאמנים. כלומר, הם מוסיפים חילול על חילול – שהרי לא רק שהם מסלפים את דת משה, הם גם עוברים על מצות לא-תעשה חמורה שהוזכרה עליה בהר סיני: "לא תשא את שם יי אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא".

והנה לפניכם פסק רבנו בהלכות ברכות (א, טו) בעניין המברך ברכה שאינה צריכה: "כל המברך ברכה שאינה צריכה, הרי זה נושא נְשִׁים שמים לשווא והרי הוא כנשבע לשווא, ואסור לענות אחריו אמן", ועל חומרת שבועת השווא ראו פסק רבנו בהלכות שבועות (יב, א–ב):

"אף-על-פי שלוקה הנשבע לשווא [...] אין מתכפר להן עוון השבועה כולו, שנאמר: 'לא יִנָּקֶה יי' [שמות כו, ו; דברים ה, י] – אין לזה ניקיון מדין שמים עד שייפרע ממנו על השם הגדול שחילל, שנאמר: 'וְחִלַּלְתָּ אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יי' [ויקרא יט, יב]. לפיכך צריך אדם להיזהר מעוון זה יותר מכל העבירות. עוון זה מן החמורות הוא, כמו שביארנו בהלכות תשובה, אף-על-פי שאין בו לא כרת ולא מיתת בית דין, יש בו חילול השם המקודש שהוא גדול מכל העוונות".

א. טעם הגזרה

בהלכות מאכלות אסורות (יז, ב–ו) נאמר: "הלוקח כלי תשמיש סעודה מן הגויים מכלי מתכות וכלי זכוכית, דברים שלא נשתמש בהן כל עיקר מטבילין במי מקווה ואחר-כך יהיו מותרין לאכול בהם ולשתות [...] וכולן שנשתמש בהן [...] עד שלא הטביל – מותר [וממשיך רבנו:]

טבילה זו שמטבילין כלי הסעודה הנלקחין מן הגויים ואחר-כך יתָּרוּ לאכילה ושתייה, אינן לעניין טומאה וטהרה, אלא מדברי סופרים, ורמז לה: 'כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהַר' [במ' לא, כג], מפי השמועה למדו, שאינו מדבר אלא בטהרתן מידי גיעולי גויים [בטהרת הכלים מבליעת איסורים], לא מידי טומאה, שאין לך טומאה שאינה עולה אלא על-ידי האש [=אין לך טומאה שהאש מטהרת אותה] – וכל הטמאין: בטבילה עולין מטומאתן, וטומאת מת: בהזיה וטבילה – ואין שם אש כלל אלא לעניין גיעולי גויים [מאכלים אסורים הבלועים בכלים]. וכיוון

שכתוב: 'וְטָהַר', אמרו חכמים: הוסף לו טהרה אחר עבירתו באש להתירו מגיעולי גויים [כלומר, הוסף לו טהרה, אחר שהוא עבר באש שהתירתו מגיעולי גויים, דהיינו מאיסורים בלועים].

לא חייבו בטבילה זו אלא כלי מתכות של סעודה הנלקחים מן הגויים, אבל השואל מן הגויים או שמשכן הגוי אצלו כלי מתכות – מדיח או מרתיח או מלבן [לטהרם מגיעולי גויים, דהיינו מאיסורים בלועים] ואינו צריך להטביל [לא חלה עליו גזרת חכמים ע"ה]. וכן כלי חרש החדשים אינו צריך להטביל, אבל השועין באבר [=בעופרת], הרי הן ככלי מתכות וצריכין טבילה".

עד כאן ההלכות. ויש לשאול: מדוע חכמים גזרו שיש להטביל כלים חדשים שנקנו מן הגויים? והלא אין בכלים חדשים איסורים בלועים, ואף אם היו, מה תועיל להם טבילה במקווה צונן?

ובכן, נראה לי ברור שהגזרה הזו נועדה להרחיק את עם-ישראל מלהתערב בגויים. כלומר, להוסיף תזכורת לאדם היהודי בשעה שהוא בא במגע ונושא ונותן עם הגויים, וזו נועדה להזכיר לו שתהום מוסרית ערכית ומחשבתית פעורה בינו לבין הגוי, ושייזהר מאד שלא ללמוד מאורחות חייו של הגוי: לא ממעשיו, לא מהנהגותיו, לא מסגנונו, וכמובן לא מהשקפותיו: "וְלֹא תִלְכוּ בְּחֻקֵּי הַגּוֹי אֲשֶׁר אֲנִי מְשַׁלַּח מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת כָּל אֱלֹהֵי עֲשׂוֹ וְאֶקְּץ בָּם" (ויקרא כ, כג).

ועוד בעניין חשיבות ההרחקה מן הגויים ראו נא את פסק רבנו בהלכות עבודה-זרה (י, ו): "וכן אסור לספר בשבחן [של הגויים] ואפילו לומר כמה נאה גוי זה בצורתו, קל וחומר שיספר בשבח מעשיו, או שיחבב דבר מדבריהם: שנאמר: 'וְלֹא תִחַגְּם' [דב' ז, ב] לא יהיה להם חן בעיניך, **מפני שגורם להידבק עימו וללמוד ממעשיו הרעים**. ואסור ליתן להם מתנות חינם".

ומאין הנני יודע שגם גזרת טבילת כלים נועדה לשמש כתזכורת להתרחק מן הגויים? ובכן, בסמוך להלכות טבילת כלים שראינו לעיל (ב-ו), רבנו פוסק הלכה אשר ממנה עולה שחכמים גזרו ואסרו עניינים מסוימים כדי שישראל לא יתערבו בגויים, ונראה לי ברור, שרבנו סמך על הטעם שמובא בסמוך מאד בהלכות שם, כדי שנלמד ממנו גם על טעמה של טבילת הכלים.

והנה הלכה ט הסמוכה שם, בעניין חובת ההתרחקות מן הגויים: "ויש שם דברים אחרים אסרו אותן חכמים, ואף-על-פי שאין לאיסורן עיקר מן התורה, גזרו עליהן כדי **להתרחק מן הגויים** עד שלא יתערבו בהם ישראל ויבואו לידי חתנות. ואלו הן: אסרו לשתות עמהן ואפילו במקום שאין לחוש ללין נסך, ואסרו לאכול פיתן או בישוליהן ואפילו במקום שאין לחוש לגיעוליהן" וכו'.

כמו כן, גם הביטוי שבחרו חכמים לתבשילי הגויים: "גיעולי גויים" נועד להחדיר ללבבות רתיעה מן הגויים, שהרי תבשיליהם לא באמת נגעלים, ויש מתבשיליהם מעדני עולם אשר עולים על שולחנות המלכים ושועי עולם. אלא, חז"ל כללו את כל בישוליהם בלשון גנאי כדי להרגיל אותנו להתרחק מן הגויים הטמאים וממעשיהם, וראו נא את חומרת ההתערבות בגויים ותוצאתה:

"וַיִּתְּעַרְבוּ בְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וַיַּעֲבְדוּ אֶת עֲצֻבֵיהֶם וַיִּהְיוּ לָהֶם לְמוֹקֵשׁ, וַיִּזְבְּחוּ אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בָּנוֹתֵיהֶם לַשָּׂדִים, וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי דָם בְּנֵיהֶם וּבָנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר זָבְחוּ לַעֲצֻבֵי כְנָעַן וַתַּחֲנֹף הָאָרֶץ בְּדָמִים, וַיִּטְמְאוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם וַיִּזְנוּ בְּמַעַלְלֵיהֶם, וַיַּחַר אֶף יי בְּעַמּוֹ וַיִּתְּעַב אֶת נַחֲלָתוֹ, וַיִּתְּנֵם בְּיַד גּוֹיִם וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם שְׂאֵי־הֶם, וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם וַיִּכְנְעוּ תַּחַת יָדָם" וכו' (תהלים קו, לה-מב).

והסוריאליזם האורתודוקסי מכה שנית, שהרי המינים וצאצאיהם האירופים התערבו בגויים ולמדו ממעשיהם ומהשקפותיהם: הם הפכו את תורתנו לקורדום-חוצבים בדומה לכנסייה הנוצרית, החדירו השקפות מינות ואמונות מאגיות לתורתנו אשר החריבו את יסוד ייחוד ה', שללו את מלחמת החרמה במינות ובעבודה-הזרה, והפכו את עמנו לעם נגלל סכל ונבל. נמצא, שבחיצוניותם הם מקפידים על גזרות שתכליתן להרחיק את האדם היהודי מן הגויים ולהבדילו מן העמים הטמאים עובדי האלילים והאטמים, אך בפועל, בפנימיותם, כל מהותם היא מהות פרו-נוצרית ניאואלילית, שהחריבה את דרך האמת ותורת האמת והחדירה מינות ותועבות: "הַמִּתְקַדְּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל הַגְּבוּלוֹת אַחֵר אַחַת בְּתָנָן [...] יַחְדּוֹ יִסְפוּ נָאָם יְיָ" (יש' סו, יז). ולפי הכתיב נאמר בישעיה: "אַחֵר אַחַד" לרמז על הפקרותם המינית ועל אינוס הילדים והנערים.

ב. תחולת הגזרה

למרות חומרת ההתערבות בגויים, הגזרה המסוימת הזו חלושה מאד, והיא נועדה יותר לשמש תזכורת כללית, מאשר להטריח את עם-ישראל ללכת להטביל כלים במקווה השכם והערב. וכידוע, יש דיני תורה רבים שלא נועדו להיות מעשיים ויום-יומיים אלא חשיבותם היא בעצם קיומם, כגון עונשי המוות למיניהם שנקבעו בתורה ושמוצאים לפועל על-ידי הסנהדרין וכיו"ב, כלומר, ברור שעונשי המוות נועדו בעיקר לשמש כאמצעי הרתעה ופחות כאמצעי ענישה. והוא הדין לגזרת טבילת כלים, היא נועדה לשמש כתזכורת להרחקה מן הגויים בעצם קיומה, אך לא להטריח את עם-ישראל להטביל כלים השכם והערב ולהפוך את הגזרה הזו ליסוד מיסודות התורה – ומאין הנני יודע שמדובר בגזרה חלושה שלא נועדה להפוך לטרחה גדולה? ובכן, ניתן להביא לכך לפחות שלוש ראיות מן ההלכות שראינו לעיל, והנה הן לפניכם:

(1) חכמים קבעו באופן ברור ומפורש שמי שהשתמש בכלים חדשים שנלקחו מן הגויים ללא שהטבילם ואפילו במזיד, אינו צריך להטביל את הכלים, כלומר, שימושו עקר את הגזרה.

(2) חכמים קבעו שהשואל מן הגוי אינו צריך להטביל. נמצא אפוא, שניתן לכתחילה לתת מתנה לגוי ולקחת אותה ממנו בהשאלה. ואין זו המתנה שנאסרה בהלכה, שהרי המתנה לא נשארת בידי הגוי, אלא כל תכליתה לעקוף את הגזרה ולפטור את הכלי מחובת טבילת כלים (ומתנות שעולה מהן תועלת ליהודי מותרות למיטב הבנתי, ולכן רבנו פוסק בהלכות עבודה-זרה י, ו: 'ואסור ליתן להם מתנות **חינם**', וכך יש להבין גם את פסק רבנו בהלכות שבת ו, יט).

(3) השואל כלי או הממשכן כלי או הלוקח כלי חרס מן הגוי – פטור לכתחילה מלהטביל את הכלי. מכלל הפטורים הללו עולה, שמדובר בגזרה מאד מצומצמת שחלה אך ורק לפי הציור המסוים שחכמים ציירו לפנינו בהלכה, דהיינו אך ורק **שהכלי של גוי וגם המוכר הוא גוי**. ודרך אגב, נראה לי שחכמים ע"ה לא גזרו חובת טבילה על כלי חרס חדשים מפני שהם החמירו בהם שלא לקחת מן הגויים לכתחילה כלי חרס ישנים, ולכן הקלו בכלי חרס חדשים ולא חייבו להטבילם במי מקווה (ראו הלכות מאכלות אסורות יז, א). כמו כן, נראה לי שחכמים לא גזרו חובת טבילה על השואל ועל הממשכן מפני שמדובר בדבר שהוא מאד לא שכיח, דהיינו שיהודי ישאל כלי בישול מן הגויים, או ימשכן כלי בישול מן הגויים ויהיה זקוק להשתמש בהם.

ג. הלכה למעשה בימינו

מכל האמור עולה, שאם החנות בבעלות של יהודי אך הזבן הוא גוי או מחלל-שבת-בפרהסיה אין להחמיר, שהרי כל מה שנאסר הוא: "כלי מתכות של סעודה הנלקחין **מן הגויים**", ובנסיבות שתוארו הקונה לא לוקח-קונה מן הזבן הגוי, אלא הגוי הוא רק שליח; כמו כן, גם אם החנות בבעלות של גוי או מחלל-שבת-בפרהסיה והזבן הוא יהודי אין להחמיר, שהרי הקונה לא לוקח באופן ישיר מן הגוי או ממחלל-השבת-בפרהסיה אלא מְשָׁלִיחוֹ היהודי (ובנוסף, כלל לא שייך בנסיבות הללו הטעם של ההרחקה מן הגויים, שהרי הקונה בא במגע אך ורק עם היהודי).

זאת ועוד, אפילו אם לא ידוע בוודאות אם בעל החנות הוא גוי או מחלל-שבת-בפרהסיה אין להחמיר, כי מדובר בגזרה חלושה מדרבנן, וספקא דרבנן לקולא, ומסיבה זו לדעתי מותר לקנות כלים מכל הרשתות והחנויות הגדולות ואין צורך להטבילם כלל משום ספק דרבנן. כמו כן, גם אם לא ידוע בוודאות אם הזבן-השליח הוא גוי או מחלל-שבת-בפרהסיה אין להחמיר, ולדעתי אין צורך להחמיר ולברר עניין זה עם הזבן, שמא יתחלל-שם-שמים ויצא שְׁכָרוֹ בהפסדו.

לפיכך, רק כאשר ידוע **בוודאות** שהכלי הנקנה שייך לגוי או למחלל-שבת-בפרהסיה, וכן שהזבן שמוכר את הכלי הזה הוא גוי או מחלל-שבת-בפרהסיה – חובה להטבילו. אך כל מה שחורג ולו במעט מן הציור המפורש שחז"ל ציירו בגזרם את הגזירה החלושה הזו – אין להחמיר בו.

נסיבות נוספות: יהודי שקנה כלי מגוי ולא הטבילו והעניקו מתנה לחברו, האם חובה להטבילו? ובכן, ברור שלא, ולא רק בגלל שמדובר בספק גדול אם הכלי נקנה מגוי, כי ייתכן שהזבן או בעל החנות הינו יהודי, אלא יותר מכך – אם השואל או הממשכן מגוי פטור מלהטביל, כל-שכן מי שקיבל מיהודי שקנה מגוי, שהרי אין למקבל שום מגע עם הגוי, ואין להחמיר עליו ולהטריחו.

יהודי שקנה מגוי כלים למטרת מסחר: ובכן, לדעתי הוא אינו צריך להטביל כלל ועיקר, כי ברור שבהלכה דובר בנסיבות שהיהודי קונה מן הגוי לשימוש האישני ולא לשימוש מסחרי, ומאין הנני יודע זאת? מן ההלכה לעיל: "וכלן **שנשתמש בהן** [...] עד שלא הטביל – מותר". לפיכך, אם הכלים נקנו לשימוש מסחרי הדבר חורג ממסגרת גזרת החכמים, וספק דרבנן לקולא.

כללו של דבר, מדובר בגזרה שחלה בנסיבות מאד מסוימות, ולכן יש להקל בה – ובפרק הבא נלמד על מגמת התורה להקל בעמל ולמעט בטורח, ומזאת נוסיף ונלמד עוד, עד כמה רחוקים המינים וצאצאיהם מדרכה של תורת האמת, שהרי הם השחיתו את תורתנו, והפכו לתורת כוברים סגפנית ומחמירה: תורה שמפירה את האיזון האנושי, תורה שמדרדרת לעוונות.

ד. מגמתה האמיתית של התורה – להקל בעמל ולמעט בטורח

באלף השנים האחרונות פוסקי ההלכה האירופים נזעקים להחמיר בכל מקום, ואף המציאו אינספור חומרות שברור לכל בר-דעת שישוּדן בדרכי המינות והטמטום, והאמת היא היפך זה. כלומר, מטרת הקב"ה אינה להלאותנו בחומרות הבל כעובדי האלילים הקדמונים, אלא להדריך אותנו לחיים טובים ומאושרים ללא יגיעה ועמל מיותרים, וכזה דברי רבנו במורה (ג, מז):

"ואומר, כי תורת ה' זו שנצטווה בה משה רבנו ונתייחסה אליו [=במה שנקראה 'תורת משה'], לא באה אלא **להקל את העבודות ולמעט את הטורח**. וכל שעלול אתה לחשוב דבר ממנה שיש בו עמל או טורח כבד, אינו אלא מפני שאינך יודע את אותם המנהגים והשיטות המצויים באותם הימים, וראוי לך להקיש [=להשוות] בין שישורף האדם את ילדו בעבודתו או ישורף אפרוח יונה, לשון התורה: 'כִּי גַם אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנִיתֵיהֶם יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ לְאַלֹהֵיהֶם' [דברים יב, לא], זו הייתה עבודתם לאלוהותיהם, ומעבודתנו בדומה לזה לשורף בן יונה, ואף מלא כף סולת.

ועל-פי הבחנה זו הוכחה אומתנו [כלומר הוכיחה ה' יתעלה על-ידי עבדיו הנביאים] בזמן מְרִיָּה [מרידתה בה' יתעלה], ונאמר לה: 'עַמִּי מָה עָשִׂיתִי לָךְ וְמָה הִלָּאתִיךָ עֲנֵה בִי' [מיכה ו, ג], ונאמר עוד בעניין זה: 'הַמִּדְבָּר הָיִיתִי לְיִשְׂרָאֵל אִם אֶרֶץ מִאֲפִלָּה מִדּוֹעַ אָמְרוּ עַמִּי רָדְנוּ לֹא נָבֹא עוֹד אֵלֶיךָ' [יר' ב, לא], כלומר, איזה טורח מייגע היה להם בתורה הזו עד שפרשו ממנה? וכבר קרא לנו יתעלה ואמר: 'מָה מָצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיִּלְכּוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיִּהְיֶה לָם' [שם, ה] – הכוונה בכל המקראות הללו כוונה אחת. **והנה זו הקדמה גדולה לא תסור מדעתך**."

מדברים אלה עולה, כי מגמת התורה היא להקל מעלינו בכל מה שאין בו צורך, ולכן, בכל מקום שאין ראיות מפורשות וברורות לאסור – אין לאסור בשום פנים ואופן. כל-שכן במקום שיש ראיות נכוחות ומבוססות להתיר, וכל-שכן וקל-וחומר במקום שמצאנו שמדובר בחומרות הזויות אשר מחריבות את הדעת בהזיות מאגיות ואשר יסודן בעובדי האלילים הקדמונים.

סוף דבר

הכלל באיסורי התורה וכל-שכן באיסורי דרבנן ובוודאי בגזרות חלושות מיסודן, הוא שאין לאסור אלא מה שנאסר בתורה או שחכמים אסורו במפורש, ואין לנו להוסיף ולהחמיר מדעתנו. וכל המוסיף איסורים מדעתו ומייגע את עצמו בחומרות, מסלף את התורה-שבעל-פה, ומעוות את האיזון העדין שהתורה וחכמים קבעו לנו במכלול הציוויים והאזהרות, עד כדי החרבת דת האמת ויצירת דת חדשה, דת סגפנית פרו-נוצרית שתכליתה העשייה החיצונית בלבד.

ועל הכלל הזה הרחבתי במקום נוסף, ראו: "על סכין של מילה ומגמת ההחמרה".

לפיכך, מצוה גדולה ורבה היא בימינו שלא להטביל כלים במקום שאין צורך בכך, מפני שבזה אנחנו מביעים את מחאתנו כנגד הדת האורתודוקסית הסכלה, אשר סילפה וזייפה את תורת האמת. כל-שכן כאשר הגזרה הזו סולפה וזייפה בימינו ונספחו לה הזיות מאגיות, כביכול יש איזו טומאה מסוכנת שרובצת על כלי הגויים שעלולה להזיק לנו באופן מאגי – וכל הזיה כזאת מזהמת את המחשבה, ופותחת פתח רחב להחדרת הזיות מאגיות נוספות (שהרי לפי דמיונם המאגיה היא מציאות ממשית) עד להחרבתה כליל... ובחורבנה, נופלות כל חומות הדעת וההיגיון, והתועה-ההוזה נשאב להזיות תהו והבל, ולתהום טמטום המינות והעבודה-הזרה.

וכאמור, עלינו לזכור שתורתנו היא תורת חיים שתכליתה היא לא לענות ולייגע אותנו לחינם, ובכל מקום שלא נאמר איסור מפורש, עלינו להקל בשופי ומתוך הבנה שזו היא דרך האמת.

"עַמִּי! מָה עָשִׂיתִי לָךְ וְמָה הִלָּאתִיךָ? עֲנֵה בִי!" (מיכה ו, ג).

מילואים: שאלה ותשובה

נשאלתי כך: היכן המקור למה שאמרת שכלי של גוי שהשתמשתי בו כבר לא צריך טבילה? **תשובה:** הנה שוב ההלכה לפניך (מאכלות אסורות יז, ב): "הלוקח כלי תשמיש סעודה מן הגויים מכלי מתכות וכלי זכוכית, דברים שלא נשתמש בהן כל עיקר מטבילן במי מקווה ואחר-כך יהיו **מותרין לאכול בהם ולשתות** [...] וכולן שנשתמש בהן [...] עד שלא הטביל – **מותר**". ועתה שים לב, המילה "מותרין" הראשונה בהלכה נוגעת להיתרו של הכלי לשימוש באופן כללי, וכך להבנתי יש להסביר את המילה "מותר" שבהמשך, דהיינו כהיתר הכלי באופן כללי. ראיה נוספת, אם כלי שהושאל או מושכן מידי הגוי אין צורך להטבילו, כל-שכן כלי שהאדם כבר השתמש בו שהוא אינו נדרש עוד להטבילו. כלומר, אם השאלת הכלי ומשכנו מבטלת את חובת הטבולתו, כל-שכן שהשימוש של היהודי בו מבטל את חובת הטבולתו. כמו כן, מדובר בגזרה חלושה שיש להקל בה מאד, ולכן בכל מקום שיש איזה שהוא ספק – יש להקל בה.

האם לומר הלל ביום העצמאות?

להבנתי ניתן ואף ראוי לומר הלל ביום העצמאות, ואיני סבור שרבונו היה מתנגד לאמירת פרקי תהלים להלל ולהודאה, ואף שיש סברה בתלמוד שאין להרבות באמירת ההלל (שבת קיח ע"ב), סברה זו לא נפסקה להלכה. אולם, **בשום פנים אין לברך לפניו ולאחריו**, מסיבה חינוכית חשובה מאד: באמירת ההלל בברכה תחילה וסוף יש רוממות רבה מאד ל"חכמי הדור", כאילו יש מה להשוות ביניהם לבין חכמי המשנה והתלמוד אשר תיקנו תקנות וקבעו ברכות. אולם, "חכמי הדור" של ימינו הינם מחללי-שם-שמים במקרה הפחות גרוע, ולא מעטים מקרבם הינם אף מינים גמורים שמתעים את עמנו אחרי התהו וההבל, ודינם הוא "מורידין ולא מעלין" – כמו לדוגמה הקוקו הידוע בציבור, אשר מבקשים עתה להנציח את זכרו המאוס בחוק מיוחד.

לפיכך, מצד אחד הנני משיב שאפשר ואף ראוי להודות לה' יתברך באמירת פרקי ההלל, אך מצד שני אין לברך לפניו ולאחריו, כדי לזכור ולהזכיר שעם-ישראל עדיין רחוק מאד מדרך האמת, וכומרי השחץ האורתודוקסים עדיין מתעים ומתעתעים ומסיתים ומדיחים את עמנו מדרכי מישרים, לדרכי מינות ומדוחים. עלינו לזכור ולהזכיר, שטרם קמה בישראל סנהדרין-אמת, סנהדרין-אמת שתשיב עטרה ליושנה, ושתכשיר את הקרקע לשיבת עמנו לאלהיו.

ועתה לסיבה ההלכתית, בהלכות קרית-שמע (א, ח) פוסק רבנו כך: "ברכות אלו, עם שאר כל הברכות הערוכות בפי כל ישראל עזרא ובית-דינו תיקנום, ואין אדם רשאי לפחות מהן ולא להוסיף עליהן". מפשט ההלכה עולה שאין להוסיף ברכות מדעתנו מעבר למה שתיקנו עזרא ובית-דינו (ואף שדברי רבנו ברורים, יש להזכיר למתפללים ש'ספק ברכות להקל', דהיינו גם במקום שיש ספק אין לברך בשום פנים). כמו כן, אסור להוסיף ולברך מן הטעם האמור לעיל, דהיינו, עלינו לזכור ולהזכיר ש"חכמי הדור" של ימינו אינם כחכמי דורו של עזרא, ולא מפני שאין להעניק סמכות לחכמי האמת שבדור – אלא מפני שחכמי הדור של ימינו הינם מחללי-שם-שמים, כומרים פרו-נוצריים משחיתים שהפכו את תורת-האלהים לקורדום-חוצצים.

שַׁעַר שְׁבִיעִי:

אֲמִרִים קְצָרִים

אילו היו ישראל משמרין שבת אחת...

בתלמוד הירושלמי (תענית א, א) נאמר כך:

"אמר רבי לוי: אילו היו ישראל משמרין שבת אחת כתיקונה מיד היה בן דוד בא, מה טעם? [כלומר מה האסמכתא לדרשה הזו?] 'וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הוָי הַיּוֹם כִּי שָׁבַת הַיּוֹם לַיְיָ וְגו' [שמ' טז, כה] – חד יום [כלומר הואיל ונאמר על שבת אחת שהיא לה', משמע שדי בשבת אחת כדי שנזכה לישועה, דהיינו לביאת המשיח]. ואומר [ישעיה]: 'בְּשׁוּבָה וְנַחַת תִּנְשְׁעוּן' [ל, טו] [ותרגם שם יונתן בן עוזיאל שתרגומו מסורת תורה-שבעל-פה]: 'בשובה וניח תתפרקון' [דהיינו בשיבתנו למנוחה, שהיא קיום מצות שמירת השבת – ניגאל, ולפנינו בתרגום יונתן: 'דְּתִתְּבוּן לְאַרְיֵתָא תְּנוּחוֹן תִּתְּפָרְקוּן', כלומר בשיבתנו לתורת ה' צבאות, בה ננוח מייסורינו וניגאל']".

ונשאלתי בעניין המדרש הזה: שלום אדיר, האם באמת התכוונו פה שאם כולם ישמרו שבת יגיע המשיח? מה בדיוק הכוונה בזה? **תשובה:** מדובר במדרש, דהיינו אין להבין אותו כפשוטו וכהווייתו, אלא, הואיל ובמדרש הזה נקשרה תשועת עמנו עם מצות השבת, להבנתי מטרתו המרכזית היא לעורר אותנו לקשר שבין שמירת השבת לשיבה לה'-אלהים-אמת, ואסביר:

מצות השבת נועדה בראש ובראשונה להורות על מציאותו של בורא-עולם, שהרי היא מורה על חידוש העולם, וההשקפה שיש לעולם מחֲדָשׁ שחידשוּ מוֹרָה באופן פשוט וברור על-כך שיש בורא לעולם. לפיכך, חכמים ביקשו ללמד במדרש הזה ששמירת השבת עשויה להוביל לגאולתו של עם-ישראל, מפני שהיא המצוה בה"א הידיעה אשר מורה על מציאותו של ה'! והכרה במציאותו של ה' יתעלה היא למעשה השער לשיבה שלמה לכלל מצוות ה' יתעלה.

כמו כן, לשמירת השבת יש מטרה נוספת והיא זיכרון יציאת מצרים. הוי אומר, מצות שמירת השבת קשורה בקשר ישיר עם גאולתו של עם-ישראל, וקיומה מוביל למעשה לזיכרון גאולתו ותשועתו של עם-ישראל – ועם אשר מכיר במציאותו של בורא-עולם וזוכר את גאולתו מכור הברזל ממצרים, עם שכזה בהכרח גם מייחל לתשועת ה', ועם שכזה ראוי להיגאל מייד. כללו של דבר, מצות השבת נוגעת לשני עניינים יסודיים מאד בשיבת עמנו לאלהיו: ההכרה בחידוש העולם שמובילה להכרה במציאותו של בורא-עולם, וזיכרון יציאת מצרים, וחכמים ע"ה ביקשו ללמדנו ששתי השקפות יסודיות אלה הכרחיות לשיבתנו לצור מחצבתנו ולגאולת עמנו.

ואצרף לפניכם דברים מתוך המאמר: "עלילות המינים ביסוד חידוש העולם (ח"ד)":

במורה (ב, לא) רבנו מסביר שמצות השבת הינה השלישית בעניינה בעשרת הדיברות. כלומר, הדיבר הראשון עניינו מציאות ה' והוא יסוד הכל. אחריו "לא יהיה לך" ו"לא תשא" עניינם אחדות ה', שהרי האזהרה שלא לעבוד אלהים אחרים נועדה להנחיל את ההשקפה שה' אחד, והוא הדין לאיסור להישבע בזולת ה' יתעלה הואיל ומשמעות שבועה שכזו היא הודאה באלהים אחרים, וכדברי רבנו בסה"מ עשין ז (ודרך אגב, במקור העשירי ראינו שרבנו מנה את שלושת העניינים הללו בקטגוריה אחת). נמצא, שמצות השבת היא המצוה השלישית בעניינה.

בהמשך דבריו במורה שם, רבנו מסביר מדוע השבת כֹּה חשובה בתורת משה, וזאת מפני שמצות השבת נועדה ללמד שני עניינים: **הראשון** הוא יסוד חידוש העולם, שהרי נצטוונו על השביתה ביום השבת כדי לזכור שהקב"ה נִשְׁבַּת ביום השביעי לבריאתו את העולם, והואיל והקב"ה הוא זה שברא את העולם – הרי שהוא מצוי בהכרח, וכל אדם, קטן וגדול, יכול ללמוד מן ההתבוננות בשביתת יום השבת על חידוש העולם ומציאות ה'. **והשני** הוא זיכרון חסדי ה' אשר הוציאנו מארץ מצרים מבית עבדים, ואף קבלת התורה קשורה והדוקה ליציאת מצרים.

והנה פסוקי תורת האמת אשר נוגעים לעניין מצות השבת ויסוד חידוש העולם: "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ [...] כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ יי אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ", "וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם, בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לְעֹלָם כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נִשְׁבַּת וַיִּנְפָּשׁ" (שמות כ, ח-יא; לא, טז-יז).

וכֹּה דברי רבנו בעניין זה במורה שם (ב, לא): "ייתכן שכבר נתברר לך הטעם בחומרת מצות השבת ושהיא בסקילה [שמ' לא יד-טו], ואדון הנביאים הרג עליה [במ' טו, לה-לו], והיא שלישית למציאות ה' ושלילת השניות, כי האזהרה מלעבוד זולתו אינה אלא להשרשת היחוד. וכבר למדת מדבריי כי ההשקפות אם לא יהיו להם מעשים לבססם ולפרסמם ולהנציחם בהמון לא יתקיימו, ולפיכך נצטוונו בקידוש היום הזה כדי שיתבסס יסוד חידוש העולם ויתפרסם במציאות כאשר ישבתו כל בני אדם ביום אחד, וכאשר ישאלו מה טעם הדבר, תהיה התשובה כי ששת ימים עשה ה'. [...] לפיכך נצטוונו על השבת והמנוחה כדי לכלול שני הדברים: [א] קביעת השקפה נכונה והוא [יסוד] חידוש העולם המורה על מציאות האלוה במחשבה ראשונה ובעיון קל; [ב] זיכרון חסדי ה' עלינו שהניח לנו מתחת סבלות מצרים [שמ' ז, ז], וכאילו הוא חסד כללי [=חסד שכולל שני עניינים רבי חשיבות]: באמיתת ההשקפה העיונית [באמיתת מציאות הבורא] ותקינות המצב הגופני [שהוציאנו ה' יתעלה מארץ מצרים מבית עבדים]".

נמצא, שמצות השבת מורה על חידוש העולם, וחידוש העולם מורה על מציאות הבורא יתעלה! וביתר ביאור, מטרתה המרכזית של מצות השבת היא ללמד באופן ברור ופשוט על יסוד חידוש העולם – שהרי כל המתבונן על שביתת השבת ושאל מדוע, יאמר לו: "כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" וכו', ולכן אנחנו שובתים ביום השבת; ויסוד חידוש העולם נועד ללמד באופן קל ומהיר על מציאות ה', שהרי אם העולם מחודש בהכרח יש לו מחדש שחידשו.

במה מקיימים משלוח מנות?

נשאלתי כך: אשמח לדעת כיצד לקיים את מצות משלוח מנות? האם אני חייב בתבשילים דווקא, או שמא אני יכול לשים אפילו חטיפים ודברים מתוקים? תודה וחג פורים שמח. **וכך השבתי לו:** מדברי רבנו בהלכות מגילה (ב, יז) עולה שניתן לצאת ידי חובה בחטיפים ובדברים מתוקים, וכֹּה דבריו: "וכן חייב לשלוח שתי מנות של בשר, או של מיני תבשיל, או שני מיני אוכלין לחברו, שנאמר: 'וּמְשֻׁלוֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ' [אס' פ"ט] – שתי מנות לאדם אחד".

'האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני'

במאמר: "תורה מגנא ומצלל: האם התורה מגינה ומצילה?", למדנו שאסור להפוך את מצוות התורה לסגולות פגאניות כדי להוריד באמצעותן שפע או רפואה וכיו"ב, לפי דמיון ההוזים.

נזכיר אפוא את פסק רבנו בעניין זה בהלכות עבודה-זרה (יא, טו-טז):

"הלוחש על המכה וקורא פסוק מן התורה, וכן הקורא על התינוק שלא ייבעת, והמניח ספר תורה או תפילין על הקטן בשביל שיישן – לא די להם שהם בכלל מנחשים וחוברים, אלא שהן בכלל הכופרים בתורה: שהם עושים דברי תורה רפאות גוף, ואינן אלא רפאות נפשות, שנאמר: 'וַיְהִי חַיִּים לְבִנְיָשָׁן' [מש' ג, כב]. אבל הבריא שקרא פסוקים או מזמור מתילים, כדי שתגן עליו זכות קריאתם, וינצל מצרות ונזקים – הרי זה מותר [שימו לב, לא רצוי רק מותר!]"

והנה עוד הלכה אשר קרובה לענייננו מהלכות מזוזה (ה, ה):

"אלו שכותבין בה [במזוזה] מבפנים שמות המלאכים או שמות קדושים או פסוק או חותמות – הרי הן בכלל מי שאין לו חלק לעולם-הבא: נִשְׁאַלּוּ הַטִּיפִּשִׁים, לא די להן שביטלו המצוה אלא שעושין מצוה גדולה, שהיא ייחוד שמו של הקדוש-ברוך-הוא ואהבתו ועבודתו, כאילו הוא קמיע [=סגולה] להניית עצמן, כמו שעלה על ליבם הסכל שזה דבר המהנה בהבלי העולם".

כלומר, לא רק הפיכת לימוד התורה לכלי להפקת תועלת גשמית בעולם-הזה, היא בגדר ניחוש וחבירת-חֶבֶר וכפירה בתורה, אלא, הפיכת כל מצוה ממצוות התורה לכלי להורדת שפע גשמי דמיוני מבורא-עולם היא דבר חמור ומגונה מאד, אשר מכרית את האדם מחיי העולם-הבא.

ברם, במסכת ראש השנה (ד ע"א) נאמר כך (לפי גרסת ר"ח ונראה שזו גם גרסת רבנו):

"תניא: האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני ובשביל שאזכה בה לחיי העולם-הבא – הרי זה צדקה גמורה [כלומר, היא איננה בגדר מעשה של ניחוש וחבירת-חבר וכפירה בתורה]"

כיצד אפוא יש להבין את הברייתא הזו? ובכן, הדברים פשוטים מאד להבנתי, מי שאומר שהוא נותן סלע לצדקה במטרה שזכות זו תגן עליו מייסורים עתידיים – הרי זו צדקה גמורה, ואין בזה חשש לכפירה בתורה, אף שהדבר לא מומלץ וכפי שהוסבר במאמר שנזכר לעיל בהרחבה. וכך בדיוק נאמר בברייתא: "האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני", דהיינו בשביל שלא ימותו ממחלות ופגעים בזכות נתינת הצדקה הזו – אך אם הם עתה חולים והוא נותן צדקה כדי שהמצוה תוריד להם שפע רפואה מן השמים, הרי שהוא בגדר מנחש וחובר וכופר בתורה.

ואיך הנני יודע שמדובר דווקא בעניינים עתידיים? המשך הברייתא יוכיח: "האומר סלע זו לצדקה [...] בשביל שאזכה בה לחיי העולם-הבא", דהיינו מדובר במי שאינו עובד את ה' מאהבה אלא במטרה לקבל שכר עתידי בחיי העולם-הבא – וגם זו צדקה וזכות, אף שראוי להתאמץ מאד כדי להתרומם מן הדרגה הנמוכה הזו בעבודת ה' יתעלה, וכבר הרחבתי בכל האמור במאמר המקיף שנזכר בראש, וכן במאמר: "מובטח לו שהוא בן העולם-הבא?"

ואיך רש"י פירש שם? ראו נא: "הרי זה צדיק גמור – אם רגיל בכך". כלומר, רק מי שרגיל לתת צדקה שלא לשם שמים אלא כדי לקבל שכר עתידי או כדי להינצל מייסורים, רק אדם כזה הוא צדיק גמור לפי רש"י! ובמלים אחרות, רש"י מנציח את שפלות המחשבה, ואת עבודת ה' אשר איננה לשם שמים אלא לשם קבלת טובות הנאה, ופירושו מתאים מאד למינים רודפי הבצע.

ואחתום בדברי רבנו בסוף הלכות תשובה על פירושו הנחות של רש"י-ישר"י, וזה דבריו:

"לפיכך, כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ, אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה [=שלא יענשו] וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתרה, [ואז] מגלין להן רז זה מעט-מעט. ומרגילין אותן לעניין זה בנחת, עד ששיגוהו ויידעוהו ויעבדו מאהבה".

מדוע לולב הגזול כשר למצוה?

נשאלתי כך: מדוע הרמב"ם בהלכות לולב (ח, ט) מתיר בימי הסוכות (למעט יום טוב ראשון) לקיים מצות לולב בלולב הגזול והגנוב? איך ייתכן לברך לאלהים עם לולב גזול או גנוב? כמו כן, הייתכן שהראב"ד יותר מוסרי מהרמב"ם? שהרי הוא פוסק כירושלמי שלולב הגזול – פסול.

תשובה: פסקו של רבנו הוא פסקם של חכמי התלמוד והגאונים, שהרי כלל הוא ש"כל מקום שנאמר 'ופליגא' יצא הנפלג מההלכה", ויש להוסיף ולשאול: אדם שגנב מחברו בקבוק מים מהמקרר האם הוא פטור מלברך עליו "שהכל נהיה בדברו"? אדם שגנב לחם מהמכולת, האם הוא יהיה פטור מלברך עליו "המוציא לחם מן הארץ"? ברור שלא, אלא הוא חייב לברך עליו ברכה ראשונה ואחרונה אף שהלחם הוא לחם גזול או גנוב. והוא הדין כאן, גם מי שגזול או גנוב לולב מחברו היה ראוי לברך עליו ואפילו ביום-טוב ראשון, אלא שיש לנו בעניין זה לימוד ייחודי, לפיו נאסר עלינו בתורה לקחת ביום הראשון לולב שאינו שלנו, ולכן באופן מיוחד נאסר עלינו לברך על לולב הגזול והגנוב ביום טוב הראשון של סוכות, אך בשאר ימי החג – מותר.

ועתה לדברים שנאמרו בתלמוד הירושלמי (יב ע"א): "תני רבי חייה 'ולקחתם לכם' – משלכם ולא הגזול. אמר רבי לוי: זה שהוא נוטל לולב גזול למה הוא דומה? לאחד שכיבד את השלטון תמחויו אחד ונמצא משלו. אמרו: אי לו לזה שנעשה סניגורו קטיגורו". ואין שום ראייה לכך שהתלמוד הירושלמי חולק על דברי התלמוד הבבלי, שהרי הלימוד בירושלמי עוסק במצוה מן התורה "ולקחתם לכם" ואין לקיחה אלא ביום הראשון, ודבריו המדרשיים של ר' לוי שמובאים בירושלמי לאחר-מכן, נועדו אך ורק לחזק את האיסור ליטול לולב הגזול או הגנוב ביום-טוב.

ולעצם הרעיון לפיו מותר ואף חובה לברך גם על אוכל או לולב גנוב, ובכן, נראה לי שהוא מבטא את יסוד התשובה. כלומר, גם אם אדם חטא לא ננעלת בפניו הדלת לתשובה ולחרטה, וגם לאחר שעשה עבירה עדיין פתוחה בפניו הדלת לקיום המצוות ולשוב בתשובה שלמה.

וברור שהפוחז לא היה מוסרי יותר מהרמב"ם והגאונים וחכמי התלמוד, שהרי הוא היה שוטה רשע וגס-רוח ואף מסופק בענייני הגשמה, ומהשגותיו עולה דמות של מגלומן וכסיל יהיר, אשר אינו מבין הלכה לעומקה, ואינו יודע מאומה על יסודות הדת המחשבתיים של דת משה.

דין תכלת הציצית בימינו

בהלכות ציצית (א, ד) הרמב"ם פוסק כך: "התכלת אינו מעכב את הלבן, והלבן אינו מעכב את התכלת. כיצד? הרי שאין לו תכלת עושה לבן לבדו, וכן אם עשה לבן ותכלת, ונפסק הלבן ונתמעט עד הכנף, ונשאר התכלת לבדו – כשר". והיה אחד שהסיק מדברי רבנו כאן שאדם עובר על איסור אם יש לו תכלת והוא עושה ציצית אך ורק עם הלבן, שהרי רבנו אומר ברישא: "הרי שאין לו תכלת עושה לבן לבדו", דהיינו לכתחילה צריך לעשות את הציצית עם תכלת אם יש לו. ובסיפא רבנו מוסיף: "וכן אם עשה לבן ותכלת" וכו', דהיינו אם יש לו לבן ותכלת חייב לכתחילה לקשור את שניהם בציצית ואין לו אפשרות לקשור רק את הלבן. **וכך השבתי לו:**

גם אם אכן יש להבין את הפסיקה כפי שהצעת, הרי שבימינו אין לקשור את מה שנקרא תכלת, מפני שאין אנו יודעים בוודאות שזוהי התכלת האמיתית שקיבלנו בסיני, זו אך ורק השערה וכנראה לא מוצלחת (כי התכלת האמורה בתורה קרובה לשחרות). כל שכן שמהלכות ציצית (א, ה) עולה במפורש שאדם יכול לעשות לבן לבדו ויקיים בו את המצוה, וכה דברי רבנו:

"אף-על-פי שאין אחד מהן מעכב את חברו [הלבן והתכלת], אינן שתי מצוות אלא מצות עשה אחת היא. והלובש טלית שיש בה לבן או תכלת או שניהם כאחד – הרי קיים מצות עשה אחת. אמרו חכמים הראשונים: 'וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת' [במ' טו, לט], מלמד ששניהם מצוה אחת".

וראו להוסיף, שאם אנחנו מאמצים את ההשערה האמורה בימינו בעניין זה והיא שגויה, הרי שסילפנו את מסורת התורה-שבעל-פה שקיבלנו בסיני, והואיל ואין שום צורך להיכנס לספק חמור בעניין שכזה, שהרי התכלת אינו מעכב את הלבן, אסור לנו לקבוע שום מסמרות בעניין זה, ויש להשאיר את העניין פתוח עד שתחזור הנבואה או אפילו רוח-הקודש לחכמי ישראל. כלומר, מה שוודאי אסור הוא לשנות ולעצב את מסורת התורה-שבעל-פה על סמך השערות, והקלות וחוסר הזהירות והאחריות של רבים בימינו בזה, נובעים בראש ובראשונה מכך שהם אינם מבינים עד כמה סילפו וזייפו את תורתנו באלף השנים האחרונות, המה ואבותיהם.

והיה אחד שהתעקש להביא ראיות מהתלמוד ומדברי רש"י וכן ממחקרים בני ימינו לכך שמקור התכלת הוא מחילזון מסוים, וכך השבתי לו על ציטוטיו מהגמרא ושאר דבריו הארוכים:

לא מדובר בראיות חד משמעיות כלל וכלל, אפילו פחות ממה שחשבתי. לא מדובר כאן בזיהוי צמחים או בעלי חיים, מדובר במסורת תורה-שבעל-פה, והנך מתקשה להבין זאת. כללו של דבר, הוא אשר אמרתי: הואיל ומידי ספק לא יצאנו, והואיל וניתן לקיים את מצות ציצית גם בלי התכלת, והואיל ומדובר בעניין שהוא בגדר מסורת תורה-שבעל-פה – חובה להיזהר בעניין זה מאד ואין שום צורך ואף אסור להבנתי **באיסור חמור וגמור** להידחק בו ולקבוע בו מסמרות.

יתר על כן, אם ההשערות הללו שגויות הרי שאין בידכם מצות ציצית כלל! כלומר, אם אין זו התכלת המקורית הרי שזייפתם את התורה-שבעל-פה והשחתתם מצוה מן התורה! וכמו שהמצאתם את "הציצית הקטן" והנכם מברכים עליו ברכה לבטלה ומחרפים ומגדפים את

השם הנכבד והנורא באופן שיטתי ותעשייתי, כך הנכם מבקשים להמציא עתה ציצית חדשה לפי השערותיכם! ואך טבעי שתצטט את רש"י בעניין זה, שהוא ראש כומרי דתכם החדשה.

ודרך אגב, הרמב"ם בהלכות ציצית (ב, ב) פוסק כך: "כיצד צובעין תכלת של ציצית? [...] ואחר כך מביאין דם חילזון, והוא דג שדומה **עינו לעין הים ודמו שחור כדיו**, ובים המלח [=בים התיכון] הוא מצוי", ובדקתי מעט את העניין ודמו של החילזון שציינת דהיינו "ארגמון קהה קוצים" הוא בכלל כחלחל-ירקרק-סגלגל בהיר מאד נוטה לשקוף! כמו כן, צבע קונכייתו של הארגמון הזה הוא חום-בז! בקיצור, נראה שאתה סוחר בתכלת מזויפת או שיש לך אינטרס אחר כלשהו...

***

ועוד נשאלתי: ראיתי שכתבת בעבר שאין להטיל בימינו תכלת בציצית כיוון שאין לנו מסורת מהימנה בעניין זה, ולכן עלינו לחכות עד שתחזור הנבואה לעם-ישראל – ואם כך, למה חז"ל מסרו לנו סימנים לתכלת? ראה במנחות מד ע"א, וגם רבנו הזכיר סימנים בעניין התכלת.

תשובה: חז"ל נתנו סימנים לתכלת מפני שאותם הסימנים היו ידועים וברורים להם, אך בימינו סימניהם אינם גמורים ומוחלטים ויש בדבריהם מחלוקת וספקות. כמו כן, להבנתי, אם מסורת התכלת שבידינו שגויה, האדם לא יצא ידי חובת מצות ציצית וברכתו לבטלה. כמו כן, תן דעתך להלכות ציצית (א, ט) שם רבנו פוסק "וזה הוא מנהגנו" על עשיית ציצית מחוטי צמר לבן בלבד. כלומר, גם בידי רבנו לא הייתה מסורת בעניין התכלת, והוא וחכמי דורו קיימו מצות ציצית בחוטי צמר לבן בלבד, והנה ההלכה האמורה: "**העושה לבן בלא תכלת** לוקח אחד משמונת החוטין, וכורך אותו על שאר החוטין עד שלישן, ומניח שני שלישיהן ענף. וכריכה זו, אם רצה לברוך אותה חוליות-חוליות, כעין שכורך בתכלת – הרשות בידו, **וזה הוא מנהגנו**" וכו'.

האם אשה יכולה לטבול בים? וביום השישי?

נשאלתי כך: (1) האם אשה יכולה לטבול בים כדי להיות מותרת לבעלה? **(2)** אשה שצריכה לטבול לביל שבת, ובשל אילוצים שונים איננה יכולה לטבול לביל שבת, האם היא יכולה לטבול ביום שישי בבוקר ותעלה לה הטבילה? **(תשובה: 1)** אשה יכולה לטבול בים ואפילו בבגדיה, וכפי שפוסק רבנו בהלכות מקוות (א, ז-ח) ובהלכות איסורי ביאה (יא, טז), וכך נאמר בהלכות מקוות שם: "וכל הטמאים שטבלו בבגדיהם עלתה להן טבילה – מפני שהמים באין בהן ואינן חוצצין, וכן הנידה שטבלה בבגדיה – מותרת לבעלה [...] אפילו נידה שטבלה בלא כוונה, כגון שנפלה לתוך המים או ירדה להקָר – הרי זו מותרת לבעלה"; וכך נאמר בהלכות איסורי ביאה שם: "שאין לך דבר שמעלה מטומאה לטהרה אלא טבילה במי מקווה או במעיין **או בימים שהם כמעין**" **(2)** בשעת הדוחק להבנתי יכולה לטבול גם ביום השישי, וכפסק רבנו בהלכות איסורי ביאה (יא, יז): "כל שבעת ימי נקיים שבזמן הזה, אף-על-פי שהן ספק, אם טבלה בהן כאילו לא טבלה. **ואם טבלה בשביעי**, אף-על-פי שאסור לעשות כן לכתחילה, שמא יבוא לבעול בשביעי אחר הטבילה, הואיל וטבלה בזמנה אפילו הייתה זבה ודאית – **הרי זו עלתה לה טבילה**". ועוד בעניינים אלה ראו נא: "כללים בדיני חציצה לטבילה", "הפסק טהרה וספירת שבעה נקיים".

האם מותר לענוד שעון 'גרמין' בשבת?

נשאלתי כך: האם מותר לענוד שעון "גרמין" בשבת? **תשובה:** ובכן, בדקתי מה הם שעוני "גרמין", והתברר לי שמדובר בשעונים חכמים אשר יש להם חיישנים שעוקבים אחר עשרות סוגי ספורט שהאדם מבצע, כגון: ריצה, שחייה, רכיבה על אופניים, אימוני כוח, הליכה, טיפוס ואפילו גולף או סקי. כמו כן, חיישני השעון עוקבים אחר מצב בריאותו של האדם, כגון: בודקים מדדי דופק, איכות שינה, רמות לחץ, חמצן בדם ועוד. ועתה לתשובתי לעצם השאלה שבכותר, ובכן, אצטרף לפניכם ארבע פסקות מן המאמר: "מעט בעניין השימוש בחשמל בשבת":

לאחר שהוכח שכתבי-הקודש מדמים את החשמל לאש, נראה ברור שיש לאסור שימוש בחשמל בשבת משום דימויו למלאכת הבערה, וכמו שהוסבר ונאמר לעיל: כשם שאסור ליצור אנרגיה ולהבעיר אש בשבת, כך יש לאסור מדרבנן ליצור אנרגיה ולהפעיל חשמל בשבת.

ברם, אין ספק שמדובר באיסור דרבנן, שהרי רק **הבערת-אש** נאסרה בתורה, וכידוע, מיסודות התורה הוא שאסור באיסור חמור להוסיף על הציוויים או על האזהרות והאיסורים שנאמרו בתורה. כמו כן, הואיל והשימוש בחשמל מוגדר כאיסור דרבנן בלבד, עלינו להבין שיש לצמצם את האיסור הזה ככל שניתן, דהיינו לאסור אך ורק את מה שדומה מאד למלאכת הבערה, שהרי הכלל הוא: כל ספק דרבנן להקל, ואסור להעיק על בני האדם לחינם ולהחמיר בדינים שיסודם באיסורי דרבנן בלבד. לאור זאת נראה לי ברור, שיש לאסור אך ורק שימוש בחשמל אשר **דומה מאד למלאכת הבערה**, כגון חשמל שיוצר אור או חום משמעותיים וכיו"ב.

כמה דוגמאות לעניינים אשר נשאלתי בהם ואשר לפי דעתי אפשר להקל בהם: [...]

ב) הפעלת חיישנים – אין צורך להחמיר ולכסות חיישנים שונים, כגון בחדרי בתי המלון, אלא-אם-כן החיישנים הללו מפעילים אור גדול ומשמעותי (לא רק נורה קטנה), אשר אפשר לדמותו להבערת אש אשר מפיצה אור. ויתרה מזאת, האדם איננו מתכוון להפעיל את החיישנים הללו ואין לו שום עניין בהפעלתם, ואף שמדובר ב"פסיק רישיה", דהיינו בפעולה בלתי נמנעת, אין להחמיר כאמור, שהרי מדובר בנורה זעירה מאד שאין לה שום משמעות מבחינת אור.

עד כאן מן המאמר.

וכמו שמותר להפעיל חיישנים בבתי מלון וכיו"ב, כך להבנתי מותר להשתמש בשעון "גרמין" בשבת, והדבר אף קל יותר מהפעלת חיישני תנועה, הואיל וחיישני השעון כלל אינם מפקים אור, ולכן הם אינם דומים במאומה למלאכת הבערה שיוצרת אור וחום משמעותיים.

זאת ועוד, להבנתי הפעלת החיישנים היא בגדר "הולך לפי תומו", דבר אשר מותר לכתחילה בדאורייתא ובדרבנן, וכך פוסק רבנו בהלכות שבת (יא, ד): "ושאר כל המזיקין: אם היו רצין אחריו – מותר להורגן, ואם היו יושבין במקומן או בורחין מלפניו – אסור להורגן, **ואם דרסן לפי תומו בשעת הילוכו והרגן – מותר**". נמצא, שהתירו לו לאדם ללכת לפי תומו אף שבמהלך הליכתו נעשית בוודאות מלאכה דאורייתא! והתנהלותו הטבעית של האדם במהלך יומו, היא

ללא ספק בגדר "הולך לפי תומו" אף יותר מהגדר האמור שראינו בהלכה, שהרי אין לו לאדם, בפעילותו ובהתנהלותו היום-יומית בשבת, שום כוונה לעשיית מלאכה – כל-שכן שהפעלת חיישני השעון האמור היא כלום ושום דבר, מפני שהיא לא דומה כלל למלאכת הבערה.

עוד פוסק רבנו שם (כא, ב): "לא ירוק בקרקע וישוף ברגלו, שמא ישווה גומות. ומותר לדרוס הרוק שעל גבי הקרקע, והולך לפי תומו". כלומר מותר לכתחילה לעשות מלאכה דרבנן בשבת, אם האדם מבצע אותה שלא בכוונה מיוחדת ובמסגרת הליכתו ופעילותו הרגילה. ושוב, כל שכן הוא בדבר שאפילו אינו בגדר מלאכה דרבנן, שהרי חיישני השעון אינם מפיקים אור כלל.

האם מותר לאשה להתאפר בשבת?

ובכן, בהלכות שבת (ט, יג) רבנו פוסק כך:

"ואין הצובע חייב עד שיהיה צבע המתקיים, אבל צבע שאינו מתקיים כלל, כגון שהעביר סרק או ששר על גבי ברזל או נחושת וצבעו – פטור [מכרת או סקילה או קרבן וכו', אבל אסור], שהרי אתה מעבירו לשעתו ואינו צובע כלום, וכל שאין מלאכתו מתקיימת בשבת – פטור".

כלומר, אפילו שניתן להעביר את הצביעה במחיי-יד אסור מדרבנן לצבוע באופנים הללו, והוא הדין לצביעת הפנים על-ידי איפור – ובמידה מסוימת צביעת הפנים אף חמורה יותר, שהרי לא ניתן למחות את רישומה לחלוטין במחיי-יד, אלא יש להעבירה עם בד מיוחד וכו', ואף לא בהינף-יד, אלא כדי להסירה נדרש ניגוב ושפשוף חוזר ונשנה של האיפור מעל גבי עור הפנים.

עוד פוסק רבנו בהלכות שבת (כב, כג; כג, יב): "הצובע מאבות מלאכות, לפיכך אסור לאשה להעביר סרק על פניה מפני שהיא כצובעת", "כותב מאבות מלאכות, לפיכך אסור לכחול בפוך וכיוצא בו בשבת מפני שהוא ככותב". הנה למדנו, ששני אופני האיפור אסורים, דהיינו גם איפור שהוא מסוג צביעה רחבה על-גבי עור הפנים, וגם איפור שהוא צביעה מדויקת.

אולם, הואיל וחכמים ע"ה לא אסרו אלא צבע בולט מאד, להבנתי ניתן להקל ולהתיר לנשים להתאפר בצבע שאינו בולט כגון במייק-אפ שהוא בצבע הפנים, כדי להסתיר פגמים וכיו"ב.

והיו שהקשו ואמרו, ושמא יש לחלק בין צבע שהוא אבקתי לבין צבע שהוא עיסתי? ובכן, הצורה הבסיסית של צבעי הסרק והששר הינה אבקה, ובימי קדם הנשים אף נהגו להשתמש בסרק בצורתו האבקתית כדי לצבוע את הפנים (ויש לכך הוכחות ארכיאולוגיות), כך שברור שחכמים כללו באיסור לצבוע את הפנים, גם את הצובעת דהיינו את המתאפרת באבקה וגם את המתאפרת בעיסה רכה. ואגב, גם בימינו השימוש בצבעי סומק כאבקה יבשה נפוץ מאד.

לסיכום: בהלכות צובע נאסרו צבעים בולטים כמו הצבע האדום, והואיל ומדובר באיסור דרבנן יש לאסור אך ורק את מה שאסרו חכמים דהיינו אך ורק צבעים בולטים. בנוסף, ספק דרבנן לקולא, ולכן לדעתי אין לאסור צבע שאינו בולט כמו מייק-אפ. ואגב, כל ניסיונות ההתחכמות של כל מיני כומרים שכירים להתיר איפור בשבת, מבטלים הלכה למעשה את גזירת חכמים.

עיון במצוות לא תעשה קעו-קעה

נשאלתי בעניין מצות לא תעשה קעז שבספר-המצוות להרמב"ם, שם רבנו קובע שיש מצות לא תעשה לפיה אסור לאכול את "השרץ [...] [ש]אינו מתהווה מזכר ונקבה [...] [והוא] השרץ המתהווה מן העיפושים שאינו מוליד כמוהו" – ולאור הוכחות המדע בימינו ברור שאין שרצים אשר מתהווים מן העיפושים והריקבון, אלא כל השרצים כולם מולידים ומשרצים כמותם. נמצא אפוא שמצוה אחת מתרי"ג מצוות חסרה, כיצד אפוא נשלים את תרי"ג המצוות?

תשובה: כדי להבין היטב את העניין עלינו ללמוד תחילה את שתי מצוות לא תעשה הסמוכות למצות לא תעשה קעז, כלומר עלינו ללמוד היטב את מצוות לא תעשה: קעו, קעז, ו-קעה. צירפתי אפוא לקמן את הגדרת כל מצוה מהן בברוז להלכות מאכלות אסורות, ולאחריה את הגדרת רבנו לכל מצוה ומצוה מהן בספר המצוות. בסוף העתקת המצוות אשיב כפי הבנתי.

והנה לפניכם הגדרותיהן של שלוש מצוות לא תעשה הנדונות (קעו, קעז, קעה):

לאווין קעו: בברוז להלכות מאכלות אסורות רבנו הרמב"ם מתמצת את מצות לא תעשה קעו במשפט הבא: "שלא לאכול שרץ הארץ", ובספר המצוות שם הוא מוסיף ואומר כך:

"והמצוה השש ושבעים ומאה, האזהרה שהוזהרנו מלאכול שרץ הארץ, כגון התולעים והחיפושיות והטחביות, וזהו הנקרא: 'שרץ הארץ', והוא אמרו יתעלה: 'וְכָל הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל' [ויקרא יא, מא] והאוכל מהם דבר – חייב מלקות".

לאווין קעז: בברוז להלכות מאכלות אסורות רבנו הרמב"ם מתמצת את מצות לא תעשה קעז במשפט הבא: "שלא לאכול רמש הארץ", ובספר המצוות שם הוא מוסיף ואומר כך:

"והמצוה השבע ושבעים ומאה, האזהרה שהוזהרנו מלאכול את השרץ המתהווה מן העיפושים ואף-על-פי שאינו מין מסוים ואינו מתהווה מזכר ונקבה, והוא אמרו: 'לֹא תִטְמְאוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַשָּׂרֵץ הָרֹמֵשׁ עַל הָאָרֶץ' [ויקרא יא, מד]. ולשון ספרא: 'הָרֹמֵשׁ עַל הָאָרֶץ' – אף-על-פי שאינו פורה ורובה. וזהו ההבדל בין אמרו: 'הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ' [ויקרא יא, מא], ובין אמרו: 'הַשָּׂרֵץ הָרֹמֵשׁ עַל הָאָרֶץ' [ויקרא יא, מד], כי 'הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ' [שנאמר לעיל בלאו קעו] הוא השרץ שיש בו הכוח המוליד את המין והרי הוא משריץ על הארץ, ו'הַשָּׂרֵץ הָרֹמֵשׁ' הוא השרץ המתהווה מן העיפושים שאינו מוליד כמוהו, וגם האוכל ממנו דבר – לוקה".

לאווין קעה: בברוז להלכות מאכלות אסורות רבנו מתמצת את מצות לא תעשה קעה במשפט הבא: "שלא לאכול תולעת הפירות כשתצא לאוויר", ובספר המצוות שם הוא מוסיף ואומר:

"והמצוה השמונה ושבעים ומאה, האזהרה שהוזהרנו מלאכול בעלי החיים המתילדים בתוך הזרעים והפירות משיצאו וירמשו על-פני אותו הזרע או אותן הפירות, ואפילו מצאנום אחר-כך בתוך האוכל – אסור לאכלם, והאוכלם – לוקה, והוא אמרו: 'לְכָל הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי שֶׁקֶץ הֵם' [ויקרא יא, מב]. ולשון ספרא: להביא את שפירשו לארץ וחזרו".

כאמור, לפי ראיות המדע בימינו יש להגדיר מחדש את מצות לא תעשה קעז. ולכן, נראה לי שההבחנה בין 3 הלאווין (קעז, קעח) היא לפי **מקום הימצאות השרץ**: אם נמצא על הארץ – הרי הוא "שרץ הארץ" (ל"ת קעז), אם נמצא במקום הטחב, העיפושים והריקבון – הרי הוא "רמש הארץ" (ל"ת קעז), ואם נמצא על-גבי הפירות – הרי הוא בגדר "שקץ" (ל"ת קעח).

מתעתועי הקראים

כך שואלים הכופרים האתאיסטים כדי לקעקע את התורה-שבעל-פה:

שאלה למאמיני התורה-שבעל-פה, איך אתם מסבירים את הטעות המביכה במשנה, אותה משנה שבביכול נמסרה בסיני, שטוענת שיש לאדם 248 איברים בעוד שברור היום שזה טעות? האם אתם באמת מאמינים שאלהים מסר למשה בסיני נתון אנטומי שגוי, או שהגיע הזמן להודות שהמשנה היא יצירה אנושית המבוססת על המדע המוגבל של העת העתיקה?

וכך הנני משיב לאותם רשעים אחרים:

המשנה כוללת בתוכה את התורה-שבעל-פה שקיבלנו בסיני, אך גם עניינים רבים נוספים, כגון תקנות, גזרות ומנהגות שנוספו במהלך הדורות, וכן נתונים מדעיים שגויים, ואפילו מעט דברי אגדה. ובמלים אחרות, המשנה היא יצירה אנושית שמנציחה את התורה-שבעל-פה.

ואין חדש תחת השמש, כי זו אחת מהדרכים המרכזיות והמפורסמות בקרב המינים לשלול את התורה-שבעל-פה, דהיינו לומר שבמשנה (ועוד יותר בתלמוד) יש עניינים מדעיים שגויים, דבר המוכיח שהם לא ניתנו ממקור אלהי – וכבר עסקתי בעניין זה לא מעט, והסברתי שהתלמוד אינו תורה-שבעל-פה, אלא **פרוטוקול** שמכיל בתוכו: גם תורה-שבעל-פה שקיבלנו בהר סיני, גם תורה-שבעל-פה שנחקקה במהלך הדורות ותוקפה הינו מדרבנן, גם אגדות לרוב, גם נתונים מדעיים שגויים שהיו מבוססים על המדע הקדום, ואפילו ענייני פולקלור בבלי פגאני.

בקיצור, המינים והכופרים והאתאיסטים למיניהם מתעתעים בהתעיות די נחותות ושטחיות, וזאת כדי להחדיר את הספק ולקעקע את התורה-שבעל-פה במטרה להשמיד את תורתנו, אך מי שלומד היטב את מכלול הנתונים שבמשנה ובתלמוד שולל די בקלות את התעיותיהם.

אמר ה' – יתעלה מלייחס לו אמירה

נשאלתי כך: האם ראוי בפסוקי התורה לומר: "אמר ה' בתורתו", מאשר לומר: "אמרה תורה". אני יודע שחז"ל נוהגים לומר: "אמרה תורה", אך שמא ניתן או אף ראוי יותר לומר שה' אמר? או שאין בזה בעיה לדעתך בין כך או כך? **תשובה:** למיטב זכרוני גם הרמב"ם וגם רס"ג אומרים מדי פעם "אמר ה'", בין בציטוט פסוקים ובין בתיאור ציווי או אזהרה, אבל לעתים בין האמירות הללו הם מוסיפים: "יתעלה מלייחס לו אמירה", ונראה לי שדרכם נכונה, כלומר ניתן לומר "אמר ה'" אך מדי פעם להוסיף במאמר מוסגר: "יתעלה מלייחס לו אמירה" או משהו דומה.

אימתי מברכים 'שהחיינו' על פרי חדש?

בהלכות ברכות (י, ג) רבנו פוסק: "הרואה פרי המתחדש משנה לשנה בתחילת ראייתו, מברך שהחיינו". כלומר, מעיקר דין התלמוד ברכת "שהחיינו" על פרי חדש נתקנה על ראיית הפרי "בתחילת ראייתו", דהיינו כאשר הוא מבשיל על העץ ומוכן לקטיפה ולאכילה או לכל הפחות כאשר הוא עומד בשוק למכירה. בשעה זו נפש האדם שמחה על התחדשות הפירות וחכמים רתמו את שמחת ראיית הפירות כדי להודות לבורא-עולם ולקרבו במחשבה לה' יתעלה. וביחס למנהג בימינו: להבנתי אין לברך "שהחיינו" על פרי חדש כשאוכלו לראשונה על שולחנו, משום ספק ברכות להקל: שמא ראהו ואינו זוכר, וכן שמא אין זה בגדר "בתחילת ראייתו".

שאלה בעניין הברכה לרואה חנוכייה

רבנו פוסק בהלכות חנוכה (ג, ד) את ההלכה הבאה: "כל שחייב בקריאת המגילה חייב בהדלקת נר חנוכה, והמדליק אותה בלילה הראשון מברך שלוש ברכות: [א] ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של חנוכה; [ב] בא"י אמ"ה שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה; [ג] בא"י אמ"ה, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. וכל הרואה אותה מברך שתיים: שעשה ניסים לאבותינו, ושהחיינו. ובשאר הלילות, המדליק מברך שתיים והרואה מברך אחת, שאין מברכין שהחיינו אלא בלילה הראשון".

ונשאלתי: מה כוונת רבנו בהלכה? האם מי שרואה נרות חנוכה דולקים ומברך "שעשה ניסים" וכו', פטור מלברך "שעשה ניסים" וכו' בהדלקה? וכמה פעמים ניתן לברך על הראייה?

והנה גם תשובת רבנו **סימן רכב**: "מי שהדליק נר חנוכה ובירך עליה וחזר להדליק חנוכה אחרת או לראותה, הצריך לחזור ולברך אם לא? **תשובה**: הדבר בזה חוזר לכוונת המברך כמו בשאר הברכות, ואם נתכוון להדליק חנוכות הרבה אחד אחר אחד – ברכה אחת לכולן, ואם בירך והדליק ואחר-כך נזדמן לו חנוכה אחרת להדליק – יחזור לברך, וכן הוא בברכת הרואה".

תשובה: [א] ביחס לברכת "להדליק נר של חנוכה", ובכן, אם האדם בעת הדלקתו לא חשב לפטור בברכה זו חנוכייה נוספת, על האדם לברך שוב אם הוא מדליק חנוכייה אחרת.

[ב] ביחס לברכת "שעשה ניסים", מסוּף תשובת רבנו עולה, שאדם שבירך "שעשה ניסים" על חנוכייה אחת, ולא חשב לפטור בברכתו זו חנוכיות נוספות שיראה או שידליק – אם ראה חנוכייה אחרת או שהדליק חנוכייה אחרת, יחזור ויברך. כמו כן, מדברי רבנו עולה שחייב לברך שוב ושוב, ללא הגבלה. ברם, נראה שרצוי לו לאדם בעת שהוא מדליק את חנוכייתו, שיכוון לפטור בזה את כל החנוכיות שיראה וכך לא יתחייב בברכה בכל פעם שהוא רואה חנוכייה. ואם האדם נמצא מחוץ לביתו ומברך "שעשה ניסים" על חנוכייה שראה, נראה לי שרצוי לו לאדם לכוון לפטור בברכתו זו את כל החנוכיות שיראה ברחוב, חוץ מהחנוכייה שעליו להדליק בביתו.

[ג] וביחס לברכת "שהחיינו" נראה שלעולם יש לברכה פעם אחת בלבד.

דיני רופא גוי ורופא מין

רבנו וחכמים ע"ה פוסקים בהלכות רוצח ושמירת הנפש (יב, ט), וזה דבריהם:

"[ט] אסור ליקח רפואה מן הגוי אלא-אם-כן נתייאשו ממנו [מן החולה] שיחיה, ואסור להתרפא מן המין ואף-על-פי שנתייאשו ממנו [מן החולה], **שמא ימָשְׁכוּ אחריו [אחרי הרופא המין]; [י]** ומותר ליקח רפואה מן הגויים לבהמה או למכה שבגוף מבחוץ כגון מלוגמה ורטייה. ואם הייתה מכה של סכנה אסור ליקח ממנו. וכל מכה שמחללין עליה את השבת אין מתרפאין מהן. ומותר לשאול לרופא גוי, ויאמר לו: 'סם פלוני יפה לך וכך וכך תעשה', אבל לא ייקח ממנו".

למדנו מהלכה זו שדינו של המין חמור בהרבה מזה של הגוי, שהרי חכמים התירו להתרפא מהרופא הגוי במקרה שבו החולה גוסס ונוטה למות עד שכבר נתייאשו ממנו שיחיה, הואיל ומצבו של החולה כל-כך אנוש עד שלא חששו שמא הגוי ימית אותו ויהרגהו בערמה. אולם! אפילו שהחולה גוסס ונוטה למות עד שנתייאשו ממנו שיחיה, עדיין אסור להתרפא מן הרופא המין, "שמא ימָשְׁכוּ אחריו [אחרי הרופא המין]" – עד-כדי-כך המינות מסוכנת וממאירה!

וניתן ללמוד מהלכה זו שיש לבדוק היטב מי הם הרופאים של החולה, ויש לחקור אחריהם, ואם נמצא שהם שמאלנים אתאיסטים עוכרי ישראל ארורים, כמו לא מעטים בקליקת הרופאים בימינו, יש להתרחק מהם כמו מאש, ולבחור רופא או מנתח שאינו נמנה על המינים. כמו כן, אם הרופא העומד לפנינו גס רוח במידה קיצונית, יש לחשוד בו שהוא מין ולהתרחק ממנו. וראו נא את האמור בתהלים קז, כי רמז יש בו לרופאים המינים המושחתים שיש להתרחק מהם:

"אֱלֹהִים מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם וּמַעֲוֹנֵיהֶם יתְּעֲנוּ, כָּל אֶחָד תִּתְעַב נַפְשָׁם וַיִּגְעוּ עַד שְׁעַר מוֹת, וַיִּזְעְקוּ אֶל יְיָ בְּצָר לָהֶם מִמַּצְקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם, וְיִשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּרְפָּאֵם וַיִּמְלֹט מִשְׁחִיתוֹתָם". יהי רצון שנזעק לאלהינו באמת ובלבב שלם והוא ישלח דברו וירפאנו וימלטנו משחיתות הרופאים, ותמיד נודה לו ונהללו: "יִדּוּ לַיְיָ חֶסֶד וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם, וַיִּזְבְּחוּ זִבְחֵי תוֹדָה וַיִּסְפְּרוּ מַעֲשָׂיו בִּרְנָה".

זאת ועוד, בעניין הרופאים הגויים, מדברי רבנו עולה שאסור להתרפא מהם במקום שיש בו סכנה כלשהי לחיי היהודי, דהיינו אסור שהם ינתחו את היהודי או יבצעו בו פעולות רפואיות אשר עלולות להיכשל ולסכן את חייו של היהודי – והואיל וכמעט כל ניתוח יש בו סכנה לחיי אדם, אין לבצע ניתוחים אצל רופאים גויים. כללו של דבר, כל שהתירו בעניינו של רופא גוי הוא: (א) כאשר נתייאשו כבר מן החולה שיחיה; (ב) כשהרופא הגוי מיעץ בלבד; (ג) כאשר מדובר בטיפול במכה חיצונית שאין בה סכנה לחיי אדם, כגון מכה שאין מחללין עליה את השבת.

האם מותר לשחק בשחמט בשבת?

הואיל ויש במשחק זה חידוד המחשבה הוא אינו בגדר דברים בטלים, ולכן ניתן להבנתי לשחק בו מעט בשבת – אך רצוי שלא לעסוק בשבת אלא בדברי חכמה, כי לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא ללמוד תורה ולהגות בהם בחכמה, או לרענן את הנפש ולנוח מעמל השבוע.

האם יש לענות 'אמן' אחר 'גאל ישראל'?

נשאלתי כך: האם יש לענות "אמן" אחרי החתימה: "הבוחר בעמו ישראל באהבה" (ברכת 'אהבת עולם' שלפני קרית-שמע), וכן האם יש לענות "אמן" אחרי החתימה: "גאל ישראל" אשר לפני תפילת שמונה-עשרה? לכאורה לפי הרמב"ם צריך לענות "אמן" אחר שתיהן (כי רק לפי הזוהר לא עונים ומה לנו ולו). **תשובה:** תחילה חשוב להבהיר כי פסקי ספר-האופל לא מעלין ולא מורידין (בשונה ממכשפי האופל שדינם מורידין ולא מעלין), כלומר אין לפסוק באופן שהוא מנוגד לספר-האופל רק בגלל שמדובר בספר פגאני, אלא יש לבחון כל עניין לגופו.

ולעצם השאלה, בהלכות תפילה (ח, ה; ט, א) רבנו פוסק כך:

[ח, ה] "וכן לא יהיה אחד מברך ברכת שמע והכל שומעין ועונים אחריו 'אמן', אלא בעשרה, וזה הוא הנקרא פורס על שמע"; **[ט, א]** "ומתחיל ופורס על שמע בקול רם, והן עונים 'אמן' אחר כל ברכה וברכה, והיודע לברך ולקרות קורא עימו [ואינו עונה אמן] עד שמברך גאל ישראל".

מן ההלכות הללו עולה בבירור שיש לענות "אמן" אחרי כל ברכה וברכה. ברם, חשוב להדגיש, שאם אין מנהג המקום לענות "אמן", אסור להבנתי לאחד לצעוק "אמן" כנגד מנהג המקום, מפני שמדובר בהלכה די זניחה, ולפי דעתי כבוד הציבור יותר חשוב מקיום ההלכה הזו. וכבר ראיתי דרדעי אורתודוקסי שצועק "אמן" באובססיביות בבית-הכנסת, וכל מטרתו לפטם את שחצנותו... ואם יקשה המקשה ויאמר: והלא בהלכות תפילה (ז, יז–יט) רבנו פוסק כך:

"וכשהוא [המתפלל יחידי] חותם 'גאל ישראל', מיד יעמוד כדי שיסמוך גאולה לתפילה, ומתפלל מעומד כמו שאמרנו [...] ובתפילת הערב, [המתפלל יחידי] קורא קרית-שמע ומברך לפניו ולאחריה, וסומך גאולה לתפילה, ומתפלל מעומד [...] ואף-על-פי שמברך 'השכיבנו' אחר 'גאל ישראל', אינה הפסקה בין גאולה לתפילה, והרי שתיהן בברכה אחת ארוכה".

ובכן, להבנתי אין מהלכות אלה ראייה לכך שעניית "אמן" היא בגדר הפסק, אדרבה, אם שתי ברכות עשויות להיחשב בברכה אחת ותוספת הברכה איננה נחשבת כהפסק, כל-שכן עניית אמן. יתר-על-כן, ההלכות הללו עוסקות באדם שמתפלל יחידי, כלומר מה שחכמים זירזוהו לסמוך גאולה לתפילה אין כוונתם שלא יענה אמן אחרי עצמו, כי אסור לאדם לענות אמן אחרי ברכותיו – אלא כוונתם בוודאי שלא ישתהה אחרי חתימת "גאל ישראל", וכל שכן שלא יעשה הפסקה ארוכה, אלא מיד לאחר שיסיים לברך ולחתום ב"גאל ישראל", יעמוד להתפלל.

האם נאסר על האשה ללבוש בגד אדום?

נשאלתי כך: האם נאסר על האשה בהלכה הנאמנה והמקורית ללבוש בגד אדום? האם יש לזה מקור מהימן? **והשבתי כך:** להבנתי אין איסור מפורש בהלכה לאשה ללבוש בגד אדום, אך בהחלט מדובר בעניין שיש להפעיל בו שיקול דעת, כגון להימנע מגוונים מסוימים של אדום. ומהעדר כללים בעניין זה נראה לי שחכמים ע"ה סמכו בזה על שיקול דעתן של הנשים.

האם בימינו יש לברך על נר ההבדלה?

נשאלתי כך: האם בימינו שיש את אור החשמל יש צורך לברך על הנר בהבדלה: "בורא מאורי האש"? שהרי בהלכה נאמר שאין מברכין על הנר עד שנהנים מאורו, וברור שאין אנו נהנים בימינו מאור הנר, שהרי אור החשמל מאפיס לחלוטין את אור הנר. גם לא יעלה על הדעת להחשיך את הבית כדי ליהנות מאור הנר – שהרי ברור שדבר שכזה לא עלה על דעת חז"ל. כלומר, ברור שאם היה חשמל בימיהם הם כלל לא היו מתקנים ברכה על הנר בהבדלה.

תשובה:

רבנו פוסק בהלכות שבת (כט, כד–כו) כך: **[כה]** "סדר הבדלה במוצאי שבת: מברך על היין, ואחר-כך על הבשמים, ואחר-כך על הנר, וכיצד מברך על הנר? בורא מאורי האש, ואחר-כך מבדיל. **[כו]** אין מברכין על הנר עד שייאורו לאורו, כדי שיכיר בין מטבע מדינה זו למטבע מדינה אחרת [...] ואין מחזירין על האור כדרך שמחזירין על כל המצוות, אלא אם בא – מברכין עליו".

כלומר, מפשט ההלכה אכן עולה שאין לברך בימינו על הנר של ההבדלה, **גם** מפני שאין נהנים מאור הנר שהרי אור החשמל גדול ובוהק מאד, **גם** מפני שחז"ל קבעו באופן מפורש שהדלקת הנר היא עניין די קלוש: "אם בא – מברכין עליו", **וגם** מפני שברור שאם חז"ל היו בימינו הם לא היו מתקנים לברך על הנר בשעת ההבדלה. ואגב, להבנתי תקנתם זו נועדה בעיקר כדי לכבד את מעמד ההבדלה ולרומם את תקנת החכמים ע"ה לזכור את יום השבת ביציאתו.

אולם, למרות האמור, להבנתי אין לבטל את הברכה על הנר בשעת ההבדלה, הואיל ומדובר במצוה שנעשית במקרים רבים ברוב עם, וביטול הברכה על הנר יערער את מצוות החכמים, כי רוב בני האדם אינם מבינים את דקדוקי ההלכה והמחשבה בעניין זה, ויבואו לזלזל בתקנות חכמים באופן כללי. לפיכך, לדעתי יש להמשיך ולברך על הנר בשעת ההבדלה. אמנם, להבנתי יהיה רצוי מאד שסנהדרין-אמת כאשר תקום במהרה בימינו, תבטל את הברכה על הנר בשעת ההבדלה בהוראה ברורה, שהרי סוף-סוף מדובר בברכה לבטלה ובעניין שאין לו טעם בימינו.

מהי הדרך הטובה ללמוד תורה?

נשאלתי כך: מה היא הדרך הטובה ביותר ללמוד את כתבי הרמב"ם במטרה לדעת לפסוק הלכה? מהיכן מתחילים? מה הם היסודות? האם יש תוכנית מסודרת? האם זה תלוי בזמן? וכל פרט אחר. **תשובה:** הדבר החשוב ביותר לדעתי הוא ללמוד את התורה שבכתב ואת התורה שבעל-פה לשם שמים, דהיינו שלא מתוך מטרה להפיק רווחים וטובות הנאה, כמו יושבי הישיבות למשל, ולא מתוך מטרה להשיג שררה וכבוד ולהתגדל על הציבור, אלא מתוך מטרה לידע את האמת. כאשר אדם לומד תורה מתוך המחשבה הזו, הקב"ה מסייע לו להבין ולהשכיל. וביחס לעצם הלימוד, חובה לדעתי ללמוד את ספר המדע היטב, לימוד המחשבה והבנת מטרות התורה ויסודותיה, הם היסוד להבנת מצוות התורה ומוסריה. בהצלחה רבה.

פתיחת ברז מים חמים בשבת – מותר?

נשאלתי כך: נשלח אלי סרטון של רב אורתודוקסי בעניין פתיחת ברז מים חמים בשבת. הוא טוען שיש לדון בזה, הואיל ונכנסים מים חדשים לדוד על-ידי הפתיחה והם עלולים להתבשל. הוא הפליג בסיפורים על כמה דפים כתב על זה הרב עובדיה יוסף כי זה ראוי לדיון מעמיק... שאלתי היא: האם עלולה להיות בעיה? מדוע? והיכן אני יכול ללמוד על זה במשנה-תורה?

תשובה:

להבנתי מדובר בגרמא, וגרמא מותרת לכתחילה בשבת ואפילו באיסורי דאוריתא. ומדוע מדובר בגרמא? מפני שהאדם לא שפך **במו ידיו** מים קרים לתוך המים החמים, אלא, האדם פתח את ברז המים החמים ומה שגרם לכניסת המים הקרים הוא הריקון המועט וההדרגתי של המים החמים מן הדוד. ואפילו שכניסת המים הקרים התרחשה באופן מידי, להבנתי עדיין מדובר בגרמא, מפני שהפעולה כאמור איננה שפיכת מים קרים לתוך המים החמים כמו שמתואר בהלכה, אלא ריקון הדוד ממים חמים וכניסת מים קרים כתוצאה מן הלחץ הקיים במערכת המים. ואפילו שנכנסו מים קרים באופן מידי, מותר להבנתי, כי גם בהלכה שממנה אנו לומדים שגרם כיבוי בשבת מותר, לא הסתייגו חכמים ממידידות הכיבוי אלא הודגש בה אך ורק שאין לכבות באופן יזום, אלא להעמיד כלי חרס מלאים מים, ואפילו שכלי החרס הללו יתבקעו באופן מידי מן האש הבוערת והמים יכבו את השריפה, עדיין יהיה הדבר מותר לכתחילה בשבת.

והנה ההלכה בעניין מלאכת הכיבוי, המלמדת שגרמא בשבת מותרת לכתחילה, וכ"ך רבנו (שבת יב, ג-ד): "דליקה שנפלה בשבת, המכבה אותה מפני איבוד הממון חייב, שאין איבוד הממון דוחה שבת אלא איבוד נפשות. לפיכך יצאו בני אדם כדי שלא ימותו, ויניחו האש תלהט. ואפילו שורפת כל המדינה [=העיר] כולה. **ומותר לעשות מחיצה בכל הכלים, בין מלאים בין ריקנים כדי שלא תעבור הדליקה. אפילו כלי חרש חדשים מלאים מים, עושין מהן מחיצה, אף-על-פי שוודאי מתבקעין ומכבין, שגרם כיבוי מותר**". ובאמור, אין הסתייגות הדורשת להעמיד את הכלים המלאים במים במרחק מה, אלא אפילו יתבקעו מיד – מותר לכתחילה.

זאת ועוד, ההלכה האוסרת לשפוך מים קרים לתוך מים חמים מופיעה בפרק כב, פרק שעוסק באיסורי דרבנן, והנה ההלכה לפניכם (כב, ה): "אמבטי של מרחץ שהיא מלאה מים חמים, אין נותנין לה מים צונן – שהרי מחממן הרבה", והואיל ומדובר בדין דרבנן, יש להקל בכל ספק. כלומר אפילו אם נטען שמדובר בספק, הרי שיש להקל לאור הכלל: ספקא דרבנן לקולא.

הפיוט 'ידיד נפש'

נשאלתי כך: בבית-הכנסת בו אני מתפלל החלו לשיר את הפיוט "ידיד נפש" לפני ערבית של שבת, כיצד ראוי לי לנהוג בזמן שירת הפיוט? **תשובה:** להבנתי המגרעות של הפיוט זניחות יחסית, ולכן אתה יכול לשיר אותו עם כולם כדי שדעתך תהיה מעורבת עם הציבור ככל שניתן.

עמלק הושמד או לא הושמד?

נשאלתי כך:

בשמואל א פרק טו, שאול מצטווה להשמיד את עמלק, ובתיאור המעשה נראה כי הוא ביצע את רוב הצו – פרט לחמלה על אגג ועל מיטב הצאן והבקר. לאחר מכן, שמואל ממית את אגג, ונראה שהושלם הציווי להשמיד את עמלק. לאור זאת, כיצד ניתן להבין את הכתוב בפרק כז באותו ספר, שם מסופר כי דוד פושט על "הַגִּשּׁוּרִי וְהַגִּזְרִי וְהַעֲמֻלְקִי"? אם עמלק כבר הושמד, כיצד ייתכן שעדיין קיימים עמלקים בשטח? האם יש דרך ליישב את הסתירה לכאורה הזו?

תשובה: הבה נעיין בפסוקים בעניינו של דוד המלך (שמואל א, כז):

"וַיַּעַל דָּוִד וְאֶנְשָׁיו וַיַּפְּשׁוּ אֶל הַגִּשּׁוּרִי וְהַגִּזְרִי וְהַעֲמֻלְקִי כִּי הֵנָּה יִשְׁבּוּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר מְעוֹלָם בּוֹאֶף שׁוּרָה וְעַד אָרֶץ מִצְרַיִם, וְהִפָּה דָּוִד אֶת הָאָרֶץ וְלֹא יִחְיֶה אִישׁ וְאִשָּׁה וְלֶקַח צֶאֱן וּבָקָר וְחֲמֹרִים וּגְמֻלִים וּבִגְדִים וַיֵּשֶׁב וַיָּבֵא אֶל אָכִישׁ. וַיֹּאמֶר אָכִישׁ: אֵל פִּשְׁטָתָם הַיּוֹם? וַיֹּאמֶר דָּוִד: עַל נֶגֶב יְהוּדָה וְעַל נֶגֶב הִירְחֻמָּאִל וְעַל נֶגֶב הַקֵּינִי, וְאִישׁ וְאִשָּׁה לֹא יִחְיֶה דָּוִד לְהָבִיא גֵּת לְאֹמֶר, כִּן יִגְדּוּ עָלֵינוּ. לֹאמֹר: כֹּה עָשָׂה דָּוִד וְכֹה מִשְׁפָּטוֹ כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר יֵשֶׁב בְּשָׂדֵה פְּלִשְׁתִּים".

ושאלה גדולה קמה וניצבה: אם אכן מדובר בעמלק מדוע הנביא מסביר שדוד המלך ע"ה הרג את עמלק "כִּן יִגְדּוּ עָלֵינוּ לֹאמֹר" וכו'? והלא יש חובה להכרית את עמלק ואין צורך בשום הסבר נוסף שיבאר ויתרץ מדוע דוד היכה את כולם. אלא ברור, ש"הַגִּשּׁוּרִי וְהַגִּזְרִי וְהַעֲמֻלְקִי" הם **שמות מקומות**, כמו "נֶגֶב יְהוּדָה וְעַל נֶגֶב הִירְחֻמָּאִל וְעַל נֶגֶב הַקֵּינִי", שבהמשך הפסוק.

והנה גם האמור ב"מילון אבניאון" בעניין משפחת הירחמאלי:

"הִירְחֻמָּאִלִי (מקרא) – המתייחס על בית ירחמאל [משפחה בשבט יהודה], כאמור בפסוק: 'עַל נֶגֶב יְהוּדָה וְעַל נֶגֶב הִירְחֻמָּאִלִי'. בימיו של דויד יושבה משפחה זו בנגב, והאזור נקרא **עַל שְׁמֵם 'נֶגֶב הִירְחֻמָּאִלִי'**. נראה שיישובי המשפחה היו בעלי חשיבות: דויד רכש את אהדת המשפחה בשבתו בצקלג, ואף שלח לעריה חלק מן השלל שנפל בידו. לאחר מכן אין שומעים על המשפחה, וייתכן כי קיפחה את מעמדה המיוחד ונטמעה בתוך שבט יהודה".

האם מותר למנות לפי מניין הנוצרים?

נשאלתי: האם מותר למנות לפי מניין הנוצרים המפורסם, דהיינו לפי תאריך לידתו של אותו האיש? או שמא ראוי למחות בעבודה-זרה זו ולהתעלם מספירה זו? **תשובה:**

ספירת הנוצרים עצמה אינה בגדר עבודה-זרה או הודאה בעבודה-זרה, ובשלב זה של האנושות לא ניתן שלא להשתמש בה. כמו שלא ניתן שלא ללמוד את השפה האנגלית, וכמו שלא ניתן שלא להיות בקשרים דיפלומטיים עם נוצרים או עם סינים או עם הודים עובדי-אלילים. ברם, היחס כלפי המינים מישראל שונה לחלוטין, ואסור אפילו להתקרב לפתח ביתם המתועב.

הזיקה שבין שחצנות למינות

בהלכות תפילה (י, ה) רבנו פוסק כך: "האומר: איני יורד לפני התיבה מפני שבגדי צבועים, אף בלבנים לא יעבור באותה התפילה; אמר: איני עובר מפני שיש ברגלי סנדל, אף יחף לא יעבור". מקור פסקו זה של רבנו הוא במשנה מגילה (ד, ז), ונראה לי שבהלכתם זו חכמים ביקשו לבער מקרב עמנו את השחץ והמינות, ואסביר: מי שמתחסד ומתרברב בפרהסיה במקום שחכמים כלל לא ציוו להחמיר אינו אלא שחצן, שהרי הוא מודיע בזה שהוא חסיד גדול יותר מן החכמים ע"ה אשר קבעו שניתן להתפלל בבגדים צבועים – ובעשותו כן, דהיינו בבקשו להתרומם ולהראות את עצמו כגדול מן החכמים הוא למעשה מערער על סמכותם הפסיקתית העליונה, והואיל ובהתחסדותו הזו הוא מערער על סמכותם העליונה, חשדוהו חכמים על המינות.

והוא הדין למי שאומר שאינו מתפלל כשליח-ציבור מפני שהוא נועל סנדלים לרגליו, ונראה לי ששחץ זה האחרון חמור משל הראשון, מפני שזה האחרון מבקש להתדמות לגדולי האומה ובראשם משה רבנו, אשר נאמר להם: "שֶׁל נֶעְלִיף מֵעַל רַגְלֶיךָ" (שם' ג, ה). כלומר, הוא מבקש להראות את עצמו כנביא וכאיש אלהים, והואיל ושחץ ליבו פה גדול, חשד המינות כלפיו גדול מן החשד כלפי הראשון. לפיכך, ביחס לראשון נאמר שאין להרחיקו מלהיות שליח ציבור אלא בתפילה זו שהוא שקע בסכלותו, ואילו כלפי זה האחרון, אסרו עליו מלהיות שליח ציבור באופן כללי ומוחלט, עד שיהיה ברור לנבונים שאותו שחצן אורתודוקסי מתחסד לא שקע במינות.

ואגב למדנו מוסר השכל נעלה מאד: כל מי שמתחסד בפרהסיה ומתרברב בעיני בני-אדם להחמיר במקום שלא ציוו חכמים ע"ה, אינו אלא שחצן אשר חשוד על המינות! כי זו היא דרכם של המינים, דהיינו להתרברב ולהתחסד בפרהסיה בעיני בני-האדם השוטים אשר אינם יודעים לזהות את הנוכלים והשרלטנים, ובכך לגנוב את דעת הציבור ולהסית ולהדיח להזיותיהם. ואין סוף לחומרות ולמנהגי ההבל ההזויים של המינים ובמיוחד בעת התפילה, כמנהגם להתנדנד, או להתלבש כחוקות הגויים הרברבנים, או לחגור רצועת בד סביב כרסם התפוחה, או לעוות את פניהם בשעת התפילה כאילו הם נאבקים עם המלאכים, או לנפנף בידיהם וכל כיו"ב.

מה דינם של ספרי המינים למיניהם?

נשאלתי כך: יש לי המון-המון ספרים שאני לא משתמשת בהם יותר מאז שאני הולכת לפי הרמב"ם, כל מיני ספרי הלכה, עלונים, סגולות, מוסר, סיפורי צדיקים – של הבן איש חי השו"ע וכיו"ב. האם הספרים האלה זקוקים לגניזה? אני יכולה לתת אותם? מה הדין שלהם?

תשובה: להבנתי יש להשליכם לצפרדע מחזורית הנייר הקרובה לביתך, ומצוה רבה היא. וביתר ביאור, מעיקר הדין היה ראוי לשורפם מפני שיש בהם דברי מינות, אבל בדור שלנו הואיל ורבים מאד הם ספרי המינים, הדבר יגרור להשחתה של מיליוני ספרים, ולכן להבנתי, סנהדרין אמת הייתה פוסקת שיש להשליכם למחזורית – או בבת אחת או בהדרגתיות, מה שנוח לך.

מי גרוע ממי: חסיד מינות או מתאסלם?

נשאלתי כך:

הייתה לי שיחה עם אשתי בענייני השקפה. תוך כדי שיחה על חסידויות וכדו' נשאלה השאלה: האם עדיף להיות חסיד ברסלב, חב"ד וכדומה או להתאסלם. כלומר מי גרוע יותר? לכאורה הערצת מוחמד, אבל אין אותו אינטראקציה או הערצת קבר או חמור כזה או אחר. מה דעתך?

תשובה:

שניהם כופרים ביסודות מסוימים משלושה-עשר יסודות הדת, ודינם ידוע. אלא, שחסידי ברסלב וחב"ד וכיו"ב מצאצאי המינים כופרים ביסוד העבודה-הזרה הוא **היסוד החמישי**, ואילו המתאסלמים כופרים ב**יסוד התשיעי** והוא הביטול, דהיינו שתורת משה לא תבטל. וביתר ביאור: המוסלמים לא הפכו את מוחמד המשוגע לאלוה מתווך ומליץ כמו שהמינים הפכו את גדולי-טחורי-האסלה למיניהם לאלהים. המוסלמים אינם רואים במוחמד מתווך או מליץ בינם לבין ריבון העולמים, אלא הוא "רסול אללה", דהיינו השליח מאת הבורא. הנביא החדש.

היסודות האמורים הם היסודות המרכזיים שניתן באמצעותם להבחין בין המתאסלמים לבין חסידי המינות, אף שיש עוד יסודות שאלו ואלו כופרים בהם, אלא שהיסוד התשיעי מגדיר את כפירתם של כל המתאסלמים, והיסוד החמישי מגדיר את כפירתם של כלל חסידי המינות.

לאור הדברים האלה חסידי המינות גרועים יותר מן המתאסלמים, מפני שהם כופרים ביסוד יסודי יותר, היסוד שלפיו אסור לאדם מישראל לעבוד עבודה-זרה, יסוד שהוא הציר שעליו סובבת כל התורה כולה – אך הלכה למעשה אין הבדל כאמור, ואלו ואלו מורידין ולא מעלין.

"לא תאבה לו ולא תשמע אליו ולא תחוס עינך עליו ולא תחמל ולא תכסה עליו [...] וסקלתו באבנים ומת כי בקש להדיחך מעל יי אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים, וכל ישׂראל ישמעו ויראו ולא יספו לעשות כדבר הָרַע הַזֶּה בְּקִרְבְּךָ" (דברים יג, ט-יב).

הדלקת נרות בערב יום הכיפורים

נשאלתי כך: האם לפי רבנו יש חובה להדליק נרות בערב יום-הכיפורים וכפי שנהוג בערבי שבתות? ואם כן, איזו ברכה מברכים? **וכך השבתי:** בהלכות שבת (כט, כז) רבנו פוסק כך: "אין מברכין במוצאי יום-הכיפורים אלא על אור ששבת, אף-על-פי שהודלק לחולה או לחיה ביום הכיפורים – מברכין עליו, שהרי שבת מעבודה". מהלכה זו עולה שאין חובה לכתחילה להדליק נר-של-שבת בערב יום-הכפורים כדי שנוכל לברך עליו בהבדלת יום-הכפורים, וכל שכן שאין לברך עליו בעת ההדלקה ברכה כלשהי. והטעם שמברכים רק על נר ששבת, אולי כדי להזכירנו את ייחודיותו של יום-הכפורים שהוא שבת שבתון, ולכן רק נר ששבת במשך יום-הכפורים ראוי לברך עליו בצאתו. "שַׁבַּת שַׁבְתָּן הוּא לָכֶם וְעַתָּה אֶת נַפְשֵׁיכֶם" וכו' (ויקרא כג, לב).

מטרות מחיצת עזרת הנשים בבית-הכנסת

בהלכות לולב (ח, יב), בעניין המחיצה שהייתה בבית המקדש, רבנו פוסק כך:

"אף-על-פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות הייתה שם במקדש שמחה יתרה, שנאמר: 'וַיִּשְׂמְחוּתָם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיהֶם שִׁבְעַת יָמִים' [ויק' כג, מ]. כיצד היו עושין? ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולנשים מלמטה, **כדי שלא יתערבו אלו עם אלו**. ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון, וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד" וכו'.

ובפירוש-המשנה מסכת סוכה (ה, ב) רבנו אומר כך:

"תיקון גדול, כלומר גדול התועלת, והוא שהיו מכינים מקום לנשים ומקום גדור לנשים, ומקום הנשים למעלה על מקום הנשים גבוה ממנו **כדי שלא יסתכלו הנשים בנשים**".

ונשאלתי בעניין טעמיו של רבנו, **וכך השבתי**: נראה לי שטעמיו של רבנו בפיהם"ש ובמשנה-תורה משלימים זה את זה. הוי אומר, למחיצה יש שתי מטרות: האחת שלא יתערבו; והשנייה שלא יסתכלו הגברים בנשים ולכן היא הייתה דווקא במקום גבוה – והוא הדין למחיצת בית-הכנסת, כלומר יש לבנות את מחיצת בית-הכנסת באופן שימנע התערבות והסתכלות.

והיה חבר שטען שרבנו חזר בו מדבריו בפירוש-המשנה ופסק שהטעם היחיד להקמת המחיצה היה כדי למנוע התערבות של הנשים בנשים – והשבתי לו שהוא צודק, ונראה שאכן הטעם המרכזי הוא כדי שלא יתערבו, וכנראה לא חששו בימי קדם שהגברים יסתכלו על הנשים שהרי ממילא הנשים היו לבושות בצניעות רבה מאד, והיה די ביצירת ריחוק ובמניעת התערבות כדי למנוע קלות ראש וליצנות. אולם, בימינו, שהנשים והנערות מגיעות לעתים קרובות בלבוש שאינו צנוע לבתי-הכנסת, הכרחי לאמץ גם את הטעם של רבנו שמובא בפירוש-המשנה.

בעניין צליית כבד על הגז

נשאלתי כך: בעניין צליית כבד על הגז, האם מותר להכשיר כבד בצלייה על-גבי רשת שתחתיה מונח מגש שמקבל את הדם? ואם מדובר במגש די צמוד, כשני סנטימטרים מתחת לרשת? כלומר, האם אין בעיה שהדם נוזל למגש והאדים שלו עולים בחזרה לכבד שנצלה על הרשת? ושלא עדיף להשתמש במגש שאינו בנוי כתבנית אטומה אלא במגש שיש בו חריצים?

תשובה: אין איסור לצלות ולהכשיר באופנים שציינת, שהרי אף בתנור סגור שיש בו הבל רב, אין איסור לצלות כבד, ואין איסור להניח תחתיו כלי שיקבל את הדם. כמו כן, פסק ההלכה הוא שריח אין בו ממש, ואסרוהו, דהיינו את האדים, אך ורק בצליית שחוטה ונבלה בתנור אחד, וגם זה אך ורק לכתחילה, אך בדיעבד בשר השחוטה מותר (ראה הלכות מאכלות אסורות טו, בט). זאת ועוד, הכלל הגדול הוא שהאש שואבת מן הבשר, ולא מבליעה בו איסור. **לסיכום**, להבנתי אין צורך להחמיר ולהשתמש דווקא במגש שיש בו חריצים, ובין כך ובין כך יעלה הבל רב.

זמני התפילה בצבא – חילול השם?

נשאלתי האם זמני התפילה של הצבא, אשר מוציאים את האדם מן המסגרת הצבאית, הם בגדר חילול-שם-שמים? ובכן, לדעתי הדבר בגדר חילול-שם-שמים, ובמיוחד כשמדובר בשעת התפילה בבוקר: לחיילים המסורתיים נותנים שעת תפילה בבוקר, בעוד שכל שאר החיילים מבצעים מטלות ומתאמנים באימון הבוקר, ואין לי צל של ספק שמשתמשים בעניין זה כדי להתפטר מהמטלות של הבוקר. ולכן, כך הצעתי לשואל: התפלל בבוקר עשר דקות בלבד, ולא בבית-הכנסת אלא על מיטתך, דהיינו התפלל אך ורק שמע ישראל ותפילת עמידה בזריזות, והצטרף לשאר החיילים, כי האחדות והלכידות ותחושת השותפות היא עניין חשוב מאד בצבא. לגבי תפילת מנחה, זו בעיה פחות חמורה, כי מדובר בתפילה של חמש דקות (תפילת עמידה בלבד), וניתן להתפלל אותה בשעת הפסקה מהפסקות היום. לגבי ערבית, היא לא חובה.

ואף שתפילותיך הללו יהיו בקיצור נמרץ, אל תחדל מלשאת עיניך לבוראך בכל עת מעיתות היממה, ואל תחדל מלהרהר בו ובהשגחתו, שוויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט.

והוסיף ושאל השואל: ומה הוא הדין לגבי פטורי הזקן למיניהם? גם זה בין היתר גורם לחילול שם שמים ומפריע לעניין האחדות והלכידות שיש בצבא? **תשובה:** להבנתי ומניסיוני אין עניין פטור הזקן כפטור התפילה, מפני שפטור התפילה פוטר את החייל המתפלל מלעשות מטלות בוקר יום-יומיות, כך שהדבר עלול ליצור מרמור ותחושת תסכול. לעומת זאת, פטור הזקן אינו נוגע להשתמטות ממטלות יומיומיות, ורבים הם החילונים אשר מגדלים זקן לנוי. אמנם, אם נראה לך שזקן ארוך מדי גורם לך להיות מן המתמיהין, אז תשמור על הזקן שלא יהיה ארוך מדי. ואם בכל זאת יש כאלה שמתרעמים על-כך יש להתעלם מהם – כל עוד האדם אינו משתמט מחובות ומטלות זכותו לעצב את חייו והופעתו כראות עיניו, ובהתאם לכללי הצבא.

מחריבי דתנו ותורתנו

באתר חדשות מפורסם הובאה בחודש אלול תשפ"ג (כחודש לפני אסון שבעה באוקטובר) כותרת הכתבה הבאה: "נציג החסידים ביהדות התורה: 'לא דיברו על לימודי ליבה בהר סיני, בתורה ובגמרא'". מדברים אלה עולה בבירור שהמינים אינם יודעים מאומה על ידיעת ה', שהיא הציוויו הראשון שניתן לנו בהר סיני, והיא החובה להתבונן בבריאה ובנבראים, דהיינו במדעי הטבע, וכמו שאמרו חז"ל: שמתוכם אתה לומד להכיר את מי שאמר והיה העולם.

גם על ייחוד ה' הארוזים הללו אינם יודעים מאומה, שהרי הם אינם מבינים שכדי להתרומם למדעי האלהות חובה להשתלם במדעים המכשירים (כגון מתמטיקה ותורת ההגיון) וכן במדעים המובילים הם מדעי הטבע. הינם אפוא עובדי אלילים אילמים שגם תורה אין להם, כי עיוותוהו לדת מינות פרו-נוצרית כעורה שמטרתה הפיכת תורת האלהים לקורדום חוצבים.

המינות והכסילות ואף חילול שם שמים בהתגלמותו. מחריבי דתנו ותורתנו.

העברת זכויות ועבירות בין איש לרעהו?

נשאלתי כך: ידועה ומפורסמת בקרב הציבור הדתי האמונה לפיה הנכשל בלשון הרע גורם לכך שזכויותיו יעברו לאותו אחד שהוא דיבר עליו, ואילו העבירות שבידו של אותו אחד שדיברו עליו – יעברו לדובר. ידעתי שמייחסים את הטרנספר הזה למגיד הדמיוני שהיה לקארו הקראי ולא הייתי מעלה את השאלה בעטיו של ספר זה, אלא שבעבר נודע לי שיש מקור אמין להשקפה זו והוא בספר "תורת חובות הלבבות" לרבנו בחיי עיין דבריו בשער הכניעה פרק ז.

והשבתי:

לדעתי מדובר בהשקפת הבל ורעות רוח אשר מובילה להזיות ול"יחוס עוול לבורא יתעלה, שהרי לא יעלה על הדעת שאדם יזכה לטובה בעולם-הבא בלא שעשה טוב בעצמו, ולא יעלה על הדעת שאדם יספוג עונש מאת ה' יתעלה על עבירה שהוא כלל לא ביצע – וזו השקפת תורת האמת וכל דברי הנביאים ע"ה: "אֲנִי יי חֶקֶר לֵב בַּחֲנָן כְּלִיּוֹת וְלִתֵּת לְאִישׁ כְּדַרְכֵּיו כְּפָרִי מַעֲלָלָיו", "גִּדְלָה הָעֵצָה וְרֵב הָעֵלְלִיָּה אֲנֹשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקָחוֹת עַל כָּל דַּרְכֵי בְנֵי אָדָם לִתֵּת לְאִישׁ כְּדַרְכֵּיו וְכָפְרִי מַעֲלָלָיו" (יר' יז, י; לב, יט). רבנו בחיי שגה אפוא שגיאה חמורה מאד בהחזירו את ההזיה הרעה הזו לספרו, כמו ששגה שגיאות אחרות. עלינו לזכור שהוא לא היה קרוב לשלמות המחשבתית וההלכתית של רבנו הרמב"ם, ואף אין מה להשוות ביניהם. לפיכך, יש לדחות את ההשקפה הזו כמו שאנו דוחים השקפות מסוימות של רס"ג, כל שכן של רבנו בחיי. "לִכֵּן אֲנִשִּׁי לִבִּי שִׁמְעוּ לִי חֲלֵלָה לֹאֵל מִרְשָׁע וְנִשְׁדִּי מַעֲוָל, כִּי פָעַל אָדָם יִשְׁלָם לוֹ וּכְאֶרֶח אִישׁ יִמְצָאנוּ, אֶף אָמַנְם אֵל לֹא יִרְשִׁיעַ וְנִשְׁדִּי לֹא יַעֲזֹת מִשְׁפָּט" (איוב ח, ג; לד, י-יב). ואפילו הרמב"ם, עם כל הכבוד לרבנו, במקומות הנדירים שהוא שגה נדחה את דבריו ללא היסוס, כל שכן רס"ג וכל שכן רבנו בחיי.

ולעולם אין לזנוח את יסודות תורתנו ואת השכל הישר בבואנו לבחון את השקפות דתנו, כלומר לעולם אין לומר: אף שההשקפה הזו מנוגדת באופן מוחלט ליסודות השקפתנו ולשכל הישר, הואיל והיא נאמרה על-ידי אדם שהוא נאמן בדרך כלל, נקבלה ונאמצה ללא פיקוח ובקרה. אלא, לא נהסס לדחותה מיניה וביה, כי צלם האלהים שניתן לנו, יחד עם מסורת התורה-שבעל-פה ועם אדני יסודות תורתנו, מורים שמדובר בהשקפת הבל מהובל שאין לה שחר.

נטילת לולב בשבת?

נשאלתי: ראיתי כי יש מקרב הרבנים של הציונות-הדתית שטוענים כי ניתן ליטול לולב בשבת, אך קמו מתנגדים לכך. מה דעתך?

תשובה: סנהדרין קבעה שאין ליטול לולב בזמן הזה בשבת, ראו נא הלכות לולב (ז, יז). וכל מי שמורה שיש לנטול לולב בשבת ממרה את פי הסנהדרין וחוטא חטא גדול לאלהים. הזיותיהם של כומרי הציונות הדתית נובעות מתפישות משיחיות פגאניות ושקריות, שכל מטרתן להלהיב את ציבור הפתאים וליצור לעצמם כוח פוליטי וכלכלי. מדובר אפוא במינים ארורים מאד.

מה באמת יצא מתחת ידיהם של חז"ל?

נשאלתי כך:

איך אפשר להכריע מה יצא מתחת ידיהם של חז"ל ומה לא? לדוגמא המדרש "תנא דבי אליהו", לפי המחקר יש דעות שונות שרחוקות זו מזו (ואולי לא סותרות שאפשר שעיקרו מחז"ל אך סבל מהוספות מאוחרות) – והשאלה היא: איך אפשר להכריע מי הוא הכותב? כי להסתמך רק על המחקרים זה קשה מאד, מפני שלרוב החוקרים הללו אין שום סנטימנט ליהדות, ואדרבה, אפילו ישקרו בשביל שיהיה להם חומר מספיק לתזה או לדוקטורט או לספר, וכבר ראיתי כיצד פרופ' אחד מן החוקרים הידועים, אשר ממש "המציא" ספר חדש, עיין "מגילות קוצ'ין".

תשובה:

אכן לעתים קרובות לא קל לדעת מה מקורי ומה מזויף, והואיל וגם החוקרים כפי שציינת הם שקרנים ונוכלים ושחקנים ורודפי-בצע, אני יכול רק להניח שהאמת היא הרבה יותר גרועה מכפי שהם משרטטים, דהיינו שהיקף הזיופים של ספרות חז"ל גדול בהרבה ממה שהם מוכנים להודות בו. הכלל המרכזי העולה מכל הדברים הללו הוא, שאין לסמוך על ספרות חז"ל בעיניים עצומות, ואפילו ספרות התלמוד והמדרשים הקדומים, כל-שכן וקל-וחומר שלא על המדרשים המאוחרים או אלה שיש בהם ספקות ופקפוקים – אלא, לעולם יש להפעיל שכל ישר ולתאם את הנאמר בטקסט עם יסודות התורה והשקפותיה, וב"ה במקרים רבים הצלחתי לחשוף זיופים והזיות ושקרים ותעתועים ושגיאות מבתי המדרשות של המינים בדרך הזו. ולאחר שהאדם ילמד ויכיר את תעתועי המינים יקל עליו לזהות את זיופיהם ועילגות לשונם.

"הו' המעמיקים מיי' לסתר עצה וְהָיָה בְּמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ [...] וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם הַהוּא הַחֲרָשִׁים דְּבָרֵי סֵפֶר וּמֵאֶפֶל וּמֵחֶשֶׁךְ עֵינֵי עוֹרִים תִּרְאֶינָה" (ישעיה כט).

שימוש בקרמים, משחות ושפתונים בשבת

נשאלתי כך: אני לוקח כדור נגד פצעונים וחצ'קונים שמייבש את הגוף, כך שאני צריך באופן יומיומי למרוח קרמים לפנים וכן משחה לשפתיים למניעת יובש – האם ניתן למרוח קרם לחות ושפתון בשבת? אם לא אמרח אותם בשבת מצב הפנים והשפתיים יחמיר, אך אני חושש מהאיסור של "רפואה בשבת" שחז"ל גזרו משום שחיקת סממנים, וכן מ"איסור ממרח".

תשובה: רבנו פוסק בהלכות שבת (כא, כג): "וכן שמנים שדרך הבריאיים לסוך בהן – מותר לסוך בהן בשבת ואף-על-פי שנתכוון לרפואה, ושאין הבריאיים סכין בהן – אסורין". לפיכך, אם המשחות והשפתון שאתה משתמש בהם משמשים גם לבני האדם הבריאיים כדי להזין את העור והשפתיים – הרי שמותר לך להשתמש בהם בשבת, אך אם מדובר במשחות רפואיות-ייעודיות למצבך הרפואי, הרי שאסור לך להשתמש בהן בשבת. וביחס ל"איסור ממרח" מדובר בהזיה אורתודוקסית, ראה נא בעניינו במאמר הקצר שכותרתו: "צחצוח שיניים בשבת".

מנהג המינים ללכת כשידיהם לאחוריהם

אחד ממנהגי המינות הכעורים ביותר בעיניי הוא מנהגם של המינים השחורים ללכת גדושי חשיבות עצמית כאשר ידיהם משולבות מאחורי גבם, תמיד מנהג זה היה מאוס בעיניי אך לא ידעתי בעבר להצביע בדיוק על נקודת התיעוב שבו. והנה, זכורני לפני כמה שנים כאשר סייעתי במשך תקופה מסוימת לזקן תימני חביב ושמו אברהם באוני (אשר כבר נפטר ז"ל), הוא האיר את עיניי בעניין מנהג המינים הנגעל הלזה, אף שייתכן ולא ידע עד כמה חשובים דבריו.

יום אחד עמדתי לפניו ובמקרה ידיו היו לאחוריי, לא שחלילה נהגתי במנהג המינים אלא שאחזתי דבר מה או שסתם התעסקתי במשענת כיסא וכיו"ב – על-כל-פנים, אותו זקן תימני העיר לי שקיבל מאבותיו ורבותיו שאסור לו לאדם לשלב את ידיו לאחוריו – וכמנהג המינים האשכנזים עבי-הכרס, הנפוחים מחשיבות עצמית כאילו היו גדולי עולם אף שהבהמות טובות מהם – וכאשר שאילתי: מדוע? הוא אמר בקצרה שמדובר במנהג של שחץ וגאווה, ולא הוסיף עוד מאומה מעבר לכך. דבריו נשמעו לי די הגיוניים אף שטרם הבנתי לעומק את צדקתם.

לימים הבנתי לעומק את צדקת דבריו של הזקן, ואסביר: חכמים הורו לנו שכאשר אנו עומדים לפני בורא-עולם בתפילה עלינו לעמוד כעבד לפני רבו, וכפסק רבנו בהלכות תפילה (ה, ד):

"כשהוא עומד בתפילה צריך לכוון את רגליו זו בצד זו [ואין צורך שיהיו צמודות כרגל אחת] ונותן עיניו למטה כאילו הוא מביט לארץ, ויהיה ליבו פנוי למעלה כאילו הוא עומד בשמים. **ומניח ידיו על ליבו כפותין – הימנית על השמאלית, ועומד כעבד לפני רבו – באימה ויראה ופחד.**"

הוא אומר, כאשר האדם עומד וידיו מונחות לפניו על ליבו – הדבר מבטא שפלות רוח והכנעה מוחלטת, ובהוראתו של ר' לויטס במסכת אבות (ד, ד): "מאד מאד הוי שפל רוח שתקנת אנוש רקמה". ומדוע הדבר מבטא שפלות רוח והכנעה? מפני שהעבד שעומד כך לפני רבו מסמל בזה שני עניינים: **(א)** האחד הכנעת ליבו לפני רבו שהרי הוא מניח את ידיו על ליבו; **(ב)** והשני שהוא העבד, מוכן ומזומן לעשות את רצון רבו מיניה וביה, שהרי ידיו מונחות לפניו ומזומנות לעשות את רצון רבו. לעומת זאת, כאשר ידי האדם משולבות לאחוריו הוא מסמל את ההיפך משפלות הרוח וההכנעה, הוא מסמל את השחץ והגאווה, שהרי ידיו נמצאות במקום ההפוך מסמל ההכנעה ושפלות הרוח, ואף מעבירות מסר שאותו שחצן אינו שפל רוח למהר ולעשות את רצון קונו – וחכמים הזהירו אפילו מללכת עם גרון נטוי, כל-שכן כשידיו לאחוריו בשחץ ליבו.

ואחתום בפסק רבנו בהלכות דעות (ב, ו): "ויש דעות שאסור לו לאדם לנהוג בהן בבינונית אלא יתרחק עד הקצה האחר, והוא גובה הלב. שאין דרך הטובה שיהיה אדם עניו בלבד, **אלא שיהיה שפל רוח, ותהיה רוחו נמוכה למאד.** ולפיכך נאמר במשה רבנו: 'עָנִיו מְאֹד' [במ' יב, ג] ולא נאמר 'עָנִיו' בלבד. ולפיכך ציוו חכמים: 'מאד מאד הוי שפל רוח' [אבות ד, ד], ועוד אמרו: שכל המגביה ליבו כפר בעיקר, שנאמר: 'וְרָם לְבַבָּךְ וְשִׁכַּחְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' ח, יד], ועוד אמרו: 'בשמתא דאית ביה גסות הרוח ואפילו מקצתה', ועוד בזה ראו: "תועבת ה' כל גבה לב".

הנחת זרי פרחים על הקברים

אחד ממנהגי הגויים הידועים ביותר בימינו הוא הנחת זרי וגלגלי פרחים על-גבי הקברים למיניהם. לפי ה-ChatGPT, המקור הראשון למנהג זה הינו בימי יוון ורומא הקדומות, שם הנחת צמחים, עלים ופרחים על הקברים הייתה חלק מטקסי פיוס לאלים או לרוחות המתים. כמו כן, בהזיה הזו האדם ביקש "להאכיל" או להרגיע את רוח המת, או להביע את המשך הקשר עמו. זהו אפוא שורש פגאני מובהק, שממנו נולדו מאוחר יותר המנהגים האירופיים.

בהמשך השתלשלותו של המנהג הוא חדר למיסטיקה הנוצרית, שם הפרח נחשב סמל לנשמה הטהורה. לדוגמה, שושן לבן בנצרות מסמל את טוהר הנשמה, ורד אדום מסמל את אהבת האל או את דמו של ישו, שנשפך כדי לכפר על עוונות האנושות כידוע לפי דמיונם. כללו של דבר, הנחת פרחים הפכה למעשה לסמל בעל משמעות דתית ברוח האמונה הנוצרית.

עד כאן מסקירת ה-ChatGPT, וניתן לסכם ולומר שמדובר במנהג גויים פגאני שיש לו משמעות דתית-תיאולוגית מובהקת, ולכן החדירה שלו לתרבות היהודית מהווה באופן חד-משמעי הליכה בחוקות הגויים, וזה פסקי חז"ל ורבנו בהלכות עבודה-זרה (יא, א), בעניינים הללו:

"אין הולכין בחוקות הגויים, ולא מַדְמִין להם, לא במלבוש ולא בשיער וכיוצא בהן, שנאמר: 'וְלֹא תִלְכוּ בְּחֻקֵּי הַגּוֹי' [ויק' כ, כג], ונאמר: 'וּבְחֻקֵּיהֶם לֹא תִלְכוּ' [ויק' יח, ג], ונאמר: 'הַשָּׂמֶר לָךְ פֶּן תִּנְקֹשׁ אַחֲרֵיהֶם' [דב' יב, ל] – הכל בעניין אחד הוא מזהיר, שלא יִדְמֶה להם. אלא יהיה הישראלי מובדל מהם וידוע במלבושו **ובשאר מעשיו**, כמו שהוא מובדל מהם בַּמִּדְעוֹ [=בהשקפות עולמו, ובראשן ידיעת ה', ייחודו, יראתו ואהבתו] וּבִדְעוֹתָיו [=מידותיו ונימוסיו ואורחות חייו, כלל אופני התנהגותו המאוזנים והמוקפדים], וכן הוא אומר: 'וְאַבְדֵּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים' [ויק' כ, כו]."

ואם הזהירו מפני הליכה בחוקות הגויים בעניינים בעלמא, כמו "מלבוש ושיער וכיוצא בהן", כל-שכן שאסור באיסור תורה חמור להידמות לגויים בעניינים שנוגעים להשקפות עולמם של הגויים הערלים, וכל-שכן וקל-וחומר בעניינים שנוגעים ישירות בענייני עבודה-זרה, כאמור. לפיכך, אסור להבנות באיסור חמור להניח פרחים מכל סוג שהוא על-גבי הקברים, וכל העושה-כן עובר על מצות לא-תעשה דאורייתא, שנוגעת באופן ישיר בענייני עבודה-זרה החמורה.

ומה עם לבישת שחורים בהלוויות?

ובכן, לפי ה-ChatGPT הלבוש השחור כסמל לאבל מקורו בתרבויות רומיות ונוצריות: ברומא וביוון נהגו האבלים ללבוש בגדים כהים כדי לבטא צער וחורבן. הנצרות הקדומה אימצה זאת כסמל לענווה ולכניעה בפני האל. עם השנים, באירופה, השחור נהיה צבע האבל הרשמי, הן בלוויות והן בתקופת האבל (במיוחד במאות ה-17–19). כלומר, הצבע השחור עצמו כסמל לאבל אינו מנהג יהודי במקור, אלא תרבותי-מערבי. אולם, בשונה מהנחת זרי פרחים, להבנות אין איסור ללבוש שחורים בהלוויות, מפני שלא מדובר במנהג שנוגע ישירות לתיאולוגיה פגאנית וכן מפני שאין ספק שהיו גם יהודים בכל הדורות שלבשו בגדים שחורים בהלוויות.

ידי נשים רחמניות בישראל ילדיהן

נשאלתי כך: בהלכות איסורי ביאה (כא, יג-יד) רבנו פוסק כך:

"[יג] וכן אסרו חכמים שישמש אדם מיטתו וליבו מחשב באישה אחרת, ולא יבעול מתוך שכרות, ולא מתוך מריבה, ולא מתוך שנאה, ולא יבוא עליה בעל כורחה והיא יראה ממנו, ולא כשיהיה אחד מהן מנודה, ולא יבוא עליה אחר שגמר בליבו לגרשה – **ואם עשה כן הבנים אינם הגונים, אלא מהן עזי פנים, ומהן מורדים ופושעים; [יד]** וכן אמרו חכמים, שכל אישה חצופה שהיא תובעת תשמיש בפיה, או המפתה אישה לשם נישואין, או המתכוון לבוא על רחל אשתו ובא על לאה אשתו, ומי שלא נִשְׁהָת אחר בעלה שלושה חודשים והרי הבן ספק – **כל אלו הבנים היילודים מהם, הם המורדים והפושעים שייסורי הגלות בוררין אותן**".

לכאורה, דברי רבנו שמעשי ההורים גורמים לבנים להיות פושעים סותרים את יסוד הבחירה שהוא עמוד התורה והמצוה, ובכך את יסודות תורתנו שקיבלנו בהר סיני, מה דעתך?

תשובה:

להבנתי ניתן להסביר בשופי, שמידותיהם הרעות של ההורים אשר באות לידי ביטוי בחוצפתם ובעזות מצחם במעשה התשמיש, ישפיעו על אופן החינוך שלהם את הילדים: בין אם בדוגמה אישית שלילית, ובין אם באופני חינוך לקויים ורעועים אשר יוציאו את הילדים לתרבות רעה. כמו כן, מי שנוהג במעשה התשמיש באופנים חצופים נעדר יראת אלהים, חזקה היא עליו שפעולותיו אלה ישפיעו על יראת השמים בחיי היום-יום שלו, והוא יתדרדר למידות מושחתות, והמידות המושחתות הללו שדבקו בו בעקבות פעולותיו הטמאות, ישפיעו על חינוך ילדיו.

וזכרני שאמי מורתי ע"ה נהגה לדרוש: "יְדֵי נָשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת בְּשָׁלוֹ יִלְדֶיהֶן" (איכה ד, י), על כל אותן האימהות אשר מרחמות על ילדיהן בְּמָקוֹם שֶׁנִּדְרַשׁ חִינוּךְ תִּקְיָה לְמוֹסֵר וּלְדֶרֶךְ אֶרֶץ. אותן הנשים התעצלו לייסר את בניהם או שנמנעו בַּמְכוּון לייסרם מתוך שקיעה במידות רעות ובשל ריחוקם מבורא-עולם, וכך דרדורו את בניהם לשקוע במידות רעות. ובתור מורה ומחנך הנביא רואה זאת היטב בילדים בימינו, אשר דוגמה אישית שלילית של ההורים והעדר חינוך מוציאים את הילדים לתרבות רעה אשר מדרדרת אותם לדיכאון ולחידלון ולהפרעות נפשיות חמורות.

בנוסף, לדעתי רבנו בחר לשלב את לשונותיהם המדרשיים של חז"ל כדי לאיים על בני האדם בעונש שכל הורה מפחד ממנו: שבניו ייצאו לתרבות רעה וימיטו חרפה וקלון על המשפחה. כלומר, מדובר במשלב לשוני מדרשי אשר איננו מדויק בַּמְכוּון כדי להרתיע את ההורים מלנהוג בעזות פנים במעשה התשמיש, דבר אשר משחית מאד את מידות האדם. נמצא, **שלעתיים רחוקות** רבנו לא נמנע לשלב מדרשים במקום שגם פשוטם עשוי להועיל לבני האדם בראשית דרכם המחשבתית, וכאשר יתרוממו למושכלות יבינו את הדברים כפי אמיתתם.

"יִסֵּר בֶּנְךָ וְיִנְיֶיךָ וְיִתֵּן מַעֲדָנִים לְנַפְשְׁךָ", "בֶּן חָכֵם יִשְׁמַח אָב וּבֶן כְּסִיל תּוֹגֶת אִמּוֹ", "כַּעַס לְאָבִיו בֶּן כְּסִיל וּמָמָר לְיֹלְדָתוֹ", "הוֹת לְאָבִיו בֶּן כְּסִיל" (משלי כט, יז; י, א; יז, כה; יט, יג), ועוד.

שהייה בין עוף לחלב

נשאלתי כך: רבנו פוסק (מאכלות אסורות ט, כז): "מי שאכל בשר בתחילה בין בשר בהמה בין בשר עוף, לא יאכל אחריו חלב עד שישהה ביניהן כדי שיעור סעודה אחרת, והוא כמו שש שעות, מפני הבשר שלבין השיניים שאינו סר בקינוח". מניין לרמב"ם שעוף נכלל באיסור?

תשובה: כך נאמר במסכת חולין (קה ע"א): "אמר ר' עוקבא: אנא להא מילתא חלא בר חמרא לגבי אבא, דאילו אבא כי הוה אכיל בשרא האידינא לא הוה אכיל גבינה עד למחר עד השתא, ואילו אנא, בהא סעודתא הוא דלא אכילנא, לסעודתא אחריתא אכילנא".

וכך היא הסוגייה בדברי הרי"ף (לז ע"ב): "ושמעין מהא דהאי דאמר ר' חסדא: אכל בשר אסור לאכול גבינה, דלא שרי למיכל גבינה בתר בשרא אלא עד דשהי ליה שיעור מאי דצריך לסעודתא אחרית, דלא אשכחין מאן דשרי למיכל גבינה בתר בשרא בפחות מהאי שיעורא, דהא מר עוקבא אף-על-גב דשהי ליה כי האי שיעורא, קרי אנפשיה חלא בר חמרא".

מכיוון שאין חילוק בסוגיה בין בשר עוף לבשר בהמה, נראה די ברור שבמלה "בשר" שנזכרה בתלמוד ובדברי הרי"ף נכללים גם בשר עוף וגם בשר בהמה. שהרי לא יעלה על הדעת שאין צריך להמתין כלל בין עוף לגבינה... אלא פשוט וברור שחכמי התלמוד ע"ה כללו את שני סוגי הבשר בסוגיה. ואף אוסיף ואוכיח זאת: (1) בדקתי ומצאתי כי יש כ-300 מופעים של המלה "בשר" במסכת חולין. מבדיקת עשרים המקורות הראשונים עולה, כי במחצית מהם המילה "בשר" משמעה גם בשר עוף וגם בשר בהמה... הנה אפוא המקור לפסקו של רבנו; (2) כמו כן, ההיגיון מורה שאין הבדל בין עוף לבשר לעניין שהייה בין בשר לחלב, כדי שלא ליצור בלבול, שהרי בדרך-כלל קוראים גם לעוף בשם "בשר", לפיכך שיטתו של רבנו הגיונית מאוד; (3) יתר-על-כן, נראה שרבנו פסק כן גם בשל העובדה שבשום מקום לא נאמר שיש לשהות לאחר אכילת עוף מספר שעות שונה, ורבנו הסיק מכך שאין הבדל בין עוף לבשר לעניין השהייה.

אגב, נשים לב שאביו של מר עוקבא היה ממתין לאחר אכילת בשר עד ליום המחרת, ורק ביום המחרת הוא היה אוכל גבינה, ומר עוקבא קרא על עצמו את הביטוי: "חלא בן חמרא" (חומץ בן יין), ללמדנו שחכמים ע"ה ראו חשיבות גדולה להמתנה בין בשר לחלב, ולכן קשה מאד לסבור שהם היו מקלים לחלוטין בין בשר עוף לחלב, ואם היו מקלים בזה היו מפרסמים זאת.

עוד נשאלתי: מדוע דווקא שש שעות? **תשובה:** ובכן, בגמרא נאמר שבסעודה הבאה (לאחר אכילת בשר) מותר לאכול גבינה. וכנראה שהעולם לא השתנה מאז ועד היום, והטווח הממוצע שבין הסעודות הוא כשש שעות. וכך פוסק רבנו בהלכות מאכלות אסורות (ט, כז):

"מי שאכל בשר בתחילה, בין בשר בהמה ובין בשר עוף, לא יאכל אחריו חלב עד שישהה ביניהן כדי שיעור סעודה אחת, והוא כמו שש שעות, מפני הבשר שלבין השיניים שאינו סר בקינוח".

אגב, נשים לב שבמלה "בשר" שבסיפא, רבנו כולל גם בשר עוף וגם בשר בהמה. וזו ראייה נוספת לכך שחכמים ע"ה השתמשו במילה "בשר" כדי לכלול בו בשר בהמה ובשר עוף.